MINISTERUL CULTURII

INSTITUTUL NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI

CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE DIN ROMÂNIA

CAMPANIA 2012

2013

https://biblioteca-digitala.ro

MINISTERUL CULTURII

INSTITUTUL NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI

COMISIA NAŢIONALĂ DE ARHEOLOGIE

DIRECŢIA PATRIMONIU CULTURAL

MUZEUL OLTENIEI - CRAIOVA

CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE DIN ROMÂNIA

CAMPANIA 2012

A XLVII-a SESIUNE NAȚIONALĂ DE RAPOARTE ARHEOLOGICE
CRAIOVA, 27 -30 MAI 2013

2013

https://biblioteca-digitala.ro

Această publicație apare cu sprijinul financiar al
Ministerului Culturii și al
Direcției Patrimoniu Cultural

Volum editat de către **Institutul Național al Patrimoniului**
București, str. Ienăchiță Văcărescu nr. 16, sector 4, cod 040157
tel. +4021 336.60.73; +4021 336.54.24;
fax: +0211 336 99.04; +4021 336.50.69;
www.inp.org.ro

Colegiul științific de redacție: dr. Mircea Victor Angelescu
cercetător științific III dr. Dana Mihai
dr. Adriana Pescaru
conf. dr. Ioan Opriș
conf. dr. Zeno Karl Pinter
cercetător științific III dr. Raluca Iosipescu

Colegiul de redacție: dr. Raluca Iosipescu
dr. Dana Mihai
Ruxandra Șerban

DTP: Ruxandra Șerban

Copyright © autorii textelor și INP
Autorii textelor își asumă responsabilitatea conținutului rapoartelor publicate
Versiunea pe internet a Cronicii Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2012: www.inp.org.ro
Acest volum este publicat pe CD-ROM în versiune extinsă și cu ilustrații

Coperta I: Situl arheologic de la Pietrele, Măgura Gorgana, jud. Giurgiu - Vas antropomorf, fotografie S. Hansen.
Coperta IV: Foto aeriană, Situl arheologic de la Orașul de Floci, jud. Ialomița, fotografie Mircea Stoian.

Tipărit de: Editura Universității ”Alexandru Ioan Cuza”, Iași

https://biblioteca-digitala.ro

Cuprins

Cuvânt înainte 5

Lista abrevierilor 7

Lista rapoartelor de cercetare – cercetări arheologice sistematice 11

Rapoartele de cercetare arheologică – cercetări sistematice 15

Lista rapoartelor de cercetare – cercetări arheologice preventive 145

Rapoartele de cercetare arheologică – cercetări preventive 147

Lista rapoartelor de cercetare – cercetări de diagnostic arheologic și evaluări de teren 197

Rapoartele de cercetare arheologică – cercetări de diagnostic arheologic și evaluări de teren 198

Lista rapoartelor de cercetare – programul de cercetare arheologică “Autostrada” 207

Rapoartele de cercetare arheologică – programul de cercetare arheologică “Autostrada” 209

Anexe 241

Indici

Indice de localităţi 273

Indice cronologic 276

Indice de tipuri de sit 279

Indice de instituţii 281

Indice de persoane 284

Planșe 297

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CUVÂNT ÎNAINTE LA CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE, VOLUM EDITAT DE SESIUNEA NAȚIONALĂ A RAPOARTELOR ARHEOLOGICE

Retorica obiectelor îngropate

Daniel Barbu
Ministrul Culturii

Arheologia, după ce s-a calificat ca ştiinţă, pare să fi dezvoltat o relaţie paradoxală cu numele pe care-l poartă şi, poate, cu propria ei geneză. Genealogia acestei discipline academice are ca prim autor un discurs despre trecut, ale cărui filiaţii şi ramificaţii îşi propusese să le certifice cu ajutorul unor probe materiale. N-ar fi exclus ca Henric al II-lea să fi anunţat posibilitatea arheologiei atunci când a dispus să se facă săpături la abaţia din Glastonbury pentru a verifica dacă istoria arthuriană consemnată jumătate de veac mai devreme de Geoffrey din Monmouth este mai mult decât o legendă. În fond, clarificarea raportului dintre faptele petrecute şi cele relatate a fost şi scopul lui Schliemann atunci când, cu epopeea homerică în mână, a plecat în căutarea ruinelor Troiei. Autentificarea, prin excavarea şi studierea unor artefacte, a unei text care datează ar fi deci rostul restrâns al arheologiei, denumirea de origine controlată a acestei ştiinţe.

Pentru a încerca o definiţie generică şi genetică, arheologia este un discurs uman despre modul în care obiectele acoperite de timp reflectă cuvintele pe care oamenii le rostesc despre istoria lor colectivă şi semnificativă. Lucrul ascuns, păstrat adesea fragmentar, confirmă veridicitatea unei structuri narative, o oglindeşte şi o completează. Arheologia n-ar fi până la urmă altceva decât opusul imaginaţiei. „Dovada arheologică" este piatra de poticnire a ficţiunii. Ori procedeul de validare a unei teorii anume despre trecut. Câteodată, arheologia nu dovedeşte nimic, ci construieşte ea însăşi naraţiuni despre epoci discontinue, ce nu au lăsat urme în memoria oamenilor. Picturi rupestre sau vase pictate, descoperite, clasificate, publicate, dau glas şi rost unor culturi a căror existenţă nu poate fi surprinsă altfel. Când textele tac, arheologii îşi împrumută vocea obiectelor pe care le dezgroapă.

Dincolo de complexitatea şi rafinamentul din ce în ce mai tehnic al metodelor folosite, arheologia ar trebui să rămână, aşa cum numele ei sugerează, o ştiinţă vorbitoare, o formă discursivă a cunoaşterii. Descriptivismul morfologic este pesemne riscul cel mai comun pe care arheologii îl au de înfruntat. Dacă nu sunt dispuşi să se transforme în arheo-grafi, în desenatori de relevee şi secţiuni. În ultimă instanţă, arheologul cercetează o poveste, precum Schliemann sau inventează una plauzibilă, aşa cum au făcut de pildă savanţii care au coborât în peşterile din Lascaux şi au scris apoi despre ele. Ambele situaţii cer un efort explicativ ce nu poate face economie de retorică.

În zilele noastre, arheologia nu mai este însă doar un mod de a scoate la iveală şi a studia istoria nescrisă ori de a o întregi pe cea scrisă cu probe non-textuale. Arheologia face ea însăşi istorie. Profesioniştii acestei discipline au devenit mai mult decât cronicari întârziaţi ai unor evenimente îngropate, ce nu mai vorbesc decât prin resturi de materie plămădită de mâna omului. Acum, fac ei înşişi obiectul unor cronici. Campaniile lor par tot atât de vrednice de a fi pomenite ca şi cele ale cuceritorilor de odinioară. Pentru că ei sunt operatorii unei echatologii inversate. Arheologii obligă pământul, cu toată adâncimea sa de straturi suprapuse, să restituie tot ceea ce a înghiţit din istoria oamenilor care l-au locuit. Fără ei am simţi că prezentul nu mai are soclu, ca nu este decât un soi de presimţire a unui viitor incert.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA ABREVIERILOR

APPAT	Asociaţia pentru Promovarea Patrimoniului Arheologic din Transilvania
BCU București	Biblioteca Centrală Universitară - București
CICE Iași	Centrul de Istorie și Civilizație Europeană - Iași
CMIA Bacău	Complexul Muzeal „Iulian Antonescu”, Bacău
CMJ Bistriţa	Complexul Muzeal Bistriţa-Năsăud
CMJ Neamţ	Complexul Muzeal Judeţean Neamţ, Piatra-Neamţ
CMNM Iaşi	Complexul Muzeal Naţional „Moldova”, Iaşi
CNADNR	Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România SA
CNMA Sibiu	Complexul Naţional Muzeal “Astra” Sibiu
CNMCD Târgovişte	Complexul Naţional Muzeal „Curtea Domnească” ,Târgovişte
DAI Berlin	Deutsches Archäologisches Institut, Berlin
DC Alba	Direcţia pentru Cultură a județului Alba
DC Harghita	Direcţia pentru Cultură a județului Harghita
DC Hunedoara	Direcţia pentru Cultură a județului Hunedoara
FIB	Facultatea de Istorie Bucureşti
GeoEcoMar	Institutul Naţional de Cercetare - Dezvoltare pentru Geologie şi Geoecologie Marină
IA Iaşi	Institutul de Arheologie Iaşi
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, Bucureşti
IAIA Cluj	Institutul de Arheologie şi Istoria Artei Cluj-Napoca
ICAFR București	Institutul de Cercetări Antropologice “Francisc Rainer” Bucureşti
ICEM Tulcea	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea
INFIN București	Institutul Naţional de Fizică şi Inginerie Nucleară “Horia Hulubei”, Bucureşti
INP	Institutul Național al Patrimoniului, București
IPJ Neamț	Inspectoratul de Poliție a județului Neamț
ISER București	Institutul de Speologie „Emil Racoviţă”, Bucureşti
M Brăila	Muzeul Brăilei
M Caracal	Muzeul Câmpiei Romanaților Caracal
M Gheorghieni	Muzeul „Tarisznyás Márton” Gheorghieni
M Sebeș	Muzeul Municipal “Ioan Raica” Sebeș
MA Mangalia	Muzeul de Arheologie „Callatis”, Mangalia
MAE Corabia	Muzeul de Arheologie şi Etnografie Corabia
MB Suceava	Muzeul Bucovinei Suceava
MC	Ministerul Culturii
MC Franța	Ministerul Culturii - Franța
MCC Hunedoara	Muzeul „Castelul Corvinilor”, Hunedoara
MCDR Deva	Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane, Deva
MCG Oltenița	Muzeul Civilizaţiei Gumelniţa, Oltenița
MDJ Călăraşi	Muzeul Dunării de Jos, Călăraşi
MG Năsăud	Muzeul Grăniceresc Năsăudean

https://biblioteca-digitala.ro

MI Galaţi	Muzeul de Istorie Galaţi
MI Turda	Muzeul de Istorie Turda
MINAC	Muzeul de Istorie Națională şi Arheologie Constanţa
MJ Argeş	Muzeul Judeţean Argeş
MJ Botoșani	Muzeul Județean Botoșani
MJ Buzău	Muzeul Judeţean Buzău
MJ Ialomiţa	Muzeul Judeţean Ialomiţa
MJ Mureş	Muzeul Judeţean Mureş
MJ Satu Mare	Muzeul Judeţean Satu Mare
MJ Teleorman	Muzeul Judeţean Teleorman
MJ Vaslui	Muzeul Județean Vaslui
MJ Vâlcea	Muzeul Judeţean Vâlcea
MJERG Caransebeş	Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță - Caransebeș
MJI Braşov	Muzeul Judeţean de Istorie Braşov
MJIA Maramureş	Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş
MJIA Prahova	Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova
MJIA Zalău	Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Zalău
MM Bucureşti	Muzeul Municipiului Bucureşti
MM Huși	Muzeul Municipal Huși
MM Tecuci	Muzeul Mixt Tecuci
MN Brukenthal	Muzeul Naţional Brukenthal, Sibiu
MNCR	Muzeul Naţional al Carpaţilor Răsăriteni, Sfântu Gheorghe
MNIR	Muzeul Naţional de Istorie a României
MNIT	Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj
MNUAI	Muzeul Naţional al Unirii Alba Iulia
MO Craiova	Muzeul Olteniei Craiova
MSC Miercurea Ciuc	Muzeul Secuiesc al Ciucului, Miercurea Ciuc
MTC Oradea	Muzeul Țării Crișurilor Oradea
SNR Filiala Craiova	Societatea Numismatică Română, Filiala Craiova
U Bucureşti	Universitatea din Bucureşti
UAIC Iaşi	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza“ Iaşi
UAUIM Bucureşti	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu“ Bucureşti
UBB Cluj	Universitatea „Babeş - Bolyai” Cluj-Napoca
UCDC Bucureşti	Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir” Bucureşti
UDJ Galaţi	Universitatea Dunării de Jos Galaţi
ULB Sibiu	Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu
Univ. Alba Iulia	Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia
Univ. Craiova	Universitatea din Craiova
UO Constanţa	Universitatea „Ovidius” Constanţa
UPM Târgu Mureș	Universitatea “Petru Maior” Târgu Mureș
USH București	Universitatea “Spiru Haret” București
USM Suceava	Universitatea „Ştefan cel Mare”, Suceava
UV Târgovişte	Universitatea „Valahia” Târgovişte
UV Timişoara	Universitatea de Vest Timişoara

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ SISTEMATICĂ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE (CERCETĂRI ARHEOLOGICE SISTEMATICE)

1. Adamclisi, com. Adamclisi, jud. Constanţa [Tropaeum Traiani]
Punct: Cetate

2. Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa
Punct: Cetate

3. Bodeştii de Jos, com. Bodeşti, jud. Neamţ
Punct: Cetăţuia Frumuşica

4. Boldeşti-Scăieni, jud. Prahova
Punct: cartier Seciu - La Pompieri

4A. Bordușani, com. Bordușani, jud. Ialomița
Punct: Popină

5. Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureş
Punct: Grind

6. Bucșani, com. Bucşani, jud. Giurgiu
Punct: Pădure, Şcoală

7. Buda, com. Blăgeşti, jud. Bacău
Punct: Dealul Viilor

8. Capidava, com. Topalu, jud. Constanța
Punct: Cetate

9. Carei, jud. Satu Mare
Punct: Bobald

10. Călugăreni, com. Eremitu, jud. Mureş
Punct: Vicusul castrului roman de la Călugăreni

11. Căşeiu, com. Căşeiu, jud. Cluj [Samum]

12. Câmpina, jud. Prahova
Punct: cartier Slobozia - Parohia Bisericii “Sf. Nicolae”

13. Câmpulung, jud. Argeș
Punct: cartier Pescăreasa – Jidova

14. Cârlomăneşti, com. Verneşti, jud. Buzău
Punct: Cetăţuia

15. Cheia, com. Grădina, jud. Constanța
Punct: Peştera La Izvor, Grota Călugărului, La Pazvant

16. Cioroiu Nou, com. Cioroiași, jud. Dolj
Punct: Cetate

17. Corabia, jud. Olt [Sucidava]

17A. Covasna, jud. Covasna
Punct: Cetatea Zânelor

https://biblioteca-digitala.ro

17B. Crăsanii de Jos, com. Balaciu, jud. Ialomiţa
Punct: Piscu Crăsani

18. Fântânele, com. Matei, jud. Bistriţa-Năsăud
Punct: La Gâţa

19. Figa, oraş Beclean, jud. Bistriţa-Năsăud
Punct: Băile Figa

20. Garvăn, com. Jijila, jud. Tulcea [Dinogetia]
Punct: Bisericuţa

21. Gheorghieni, jud. Harghita
Punct: Bothvár

22. Gheorghieni, jud. Harghita
Punct: Pricske

23. Gherghița, com. Gherghița, jud. Prahova
Punct: Școala Generală

24. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița [Orașul de Floci]

25. Grădiştea de Munte, com. Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara [Sarmizegetusa Regia]

26. Hârșova, jud. Constanța [Carsium]
Punct: Cetate, str. Cetăţii-str. Carsium

26A. Hârșova, jud. Constanța
Punct: Tell

27. Iaz, com. Obreja, Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin [Tibiscum]
Punct: Cetate/Peste ziduri, Traianu, La drum

28. Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum]
Punct: Cetate - Sector Sud-Est

29. Istria, com. Istria, jud. Constanța [Histria]
Punct: Cetate

30. Jac, com. Creaca, jud. Sălaj [Porolissvm]
Punct: Pomet

31. Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin [Tibiscum]
Punct: Cetate

32. Jurilovca, com. Jurilovca, jud. Tulcea [Orgame/Argamum]
Punct: Cap Dolojman

33. Lăzarea, com. Lăzarea, jud. Harghita
Punct: Castelul Lázár

34. Lespezi, com. Gârleni, jud. Bacău
Punct: Lutărie

35. Limba, com. Ciugud, Oarda de Jos, mun. Alba Iulia, jud. Alba
Punct: Vărăria

36. Luncaviţa, com. Luncaviţa, jud. Tulcea
Punct: Cetăţuia

37. Mala Kopanya, raionul Vinogradovo, reg. Transcarpatia, Ucraina
Punct: Gorodiste, Chellenytsya

https://biblioteca-digitala.ro

38. Maliuc, com. Maliuc, jud. Tulcea
Punct: Taraschina

39. Măxineni, com. Măxineni, jud. Brăila
Punct: Mănăstire

40. Medieşu Aurit, com. Medieşu Aurit, jud. Satu Mare
Punct: Şuculeu

41. Murighiol, com. Murighiol, jud. Tulcea [Halmyris]
Punct: La Cetate

42. Năvodari, jud. Constanța
Punct: Insula La Ostrov

43. Nufăru, com. Nufăru, jud. Tulcea
Punct: Trecere bac

44. Oltina, com. Oltina, jud. Constanţa
Punct: Capul Dealului

45. Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa [Durostorum]
Punct: Ferma 4

46. Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa
Punct: Păcuiul lui Soare

47. Pantelimonu de Sus, com. Pantelimon, jud. Constanţa [Ulmetum]

48. Peștera, com. Peștera, jud. Constanța
Punct: Dealul Guran

49. Petreștii de Jos, com. Petreștii de Jos, jud. Cluj
Punct: Cheile Turzii - Peştera Ungurească, Peştera Binder

50. Pietrele, com. Băneasa, jud. Giurgiu
Punct: Măgura Gorgana

51. Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău
Punct: Gruiu Dării

52. Pietroasele, com. Pietroasele, jud. Buzău
Punct: Edificiul cu hypocaust

53. Racoşu de Jos, com. Racoş, jud. Braşov
Punct: Piatra Detunată

54. Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi
Punct: Gorgana întâi

55. Rapoltu Mare, com. Rapoltu Mare, Uroi, oraş Simeria, jud. Hunedoara
Punct: Măgura Uroiului

56. Răcarii de Jos, com. Brădeşti, jud. Dolj
Punct: Castru

57. Roşia Montană, com. Roşia Montană, jud. Alba [Alburnus Maior]
Punct: Galeria Cătălina Monuleşti, masivul Coş

58. Secu, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț
Punct: Vechiul Schit Nifon al Mănăstirii Secu

https://biblioteca-digitala.ro

59. Sfârleanca, com. Dumbrăveşti, jud. Prahova
Punct: Castrul şi băile romane de la Mălăieşti
60. Slava Rusă, com. Slava Cercheză, jud. Tulcea [(L)Ibida]
Punct: Cetatea Fetei

61. Stelnica, com. Stelnica, jud. Ialomița
Punct: Grădiştea Mare

62. Suceagu, com. Baciu, jud. Cluj
Punct: Oradba

63. Sultana, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi
Punct: Malu Roşu

64. Supuru de Sus, com. Supur, jud. Satu Mare
Punct: Val roman, Bondaua

65. Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita
Punct: Dâmbul Cetăţii

66. Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila
Punct: Val

67. Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila
Punct: Terasa I

68. Târcov, com. Pârscov, jud. Buzău
Punct: Piatra cu lilieci

69. Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea
Punct: Celic Dere

70. Turda, jud. Cluj [Potaissa]
Punct: Dealul Cetăţii

71. Țaga, com. Țaga, jud. Cluj
Punct: Baza Arheologică, Staţia de Gaz –Viglab

72. Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud
Punct: La Dâmburi

73. Vadu Săpat, com. Vadu Săpat, jud. Prahova
Punct: Budurească 4 - Puţul Tătarului

74. Vitănești, com. Vitănești, jud. Teleorman
Punct: Măgurice

75. Vlădeni, com. Vlădeni, jud. Ialomița
Punct: Popina Blagodeasca

https://biblioteca-digitala.ro

1. Adamclisi, com. Adamclisi, jud. Constanţa [Tropaeum Traiani]

Punct: Cetate

Cod sit: 60892.08

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 34/2012

Colectiv: Alexandru Barnea – responsabil (IAB, FIB)

Sector A, la N de Basilica A

Adriana Panaite – responsabil sector (IAB), Carol Căpiţă (FIB), Robert Constantin (MA Mangalia), masteranzi şi doctoranzi FIB

Cercetările arheologice întreprinse anul acesta în sectorul de la N de Basilica A s-au desfăşurat pe două direcţii: pe de o parte au fost avute în verdere monumentele şi nivelele romane târzii, aflate în legătură directă cu Basilica A, iar pe de altă parte, au fost continuate cercetările asupra nivelelor şi monumentelor anterioare basilicii.

În anexa basilicii de pe latura de N, a cărei cercetare a început anul trecut, a fost identificat nivelul de călcare (reprezentat de un nivel de lut galben maroniu foarte bine bătut, compact, curat), sub care se găsea un strat consistent de lut galben care reprezintă nivelarea zonei, probabil înainte de construirea basilicii. În acest strat au fost identificate două amforete întregi şi o amforă întregibilă, spartă pe loc. Zidul care închide anexa pe latura estică este acoperit aproape în întregime de martorul care desparte S26 şi S25P. Pentru stabilirea stratigrafiei zonei acest martor va fi deocamdată păstrat.

Pentru a găsi eventuale alte construcţii anexă ale basilicii, la N de S 28 a fost trasată o secţiune nouă, S 38, cu dimensiunile de 5 x 3 m. Cercetarea a coborât până la adâncimea de -1,20 m dar nu au fost descoperite construcţii noi. Săpătura s-a oprit aici pe un nivel de lut galben, extrem de tare, în care se poate surprinde începutul unei gropi menajere. Conform unei cercetări geo-magnetice realizate în 2009 este posibil ca în această zonă să se afle un spaţiu liber de construcţii, foarte posibil o curte, unde se puteau aduna credincioşii în timpul celebrării unor sărbători importante.

La N de atrium am continuat cercetarea în secţiunile mai vechi, numite convenţional 32, 37, 29 şi suprafaţa 34-36. În S 37 am reluat cercetarea în interiorul unui edificiu identificat anterior, în care s-a putut surprinde nivelul de călcare şi posibil resturile unei vetre în colţul de SV al edificiului. De asemenea, s-a putut foarte clar pune în evidenţă intrarea dinspre cardo în acest edificiu, aflată pe zidul vestic, în colţul de NV a secţiunii. La S de acest edifciu am cercetat o stradelă care iniţial comunica cu strada cardo, dar care a fost la un moment dat închisă, în epoca romano-târzie.

În suprafaţa 34-36 era cunoscută din săpături mai vechi o construcţie circulară – aşa numitele depozite de cereale. Cercetarea de anul acesta a scos în evidenţă faptul că ea nu are fundaţie, este construită direct pe nivelarea cu lut galben, anterior menţionată, iar la construirea anexei atrium-ului aceasta era încă vizibilă (funcţională?) deoarece zidul este astfel construit încât încastrează o parte din zidul depozitului circular de cereale.

În aceeaşi suprafaţă a mai fost identificat un rest de zid, anterior basilicii, aflat imediat la E de construcţia circulară. Zidul împreună cu construcţia circulară şi cu alte elemente descoperite în sondajul SS 36 reprezintă părţi componente ale ţesutului urban anterior ridicării basilicii A. Unele fragmente ceramice descoperite aici se datează în secolul al IV-lea.

Două noi secţiuni au fost trasate la N de S 16 şi S 17, cu dimensiunile de 2 x 5 m şi lăsându-se un martor de 1 m. Aceste două noi secţiuni sunt necesare pentru identificarea unor edificii ale căror porniri spre N au putut fi observate în campaniile precedente, ele făcând parte din structurile anexe ale basilicii concentrate pe colţul de NE al acesteia. În timpul acestei campanii în cele două secţiuni a fost demontat stratul vegetal şi cel de dărâmătură.

Stratigrafia zonei cercetate se prezintă de sus în jos astfel: strat vegetal, dărâmătură, ultimul nivel de locuire al cetăţii (pamânt galben – cenuşiu, ceramică fragmentară, urme de arsură, puţină), lut galben bine bătătorit - nivelare.

Materialul arheologic rezultat în urma cercetării este reprezentat de ceramică, oase animale, în cantitate mai redusă fragmente de sticlă şi obiecte de metal şi monede. Cu excepţia acestora din urmă, aduse la IAB, tot materialul este depozitat la Muzeul din Adamclisi, unde a început sa fie prelucrat.

Sector A, Străzile ABV IV, AV 2' şi AV 3

Mihai Severus Ionescu - responsabil sector (Flotila 90 Transport Aerian), Filica Draghici (BCU Bucureşti), Nicolae Alexandru Ionescu (FIB), studenţi FIB

În campania arheologică din 2012 ne-am propus definitivarea cercetărilor efectuate în zona edificiului A 9, dezvelirea parţială a străzii AV 3 (al cărei traiect era previzibil încă de anul trecut în secţiunea S 11), precum şi continuarea degajării străzii ABV IV pe traseul urmat de aceasta spre vest.

Au fost deschise două noi secţiuni, S 12 şi S 13, cu dimensiunile de 7 x 3 m, respectiv 11 x 3 m. Prima secţiune este orientată est-vest, fiind paralelă cu strada ABV IV, iar a doua este orientată nord-sud, făcând spre primul punct cardinal un unghi de 90º cu prima.

După decopertarea stratului vegetal, în vestul şi estul primei secţiuni au apărut două ziduri, late de 0,85 m, orientate nord-sud, ce conturează spre nord traseul străzii AV 3. Traiectul acesteia nu este conturat pe planul cu schema fluxurilor de circulaţie din secolele V - VI p.Chr. (aşa cum acesta apare trasat în monografia cetăţii, fig. 107, pag. 126). Zidul din răsăritul secţiunii este lipit de limita sa estică şi reprezintă ultimul perete rămas nedezvelit din structura edificiului A9. El închide camera A9 α spre vest, spre strada AV 3. Acesta nu se întinde pe toată lăţimea secţiunii, ci este întrerupt la 0,80 m de profilul nordic al S 12, unde face un unghi drept cu latura nordică a încăperii A9 α. Din el s-au păstrat două asize, compuse din blocuri regulate de piatră legate cu pământ. Colţul nord-vestic al încăperii A9 α este protejat de un bloc rectangular cu dimensiunile de 0,40 x 0,40 m. Zidul din vestul secţiunii apare la 1,35 m de profil şi este compus din trei asize de piatră legate cu pământ. Săpătura a pus în evidenţă limita unei intrări, amplasată la 1 m nord de profilul sudic al S 12. În această fază a cercetării a putut fi observată îngustatarea acesteia cu 0,30 m cu trei blochete de piatră (0,10 x 0,15 m), amplasate pe o asiză compusă din cărămizi. În interiorul clădirii apare un alt zid, vizibil în profilul de nord, ce sugerează existenţa unei compartimentări a edificiului nou descoperit. Deasemenea, perpendicular pe primul zid menţionat, ce aparţine unei clădiri pe care am numit-o A 11, a fost identificat un stâlp miliar cu dimensiunile de 1 x 0,45 m, nivelat pe faţa inscripţionată. Din inscripţie s-a păstrat doar ultima literă a fiecărui rând (N, E, I, D, R). Cercetarea în secţiune a continuat până la adâncimea de 0,65 m, unde au apărut lespezi de piatră reprezentând pavajul străzii de secol V p.Chr. Din acesta face parte şi o bază de coloană refolosită în acest scop.

Tot în această campanie a fost deschisă o nouă secţiune, cu dimensiunile de 11 x 3 m, orientată nord-sud. Ea a urmărit dezvelirea spre vest a străzii ABV IV, precum şi a racordului cu noua stradă identificată recent. Imediat după decopertarea stratului vegetal, în nordul şi sudul secţiunii au apărut zidurile corespunzătoare edificiului A11 (spre nord) şi A10 (spre sud). În cazul primei clădiri s-au menţinut două asize din blocuri de piatră fasonate, legate cu pământ, reprezentînd zidurile estic şi sudic ele edificiului nou identificat. Lipit de zidul estic a fost identificat un bloc de pavaj, cu dimensiunile de 0,95 x 0,40 m, ce reprezintă limita vestică a străzii AV 3. El confirmă

https://biblioteca-digitala.ro

presupunerea că întreaga stradelă era pavată în antichitate cu lespezi de piatră.

În cazul celui de-al doilea edificiu situaţia se prezintă puţin diferit. Pe aproape toată lăţimea secţiunii a fost identificat un zid, lat de 0,85 m, compus din cinci blocuri rectangulare (0,30 x 0,55 m), legate cu pământ. Acesta este întrerupt la distanţa de 0,85 m de profilul vestic al secţiunii. Săpătura, aşa cum se prezintă ea în această secţiune, confirmă faptul că întreruperea nu pune în evidenţă limita unei intrări, ci este mai degrabă vorba de o demantelate a zidului într-o anumită fază (aici a fost găsit un zar, din cărămidă, cu dimensiunile de 0,07 x 0,07 m). Acesta face spre sud un unghi de 90° cu un alt zid cu care se întreţese. Deasemenea primul zid identificat este situat planimetric la distanţa de 2,20 m de profilul sudic al secţiunii S 13 şi 0,25 m de zidul nordic al edificiului A10. Cel puţin în această fază a cercetării, acesta pare un alt edificiu, avansat în stradă, zidul său estic fiind folosit ca al patrulea perete de către edificiul A 10. Deşi pare atipic faţă de planimetria străzii ABV IV, poate totuşi face parte din structura edificiului menţionat, fiind încadrat în trama stradala de trotuarul sudic al străzii ABV IV. Săpătura a continuat pînă la adîncimea de 0,65 m, oprindu-se pe ultimul nivel al străzii menţionate mai sus.

Campania a continuat cu desfiinţarea martorilor dintre secţiunile S 10 şi S 12, dintre secţiunile S 12 şi S 11 şi S 13, precum şi a martorului dintre secţiunile S 11 şi S 13. Desfiinţarea integrală a primilor doi martori şi parţială a celui de-al treilea a pus clar în evidenţă traseul nord-sud al străzii AV 3, recent identificată. În secolele V - VI p.Chr. această stradelă făcea legătura dintre strada ABV IV şi strada ABV II, singurele funcţionale în această perioadă în partea nordică a cetăţii (vezi planul geomagnetic). Pe pavajul străzii, acum clar conturat, a fost identificată o monedă datând din timpul împăratului Iustinian. Continuarea desfiinţării ultimului martor a lămurit situaţia planimetrică şi stratigrafică a încăperii nou descoperite, menţionată mai sus. Aşa cum am presupus, avem de-a face cu o nouă (sau o altă) încăpere a edificiului A 10, pe care am denumit-o A10β. Tot sub acest martor, acolo unde zidul estic al încăperii A 10β face un unghi de 90° cu zidul nordic al încăperii A 10α a fost identificat un bloc masiv de piatră (Severus Ionescu, Filica Drăghici), cu dimensiunile de 1,30 x 0,75 m, reprezentând un bloc de protecţie al colţului dinspre stradă al edificiului A 10. Blocul, vizibil încă din anii trecuţi în profilul vestic al secţiunii S 11, este fragmentat în trei părţi. Continuarea cercetării a relevat faptul că avem de fapt de a face cu o stelă funerară, probabil din secolul III p.Chr, refolosită.

Stela este formată din trei registre. În partea superioară, se păstrează frontonul triunghiular încadrat de acroterele ornamentate cu floarea şi frunzele de lotus. Frontonul este despărţit în două registre inegale, în partea superioară fiind decorat cu un ciorchine iar în partea inferioară cu un disc în relief neonamentat, încadrat între două rozete. Al doilea registru este decorat cu coroana din frunze încadrată simetric de patru rozete şi taenia legată în partea inferioară. În interiorul coroanei se află o rozetă cu 4 petale. Marginile laterale ale registrelor sunt decorate cu vrejuri de viţă de vie. Al treilea registru conţine inscripţia din care se mai păstrează parţial trei rânduri. Scrisul este îngrijit cu haste drepte.

D(is) M(anibus)

M. ANT. TR [...] REI[...]I[...]IV[...]

Degajarea completă şi curăţarea străzii AV 3 a permis observarea unei alte baze de coloană, similară cu cea menţionată la începutul raportului, ambele fiind orientate nord-sud şi având trasate pe partea superioară două axe (NS-EV) pentru orientarea fusului. Aceeaşi parte a fost preluată şi folosită ca pavaj de către strada de secol V - VI p.Chr.

Plecând de la situaţia nou identificată, a fost trasat un sondaj (cu dimensiunile de 3,5 x 2,5 m), denumit S 12' (deoarece este amplasat în fosta secţiune S 12), pentru lămurirea stratigrafiei străzii AV 3. Dalajul străzii de secol V - VI p.Chr. este instalat pe un nivel dur, lat de 0,25 m, compus din piatră măruntă şi mortar. Este de fapt nivelul N 4, identificat pe întreaga suprafaţă a străzii ABV IV, ceea ce ar permite afirmaţia că şi aceasta a fost cândva dalată. Sub nivelul N 4 se află un strat de pământ gălbui, tasat, ce continuă până la baza soclului pe care stau bazele de coloană. Sunt baze de coloană cu profilatură simplă, cu diametrul de 0,43 m, amplasate pe un soclu cu dimensiunile de 0,50 x 0,50 m. Resecţionarea sondajului, spre nord, a permis observaţia că acestea au fost instalate pe o substrucţie din piatră neregulată legată cu pământ, amplasată într-un strat de pământ gălbui-brun. Sondajul a permis şi observaţia că zidul vestic al edificiului A9 (şi probabil întregul edificiu) are două faze de funcţionare. Concluzia care poate fi trasă din sondaj este că cele două baze de coloană cu soclul aferent (identice cu cele de pe via principalis) reprezintă porticul unui edificiu spre strada AV 3. Cercetări viitoare vor lămuri probabil situaţia menţionată mai sus. [Mihai Severus Ionescu]

Sector B

Robert Constantin (MA Mangalia), Florin Scurtu (GEI PROSECO Bucureşti)

Datele geofizice privind zona investigată (zonă anomală din punct de vedere geofizic)

Cercetările geofizice de teren în cetatea Tropaeum Traiani au început în anul 2000 (v. Scurtu, Barnea, 2005) şi au continuat până în anul 2006, cu fonduri de la Institutul de Arheologie Vasile Pârvan în primul an şi apoi cu fonduri obţinute de la Ministerul Cercetării în cadrul a două proiecte de cercetare conduse de subsemnatul.

În cadrul acestor lucrări a fost acoperită cu măsurători magnetometrice de mare detaliu (într-o reţea de 1 m x 0,5 m) întreaga suprafaţă accesibilă a cetăţii – sectoarele A, B, C şi D (au fost excluse zonele deja săpate, zonele acoperite cu vegetaţie deasă cu spini şi unele zone de la periferie care nu au putut fi incluse într-o reţea de măsură rectangulară). O parte din sectorul A a fost investigat şi cu ajutorul electrometriei, utilizată de asemenea într-o reţea de mare detaliu.

Rezultatele geofizice au fost puse operativ la dispoziţia cercetării arheologice (Prof. Alexandru Barnea, responsabilul ştiinţific al sitului), pe măsură ce ele erau obţinute în teren şi prelucrate matematic. În vederea confirmării arheologice a veridicităţii hărţilor geofizice obţinute de noi, am amplasat iniţial în teren, în anul 2003, două secţiuni de verificare, care trebuiau să intersecteze o stradă importantă care se reflecta în harta magnetometrică printr-o zonă anomală magnetometrică ce traversează practic întregul platou pe direcţia E-V (paralel cu via principalis), coborând spre poarta de Vest în extremitatea sa vestică. Săpăturile arheologice efectuate pe această zonă anomală în sectorul A (Severus Ionescu) şi în sectorul B (Emilian Gămureac) au confirmat cu mare exactitate harta magnetometrică şi au fost continuate în anii următori (rezultatele lor sunt consemnate în CCA din anii anteriori, până în prezent).

După încheierea cercetării geofizice de teren, am continuat analizarea fizico-matematică a datelor geofizice obţinute şi am amplasat în teren alte câteva secţiuni arheologice de sondaj, ale căror rezultate sunt prezentate în ediţiile anuale ale Cronicii cercetărilor arheologice. Aceste secţiuni de control, amplasate numai în partea nord-vestică a sectorului B, au confirmat, printre altele, existenţa unei alte străzi importante, cu lăţimea de circa 5 m, orientată de asemenea V – E, care traversează zona respectivă între cardo şi limita vestică a cetăţii.

Pentru a fixa în teren poziţia acestei străzi importante, am amplasat în anul 2010 o secţiune de sondaj transversală pe anomalia respectivă, numită SG8 (acronimul "SG" având semnificaţia de

https://biblioteca-digitala.ro

“secţiune de sondaj pe baza datelor geofizice”), cu lungimea de 12 m, care a intersectat cu exactitate, în poziţiile preconizate, zidurile care mărginesc strada (v. Cronica cercetărilor arheologice privind cercetările din anul 2010).

În acelaşi scop, pentru a stabili în teren poziţia străzii într-un alt punct, am amplasat anul acesta o secţiune de confirmare (SG9) situată la circa 60 m mai la vest, care traversează însă (imediat la nord de stradă) şi o zonă anomală ce indică prezenţa unei construcţii de forma unui trapez dreptunghic cu B= 20 m, b = 15 m şi h = 20 m, al cărei interior este compartimentat (planşa 1). Latura oblică (estică) a trapezului are orientarea N23^{0}V, această orientare fiind practic singura, pentru câteva ziduri de la nord de via principalis, diferită de orientările standard N-S sau V-E ale zidurilor construcţiilor din această zonă, ea putând avea deci o anumită semnificaţie. Imediat la NV de această clădire se află o construcţie de dimensiuni mai mici (cca 12 m N-S, cca 7 m V-E), care pare să fie o anexă a clădirii principale.

Lungimea secţiunii a fost de 32 m, pentru a traversa atât strada cât şi clădirea menţionată mai sus, continuând deci spre nord în afara clădirii încă circa 5 m pentru a explora şi această zonă; lăţimea secţiunii a fost de 2 m.

Supravegherea arheologică a lucrării şi cartarea secţiunii au fost realizate de dl arheolog Robert Constantin de la MA Mangalia, căruia îi mulţumim şi pe această cale. Descrierea rezultatelor arheologice şi ilustraţia corespunzătoare îi aparţin şi sunt prezentate în partea a doua a materialului.

După cum reiese din planul de situaţie, secţiunea a intersectat cele 3 ziduri principale, care delimitează strada şi construcţia vizată, în carourile 1, 3 şi 14, confirmând prezenţa străzii (cu lăţimea de 4,2 m) în partea de sud a secţiunii şi, în continuare spre nord, a clădirii (cu lungimea de 20,8 m). Secţiunea a mai intersectat alte două ziduri, în carourile 5 şi 10, precum şi alte câteva construcţii interioare. Prezenţa acestora şi a numeroaselor aglomerări de blocuri de piatră căzute din zidurile fostei clădiri şi scoase în timpul săpării secţiunii explică detaliile din harta magnetometrică (planşa 1).

O observaţie privind litologia: materialul care a colmatat interiorul clădirii este practic în întregime prăfos, de culoare maroniu-roşcat şi cu un grad de coeziune foarte scăzut, în timp ce pe stradă materialul săpat este de culoare gri şi are o consistenţă mult mai mare.

În zona străzii au fost dezgropate 6 vertebre cervicale şi o parte dintr-o mandibulă inferioară aparţinând unei cabaline; gruparea lor pe o suprafaţă foarte mică poate indica faptul că în zonă s-ar afla întreg scheletul animalului, poate sălbăticit şi decedat în zona respectivă după părăsirea cetăţii de către majoritatea locuitorilor (se poate face o corelaţie şi cu un fragment de maxilar de carnivor, incluzând un canin care depăşeşte cu 20 mm nivelul osului maxilarului, găsit în aceeaşi săpătură).

Toate cheltuielile necesitate de această verificare arheologică a rezultatelor geofizice obţinute de noi în această zonă (cu excepţia asistenţei arheologice) au fost suportate de subsemnatul, prezent în permanenţă şi la săparea secţiunii, în vederea asigurării asistenţei geofizice a lucrării. [Florin Scurtu]

Bibliografie:

Scurtu, F., Barnea, A, Rezultate ale cercetării geofizice (2000 – 2003) în cetatea Tropaeum Traiani, Pontica 37-38, 2005, p. 453-474.

Rezultatele cercetării arheologice

Conform reperelor stabilite de dl. ing. Scurtu și a planului de încadrare realizat a fost trasată o secțiune SG-9 ,cu dimesiunile de 32 x 2 m orientată N-S.

Terenul prezintă o ușoara pantă descendentă spre nord-vest descrierea rezultatelor identificate în SG-9 realizându-se cu un sistem de referință în extremitatea de sud a secțiunii.trasate. (Față de SG 1-8 punctul de referință a suferit o translație de 29 m spre sud.).

1 - în stratul vegetal a fost secționat un traseu de zid cu grosimea de cca.0,75 m. Zidul este realizat din blochete de calcar legate cu pamânt și a fost cercetat în elevație pe 4 asize .

2 - cercetarea a continuat până la -0,95 m unde a fost identificat un (posibil) nivel de călcare/construcție realizat din fragmente litice de mici dimesiuni.

3 - am surprins un traseu de zid orientat E-V bordat în partea de sud la -0,60 m de o dală de calcar (plinta zidului) – nivelul N1. Zidul realizat din blochete de calcar legate cu pamânt are o grosime de cca.0,60 m și este parțial întrerupt pe traseul secțiunii.

4 – am identificat un traseu de zid orientat E-V cu grosimea de cca. 0,60 m

5-7 – a fost cercetată o amenajare din piatră, aparent circulară, delimitate la nord la -0,65 m de dale de calcar orizontalizate (dim. 0.55 x 0.60 m) nivel care a fost marcat în secțiunea transversală cu N2.

8 – traseu de zid realizat din piatră legată cu pamânt și păstrat pe două asize. Zidul este mărginit la est de o dală de calcar situată la -0,60 m față de actualul nivel de călcare.

8-9 – în stratul de dărâmătură (-0,45 -0,60 m) au fost descoperite 3 monede de bronz (sec.VI).

10 – a fost identificat un traseu de zid orientat E-V cu grosimea de cca. 0,65 m și care s-a păstrat în elevație pe 4 asize. Zidul realizat din blochete de calcar legate cu pământ delimitează o compartimentare a cărei cale de acces N-S a fost identificată și cercetată parțial în partea de est a zidului. Pragul a fost realizat din calcar și se găsește la -0,60 m – N3 în secțiunea stratigrafică

12-13 - fragmente chirpici descoperite la -0.60/-0.80 m

13 - au fost identificate fragmente dintr-un chiup la -0.80 m

14 - a fost identificat un traseu de zid orientat E-V cu grosimea de cca. 0.70 m și care a fost cercetat doar pe 4 asize. Pe latura de nord pe o lungime de 0.8 m la -0.60 m a fost identificat un nivel de călcare – marcat N4 în secțiunea stratigrafică; la această cotă au fost descoperite fragmente de țigle orizontalizate

14-15 - cercetarea arheologica s-a oprit pe un nivel de dărămătură (-0.80 m).

Materialul ceramic descoperit încadrează faza constructivă secționată de SG9 între secolele V-VI p.Chr. [Robert Constantin].

PLANȘE

Sector Cartier romano-bizantin sud - Sector C1

Gabriel Talmaţchi, Constantin Şova (MINAC)

Cercetarea arheologică din sectorul C1 de la Tropaeum Traiani din campania anului 2012 (desfăşurată în perioada 10 septembrie - 6 octombrie) şi-a propus continuarea cercetării ansamblului de locuire romano-bizantină târzie din zona de sud a cetăţii. În cursul acestei campanii au fost deschise două noi secţiuni Cs17 şi Cs16 A. Prima continuă activitatea noastră către capătul de nord al edificiului impozant de tip domus, descoperit încă din cursul campaniei din 2008, pe când cea de a doua pune în evidenţă noi complexe aflate în apropierea de cardo, vis-a-vis de domus, spre est.

Secţiunea Cs 17, cu dimensiunile de 15 x 3 m, ne-a relevat noi date constructive ale edificiului amintit. Astfel au apărut alte amenajări interioare sub forma a două camere pe partea de nord. Ele sunt delimitate de un zid cu lungimea de 2.20 m. Prima camera, dreptunghiulară (1.50 x 3 m), deţinea pe latura de nord un chiup (cu diametrul maxim de 0.78 m). Totodată a fost identificat un zid între camera 1 şi camera 2, lat de 0.60 m. Ultima este limitată pe mai departe spre est de un alt zid (cu grosimea de 0.72 m şi înălţimea de

https://biblioteca-digitala.ro

1.40 m). Spre partea sa sudică se individualizează un zid gros de 0.70 m şi lung (în secţiunea amintită) de 4.90 m. Acest rest de ansamblu interior pare a fi realizat în aceeaşi secvenţă cronologică, în tehnica opus mixtum, iar în partea superioară a zidurilor se individualizează câteva rânduri de blocuri de mai mari dimensiuni. (acest fapt ne-ar indica eventual o refacere posterioară). Zidul amintit este continuat spre partea estică a secţiunii de un altul adosat (la unul din capete), ce porneşte oblic (raportându-ne la planul casei cunoscut în acest moment), orientat nord-est. El a fost surprins pe o lungime de 7.60 m, este lat de 0.65 m şi cuprinde bucăţi mici şi medii de piatră, legate cu pământ. În acest stadiu al cercetărilor el pare a fi mult mai târziu realizat decât restul elementelor arhitecturale descoperite în secţiune. În apropierea acestuia a fost descoperit un jgheab de piatră (cu lungimea de 1.15 m, lăţimea de 0.56 m şi înălţimea de 0.28 m). Adâncimea maximă a secţiunii este cuprinsă între 1.35/1.55 m, diferenţa fiind dată de complexele amintite.

Cea de a doua secţiune, Cs16A (de 15 x 3 m), nu a fost finalizată în cursul acestei campanii. Săpăturile arheologice au relevat existenţa unei noi camere (cu dimensiunea de 3.40 x 3 m) din edificiu (pe latura sa de est), apoi pe o lăţime de aproximativ 3.50 metri am identificat partea superioară de la cardo, pentru ca dincolo de aceasta să descoperim probabila intrare a unui alt edificiu ce flanca spre est strada. Intrarea pare a deţine două baze de coloane (cu laturile de 0.56 x 0.48 m), în care se pot observa, la partea superioară interioară, foarte bine individualizate, urmele rotunde – lăcaşe - ale coloanelor (cu diametrele de 0.30 x 0.25 m, respectiv 0.25 x 0.25 m). De asemenea, spre interiorul celui de al doilea posibil edificiu au mai fost descoperite resturile a două ziduri, orientate est-vest, ca şi resturile unui pavaj compus din bucăţi de piatră (pe o lungime de 2.20 m şi o lăţime de 0.77 m). Pietrele din pavaj au diferite diametre (0.30 x 0.28 m, 0.27 x 0.20 m, 0.34 x 0.24 m, 0.23 x 0.20 mm etc.).

Ca material ceramic, majoritar spre absolut, menţionăm fragmente de amfore cu striuri mărunte şi uşor ondulate, specifice secolelor V-VI p.Chr. De asemenea, remarcăm un număr important materiale metalice (monede, piroane, fibule, aplice, distribuitor de curele, spatulă etc.), apoi trei opaiţe (două întregi), un cap de statuie feminină (fragmentar) datând din epocă romană.

Sector Cartier romano-bizantin sud - Sector C2

Liviu Lungu (MINAC)

În perioada 13-25 august s-au continuat săpăturile în sectorul C2 (în partea de sud a Cetăţii), prin deschiderea a două noi secţiuni (S4 şi S5), paralele cu primele trei şi la sud de ele, de aceeaşi lăţime (2 m) şi de lungime 16.50 m, păstrând martorii de câte 1 m. Astfel, am descoperit un zid de piatră, aproximativ paralel cu zidul de sud al clădirii vecine (cercetată în campanile trecute) şi foarte apropiat, construit tot din piatră (calcar cochilifer) legată cu mortar. Zidul (păstrat până la înălţimea de 0.30-0.40 m) a fost la fel de îngrijit construit. Piatra este mijlocie, până la dimensiuni de 0.30/0.45 m, iar mortarul prezintă în componenţă fragmente mici de ceramică. Zidul are lăţimea de 0.70-0.77 m. După toate indiciile, zidul (fragmentul de zid) este contemporan clădirii învecinate şi, probabil, era continuat de altele, perpendiculare, în partea de sud (sectorul săpăturilor din anii '60-'70 ai secolului trecut). Abia cercetările viitoare vor face lumină în problema celor doua clădiri.

Abstract:

The archeological research in sector C of the Roman-Byzantine quarter, in the southern part of the city Tropaeum Traiani, has occasioned the opening of four new sections (Cs17, Cs16A, S4 and S5). These were made in the area of the domus that was discovered since 2008, and other buildings located either east or west of it. The data collected were particularly high for both architectural and topographic analysis of the neighborhood, and by the discoveries of archaeological objects; pottery, lithic and metal, most of them whole or that can be reunified. Also, it was opened a new area for research on the secondary street of the city (cardo). Research continues to achieve all desired goals.

2. Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa

Punct: Cetate

Cod sit: 60954.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 28/2012

Colectiv: Livia Buzoianu – responsabil, Irina Nastasi, Vitalie Bodolică (MINAC), Nicolae Alexandru (MA Mangalia), Maria Bărbulescu – consultant ştiinţific (UO Constanţa)

Campania arheologică din 2012 de la Albeşti a urmărit deschiderea unor carouri noi în sectorul A, pe linia de vest a platoului. Dinspre nord spre sud au fost deschise carourile: SA, c. 70, 69, 68, 67.

SA, c. 70.

Are corespondent spre est caroul 63. Caroul este traversat pe direcţia N-S de un zid de piatră acoperit cu plăci de calcar; zidul are la bază un strat de pământ gros de 0,25- 0,30 m. Direcţia zidului este deviată NV-SE. Dimensiuni: lg = 4 m; lţ = 0,76 m.

Dimensiunile plăcilor: 0,40 x 0,76; 0,80 x 0,76; 0,60 x 0,76 m. Zidul apare la – 0,50 m (adâncime luată de la martorul de sud). Până la această adâncime s-a strâns o canitate relativ mare de ţigle şi olane. Din carou s-au recoltat mai multe fragmente ceramice – în general de la amfore de sec. III a.Chr. Zidul stă pe un strat de tasare vizibil în profilul de Vest al caroului 63.

Profilul de sud al caroului înregistrează:

0 -0,35 m – pământ negru-granulos;

-0,35 -0,50 m – linie continuă de dărâmătură.

Profilul de nord nu are urme arheologice.

SA, c. 69.

Continuă zidul din c. 70; păstrează o singură dală de piatră înspre profilul de Nord al caroului. Zidul apare la – 0,55 m de la nivelul actual de călcare.

Dimensiuni: lg.= 4 m; lţ.= 0,76 m; h păstrată = 0,30 m; dala de piatră: 0,78 x 0,79 m.

În jumătatea de vest a caroului se păstrează zidul unei locuinţe (deviat pe direcţia NV-SE); zidul are dimensiunile: lg.= 1,50 m; lţ.= 0,55 m.

Vom nota cu 1 – zidul lung, de la est, care stă pe pământ şi cu 2 – zidul de la vest, al locuninţei, care stă pe tasare.

Zidul 2 face colţ spre vest pe o lungime de 0,85 m; lăţimea lui este de 0,55 m. În profilul de est al caroului două plăci de calcar puse pe cant par să aparţină unui canal. Acesta este orientat est - vest; lăţimea este de 0,50 m (la exterior) şi 0,28 m (la interior); lg.= 0,85 m. În colţul de NV al caroului este o amenajare: platformă de piatră cu aspect rectangular (0,85 x 0,60 m).

Profilul de est al caroului: vegetal; dărâmătură; canalul apare sub nivelul dărâmăturii.

SA, c. 68.

Caroul este traversat pe direcţia NV-SE de acelaşi zid care porneşte din c. 70 şi apare şi în c. 69. În c. 68 zidul se constituie din 5 blocuri de calcar care stau pe un strat de pământ. Blocul de la mijloc are un orificiu circular cu un diamentru de 0,25 m; în cazul în care blocul este refolosit, orificiul corespunde cu fixarea unei coloane. Stratul de pământ de la baza zidului are grosimea de 0,20 m. Dimensiunile zidului: lg.= 3,46 (4 m); lţ.= 0,74 m. Zidul se păstrează

https://biblioteca-digitala.ro

pe o înălţime de 0,52 m. Latura de est a zidului este suprapusă pe toată lungimea de un rând de pietre mijlocii legate cu pământ. La distanţa de 0,95 m spre Vest apare continuarea zidului de est al locuinţei identificate în c. 69. Zidul este lucrat din blocuri de calcar de dimensiuni medii care stau pe o tasare din pietre mici de calcar (= este nivelul de tasare puternică vizibilă în profilul din SA, c. 63). Zidul locuinţei are aici lungimea de 3 m şi lăţimea de 0,35-0,40 m.

Tasarea este vizibilă între cele două ziduri (1şi 2) şi la vest de zidul locuinţei, până la profil.

Zidul locuinţei nu pare să ajungă la profilul de sud al caroului. La 0,85 m de profil – tasare din pământ galben; în profil – dărâmătură.

Profilul de sud al caroului înregistrează următoarea succesiune: pământ negru granulos, dărâmătură, nuclee de piatră. Dărâmătura apare pe profil pe o lungime de 1,80 m de la zidul 1. Profilul de vest nu are urme arheologice.

Lutuiala care apare între zidul 2 (al locuinţei) şi profilul de vest al caroului reprezintă nivelul de călcare din locuinţă. Lungimea probabilă a zidului de est al locuinţei (c. 68 + 69) = 5,85 m.

Între zidurile 1 şi 2 a fost descoperită o vatră (ea intră sub zidul 1). Deasupra s-au aflat chirpici arşi. Câteva pietre puse pe cant puteau face parte din amenajarea vetrei sau din dărâmătură. Vatra constă dintr-o lipitură de pământ pe un suport de piatră; dimensiuni: 1,05 x 0,70 m.

SA, c. 67

Zidul 1 continuă de-a lungul martorului de est; intră sub martor în colţul de SE al caroului. Este alcătuit din dale mari de calcar. Pe o distanţă de 2,15 m este suprapus de blocuri de calcar, surprinse şi în profilul de vest din c. 60 (corespunzător locuinţei L_6).

La 1,05 m vest de zidul 1 apar câteva blocuri de calcar ce par a fi pe traseul zidului 2 din SA, c. 68. Pe fundul caroului este piatră fărmată (= stânca). Valori de adâncime (raportate la martorul de sud): - 0,30 m – dărâmătură; - 0,50 m – zid; - 0,65 m – stâncă.

Dimensiunile zidului 2: lg.= 0,95 m; lţ. = 0,35 m.

SA, c. 66

Din carou s-a păstrat linia de pietre care apăreau apropiate de profilul de est. S-a desfiinţat martorul dinspre est dintre SA, c. 59-66. Sub martor s-a dat peste o tasare de pietre mărunte amestecate cu pământ de consistenţa unui pavaj. Acesta se păstrează pe o lungime de 4,10 m şi are lăţimea de 2,20 m; este prins între blocurile de piatră păstrate spre vest şi blocurile de piatră din colţul de NV al caroului 59. Direcţia noii tasări este N-S şi se întinde până la placa de piatră din SA, c. 58 aflată pe direcţia incintei.

După demontarea martorului de la sud al caroului se conturează un zid din pietre mijlocii legate cu pământ, care suprapune tasarea.

Este zidul unei locuinţe din SA, c. 65 (locuinţa L_{11}; este ultima amenajere cercetată în această parte).

Dimensiunile locuinţei L_{11}:

zidul de N: lg. = 4,60 m; lţ. = 0,55 m;

zidul de E: lg. = 4,20 m; lţ. = 0,55 m;

suprafaţa interioară: 3,80 x 4 m.

Tasarea de pietre din sectorul SA, c. 66-59 pare a fi un pavaj de aceeaşi consistenţă cu cel dinspre zidul Z_1. În cazul acesta suprafaţa acoperită de pavaj ar ocupa SA, c. 59 şi ar fi limitată spre Est de locuinţa (încăperea) din SA, c. 52; spre sud – de fragmentul de zid E-V surprins în campania trecută; spre vest limita o reprezintă pietrele (blocurile de calcar) din SA, c. 66.

În profilul de nord al c. 66, la 0,50 m de blocurile păstrate, este prinsă în profilul de nord o formaţiune de piatră de aspectul unei platforme sau a unui zid mai lat. Lungimea păstrată în profil – 1,40 m; lţ. = 0, 30 m.

Nu pare a avea corespondent în profilul de sud al c. 67.

SB, c. 91

Pentru a controla dacă zidul 1 continuă spre N, a fost reluat SB, c. 91. În vechiul desen era surprins un pavaj în colţul de SE (continuarea probabilă a pavajului din SB, c. 81) şi linia probabilă a unui zid de-a lungul profilului de Vest.

Noua săpătură a constatat: un zid deviat pe direcţia NE-SV (deviere diferită de zidul 1: NV-SE). Zidul este constituit din pietre legate de pământ placate la suprafaţă de plăci de calcar de dimensiuni medii. Zidul se păstrează pe o lungime de 2,80 m de la profilul de N; lăţimea lui pe acest profil este de 1,70 m (dacă apreciem că blocurile păstrate pe direcţia N-S pe o lungime de 1,30 m de la acest profil reprezintă limita de est a zidului).

Profilul de sud al caroului nu este suficent de clar (pare totuşi să păstreze locul în care un bloc pătrunde în profil). Zidul este demontat odată cu amenajarea pavajului de la vest de turn. Pavajul apare la - 0,20 m în colţul de SE al caroului; lăţimea lui pe profilul de est este de 2,55>3,05 m; linia pavajului este surprinsă în profilul de sud al caroului. Pavajul se păstrează şi pe profilul de Vest pe o lungime de 1,90 m; zidul este dezafectat odată cu construcţia pavajului (el nu este surprins sub pavaj).

Colţul de NE al caroului nu pare să fi avut vreo altă amenajare. În schimb, în colţul de NV apare o formaţiune de pietre care nu se lipesc de zid şi care par să aibă o orientare E-V, intrând sub martorul de vest. Amenajarea de pietre din colţul de NV ocupă o suprafaţă de 0,95 x 0,65 m.

Viitoarea campanie de săpături trebuie să urmărească extinderea, spre vest, a locuirii din sectorul A şi identificarea unor elemente de legătură între cele două sectoare (A şi B) pe limita de sud a sectorului B.

Prospecţiuni geofizice

Sorin Anghel, Alexandra Dudu, Adriana Constantinescu (GeoEcoMar)

În primăvara anului 2012, o echipă de cercetători din cadrul GeoEcoMar, şi-a manifestat interesul pentru desfăşurarea unor prospecţiuni geofizice în limita sitului arheologic de la Albeşti. În urma discuţiei purtate cu membrii colectivului de cercetare arheologică a fortificaţiei au fost stabilite trei perimetre de interes:

- Perimetrul 1 cu o suprafaţă de 13 x 11 m, situat la vest de colţul de NV al fortificaţiei, pe marginea văii care limitează partea de nord a platoului. Prezintă interes datorită posibilităţii de conservare în zona nesăpată a unor elemente constructive legate de latura de vest a incintei a III-a.

- Perimetrul 2 cu o lungime de 20 m şi o lăţime de 10 m, orientat N-S. Este situat într-o zonă nesăpată, la aproximativ 5 m spre vest faţă de ultimul bloc de piatră păstrat din traseul laturii de Sud a incintei a III-a. Posibil ca în această zonă să se conserve latura Vest a incintei a III-a şi, eventual, jocnţiunea sa cu latura de sud.

- Perimetrul 3 – 15 x 12 m, situat la aproximativ 1,5 - 2 km sud de fortificaţie, într-o arie în care au fost înregistraţi mai mulţi tumuli, în urma perieghezei din vara anului 2011. Perimetrul 3 cuprinde de fapt suprafaţa unui tumul, selectat de noi datorită stării mai bune de conservare - este mai puţin aplatizat decât cei din jurul său - şi a celor câteva fragmente de piatră, de dimensiuni mici, apărute în arătură şi pe mantaua tumulului, care ar putea indica existenţa unei construcţii de protecţie.

Pentru investigarea acestor trei zone au fost aplicate metode magnetometrice şi electrometrice[1].

Particularităţile sitului arheologic de la Albeşti au impus utilizarea tehnicii micromagnetice, prin măsurarea cu un magnetometru protonic, a mai multor profile dreptunghiulare cu echidistanţa de 1 m. Astfel, pentru Perimetrul 1 au fost măsurate 14 profile, pentru Perimetrul 2 - 11 profile, iar pentru cel de-al treilea, 13 profile.

https://biblioteca-digitala.ro

În ceea ce priveşte utilizarea metodelor electrometrice, pentru primul perimetru au fost efectuate măsurători pe trei profile, la distanţe de 6 m, orientate S-N. Metoda folosită a fost sondajul electric vertical, cu un dispozitiv de tip Schlumberger. Pentru cel de-al doilea perimetru metoda folosită a fost profilarea electrică verticală, prin utilizarea unui dispozitiv Wenner. A fost obţinută o hartă a distribuţiei rezistivităţii aparente la adâncimea de 4 m. Pentru cel de-al treilea perimetru (tumulul), a fost folosită metoda sondajului electric vertical, pe trei profile, la distanţe de 4 m, care traversează aria de interes de la est la vest. A fost utilizat un dispozitiv Schlumberger.

Pentru Perimetrul 1 situaţia este mai puţin clară - o interpretare a anomaliei de maxim apărută pe harta de gradient magnetic poate fi existenţa unui nucleu de piatră, de dimensiuni mari, care poate aparţine unui zid conservat discontinuu, orientat est-vest.

Pentru Perimetrul 2 ambele metode de investigare aplicate sugerează existenţa unor ziduri: două anomalii majore orientate nord-sud şi o altă anomalie pe direcţia est-vest. Anomalia orientată nord-sud, identificată la limita de vest perimetrului, surprinsă numai parţial, pare să aparţină unui zid de mari dimensiuni. Existenţa acestuia este confirmată şi de înregistrarea pe teren, în afara ariei măsurate, mai spre nord, pe direcţia anomaliei amintie, a două blocuri de piatră, dispuse în linie. Pentru verificarea situaţiei surprinse prin prospectarea geofizică a zonei se are în vedere efectuarea unui sondaj arheologic în campania din vara anului 2013.

Măsurătorile efectuate asupra celui de-al treilea perimetru, au relevat existenţa în partea centrală a unei anomalii de maxim, care poate confirma existenţa unei structuri acoperite de mantaua tumulului.

Note:

1. Detaliile tehnice sunt preluate din Raportul de cercetări geofizice complexe în scopul determinării structurilor arheologice îngropate în cadrul sitului arheologic Albeşti, întocmit de CS III Sorin Anghel (responsabil proiect), CS Alexandra Dudu, Asc Adriana Constantinescu

Bibliografie:

L. Buzoianu, M. Bărbulescu, Albeşti. Monografie arheologică, Constanţa, 2008.

L. Buzoianu, M. Bărbulescu, Imitaţii getice după vase greceşti descoperite în aşezarea de la Albeşti (jud. Constanţa), în Tracii şi vecinii lor în antichitate. Studia in honorem Valerii Sîrbu, Brăila, 2010, p. 125-132.

L. Buzoianu, M. Bărbulescu, The 4th Century BC at Albeşti (Constanţa County) in the Light of the Archaeological Discoveries, în Antiquitas Istro-Pontica. Mélanges d'archéologie et d'histoire ancienne offerts á Alexandru Suceveanu, Cluj-Napoca, 2010, p. 343-353.

Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa, CCA 2011, p. 10-11.

Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa, CCA 2012, p. 18-19.

Abstract:

During the 2012 archaeological campaign we focused on the western side of the plateau by excavating new squares in Sector A.

As a result we identified a 18.5 m long and 0.75 m wide wall crossing squares 70-67 from North to South. It has a NV/SE orientation, the same orientation that other structures discovered in this part of the plateau have.

Walls belonging to other new buildings (L_{10} and L_{11}) were revealed towards West (squares 69-68) and South (square 65). The existence of these structures confirms that the inhabited area expanded towards West in the 3rd century BC.

The results of geophysical investigations undertaken in 2012 by a team of researchers from GeoEcoMar helped us set our priorities for the next year's archaeological campaign. Therefore, in our further archaeological research, we are planning to focus on a particular area in the western part of the plateau and a tumulus situated approximately 2 km south of the fortification.

3. Bodeştii de Jos, com. Bodeşti, jud. Neamţ

Punct: Cetăţuia Frumuşica

Cod sit: 121625.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 94/2012

Colectiv: Roxana Munteanu – responsabil, Gheorghe Dumitroaia, Daniel Garvăn, Dorin Nicola (CMJ Neamţ)

În continuarea cercetărilor din 2011[1], anul acesta am deschis două suprafeţe (notate S. IV şi S. V), amplasate – la fel ca şi două din secţiunile din campania trecută – în partea de sud-est a platformei inferioare a înălţimii Cetăţuia Frumuşica. Cele două secţiuni, realizate în scopul obţinerii unei secvenţe cronologice complete pentru acest sector al sitului şi pentru cercetarea structurii de pietre surprinsă în 2011 în limitele S. II, au fost trasate în funcţie de vegetaţia care acoperă situl[2] şi de amplasarea săpăturilor vechi. Secţiunile noastre (S. IV de 12 x 2 m şi S. V de 4 x 5 m) au intersectat unul dintre şanţurile trasate în 1940 (S. 1[3]) – în care, după cum se menţionează în monografie, săpăturile au dezvelit (fără a cerceta) nivelul pavajelor de pietre.

Aşa cum am putut constata în campania 2012, structura cu pietre (notată Cx. 1) acoperea într-un strat relativ uniform suprafaţa S.V şi parţial (capătul de sud, pe lungimea a max. 4 m din S. IV). Aspectul acesteia nu este, în ansamblu, suficient de compact pentru a justifica folosirea termenului de „pavaj", între pietrele care o compun observându-se numeroase goluri în care se aflau bucăţi de lipitură arsă provenind de la construcţii eneolitice. În componenţa complexului se regăsesc, deopotrivă, bolovani de râu de dimensiuni mici şi medii (cu latura de maxim 0,25 m) şi piatră provenind, cel mai probabil, din înălţimea pe care se află situl. Din solul aflat printre pietre şi deasupra acestora s-au recoltat fragmente ceramice (majoritatea eneolitice, dar şi unele acoperite cu striuri sau decorate cu triunghiuri haşurate, specifice epocii bronzului – culturii Costişa). Spre limita de est (singura surprinsă, deocamdată în săpătură, în suprafaţa S. IV) aspectul Cx. 1 este diferit de cel al restului structurii, nivelul de pietre fiind mai consistent şi mai compact. În apropierea profilului de vest al S. IV, dedesubtul acestui nivel de pietre (cu o grosime de cca. 30 cm) s-a conturat umplutura unui şanţ – mai curând o alveolare cu adâncimea de maxim 0,40 m şi lăţimea maximă de cca. 1,2 m – conţinând un sol de culoare închisă, pietre şi ceramică fragmentară, rulată (atât eneolitică, cât şi din epoca bronzului). Structura, care pare să se desfăşoare de-a lungul terasei, paralel cu marginea acesteia, suprapune o alta, asemănătoare, aparţinând unuia dintre nivelurile eneolitice (Cucuteni AB sau A). Acest al doilea şanţ, interceptat între -1,00 m şi 1,80 m, are deschiderea la gură de cca. 1 m şi este umplut aproape exclusiv cu pietre (care formează un strat compact). Complexul 1, a cărui lungime depăşeşte limitele secţiunilor trasate anul acesta, a fost cercetat parţial, urmând ca în campaniile viitoare să continuăm dezvelirea sa, pentru a putea oferi o interpretare corectă

[1] R. Munteanu, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn, D. Nicola, L. Uţă, ***Bodeştii de Jos, com. Bodeşti, jud. Neamţ. Punct: Cetăţuia Frumuşica***, CCA 2012, p. 20.

[2] Printre arborii pădurii plantate aici în anii '60 ai secolului trecut.

[3] C. Matasă, Frumuşica. *Village préhistorique à céramique peinte dans la Moldavie du nord, Roumanie*, Bucureşti, 1946, p. 33.

https://biblioteca-digitala.ro

a cronologiei, stratigrafiei, precum şi a funcţionalităţii sale în epocă. S-a observat existenţa unei suprafeţe pe care nivelul de pietre.

Alături de structura de pietre menţionată au mai fost identificate şi cercetate parţial şi trei complexe de locuire din nivelurile eneolitice. Acestea din urmă se datează, pe baza materialului ceramic recuperat, pe parcursul fazelor AB şi A ale culturii Cucuteni.

Prima dintre locuinţele AB (notată Cx. 4), aflată într-o stare relativ proastă de conservare, a fost interceptată în S. V şi parţial în capătul de sud-vest a secţiunii IV. Spre est pare să fi fost deranjată de resturile Cx. 1. A constat într-o aglomerare de bulgări de lutuială arsă, reprezentând resturi ale pereţilor prăbuşiţi, dedesubtul cărora se păstrau fragmente din podeaua locuinţei (realizată, de asemenea, din lut, cu grade diferite de ardere). Vatra construcţiei, de dimensiuni mari, a avut formă circulară, diametrul de cca. 1,20 m şi a fost construită pe un pat de cioburi. Din inventarul locuinţei au fost recuperate fragmente ceramice de la mai multe vase, două greutăţi de lut ars şi mai multe obiecte de silex. Cx. 4 depăşeşte spre sud, vest şi nord limitele S.V, astfel că alte dare (referitoare la formă, dimensiuni, posibile elemente de construcţie) vor fi cunoscute după extinderea săpăturilor.

Cea de-a doua structură aparţinând nivelului Cucuteni AB (Cx. 6) a fost dezvelită, de asemenea, parţial în partea de nord a secţiunii IV. Consta într-o suprafaţă de lut curat, nears, în care s-au identificat fragmentele unui vas întregibil, mai multe cochilii de melci şi o râşniţă de gresie fragmentară. Alte două râşnite, utilizate pe ambele feţe, au fost identificate în colţul de nord-vest al secţiunii IV, aflate în apropierea unei gardine de lut curat, care poate fi pusă în legătură cu acelaşi complex 6.

Locuinţa Cucuteni A surprinsă parţial în secţiunea IV (Cx. 5) a fost doar conturată, cercetarea sa fiind lăsată pentru campania viitoare, din mai multe considerente. Primul dintre acestea are în vedere suprafaţa relativ restrânsă din acest complex interceptată în săpătură; pentru cercetarea şi înţelegerea acestei structuri este necesară extinderea săpăturii, în măsura în care vegetaţia o permite. În al doilea rând, locuinţă pare a fi una conţinând un inventar bogat şi păstrând multe detalii de arhitectură, investigarea sa necesitând un timp mai îndelungat decât cel rămas la dispoziţie anul acesta. Prin urmare, din vestigiile complexului 5 au fost recuperate vasele aflate la partea superioară a distrugerii, aflate în pericol mai mare de degradare, după care structura a fost protejată cu folie de polietilenă şi acoperită cu pământ, pentru a se putea conserva până anul viitor, când intenţionăm să deschidem o suprafaţă mai largă, care să permită o cercetare corespunzătoare a construcţiei.

Abstract:
In 2012 we investigated segments of several Chalcolithic and Bronze Age structures. Most of the time was dedicated to the research of complex 1, which is a stone structure belonging to the Bronze Age. In the eastern part of the complex was a ditch found that seems to go parallel with the edge of the terrace.
Beside this, three Chalcolithic dwellings were partially uncovered. Their investigation will continue in 2013.

4. Boldeşti-Scăieni, jud. Prahova

Punct: cartier Seciu - La Pompieri

Cod sit: 131087.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 84/2012

Colectiv: Alin Frînculeasa – responsabil, Octav Negrea, Bianca Preda, Claudia Dumitrescu (MJIA Prahova), Andrei Soficaru (ICAFR Bucureşti)

În luna iulie 2012 MJIA Prahova a derulat cercetări arheologice pe raza localităţii Boldeşti-Scăieni, cartier Seciu, punct „La Pompieri". Situl se află în partea de est a cartierului, pe marginea unui deal, la 370 m altitudine. A fost descoperit întâmplător în anii 70 ai secolului XX. În anul 2009 MJIA Prahova a realizat cercetări arheologice preventive pe proprietatea familiei Ghiţă Adrian. A fost descoperită o aşezare eneolitică, cultura Gumelniţa (aspectul cultural Stoicani-Aldeni) ce suprapunea o altă aşezare neolitică, cultura Starčevo-Criş.

În anul 2012 ne-am propus reluarea cercetărilor atât pentru delimitarea sitului, cât şi pentru obţinerea unor detalii suplimentare privind evoluţia acestui sit arheologic. Având în vedere că obiectivul arheologic este în prezent suprapus de proprietăţi particulare şi implicit de construcţii civile, cercetarea s-a desfăşurat prin curţile şi grădinile acestora.

Au fost trasate două secţiuni amplasate pe proprietăţi private, una la sud de DJ, cealaltă la nord 232. Prima ce a urmărit identificarea limitei de sud a aşezării a fost trasată pe proprietatea familiei Blidea Vasile, la numărul 60. A avut dimensiunile de 25 x 1,4 m. Trasată nord-sud, a urmărit paralel proprietatea respectivă. Au fost descoperite materiale arheologice neolitice din cultura Starčevo-Criş, dar şi medievale târzii sau recente. Se remarcă câteva unelte din silex, între care un gratoire, dar şi ceramică specifică.

A doua secţiune a urmărit identificarea limitei de vest a sitului arheologic. A fost trasată pe proprietatea familiei Cernea, la nr. 132. Orientată nord-sud, a avut dimensiunile de 7 x 2 m. Stratigrafia secţiunii avea două secvenţe culturale, respectiv una eneolitică atribuită culturii Gumelniţa (aspectul cultural Stoicani-Aldeni), groasă de aproximativ 0.12 m, cealaltă neolitică aparţinând culturii Starčevo-Criş, groasă de 0,40 m, despărţite de o depunere naturală de culoare gălbuie, groasă de 0,20 m. Stratul Starčevo-Criş avea culoarea negricioasă, caracterizat de o argilă pigmentată cu chirpici ars mărunţit. Depunerea aparţinând probabil unei faze târzii a culturii Starčevo-Criş era foarte bogată în material ceramic decorat cu pictură (motive geometrice) şi imprimat (motive precum brăduţ, spic de grâu, fagure), incizii (motive în reţea).

La baza depunerii culturale Starčevo-Criş, în caroul 1 la -0,80-0,90 m a fost descoperit un mormânt de inhumaţie. A aparţinut unui copil de 7-8 ani, sex indeterminabil, aşezat în decubit lateral stânga, orientat cu capul la sud şi picioarele la nord. Scheletul ce era slab conservat având multe oase lipsă, era acoperit parţial de fragmente ceramice.

Cercetarea din acest an coroborată cu cele din anul 2009 a dus la identificarea tuturor limitelor aşezării eneolitice. De asemenea, am observat că aşezarea atribuită nivelul neolitic timpuriu depăşeşte cu mult limitele stabilite pentru cea eneolitică. Am constatat că cea mai mare parte din sit este acoperită de case şi drumul judeţean, doar aproximativ 20% a putut sau mai poate fi abordat de cercetarea arheologică.

Bibliografie:
Frînculeasa Alin, Seciu - j*udeţul Prahova un sit din epoca neo-eneolitică în nordul Munteniei*, Editura Oscar Print, Bucureşti 2011 (ISBN 978-973-668-300-8).

https://biblioteca-digitala.ro

Frînculeasa Alin, Negrea Octav, Un sit din epoca neo-eneolitică în zona colinară a Munteniei – Seciu, jud. Prahova, Buletinul MJ Teleorman, Seria Arheologie 2, 2010, p. 45-68.

4A. Bordușani, com. Bordușani, jud. Ialomița

Punct: Popină

Cod sit: 92998.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 60/2012

Colectiv: Dragomir Nicolae Popovici – responsabil, Valentin Radu, Constantin Haită, Adrian Bălăşescu (MNIR), Florin Vlad – responsabil sector, Cătălina Cernea– responsabil sector, Ioan Cernău– responsabil sector (MJ Ialomiţa), Valentin Parnic – responsabil sector (MDJ Călăraşi), Roman Hovsepyan (Institutul de Arheologie – Erevan, Armenia), G. Mcphail (Londra), Loredana Niţă, Monica Mărgărit (UVTârgovişte)

Obiectivul general a constat în obţinerea unor noi date privind evoluţia comunităţilor gumelniţene (etapa A2) pe Popina-Borduşani, jud. Ialomiţa în contextul mediului specific al Bălţii Ialomiţei, respectiv definirea caracteristicilor privind gestiunea diferitelor tipuri de resurse şi a variaţiilor acestora prin intermediul unor cercetări complexe pluridisciplinare.

Campania 2012 a avut următoarele obiective specifice:

- continuarea cercetării unor categorii ale spaţiului construit, respectiv locuinţele (structurile de locuire 19, 50 şi 47), începute în campaniile precedente, continuarea studierii zonelor de pasaj observate în campaniile precedente, respectiv C. 390 şi C. 397;
- studierea complexă, pluridisciplinară, a complexelor surprinse; o atenţie deosebită fiind acordată continuării clasării tuturor categoriilor de date privind C. 332;
- continuarea cercetării pluridisciplinare a C. 394 (săpare, tamisare, triere, clasarea şi fişarea materialelor rezultate);
- realizarea unui sondaj stratigrafic, pe latura de est a tell-ului I, în vederea obţinerii unor date cât mai precise privind: amplitudinea stratigrafică a depunerilor arheologice cu accent deosebit asupra celor referitoare la începutul locuirii umane pe Popină; studierea amplitudinii proceselor de distrugere/evoluţie a tell-ului cel puţin pe această latură; analiza şi definirea cât mai precisă a martorului de eroziune folosit pentru locuire de către comunităţile neo-eneolitice;
- completarea schemei cronologice a locuirilor gumelniţene prin recoltarea şi prelevarea unor probe din contexte arheologice clare în vederea obţinerii unor date radio-carbon;
- completarea bazei de date a şantierului prin introducerea informaţiilor privind unităţile stratigrafice, complexele şi artefactele descoperite;

Conform precizărilor din rapoartele precedente săpătura a fost condusă conform concepţiei şi metodologiei definite şi publicate (Randoin et. al., 2000, 199-234).

Eşantionarea

Dacă se au vedere scopurile cercetării este lesne de înţeles importanţa acordată eşantionării. În consecinţă aceasta a fost decisă în funcţie de scopurile propuse. Un element deosebit care a contribuit într-o manieră semnificativă la ameliorarea şi în consecinţă a produs modificări majore din acest punct de vedere, a constat în cooptarea în colectivul de cercetare a domnului dr. Roman Hovsepyan (Armenia) căruia i-a revenit sarcina studierii macroresturilor vegetale cu precădere a celor carpologice.

Analiza unui lot considerat reprezentativ din C. 332, respectiv 21 de Secvenţe Stratigrafice (=SS), alese în funcţie de caracteristici şi de potenţialul prezumat din Diagrama Stratigrafică a Secvenţelor (DSS) şi conţinutul US-urilor incluse în aceste SS, a demonstrat că din punct de vedere carpologic, simpla triere a sedimentului arheologic în coloană de site sub jet de apă nu este suficientă. Studierea eşantioanelor rezultate de la sita de 1 mm a relevat faptul că resturile carpologice nu sunt prezervate satisfăcător. În consecinţă s-a decis flotarea experimentală a unui lot de probe provenind din diverse contexte arheologice cu scopul evaluării potenţialului acestora din punct de vedere carpologic. Acest test a fost posibil în condiţiile în care a fost realizată pe şantier o instalaţie de flotare a sedimentului arheologic.

Testul realizat a evidenţiat următoarele concluzii:

- potenţialul presupus din punct de vedere carpologic al eşantioanelor a fost evidenţiat în principal datorită faptului că flotarea sedimentului permite recuperarea în mult mai mare măsură şi în condiţii de conservare satisfăcătoare a resturilor carpologice;
- evaluarea timpilor de execuţie cât şi a cantităţii de apă consumată a permis observarea că flotarea raportată la cernerea în coloană de site sub jet de apă necesită o perioadă de timp mai mare cu cca. 30% iar consumul de apă este crescut cu numai cca. 15%. În atari condiţii având în vedere toate acestea şi mai ales de creşterea substanţială a cantităţii şi calităţii datelor s-a decis renunţarea la cernerea în coloană de site sub jet de apă în favoarea flotării integrale a eşantioanelor de sediment provenite din săpătură sau după caz, a unor eşantioane de câte 50 litri de sediment.

Eşantionarea integrală

În cazul C. 394 întregul sediment arheologic, structurat pe unităţile stratigrafice componente, a fost recoltat şi supus flotării. Această metodă de eşantionare a avut în vedere flotarea integrală a unor US-uri considerate ca având un potenţial semnificativ în primul rând pentru studiul antracologic şi pentru cel carpologic. Alegerea US-urilor respective a avut în vedere parametrii privind conţinutul în componenţi organici şi activitatea antropică prezumată a le produce dar şi necesitatea comparării potenţialului lor.

În cazul primei modalităţi au fost eşantionate diferite US-uri din complexele C. 379 şi C. 394.

Sedimentul flotat a provenit cu precădere din C. 394, (ST 38) din US-urile atribuite primei faze de funcţionare a sa şi din câteva complexe reprezentând amenajări exterioare, lejere, ce au funcţionat în principal în perioada de sfârşit a primei faze evolutive a C. 394 şi începutul celei de a doua.

Alte eşantioane au fost prelevate punctual şi prelucrate integral.

Complexe arheologice cercetate

Locuinţa nr. 19 (SL 19)

Reamintim că SL 19 reprezintă o locuinţă neincendiată descoperită în campaniile de săpături 1994-1996, 2004 şi 2009-2012, în sectoarele 6, 7, 11, 12, 42 din zona α cu o suprafaţă păstrată de cca. 45 m² şi totală (estimată), de 62 m², orientată pe direcţia E-V, cu o înclinare de la S la N şi mai accentuată de la V spre E.

Având în vedere că în această campania a fost încheiată cercetarea sa a fost realizată diagrama stratigrafică şi cea a secvenţelor stratigrafice (compuse din 12 secvenţe stratigrafice – S.S. I – S.S. XII în cazul camerei de est şi 16 pentru camera de vest – S.S. I - S.S. XVI). În cele ce urmează vom prezenta datele rezultate prin regruparea lor în aceste secvenţe stratigrafice fiind integrate aici şi datele obţinute în campaniile precedente.

Camera de est

Vestigiile acesteia, ocupă o suprafaţă de cca. 38 m², în sectoarele 6, 7, 42, 11 si 12, fiind delimitată la S de peretele C. 7 (= C 437), la E de un şanţ de fundaţie posterior – C. 63, la N de un perete cu trei faze constructive (faza I-C. 444, faza II - C. 446, faza III- C. 442 = C. 80) iar la vest de peretele C. 404.

În apropierea colţului de SV al camerei a fost descoperită o structură de combustie - C. 1, a cărei construire a fost posterioară

https://biblioteca-digitala.ro

primelor podele ale camerei mari.

Evoluţia acestei camere poate fi urmărită de-a lungul a trei faze constructive marcate în primul rând de schimbările de amplasament ale peretelui de N (aflat spre marginea tell-ului, în consecinţă pe un teren destul de instabil), dar şi de refacerile mai ample ale podelelor.

Prima faza: C 444 (US 7721), US1341, US 1344, US 8003, C 7 (US 2073, US 1022), C 404 (US US 3276), US 7740, US 7710= US 7903=US 8002, US 7802, US 7709=US 7902, US1342, US 7708, US 7901, US 8001, US 7707, US 7801, US 2083, US 7722.

În prima faza evolutivă a camerei mari remarcăm existenţa a patru momente importante, dintre care trei constructive şi unul funcţional.

S. S. I

Primul moment constructiv pare să fie unul fără aport de material, ce constă în simpla amenajare/uniformizare a resturilor unei locuinţe incendiate (distrugere SL 22) poziţionată pe acelaşi amplasament cu SL 19.

S. S. II

Imediat după această uniformizare a fost conturată suprafaţa pe care urma a fi construit SL 19, prin săparea şanţurilor de fundaţie ale pereţilor. Menţionăm că pe toate laturile păstrate ale locuinţei (vest, sud, nord şi perete interior) pereţii surprinşi în săpătură au avut şanţuri de fundaţie.

Astfel, pe latura de vest (adică pentru peretele dintre cele două camere) a fost săpat săpat şanţul C. 463, cu următoarele dimensiuni: L = 40-60 cm, h = 40 cm, L restantă = 2,20 m (lungimea totală nu a putut fi stabilită din cauza limitei de nord a tell-ului).

Pe latura de sud, pentru peretele C. 7 = C. 437 a fost săpat şanţul C. 466, cu o lăţime de 50 - 68 cm (St. 6), o adâncime de 43 cm şi o lungime totală (pentru peretele camerei mari) de 7,70 m. Acest şanţ de fundaţie nu a fost demontat în St. 7 deoarece, la demontarea peretelui, am observat că spre exteriorul suprafeţei SL 19, pe umplutura C. 466 încă mai existau niveluri ocupaţionale exterioare (posterioare) nedemontate. Până la clarificarea acestei situaţii, în sectorul 7, C 466 nu a fost înregistrat, adăugat pe planul general sau demontat.

Peretele de est al locuinţei, împreună cu şanţul de fundaţie al acestuia au fost distruse ulterior în întregime de şanţul C. 63, deci nu au putut fi înregistrate urmele acestora.

Latura de nord a SL 19 a fost delimitată prin săparea C. 467 - şanţul de fundaţie al peretelui C. 444. Nici acesta nu a putut fi înregistrat pe toată lungimea sa iniţială. Din cauza vecinătăţii cu limita de nord a întregii suprafeţe cercetate, extremitatea vestică a şanţului nu s-a păstrat, C. 467 având o lungime restantă de 2,60 m, o lăţime de 40 cm şi o adâncime de 40 cm.

Tot în această secvenţă constructivă au fost ridicaţi pereţii casei:

- peretele de vest (cel intermediar) - C 404-US 3276 - sediment siltic de culoare cenuşiu-verzuie, structură compactă, conţine amprente de materie vegetală, cu o grosime de aproximativ 12 cm, surprins pe o lungime de 2 m;
- peretele de sud - C 437 = C 7- US 7510 = 1022 = 2073 - lut cenuşiu-verzui, structură compactă;
- peretele de est - distrus de C 63;
- peretele de nord - C 444-US 7721- sediment siltic galben-verzui, structură compactă, omogenă; grosime 10 cm, înălţime restantă 40 cm.

S. S. III

Al treilea moment constructiv se constituie din amenajarea, în ambele camere ale SL 19, a unui nivel cu chirpic ars mărunţit şi bine tasat, rezultând o ,,platformă"- pat de amenajare, peste care au fost construite podelele locuinţei - US 8003 - St. 6, 7828 - St. 7, 1344 - St. 11, 7740 - St. 12, 7517 - St. 42. Grosimea acestuia era în jur de 10 cm, fiind un nivel siltic brun deschis ce conţinea fragmente mărunţite de chirpic ars şi cărbune, uneori granule de lut nears şi cenuşă.

S. S. IV

Peste patul de amenajare au fost construite podele, însoţite de nivelurile ocupaţionale aferente (US 7710= US 7903=US 8002 = US 7827, US 7709 = US 7902 = US 7826, US 1342, US 7708 = US 7901 = US 8001 = US 7825, US 7707 = US 7802 = US 2078).

Podelele din această fază sunt constituite din niveluri de lut gălbui, compact, omogen, cu o înclinare generală de la V la E, sau din succesiuni milimetrice de lut cenuşiu (US 7707). Grosimea acestora variază în general de la E la V, mai subţiri spre E, mai groase spre V, înregistrându-se însă şi situaţia inversă! (US 7710-2,5 cm, US 7903-3-4-5 cm de la E la V, US 8002 - 5 cm, US 7802 - nedemontat, US 7709 - 7-4 cm de la E la V, US 7902 - 4-5 cm, US 1342 - ?, US 7701 - 1 cm, US 7901 - 1 cm, US 8001 - 1 cm, US 7707 - succesiune microstratificată cu grosimi de 5 – 6 - 8 cm de la E la V, cu - 7 refaceri în┼D7, spre V - 12 refaceri, spre S 21, în┼D8 - 13 refaceri, în┼E7 - 14 refaceri, US 2083-?).

Inserate între aceste podele au fost observate o serie de refaceri parţiale cu aport de material (chirpici ars bine mărunţit, dar şi lut nears) în scopul uniformizării suprafeţei de călcare: US 7801 şi US 7722. Grosimea variază şi în cazul acestora de la E, unde sunt mai groase, spre V unde se subţiază (US 7722 - 6-7,5 cm şi US 7801 - 1-4,5 cm) pentru a reduce înclinarea de la V la E vizibilă în zona de E a locuinţei, în sectorul 12.

A doua fază: C. 446 (US 7733), C. 443 (US 7719, US 7720), US 7706, US 7705, US 1241, US 2082, US 2081, US 1546, US 1318, US 2080; US 2078, US 2077, US 2076 = US 1161, US 1160, US 1159, US 1158, US 1157, US 1156, US 1155, US 1154, US 1153, US 1152, US 1151, US 1150 = US 1025=1032; US 1033, US 1034.

S. S. V

Cea de-a doua fază constructivă este marcată de refacerea peretelui de N, deteriorat probabil din cauza zonei instabile pe care a fost construit şi a faptului că latura de N era mai afectată de precipitaţii şi de vânt. Astfel, peretele de N (C 446-US 7733), cu o grosime de aprox 15 cm, a fost construit la aprox 14 cm de peretele iniţial, în interiorul locuinţei. Pentru ridicarea acestuia a fost săpat un mic şanţ de fundaţie (C 443-US 7719, US 7720) cu o lăţime de 15-18 cm şi o adâncime de 17 cm, observat în profilul de vest al şanţului C 63.

Şi la nivelul acestei faze evolutive a locuinţei se remarcă refacerea, fie parţială fie totală, a podelei (US 7706, US 7705, US 1241, US 2082, US 2081, US 1546, US 1318, US 2080; US 2077, US 2076 = US 1161, US 1160, US 1159, US 1158, US 1157, US 1156, US 1155, US 1154, US 1153, US 1152, US 1151, US 1150 = US 1025 = 1032; US 1033, US 1034).

La nivelul podelelor, a doua fază începe cu o nouă nivelare cu aport de material (fragmente de lut nears şi chirpic ars la roşu, bine mărunţit, cu rare fragmente de cărbune), având o grosime de 7,5 cm în zona de E şi subcentimetrică spre V (US 7706) şi 2-3,5-4 - 1 cm de la E la V (US 7705), în st 12.

S. S. VI

După această nivelare urmează o nouă succesiune de podele şi niveluri ocupaţionale realizate din sediment nisipos-gălbui (US 1025, US 1032, US 1157), lut nisipos cenuşiu cu nuanţe deschise şi închise (US 1150, US 1151, US 1153, US 1154, US 1155, US 1155, US 1156, US 1158), lut maroniu (US 2080, US 2082) şi lut verzui cu mici lentile de lut nisipos cenuşiu (US 1160). Şi în St. 6 (sudul locuinţei) a fost înregistrat între podele, un alt nivel de lut ars puternic la roşu, în amestec cu fragmente de cărbune şi lut verzui nisipos (B6) depus tot pentru nivelarea suprafeţei din interiorul camerei mari. De asemenea au mai fost înregistrate şi alte succesiuni de podele şi niveluri ocupaţionale echivalate cu US-urile mai sus menţionate. Acestea sunt: US 1546 - succesiune mai amplă ce a acoperit tot┼D7,

https://biblioteca-digitala.ro

sudul ┼D8, vestul ┼E7, colţul sud-vestic al ┼E8, US 2076-╫B6, C6, US 2078-╫B6, C6 şi US 1318 - o succesiune de peste 30 de refaceri de podele şi niveluri ocupaţionale, din lut verzui, pe alocuri cu nuanţe gălbui şi portocalii -┼B7, C7.

Pe nivelul podelei US 2076 = US 1025 = US 1032 şi US 1034, în SE-ul camerei mari (╫C6-St. 6, ┼D6-St. 7, ╫C7 - st,11) a fost construită structura de combustie C1, a cărei utilizare a durat până la finele SL 19.

În urma folosirii şi a curăţării structurii de combustie C1 au rezultat câteva lentile de cenuşă, acumulate fie între latura de E a C1 şi peretele de E al locuinţei (US 1033 - cenuşă pigmentată cu cărbune şi fragmente de lut ars şi US 1241 - cenuşă amestecată cu bucăţi de cărbune -╪D6, E6), fie în apropierea peretelui de V al C1 (US 1159 - cenuşă în amestec cu resturi de cărbune -┼B6 şi US 2077 - cenuşă amestecată cu cărbune -╪B6).

S. S. VII

La nivelul succesiunii de podele şi niveluri ocupaţionale US 1546 = US 1318 şi US 2078 au fost observate o serie de gropi de ţăruşi (C. 445 cu 11 gropiţe) - 10 în ┼D7, una în ╫C7, aflate în apropierea C.1 şi care pot fi puse, probabil, în legătură cu alte două gropi, C. 49 şi C. 50. O posibilă interpretare a utilităţii C. 445 ar putea fi ca structură din lemn, de tipul unei mese, banchetă sau raft pentru depozitarea diverselor obiecte, aflat în imediata apropiere a structurii de combustie.

A treia fază: C. 442 (US 7712, US 7716) = C 80 (US 1338, US 1337, US 1335), US 1334 = US 1369, 1336, US 7718, US 7717, US 7715, US 7714, US 7713, US 7711, US 1545; US 7704, US 7703, US 1265 = US 1317, US 1315, US 1316, US 1314=US 1308, US 1307, US 1306; US 1573 = US 1305; US 2119; US 1223 = US 1283 = US 1280 = US 1001 = US 1304 = US 3156 (St. 42).

S. S. VIII

Cea de-a treia şi ultimă fază a SL 19 este marcată de o nouă refacere a peretelui de N- C. 442 (US 7712 cu o lipitură - US 7716) = C. 80 (US 1338, US 1337, US 1335).

La demontare, peretele C. 442 a fost identificat numai în martorul de V al St. 12, fiind constituit dintr-un lut cenuşiu-verzui, cu o structură compactă, omogenă, având o grosime de aprox 10 cm (US 7712) şi o lipitură interioară cu o grosime de 2-4 cm, realizată dintr-un sediment nisipos, omogen, de culoare cenuşiu deschisă (US 7716). Avându-se în vedere situaţia din teren şi datele din înregistrările efectuate de-a lungul timpului, acest complex a fost echivalat cu C. 80.

Acestui nivel cronologic al evoluţiei locuinţei îi corespunde o altă serie de podele şi niveluri ocupaţionale (US 1334 = US 1369, 1336, US 7718, US 7717, US 7715, US 7714, US 7713, US 7711, US 1545; US 7704, US 7703, US 1265 = US 1317, US 1315, US 1316, US 1314 = US 1308, US 1307, US 1306; US 1573 = US 1305).

Astfel, în zona nord-estică a camerei mari, în apropierea peretelui de N (C 442=C 80) se înregistrează o succesiune de podele din lut nisipos de diferite nuanţe de brun, galben şi gri (în ┼D8, C 8): US 1334 (5 niveluri), US 1336 (6 niveluri) şi US 1369 (=1334) şi o altă succesiune de podele realizate din sedimente siltice şi argiloase, a căror culoare variază de la cenuşiu deschis (în ┼D8: US 7718, US 7714, US 7713) la cenuşiu închis (tot în ┼D8 : US 7717, US 7715) şi galben-verzui, cenuşiu la partea superioară (US 7711-╪D7, D8). Grosimea acestora este constantă- 1 cm fiecare, cu excepţia US 7711, care depăşeşte cu mult media având 8-9 cm grosime!

În St. 11 (jumătatea vestică a camerei de est), ┼B7, C7 succesiunea de podele US 1317 (grosime 2,5 cm), US 1316 (grosime max. 0,7 cm, medie 0,3-0,5 cm) este formată dintr-un lut verzui cu nuanţe gălbui (US 1317) şi galben cenuşiu, nisipos (US 1316). Acestea sunt suprapuse de două niveluri ocupaţionale brun-negricioase, omogene, cu urme organice şi carbonaţi (US 1315 şi US 1314), având fiecare o grosime de 1-1,5 cm, uneori sub 0,5 cm.

Şi în colţul de SE al camerei (St. 7, ┼E6) a fost înregistrată o succesiune de podele şi niveluri ocupaţionale (US 1308 = US 1306) din lut verzui amestecat cu bucăţi foarte mici de chirpic ars şi cărbune, dar şi un nivel de depuneri menajere, de-a lungul peretelui de E (US 1307) şi o nivelare a suprafeţei realizată dintr-un lut cenuşos maroniu (US 1305).

S. S. IX

Ultimele refaceri ale podelei din zona ┼E7, D7, sunt reprezentate de US 7703-nivel cenuşiu microstratificat, cu lentile milimetrice de cărbune la partea superioară (două podele şi două niveluri ocupaţionale), a cărui grosime totală variază între 2 şi 3,5 cm şi de US 1265, o altă succesiune de podele şi niveluri ocupaţionale ce conţin diverse resturi menajere: cenuşă, cărbune, oase, resturi organice.

S. S. X

Posterioară acestei ultime secvenţe de podele este pelicula menajeră US 1573 - sediment brun-cenuşos, pigmentat cu cenuşă, cărbune, oase şi resturi organice, suprapusă de nivelul de distrugere al locuinţei.

De remarcat este faptul că şi în această fază, practic înainte de ultimele refaceri ale podelei (US 7703), tot în St.12, la limita dintre ┼D7 şi E7 s-a mai înregistrat o altă nivelare, cu aport de material, a suprafeţei de călcare respectiv lut cenuşiu-gălbui, compact cu rare fragmente milimetrice şi centimetrice de cărbune, având o grosime de 3,5-4 cm.

Utilizarea structurii de combustie C 1 continuă şi în această etapă a evoluţiei locuinţei, resturile de cenuşă, cu numeroase fragmente ceramice, cărbune şi oase de peşte, rezultate probabil în urma folosirii acestuia fiind şi acum depozitate de-a lungul peretelui de E (US 1545-┼E7, E8).

S. S. XI

Distrugerea pereţilor SL 19 pare să se fi făcut în două etape: I- US 2119, II- US 1223=US 1283=US 1280=US 1001=US 1304= US 3156 (St. 42).

US 2119, distrugerea înregistrată în ╫B6 (degradarea peretelui C 7) este constituită dintr-un sediment siltic galben verzui, cu urme de păioase.

”În zona martorului vestic al St. 12, în nivelul de distrugere a fost săpată o alveolare pentru deşeuri menajere; în St. 11, nivelul de distrugere s-a păstrat pe alocuri doar cu o grosime de câţiva cm. Resturile pereţilor dărâmaţi în unele porţiuni ating grosimi de 25 cm. Conţin urme numeroase de păioase, de trestie şi/sau papură (prelevări campania 1994). De menţionat faptul că în unele microzone, imediat sub nivelul de distrugere, apare o lentilă de depuneri menajere (în St. 12 - US 1573, în St. 7 - US 1307), rezultatul probabil, fie al acţiunilor de depozitare a gunoaielor după distrugerea locuinţei, când încă pereţii nu erau total dărâmaţi, iar resturile nivelate, fie al unei acţiuni de curăţire generală a spaţiului locuit şi de depozitare a deşeurilor în preajma vetrei C1, spre presupusul perete de E, înaintea momentului distrugerii, fie al folosirii ultime a C1.” înregistrare C.B./1995

S. S. XII

Nivelul de distrugere final al SL 19, reprezentat de US 1223 = US 1283 = US 1280 = US 1001 = US 1304 se prezintă ca un lut nisipos, cu nuanţe ce variază de la galben la galben-verzui şi portocaliu, cu urme de păioase, conţinând sporadic ceramică, oase, cărbune şi lentile de cenuşă (US 1001-╪D6, C6).

Camera de vest

Camera mică a SL 19 este localizată în colţul de SE al St. 42, în caroul B7, A7. Aflându-se la limita de N a suprafeţei cercetate, într-o zonă puternic deranjată de bioperturbări, aceasta s-a păstrat pe o suprafaţă mică, de aprox. 7 m². Ea este delimitată în partea de E de peretele intermediar C. 404 (US 3276), la V de peretele C. 507, iar la S de peretele C. 437. Localizată fiind la limita suprafeţei cercetate,

https://biblioteca-digitala.ro

latura de N a camerei nu a mai putut fi precizată.

Referitor la limitele vestice şi sudice ale acestei camere precizăm că informaţiile rezultate în urma săpăturii din campania 2011 au condus la rectificarea acestora. Astfel, pe limita de S a fost pus în evidenţă un rest de perete (C. 437- US 7510), aflat în prelungirea C. 7 din St. 6 şi 7, cu care a şi fost echivalat, renunţându-se la ipoteza formulată în campania 2009, conform căreia C. 276 ar fi reprezentat o parte a şanţului de fundaţie al peretelui de S. În acest caz, menţionăm că C. 276 nu aparţine SL 19, el fiind un şanţ posterior acestei locuinţe, aflat însă foarte aproape de traseul C. 437.

Peretele de vest a fost mai greu de identificat, fiind confundat cu cel al structurii de combustie C. 274, fiind înregistrat ulterior ca C. 507 (US 7544).

Încă o precizare pe care trebuie să o facem este referitoare la secvenţele constructive ale podelelor camerei. Dacă nivelul pe care s-a oprit demontarea acestora în anul 2009 sugera existenţa a două secvenţe constructive (I: US 3268, 3284, 3283, 3282, 3281 şi II: US 3280, 3278, 3277, 3275, 3274), la finele campaniei 2011 am revenit asupra acestei scheme evolutive în încercarea de a o completa cu noile date obţinute în urma săpării altor serii de podele şi ocupaţionale interioare.

Stabilirea secvenţelor constructive ale podelelor a ridicat problema alegerii unui criteriu de departajare a acestora. În această situaţie s-a hotărât ca secvenţele stratigrafice să includă succesiuni de refaceri punctuale, parţiale, urmate de refaceri generale ale podelei din camera mică.

Astfel, până la distrugerea finală a locuinţei, au fost identificate 16 secvenţe stratigrafice. Menţionăm, de asemenea, faptul că momentele de început ale camerei mici coincid în totalitate cu cele ale camerei mari şi este posibil ca nu doar acestea sa fie echivalente. Este, însă, greu de precizat dacă refacerile principale ale podelelor au fost realizate concomitent în întreaga locuinţă. Această situaţie explică de ce deocamdată secvenţele stratigrafice ale celor două camere au fost numerotate separat, urmând ca analiza detaliată a tuturor datelor să permită, eventual, corelarea acestora.

Peste simpla uniformizare a resturilor incendiate ale SL 22 (S. S. I) au fost săpate şanţurile de fundaţie ale pereţilor (S. S. II).

La sud- C 466, cu o lăţime de aproximativ 50 cm, o adâncime de 43 cm şi o lungime de cca. 4,30 m, a fost amenajat odată cu şanţul peretelui camerei mari, în a cărui continuare se află.

Pe latura estică, pentru peretele interior a fost săpat şanţul C 463, având următoarele dimensiuni: lăţime = 40-60 cm, adâncime=40 cm, lungime restantă=2,20 m.

Limita de vest a locuinţei este trasată de şanţul C 464, cu o lăţime minimă de 36 cm, maximă de 55 cm, o adâncime minimă de 16 cm, maximă de 36 cm şi o lungime restantă de 1,70 m[1].

În cadrul acestei secvenţe constructive am inclus, ca şi în cazul camerei mari, momentul ridicării pereţilor.

- Peretele de vest- C 507 - US 7544 - lut cenuşiu-verzui, compact, grosime maximă = 18 cm;

- Peretele de sud- C 437 - US 7510 - lut cenuşiu-verzui, compact;

- Peretele de est- C 404 - US 3276 - sediment siltic cenuşiu-verzui, compact, conţine amprente de materie vegetală; grosime de aproximativ 12 cm; a fost surprins pe o lungime de 2 m;

- Peretele de nord nu s-a păstrat.

S. S. III

O altă secvenţă constructivă este constituită din realizarea ,,patului de amenajare" al casei. Şi această secvenţă îşi găseşte echivalenţa în camera mare. Astfel, US 7517 reprezintă o nivelare cu aport de material, în amestec cu partea superioară a locuinţei incendiate (SL 22), mărunţită şi bine tasată, ce a dat naştere unui sediment siltic de culoare brună, granular, cu fragmente de chirpic ars, fragmente de cărbune şi granule de lut nears, având o uşoară înclinare de la est la vest.

S. S. IV

A patra secvenţă este una mixtă, constructivă şi funcţională în acelaşi timp. Ea este compusă dintr-o serie de patru US-uri: 7529, 7516, 7515, 7514, ce desemnează o succesiune amplă de podele şi niveluri ocupaţionale interioare. Lutul utilizat pentru realizarea podelelor era de culoare galbuie sau cenuşiu-gălbuie, în general prezentându-se ca niveluri compacte şi omogene, fără constituenţi antropici, rareori conţinând câteva fragmente de cărbune. Nivelurile ocupaţionale sunt, de regulă, mai închise la culoare, brun-cenuşii sau cenuşiu-închise, având o structură granulară compusă din fragmente mm de cărbune, cenuşă şi chirpic ars.

S. S. V (US 7513, 7471, 7472, 7470, 7443, 7442).

A cincea secvenţă stratigrafică este marcată de o refacere totală a podelei cu aport de material format din chirpic ars la roşu, cu fragmente de lut nears în compoziţie (US 7513).

Deasupra acesteia au fost înregistrate o serie de refaceri parţiale şi niveluri ocupaţionale interioare (US 7471, 7472, 7470), urmate de două podele şi niveluri ocupaţionale ce au acoperit întreaga suprafaţă (US 7443, 7442).

S. S. VI (US 7426, 7439, 7411).

A şasea secvenţă cuprinde un ocupaţional format în apropierea cuptorului C. 274 (US 7426), o refacere parţială a podelei (US 7439) şi una generală (US 7411).

S. S. VII: C 410 (US 7435, 7436), C 411 (US 7437, 7438), C 412 (US 7440, 7441), US 7407.

Posterior celei de-a şasea secvenţe au fost observate trei gropi de ţăruş (carou A7), a căror utilitate este dificil de precizat (C. 410-D-7 cm. adâncime - 11 cm, C. 411- D - de 3 cm, adâncimea - 12 cm, C. 412 – D - 7 cm, adâncime - 10 cm).

Acestea au fost descoperite în apropierea cuptorului C 274, dar nu putem preciza dacă făceau parte dintr-structură aflată în legătură cu acesta. Foarte probabil durata acestei structuri, dacă este vorba de una, a fost relativ scurtă, gropile fiind suprapuse de un nivel ocupaţional (US 7407), cu cărbune milimetric şi fragmente milimetrice şi centimetrice de chirpici ars la roşu şi cenuşă.

S. S. VIII (C 408 (US 7415, 3300, 7401, 7402), 7420, 7419, 7418, 7417, 7416).

Această secvenţă este marcată de construirea C. 408, interpretat ca fiind o amenajare din lut din apropierea laturii de N a C. 274, puternic afectată de bioperturbări, cu o lăţime păstrată de 40 cm şi o lungime de aprox 1,20 m. Tot acum remarcăm încă o serie de refaceri parţiale şi niveluri ocupaţionale (US 7420, 7419, 7418, 7417, 7416).

S. S. IX (US 7406, 7405, 7404, 7403, 7414, 7413, 7412, 7410, 7409, 7408).

Atât refacerile din secvenţa a VIII-a, cât şi C. 408 sunt suprapuse de o altă serie de podele şi ocupaţionale interioare, parţiale, înregistrate pe mici suprafeţe de lângă latura de E şi cea de N a C. 274 (US 7406, 7405, 7404, 7403, 7414, 7413, 7412, 7410, 7409, 7408).

S. S. X (US 3268, 3284, 3283, 3282, 3281).

Secvenţa a zecea prezintă la bază un nivel ocupaţional gri-verzui, în amestec cu pigmenţi de cărbune şi materie organică (US 3268) şi continuă cu alte refaceri parţiale ale podelei împreună cu nivelurile ocupaţionale aferente (US 3284, 3283, 3282, 3281).

S. S. XI (US 3280, 3278=3267, 3277).

Refacerea totală a podelei din camera mică (US 3280) este urmată de două refaceri parţiale (3278 = 3267 şi 3277).

[1] Camera mică a SL 19 se află chiar la marginea suprafeţei cercetate. În consecinţă, s-a păstrat doar partea sudică a acesteia, zona nordică, împreună cu peretele de nord fiind inexistente în momentul cercetării.

https://biblioteca-digitala.ro

S. S. XII (US 3275, 3274, 3266).

Acestea sunt suprapuse de două niveluri ocupaţionale (US 3275 şi 3274), lentile de chirpici ars bine mărunţit şi cenuşă în amestec cu chirpic ars, aflate lângă latura de E a C. 274 şi o altă refacere a podelei (US 3266).

S. S. XIII (US 7465, 7464, 7461, 7460).

În această secvenţă au fost regrupate o acumulare de resturi menajere lângă C 274 (US 7465), o mică lentilă de lut aflată între peretele de V al casei şi cel de V al C 274 (US 7464) şi alte două niveluri acupaţionale: US 7461 şi 7460.

S. S. XIV (US 7458, 7457, 7455).

Secvenţa a XIV-a regrupează trei niveluri ocupaţionale interioare, dintre care două localizate pe mici suprafeţe (US 7458 şi 7457) şi unul cu o amploare spaţială mai mare (US 7455).

S. S. XV (US 7454, 7453, 7452, 7450, 7449, 7448, 7447, 7446, 3285).

Penultima secvenţă a camerei mici este compusă dintr-o serie de niveluri ocupaţionale (US 7454, 7453, 7452, 7450, 7449, 7448, 7447, 3285) şi o refacere a podelei dintre peretele de V al casei şi cel de V al cuptorului C 274 (US 7446).

S. S. XVI (US 3156)

Distrugerea finală a camerei mici a SL 19 este reprezentată de US 3156, un sediment de culoare maroniu-verzui, cu fragmente de chirpic nears, cu multe materie vegetală şi oase de mamifere, US ce a acoperit întreaga suprafaţă a carourilor B7 şi A7 în S. γ.

Locuinţa nr.50 (SL 50)

Este o locuinţă pe suprafată, neincendiată, identificată în campania 2004, în sectoarele 32, 32, 38 şi 39, cercetarea sa încheindu-se în această campanie. După cum s-a menţionat în rapoartele campaniilor precedente orientarea sa era NNE – SSV iar suprafaţa totală cca. 68 m² (cu dimensiuni de cca. 6,4/5,6 x 10,6 m),. Limitele acestei locuinţe au fost în bună măsură reconstituite deoarece au fost afectate de o serie de complexe posterioare precum: C. 292, C. 283, C. 289, C. 321, C. 265, C. 301, C. 280, C. 286, C. 303, C. 304, C. 311. Zona de nord este secţionată de limita actuală a tell-ului şi afectată sever de o serie de bioperturbări.

Era bicelulară, situaţie evidenţiată de existenţa unui perete interior (C. 306). Camera de sud avea dimensiunile de 6,4 m x 3,4 m (cca. 21,7 m²), iar cea de nord 6,4/5,6 x 7,2 (cca. 46 m²), cu precizarea că limita dinspre N era afectată de distrugerile precizate mai sus. Menţionăm că aceasta din urmă avea o forma usor trapezoidală, latura de sud a ei măsurând 6,4 m, iar cea de nord - 5,6 m. Chiar dacă astfel de situaţii au mai fost întâlnite la Borduşani deocamdată este dificil de afirmat dacă această situaţie era intenţionată sau nu.

Evoluţie

SL. 50 a fost ridicată (camera mică) direct peste distrugerea lui SL 56 iar camera mare suprapune nivelarea unei acumulări de deşeuri menajere (US: 4897, 4890, 6058, 6059) ce suprapune la rândul ei distrugerea SL 56.

Şanţuri de fundaţie

Deoarece limítele locuinţei sunt tăiate de către complexele posterioare şanţurile de fundaţie s-au conservat doar parţial sau chiar deloc în unele cazuri. De menţionat de asemenea că cele care s-au păstrat au dimensiuni relativ reduse pentru un şanţ de fundaţie: lăţime de max. 0.3 m şi adâncime de 0.3 m diferenţiindu-se din acest punct de vedere de situaţiile descoperite la Borduşani în alte cazuri.

Limita de vest este reprezentată de un şanţ de fundaţie (C. 403) a cărui cercetare a fost încheiată în campania 2012. Lungimea totală a sa un poate fi specificată deoarece limita de nord a acestuia este tăiată de limita săpăturii şi de către complexele posterioare. Lăţimea este de maxim 0.3 m iar adâncimea 0.28m.

Cea de est a (C. 482) a fost surprinsă numai în zona nordică a caroului D3 şi în martorul de nord al St. 38 (caroul C 7), deoarece a fost afectat de un şanţ posterior (C. 283). Limita de sud a fost reconstituită deoarece atât peretele cât şi şanţul său de fundaţie au fost distruse de C. 321. Peretele interior prezenta şi el un şanţ de fundaţie – C. 325.

În continuare ne vom referi la evoluţia SL 50 analizând cele două camere separat, deoarece singurul contact fizic observat în teren este în dreptul intrării dintre cele două camere (şi aceasta zonă fiind puternic afectată de către şanţul posterior C. 280).

Camera de sud

Vestigiile atribuite acesteia au fost descoperite în St 32, 33 şi o foarte mică suprafaţă în St. 39.

După săparea şanţurilor de fundaţie C. 325 şi C. 403 şi ridicarea pereţilor C. 293, C. 306 şi C. 305 în camera mică a fost construită podeaua (US. 7238= US. 4175) utilizând ca pat de amenajare nivelarea distrugerii SL 56. Foarte curând după aceea (datorită tasării nivelului de distrugere a SL 56) a fost depus un pat de amenajare (US. 7234 = US. 4169) cu o grosime ce variază de la 4 cm. la 8 cm. Peste acest pat de amenajare a fost construită podeaua (US. 7216 = US. 4172) şi refacerea (US. 7237 = US. 4167) de remarcat că până în acest moment camera mică a SL. 50 a funcţionat fără o structură de combustie (posibil ca această perioadă de utilizare a SL 50 să corespundă sezonului cald).

Urmează ridicarea vetrei C. 313 în colţul de SV al camerei. După aceasta având o perioadă în care nu avem modificări majore în camera mică, cu o alternanţă de podele şi refaceri ale acestora (US. 7231, 7224 (= 4824), 7222, 7221, 7220, 4547) şi ocupaţionalele aferente (US. 7232, 7229 = 4267, 7223 = 4825, 7217 = 4826, etc.)

Spre sfârşitul perioadei de utilizare a SL. 50, camera mică va suferi următoarele modificări: vatra C. 313 este abandonată fiind suprapusă de o serie de niveluri ocupaţionale interioare (US. 4545 = 3594, 3595). O gropă (C. 434) va secţiona zona de N a C. 313, aceasta fiind utilizată ca structură de combustie provizorie. De asemenea după abandonul C. 313 nu au mai fost construite podele în camera mică.

Distrugerea locuinţei a survenit în două faze (cea de a II-a fiind mai masivă) US. 3852, 3483.

Camera mare

St. 38, 39 şi parţial în St. 33, 32.

După ridicarea pereţilor (C. 293, C. 306, C. 315) primul moment constructiv în camera mare este marcat de construcţia miezului vetrei C. 296, acesta fiind urmat de construcţia primei podele (US. 4856 = 7247 = 4858 = 4881 = 6055 = 6057). Atât miezul vetrei cât şi prima podea au fost ridicate peste cea ce pare a fi nivelerea uor acumulări menajere (US. 4889 = 4896).

În continuare evoluţia camerei mari este relativ constantă. Prima podea fiind suprapusă de alte trei podele consistente (US. 4855 = 4857 = 4878; 4854 = 4556 = 4922 = 4872 = 4860 = 4643 = 4523; 4521 = 4642 = 3591) cu refaceri parţiale şi nivelurile lor ocupaţionale.

Cele mai importante modificări survin după realizarea penultimei podele (US. 4922 = etc.). Peste această podea fiind construită laviţa C. 314 (de-a lungul peretelui de E al SL. 50) precum şi faza a III-a a C. 296.

După acest moment nu mai intervin modificări importante în camera mare până în momentul distrugerii locuinţei.

Distrugerea SL. 50 a acoperit integral locuinţa precum şi partea estică a C. 322.

Structura de combustie în camera mică a SL 50 (C. 313).

Iniţial s-a considerat că C. 313 reprezintă resturile unui cuptor însa în urma analizelor făcute în timpul demontării a rezultat că C. 313 reprezintă o vatră cu gardină pe cel puţin două din laturi (S şi V). Pe latura de N nu există nici un element constructiv care să ne indice o gardină sau eventual perete sau cupola, iar latura de E

https://biblioteca-digitala.ro

este secţionată de C. 292. Astfel păstrându-se aproximativ 50% din suprafaţă iniţială a C. 313.

C. 313 era poziţionat în colţul de SE al camerei mici a SL 50. Cea mai mare parte a vetrei se afla în sectorul 32 şi în martorul de vest al acestuia, în St.33 se afla doar o mica parte a acestuia (lipiturile de pe latura de V).

Dimensiuni.

Pe axul de N-S = 1,40 m, iar pe axul E-V datorită C292 s-au păstrat aproximativ 0,60 m, însă putem presupune o laţime de aproximativ 1,20 m.

Perturbări.

C. 292 sanţ care secţionează C. 313, lăsând cercetării doar jumătatea vestică.

C. 434 groapă ce distruge C. 313 spre latura nordică.

Evoluţie.

Vatra C. 313 a fost construită după ce în prealabil în camera mică a SL. 50 fuseseră construite deja două podele, US. 7238 = US. 4175 şi US. 7237 = US. 4172. În prima fază peste podeaua (US. 7237 = US. 4172) a fost construit miezul vetrei (US. 7235 = US. 4085).

Era constituit dintr-un amestec de cenuşă cu chirpic ars şi nears, apoi a fost ridicată gardina (US. 7244 = 4277) pentru latura de S şi pentru cea de V.

C. 313 are un număr de 7 refaceri ale părţii active (US. 4804, 4807, 4815=4813=4809, 4816, 4817, 4818, 4819) şi trei utilizări (cenuşă), respectiv US. 4806, 4808, 4820.

De asemenea pe latura vestică au fost surprinse trei lipituri ale gardinei (US. 7230, 7226, 7225). Ultima lipitură US. 7225 prezintă o groapă de ţăruş C. 435.

Spre finalul utilizării SL. 50, C313 a fost absndonată fiind suprapusă de către o serie de niveluri ocupaţionale interioare (US. 3594, 3595). La scurt timp după abandonul C. 313 a survenit şi distrugerea SL 50.

Posibil ca în perioada de abandon a C. 313, C. 434 să fi fost utilizat ca structură de combustie provizorie marcând ultima etapă de folosire a structurii construite, foarte probabil fără ca aceasta să fi fost utilizată conform scopului iniţial.

Structura de combustie din camera mare a SL 50 – C. 296

Aceasta este amplasată în colţul de NE al camerei în sectorul 38 (carourile C6 - D6).

Pe axa N-S, la bază, măsura 1,40 m iar la partea superioară 1,20 m.

La E este tăiat de C. 283 iar la N, partea superioară este uşor afectată de limita suprafeţei cercetate.

De asemenea, C. 311 taie lavita C. 314 exact la incidenţa cu C. 296, astfel că relatiile stratigrafice şi în consecinţă cronologice între cele două complexe, vatra (C. 296) şi laviţa (C. 314) nu pot fi determinate cu exactitate.

Iniţial, C. 296 s-a considerat a fi un cuptor pe baza observaţiilor făcute în profilul creat de C. 283. In campania 2011 s-a constatat (la demontare), că C. 296 este o vatră cu gardina pe latura de N. Sistemul constructiv pe latura de E nu a putut fi determinat deoarece acea latură este distrusă de săparea C. 283.

Evoluție

Au fost determinate trei faze constructive, prezentate în cele ce urmează.

Faza I.

Presupune construcția miezului vetrei format din US-urile 4885, 4886, 4887, 7016. Acesta a fost ridicat peste ceea ce pare a fi nivelarea unei zone de deşeuri menajere (US. 4917). Abia ulterior a fost construită prima podea a SL. 50 care suprapune îl suprapune. Tot în această primă fază sunt incluse US-urile 4884 şi 4841 (ocupaţionale interioare) ce suprapun şi ele partea superioară a miezului (US. 4885 şi 4886). Această situaţie demonstrează că iniţial acest spaţiu a fost utilizat o perioadă de timp, ce nu poate fi precizată, fără să existe o structură de combustie. Posibil ca iniţial C 296 să fi fost gândit pentru o suprafaţă mai mică (US 4887) însă ulterior a fos adăugat US 7016 care a extins spre sud C 296 cu aprox 20 cm.

Faza II.

Faza constructivă a C. 296 constă în ridicarea unei gardine pe latura nordică a C. 422 şi realizarea unui număr de 9 refaceri ale părţii active, precum şi a ocupaţionalelor aferente acestora (US. 4883 = 4840, 3528 = 4839, 3526 = 4838, 3524 = 4835 = 4837, 3522 = 4834 = 4843, 3520, 3530, 3529, 3519). Utilizările succesive sunt reprezentate de US. 3527, 3525,3523 = 4836, 3521. Tot din această fază face parte şi US. 4844 (gardina).

Faza III.

Faza constructivă (US. 4842, 7004 şi 7005).

US 7004 este o lipitură masivă pe latura de V ce suprapune penultima podea din camera mare (US. 4922) şi este suprapusă la rândul ei de ultima podea (US. 3590).

US 4842 – reprezintă o acumulare de sediment de-a lungul laturii de N a C. 296 posibil depus în scopul extinderii C. 296 spre N.

US 7005 – lipitura ce suprapune extinderea (US 4842).

Acestei faze nu-i pot fi atribuite alte US-uri ale C. 296 cu toate că există posibilitatea ca unele refaceri de la partea superioara a vetrei să facă parte din faza III. Insă neavând nici o dovadă palpabilă preferăm încadrarea acestora în faza II constructivă.

De notat că începutul fazei a-II-a corespunde cu constructia laviţei, ambele suprapunând podeaua (US 4922). Aceasta a-III–a fază a C. 296 corespunde în consecinţă unei serii de modificari vaste a camerei mari a SL 50. Mai mult, ţinând cont de faptul că US-urile ocupaţionale ale podelei (4922) erau consistente în apropierea C. 296 iar între lipitura US. 7004 şi US. 4922 acest ocupațional (US. 3591) nu există, ajungem la concluzia ca (US. 4922) şi (US. 7004) fac parte din aceeaşi secvenţă stratigrafică ca şi lavita C. 314.

În campania 2012 a fost continuată cercetarea SL 50. Astfel în cazul structurii de combustie C 296 după demontarea US 4886 a fost observat un nivel (US 7016) ce suprapunea miezul C 296 (US 4887). Este posibil ca iniţial C 296 să fi fost gândit pentru o suprafaţă mai mică (US 4887) însă ulterior a fos adăugat US 7016 care a extins spre sud C 296 cu aprox 20 cm.

Odată cu demontarea completă a C 296 s-a confirmat şi situaţia stratigrafică observată în campania 2011 în profilul C 283.

Deoarece limítele locuinţei sunt tăiate de către complexele posterioare, şanţurile de fundaţie s-au conservat doar parţial sau chiar deloc în unele cazuri. De menţionat de asemenea că cele care s-au păstrat au dimensiuni relativ reduse pentru un şanţ de fundaţie: lăţime de max. 0.3 m şi adâncime de 0.3 m

Şanţul (C 403) ce corespunde peretelui de vest (293) a fost demontat în campania 2012, lungimea totală a şanţului un poate fi specificată deoarece limita de nord a acestuia este tăiată de limita săpăturii şi de către complexele posterioare (C 286, C 280). Lungimea restantă este de 4.8 m, lăţimea este de maxim 0.3m iar adâncimea 0.28 m.

Zona menajeră C 394 este delimitată cronologic, în sectorul 38, de distrugerile neincendiate ale locuinţelor 58 (anterioară C 394) şi 33 (posterioară acestui complex arheologic).

Evoluţia acestei zone nu este unitară pe toată durata sa. Observăm astfel, conturarea a două faze evolutive, separate de o posibilă amenajare diferită a spaţiului (în carourile B5, B6) - C 504 - US 7038.

Acest nivel constructiv prezintă variaţii laterale de facies semnificative, însă este foarte posibil ca acestea să fie datorate expunerii parţiale la foc (în caroul B6, faţă de B5, unde nu există urme de ardere). Totodată nu excludem nici posibilitatea ca variaţiile să indice, de fapt, două US-uri diferite (ţinând seama de faptul că sunt

https://biblioteca-digitala.ro

tăiate de C 490 şi nu au contact fizic), care să marcheze, împreună, un moment diferit, o schimbare a funcţionalităţii zonei atribuite lui C 394, pentru o scurtă perioadă de timp.

US 7038- C 504 se prezintă ca:
- în caroul B6: sediment siltic brun-roşcat, structură compactă, omogenă, cu fragmente mm de cărbune (grosimea stratului variază de la S- 3 cm la N-1 cm). La partea superioară conţine un nivel de arsură şi lemn ars cu o grosime de 6 cm-la sud şi 1 cm către nord;
- în caroul B5: sediment siltic brun-cenuşiu, structură compactă, omogenă, cu rari constituenţi antropici, cu excepţia fragmentelor milimetrice de cărbune (grosimea stratului - 2-3 cm).

Prima fază a zonei menajere C 394 este formată din următoarele US-uri: 7039 = 7029, C 494-7046, 7047, C 495-7048, 7049, C 496-7050, 7051, C 497- 7052, 7053, C 498- 7054, 7055, 7056, C 499-7057, 7058, C 500-7059, 7060, C 501-7061, 7062, C 502- 7063, 7064, C 503- 7065, 7066, 7028, C 481-7031, 7032, C 484-7035, 7036.

Aceasta debutează peste resturile neincendiate ale SL 58 (US 7071), prin acumularea nivelului 7028, un lut verde-galbui, structură compactă, fină, la partea superioară prezentând un nivel cenuşiu-negricios cu foarte multe fragmente mm de cărbune, pe toată suprafaţa sa evidenţiindu-se lentile mm de coprolit pulverulent. Pe acest nivel este posibil să se fi construit o structură cu pari de lemn în componenţă, deoarece acum au fost săpate opt gropi cu diametre diferite[2], în acăror umplutură au fost descoperite resturi de lemn nears: C 494-7046, 7047, C 495-7048, 7049, C 496-7050, 7051, C 499-7057, 7058, C 500-7059, 7060, C 501-7061, 7062, C 502- 7063, 7064, C 503- 7065, 7066 şi două şanţuri: C 481-7031, 7032 şi C 484-7035, 7036.

Ulterior, pe toată această zonă (carourile B4, B5, B6) s-a acumulat un nivel a cărui grosime descreştea de la nord- 1 cm, către sud - 9 cm: US 7039. Acesta consta într-un sediment siltic cenuşiu, eterogen, ce conţinea lentile de cenuşă, fragmente mm şi cm de chirpic ars, fragmente mm şi cm de cărbune, rare fragmente ceramice. Acest nivel mai consistent este posibil să fi fost înregistrat iniţial a US 7029, US cu care a şi fost echivalat. De asemenea, în jumătatea sudică a caroului B5, la partea superioară, US-ul a conţinut o lentilă de chirpic ars la roşu, cu o grosime de 1-4 cm.

În cadrul acestui US au fost săpate gropile C 497-7052, 7053 (d = 17 cm) şi C 498- 7054, 7055 (d = 24 cm).

Faza a doua a C 394 este compusă din următoarele US-uri: 7037 = 7002, C 490-7040, 7041, C 491-7042, 7043, C 492- 7044, 7045, 7067, 7068, C 505-7070, 7021, C 471-7022, 7023, C 475-7024, 7025, C 476-7026, 7027.

Primul, şi cel mai amplu dintre acestea este US 7037, în parte echivalent cu 7002[33]: sediment siltic brun-cenuşiu, cu fragmente mm de cărbune în compoziţie. În zona caroului B6, la baza lui, a fost observată o lentilă de lut nears de culoare galben-verzuie (grosime 2-3 cm). US-ul mai conţinea: scoici, materie vegetală, oase de peşte şi fragmente ceramice în poziţie orizontală. În jumătatea sudică a caroului B5 şi în cea nordica a caroului B4 puteau fi remarcate o serie de pachete de distrugere neincendiată aflate în poziţie secundară.

Pe acest nivel au fost observate şase gropi: C 490-7040, 7041 (d = 29 cm), C 491-7042, 7043 (d = 17 cm), C 492 - 7044, 7045 (La = 25, L = 1 m), C 471-7022, 7023, C 475-7024, 7025, C 476-7026, 7027. Este posibil ca toate aceste gropi să fi făcut parte dintr-o structură coerentă, însă nu putem afirma care este utilitatea acesteia.

În jumătatea sudică a caroului B5 şi în cea nordică a caroului B4, la partea superioară a US-ului 7037 s-a individualizat un nivel granular, compact, cu fragmente de lut nears gălbui şi cenuşiu deschis - US 7070, care a primit şi număr de complex C 505.

Spre sfârşitul C 394 a mai fost înregistrată o lentilă cenuşie cu fragmente mm de cărbune, pentru ca ultimul nivel rezultat în urma utilizării C 394, să fie US 7068 - sediment siltic cenuşiu deschis, poros, eterogen, cu scoici frecvente şi fragmente mm de cărbune.

După US 7068 întreaga zonă si-a schimbat funcţionalitatea devenind un alt tip de spaţiu construit - o locuinţă (US 3448- SL 33).

Martorul dintre sectoarele 38 şi 37 a fost reînregistrat de către DNP/CC/CIV, în ambele setoare fiind făcute şi echivalenţele. În sectorul 37, C 394 nu a fost demontat în totalitate (au mai rămas US-uri demontate parţial sau deloc), de aceea s-a luat hotărârea ca martorul de sector să nu fie demontat în campania 2012, ci în 2013, când va ajuta, probabil, la clarificarea situaţiei din sectorul 37. De asemenea, martorul a fost redesenat şi fotografiat.

Vezi Anexa 1

5. Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureş

Punct: Grind

Cod sit: 106425.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 64/2012

Colectiv: Ioan Stanciu - responsabil (IAIA Cluj), Marius Ardeleanu, Raul Cardoș, Bogdan Bobînă, Dan Pop, Dorian Ghiman-restaurator (MJIA Maramureş).

Localitatea Bozânta Mică este situată la 15 km vest de Baia Mare şi la 5 km nord-vest de drumul european E 58, între râurile Someş şi Lăpuş. Locul de hotar, numit de localnici Grind sau Grindul Alb, se găseşte în partea nord-vestică a localităţii, spre Arieşu de Câmp, la circa 150 m vest de malul stâng al Lăpuşului şi la 1,2 km sud-est de confluenţa acestuia cu râul Someş. În acest punct, cu prilejul mai multor cercetări de suprafaţă, prima dintre ele efectuată de dr. Ioan Stanciu în anul 1992, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice datând din epoca bronzului, epoca romană şi medieval timpurie[1].

Proiectul de cercetare arheologică a sitului de la Bozânta Mică "Grind" a fost iniţiat, în anul 2008, de MJIA Maramureş în colaborare cu IAIA Cluj şi are ca principale obiective cercetarea integrală a sitului, salvarea, protejarea, conservarea, restaurarea şi valorificarea complexă a rezultatelor, toate acestea urmând să contribuie la mai buna cunoaştere a epocii bronzului, epocii romane şi perioadei medieval timpurii din bazinul inferior al Lăpuşului. Primele cercetări arheologice sistematice au fost desfăşurate în anul 2009[2], urmată apoi, an de an, de alte campanii de cercetare (2010-2011[3]).

2 C 494 = 14 cm, C 495 = 15 cm, C 496 = 8,5 cm, C 499 = 16 cm, C 500 = 18 cm, C 501 = 18 cm, C 502 = 6,5 cm, C 503 = 15-13 cm.

3 Este posibil ca ceea ce a fost înregistrat şi demontat ca US 7002 să fi conţinut şi alte părţi din US-urile învecinate; în linii mari el poate fi echivalat cu US 7037.

[1] C. Kacsó, Noi descoperiri Suciu de Sus şi Lăpuş în nordul Transilvaniei, Marmatia 7/1, 2003, 109 nr.4 a, 135 nr. 21, pl. 2/5/14; I. Stanciu, ***Descoperiri medievale timpurii din judeţele Satu Mare şi Maramureş. Date noi, observaţii şi opinii referitoare la ceramica medievală***, Marmatia 2003, 257, 279 nr. 21/4; A. Matei, I. Stanciu, Vestigii din epoca romană (sec. II-IV p.Chr.) în spaţiul nord-vestic al României, Zalău – Cluj-Napoca 2000, 37 nr.29/47; D. Pop, Câteva consideraţii privind stadiul cercetării culturii Suciu de Sus şi a grupului Lăpuş, StCom Satu Mare 22/1, 2005 (2008), 72 nr. 22.

[2] I. Stanciu, M. Ardeleanu, B. Bobînă, R. Cardoş, D. Pop, ***Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureş***. Punct: Grind, CCA 2010, 35-36, nr. 7.

[3] I. Stanciu, M. Ardeleanu, S. Ardeleanu, R. Cardoş, B. Bobînă, D. Pop, ***Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureş***. Punct: Grind, CCA 2012, 26-27, nr. 5.

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 2012 au fost trasate şi cercetate două secţiuni - S I/2012 şi S II/2012 -, orientate sud-nord, cu dimensiunile de 6 x 20 m, fiecare împărţită în câte trei sectoare. Suprafaţa cercetată însumează 216 mp.

Situaţia stratigrafică se prezintă în felul următor: sub un strat vegetal de câţiva centimetrii (0,03-0,05 m), urmează stratul arabil, de culoare cafenie-nisipos (grosime medie 0,30-0,35 m); de la 0,40 m adâncime urmează un strat nisipos, cu pietricele de culoare cafeniu închis, după care, de la 0,70 m adâncime urmează sterilul arheologic, format dintr-un nisip fin de culoare gălbuie. Cu excepţia zonelor unde au fost surprinse complexe arheologice, nu s-a identificat un strat de cultură corespunzător.

În cursul cercetărilor arheologice au fost identificate şi cercetate 32 de complexe arheologice. Dintre acestea, patru complexe (gropi) aparţin epocii bronzului, culturii Suciu de Sus şi culturii Gáva. Alături de cramica specifică celor două culturi a fost descoperită şi o greutate de lut. Cele mai multe complexe cercetate aparţin epocii romane - Barbaricum (sec. II-IV p.Chr.). Este vorba de două gropi de provizii şi 20 de gropi de stâlpi dreptunghiulare sau circulare. În inventarul gropilor de provizii au fost descoperite fragmente ceramice şi obiecte de fier. Se remarcă câteva fragmente de la chiupuri, decorate cu linii drepte şi în val, castroane lucrate la roată, din pastă fină, culoare cenuşie, dar şi câteva fragmente de la vase lucrate cu mâna, de la oale din pastă grosieră, cu pietricele în pastă, culoare cărămizie, cu urme de ardere secundară. Una din gropi a conţinut şi un fragment de la un cuţit mic, din fier (lama acestuia). Marea majoritate a gropilor databile în perioada romană pot fi puse în relaţie cu construcţii de suprafaţă de mai mari dimensiuni. Fără a proveni din complexe arheologice propriu-zise, câteva fragmente ceramice aparţin evului mediu timpuriu. Un număr de şase complexe (gropi) nu au putut fi atribuite cultural cu certitudine.

Materialele arheologice şi documentaţia se găsesc la MJIA Maramureş.[Marius Ardeleanu]

Abstract:

The Bozânta Mică village is situated at 15 km west of Baia Mare and 5 km north-west of DN 1C, between the Lăpuş and Someş rivers. The site, known in the archeological literature following surface researches[1], has been excavated for the first time in 2009[2] continuing up to the present[3]. In 2012, during the fourth archaeological season, two parallel sections were dug, north-south, of 6 x 20 m each (S I/2012 and S II/2012). Thirty-two archaeological features have been identified and excavated: four belonging to the Late Bronze Age, twenty-two belonging to the Roman period – Barbaricum (IInd-IVth century AD), and six of them are uncertain in terms of cultural assignment. The archeological research, particularly important for expanding the knowledge on the history of this region, will continue in the coming years.

6. Bucșani, com. Bucşani, jud. Giurgiu

Punct: Pădure, Şcoală

Cod sit: 101387.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 56/2012

Colectiv: Cătălin Bem - responsabil, Mădălina Dimache, Vasile Opriş, Marian Tudoran (MNIR)

A 15-a campanie din Microzona Bucșani a avut ca principal obiectiv continuarea cercetării din zona ansamblului de situri Bucșani Pădure (în spațiul aferent școlii din sat), în imediata apropiere a suprafeței cercetate în campania 2009, pentru care s-a întocmit un raport de propunere de descărcare de sarcină arheologică.

În punctul de La Şcoală primele materiale arheologice au fost descoperite în urma unor cercetări de suprafaţă, în anul 2004. Spaţial, sub acest toponim erau încadrate terenul viran din proximitatea imediată a clădirii şcolii (construcţie din anii ’70) şi grădinile private care îl încadrau. Identificasem atunci, la suprafaţa solului (în amintitele grădini), fragmente de chirpic ars şi ceramică Gumelniţa, din epoca bronzului, Laténe şi din diferite etape ale perioadei medievale.

O serie de intervenţii neautorizate în zona şcolii au condus la formularea de sesizări către Inspectoratul Judeţean de Poliţie Giurgiu, Serviciul Investigaţii Criminale. Cea din urmă sesizare, din septembrie 2008, a implicat debutul cercetărilor criminalistice şi întocmirea unui dosar penal. În urma acţiunilor poliţiştilor giurgiuveni, între Primăria comunei Bucşani şi MNIR a fost încheiat un contract de prestări servicii, urmând ca o suprafaţă considerabilă să înceapă să fie cercetată preventiv. În campania 2009 au fost astfel cercetate 92 de complexe arheologice (în majoritate gropi) şi 311 morminte aparţinând perioadei sec. XIII-XV.

Totalul suprafeţei se apropia de 8000 mp (întreaga curte a şcolii, delimitată de un gard metalic), dintre care în 2009 au fost cercetaţi aproximativ 2600.

Suprafața cercetată în campania 2012 are un total de cca. 250 mp şi a fost decapată mecanic încă din 2009.

Au fost identificate și cercetate încă 13 morminte (M314-M326), toate plane, individuale, şi un complex aparţinând perioadei medievale timpurii. În mod firesc, rezultatele imediate ale cercetării confirmă concluziile prezentate în raportul întocmit în 2009.

În legătură cu cercetarea necropolei medievale am avut în vedere şi tamisarea la umed a sedimentelor umpluturilor mormintelor, atât din prelevările campaniei 2009, cât şi din prezenta campanie, precum şi trierea materialului arheologic rezultat.

Abstract:

The 15th campaign that took place in Bucșani Microarea had as main objective the continuance of the research at Bucșani – Pădure archaeological site (in the area related to the village school), in the immediate proximity of the perimeter investigated in 2009 campaign, for which a preliminary report was drafted.

92 archaeological complexes (most of them pits) and 311 graves dated in the 13th- 15th century were investigated in 2009 campaign. The total investigated surface was of about 8000 m^2 (the entire school’s yard, delimited by a metallic fence), of which approximately 2600 were investigated in 2009.

The surface investigated in 2012 campaign comprise a total of approximately 250 m^2 and the topsoil in here was stripped with mechanic means since 2009.

13 inhumation graves (M314–M326) have been identified and investigated, all flat, single burial, and a complex dated to the early medieval period. Naturally, the immediate results of the research confirm the conclusions highlighted in the 2009 report.

https://biblioteca-digitala.ro

Furthermore, as regarding the investigation of the medieval necropolis, we took into consideration wet sifting of the graves' filling sediments, from the 2009 campaign and as well from the present campaign, and also sorting of the resulted archaeological material.

7. Buda, com. Blăgeşti, jud. Bacău

Punct: Dealul Viilor

Cod sit: 21524.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 1/2012

Colectiv: Roxana Dobrescu – responsabil, Adrian Doboş, Valentin Dumitraşcu (IAB), Alain Tuffreau – responsabil, Sanda Bălescu, Antoine Kostek, Vincent Bernard, Antoine Debenne, Pascal Durand, Jonathan Loppe, Louis Bruge, Tristan Duda, Marion Richer (Mission archéologique française), Alexandru Ciornei, Mihai Florea (MNIR), Lăcrămioara Elena Istina, Valentin Bucşă (CMIA Bacău).

Situl de la Buda (46° 40' 07. 39" N; 26° 41' 31.42 E; altitudine: 343 m), care domină valea cu o lungime de 140 m, nu poate fi accesat decât pe o potecă abruptă ce porneşte din sat. Primele cercetări sistematice au fost efectuate în anii 1958-1960 de către un colectiv alcătuit din C.S.Nicolăescu-Plopşor, Viorel Căpitanu, Vasile Ursache, C.Buzdugan. Suprafaţa săpată a fost de cca. 510 m². Aceste săpături au constat din 8 secţiuni. Au fost puse în evidenţă trei niveluri de locuire paleolitică, toate atribuite de descoperitori gravettianului. Cercetările arheologice au fost reluate în 2012 de o echipă mixtă româno-franceză. Vechile săpături au constat în deschiderea unor şanturi paralele, care au fost doar în parte astupate, iar în prezent sunt ascunse de vegetaţie.

Au fost deschise două sondaje (S3: 3 x 2 m și S4: 2 x 2 m) aflate la o distanţă de de 4,3 m la est de vechile săpături, lucru care a necesitat curăţarea vegetaţiei, în condiţii dificile.

De îndată ce primul nivel arheologic a fost atins, sedimentul a fost cernut sistematic, ceea ce a permis recuperarea de lamele à dos.

Stratigrafia

Secvența stratigrafică observată în cele două sondaje este aceeaşi:

De sus în jos:

Unitatea 1: Solul vegetal. Grosime: 0,2 - 0,3 m;

Unitatea 2: Limon brun gălbui (10 YR 5/4). Grosime: 0,7 m;

Unitatea 3: Limon maroniu (10 YR 5/3). Grosime: 0,2 - 0,3 m;

Unitatea 4: Limon brun, uşor gălbui (10 YR 6/4), vizibil pe o grosime de 0, 25 m.

In unitatea 3 a fost identificat un nivel arheologic (nivelul C), în care au fost recuperate oase de Bison (falange) şi de Rangifer (tibia şi astragal), aflate în conexiune anatomică. Acestea sunt depozite coluviale având la bază formaţiuni miocene.

Industria litică

Materialul litic descoperit în 2012 din sondajele S3 și S4 (nivel C) constă din 87 de piese:

- 20 produse laminare (12 lamele şi 8 lame)
- 12 aşchii
- 3 unelte
- 1 spărtură
- 51 esquilles

Lamelele (8 fragmente meziale şi 3 proximale) au o lăţime medie de 5,38 mm și o grosime medie de 1,46 mm. Toate piesele se situează din punct de vedere tehnologic în faza de plein débitage.

Lamele (1 intreagă, 5 proximale, 1 mezială, 1 distală) au o lăţime medie de 14,91 mm şi o grosime medie de 4,16 mm. Acolo unde a putut fi observat, talonul este de tip neted (3) şi punctiform (3). Tehnologic, aceste suporturi se află în diferite faze de debitaj: începutul debitajului (sous-crête tabulaire 1, sous-crête dorsale 1), plein débitage (4), reamenajare (table 1, néo-crête parţială 1).

Aşchiile (5 întregi, 4 proximale, 3 distale) au următoarele dimensiuni medii: L = 13,43 mm, l = 16,93 mm, gr. = 2,19 mm. Au fost observate mai multe tipuri de talon: neted (2), diedru (1), cortical (1), punctiform (4). Aşchiile au fost debitate prin percuţie directă dură. Fazele tehnologice observate sunt: prepararea (2) şi plein débitage (8). Pentru că sedimentul a fost tamisat, au fost identificate două aşchii de retuş.

Uneltele identificate sunt reprezentate de două lamele à dos şi o lamelă retuşată.

În plus, la tamisaj, au mai fost descoperite 51 de esquilles şi o spărtură.

Întregul material litic descoperit în 2012 este făcut pe silex.

8. Capidava, com. Topalu, jud. Constanța

Punct: Cetate

Cod sit: 63063.1-12

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 52/2012

Colectiv: Ioan C. Opriş – responsabil, Florentin Munteanu, Gabriel Stoian (FIB), Alexandru Rațiu (MNIR), Zaharia Covacef, Tiberiu Potârniche (MINAC), Zeno Karl Pinter (ULB Sibiu), Claudia Urduzia (MN Brukenthal) Delia Maria Roman (MCC Hunedoara), Valentin Deleanu, Anca Matiş

Cercetările arheologice de la Capidava, cât şi operaţiunile de prelucrare a materialului arheologic rezultat şi de alcătuire a rapoartelor de cercetare s-au desfăşurat în campania 2012 pe durata lunilor august-octombrie. Rezultatele obţinute în acest an sunt notabile, cercetările arheologice s-au desfăşurat la Capidava într-un ritm accelerat, lor adăugându-li-se unele lucrări de conservare primară corespunzătoare, care au drept scop final protejarea şi punerea în valoare prin vizitare a obiectivelor arheologice din cetatea romană şi bizantină de la Capidava. Conservarea primară respectivă a constat în operaţiuni de urgență la nivelul curtinei C, unde în cursul verii/ toamnei se prăbușise o porțiune importantă din paramentul exterior, în imediata proximitate a turnului-evantai nr. 2 al cetății. Lucrările s-au desfăşurat sub coordonarea coordonatorului ştiinţific al şantierului şi consultarea arh. Anişoara Sion, implicată anual în operaţiunile de actualizare a releveului de arhitectură la Capidava. Acestea au fost efectuate în regie proprie, cu lucrători/zilieri din com. Topalu, specializaţi în astfel de intervenții încă din precedentele campanii.

Cercetările arheologice propriu zise au continuat, cu sprijinul instituţiilor partenere (FIB, MINAC, ULB Sibiu) în 2 sectoare intra muros (sectorul de est, sectoarele III/VI) şi doar într-unul singur dintre cele extra muros (sectorul VIII). În GIS-ul deja existent al sitului urmează a fi integrate în cursul primăverii 2013 descoperirile curente din cetate sau din zona extramurană. Şi în campania 2012 cercetarea de la Capidava a fost realizată în regim de şantier-şcoală, cu participarea studenţilor, masteranzilor şi doctoranzilor de la Universitatea din Bucureşti, respectiv ai Facultății de Științe Socio-Umane de la Universitatatea „Lucian Blaga" din Sibiu.[Ioan C. Opriș]

Capidava 2012 – sectorul III - Clădirea C2/2011 şi via principalis

Ioan Carol Opriș, Alexandru Raţiu, Gabriel Stoian, Florentin Munteanu, masteranzi, studenţi FIB, voluntari.

https://biblioteca-digitala.ro

Suprafaţa cercetată: compartimentarea C2/1994 (din carourile Ț-T/73 intra muros), cu dimensiuni de 5 x 6 m); via principalis – careul R-S70 (4 x 4 m), desfiinţarea martorilor R-S 72 / R-S 71 (4 x 1 m), R-S 71 / S-Ş 71 (4 x 1 m) şi R-S 72 / R-S 71 (4.50 x 1 m).

Cercetarea arheologică desfăşurată în sectorul III al cetăţii de la Capidava, în zona delimitată de via principalis, clădirea C1/1994 şi turnul 7, respectiv Corpul de Gardă romano-bizantin şi alte elemente urbanistice ale ultimelor faze de existenţă din sec. VI-VII ale cetăţii, îşi propune descoperirea, completarea şi verificarea situaţiei stratigrafice în vederea elaborării unui volum monografic cu privire la acest sector, cât şi a ansamblurilor arhitecturale zonale. Urmare a acestei cercetări (în curs) sunt conservarea şi restaurarea acestor ansambluri într-o formulă coerentă, deopotrivă cu valorificarea lor prin amenajare pentru expunerea către marele public.

Circumstanţele şi datele din teren şi din cercetările anterioare. Cercetarea arheologică în edificiul C1/1994 a început în anul 1994 şi a continuat şi anul următor. În aceste două campanii s-a săpat nivelul medieval-timpuriu de locuire al cetăţii, anume un bordei amplasat în mijlocul clădirii, datând din secolul VI p.Chr. Cercetările au fost reluate în campania 2007, acestea continuând de atunci şi până în prezent. În cele trei campanii precedente (2007-2009), s-a continuat săpătura din 1994-1995, cu excavarea nivelului de distrugere de secol VI al clădirii. Încă de la început s-a observat faptul că în ceea ce priveşte ultima fază de locuire a edificiului, acesta se comportă ca un complex arheologic închis, nealterat de acţiuni antropice ulterioare. După înlăturarea acoperişului de ţiglă, descoperit aproape integral in situ, s-a excavat nivelul propriu-zis de cultură materială de secol VI. Artefactele descoperite în cele trei campanii sunt impresionante, atât cantitativ, cât şi prin informaţiile pe care le transmit.

Dintre cele mai importante descoperiri se pot aminti un tezaur monetar compus din 51 de monede (tip follis şi jumătaţi de follis), un umbo de scut din fier, o piuă din calcar întreagă pe poziţie primară, 5 amforete intacte, peste 30 de amfore întregibile, circa 9 fragmente de râşniţe, cârlige de pescuit, opaiţe şi multe fragmente ceramice diverse. Au fost realizate peste 2000 de fotografii arheologice, circa 25 de desene tehnice, două relevee arhitecturale şi o ridicare topografică cu staţia totală. S-au prelevat şi analizat în laboratoare de specialitate - probe de lemn carbonizat (analiză dendrologică), os de animal (analiză paleo-biologică), sol şi ceramică.

În 2011 în clădirea C1/1994 a fost finalizat un sondaj de verificare început în campania precedentă, anume desfiinţat un martor şi epuizată o casetă cu dimensiunile de 3x4 m; în C2/2011 săpătura a atacat camera de sud a clădirii, care a fost secţionată pe jumătate, adică 2 x 4 m, în jumătatea de vest, realizând astfel o suprafață de săpătură cu dimensiunile de 8 mp. În această casetă s-a excavat până la o adâncime de 0,8 m fără a atinge nivelul de călcare de secol VI. Pe via principalis cercetarea s-a concentrat asupra careurilor R-S 71, R-S 70, S-Ş 71 şi S-Ş 70, cu scopul eliberării străzii principale care pornea de la poarta de sud a cetăţii şi a perturbaţiilor stratigrafice generate de şanţul castelului roman târziu.

Tehnici şi metode de cercetare. În cadrul campaniei 2012 cercetările efectuate în edificiul C 2/ 2011 s-au axat pe realizarea şi lărgirea în suprafaţă a unor sondaje în interiorul clădirii, pentru a putea determina cronologia şi fazele constructive. Pe via principalis săpătura a continuat în suprafaţă, cu păstrarea unor martori (diafragme) corespunzătoare caroiajului general al cetăţii, care se înlătură după documentare, pe măsura avansării cercetării. Principala metodă folosită a fost săpătura arheologică, realizată manual cu unelte de mână, manipulate de muncitori necalificaţi angajaţi ca zilieri. Supravegherea şi coordonarea acestora a fost realizată de personal calificat, arheologi înscrişi în Registrul Arheologilor din România. De asemenea, s-au mai folosit şi metode de înregistrare a datelor rezultate în urma săpăturii, precum fotografierea complexelor (prin metode specifice fotografiei arheologice), desenul tehnic la scară al situaţiilor deosebite descoperite, analiza stratigrafică a profilelor rezultate. Cercetarea de teren a continuat şi în laboratorul de sit în baza arheologică Capidava, unde piesele importante au fost curăţate, desenate şi inventariate. De asemenea desenele tehnice au fost scanate şi vectorizate în programe de informatică specifice prelucrării foto-video.

Obiective/ rezultatul cercetărilor arheologice din campania 2012. Edificiul C2/1994 se află situat în sectorul III al cetății, adiacent la via principalis, lângă edificiul C1/1994. Camerele de la stradă ale edificiului sunt parțial distruse de șanțul fortificației de secol VII, dar camerele dinspre nord ți nord-vest se află într-o stare de conservare asemănătoare cu cele ale clădirii C1/1994.

Campania din anul 2012 din zona C2/1994 (carourile Ț-T/73) s-a rezumat la continuarea investigațiilor din anul precedent, prin golirea celei de-a doua jumătăți a camerei de sud a edificiului. Astfel în anul 2011 am împărțit camera, ale cărei dimensiuni sunt de 5 x 6 m, în două părți, obținând astfel un profil sugestiv privind umplutura camerei. După ce am golit prima parte, reprezentată de carourile C-D/1-6 și am ajuns pe un prim (cronologic ultim!) nivel de călcare, am decis ca în anul 2012 să demontăm umplutura și din jumătatea reprezentată de carourile A-C/1-6.

Stratigrafia din interiorul edificiului C2/1994 am împărțit-o în două contexte arheologice distincte:

Contextul nr.1 - Dărâmătura acoperișului. Nivel de pământ amestecat cu material tegular (țigle și olane) sărac din punct de vedere al descoperirilor de artefacte.

Contextul nr. 2 - Dărâmătura zidurilor clădirii. Nivel de pământ amestecat cu pietre de mari dimensiuni împreună cu un bogat conținut de artefacte.

Umplutura camerei în această zonă era compusă din dărâmătură de bolovani și material tegular de acoperiș, cu materiale arheologice foarte puține. Descoperirile de artefacte s-au rezumat la fragmente ceramice aparținând unor amfore, fragmente de platouri din ceramică fină și un opaiț de tip danubian. Toate materialele descoperite fac parte din nivelul de dărâmătură al zidurilor ce constituie contextul nr. 2.

De menționat este descoperirea unei amenajări din pietre de formă circulara, diametrul de circa 0,90 m, care s-a păstrat pe 3 asize. Această amenajare este ulterioară perioadei de funcționare a clădirii și constituie probabil fundația unui suport/bază de pilon/stâlp. În planurile săpăturilor anterioare din această zonă a cetății, când s-a cercetat nivelul de bordeie medievale, apare această amenajare în apropierea unui astfel de bordei. Amenajarea face parte exclusiv din contextul stratigrafic nr. 2.

Având în vedere că nivelul pe care a fost clădită prima asiză a acestei amenajări nu reprezintă un nivel de locuire ci doar dărâmătura zidurilor și a acoperișului lui C2/1994 putem avansa o ipoteză conform căreia această amenajare aparține nivel superior din punct de vedere stratigrafic, nivel cercetat anterior săpăturii din acest an.

Concomitent cu cercetarea din carourile A-C/1-6 am început demontarea podelei din lut din carourile C-D/1-6, cercetate din 2011, iar în cei 30 de cm adâncime care s-au săpat în 2012 au fost descoperite nu mai puțin de 22 monede (12 întregi și 6 fragmentare), descoperite individual, toate de secol IV, în principal emise în timpul împăraților Constantin cel Mare și Constantius II. Acestea se adaugă monedelor descoperite în această suprafață în campania precedentă, monede aflate în stadiu de cercetare.

Pentru campania următoare ne propunem definitivarea săpăturii în interiorul acestei clădiri, cel puțin pentru nivelul de secol IV. De asemenea, va trebui să luăm în calcul în scopul continuării investigațiilor arheologice o prealabilă acțiune de conservare primară

https://biblioteca-digitala.ro

a zidului perimetral.[Ioan C. Opriş, Al. Raţiu, G. Stoian]

Via principalis. Campania august 2012

Activitatea colectivului de cercetare s-a orientat cu predilecţie asupra continuării cercetării în c. R-S70 (4 x 4 m), săpături începute în campania 2011, ce urmau să pună în evidenţă latura de NV a bordeiului B1, descoperit în c. R-S 71, precum şi relaţia sa cu celelalte structuri din zona străzii principale.

Săpăturile de anul acesta au fost reluate de la adâncimea de 0,34 m la care ne-am oprit în campania precedentă, ele desfăşurându-se într-un pământ de culoare gri specific perioadei medievale. Menţionăm faptul că până la această adâncime a rezultat un material ceramic nu foarte bogat, aparţinând perioadei medio-bizantine.

La adâncimea de 0,83 – 1,01 m calculată faţă de colţul de S al edificiului C1/1994 a fost pus în evidenţă şi colţul de V al bordeiului B1, al cărui colţ de S a fost surprins în campania 2011 în c. R-S 71. Ne-am oprit la nivelul primei asize de pietre identificate a acestui bordei. În colţul de V al său a fost identificată o structură compusă în general din ţigle şi cărămizi refolosite, probabil o vatră.

Pe direcţia SE-NV a fost identificată gropa de amenajare a unui alt bordei, B3, aparţinând unei faze anterioare bordeiului B1. Din acesta nu s-a mai păstrat decât un rând de cinci pietre la adâncimea cuprinsă între 1,08-1,11 m, pe latura de SV a acestuia. Materialul ceramic descoperit este fragmentar, amestecat, fiind prezente şi fragmente ceramice romane, pe lângă cele medievale.

De asemenea, în colţul de N al c. R-S 70 a fost identificat colţul de S al unei gropi ce este posibil să aparţină unui alt bordei, denumit convenţional B4. din punct de vedere stratigrafic această groapă pare să fie contemporană cu bordeiul B1. Menţionăm că structura bordeiului nu s-a consevat foarte bine. Materialele de construcţie folosite sunt diverse, de la piatră de calcar la ţigle şi chiar chirpici, refolosite din stratul roman de dărâmătură în care sunt amenajate toate aceste structuri medievale.

Pe latura de SV a c. R-S 70 a fost a fost surprinsă o zonă din şanţul de apărare al castellum-ului târziu, cu lăţimea maximă de 0,76 m. Acesta porneşte de sub stratul vegetal şi prezintă chiar de la adâncimea de 0,42 m (faţă de colţul de S al edificiului C1) un rând de pietre cu care presupunem că a fost consolidat peretele de NE al acestui şanţ

În acestă campanie am procedat şi la desfiinţarea martorilor R-S 72 / R-S 71, R-S 71 / S-Ş 71 şi R-S 72 / R-S 71

În martorul R-S 72 / R-S 71, în stratul de dărâmătură romană, a fost descoperit un zid (Z2) orientat pe direcţia NE-SV, cu lungimea de 1,56 m şi lăţimea variabilă de la 0, 59 m în capătul de NE la 0, 91 m în cel de SV. Acesta este adosat zidului Z1 (zidul perimetral al edificiului ce se articulează la NE de Via Principalis), pe o lungime de 0,63 m, restul fiind suprapus trotuarului străzii. Se pare că acest zid marchează intrarea dinspre stradă în edificiul mai sus amintit. Trotuarul prezintă un decroş spre interiorul străzii, pe direcţia NE-SV, pe o lungime de 0,82 m de la limita zidului Z2. Materialele descoperite sunt preponderent cele de construcţie: ţigle, olane, cărămizi, dar şi foarte multe cărămizi de chirpici.

Martorul R-S 71 / S-Ş 71 prezintă sub stratul vegetal un strat de pământ cenuşiu ce reprezintă umplutura şanţului de apărare. Materialul ceramic descoperit în acest strat este amestecat, neîntregibil, de factură romană şi medio-bizantină.

La desfiinţarea martorului R-S 72 / R-S 71 a fost pusă în evidenţă întreaga latură de SV a bordeiului B1. În acest sens desfiinţarea acestui martor ne-a permis realizarea unui plan general al carourilor R-S 71 şi R-S 70 (fig. 8., 9.). Menţionăm că în zona acestui martor nu a mai fost surprins trotuarul străzii, elementele sale constitutive fiind deranjate încă din antichitate.

Succesiunea stratigrafică (adâncimile au fost calculate faţă de limita superioară a profilelor):

Profil magistral c. R-S 70 / c. R-S 71

1. Strat vegetal cu până la adâncimi cuprinse între 0 şi 0,24 m;
2. Strat de pământ cenuşiu închis, slab solidificat, cu material ceramic de factură medio bizantină şi material litic de dimensiuni mici şi medii (umplutura unei posibile gropi de bordei, denumit convenţional B4), cu adâncimi cuprinse între 0,16 şi 0,82 m;
3. Strat de pământ cenuşiu, slab solidificat, cu material litic mărunt şi cu material ceramic romano-bizantin şi medio-bizantin (reprezintă nivelul de la care au fost săpate gropile bordeielor medievale B1, B2 şi B4), cu adâncimi cuprinse între 0,16 şi 0,45 m;
4. Strat de pământ cenuşiu-brun, cu material litic mărunt şi material ceramic romano-bizantin şi medio-bizantin (umplutura gropii bordeiului B3), cu adâncimi cuprinse între 0,38 şi 0,80 m;
5. Strat de pământ cenuşiu închis, slab solidificat, cu material ceramic de factură medio-bizantină şi material litic de dimensiuni mici şi medii (umplutura gropii bordeiului B1), cu adâncimi cuprinse între 0,16 şi 0,64 m;
6. Strat de pământ cenuşiu, slab solidificat, cu urme de arsură masivă şi material litic mărunt (umplutura gropii bordeiului B2), cu adâncimi cuprinse între 0,16 şi 0,66 m;
7. Strat de pământ galben, slab solidificat, cu material litic de dimensiuni mici şi medii şi cu materiale de construcţie (ţigle, olane chirpici) (strat de dărâmătură masivă ce aparţine edificiului romano-bizantin care se articulează la NE de Via Principalis), cu adâncimi cuprinse între 0,16 şi 1,14 m;
8. Lentilă de mortar în interiorul stratului de dărâmătură romano-bizantină, cu adâncimi cuprinse între 0,25 şi 0,34 m;
9. Strat compact de pământ galben, dur, care urmează linia dărâmăturii, cu adâncimi cuprinse între 0,26 şi 0,82 m;

Profil NE al martorului R-S 72 / R-S 71

1. Strat vegetal până la adâncimi cuprinse între 0 şi 0,10 m;
2. Strat de pământ brun, slab solidificat, cu pigmenţi de arsură şi material litic mărunt la adâncimi cuprinse între 0,10 şi 0,38 m;
3. Strat de pământ galben, puternic solidificat, cu urme de mortar şi material litic mărunt la adâncimi cuprinse între 0,30 şi 0,56 m;
4. Lentilă de mortar cu o grosime medie de 0,02 m ce apare la adâncimi cuprinse între 0,40 şi 0,58 m;
5. Strat de pământ brun-roşcat, mediu solidificat, cu fragmente de material de construcţie şi fragmente ceramice romano-bizantine la adâncimi cuprinse între 0,40 şi 0,84;
6. Strat de pământ gri, slab solidificat, cu fragmente litice de dimensiuni mici şi medii, materiale de construcţie şi pigmenţi de arsură la adâncimi cuprinse între 0,10 şi 0,98 m;
7. Strat de pământ galben, slab solidificat, cu pigmenţi de arsură şi numeroase fragmente ceramice şi materiale de construcţie. Acesta reprezintă stratul de dărâmătură provenită de la edificiile romano-bizantine care mărgineau strada pe latura ei de NV. A fost surprins la adâncimi cuprinse între 0,84 m şi 1,52 m.

Profil SV al martorului R-S 71 / S-Ş 71

1. Strat vegetal, cu adâncimi cuprinse între 0 şi 0,38 m;
2. Strat de pământ gri, slab solidificat, cu material litic de dimensiuni mici şi medii, fragmente tegulare şi osteologice (umplutura şanţului de apărare).

Profil SE al martorului R-S 71 / R-S 70.

1. Strat vegetal cu adâncimi cuprinse între 0 şi 0,18 m;
2. Strat de pământ cenuşiu închis, slab solidificat, cu material ceramic de factură medio-bizantină şi material litic de dimensiuni mici şi medii (umplutura gropii bordeiului B1), cu adâncimi cuprinse între 0,16 şi 0,64 m;
3. Strat de pământ galben, slab solidificat, cu fragmente ceramice romano-bizantine, materiale de construcţie şi material litic de

https://biblioteca-digitala.ro

dimensiuni mici şi medii (strat de dărâmătură masivă ce aparţine edificiului romano-bizantin care se articulează la NE de via principalis), cu adâncimi cuprinse între 0,18 şi 1,62 m;
4. Strat de pământ cenuşiu, slab solidificat, cu fragmente ceramice romano-bizantine şi medio-bizantine, fragmente osteologice (umplutura şanţului de apărare), cu adâncimi cuprinse între 0,26 şi 1,50 m;
5. Strat de arsură masivă asociat stratului 3 de dărâmătură romană, cu adâncimi cuprinse între 1,50 şi 1,66 m.

Campania de anul acesta ne-a permis să formulăm câteva concluzii preliminare referitoare la cronologia relativă a bordeielor medievale din zona arterei principale a cetăţii romane târzii. Astfel, putem afirma că am identificat aici două niveluri de bordeie, primul, în succesiune cronologică, fiind B3 care a fost dezafectat de către bordeiele B1, B2 şi B4 aparţinând unei faze ulterioare. Deşi groapa bordeiului B1 o „taie" pe cea a bordeiului B2, ele aparţin aceleaşi faze, aşa cum reiese din analiza stratigrafică. De altfel, se pare că bordeiul B2 a fost dezafectat în urma unui incendiu, B1 fiind construit imediat după acest eveniment.

Săpătura din sectorul III, via principalis, este documentată prin fotografii pe suport digital, desene ale profilelor şi grundurilor, pe hârtie şi format electronic, prelucrat. [Ioan C. Opriş, Florentin Munteanu]

Capidava 2012 – Sectorul de est(sectoarele II, IV, V intra muros)

Zaharia Covacef, Tiberiu Potârniche

Cercetările arheologice efectuate în sectorul de Est s-au desfăşurat în încăperea C 1, respectiv culoarul care desparte pe ultima de C 16, însumând o suprafaţă de cca 30 m^2. Pe verticală, excavaţia s-a desfăşurat la adâncimi diferite, încadrându-se între -1,10 – 2,15 m în cazul încăperii C.1 respectiv -1,50 – 1,75 m în cazul coridorului C.1 / C.16 .

Cercetarea arheologică desfăşurată în sectorul de est al fortificaţiei de la Capidava şi-a propus completarea şi verificare situaţiei stratigrafice în vederea elaborării unui volum monografic cu privire la acest sector. Într-un sens mai larg, cercetarea din sectorul de est, mărginit de via principalis, respectiv curtinele F şi G (până la poarta principală a cetăţii), are în vedere punerea în evidenţă a ansamblurilor arhitecturale din această zonă, conservarea şi (nu în ultimul rând) valorificarea lor prin amenajare pentru expunerea către marele public (integrare în Proiectul "Restaurarea, consolidarea, protecţia, conservarea şi punerea în valoare a sitului arheologic Cetatea Capidava" a Consiliului Judeţean Constanţa, cu accesare a Programului Operaţional Regional 2007-2013, Axa prioritară 5, Domeniul major de intervenţie 5.1, aflat în fază SF şi DALI).

Cercetarea şi-a propus continuarea săpăturii din anul precedent precum şi clarificarea situaţiei din încăperea C.16, parte componentă a edificiului romano-bizantin plasat în sectorul de est. În campaniile precedente, săpăturile efectuate în această încăpere au oferit un material ceramic bogat, constând în fragmente de amfore, căni şi opaiţe, numeroase fragmente de sticlă (fragmente de pahare şi candele) precum şi o situaţie arheologică deosebită distrugerea romano-bizantină fiind acoperită de dărâmătura zidului de incintă.

Pentru continuare cercetării întreprinse în sectorul estic al Capidavei s-a apelat la săpătura arheologică. Atât în culoarul dintre C.16 și încăperea C.1, cât și în ultima nemijlocit săpătura s-a realizat în suprafaţă prin metode manuale. În cazul încăperii C.1 s-a realizat o secţionare longitudinală pe direcţia NV-SE, perpendiculară pe zidul de incintă, intervenindu-se pe latura de NV, pentru surprinderea nivelului de distrugere a edificiului cercetat, continuând anul acesta pentru stabilirea reperelor stratigrafice locale. Au fost efectuate înregistrări fotografice în toate etapele săpăturii arheologice iar la final au fost întocmite şi completate, după caz, grundurile şi profilele stratigrafice.

În campania din anul precedent suprafaţa încăperii C.16 a fost împărţita în două casete, A şi B, acestea fiind despărţite de un micro profil median, orientat NV – SE, pentru verificarea şi urmărirea situaţiei stratigrafice. În campania din anul acesta s-a finalizat săpătura din caseta B, demontându-se la final şi microprofilul mai sus menţionat, atât datorită stării precare de conservare cât mai ales pentru recuperarea materialului ceramic în vederea întregirii ulterioare, în laborator. Campania 2011 a debutat la adâncimea de –1,75 m finalizându-se la –2,15 m săpătura continuând cu investigarea nivelului de distrugere romano-bizantină plasat cronologic la sfârşitul secolului VI şi recuperarea materialului ceramic aferent acestuia. Materialul arheologic descoperit respectă în mare măsură, proporţiile şi diversitatea întâlnite în campaniile precedente. Se remarcă fragmentele de amfore (LR 1, LR 2, LR 4, amfore de tip pontic),vase de bucătărie, căni şi obiecte de iluminat. De asemenea un număr însemnat de fragmente ceramice provenite de la veselă de tipul ARSW, element importat pentru cronologia relativă a distrugerii.

Cea de-a doua zonă supusă cercetării în cadrul campaniei din anul 2011, a fost încăperea C.1. În cazul acestei încăperi s-a realizat o secţionare longitudinală pe direcţia NV-SE, perpendiculară pe zidul de incintă, intervenindu-se pe latura de NV, pentru surprinderea nivelului de distrugere a edificiului cercetat. Excavaţia a debutat la adâncimea de –1,10 m finalizându-se la –1,50 m. După îndepărtarea nivelului vegetal, au fost reperate primele resturi de dărâmătură constând în elemente ale acoperişului edificiului (ţigle, olane, lemn carbonizat) precum şi materiale de construcţie conexe (cărămizi, pietre , urme de mortar). Cum de altfel era şi previzibil, inventarul ceramic se prezintă sărac în acest nivel, fiind recuperate doar câteva fragmente ceramice provenind de la amfore de tip LR 1. Totuşi, în colţul vestic al încăperii a fost semnalată prezenţa unui dolium întreg, uşor deteriorat ca urmare a presiunii exercitate de greutatea solului. Această situaţie ne îndreptăţeşte sa credem faptul că şi încăperea C.1 a reprezentat o zonă de depozitare similară cu C 16, în vecinătatea căreia se şi află.

În campania 2012 desfăşurată în cetatea romano-bizantină şi medieval timpurie Capidava, sectorul de est, cercetarea şi-a propus continuarea săpăturii din anul precedent precum şi clarificarea situaţiei din încăperea C.1, parte componentă a edificiului romano-bizantin plasat în sectorul de est.

În campania anterioară, săpăturile efectuate în această încăpere fuseseră relativ succinte, cercetarea finalizându-se pe nivelul de distrugere plasat în a doua jumatate a secolului al VI-lea, nivel înregistrat la adâncimea de -1,10 m. De la această cotă a debutat campania 2012 prin secţionarea pe direcţia NV-SE a încaperii C1, pentru obtinerea de noi informaţii şi întocmirea profilului staratigrafic.

În fază incipientă cercetarea a relevat existenţa a încă unui vas de tip dolium, plasat central pe axul median al încăperii alături de cel descoperit în campanile precedente. Poziţionarea acestora pe latura de NV a încăperii ne permite să avansăm ipoteza unei baterii de astfel de vase, anticipând existenţa celui de-al treilea în colţul nordic, încă necercetat. Altfel, materialul ceramic descoperit este relativ modest din punct de vedere cantitativ, fiind reprezentat de fragmente ceramice specifice celei de-a doua jumătăţi a secolului al VI-lea: amfore de tip LR 1, amfore de tip pontic, precum şi ceramică de tip ARS Ware. După îndepărtarea resturilor de dărâmătură specifice, fragmente de ţigle, olane şi bulgări de mortar, cercetarea arheologică a surprins existenţa unui nivel constructiv mai vechi reprezentat prin câteva fragmente de zid realizat din piatră legată cu mortar ce delimitează totodată şi un nivel de călcare mai timpuriu comparativ cu cele înregistrate în încaperile vecine, recent cercetate. Argumentele numismatice ar plasa acest nivel în prima jumătate a secolului al VI-lea, în timpul domniei lui Justin I. Aceste informaţii

https://biblioteca-digitala.ro

contribuie într-un mod însemnat pentru încercarea de reconstituire a evoluţiei şi funcţionării de-a lungul secolului al VI-lea a edificiului romano-bizantin din sectorul de est.

Cercetarea arheologica a acestui nivel va fi continuată în campania viitoare pentru verificarea ipotezei de lucru. În acest context, din raţiuni de protecţie şi pentru evitarea riscului de surpare am preferat ca la sfârşitul campaniei să acoperim parţial excavaţia desfăşurată în septembrie 2012.

Arhiva campaniei 2012 (carnet şantier, desene, înregistrarea foto, materialele descoperite) se află la MINAC.[Zaharia Covacef, Tiberiu Potârniche]

Cercetări arheologice la fortificaţia medievală de la Capidava. Sectorul VIII extra muros - campania 2012

Zeno Karl Pinter, Claudia Urduzia, Delia Maria Roman, Valentin Deleanu, Anca Matiş, masteranzi şi studenţi ai ULB Sibiu

Cercetările din acest an s-au concentrat asupra ultimelor trei casete (C 7-9, de 4 x 4 m) deschise în anii anteriori pentru urmărirea zidului de piatră aparţinând incintei medievale şi asupra unei noi secţiuni deschisă în această campanie pe zidul cetății romano-bizantine (S6 - 8 x 2 m). În cele trei casete au continuat lucrările de adâncire și degajare a structurilor descoperite în campaniile precedente, scoțând la lumină atât poarta de intrare în interiorul perimetrului fortificat, cât și câteva amenajări din zona acestei intrări. Noua secțiune, deschisă în apropierea porții estice a incintei romano-bizantine, are scopul de a întregi stratigrafia generală a sectorului VIII extramuran.

Cercetările din anul 2012 din sectorului VIII extra muros al sitului de la Capidava, continuă cercetările desfăşurate anterior în această zonă, de-a lungul campaniilor din 2001-2003 şi 2005-2011. Campania 2012 s-a desfăşurat în perioada 06 - 17.08.2012, cu o echipă de 1 doctor, 3 doctoranzi, absolvenţi şi studenţi ai Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu, sub coordonarea prof. dr. Zeno Karl Pinter.

Săpăturile din acest an continuă cercetarea planimetrică a fortificaţiei din piatră legată cu lut (A1), identificată în anul 2001 şi cercetată de-a lungul campaniilor din anii următori, dar şi cercetarea stratigrafică a întregii zone a platoului de la sud-est de cetate, începută în acelaşi an. În acest sens, au fost continuate casetele C7 şi C8 şi a fost deschisă o nouă casetă, C9. De asemenea a fost deschisă o nouă secţiune în continuarea secţiunilor S1, S2, S3 şi S4.

În urma curăţării casetelor deschise în anii anteriori, în colţul de sud al C3 au fost identificate urmele unui cuptor (conturat la – 115 cm de la stratul actual de călcare) care intră în profilele sud-vest şi de sud-est.

În casetele C6 şi C7, în urma curăţărilor şi degajărilor din zona unde zidul A1 prezintă o întrerupere s-a putut constata că avem de a face cu deschiderea porţii a acestei fortificaţii.

În colţul de est al casetei C8 la -0,40 m părea a se contura o groapă, suprapusă de structuri de piatră. La golire s-a putut constata că avem de fapt de a face cu un strat cenuşiu-gălbui, afânat, cu pigment de cărbune şi sporadice fragmente ceramice, de aproximativ 0,30 m grosime, peste care s-au depus lentile de lut galben de aproximativ 0,01 m grosime.

În colţul de nord al casetei am continuat adâncirea pentru a surprinde şi în această parte paramentul estic al zidului A1.

La est de A1 şi perpendicular pe acesta a fost surprins foarte clar un fragment de zid, lucrat în aceeaşi tehnică, ce pare a fi un contrafort.

La nord de acest contrafort, în colţul format de acesta şi A1, la -0,65 m adâncime şi sub stratul de dărâmătură al zidului, a fost identificată o amenajare cu lut galben, aşezată pe un strat de piatră. Amenajare pare a fi fost făcută cu lut bătut (consistenţă tare), amestecat cu pigment de chirpici şi pigment de cărbune. La demontare s-a putut observa că grosimea amenajării este de -0,10 m şi sub aceasta se află pietre de dimensiuni relativ mari, mai aglomerate în apropierea contrafortului. Sub acestea, a fost observat un strat cu piatră de mici dimensiuni în care apar sporadic şi fragmente de tegulae.

Paramentul estic al zidului A1 care intră în profilul de nord-vest al casetei (la aproximativ 1 m de colţul nordic) a fost identificat abia la adâncimea de – 0,70 m, în această zonă fiind afectat încă din vechime fie de o amenajare, fie de o prăbuşire mai mare. La -0,90 m adâncime, în colţul de nord al casetei, s-a identificat o a doua asiză a zidului A1.

La nord-vest de caseta C8 a fost deschisă o nouă casetă (4 x 4m cu martor de 1 m) notată cu C9. Pământul de la suprafaţă este tare, cu multe pietre şi rare fragmente ceramice. La -0,20 m în colţul de V a fost identificat un nivel de pietre. Ceva mai jos, la -0,30 - -0,50 m a fost identificată o nouă aglomerare de piatră.

În colţul de nord a fost identificat zidul fortificaţiei (A1) cu parament spre vest şi orientare nord-sud. În colţul de V al C9 apare multă ceramică, dar fără structuri de piatră. După documentarea şi demontarea structurii de piatră identificată lângă profilul de sud-est al C9 s-a ajuns pe nivelul zidului A1. Talpa zidului a apărut la -0,90 m de la actualul nivel de călcare.

Datele obţinute în urma cercetărilor din acest an, completează datele cunoscute despre zidul A1. Zidul este realizat din piatră nefasonată legată cu pământ, având paramenţii din pietre mari alese, împănate cu pietre mai mici şi la interior emplecton. Zidul este parţial dublat de un val cu miez de piatră şi întărit cu contraforţi (ca cel din C8). Lăţimea variază între 2 şi 2,20 m. Pe lângă distrugerile parţiale observate în anii anteriori în C4 şi C5, o alta a putut fi identificată în C8, iar în casetele C6 şi C7 a putut fi clar observată deschiderea porţii.

În continuarea secţiunilor S1, S2, S3 şi S4 (deschise în anii anteriori), pe zidul cetății romano-bizantine a fost deschisă în acest an o nouă secţiune, S6 (8 x 2 m), cu rolul de a completa stratigrafia generală a platoului de la sud-est de cetate. În S6, la -0,55 m adâncime în jumătatea de sud-est, a fost curăţat un nivel de călcare făcut din mortar cu pietricele. Acest nivel de călcare pare să aibă mai multe faze de refacere (cel puţin trei după numărul şapelor de mortar care se suprapun). Primul nivel (cel mai de jos şi implicit cel mai vechi) pare a fi făcut dintr-un mortar gălbui uşor sfărmicios, acoperit cu un strat de lut sau depunere de pământ. În acest prim nivel se pot observa gropi de stâlp având diametrul de 0,06 m. Al doilea strat de mortar este de culoare albă, cu mult var, consistenţă tare şi cu puţine pietricele; şi în această şapă se poate observa aliniamentul gropilor de stâlp, diametrul acestora variind între 0,06-0,08 m. Grosimea acestei şape este de aproximativ 0,02 m. În această a doua şapă au fost încastrate un rând de cărămizi (sub formă de pavaj) ce par să formeze un prag. Cărămizile sunt sparte, dar după rosturi par să aibă o formă pătrată cu latura de 0,38 m. Lângă această amenajare cu cărămizi s-a putut observa o groapă de stâlp de mari dimensiuni, cu diametrul de 0,26 m. Lângă profilul nord-estic s-a putut observa o a doua groapă ce ar putea fi de asemenea de stâlp. Cea de a treia şapă de mortar este de culoare albă-cenuşie, pe alocuri cu accente roşietice (probabil are cărămidă pisată în compoziţie), are mai multe pietricele şi este uşor sfărmicioasă, având o grosime ce variază între 0,03-0,06 m. Aliniamentul de stâlpi se regăseşte şi în această ultimă şapă de mortar. În nivelul de călcare (cu cele trei faze) a fost identificat, cum menţionam mai sus, un şir de 12 gropi de stâlp ce variază ca diametru între 0,06 şi 0,08 m. Şirul are orientare est-vest. După aspectul gropilor de stâlp, se pare că şapele de mortar au fost turnate după ce stâlpii au fost puşi.

În jumătatea de nord-vest a secţiunii, la -0,60 m adâncime

https://biblioteca-digitala.ro

a fost identificată o altă şapă de mortar cu mai multe faze, care suprapune (la -0,80 m) o structură de pietre legate cu mortar.

Decroşul zidului romano-bizantin al cetăţii a fost identificat la -0,44 m adâncime. În stadiul actual al cercetării nivelul de călcare cu mortar din jumătatea sud-estică pare a fi contemporan cu nivelul decroşului zidului cetăţii.

În campania 2012 au fost realizate planuri ale casetelor C7, C8 şi C9 şi a secţiunii S6 în actualul stadiu al cercetării. Documentaţia fotografică cuprinde la rându-i imagini digitale ale tuturor suprafeţelor în lucru şi ale descoperirilor cele mai importante. Materialul arheologic din anul 2012 constă în mare parte în fragmente ceramice şi oase, dar au fost recuperate de asemenea şi fragmente de zgură, sticlă şi fier. Ceramica, lucrată în mare parte la roată, este nereîntregibilă. Fragmentele provin fie de la vase de culoare neagră-cenuşie, arse reducător (multe cu urme de ardere secundară), fie de la vase cărămizii, arse bine, oxidant. Tipologic se poate constata că marea majoritate a fragmentelor recuperate aparţin oalei-borcan, dar au fost descoperite şi fragmente de căldăruşe şi de oale cu toartă. Ornamentaţia constă în benzi de linii drepte şi în val şi benzi de impresiuni. Cronologic, cea mai mare parte a materialului poate fi atribuită secolelor X-XI, cu rare materiale de perioadă romană (sticlă). Materialul arheologic se află în depozitul şantierului.[Zeno Karl Pinter, Claudia Urduzia].

9. Carei, jud. Satu Mare

Punct: Bobald

Cod sit: 136535.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 92/2012

Colectiv: Molnár Zsolt – responsabil (UBB Cluj), Németi János, Liviu Marta, Szőcs Péter, Apai Emese, Hágó Nándor (MJ Satu Mare)

În anul 2012 s-a continuat săpătura începută în anul 2010. Au fost continuate cercetările suprafaţei de 10 x 10 m, împărţită în patru casete denumite C1, C2, C3, C4 cu dimensiuni de 5 x 5 m şi câte un martor lat de 0,5 m fiecare. Suprafaţa avută în vedere este de 100 m^2. În cursul anului 2011 s-a efectuat o lărgire a fiecărei casete cu 0,2m în fiecare direcţie cardinală. Această lărgire a fost determinată de faptul că profilele, în pofida protejării lor s-au deteriorat considerabil pe timpul iernii. Pe parcursul săpăturii s-a avansat în fiecare casetă în funcţie de situaţia arheologică existentă. Demersurile noastre s-au concentrat cu precădere asupra casetelor C1, C2 şi C3.

În caseta C1/2010 au fost continuate lucrările de documentare a celor trei morminte (M7, M8, M9) descoperite în anul 2010 şi continuate în anul 2011. La o adâncime de -0,7-0,73m la răzuirea repetată a suprafeţei s-au conturat un nivel de călcare indicat de dispersia orizontală a materialului ceramic şi osteologic bogat. Nivelul de călcare pare să fie contemporană cu complexul Cx2/2011 (construcţia cu structură uşoară şi presupusă funcţie economică) descoperită în campania precedentă. În colţul sud-estic al casetei C1 în urma cercetării presupusei M11, la o adâncime de -0,75m s-a conturat capătul unei podele de locuinţă sau a unei platforme de lut. Fragmentul de podea lutită, compactă a fost descoperit pe o porţiune de 0,8-1,0m. Ea continuă şi în caseta C4, pare să fie mai degrabă un fragment al unei platforme de lucru lutuite. Tranşeul modern denumit Cx1 surprins în caseta C2/2010 se continuă şi în caseta C1, complicând situaţia stratigrafică. La rândul ei, tranşeul deranjează mormintele medievale M40, M39 şi M49. În caseta C1/2010 s-au mai conturat alte patru morminte denumite M27 (poziţionat lângă profilul nord-estic martorul dintre casetele C1 şi C2 cu o dimensiune de 1,6 x 0,6 m), M32 (poziţionat în vecinătatea M32 având o dimensiune de 1,3 x 0,4 m), M30 (poziţionat în colţul sud-estic al casetei C1 având dimensiuni de 1,4 x 0,5 m) şi M37 (poziţionat lângă profilul sudic al casetei C1 şi intrând sub prfil, având dimesiuni de 1,2 x 0,4 m).

La o adâncime de -0,9 m s-a descoperit o platformă de chirpici compact, dărâmătura unei locuinţe de suprafaţă. Platforma poziţionată pe o axă NE-SV are dimensiuni aproximative de 3,0 x 4,0 m, fiind puternic deranjată de gropile de morminte medievale şi de tranşeul modern.

În caseta C2/2010 s-au continuat cercetările, ajungându-se până la o adâncime de -0,93-1,0m. În partea de sud-vest a casetei în anii precedenţi s-a surprins un şanţ denumit Complex 1/2010, cu o adâncime de -0,90-0,98 m. Acesta din urmă s-a dovedit a fi un tranşeu modern săpat cu ocazia luptelor din cel de al doilea război mondial continuate în jurul oraşului Carei. În partea de nord-est respectiv centrul casetei la o adâncime de -0,85 m s-au descoperit trei vetre de foc amenajate pe nivelul de călcare, cu lutuiala groasă aproximativ de 0,1 m, bine făţuite. Vetrele păstrate parţial au fost denumite V1 (cu o formă ovală neregulată având dimensiuni de 0,5 x 0,6 m), V3 (cu o formă ovală neregulată având dimensiuni de 1,0 x 0,5 m) şi V5 (cu o formă rectangulară-romboidală neregulată având dimensiuni de 0,5 x 0,4 m). Vatra V3 fiind tăiată de o groapă de mormânt medievală. Mormântul denumit M38/2012 (1,4 x 0,7 m) poziţioat lângă profilul nord-estic la rândul lui a fost deranjat de tranşeul modern. În partea de sud-vest a casetei s-au identificat două morminte denumit M28/2012 (1,8 x 0,40 m) şi M27/2012 (0,5 x 0,40 m deranjat de tranşeul modern în partea s-a estică) orientate est-vest poziţionate chiar lângă profilul sudic, martorul dintre casetele C2 şi C1. În centrul casetei C2 s-au mai descoprit alte două morminte. Mormântul denumit M36 (0,8 x 0,40 m) a fost deranjată în partea sa estică de către tranşeul modern, fiind păstrată doar o treime din groapa de mormânt, Lângă M36 s-a descoperit scheletul unui copil, scheletul se află în poziţie neanatomică şi s-a păstrat în stare foarte fragmentară.

În caseta C3/2010 s-au continuat lucrările de documentare a complexelor mai vechi, respectiv la adâncimea de -0,84-0,97 m la raderea suprafeţei s-a conturat un nivel de călcare puternic pigmentat cu cărbune şi cenuşă, marcat şi de dispersia orizontală a fragmentelor ceramice şi oaselor de animale. În partea de NE a casetei C3/2010 având o lungime de 4 m şi o lăţime maximă de 2,2 m s-a descoperit o platformă de lut compact, având o culoare galbenă cu tentă brun-roşiatică. Platforma denumită Cx6 prezenta pe alocuri şi urme de ardere. Platforma în cauză a fost tăiată de groapa mormintelor medievale M21 (0,6 x 0,50 m, adâncimea interioară maximă de 0,90 m) poziţionată lângă profilul de NE al casetei C3 respectiv M25 (1,7 x 0,40 m, adâncimea interioară maximă de 0,95m) şi M34 (1,8 x 0,50 m, adâncimea interioară maximă de 1,18 m) ambele poziţionate în partea de nord al casetei C3. În mormântul M25 parţial deranjat s-a descoperit urmele de lemn ale sicriului, iar ca inventar defunctul de sex feminin avea o năframă decorată cu mărgele, fiind descoperite fragmente de textile în zona capului. În zona bazinului, probabil ţinute în pumnul stâng al defunctului, (oasele mâinii şi ale braţului lipsesc) la o adâncime de -1,13 m s-a descoperit o monedă de bronz. Mormântul M25 taie o vatră amenajată pe nivelul de călcare. Vatra de formă ovală neregulată cu dimensiuni de 0,7 x 0,6 m denumită V2 prezintă urme puternice de ardere. Partea ei nord-vestică fiind distrusă de groapa mormântului M6 descoperit în anul 2010. În imediata apropiere a mormântului M6 lângă profilul nord-vestic, intrând puţin sub profil s-a conturat o groapă menajeră de formă circulară, uşor neregulată cu dimensiuni 1,1 x 1,2 m denumită G38. Adâncimea maximă a gropii fiind de -1,17 m, iar în inventarul acesteia s-au descoperit fragmente ceramice, bucăţi de

https://biblioteca-digitala.ro

chirpic şi oase de animale. La adâncimea de -1,0-1,18 m s-a conturat un alt nivel de călcare marcat de dispersia fragmentelor ceramice şi de pigmenţii de cenuşă şi cărbune. Pe alocuri fiind păstrate porţiuni mai compacte de chirpic proveniţi de la pereţii unei construcţii cu structură uşoară.

În caseta C4 fiind degajat doar un nivel de 0,2-0,3 m grosime a stratului de cultură respectiv s-a curăţat platforma de chirpici a locuinţei L2 conturate încă din campania de săpături arheologice din anul 2010. Pe parcursul săpăturii lucrările din această casetă rezumându-se în special la raderea repetată a suprafeţei pentru identificarea unor noi morminte medievale respectiv pe documentarea arheologică a situaţiei existente. În casetele C4 începute în anul 2010 s-a avansat până la adâncimea de -1,10 – 1,20/1,23 m.

În caseta C4/2010 la o adâncime de -1,11-1,23 m s-au curăţat stratul compact de chirpic aparţinând locuinţei L2. Materialul arheologic colectat pare să indice aparteneţa locuinţei în faza clasică a culturii. S-a documentat mormântul medieval M14/2011 (1,8 x 0,40 m, adâncimea interioară maximă de 1,37 m) poziţionat lângă martorul estic (dintre casetele C4 şi C3) continuând în caseta C3. Mormântul a fost deranjat, fiind descoperite craniul şi femurii defunctului aflate în poziţie neanatomică. Mormântul are ca inventar un piron de sicriu.

Principala concluzie ce a reieşit în urma cercetărilor campaniei de săpături din acest an - 2012, este că tell-ul a fost locuit în permanenţă până în epoca bronzului târziu. Au fost identificate mai multe morminte, dar realizarea principală este conturarea a unei gospodării compuse din două locuinţe de suprafaţă şi anexe gospodăreşti. Pentru anexele gospodăreşti s-a încercat şi o reconstrucţie 3D. Considerăm campania din anul 2012 un pas înaite în cercetarea unităţilor gospodăreşti şi de locuit de la tell-ul Carei-Bobald. Campania din anul 2012 a lămurit situaţii stratigrafice încă neclare în anii precedenţi, oferind o serie de noi răspunsuri privind contextele arheologice documentate. Cercetările arheologice din următorii ani vor aduce şi alte argumente în plus la aceste concluzii care au reieşit în urma cercetărilor efectuate în anul 2012.

10. Călugăreni, com. Eremitu, jud. Mureş

Punct: Vicusul castrului roman de la Călugăreni

Cod sit: 116616.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 65/2011

Colectiv: Nicoleta Man - responsabil, Daniel Cioată, Coralia Crişan, Panczel Szilamer (MJ Mureș), Sorin Cociş (IAIA Cluj)

În vicusul militar de la Călugăreni, primele cercetări s-au efectuat în 2011, aceasta fiind a doua campanie.

În cadrul cercetării au fost deschise 4 secţiuni, aproximativ la 300 m distanţă de castru, secţiunile din această campanie au fost amplasate astfel încât să elucideze situaţia descoperită în campania anterioară în S2 (zona locuinţei şi a fântânii). Numerotarea unităţilor de săpătură continuă pe cele din campania precedentă (S1, S2, S3/2011). Complexele sunt prezentate sintetic, în urma analizei finale.

Secţiunea 4 (20 x 3 m) a fost trasată în paralel cu S2, înspre vest, cu scopul de a lămuri planimetria şi dimensiunile locuinţei ale căror pereţi au fost descoperiţi în S2.

În secţiunea S4 s-au conturat următoarele complexe.

Complexul 06 a fost surprins în carourile 1 – 2, reprezentând o vatră-cuptor din lut ars, cu diametrul de 1m., care a apărut la adâncimea de 0,40 m, de la care se păstrează înălţimea pereţilor de 0,40 m, iar interiorul adâncit cu 0,20 m, este lutuit şi prezintă slabe urme de arsură.

Complexul 07 este de mari dimensiuni, se întinde în carourile 2-10, în care se conservă urme slabe de pereţi de chirpici, cu lăţimea de 0,20-0,30 m. Un perete traversează secţiunea pe lungime, în caroul B, de la sud la nord până la m 10,60 unde se întâlneşte cu o amprentă de perete din chirpici, lată de 0,20 m. O altă urmă de perete este amplasată lângă profilul vestic, cu lăţimea de 0,20 m, în carourile 2-6, întinzându-se între vatră (complexul 06) şi o groapă de par, cu diametrul de 0,40 m, surprinsă în profilul vestic, la adâncimea de 0,60 m

La adâncimea de 0,50 - 0,60 m., în caroul 5-6/C se conturează o grupare de pietre în profilul vestic cu dimensiunile de 1,20 x 0,20 m. În caroul 5-6/B, la aceeaşi adâncime a apărut o grupare de pietre, dispuse în potcoavă, care în stratul următor conturează o groapă de par, amplasată sub amprenta de perete din caroul B.

Complexul 08 s-a conturat la adâncimea de 0,30 m., în carourile 11-15, pe toată lăţimea secţiunii, sub forma unei lentile mari din piatră de râu, puternic pigmentată cu bucăţi de chirpici şi material ceramic. La adâncimea de 0,60 m., lentila se îngustează dar apar pietre de dimensiuni mai mari, iar lângă profilul estic apare o amprentă de perete din chirpici, întreruptă de grupări de pietre. La aceeaşi adâncime, după îngustarea lentilei, s-a conturat o amprentă de perete, care porneşte din caroul 13/B şi intră în profilul estic în caroul 16. La adâncimea de 0,65 m., sub lentilă s-au conturat urmele fundaţiei unui zid din piatră de râu, care erau aşezate pe nivelul de călcare, fără urme de şanţ.

La adâncimea de 0,70-0,80 m., în caroul 18C apare o aglomerare din pietre de râu, înspre sud cu un fragment de ţiglă. La nivelul sterilului, rămâne o groapă mare (1,60 x 0,90 m) care intră în profilul vestic.

Complexul 09 reprezintă o groapă de par cu diametrul de 0,60 m, umplută cu pământ, chirpici şi fragmente ceramice, apărută la adâncimea de 0,55 – 0,60 m, în caroul 2/B, cu adâncimea totală de 0,30 m, de la nivelul de călcare.

Complexul 10 reprezintă o groapă în caroul 1/A sesizată la adâncimea de 0,40 m., amplasată în colţul sud-estic al secţiunii. În profilul estic al gropii care coincide cu al secţiunii, s-au păstrat fragmente ceramice mari, provenind de la o dolia.

Secţiunea 5 (15 x 3 m). Stratigrafia secţiunii este următoarea: 0 - 0,20; 0,25 m – strat vegetal; de la 0,20; 0,25 m – steril. Secţiunea a fost trasată în prelungirea S4, înspre nord, înspre râul Niraj, tocmai pentru a verifica dacă consistenţa şi culoarea gălbuie a solului reprezintă zona nelocuită a vicusului. Putem afirma că aşezarea în această zonă se întinde aproximativ 40 m de la drum la râul Niraj.

Secţiunea 6 (20 x 3 m). Secţiunea a fost trasată paralel cu S2 (2011) şi S4 cu un martor de 0,50 m, aici conturându-se mai multe complexe.

Complexul 12 este format dintr-un conglomerat de pietre surprins în caroul 1/A unite prin chirpici dispersat. Complexul a apărut la adâncimea de 0,30-0,40 m., dar la 0,50 m dispare cu totul.

Complexul 13 reprezintă o lentilă circulară cu mult chirpici (0,70 x 0,80 m) care a apărut la 0,30 m. în caroul 2-3/B şi are adâncimea maximă de 0,40 m.

Complexul 14 a apărut în caroul 4/BC ca o lentilă de pământ negru pigmentat la adâncimea de 0,30 m după care în stratul următor s-au conturat două gropi: prima care intră în profilul vestic (0,40 x 0,80 m) cu adâncimea totală de 0.50 m. şi a doua, rotundă cu diametrul de 0,40 m., cu mult pigment în umplutură. De la această groapă porneşte urma unui perete din chirpici până la complexul 15.

Complexul 15 se prezintă sub forma unei lentile ovale amplasată în caroul 7-8/BC, la adâncimea de 0,30-0,40 m, cu dimensiunile de 1,40 x 0,80 m, având drept conţinut pământ negru cu mult pigment şi două pietre mari de râu. Această lentilă se adânceşte în strat 0,20 m

https://biblioteca-digitala.ro

Complexul 16 este o lentilă de chirpici cu dimensiunile maxime de 1,80 x 2,20 m, care se delimitează de la adâncimea de 0,30-0,40 m, şi care se întinde în carourile 11-14, pe toată lăţimea secţiunii. În partea nordică se continuă cu o prelungire lată de 0,60 m care intră în profilul estic. La adâncimea de 0,50-0,60 m, complexul se întinde până la capătul secţiunii, fiind format din pământ negru cu mult pigment, însă fără a prinde un anumit contur.În steril, la adâncimea de 0,80-1,10 m, apare ca o amenajare adâncită în trepte, cu diferenţe de 0,30-0,40 m, cu lăţimea de 10 m în profilul vestic şi 5 m în profilul estic.

Complexul 17 este o lentilă de lut cu arsură, apărută lângă profilul vestic în caroul 9 şi este urmată de pământ negru cu pigment şi urme de arsură identice cu cele apărute şi în lentila de lut galben. Lentila galbenă are o grosime de 0,05-0,10 m. Întregul complex se adânceşte până la 1,10 m, unde apare sterilul specific zonei. Diametrul gropii formate este de 1,10 m

Secţiunea 7 (20 x 3 m) este amplasată paralel cu S4 înspre vest, cu un martor de 0,50 m

Complexul 18 reprezintă o lentilă de pământ negru cu mult pigment apărută în carourile 1-2/BC, cu dimensiunile de 2,00 x 1,70 m Sub stratul de pământ negru se conturează o locuinţă puţin adâncită cu 0,20-0,25 m, cu gropi rotunde cu diametrul de 0,20 şi adâncite cu 0,05-0,10 m Locuinţa se continuă în afara secţiunii înspre sud şi vest.

Complexul 19 este o lentilă de pământ negru cu mult chirpici, surprinsă în caroul 3/A şi reprezintă o groapă rotundă cu diametrul de 1,00 m, şi care se adânceşte cu 0,20-0,25 m.

Complexul 20 este o lentilă de pământ negru cu mult chirpici, surprinsă în caroul 4/B şi reprezintă o groapă rotundă cu diametrul de 0,40 m, şi care se adânceşte cu 0,20 m

Complexul 21 reprezintă o lentilă de pământ negru cu mult pigment şi piatră mare de râu, apărută în caroul 5-7/C, la adâncimea de 0,40 m La adâncimea de 0,50-0,60 m se conturează mai bine marginile complexului, fiind acum o lentilă semicirculară, care intră în profilul vestic cudimensiunile de 3,40 x 1,20 m În cadrul complexului, pe care noi îl considerăm o locuinţă, se distinge o zonă formată din piatră de rîu, care se înşiră de-a lungul profilului vestic, o lentilă de pământ negru semicirculară în care este amplasată o groapă cu mult chirpici fărâmiţat şi o zonă exterioară în care apare o groapă tot cu bucăţi de chirpici. La decopertare s-a conturat o locuinţă în trepte, cu două gropi de par pe laturi. Locuinţa se adânceşti până la 0,65 m.

Complexul 22 se află în prelungirea complexului 21 şi se prezintă ca un complex de mari dimensiuni aflat în carourile 7-14, pe toată lăţimea secţiunii. Este format dintr-o lentilă de pământ gri deschis, foarte tate, amestecat cu mult pigment şi fragmente ceramice. Lentila are formă aproximativ triunghiulară cu baza în profilul vestic. La metrul 13 apare amprenta unui perete din chirpici, lat de 0,20 m care este perpendicular pe profilul vestic, şi păstrat pe o lungime de 3 m. (lăţimea secţiunii). La m. 13,70 apar două gropi de par, dispuse simetric faţă de peretele de chirpici cu diametrul de 0,20 m şi având adâncimea de 0,10 m În caroul A, pe toată lăţimea complexului sunt prezente pete consistente de chirpici, fără a putea să le atribuim o formă.

La adâncimea de 0,80 toate amprentele din chirpici dispar, păstrându-se câteva complexe anexe. Complexul 22A, apărut în profilul estic în caroul 9-10A, este un cuptor din chirpici, cu diametrul de 1m., care a apărut la adâncimea de 0,80 m, de la care se păstrează înălţimea pereţilor de 0,30 m, iar interiorul adâncit cu 0,20 m, este lutuit şi prezintă slabe urme de arsură. Din interpretarea profilului vertical, se observă că urmele slabe ale pereţilor din lut ars au avut înăl-imea de 0,60m, iar lăţimea era de 0,20 m, la fel ca şi urmele păstrate în grund. Complexul 22B este format din două gropi în caroul 11/BC, una ovală, cu dimensiunile de 0,60 x 0,50 m, cu pereţii drepţi, şi adâncimea de 0,40 m, iar cealaltă de formă conică, cu diametrul de 0,65 m în partea superioară şi 0,40 m la fund şi adâncimea maximă de 0,30 m Complexul 22C este o groapă conică apărută în caroul 15A, cu diametrul în partea superioară de 1,20 m, la fund de 0,90 m şi adâncimea de 1,10 m Acestă groapă a fost umplută cu pământ negru cu foarte mult chirpici, fragmente ceramice, un opaiţ iar în partea superioară un obiect din fier, ce pare a fi un pilum.

Complexul 23 apărut în profilul estic în caroul 4-5A, este un cuptor din chirpici, cu diametrul de 1,00 m, care a apărut la adâncimea de 0,70 m, de la care se păstrează înălţimea pereţilor de 0,50 m, iar interiorul adâncit cu 0,20 m, este lutuit şi prezintă slabe urme de arsură. Din interpretarea profilului vertical, se observă că urmele slabe ale pereţilor din lut ars au avut înălţimea de 0,50m, iar lăţimea era de 0,20 m

În această campanie de cercetare au fost recuperate multe şi diverse materiale arheologice, cum ar fi:

- Ceramică romană, care poate fi clasificată în funcţie de pastă şi nivel de ardere în mai multe categorii: vase din pastă gri–negricioasă, cu ingredienţi diverşi (mult nisip, mică), care oferă ceramicii un aspect rudimentar, vase din pastă gălbuie, poroasă, care se fărâmiţează uşor şi vase din pastă cărămizie, bine arse de o calitate superioară. Pe câteva fragmente gri – negricioase au fost identificate decoruri ştampilate, formate din rozete şi frunze. Cunoscând ceramica romană din zonă am constatat că aceste categorii ceramice au fost cu siguranţă confecţionate în atelierele, care deserveau zona, amplasate undeva în zona aşezării din apropiere. Alături de ceramica locală au fost identificate câteva fragmente caracteristice centrului ceramic de la Cristeşti, şi anume ceramică cărămizie cu angobă roşie, de o calitate superioară. Ca formă, fragmentele de vase aparţin tipurilor ceramice obişnuite: farfurii cu fundul inelar, castroane şi boluri cu fundul inelar şi buza dreaptă sau răsfrântă, marcată de caneluri, ulcioare cu o toartă sau fără torţi şi oale de diferite dimensiuni şi tipuri. O cantitate destul de mare de fragmente ceramice de factură dacică au fost descoperite în complexe închise (locuinţe şi gropi).
- Materiale de construcţie din ceramică. Din această categorie au fost recuperate din nivelul de dărâmătură, din toate cele 3 secţiuni multe cărămizi, ţigle şi olane care au aparţinut construcţiilor din perimetrul vicusului.
- Obiectele din fier sunt multe şi reprezentate prin cuie, piroane şi diferite îmbinări folosite în construcţii, o cheie, vârf de săgeată cu trei muchii, ţintă rotundă, lame de cuţite de diferite tipuri şi dimensiuni şi o cantitate impresionantă de bucăţi de zgură de fier, semn al unei activităţi metalurgice în zonă.
- În cadrul acestei campanii au fost descoperite două monede din bronz şi un denar de argint emis de Antoninus Pius.
- Fragmentele de sticlă descoperite aparţin unor vase de mici dimensiuni din sticlă transparentă.

În urma acestei campanii de săpătură arheologică se pot desprinde câteva concluzii: cercetarea arheologică din anul 2012 a avut drept scop completarea cercetării din anul precedent, astfel încât au fost trasate 4 secţiuni. S4, S6, S7 cu dimensiunile de 20 x 3 m, au fost trasate paralel cu S2 pentru a determina planimetria zonei care a fost intens locuită. Astfel s-au conturat trei locuinţe de suprafaţă, una cu fundaţia pe talpă de lemn şi pari la colţuri, (complexul 18) adâncită cu 0,20-0,30 m faţă de nivelul de călcare. Suprafaţa locuinţei surprinsă în S7 este de 2x1,80 m A doua amenajare care pare să fi fost locuinţă este complexul 21, descoperită tot în S7, care se continuă şi în afara secţiunii spre vest. Perimetrul păstrat al locuinţei este de formă triunghiulară, cu laturile de aproximativ 2 m, şi cu groapă de par la colţuri. Ambele locuinţe sunt bogate în material arheologic, în special ceramică, materiale de construcţie din fier. Din prima locuinţă provine şi un denar de argint de la Antoninus Pius. În exteriorul locuinţelor au fost descoperite două cuptoare de lut, de mici dimensiuni, cu diametrul maxim de 1m., de la care se păstrează o parte din pereţii de lut ars. O altă locuinţă, de data aceasta cu pereţii din chirpici, ale căror trasee sunt clare, a fost identificată în S4 şi

https://biblioteca-digitala.ro

completează situaţia din S2, descoperită anul trecut. Locuinţa are dimensiunile de aproximativ 12 x 5 m, şi probabil mai multe încăperi, pereţii despărţitori nefiind foarte siguri.

În S4 a mai fost descoperit un cuptor, cu aceleaşi dimensiuni şi caracteristici ca şi celelalte două. În apropierea acestuia s-a găsit un dolia, fragmentat, dar restaurabil.

După cele două campanii de cercetare se poate deduce că locuirea în această zonă a vicusului a fost intensă, locuinţele şi instalaţiile fiind dense şi aşezate cam la 20 m distanţă de drumul care ieşea din castru.

Abstract:

Archaeological research in 2012 aimed at completing research from previous year, so were traced 4 trenches. S4, S6, S7 with dimensions 20x3m., parallel to S2, to determine the planimetry of the area which was intensively inhabited. Thus there are three residential areas, one with wooden sole foundation on stakes at the corners, (complex 18, from 0.20 to 0.30 m deep from the walking level. Housing area captured in S7 is 2 x 1,80 m The second arrangement that seems to have been dwelling is the complex 21, discovered in S7, which continues outside trench to the west. The preserved perimeter of the house is triangular, with sides of about 2 m, and stakes at the corners. Both homes are rich in archaeological material, especially ceramics and iron construction materials. From the first home comes out a silver denarius of Antoninus Pius. Outside the house were discovered two small clay ovens, with a maximum diameter of 1m., from which keeps part of clay walls. Another house, this time with adobe walls, whose paths are clear, was identified in the S4 and S2 complete the situation discovered last year. Housing has dimensions of approximately 12 x 5 m, and probably more rooms, the partitions are not very sure. In S4 has been discovered an oven with the same dimensions and features as the other two. Near it was found a dolia, fragmented, but restored. After two campaigns can be inferred that housing in this area of the vicus was intense and the houses and facilities are located about 20 m away from the road coming out of camp.

Also, the planimetry and housing area will be outlined in a future campaign, when we expand the excavations to uncover the entire area.

11. Căşeiu, com. Căşeiu, jud. Cluj [Samum]

Cod sit: 56675.02

Autorizaţiile de cercetare arheologică sistematică nr. 36/2009, 24/2010, 66/2011, 41/2012

Colectiv: Dan Isacu – responsabil (UBB Cluj), Adriana Isacu (MNIT), Ionuţ.Socol

Castrul roman

În 2009 s-a avut în vedere stabilirea relaţiei dintre sistemul defensiv de pe latura estică a fortificaţiei şi vicus, scop în care s-a trasat S 35 (24,5 x 2,50 m), fără intenţia de a intersecta toate elementele sistemului (val, incintă, şanţuri), cunoscute din cercetările anterioare[1]. Condiţiile obiective (fonduri insuficiente şi vremea nefavorabilă) nu au permis adâncirea secţiunii până în steril, astfel încât s-a scos la iveală doar partea superioară a două dintre şanţurile castrului. Spre deosebire de anii anteriori, când săpăturile nu au surprins decât începuturile celui de al treilea şanţ al fazei de piatră (Căşeiu II), S 35 este prima secţiune executată la o distanţă atât de mare de castru, încât a acoperit şi ultimul şanţ al fortificaţiei. Drept urmare, planul a putut fi completat cu sistemul integral de 3 fossae[1]. Coroborarea datelor oferite de S 35 cu planul general al castrului, construit într-o zonă de luncă, ne arată că la Samum lăţimea sistemului de fortificaţie este remarcabilă, peste 25-30 m faţă de incintele de piatră (în exterior).

Între m. 14-17 s-a constatat existenţa unei stradele perfect păstrate, care reprezintă singurul element arheologic clar încadrat din S 35. Orientată nord-sud, stradela are o lăţime de 3 m şi este constituită din bolovani mărunţi şi balast, piatră de carieră şi fragmente de cărămizi. Ea reprezintă drumul ce se intersectează cu via principalis dinspre porta principalis dextra şi marchează, conform analogiilor din Britannia, delimitarea clară a spaţiului de locuire din vicus de sistemul de şanţuri ale castrului. O asemenea stradelă în exteriorul şanţurilor a fost identificată şi pe latura de nord a fortificaţiei, întărind ideea că la Samum în exteriorul ultimului şanţ, cel puţin pe două laturi, s-a construit un drum care să delimiteze sistemul defensiv de aşezarea vicană.

S 35 infirmă unele presupuneri iniţiale, pe care le-am adoptat şi noi, referitoare la o apropiere sau suprapunere a unor elemente ale vicusului peste şanţuri, în epoca romană târzie. Supoziţia, care nu ne aparţine, se bazează pe analogii din alte provincii (Britannia), unde într-adevăr clădiri ale unor aşezări se află în imediata apropiere sau suprapun şanţurile.

În 2010, obiectivul cercetării l-a constituit o zonă distinctă din praetentura dextra, respectiv primele două barăci dinspre via sagularis de pe latura nordică a castrului, orientate perpendicular pe via praetoria. S-a trasat S XL (29,40 x 2 m) pe direcţia N-S, care a surprins în capătul nordic, începând cu metrul 5, o porţiune din via sagularis, precum şi în totalitate stratigrafia orizontală a primelor 2 barăci. S XL a fost completată printr-o secţiune scurtă înspre vest, S XLI (7,5 x 2 m) menită a identifica via praetoria, iar spre est a fost dezvoltată o suprafaţă de 10 x 4 m, desemnată ca S XLII.

Aşa cum ştim din săpăturile anterioare, orientarea barăcilor ambelor faze de construcţie aparţinând cohors II Britannorum miliaria, respectiv cohors I Britannica miliaria, este identică, respectiv perpendiculară pe via praetoria. Singura diferenţă, ca urmare a suprapunerii celor două faze, constă în dublări ale pereţilor din faze diferite, sau chiar suprapuneri de faze ale acestora, respectându-se însă planimetria barăcilor tipice unor centuriae de cohortă cu 10 -12 contubernia.

La m. 28,50 al S XL s-a identificat un intervallum, care desparte primele două barăci de restul de trei din praetentura dextra, reprezentat de un strat gros de balast, rezultat în urma suprapunerii celor două faze de construcţie. În plus, pe stradelă şi în afara ei, se află numeroşi bolovani de carieră şi de râu, reprezentând probabil un trotuar, întrucât nu poate fi vorba de o dărâmătură atâta timp cât barăcile din praetentura nu au fost construite din piatră şi nu aveau nici fundaţia din piatră.

În S XLI, în dreptul metrului 6, a fost surprinsă via praetoria, compusă, din straturi de balast galben de râu aparţinând tuturor fazelor de construcţie ale fortificaţiei, cu o grosime medie de 25-30 cm. Celălalt element arhitectonic din S XLI este capătul dinspre vest al barăcii nr. 1, element care nu a fost foarte clar sesizat în săpăturile din 1981.

Suprafaţa S XLII (40 mp) prin stratigrafia orizontală surprinsă pe o zonă întinsă, a clarificat planimetria barăcilor cu două faze distincte de construcţie: faza I, de lemn, cu pereţii realizaţi din bârne verticale, placate cu scânduri acoperite pe ambele părţi cu un strat de mortar alb; faza II, tot de lemn, corespunzătoare castrului de piatră, dar cu pereţii realizaţi din aceleaşi bârne verticale în combinaţie cu împletitură de nuiele căptuşită pe ambele feţe cu chirpici. Urmele

[1] D. Isac, Castrul roman de la SAMVM - Căşeiu. *The Roman auxiliary fort SAMVM - Căşeiu*, Cluj-Napoca 2003, p. 59-74.

https://biblioteca-digitala.ro

de pereţi ale barăcilor celor două faze se disting prin umpluturile diferite şi contextul stratigrafic, care surprinde suprapunerea acestor elemente arhitectonice. De asemenea, s-a confirmat faptul că barăcile din praetentura dextra nu au fost construite din piatră şi nu aveau nici fundaţie din piatră.

Tot din punct de vedere planimetric, săpătura a mai relevat existenţa în capătul dinspre via praetoria a barăcii nr. 1, a unei încăperi de 5 x 3 m, mult mai mare decât contubernia obişnuite. Aceasta reprezintă camera ofiţerului centurion, ultima încăpere a barăcii dinspre via praetoria şi care conform regulilor, avea dimensiuni mai mari decât contubernia simplilor soldaţi.

În aceeaşi suprafaţă, S XLII, a fost surprinsă o porţiune de „trotuar" între baraca 1 şi 2, lat de 1 m şi gros de 0,10 m, alcătuit dintr-un strat compact de chirpici ars, de culoare roşie intensă, suprapus de material arheologic. Aceasta este zona dintre cele două barăci, care poate fi considerată o baracă dublă. Nu ştim dacă spaţiul era sau nu acoperit. Probabil pentru o mai bună protecţie împotriva ploilor, zona dintre cele două barăci a fost protejată cu un strat consistent de lut, care arzând s-a colorat într-un roşu intens.

Nivelul propriu-zis de călcare, în ambele faze, nu constă dintr-o podea, ci din pământ bătătorit, peste care s-au aşezat în timp artefacte, pigmenţi de arsură, cărămizi, etc. În partea de nord a săpăturii, în dreptul m 11-11,50, peretele barăcii de faza 2 şi o zonă din interiorul încăperii, conţine un strat consistent de arsură, constatat şi în încăperea din partea de sud între m 14-17. Arsura se datorează în mod cert incendierii pereţilor din faza 2, probabil după părăsirea castrului. Barăcile nu au fost incendiate în totalitate, întrucât un strat compact de arsură nu a fost surprins în S XL sau pe profilele lungi ale S XLII.

Această concluzie ne-am însuşit-o şi în monografia din 2003 în sensul că fortificaţia de la Căşeiu a suferit incendieri parţiale doar după părăsirea castrului, altfel spus fortificaţia nu a fost distrusă de atacuri din partea unor prezumptivi inamici. Materialul arheologic este bogat: monede de bronz cu o valoare nominală redusă, obiecte mărunte din bronz; o brăţară din bronz; două mărgele din piatră; o gemă din carneol gravat cu o cvadrigă; fragmente de sticlărie şi geam; ceramică glazurată şi terra sigillatta; fragmente de lucerne şi ceramică de uz comun, inclusiv lucrate cu mâna, de factură dacică.

Vicus

Săpăturile din 2010 au avut drept scop identificarea pe teren a sondajelor din 1989 orientate nord - sud şi executate paralel cu latura estică a castrului (S A1, A2, A3, A4, A5). S 36 (10 x 1,5 m) nu a identificat niciunul dintre acestea şi în plus nu a relevat niciun fel de urmă de locuire, cu excepţia unui strat liniar de pigmenţi de ceramică, cărbune şi câţiva bolovani, indicând nivelul de călcare antic.

În schimb, în capătul secţiunii, la m 9,5 în profilul scurt, de est, la -1,5 m, la baza stratului gri maroniu cu slabe urme arheologice, a apărut, un monument epigrafic. Altarul votiv, căzut cu faţa în jos şi orientat aproape paralel cu secţiunea, are capitelul superior retezat în antichitate, fără a afecta cu nimic câmpul inscripţiei, integral păstrat. Altarul este confecţionat din tuf vulcanic de Dej, atent prelucrat, cu dedicaţie către principalii zei romani, de către un decurion al cohors I Britannica. Monumentul pare a fi fost abandonat în antichitate şi deteriorat tot atunci, neputând găsi la ora actuală nicio explicaţie privind prezenţa lui într-o zonă a aşezării vicane, lipsită total de orice structuri arhitectonice concrete. Inscripţia votivă dintr-un vicus militar poate fi pusă în legătură cu existenţa unui templu sau a unei statio de beneficiari consulari. Este adevărat că în vicus e atestat un sacrarium dedicat zeiţei Nemesis, iar o statio de beneficiari consulari, după cum se ştie avea la rândul ei o curte sacră, unde beneficiarii ridicau inscripţii dedicate unor divinităţi romane. Probabil această inscripţie are legătură cu acest din urmă edificiu.

Nici S 37 (10 x 1,5 m), nu a identificat sondajele din 1989. Această secţiune a relevat existenţa unei depuneri aluvionare cu o grosime de 0,50-0,60 m, sub care se află un strat de culoare gri maronie, de la baza căruia au fost scoase cantităţi destul de modeste de material arheologic: ceramică şi fragmente de cărămidă şi ţiglă. Obiectul cel mai important îl constituie însă partea superioară a unui vas de bronz, cu o toartă masivă, încadrabil tipurilor specifice sec. al II-lea p.Chr. Între m 8-9, aproximativ pe mijlocul secţiunii, s-au descoperit câteva cărămizi plate fragmentare, ce par a fi aranjate sub forma unei platforme, care conţine şi câţiva bolovani mărunţi de râu, putând reprezenta un nivel de călcare în acea zonă. Jumătatea vestică a acestui nivel este marcată de un trotuar sau stradelă cu lăţimea de aproximativ 4,50 m, alcătuită din rocă de carieră sfărâmată, balast şi pietre de râu, toate foarte bine tasate. Sub acest element, între m 5-6 pe profilul de nord, se distinge o groapă, săpată în sterilul gri maroniu cu pigmenţi roşcaţi, probabil cu rost menajer şi aparţinând din punct de vedere stratigrafic fazei incipiente a vicusului.

În capătul vestic al S 37, între m 0-1,20 unde se termină platforma –stradelă, cu o cădere accentuată, secţiunea a fost adâncită până la 2,80 m. Am constatat existenţa unor straturi succesive de umplere cu lut galben şi gri albăstrui, fragmente ceramice şi ţigle şi mai ales fragmente de ramuri destul de groase de lemn, perfect păstrate, sub forma unei platforme probabil (sau ţesături de ramuri de lemn). Structurile de lemn de la această adâncime, lentilele de lut ce par a indica o umplere aluvionară antică (vizibilă doar pe profilul scurt de vest), precum şi apariţia pânzei freatice, coroborate cu rezultatele cercetării din 2000 din exteriorul laturii nordice a castrului (vezi monografia 2003), ne permit să conchidem că fie ne aflăm într-o zonă inundabilă a aşezării vicane din partea de est a fortificaţiei, fie am surprins din nou elemente ale sistemului defensiv al prezumptivului castru abandonat din cauza inundaţiilor.

S 38 (5 x 1,50 m), trasată după o nouă recalculare a posibilului traseu al S A1 din 1989 nu a reuşit să o identifice. În schimb, aproximativ la m 3,5, la - 70-80 cm a apărut un trotuar din piatră măruntă de râu, aşternută cu deosebită grijă şi aliniată perfect aceleiaşi structuri găsite în S 35 din 2009.

În campania 2011 ne-am propus cercetarea zonei din aşezarea civilă, unde în luna aprilie au fost efectuate prospecţiuni magnetometrice şi de rezistivitate electrică a solului, de către o echipă de specialişti de la Institutul Elke din Budapesta, având drept rezultat evidenţierea unei posibile construcţii de piatră. În acest perimetru s-au trasat secţiunile S 39 (10 x 2 m), S 40 (10 x 2 m). De asemenea, s-a avut în vedere identificarea traseului celor cinci sondaje din 1989 (A1 – A5) menţionate mai sus, care datorită unor greşeli de măsurători topografice nu au putut fi amplasate cu exactitate pe planul sitului. În acest scop s-au deschis secţiunile S 41 (6 x 2 m) în prelungirea spre est a lui S 36 (2010), o casetă adiacentă, în capătul comun al secţiunilor S 36 şi S 41, precum şi S 42 (6 x 2 m).

S 39 a fost săpată pe porţiuni până în steril, atingându-se adâncimea de 1,80 m. În dreptul metrului 5, unde s-a bănuit ca ar putea exista un zid de piatră, începe de fapt o groapă romană de mari dimensiuni, alveolată şi întinsă spre vest până în dreptul metrului 10. În interiorul acestei gropi s-a constatat existenţă unei platforme de chirpici foarte bine conservată, precum şi a unei stradele din balast şi bolovani rotunzi de râu, având la partea superioară un fel de bordură alcătuită din bolovani de carieră. Credem că această bordură aflată mai la vest de punctul iniţial reprezintă anomalia sesizată prin prospecţia magnetometrică. Între 6,5-7,5 m, lipită de profilul de sud, se află o altă structură arhitectonică alcătuită dintr-o platformă de chirpici bine păstrată, mărginită înspre nord de un rând de pietre de carieră, cărămizi şi ţigle, alcătuind cu claritate o bordură sau delimitare a platformei. Din groapă, dar de sub această platformă provin doi sesterţi lipiţi unul de celălalt, monedele aparţinând nivelului de umplere a gropii şi reprezentând un terminus ante quem. Groapa

https://biblioteca-digitala.ro

pare a se întinde spre vest şi sub bordura din bolovani de carieră, fiind mai veche decât stradela menţionată mai sus. Anomalia identificată în dreptul m 5 nu poate consta din groapa sau din platforma de chirpici ars, ci este reprezentată de o substrucţie de piatră masivă, ceea ce nu poate fi decât un element de construcţie. Dacă prin prospecţiunea geomagnetică nu au fost identificate dărâmăturile consistente din capătul vestic al S 39, dar neavând forma unui zid propriu-zis, atunci e posibil ca prezumptivul zid să se afle mai la vest.

Din S 39 a ieşit un material arheologic destul de bogat: un dupondius de la Hadrian, două fibule fragmentare de sec. II p.Chr., un inel de bronz cu gemă gravată cu un vultur, ceramică, inclusiv fragmente lucrate cu mâna

S 40, paralelă cu S 39, a fost adâncită până la -1,70 m în pământul steril. Profilul nordic indică o stratigrafie simplă, constând dintr-un nivel de aluviune gros de 40-50 cm, sub care se disting cu claritate cele două niveluri de existenţă ale aşezării. Din primul nivel se păstrează o groapă între m 4-5, posibil un perete de clădire, care nu a fost sesizat în stratigrafie orizontală. O altă groapă, de dimensiuni mai mari, a apărut între m 4-6, fiind greu de distins nivelul căruia îi aparţine. Elementul cel mai important din S 40 îl constituie o construcţie alcătuită din ţigle de tip sesquipedales de mari dimensiuni (20 x 44 cm), cu cant, ce par a fi grupate intenţionat într-un fel de cutie-cistă cu pereţi laterali verticali şi capac realizat din două asemenea tegulae mari. La prima impresie pare a fi vorba despre un capac spart şi alveolat, sugerând un gol dedesubt. La desfacere, ideea unei ciste funerare nu a fost confirmată, astfel încât funcţionalitatea ansamblului nu poate fi precizată. În schimb, pe una din ţigle se află un fragment de ştampilă de tip coh II B.[2]

Din S 41 şi din caseta sudică adiacentă am reuşit identificarea pe teren a sondajului A1 din 1989, respectiv capătul sudic, în care a fost descoperit talismanul gnostic cu inscripţia Io Io Io.[3] Extensia spre est a S 36 din 2010 şi caseta de sud au lămurit definitiv traseul sondajelor din 1989, care vor putea fi puse corect pe plan.

S 42 a confirmat faptul că sistemul defensiv al castrului, de pe latura de est, respectiv ultimul şanţ, este delimitat de aşezarea propriu-zisă printr-un trotuar lat de 2,80 m, surprins în capătul estic şi alcătuit dintr-un strat de bolovani de râu.

Pentru prima dată au fost efectuate sondaje pe latura sudică a castrului, într-o zonă situată la 30-40 m de sistemul defensiv şi Porta Decumana: s1 şi s2 cu dimensiunile de 3 x 1,50 m, s3 şi s4 cu dimensiunile de 4 x 1,50 m. Primul sondaj, înspre colţul sud-estic al castrului, nu a scos la iveală decât nisip aluvionar până la adâncimea de 1,70 m, indicând faptul că această parte a sitului arheologic este o zonă inundabilă, aluvionară, posibil un fost braţ al Someşului.

Sondajele s2–4 au evidenţiat o intensă locuită marcată printr-un nivel de până la 0,50 m de humus modern, urmat de un strat consistent de cultură, gros de 1 m, fără posibilitatea decelării unor eventuale niveluri de locuire. Materialul arheologic este foarte bogat: cap de teracotă, trei monede, lucernă, fragmente de geam, fragmente de vase de sticlă, obiecte din bronz, terra sigillata şi terra nigra, fragmente ceramice lucrate cu mâna de factură dacică şi preistorică. Aceste sondaje coroborate cu săpăturile din ultimii ani ne arată că aşezarea civilă de la Căşeiu se întinde cel puţin pe două laturi, în exteriorul porţii principalis dextra (locuirea principală), dar şi a porţii decumana.

Cercetăriile viitoare în vicus vor trebui să se concentreze şi în exteriorul laturii de sud a castrului pentru a întregi cunoştinţele în legătură cu aşezarea, statio de beneficiari, cimitirele.

Măsurători geofizice în vicus (toamna 2012)

În 2012 nu au fost alocate fonduri de la MCPN, dar am beneficiat de o sponsorizare privată şi sprijin logistic din partea MNIT Cluj-Napoca (dr. Felix Marcu împreună cu dr. George Cupcea), care au permis efectuarea unor cercetări geofizice de amploare în vicus. Măsurătorile efectuate cu georadarul în toamna anului trecut, pe latura estică, nordică şi sudică a vicusului, au identificat: o porţiune din via principalis; un segment al drumului roman care traversează aşezarea spre est şi pare că urmează un traseu paralel cu incinta nordică în direcţia vest; traseul stradelei care delimitează sistemul defensiv pe laturile de est şi nord de aşezarea vicană; o clădire de piatră în zona estică a aşezării, care va fi investigată arheologic cu prioritate, întrucât pare a fi sau statio de beneficiari consulari, sau templul zeiţei Nemesis atestat epigraphic, sau mansio.

Cercetările viitoare în vicus se vor concentra în exteriorul laturii sudice a castrului, dar vor fi coroborate şi cu investigaţiile geofizice, care reprezintă un plus de certitudine pentru identificarea pe teren a elementelor arhitectonice din piatră, rămase încă necunoscute.

Abstract:

The 2009-2011 campaigns focused on both the castrum and the vicus in Căşeiu-Samum. Inside the castrum, excavations were performed on a distinct area in praetentura dextra, namely the first two barracks from via sagularis on the northern side. Archaeologists have clarified the vertical and horizontal stratigraphy of the cohort barracks and have contributed with significant data to information on the succession of the two building and habitation stages, the relation between these stages and the functioning periods of the street network in the area (via sagularis and via principalis), and on the function of the area between the barracks – a sidewalk made of adobe. Research inside the vicus allowed us to reach several conclusions: the complete identification of the third fortification ditch allowed us to complete the ground plan with the entire system of 3 fossae and to establish the remarkable width of the system, measuring 25 - 30 m, as compared to the stone precincts (on the outside); the existence of a sidewalk parallel to the ditches and the precinct, separating the civilian settlement from the defensive system; the identification of the exact location of the five test trenches performed in 1989 (A1 – A5), that due to certain topographical measurement errors could not be accurately placed on the site's ground plan. Magnetometric and electrical soil resistivity surveys were performed in April 2011 by a team of specialists from the Elke Institute in Budapest, leading to the identification of a possible stone construction. No such buildings were discovered in sections excavated in the area and the anomaly discovered through the above mentioned surveys was probably located westwards of the spot established on site due to an error in correlating the two surfaces researched by the Hungarian team. Test trenches (s1- s4) were for the first time performed on the southern side of the castrum, in an area located 30 - 40 m away from the defensive system and Porta Decumana, leading to the identification of an area of intense habitation, proof to the fact that the vicus also developed on this side (a previously unknown fact). GPR measurements were performed in the autumn of 2012 on the eastern, northern, and southern side of the vicus, leading to the identification of several elements: one segment of via principalis; one segment of the Roman road crossing the settlement eastwards and apparently running parallel to the northern precinct to the west; the layout of the small street that delimitates the defensive system from the vicus-type settlement on the eastern and northern sides; one stone building in the eastern area of the settlement, which will be given priority during future excavations since it might have been either a statio of consular beneficiarii, a temple of Nemesis, attested through epigraphy, or a mansio.

[2] D. Isac, op.cit., p. 33-38, Pl. II/1-4.

[3] D. Isac, A presumable Gnostic amulet from SAMVM - Căşeiu, Orbis Antiquus. Studia in honorem Ioannis Pisonis, Cluj-Napoca, 2004, p. 559-564.

https://biblioteca-digitala.ro

12. Câmpina, jud. Prahova

Punct: cartier Slobozia - Parohia Bisericii "Sf. Nicolae"

Cod sit: 131265.06

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 85/2012

Colectiv: Alin Frînculeasa - responsabil, Bianca Preda, Octav Negrea, Claudia Dumitrescu (MJIA Prahova), Andrei Soficaru (ICAFR Bucureşti)

Ansamblul bisericesc "Sf. Nicolae" din cartierul Slobozia se află pe terasa înaltă (aproximativ 35 m) de pe partea dreaptă a râului Doftana, în apropierea confluenţei acestuia cu râul Prahova. Lucrările de amenajare a unui sistem de drenaj în jurul casei parohiale au dus la descoperirea unor oase umane asociate cu ceramică. În săpăturile arheologice ce s-au derulat între anii 2008 - 2012 au fost cercetate 60 de morminte din epoca bronzului târziu. Au fost descoperite morminte atât de inhumaţie cât şi incineraţie, ce au fost încadrate în baza inventarului arheologic, dar şi a unei serii de datari ^{14}C, manifestărilor târzii Monteoru, altele culturii Noua, iar în trei morminte de inhumaţie au fost descoperite câte un vas decorat în manieră specifică culturii Tei.

În anul 2012 au fost deschise alte şase secţiuni: S. X de 8.20 x 1.5 m (E-V), S.XI de 9.20 x 1.50 m (N-S), S.XII de 9.80 x 1.5 m (N-S), S.XIII de 9.80 x 1.30 m (N-S), S.XIV de 9 x 1.50 m, S.XV de 1 m (E-V), o casetă de 2.45 x 1.45 m şi o suprafaţă neregulată de aproximativ 20 mp. Toate aceste suprafeţe au acoperit zone rămase nesăpate în campaniile anterioare şi care s-au circumscris marginilor nucleului de morminte cercetate până în 2011. De asemenea, a fost cercetată zona aflată în imediata apropiere a casei parohiale, situată între S.I şi S.II, secţiuni săpate în prima campanie (2008). Printr-o mică casetă a fost cercetat un martor rămas nedemontat, amplasat între S.III şi S.VI.

Au fost descoperite şase complexe funerare din etapa târzie a epocii bronzului, deşi în unul în care se aflau două vase a fost identificat doar un os uman indeterminabil, iar în altul doar resturi de craniu uman împreună cu două vase.

Catalogul complexelor funerare:

M55 – descoperit în S.XII, caroul H12, identificat la -0.50 m, iar baza la -0.60 m, intra în profilul de est al secţiunii; erau prezente un vas de tip kantharos şi craniul slab conservat şi alte câteva oase indeterminabile. Craniul era orientat la vest şi faţa spre nord. Vasul era nedecorat, pastă nisipoasă, culoarea gălbuie, dimensiuni: H=67 mm; D gură=78 mm; D bază=30 mm. Umărul vasului era marcat printr-o adâncitură, toarta păstrată prezenta o uşoară creastă. Era ars secundar. Mormântul era delimitat de pietre aşezate în jurul scheletului şi vasului. O piatră de mari dimensiuni ce forma latura de vest a ringului M56 acoperea (deşi nu direct) craniul uman din M55. Determinări antropologice: copil cu vârsta estimată la 3 - 5 ani.

M56 – descoperit în S.XIII, caroul H11-12, la -0.35 m; complexul avea forma unui ring rectangular realizat din pietre de dimensiuni medii plasate pe latura estica şi sudică, de o dală din piatră de mari dimensiuni aşezată pe latura de vest; în zona de sud a suprafeţei delimitată de pietre au fost identificate două vase de tip kantharos păstrate fragmentar, nedecorate, şi izolat un os uman indeterminabil; V.1 era nedecorat, pastă fină, culoarea brun-gălbuie, avea următoarele dimensiuni: H=63 mm; D gură=87 mm; D bază=38 mm; V.2 păstrat fragmentar, era nedecorat, pastă fină culoarea brun-gălbuie, avea următoarele dimensiuni (aproximative): H=63 mm; D gură=71 mm; bază era rotunjită.

M57 - în S.XIII la -0.80 m, sub M56 a fost identificat un craniu uman şi două vase aşezate la nord-est de acesta; craniul orientat spre vest avea faţa îndreptată spre est iar împreună cu vasele era aşezat pe un pat de piatră. Câteva pietre cu dimensiuni de aproximativ 0.20 x 0.15 m erau aşezate în jurul craniului şi a vaselor. Groapa complexului avea formă ovală cu dimensiuni de 1.20 x 0.90 m, baza fiind identificată la -0,85 m. Craniul pare să fi aparţinut unui adult (30-50 ani), sexul se poate determina drept masculin pe baza grosimii fragmentelor păstrate, dar diagnosticul este relativ.

Situaţia identificată în zona celor trei morminte cercetate în anul 2012, respectiv M55, M56, M57 merită explicată pe scurt. M56 suprapunea parţial M55 şi M57, relaţia dintre acestea două neputând deocamdată fi precizată. Între M56 şi M57, complexe în care au fost descoperite câte două vase de tip kantharos și doar părți de schelet uman, există o relaţie stratigrafică directă, suprapunerea pare să fi fost una premeditată.

M58 – inhumat, descoperit în suprafaţa săpată dintre S.I şi S.II, în caroul B4-5, la adâncimea de 0.49 m, în iar fundul gropii era la 0.65 m; scheletul relativ bine conservat era orientat VNV, chircit pe partea stângă; groapa era rectangulară cu colţurile rotunjite, avea dimensiuni de 1.60 x 0.85 m. Câteva pietre erau conservate in situ şi par să fi aparţinut movilei construită deasupra gropii/ defunctului. Inventarul mormântului: 1. un vas fragmentat aflat în poziţie secundară, întins atât în zona superioară cât şi înspre bazinul defunctului; pare să fi fost o cană cu corpul rotunjit, cu o tortiţă, culoarea castanie-negricioasă, pastă fină, decorată cu mici adâncituri alungite dispuse oblic și caneluri oblice; avea aproximativ H=110 mm; D gură=140.6 mm; D bază=60 mm; 2. un şirag aflat la baza bărbiei, format din 13 perle de chihlimbar cu diametre cuprinse în intervalul 7-15 mm şi grosimi de 2-3.5mm, 3 sau 4 perle din pastă sticloasă (verzui şi albastru turcoaz), o perlă din calcar de culoare albă?, o alta fragmentară dintr-un material de culoare negricioasă ce deocamdată nu l-am putut determina. Determinări antropologice: adult, femeie.

M59 – incinerat, descoperit în zona cercetată între S.III şi S.VI, în caroul D6. Mormântul a fost identificat la adâncimea de -0.40 m, iar fundul gropii funerare era la -0.58 m; groapa uşor ovală avea dimensiuni de 0.60X0.45 m; oasele incinerate fuseseră depuse direct în groapă; mormântul nu a avut inventar. Determinări antropologice: adult, bărbat.

M60 – inhumat, descoperit în suprafaţa cercetată între S.I şi S.II, în □B5-6, la adâncimea de -0.30 m, iar baza gropii era la -0.50 m; mormântul era deranjat de o groapă recentă; se conservau numai câteva oase din membrele inferioare; era probabil orientat spre vest; în apropierea oaselor conservate a fost descoperit un fragment ceramic atipic, negricios, grosier. Complexul pare să fi avut o movilă din piatră ce acoperea defunctul, câteva pietre erau conservate in situ. Determinări antropologice: copil.

Materialele arheologice identificate alături de observaţiile ce ţin de standardul funerar plasează descoperirile în orizontul evoluţiei comunităţilor Noua. Observaţiile rezultate din cercetarea cimitirului de la Câmpina oferă o bază importantă de informaţii utile pentru înţelegerea evoluţiei comunităţilor umane în acest areal geografic, respectiv zona Subcarpaţilor Munteniei, în etapa târzie a epocii bronzului.

Bibliografie:

A. Frînculeasa, *Arheologie şi Istorie. Parohia „Sfântul Nicolae" Câmpina,* jud. Prahova, Ed. Cetatea de Scaun: Târgovişte, 2012.

A. Frînculeasa, A. D. Soficaru, O. Negrea, M. Mărgărit, M. Frînculeasa, B. Preda, C. David, *Cimitirul din epoca bronzului de la Câmpina (jud. Prahova)*, Studii de Preistorie 8, 2011, p. 139-181.

A. Frînculeasa, D. Lichiardopol, *Bronze age funeral discoveries in Câmpina, Prahova County – preliminary notes*, Thraco-Dacica NS 11 (25-26), nr. 1-2, 2011, p. 47-58.

https://biblioteca-digitala.ro

13. Câmpulung, jud. Argeș

Punct: cartier Pescăreasa - Jidova

Cod sit: 13506.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 9/2012

Colectiv: Constantin C. Petolescu, Florian Matei-Popescu (IAB),Theodor Cioflan, Ion Dumitrescu (MJ Argeş)

Completarea planului construcţiilor din treimea centrală a castrului lăsa necunoscut rostul micii construcţii cu hypocaust aflată între principia şi horreum; de asemenea, nu se cunoştea rostul existenţei acelui spaţiu liber, neutilizat, la sud de această clădire.

Cu prilejul cercetărilor lui Em. Popescu (vezi secţiunea SG, prin care s-a identificat latura de sud a acestei clădiri; planul publicat în Materiale 9, 1970) s-a secţionat via principalis. De asemenea, cu ocazia cercetării acestei mici construcţii, s-a identificat şi o "stradelă" între principia (latura de vest) şi această mică clădire.

Intrigaţi de această situaţie, am decis, în anul 2010, să reluăm cercetările din această zonă.

Prin cercetările anterioare (efectuate de Em. Popescu şi Eugenia Popescu), această suprafaţă fusese cercetată până la un nivel de dărâmături, la care s-a identificat traseul micului edificiu cu hypocaust. La reluarea cercetărilor noastre, în porţiunea de la sud de această clădire, s-a înlăturat mai întâi stratul vegetal constituit în ultima jumătate de secol. S-a ajuns astfel la nivelul de dărâmătură, format din bolovani de râu şi fragmente de cărămizi şi ţigle, chiar mici fragmente de chirpici întărite prin foc; dezordinea în care au apărut, după curăţare (şpăcluire şi periere), ne-a arătat că proveneau din dărâmarea celor trei edificii din apropiere. Mai s-a observat că sub aceste dărâmături se află depus un strat subţire de pietriş.

Prima constatare importantă a constat în identificarea, între latura de vest a edificiului comandamentului (principia) şi horreum a acelui drum, lat de circa 3,5 m; el este situat totuşi la o depărtare de 0,50-0,60 m de zidul micului edificiu cu hypocaust. Aceasta ne-a pus problema dacă nu cumva, înainte de acest mic edificiu, a existat o altă clădire dar mai mare în lăţime, cu circa jumătate de metru. De altfel, pe suprafaţa dintre acest drum şi horreum s-au identificat mici suprafeţe cu arsură şi au apărut multe fragmente ceramice.

În vara anului următor (august 2011) au continuat cercetările în această zonă. În primul rând s-a lărgit suprafaţa cercetată: spre sud prinzându-se, pe o lăţime de 1 m, şi o parte din via principalis; precum şi spre nord până la linia (imaginară) care uneşte capetele de nord ale cădirilor horreum-ului şi principiilor. S-au curăţat din nou suprafeţele drumurilor menţionate, delimitându-se clar în topografia zonei.

Dar cea mai importantă cercetare a avut în vedere suprafaţa dintre via principalis şi latura de sud a micului edificiu cu hypocaust. După înlăturarea bolovanilor, a căror prezenţă în zonă era haotică (întâmplătoare), săpătura atentă şi migăloasă ne-a relevant o situaţie foarte interesantă. S-a constatat existenţa unui strat arheologic cu urme de arsură; prin săparea în straturi subţiri şi răzuiri repetate, au apărut fragmente ceramice (cele mai multe membra disiecta, dar unele provenind de la vase parţial întregibile; ba chiar şi un mic amforidion, aproape întreg), obiecte de fier (cuie, scoabe). Surpriza a fost descoperirea în acest strat a trei monede: un denar de la Severus Alexander, o altă piesă de argint (dar neidentificată), precum şi o mică piesă de bronz (trecută prin foc, complet ştearsă; posibil o monedă "colonială"). Cum moneda de la Severus Alexander trebuie să fi circulat vreme mai îndelungată (acest împărat a reluat baterea denarului, fiind denumit restitutor monetae), este aproape sigur că a fost pierdută în urma atacului carpic din timpul lui Filip Arabul.

Această clădire a fost construită după sistemul de realizare a barăcilor militare cercetate în retentura dextra: prin stâlpi (trunchiuri de arbori) introduşi în gropi săpate în stratul virgin; cum aceste gropi (adânci de circa 50 cm) erau săpate în formă de trunchi de con (mai largi la gură), stâlpii erau "împănaţi" cu bolovani şi bucăţi de tegule. Prezenţa unor asemenea concentrări de bolovani în special pe laturile de est, vest şi sud a permis identificarea ipotetică a traseului acestui edificiu; aceasta depăşea în lăţime edificiul cu hypocaust, fiind mărginită spre est de mica via (realizată cu pietriş şi pietre de mici dimensiuni). O asemenea "împănare" de formă circulară ne indică foarte clar locul unui stâlp pe latura de est.

Aceşti stâlpi erau uniţi prin stinghii orizontale (realizate de fapt din trunchiuri mai subţiri), între care se introducea lut amestecat cu paie; în cursul incendiului, lemnul a ars, conturul trunchiului rămânând imprimat în lutul întărit

S-au identificat şi alte posibile locuri de stâlpi; fondurile limitate nu ne-au permis continuarea investigaţiei. Ne-am propus ca în anul 2012, după demontarea acestor bolovani, să cercetăm această zonă prin răzuiri până la stratul virgin.

Cercetările au arătat că, după distrugerea acestei clădiri prin incendiere, dărâmăturile au fost evacuate şi s-a făcut o nivelare, peste care s-a întins un strat de pietriş (în porţiunea dintre via principalis şi edificiul mic cu hypocaust).

Edificiul cu hypocaust, de mici dimensiuni, a fost construit în jumătatea de nord a suprafeţei cercetate. Pentru a stabili legătura stratigrafică dintre acesta şi clădirea comandamentului, s-a efectuat un şanţ care uneşte cele două edificii, secţionând mica via dintre ele. S-a constatat astfel că acest drum are o grosime de circa 0,20 (?) m. Mica "secţiune" mai arată că zidul edificiului străpunge stratul roman de dărâmătură.

Acest şanţ a fost adâncit, în porţiunea dinspre căsuţa cu hypocaust, până la 0,70 m; s-a constatat că fundaţia acestei case intra în stratul de loes şi nisip. Prelungirea acestei "secţiuni" cu încă 1 m în interiorul micului edificiu, ne-a arătat modul de realizare a hypocaustului: pe stratul ferm de loes (probabil după înlăturarea totală a stratului de arsură), s-a aşternut un strat subţire de nisip, peste care s-au aşezat, în şiruri, cărămizi patrate, iar peste acestea, pentru a forma pilele, cărămizi de formă cubică, asemeni celor descoperite în alte părţi ale castrului.

Aceste observaţii stratigrafice ne-au condus deja la concluzia că acest mic edificiu s-a construit ulterior incendierii barăcii de lemn şi paiantă.

Cercetările au fost continuate între 6-30 august 2012, cu fonduri puse la dispoziţie de MC (5 000 lei) şi MJ Argeş (4 000 lei).

Scopul cercetărilor din acest an a fost de a identifica traseul "barăcii" din acest spaţiu. În acest scop, s-a continuat adâncirea suprafeţei (cu circa 0,20 m), păstrându-se porţiunile peste care se păstrase stratul de pietriş şi pavajul de pietre.

În scopul desenării şi implicit a realizării descrierii coerente a elementelor posibil descriptive ale acestei construcţii, suprafaţa cercetată a fost împărţită în carouri (2 x 2 m) – notate cu litere pe orizontală (A–E) şi cu cifre pe verticală (1-9).

Menţionăm dintru început că s-au identificat urmele a trei rânduri de stâlpi, pe direcţia nord-sud. Vom face o prezentare pe carouri a suprafeţei, dinspre vest (latura dinspre horreum, carourile A 1-8), spre est (până lângă drumul ce flanchează principia).

În partea de nord a suprafeţei (cea dinspre edificiul dublu-absidat, cu hypocaust), o porţiune din suprafaţa nesăpată din anul precedent a fost păstrată, deoarece în caroul A 1 se află o porţiune arsă, bine distinctă, poate un strat de lutuială, de la o vatră (?); aceasta posibil şi din cauza unui stâlp incendiat, a cărui urmă a fost identificată la contactul cu caroul A 2.

În A 2, la marginea suprafeţei cu lutuială, s-a continuat adâncirea cu circa 0,25 m, identificându-se, parţial în profil, o suprafaţă rotundă culoare galbenă, cu un fragment de ţiglă deasupra, iar spre dreapta o piatră – posibil urma unui stâlp.

https://biblioteca-digitala.ro

În caroul A 5 s-a identificat, după urma de culoare mai întunecată din loess, urma unui stâlp, cu diametrul de circa 0,60 m.

În partea de sud a caroului A 6, trecând parţial şi în caroul A 7, s-a identificat o grupare de pietre şi fragmente de ţigle – provenind de la împănarea unui stâlp.

Această linie de stâlpi se află la circa 0,80-0,90 m depărtare de horreum (măsurătoarea se face pornind de la linia contraforţilor, spre est); mai remarcăm că această linie nu vine în continuarea laturii de vest a clădirii dublu absidate – ceea ce constituie o dovadă în plus că sunt edificii diferite din punct de vedere cronologic.

În partea de sud a caroului A 8, în colţul dinspre est, se poate identifica alt stâlp – care poate fi considerat totodată primul (numărat dinspre stânga) din rândul de stâlpi de pe latura de sud a construcţiei.

Pe traseul carourilor B 1-9, în jumătatea de est, a fost identificat traseul secţiunii G (Em. Popescu) din planul general al castrului.

În caroul B 8, în partea de sud, s-a identificat urma unui stâlp – cu o piatră în centru. Urma altui stâlp s-a identificat în colţul de SE al caroului B 8; acesta face parte din rândul de stâlpi de pe latura de sud

În caroul C 1 se constată urme de la un pavaj – pietre şi ţigle; iar în caroul C 3, alte urme de pietre cu un fund de vas înfipt în lutul virgin.

Alt rând de stâlpi poate fi presupus pe linia aproximativ mediană a acestei suprafeţe. Astfel, la contactul dintre caroul C 6 / D 6, se află înfipte pe dungă două pietre, care marchează groapa unui par. Un al doilea stâlp pe această linie poate fi identificat în caroul D 5

În caroul D 6, urme de pavaj – pietriş cu bolovani; dar imediat spre vest, la contactul dintre C 6/D 6, urmele stâlpului prezentat supra.

În caroul D 8 – altă urmă de stâlp (face parte din linia de stâlpi de pe latura de sud).

La circa 2 m spre est, la contactul cu drumul de pietriş şi bolovani, se află al treilea rând de stâlpi. Primul a fost identificat cu probabilitate în caroul E 1 (la est de colţul de sud-est al edificiului de piatră cu hypocaust); mai clar este cel identificat în caroul E 2; al treilea stâlp, în caroul E 3 – recunoscut după ringul de pietre pentru împănatul stâlpului.

În caroul E 5 se observă un ring de pietre, cu un fund de vas pe margine.

În E 6, un cerc perfect de pietre de râu, clar observat încă din anul precedent, imediat sub nivelul pavajului piaţetei, indică cel mai sigur loc de stâlp de pe latura de est.

La intersecţia dintre caroul E 6 şi E 7, peste stratul de pietriş, se văd urme de pavaj. Alt loc de stâlp se poate identifica în caroul E 8, unde se poate observa un fragment de cărămidă, înfipt pe cant.

La est de această linie de stâlpi, se află drumul pietruit care desparte principia de cele două clădiri (cea dublu-absidată şi cea arsă, cercetată de noi); de reamintit că acest drum prezintă, spre vest (spre cele două mici edificii), o rigolă.

Cum s-a văzut, o linie de stâlpi marchează şi partea de sud a construcţiei de lemn şi lut. De remarcat că acest rând depăşeşte spre sud linia horreum-ului, dar este în continuarea marginii de sud a edificiului comandamentului (principia).

Cercetările din porţiunea de la sud de micul edificiu cu hypocaust, efectuate în anii 2010-2012, arată că aici a existat o construcţie de tip baracă (din lemn şi lut), anterioară celei de piatră. Cum s-a văzut, laturile orientate N-S ale celor două construcţii nu corespund: cea de vest a construcţiei de piatră se află la 0,60 m depărtare de horreum, cea a construcţiei de lemn şi lut la 1 m; cea de est a barăcii se află mai spre răsărit de linia clădirii dublu-absidate cu circa 0,80 m.

Mai observăm că între primele două rânduri de stâlpi (cel dinspre horreum şi cei "mediani") sunt aprox. 5 m; rândul de stâlpi dinspre est sunt la 2 m depărtare spre est – ceea ce înseamnă că ei marcau un fel de tindă spre răsărit.

Încă nu este clar cum era împărţită această clădire. De asemenea, urmează a se cerceta dacă linia de stâlpi continuă şi la est de clădirea dublu-absidată (cu hypocaust), precum şi la nord de aceasta – ceea ce ar confirma deplin supoziţia că este vorba de o construcţie anterioară, distrusă de un incendiu. Cum s-a văzut, moneda de argint (denarius) de la Severus Alexander, care a putut avea o circulaţie mai lungă, poate duce la părerea că distrugerea a avut loc în urma atacului carpic din 245-247.

Cum se ştie, cercetările de la clădirea pretoriului (1980-1982) au arătat că aceasta a pierit în timpul atacului carpic din anul 245 p.Chr. Este foarte probabil că tot atunci a ars şi clădirea de lemn şi paiantă dintre horreum şi principia. Cum clădirea cu hypocaust este ulterioară, se întrevede o concluzie importantă: este posibil ca fortificaţia de la Jidova să nu fi fost atunci definitiv părăsită. Este posibil ca acest mic edificiu să fi fost noua clădire a pretoriului (după incendierea celui din latus sinistrum, din partea dinspre râu, de unde va fi fost dat asaltul asupra castrului).

De altfel, este interesant cum a evoluat părerea istoricilor despre abandonarea limes-ului transalutan. După V. Christescu care a făcut cercetări în castrul de la Săpata-de-Jos (jud. Argeş), în al cărui val a descoperit un mic tezaur cu monede care se terminau în anul 242, acest castru ar fi fost distrus în timpul unui atac carpic (care a afectat Moesia Inferior) din acest an; atunci ar fi fost nimicită întreaga linie transalutană. Dar restudierea acestui tezaur, de către numismatul Bucur Mitrea, a arătat că ultimele monede datează din anii 243-244, deci ulterior presupusului atac asupra Daciei; s-a ajuns astfel la concluzia că acest tezaur a fost pierdut în cursul atacului din timpul lui Filip Arabul. Concluzia a fost că atunci a fost distrus şi abandonat întreg limes transalutanus; această părere a fost întărită de descoperirea monedei cu efigia lui Philippus Caesar în săpăturile de la praetorium (în latus principiorum sinistrum)[1].

În condiţiile în care întrevedem posibilitatea continuării prezenţei militare romane în castrul de la Jidava după anul 245 (când s-a ridicat micul edificiu cu hypocaust), concluzia firească este că acest castru a fost abandonat mai târziu: abia către sfârşitul stăpânirii romane în întreaga Dacie[2], adică pe timpul marii invazii din timpul lui Gallienus din anul 267. Poziţia acestui castru, în faţa pasului Rucăr-Bran, a determinat probabil menţinerea sa în sistemul defensiv roman chiar dacă cea mai mare parte a liniei transalutane va fi fost pierdută.

[1] Em. Popescu, C.C. Petolescu, T. Cioflan, *Distrugerea castrului roman de la Câmpulung-Jidova,* Studii şi comunicări, Câmpulung-Muscel, 1984, p. 15-17.

[2] Este părerea formulată, ca ipoteză, de Ioana Bogdan Cătăniciu, *Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului Roman*, Alexandria, 1997, p. 107-108.

https://biblioteca-digitala.ro

14. Cârlomăneşti, com. Verneşti, jud. Buzău

Punct: Cetăţuia

Cod sit: 50148.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 47/2012

Colectiv: Vlad V. Zirra - responsabil, Mircea Babeş, Despina Măgureanu, Georgeta El Susi (IAB), Sebastian Matei, Daniel Costache, Laurenţiu Grigoraş (MJ Buzău), Roxana Morteanu, Andrei Duţu

În această campanie a fost continuată cercetarea în partea sudică a platoului Cetăţuiei, în subarealele V1aN, V1bN şi V2bS.

În cele 3 suprafeţe au fost descoperite 41 de complexe noi, între care sunt 40 de gropi şi o vatră. Dintre acestea, 17 gropi au fost epuizate în această campanie. Au fost cercetate şi complexe descoperite în campaniile anterioare, câteva gropi fiind epuizate.

În cea mai mare parte a suprafeţei V1bN, a fost atins stratul steril arheologic la cotele de -0,65 m spre nord şi -0,80 m spre sud, nivelmentul fiind uşor în pantă. Singurul tip de complex identificat şi cercetat în această suprafaţă îl reprezintă gropile. Acestea au dimensiuni variabile, cele cu dimensiuni mari (complexele 34, 25 şi 30) aveau diametre de peste 2 m. Doar complexul 30 a fost cercetat integral. Acesta este o groapă de formă tronconică cu diametrul maxim la bază de 2,15 m, săpată de la cota de -0,25 m faţă de nivelul actual de călcare. Adâncimea gropii era de 1,45 m, iar umplutura consta din numeroase lentile de pământ cenuşiu, negricios, galben, cafeniu, reprezentând momente diferite de umplere. Ceramica, lipitura arsă, crusta de vatră şi oasele de animale sunt frecvente în umplutură, o concentrare a acestora fiind înregistrată către baza gropii.

Interesant este faptul că în jumătatea de nord, pe o suprafaţă de aproximativ 20 mp se găsesc concentrate 19 gropi, majoritatea întretăindu-se. O situaţie deosebită a fost înregistrată pe mai puţin de 2 mp, unde s-au aflat 4 gropi (complexele 42, 43, 44 şi 82) întretăiate. Cercetarea acestor complexe a fost anevoioasă, impunând de mai multe ori modificarea strategiei de cercetare, atât pe verticală cât şi pe orizontală, în vederea stabilirii relaţiilor stratigrafice dintre aceste gropi.

În suprafaţa V1aN a fost continuată cercetarea complexului de locuire – Cpl. 35. Resturile incendiate ale acestei construcţii se întindeau pe o suprafaţă de aproximativ 25 mp. Au fost recoltate sute de fragmente de lipitură arsă, unele dintre ele cu dimensiuni de peste 20 cm. Datorită acestei situaţii ritmul de săpătură a fost lent, insistându-se pe documentarea cât mai laborioasă a acestui edificiu. Legătura acestuia cu o serie de complexe din jur (gropi, vetre, aglomerări de materiale arheologice, inclusiv partea inferioară a unui pithos îngropat, păstrat in situ) rămâne a fi rezolvată în cursul viitoarelor campanii. Trebuie amintit că în colţul de SV al suprafeţei, la cota de -0,55-0,60 m a apărut deja stratul argilos, steril arheologic, lipsind orice urmă de strat sau de complexe atribuite culturii Monteoru. Aceeaşi situaţie a fost înregistrată şi în suprafaţa V1bN.

În suprafaţa V2bS săpăturile au fost concentrate în special în partea de sud, fiind cercetate numeroase gropi şi un cuptor. Depunerea sterilă din punct de vedere arheologic a apărut pe 2/3 din arealul suprafeţei la cota de aproximativ -0,60 m. Singura zonă în care se regăseşte stratul de cultură este cea dinspre NE. Trebuie semnalat faptul că în această suprafaţă au fost identificate două complexe monteorene târzii precum şi un nivel cenuşiu, compact, gros de cca 20 cm, vizibil clar în profilul magistral de sud al secţiunii. Materiale ceramice recoltate din această depunere sunt specifice fazelor târzii ale culturii Monteoru, dintre care amintim pereţi de la vase decorate cu măturica sau fragmente de ceşti decorate cu ”cusături”.

Un complex interesant a fost cercetat parţial în jumătatea de vest a suprafeţei. A fost identificat în 2011, sub forma unei pete cenuşii, ce conţinea câteva bucăţi de lipitură arsă. Avansarea cercetării a relevat existenţa unui cuptor cu partea superioară a camerei de ardere prăbuşită. A fost observat clar la cota de -0,90 m, măsurând 1,00 x 0,65 m. Grosimea pereţilor prăbuşiţi este de 6-7 cm. S-au dezvelite şi porţiuni ale acestora in situ. În partea de NV a fost surprinsă gura şi groapa de acces a cuptorului (complex 41) cu diametrul de 1,40 m.

Dintre numeroasele gropi cercetate menţionăm doar complexul 51 de forma unui sac, cu diametrul maxim de 2,00 m şi un diametrul al gurii de aproximativ 1,40 m. Adâncimea acestei gropi depăşea 2,30 m. Umplutura, în jumătatea inferioară, era neuniformă şi cu precădere afânată, constând din numeroase lentile şi straturi de pământ cenuşiu, negricios sau galben, amestecate cu numeroase materiale arheologice. În partea superioară umplutura era cenuşie, compactă,fără variaţii de culoare şi săracă în material arheologic. Acest complex, cel puţin în ultima fază de utilizare, a funcţionat ca o groapă menajeră. Umplutura a circa 2/3 din volumul gropii s-a constituit din resturi menajere de diferite tipuri. Pentru nivelarea suprafeţei, cavitatea superioară a gropii a fost umplută compact cu pământ. Asemenea gropi cu umpluturi în partea inferioară afânate, variate şi bogate în materiale arheologice şi ”dopuri” de pământ compact, cenuşiu sau galben plasate în partea superioară sunt des întâlnite la Cârlomăneşti, dovadă a organizării şi utilizării intense a spaţiului locuit.

Materialul arheologic descoperit este bogat şi variat însă din păcate relativ fragmentat. Acesta a fost recoltat în cea mai mare parte din gropi. Vasele ceramice predomină, fiind descoperite borcane, fructiere, ceşti-opaiţ, căni, boluri cu decor în relief, pithoi, katharoi. Dintre piesele cele mai expresive descoperite în această campanie notăm: 3 fragmente de plastică de tip Cârlomăneşti (un fragment de mistreţ şi două de lup), 5 fragmente de boluri cu decor în relief, numeroase fragmente de crustă de vatră decorată, cuţite din fier (6 piese), piese din bronz (oglinzi, aplici, verigi, o brăţară spiralată), creuzete, mărgele din sticlă şi chihlimbar, fusaiole, etc.

O piesă interesantă cu implicaţii privind cronologia locuirii de la Cârlomăneşti o reprezintă o fibulă de bronz puternic profilată care a circulat cu precădere în sec. I p.Chr. Până în prezent nu mai există nici un artefact descoperit în situl de la Cârlomăneşti care să fie datat în sec. I p. Chr. astfel că deocamdată, această descoperire este singulară.

În suprafaţa V2bS au fost identificate şi două complexe monteorene. Groapa – Cpl. 61 de formă tronconică avea umplutura cenuşie, foarte compactă şi săracă în materiale arheologice. Diametrul maxim la bază era de 1,40 m iar adâncimea de 0,90 m. Cea de a doua groapă Cpl. 72, tot de formă tronconică, avea dimensiuni mai mari, respectiv 2,24 m diametrul bazei şi 1,10 m adâncime.

În ambele complexe au fost descoperite materiale arheologice ce pot fi încadrate în etapele finale ale culturii Monteoru. Dintre acestea se remarcă o ceşti nedecorată, prevăzută cu o singură toartă.

În următoarea campanie ne propunem finalizarea cercetărilor în suprafeţele V1aN, V1bN şi V2bS, precum şi în S.6, situată spre SV în zona de acces pe platou dinspre Terasa 1. Pentru clarificarea informaţiilor relative la stratigrafia locuirilor de pe Cetăţuie, intenţionăm plasarea unor noi suprafeţe (paralele cu axul de borne N-S) în special în jumătatea de nord.

Bibliografie:

Babeş M., *Problemes de la chronologie de la culture geto-dace à la lumiere des fouilles de Cârlomăneşti*, Dacia NS 19, 1975, 125-139;

Idem, *Cîrlomăneşti,* în Enciclopedia arheologiei şi istoriei vechi a României, Bucureşti, 1994, p. 313-314 ;

https://biblioteca-digitala.ro

Idem, Statuetele geto-dace de la Cârlomăneşti, jud. Buzău, SCIVA, 3, 1977, 319-352;
Idem, *Staţiunea geto-dacă de la Cârlomăneşti: dava sau centru religios?,* Mousaios 15, 2010, p. 123-146;
S. Matei, C*eramica geto-dacică din nord-estul Munteniei*, Bucureşti, 2010 (teza doctorat);
D. Gugiu-Măgureanu, *Decorated Hearths Discovered in the Cârlomăneşti – Cetăţuia Settlement (the county of Buzău),* în volumul: Daco – geţii. 80 de ani de cercetări arheologice sistematice la cetăţile dacice din Munţii Orăştiei, Deva, 2004, p. 249-258;
D. Măgureanu, C. Georgescu, C*ercetare - conservare. Traseul unei vetre decorate descoperite în aşezarea de epocă geto-dacică clasică de la Cârlomăneşti,* ARA 1, 2010, p. 25-36;
Cârlomăneşti, com. Verneşti, jud. Buzău în CCA 2002, p. 98-99; Idem, CCA 2003, p. 81-82, pl. 34; Idem, CCA 2004, p. 76-77, pl. 17; Idem, CCA 2005, p. 107-109; Idem, CCA 2006, p. 124-126, planşa 21; Idem, CCA 2007, p. 117-120, planşa 24; Idem, CCA 2008, p. 117-121, planşa 24; Idem, CCA 2010, p. 51-52; Idem, CCA 2011, p.34-35.

Abstract:

In 2012 archaeological campaign, the research continues in 3 areas opened in 2010 on the South part of Cetăţuia plateau, a surface of 243 sqm being investigated.

This year, a number of 41 new issues, 40 pits and 1 hearth, were investigated. A number of 17 pits were completely researched. As a new result, we mention the identification of a new habitation structure (cpl. 35) in subarea V1aN. This burned structure, partialy investigated in 2012, has a possible rectangular shape, covered a surface of 25 sqm. Next to this possible dwelling, it was in situ founded the inferior part of a pithos, sunken in close vicinity to its northern side. To the North-East from the Cpl.35, a rectangular overhead heart, built on a river stone base, was founded (cpl. 19).

In the sub area V2bS, an oven (cpl. 41) dated in Latène epoch, was discovered. Its upper part was founded collapsed on the oven's heart. Pit's oven was founded to the north.

On almost entire surface of V1bN, one 2/3 from the area of V2bS and in the South-West corner of V1aN, was reached the geological layer on the dept of -0.55 to -0.88 m. In all those areas, there are no Monteoru Culture findings, neither material, neither any archaeological complex. Only in a small part of V2bS was noticed a cultural layer dated in the last phases of Monteoru Culture and two archaeological complexes.

15. Cheia, com. Grădina, jud. Constanța
Punct: Peştera La Izvor, Grota Călugărului, La Pazvant

Cod sit: 63018.01, 63018.10, 63018.11

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 29/2012, autorizațiile de cercetare arheologică preventivă nr. 231/2012, 232/2012

Colectiv: Valentina-Mihaela Voinea – responsabil (MINAC), Bartłomiej Szmoniewski – responsabil sector (Institute of Archaeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, Kraków, Poland), Adrian Bălăşescu - arheozoolog, Valentin Radu - ihtiolog (MNIR), Andrei Soficaru - antropolog (ICAFR București), Cornelia Cărpuş - bio-chimist, Leonid Cărpuş - microbiolog–entomologie (ArheoBioMedia), Glicherie Caraivan - geolog (GeoEcoMar), doctoranzii Constantin Şova (IAB), Oana Grigoruţă (UO Constanța)

Săpăturile arheologice întreprinse în microregiunea Cheile Dobrogei - Casian se înscriu în cadrul proiectului de cercetare româno-polon Study of the Prehistoric and Early Mediaeval Settlements in the Casimcea River Valley in Central Dobrudja (2010 – 2013).

Cercetările arheologice din campania 2012 au vizat următoarele obiective:
- prospecţiuni pe Valea Casimcei, zona Dealul Pazvant;

- continuarea sondajelor stratigrafice în exteriorul Peşterii La Izvor şi sondarea Grotei Călugărului;
- studiu arheozoologic pentru materialul faunistic recoltat din peşteri cercetate în Cheile Dobrogei;
- analiza ceramologică a fragmentelor ceramice Hamangia, Gumelniţa şi Cernavodă I descoperite în Peştera La Izvor şi în Grota Călugărului;
- analiza antropologică a resturilor osteologice descoperite în punctele Peştera La Izvor şi Cheia – La Pazvant.
- analiza geologică a depunerilor sedimentare din Peştera La Izvor.

Cheia - Peştera La Izvor

Peştera La Izvor

În faţa Peşterii La Izvor au fost trasate două secţiuni – S.IV (8 x 3 m) şi S.V (4 x 3 m), cu un martor de 1 m între ele. În cele două secţiuni cercetate au fost identificate următoarele niveluri culturale:
0 – 0,35 m (nivelurile 1 -2) locuire contemporană: nivel 1 – vegetal şi nivel 2 - pietriş adus în zonă în anii 70' când în interiorul peşterii a funcţionat un bar:
-0,35 – 1,00 m – locuire medievală: nivel 3 - sediment negricios, afânat în partea superioară, amestecat cu fragmente ceramice medievale tip Dridu, ceramică Saltovo-Majaki, ceramică albă cu angobă roşie şi fragmente de amfore romano - bizantine; un fragment de bol terra sigillata şi lame de silex, aduse de torenţi de pe masivul de deasupra peşterii;
-1,00 – 1,40 m – locuire romană cu două secvenţe de locuire: nivel 4 (1,00-1,20 m) şi nivel 5 (1,20-1,40 m); nivelul 5 reprezintă un sediment maro – cenuşiu, amestecat cu bucăţi de cărbune şi cu un aspect mai tasat decât nivelul 4; alături de ceramică romano-bizantină şi romană timpurie s-au descoperit numeroase oase provenind de la animale de talie mare;
-1,40 – 1,60 / 1,70 m – locuire elenistică: nivel 6 – sediment de culoare bej – cenuşie, amestecat cenuşă şi cărbune; ceramică pictată cu firnis şi fragmente de amfore, un piron de bronz, o tijă de fier; în profilul de NV al secţiunii S.V a fost descoperit un craniu de ecvideu depus într-un strat de cenuşă
-1,60 / 1,70 – 1,80/2,00 m –locuire traco-getică: nivel 7 sediment de culoare cenuşie – negricioasă amestecat cu importuri amforice greceşti şi fragmente ceramice hallstattiene;
-2,00 /2,10 – 2,35 m – locuire hallstattiană sporadică - nivel 8 – strat de pietriş, mai gros în faţa peşterii şi sediment aluvionar amestecat cu foarte puţine fragmente ceramice hallstattiene;
-2,35 – 2,60 m – acumulare naturală – nivel 9– sediment de culoare bej – maronie, amestecat cu foarte puţine oase; în faţa peşterii strat din blocuri de piatră;
-2,60 – 2,80 m – nivel de locuire Gumelniţa/Cernavodă I – nivel 10; fragmente ceramice cu scoică în pastă şi decorate cu şnurul alături de ceramică pictată cu grafit; oase de animale şi un fragment de calotă umană, vârf de săgeată de silex;
-2,80 – 3,10 m – nivel de locuire Hamangia – nivel 11 – ceramică decorată cu impresiuni şi incrustată cu pastă albă, oase de animale,

https://biblioteca-digitala.ro

lame de silex;
-3,10 – 3,50 m - nivel de locuire Hamangia – nivel 12 – fragmente ceramice Hamangia, oase de animale.

Cheia - Grota Călugărului

Situată la 12 m altitudine faţă de cursul Casimcei, în masivul din apropierea izvorului, Grota Călugărului reprezintă un mic culoar, creat de un aven. Sondajul efectuat în interiorul grotei a permis descoperirea unor urme de locuire din perioadă medieval timpurie (ceramică Dridu) şi eneolitic (ceramică Cernavodă I şi gratoar de silex).

Cheia – Dealul Pazvant

Cercetările de teren efectuate pe malul Casimcei au permis identificarea unei necropole medievale cu morminte plane (acoperite cu pietre), situată la poalele dealului Pazvant. În zona prăbuşită, aproape de cursul actual al râului, s-au descoperit oase umane şi o calotă craniană. În caseta deschisă în dreptul craniului a apărut un individ aşezat în poziţia întins pe spate, orientat vest – est; în dreptul mâinii s-a descoperit o monedă otomană (Murat III).

Depunerile stratigrafice din faţa Peşterii La Izvor demonstrează o utilizare intensă a spaţiului începând din perioada eneolitică timpurie (Hamangia III) până în perioadă contemporană. Niveluri naturale, sub formă de acumulări aluvionare şi bolovăniş, marchează producerea unor fenomene naturale de mare amploare (inundaţii, cutremure), cel mai semnificativ dintre acestea fiind cel de la sfârşitul eneoliticului (nivel 9).

Obiectivele cercetării viitoare:
- Identificarea necropolei corespunzătoare aşezării Hamangia III din punctul Cheia – Vatra Satului;
- Extinderea suprafeţei S.III – deschisă, în 2011, la intrarea în Peştera Craniilor;
- Cercetarea mormintelor medievale, afectate de alunecări de teren, din punctul Cheia La Pazvant;
- Prospecţiuni pe Valea Casimcei (Grădina, Casian, Mireasa).

Bibliografie:

V. Voinea, B. Szmoniewski, Coabitări şi simbioze culturale în eneoliticul din Dobrogea. Studiu *de caz: Cheile Dobroge*i - Casian, Pontica 45, 2012, 15 p. (sub tipar).

16. Cioroiu Nou, com. Cioroiași, jud. Dolj

Punct: Cetate

Cod sit: 71849.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 76/2012

Colectiv: Dorel Bondoc – responsabil (MO Craiova), Gabriela Filip (absolventă Univ. Alba Iulia)

Săpăturile de pe şantierul arheologic Cioroiu Nou, campania 2012 s-au desfăşurat în perioada 16 iulie - 3 octombrie, fondurile băneşti necesare fiind alocate pe bază de proiect de către Consiliul Judeţean Dolj.

Săpăturile s-au concentrat şi anul acesta în sectorul de nord-vest al fortificaţiei, de fapt singurul neacoperit de culturi agricole. Primele zile au fost afectate curăţării terenului destinat cercetării, de vegetaţia densă crescută ca urmare a precipitaţiilor abundente din primăvara anului 2012. S-au îndreptat profilele săpăturilor anterioare şi s-a procedat la taluzarea peretelui de pământ dintre terme (clădirea A) şi clădirile puse în evidenţă în campaniile de săpături din anii 2010-2011 (clădirile B şi C). Urmare a operaţiunii din urmă, a fost pus în evidenţă un cuptor menajer la adâncimea de -0,75 m faţă de actualul nivel de călcare, situat în vecinătatea colţului de sud-est al clădirii termelor. Cuptorul se distinge pe profil printr-o crustă roşie de pământ puternic ars, groasă de 0,07m. Înălţimea cuptorului era de 0, 32 m, iar lungimea de 0,70 m. La demontarea sa am găsit în interior oase de animale şi câteva fragmente ceramice, fapt ce confirmă utilitatea sa.

Şi la Cioroiu Nou există ca peste tot în Oltenia, aceeaşi problemă a monumentelor romane: demantelarea şi spolierea sistematică a edificiilor în epoca modernă, în vederea extragerii pietrei de calcar. Există situaţii când unele clădiri au fost demantelate total, existenţa lor şi planul putând fi reconstituite numai după amprentele lăsate în pământ de ziduri.

Primul edificiu dintre cele puse în evidenţă în interiorul fortificaţiei de la Cioroiu Nou este clădirea termelor, numită de aici înainte clădirea A. Termele au fost cercetate sistematic în anii 2008-2010[1], în anul 2012 efectuându-se doar reparaţii minore ale ruinelor conservate deja.

La nord de terme, la o distanţă de 5m de acestea şi având aceeaşi orientare (nord-vest / sud-est), a fost pusă în evidenţă o clădire cu ziduri de piatră, groase de 0,70 m (clădirea B). Interiorul său a fost compartimentat în mai multe camere de formă rectangulară. Utilitatea acestei clădiri nu poate fi precizată în acest moment. Din interiorul său provin fragmente de cărămizi şi ţigle, vase ceramice, monede, obiecte de bronz, os, etc., adică tot ceea ce este firesc să fie descoperit într-o clădire de epocă romană. În timpul săpăturilor, între această clădire şi cea a termelor a fost sesizat un strat subţire de pietriş şi nisip, ceea ce lasă loc presupunerii că între cele două clădiri exista un drum.

La est de clădirea B descrisă mai sus, a fost pusă în evidenţă o alta (clădirea C), a cărei lungime este de 15,70 m. Ziduri au grosimea de 0,60 m şi au fost realizate din piatră de calcar, sâgă şi pietre de râu, legate cu mortar. Interiorul acestei clădiri a fost pavat cu pietre de râu şi sâgă, putând fi vorba despre o curte interioară. Pe laterala de nord a clădirii i-a fost ataşată cel puţin o cameră. Din interiorul clădirii provine o cantitate mare de materiale arheologice: ceramică de uz casnic şi pictată, monede, fibule, alte obiecte de fier şi bronz, etc. Foarte interesant, au ieşit la iveală şi câteva fragmente informe de la una sau mai multe statui de bronz, precum şi resturi de zgură de plumb.

Thermele (clădirea A) şi celelalte două clădiri prezentate aici (clădirile B şi C) datează cu siguranţă din prima jumătate a secolului III. Această cronologie se bazează pe materialele descoperite în interiorul lor, ce oferă posibilităţi de datare (fibule şi monede). Urmele consistente de arsură şi tăciuni observate în timpul săpăturilor atestă faptul că au sfârşit într-un chip violent. Şi întrucât monedele şi fibulele descoperite aici nu depăşesc mijlocul secolului III, există motive serioase pentru a plasa cronologic momentul distrugerii lor în timpul războiului cu carpii din anul 247[2].

După acest episod, la o dată ce nu poate fi precizată, activitatea de construcţie a fost reluată. La nord de clădirea B, au fost descoperite urmele altor clădiri, cu ziduri groase de 0,30m. Pentru ridicarea lor s-au folosit piatră de calcar şi de râu, legate cu mortar. Deşi au aceeaşi orientare ca cea a clădirilor precedente, nivelul superior în care au fost aflate, traseul şi grosimea zidurilor exclude contemporaneitatea lor cu cele dintâi.

O altă construcţie de aceeaşi factură a fost surprinsă şi în interiorul clădirii cu interiorul pavat cu piatră despre care am vorbit mai sus (clădirea C). Peste acest pavaj a fost construită o clădire cu cel puţin două camere, cu ziduri grose de 0,40 m, realizate din pietre

[1] Despre termele legiunii VII Claudia de la Cioroiu Nou, vezi D. Bondoc, Cioroiu Nou. 100 descoperiri arheologice / One hundred archaeological discoveries, Craiova 2010, p. 13-16.

[2] Despre datarea acestui eveniment, I. Piso, Războiul lui Philippus cu carpii, In memoriam Constantini Daicovici, Cluj 1974, p. 301-302.

https://biblioteca-digitala.ro

şi cărămizi sparte legate cu mortar.

O datare precisă a acestor construcţii ridicate cândva după mijlocul secolului III, este imposibilă în stadiul actual al cercetărilor. Nu le vom numerota aici, datorită faptului că planul lor nu este complet încă. Materialele arheologice prelevate din interiorul lor (ceramică, monede) sunt de epocă romană. În comparaţie cu clădirile A, B şi C din prima jumătate a secolului III, zidurilor lor sunt însă mult mai subţiri, părând mai degrabă nişte improvizaţii. Chiar şi materialele de construcţie din care au fost realizate, provin din spolierea clădirilor din prima jumătate a secolului III: pietre, fragmente de ţigle, olane şi cărămizi (nici una întreagă). Pentru pavarea interiorului lor au fost folosite ţigle şi cărămizi sparte, fragmente de tubuli şi olane, chirpici, fragmente ceramice, pietre de râu.

În continuare, s-a trecut la secţionarea sistemului defensiv în vederea stabilirii continuităţii elementelor sale (valuri, berma, şanţuri) în sectorul de nord-vest al fortificaţiei, unde acestea nu mai sunt vizibile pe teren. Lucrările de terasare a terenului efectuate în timpul regimului comunist în vederea obţinerii de terenuri agricole, le-au nivelat/astupat cu totul.

Au fost puse în evidenţă două şanţuri, două valuri şi o berma, ca de altfel şi pe celelalte laturi ale fortificaţiei, după cum urmează.

Vallum 1: a fost realizat cu pământul gaben rezultat din săparea şanţului Fossa 1 şi are o lăţime maximă de 7 m.

Berma: a fost realizată dintr-un pământ de culoare galben-cenuşie şi se găseşte la baza valului 1, în vederea unei mai bune stabilităţi a acestuia; lăţime - 2,50 m.

Fossa 1: a fost săpată în forma literei V, cu braţele larg deschise; conţine în umplutură o mare cantitate de ţigle, pietre, cărămizi şi chiar un fragment de coloană; lăţime gură- 7,80 m; adâncime- 1,90 m.

Vallum 2: a fost realizat cu pământul galben rezultat din săparea şanţului Fossa 2; lutul galben prezintă intruziuni de culoare albă; a fost străpuns într-o perioadă ulterioară ridicării lui, de două gropi (moderne?); lăţime maximă- 4 m.

Fossa 2: a fost surprins doar la partea sa inferioară (ic-ul); a fost săpat în forma literei V, cu vârful rotunjit; umplutura sa conţine fragmente ceramice, chirpici şi tăciuni; lăţime gură- 3,50 m.

În exteriorul sistemului defensiv au fost depistate mai multe gropi menajere ce conţineau fragmente ceramice, ţigle şi cărămizi fragmentare, precum şi oase de animale. [Dorel Bondoc].

17. Corabia, jud. Olt [Sucidava]

Cod sit: 125551.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 67/2012

Colectiv: Petre Gherghe – responsabil, Lucian Amon (Univ. Craiova), Mirela Cojoc (MAE Corabia), Constantin C. Petolescu, Ştefan Vasiliţă (IAB), Onoriu Stoica (SNR filiala Craiova)

Situl arheologic Sucidava este amplasat în jud. Olt, oraşul Corabia, cartierul Celei, str. Sucidava, la o distanţă de circa 1 km faţă de malul nordic al Dunării. El cuprinde două puncte de interes arheologic major: zona aşezării romane civile, suprapusă în totalitate de construcţii moderne; zona platoului cetăţii romano-bizantine. În acest din urmă punct au fost identificate în special vestigii din perioada de tranziţie la epoca bronzului, a doua epocă a fierului, epoca romană timpurie (sec. II-III), epoca romană târzie (sec. IV-V), epoca paleobizantină (sec. VI) şi epoca medievală (sec. XIII-XVI).

Campania din anul 2012 s-a desfăşurat între 3-12 iulie 2012. Săpăturile arheologice au fost efectuate în zona centrală din interiorul cetăţii romano-bizantine, denumită Suprafaţa 2002, în casetele C.1, C.8, C.9, C.17 şi C.18, situate la extremitatea nordică a suprafeţei respective.

Obiectivul campaniei 2012 a vizat continuarea cercetărilor din anul precedent, care atinseseră adâncimea maximă în caseta C.9, la -2,00 m, unde fusese surprins nivelul dacic târziu (sec. I a.Chr. - sec. I p.Chr.), în care au fost descoperite o vatră rituală cu decor şi o alta, distrusă încă din antichitate. În campania actuală au fost înregistrate rezultate notabile doar în casetele C.8, C.9 şi C.18.

Caseta C.8. La adâncimea de 1,90 m au fost identificate urmele unei locuinţe modeste, care, din punct de vedere stratigrafic, aparţine perioadei cuprinsă între sfârşitul sec. III şi primele decenii ale sec. IV. Ea pare să fi fost dezafectată şi nivelată la capătul acestei perioade, probabil în contextul lucrărilor edilitare din epoca constantiniană. De aceea, elementele păstrate din structura sa sunt extrem de puţine. Se remarcă o vatră de foc cu formă dreptunghiulară, orientată nord-sud şi realizată din lut ars la roşu. Dimensiunile sale observabile sunt de 1,00 x 0,60 m, dar nu este exclus ca ea să continue şi dincolo de profilul sudic al casetei. De-a lungul laturilor, vatra pare să fi fost mărginită de câte un şir de pietre mari de râu, parţial deranjate în prezent. În jurul său se observă mai multe fragmente de cărămizi romane aşezate în dungă, al căror amplasament pare a sugera existenţa unor aliniamente. În capătul nord-vestic al vetrei este amplasată groapa care o deservea. Aceasta are forma ovală, cu diametrul maxim de 1,30 m şi o adâncime de 0,40 m. În umplutura gropii, sub un „capac" alcătuit din resturi de cărămidă care provin probabil de la nivelarea locuinţei, se remarcă, pe lângă multă cenuşă, melci, oase calcinate de animale, bucăţi de lutuială şi câteva mici fragmente de ceramică romană. La nord de vatra descrisă s-a păstrat o mică porţiune din podeaua locuinţei. Ea a fost amenajată dintr-un strat de pământ cu grosimea de cel puţin 8 cm, care apare sub forma unei lutuieli compacte, de culoare gălbuie, plasată peste un strat de pietriş de râu. Pe suprafaţa podelei s-a constatat prezenţa unei alte gropi menajere, dar de dimensiuni mult mai mici (diametru maxim 0,35 m), în care a fost descoperită cenuşă şi gura unei amfore romane.

Pentru a completa informaţiile de ordin stratigrafic, la vest de zona ocupată de urmele locuinţei descrise mai sus, în aceeaşi casetă a fost practicat un sondaj de control cu lăţimea de 2,60 m şi lăţimea de 1,00 m, orientat N-S, care a atins adâncimea maximă de 2,70 m. El a confirmat că locuinţa în discuţie suprapune un nivel dacic, atestat în perimetrul sondajului prin fragmente ceramice lucrate cu mâna şi decorate cu butoni sau cu brâuri alveolate. Sub acesta, la -2,70 m a fost sesizat un alt nivel, din care ne-a reţinut atenţia un fragment provenit din buza unui vas hallstattian cu pasta neagră, lustruit pe ambele feţe, şi o mică cute din piatră.

Caseta C.9. A fost demontată vatra cu decor, dezvelită în campania precedentă, la o adâncime de aproximativ 2,00 m. În jurul acesteia, în acelaşi nivel, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice dacice lucrate cu mâna.

Caseta C.18. Deoarece pe aproximativ două treimi din suprafaţa casetei săpătura din campaniile anterioare s-a oprit pe nivelul unui pavaj din epoca paleobizantină (sec. VI p.Chr.), în anul 2012 ea s-a limitat la spaţiul din treimea nordică a casetei în discuţie, unde a ajuns la adâncimea de 2,00 m. Aici au fost sesizate urmele unei masive nivelări în care s-au conservat numeroase fragmente ceramice lucrate cu mâna şi decorate cu butoni şi brâuri alveolate. Sub aceasta s-a constatat prezenţa unui strat masiv de cenuşă, în care se observă urmele provenite de la o suprastructură de lemn incendiată. În stratul respectiv a fost descoperită şi o monedă, din păcate total distrusă datorită arderii intense la care a fost supusă şi a oxidării. Deoarece săpătura s-a oprit la adâncimea menţionată, nu ne putem pronunţa deocamdată cu certitudine asupra tipului de construcţie a cărei incendiere a generat această acumulare de

https://biblioteca-digitala.ro

cenuşă.

Obiecte descoperite. Cercetările actuale au condus la descoperirea unor obiecte din bronz (două verigi din bronz, pentru conexiunea plăcuţelor de lorica sqamata şi trei monede, dintre care doar una lizibilă - emisă de împăratul Probus), din os (o spatulă) şi corn (câteva vârfuri tăiate la bază), din piatră (o cute şi o greutate de pescuit realizată prin reutilizarea unei bucăţi de piatră de construcţie calcaroasă). Dintre obiectele din ceramică, ne mărginim să amintim un fragment de cărămidă ştampilată cu textul LV[Macedonica], un fragment de ţiglă ştampilată cu textul VAR[INIA] şi o greutate pentru plasa de pescuit, ultima identificată în nivelul dacic. Toate obiectele au fost predate Muzeului de Arheologie şi Etnografie Corabia.

Săpăturile efectuate în anul 2012 în interiorul cetăţii romano-bizantine de la Sucidava au condus la completarea informaţiilor existente şi culegerea unor noi date referitoare la locuirea din etapa romană timpurie, de la finele sec. III-începutul sec. IV p.Chr. (o nouă locuinţă, prevăzută cu vatră şi două gropi menajere), cât şi la urmele de factură geto-dacă (o construcţie incendiată şi nivelată) din sec. I a.Chr.-I p.Chr. Cercetările din anul viitor vor continua tot în extremitatea nordică a Suprafeţei 2002.[Petre Gherghe, Lucian Amon]

Résumé:

Les recherches ont été menées dans l'intérieur de la forteresse romano-byzantine. Dans la cassette C.8 nous avons découvert les restes d'une modeste maison datée entre la fin du IIIe siècle et le début du IVe siècle (le foyer, avec son cendrier, et une partie du plancher en terre battue). Probablement, elle a été détruite et nivelé dans le contexte des travaux édilitaires de Constantin le Grand. Dans la cassette C.18 nous avons découvert des nombreux fragmentes de poterie geto-dace et une couche massive de cendre, qui provient d'une superstructure en bois, brûlé.

17. Corabia, jud. Olt [Sucidava]

Cod sit: 125551.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 67/2012

Colectiv: Petre Gherghe – responsabil, Lucian Amon (Univ. Craiova), Mirela Cojoc (MAE Corabia), Constantin C. Petolescu, Ştefan Vasiliţă (IAB), Onoriu Stoica (SNR filiala Craiova)

Situl arheologic Sucidava este amplasat în jud. Olt, oraşul Corabia, cartierul Celei, str. Sucidava, la o distanţă de circa 1 km faţă de malul nordic al Dunării. El cuprinde două puncte de interes arheologic major: zona aşezării romane civile, suprapusă în totalitate de construcţii moderne; zona platoului cetăţii romano-bizantine. În acest din urmă punct au fost identificate în special vestigii din perioada de tranziţie la epoca bronzului, a doua epocă a fierului, epoca romană timpurie (sec. II-III), epoca romană târzie (sec. IV-V), epoca paleobizantină (sec. VI) şi epoca medievală (sec. XIII-XVI).

Campania din anul 2012 s-a desfăşurat între 3-12 iulie 2012. Săpăturile arheologice au fost efectuate în zona centrală din interiorul cetăţii romano-bizantine, denumită Suprafaţa 2002, în casetele C.1, C.8, C.9, C.17 şi C.18, situate la extremitatea nordică a suprafeţei respective.

Obiectivul campaniei 2012 a vizat continuarea cercetărilor din anul precedent, care atinseseră adâncimea maximă în caseta C.9, la -2,00 m, unde fusese surprins nivelul dacic târziu (sec. I a.Chr. - sec. I p.Chr.), în care au fost descoperite o vatră rituală cu decor şi o alta, distrusă încă din antichitate. În campania actuală au fost înregistrate rezultate notabile doar în casetele C.8, C.9 şi C.18.

Caseta C.8. La adâncimea de 1,90 m au fost identificate urmele unei locuinţe modeste, care, din punct de vedere stratigrafic, aparţine perioadei cuprinsă între sfârşitul sec. III şi primele decenii ale sec. IV. Ea pare să fi fost dezafectată şi nivelată la capătul acestei perioade, probabil în contextul lucrărilor edilitare din epoca constantiniană. De aceea, elementele păstrate din structura sa sunt extrem de puţine. Se remarcă o vatră de foc cu formă dreptunghiulară, orientată nord-sud şi realizată din lut ars la roşu. Dimensiunile sale observabile sunt de 1,00 x 0,60 m, dar nu este exclus ca ea să continue şi dincolo de profilul sudic al casetei. De-a lungul laturilor, vatra pare să fi fost mărginită de câte un şir de pietre mari de râu, parţial deranjate în prezent. În jurul său se observă mai multe fragmente de cărămizi romane aşezate în dungă, al căror amplasament pare a sugera existenţa unor aliniamente. În capătul nord-vestic al vetrei este amplasată groapa care o deservea. Aceasta are forma ovală, cu diametrul maxim de 1,30 m şi o adâncime de 0,40 m. În umplutura gropii, sub un „capac" alcătuit din resturi de cărămidă care provin probabil de la nivelarea locuinţei, se remarcă, pe lângă multă cenuşă, melci, oase calcinate de animale, bucăţi de lutuială şi câteva mici fragmente de ceramică romană. La nord de vatra descrisă s-a păstrat o mică porţiune din podeaua locuinţei. Ea a fost amenajată dintr-un strat de pământ cu grosimea de cel puţin 8 cm, care apare sub forma unei lutuieli compacte, de culoare gălbuie, plasată peste un strat de pietriş de râu. Pe suprafaţa podelei s-a constatat prezenţa unei alte gropi menajere, dar de dimensiuni mult mai mici (diametru maxim 0,35 m), în care a fost descoperită cenuşă şi gura unei amfore romane.

Pentru a completa informaţiile de ordin stratigrafic, la vest de zona ocupată de urmele locuinţei descrise mai sus, în aceeaşi casetă a fost practicat un sondaj de control cu lăţimea de 2,60 m şi lăţimea de 1,00 m, orientat N-S, care a atins adâncimea maximă de 2,70 m. El a confirmat că locuinţa în discuţie suprapune un nivel dacic, atestat în perimetrul sondajului prin fragmente ceramice lucrate cu mâna şi decorate cu butoni sau cu brâuri alveolate. Sub acesta, la -2,70 m a fost sesizat un alt nivel, din care ne-a reţinut atenţia un fragment provenit din buza unui vas hallstattian cu pasta neagră, lustruit pe ambele feţe, şi o mică cute din piatră.

Caseta C.9. A fost demontată vatra cu decor, dezvelită în campania precedentă, la o adâncime de aproximativ 2,00 m. În jurul acesteia, în acelaşi nivel, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice dacice lucrate cu mâna.

Caseta C.18. Deoarece pe aproximativ două treimi din suprafaţa casetei săpătura din campaniile anterioare s-a oprit pe nivelul unui pavaj din epoca paleobizantină (sec. VI p.Chr.), în anul 2012 ea s-a limitat la spaţiul din treimea nordică a casetei în discuţie, unde a ajuns la adâncimea de 2,00 m. Aici au fost sesizate urmele unei masive nivelări în care s-au conservat numeroase fragmente ceramice lucrate cu mâna şi decorate cu butoni şi brâuri alveolate. Sub aceasta s-a constatat prezenţa unui strat masiv de cenuşă, în care se observă urmele provenite de la o suprastructură de lemn incendiată. În stratul respectiv a fost descoperită şi o monedă, din păcate total distrusă datorită arderii intense la care a fost supusă şi a oxidării. Deoarece săpătura s-a oprit la adâncimea menţionată, nu ne putem pronunţa deocamdată cu certitudine asupra tipului de construcţie a cărei incendiere a generat această acumulare de cenuşă.

Obiecte descoperite. Cercetările actuale au condus la descoperirea unor obiecte din bronz (două verigi din bronz, pentru conexiunea plăcuţelor de lorica sqamata şi trei monede, dintre care doar una lizibilă - emisă de împăratul Probus), din os (o spatulă) şi corn (câteva vârfuri tăiate la bază), din piatră (o cute şi o greutate de pescuit realizată prin reutilizarea unei bucăţi de piatră de construcţie

https://biblioteca-digitala.ro

calcaroasă). Dintre obiectele din ceramică, ne mărginim să amintim un fragment de cărămidă ştampilată cu textul LV[Macedonica], un fragment de ţiglă ştampilată cu textul VAR[INIA] şi o greutate pentru plasa de pescuit, ultima identificată în nivelul dacic. Toate obiectele au fost predate Muzeului de Arheologie şi Etnografie Corabia.

Săpăturile efectuate în anul 2012 în interiorul cetăţii romano-bizantine de la Sucidava au condus la completarea informaţiilor existente şi culegerea unor noi date referitoare la locuirea din etapa romană timpurie, de la finele sec. III-începutul sec. IV p.Chr. (o nouă locuinţă, prevăzută cu vatră şi două gropi menajere), cât şi la urmele de factură geto-dacă (o construcţie incendiată şi nivelată) din sec. I a.Chr.-I p.Chr. Cercetările din anul viitor vor continua tot în extremitatea nordică a Suprafeţei 2002.[Petre Gherghe, Lucian Amon]

Résumé:

Les recherches ont été menées dans l'intérieur de la forteresse romano-byzantine. Dans la cassette C.8 nous avons découvert les restes d'une modeste maison datée entre la fin du IIIe siècle et le début du IVe siècle (le foyer, avec son cendrier, et une partie du plancher en terre battue). Probablement, elle a été détruite et nivelé dans le contexte des travaux édilitaires de Constantin le Grand. Dans la cassette C.18 nous avons découvert des nombreux fragmentes de poterie geto-dace et une couche massive de cendre, qui provient d'une superstructure en bois, brûlé.

17A. Covasna, jud. Covasna

Punct: Cetatea Zânelor

Cod sit: 63535.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 39/2012

Colectiv: Viorica Crişan – responsabil, Paul Pupeză, Nagy Jozsef (MNIT), Valeriu Sîrbu (M Brăila), Monica Mărginenu-Cârstoiu (IAB), Virgil Apostol (MNIR)

Cercetările arheologice au avut un singur obiectiv important: finalizarea secţiunii S7H.

Secţiunea S 7H a fost trasată din 2007 pe o suprafţă de 3 x 6 m. În campania din 2008 am mărit dimensiunile acesteia la 19 x 4 m. Prin îndreptarea anuală a malurilor s-a ajuns în 2012 la o suprafaţă de 20 x 6 m. Secţiune 7H a avut ca scop clarificarea dimensiunilor şi a traseului zidului de curtină a terasei a II-a, din partea sud-estică a bastionului, precum şi stratigrafia terasei respective. Secţiunea nu a putut fi finalizată în 2012.

Aşa după cum arătam în raportul campaniei 2008, în suprafaţa deschisă pe zid şi în faţa acestuia pe terasă, a apărut o cantitate mare de pietre rezultate din demantelare. După eliminarea pietrelor căzute s-a constatat, sub stratul de lut ars la roşu, existenţa unei reamenajari, respectiv a unei palisade ridicată după distrugerea cetăţii dacice. Cu toate că piesele care predomină, în acest ultim nivele de locuire, sunt majoritatea de factură dacică (fructiere, oale, străchini, capace etc., lucrate cu roata, de culoare cenuşie sau vase lucrate cu mina), printre ele au apărut şi câteva fragmnte de vase, (unul întregibil), de factură romană provincială. Situaţia am presupus-o şi în celelalte secţiuni cercetate în jurul bastionului, dar abia acum s-a configurat cu certitudine. În timpul cercetărilor arheologice, din anii 1942-1943, Alexandru Ferenczi a descoperit, spre nord la în zona de legătură dintre trasa I şi terasa a II-a, în imediata apropiere a acropolei, tigle romane şi a presupus exitenţa unui turn de supraveghere şi desigur a unor trupe romane care au staţionat o perioadă aici. E prematur să ne pronunţăm în acest sens, dar nu excudem posibilitatea, aşa după cum, nu excludem nici posibilitatea ca o comunitate dacică să fi revenit după distrugerea cetăţii de către romani şi să fi încercat o reorganizare a spaţiului şi a forţelor. Oricum şi această ultimă fortificare a fost distrusă şi incendiată. Pe intraga suprafaţă cercetată, într-un strat de culoare negru gălbui, gros de circa 0,20 m, au apărut numeroase vase de factură dacică dar şi fragmente de vase romane provinciale, iar în imediata apropiere a zidului, bârne carbonizate şi un strat gros (0,20 m) de lut ars la roşu.

La 6 m de zid, înspre terasă, a apărut un pavaj de pietre, lat de cca. 2 m. Pe acest pavaj au fost descoperite, pe lângă fragmente ceramice de factură dacică, două creuzete fragmentare şi zgură de fier. Amenajarea respectivă aparţine ultimului nivel, un atelier care se prelungeşte în porţiunea nord vestică, încă necercetată. În profil a apărut şi urma vetrei de foc. Sub pavajul de pietre a apărut o altă amenajare cu o vatră de foc înspre profilul nord-vestic, îndelung folosită, fragmente de vase, zgură de fier, mai multe pandantive de bronz, o mărgică de sticlă şi bucăţi mari de lipitură. Acest fapt ne îndeamnă să presupunem că, în ultimul nivel de locuire dacică, aici a funcţionat un atelier care a fost refăcut de cei care sau aşezat sau reaşezat după distrugerea cetăţii.

În ultimul nivel de locuire dacică, în imediata apropierea zidului, au apărut numeroase vase întregi sau fragmentare, vase de sticlă, o monedă romană imperială (Vespasian,74 p. Chr.) şi o fibulă de bronz într-o stare de conservare foarte bună, datată în a doua jumătate a sec. I p. Chr. şi prima jumătate a sec. II p. Chr., cuie şi cuţite din fier, unelte din lut şi din piatră.

Tot din ultimul nivel de locuire dacică provin urmele unei construcţii, marcate prin bucăţi mari de lipitură arsă, bârne carbonizate, o vatră de foc şi un număr impresionant de vase întregibile (capace, borcane, străchini, fragmente de amfore, căni, ceşti etc).

La fel ca şi în celelalte secţiuni cercetate, între ultimul nivel de locuire dacică şi primul, se află un strat gros de lut galben de circa 40-60 cm. Acest strat a fost depus în urma primei distrugeri a cetăţii, foarte posibil în vremea lui Burebista. De altfel la baza acestui pământ lutos (- 1 m), amestecat cu pietre şi cu foarte puţine urme arheologice a fost descoperită o monedă celtică, Boii Mari (70-40 a. Chr.), ceea ce ne face să presupunem că, după luptele cu celţii din jurul anilor 60 a. Chr., în drumul spre cetăţile greceşti (cca 55 a. Chr.), soldaţii lui Burebista distrug şi iau în stăpânire cetatea de la Covasna.

În campania 2012 cercetările au continuat în primul nivel de locuire dacică. Au fost cercetate 18 complexe constând din gropi de stâlpi, vetre de foc, platforme de vase, şi platforme de chirpici ars. Din acestea a ieşit o cantitate mare de vase lucrate cu mâna şi cu roata, străchini, boluri şi amfore de import; diverse obiecte din fier (se remarcă un fragment de foarfecă); fusaiole, jetoane, cute de piatră; piese de podoabă (mărgele din sticlă, chihlimbar şi ceramică; un inel din argint; 2 fragmente de brăţări din bronz) şi oase de animale.

Secţiunea nu a fost finalizată nici în acest an. Urmează ca în campania viitoare să o finalizăm şi să reuşim să depistăm paramentul interior al zidului de curtină. Complexele cercetate şi artefactele descoperite ne arată că prima fază de locuire (sfârşitul sec II – sec. I a. Chr.) a fost relativ calmă cu activităţi specifice unei aşezări civile.

Secţiune a fost executată manual iar caroiajul utilizat a fost cel de 2 x 2 m. Au fost făcute releveele ruinelor descoperite, s-au desenat profilele iar complexele surprinse au fost înregistrate atât cu mijloace clasice (fotografie, desen - grunduri/profile) cât şi moderne, (înregistrări cu staţie GPS).

Problemele pe care le ridică un sit de dimensiunile Cetăţii Zânelor (o acropolă şi patru terase înconjurate de ziduri din piatră, posibil mai multe bastioane) sunt foarte numeroase. În campaniie viitoare se impune finalizarea cercetărilor efectuate în jurul bastionului, de pe terasa a II-a, cercetarea acropolei, de altfel extrem de dificilă

https://biblioteca-digitala.ro

din cauza numeroaselor gropi lăsate de căutătorii de comori precum şi deschiderea unei secţiuni pe latura nord-vestică a terasei a III-a unde presupunem existenţa porţii de acces în cetate. Ar necesita, de asemenea, deschisă o suprafaţă pe terasa a III-a, colţul vestic, unde, după configuraţia terenului, pare să indice un alt bastion. Ar fi, de asemenea, extrem de importantă cercetarea extremităţii nordice a terasei a II-a (unde se leagă de terasa I), acolo unde Alexandru Ferenczi vorbeşte de existenţa unui turn de supraveghere roman.

La finalul săpăturii au fost protejate zidurile descoperite şi înlocuite panourile deteriorate. Au fost protejate de asemenea complexele dezvelite în S7H.

Datorită numărului mare de vizitatori care doresc să vadă vestigiile „Cetăţii Zânelor" am optat, împreună cu Asociaţia ARA, pentru protejarea acestora cu panouri din lemn şi nu prin reacoperirea cu pământ. În acest fel pot fi foarte uşor imaginate structurile imense de piatră care înconjurau terasele şi acropola.

Bibliografie:
Viorica Crişan, Valeriu Sîrbu, Covasna - Faires Fortress. A Carpathian MountainFortified by Daciens, în Identităţi culturale locale şi regionale, Ed. Mega, 2010, p. 265-285;
Viorica Crişan, Cetatea Zânelor de la Covasna, în Dacii din Curbura Carpaţilor, Sfântu Gheorghe, 2009, p. 59-85;
Viorica Crişan, Valeriu Sârbu, Cristina Popescu, Covasna - "Cetatea Zânelor". Un munte fortificat de daci, în Noi descoperiri arheologice în sud-estul Transilvaniei, Editura Angvstia, Covasna, 2003, p. 51-72.

Abstract:

The single most important objective of the archaeological research was the completion of trench S7H.

Trench S 7H was excavated as early as 2007 on a 3 x 6 m surface. The 2008 campaign extended its sizes to 19 x 4 m. In 2012, a 20 x 6 m surface was reached following the manual levelling of the trench sides. Trench 7H was designed to clarify the sizes and route of the curtain wall of terrace II, in the south-eastern part of the bastion, as well as the stratigraphy of respective terrace. The trench could not be completed yet in 2012.

Large stone quantities resulted from demolition surfaced in the open surface on the wall and in front of it, on the terrace. Subsequent to the removal of the fallen stones, it was noted that below the red-coloured burnt clay layer lay a construction, namely a palisade erected after the destruction of the Dacian fortress. We supposed that similar circumstances were also apparent in the other trenches excavated around the bastion, however they were only recently confirmed. During the archaeological investigations between 1942 and 1943, Alexandru Ferenczi discovered Roman tiles to the north of the connection area between terrace I and II. The author assumed that a surveillance tower was located there and obviously, that certain Roman troops had been in garrison there for a while. Nevertheless, for the time being, we cannot argue in favour or against such hypothesis, although it is not excluded. We cannot either exclude the possibility that a Dacian community had returned after the destruction of the fortress by the Romans and attempted to reorganize both its space and strengths. Nonetheless, that most recent fortification was also destroyed and burned. On the entire examined surface, in a black yellowish layer of ca. 0.20 m thick, emerged many Dacian wares, fragments of Roman provincial wares and just nearby the wall, charred beams and a thick layer (0.20 m) of red-coloured burned clay layer.

A stone pavement, ca. 2 m wide, appeared at 6 m from the wall, towards the terrace. Beside Dacian potshards, two fragmentary crucibles and iron slag were discovered on this pavement. Respective construction belongs to the most recent layer, most likely a workshop extending in the north-western side, still unexcavated. Another construction with fireplace, extensively used, Dacian pottery fragments, iron slag, several bronze pendants, a glass bead and large plaster pieces were identified under the stone pavement. We assume that a workshop, rebuilt by those who settled or resettled the fortress subsequent to its destruction, was in operation in the most recent Dacian inhabitancy layer.

In this last Dacian inhabitancy layer, close by the wall, emerged numerous complete or fragmentary vessels, glass vessels, an imperial Roman coin (Vespasian, AD 74) and a bronze brooch dated to the second half of the 1st c. AD and first half of the 2nd c. AD, iron nails and knives, clay and stone tools.

Still to the most recent Dacian inhabitancy layer belong the traces of a building, marked by large burnt plaster pieces, charred beams, a fireplace and an impressive number of restorable vessels (lids, pots, porringers, amphorae fragments, bowls, cups etc).

Between the last and first Dacian inhabitancy layers lies a ca. 40-60 cm thick layer of yellow clay. This layer was deposited following the first destruction of the fortress, very likely under Burebista. A Celtic coin, Boii Mari (70-40 BC) was discovered at the base of this clayish layer (- 1 m), which makes us assume that after the battles with the Celts around 60 BC, Burebista's soldiers destroyed and seized the fortress at Covasna on route to the Greek cities (ca. 55 BC).

In the 2012 campaign, research of the first Dacian inhabitancy layer continued. 18 features consisting of post pits, fireplaces, vessel platforms and burned adobe platforms were investigated. There emerged a large quantity of hand-made and wheel-made vessels, porringers, bowls and import amphorae, various iron objects (a scissors' fragment is worthy of note); loom weights, tokens, stone whetstone, adornment objects (glass beads, amber and ceramic; one silver ring; 2 bronze bracelet fragments) and animal bones.

The issues related to a site of Cetatea Zânelor size (one acropolis and four terraces surrounded by stone walls, likely several bastions) are manifold. Future excavation campaigns must lead to the completion of the investigations around the bastion, on terrace II, the research of the acropolis, similarly difficult due to the many holes left behind by treasure seekers and the excavation of another trench on the north-western side of terrace III, where we suppose that the access gate to the fortress lies. Another trench should also be dug on terrace III, in the western corner, where the land configuration points to the existence of another bastion. The research of the northern extremity of terrace II (where it joins terrace I), where Alexandru Ferenczi mentions a Roman surveillance tower, would also be of extreme importance.

17B. Crăsanii de Jos, com. Balaciu, jud. Ialomiţa

Punct: Piscu Crăsani

Cod sit: 92934.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 3/2012

Colectiv: Marian Neagu - responsabil (MDJ Călăraşi), Florin Vlad - responsabil sector, Ioan Cernău, Cătălina Cernea (MJ Ialomiţa), Valeriu Sîrbu - responsabil sector (M Brăila), Dan Ştefan, Cristian Ştefan (SC Digital Domain SRL Bucureşti), Monica Constantin (IAB)

Săpăturile arheologice din această campanie s-au desfăşurat pe Platou, urmărindu-se două obiective: a) observaţii stratigrafice, tipurile de complexe de locuire și datarea lor şi b) forma, dimensiunile, structura și cronologia fortificaţiei "B". Vom prezenta succint câteva

https://biblioteca-digitala.ro

complexe și fortificația, iar în final vom face câteva considerații de ordin general.

Secţiunea SI, caseta A (2,00 x 2,20 m), trasată pentu a epuiza cercetarea complexelor 1a și 1b.

C1Gr.1b (A=1,20m; D=1,35m): s-a finalizat cercetarea gropii, de formă uşor tronconică, cu umplutura formată dintr-un sediment cenuşiu-închis, pigmentat cu cenuşă, cărbuni şi bucăţele mici de vetre, plus un număr relativ redus de oase de animale sparte şi puţine fragmente de vase ceramice, getice sau de amfore elenistice. Aproape de fundul gropii era un craniu uman, fără maxilar, aşezat pe stânga, cu faţa la nord; nu are urme de lovituri; în apropiere se mai aflau câteva mici oase post-craniene. Lângă craniu erau un jeton din ceramică, care se adaugă la cele trei, toate din pereţi de vase, găsite în campania anterioară. În rest, umplutura gropii avea aspect ”menajer”. Datare: sec. II-I a. Chr.

C4 Groapa 4, în SI și cas. A; de formă ovală (A = 0,60 m; D=1,35 x 1,10 m). S-a conturat de la adâncimea de 0,55-0,60 m, față de nivelul actual de călcare, observându-se ca o pată de culoare închisă în care se afla o aglomerare de fragmente de vase ceramice, unele în poziție oblică sau verticală, care continua pînă la adâncimea de 0,90 m. Tipurile de vase geto-dacice modelate cu mâna erau reprezentate de borcane și vase mari, iar cele cu roata de strecurătoare, cupă cu picior scund, fructieră, cană; se adaugă câteva fragmente de amforă elenistică.

Tot în această groapă s-a găsit și un cap de cerb, de la o figurină sau protomă de vas, din argilă fină, omogenă, cenușie, foarte expresivă, cu reale valențe artistice. Datare: sec. II-I a. Chr.

SVII, Caseta A (10 x 1 m)

C7, Cuptor 1, în SVII, cas.A, m. 10. La adâncimea de 1,15-1,20 m s-au identificat resturile unui cuptor ”menajer”, cu diametrul de a 0,63 m, săpat doar parțial, întrucât restul intra în malul de nord al casetei. Pereții, din loess fin, nisipos, păstrați pe o grosime de maxim 10 cm, aveau partea interioră cărămizie, ca urmare a arderilor intense, iar cea exterioară gălbuie; bolta era prăbușită în interior. Stratigrafic, el se afla pe un nivel ulterior părăsirii fortificației ”B” de pe Platou, aflată spre sud, în apropiere. Datare: probabil a doua jumătate a sec. I a. Chr.

SIII = 24 x 2,00 m

Complexul 8 Groapa 7 (A=1,60 m). Groapă identificată, în partea superioară, printr-o aglomerare de fragmente de lipitură arsă și de vetre, apoi fragmente ceramice, oase de animale și scoici, conturată cu ceritudine de la adâncimea de 1,10-1,20 m. Umplutura, de sus în jos, avea trei sedimente de grosimi și nuanțe diferite: a) cenușiu cu pigmenți de cărbune, fragmente mici de vase, de vetre și oase de animale, b) brun-roșcat, nisipos, cu rare și mici fragmente de vase și c) cenușiu-negru, cu foarte mult cărbune și bucățele de vatră. Umplutura a conținut, deci, puține materiale geto-dacice. Forma și dimensiunile n-au putut fi precizate întrucât depășeau marginile de est, sud și vest ale secțiunii.

După poziția stratigrafică, probabil sec. II a. Chr.

C9, Aglomerarea 1 de materiale arheologice, observată la - 0,60-0,80 m, de formă ovală, extinsă pe toată lățimea secțiunii, cu o concentrare mai mare de materiale în partea sudică, formată din bucăți mari de vatră puternic arsă, concrețiuni de calcar, oase de animale, rare pietricele și fragmente de vase geto-dacice. După poziția stratigrafică se datează, probabil, în sec. I a. Chr.

Fortificația ”B”. Întrucât informațiile despre această fortificație erau contradictorii, în campaniile din 2011-2012 ne-am propus secționarea ei în trei zone - de est, centrală și de vest - pentru a avea date cât mai complete în privința caracteristicilor și a cronologiei ei.

Observațiile stratigrafice din cele trei secționări ale fortificației (SII = 12 x 2 m; SVII, caseta A = 10 x 2,00 m; SIII = 24 x 2,00 m), executate la marginile și în zona centrală a traseului său, au dus la rezultate similare în privința caracteristicilor sale principale, diferențele fiind în detalii.

Stratigrafic, șanțul a fost săpat de la baza nivelului arheologic de epocă geto-dacică, din loess-ul natural.

Forma și dimensiunile șanțului: fundul plat, pereții verticali ori ușor evazați. La bază, șanțul avea lățimea cuprinsă între 3,00-3,80m, iar la partea superioară deschiderea era de 3,60-4,00m. Adâncimea, la malul sudic, exterior, varia între 0,60-1,20m, iar la malul nordic, spre ”val”, între 1,00-1,70m.

Valul/parapetul din loess, rezultat din săpare, a fost depus pe malul nordic, el păstrându-se pe o înălțime cuprinsă într 0,20/0,60 m și pe o lățime maximă de 3,00 m. Nici în partea lui păstrată in situ și nici în umplutura șanțului nu s-au observat urmele vreunei structuri de lemn (gropi de stâlpi/pari, urme de arsură, cenușă etc.).

Umplura șanțului. Cea mai mare parte din umplutura șanțului, de la bază până spre gură, era relativ unitară din punctul de vedere al sedimentelor/straturilor, ceea ce ar indica o umplere intenționată, la un moment dat, cu pământul din stratul arheologic aflat în apropiere. Numai astfel s-ar putea explica prezența exclusivă a inventarului de epocă geto-dacică în umplutura acestuia din secțiunile SIII și SVII, iar în SII peste 90% erau geto-dacice, doar câteva neolitice.

De asemenea, după această umplere antropică, în toate cele trei situații, partea superioară a șanțului avea o lentilă de microstraturi de culoare gălbuie, maronie ori cenușie, ca urmare a scurgerii naturale de pe parapetul din loess de pe latura de nord. Reamintim că sub această lentilă, care forma un fel de ”capac„ și ”sigila” umplutura șanțului, inventarul era, aproape în totalitate, de epocă geto-dacică, cu excepţia câtorva cioburi neolitice găsite doar în SII.

În nici una din situații nu s-a observat vreo reamenajare/reutilizare a fortificației.

Cercetările arheologice și cele geofizice au demonstrat că această fortificație de formă semicirculară delimita platoul, de la est spre vest, de la o pantă abruptă la alta ale terasei înalte a Ialomiței. Ea era formată dintr-un șanț cu fundul plat și pereții aproape verticali, la care se adăuga un parapet de loess pe partea lui nordică. Date fiind forma sa și lipsa unor alte structuri (palisade) pe parapetul de loess e posibil ca rostul său să fi fost, în primul rând, acela de a delimita, la un moment dat, locuirea, de a asigura o anume protecție pentru oameni și animale și de a evacua apa de pe un platou cu altitudini variate.

Observațiile stratigrafice și inventarul descoperit în umplutura șanțului indică faptul că, foarte probabil[1], fortificația a fost executată la începutul locuirii geto-dacice din etapa a doua, deci cândva în prima jumătate a sec. II a. Chr. Nu după multă vreme, întrucât nu sunt depuneri pe fundul lui, poate ca urmare a extinderii locuirii, șanțul a fost acoperit iar scurgerile naturale de pe ”val”, ca urmare a precipitațiilor, au ”sigilat” umplutura și au nivelat, parțial, terenul.

Cercetările arheologice au evidențiat faptul că locuirea geto-dacică din sec. II-I a. Chr. se extinde atât la nord, cât și la sud de fortificația ”B”.

Rămâne de stabil, dacă va mai fi posibil, care este raportul, stratigrafic și cronologic, dintre fortificația ”A”, care separa promontoriul (acum cele trei mameloane) de Platou, și fortificația ”B”, aflată la circa 35-45 m mai la sud, care separa, la un moment dat, platoul în două.

În ansamblu, toate săpăturile din campania 2012, indiferent de zona de pe Platou unde s-au desfășurat, au dus la identificarea de complexe și materiale din sec. II-I a. Chr., geto-dacice sau elenistice.

[1] Nu excludem, total, nici ipoteza că şanţul ar fi fost executat de comunităţile neolitice, aşa cum s-a afirmat în urma săpăturilor anterioare, coordonate de N. Conovici.

https://biblioteca-digitala.ro

Bibliografie:
I. Andrieşescu, *Piscul Crăsani, ARMSI,* III, Cultura Naţională, Bucureşti, 1924;
N. Conovici, *Şantierul arheologic Piscul Crăsani - 1978, Raport preliminar,* A XIII-a Sesiune naţională de rapoarte, Oradea, 1979, Materiale, Oradea, 1979, p. 143-145;
N. Conovici, M. Neagu, *Şantierul arheologic Piscul Crăsani*, A XV-a Sesiune Naţională de rapoarte, Braşov,1981, Materiale, Bucureşti, 1983, p. 193-200;
N. Conovici, *Câteva figurine antropomorfe getice-dacice descoperite la Piscul Crăsani (com. Balaciu, jud. Ialomiţa),* SCIVA, 25, 1974, 2, p. 295-301;
N. Conovici, C*upele cu decor în relief de la Crăsani şi Copuzu,* SCIVA, 29, 2, 1978, p. 165-183;
N. Conovici, *Piese ceramice de interes deosebit descoperite la Piscu Crăsani,* SCIVA, 32, 4, 1981, p. 571-579 ;
N. Conovici, *Un rhyton ceramic descoperit la Piscul Crăsani,* Thraco-Dacica 8, 1987, p. 92-99; N. Conovici, Obiecte pentru cult şi magie descoperite la Piscul Crăsani, Pontica 27, 1994, p. 61-83;
M. Neagu et alii, CCA 2012, p. 48-50.

18. Fântânele, com. Matei, jud. Bistriţa-Năsăud

Punct: La Gâţa

Cod sit: 33701.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 11/2012

Colectiv: Dan Lucian Vaida – responsabil (MG Năsăud), George G. Marinescu (CMJ Bistrița), Ioana Chira

Săpăturile arheologice s-au desfăşurat în intervalul 9-21 iulie 2012, finanţarea fiind asigurată de Complexul Muzeal Judeţean Bistriţa-Năsăud. Obiectivul campaniei a constat în cercetarea şi delimitarea celor două necropole (celtică şi scitică) stabilite în acest punct. Au fost trasate 11 secţiuni (S_{79}-S_{89}), cele mai multe orientate SV-NE, cu lungimi cuprinse între 15-30 m şi lăţimi de 1,5 şi 2 m, cu martori de 0,5 m, rezultând o suprafaţă verificată de cca. 700 mp. În urma investigaţiilor din acest an a fost identificat un mormânt scitic (M_{39}), datat în sec. VI-V a. Chr., şi unul celtic (M_{40}), aparţinând sec. III-II a. Chr. În acelaşi perimetru au mai fost scoase la suprafaţă câteva fragmente ceramice preistorice şi aşchii de silex, găsite sporadic, care sunt puse în legătură cu o locuire neolitică cunoscută în zonă.

M_{39} – mormânt de inhumaţie; groapă funerară de formă neregulată; ad. de depunere: 0,70 m.; schelet de copil întins pe spate cu braţele aşezate pe bazin, loc unde au fost observate şi urme de ocru de culoare roşie; orientare: V (capul) – E.

Inventar: 1. Strachină de culoare neagră, lucrată cu mâna, cu buza trasă spre interior; 2-3. două mărgele din pastă sticloasă de culoare galbenă, găsite sub cap; 4. oase de animal (ofranda alimentară), aflate în strachină.

M_{40} – mormânt de inhumaţie; groapă funerară de formă ovală; ad. de depunere: 0,50 m; schelet întins pe spate cu braţele încrucişate pe bazin; orientare: NV (capul) – SE.

Inventar: 1. Unealtă din fier (sulă), cu mâner din corn de animal, găsită lângă oasele braţului drept.

Materialul arheologic rezultat a intrat în patrimoniul MG Năsăud, obiectele recuperate necesitând operaţiuni de restaurare. La muzeul din Năsăud se păstrează şi documentaţia de şantier. Cercetările la Fântânele-„La Gâţa" urmează să fie reluate, cu aceleaşi obiective, în vara anului 2013.

Bibliografie:
Dan Lucian Vaida, Celtic finds in North-East Transylvania (IVth-IInd centuries B.S.), în Thracians and celts (Proceedings of the International Colloquium from Bistriţa, 18-20 May 2006), Cluj-Napoca, 2006, p. 295-323.
Dan Lucian Vaida, Preliminary considerations regarding the Celtic cemetery from Fantanele (the point – La Gata), în Funerary Practices of the Bronze and Iron Ages in Central and South-Eastern Europe (Proceedings of the 9th International Colloquium of Funerary Archaeology Bistriţa, 9-11 May 2008), Cluj-Napoca, 2009, p.237-246.
George G. Marinescu, Un mormânt de tip scitic descoperit la Fântânele „La Gâţa", Arhiva Someşană 9, 2010, p. 13-28.

19. Figa, oraş Beclean, jud. Bistriţa-Năsăud

Punct: Băile Figa

Cod sit: 32492.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 44/2012

Colectiv: Valerii Kavruk – responsabil, Dan Lucian Buzea, Adela (Mateş) Kovács (MNCR), Dan Ştefan, Cătălin Constantin (U Bucureşti)

Situl arheologic Băile Figa se află în nordul Câmpiei Someşene, în valea Pârâului Sărat, la 2,62 km SSE de confluenţa acestuia cu râul Meleş, acesta din urmă fiind afluent al Someşului Mare. Din punct de vedere administrativ, acest sit este situat pe teritoriul oraşului Beclean (jud. Bistriţa-Năsăud) – între cartierul Podirei şi satul Figa, în vecinătatea nemijlocită a staţiunii balneare omonime. Situl ocupă partea inferioară a unei depresiuni de formă emisferică ce suprapune un zăcământ de sare. Suprafaţa sitului este de cca. 600 m (N – S) x 200/250 m (V – E).

Situl a fost descoperit în anul 1977 de I. Chintăuan[1]. În anii 2006-2011, un colectiv de cercetare româno-britanic a întreprins în perimetrul sitului şi împrejurimile acestuia cercetări arheologice sistematice şi preventive care au scos în evidenţă numeroase vestigii privind exploatarea sării. Acestea, conform celor cca. 60 de analize ^{14}C, datează între cca. 3200 cal BC şi 800 cal AD, cele mai multe date ^{14}C, încadrându-se între cca. 1500 şi 850 cal BC, urmate de cele din cca. 400/350 – 200 cal BC[2]. Totodată, la extremitatea nordică a sitului au fost descoperite urme relativ consistente de locuire asociate cu ceramica de tip Iernut-Zoltan şi elemente izolate de factura Wietenberg (?), iar la cca. 120-150 m vest de S.III – urme sporadice asociate cu fragmente ceramice de factură Lăpuş şi Noua.

Obiectivele campaniei din 2012 au fost următoarele: 1. cercetarea unei construcţii de lemn din epoca bronzului, dezvelită parţial de lucrările de extragere a nămolului terapeutic; 2. recoltarea probelor de sare gemă şi ceramică în vederea stabilirii amprentelor specifice zăcământului local; 3. stabilirea poziţiei zăcământului de

[1] I. Chintăuan, I. Russu, *Consideraţii cu privire la utilizarea sării şi apelor sărate din nord-estul Transilvaniei, File de istorie 5*, Bistriţa,1988. p. 238-277.

[2] V. Cavruc, A. Harding, D. Buzea, Adela Kovacs, G. Marinescu, T. Ważny, R. Brunning, A.G. Brown, *Cercetările privind exploatarea sării în nord-estul Transilvaniei (2006-2010).* Raport preliminar, Angustia 14, 2010, p. 165-244; A. Harding, V. Kavruk, A prehistoric salt production site at Băile Figa, Romania, *Eurasia Antiqua* 16, 2010, p.131-167; V. Cavruc, A. Harding, New Archaeological Researches concerning Saltworking in Transylvania. Preliminary Report. In: M. Alexianu, O. Weller, Roxana-Gabriela Curcă, Archaeology and Anthropology of Salt: A Diachronic Approach. Proceedings of the International Colloquium, 1-5 October 2008 Al. I. Cuza University (Iaşi, Romania), BAR S2198, 2011, p. 111-122.

https://biblioteca-digitala.ro

sare în valea Pârâului Sărat; 4. Verificarea posibilei legături între situl Băile Figa şi aşezarea fortificată de la Coldău-Varbă.

Descrierea cercetărilor din campania 2012

Secţiunea XXIII - În timpul extragerii nămolului terapeutic, angajaţii staţiunii balneare au dezvelit pe malul drept al afluentului estic al Pârâului Sărat o grupare compactă de stâlpi, pari, scânduri şi împletituri de nuiele. În scopul salvării şi cercetării acestora, am deschis o secţiune – S.XXIII – de 8 x 6 m .

Stratigrafia S.XXIII - În profilele S.XXIII au fost surprinse 3 secvenţe stratigrafice: 0 – 0,35 m: pământ argilos gălbui, amestecat cu nisip şi pietriş, fără artefacte; 0,35 – 0,85 m: argilă nisipoasă, portocaliu-gălbuie, amestecată cu pietriş, fără artefacte; 0,85 – 1,70 m: nămol în care se aflau numeroase elemente de lemn preistoric. Sub stratul de nămol, la ad. de cca. 4 m – conform cercetărilor geofizice – se află roca de sare.

Descoperirile din S.XXIII - Au fost descoperite: structuri de lemn in situ, elemente de lemn în poziţie secundară desprinse de la structuri, artefacte de lemn, fragmente ceramice izolate.

Complexul 1 - În jumătatea de SE a S.XXIII a fost dezvelită partea de nord a unei construcţii de lemn (Cpl. 1). Peretele NE al acesteia, realizat din nuiele împletite, susţinute de pari verticali, uşor curbat, orientat V – E, a fost dezvelit pe o lungime de 1,40 m. Peretele NV al construcţiei, format din scânduri verticale şi un par masiv (gr. 0,14-0,17 m, L de 4,70 m) aflat în poziţie orizontală, a fost orientat SV – NE. Îmbinarea între acest par şi colţul construcţiei a fost realizată astfel: în orificiul rectangular (8 x 10 cm) realizat la capătul parului a fost introdus vârful unuia dintre parii ce susţin peretele NE. Pe latura sa exterioară, acest par a fost susţinut de 2 pari masivi verticali, înfipţi în sol. Partea peretelui realizată din scânduri verticale (l: 25-29 cm, gr: 6-8 cm, dezvelită: 45-88 cm) a fost urmărită pe o lungime de cca. 2 m. În colţul estic al Cpl. 1 a fost dezvelită o grupare formată din 14 pari drepţi (gr: 6-3 cm, L: 1,98-0,40 m), aproximativ paraleli, orientaţi E – V). În interiorul Cpl. 1 au fost descoperite câteva artefacte de lemn: 2 cozi de topor-celt; 1 fragment de troacă (?); 3 baroase, 3 icuri de lemn.

În partea nordică a S.XXIII au fost descoperite fragmente de nuiele şi un stâlp – părţi componente ale unor structuri dezafectate. Tot acolo au fost găsite 2 piese întregi realizate din ramuri groase, cu ramificaţiile decupate la bază, cu trepte realizate prin tăieturi perpendiculare şi oblice. Aceste obiecte par să fi fost părţi componente ale unor instalaţii sau structuri de lemn. Au mai fost descoperite cepuri provenind de la instalaţiile de tip „troacă”.

Anexa S.XXIII - La 2,5 m NV de colţul NV al S.XXIII, a fost dezvelită parţial o grupare formată din mai multe obiecte de lemn: 3 pari masivi în poziţie orizontal-oblică cu capetele împreunate; un jgheab realizat dintr-un trunchi scobit, aflat în poziţie orizontală, dezvelit doar pe lungime de 1,88 m; o parte dintr-un dispozitiv compus dintr-o scândură de formă arcoidală având o perforaţie circulară la un capăt şi două orificii rectangulare la mijloc, într-unul dintre orificiile rectangulare fiind inserat şi fixat capătul unei scânduri drepte, rupte în vechime.

Secţiunea III a fost deschisă în 2007. Cercetările efectuate în S.III în anii 2007-2011 (cca. 600 mp) au dezvelit mai multe structuri de lemn datând din cca. 1200 - 850 cal BC şi 3 complexe adâncite cu ceramica de tip Iernut-Zoltan din faza finală a epocii bronzului timpuriu. În perioada 10-25 septembrie 2012, S.III a fost extinsă spre NV pe o suprafaţă de 30 mp. Săpăturile au arătat însă că zona a fost puternic afectată în timpul construirii (în anii 1960) şi demolării (în toamna 2010) a unui bazin de înot, depunerile de sol fiind bulversate până la nivelul rocii native de sare. În aceste condiţii, contrar aşteptărilor, nu s-au putut observa urmele vreunor complexe.

În partea nordică a suprafeţei cercetate (car. β2’), la ad. de 1,65 m de la suprafaţa actuală a terenului, în solul amestecat, a fost descoperită o unealtă de fier având aspectul unui târnăcop, cu lama triunghiulară vârful ascuţit, dispusă transversal faţă de direcţia găurii de înmănuşare. Ambele lame, în partea superioară, sunt zimţate. În interiorul găurii de înmănuşare s-a păstrat partea superioară a mânerului de lemn. După toate aparenţele, piesa datează din perioada post-medievală.

La diferite adâncimi au fost descoperite fragmente ceramice din epoca bronzului. Spre finalul campaniei, în caroul β1’, la adâncimea 2,80 m de la suprafaţa actuală a terenului s-a ajuns la roca de sare. Au fost prelevate şi trimise la Universitatea Exeter din UK câteva fragmente ceramice şi de rocă de sare.

Cercetări geofizice în cuprinsul sitului de la Băile Figa

Suprafaţa sitului, puternic afectată de intervenţii antropice şi matricea solului, caracterizată de puternice turbaţii, constituie factori care limitează sever calitatea datelor geofizice măsurabile. Pentru a compensa parţial aceşti factori, iniţial achiziţia datelor geofizice a fost efectuată în perioada de iarnă, când terenul era acoperit de zăpadă. Au fost executate măsurători magnetometrice, electrometrice şi georadar. Stratul de zăpadă a permis îmbunătăţirea cuplajului al antenei georadar cu suprafaţa solului. Rezultatele obţinute au permis identificarea masivului de sare, la o adâncime medie de 4 m.

În timpul verii investigarea geofizică s-a realizat printr-o serie de profile magnetometrice de-a lungul Pârâului Sărat, corelate cu serii de măsurători de susceptibilitate magnetică. În plus, au fost înregistrate date suplimentare de tomografie de rezistivitate electrică de-a lungul unui profil, denumit P21, cu lungimea de 35 m, pentru a verifica, în condiţii meteorologice normale, rezultatele obţinute în campania din anul 2010.

Studiul magnetometric al sistemului de fortificare de la Coldău

Aşezarea fortificată de la Coldău se află în aval de confluenţa Meleşului şi Someşului Mare, fapt care putea să faciliteze transportul sării spre această cetate din Băile Figa pe apă. Această aşezare, judecând după amplasarea şi configuraţia sa, pare să fi fost o aşezare-port unde se stoca probabil sarea extrasă din centrele de exploatare a sării din zonă. De altfel, în amonte pe Someşul Mare se află încă cel puţin două astfel de centre de exploatare a sării din epoca bronzului târziu: Săsarm (7 km) şi Caila (11 km).

Sistemul defensiv al aşezării a fost cercetat prin săpături arheologice de mică amploare de către N. Vlassa[3]. În prezent, valul şi şanţul sunt încă vizibile. În zona valului, la suprafaţă se observă numeroşi bolovani de culoare brună sau cărămizie, cu structura puternic modificată, având textură compactă şi numeroase incluziuni gazoase şi luciu sticlos. Măsurătorile geofizice directe asupra acestora au arătat valori foarte mari ale susceptibilităţii magnetice (în domeniul 30 – 70 10^{-3} SI). Aceste valori sunt de peste 100 de ori mai mari decât media susceptibilităţii magnetice a solului de pe platoul cercetat, fiind rezultatul unui tratament termic foarte puternic al valului în trecut, ce a depăşit cu mult pragul temperaturii Curie[4].

Pentru a completa datele cunoscute din săpăturile arheologice efectuate anterior şi pentru a evalua oportunitatea şi modalităţile unor viitoare cercetări, a fost proiectat şi materializat în teren un grid compus din două celule cu latura de 40 m. În această suprafaţă (2 x 1600 mp = 3200 mp) au fost efectuate investigaţii magnetometrice, prin măsurarea şi înregistrarea valorilor de gradient al componentei verticale a câmpului magnetic terestru. Prelucrarea datelor magnetice a relevat o structură complexă a sistemului de fortificare şi o relativă lipsă a unor anomalii magnetice în interiorul incintei.

Achiziţia în teren a datelor geofizice a fost realizată de către Dan Ştefan şi Cristi Ştefan.

[3] N. Vlassa, Săpăturile arheologice de la Coldău (jud. Bistriţa-Năsăud), ActaMN 10, 1973, p. 11-37.

[4] Peste 550-600 ^{0}C.

https://biblioteca-digitala.ro

În vederea conservării primare a vestigiilor descoperite, pe tot parcursul lucrărilor, elementele de lemn au fost menţinute umede (prin stropire cu apă) şi protejate contra razelor solare, fiind acoperite cu folie de plastic de culoarea neagră. La încheierea săpăturilor, aceste elemente au fost acoperite cu folie de plastic perforată. Elementele de lemn aflate în poziţie secundară, împreună cu nămolul local şi însoţite de copiile fişelor de obiect, au fost ambalate în pungi de plastic de culoarea neagră şi depozitate într-un beci rece, umed şi întunecat, aflat în imediata apropierea sitului. După încheierea campaniei, în vederea conservării active şi restaurării, aceste obiecte au fost transportate la laboratorul de conservare şi restaurare al Muzeului Bucovinei din Suceava.

La finalul campaniei malurile secţiunilor cercetate au fost întărite cu panouri de lemn, iar secţiunile au fost umplute cu recipientele de plastic, folie de plastic şi nămol local. Primarul orașului Beclean s-a angajat să împrejmuiască zonele aflate în curs de cercetare cu un gard şi să creeze condiţii corespunzătoare pentru conservarea întregului sit.

Situl de la Băile Figa reprezintă un monument al exploatării preistorice şi medievale a sării, unic în estul şi sud-estul Europei. Dincolo de valoarea sa ştiinţifică, situl are un potenţial turistic deosebit, având în vedere faptul că în vecinătatea lui funcţionează o staţiune balneară care se bucură de un aflux turistic ridicat. Această vecinătate, pe de o parte, reprezintă o ameninţare permanentă la adresa sitului, iar pe de altă – cu condiţia unui management corespunzător – deschide perspective de integrare a sitului arheologic de la Băile Figa în sfera serviciilor turistice.

Abstract:
The Băile Figa site is situated in northeastern Transylvania, at the northern edge of the Someş Plane, close to the Beclean city Bistriţa-Năsăud county. The site covers both sides of the Pârâul Sărat stream which joins the Meleş River, the latter being a tributary of the Someşul Mare River. The site overlaps the rich deposit of rock salt.
In 2006-2011 the joint Romanian-British research team revealed in the site rich evidence for ancient salt production dating between ca 3200 cal BC and 800 cal AD.
In 2012 the excavation was carried out in two trenches (XXIII and III). The geophysical research was performed along the Pârâul Sărat stream as well as in the fortified settlement Coldău-Varbă.
Trench XXIII (8 m x 6 m) covered both sides of the eastern tributary of the Pârâul Sărat stream. In the southeast half of the trench a wooden structure (Cpl. 1) was partially uncovered. Its northeast wall was made of wattle, and its northwestern wall was realized of vertical planks and a massive timber 4.2 m long, horizontally positioned. Within this structure some artifacts were found: 2 wooden hafts of socketed axes and 3 wooden mallets.
Close to the northwestern corner of Trench XXIII, in the streambed, a cluster of wooden objects was uncovered. It included 3 horizontally placed massive poles, the massive channel dugout in a tree trunk, and a part of a wooden device. The devise consists of an arch-shaped board and a straight plank; the arch-shaped board was perforated with two round orifices at the ends and two rectangular ones between them; the straight plank was inserted and fixed in one of the rectangular orifices.
Trench III was extended to northwest with a 30 sq. m. Excavations revealed that most of the area was badly disturbed by the building in the 1960th and demolition in 2010 of the swimming pool. In the northern part of the excavated area, in mixed soil, an iron pick of post-medieval age was found. At different depths of the excavated area a few Bronze Age ceramic sherds were found. At the depth of 2.80 m from the current surface the excavation reached the native rock salt. Some ceramic sherds and pieces of rock salt were sent to the University of Exeter for the scientific study.
Geophysic research conducted in the valley of the Pârâul Sărat stream within the Băile Figa site identified the rock salt deposit at an average depth of 4 m. Magnetometric investigation has been conducted in the Coldău-Varbă fortified settlement, which seems to have been a harbor where the salt extracted in the surrounding mining sites, was stored. Currently, the rampart and the ditch are still visible. Geophysical measurements on them have shown very high magnetic susceptibility, as a result of a very strong burning in the past.
Wood preservation. Throughout the researches the uncovered wooden elements were kept wet and protected from sunlight. Several wooden objects were transported to the conservation laboratory of the Bucovina Museum in Suceava. The wooden structures were covered with plastic sheets, and the trenches were backfilled with the original mud.

20. Garvăn, com. Jijila, jud. Tulcea [Dinogetia]

Punct: Bisericuţa

Cod sit: 160635.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr.70/2012

Colectiv: Alexandru Barnea – responsabil (FIB, IAB), Adriana Panaite (IAB), Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Ioana Paraschiv-Grigore (MNIR)

Cetatea Dinogetia se află amplasată în partea de nord-vest a judeţului Tulcea, la cca. 80 km vest de municipiul reşedinţă de judeţ, pe malul drept al Dunării, la 10 km de municipiul Galaţi. Accesul către Dinogetia se poate face dinspre Tulcea pe DN22A iar din centrul satului Garvăn pe drumul naţional DN22e. Dinspre municipiul Galaţi se poate trece cu bacul pe Dunăre către localitatea I.C. Brătianu după care se continuă pe drumul naţional DN22E. Situl arheologic se află pe raza administrativă a comunei Jijila, sat Garvăn, la 3 km de vatra satului, pe partea dreaptă a DN22E ce leagă municipiul Tulcea de municipiul Galaţi.

Campania arheologică 2012 a pus accentul atât pe săpătura arheologică, cât şi pe înregistrarea şi inventarierea materialului arheologic rezultat în urma cercetărilor arheologice din anul în curs sau din anii trecuţi.

Ca în fiecare an şi primăvara anului 2012 a fost una foarte umedă ceea ce a facilitat dezvoltarea unei vegetaţii bogate, cetatea fiind invadată de o vegetaţie abundentă, prin urmare, o bună parte din timp a fost consacrată îndepărtării acesteia. Au fost curăţate de vegetaţie atât termele, cât şi cele mai importante edificii din interiorul cetăţii (domus-ul, bisericuţa, praetorium-ul etc.)

Ca şi în campania din anul precedent, obiectivul principal al campaniei de anul acesta a fost cercetarea martorului cuprins între sectoarele B şi C ale cetăţii, mai precis în zona de sud-vest a fortificaţiei. Demontarea acestui martor este necesară pentru a se putea recupera cât mai mult din informaţia ştiinţifică şi materialul arheologic. În decursul anilor ce au trecut de la încheierea cercetărilor arheologice intra muros, aproximativ 1,5–2 m din lăţimea totală a martorului s-a prăbuşit, ajungându-se în prezent ca martorul cercetat să prezinte o lăţime de cca. 3–3,5 m

Astfel, s-a delimitat o suprafaţă de 15 x 3 m, orientată de-a lungul martorului, pe direcţia est-vest, împărţită în cinci carouri de

https://biblioteca-digitala.ro

aprox. 3 x 3 m fiecare[1], numerotate cu cifre, de la vest la est.

Cercetarea a scos la lumină elemente legate de locuirea de epocă bizantină, fiind descoperită partea de sud-est a bordeiului nr. 91, ce fusese dezvelit parţial în campaniile anterioare[2]. Pe lângă acest bordei, conform planului publicat în monografia apărută în anul 1967[3], în zona cercetată se mai află încă două bordeie[4], care, pentru moment, nu au fost surprinse în săpătură, acestea aflându-se la o adâncime mai mare decât cea a bordeiul nr. 91.

Complexul descoperit în caroul nr. 2, respectiv bordeiul nr. 91, a fost surprins pe o lungime de 2,80 m şi o lăţime de 0,70 m, reprezentând partea de sud a bordeiului, care vine să întregească jumătatea de nord a acestuia, cercetată în campaniile din anii ’60 şi publicată în monografia cetăţii, mai sus amintită. Prin urmare, bordeiul nr. 91 este de formă patrulateră, cu latura de aproximativ 3 m.

Bordeiul nr. 91 este construit din bârne de lemn, din care nu s-au mai păstrat decât câteva fragmente. La colţurile locuinţei s-au observat urmele lăsate de parii de lemn ce susţineau pereţii bordeiului. Podeaua acestuia era făcută din lut galben, bine tasat şi nivelat. La nivelul acesteia, precum şi în nivelul de dărâmătură de deasupra ei, au fost descoperită o cantitate mare de material arheologic (ceramică, obiecte de fier, oase etc.) de epocă bizantină ce confirmă datarea acestuia în perioada mai sus precizată. Pe lângă materialul arheologic de epocă bizantină au fost scose la lumină şi mai multe materiale ceramice de epocă romană,.

Stratigrafia martorului indică până acum patru nivele distincte: primul nivel este cel vegetal, cu o grosime de cca 0,30 m, de culoare negru-brun, din care s-a recoltat un număr mare de fragmente ceramice şi de oase, cel mai probabil răscolite de către animale. Cel de-al doilea nivel, cu o grosime de cca 0,40 m, este alcătuit dintr-un strat consistent de cenuşă ce provine de la incendierea cetăţii, în repetate rânduri, în perioada cuprinsă între secolele al X-lea şi al XII-lea[5]. Acest al doilea nivel conţine o cantitate impresionantă de fragmente ceramice medievale şi resturi osteologice. Urmează un al treilea nivel, cu o grosime cuprinsă între 0,10–0,60 m[6], care reprezintă stratul de nivelare al cetăţii şi care cuprinde foarte multe materiale arheologice amestecate, inclusiv materiale din epoca romană şi romano-bizantină. Acest nivel conţine o cantitate mare de piatră provenită de la clădirile romano-bizantine dezafectate. Pe acest nivel au fost ridicate construcţiile de epocă bizantină printre care şi bordeile nr. 91, 102 şi 129 datate în secolele X-XII. Al patrulea nivel, care până în prezent are o grosime de crirca 0,30 m. Reprezintă un nivel de distrugere al construcţiilor de epocă romană alcătuit din foarte multe materiale ceramice, ţigle şi piatră de la construcţiile romane.

Materialul ceramic rezultat în această campanie este sărăcăcios, se remarcă câteva fragmente de brăţări de sticlă, o mărgică, precum şi mai multe fragmente de ceramică smălţuită.

Au fost efectuate şi o serie de periegheze: în exteriorul rezervaţiei, pe latura de est a cetăţii şi în zona necropolei romane.

Concomitent cu cercetarea arheologică, s-a continuat şi prelucrarea materialelor arheologice provenite din campaniile anterioare, prelucrare concretizată în spălarea şi inventarierea acestora, în vederea introducerii lor în baza de date. Tot materialul astfel prelucrat a fost ambalat în pungi şi cutii, în vederea transportării la Bucureşti pentru o prelucrare mai amănunţită.

Datorită furtunii produse în luna iunie ce a produs pagube însemnate bazei arheologice a trebuit ca anul acesta să reparăm o suprafaţă de circa 50 mp din acoperişul casei cetăţii ceea ce a făcut ca timpul alocat cercetărilor arheologice să fie mult diminuat.

Abstract:

The 2012 campaign has been more focused on the recovery of archaeological and scientific information in the south-west sector of the site. We have begun the excavation in the area between the B and C sectors of the site. Along with the archaeological investigation, the processing of the archaeological materials from the previous campaigns was continued.

21. Gheorghieni, jud. Harghita

Punct: Bothvár

Cod sit: 83570.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 57/2012

Colectiv: Florin Gogâltan - responsabil (IAIA Cluj), Demjén Andrea (M Gheorghieni), Elena Cristina Cordoş, Ana Lucreţia Ignat, Marian Adrian Lie (APPAT), Sebastian Andrei Drob, Tudor Mandache (doctoranzi UAIC Iaşi), Alexandra Floarea, Xenia Pop, Mihaela Savu (studenţi UBB Cluj), Adriana Airinei (University of Glasgow), Victoria Dahl (Cornell University), Maya Khadro Lowy (New York University), Emma Lewis (University of Winnipeg), Jimmy Eeckhout (University of Gent)

La ieşirea din Gheorghieni, pe partea stângă a drumului ce duce spre Lacu Roşu, se găseşte un mic platou stâncos cu o altitudine de 914 m. Tradiţia locală menţionează aici “cetatea Both”. Nu există surse scrise despre această cetate. La 1868 Orbán Balázs vedea aici mai multe ziduri şi chiar două turnuri. Săpăturile arheologice din 1960, i-au făcut pe Székely Zoltán şi pe Tarisznyás Márton să presupună că cetatea a avut o formă elipsoidală (33 x 18 m). Zidul a fost construit din piatră de râu, legat cu var stins, având o grosime de 1,50 m. Fortificaţia de piatră ar fi fost înconjurată cu un şanţ de 2 m adâncime. Cetatea a fost datată la sfârşitul secolului al XV-lea şi la începutul secolului al XVI-lea.

Săpăturile sistematice au debutat în toamna anului 2009, după efectuarea ridicării topografice şi a unor cercetări geofizice. S-a confirmat existenţa pe acest mic platou a unei incinte fortificate cu zid de piatră şi a unui turn-locuinţă. În lipsa materialului arheologic nu s-a putut propune o datare sigură. Pe baza planului şi a mortarului zidului (mortarul conţine şi pigment de cărămizi), s-a avansat ipoteza că cetatea a fost construită în evul mediu târziu (sec. XV-XVI). În campania din vara anului 2010 ne-am propus investigarea sistemului de fortificare în partea de est, nord şi vest a cetăţii. Pentru aceasta a fost deschisă S 8 cu scopul de a verifica existenţa unui şanţ de apărare în partea cea mai uşor accesibilă. Rezultatul a fost negativ. În partea de nord, în S 7, a fost surprins pe o porţiune de 2,40 m lungime, zidul de incintă gros de 1,20 m. Materialele arheologice descoperite în S 6, au fost atribuite secolului al XIII-lea.

În perioada 2 august–10 august 2012 au fost deschise trei secţiuni: S 9: 4 x 3,5 m, S 10: 2,8 x 3 m, S 8: 2,5 x 2 m, în total fiind săpaţi 27,5 mp. S 9 a vizat identificarea zidului în partea nordică şi estică şi astfel elucidarea planimetriei turnului. Rezultatele s-au dovedit a fi interesante: în partea nordică a fost identificat un contrafort, construit în aceeaşi tehnică ca şi restul zidurilor; în partea estică s-a constatat că presupusul zid estic al turnului, identificat în

[1] Caroul standard este de 3 x 3 m însă nu toate carourile au aceste dimensiuni datorită faptului că martorul nu s-a păstrat egal pe toată lungimea lui.

[2] Dinogetia I, 1967, figura 5.

[3] *Ibidem.*

[4] Bordeiul nr. 102 şi nr. 129.

[5] 5. MCA 5, 1959, p. 579.

[6] Dinogetia I, 1967, p. 30.

https://biblioteca-digitala.ro

S 5/2009 şi în S 9/2012, era de fapt dărămătura sa. Aici a a fost găsită o monedă poloneză de argint din 1614. În această secţiune nu am reuşit să surprindem zidul nordic al incintei. Pentru investigarea direcţiei incintei şi a relaţiei sale cu turnul este necesară o altă secţiune lângă zidul nordic al turnului. Demontarea dărămăturii necesită resăparea concomitentă a secţiuniilor 5/2009 şi 9/2012, pentru a putea stabili cu precizie traseul zidului în partea estică şi eventual pentru idendificarea intrării în turn. Prin trasarea în partea sudică a platoului a unei secţiuni, notată S 10, s-a urmărit identificarea zidului de incintă pe latura de sud. Incinta, orientată est-vest, s-a dovedit a fi în această zonă destul de slab conservată, neputându-se delimita latura sa exterioară (ea fiind alunecată pe panta abruptă a dealului) şi astfel nici grosimea zidului. Urmele păstrate constau din bucăţi mici de micaşisturi zdrobite, legate cu un mortar foarte slab, cenuşiu deschis, cu puţin var şi pietriş. În S 11, săpată în partea de vest a cetăţii, lângă S 6, am găsit un fragment ceramic ce poate fi datat în sec. al XIII-lea şi un cuţit din fier.

Abstract:

Both Fortress is located in the eastern part of Gheorgheni, on a rocky plateau (914 m altitude) near the national road leading to Lacu Roşu. There are no historical documents about the history of the fortress and the few stories mentioning it originate in the local tradition. In 2009 geomagnetic measurements and surveys were carried out on the plateau. Archaeological excavations were resumed in the same year. According to recent investigations (2009, 2010, 2011 and 2012 campaigns), Bothvar consisted of a stone enclosure and a small keep (dwelling tower). A Polish coin dated 1614 was found in the debris from this keep in 2012. However, outside the fortified area some pottery fragments and an iron knife suggest that this fortification may have been in use as early as the thirteenth century.

22. Gheorghieni, jud. Harghita

Punct: Pricske

Cod sit: 83570.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 58/2012

Colectiv: Florin Gogâltan – responsabil (IAIA Cluj), Demjén Andrea (M Gheorghieni), Neculai Bolohan (UAIC Iaşi), Kosza Antal (DC Harghita), Berecki Judit (MSC Miercurea Ciuc), Sebastian Andrei Drob, Tudor Mandache (doctoranzi UAIC Iaşi), Tugya Beáta (arheozoolog, Nagykanizsa), Elena Cristina Cordoş, Ana Lucreţia Ignat, Marian-Adrian Lie (APPAT), Alexandra Floarea, Xenia Pop, Mihaela Savu, Paul-Ioan Petric (studenţi UBB Cluj), Bertina Bo, Brita Hope, Rannveig Øyen, Mette Thue, Ole Unhammer (Bergen University), Adriana Airinei (University of Glasgow), Emily Andujar (University of Texas at Austin), Victoria Dahl (Cornell University), Samuel Gehl (Bucureşti), Emma Lewis (University of Winnipeg), Erdős Nándor (Şcoala Generală „Fogarassy Mihály", Gheorghieni).

Cercetările sistematice la vama şi contumaţia (carantina) austriacă Pricske au debutat în vara anului 2009, desfăşurându-se până acum în fiecare an. Rezultatele au fost prezentate succint în cronicile campaniilor anterioare, unde se găsesc şi informaţiile generale legate de obiectiv.

Campania anului 2012 s-a desfăşurat între 16 iulie–30 iulie, fondurile fiind asigurate de Consiliul Judeţean Harghita, M Gheorghieni, Fundaţia Pro Muzeum, Joseni şi Asociaţia pentru Promovarea Patrimoniului Arheologic din Transilvania. Colectivul s-a lărgit treptat, participând, alături de specialişi de la Cluj, Gheorgheni, Miercurea Ciuc şi Iaşi, studenţi, masteranzi şi doctoranzi de la Universităţile din Cluj şi Iaşi şi voluntari din diverse ţări. Lor li s-au adaugat şi un grup de elevi de la una din şcolile din Gheorgheni coordonaţi de profesorul Erdős Nándor. În aceste condiţii a fost posibilă deschiderea a patru suprafeţe: S 7: 8,70 x 4,70 m, S 16: 9,70 x 5,70 m, S 17: 8,70 x 6,50 m şi S 18: 8,20 x 2,70 m. În total a fost cercetată o suprafaţă de 183,07 mp. De asemenea, au fost efectuate investigaţii geofizice pentru stabilirea organizării interne a carantinei.

În vara anului 2012 a fost terminată cercetarea clădirilor începute în campaniile anterioare. În suprafaţa 5/2009, 7/2012 şi 8/2011 a fost decopertată o mare parte din clădirea vamală, permiţând stabilirea dimensiunilor şi obţinerea unor rezultate preliminare privind structura sa. Clădirea a avut o lungime de 15,2 m şi o lăţime de 6,6 m. Era alcătuită din trei tracturi (trei încăperi). Încăperea estică şi vestică au avut aceleaşi dimensiuni interioare (5,60 x 5,20 m), iar cea din mijloc, bucătăria, a fost de 5,40 x 2,90 m. În partea vestică (în colţul sud-vestic al clădirii) a fost identificată o groapă de par întărită cu pietre. Stâlpul probabil că susţinea acoperişul unui târnaţ, care a fost amenajat şi în partea nordică. Accesul în clădire se făcea pe aici, prin încăperea din mijloc ajungându-se şi în camerele laterale. În fiecare încăpere a fost construită câte o sobă sau un cuptor. Avem puţine informaţii despre amenajarea interioară a încăperilor. În camera de mijloc, în bucătărie, a fost surprinsă o pardoseală din cărămidă, iar în încăperile vestică şi estică urmele pardoselii din lemn. În colţul nord-estic al încăperii vestice a fost săpat, sub nivelul de călcare contemporană (-0,97 m), o magazie de provizii, un fel de „pivniţă", partulateră (1,60 x 2 m). Părţile laterale şi fundul au fost amenajate cu scânduri orizontale, iar la colţurile nord-vestice şi cele sud-vestice cu bârne verticale. Pe fundul gropii, pe partea sa nordică, a fost aşezată o piatră plată, cu scopul de a susţine scara pe care se cobora în „pivniţă".

Prin S 14/2010, 15/2011, 16/2012, 17/2012 şi 18/2012 a fost cercetată integral o altă clădire vamală, care a avut acelaşi plan ca şi clădirea prezentată mai sus. Diferenţa între această clădire şi cea din S 5, 7 şi 8 o reprezintă prezenţa unei clădiri anexe şi a unei latrine ridicate ulterior pe fundaţia exterioară a zidului sudic (acestea au fost cercetate parţial în campaniile din 2010 şi din 2012). Clădirea a avut o lungime de 15,4 m şi o lăţime de 6,3 m. Ea era compusă tot din trei tracturi. Încăperea estică avea o dimensiune interioară de 5,60 x 5,40 m, camera din mijloc fiind de 5,40 x 2,50 m, iar cea vestică de 5,40 x 5 m. Pe latura nordică şi de vest a fost amenajat un târnaţ. Accesul în clădire se făcea prin partea nordică, urmele treptelor din piatră fiind surprinse în faţa încăperii din mijloc. De aici accesul se făcea în camerele laterale. În fiecare încăpere a fost indentificată câte o fundaţie de sobă pentru încălzit. Şi în acest caz avem puţine informaţii privind amenajarea interioară a încăperilor. În camerele estice şi vestice nivelul de călcare era reprezentat de o pardoseală din scânduri. S-au putut observa urmele a cinci grinzi transversale în încăperea vestică şi şase în cea estică, care susţineau podeaua din lemn. În încăperea vestică, lângă bârnele transversale care ţineau podeaua din lemn, am găsit o monedă de la 1781, căzută probabil între crăpăturile podelei. Pe toată suprafaţa interioară a încăperii din mijloc a fost pusă o pardoseală din cărămidă. Cărămizile sunt foarte uzate sau sparte, pardoseala lipsind cu totul în partea nordică a camerei.

Fundaţiile clădirilor au fost construite din blocuri mari de sienit şi bucăţi de cărămidă legate cu mortar alb-cenuşiu amestecat cu pietriş şi mică, restul elevaţiei fiind realizat din bârne de lemn.

Sub nivelul humusului actual, în dărămătura clădirilor, a sobelor şi lângă clădiri, pe nivelul de călcare contemporan s-au găsit

https://biblioteca-digitala.ro

materiale arheologice într-o cantitate remarcabilă: degetar, nasture, cremene de puşcă, cuie forjate, cahle, farfurii, oale, ulcioare, căni, pipe etc.. Alături de descoperirile din anii trecuţi, deţinem deja o importantă colecţie arheologică ce permite reconstituirea inventarului mobil al secolului al XVIII-lea din estul Transilvaniei. De altfel cunoaşterea producţiei ceramice şi o mai strânsă datare a sa, au constituit unul dintre scopurile cercetării noastre. Rezultatele analizei arheozoologice contribuie decisiv la reconstituirea vieţii cotidiene într-o aşezare aflată la aproape 1500 m altitudine.

Abstract:

The systematic archaeological investigations at the Austrian Custom Point from Pricske started in 2009, and were carried on every year since. The results were briefly presented in our previous reports, where general information about this archaeological site can be found.

The main objective in 2012 was to entirely reveal the buildings that were partially excavated in our previous campaigns. The two completely unearthed buildings had a similar structure, each comprising of three separate rooms. The dimensions of the buildings were slightly different. The first one was 15,2m in long and 6,6m width. Two of its rooms were roughly identical in size (5,60 x 5,20 m), while the third room, that served as a kitchen, was smaller (5,40 x 2,90 m). In the second building (15,4 x 6,3m), the kitchen (5,40 x 2,50m) was flanked by two dwelling rooms of 5,60 x 5,40m and 5,40 x 5m. In both cases the dwelling rooms contained a stove, while each kitchen was equipped with an oven for cooking.

The foundations consisted of syenite blocks and brick fragments, held together by whitish–gray plaster mixed with gravel and mica schist. However, wooden beams were used for the elevation.

A large collection of artefacts was gathered throughout the time, which enables us at the moment to recreate the mobile inventory of the eighteenth century, regarding eastern Transylvania. A better understanding of ceramics production, which ultimately leads to the development of a precise dating method, was also one of our primary objectives. Last but not least, we have to underline the decisive role of archaezoology analysis in reconstructing aspects of the daily life in this settlement, situated at a rather uncommon altitude of approximately 1500 m.

23. Gherghița, com. Gherghița, jud. Prahova
Punct: Școala Generală
Cod sit: 133438.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 101/2012

Colectiv: Ștefan Olteanu – responsabil (UCDC București), Nina Grigore, Marinela Peneș (MJIA Prahova)

Cercetările arheologice sistematice desfășurate în lunile august-septembrie 2012 în punctul „Scoala generală", pe teren public în curtea școlii generale din comuna Gherghița județul Prahova, în zona adiacentă investigațiilor din anii anteriori, au avut ca scop delimitarea construcției lui Pătrașcu Vodă și a celor care o suprapun din timpul domniei lui Mihai Viteazul, servind drept Scaun de judecată jurisdicțională și administrativă a orașului medieval Gherghița.

Pentru a urmării acest obiectiv s-a trasat secțiunea numărul xVIII cu dimensiunile L: 16 m l: 1,50 m și o casetă adiacentă în partea de vest între carourile 4 – 8 cu dimensiunea de L: 3,50 m și l: 1,80 m, ambele cu adâncimea maxima de 1,20 m, iar în anumite porțiuni de 0,80 m.

În secțiune s-a delimitat o locuință cu dimensiunea de 4 x 4 m, datând din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, amenajată cu cuptor pe latura nordică (o sobă distrusă probabil ca urmare a unui incendiu având în vedere umplutura mare de cărămidă cu arsură). Inventarul este unul bogat format din multă ceramică fragmentară, smălțuită, cu décor floral, o strachină cu diametrul gurii de 11,5 cm, un support de sfeșnic, un inel din bronz cu chatonul pătrat decorat cu trei frunzulițe și o floricică, având diametrul de 1,8 cm, descoperit la adâncimea de 0,60 m.

Din punct de vedere topologic ceramica este unitară, specifică târgului medieval și demonstrează nivelul qvasiurban al comunității. Din inventarul locuinței fac parte și numeroase oase de mamifere, un fragment de pipă din lut, fragmente de piroane, cuie, scoabe, sticlă cât și mult cărbune, cărămizi cu urme de mortar și pământ compactat de arsură.

S-au surprins în această secțiune intervențiile moderne asupra zonei, care au afectat (ca și în cazurile din anii precedenți) nivelul medieval de construcții și locuire.

Observațiile arheologice din campania anului 2012 scot în evidență o zonă de locuire ce corespunde cronologic perioadei dintre domnia lui Pătrașcu Vodă și cea a lui Mihai Viteazul, unde s-a desfășurat activitatea teritorial administrativă și judiciară din a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

24. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița [Orașul de Floci]
Cod sit: 124910.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 61/2012

Colectiv: Daniela Mihai - responsabil (INP), Florin Vlad, Gheorghe Matei, Radu Coman (M.J. Ialomița)[1]

Așezarea acestui oraș lângă Dunăre și în același timp și pe râul Ialomița, adică pe două însemnate rute comerciale, la punctul de contact dintre Muntenia și Dobrogea, a fost determinantă pentru ridicarea rapidă a acesteia, devenită la un moment dat principalul debușeu în comerțul extern al Ţării Românești. Bălțile din apropiere, cu bogăția în peștele atât de căutat, îndeosebi în Transilvania, precum și produsele câmpiei, la care se adăugau produsele păstorilor care treceau obișnuit pe acolo cu ocazia transhumanței, au favorizat dezvoltarea târgului ialomițean: o poziţie favorabilă ca centru de schimb, consolidat și prin acţiunile autorităţii centrale care stabilesc un punct vamal, devenit o importantă sursă de venituri[2]. Înflorirea economică a Oraşului de Floci este accentuată şi de căderea Brăilei în 1540, când Orașul va cunoaște o adevărată explozie economică.

Începute încă din anul 1975, investigațiile arheologice de la Orașul de Floci, au continuat neîntrerupt, punând la dispoziția celor ce se ocupă de geneza orașelor medievale, un material extrem de bogat și interesant.

Oraș unicat în Țara Românească, Orașul de Floci a fost dezvăluit prin cercetările arheologice sistematice desfășurate[i], care au dus la descoperirea a peste 250 de locuințe, a patru biserici și a 8 ateliere meștesugărești, 7 necropole, etc., ce redau măsura importanței acestui oraș comercial, cu o soartă vitregă din punct de vedere istoric.

---

[1] Mulțumim doamnei Elena Reuța, susținătoarei Simona Munteanu, precum și numismatului Aurel Vâlcu penru efortul în prelucrarea și ineterpretarea materialului ceramic și numismatic.

[2] M. D. Matei, *Geneză şi Evoluţie urbană în Moldova şi Ţara Românească, până în secolul al XVII lea*, p. 179.

https://biblioteca-digitala.ro

Obiectivele campaniei anului 2012 au fost următoarele:

Decopertarea și întregirea planului atelierului de prelucrat nasturi de pe grindul 6,

Finalizarea cercetării arheologice începută încă din 2010

Finalizarea cercetării necropolei aferente bisericii nr 1, care a făcut obiectul unui proces de restaurare ce s-a incheiat în toamna anului 2012.

Surprinderea stratigrafiei între cele două biserici, B.1 și B.2, a eventualului drum între B.1 și B.2

Trebuie să menționam faptul că în acest an a fost terminată restaurarea bisericii nr 1 de la Oraşul de Floci, ale cărei lucrări au fost supravegheate arheologic, şi care a prilejuit cercetarea a încă 77 morminte ce țineau de necropola bisericii 1.

Grind 6

Locuinţa nr.1, cercetată integral, descoperită în S IV; c. 2 – c.5, orientată est – vest, a fost surprinsă la -0,25m. Asemenea mai multor locuinţe descoperite în oraşul medieval, şi această locuinţă avea fundaţie din blocuri mari de piatră, de diferite dimensiuni (0,70x 0,30 x 0,25 m; 0,30 x 0,15 x 0,10 m, probabil refolosite din perioada primei etape de existență a bisericii 1, în preajma căreia se și află. Cele două camere au fost despărțite de un perete de chirpic incendiat, surprins pe o lungime de 2,5 m. Peste podeaua tradițională la Orașul de Floci din lut bătut, a fost surprins un nivel de distrugere, în așa fel încât există zone de chirpici din pereții căzuți peste podea. În partea sudică a locuinței a fost surprins un bloc de piatră fățuită de dimensiuni destul de mari 1 x 0,50 m, care probabil a fost refolosită în momentul distrugerii aproape totale a bisericii nr. 1. Este probabil că blocul a fost folosit ca prag la intrarea în locuință.

În locuință, în camera 2, a fost surprinsă o vatră, perfect rotundă, cu diametrul de 1 m. Camera a doua este perforată de o groapă foarte mare, din care a fost recoltată o cantitate uriașă de material osos, dar și de fragmente rebutate de la atelierul de prelucrare a osului.

Din locuinţă s-a păstrat podeaua, surprinsă la -0,35 m, amenajată din pământ galben bătut. De asemenea, a fost investigată o vatră de foc, (#10) distrusă parţial de lucrările agricole, având un diametru de 1,5 m, cu pietre în zona N-V, situată la cca. 0,10 m față de podeaua locuinței și încă una în caseta G, în afara locuinței 1. Locuinţa are o lăţime de 4,5x8 m, prima încăpere care pare să delimitată de a doua încăpere prin peretele prăbușit de chirpic ce a fost surprins pe alocuri în cas F, Cas A. Campania anului 2012 a dus la cercetatea unei sobe distruse în parte, din care au fost recuperate mai multe oale cahle, sobă care a funcționat în prima etapă de existență a locuinței.

În inventarul locuintei nr. 1 au fost descoperite monede care datează în linii mari si functionarea locuintei 1, în prima jumatate a secolului al XVI și până în a doua jumătate a secolului al XVII lea, evident în cele două etape de funcționare ale acestei locuințe, existând una de refacere ulterioară, având în vedere stratul de umplutură care există între cele două niveluri. Monedele descoperite variază de la denarii ungurești (sec. XV-XVII) la cei polonezi, groși, dreipolkeri.

Complexe

SI, Locuința 1, Groapa 22, o groapa extrem de mare, diametrul este de 1,50 m, adincimea de -2,70 m, a apărut la -0,60 m.

Cercetată încă de anul trecut și finalizată în acest an, în groapa respectivă au fost descoperite multe elemente care a au aparținut unei sobe prabuşită cu oale cahlă, care a funcționat în prima faza de existență a locuinţei 1. În groapa 22 a fost descoperită o monedă din Ungaria, denar, Mathias II, anul 1611, la adâncimea de -1,50 m.

Din inventarul ceramic al gropii nr. 22 s-au întregit și câteva oale-cahlă, provenind probabil de la aceeași sobă. Înălțimile acestora variază între 10 cm și 11,7 cm, iar diametrele gurii între 13 cm și 14,6 cm. Cele 10 oale-cahlă descoperite, întregite parțial sau aproape în întregime, au formă tronconică, fundul drept, gura evazată, buza înclinată spre interior, având o mică șănțuire și marginea rotunjită.

Din același complex arheologic a făcut parte și un bogat material ceramic fragmentar provenind de la discuri ornamentale. Nu este exclus ca acestea să fi aparținut aceleași sobe de la care proveneau și oalele-cahlă. Cele cca. treizeci de discuri ornamentale cărora le-au aparținut fragmentele descoperite aveau înălțimi cuprinse între 8,2 cm și 10,5 cm. Diametrele discurilor variau între 9,7 cm și 11,3 cm. Suprafețele discurilor erau acoperite cu smalț de culoare verde, în general de nuanțe apropiate. Au forma unor vase cu baza liberă. Pereții sunt ușor arcuiți spre interior, iar aproximativ la jumătatea înălțimii aveau mici orificii cu diametre de cca. 0,5 cm, probabil câte două așezate diametral opus. Suprafețele interioare prezentau o ardere secundară pronunțată.

Din groapa nr. 22 s-a întregit o mică cupă cu fund inelar, de culoare albă, cu un decor floral realizat cu nuanțe de albastru închis și albastru deschis, încadrat de linii circulare, decor amplasat atât în interior și exterior. Pe fund prezintă o mică marcă de atelier realizată cu culoare albastră deschisă.

Groapa 24

caseta B, caseta G, intre carourile 5-6 o groapă cu diametrul de 2,70 m, groapa conține chirpic și cărămidă arse la roșu. Groapa este ulterioară mormintelor 23 si 24 pe care le deranjează.

Complexul 1, caseta F, s-a ajuns la adâncimea de -2,20 m, pare să fie o fântâna captuşită cu lemn, de forma pătrată, cu latura de 1,35 m.

Inventar ceramic:

Categoria ceramicii nesmălțuite este reprezentată, în primul rând, prin fragmente care au aparținut unor oale cu toartă arse oxidant incomplet sau uniform, cu un profil arcuit, fundul drept, gura evazată cu buza dreaptă sau ușor oblică spre exterior cu o șănțuire superficială de-a lungul ei și toartă lată, cu pornirea de sub buză și baza pe diametrul maxim.

Bine reprezentate sunt și cănile cu toartă având o formă asemănătoare oalelor cu torți, de asemenea, arse oxidant incomplet sau uniform.

Potrivit unor fragmente descoperite unele dintre căni sunt de tipul cană cu picior, un fragment având piciorul decorat cu striuri circulare. Câteva dintre fragmentele de căni sunt decorate cu humă albă, decor amplasat la partea superioară, pe corp, buză sau toartă.

Acestei categorii ceramice îi aparțin și o serie de fragmente de oale-cahlă, parțial întregindu-se un singur exemplar ars oxidant uniform. Are o formă tronconică, umărul sus, gâtul ușor arcuit și gura evazată cu buza dreaptă. Din cele constatate acest tip de vas nu era de dimensiuni prea mari, înălțimea lui fiind de cca.0,15 m.

Tot categoriei ceramicii nesmălțuite îi aparțin și câteva fragmente de cahle dreptunghiulare, unul dintre acestea având un decor vegetal în relief.

Și în cursul cercetărilor din anul 2012 au fost semnalate fragmente ceramice aparținând unor vase de culoare cenușie și lustruite. Unele dintre acestea sunt lucrate din caolin. O parte dintre fragmentele descoperite documentează un tip de oală cu toartă cu gâtul destul de înalt, relativ cilindric și buza dreaptă de sub care pornește o toartă în bandă. Potrivit acestor fragmente oalele de acest tip aveau diametrul maxim în treimea superioară. Un fragment atipic este decorat cu o linie circulară lustruită sub care este și o linie lustruită sub formă de val.

Ceramica smălțuită este reprezentată prin fragmente de

https://biblioteca-digitala.ro

farfurii cu fundul drept sau inelar. O parte dintre acestea din urmă au două mici orificii spre bază care serveau la agățat. Smalțul este în general verde, în diverse nuanțe, pornind de la cele deschise până la cele foarte închise, urmând cele pe fond galben sau maroniu.

Au fost documentate străchinile și bolurile smălțuite în interior. Cromatic vorbind se observă aceeași preferință pentru smalțul de culoare verde și maroniu dar într-o măsură mai mică sunt folosite și alte culori.

Ceramica de import

Au fost descoperite fragmente mărunte de la vase de Iznik, cu suprafețele de culoare albă-sidefie sau de o nuanță de albastru deschis, pe unul figurând un decor floral, cu lalele, garoafe, etc, care se înscriu în perioada alb albastru, Iznik I.

Necropola aferentă bisericii nr. 1

În timpul campaniei 2012, precum și în cadrul lucrărilor de cercetare preventivă prilejuite de restaurarea bisericii nr 1, au fost investigate un număr de 71 de morminte, care aparțin de necropola bisericii nr 1. Ca observație generală, mormintele au fost deranjate în două cazuri de gropi ulterioare, cum sunt groapa nr 23 care a deranjat M 32, precum și gropa 24 care a deranjat mormintele M 23 și M24, așa după cum se poate observa și din planurile alăturate. De asemenea, pare că necropola a invadat spațiul locuințelor, atunci când aceasta a fost abandonată, ne referim aici la locuința nr 1 din S I. Pare puțin plauzibil ca atunci când se locuia în zonă, să fie posibilă și extinderea necropolei. Cel mai probabil pare să fie în faza de abandon a acestei locuințe, a cărei memorie s- a șters, fiind invizibile urmele ei, a permis perforarea locuinței I din SI. Necropola bisericii nr 1 (care a cunoscut și ea două faze de construcție, una chiar de refacere totală, pe vechile fundații), a continuat să existe până la începutul secolului al XIX lea.

Spre mijlocul secolului XVII, biserica a fost reconstruită aproape în întregime din cărămidă, pe vechea fundaţie de piatră. Planul ei a fost mărit prin adăugarea unui pridvor pe latura de vest, care lungea construcţia cu încă 4 m.

M 17, S I, c. 5- 6, - 0, 60 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, sunt întinse şi paralele. Forma gropii dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite. Inventar funerar: 3 bumbi din bronz, pe torace.

M 18, cas. A, c. 6, - 0, 50 m.

Mormânt de inhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe umeri, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, sunt unite la tălpi. Forma gropii dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite. Fără inventar funerar.

M 19, cas. A, c. 3, - 0, 54 m.

Reînhumare umană, craniul a fost depus cu maxilarul şi mandibula în sus, privirea spre V. Forma gropii nu a putut fi detrerminată. Fără inventar funerar.

M 20, cas. A, c. 2, - 0, 50 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V prezintă spărturi, se mai păstrează oase de la coloana vertebrală aflată în conexiune anatomică şi bazin. A fost deranjat de M 19.

Forma gropii nu a putut fi determinată.

Fără inventar funerar.

M 21, cas. A c. 1, - 0, 60 m.

Mormânt de inhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal oasele membrelor deranjate, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică doar până la genuchi, restul lipsă până la tălpi. Mai păstrează oase de la coaste şi bazin. Schelet de copil. Forma gropii dreptunghiulară cu colţurile rotunjite. Fără inventar funerar.

M 22, cas. G, c. 5, - 0, 60 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate: dreapta pe bazin, stânga pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, întinse şi paralele. În zona membrelor inferioare se păstrează urme de lemn putrezit, probabil de la sicriu. Forma gropii dreptunghiulară cu colţurile rotunjite.

Inventar funerar: inel la mâna stângă şi un bumb fără tortiţă din metal în partea stângă a craniului.

M 23, cas. B, c. 6, - 0, 60 m.

Mormânt de inhumație, orientat V-E, craniul la V, Schelet în decubit dorsal care mai păstrează oase de la membre, coaste şi coloană vertebrală oasele membrelor inferioare lipsă, datorită gropii nr. 24 care l-a deranjat. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi detrerminată.

Inventar funerar: un bumb cu orificiu de prindere din bronz şi un ac de păr rupt în două.

M 24, cas. G, c. 5, - 0, 80 m.

Mormânt de inhumație, păstrează oase de la membrele inferioare.

A fost distrus de groapa nr. 24.

M 25, cas. B, c. 7- 8, - 0, 60 m.

Mormânt de inhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe bazin, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, sunt paralele. Schelet de copil. Forma gropii dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite.Fără inventar funerar.

M 26, cas. G, c. 7- 8, - 0, 70 m.

Mormânt de inhumație, orientat V-E, craniul la V, uşor înclinat spre dreapta, mandibula deplasată spre stânga, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate aproape de bazin, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. Pe latura de S a gropii se păstrează urme de lemn putrezit de la sicriu. Forma gropii dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite.Inventar funerar: un inel la mâna dreaptă.

M 27, cas.G, c. 5- 6, - 0, 95 m,

Mormânt de inhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, sunt paralele. S-a păstrat lemn putrezit de la sicriu în zona craniului, coastelor şi membrelor inferioare.

Forma gropii nu a putut fi determinată.Inventar funerar: trei bumbi din bronz pe torace.

M 28, cas.G, c. 4- 5,- 0, 95 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică apropiate la tălpi. S-a păstrat urme de lemn putrezit şi trei cuie din fier de la sicriu. Forma gropii trapezoidală. Inventar funerar: o monedă la mâna dreaptă.

M 29, cas. G, c. 7, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, spart şi uşor turtit spre dreapta, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, uşor apropiate către tălpi. Schelet de copil. Forma gropii trapezoidală. Fără inventar funerar.

M 30, cas. G, c. 3, - 0, 55 m.

https://biblioteca-digitala.ro

Mormânt de înhumație, orientat SV-NE, craniul la SV, picioarele la NE. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate: dreapta pe piept, stânga deranjată, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la articulaţia genuchilor şi depărtate la tălpi. Schelet de copil.

Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.
M 31, cas. G, c. 2, - 0, 70 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi deranjat, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor deranjate şi cu oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, uşor apropiate către tălpi. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.
M 32, S I, c. 2, - 0, 70 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe bazin, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. S-au descoperit şi patru cuie probabil de la sicriu.

Forma gropii dreptunghiulară. Inventar funerar: doi cercei din argint de o parte şi de alta a craniului, un inel la mâna dreaptă, un bumb din bronz.
M 33, S I, c. 2, - 0, 75 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, spart şi turtit, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, uşor apropiate la tălpi. Schelet de copil. Au fost descoperite cuie şi scoabe din fier, probabil de la sicriu. Forma gropii dreptunghiulară. Inventar funerar: un bumb din bronz.
M 34, S I, c. 3- 4, - 0, 75 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, uşor aplecat spre dreapta, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la genunchi şi tălpi. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.
M 35, S I, c. 9, - 0, 70 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la genuchi şi tălpi. Forma gropii ovală. Fără inventar funerar.
M 36, cas. G, c. 3, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la tălpi. Schelet de copil. A fost suprapus de M 30. Forma gropii dreptunghiulară.Inventar funerar: un bumb din bronz.
M 37, cas. B, c. 7, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la tălpi. Forma gropii dreptunghiulară. Fără inventar funerar.
M 38, cas. B, c. 1- 2, - 0, 70 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, uşor deplasat şi spart spre dreapta, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. Mâna dreaptă este suprapusă de o vatră în aer liber la adâncimea de – 0,50m. Forma gropii nu a putut fi determinată. Inventar funerar: un cercel în partea dreaptă a craniului
M 39, cas. B, c. 2, - 0, 70 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, spart şi deplasat spre dreapta, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor: dreapta îndoită din cot cu oasele mâini pe bazin, stânga deranjată, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. Membrul inferior stâng era depus pe mâna dreaptă a M 38. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.
M 40, cas. B, c. 2, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, spart şi turtit, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor: dreapta îndoită din cot, cu brațele pe piept, stânga deranjată, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, Schelet de copil. Forma gropii dreptunghiulară. Fără inventar funerar.
M 41, cas. B, c. 2, - 0,75 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, spart, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din cot şi cu brațele aşezate pe torace, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică. Forma gropii dreptunghiulară. Fără inventar funerar.
M 42, cas. B, c. 2- 3, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, spart şi turtit, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu membrele îndoite din cot şi aşezate pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. Forma gropii nu a putut fi determinată. Inventar funerar: o monedă la mâna stângă.
M 43, cas. B, c. 2- 3, - 0, 85 m.
Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, deplasat spre stânga, spart şi turtit, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din cot, aşezate pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, uşor strânse la genunchi. Forma gropii nu a putut fi determinată. Inventar funerar: un bumb de bronz.
M 44, cas. B, c. 3, - 0, 70 m.

Mormânt de înhumație, orientat SV-NE, craniul la SV, picioarele la NE.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor: dreapta păstrează oasele braţului îndoite, stânga îndoită din cot şi aşezată pe piept, oasele membrelor inferioare indică a fi în conexiune anatomică, dar mai sus de articulaţia genuchilor au fost tăiate de M 43. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.
M 45, cas. B, c. 4, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, deplasat spre stânga, spart şi turtit, picioarele la E.Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din cot şi cu oasele mâinilor aşezate pe umeri, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, uşor strânse la genuchi. Forma gropii, nu a putut fi determinată. Inventar funerar: un inel la mâna stângă.
M 46, cas. B, c. 4, - 0, 82 m

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, spart şi turtit, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din cot şi aşezate pe bazin, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică. În zona umărului drept, urme de lemn putrezit de la sicriu. Forma gropii dreptunghiulară. Fără inventar funerar.
M 47, cas. A, c. 5, - 0, 85 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din cot: mâna dreaptă pe bazin, stânga pe abdomen şi cu oasele membrelor

https://biblioteca-digitala.ro

inferioare în conexiune anatomică, strânse, paralele. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 48 , S I, c. 2, - 0, 60 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, se mai păstrează oase de la coaste şi membrele inferioare. Schelet de copil. Forma gropii ovală. Fără inventar funerar.

M 49 , S I, c. 4, - 0, 84 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din coate şi puse pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. S-au descoperit cuie şi scoabe de la sicriu. Forma gropii, nu a putut fi determinată. Inventar funerar: o monedă la craniu, trei bumbi din bronz.

M 50 , S I, c. 3, - 0, 75 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E. Oasele într-o stare avansată de degradare. Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din coate şi puse pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la tălpi. Schelet de copil. Forma gropii, nu a putut fi determinată.Inventar funerar: o monedă, şase copci

M 51, S I, c. 3, - 0, 85 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor deranjate, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 52, S I, c. 2, - 0, 85 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E. Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor, dreapta deranjată, stânga îndoită din cot şi depusă pe abdomen, picioarele paralele. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi determinată. Inventar funerar: un bumb din bronz pe torace.

M 53, cas. B, c. 2, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, păstrează fragmente de oase de la craniu, bazin şi picioare. A fost deranjat. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi determinată.Inventar funerar: o monedă perforată la mâna dreaptă.

M 54, cas. B, c. 1, - 0, 90 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, păstrează fragmente de oase de la craniu, bazin şi picioare. A fost deranjat de animale. Schelet de copil. Forma gropii, nu a putut fi determinată. Inventar funerar: un cercel din argint la craniu şi un bumb din bronz.

M 55, S I, c. 7- 8, - 1, 00 – 1, 10 m, Gr. 23.

Groapa nr. 23 a deranjat mormântul nr. M 55.

În groapa nr. 23, la adâncimea de – 1, 10 m, a fost descoperit un craniu, depus pe partea stângă. Tot la această adâncime pe latura de S a gropii, a fost descoperit un inel.

M 56, Martor S I/Cas A, c. 7, - 0,60 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor, dreapta deranjată, stânga îndoită din cot şi depusă pe bazin. Schelet deranjat de o groapă, lipsă oasele de la mâna dreaptă, bazin şi picioare. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 57, cas. B, c. 7, - 0, 90 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din coate şi puse pe abdomen, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la tălpi. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 58, cas. B, c. 7, - 0, 90 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din coate şi puse pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la tălpi. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi determinată.Inventar funerar: la mâna stângă un inel.

M 59, cas. G, c. 3, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, privirea la E, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din coate şi puse pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la tălpi. Forma gropii, nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 60, cas. G, c. 1, - 0, 80 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor: mâna dreaptă lipsă, stânga îndoită din cot şi pusă pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, apropiate la tălpi. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 61, B1, S V, - 0,50 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor, îndoite din coate şi puse pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. Schelet de copil. Forma gropii, nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 62, B1, S N, - 0, 50 m

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor, îndoite din coate şi puse pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. S-a descoperit lemn putrezit de la sicriu. Schelet de copil. Forma gropii nu a putut fi determinată. Inventar funerar: unsprezece mărgele mici din sticlă în jurul gâtului, două monede, una la mâini şi una în zona mandibulei, o tortiţă de la un cercel, pe partea stângă a craniului.

M 63, B1, S V, - 0, 50 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V, turtit şi spart, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din coate şi puse pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, paralele. Forma gropii, nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 64, B1, S V, - 0, 60 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor, îndoite din coate şi puse pe bazin. Lipsesc fragmente de oase de la mâini şi bazin. Picioarele nu au fost descoperite datorită unui şanţ contemporan. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 65, B1, S V, - 0, 60 m.

Mormânt de înhumație, orientat V-E, picioarele la E. Craniul, membrul drept şi o parte din coloană lipsă, datorită unui şanţ contemporan. Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor inferioare: dreptul uşor îndoit de la articulaţia genuchiului, către N, stângul paralel. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 66, B1, S N, - 1, 20 m

Mormânt de înhumație, orientat V-E, craniul la V,spart şi turtit picioarele la E.

https://biblioteca-digitala.ro

Schelet în decubit dorsal, se mai păstrează oase de la coaste, mâini şi membre inferioare. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 67, B1, S N, - 1, 30 m.

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor:mâna dreaptă uşor îndoită din cotşi adusă spre bazin, stânga îndoită din cot şi pusă pe piept, oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică: dreptul îndoit de la articulaţia genuchiului, spre S, stângul paralel. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 68, B1, S V, - 1, 30 m.

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, caniul a fost distrus de muncitori, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor, îndoite din coate şi puse la terminaţia dintre coloana vertrebrală şi bazin, membrele inferioare paralele. S-a păstrat urme de lemn putrezit de la sicriu. Forma gropii, dreptunghiulară. Inventar funerar: patru sute şaizeci şi şase de mărgele din sticlă în jurul gâtului, opt monede în jurul mâinilor, treizeci şi opt de copci.

M 69, B1, S S, - 0, 50 m.

Mormânt de înhumaţie, este o reînhumare umană, se păstrează fragmente de oase de la membrele inferioare şi craniu. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 70, B1, S V, - 1, 30 m.

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, craniul la V, picioarele la V.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor, îndoite din coate şi puse pe abdomen, membrele inferioare paralele. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 71, B1, S V, - 1, 00 m.

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, craniul la V, picioarele la V.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor: dreapta deranjată, stânga îndoită din cot şi depusă pe piept, membrele inferioare paralele. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 72, B1, S V, - 0, 40 m.

Este o reînhumare, se păstrează doar craniul, depus pe partea stângă. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 73, B1, S N, - 0, 40 m.

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, craniul la V. Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor: dreapta îndoită din cot şi mâna depusă pe clavicula dreaptă, mâna stânga, coloană vertebrală, bazinul şi membrele inferioare lipsă, datorită unui şanţ contemporan. Forma gropii nu a putut fi determinată. Inventar funerar: o monedă

M 74, B1, S S, - 0, 45 m.

Mormânt de înhumaţie, este o reînhumare umană, oasele sunt adunate, nefiind în poziţie anatomică. Se păstrează fragmente de oase de la craniu, membre şi membre inferioare. Forma gropii nu a putut fi determinată. Fără inventar funerar.

M 75, B1, S S, - 0, 50 m

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, craniul la V, piciorul drept la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor: dreapta uşor îndoită din cot şi mâna depusă pe bazin, mâna stânga îndoită din cot şi perusă pe piept, membrul inferior drept, paralel, stângul lipsă. Se păstrează urme de lemn putrezit de la sicriu. Forma gropii nu a putut fi determinată.Inventar funerar: o monedă

M 76, B1, S S, - 0, 35 m.

Mormânt de înhumaţie, este o reînhumare umană. Se păstrează fragmente de oase de la craniu.Forma gropii nu a putut fi determinată.Fără inventar funerar.

M 77, B1, S S, - 0, 50 m.

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, craniul la V, plecat spre stânga, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din cot şi depuse pe piept, membru inferior drept, paralel, stângul lipsă, datorită lui M 18 care l-a deranjat. Se păstrează urme de lemn de la sicriu. Forma gropii nu a putut fi determinată.Inventar funerar: un inel la mâna dreaptă şi o monedă.

M 78, B1, S S, - 0, 45 m.

Mormânt de înhumaţie, orientat V-E, craniul la V, picioarele la E.

Schelet în decubit dorsal, cu oasele membrelor îndoite din cot şi depuse pe piept, membrele inferioare, paralele. Forma gropii nu a putut fi determinată. Inventar funerar: un inel la mâna dreaptă şi o monedă

Sector II, Grind 6

Locuința 1, este documentată ca o locuință cu fundații de blocuri de piatră, fasonate, probabil aduse de la biserica nr 1, este o locuință de suprafață, care are dimensiunile de 7x5,30 m, apărând la o adincime de -0,30 m. Spre limita de nord a acestei locuințe a fost descoperit un pavaj de pietre, care a determinat și prelungirea S II și S III spre nord.

Atelierul de prelucrare a osului. A fost cercetat în S2, 3 şi 6, amplasate în zona nordică faţă de cercetările din anul 1976.

În această aglomerare (oase şi piatră) au fost descoperite: monede, un inel cu şaton, greutăţi de cântar (de formă rombică având greutatea de 5 g - 2 buc şi 25 g - 1 buc), pipe întregi sau sparte, cahle smălţuite (decor floral), nasturi din os sau bronz şi obiecte din fier. Monedele descoperite in atelier sunt de provenienţă transilvăneană, datate între anii 1562 (Ioan al II-lea Sigismund) 1590 (Sigismund Bathory), precum și monede ale Imperiului Otoman, mangâr, din timpul lui Suleyman al II, 1687-1691.

Locuinţa nr. 2, orientată Est-Vest, este situată la nord de atelierul menţionat pe S. 5, cercetată parţial, podeaua afându-se la -0,80 m compusă din pământ galben, placată cu piatră şi cărămidă. În colțul nord estic al locuinței 2 apare un alt pavaj care contine fragmente de pietre și oase. În interiorul locuinţei a fost descoperită ceramică smălţuită şi nesmălţuită, cahle (fragmentare) cu decor geometric.

Arhiva documentară și a artefactelor arheologice se află depozitată la Muzeul Județean Ialomița, precum și la baza sitului arheologic Orașul de Floci.

Cercetările arheologice în acest sector s-au desfășurat în perioada 2010-2012. A fost descoperită o locuință-atelier pentru prelucrarea oaselor de animale care s-a remarcat printr-o cantitate impresionantă de materie primă, dar și prin alte materiale arheologice a căror descriere o vom face în cele ce urmează.

Ceramica nesmălțuită. Ca și în cazul descoperirilor din sectorul I, majoritatea fragmentelor ceramice din cel de-al doilea sector aparțin unor oale cu toartă, de forme și dimensiuni asemănătoare celor descoperite în primul sector.

Aceleași observații sunt valabile și pentru cănile cu toartă descoperite în acest sector, atât pentru cele care au fundul drept cât și pentru cănile cu picior.

Pe ambele tipuri de vase este atestat decorul cu humă albă iar pe fragmentele de căni, și decorul cu striuri circulare amplasate pe gât.

Câteva fragmente ceramice descoperite au aparținut unor sfeșnice, baza unuia dintre acestea fiind decorată cu o linie în val încadrată de două linii circulare, decor realizat cu humă albă. Un alt fragment de sfeșnic are baza decorată cu un șir circular de mici alveole și două linii circulare realizate cu humă albă.

În locuința-atelier au fost descoperite destul de multe fragmente de cahle.

Unele fragmente atestă tipul de oală-cahlă arsă oxidant,

https://biblioteca-digitala.ro

formă tronconică și buza dreaptă.

Două cahle întregite, de același tip, au olanul închis și fața cu patru ferestre decorată cu mici triunghiuri în relief amplasate pe margine pe două rânduri, primul rând dinspre margine având vârfurile orientate spre exterior iar cel de-al doilea având triunghiurile grupate câte două. Cele patru laturi sunt unite printr-o cruce decorată, de asemenea, cu mici triunghiuri, brațele crucii lăsând patru deschideri de formă dreptunghiulară. Dimensiunile reconstituite sunt de cca. 18,7 x 14,2 cm și, respectiv, 18,7 x 14,7 cm iar secțiunea este relativ semicirculară. Din același tip de cahlă a mai fost descoperit un fragment de la un alt exemplar.

Câteva fragmente mărunte de cahlă dreptunghiulare cu decor în relief sunt tot de tipul traforat iar pe alt fragment de cahlă dreptunghiulară este atestat decorul frecvent întâlnit la Orașul de Floci, Sfântul Gheorghe omorând balaurul. Interesant este și faptul că pe un fragment de cahlă dreptunghiulară figurează același decor vegetal în relief întâlnit și în groapa nr.22 din sectorul I (SI), care își are analogii și în descoperirile de la Brăila unde a fost datat în secolul al XVI-lea[3].

În locuința-atelier au fost descoperite și două capace discoidale și fragmente de capace discoidale pentru astupat fumurile la sobă, cu diametre de 14,5 cm și, respectiv, 13,5 cm. Unul dintre acestea este decorat spre margine cu trei șănțuiri circulare superficiale și este prevăzut cu un buton cu alveolă. La celălalt, butonul era rupt din vechime.

Zece dintre cele douăsprezece fragmente de pipe descoperite sunt lucrate din caolin. Decorul care figurează pe aceste piese este incizat sub forma unor mici linii amplasate circular, oblic și longitudinal. Două dintre fragmente sunt decorate și cu împunsături. Pe o singură piesă apare un decor sub formă de mici romburi hașurate iar alta are suprafața decorată cu vopsea de culoare neagră.

Ceramica smălțuită. Cele mai multe dintre fragmentele de vase smălțuite aparțin farfuriilor cu fundul drept sau inelar. Unele dintre fragmentele celei de-a doua variante au spre bază câte două orificii pentru agățat. Culoarea de fond dominantă este verde, în nuanțe diferite. Elementele de decor cele mai frecvente sunt liniile circulare realizate cu un smalț de culoare contrastantă culorii de fond.

Ceramica de Iznik. Au fost descoperite doar câteva fragmente mărunte, unul dintre acestea pare sa-i fi aparținut unei căni cu un profil ușor arcuit și gura evazată, fondul de culoare albă și un decor organizat pe registre orizontale realizat cu culoare albastră. Figurează elemente de decor floral, linii circulare orizontale, „V"-uri în poziție culcată încadrate de linii circulare.

Un fragment de toartă de cană, relativ circulară în secțiune, este decorat cu două benzi verticale de culoare albastră având mici linii orizontale între ele. Culoarea de fond este tot albă.

Un alt fragment ceramic a aparținut unei cupe cu fund inelar, fondul de culoare albă-sidefie și decor în două nuanțe de albastru sub formă de linii circulare încadrând „S"-uri înlănțuite.

Obiectivele cercetărilor viitoare

În anul 2012 au fost clasate ca monumente istorice Edficiul cu contraforturi, precum și biserica nr 2, ca monumente de grupă valorică A. În efortul nostru constant de a pune în valoare și a crea un parc arheologic, vom continua procesul de restaurare și punere în valoare a acestor două importante monumente istorice. De asemenea, ne dorim publicarea unei monografii care să încerce să prezinte rezultatele de până acum de la Orașul de Floci, un punct de reper în peisajul urban medieval, prin importantul rol comercial ce l-a jucat.

Nu în ultimul rând, cercetarea prin metode non invazive, foto aeriene, GPR, laser 3D, rămâne una din preocupările constante ale colectivului de cercetare.

Abstract:

A unique medieval town in Țara Românească, the City of Wool, (Orasul de Floci) was revealed by systematic archaeological research carried out, which led to the discovery of over 250 homes, four churches and eight workshops, 7 cemeteries, etc., that render the the importance of this commercial town, that followed a cruel fate from a historical point of view.

We mention the objectives that were followed for the 2012 campaign:

Completion of archaeological research began in 2010

Completion of research related to the church cemetery No. 1, which was the subject of a restoration process that was completed in autumn 2012.

25. Grădiştea de Munte, com. Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara [Sarmizegetusa Regia]

Cod sit: 90397.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 105/2012, autorizațiile de diagnostic arheologic nr. 152/2012 şi 153/2012

Colectiv: Gelu Florea - responsabil, Liliana Suciu (UBB Cluj-Napoca), Eugen Iaroslavschi, Gabriela Gheorghiu Paul Pupeză, Răzvan Mateescu (MNIT), Cristina Bodó (MCDR Deva), Cătălin Cristescu

Anul 2012 a fost primul din desfăşurarea Programului Multianual de Cercetări în Cetăţile Dacice din Munţii Orăştiei, finanţat de Ministerul Culturii şi implementat de MNIT. Obiectivul general al acestui proiect, care se va desfăşura pe durata a 4 ani consecutivi, este intensificarea cercetărilor arheologice (săpături şi investigaţii pluridisciplinare) pentru îmbogăţirea şi rafinarea informaţiei ştiinţifice privind monumentele şi arheologia siturilor din Munţii Orăştiei. Sunt vizate Sarmizegetusa Regia, Costeşti-Cetăţuie, Costeşti-Blidaru şi Luncani-Piatra Roşie.

Programul cuprinde mai multe componente: săpăturile arheologice propriu-zise, realizarea unor ridicări topografice cât mai extinse, achiziţionarea unor echipamente ştiinţifice şi, respectiv, investiţii în analize şi cercetări pluridisciplinare. Toate acestea au în vedere creşterea semnificativă a calităţii actului ştiinţific şi publicarea informaţiei după standardele contemporane.

Scopul final al proiectului este punerea în valoare a acestor situri conform standardelor internaţionale şi includerea lor, într-o manieră adecvată, în circuitul ştiinţific, turistic şi cultural naţional şi internaţional.

Din motive birocratice, campania de săpături a început mult mai târziu decât s-a preconizat, şi, s-a desfăşurat timp de o lună, doar în situl de la Sarmizegetusa Regia. Durata activităţilor de teren în Munţii Orăştiei este condiţionată de anotimp şi de vreme.

După încheierea săpăturilor propriu-zise au fost realizate ridicările topografice în sistem STEREO 70 a siturilor de la Costeşti-Cetăţuie, şi, respectiv de la Luncani-Piatra Roşie. De asemenea, a început un program investigaţii sistematice georadar, care s-au desfăşurat în anumite sectoare ale Sarmizegetusei Regia, ca şi în

[3] B. Slătineanu, Studii de artă populară, Bucureşti, 1972, p. 198, 330. I. Cândea, Brăila. Origini și evoluție până la jumătatea secolului al XVI-lea, Brăila, 1995, p.297, fig, 71/5, D. Mihai, Ceramica de Iznik descoperită la Oraşul de Floci, jud. Ialomiţa (I), în Cercetări Arheologice, X, Bucureşti, 1997, p. 277 şi urm., I. Cândea, Brăila. Origini şi evoluţie până la jumătatea secolului al XVI-lea, Brăila, 1995, p. 142-157, 259-303.

https://biblioteca-digitala.ro

perimetrele celor două cetăţi susmenţionate. Aceste investigaţii vor continua în anii care urmează.

În anul 2012 campania arheologică de la Grădiştea de Munte - Sarmizegetusa Regia a vizat interiorul fortificaţiei (terasa a IV-a), zona sacră (terasa a XI-a) şi arealul cuprins între fortificaţie şi zona sacră (terasa a VIII-a Vest).

Săpăturile recente de pe terasa a IV-a au avut ca obiectiv principal identificarea traseului drumului pavat prin interiorul fortificaţiei. În anul 2011 a fost găsit un segment al drumului, nu departe de poarta de est a fortificaţiei. La SV de secţiunile din anul 2011 au fost trasate trei casete de 4x4 m (C I, C II, C III), aliniate pe direcţia NV-SE, între ele păstrându-se martori de 0,50 m.

Stratigrafia generală a casetelor C I, C II şi C III este aproximativ aceeaşi, însă adâncimea la care s-a ajuns diferă de la o casetă la alta. În C I s-a ajuns la cea mai mare adâncime, stratigrafia casetei fiind următoarea: 1. strat vegetal (-0,20 m), 2. strat de pământ galben (-0,20 – 1,00 m), 3. strat de pământ maroniu-roşiatic (-1,00 – 1,40 m), 4. strat de pământ negru cu pigment de cărbune (-1,40 – 1,50 m), 5. strat de pământ maroniu roşiatic cu micaşist sfărâmat (-1,50 – 1,65 m), 6. strat de lut maroniu roşiatic (-1,65 – 1,75 m), 7. strat de pământ maroniu închis cu micaşist sfărâmat (-1,75 – 1,80 m). În C II s-a ajuns doar până la stratul de pământ maroniu roşiatic cu micaşist sfărâmat (- 1,40 m) iar în CIII până la stratul de pământ negru cu pigment de cărbune (- 1,20 m).

Au fost identificate patru complexe:

CX 1. Complexul s-a conturat în colţul de nord al CI, fiind cel mai probabil o groapă modernă. Materialul arheologic lipseşte aproape în totalitate din umplutura gropii.

CX 2. A fost cel mai mare complex identificat, fiind vizibil atât în C II cât şi în C III. Cel mai probabil este vorba despre o groapă modernă (austriacă?). Materialul arheologic descoperit în umplutura complexului este amestecat, atât dacic cât şi roman. S-au descoperit numeroase fragmente ceramice, de ţigle sau olane, materiale de construcţie din fier, obiecte din sticlă precum şi două monede romane din bronz.

CX 3. Complexul s-a conturat în apropierea colţului de sud al C II, în strat de pământ galben. Este vorba de o groapă cu diametru de 0,70 m şi adâncă de 0,60 m cu foarte puţin material arheologic în umplutură.

CX 4. A apărut în apropierea profilului de NV al C III sub forma unei amenajări din trei straturi succesive de pământ albicios de 0,10-0,20 m grosime care alternează cu straturi subţiri de pământ roşiatic. În stratul inferior de pământ albicios s-au descoperit câteva obiecte fragmentare din fier.

În stratul de pământ negru cu pigment de cărbune, atât în C II cât şi în C III s-au conturat amprentele unor construcţii; ele sunt perfect vizibile şi, cel mai probabil, aparţin fazei romane.

Casetele de pe terasa a IV-a au fost amplasate pe direcţia drumului pavat aşa cum a fost ea presupusă în anul 2011. Au fost găsite două blocuri de calcar în stratul de pământ negru cu arsură, unul în C I şi altul în C III, care ar putea proveni de la balustrada drumului pavat, precum şi o dală din calcar aflată aproape de suprafaţă, în stratul vegetal. În toate casetele s-a trecut de adâncimea la care a fost găsit drumul în 2011, ca urmare traseul său rămâne sub semnul întrebării.

Templul mic de calcar este situat în partea sudică a terasei a XI-a. El a fost cercetat pentru prima dată în anii 1962-1963. În 1980, în contextul lucrărilor de conservare-restaurare desfășurate la Grădiște de Munte, asupra templului s-a intervenit masiv, cele mai multe dintre plintele originale fiind mutate și înlocuite cu replici. Cercetarea a fost reluată în anii 2005-2006, când au fost dezvelite trei dintre plintele templului, singurele aflate în prezent în poziția lor antică. Unele aspecte legate de planul templului, de amenajarea terasei au rămas incerte și, în consecință, în raportul aferent anului 2006 se preciza că trebuie extinsă săpătura în sectorul sudic.

În campania din anul 2012 s-a dorit, în principal, să fie identificată limita sudică a templului. În acest scop au fost trasate două secțiuni, numite convenţional S I și S II. S I, orientată N-S, a avut lungimea de 6 m şi lăţimea de 2 m. S II a fost poziţionată paralel cu S I, cu un martor de 0,50 m între ele; ea a măsurat 5,50 m lungime şi 3 m lăţime.

Rezultatele cercetării din S I nu au fost notabile, intervenția din 1980 afectând considerabil acea porțiune a terasei. În schimb, în S II au fost observate atât limita sudică a templului, cât și sistemul de amenajare a terenului în vederea ridicării edificiului.

Stratigrafia profilului nordic al secţiunii s-a prezentat astfel: 1. strat vegetal, de 0,10-0,15 m (pe unele porţiuni avea o grosime de până la 0,30 m; 2. strat de lut maroniu, cu o grosime cuprinsă între 0,15 m - 0,27 m; 3. sfărâmătură de micaşist cu o grosime de 0,25 - 0,30 m; 4. strat de lut amestecat cu micaşist, de 0,20 - 0,25 m; 5. umplutură de sfărâmătură de micaşist, amestecată cu bucăţi mai mari din aceeaşi rocă, până la adâncimea de 2 m.

Coroborarea rezultatelor cercetărilor anterioare şi a celor din anul 2012 a furnizat date noi despre templu. S-a stabilit că suprafaţa sa era marcată printr-o platformă de lut (stratul de lut maroniu observat în S II) pavată cu pietre de diferite dimensiuni. La 1,90 m distanţă de ultimul rând de plinte platforma se termină, fiind, astfel, clară limita sudică a templului. Şi aici, precum şi în alte puncte ale zonei sacre, s-a constatat că amenajarea terasei a presupus un volum de muncă considerabil. Pentru a aduce terenul la nivelul necesar construirii templului, a fost nevoie de o umplutură de cel puţin 2 m grosime, compusă din straturi de tipuri diferite.

Suprafaţa templului era străbătută, de la NV către SE, de o conductă din tuburi de lut ars. Prima dată ea fost identificată în anul 1957, în colţul de SV al templului mare de calcar („sanctuarul Burebista"). Precizările stratigrafice pe care le-a adus săpătura din acest an, împreună cu detaliile privitoare la traseul şi modul în care a fost amenajată conducta, implică reevaluarea relaţiilor cronologice între cele două temple din sectorul de SV al terasei a XI-a.

În anul 2012 a fost reluată investigarea teraselor din imediata vecinătate a cetăţii şi a zonei sacre în vederea verificării unor sectoare rămase necercetate în cadrul săpăturilor anterioare. Săpăturile au vizat cercetarea unei alveolari de mari dimensiuni, cu aspect natural, situată la est de zidul fortificaţiei, precum şi a unei terase de mici dimensiuni aflată între terasele a VII-a şi a VIII-a, denumită terasa a VIII-a Vest.

Pe terasa a VIII-a Vest a fost trasată secţiunea S III cu o lungime de 8 m şi o lăţime de 2 m, orientată NV-SE. În secţiune stratigrafia a fost următoarea (de sus în jos): 1. strat vegetal, cu o grosime de aproximativ 0,10 - 0,15 m; 2. strat de pământ galben cenuşiu (stratul de cultură); 3. strat de pământ galben, de consistenţă lutoasă (stratul de amenajare a terasei); 4. strat de pământ amestecat cu sfărâmătură de micaşist (steril din punct de vedere arheologic); 5. stânca nativă. În stratul de cultură au fost descoperite numeroase fragmente ceramice (fragmente de boluri cu buza evazată, un fragment de mortarium, ceramică pictată etc.), obiecte de fier (o lamă de topor, plăci de fier nituite, cuie, piroane, scoabe), precum şi o cantitate destul de mare de zgură de fier, cărbune şi seminţe carbonizate (provenite de la plante cerealiere, leguminoase şi oleaginoase). Nu au fost identificate complexe arheologice ci doar câteva aglomerări de pietre de micaşist, care însă erau dispuse aleatoriu pe teren.

În alveolarea observată pe teren la est de zidul fortificaţiei, în imediata vecinătate a teraselor a VII-a şi a VIII-a, au fost trasate două sondaje: S IV, cu dimensiunea de 2 x 2 m, orientat NNE-SSV, şi S V, cu dimensiunea de 2 x 1,50 m, paralel cu S IV, cu un martor de 0,50

https://biblioteca-digitala.ro

m între ele. În S IV au fost identificate fragmente ceramice (inclusiv de la un vas pictat), un fragment de la un vas de sticlă, o piesă de fier cu tub de înmănuşare, zgură de fier, seminţe carbonizate. Marea majoritate a pieselor a fost descoperită pe şi sub o aglomerare de pietre de micaşist, care s-a conturat în jumătatea sudică a sondajului la adâncimea de 0,65 m. Planul complet şi funcţionalitatea acestei structuri urmează să fie stabilite prin cercetări ulterioare.

Materialul recoltat din sondajul S V este similar cu cel descoperit în sondajul S IV: fragmente ceramice, cărbune, seminţe carbonizate, obiecte de fier. Aglomerarea de pietre din sondajul S IV nu a fost identificată şi în sondajul S V cu excepţia părţii estice unde au apărut câteva pietre mai mari de micaşist. În schimb, la adâncimea de 0,80 m, pe aproape întreaga suprafaţă a sondajului (cu excepţia colţului de SV) a fost descoperit un strat aproape compact de fragmente ceramice. Descoperirile arheologice din cele două sondaje efectuate în această zonă au demonstrat necesitatea extinderii cercetărilor.

Abstract:

The year 2012 has been the first of the Multiannual Research Program in the Dacian Fortresses of the Orăştie Mountains, financed by the Ministry of Culture and implemented by the National Museum of Transylvanian History, Cluj-Napoca. The archaeological campaign has focused on the interior of the fortification (terrace no. IV), the sacred area (terrace no. XI) and the zone between the fortification and the sacred area (terrace no. VIII West). Three rectangular cassettes of 4X4 m (C I, C II and C III) have been opened on the terrace no. IV, to identify the direction of the paved road. The excavation identified four structures, the richest inventory being provided by a modern pit (CX 2), but the paved road has not been identified. Two trenches have been opened on the terrace no. XI (S I and S II), to identify the limits of the small limestone temple, its surface being marked by a clay platform. A pipe consisting of ceramic tubes crosses the temple from the NV to the SE. Another trench (S III) and two test pits (S IV and S V) have been opened on the terrace no. VIII. None of them reached archaeological structures, but a variety of archaeological artefacts has been recovered from the cultural layer.

26. Hârşova, jud. Constanţa [Carsium]

Punct: Cetate, str. Cetăţii-str. Carsium

Cod sit. 60810.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr.30/2012

Colectiv: Constantin Nicolae - responsabil, Cristina Talmaţchi, Vitalie Bodolică, Viorel Ştefan Georgescu (MINAC), Daniela Mihai (INP)

Cetatea de la Hârşova [Carsium] prezintă o particularitate întâlnită mai rar în peisajul arheologiei noastre. Însumează, de fapt, o succesiune de mai multe fortificaţii construite şi refăcute, în perioada romană, romano-bizantină şi medievală (până la începutul secolului al XIX-lea) aproximativ pe acelaşi amplasament. Fiecare, evident cu necropola aferentă. Peste toate acestea se suprapune aşezarea modernă. Din acest motiv cercetarea sistematică a monumentului, dar mai ales a necropolelor, se desfăşoară cu mare dificultate şi numai pe suprafeţele libere, din păcate mici în comparaţie cu întinderea sa. Aşa se face că toate săpăturile sistematice s-au efectuat, anii buni, pe str. Cetăţii, acolo unde se află cea mai mare suprafaţă rezervată. Din 2009 s-a deschis sectorul ,,poarta de nord,, pe str. Carsium-str. Unirii, iar în actuala campanie, potrivit Planului anual de cercetare, au început, în premieră, săpăturile în zona portului antic şi medieval. Cât despre săpăturile de salvare, acestea sunt o adevărată raritate deşi se construieşte tot timpul şi peste tot!

Campania 2012 s-a axat pe cercetarea sectoarelor poarta de nord, port şi turnul comandantului.I

În sectorul Poarta de nord cercetarea a urmărit să scoată în evidenţă aspecte particulare ale construirii turnului T 1. În acest scop s-a executat un sondaj, cu lăţimea de 2,30 m, în partea de sud a turnului. Săpăturile din campania anului 2009 a relevat aici o intervenţie modernă care a dus la demontarea paramentului intern al turnului în vederea instalării unei conducte de apă potabilă. La adâncimea de 1,20 m, ceea ce ar corespunde pavimentului interior descoperit în campania 2011, a fost identificată o depunere de pământ, pietriş, resturi de mortar, în grosime actuală de 0,30. Aici s-a descoperit, între alte materiale, un castron, păstrat fragmentar, reconstituit în cea mai mare parte. Piesa a ajuns în aceste împrejurări, cel mai probabil, atunci când zidurile au fost demantelate şi zona a fost utilizată pentru aruncarea obiectelor scoase din uz. În campania 2009 chiar pe intrarea porţii a fost identificată un rest de locuinţă din perioada otomană. Sub acest nivel a fost scos la lumină o masă de piatre de dimensiuni mici şi medii, aşezate direct pe stâncă cu scopul egalizării denivelărilor naturale. Sondajul a relevat şi unele aspecte constructive. Astfel, spre sud, pe incintă s-a observat că plinta este cu 0,55 m mai jos decât cea de pe laturile turnului. Acest amănunt poate sugera două faze de construcţie, lucru observat şi în campaniile anterioare. Deasemeni, s-a putut constata că intrarea în turn nu se mai păstrează, aceasta fiind distrusă, probabil, de primele demantelări. În aceste condiţii, mai interesantă, cel puţin din punct de vedere cronologic, poate fi verificarea depunerii de sub nivelul tegulelor păstrate în partea centrală a turnului, lucru care va fi făcut în viitor.

După câteva tentative în campaniile trecute, sectorul Port a fost abordat, în sfârşit, în actuala campanie. La baza deciziei de cercetare a obiectivului au stat mai multe argumente: descoperirea tegulelor cu stampila flotei dunărene Classis Flavia Moesica, în anii din urmă, în cetate; evidenţierea în ilustraţiile mai vechi a unor urme de ziduri acoperite astăzi de depuneri moderne; iminenta demarare a unui proiect de restaurare a zidului mare, medieval, suspendat pe alocuri din cauza spălărilor aluvionale. Pentru realizarea proiectului au fost trasate două secţiuni, S I şi S II, pe direcţia N-S, cu începere dinspre partea de est, cel mai bine conservată.

S I (2 x 4 m) a pornit exact de sub pintenul de stâncă pe suprafaţa căruia au rămas resturile unui zid cu asize regulate din cărămidă al cărui parament exterior a fost demantelat. Adâncirea în această secţiune, până la -3,30-3,50 m, a relevat existenţa a trei cheiuri construite din piatră compactată în solul aluvionar. Astfel, la -0,80-1,30 m cu uşoară pantă spre Dunăre, s-a evidenţiat un nivel din piatră mică de pe suprafaţa căruia s-au recoltat fragmente ceramice smălţuite. Se poate presupune că acesta datează ultima perioada de funcţionare a portului. La adâncimea de 1,60-1,65 m s-a descoperit un cheu solid construit din piatră de talie mică, bine compactată în mâlul aluvionar, în mai multe depuneri suscesive, cu grosimea de 0,30-0,40 m. Puţinul material descoperit, în stare fragmentară, şi coroborarea cu datele din S II indică faptul că această construcţie a fost utilizată la sfârşitul antichităţii şi începutul evului mediu. Cel mai vechi cheu identificat aici se află la adâncimea de 3,30 m şi este construit din piatră mică compactată în aluviuni şi resturi ceramice la suprafaţă. Din nefericire, acestea din urma sunt în stare fragmentară si sunt mult rotunjite din cauza apei, a valurilor, care le-a rulat. Între cele două construcţii se găseşte o aluvionare mare, care depăşeşte peste 1 m, alcătuită din mâl şi nisip de culori diferite, ceea ce sugerează o inundaţie de proporţii, pe o perioada de timp mai mare.

S II (2 x 16 m iniţial, din care s-au săpat 12 m lungine) a relevat cele mai interesante aspecte ale construcţiei instalaţiei portuare de la

https://biblioteca-digitala.ro

Carsium/Hârşova. Sub zidul mare, cu deshidere de cca 40 m se află, la vedere, o depunere masivă cu grosimea de cca 2,5 m. Secţiunea a fost trasată exact de la limita exterioară a zidului mare, deşi ar fi fost interesantă o străpungere a depunerii, însă din considerente de securitate nu s-a putut face deocamdata. În caroul 1 a fost pus în evidenţă imediat restul zidului cu asize regulate din cărămidă observat mai bine, spre est, deasupra secţiunii precedente. După degajarea depunerilor de deasupra rămăşiţelor zidului s-au putut face primele măsurători: lăţime totală - 2,80 m; înălţime actuală pe traseul secţiunii -peste 2 m; în spatele zidului are un culoar longitudinal, pavat cu cărămidă, lat de 0,70-0,80 m. Zidul este construit din piatră mică cu emplecton din nisip, var şi cărămidă pisată mare. Asizele păstrate, una în S II şi una pe traseul S I, sunt alcătuite din câte trei rânduri de cărămidă bine arsă cu semnul ,,X,, pe intreaga faţă (dimensiunile sunt de 0,32 x 0,40 x 0,05 m). Faţa zidului păstrează doar câteva pietre din parament, cioplite la exterior. În spatele zidului depunerea este bogată în material ceramic (fragmente amfore, veselă de bucătărie, opaiţe, un fragment de cărămidă cu ştampila legiunii I Italica, multe fragmente de materiale de construcţie, toate sparte din vechime şi în poziţie secundară, împinse probabil din cetate după ce zidul nu a mai funcţionat. În general, materialele se încadrează în perioada romană şi romano-bizantină. Între toate s-a descoperit şi un fragment de oală ,,Dridu,, care a putut ajunge aici mult mai tîrziu, din întâmplare. Exact pe traseul secţiunii, zidul are o fractură, datorată solului instabil pe care s-a construit şi faptului că spre est a fost aşezat pe un pinten de stâncă ce i-a dat rezistenţă sporită. În caroul 2, în faţa zidului s-a observat o intervenţie masivă care se poate data în vechime dar a continuat şi în epoca modernă după materialele specifice descoperite (fragmente ceramice antice, ,,Dridu,, sau medievale (smalt verde închis şi Iznik). Aceasta a afectat zidul pe toată înălţimea, până la nivelul aluvionar de la baza sa, la – 2,30 m unde se distinge un sol de culoare galben-verzui caracteristic nivelului de deasupra loess-ului. De aici provin fragmente ceramice încadrate preliminar în intervalul secolelor I-IV p. Chr. În caroul 3 la -1,60 m s-a identificat un rest dintr-un alt zid cu mortar asemănător celui descris mai sus (Z 2). S-a putut vedea clar că între cele nu există nici o legătură. Într-o imagine mai veche, de la mijlocul secolului al XX-lea, în stânga pintenului de stâncă acesta se afla la vedere. Între timp, a fost acoperit cu deşeurile rezultate de la depozitele din zona portuară, din belşug prezente în profilul secţiunii. Noul zid are prinderea de stâncă mai groasă, de cca 1,90 m, şi lungă spre cheu de 2,40 m. Grosimea iniţială zidului la apă nu se păstrează deoarece paramenul acestuia a fost distrus, cel mai probabil la construirea fazei descrisă mai sus (cea actuală este de cca 1 m). Emplectonul zidului este foarte bine legat prin calitatea mortarului (nisip, var, cărămidă pisată). Pe suprafaţa zidului s-au descoperit fragmente ceramice din toate epocile. Cele medievale pot indica ultima fază a portului medieval. Nu este exclus ca acesta să fi fost folosit drept cheu la ultima fază din epoca romano-bizantină (sec. IV-VI) de mai sus. Pentru această variantă pledează şi amplele lucrări de umplere a spaţiului interior al zidului cu pietre mari, unele refolosite, poate chiar din cetate. De la – 1,55 în pantă spre caroul 4-5, la adâncimea de 1,70-1,80 m deasupra acestui zid, se găseşte un nivel din piatră cu aluviuni şi fragmente ceramice medievale cu colţurile rotunjite de apă, prin rulare. În faţa acestuia, la adâncimea de -2,80-2,90 m sunt resturi de demantelare, mâl şi nisip aluvionar, fragmente ceramice, cele mai multe din secolele II-III, dar şi din următorul, împreună cu oase de animale şi urme de arsura. În faţa zidului, la -3,20-3,30 m apare un alt tip de mortar, numai din nisip si var, deci, de calitate mai slabă. Este foarte posibil ca rezistenţa mortarului să fi fost afectată şi de mediul umed în care a stat până acum. Spre pintenul de stâncă de pe profilul de est, se mai păstrează un rest din acest nou zid, probabil şi cel mai vechi, de fapt o aglomeraţie de emplecton, distrus în întregime. La excavarea depunerii din faţa zidului Z 2 s-a constatat că solul capătă culoarea galbenă-verzuie şi se conturează clar urmele unor pari (18 la număr) care au fost infipţi în pământul moale, aluvionar. Grosimea acestora este variabilă, de la 8-10 cm până la 15-20 cm. Singura explicaţie a prezenţei acestora este aceea că au servit ca substrucţie, la prima fază a zidului portuar, judecând şi după calitatea mortarului despre care s-a vorbit mai sus.

În ansamblu, cercetările din acest sector sunt deosebit de importante deoarece au putut evidenţia trei faze ale construcţiei portuare a cetăţii Carsium, din perioada secolelor II-IV, două absolut necunoscute până acum.

26A. Hârșova, jud. Constanța

Punct: Tell

Cod sit: 60810.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 37/2013

Colectiv - Dragomir Nicolae Popovici – responsabil , Constantin Haită, Valentin Radu, Adrian Bălăşescu (MNIR), Bernard Randoin – responsabil sector (MC Franţa), Ana Ilie – responsabil sector (CNMCD Târgovişte), Cătălina Cernea – responsabil sector, Ioan Cernău – responsabil sector (MJ Ialomiţa), Monica Mărgărit, Loredana Niţă (UV Târgovişte)

Obiectivul general a constat în efectuarea unor cercetări arheologice complexe, pluridisciplinare, prin intermediul cărora să se poată obţine date suplimentare, privind definirea relaţiilor dintre diferitele categorii ale spaţiului social privilegiind tipurile de activităţi antropice. S-a avut în vedere şi continuarea cercetării începuturilor locuirilor umane în perioada de formare a tell-ului, cu scopul definirii caracteristicilor acestora dar şi/sau mai ales a înţelegerii proceselor istorice care le-au generat.

În campania anului 2012 obiectivele cercetării au fost :

- continuarea cercetărilor arheologice pluridisciplinare în Zona C, sectorul 20;
- studierea relaţiilor spaţiale posibil a fi surprinse, în special studierea diferitelor categorii ale spaţiului social fie ele zone menajere, zone de pasaj, zone construite şi tipurile construcţiilor fie cele privind mediul prin coroborarea datelor arheologice, arheozoologice şi sedimentologice-micromorfologice;
- obţinerea unor date suplimentare privind caracteristicilor spaţiului construit, amenajat, dar mai ales evoluţiile posibile observabile în principal prin intermediul succesiunilor stratigrafice;
- studierea din punct de vedere arheozoologic (mamifere, pisces, aves), a datelor ce vor putea fi surprinse cu scopul determinării pe de o parte acaracteristicilor economiei animaliere, (ponderea diverselor specii fie ele vânate sau domestice, ponderea şi variaţiile acestora respectiv cele sezonaliere), a diferitelor tipuri de activităţi antropice şi nu în ultimul rând evidenţierea tuturor datelor de natură să contribuie la definirea mediului înconjurător şi a variaţiilor acestuia;
- obţinerea şi analiza datelor oferite de eventualele descoperiri de resturi scheletice umane din punct de vedere arheologic şi antropologic;
- înregistrarea contextuală a diferitelor categorii de piese (ceramică, utilaj litic, IMDA) conform concepţiei şi metodologiei utilizate la Hârşova;
- Completarea Bazei de Date cu informaţiile de natură stratigrafică şi cu toate datele privind unităţile stratigrafice şi complexele cercetate în cursul campaniei.
- Realizarea diagramelor stratigrafice aprincipalelor complexe arheologice cercetate în campania 2012.

Săpătura a fost condusă conform concepţiei, metodologiei şi

https://biblioteca-digitala.ro

tehnicilor de cercetare formulate deja şi publicate (C.A. XI. t.1-1999).

Analiza comparativă a datelor obţinute în cursul cercetărilor precedente de către D. Galbenu cu situaţiile surprinse în St. 20 a SC/pp a evidenţiat unele situaţii extrem de importante cu referinţă la procesul de formare a tell-ului. Astfel se poate avansa ipoteza (ce urmează a fi verificată în cursul campaniilor viitoare) conform căreia începutul locuirii antropice a avut iniţial forma unor nuclee izolate care au fost ulterior contopite pe măsură ce resturile locuirilor se aglomerau astfel extinzandu-se suprafaţa generală a tell-ului.

Situaţia observată prezintă o excepţională importanţă în condiţiile în care acest proces istoric a fost abordat pentru întreg spaţiul sud-est european mai mult din perspectivă teoretică lipsind în general datele arheologice care să constituie un suport solid pentru discuţii, analize, generalizări şi crearea unor modele teoretice.

Complexe arheologice cercetate

Locuinţa 107 (SL 107)

Locuinţa de suprafată, neincendiată, cercetată în campania 2012, SL 107, a fost ridicată în sistem paiantă (perete sudic), locuinţa nu a fost surprinsă în totalitate, la nord intrând în profilul magistral iar spre est şi sud-est era tăiată de limita de estică a SC-PP. În cursul cercetării a fost identificată o singură cameră, în cazul în care locuinţa era bicamerală cea de a doua cameră s-ar fi continuat spre est sau spre nord.

Cu toate că au fost decoperiţi trei dintre pereţii locuinţei (C 2039, C 1083, C 2042=C 2052,) din păcate nu a fost surprinse suficiente elemente costructive care să indice cu exactitate unul din cel două axe posibile de orientare N-S sau E-V. Totodată lipsa unui şanţ de fundaţie pentru peretele de nord (C 2076) sugerează prezenţa unui perete intermediar caz în care SL 107 ar fi orientat pe un ax NS, totuşi aceasta afirmaţie rămâne la nivelul de ipoteză nefiind susţinută de alte argumente.

Dimensiuni: N-S 6.2 m x E-V 5.6 m= 34.7 mp. (suprafaţă păstrată)

SL. 107 a fost suprapusă de catre o serie de niveluri menajere peste care a fost construit SL 106 şi suprapune, la rândul ei un nivel de depuneri menajere care suprapune locuinţa incendiată SL 108.

A fost afectată de o serie de complexe posterioare precum: C1090, C 1125 de asemenea zona de sud şi cea de est este secţionată de limita actuală a SC-PP, iar la nord întră în profilul magistral.

SL. 107 a fost ridicată peste un pat de amenajare format din nivelarea US 20.077 (nivel de deşeuri menajere)

Şanţuri de fundaţie:

Vest –C 2053 (US 20.670, US 20.671) acesta este în fapt o mică alveolare în care a fost depusă grinda de lemn (tălpica) pe care va fi ridicat peretele C. 2052;

Sud – C 2044 (US 20.630, US 20.631) nu pot fi specificate cu exactitate dimensiunuile şanţului, acesta având acelaşi amplasament şi tăind un alt şanţ de mari dimensiuni C 2049.

Pereţi

Pe latura de vest –(C 2052= C 2042) peretele a fost distrus din vechime păstrându-se în elevaţie doar pe alocuri. Lungimea totală aproximată pare să fi fost de 6.2 m iar cea păstrată este de 4 m. În elevaţie păstrându-se pe cca. 17 cm. Deoarece peretele este perturbat din vechime este greu de precizat sistemul constructiv ales în cazul acestuia. În caroul C1 la aprox. 0.3 m de profilul magistral a fost surprins un fragment de grindă de lemn, un alt fragment a fost descoperit pe aliniamentul peretelui la 1.2 m de profilul magistral. Deoarece nu un au fost observate gropi de ţăruşi este posibil ca C 2042 să fi fost ridicat pe o tălpică de lemn.

Peretele de nord (C. 1083), pare să fi fost construit cu o structură uşoară care nu a necesitat existenţa unui şanţ de fundaţie

Peretele de sud (C. 2039), a fost ridicat în sistem paiantă, dovadă în această privinţă fiind un şir de ţăruşi - 5 obsevaţi în momentul demontării. Distanţa dintre aceştia era de aproximativ 20 cm. Parea interioară a fost refăcută de mai multe ori. De asemenea trebuie menţionat că exteriorul peretelui s-a desprins din vechime, structura de lemn (ţăruşii) erau expuşi.

S-a păstrat pe o lungime de 4.8 m având o lăţime păstrată de 0.24 m, lăţime totală aproximată fiind 0.4 m. S-a păstrat în elevaţie pe 0.4 m pe toată lungimea păstrată, cu excepţia zonei de est unde a fost tăiat de C 2012. Menţionăm că în interiorul peretelui la partea inferioară a fost descoperit un gratoir de silex.

Podelele SL 107 reprezintă o succesiune de 9 podele şi refaceri parţiale cu nivelurile ocupaţionale aferente. De menţionat că prima podea se îngroaşă de la 1 cm în nord la 4 cm spre sud.

În aceaşi perioadă, de utilizare a sa, la vest, pare să fi funcţionat o anexă a locuinţei,

După abandonul locuinţei au fost practicate două săpături (C 2041 şi C 2043), puţin profunde, care au tăiat integral podelele 20.075. Este posibil să fie gropi pentru recuperare de material.

Distrugerea SL 107 s-a produs în două faze importante, cu o succesiune rapidă între acestea.

Faza I de distrugere este marcată de un nivel masiv de distrugere (US 20.074 şi US 20.160). Acest nivel acoperă integral suprafaţa cercetată SL 107.

Faza a II-a de distrugere a SL 107 este marcat de US: 20.073 şi US 20.621. Acest nivel acoperă zona de est şi sud a suprafeţei cercetate. După realizarea diagramei stratigrafice s-a hotărât reunirea celor două momente pe baza faptului că între acestea nu se interpune nici un alt nivel, diferenţa dintre cele două fiind pusă pe seama materialului diferit folosit la realizarea pereţilor.

Locuinţa 108 (SL 108)

Locuinţa este suprapusă de un nivel de deşeuri menajere (US 20.077).

Locuinţă de suprafată, incendiată, cercetată în campania 2012, SL 108 pe o suprafaţă foarte mică, aproxiativ 3 m² (carourile A1, B1), acesta deoarece la est este secţionată de limita actuală a SC-PP, iar la nord întră în profilul magistral.

Incendierea a fost inegală din punct de vedere al intensităţii, în zona de vest (carou B1) chirpicul era ars la negru.

Limitele superioare ale resturilor de pereţi (US 20.641) observate în caroul A1 erau pulrverulente acest fapt fiind explicat prin expunerea pereţilor la elemente şi la variaţii de temperatură ce au determinat această situaţie, chirpicul ars dezaregându-se.

Distrugerea masivă (US 20.078) suprapune ceea ce pare a fi o nivelare prin aport de material (US 20.647). Sedimentul depus se diferenţiayă în mod clar de US-urile posterioare şi de cele anterioare prin faptul că este nears. În caroul A1 sub distrugere a fost observată o lentilă de stuf ars, acesta avea o grosime de aproximativ 7 mm. Sub demontarea nivelării (20.647) s-a ajuns pe un nivel nisipos ars la negru (20.648, 20.079) acesta nivel apre pe întreaga suprafaţă restantă a SL 108. La partea inferioară a acestuia au fost observate resturile unor podele aparţinând SL 108 cu o grosime de aproximativ 6 mm. Cu excepţia acestor podele nu au mai fost identificate elemente constructive in situu. De altfel limita de sud a SL 108 pare să fie rezultatul unor acţiuni de nivelare prin îndepărtare de material.

Analiza comparativă a situaţiilor statistice a ceramicii provenind din SC/US

În campania 2012 au fost descoperite şi analizate primar un număr total de 6.625 de fragmente ceramice cu o greutate totală de 114.401 grame. Analiza preliminară a permis conservarea criteriilor de discriminare utilizate în campaniile precedente respectiv categoriile de pastă fină, semifină şi grosieră. Chiar dacă din punct de vedere tehnologic această discriminare comportă unele dezavantaje, până în momentul în care se vor putea efectua studii speciale aprofundate credem că ea trebuie utilizată sub rezerva viitoarelor eventuale modificări.

Remarcăm şi faptul că ceramica a fost descoperită în cadrul

https://biblioteca-digitala.ro

a 44 de unităţi stratigrafice ce corespund şi ele a trei categorii de activităţi antropice. Analiza lotului ceramic a fost structurată, în acest stadiu preliminar, pe aceste trei categorii de activităţi respectiv complexe arheologice cercetate în teren. Acestea sunt US-urile ocupaţionale exterioare, structurile construite de tipul locuinţelor şi complexele de tipul celor săpate (gropi de pari/bârne, şanţuri de fundaţie, etc.).

Ceramică Fină (C. F.)

În cazul primei categorii de pastă analizate, cea fină au fost descoperite 872 (13,1622% din totalul numărului de fragmente), cu o greutate totală de 5770 grame, respectiv 5,043% din totalul greutăţii fragmentelor ceramice.

Dacă avem în vedere strucutra acestei categorii de fragmente în funcţie de contextul arheologic se poate constata că cele mai multe provin din US-urile ocupaţionale exterioare – 1363 fragmente cu o greutate de 4.375 grame. În interiorul celor două locuinţe cercetate au fost descoperite un număr de 115 fragmente cu o greutate de 817 grame iar din complexele săpate provin 73 de fragmente cu o greutate de 663 grame.

Ceramica semifină (CSF)

Numărul total e fragmente descoperite şi aparţinând acestei categorii este de 2290 (34,599% din totalul numărului de fragmente ceramice aparţinând celor trei categorii) ele având o greutate de 40.877 grame (35,731% din totalul greutăţii fragmentelor ceramice).

In cazul US-urilor ocupaționale exterioare numărul total de fragmente ceramice este de 1802 cu o greutate de 30.614. In cadrul structurilor de locuire (SL 107 si 108) au fost descoperite 225 fragmente cu o greutate de 5.401 grame iar în complexe (structurile sapate) a fost descoperit un numar de 188 de fragmente cu o greutate de 1.531 grame.

Ceramica grosieră (CG)

Categoria de pastă grosieră este reprezentată în cadrul lotului 2012 de un număr de 3464 fragmente (52,286% din totalul numărului de fragmente ceramice), cu o greutate de 67.754 (59,225% din totalul greutăţii fragmentelor ceramice studiate). Şi în acest caz se constată o pondere mare a fragmentelor ceramice provenite din nivelurile ocupaţionale exterioare respectiv un număr de 2.600 cu o greutate totală de 51.488 grame în timp ce din locuinţe au fost descoperite 433 fragmente cu o greutate de 8.067 grame iar în complexele săpate au fost descoperite un număr de 319 fragmente cu o greutate de 6.410 grame.

Vezi Anexa 2

27. Iaz, com. Obreja, Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin [Tibiscum]

Punct: Cetate/Peste ziduri, Traianu, La drum

Cod sit: 53407.01, 53407.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 42/2012

Colectiv: Adrian Ardeţ – responsabil, Dimitrie Pavel Negrei, Ana Cristina Hamat, Marian Gavrilă (MJERG Caransebeş), Lucia Carmen Ardeţ – responsabil sector (Liceul Teoretic „Traian Doda" Caransebeş)

Situat în partea de sud-vest a României, cel mai de seamă oraş roman al Daciei vestice se află aşezat între următoarele coordonate geografice: 45° 28' 45" latitudine nordică si 22° 10' 15" longitudine estică. Ruinele antice se afla răspândite pe raza satelor Jupa şi Iaz, fiind despărţite astăzi de cursul răului Timiş. Conform Cărţii Funciare din Caransebeş, partea aflată pe raza satului Jupa se amplasează în punctul „La Drum" - Zavoi. Partea aflată pe teritoriul satului Iaz, comuna Obreja, se află amplasată în punctul numit „Traianu". Teritoriul pe care s- a amplasat anticul Tibiscum se încadrează din punct de vedere geomorfologic în Câmpia Timişului aflată la o altitudine de 180 m. Această zon se învecinează la nord cu Masivul Poiana Ruscăi; spre est se deschide culoarul Bistrei, caracterizat printr- un relief colinar ce urca treptat spre Masivul Muntele Mic, ce face parte din Munţii Ţarcu; la vest se află Dealurile Zăgujenilor ce ating 300 m altitudine în Măgura Poienii; spre sud se deschide Depresiunea Caransebeşului caracterizată printr- un relief colinar. Locul unde a fost fondată aşezarea antică Tibiscum se încadrează climatului temperat-continental moderat, cu nuante submediteraneene[1].

Prima semnalare a unui monument antic provenit de la Tibiscum este făcută de către italianul Aloysius Ferdinandus Marsilius, care prin anul 1690 a notat şi desenat o serie de monumente, ruine, castre şi inscripţii publicate în monografia Dunarea Pannono-Mysiana, cu observaţii geografice, astronomice, fizice, în şase volume printre care şi un altar onorific - închinat Corneliei Salonina de către ordo municipii Tibiscensium[2].

Primele cercetări arheologice au fost iniţiate în anul 1875, de catre Ortvay Tivadar, pe malul drept al râului Timiş, surprinzând cea mai mare parte din aşezarea civilă, cuprinsă în perimetrul delimitat la est de satul Iaz, la nord de satul Ciuta, până la râul Bistra, iar la vest de satul Jupa. Plecând de la informaţiile existente, în anii 1923-1924, din inițiativa episcopului greco- catolic din Lugoj, sunt întreprinse cercetări arheologice de către G. G. Mateescu, conferenţiar la Universitatea din Cluj. Rezultatele cercetărilor indică poziţia castrului şi a aşezării civile. Savantul român Constantin Daicoviciu împreuna cu Ioachim Miloia, directorul Muzeului Banatului din Timişoara, ambii absolvenţi ai Liceului „Traian Doda" din Caransebeş, întreprind o serie de cercetări de teren vizând şi aşezarea romană de la Tibiscum, unde sunt semnalate monumentele vizibile cu ochiul liber.

Cercetările arheologice sistematice sunt iniţiate şi conduse de profesorul Marius Moga, director al Muzeului Banatului din Timişoara, începând din anii şaizeci. Din anul 1976, profesorul Marius Moga se retrage şi responsabilitatea ştiințifică a şantierului îi revine Doinei Benea[3].

Începand cu anul 1990 responsabilitatea ştiințifică asupra cercetărilor arheologice din punctul „Traianu" revine cerc. şt. dr. Adrian Ardeţ care porneşte de la premisa existentă la începutul anilor ,90 prin care oraşul antic s- ar fi format pe partea dreaptă a râului Timis. În prezent, cercetări sistematice sunt întreprinse pe teritoriul rezervaţiei arheologice, de către colectivul MJERG, Caransebeş.

Obiectivele cercetării de anul acesta se împart în două categorii. Prima dintre ele o reprezintă continuarea cercetării arheologice din anii 2002 şi 2011. În campania arheologică din anul 2002 principalul obiectiv al cercetărilor de la Tibiscum-Jupa l-a constituit cercetarea drumului roman în dreptul clădiri II şi extinderea săpăturilor în interiorul clădirii XIII (4) precum şi conservarea primară a clădirilor III (3) şi VI (6) aflate în zona aşezării civile. A doua categorie de obiective se referă la conservarea primară a clădirii XIII (4) în zona aşezării civile şi a edificiului nou descoperit, precum şi dezvelirea edificiului descoperit în campania din 2011 - în apropierea clădirii XIII (4).

Lucrările în zona clădirii nr. XIII (4) efectuate în această campanie, continuă săpături mai vechi realizate în anii 2001- 2002 şi continuate în 2011. În campania arheologică din anul 2001-2002 datorită stării precare în care se găseau clădirile componente ale

[1] Ardeţ, Ardeţ 2004, p. 9-10.
[2] Ardeţ, Ardeţ 2004, p. 13.
[3] Ardeţ, Ardeţ 2004, p. 19

https://biblioteca-digitala.ro

aşezării civile de la nord de castrul militar, am iniţiat un program de conservare primară concretizat prin lucrări specifice la clădirile XIII (4), IV şi V (5), precum şi de curăţare a drumului roman care traversează aşezarea civilă. Drumul care străbate aşezarea civilă are o lăţime de 7 m şi este pavat cu lespezi de calcar, fiind considerat o arteră comercială a oraşului antic. Campania arheologică din 2011, a avut ca şi principal obiectiv cercetarea zonei aflate în vecinătatea clădirii XIII (4), mai ales în zona din nordul clădirii menţionate.

Activitatea în zona clădirii nr. XIII (4) a început în data de 1.08.2012 în zona din vecinătatea clădirii XIII (4), pe o porţiune de 6 m în continuarea secţiunii S1/2011. Secţiunea, astfel trasată are dimensiunile de 6,25 x 3,50 m, profilul de sud îl reprezintă zona de contact cu S1/2011, ea fiind perpendiculară pe drumul roman. Lucrările au fost mult îngreunate de distrugerea provocată prin construirea în acest loc a morii din Jupa, clădire modernă a cărei construcţie a distrus edificiile antice şi o bucată din drumul roman până la adâncimea de 1 m, dar şi a problemelor provocate de fluctuaţia cursului râului Timiş. Din dorinţa de a exploata toate posibilităţile oferite de suprafaţă, s-a optat pentru următoarele valori de 6,25 x 3,50 m. Campania arheologică a fost încheiată la data de 12.09.2012, ajungându-se la o adâncime de 3, 25 m (până la sterilul arheologic), dezvelindu-se partea de nord a edificiului cu o suprastructură din lemn pe fundaţii de piatră şi cărămidă legate cu mortar, care a fost cercetat şi în campania din 2011. Distanţa între edificiul nou descoperit şi clădirea XIII (4) este de 2,25 m.

Din punct de vedere stratigrafic se constată existenţa a 4 nivele de locuire, vizibile mai ales în profilul de nord al secţiunii, care a fost mai puţin afectat de distrugerea modernă. Nivelul I, reprezintă nivelul de lemn asociat cu primele construcţii romane de la Tibiscum, surprins la adâncimea de 2, 80 până la 2,95 m, pe alocuri cu o grosime de 0, 35 cm. Acest nivel a fost surprins între metrul 2,25- 4,25 m, unde datorită sondajului executat aici s-a ajuns până la sterilul arheologic. Peste acesta a fost surprins un strat de lut nivelator. Acesta corespunde unei refaceri a edificiului din lemn şi trebuie pusă în legătură cu prima fază a drumului roman şi cu clădirea cercetată de noi. Construcţia de început de secol al II-lea corespunde nivelului II, ea a fost distrusă intenţionat în momentul refacerii drumului de acces în aşezare. Nivelul al III-lea reprezintă distrugerea edificiului cu fundaţii de piatră şi pereţi din bârne de lemn. Noua cale de acces va determina refacerea în piatră a construcţiilor aflate în imediata apropiere a drumului,construcţii corespunzătoare ultimului nivel de locuire - nivelul IV.

Campania arheologică de anul acesta a completat cercetările iniţiate în anul 2002 şi continuate în campania anului 2011, printr-o secţiune perpendiculară pe S1/ 2011, orientată E- V. La adâncimea de aproximativ 1 m a apărut zidul Z6, a cărui fundaţie continuă dinspre S spre N cu încă 1,50 m. Înspre profilul nordic, zidul a fost scos, în profil se mai păstrează doar amprenta fundaţiei acestuia între metrul 2,25 - 3,25, la adâncimea de 1, 25 m. Această fundaţie reprezintă partea dinspre stradă a clădirii, în faţa ei, la o adâncime de 1,70 m a ieşit la iveală primul nivel al drumului roman.

De asemenea, podeaua descoperită în campania din 2011, continuă în partea de N, cu încă 1,77 m, ea fiind lucrată din lut şi având o substrucţie din piatră de râu şi pietriş, care a cedat la mijloc. Podeaua este contemporană cu zidul Z6 şi zidul Z8, ultimul a fost găsit la o adâncime de 1,50 m fiind paralel cu profilul de E. Cu o fundaţie de 0, 65 m din piatră de râu şi 0,75 m din piatră de râu cu mortar, continuă şi în S1/ 2011. Din păcate pe această porţiune zidul a fost dezafectat în antichitate, probabil până la fundaţia din piatră de râu. Cele două ziduri delimitează un portic aflat la stradă, a cărui podea a fost menţionată mai sus. În partea dinspre N, casa a suferit o distrugere intenţionată atât în ceea ce priveşte nivelul de lemn, cât şi în ceea ce priveşte faza mai târzie - datată la începutul secolului al II-lea. Clădirea a fost dezafectată în momentul construirii ultimei faze a drumului care traversează aşezarea.

Construcţia cercetată de noi în campania arheologică septembrie 2011 şi august - septembrie 2012 se înscrie în tipul clădirilor adaptate nevoilor comerciale, cu faţadă îngustă şi portic, amplasată lângă drumul aşezării.

Materialul arheologic este destul de sărăcăcios şi este reprezentat doar prin câteva fragmente ceramice, cuie şi cărămizi, aflate mai ales în nivelul de dărâmătură sau pe podeaua edificiului descoperit, dar şi în sondajul efectuat între profilul nordic şi fundaţiile Z 6 şi Z 8- în nivelul de lemn.

Dintre piesele mai deosebite putem aminti fragmente de vase terra sigillata, fragment de cuţit din fier, fragment de capac din sticlă, aplică de bronz şi un fragment de plăcuţă votivă cu cavalerii danubieni, precum şi un opaiţ cu ştampila FORTIS în stare fragmentară. Materialul se află în prezent în depozitele MJERG Caransebeş.

Acest tip de edificiu a fost construit din materialele de construcţie reprezentate prin piatră de râu, ţigle, cărămizi şi lemn.

În secţiunea cercetată anul acesta au fost folosite mijloacele clasice de cercetare arheologică, combinate cu tehnica fişelor de context arheologic, metodă care se dovedeşte deosebit de fructuoasă în cercetare şi documentare.

Din punct de vedere cronologic, aşa cum rezultă din situaţia stratigrafică, am reuşit să surprindem momente cruciale în dezvoltarea oraşului antic. Nivelul I reprezintă etapa construcţiilor din lemn, contemporane cu începutul stăpânirii romane în Dacia şi incendiate probabil cu ocazia construcţiei primei faze a drumului în timpul domniei împăratului Hadrian. A urmat nivelarea resturilor şi reconstrucţia zonei. Peste clădirea din lemn a fost construită o clădire cu fundaţie de piatră de râu- 1, 20 m şi piatră de râu alături de cărămidă legate mortar, dezafectate în urma lărgirii drumului de acces în aşezare. Edificiul dezvelit parţial, îşi leagă existenţa de rolul comercial al aşezării. Fiind situat la artera principală, îndeplinea probabil şi o destinaţie comercială, pe care cercetările viitoare o vor demonstra.

Obiectivele cercetării viitoare:

Odată terminată cercetarea sistematică la clădirea XIII (4), vom începe lucrările de conservare primară, prin refacerea zidăriei şi punerea în valoare a acestei construcţii. Pentru campania arheologică din anul 2013 propunem continuarea lucrărilor de dezvelire a edificiului nou descoperit şi conservarea lui, în suprafaţa estică aflată în partea afectată de către cursul râului Timiş.

În vederea elucidării numeroaselor întrebări privind acest obiectiv arheologic se pune problema continuării cercetărilor arheologice şi a punerii în valoare a întregii zone cercetate până în prezent printr-o acţiune conjugată la care să participe şi autorităţile locale prin sprijinirea unui program de conservare şi punere în valoare a acestei importante zone arheologice din România. [Adrian Ardeţ].

Bibliografie:

Ardeţ, L. C. Ardeţ, Tibiscum. *Aşezările romane*, Cluj- Napoca, 2004.

Ardeţ, Tibiscum. *Ceramica romană descoperită la Iaz „Traianu”*, Cluj- Napoca, 2009

A.C. Hamat, C*âteva consideraţii privitoare la brăţările de sticlă din Dacia Romană,* Acta Musei Caransebesiensis 1, Caransebeş, 2011.

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

The objectives of this year's campaign were to continue the excavation started in 2002 and 2011. The archeological research underteken at „The Archeological Reservation from Tibiscum"- Jupa village, Caransebes town, Caras Severin county, was concentrated on the elementary conservation of the Roman urban buildings, like the building XIII (4). Excavations began on 01.08.2012, in the neighbouring building XIII (4). Section dimensions are 6, 25 x 3, 50 m, and we reached a depth of 3.20 m. During the archaeological campaign from 2011 we found a building located at 2.25 m from the building XIII (4), which had wooden walls supported on a foundation of river stone, brick and mortar. The archaeological investigation from this year continued unveiling the portico of the new building. In addition, we found that before this building was constructed, in this area was erected a wooden barrack associated with early roman rule in Dacia.

Archaeological inventory is quite poor and consists in pottery, fragments of terra sigillata, fragments of an iron knife, bricks and a roman lamp bearing the stamp FORTIS .

Destruction of the wooden barrak it happened during the Hadrian's reign. Decommissioning of the building above the level of wooden barrak, should be made in connection with the enlargement of the Roman road.

28. Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum]

Punct: Cetate - Sector Sud-Est

Cod sit: 159696.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 78/2012

Colectiv: Florin George Topoleanu – responsabil, Aurel Stănică, Iuliana Costea, Liliana Marcu (ICEM Tulcea), George Bilavschi (IA Iaşi), Niculina Dinu (M Brăila), Octavian Bounegru (UAIC Iași), Virgil Apostol (MNIR), Laurenţiu Radu (MA Mangalia), Adrian Adamescu (MI Galați), Emilian Gamureac (MC), Maria Bostacă, Tincuța Vasilica Lupașcu, Oana Gheorghe, Ionuț Lucian Drăghici, Valentina Patriche (studenți UDJ Galați), Daniela Stănică, Emil Juncanaru, Cosmin Bortoș, Sorin Negru, Adrian Stănică (voluntari Asociația Pro Noviodunum)

Obiectivele proiectului de cercetare din anul 2012 au fost: continuarea degajării incintei de SE a cetăţii romano-bizantine; continuarea cercetărilor la segmentul de curtină C1 și C2, la Turnul A, Suprafața A și Turnul de colț; verificarea reperelor cronologice stabilite prin cercetările anterioare la Turnul de Colț, Turnul A, Suprafața A, Curtina 1 și Curtina 2; identificarea și stabilirea momentului în care au fost refăcute zidurile din perioada medievală (Curtina 1). De asemenea, cercetările din acest an au avut în vedere verificarea zonei aflate în apropiere de Pontonul Vechi, unde au fost identificate zidurile unor edificii.

Suprafața A

Aurel Stănică, Niculina Dinu

În campania din anul 2010, am făcut următoarele precizări în legătură cu contextele cercetate:

- în caroul C1 a fost degajată vatra descoperită în anul 2008. Curățarea contextului situat la N și E, reprezentat de un pământ granulos cu multă cenușă și câteva fragmente ceramice vitrifiate, a dus la identificarea unui strat gros de cenușă;
- vatra este distrusă în cea mai mare parte; se păstrează doar peretele vestic și o parte din platformă. Peretele păstrat are o înălțime de 0,10-0,12 m, cu o mică alveolare în partea superioară. Vatra este confecționată din lut care conține paie și pleavă, fiind ridicată pe o amenajare din pământ cenușos-granulos. A fost secționat complexul pe o lungime de 0,80 m, pe latura de E, unde a apărut un obiect din fier, probabil cosor;
- în apropierea vetrei, carourile C2-C3, a fost cercetată o amenajare cu chirpic (0,44 m lungime și 0,14 lățime), care reprezintă peretele unei locuințe, din care, în acel moment, nu au mai fost surprinse și alte elemente;
- în carourile A3- A4, la N de zidul de incintă, a apărut o amenajare cu pământ galben, din care au fost recoltate fragmente ceramice de epocă romană, dar și fragmente de cărămizi cu ștampila CL.FL.M.;
- în carourile E1-E3 a fost epuizat nivelul de dărâmătură și delimitat amenajarea cu pământ galben de la sud de aceasta;
- în carourile B, C, D 1-2 a fost cercetat un context reprezentat de un strat gros de cenușă, situat la N de vatra cercetată, care conține fragmente ceramice din sec. al XIII-lea. Nivelul de incendiere, indică în opinia noastră momentul 1242, când tătarii au atacat și cetatea Isaccea – Noviodunum.

Pornind de la aceste date, cercetările s-au concentrat în zona vetrei și a zonei din carourile D și E, unde presupuneam existența unei podele de locuință. Un alt obiectiv urmărit, a fost reprezentat de individualizarea celor două complexe menajere situate la est de vatră.

Vatra surprinsă în caroul C1 a fost secționată, apoi s-a procedat la demontarea acesteia. La nord de vatră, în zona distrusă a fost surprins un strat consistent de cenușă, din care au fost descoperite fragmente de la două vase întregibile. Tot în acest context, au apărut monede tăiate modul mare, dar și o monedă de perioadă romano-bizantină. După ce vatra a fost demontată și înlăturat stratul de cenușă, în caroul C2 a apărut un bloc de piatră (0,60 x 0,62 m).

În caroul B1 a fost cercetată groapa menajeră. Ca modalitate nouă în cercetarea complexelor menajere, în ultimii doi ani, am utilizat sitele, pentru a recupera materialele apărute în aceste complexe. Rezultatele sunt remarcabile, având în vedere numărul mare de obiecte și monede recuperate, datorită utilizării sitelor. Din pământul scos a fost recoltată o cantitate apreciabilă de oase și solzi, la care se adaugă fragmente de la brățări din sticlă, bucățele de sticlă, fragmente ceramice și un număr mare de monede tăiate.

În carourile D 1-3 și E1-3, a fost înlăturat stratul cenușiu granulos, fiind surprinsă podeaua unei locuințe. Podeaua este realizată din lut galben, bine bătătorit, are dimensiunile de 6 x 3,5 m, latura de est fiind distrusă. Pe latura de vest, spre profil, au fost surprinse patru gropi de par, care au diametrul de 0,10 și 0,15 m. De asemenea, pe zona centrală au fost surpinse două gropi, de dimensiuni mai mari (0,30 și 0,40 m), care sugerează o structură internă a locuinței. Posibil ca cele două gropi să fie de la doi stâlpi care susțineau un acoperiș în două ape. Așa cum am menționat mai sus, latura de vest a fost afectată, în această zonă nefiind surprinse gropile parilor din lemn.

Curtina C2

Aurel Stănică

În campania din anul 2010 a fost deschisă o nouă secțiune (8 x 3 m), prin extinderea ultimei secțiuni, la V de Turnul A – TA4, abordând segmentul de curtină cuprins între TA și TM.

Am reluat în campania din acest an săpăturile începute în anul 2010. În caroul 8, în apropiere de zidul de incintă de epocă romano-bizantină, unde apăreau materiale ceramice de epocă romană și medie – bizantină, oase de animale, oase de pește, amestecate cu materiale mai recente.

https://biblioteca-digitala.ro

După înlăturarea unui strat de 0,25 m, de pe întreaga suprafață a secțiunii, la zidul de incintă, pe 0,70 m a apărut o plintă, care leagă zidul sau turnul rectangular din prima fază de construcție.

Tot spre zidul de incintă, colțul de NE, apărea un strat consistent ce ne indică o amenajare cu pământ galben. Înălțimea plintei este 0,30 m și suprapune o alta, care se leagă de turnul rectangular.

Între Curtina 2 și TA 4, în zona plintelor avem o amenajare cu pământ galben, din care apar materiale de epocă romană, asupra căreia nu putem face, în actualul stadiu al cercetărilor, precizări foarte clare.

Un alt complex, identificat în 2007 și care se prelungea în secțiunea noastră, este o groapă menajeră, de dimensiuni apreciabile, din care se recoltase anterior un număr impresionant de fragmente ceramice. Limita complexului menajer a fost conturată în secțiunea C2 și ne-am adâncit până la 1,60 m de la nivelul de călcare din secțiune. Cantitatea de ceramică și oase este una foarte mare. Materialul ceramic este reprezentat de fragmente de vase borcan și poate fi datat în secolul al XI-lea.

Turnul A

Aurel Stănică

Turnul A, ca și celelalte elemente de fortificație de pe incinta de sud-est, a fost afectat în diferite perioade istorice de către cei care au scos piatra din paramente sau din emplectonul acestora. A fost curățată zona de la E de turn, unde a fost surprins paramentul turnului. Zona semicirculară sau latura de sud a turnului de forma literei U, nu are parament, motiv pentru care a fost realizat un sondaj pentru a lămuri situația. Un alt aspect, ce urma a fi clarificat, este reprezentat de o „aglomerare" de pietre, care era paralel cu profilul de sud. Nu în ultimul rând, doream să realizăm o verificare a acestei zone, dacă nivelurile de perioadă medie-bizantină au fost epuizate.

În prima fază, a fost lămurită situația pietrelor, care nu erau prinse cu un liant și a bucăților de mortar și fragmentelor de cărămidă, ce au apărut sub acestea. Cu siguranță, nu este vorba de un zid de construcție, ci de dărâmătură (pietre, bucăți de mortar, fragmente de cărămidă), ce provin din momentul dezafectării Turnul A. Pe toată suprafața sondajului, au apărut materiale ceramice și monede ce pot fi datate în secolul al XIII-lea. După ce ne-am adâncit 0,50 m, putem face precizarea, ca nivelul medieval în zona Turnului A nu a fost epuizat.

Curtina 1

George Bilavschi, Aurel Stănică

Campania 2012 (1.08 – 14.09.2012) a demarat cu operaţiuni de îndepărtare a vegetaţiei din suprafaţa SC şi perimetrul învecinat al secţiunii (maluri). Activităţile de curăţire a învelişului vegetal au fost succedate de acţiuni fizice, manuale, de degajare a zonei de surplusul de pământ provenit, în mare parte, din surparea malurilor, dar şi ca urmare a măsurilor de conservare primară a complexelor arheologice, iniţiate în 2010. Procedurile au durat 5 zile, perioadă după care au urmat activităţile de cercetare propriu-zisă. Lucrările au continuat concomitent în toată suprafaţa SC, avându-se în vedere următoarele obiective:

- stabilirea şi interpretarea relaţiilor stratigrafice între zidul de incintă romano-bizantin şi complexele de locuire intra-, respectiv, extra-muros;
- funcţionalitatea locuinţei romano-bizantine;
- descoperirea nivelurilor de edificare, distrugeri şi refaceri ale locuinţei romano-bizantine (sec. V-VI);
- cercetarea unor locuinţe şi a unor gropi menajere din secolele XI-XIII, situate la sud de zidul bizantin; corelarea edificării acestora cu incinta medievală;
- stabilirea perioadei de edificare a zidului medieval; surprinderea eventualelor faze de refacere şi distrugere;
- identificarea altor complexe şi urme de locuire romane târzii şi medie-bizantine;
- recuperarea artefactelor;
- conservarea primară a materialului arheologic; întocmirea statisticilor, completarea bazei de date; descriere etc. pentru categorii de obiecte din os, piatră, fier şi ceramică;

Concomitent, profilele secţiunii au necesitat operaţiuni de îndreptare, motiv pentru care s-a prelungit SC spre N cu 0,80 m, iar spre S s-a trasat şi c. 1 (4 x 8,70 m), nemarcat cu ocazia primelor investigaţii începând cu 2007. Tot din aceste motive, lăţimea SC a ajuns la 8,70 m, extinderea acesteia făcându-se mai mult spre est din motive obiective (erodarea şi surparea mult mai evidentă a malului estic). În timpul acestor lucrări de pregătire a suprafeţei pentru investigaţii arheologice propriu-zise s-a manevrat o masă de pământ de circa 28-32 m^3, care a fost transportată manual (prin intermediul roabelor) la aproximativ 45-50 m est de SC şi în afara cetăţii, pentru a fi uşor manipulată cu mijloace mecanice şi îndepărtată din zona de interes arheologic şi istoric.

Cercetarea arheologică s-a concentrat în SC pe următoarele complexe: în c. 5-6, L1, investigarea a trei gropi cu destinaţie menajeră; în c. 3-4, cercetarea unei locuinţe la sud de zidul de incintă, a unei zone menajere de circa 3,20 x 3,80 m şi a şanţului tranşeei din Primul Război Mondial; c. 1-2, lucrări de îndepărtarea a stratului vegetal şi a unui consistent strat de umplutură cu pământ cenuşiu, piatră şi mortar provenită probabil din demantelarea zidului medieval (refacerea târzie a incintei romano-bizantine).

Astfel, în c. 5-6 cercetarea exhaustivă a trei gropi menajere şi a unui şanţ de distrugere (umplut cu materiale de construcţie şi obiecte arheologice romane târzii şi medie-bizantine) a determinat adâncirea la 2,50-2,70 m. Nivelul de călcare antic a fost surprins la circa - 2,50 m[1]. Golirea celor 3 gropi şi a şanţului de distrugere, situat în extremitatea vestică a L1 (SC, c. 5-6; şanţ dispus pe axa SV-NE) a generat circa 1,5-1,8 mc de pământ. Gropile au forme diverse (cilindrică, conică, cu gura evazată, ovală), având adâncimi cuprinse între 0,45-1,50 m. Lucrările de grundis efectuate în interiorul şi exteriorul L1 (la S şi N de pilonul din piatră al edificiului) au condus la surprinderea mai multor faze de existenţă ale locuinţei, precum şi urme ale unor activităţi de amenajare a spaţiului locativ la nord de edificiul, prevăzut cu fundaţie din piatră şi cărămidă şi cu structura de rezistenţă a pereţilor realizată din bârne din lemn, nuiele şi chirpici[2]. Faţă de nivelul pe care am ajuns în anul 2010, ne-am adâncit diferenţiat cu circa 1,0-1,80 m.

L1 are dimensiuni aproximative de 6 x 4 m, având în zona centrală un pilon construit din pietre de dimensiuni medii şi mici (diam. = 1,10 m; H = 0,90 m). Pereţii acesteia au fost distruşi de mai multe gropi ce conţin material arheologic roman târziu şi medie-bizantin. Între 0,60-1,25, atât la nord, cât şi la est de L1, s-a investigat un consistent strat de dărâmătură cu chirpici arşi, de culoare roşietică, moloz, cărămidă, fragmente de olane şi ţigle precum şi urme de la bârne carbonizate. Sfârşitul locuirii în perimetru pare să se fi produs la sfârşitul veacului al VI-lea. Din interiorul L1 au fost prelevate opaiţe din a doua jumătate a secolului al V-lea şi din secolul al VI-lea, precum şi monede romano-bizantine din aceeaşi perioadă.

În colţul nord-estic al SC a fost surprinsă extremitatea vestică a unui mormânt (probabil medieval), aflat la mică adâncime,

[1] Pentru stabilirea indicilor de adâncime s-a luat ca reper malul nordic al SC, situat în poziţia cea mai înaltă a secţiunii.

[2] Au fost investigate trei niveluri de distrugeri sugerate de bârne carbonizate şi straturi consistente de chirpici arşi, de culoare roşietică. În profilul nordic al SC au fost surprinse amprentele unor bârne, precum şi lentile de cărbune şi lut ars.

https://biblioteca-digitala.ro

imediat sub stratul vegetal. Această descoperire poate fi conexată cu celelalte morminte medievale identificate în 2009-2010 în imediata apropiere a SC, la NE de secţiune, intra-muros, în zona turnului de colţ (TC). Cercetarea complexului se va face anul viitor, odată cu deschiderea unui nou punct de lucru şi investigarea suprafeţei dintre SC şi TC.

Cercetarea complexelor s-a realizat cu atenţie sporită, presupunând trecerea pământului prin sită, prilej cu care s-au recuperat cantităţi apreciabile de materiale arheologice (obiecte, podoabe, arme şi unelte din os, piatră, ceramică, sticlă şi fier) şi resturi osteologice. Situaţia arheologică surprinsă în SC, zona intra-muros (c. 5-6) ne-a determinat să constatăm că nivelurile de locuire romane târzii (sec. V-VI) au fost suprapuse de cele medievale (sec. XI-XIII), fără să se remarce o continuitate a vieţii omeneşti în intervalul de timp sec. VII-X. Urme consistente ale locuirii medievale încă nu au fost surprinse în SC, cu excepţia gropilor menajere, ce distrug nivelurile romano-bizantine (din aceste gropi au fost recuperate fragmente ceramice de la oale din lut din secolele XI-XII, XIII, precum şi mai multe monede tăiate, din aceeaşi perioadă).

În partea de SV a L1, chiar lângă zidul de incintă, în intra-muros, a fost investigată o groapă de formă ovală (Diam. max. de 1,20 m; adâncime de 0,45-0,50 m), săpată în nivelul de locuire romano-bizantin, din care au fost recuperate numeroase fragmente ceramice romane (vase de uz casnic şi tipuri ale ceramicii fine).

În extra-muros, la sud de incinta romano-bizantină, investigaţiile arheologice au evidenţiat intense activităţi antropice în perioada secolelor XI-XII, XIII şi XIV. Cercetările au avut ca scop principal stabilirea corectă a momentului edificării zidului medieval (a refacerii medievale a incintei romano-bizantine) şi relaţionarea acestei realizări arhitectonice cu evenimentele istorice derulate în zona nord-dobrogeană. În c. 3-4, într-o suprafaţă de circa 8 x 8,70 m s-au întreprins lucrări de grundis ce au evidenţiat urmele unei locuinţe medievale (în partea de vest a secţiunii, aproape de incintă), precum şi o groapă de locuinţă (?) sau a unei zone menajere (circa 3,80 x 3,80 m), aflate în apropierea zidului medieval (ocupă jumătatea estică a c. 3-4 a SC). Obiectivele secundare au fost: evidenţierea tehnicii de construire a zidului medieval; stabilirea cronologiei pentru construirea, distrugerea şi refacerea acestuia; determinarea raporturilor stratigrafice şi diacronice cu complexele de locuire identificate în apropiere.

Astfel, zidul medieval a fost construit neglijent, probabil, în grabă, din piatră de dimensiuni diferite, legată cu mortar de calitate inferioară, fiind ridicat pe o platformă de pământ cenuşiu, tasat, din care s-au prelevat fragmente ceramice specifice veacului al XIII-lea. Mai mult, într-o micro-secţiune de 1,0 x 2,50 m, realizată perpendicular pe incintă, la circa 3,20 m faţă de profilul vestic, s-au cercetat un şanţ şi o groapă (din care au fost recuperate fragmente ceramice medievale), care subzidesc construcţia din piatră. Elementele descoperite în urma acestor cercetări ne-a determinat să plasăm momentul edificării zidului medieval în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, probabil după invazia mongolă (1240-1241).

Cercetările arheologice întreprinse în c. 2-4 a SC au evidenţiat câteva complexe de locuire medievală, dar şi intervenţii moderne (amenajarea unor şanţuri de tranşee cu prilejul Primului Război Mondial), ce au deranjat straturile arheologice[3]. Cu această ocazie s-a golit şanţul tranşeei până la nivelul arheologic medieval. Secţiunea modernă, cu rol defensiv, avea deschiderea de circa 2,35 m în partea de sus şi aprox. 1,20 m la bază, o adâncime de circa 1,50 m, fiind cercetat pe o lungime de 3,20 m (cu orientarea V-E).

În c. 3, între 1,60-5,20 m sud de zidul de incintă au fost cercetate două gropi din care au fost recuperate fragmente ceramice medievale, recipiente smălţuite, decorate în tehnica sgraffito şi decorate cu „pastile" (vezi fragmentele de vase similare descoperite la Păcuiul lui Soare), vase cu smalţ verde specifice Hoardei de Aur, precum şi monedă din aceeaşi perioadă.

Pentru realizarea integrală a obiectivelor asumate ne-am adâncit cu circa 0,45-0,60 m pe întreaga suprafaţă menţionată. Operaţiunile s-au realizat manual, cu atenţie sporită, având în vedere recuperarea din contexte arheologice clare a tuturor artefactelor şi clarificarea dispunerii stratigrafice a nivelurilor de locuire[4]. Cu acest prilej a fost manevrată o cantitate de circa 25 mc de pământ, care a fost transportat la aproximativ 35-40 m spre est faţă de punctul de lucru.

În c. 1 şi 2 s-au întreprins lucrări de eliminare a stratului vegetal, cu o grosime de circa 0,20-0,35 m, şi a umpluturii cu pământ cenuşiu prăfos, piatră şi mortar (provenită probabil de la demantelarea zidului medieval). Astfel, s-a operat manual într-o suprafaţă de circa 8 x 8,70 m, la o adâncime de 0,20-0,50 m, în funcţie de nivelul pantei.

Bazilica 2

Aurel Stănică, Florin Topoleanu, George Bilavschi, Adrian Adamescu

Colectivul de cercetare[5] a efectuat în fiecare an o serie de cercetări de teren în teritoriul Cetății Noviodunum, pentru a identifica, carta așezările și necropolele în vederea extinderii proiectului de cercetare spre teritoriu.

Existența unor edificii în punctul Pontonul Vechi, a fost semnalată prima data în anul 2003, apoi obsevațiile au continuat în 2005, dar oscilațiile nivelului Dunării și aluviunile depuse de aceasta, au făcut imposibilă[6] o continuare a cercetărilor.

În primavara anului 2011, în punctul Pontonul Vechi au fost observate noi segmente de ziduri, care ne indică prezența unor edificii. De această dată, zidul observat la suprafața solului, cu o lățime de 1,70 m, diferit de descoperirile anterioare, ne-a atras atenția în mod deosebit.

În luna iunie a anului 2012, în nord-estul falezei a fost observat același segment de zid, orientat est-vest. Acesta este situat la aproximativ 100 m de ruinele incintei de nord, înregistrate de I. Barnea, și se află în afara traseului cunoscut al zidului de incintă.

Revărsarea și retragerea ciclică a Dunării afectează semnificativ ruinele laturii de nord a cetății Noviodunum, astfel că monumentele cercetate și înregistrate în anii '50 ai secolului trecut de către un colectiv condus de I. Barnea, se degradează de la an la an. Sunt încă vizibile platformele turnurilor și curtina, iar dintre edificiile intramurane, absida orientată spre nord a singurei bazilici identificată până în prezent la Noviodunum.

În luna septembrie, odata cu retragerea/scăderea cotelor apelor Dunării, la o atentă cercetare a zonei am identificat în continuare și un zid ce părea ușor curb, astfel că exista posibilitatea existenței aici a unui important monument, probabil o bazilică. Deși ne găseam către sfârșitul campaniei, am acordat o atenție deosebită acestui nou sector.

[3] În 2009-2010 a fost investigată şi o amenajare din lemn din aceeaşi perioadă din interiorul căreia s-au prelevat artefacte specifice epocii moderne (tuburi de cartuşe, cutii de conserve, capace, sârmă, cuie, schije de obuze etc.).

[4] Din complexele menţionate, pământul rezultat în urma cercetărilor arheologice a fost trecut prin sită. Astfel, au fost recuperate monede tătărăşti şi bizantine (tăiate), podoabe, din fier şi bronz, obiecte de cult (cruci pectorale şi o cruce patriarhală), unelte şi arme din fier, fragmente ceramice de la veselă smălţuită şi nesmălţuită, resturi osteologice precum şi multe alte obiecte şi bucăţi din os, piatră, lut, sticlă şi fier.

[5] Colectivului de cercetare s-au adaugat și voluntari, care ne-au ajutat în cercetările noastre de teren.

[6] În cadrul proiectului Noviodunum 2000 s-a avut în vedere realizarea unor sondaje în acest punct, dar lipsa mijloacelor financiare ne-au împiedicat să ne realizăm obiectivul.

https://biblioteca-digitala.ro

Într-o primă etapă, zona a fost curățată de vegetație, gunoaie, sau pietre și fragmente ceramice antice și moderne, aduse de apele fluviului. De asemenea, pornind de la segmentul cunoscut al zidului ne-am adâncit în depunerea compactă de aluviuni pentru a contura forma edificiului. A fost astfel dată la iveală parțial nava unei bazilici, cu absida orientată spre est, lungă de aproximativ 30 m și lată de 10 m. Latura de nord, cea mai bine conservată, este lată de 1,70 – 1,80 m, iar latura de sud de 1 m. Absida este semicirculară la interior și poligonală la exterior.

Edificiul este construit din blochete de piatră mari și mijlocii, prelucrate, legate cu mortar hidrofug de culoare roz, culoare dată de cărămida pisată fin din compoziție. Din păcate partea de vest a bazilicii, nu a putut fi încă conturată, afectată în timp de apă și sloiurile de gheață din timpul iernii, astfel că, în stadiul actual al cercetărilor, nu se cunoaște intrarea sau dimensiunile nartexului.

Dar chiar și în aceste condiții pot fi formulate câteva considerații preliminare. Construirea unui zid mai gros pe latura de nord a bazilicii și folosirea mortarului hidrofug este evident o măsură suplimentară de protecție împotriva revărsărilor Dunării, pericol existent și în momentul construirii edificiului. Cu siguranță, constructorii au ales acest loc, în aproierea fluviului, prevăzând revărsarea apelor sau perioadele de îngheț, ce puteau afecta edificul. Reamintim că bazilica cunoscută din campaniile anterioare, era protejată de zidul de incintă. Avem de-a face cu o bazilică extramurană, folosită probabil mai ales de marinari și pescari. Nu excludem nici posibilitatea clasificării sale ca bazilică cimiterială, cu toate că în zonă nu a fost descoperit încă niciun mormânt.

O secțiune transversală practicată în jumătatea de vest a navei până la o adâncime de 0,70 m. a relevat un segment de zid, orientat ESE-VNV, aparține unui edificiu anterior, poate chiar o fază mai veche a bazilicii, practică frecventă în perioada creștinismului timpuriu. În secțiune nu s-a ajuns pe un nivel de călcare a edificiului, iar materialul arheologic recoltat este foarte divers cronologic – de la monede și fragmente ceramice romane timpurii până la cele de epocă medievală. Este posibil ca din monument să fi rămas doar fundația, nivelul de călcare, cel puțin în sondajul nostru, să fie distrus.

O încadrare cronologică preliminară a bazilicii este oferită de analogiile cunoscute atât din Schytia Minor cât și din Imperiu. În acest sens, cel mai relevant reper este bazilica Sf. Ioan Botezătorul din Constantinopole, construită în anul 463 p.Chr. cu exteriorul absidei poligonal. Astfel că, pentru momentul construirii Bazilicii II de la Noviodunum, propunem ca ipoteză de lucru sfârșitul sec.V p.Chr. – sec. VI p.Chr. în timpul împăraților Anastasius, Iustin I sau Iustinian.

În campania anului 2013, ne propunem cercetarea completă a bazilicii prin secțiuni și casete, pentru stabilirea cronologiei, eventual identificarea anexelor, situate în mod obișnuit în partea de sud. O atenție deosebită se va acorda cercetării zonei absidei, unde este posibil să existe cripta martirică, amenajare des întâlnită la bazilicile acestei perioade. Amintim în acest sens că izvoarele hagiografice consemnează un număr de 32 - 36 de martiri la Noviodunum .

Turnul de Colț

Florin Topoleanu

În campania anului 2012 au fost reluate cercetările arheologice sistematice la turnul situat în capătul estic al laturii sudice a cetății Noviodunum. Săpăturile au început aici în campaniile trecute epuizându-se nivelurile de locuire medievale. De asemenea, a fost dezvelită parțial incinta sudică și cotul pe care îl face spre nord – est, scara de acces în turnul de colț în formă de evantai, pilonul central și o parte din paramentul exterior. După forma sa, acest turn a fost datat, pe baza analogiilor, în sec. IV p.Chr. Scopul intervenției din această campanie a fost identificarea etapelor constructive ale monumentului și cunoașterea cronologiei absolute. De asemenea, se urmărește și punerea în valoare muzeistică a unui monument spectaculos, vizibil datorită așezării sale.

Într-o primă etapă, pentru degajarea zonei, a fost eliminat martorul, păstrat parțial, dintre secțiunile TC I și TC II, după care ne-am concentrat pe traseul fostei secțiuni TC I. Șanțurile anterioare ne-au permis realizarea a două profile. Primul, orientat est-vest pe latura de nord- est a turnului, este lung de 3,66 m. și adânc de 3,80 m. A putut fi astfel observat șanțul constructiv, săpat într-un pământ galben, curat și două plinte ale laturii drepte a turnului.

Un al doilea profil, orientat nord – sud, paralel cu latura semicirculară a turnului de colț, este lung de 11,60 m, cu înălțimea de la 3,80 m la 1,80 m. Pe acesta se observă relevant etapele constructive ale turnului marcate de mortarul de culoare albă.

Cercetarea de aici a evidențiat câteva elemente constructive și stratigrafice care presupun o fază mai timpurie a monumentului. Astfel, în partea sa inferioară, latura de est a turnului pare să fi avut un alt traseu. O monedă de la Marcus Aurelius și câteva fragmente ceramice sugerează existența unei amenajări care a funcționat în sec. II p. Chr.

Pentru campania următoare ne propunem decopertarea completă a turnului de colț a cărui stratigrafie poate fi relevantă pentru cunoașterea istoriei cetății romane timpurii de la Noviodunum.

Amenajarea depozitului șantierului

Aurel Stănică

În campania din acest an am acordat o mare atenție amenajării depozitului arheologic. Spațiul generos oferit de o clădire ridicată în anii ’50, care a deservit ca spațiu de depozitare pentru cereale, a fost achiziționată în 1997, a reprezentat locul ideal pentru constituirea depozitului de sit. Totodată, un compartiment al acestei clădiri a fost utilizat în ultimii ani și ca spațiu de expunere pentru obiectele descoperite în cursul campaniilor de săpături și care au fost valorificate cu ocazia manifestărilor (Ziua Porților Deschise) organizate aici de colectivul de cercetare al Șantierului Arheologic Isaccea-Noviodunum.

Materialul arheologic, în special ceramica, a fost selectat, numărat și depozitat în cutii. Această operațiune a cuprins și introducerea într-o bază de date a materialului identificat (categorii ceramice, forme etc), din toate epocile istorice atestate la Noviodunum.

Conservare primară

Aurel Stănică, Florin Topoleanu

Ca şi în campaniile precedente, şi în acest an au fost luate măsuri de protejare a noilor descoperiri şi, mai ales, a zidurilor, extrem de afectate de acţiunile antropice din Evul Mediu sau epocă modernă, şi, în special, din secolul al XX-lea. De asemenea, protecția primară are rolul de a proteja monumentele de acțiunea factorilor de mediu – îngheț/dezgheț, care afectează în mod vizibil structurile descoperite. S-a procedat la acoperirea cu folie sau carton asfaltat a unor ziduri, a nivelurilor arheologice, au fost consolidate cu proptele din lemn şi saci umpluţi cu pământ (Edificiul Bizantin). Aceste acţiuni au vizat monumentele descoperite în cursul acestei campanii – Suprafața A și Bazilica 2.

Cercetări de teren

Aurel Stănică, Daniela Stănică, Emil Juncanaru, Cosmin Bortoș, Sorin Negru, Adrian Stănică

Acțiunea de identificare a siturilor, a continuat şi în anul 2012. Echipa implicată în proiect a avut în vedere zonele situate la est şi sud de localitate (teritoriul administrativ al comunei Somova si comunei Niculiţel).

https://biblioteca-digitala.ro

Manifestări de popularizare

Aurel Stănică

Vineri, 12 octombrie 2012, colectivul de cercetare al șantierului a organizat ZIUA PORȚILOR DESCHISE la Cetatea NOVIODUNUM.

Elevi de la Grupul Școlar "C-tin Brătescu" Isaccea, însoțiți de cadre didactice, studenți ai Facultății de Istorie, Filozofie și Teologie, specializarea Istorie, a Universității "Dunărea de Jos" din Galați, colectivul Casei de Cultură Isaccea, localnici, deputați din Parlamentul României, presa, au vizitat Centrul de Studii Noviodunum (baza arheologică) și expoziția organizată cu această ocazie, plus monumentele descoperite în campania de cercetări din acest an. Oaspeții noștri au vizitat și monumentele descoperite în cursul campaniilor din anii trecuți (Turnul Mare, Turnul A, Curtina, Turnul de Colț, Incinta de est și Incinta de nord).

Manifestarea din acest an, aflată la a VII-a ediție, s-a adresat comunității locale, instituțiilor locale, județene și naționale, comunității științifice, fiind o modalitate de popularizare și punere în valoare a patrimoniului istoric și arheologic din zona orașului Isaccea. Totodată, arheologii au prezentat rezultatele muncii lor, dorind să sensibilizeze populația orașului pentru a proteja, conserva, promova și valorifica patrimoniul cultural și natural local, care reprezintă o alternativă viabilă pentru dezvoltarea turistică și viitorul localității. Existența unui sit arheologic în cadrul unei comunități are rolul de a impulsiona comunitatea locală de a-și căuta „rădăcinile", identitatea culturală, de a conștientiza apartenența la un spațiu istoric și cultural.

Manifestarea a fost promovată pe toate canalele media, asigurând vizibilitatea finanțatorului – Ministerul Culturii - instituția care a finanțat parțial cercetările arheologice din acest an de la Noviodunum.

Industria materiilor dure animale descoperită în campaniile 2009-2012

Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs (UCDC Bucureşti)

Cercetările arheologice desfăşurate în perioada 2009-2012 în diferite puncte ale sitului arheologic complex de la Isaccea - „Cetate" (Noviodunum), jud. Tulcea (NVD)[6], au prilejuit şi recuperarea unui lot de artefacte aparţinând industriei materiilor dure animale. Studiul acestui lot marchează debutul analizei sistematice a acestui gen de materiale de la Noviodunum, care formează deja o colecţie bogată, alcătuită pe parcursul a şase decenii de săpături arheologice. Adresăm cu acest prilej mulţumirile noastre dr. Aurel-Daniel Stănică; domnia sa ne-a pus la dispoziţie cu amabilitate materialele spre studiu.

Efectivul redus (N = 13) şi dispersia în diverse zone ale sitului conturează un context care nu permite, cu acest prilej, extragerea unor concluzii detaliate. Scopul analizei de faţă este acela de a introduce în circuitul ştiinţific descoperirile cele mai recente, cu datele primare în formă extensivă. Repertoriul cuprins în tabelul nr. 1 oferă toate aceste date semnificative relative la artefacte, tratate conform reperelor metodologiei actuale a domeniului[7].

Analiza a recurs, în mod sistematic, la mijloace optice de observare (microscop optic, măriri x10 – x40; microscop digital, măriri x10 – x400); au fost realizate seturi complete de fotografii la diverse scări, inclusiv cu ajutorul microscopului, iniţiindu-se baza de imagini a repertoriului artefactelor din sit. Catalogul include piesele numerotate de la 1 la 13, ordonate după criterii tipologice. Atribuirile cultural-cronologice ale materialelor studiate preiau încadrările propuse de autorii cercetărilor, corelate, acolo unde a fost posibil, cu observaţiile asupra specificului aspectelor tipologice şi tehnologice. Ele sunt preliminare, putând comporta unele revizuiri. Etapele majore de locuire la Noviodunum se plasează în sec. I-VII, X-XI şi XII-XV[8]

Studiul complex al artefactelor din materii dure animale databile în epoca romană, romană târzie, romano-bizantină (sec. I-VII) şi medio-bizantină (sec. IX-XI) din Dobrogea a înregistrat, în ultimii ani, contribuţii sub forma articolelor, studiilor, comunicărilor; ele au fost prilejuite de analiza materialelor din siturile Capidava, Durostorum-Ostrov, Histria-Basilica extra muros[9]. În contrast, descoperirile databile în evul mediu (sec. XII-XV) au făcut rareori obiectul unor abordări extensive[10]. Astfel, contribuţiile generate de analiza loturilor IMDA de la Noviodunum vor putea oferi reperele metodologice şi repertorial/tipologice pentru abordarea acestui gen de manifestări ale culturii materiale în spaţiul istro-pontic şi regiunile învecinate.

Fiecare artefact a fost tratat după un protocol standard, cu mai multe paliere şi componente, vizând înregistrarea extensivă/ exhaustivă a datelor. Se vizează aspecte precum: materiile prime; starea de conservare (piese întregi, fragmentare/fragmente); tipologia; morfologia; morfometria; urmele de fabricare; urmele de utilizare; formularea ipotezelor relative la rolul funcţional. Fişa standard pune la dispoziţie datele despre artefact în următoarea structură: Indicativ Tip Cod tipologic Categorie (unelte, arme, podoabe, materii prime, accesorii etc.) Instituţie deţinătoare/ Colecţie Număr de inventar Context Apartenenţă culturală Fig. Materie primă Stare de conservare (întreg, fragmentar, fragment) Descriere (morfologie, date tehnice privind fabricarea, urme de utilizare, rol funcţional prezumat etc.) Dimensiuni (mm) Bibliografia/Inedit.

Categoriile tipologice reprezentate sunt, în conformitate cu lista tipologică Beldiman 2007: I Unelte; III Podoabe/Piese de port/ Accesorii; V Diverse – Piese de joc; Piese tehnice (Deşeuri)[11].

Repartiţia cantitativă a tipurilor arată predominarea categoriei podoabelor/pieselor de port/accesoriilor (aplice de os, N = 7; nasture de os, N = 1; N total = 8), urmată de categoria uneltelor (vârf de os, N = 1; ace de os, N = 2; N total = 3). Categoria Diverse cuprinde un zar de os (N = 1) şi un deşeu din corn de cerb (N = 1). Majoritatea absolută se datează în evul mediu (sec. XIII); o piesă aparţine epocii romane (zar de os, NVD 11).

Ca materii prime, efectivul dominant este compus din piesele realizate din oase lungi şi plate de bovine, ovicaprine, pasăre, peşte (N = 12); situaţia detaliată se prezintă astfel: os lung de ovicaprine, N = 1; os lung de vită, N = 4; corp costal de vită, N = 3; os lung de pasăre, N = 2; os plat de peşte, N = 2. Este prezent şi cornul de cerb (N = 1).

Modalităţile de transformare a materiei prime includ procedee simple, precum fracturarea, cioplirea, raclajul, abraziunea, dar şi soluţii tehnologice pretenţioase, precum perforarea, gravarea (realizarea decorului), fasonarea la strung etc. Fabricarea artefactelor se referă atât la mediul domestic (vârf de os, NVD 1; poate acele de os, NVD 9-10), cât şi la cel specializat, din cadrul sitului – ateliere interne sau din afară – ateliere externe/comerţ. Extinderea studiului asupra restului lotului de la Noviodunum va aduce, fără îndoială, noi precizări în acest sens.

Lotul studiat, deşi redus numeric, furnizează primele repere tipologice, tehnologice şi cultural-cronologice pentru abordarea complexă şi extensivă a manifestărilor civilizaţiei şi culturii comunităţilor de la Noviodunum (respectiv, IMDA) din epoca romană şi evul mediu [Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs].

Anexa 3

[7] Stănică 2013 (raport în prezentul volum, cu bibliografia).

[8] Beldiman 2007; Sztancs 2011.

[9] Stănică 2013; http://www.noviodunum.ro.

[10] Beldiman, Rusu-Bolindeţ et alii 2011; Beldiman, Sztancs 2007a; Beldiman, Sztancs 2007b; Beldiman, Sztancs 2010; Beldiman, Elefterescu, Sztancs 2010.

[11] Rusu, Mărginean 2004.

https://biblioteca-digitala.ro

Bibliografie:

Beldiman C., I*ndustria materiilor dure animale în preistoria României. Resurse naturale, comunităţi umane şi tehnologie din paleoliticul superior până în neoliticul timpuriu*, Asociaţia Română de Arheologie, Studii de Preistorie – Supplementum 2, Bucureşti, 2007.

Beldiman C., Elefterescu D., Sztancs D.-M., *Ostrov-Durostorum.* Industria materiilor dure animale, CCA 2010, p. 132-136.

Beldiman C., Rusu-Bolindeț V., Achim I. A., Sztancs D.-M., *Aspects of ancient economy at Histria: bone/antler anvils and iron sickles,* Mircea Victor Angelescu, Irina Achim, Adela Bâltâc, Viorica Rusu-Bolindeţ, Valentin Bottez (éds.), *Antiquitas Istro-Pontica. Mélanges d'archéologie et d'histoire ancienne offerts à Alexandru Suceveanu,* Institut d'Archéologie „Vasile Pârvan" de l'Academie Roumaine, Faculté d'Histoire de l'Université de Bucarest, Cluj-Napoca, 2010 (2011), p. 421-436.

Beldiman C., Sztancs D-M, H*istria. Sectorul Basilica extra muros.* Industria materiilor dure animale, CCA 2007, p. 202-205.

Beldiman C., Sztancs D.-M., Capidava. Industria materiilor dure animale, CCA 2007, p. 108-112.

Beldiman C., Sztancs D-M, *Capidava.* Industria materiilor dure animale, CCA 2010, p. 48-50.

Rusu A. A., Mărginean Fl, *Prelucrarea osului şi cornului în Transilvania medievală (Început de abordare tematică)*, Arheologia medievală, 5, 2004, p. 113-158.

Stănică A., *Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum], Punct: Cetate, Sector: Sud-Est,* CCA 2012, Bucureşti, 2013.

Sztancs D.-M., *Industria materiilor dure animale în neo-eneoliticul din Transilvania. Repertoriu, tipologie, studiu paleotehnologic, date privind paleoeconomia.* Baze de date, teză de doctorat, Universitatea „Lucian Blaga" Sibiu, 2011.

Abstract:

Osseous materials industry discovered during 2009 – 2012 archaeological campaigns. The archaeological researches carried out during 2009 – 2012 in various sectors of the Isaccea – "Fortress" site (Noviodunum), Tulcea County (NVD) made possible the recovery of an assemblage comprising osseous materials artefacts. Their study marks the beginning of the systematic analysis of this type of pieces discovered at Noviodunum. They already form a rich collection that has been created during the past six decades of archaeological excavations.

The reduced number of artefacts that is studied with this occasion (13) and their dispersion in various places of the site do not allow us to formulate some detailed conclusions. This analysis aims at highlighting the recent discoveries and the primary data related to this in an extensive manner. The catalogue is illustrated in the table 1 and it offers all these significant data regarding the artefacts. They are presented according to the current methodology of the domain.

In order to achieve the objectives of the study, the optical means of observation were used (optical microscope, zoom x10 – x40; digital microscope, zoom x10 – x400); complete sets of images at various scales were taken (microscopic including), in this way being initiated a bank of artefacts images discovered at Noviodunum. The catalogue includes the pieces numbered from 1 to 13, classified from a typological point of view. Chronological and cultural data related to the studied artefacts were provided by the authors of the researches and they were correlated (whether it was possible) with the observations regarding the specificity of the typological and technological aspects. The data are preliminary and they can be revised. The main periods of inhabitation of Noviodunum site are dated from the 1st to the 7th centuries, the 10th to the 11th and the 12th to the 15th centuries.

Lately, the complex study of the osseous materials artefacts dated from Roman epoch, Late Roman, Roman-Byzantine period (1st – 7th centuries) and Middle Byzantine period (9th – 11th centuries) from Dobrogea has registered important contributions in articles and communications. These presented the materials discovered at Capidava, Durostorum-Ostrov, Histria-Basilica extra muros. In contrast, the discoveries dated from the Middle Ages (the 12th – the 15th centuries) have been rarely approached in an extensive manner. In this way, the contributions generated by the analysis of the assemblages of osseous materials artefacts from Noviodunum will offer methodological and typological benchmarks for futures approaches of the material culture from Istro-Pontic area and adjacent regions.

Each artefact was studied according to a standard protocol comprising several levels and components with the aim of registering the data in an extensive/exhaustive manner traces, use-wear traces, functionality were the main aspects taken into account. The standard form includes data regarding the artefact, according to the following structure: Indicative Type Typological code Category (tools, weapons, adornments, raw materials, accessories etc.) Holder/ Collection Inventory number Context Culture Fig. Raw material Status of conservation (entire, fragmentary, fragment) Description (morphology, technical data regarding the manufacture, use-wear traces, presumed functionality etc.) Dimensions (mm) Bibliography/ Unpublished.

The typological categories that form the assemblage are presented according to Beldiman 2007 Typological List: I Tools; III Adornments/Accessories; V Varia – Game pieces; Technical pieces (Wastes).

The quantitative repartition of the types illustrates a predomination of adornments/accessories category (bone plates N = 7; bone button, N = 1; Total = 8), followed by the one of tools (bone points, N = 1; bone needles, N = 2; Total = 3). Varia category comprises a bone dice (N = 1) and a red deer antler waste (N = 1). The most of the pieces are dated from the Middle Ages (the 13th century); a piece was attributed to the Roman period (bone dice, NVD 11).

Regarding the raw materials, most of the artefacts were made from long or flat bones of cattle, sheep/goat, bird, fish (N = 12); the detailed situation is the following: long bone of sheep/goat, N = 1; long bone of cattle, N = 4; cattle rib, N = 3; long bone of bird, N = 2; flat bone of fish, N = 2. The red deer antler is also present (N = 1).

The manufacture techniques consist of simple procedures such as: fracture, chopping, scraping, abrasion and complex technological solutions as: perforation, engraving (for ornamental purposes), lathe finishing etc. Artefacts' manufacture refers both to the household activities (bone point, NVD 1; bone needles?, NVD 9-10), and the specialised one – workshops from the site or outside it – external workshops/trades. The increase of the study on the rest of the osseous materials artefacts from Noviodunum will bring new clarifications in this respect.

Even if the studied assemblage is a small one, it provides the first typological, technological, cultural and chronological benchmarks for the complex and extensive approach of the cultural manifestations from Noviodunum during the Roman period and the Middle Ages [Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs].

https://biblioteca-digitala.ro

29. Istria, com. Istria, jud. Constanța [Histria]
Punct: Cetate
Cod sit: 62039.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 20/2012
Colectiv: Mircea Victor Angelescu – responsabil (IAB)

Sector Basilica Pârvan
Mircea Victor Angelescu (IAB), Valentin Bottez (FIB), Iulian Ganciu (student FIB)

În campania din vara anului 2012 săpăturile în Sectorul numit convențional Basilica Pârvan (localizat în sud-estul acropolei histriene) au fost concentrate în două puncte.

În primul rând a fost săpat martorul magistral N-S din interiorul basilicii creștine (S001), pentru a identifica eventualele complexe aflate în legătură cu basilica creștină și pentru a putea stabili cu precizie planul CG1. De asemenea, martorul magistral în partea sa sudică acoperă o bună parte din ceea ce pare să fie o poartă de dimensiuni mici a zidului de incintă roman târziu, a cărei plan am dorit să îl stabilim cu precizie. În al doilea rând a fost extinsă săpătura la E de basilica creștină, pentru a identifica în totalitate singura anexă a Basilicii Pârvan descoperită până acum, anume cea din colțul de NE (S041) și pentru a urmări traseul străzii d_2.

S001 - În ciuda dimensiunilor relativ mici ale suprafeței săpate (16 x 2 m), martorul magistral, cruțat la limita vechilor săpături Pârvan-Lambrino din interiorul Basilicii 2, s-a dovedit a fi bogat în complexe arheologice.

Complexe:

- 1002: bază de coloană circulară (dm = 0,46 m; h = 0,16 m) din calcar, apărută la -0,15 m, așezată pe un bloc rectangular de piatră (L = 0,66 m; l = 0,47 m; H = 0,40 m). Este situată la 2,5 m S de zidul N și la 3,5 m E de zidul V al Basilicii 2. În 2002 am identificat în S002, la 2 m E de baza de coloană (1002), o structură similară. De asemenea, cele două sunt aliniate practic cu baza de coloană din colțul de NV al platformei de piatră ce constituia proiecția către V a altarului Basilicii 2, baza descoperită în 2012 fiind ușor deplasată către S. În opinia noastră este vorba despre bazele colonadei ce despărțea nava N de cea centrală în faza penultimă de funcționare a Basilicii 2;
- sub baza de coloană de coloană menționată (1002), la -0,42 m, a ieșit la iveală o substrucție circulară (1013) (dm = 0,90 m), urmată la o distanță de 2,15 m către SSV de o a doua substrucție circulară (1004) (dm = 1,03 m, apărută la -0,35 m), parțial distrusă în partea de V. Ambele baze sunt construite în manieră similară: pietre nefasonate (majoritar șist verde) de dimensiuni medii și mici legate cu pământ; din a doua substrucție se păstrau 2 asize, pe o înălțime de aprox. 0,20 m; prima substrucție a fost doar identificată, ea urmând să fie conservată împreună cu baza de coloană (1002) din a doua fază de funcționare a basilicii. Cele două substrucții par să țină de aceeași structură. Este însă greu să stabilim care este aceea; pe deoparte 1013 este parțial suprapusă de baza de coloană (1002), ceea ce sugerează posibilitatea ca prima să fie substrucția celei de a doua; pe de altă parte cele două substrucții și colonada ce le suprapunea par să fie aliniate mai degrabă cu latura E a porții din zidul de incintă, decât cu latura V a Basilicii 2, și deci să fi reprezentat porticul străzii sau a unei clădiri aliniate la strada ce trebuie să fi dus către poartă. Nici această posibilitate nu este foarte clară, deoarece Basilica 2 are un plan atât de neregulat și se conservă într-o stare atât de proastă, încât este greu să stabilim exact care din elementele sale erau aliniate altora. Mai există și posibiliatatea ca cele două coloane să fi făcut parte din Basilica 1 – din care se păstrează doar parte din absidă, ceea ce face și mai greu de verificat această ipoteză. Cel mai probabil cele două complexe datează din perioada romană târzie, posibil chiar din cea timpurie;
- aproape lipit de partea de N a celei de a doua substrucții circulare a fost identificat la -0,32 m un segment din Z088 (1003), un zid orientat ENE-VSV, construit din pietre nefasonate (majoritar șist verde; Lp = 1,10 m; l = 0,67 m; hp = 0,39 m) legate cu pământ (se păstrează 4/6 asize), a cărui traseu a fost reperat în 2005 la o distanță de 1,80 m către VSV. Către V Z088 este suprapus de zidul Basilicii 2, ceea ce oferă complexului un terminus post quem. Capătul V al segmentului identificat în martorul magistral în 2012 prezintă o față construită, ceea ce indică faptul că acesta marca o intrare sau cale de acces. Având însă în vedere caracterul fragmentar al monumentului, mai multe informații sunt imposibil de dat;
- la 2,70 m E de zidul V și 3,20 m S de zidul N al Basilicii 2 au fost descoperite două segmente din Z135 (1010), un zid orientat aprox. N-S, construit din pietre nefasonate legate cu pământ (L = 2,55/0,90 m; l = 0,50 m), din care se păstrează 3-4 asize începând de la -0,77 m. La 1,07 m S de capatul N al Z135 a fost identificat un fragment de zid (Lp = 0,52 m; l = 0,41 m) într-o stare de conservare extrem de proastă (probabil amenajare interioară), din care se păstrează doar o asiză. Cele două segmente de zid sunt despărțite de un spațiu de 1,00 m, însă starea de conservare proastă a zidului nu ne permite să afirmăm cu certitudine că ar fi fost vorba de o cale de acces a clădirii respective. Capătul S al zidului este adosat lui Z087, de care diferă însă atât în ceea ce privește dimensiunile (Z135 este cu 0,10 m mai gros decât Z087), cât și tehnica de construcție, Z087 fiind datat din acest punct de vedere în perioada greacă. Z135 așadar pare să fi făcut parte dintr-o clădire ce a refolosit un zid mai vechi (Z087) în perioada romană;
- capătul V al Z087 (1006), orientat aprox. E-V, a fost identificat încă din 2005. Zidul (Lp = 3,50 m; l = 0,40 ml; h aprox. 0,50 m) este construit din pietre nefasonate (majoritatea șist verde) legate cu lut galben și se păstrează pe 4-5 asize, începând de la -0,87 m. Nu avem alte elemente în legătură cu acest complex;
- de la aproximativ -1,20m am identificat întreg traseul zidurilor CG1 (latura E și parțial laturile N și S au fost identificate încă din 2001-2002). Zidul E este notat Z102, cel N Z101, cel V Z130, cel S Z129. Clădirea este un pătrat de 4 x 4 m, cu zidurile groase de 0,40 m, construită din pietre nefasonate (majoritatea de șist verde) de dimensiuni medii și mici, legate cu lut galben; un detaliu interesant este faptul că în 2009, sub colțul de SE al clădirii, a fost identificată o amforă elenistică depusă probabil într-o ceremonie votivă. Singurul nivel de călcare al CG1, descoperit până acum, este 1011, apărut la aproximativ -1,67 m și datat în sec. III a.Chr.; însă la aprox. 1,40 m E de latura V a CG1 a apărut un zid orientat N-S (1014), lat de aprox. 0,40 m, a cărui traseu complet va fi identificat în campania următoare și care poate indica mai multe faze de funcționare a clădirii;
- în S martorului magistral a fost dezvelit complet traseul unui zid roman târziu, Z016 (1018; Lp = 5,10 m; l = 0,70 m), orientat NE-SV, păstrat pe 8 asize și construit din pietre de dimensiuni medii (majoritar șist verde) legate cu pământ. Acesta este lipit de Z100 și ar putea reprezenta latura S a Basilicii 2. Însă nu avem până acum o legătură clar stabilită între acest zid și latura V a basilicii, iar Z016 este distrus către E, modul în care acesta ar fi făcut joncțiunea cu absida rămânând imposibil de stabilit;
- Z100 (1019; Lp = 3,33 m; l = 0,60 m), menționat mai sus, este orientat NE-SV, lipit de Z016 și paralel cu zidul de incintă roman târziu. Capătul E al Z100 cotește spre S (Z129; Lp = 2,50 m; l = 0,60), fiind perpendicular pe traseul zidului de incintă roman târziu și intrând practic în grosimea acestuia. Zidul est construit din pietre fasonate și nefasonate (calcar și șist verde), de dimensiuni medii și mici, păstrat pe 5-6 asize. De asemenea, paralel cu Z100 și în legătură arhitectonică cu acesta am identificat complexul 1020, mai precis două rânduri de trepte construite din pietre de dimensiuni medii și mari, legate cu mortar; Lp = 1,18/0,63 m; l = 0,38/0,60 m) care urcă

https://biblioteca-digitala.ro

de la nivelul de unde se păstrează faza A a zidului de incintă (care în acest segment prezintă același sistem constructiv ca 18 m către V, mai precis utilizarea bârnelor de lemn transversale) și până la nivelul de distrugere al Z100. Singura ipoteză viabilă ni se pare aceea că Z100 și Z129 protejau scările ce coborau până la nivelul unei porți (probabil de mici dimensiuni, având în vedere că lățimea căii de acces este de doar 1,20 m) practicate în zidul de incintă, distrusă în prezent.

Stratigrafie:[1]

- 0,16 – -0,44 m: strat de pământ de culoare brun-gălbuie (1001), solidificat, reprezentând substrucția ultimului nivel de călcare cunoscut al Basilicii 2, respectiv pavajul de cărămidă;
- 0,44 – -0,72 m: strat de pământ de culoare brună (1004), mediu solidificat, localizat în centrul martorului, între Z087 (S) și baza de coloană (1002) ce despărțea nava N de cea centrală. Stratul este unul umplutură, conținând atât fragmente ceramice de epocă romană, cât și de epocă elenistică;
- 0,72 - -1,07 m: strat de pământ de culoare brună (1008), mediu-solidificat, acoperit de 1004; având în veder cantitatea mare de materiale de construcție descoperită în acest strat (țigle, pietre), este vorba probabil de un strat de dărâmătură, probabil de epocă elenistică sau romană timpurie;
- 1,07 – -1,61 m: strat de lut galben amestecat cu scoici (1009), solidificat, conținând fragmente de ceramică datate în epoca elenistică și suprapus de 1008. Nu a putut fi stabilită legătura cu o structură constructivă;
- 1,61/7: nivel de călcare al CG1 (1011), format din lut galben cu puternice urme de arsură, identificat pe suprafața clădirii. Pe acest nivel au fost identificate în campania din 2002 fragmente ceramice datate în sec. III a.Chr.;
- 0,44 – -0,75 m: strat de lut galben (1005) solidificat, localizat în S martorului, întins pe o lungime de 3 m la N de Z016, limita N fiind reprezentată de Z087. Este vorba probabil de o nivelare, deoarece nu am identificat un nivel de călcare corespunzător acestui strat;
- 0,75 – -1,90: strat de pământ de culoare brună (1007), mediu solidificat, cu urme masive de arsură și o cantitate importantă de fragmente ceramice, suprapus de 1005. Este vorba probabil de o umplutură masivă;
- 1,90 – aprox. -2,10 m: strat de lut galben masiv (1013), probabil natural, ce acoperea întreaga suprafață pe care a fost construită basilica și în care au fost construite CG1, CG4 și CG5;
- 1,00 – -3,12 m: la S de Z100, adică deasupra și la S de zidul de incintă, a fost identificat 1015, un strat de pământ de culoare gri, depus în timpul săpăturilor moderne;
- 3,12 – -4,37 m: a fost identificat 1016, un strat de pământ de culoare gri-închis, depus prin umplerea săpăturii Pârvan în lungul zidului de incintă, la S de aceasta;
- 3,37 – -4,37 m (nivelul la care s-a oprit săpătura): la S de vechea săpătură Pârvan a apărut stratul de nisip marin (1017).

S041

Secțiunea a fost deschisă pentru a delimita anexa NE da Basilicii 2 și a continua cercetarea străzii d_2. S041 este orientată NV-SE (L = 10,50 m; l = 7,50 m), iar către E a fost lăsat un martor de 1 m și apoi extinsă secțiunea cu încă 2 m.[2] Trebuie menționat că secțiunea este în pantă pe direcția NV-SE, coborând din capătul de N cu 0,21 m până în cel de S.

Complexe:

- la +1,52m (extremit. E) / +1,26m (extremit. V) a fost identificat un segment (41008) din strada d_2, distrusă în partea de V a S041 și care se continuă către E. Au fost identificate laturile ei S, ea prelungindu-se către N și E ($L_{max.}$ = 7 m, $l_{max.}$ = 3,40 m) și având o pantă E-V care coboară cu 0,24 m pe o distanță de 5 m. Strada este construită din dale mari de calcar (cea mai mare 1,09 x 0,98 m) și blocuri fasonate, între care apar și blocuri neregulate de șist verde de dimensiuni medii până la mici (0,15 x 0,10 m). Strada are ca substrucție un strat puternic solidificat de lut de culoare galbenă (41002). Au putut fi identificate trei momente în evoluția acestei artere rutiere:

I) fază realizată din dale mari și blocuri fasonate de calcar, așa cum se pot observa în special în zona centrală și E a segmentului dezvelit. Această fază corespunde cu faza II a anexei basilicii, a cărui zid N (Z105 = 41009) o încadrează spre S;

II) fază de reparație, când pavajul este refăcut adăugându-se blocuri poligonale de șist verde și calcar de dimensiuni medii și mici. În această fază zidul N al fazei II a anexei basilicii este dezafectat, pavajul străzii trecând peste el;

III) fază în care pe suprafața vechii străzi apare o structură de locuire (CR07, surprinsă parțial în NE S041), iar la V de aceasta, în mijlocul străzii, a fost așezată un bazin de piatră rectangular, cu orificiu pentru scurgerea apei către E;

- anexa NE a Basilicii 2: această structură, identificată parțial în săpăturile din 2006, a fost unul din principalele obiective ale campaniei din 2012. Au fost identificate mai multe faze în evoluția structurii:

I) în prima fază a anexei aceasta avea formă aproape rectangulară, cu dimensiuni aprox. de 8,50 m (SV-NE) x 2,70 m. Aceasta pornea din colțul NE al Basilicii 2 (Z112; 8 x 0,60 m; identificat de la cota de +0,44 m) către NE în lungul străzii, cotind către SE (Z111; 3,25 x 0,60 m; identificat de la cota de aprox. +0,34 m) și apoi din nou către SV (Z106; 5,92 x 0,60 m; identificat de la cota de aprox. +0, 17/0,00 m), intersectându-se cu absida Basilicii 2 la o distanță de aprox. 4,25 m NV de zidul de incintă roman târziu; zidurile sunt realizate din pietre (majoritar șist verde) nefasonate de dimensiuni medii și mici, legate cu pământ. Cum nu am finalizat cercetarea acestei structuri, deocamdată nu am dezvelit decât 2-4 asize din zidurile acesteia;

II) în a doua fază, anexa Basilicii 2 a fost mult extinsă (păstrează orientarea SV-NE), ea ajungând la aprox. 15,50 x 3,50 m. Această fază pornește tot din colțul NE al Basilicii2, suprapunând prima fază pe o lungime de 5 m (Z137; l = 0,70 m). După cât poate fi observat în această fază a cercetărilor, odată intrat în martorul ce desparte S006 de S041, zidul cotește spre NV și apoi spre NE, apărând din nou în S041 (Z105 = 41009/41016/41022). Aici însă zidul are grosimea de 0,80 m, ceea ce indică utilizarea unui zid probabil preexistent, ce mărginea strada. Z105 a fost identificat în S041 pe o lungime de 10,15 m (zidul este puternic distrus, în special în V S041, cota la care a fost identificat variind de la +0,64 m în centru la +1,54 m în E secțiunii), la 8,5 m către NE însă acesta este intersectat de un alt zid, probabil zidul E al fazei II a anexei, Z 127 (41021; 3,80 x 0,60 m; identificat de la cotele de +1,38/0,99/0,63 m pe direcția N-S), cu care este țesut. În cele din urmă zidul cotește către SV (Z004 = 41010; 14,18 x 0,60 m; zidul a fost identificat la diferite cote, între +0,70/50 m), intersectând absida Basilicii 2 în același punct cu faza I. De altfel, de la 6,50 m NE de acest punct de intersecție, zisul S al fazei II suprapune aproape integral zidul S al fazei I. Toate aceste ziduri sunt construite din pietre nefasonate (majoritatea șist verde) legate cu pământ. Latura S (Z126) se păstrează pe 4-5 asize. În legătură cu această fază de funcționare am pus un nivel de călcare (41004) și unul de dărâmătură (41003), în care am descoperit aghiasmatar

[1] Cotele sunt luate în funcție de punctul 0 al săpăturii, aflat în coltul de NV al platformei de piatră ce constituia proiecția către V a altarului Basilicii 2, punct situat la +5,17 față de nivelul mării.

[2] Având în vedere că într-o primă fază nu reușisem să surprindem limita E a anexei (faza II), ce reprezenta obiectivul săpăturii, a trebuit extinsă secțiunea; însă la limita E inițială a fost surprinsă o situație stratigrafică extrem de expresivă, și pentru a nu risca pierderea ei am lăsat martotul de 1 m. Măsura s-a dovedit bună, noua limită E a secțiunii evidențiind o situație arheologică diferită de cea din interiorul anexei.

https://biblioteca-digitala.ro

de marmură albă (Dm = 0,195 m; dm = 0,15 m) și fragmente din două mese sacre de marmură albă. Pe baza ceramicii identificate complexul poate fi datat în secolul al VI-lea. Pe lângă obiectele sacre menționate, a mai fost identificată o structură rectangulară, orientată SV-NE (41013; 1,45 × 1,17 m; identificată la cota de aprox. +0,63 m), construită dintr-o bază de lut de culoare galbenă, puternic solidificat, pozibil cu structură din cărămizi de chirpici. Oricum, imediat la E de ea a putut fi observată o linie de 1 m lungime de cărămizi de chirpici în poziție secundară, probabil o amenajare interioară prăbușită. Aceasta ar fi putut reprezenta o structură cu rol ritual legat de cel al meselor sacre descoperite în zona liniei de cărămizi de chirpici. Rolul ritual important al întregii structuri ni se pare evident. În cronologia propusă de noi, faza II a anexei corespunde fazei I (cea mai monumentală) a străzii ce o mărginea la N;

III) în ultima sa fază (identificată înca din 2006), anexa se micșorează considerabil. Latura ei N (Z005; L aprox. 4,5 m; l 0,90 m) pornește din același punct cu celelalte două, în colțul NE al Basilicii 2, apoi cotește către SE (Z003; L_p 4,32 m; l 0,90 m). Cum zidul este distrus în capătul S vizibil azi, nu este clar dacă el cotea către SV peste celelalte două faze (și astfel ar fi folosit zidul fazei II), sau dacă ar fi putut continua spre S. Zidurile acestei faze sunt construite înt-o manieră foarte grosieră, din pietre medii și mici nefasonate legate cu pământ și se păstrează (ușor observabil pe latura E) pe 4-5 asize.

- la aproximativ + 045/49 m a fost identificată CR07, formată dintr-un zid de orientare N-S (Z109=41011; L_p 2,71 m; l 0,50 m), care pornește de sub stradă către S, apoi cotește către NE (Z110=41014; L_p 2,56 m; l 0,50 m). Acestei clădiri îi corespunde nivelul de călcare (41018), datat preliminar în sec. al V-lea. Oricum, structura este suprapusă atât de stradă, cât și de latura N a fazei II a anexei (Z105). Zidurile sunt construite din pietre nefasonate (majoritar șist verde) de dimensiuni medii și mici, legate cu pământ.

- foarte interesant este și faptul că am identificat pe o lungime deaprox. 5,50 m către NE traseul zidului de incintă roman târziu. Conform planului detaliat, colțul SE al fazei II a anexei basilicii trece peste linia imaginară a incintei (care nu a putut fi identificată în zona aceea). În anii viitori vom investiga legătura dintre zidul de incintă și această clădire, cu toate implicațiile sale.

Stratigrafie:

+ 1,10 – +0,90 m (în centrul S041 coborând până la o adâncime mai mare): strat de pământ afânat, de culoare gri, reprezentând o săpătură modernă (41000) și cu conținând puține fragmente ceramice;

+ 0,90/1,02 – +0,4 m: strat de pământ culoare galben-roșiatică (41003), afânat, reprezentând dărâmătura fazei a doua a anexei Basilicii 2 și care conținea o cantitate mare de materiale de construcție (pietre, țigle, olane, cărămizi nearse), fragmente ceramice, un aghiasmatar de marmură albă și fragmentele din cele două mese sacre. Stratul este datat în sec. al VI-lea;

+0,40 – + 0,28 m: strat de lut de culoare galbenă, puternic solidificat (41004), ce conținea fragmente ceramice și materiale de construcție, reprezentând nivelul de călcare al fazei a doua a anexei. Stratul este datat în sec. al VI-lea;

+ 1,08 – + 0,77 m: nivelare din lut de culoare galbenă (41002), reprezentând probabil substrucția străzii d_2 (41005), identificată doar la N de Z105 (41009) și la V de segmentul păstrat stradă. Stratul este datat în sec. al VI-lea;

+ 0,30 m – ?: strat de culoare gri (41007), solidificat, conținând fragmente ceramice, de sticlă și oase (în această zonă nu am continuat săpătura). Datarea stratului este deocamdată dificilă, fiind identificate, alături de fragmente ceramice romane târzii, și fragmente ceramice de epocă greacă;

+ 0,35 - + 0,14 m: am identificat un strat de lut de culoare galbenă (41018), puternic solidificat, cu urme puternice de arsură, reprezentând probabil ultimul nivel de călcare a CR6 (este situat între 41011 și 41014). Datarea preliminară este în sec. al V-lea p.Chr.

+ 0,14 m: în interiorul CR6 (între 41011 și 41014 și suprapus de 41018) a apărut un strat mediu solidificat (41019), din pământ de culoare brună, puternic ars, datat pe baza unei monede în sec. al V-lea. Funcționalitatea stratului rămâne deocamdată neclară, urmând să fie săpat în campaniile viitoare;

la aproximativ -0,65 m am identificat în S secțiunii (la S de Z126/41010) un nivel de lut de culoare galbenă (41015), puternic solidificată, ce se păstrează la nivelul zidului de incintă roman târziu. Stratul a fost probabil distrus parțial de săpăturile moderne, deoarece nu am identificat fragmente ceramice la suprafața sa.

Depozit: a continuat prelucrarea primară a descoperirilor și trecerea acestora în baza de date. De asemenea, a început organizarea descoperirilor din anii trecuți pe categorii de materiale.

În campaniile viitoare probabil vom demonta martorul V al S041, pentru a clarifica traseele zidurilor celor trei faze a anexelor, cât și pentru a data cu mai mare precizie straturile ce țin de faza I, actualmente dedesubtul martorului. De asemenea vom extinde către E S041, pentru a urmări strada și Z105, cât și relația dintre faza II a anexei cu zidul de incintă roman târziu.

Abstract:

In 2012 excavations in the Basilica Pârvan Sector at Histria focused in two areas. First we excavated the main NS baulk that ran across the Christian basilica. Underneath we found the base of a column that was part of the collonade in the second-last phase of the church, two circular substructions for a N-S collonade , we obtained the complete plan of a Greek building conventionally named CG01 and we discovered several wall fragments dated to the Roman (Z088, Z135 and Z016) and Greek periods (Z087). In the southernmost area we discovered the ruins of a staircase that could have led to a small gate in the Late Roman defence wall.

This year's second objective was to follow street d_2 eastwards and identify all the phases of the Christian basilica's NE annex. We identified three phases of the street and three phases of the annex. We also found a new Roman building, conventionally named CR07, which was in use in a period prior to the construction of the street.

Sector Sud

Mircea Dabîca (IAB)

În campania din anul 2012, cercetarea arheologică în Sectorul Sud al cetăţii greco-romane Histria s-a concentrat exclusiv în punctul Turnul K - Extra-muros al acestui sector.

Sector Sud (Turnul K - Extra-muros)

În campania din anul 2012, cercetarea arheologică de aici a constat în continuarea săpăturilor arheologice din cele două secţiuni magistrale N-S, începute în campania de anul trecut. Scopul principal al acestei cercetări arheologice a fost acela de a pune în evidenţă, atât din punct de vedere ştiinţific dar şi muzeistic, oraşul roman timpuriu de la Histria, mai puţin cunoscut şi cercetat în economia investigaţiilor arheologice de la Histria. Obiectivul de anul acesta a fost – ca şi în campania precedentă – identificarea în teren a limitei sudice a zonei de necropolă din imediata vecinătate a Basilicii extra-muros, cunoscută din cercetările mai noi din acest sector. Un alt obiectiv, la fel de important, a rămas în continuare, identificarea – de această dată înspre nord – a limitei zonei de înnisipare din sudul sitului arheologic Histria. Aşa cum se cunoaşte astăzi – graţie cercetările geo-fizice mai vechi, dar şi datorită cercetărilor arheologice mai noi – în partea de S a sitului arheologic Histria, există o zonă puternic înnisipată, unde în lipsa altor structuri constructive identificabile arheologic, credem noi că a funcţionat la un anumit moment istoric, portul cetăţii Histria, sau măcar unul din bazinele sale portuare.

Aceste două secţiuni magistrale, orientate N-S, se întind din

https://biblioteca-digitala.ro

zona sectorului vecin Basilica extra-muros şi până la limita sudică a sitului arheologic Histria, pe o distanţă medie de 100 m. Acestea au fost concepute sub forma unor secţiuni succesive, lungi de aproximativ 20 m, late de 2 m şi cu martori intermediari de 1 m.

În ordinea continuării cercetării arheologice, începem descrierea situaţiilor arheologice cu S3. Aceasta are o lungime de 116 m şi o lăţime de 2m, fiind compusă din S3a cu o lungime de 20 m, S3b cu o lungime de 20 m, S3c cu o lungime de 31 m, S3d cu o lungime de 20 m şi S3e cu o lungime de 25,60 m.

În sub-secţiunea S3a, printre descoperiri notăm: în carourile 7-8, la adâncimea de -0,45 m, un colţ dintr-o construcţie romană târzie, a cărei fundaţie a fost surprinsă anul acesta până la adâncimea de –1,20 m., iar în partea extrem nordică a secţiunii, în caroul 1, un cuptor de prelucrat sticlă (identificat după cantitatea mare de rebuturi din sticlă vitrifiată), de formă rotundă, surprins anul trecut la adâncimea de - 0, 38 m şi a cărui amenajare de piatră se găseşte la adâncimea de – 1,00 m. În partea sudică a S3a în carourile 8-10, la o adâncime medie de -0,60 m au fost identificate în grund două morminte de înhumaţie (M1 şi M2) orientate V-E şi acoperite de piatră. M1 nu are groapă identificată stratigrafic şi în grund, fiind vorba de un adult depus în poziţie decubit dorsal, cu oasele foarte prost conservate şi fără inventar. M2 are o groapă de formă ovală, este un adult depus în poziţie decubit dorsal, cu oasele foarte prost conservate, fără inventar. În cazul lui M2, în urma efectuării unei casete spre est (0,70 x 1,50 m) a reieşit faptul că avem şi o reînhumare a unui alt mort făcut pachet (M2') la picioarele lui M2. Stratigrafic, este posibil ca cele trei morminte sa facă parte din cea de-a doua necropolă atestată în zona Basilicii extra-muros, cea de secolele VI-VII. După cercetarea celor trei morţi, am mai descoperit la adâncimea de -1,33 m, între carourile 8-10, o zonă de dărâmătură mărginită înspre N de o posibilă stradă, romană timpurie, între carourile 4-6 şi la adâncimea de -1,10 m, la N de care avem o altă zonă de dărâmătură (carourile 3-4) cu cărămidă şi pigmenţi de arsură. Adâncimea maximă la care ne-am oprit anul acesta în această sub-secţiune a fost de -1,33/-1,55 m.

În sub-secţiunea S3b, într-o primă etapă a cercetării arheologice din această campanie, au fost identificate 6 morminte de înhumaţie, dintre care 2 în groapă simplă iar 4 cu amenajare de ţigle în formă de acoperiş. Au fost cercetate doar cele 2 cu groapă simplă, M4 (identificat la - 0,67 m) şi M5 (identificat la - 0,69 m), pentru care a fost efectuată o casetă de 1,70 x 3,00 m. Acestea sunt morminte de adult, fără inventar, au gropile de formă ovală şi uşor sesizabile în grund, orientate V-E şi cu scheletele conservate relativ bine. Cronologic şi stratigrafic acestea ar putea sa aparţină celei de-a doua necropole de secolele VI-VII. Într-o a doua etapă de cercetare aici, sub nivelul mormintelor M4 şi M5, au mai apărut alte trei morminte de inhumaţie, M6 sub M4 şi M5, şi alte două morminte în profilul de V al casetei efectuate. Dintre acestea doar M6 a fost cercetat, fiind probabil un mormânt de adolescent, fără inventar, cu amenajare de ţigle în formă de acoperiş, stratigrafic şi tipologic din prima necropolă, databilă în secolele IV-V, cu groapă uşor identificabilă în grund, orientat V-E, şi probabil cu coşciug, dat fiind faptul că am descoperit 8 cuie de la acesta. Acesta a fost identificat la o adâncime de -0,92 m. Trebuie să menţionăm aici faptul că deşi a fost un complex arheologic închis iar scheletul a fost foarte bine păstrat, craniul defunctului a fost descoperit în zona pieptului, fiind singura parte din schelet deranjată. Într-o a treia etapă de cercetare în această sub-secţiune în caroul 9 la adâncimea de -1,20 m am descoperit un zid (Z8) lat de aproximativ 1,80 m, orientat E-V, cu un contrafort în caroul 10 de 0,50 m, zid din piatră de şist verde legat cu mortar. Acesta continuă în adâncime până la -2,45 m, fiind de fapt fundaţia acestui zid. Descoperind această structură constructivă impozantă, am deschis alte două secţiuni de verificare S 4 (10 m x 2 m) la 8 m V de S3b în care nu a apărut continuarea acestui zid spre V şi S 5 (6 m x 2 m) la 3,50 V de S3b unde am surprins continuarea acestui zid atât spre V dar şi un colţ al lui care duce zidul spre N. După aceste secţiuni noi de verificate am decis sa ne adâncim cu săpătura şi în caroul 1 al S3b unde la adâncimea de -2,00 m a apărut, după toate probabilităţile, latura de N a unui posibil edificiu public de mari dimensiuni, aici surprinzînd doar o laţime de 1,60 m din laţimea totală a acestui zid (Z9) care mai continuă şi sub martorul dintre S3a şi S3b. Concluzionând, este foarte posibil ca aceste ziduri de piatră legate cu mortar, cu lăţimi foarte mari sa facă parte dintr-un edificiu de epocă romană timpurie, de mari dimensiuni (aproximativ 20 m laţime), cu o funcţionalitate publică, oficială, având în vedere că atât în campania precedentă cât şi în cea din anul acesta am descoperit mai multe fragmente de tenciuală pictată între cele două limite de N şi de S ale secţiunii de faţă, S3b.

În sub-secţiunea S3c, printre descoperiri menţionăm, în afara celor două ziduri (Z1, Z2, cunoscute de anul trecut, probabil romane târzii, construite din mai multe asize de piatră de şist verde şi legate cu pământ, orientate NE-SV), identificarea în partea extrem nordică a S3c (carourile 1-2) în continuarea stratului de mortar mărunţit cunoscut din S3b (si care în S3c se află la o adâncime de -1,20 m.) a unui şanţ de demantelare cu foarte mult mortar în el, care continuă până la o adâncime de -1,81 m. În extremitatea S a acestei sub-secţiuni, în caroul 15 au fost descoperite la adâncimea de -1,23 m mai multe fragmente de dalaj, de mari dimensiuni, despre care în acest moment nu putem aduce mai multe precizări, urmând ca în campania arheologică viitoare, să continuăm cercetarea noastră aici până la stratul de nisip, pentru a cunoaşte – aşa cum ne-am propus la începerea acestei secţiuni magistrale – întinderea acestuia înspre N. În privinţa întinderii zonei de necropolă spre sud, putem aduce noi lămuriri, în sensul că în această sub-secţiune, în caroul 14, a fost identificat doar, la adâncimea de -1,00 m, un alt mormânt, orientat tot VE şi cu groapa sesizabilă uşor în grund, acesta fiind până în acest moment al cecetării arheologice cel mai sudic mormânt cunoscut. Despre încadrarea sa cronologică nu putem oferi încă precizări clare. Adâncimea maximă la cere ne-am oprit anul acesta în cadrul acestei sub-secţiuni a fost de -1,20/-1,70 m.

În cadrul sub-secţiunii S3d, anul acesta cercetările arheologice au fost de mai mică amploare şi nu au adus nimic nou ca informaţie arheologică faţă de situaţia din campania precedentă (2011). Ce putem spune cu certitudine este faptul că am ajuns cu săpătura pe un strat de pământ galben nisipos situat la o adâncime de -0,75 m, ceea ce ne apropie de obiectivul nostru în această sub-secţiune şi în această parte a sectorului, stratul de nisip marin şi întinderea lui spre N.

În sub-secţiunea S3e în campania trecută cercetarea noastră şi-a atins scopul iniţial, pe toată lungimea acestei secţiuni ajungându-se cu săpătura la adâncimea maximă de –1,25 m, unde ne-am oprit pe stratul de nisip, şi unde nu au mai fost identificate arheologic alte structuri constructive. În campania de anul acest, datorită descoperirilor din subsecţiunea S2d (platformele antropogene de piatră rulată cu pantă spre S cunoscute din cercetările noastre din anii 2006-2009) am decis să ne adâncim şi în această sub-secţiune, în stratul de nisip, pentru a vedea dacă nu surprindem continuarea acestor platforme mai spre V. Astfel, am ajuns cu săpătura până la adâncimea de -1,75 m, pe aproape toată întinderea sub-secţiunii. Nedescoperind aceste platforme, a rezultat faptul că aceste platforme se întind spre S, urmând linia ţărmului dintr-un anumit moment istoric, aşa cum am concluzionat şi noi în urma campaniei arheologice din 2009.

În campania arheologică din anul 2012 am continuat săpăturile arheologice şi în secţiunea magistrală S2, lungă de 85 m, cu o lăţime de 2m, orientată la fel ca şi precedentele N-S, şi care este compusă din S2a cu o lungime de 20,50 m, S2b cu o lungime de 27,10 m, S2c cu o lungime de 17,10 m şi S2d cu o lungime de

https://biblioteca-digitala.ro

20,20 m, toate aceste secţiuni fiiind delimitate de martori intermediari de 1 m. Aici, cercetarea arheologică a fost continuată (fig. 8) doar în S2b, S2c şi S2d.

În sub-secţiunea S2b s-a continuat cercetarea arheologică (începută în campania trecută) printre descoperiri menţionând aici, în ordinea descoperirii lor, în caroul 12 un zid de piatră de şist verde (Z7) legat cu pământ galben, cu o laţime de 0,75 m şi orientat NE-SV. Z7 a apărut la o adâncime de -0,22 m şi continuă până la adâncimea de -0,38 m. Între carourile 9-10 la adâncimea de -0,20 m a apărut un alt mormânt de înhumaţie M3 (fig. 24), fără inventar, fără groapă sesizabilă în grund sau în profil, orientat V-E, un adult în poziţie decubit dorsal, care a fost depus pe un pavaj de cărămidă anterior din punct de vedere cronologic (dale de cărămidă de aproximativ 0,35x0,35 m, prinse în mortar, care fac parte dintr-un pavaj, interior sau exterior, al unei clădiri de epocă romană). Pentru cercetarea acestui mormânt a fost efectuată o casetă de 1,30 x 2,00 m, unde trebuie specificat faptul că scheletul din M3, cu toate că s-a păstrat foarte bine, nu avea însă cele două tibii şi peronee, fapt care ne face să credem că este vorba despre o inhumare specială. Alături de această situaţie arheologică, între carourile 7-9, avem o zonă de dărâmătură cu mai multe fragmente de şist verde, calcar, cărămidă şi olane, despre care însă nu putem afirma mai multe lucruri. În caroul 2 a fost efectuată o casetă de 0,80 x 1,35 m necesară cercetării arheologice a unui alt mormânt de inhumaţie M7, fără inventar, fără groapă sesizabilă uşor, orientat V-E, adult, însă într-o poziţie deranjată probabil şi nepăstrat în totalitate. M7 a fost identificat la adâncimea medie de -1,05 m, databil cronologic în cea de-a doua necropolă de secolele VI-VII p. Chr. în imediata apropiere a lui M7 am mai descoperit un alt mormânt de înhumaţie M8, la adâncimea de -1,10 m. Acest mormânt de copil este orientat V-E şi în poziţie decubit dorsal, cu amenajare de ţigle în formă de acoperiş, fără inventar, cu groapă de formă ovală, dar în el am descoperit in situ două oase foarte lungi în comparaţie cu lungimea scheletului copilului. Cronologic, M8 face parte din prima necropolă atestată în această zonă, cea de secolele IV-V, anterioară basilicii extra-muros. În caroul 1 am mai descoperit şi cercetat un alt mormânt de înhumaţie cu amenajare de ţigle în formă de acoperiş, M9, mormânt de copil în poziţie decubit dorsal, fără inventar, cu groapă ovală, cu treaptă, şi orientat V-E, identificat la adâncimea de -1,23 m, databil stratigrafic în necropola de secolele IV-V. De notat, că acest mormânt cu toate că a fost unul de copil aşa cum am aflat ulterior, avea o groapă şi amenajare din ţigle, mai mari decât dimensiunile defunctului.

În sub-secţiunea S2c am continuat cercetarea arheologică începută în campania trecută, ajungând până la adâncimea maximă de -1,50 m, oprindu-ne pe stratul de nisip care a fost, aşa cum am spus şi mai sus, obiectivul nostru în aceste sub-secţiuni de la sud de aleea de vizitare a sitului arheologic Histria. În afară de descoperirea în cadrul caroului 8 a unei unui probabil fragment de platformă din piatră rulată, cu o uşoară pantă spre sud, nu se pot aduce alte noi informaţii faţă de rezultatele arheologice din campania trecută (2011).

În sub-secţiunea S2d printre desoperiri menţionăm identificarea şi continuarea spre V a celor două faze ale platformelor de piatră rulată cu pantă spre S, cunoscute din cercetările noastre arheologice din anii 2006-2009. Menţionăm că această sub-secţiune este ultimul loc înspre V unde aceste platforme au mai apărut, ceea ce ne determină să spunem că din acest loc, aceste structuri se întind mai mult spre SV decât spre V, urmând probabil o ipotetică linie a ţărmului dintr-un anumit moment istoric, care mergea spre actuala limită de S a sitului arheologic Histria, ceea ce înseamnă şi finalizarea investigării arheologice a acestor platforme antropice. După cercetările arheologice din acesată campanie se poate preciza că, prima platformă a apărut în caroul 4 la adâncimea de -1,31 m în partea de N, continuând în caroul 5 la adâncimea de -1,48 şi în partea de S în caroul 8 la adâncimea de -1,74, aşa cum a rezultat dintr-un micro-sondaj efectuat pe mijlocul secţiunii din cauza pânzei de apă freatică care ne împiedica cercetarea arheologică normală aici. Această primă platformă a fost înnisipată după o perioadă de funcţionare, astfel încât în caroul 8 la adâncimea de -1,08 în partea de N a fost descoperită cea de-a doua fază a acestei structuri de piatră rulată care continuă cu o uşoară pantă până în capătul S al sub-secţiunii noastre (care coincide şi cu limita de S a sitului) unde se găseşte la adâncimea de -1,17 m.

În privinţa inventarului mobil descoperit în campania arheologică 2012, menţionăm o cantitate remarcabilă de fragmente ceramice romane (timpurii – în cantitate apreciabilă, dar şi târzii), material osteologic uman şi animalier, fragmente de tencuială pictată, cărămizi şi fragmente de blocuri din calcar, şi nu în ultimul rând mai multe monede de bronz (42 de piese găsite izolat în toate cele 8 sub-secţiuni), care după analizarea lor de către specialiştii în numismatică ne vor putea permite stabilirea unor repere cronologice mai clare.

Abstract:

In the 2012 archaeological campaign, in Sector South at Histria research was resumed in the two main N-S sections that were started last year. The main objective of this excavation is to investigate the Early Roman town and to organize it for museal purposes, a part of the archaeological site which is less known and researched at Histria. This year's objective – which is the same as last year's – was to identify the southern limit of the necropolis near the extra-muros Basilica, which was researched during recent excavations in this sector. Another objective, as important as the first, was the identification – northwards – of the limit of the sea sand in the southern part of the archaeological site of Histria. During this campaign 9 cremation graves were excavated, as well as segments of Roman walls. It is very possible that these walls, made of stones bound with mortar, as wide as 1.80 m, were part of a very large public and official Early Roman structure (approximately 20 m wide), a hypothesis also supported by the discovery during the last campaign of several fragments of painted plaster.

Sector Centru-Nord

Irina Nastasi, Laurenţiu Cliante (MINAC)

Campania din vara anului 2012 a avut ca obiectiv lămurirea unor aspecte legate de încadrarea basilicii episcopale în spațiul urban apropiat. Aria vizată este delimitată de: anexa de nord-vest a Basilicii episcopale, porticul şi strada f (care se întinde de-a lungul său la vest), strada b (care pătrunde în oraşul târziu prin Poarta Mare) şi stradela g[3] (care separă zona sondată în campania 2011[4], prin S I, de cea în care s-a desfăşurat cercetarea de anul acesta)[5]. A fost trasată o secţiune orientată est-vest (S II), cu o lăţime de 1,5 m şi lungă de 26,5 m. Dimensiunile secţiunii au rezultat în funcţie de particularităţile terenului şi de obiectivul propus la începutul cercetării. Pe latura de est s-a renunţat la martor, secţiunea prelungindu-se până la stradela g. De asemenea, am practicat marcarea lungimii secţiunii, din 2 m în 2 m, rezultând astfel 13 carouri, numerotate dinspre vest spre est caroul 1 – caroul 13. Obiectivele principale ale cercetării au fost verificarea relaţiei dintre structurile constructive existente în zona rămasă nesăpată şi basilica episcopală şi confirmarea continuării spre nord a porticului şi a străzii f.

Situaţia înregistrată, dinspre vest spre est, este următoarea:
- sub stratul de dărâmătură din capătul secţiunii s-au conturat trei dale din bordura de vest a străzii f; avem în vedere pentru anul următor curăţarea dărâmăturii pentru punerea în valoare a străzii şi

[3] Numele străzilor sunt redate cf. Al. Suceveanu, Histria VI, București, 1982.
[4] Histria, Sector Centru-Nord, CCA 2012, p.75-76.
[5] Zona (a), cf. Al. Suceveanu, Histria XIII, București, 2007, p. 44 și Pl. VII.

https://biblioteca-digitala.ro

a bordurii care o mărginea spre vest, în măsura în care s-a păstrat, deoarece, în profilul de sud se conturează, pe o lungime de peste 9 m, o groapă antică, săpată probabil pentru scoaterea pietrei. Situaţia nu ar fi singulară, pavajul din interiorul absidei şi navei centrale a basilicii, precum şi soclul bermei fiind demantelate de o asemenea intervenţie, ulterioară fazei V A;

- la o distanţă de 6,10 m faţă de dalele bordurii a fost surprins traseul unui zid (Z1), format din blocuri de piatră de dimensiuni medii, legate cu mortar, cu grosimea de 0,75 m Este singurul zid legat cu mortar, descoperit în S II, iar prin modul în care este construit, dimensiuni şi mai ales orientare arată că este parte din continuarea spre nord a zidului de vest al basilicii episcopale. Surprinzând prelungirea zidului de vest al basilicii, am presupus iniţial şi continuarea şirului de socluri de coloane corespunzător porticului, însă la adâncimea la care s-a ajuns în campania 2012 nu a fost înregistrată această situaţie. Lipsa soclurilor de coloane, bine păstrate pe latura de vest a basilicii, poate fi pusă şi pe seama gropii antice care apare în profilele de nord, vest şi sud ale S II;

- spre est, între zidul de vest al basilicii (Z1) şi cel din capătul secţiunii (Z5), mărginit de strada g aflată imediat la est, spaţiul este împărţit în patru încăperi de trei ziduri orientate nord-sud (denumite dinspre vest spre est Z2, Z3, Z4). Z2 situat la 3,15 m distanţă de Z5, este construit din blocuri de dimensiuni medii, legate cu pământ. Are grosimea de 0,50 m, se păstrează pe o înălţime de 0,30-0,35 m şi nu se află pe traseul niciunuia dintre zidurile anexei de nord-vest a basilicii episcopale. Nivelul de călcare din încăpere este reprezentat de o podea din lut galben, ruptă la vest de blocuri de mari dimensiuni căzute din Z1. În dărâmătura de la vest de Z2 (în caroul 8, la -0,65 m) a fost descoperit un tezaur monetar compus din 11 piese, cea mai târzie datând din timpul împăratului Mauriciu Tiberiu. Noua descoperire arată că în faza IV B încăperea era funcțională. Sfârșitul aceleiași faze este marcat și în anexa alăturată, din colțul de nord-vest al basilicii, de un tezaur cu componență monetară asemănătoare, datat tot la sfârșitul secolului VI p.Chr.[6];

- următoarea încăpere, lată de 2,90 m, este mărginită spre vest de Z2, iar spre est de Z3, paralel cu el, lat de 0,55 m şi păstrat pe o înălţime de 0,60 m. Acelaşi strat de lut galben apare între ziduri;

- al treilea compartiment, situat în continuare, are lăţimea de 2,95 m şi este mărginit spre est de Z4, orientat nord-sud, lat de 0,65 m şi păstrat pe înălţimea de 0,60 m. Încăperea a fost recompartimentată ulterior, prin construirea unui zid orientat est-vest (Z6), cu o traiectorie uşor oblică faţă de zidurile cu aceeaşi orientare din anexele basilicii. Acesta are fundaţia situată peste stratul de pământ galben dintre cele două ziduri nord-sud şi nu se ţese cu acestea, aparţinând unei faze ulterioare de funcţionare a încăperii. Se păstrează numai pe înălţimea a două asize, cea superioară fiind distrusă pe faţa nordică. Lăţimea zidului este de 0,60 m, iar lungimea de 2,95 m;

- ultima încăpere, lată de 4,75 m, este delimitată la est de Z5, orientat nord-sud, paralel cu strada g, lat de 0,90 m. Continuitatea acestui zid se poate urmări spre sud, în profilul de pe latura de vest a stradelei, în capătul căreia coteşte spre vest şi intră sub o porţiune nesăpată, situată la est de anexa din acest colţ al basilicii. Pe latura de sud este vizibilă intrarea dinspre strada g în această încăpere. Dalele bordurii sunt uşor alunecate spre est, spre stradelă, dând naştere unui spaţiu de 0,25 m între linia celor două dale surprinse pe lăţimea secţiunii şi faţa de est a zidului. Încăperea este compartimentată ulterior de un zid oblic, orientat est-vest (Z7), lat de 0,80 m. Este lucrat îngrijit din blocuri de dimensiuni medii, legate cu pământ. S-a observat şi refolosirea unui fragment de fus de coloană în componenţa asizei superioare;

Toată suprafaţa încăperii, surprinsă în S II a fost acoperită de un strat gros de dărâmătură, căzută peste stratul de lut galben.

Succesiunea stratigrafică înregistrată pe profilele S II este următoarea:

- strat de pământ brun închis, la care s-a ajuns în capătul de vest al secţiunii; pare să reprezinte o groapă antică de demantelare;

- nivel de călcare corespunzător zidurilor celor patru încăperi, care apare pe profil sub forma unui strat de lut galben, gros de aproximativ 0,15 m. În interiorul încăperilor ne-am oprit pe acest nivel, tăiat în apropiere de faţa estică a Z1 de groapa antică amintită;

- strat de dărâmătură, care acoperea toată suprafaţa secţiunii, format din blocuri de piatră de dimensiuni medii amestecate cu fragmente ceramice, ţigle, olane etc. În dreptul zidului de vest al basilicii capată o culoare albicioasă, datorată mortarului din componenţă.

- strat vegetal cu fragmente ceramice amestecate (fragmente elenistice - picior și toartă de kantharos etc., fragmente romane timpurii şi târzii).

Nivelul vegetal şi cel de dărâmătură sunt tăiate, în partea de vest a secţiunii, de trei gropi moderne. Una dintre ele, săpată la vest de zidul cu mortar, în zona corespunzătoare unei presupuse continuări a porticului, avea aşezate pe fund trei blocuri masive de piatră, scoase probabil din construcţiile alăturate. În pământul dintre cele trei blocuri, pe lângă materialul arheologic amestecat, a apărut şi un cartuş modern.

Concluziile cercetării arheologice din vara anului 2012, în Sectorul Centru-Nord, sunt următoarele:

- basilica episcopală era prevăzută, pe suprafaţa situată la nord, cu o serie de anexe şi compartimentări ale acestora, a căror funcționalitate poate fi stabilită numai prin extinderea cercetării arheologice;

-într-o etapă ulterioară ridicării zidurilor orientate nord-sud (construite probabil în prima etapă de funcţionare a complexului, IV A), a avut loc recompartimentarea spaţiului interior al încăperilor delimitate de acestea (IV B). Foarte posibil ca zidul orientat est-vest (Z6), cu aspect neîngrijit, aşezat peste stratul de lut galben, să ţină de faza V A, însă numai prin extinderea suprafeţei cercetate şi prin analiza materialului recoltat se poate trage o concluzie certă;

- strada f situată la vest de Basilica episcopală îşi continuă traseul către nord, de-a lungul zidului de vest al edificiului; ipoteza a fost verificată și prin scanarea zonei de interes: prin unirea punctelor de pe extremitatea de est a celei mai indepărtate dale din bordura străzii f cu cele de pe linia de est a dalei apărută în S II, s-a obținut un traseu drept la care se aliniază și celelalte dale aflate între cele două extremități luate drept reper;

- la adâncimea la care am ajuns nu a fost surprinsă continuarea şirului de coloane de pe latura de vest a porticului. Este posibil ca acesta să se oprească în dreptul anexei de nord-vest a basilicii, iar zidul de vest să continue spre nord, fără a mai fi secondat la vest de şirul de coloane. Trebuie avut totuşi în vedere şi faptul că zona a fost deranjată de groapa antică de demantelare.

Abstract:

In 2012 our purpose was to verify the archaeological potential of the area situated North of Bishopric Basilica. Therefore, a North/South oriented, 26.5 m long and 1.5 m wide trench (S II) was excavated. The results confirmed that the area comprised between street g and street f is occupied by a series of annexes belonging to Bishopric Basilica. Also, street f, which seemed to have a dead end towards north, continues, along with the western wall of the basilica, probably until it reaches street b.

[6] Al. Suceveanu, Histria XIII, București, 2007, p. 192-193.

https://biblioteca-digitala.ro

30. Jac, com. Creaca, jud. Sălaj [Porolissvm]

Punct: Pomet

Cod sit: 142159.01, 142159.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 102/2012

Colectiv: Coriolan Horaţiu Opreanu – responsabil, Sorin Ilie Cociş, Ioan Stanciu, Vlad-Andrei Lăzărescu (IAIA Cluj), Horea Dionisiu Pop, Dan Tamba (MJIA Zalău)

Castrul roman. Praetentura dextra (clădirea B6 şi zona limitrofă)

Ca şi în anul precedent, principalul obiectiv al cercetărilor din anul 2012 a constat în determinarea exactă a dimensiunilor reale ale clădirii B6, identificată şi cercetată parţial în săpăturile din anul precedent, precum şi relaţia dintre această construcţie şi sistemul de fortificaţie al castrului. Reperul de bază pentru amplasarea suprafeţelor cercetate a fost constituit de rezultatele prospecţiunilor geofizice realizate anterior şi completate prin noi mijloace tehnice (electrometrie) înainte proiectării săpăturilor din 2012.

În vederea atingerii obiectivelor amintite au fost săpate următoarele suprafeţe: A4 (11 x 10 m începută în anul 2011 şi săpată în 2012 până la adâncimea de 3,5 m), A5 (4 x 9 m) şi A6 (10 x 9 m). Principalul rezultat al cercetărilor a fost descoperirea şi dezvelirea unui bastion de curtină (necunoscut până acum) situat pe latura de nord, între porta praetoria şi colţul de nord-est („Bisericuţă"). Colţul de nord-est al clădirii B6 a fost descoperit încă din campania trecută, cercetările actuale concentrându-se pe completarea planului clădirii şi cercetarea exhaustivă a acesteia. În acest sens, secţiunea A5 a identificat traiectul zidului scurt al clădirii pe latura sa vestică în vreme ce suprafaţa A6 a avut drept scop descoperirea colţului de sud-est al clădirii şi cercetarea unei zone cât mai mari din interiorul acesteia.

Campania arheologică din anul 2012 a elucidat dimensiunile şi tehnica de construcţie a clădirii B6. Ne aflăm în faţa unei construcţii rectangulare cu ziduri de piatră având dimensiunile de 25 x 10 m (poziţionată între porta praetoria şi bastionul de curtină nou identificat în anul 2011). Zidurile exterioare avea grosimea de circa 0,80 m fiind realizate în tehnica opus incertum din piatră de granit provenită din cariera vecină. O menţiune specială se referă la tehnica de construcţie a colţurilor clădirii. Ambele colţuri situate pe latura de est a clădirii au fost concepute identic: au fost identificate deocamdată cel puţin 3 asize alcătuite din pietre mari de gresie de culoare alb-gălbuie, relativ friabilă, cioplite în blocuri cu feţe perfect fasonate cu dalta, având dimensiunile 0,90 x 0,60 x 0,40 m. Această gresie provine de asemenea dintr-o sursă locală situată şi ea în imediata vecinătate a castrului. Aceeaşi tehnică de edificare a fost documentată la colţurile primei faze de piatră a clădirii comandamentului (principia) datată de autorii săpăturilor în vremea lui Hadrian, ceea ce sugerează posibila lor contemporaneitate.

În suprafaţa A4 au fost de asemenea surprinse urmele fazei de lemn şi pământ a castrului. A fost secţionat valul de pământ constatându-se că este vorba despre o amenajare din glii (caespites) suprapuse şi tasate. Insuficient documentată şi înţeleasă este o structură arheologică alcătuită dintr-o dărâmătură masivă de piatră şi mortar situată în spatele zidului de incintă al castrului şi aparent suprapusă de valul de pământ. Dintr-o fază ulterioară valului, este evident bastionul de piatră. În interiorul său nu există un nivel ferm de călcare, singurele concluzii certe fiind acelea că acesta a avut o singură fază constructivă şi probabil doar partea inferioară a fost construită din piatră.

Planul clădirii B6 a fost completat cu ajutorul informaţiilor provenite dintr-o nouă secţiune, A5. Aici, în apropierea porţii praetoria, situaţia stratigrafică şi gradul de conservare a monumentului sunt total diferite faţă de latura opusă. Zidul clădirii a fost dezafectat în antichitate, din acesta păstrându-se doar un singur rând de pietre. Deasupra a fost aşezat un strat masiv de nivelare alcătuir din lut roşu. Peste acest nivel, se aşează dărâmătura clădirilor situate la sud de B6.

Suprafaţa A6 a urmărit stabilirea stratigrafiei interne a clădirii B6. Cu această ocazie am constatat că zidul estic (cel scurt) al clădirii s-a prăbuşit la un moment dat în epoca romană nefiind refăcut , dărâmătura acestuia nefiind îndepărtată. Deasupra acestui strat masiv de dărâmătură există un altul, alcătuit din pământ pigmentat, conţinând mult material arheologic din care menţionăm două fibule de factură barbară databile începând cu prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. Nivelul de călcare al clădirii se afla imediat sub stratul de dărâmătură neputându-se vorbi despre existenţa unei podele propriu-zisă, ci sub forma unor pete de mortar deasupra cărora exista o depunere de pământ negru, bogat în material arheologic, cu grosimea de aproximativ 0,15 m. acest strat a fost identificat şi în porţiunea de clădire cercetată în anul 2010.

Pe acest nivel de călcare se găseau aproximativ 90 de proiectile rotunde, cioplite din gresie, având diametrul de 0,10-0,15 m, utilizate probabil pentru maşinile de luptă. Această descoperire este extrem de relevantă întrucât, pe de-o parte proiectilele s-au găsit într-un nivel sigilat de dărâmătura clădirii, pe de alta ele par să fi fost aşezate fie pe un fel de poliţe de lemn sau în interiorul unor lăzi de lemn. În acest fel ne putem forma o părere cu privire la funcţionalitatea acestui edificiu; cu siguranţă în apropiere apărătorii castrului utilizau maşini de luptă care aruncau peste ziduri astfel de proiectile. Destinaţia clădirii atâta vreme cât aceasta a funcţionat în mod efectiv, era foarte probabil aceea de a servi ca depozit pentru proiectile, alte arme şi echipament militar, precum şi pentru depozitarea maşinilor de luptă atunci când acestea nu erau folosite.

O altă importantă realizare a campaniei din anul 2012 a constat în elaborarea unui nou plan al castrului şi a întregului sit arheologic, cu amplasarea corectă a noilor structuri descoperite precum şi corelarea acestor date cu prospecţiunile geofizice.

Săpătura arheologică a fost realizată prin intermediul unor suprafeţe, planul adâncimile şi materialul arheologic fiind înregistrate cu ajutorul unei staţii totale. Cercetarea a fost documentată cu planuri, profile, fotografii precum şi utilizându-se fişele de înregistrare a contextelor stratigrafice după modelul MoLAS. Materialele arheologice au fost înregistrate într-o bază de date, precizându-se pe lângă descrierea lor şi poziţionarea exactă cu ajutorul coordonatelor geografice.

În campania viitoare principalul obiectiv va consta în cercetarea integrală a clădirii B6 în vederea stabilirii cât mai exacte a destinaţiei şi a etapelor sale de funcţionare, precum şi clarificarea relaţiilor cronologice şi spaţiale dintre aceasta şi elementele de fortificaţie ale castrului şi a celorlalte clădiri apropiate.

31. Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin [Tibiscum]

Punct: Cetate

Cod sit: 51038.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 50/2012

Colectiv: Doina Benea - responsabil, Mariana Balaci - responsabil sector, Simona Regep - responsabil sector, Călin Timoc - responsabil sector, Victor Bunoiu, Cosmin Matei, Adrian Cîntar (UV Timişoara)

Cercetările arheologice realizate la Tibiscum în anul 2012 au continuat la două obiective iniţiate în anii precedenţi: castrul mare de la Tibiscum şi clădirea XIV din vicus-ul militar.

https://biblioteca-digitala.ro

Castrul mare

Săpăturile arheologice din anul 2012 au continuat cercetarea sectorului de nord-vest al castrului, începută în anul 2009. Noua secţiune a fost amplasată la 1 m înspre sud-est faţă de cea din anul precedent. A fost orientată pe direcţia axei ce leagă colţul de nord-vest al castrului, de colţul de nord-vest al principiei, cu scopul de a surprinde structura internă a castrului. Secţiunea a avut dimensiunile de 20 x 1,5 m.

Stratigrafia este următoarea: 1. 0,00-0,08 m humus vegetal; 2. 0,08-0,35-0,40 m strat de depunere eoliană, cu pământ de culoare gălbuie, fără materiale arheologice; 3. 0,40-0,80 m nivel de locuire roman târziu, cu pământ de culoare negricioasă, cu pigmentație de cărămidă. Între m.18,50-19,25 apare un zid lat de 0,75 m, construit din piatră de râu, fragmente de piatră de calcar și fragmente de țigle, toate legate între ele cu mortar. Pentru dezvelirea acestuia, ulterior s-a trasat la 0,50 m est de secțiune o casetă cu dimensiunile de 3 X 2 m; 4. 0,80-1,20 m nivel de distrugere al unei barăci militare. Din baracă se păstrează amprenta unor bârne (cu lăţimea de 0,35 m, 0,40 m); ea reprezintă ultima fază de locuire a barăcii. Contemporan cu aceasta se află între m. 1,50 şi 2,65, un drum realizat din pietriş ce separă două barăci; 5. - lentile de lut de amenajare late de 0,15-0,25 m marchează cele două refaceri ale barăcii; 6. 1,25-1,65 m primul nivel de locuire a unei barăci militare, construită din lemn și lut (cu lăţimea de aproximativ 7 m, având un pridvor lat de 2 m). Se păstrează amprentele unor bârne (cu lăţimea de 0,20 m, 0,30 m 0,38 m). Baraca a fost distrusă prin incendiere; 7. 1,53- 1,75 m strat de pietriș aluvionar; 8. - solul viu a fost atins la adâncimea de 1,95-2,00 m.

Materialul arheologic descoperit constă din fragmente ceramice (vase, materiale de construcție).

În concluzie, cercetările efectuate în castrul mare sugerează existenţa a două etape principale de construcţie a barăcilor. Primul nivel a fost construit pe un strat de pietriș. Baraca a fost distrusă prin incendiere și dezafectată prin nivelarea locului pentru construirea unor noi barăci. Ultimul nivel de locuire în castru este marcat prin existența unei amenajări, construită din zid de piatră cu mortar din piese reutilizate, cum ar fi fragmente de râşniţă etc.

Vicus militar

Cercetările din zona civilă s-au concentrat în sectorul nord-vestic, pe arealul edificiului XIV, o construcţie mărginaşă, aflată în imediata apropiere a valului de pământ, care închide teritoriul urban tibiscens pe latura nordică.

În campania din anul 2012 s-a continuat cercetarea edificiului XIV prin deschiderea unei suprafeţe de 7 x 4 m, în aşa fel încât să se poată surprinde atât porţiuni din stratigrafia verticală interioară, cât şi exterioară a clădirii. Caseta C1/2012 a fost trasată în prelungirea săpăturilor din anii 2011 şi 2010, scopul final fiind de a dezveli întreaga clădire şi de a-i stabili planimetria.

Foarte aproape de jumătatea laturii de 4 m a fost identificat zidul exterior al edificiului XIV (zidul A) care străbate perpendicular toată caseta. Acesta era realizat din piatră de râu legat cu lut. Perpendicular pe acest zid, în dreptul metrului 2 s-a ivit un al doilea zid (B) care împarte spaţiul în două camere. Şi acesta are aceiaşi tehnică de construcţie ca zidul anterior. Ambele ziduri au o lăţime de 0,55 m şi o fundaţie lată de 0,70 m. În punctul de joncţiune a zidului B pe zidul A, se observă locul unei bârne de lemn cu diametrul de 0,50 m, care făcea parte din structura de rezistenţă a casei şi străpungea fundaţia.

În cazul celor 2 încăperi este clar faptul că iniţial a existat o fază de lemn, după care a urmat o fază de refacere a edificiului pe acelaşi plan, stâlpii de lemn fiind păstraţi, doar zidul edificiului fiind întărit cu un soclu de piatră. Din cercetarea arheologică efectuată în decursul ultimilor ani, reiese faptul că zidul de piatră al edificiului se păstrează în elevaţie doar prin 3 rânduri de piatră de râu.

Din golirea gropii de stâlp s-au descoperit fragmente din două cutii din bronz pentru păstrat ace, precum şi multe fragmente ceramice, o parte dintre ele provenind de la un chiup.

Stratigrafia verticală se prezintă în felul următor:

0 – 0,10 m, stratul reprezentând solul vegetal;

- 0,10 – 0,35 m, stratul de depunere, bulversat de lucrările agricole;
- 0,35 – 0,75 m, nivel de depunere antică cu resturi de ţigle, cărămizi şi pietre rezultate de la dărâmarea edificiului;
- 0,75 – 0,90 m, lut amenajare (în interiorul edificiului) cu un strat de ţigle sfărâmate pe exteriorul edificiului;
- 0,90 – 1,00 m, strat de chirpici (probabil podeaua fazei de lemn) surprins doar în interiorul edificiului, la exterior continuă stratul de lut de amenajare anterior.
- 1,00 – 1,30 m, strat de lut brun negricios atât în interiorul cât şi în exteriorul edificiului foarte sărac în urme arheologice;
- 1,30 – 1,55 m, lut negricios de depunere antică pe întreaga suprafaţă;

de la - 1,55 m urmează stratul steril din punct de vedere arheologic.

În concluzie, putem observa că edificiul a avut doar două faze de existenţă, care după descoperirile monetare destul de bogate din campaniile 2010, 2011, 2012 ne ajută să încadrăm cronologic existenţa locuirii aici, doar în secolul III d.Hr., ultima fază de refacere (după o monedă, ofrandă de construcţie) a avut loc în epoca anarhiei militare.

Din punct de vedere planimetric edificiul aparţine tipului „Steifenhaus”, orientat N-S, cu intrarea pe latura nordică şi depăşeşte în lungime 20 m. Sperăm ca în campania din 2013 să identificăm peretele sudic de închidere al clădirii XIV şi să putem face observaţii mai precise în legătură cu împărţirea interiorului.

Zusammenfassung:

Die archäologische Forschungen in Tibiscum im Jahr 2012 haben auf die andauernder Recherche-Strategie der vergangenen Jahren begonnen, gefolgt. Das geschah sowohl in Falle des Lagers und als auch in des Militärvicus. Im grossen Lager laufen eine Erweiterung Abschnitt in retentura sinistra Teil mit dem Zweck der Identifizierung militärischen Bauten in diesem Bereich. In Zivilsiedlung wurde bei der Bestimmung der horizontalen und vertikalen Stratigraphie sowohl innerhalb als auch außerhalb des Gebäudes XIV abgebildet eine Oberfläche ausgegraben, auf die östliche Mauerseite des antiken Hauses.

32. Jurilovca, com. Jurilovca, jud. Tulcea [Orgame/Argamum]

Punct: Cap Dolojman

Cod sit: 160653.02

Autorizaţia de cercetare sistematică nr. 81/2012

Colectiv: Dorel Paraschiv, Mihaela Iacob, George Nuţu, Marian Mocanu, Florin Topoleanu, Vera Rusu (ICEM Tulcea), Ştefan Honcu (doctorand UAIC Iași), Ciprian Turică, Sorin Costea (studenţi UDJ Galaţi), Diana Stan (studentă UAIC Iaşi)

Sectorul Extra muros

S 10

În anul 2012, obiectivul prioritar al cercetării noastre l-a constituit stabilirea planimetriei edificiului surprins în S 9 în campaniile anterioare. Pentru aceasta, a fost trasată o nouă secţiune (S 10), orientată E – V, plasată la 1 m S de S 9, fiind orientată la capătul de est al acesteia din urmă. S 10 are dimensiunile de 16 x 4 m, fiind

https://biblioteca-digitala.ro

împărţită în patru carouri de 4 x 4 m, care, la rândul lor sunt împărţite în câte 4 carouri de 2 x 2 m.

Zidul de N fusese surprins, aproape în totalitate, în campaniile anterioare, în S 9.

Zidul de E a apărut la adâncimea de 0,20 m în profilul de N al S 10 (la 3,06 m V de colţul de NE al acesteia), respectiv la 0,12 m în cel de S (la 3,38 m V de colţul de SE al secţiunii). Grosimea acestuia e de 0,70 – 0,72 m.

Zidul de V a fost surprins la adâncimea de 0,75 m în profilul de N al S 10 (la 5,10 m E de colţul de NV al acesteia), respectiv la 0,40 m în cel de S (la 4,70 m E de colţul de SV al secţiunii). Acesta are grosimea de 0,68 – 0,70 m, fiindu-i surprinsă doar fundaţia. Chiar la nivelul părţii superioare a ceea ce se păstrează din fundaţie, lângă aceasta, a fost descoperit un urcior „cu disc" aproape complet (lipseşte doar toarta), datat în sec. II – III p.Chr.

Zidul de E e dispus, cu aproximaţie, pe centrul unui ring circular din pietre, ce încadrează un mormânt elenistic; a fost surprinsă doar porţiunea de la V de zid a acestuia. Ringul apare la adâncimea de 0,65 m, fiind, probabil, demontat parţial de cu prilejul amenajării nivelului de călare în interiorul edificiului. Diametrul interior al ringului e de cca. 4 m, iar grosimea maximă a pietrelor ce-l formează e de cca. 0,65 m. La V de ring, în jumătatea de N a secţiunii, pe o lungime de cca. 3 m, au fost descoperite mai multe pietre de mari dimensiuni ce au format mantaua movilei.

La E de zidul edificiului au fost două vârfuri de săgeţi cu trei muchii, ce ar putea să aparţină inventarului mormântului, acestea fiind scoase din context cu prilejul săpării fundaţiilor pentru edificiu. La V de zidul edificiului, chiar la exteriorul ringului a fost descoperit un vârf de săgeată cu două muchii şi cu spin, ce a făcut, probabil, de asemenea parte din inventarul mormântului. La 1 – 1,5 m V de zid, pe pietrele ce formează mantaua, a apărut o amforă de Thassos spartă şi alte câteva fragmente ceramice de epocă elenistică.

Tot din inventarului mormântului ar putea face parte cel puţin unele din numeroasele monede histriene „cu roata cu patru spiţe" descoperite pe toată suprafaţa secţiunii.

În colţul de NV al secţiunii, la adâncimea de 0,70 m faţă de actualul nivel de călcare, au apărut mai multe pietre fasonate de mari dimensiuni, dispuse pe trei laturi (N, E şi S) ce marchează un mormânt romano-bizantin (M 2/2012), orientat V – E. Dimensiunile mormântului, pe interior sunt de peste 1,60 m (latura V – E, surprinsă parţial) respectiv 0,72 m (latura N – S). „Cista" are grosimea de 0,60 – 0,70 m.

Deşi straturile arheologice sunt puternic bulversate (chiar div vegetal apărând monede histriene „cu roata cu patru spiţe", ceramică attică cu firnis negru, amfore elenistice), putem reconstitui succesiunea stratigrafică astfel:

- tumul elenistic;
- nivel de călcare datat în sec. II – III p.Chr. (căruia-i corespunde ulciorul amintit, numeroase farfurii pontice fragmentare, vase de bucătărie şi amfore – în special heracleene Šelov C şi egeene Kapitän II);
- nivel de locuire datat în sec. IV (corespunzător edificiului, datat cu numeroase monede, încadrate până la domnia lui Valens, veselă de bucătărie, amfore LR 1 timpurii, LR 2, Kuzmanov 15 etc.);
- morminte datate după al treilea sfert al sec. IV.

S 9

În S 9 am continuat săpătura până la adâncimea maximă de 1 m. A fost surprins colţul de NE al edificiului, puternic afectat de intervenţiile ulterioare, până la adâncimea de 0,80 m faţă de actualul nivel de călcare. Chiar la E de zid, în profilul de S al secţiunii, la adâncimea de 0,78 m, a apărut un mormânt marcat de un rând de pietre cu lăţimea de 0,15 – 0,20 m. Mormântul (M 3/2010) este orientat perfect V – E. Lungimea acestuia e de 1,98 m la exterior (cu tot cu pietre), respectiv 1,60 m la interior, iar lăţimea a fost surprinsă pe 0,40, respectiv 0,20 m.

În colţul de NE al secţiunii, sub un mormânt cercetat în campaniile anterioare, a apărut un altul, orientat, de asemenea V – E, la adâncimea de 0,85 m. Mormântul (M 4/2012) e marcat de trei dale masive de calcar cu dimensiunile de cca. 50 x 40 x 8 cm, dispuse înclinat, pe latura de S a acestuia. La „îmbinarea dalelor a apărut câte un capac de dolium, unul din calcar iar altul din ceramică; acesta din urmă prezenta un buton tronconic. Diametrul capacului din ceramică e de 53 cm. Mormântul a fost surprins pe o lungime de 1,66 m; acesta intră în profilul de E al secţiunii.

La N şi NE de colţul edificiului, la adâncimea de 0,92 m faţă de profilul de N, a apărut un nivel cu numeroase ţigle, olane şi numeroase fragmente ceramice datate în sec. II – II (castroane, amforă Dressel 24 etc.), la care se adaugă un pumnal din fier.

S 8

În S 8 am continuat, de asemenea, săpătura până la adâncimea maximă de 1 m. În colţul de NV al edificiului, pe interior, la adâncimea de 0,85 m faţă de actualul nivel de călcare, a apărut un mormânt de copil (M 5 / 2012), orientat tot V – E, marcat de dale din calcar dispuse pe cant, pe toate laturile; acesta a afectat latura de V a zidului edificiului. Dimensiunile exterioare ale mormântului sunt de 0,90 x 0,45 m, iar cele exterioare de 0,75 x 0,32 m.

S 11

La 1 m S de S 10 am trasat o altă secţiune, S 11, pentru conturarea laturii de S a edificiului. Aceasta a apărut la mijlocul secţiunii. Pe lângă numeroase descoperiri de ceramică şi monede datate în sec. IV, remarcăm o fibulă digitată, apărută în stratul vegetal.

Sectorul Extra muros II

La cca. 200 m V de sectorul Extra muros (mai exact de zona secţiunilor S 3 – S 5) se găseşte o mare aglomerare de pietre. În zona cu concentraţie maximă a fost trasată o secţiune de 20 x 2 m, orientată E – V.

Imediat sub stratul vegetal, cu o grosime de 0,20 m în zona de E a secţiunii şi de 0,40 m în cea de V, a apărut un strat de dărâmătură, mai compactă în zona de mijloc; aici aceasta are grosimea de 0,25 m. La cca 6 – 7 m V de capătul de E al secţiunii au apărut câteva pietre cu dimensiunile de 40 x 25 – 30 cm, ce par să facă parte dintr-un pavaj. La nivelul corespunzător pavajului, la V de acesta, am surprins un nivel de călcare cu numeroase fragmente ceramice datate în sec. IV – V (amfore LR 1, LR 2, Kuzmanov 15, oale, capace) şi trei monede din sec. IV. Săpătura s-a realizat până la steril, care a apărut la 0,65 m.

La sud de secţiune a fost descoperită o râşniţă.

La cca 50 m S de capătul de V al secţiunii se găseşte un mic sondaj, mai vechi (realizat de M. Coja?). Din pământul scos din această săpătură au fost recuperate câteva fragmente ceramice romane târzii şi două monede datate în sec. IV.

Punctul „La fântână"

La cca. 80 – 100 m S de casa paznicului şi la 15 m N de drumul ce duce la lacul Razelm, în anii trecuţi s-a realizat o casetă de 3 x 3 m, ce urma să aibă rol de groapă menajeră. După stratul vegetal, gros de cca. 0,50 m, a apărut un strat masiv de dărâmătură din pietre şi olane, care suprapune un nivel data cu ceramică romană târzie şi o monedă datată în sec. IV. Anul acesta, la curăţarea săpăturii, a apărut o altă monedă din aceeaşi perioadă şi un opaiţ fragmentar.

La adâncimea de 0,90 – 1 m a apărut o fântână realizată din blocuri masive, fasonate, de calcar. Fântâna are formă dreptunghiulară, dimensiunile interioare ale acesteia fiind de 0,64 x 0,52 m. În zona respectivă, pânza freatică e foarte aproape.

Conservare primară, Secţiunile 3 – 5

În această campanie a fost restaurat aproape integral

https://biblioteca-digitala.ro

edificiul situat în partea de N a secţiunilor amintite, edificiu cu cel puţin trei faze de funcţionare. Cu prilejul curăţării zonei în vederea restaurării, au fost descoperite câteva zeci de monede (cinci sau şase dintre acestea făcând parte dintr-un mic depozit), inele, catarame, fragmente ceramice etc.

Am constatat că unul dintre ziduri (cel de S al primei încăperi din S 5) fusese afectat de un mormânt (M 1/2012). Groapa nu a fost observată în campaniile anterioare. Scheletul a apărut la adâncimea cuprinsă între 60 cm (craniul) şi 75 cm (oasele membrelor inferioare), adâncime luată de la înălţimea maximă la care se mai păstra zidul. Mormântul este orientat V – E. Scheletul a fost surprins întins pe spate, cu mâna stângă pe bazin (oasele mâinii drepte n-au fost găsite). Craniul şi toracele erau uşor înclinate spre dreapta, datorită faptului că, săpătura în zid fiind dificilă, groapa a fost puţin mai scurtă decât defunctul, acesta fiind „înghesuit". Starea de conservare a oaselor e precară. Lungimea scheletului e de 120 cm, ţinând cont şi de înclinarea părţii superioare a acestuia. Ca inventar, mormântul prezenta o cataramă din fier.

33. Lăzarea, com. Lăzarea, jud. Harghita

Punct: Castelul Lázár

Cod sit: 84601.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 59/2012

Colectiv: Ioan Stanciu - responsabil, Florin Gogâltan (IAIA Cluj), Demjén Andrea (M Gheorgheni), Elena Cristina Cordoş, Ana Lucreţia Ignat, Marian-Adrian Lie (APPAT), Alexandra Floarea, Xenia Pop, Mihaela Savu, Paul-Ioan Petric (studenţi UBB Cluj), Sebastian Andrei Drob, Tudor Mandache (doctoranzi UAIC Iaşi), Bertina Bo, Brita Hope, Rannveig Øyen, Mette Thue, Ole Unhammer (Bergen University), Adriana Airinei (University of Glasgow), Emily Andujar (University of Texas at Austin), Victoria Dahl (Cornell University), Samuel Gehl (Bucureşti), Emma Lewis (University of Winnipeg), Erdős Nándor (Şcoala Generală "Fogarassy Mihály", Gheorgheni)

Cercetările sistematice de la Lăzarea „Castelul Lázár" s-au desfăşurat în perioada 3–29 septembrie 2012 şi au fost finanţate de Ministerul Culturii, Consiliul Judeţean Harghita, Muzeul Tarisznyás Márton, Gheorgheni, Fundaţia Pro Muzeum, Joseni şi Asociaţia pentru Promovarea Patrimoniului Arheologic din Transilvania.

Săpăturile din anul 2011 au dus la identificarea unei locuinţe de suprafaţă. Construcţia, delimitată sub forma unei aglomerări de chirpici de dimensiuni variabile dar cuprinse totuşi între 5 şi 15 cm are o formă rectangulară, orientată pe direcţia SV-NE. Imediat sub dărâmătura pereţilor complexului, a fost surprins nivelul de călcare delimitat pe baza fragmentelor ceramice descoperite, dar şi a celor metalice. Datarea, propusă pentru sec. III-IV p.Chr., este susţinută de prezenţa unor ceşti lucrate cu mâna, prezentând alveole la bază, sau a unor fragmente provenind de la vase de tip Krausengefässe.

În cursul cercetărilor din campania 2012 au fost săpate trei suprafeţe: S 4: 5 x 5 m, S 5: 5 x 5m, S 6: 5 x 5 m, cu o suprafaţă totală de 75 mp. Prin deschiderea acestor suprafeţe ne-am propus să delimităm în întregime locuinţa de suprafaţă cercetată anul trecut şi să clarificăm problema cronologiei sitului din epoca migraţiilor. La aproximativ 7-8 m NV de locuinţă, a fost surprinsă parţial o vatră de foc, cu structură din bolovani de râu şi lut, având o groapă de deservire. În preajmă sa, au fost identificate câteva gropi contemporane. Ele fac probabil dovada unei amenajări de suprafaţă, atât de necesară pentru protejarea unei vetre deschise.

În privinţa materialelor arheologice, spre deosebire de artefactele descoperite în 2011, se remarcă fragmentele ceramice de culoare cenuşie lucrate la roată, realizate dintr-o pastă fină şi provenind de la un castron de mici dimensiuni, cu profilul în formă de „S", două greutăţi conice din lut cu secţiunea circulară, două fusaiole din lut, o mărgică din sticlă, un vârf de lance din fier, o lamă de cuţit din fier, probabil fragmentul de la o cheie din fier şi un ac din os.

În momentul de faţă ne confruntăm cu o problemă cronologică, legată în principal de datarea locuinţei. Materialele arheologice descoperite fac posibilă încadrarea sa fie în secolul al III-lea p.Chr., ceea ce ar face-o contemporană provinciei romane Dacia, fie în prima jumătate a secolului al IV-lea p.Chr. Această din urmă datare ar fi plauzibilă din punctul de vedere al literaturii de specialitate, dar nu la fel de probabilă arheologic. Pe de altă parte, judecând în termenii obiectivelor fixate pentru această campanie arheologică, considerăm că acestea au fost îndeplinite, prin clarificarea stratigrafiei generale a sitului, recuperarea unui material arheologic reprezentativ, precum şi prin corectarea planului general al locuinţei.

Abstract:

During the 2012 archaeological campaign at Lăzarea a total area of 75 m² was excavated, consisting of three different trenches (5 x 5 m each). The strategy was to determine the precise limits of the surface dwelling identified in the previous investigations, as well as to clarify some aspects regarding the general chronology of the settlement.

At approximately 7-8 m form this dwelling, an open hearth (made of pebbles and clay), was partially revealed along with an adjoining pit, which probably used to serve the hearth. Around this hearth other smaller pits were discovered, but their functionality as part of a protective structure for the hearth is for now just an assumption.

Regarding artefacts, a couple of discoveries stands out: fragments belonging to a wheel made small bowl (having the walls in the shape of the „S" letter and consisting of a fine paste), two conical loom weights circular in section, two clay spindle whorls; a small glass bead, an iron spearhead, an iron knife blade, a bone needle and the fragment of what seems to have been an iron key.

At the moment, our objective is to provide a more accurate dating, particularly for the surface dwelling. For now we can take into account either the third century A.D., which would mean the dwelling was contemporary to the Roman province of Dacia, either the first half of the fourth century A.D.

34. Lespezi, com. Gârleni, jud. Bacău

Punct: Lutărie

Cod sit: 22816.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 2/2012

Colectiv: Roxana Dobrescu – responsabil, Adrian Doboş, Valentin Dumitraşcu (IAB), Alain Tuffreau – responsabil, Sanda Bălescu, Antoine Kostek, Vincent Bernard, Antoine Debenne, Pascal Durand, Jonathan Loppe, Louis Bruge, Tristan Duda, Marion Richer (Mission archéologique française), Alexandru Ciornei, Mihai Florea (MNIR), Lăcrămioara Elena Istina, Valentin Bucşă (CMIA Bacău)

https://biblioteca-digitala.ro

Aşezarea de paleolitic superior de la Lespezi (com. Gârleni, jud. Bacău) este situată pe malul stâng al Bistriţei, în punctul numit Lutărie, la 15 m de Bistriţa. O carieră a exploatat un strat de loess de aproximativ 8 m grosime, ce acoperă aluviunile unei vechi terase fluviatile. Aceasta exploatare a facilitat desfăşurarea vechilor săpături arheologice, care au constat în decaparea nivelurilor arheologice până la diferite adâncimi, în funcţie de înaintarea utilajelor mecanice.

Se pare că vechile săpături sunt localizate într-o zonă a carierei (C1) acoperită de vegetaţie. O zonă de exploatare (C2) abandonată de mai mulţi ani şi uşor accesibilă, este situată la 30 m spre sud-est (46 ° 40 ,23. 78 „N, 26 ° 44 ,50 24." E, altitudine: 194 m). Examinarea profilului a dus la identificarea prezenţei cărbunelui, drept pentru care a fost curăţat profilul vechii zone de exploatare. Ridicarea topografică a sectoarelor C1 şi C2 a fost realizată cu taheometre şi o statie GPS.

Stratigrafia

Profilul PI

Unitatea 1: solul vegetal. Grosime: 0,3 m;

Unitatea 2: loess argilos (10YR 6/3). Grosime: 0,4 m;

Unitatea 3: loess tipic (10 YR 6/4). Grosime: 1,75 m;

Unitatea 4: loess (10 YR 6/4) cu numeroase urme de mangan. Grosime: 1 m;

Unitatea 5: loess (10 YR 5/4) uşor argilos, cu numeroase urme de mangan. Grosime: 2 m;

Unitatea 6: limon (10 YR R/3) cu straturi argiloase, ceea ce sugereaza o veche pedogeneză, vizibil pe o grosime de 2 m;

Interpretare:

Secvenţa observată în profilul P1 este un strat de loess, vizibil pe o grosime de 6,5 m, prezentând un orizont mai argilos (5) ce acoperă un paleosol (limon 6).

In loess-ul din unitatea 5 au fost identificate mai multe oase de bison. După adancimea la care au fost descoperite, ar putea sa aparţină nivelurilor V sau VI din vechile săpături.

Profil P2

Unitatea 1: sol vegetal. Grosime: 0,3 m;

Unitatea 2: limon nisipos, galben maroniu (10YR 6/3), argilos. Grosime: 0,4 m;

Unitatea 3: loess tipic (10 YR 6/4). Grosime: 1,75 m;

Unitatea 4: loess (10 YR 6/4) cu numeroase urme de mangan. Grosime: 1 m;

Unitatea 5: loess (10 YR 5/4) uşor argilos, cu numeroase urme de mangan. Grosime: 2 m;

Unitatea 6: limon (10 YR R/3) cu straturi argiloase, ceea ce sugereaza o veche pedogeneză.

Interpretare

Secvenţa observată în P2 corespunde umplerii unui mic canal ce traversează versantul. In unitatea R, pe o lungime de doi metri a fost observat un strat de cărbune. In viitor trebuie văzut dacă acest strat corespunde unei structuri de combustie sau unui incendiu natural.

35. Limba, com. Ciugud, Oarda de Jos, mun. Alba Iulia, jud. Alba

Punct: Vărăria

Cod sit: 1106.01-02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 55/2012

Colectiv: Marius-Mihai Ciută – responsabil, Sabin Adrian Luca, Cosmin Suciu (ULB Sibiu), Radu Totoianu, Călin Anghel (M Sebeş), Tudor Borşan, Beatrice Elena Ciută (Univ. Alba Iulia), Paul Poienaru

Cercetarea arheologică sistematică s-a desfăşurat în perioada 17. 09 – 7. 10. 2012, în baza Autorizaţiei de cercetare arheologică sistematică, cu nr. 55, emisă la data de 07.07.2012 de Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional. Cercetarea arheologică face parte dintr-un proiect amplu, început în anul 2009 şi întrerupt în 2011 - din motive independente de preocupările cercetării ştiinţifice, pe care le-am expus pe larg în raportul din anul 2010[1] - şi reluat în anul 2012, sub o nouă formulă, aceea cu Muzeul „Ioan Raica" din Sebeş, în poziţia instituţiei organizatoare a cercetării arheologice[2].

Lipsa fondurilor, timpul scurt rămas pentru cercetare (datorat primirii târzii a autorizaţiei, după data de 4 septembrie 2012!), începutul anului universitar, au fost factorii care au limitat amploarea cercetării proiectate pentru campania 2012, astfel că obiectivul acestui an a fost unul proporţional, rezumat la deschiderea unei suprafeţe de 10 x 10 m. respectiv săparea manuală, integrală a stratului de sol afectat (deranjat) de lucrările agricole, până la o adâncime de cca. 0,50-0,60 m, în scopul recuperării integrale a materialelor ceramice preistorice, amestecate de plug, astfel încât, în campania viitoare cercetarea să fie reluată direct din nivelul nederanjat corespunzând locuirii Vinca B1, caracterizat prin prezenţa locuinţelor de mari dimensiuni, pe pat de piatră de râu. Această strategie de abordare avea menirea de a elimina riscul de a pierde materiale arheologice, fie chiar lipsite de context. Această decizie a fost luată şi deoarece situl de la Limba-Oarda de Jos a oferit în mod constant la cercetarea de suprafaţă materiale arheologice deosebit de importante (piese de plastică neolitică, antropomorfă şi zoomorfă, unelte litice cioplite şi/sau şlefuite, piese IMDA, fragmente de râşniţe etc.

Suprafaţa XVI/2010, deschisă anterior în sectorul Bordane[3], nu a putut fi continuată în această campanie datorită culturii de porumb care nu a fost recoltată de proprietar până la începerea săpăturii. Ca atare, sectorul abordat şi cercetat a fost cel cunoscut sub numele Vărăria (sector situat între Vărar, la est şi Bordane la vest, delimitat la sud de DJ 107C iar la nord de fruntea terasei dinspre Mureş). Acesta a mai fost abordat prin sondaje de informare şi control stratigrafic în cadrul campaniilor 1996[4], 1997[5], 1998[6] şi 2001[7]. A fost identificat proprietarul terenului corespunzând sectorului Vărăria, în persoana d-lui Florin Dreghici[8], domiciliat în Oarda de Jos (jud.

[1] Ciută Marius-Mihai, Cosmin Suciu, Sabin Adrian Luca, Beatrice Ciută, Călin Şuteu, *Limba* (com. Ciugud, jud. Alba), CCA 2011, p. 77-78.

[2] Conform Protocolului de colaborare semnat între această instituţie şi Universitatea Lucian Blaga din Sibiu (24-29. 02. 2012).

[3] Ciută Marius-Mihai, Cosmin Suciu, Sabin Adrian Luca, Beatrice Ciută, Călin Şuteu, *Limba (com. Ciugud, jud. Alba)*, CCA 2011, p. 77-78,

[4] Iuliu Paul, Ciută Marius-Mihai et alii, *Limba (com. Ciugud, jud. Alba),* CCA 1997, p. 2-3.

[5] I. Paul, M-M Ciută et alii, *Limba (com. Ciugud, jud. Alba)*, CCA 1998, . 41-42.

[6] I. Paul, M-M Ciută et alii, *Limba (com. Ciugud, jud. Alba)*, CCA 1999, p. 113-115.

[7] I. Paul, M-M. Ciută, C. Florescu, P. Mazăre, M. Gligor, B. Daisa, M. Breazu, C. Şuteu, CCA 2002, p. 517-518, http://archweb.cimec.ro.

[8] Dacă la nivelul anilor 90 şi în 2001 terenul corespunzând sectorului Vărăria s-a aflat în posesia Parohiei Ortodoxe din Oarda de Jos, odată cu recentele

https://biblioteca-digitala.ro

Alba), care, extrem de amabil, şi-a dat acordul pentru efectuarea de cercetări arheologice pe terenul său.

În prima fază a fost efectuată activitatea de identificare a sistemelor de referinţă topografică din cadrul sitului, implementate cu ocazia efectuării ridicării topografice recente, în sistem Stereo 70, respectiv de identificare a sistemului de caroiere (grid) a sectorului/ sitului.

Ţinând cont de complexitatea şi natura lucrărilor arheologice care urmează a fi efectuate, suprafaţa arheologică de cercetare a fost proiectată în funcţie de gridul arheo-geofizic a cărui dispunere a fost deja stabilită. Dispunerea sa pe suprafaţa de interes arheologic a fost stabilită împreună cu topograful specialist[9]. S-a ales soluţia optimă atât din punct de vedere al cercetării potențialului arheologic din zonă cat şi a materializării în teren a secțiunilor arheologice. S-a optat pentru zona aflată la est de unităţile de cercetare practicate în acest sector în anii 1998 şi 2001, în care s-a relevat o secvenţă stratigrafică şi culturală extrem de bogată şi complexă, care debutează cu locuirile sporadice ale fazei incipiente ale neoliticului timpuriu (Precriş), continuînd cu o locuire intensă Starčevo-Cris (IIIB), apoi cu locuiri Vinciene timpurii (Vinča A2-A3, A3. B1), în stratul deranjat de culturile agricole fiind surprinse materiale aparţinând eneoliticului târziu (cultura Coţofeni), epociii fierului (Halstatt – cultura Gava) precum şi materiale moderne. A fost trasată suprafaţa SXVII/20102, de 10 x 10 m corespunzând caroului din grid care se învecinează, la vest, direct cu extremitatea secţiunii XI/1998.

Colţurile secţiunilor arheologice de sondaj au fost fixate pot fi materializate în teren atât prin metoda trasării coordonatelor absolute cu ajutorul programului de trasare al staţiei totale cât şi prin metoda aliniamentelor, folosind ca bază de plecare oricare dintre laturile pătratului format. Ca măsură de siguranţă, fiecare punct de colţ al suprafeţei a fost fixat şi prin poziţionare satelitară, în acest scop fiind utilizat GPS-ul profesional Garmin Vista Etrex.

În funcţie de rezultatul cercetărilor arheologice preliminare, în zonele de interes se pot dezvolta secţiuni/suprafeţe de cercetare de diferite dimensiuni, plecând de la una dintre secţiunile de sondaj aflata în zonă. Materializarea colțurilor noilor secțiuni se poate face atât cu ruleta, cat şi cu staţia totală, folosind ca bază de plecare una din laturile lungi ale secţiunii existente.

Cum era de aşteptat, primul nivel de săpare - mai corect spus cel de îndepărtare a stratului superior de arătură - a dus la recuperarea unui material ceramic relativ bogat, atât preistoric, cât şi modern. A fost făcută selecţia materialelor, fiind reţinute doar fragmentele ceramice cu decor, buzele şi fundurile de vase sau acele elemente care prezentau relevanţă din perspectiva interpretării cultural-istorice, piesele litice cioplite şi şlefuite precum şi resturile faunistice. Dintre materialele selectate ca urmare a semnificaţiei lor istorice, remarcăm fragmentele ceramice decorate cu banda incizat punctată, fragmente decorate cu barbotină organizată, ceramică blacktopped, piese litice cioplite din silex şi obsidian, fragmente de râşniţe, resturi faunistice etc. aparţinând locuirii Vinča timpurii, dar şi fragmente ceramice aparţinând culturii Gava (cu decor canelat), Coţofeni, şi chiar epocii romane (un fragment de toartă). Printre materialele care nu au fost reţinute (şi care, în mod firesc, au fost abandonate!), s-au remarcat inclusiv ceramică modernă smălţuită, fragmente metalice provenind de la utilajele agricole dar şi fragmente ceramice preistorice fără relevanţă funcţională sau istorică.

Cel de-al doilea nivel de săpare, ultimul din această campanie, s-a remarcat prin duritatea extremă a pământului, consecinţă a celor doi ani de secetă. Dacă în campaniile anilor 1996, 1997, 1998, 2001 solul din acest sector s-a remarcat printr-o săpare deosebit de uşoară, în acest an consistenţa s-a dovedit a fi un impediment în efectuarea săpăturii manuale. Şi acest nivel s-a caracterizat prin prezenţa materialelor arheologice amestecate de lucrările agricole, doar în unele locuri, unde s-a atins stratul nederanjat, fiind relevate aglomerări mai compacte de materiale ceramice, fragmente de râşniţe şi resturi compacte de chirpici ars. Şi în acest caz s-a procedat la o selecţíe a materialelor, iar în zonele amintite mai sus, unde s-a atins stratul arheologic nederanjat, s-a procedat la colectarea integrală a materialelor. Constatăm aceeaşi prezenţă, majoritară de această dată, a materialului specific locuirii neolitice: fragmentele ceramice decorate cu bandă incizat punctată (cu diferite dimensiuni şi dispuneri variate), fragmente decorate cu barbotină organizată, ceramică decorată cu incizii şi cu pliseuri, toarte perforate, butoni, piese litice cioplite din silex şi obsidian, fragmente de râşniţe fragmente de topoare şlefuite, piese de podoabă, chirpici ars etc.. Atrage atenţia fragmentul de buză de vas neolitic, rotunjită prin şlefuire şi perforată central, aparţinând probabil unei amulete, sau unui colier (brăţară) (fig. 7/5).

La atingerea adâncimii de 0,50-0,60 m, cercetarea a fost oprită, conform obiectivului iniţial, fiind întinsă folie din material plastic pentru uşoara delimitare a stratului deja săpat, procedându-se la astuparea unităţii de cercetare[10], în vederea conservării ei pentru continuarea cercetărilor în campania anului 2013.

Materialele arheologice rezultate în urma săpăturii au fost depuse, conform Protocolului de colaborare invocat la începutul raportului de faţă, la Muzeul „Ioan Raica" din Sebeş, urmând ca ele să fie prelucrate în vederea publicării şi valorificării lor muzeale.

În continuare se află în derulare demersurile pentru redactarea monografiei arheologice dedicate rezultatelor celor 7 campanii arheologice anterioare (din anii 1995-2001), care, putem preciza că se află în faza finală şi va vedea lumina tiparului în viitorul foarte apropiat.

În tradiţia deja binecunoscută şi în acest an am beneficiat de sprijinul neprecupeţit din partea conducerii Direcției pentru Cultură Alba, care, cu ocazia vizitei de lucru efectuate pe situl arheologic, a insistat asupra respectării neabătute în cadrul şantierului a principiilor ştiinţifice cuprinse în Standardele şi Procedurile din Arheologia Românească, a atenţionat asupra necesităţii înştiinţării personale cu privire la luna şi ziua începerii săpăturii arheologice dar şi a încheierii acesteia, asupra necesităţii irefutabile a afişării unei table indicatoare cu privire la şantierul arheologic, precum şi, nu în ultimul rând, asupra evitării pericolului abandonării materialelor arheologice pe marginea săpăturii... Am avut astfel ocazia să rememorăm ABC-ul arheologiei ştiinţifice moderne, bazată exclusiv pe principii deontologice şi morale, desfăşurate în baza unei autorizaţii de cercetare arheologică, de această dată![10]

puneri în proprietate, acesta a revenit în proprietatea d-lui Dreghici Florin.

[9] Ing. dr. Tudor Borşan, din cadrul Univ. Alba Iulia

[10] Mulţumim pe această cale Primăriei comunei Ciugud, în mod special domnului Primar Gheorghe Damian, care ne-a sprijinit substanţial la operaţiunile acoperirii mecanizate a suprafeţei, dar şi pentru sprijinul real, constant în ultimii 10 ani, acordat cu ocazia desfăşurării tuturor cercetărilor arheologice în arealul comunei Ciugud.

https://biblioteca-digitala.ro

36. Luncaviţa, com. Luncaviţa, jud. Tulcea
Punct: Cetăţuia
Cod sit: 160699.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 83/2012

Colectiv: Cristian Micu – responsabil; Florian Mihail (ICEM Tulcea); Mihai Florea, Constantin Haită, Adrian Bălăşescu, Valentin Radu, Sandu Gabriel Vasile (MNIR); Laurent Carozza, Albane Burens (UMR 5602 Geographie de l'Environnement, Toulouse, Franţa), Michel Maille (UMR 5608 TRACES-CRPPM)

Pentru campania 2012 au fost stabilite următoarele obiective
- Finalizarea cercetărilor de suprafață în cadrul microzonei Luncavița
- Realizarea unor sondaje cu ajutorul carotierei pe Valea Luncavița
- Realizarea unor măsurători topografice în microzona Luncavița

Cercetările din anul 2012 au avut în vedere o zonă delimitată de Lunca Dunării la nord, Cotul Tichilești la est, Dealurile Niculițelului și Munții Măcinului la sud și satul Văcăreni la vest. Pentru o mai bună administrare a informației înregistrate, fiecare sit din zona avută în vedere a primit un număr de cod. În anul 2012 au fost identificate următoarele situri cu materiale eneolitice:
- în marginea de sud-vest a satului Luncavița, pe un platou aflat între Valea Moacii și Valea Joiței, au fost descoperite fragmente ceramice atribuite culturii Gumelnița. În același punct au fost descoperite anterior materiale atribuite epocii romane (denumire convențională – Situl Lta 17) ;
- la sud de localitatea Luncavița, într-o zonă delimitată de Valea Luncavița la est și nord, DJ Luncavița-Nifon la vest și o linie de înaltă tensiune la sud, pe panta lină a platoului aflat pe partea stângă a Văii Luncavița, au fost descoperite materiale arheologice (fragmente ceramice, unelte din piatră șlefuită și silex) atribuite culturii Gumelnița. În același punct au fost descoperite și fragmente ceramice atribuite epocii romane și Evului Mediu (denumire convențională – Situl Lta 28);
- la 50 m sud de situl precedent, pe panta lină a platoului aflat în partea stângă a Văii Luncavița, au fost descoperite materiale (fragmente ceramice, unelte din silex) atribuite culturii Gumelnița. În același punct au fost descoperite și fragmente ceramice atribuite perioadei moderne (denumire convențională – Situl Lta 60) ;
- în zona de nord-vest a localității Rachelu, în imediata apropiere a DN 22, la baza uneia dintre colinele pe care se află satul actual, au fost descoperite două mici fragmente ceramice care ar putea fi atribuite epocii-neo-eneolitice (denumire convențională – Situl Lta 38);
- la aproximativ 1 km sud-est de localitatea Văcăreni, pe partea stângă a unei văi, a fost identificată o zonă de locuire, plasată pe panta lină a unei terase, marcată de prezența unor fragmente ceramice, pietre de mici dimensiuni și oase de mamifere. Nu au fost remarcate asocieri specifice de material arheologic. Pe baza materialului ceramic înregistrat situl ar putea fi atribuit culturii Gumelnița, faza A2 (denumire convențională – Situl V 10).

Cercetarea din acest an a avut ca obiectiv prelevarea unor eșantioane de sol în două puncte de pe Valea Luncavița. Primul dintre acestea se află în imediata apropiere a așezării-tell din zona Cetățuia iar cel de-al doilea în dreptul Sitului Lta 60. A fost utilizată o carotieră ce poate colecta eșantioane de sol până la o adâncime de 10 m. Pentru o mai bună organizare a activității noastre, am preferat prelevarea unor eșantioane succesive, pe fiecare metru forat. Primele observații realizate în teren indică prezența materialului arheologic pe firul văii, în apropierea așezării-tell din punctul Cetățuia.

În campania 2012, au fost realizate măsurători topografice pentru siturile Lta 17, Lta 28 și Lta 60. În stadiul actual al cercetărilor din microzona Luncavița, fiecare sit în care au fost descoperiri atribuite perioadei eneolitice are stabilit un plan topografic. De asemenea, au fost realizate măsurători în vederea stabilirii profilului văii Luncavița în punctele în care s-au realizat cele două sondaje cu ajutorul carotierei.

Abstract:

For 2012 campaign were established the following objectives:
- Finalizing the surface researches inside Luncavita microzone;
- The sounding on Luncavita Valley with the help of a soil auger;
- The topographic measuring of the Luncavita microzone.

37. Mala Kopanya, raionul Vinogradovo, reg. Transcarpatia, Ucraina
Punct: Gorodiste, Chellenytsya

Colectiv: V.G. Kotygoroshko, I.A. Prohnenko, V.V. Moyzhes (Universitatea Națională din Ujgorod)

În anul 2012 au fost continuate săpăturile arheologice de către cercetătorii Universităţii Naţionale din Ujgorod, la complexul dacic (al grădiştei şi a centrului sacral) de la Mala Kopania (începute în 1977), care se află în partea estică a satului Mala Kopanya, raionul Vinogradovo, regiunea Transcarpatia.

În 2012, a fost cercetată partea de sud-est a aşezării fortificate. S XXXVIII - 195 mp. Stratul de cultură se poate observa până la 1,0 m. Se disting clar două straturi: cel superior – pământ cenuşiu, cu grosime de până la 0,4 m, iar în cel inferior - argilă brună. În caroul M-O-14-17, pe o platforma orizontală cu lăţimea de de 6 metri au fost observate resturi arse şi chirpic. Sub dărâmătură erau 13 gropi de stâlpi, care conectându- se cu cercetările efectuate in 2011alcătuiesc o clădire. Pe suprafaţa aceasta au fost descoperite 41 de tetradrahme de tip Medişu Aurit, din care 23 în timpul săpăturilor din 2012. Numărul mare de monede similare şi picăturile mici de bronz topit pe suprafaţa clădirii ne permit să presupunem existenţa unui atelier monetar.

Concomitent cu cercetările din fortificaţie au fost continuate săpăturile centrului sacral dacic în locul numit Chellenytsya. În timpul cercetării din ultimele cinci sezoane (suprafaţă totală de 5483 mp) au fost găsite 24 morminte de incineraţie (oase umane şi de animale), precum şi o mare cantitate de inventar fără context. În 2012, pe o suprafaţă de 976 mp, au fost descoperite: ceramică dacică (vază, cupe, fragmente de vase), obiecte de uz casnic, piese de armament, echipamente de călăreţi, elemente de harnașament, precum şi accesorii vestimentare şi bijuterii. [V.G. Kotygoroshko]

https://biblioteca-digitala.ro

38. Maliuc, com. Maliuc, jud. Tulcea

Punct: Taraschina

Cod sit: 160298.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 79/2012

Colectiv: Cristian Micu – responsabil; Florian Mihail, Sorin Cristian Ailincăi (ICEM Tulcea), Mihai Florea, Costantin Haită, Adrian Bălăşescu, Valentin Radu (MNIR), Laurent Carozza, Albane Burens (UMR 5602 Geographie de l'Environnement, Toulouse, Franţa)

Campania 2012 a fost organizată în două etape, fiecare dintre acestea cu obiective specifice:

- Prima etapă, desfăşurată în lunile august-septembrie, a avut drept obiectiv prelucrarea unei părți a materialului arheologic descoperit în campania 2011;
- Cea de-a doua etapă s-a desfăşurat în perioada 15-30 octombrie şi a avut drept obiectiv continuarea cercetărilor din așezarea-tell aflată în punctul Taraschina și din zona aflată în imediata sa apropiere.

În prima parte a campaniei din anul 2012, organizată în lunile august-septembrie, întreaga echipă a fost reunită în vederea prelucrării materialului arheologic înregistrat în campania 2011. În acest context, trebuie amintit că în anul 2011 au fost realizate săpături arheologice în cadrul Zonei 1 și sondaje cu ajutorul carotierei în zona înconjurătoare sitului.

La sfârșitul primei părți a campaniei 2012 au fost realizate următoarele activități:

- verificarea informației înregistrate în fișele de unități stratigrafice;
- finalizarea diagramei stratigrafice corespunzătoare Zonei 1 de pe așezarea-tell și interpretarea datelor înregistrate;
- trierea și ordonarea materialului arheologic descoperit în Zona 1 pe categorii distincte. Alături de natura materialului înregistrat (e.g. ceramică, roci, unelte piatră șlefuită, silex, os, corn și metal, chirpici, resturi faunistice, macroresturi vegetale) a fost luată în considerare și încadrarea sa cronologică (eneolitic, epoca romană, evul mediu). Această activitate a avut în vedere 3269 fragmente ceramice, cu o greutate de 37 kg, 41 de piese incluse în categoria roci, 105 piese din silex și 1220 fragmente de chirpici, cu o greutate totală de 11 kg;
- analiza materialului arheologic
- materialul ceramic a fost în întregime desenat și inclus în categoriile tipologice definite anterior;
- analiza pieselor din silex a fost orientată spre stabilirea materiilor prime utilizate, a diferitelor faze ale lanțului operator și a tipologiei.

Pentru campania de teren din acest an membrii echipei de cercetare au stabilit două obiective specifice:

- trasarea și cercetarea unei noi suprafețe în cadrul așezării-tell. Această decizie a fost luată în urma analizei de ansamblu a rezultatelor cercetării din Zona 1. Echipa de proiect a luat în considerare faptul că stratul arheologic din această zonă este serios afectat de numeroase bioturbații, realitate ce a creat dificultăți majore în individualizarea unităților stratigrafice și interpretarea corectă a contextului arheologic. Suprafața deschisă în anul 2012, denumită convențional Zona 2, corespunde carourilor J-N 53-57 (100 mp) unde anterior cercetările geofizice indicaseră o importantă anomalie. La finalul campaniei au fost individualizate și definite următoarele realități arheologice:

Us 2001: silt brun-închis, gros de 35 cm, asociat cu fragmente ceramice eneolitice (cultura Gumelnița), romane și medievale. Corespunde stratului vegetal actual;

US 2002: silt omogen, maron-deschis, serios afectat de lucrările agricole. A fost individualizat în carourile N53-54;

Groapa Fs 2015 (US 2003, 2004, 2014, 2016, 2017, 2018). Complexul arheologic a fost individualizat în carourile J-K-L 53-54. Prin amenajarea sa a fost afectată suprafața Fs 2011 (US 2012) și Us 2005.

US 2003: silt fin, cenușiu-deschis, asociat cu un material arheologic fragmentat. Reprezintă ultima etapă de umplere a gropilor din Zona 2. Formarea sa este determinată de un fenomen natural;

US 2004: silt eterogen, brun-deschis, asociat cu un material arheologic foarte fragmentat, identificat în carourile K-L 54. A fost interpretat drept o unitate detritică rezultată în urma alterării unui paleosol;

US 2014: unitate stratigrafică formată din mai multe lentile de sediment. Se observă resturi lenticulare formate din chirpici arși și mici blocuri de argilă siltică de culoare bej. Acestea din urmă aparțin, se pare, unor fragmente de perete. La baza unității stratigrafice au fost individualizate lentile siltice organice, brun-închis spre negru ce corespund unei acumulări de materie organică. Acestea indică faptul că groapa a rămas pentru un timp deschisă;

US 2016: strat siltic, omogen, brun-închis spre negru. Remarcăm prezența unei scapula de bovideu;

US 2017: silt brun-închis asociat cu fragmente de chirpici și fragmente ceramice resturi faunistice;

US 2018: silt brun-închis, asociat cu un fragment de statuetă antropomorfă.

US 2005: orizont siltic eterogen (suprafața sa a fost afectată de bioturbații), de culoare bej-gălbui, asociat cu mici noduli carbonatici, mici fragmente de chirpici arși, numeroase fragmente de cochilii de Unio, resturi faunistice și ceramică;

US 2006: sediment siltic, omogen, foarte fin, maron-închis, afectat de bioturbații. S-a remarcat aportul redus de elemente antropice;

US 2008: silt foarte fin, omogen, de culoare galben-bej ;

Gropa Fs 2010 (US 2009). Complexul a fost individualizat în caroul M53. Reprezintă o amenajare cu fund plat, de 0,90 m în adâncime.

US 2009: reprezintă umplutura FS 2010, în structura căreia au fost individualizate patru etape distincte: 1. resturi menajere ce formează un sediment brun-închis, siltic; 2. nivel format din resturi de chirpici și pământ amestecat; 3. nivel de chirpici neincendiați; 4. resturi menajere cu matrice siltică, brun-închisă;

Groapa Fs 2011 (Us 2003, 2012). Groapa, individualizată în caroul L54, a fost afectată de amenajarea Fs 2015.

Us 2003: silt brun;

Us 2012: silt ușor eterogen, mediu compact, brun, afectat de bioturbații, cu o grosime maximă în centru de aproximativ 0,30 m;

Groapa Fs 2013 (US 2007). Groapă individualizată în caroul M54, de formă ovală și profil neregulat, săpată până la o adâncime de 0,80 m (continuarea cercetării a fost împiedicată de apariția pânzei freatice).

US 2007: reprezintă umplutura Fs 2013. În structura sa au fost individualizate opt etape distincte : 1. silt compact, omogen, brun-deschis, afectat de puține bioturbații, asociat cu granule de chirpici arși, fragmente mici și mijlocii de ceramică și mici fragmente de scoici; 2. silt compact, omogen, brun-mediu, afectat de bioturbații, asociat cu fragmente ceramice de dimensiuni mici și mijlocii, chirpici arși și nearși și puține resturi de faună (mamifere); 3. silt compact, omogen, cenușiu-gălbui, afectat de bioturbații, asociat cu chirpici și cenușă; 4. silt eterogen, compact, brun-mediu, afectat de bioturbații, asociat cu ceramică de dimensiuni mici și mijlocii, scoici și resturi de faună (mamifere); 5. silt compact, eterogen, brun-gălbui, afectat de bioturbații, asociat cu puține fragmente ceramice de dimensiuni medii, scoici (întregi și fragmentare) și foarte puține resturi faunistice; 6. silt fin, compact, omogen, afectat de bioturbații, asociat cu foarte puțin material arheologic; 7. silt compact, eterogen, brun-cenușiu, asociat cu fragmente ceramice de mici dimensiuni, chirpici și puține resturi faunistice; 8. silt fin, compact, eterogen, brun-închis, afectat de bioturbații, asociat cu puține fragmente ceramice de dimensiuni mici și medii.

Și în acest an au fost realizate câteva foraje în apropierea

https://biblioteca-digitala.ro

așezării-tell. Dintre acestea, cel notat convențional Log 10, amplasat la aproximativ 40 m de tell, a permis extragerea unei carote din care au fost prelevate peste 55 de eșantioane destinate analizelor de laborator. Nu același lucru a fost constatat în cazul forajului notat convențional Log 9, din a cărui carotă au fost prelevate 8 eșantioane, toate fără importanță din punct de vedere al rezultatelor analizei de laborator.

Abstract:

The 2012 campaign was organized in two stages, each of them with specific objectives:

- The first stage, deployed in august-september, had as objective the study of a part of the archaeological material discovered in 2011 campaign;
- The second stage was deployed between 15-30 october and had as objective the continuation of the researches in the tell settlement localised in Taraschina point and in the area situated in its close proximity

39. Măxineni, com. Măxineni, jud. Brăila
Punct: Mănăstire
Cod sit: 43572.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 13/2012

Colectiv: Ionel Cândea – responsabil, Costin Croitoru – responsabil sector (M Brăila)

În ceea ce privește campania de cercetări arheologice din anul curent (2012), din punct de vedere tehnic, s-a efectuat o singură secțiune dar care a necesitat deschiderea unor casete laterale pentru dezvelirea complexelor funerare. Am folosit pe lângă săpătura manuală şi tehnicile moderne ale cercetărilor de tip survey. Materialele arheologice recoltate, se află încă în stadiul de prelucrare și studiu în laboratoarele de specialitate din cadrul Muzeului Brăilei și la Institutul de Antropologie din Iași.

În campania din 2012 s-a încercat identificarea celui de-al doilea stâlp al căii de acces de pe latura sudică a curții mari (primul fiind descoperit în capania precedentă de cercetări arheologice[1]), precum și stabilirea limitelor necropolei, eventual identificarea altor construcții anexe, întrucât ne aflăm în vecinătatea celor două cuptoare identificate anterior.

Astfel, suprafața cercetată de 20 x 6 m (în total 120 mp cercetaţi) s-a ales în funcție de rezultatele campaniilor anterioare. Aceasta a fost deschisă paralelă cu secțiunea 30 din 2011 ($S_{30/2011}$), plasată la aproximativ 45 m sud de biserica veche, perpendicular pe capătul vestic al acesteia, respectiv 21 m dreapta (est) de sondajul $S_{28/1991}$ care a pus în evidență colțul vestic al zidului curții mari. La aproximativ 1,40 m adâncime a fost identificat pământul galben, steril.

Au fost identificate 19 morminte de înhumație, a căror descriere este următoarea:

Mormântul nr. 1, de copil, identificat în caroul_8, la adâncimea de – 1,00 m. Scheletul este slab conservat, orientat E-V, fără inventar.

Mormântul nr. 2, de copil, identificat în caroul_6, la adâncimea de – 1,00 m. Scheletul este slab conservat, orientat E-V; din inventar am recuperat mai multe paiete din bronz ce erau cusute cel mai probabil pe o piesă vestimentară și o monedă.

Mormântul nr. 3, de adult, identificat în zona caroul_6, la adâncimea de – 1,00 m., a necesitat practicarea unei casete laterale în profilul estic; scheletul era relativ bine conservat, picioarele deranjate; mâinile pe piept, orientat E-V; inventar: monedă depusă în palmă.

Mormântul nr. 4, de copil, identificat în caroul_{10}, la adâncimea de – 1,00 m. Scheletul este slab conservat, orientat E-V, fără inventar.

Mormântul nr. 5, de copil, identificat în caroul_8, la adâncimea de – 1,00 m. Scheletul este slab conservat, fără inventar; din zona mormântului s-a recuperat un cui provenind cel mai probabil de la sicriu.

Mormântul nr. 6, de adult, identificat în zona caroului_6, la adâncimea de – 1,30 m, a necesitat practicarea unei casete laterale în profilul vestic; scheletul era bine conservat; mâinile pe clavicule, craniul întors spre nord (stânga), orientat E-V; fără inventar.

Mormântul nr. 7, de adult, identificat în zona caroului_7 la adâncimea de – 1,30 m, a necesitat practicarea unei casete laterale în profilul vestic; scheletul era relativ bine conservat; mâinile pe abdomen, orientat E-V; inventar: monedă depusă în palmă.

Mormântul nr. 8, de copil, identificat în zona caroului_9 la adâncimea de – 1,00 m., a necesitat practicarea unei casete laterale în profilul vestic; scheletul era relativ bine conservat; mâinile pe piept; inventar: monedă depusă în palmă.

Mormântul nr. 9, de adult, identificat în zona caroului_5 la adâncimea de – 1,00 m, a necesitat practicarea unei casete laterale în profilul vestic; scheletul era bine conservat; mâinile pe abdomen, orientat E-V; fără inventar.

Mormântul nr. 10, de copil, identificat în caroul_2, la adâncimea de – 1,10 m. Scheletul este slab conservat, fără inventar.

Mormântul nr. 11, de adult, identificat în zona caroului_4 la adâncimea de – 1,00 m, a necesitat practicarea unei casete laterale în profilul vestic; scheletul era bine conservat; mâna dreaptă era depusă pe abdomen, stânga intinsă pe lângă corp, orientat E-V; inventar: monedă depusă în palmă.

Mormântul nr. 12, de adult, identificat în zona caroului_5 la adâncimea de – 1,10 m, a necesitat practicarea unei casete laterale în profilul estic; scheletul era bine conservat; mâinile pe abdomen, orientat E-V; inventar: monedă depusă în palmă.

Mormântul nr. 13, deranjat, câteva bucăți de craniu identificate în zona caroului_2 la adâncimea de – 1,00 m; inventar: brățară fragmentară din sticlă albastră; în aceiași zona a fost identificată și o farfurie întreagă (spartă), fără a putea spune cu certitudine că aceasta aparține inventarului funerar.

Mormântul nr. 14, de copil, identificat în zona caroului_1 la adâncimea de – 1,00 m; scheletul era slab conservat, orientat E-V; inventar: monedă depusă în zona bazinului.

Mormântul nr. 15, de adult, identificat în zona caroului_{10} la adâncimea de – 0,90 m; scheletul era bine conservat; mâinile pe abdomen, orientat E-V; fără inventar.

Mormântul nr. 16, deranjat, câteva bucăți de craniu identificate în zona caroului_6 la adâncimea de – 1,10 m; din inventarul funerar provin foarte probabil cele două monede identificate în apropiere.

Mormântul nr. 17, de adult, deranjat, identificat în zona caroului_4 la adâncimea de – 1,00 m; inventar: în zona mediană au fost identificate două monede; una întreagă și jumătate din ce-a de-a doua, perforată.

Mormântul nr. 18, de copil, identificat în zona caroului_5 la adâncimea de – 1,00 m; scheletul era slab conservat, orientat E-V; deținea unul dintre cele mai bogate inventare funerare identificate la Măxineni: paiete, cercei, mărgele, și monedă depusă în zona bazinului.

Mormântul nr. 19, de copil, identificat în zona caroului_2 la adâncimea de – 1,20 m.; deranjat de explozia unei ghiulele, partea dreaptă lipsă; fără inventar.

Un alt element identificat a fost o porțiune din latura sudică a zidului curții mari. Acesta a fost construit pe o bază din cărămidă pisată amestecată cu mortar, peste care au fost așezate cărămizi întregi, păstrându-se actualmente pe o înălțime de doar 0,50 m. Zidul

[1] I. Cândea, C. Croitoru, *Măxineni, comuna Măxineni, jud. Brăila, punctul Mănăstire,* CCA 2012, pp. 83-84, nr. 41.

https://biblioteca-digitala.ro

este întrerupt, terminându-se cu un stâlp rectangular (0,90 x 0,90 m) aflat la 2,30 m de profilul estic al secțiunii. În partea superioară prezintă o scobitură rectangulară (0,25 x 0,30 m), adâncă de 0,30 m, foarte probabil pentru fixarea unei bârne din lemn.

În ceea ce privește campaniile următoare, ne propunem stabilirea limitelor necropolei, determinarea dimensiunilor căii de aces de pe latura sudică a curții, și eventual identificarea unor construcții anexă.

Bibliografie:
Ionel Cândea, Costin Croitoru, Cercetările arheologice de la Măxineni (jud. Brăila). Campania 2009, Istros 15, 2009, pp. 359-384.
Idem, O construcţie rectangulară, cu baza de piatră, descoperită la Măxineni, judeţul Brăila, Analele Brăilei 10, 2010, pp. 397-402.
Idem, Résultats préliminaires des fouilles archéologiques systématiques de Măxineni (dép. de Brăila), le lieu dit «Monastère». Campagne 2010, Istros 17, 2011, pp. 81-92.
Idem, Preliminary results of the Systematic Archaeological Reseaeches from Măxineni, Brăila County. 2011-2012 Campaigns, Istros 18, 2012, pp. 215-225.

Abstract:

Starting from the previous campaign results, the 2012 archaeological researches were placed close to the ruins of the Măxineni monastery. They had as a general objective to identify the proofs of late medieval living, i.e. of material evidence regarding the old hearth of the village of Măxineni, and to establish the limits of modern necropolis.

Our only section was placed parallel with the one made in 2011. As we expected to a few complexes were identified. We identified 19 inhumation graves, a few of them belonging to children. In the same section appears a fragment of the south courtyard wall. In the middle of our section this wall was interrupted, and formed a pile. Obviously we discovered an access point, the first one known in this area of the wall.

The information's from this archaeological campaign together with the previous ones will support the historical study from the restoration project, as old sections did for the medieval Monastery which is today restored.

40. Medieşu Aurit, com. Medieşu Aurit, jud. Satu Mare

Punct: Şuculeu

Cod sit: 38093.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 89/2012

Colectiv: Robert Gindele (MJ Satu Mare)

În anul 2012 cercetările arheologice au fost desfăşurate pe două amplasamente în cadrul sitului. Pe primul amplasament s-a urmărit dezvelirea complexelor aflate între ateliere de ars ceramică cercetate în 2011. S-au deschis două secţiuni S1 cu dimensiuni de 28 x 3 m respectiv S 2 de 10 x 3 m. Au fost descoperite 3 complexe de mari dimensiuni cu formă neregulată, dar cu fundul plat, un complex neregulat, o fântână, 3 gropi de stâlpi. Este foarte importantă suprapunerea complexului 25/2 peste complexul 25, acesta având în umplutură ceramică modelată la roată de factură zgrunţuroasă.

Al doilea amplasament se află la 800 m sud de primul. A fost executată o secţiune de 75 x 3 m. A fost descoperit un atelier de ars ceramică, o locuinţă şi o groapă de provizii. Atelierul de ars ceramică, s-a conturat la adâncimea de 0,30 m. Groapa de deservire este ovală în plan, de 2,40 x 4,60 m, în partea vestică au fost amenajate două cuptoare menajere de 1,20 x 0,90 m şi 1,60 x 086 m. În faţa lor au fost amenajate trei trepte prin care se ajungea în faţa gurii de alimentare al cuptorului de ars ceramică care este adâncimea maximă a atelierului, de 1,48 m. Canalul de foc a fost prăbuşit, în secţiune se poate vedea că au fost două canale despărţite de un perete median, care continua să desparte şi camera de foc al cuptorului. În stadiul actual, canaul fiind prăbuşit distanţa între cuptor şi groapa de deservire este de 0,46 m, foarte probabil iniţial era de cca. 1,20 m. Cuptorul este oval în plan, de 2,40 x 2,20 m, cu pereţii arşi pe o grosime de 0,12- 0,16 m. Grătarul era prăbuşit, pe perete median şi pe pereţii camerei de ardere s-a putut observa urma lui, astfel am putut constata, că înălţimea camerei de ardere era de 0,60 m. Peretele median avea o grosime de 0,20 m sub grătar şi 0,38 m la bază. În atelier au fost descoperite două discuri din piatră, cu diametrul de 0,36 şi 0,44 m, cu grosimea de 0,08 cm, care puteau fi părţile inferioare ale unor râşniţe, dar nu exculdem posibilitatea de a fi folosite ca roată de olar. Locuinţă adâncită în pământ, ovală în plan, cu câte o groapă de stâlp pe laturile scurte. S-a conturat la adâncimea de 0,40 m, este de 3,60 x 4,20 m, fundul este plat, se adânceşte la 0,80 m faţă de nivelul actual. Gropile de stâlpi au un diamteru de 0,40 m şi se adâncesc la 1,10 şi 1,12 m faţă de nivelul actual. Pe podeaua locuinţei a fost descoperită partea inferioară a unui chiup.

În urma cercetărilor din 2012 am putut să constatăm existenţa unei cronologii orizontale a centrului de producţie ceramică. Zona cu secţiunea S3 este mai timpurie decât zona centrală a aşezării, se poate data în prim ajumătate a sec. II p.Chr. Zona centrală foarte probabil are două faze de evoluţie, una din prima şi alta din a adoua jumătate a sec. III. p.Chr.

Zusammenfassung:

Im Jahre 2012 hatten wir auf zwei Sektoren gearbeitet. Im Sektor 1 wurde die Zone zwischen die n 2012 entdeckten Töpferöfen erforscht. Es wurden Brunnen, Werkstätten und Pfostengruben (Spuren der Trockenräume?) freigelegt. Im Sektor 2 war eine Töpferöfen erforscht, mit Trennungswand. Aufgrund der Grabungen von diesem Jahr können wir die Existenz mehrerer Entwicklungsphasen des Töpfereizentrums.

41. Murighiol, com. Murighiol, jud. Tulcea [Halmyris]

Punct: La Cetate

Cod sit: 160920.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 82/2012

Sector I - Port

Mihail Zahariade (IAB), John Karavas (American School at Athens), voluntari

În campania din 2012 (1-30 iulie) au fost executate două secțiuni în lungime de 12 m și lățime de 2 m. Ele fac parte din și continuă proiectul "Portul Halmyris" lansat cu doi ani în urmă prin care se urmărește obținerea de date arhitecturale, cronologice și istorice asupra acestei importante instalații din cadrul unei cetăți fluvial-maritime și sistemul de funcționare a structurilor componente. Totodată se urmărește relația arhitecturală și funcțională cu turnurile și bastioanele de pe latura de est precum și cu curtinele. Cercetările

https://biblioteca-digitala.ro

arheologice au fost precedate, în februarie 2012, de cercetări magnetometrice efectuate de Institut fur Meteorologie und Geophysik din Viena prin demersurile efectuate de Romisch-Germanische Zentral Muzeum din Mainz, ca instituție colaboratoare.

Secțiunea 1 (S 1) are aceleași dimensiuni cu S 2. S 1 a fost trasat perpendicular pe T 2 în scopul de a identifica adâncimea fundației și raportul stratigrafic al terenului înconjurător cu T 2.

În cazul S 1 avem de a face cu o combinație de depunere aluvionară și stratigrafie rezultată în urma ocupației antropice. Profilul peretelui de nord prezintă două secvențe stratigrafice bine conturate:

Stratul I este un strat gros de cca. 0,50/0,60 m care conține o masă compactă de pietre de mici dimensiuni. Pe distanța de 1 m spre est de la zidul T 2 se găsește un grup compact de bolovani căzuți din suprastructura turnului.

Stratul II, este un strat brun cenusiu, rectiliniu, care contine bolovani de mărime mijlocie si mică pe tot parcursul vizibil al peretelui, cărămizi fragmentare si fragmentatie de cărămizi si tigle. Acest strat este bine conturat, se afla la 0,60/0,70 m fată de actualul nivel de călcare, este dur, compact. Peste el, pe o distantă de cca. 1 m fată de paramentul T 2 sunt căzute pietre provenite din suprastructură. Piatra se găseste și în compoziția stratului respectiv, ceea ce sugerează o anumită activitate de nivelare și compactare. Pe distanța de 1 m de la T 2 (spre est) se găseste un grup compact de bolovani căzuți din suprastructura turnului.

Stratul II este mult mai complex. El apare suprapus de un nisip aluvionar care ar putea reprezenta dovada unui nivel de inundatie al Dunării. Oricum, el prezintă două niveluri de ocupatie distincte.

Nivelul 1: se găseste la -0,50 m si se prelungeste spre est de zidul T 2 printr-o dungă de arsură aflată la cca. -0,20 cm de actualul nivel de călcare pe o lungime de cca. 2 m. Este de remarcat ca el este de fapt suprapus de un strat de arsură la + 0,10 m, dovedit printr-un strat de cenusiu maroniu, gros de 3 cm si lung de ca. 1m. Sub nivelul 1, o masa compactă de brun cenușos fara alte ingrediente semnificative se întinde de la paramentul T 2 pe o lungime de ca. 6 m (S 1 A-B). Acest strat urca literalmente pe un nucleu de chirpic (Nucleul 1, vezi mai jos) la circa 4.50 m de T 2. La 3.50 m de T 2, se găsește o lentilă de mortar cu inserții de cărămidă și țigle lungă de ca. 0,50 m.

Nivelul 2 la -0,70 m este compus din două nuclee de chirpic groase de cca. 25/30 cm, aflate pe orizontală, pe același nivel, pe direcța est-vest, ambele așezate pe un pat aluvionar suprapus de un strat extrem de dur de brun cenușos; acesta din urma reprezintă o amenajare pentru cele două nuclee de chirpic bine compactate la râandul lor.

Nucleele au fost identificate pe profilele de nord și de sud ale secțiunii. Între cele două nuclee se găsește o zonă lată de 1.50 m în caroul S 1 C care ar putea reprezenta un spațiu liber, de circulație, neocupat.

Profilul peretelui de nord.

Nucleul 1, în S 1 D acopera in lungime o suprafață de 3 m. Sub stratul de chirpici se găsește un negru cenușos, cu intruziuni de pietre mici și sporadic cioburi. Nucleul repozează pe un strat de nisip aluvionar de Dunăre.

Nucleul 2 în S 1 B-C (dinspre T 2) Acest nucleu este lung de ca. 3.50/3.80 m si se prelungeste spre turn ca un strat de galben, compact, fără denivelări, liniar, gros de ca. 0,15 m. Deasupra, dar și în structura, au fost identificate slabe urme de perete de lemn ceea ce ar putea reprezenta rămășițe ale peretelui de vest al locuinței. De asemenea pe peretele de nord se observă existența unui strat de galben ușor bombat spre capete, lung de cca. 2-2.30 m sub care se găsește un pământ negru cenusos aluvionar de Dunăre.

Corespunzător nivelului I și deci celor două nuclee, la -0,60 m se găsește o remarcabilă concentrare de amfore, toate în stare fragmentară, cuie și fragmente de sticlă. Arsura intensă amestecata cu ceramică și celelalte obiecte ne fac să credem că în acest loc - S 1 D - se găsea o clădire cu pereți de lemn care a suportat un incendiu, antrenând vasele existente în interior.

Profilul peretelui de sud

Sunt vizibile în continuare cele două nuclee de chirpici bine compactate, separate între ele de spațiul observabil și pe profilul peretelui de nord. Desi practic situația de pe peretele de nord se repetă, există unele nuanțe stratigrafice.

Nucleul 1 este așezat pe același strat cenusos cu inserți de cărămidă și piatra și este întrerupt de o groapă lată de 0,90 m, fără material arheologic în interior, ci având doar câteva pietre și cărămizi. Stratul cenușos conține urme semnificative de ceramică de uz comun și amfore la –0,50 m față de vegetalul actual. În acest loc se conturează practic un depozit de amfore și vase de bucătărie.

Nucleul 2 se întinde în S 1 B si S 1 C și reproduce identic situația de pe peretele de nord. Aici sunt identificabile ceva mai multe țigle și cărămizi dar și urme mai consistente de arsură (carbune). Nucleul 2 de chirpici repozează pe același strat aluvionar, bine bătătorit cu fragmente de tigle și cărămizi în compoziție. Peretele de sud în S 1 A reproduce practic situația de pe peretele de nord.

Peretele de est în S 1 D conține mai multe straturi aluvionare, situație care ar corespunde mai mult peretelui de sud decât de nord. La mijlocul peretelui de est (lat de 2 m), la -0,70 m este vizibilă o dungă fină de arsură. Ea se prelungește pe peretele de sud al secțunii până în dreptul depozitului de vase, dovadă a unui incendiu care a afectat acest depozit. La + 0,15 m peste această arsură se găsește un strat de galben gros de 0,02-0,03 m care suprapune un strat de pământ cenușos cu ingrediente de piatră și cărămidă, situație prelungită și pe profilul peretelui de sud. La + 0,15 m față de ultimul strat de galben, un alt strat de pământ galben, neuniform însă gros de 0,02 m căpăcuiește atât stratul anterior cât și implicit depozitul de vase. În sfârșit, întreaga situație este la rândul ei căpăcuită de stratul din chirpiciul nucleului 1 care se prelungește pe profilul de sud dar și de nord

Concluzii parțiale la Secțiunea I:

Stratul I nu reprezintă urme clare de ocupație antropică. El pare să reprezinte o perioada când activitățile extramurane încetaseră iar suprastructura T 2 începea să se prăbușească peste o aluviune a Dunării care suprapune Stratul II, aflat la cca. –0,30 m. În acest moment, T 2 suferă o dărâmare semnificativă atât a paramentului cât și a emplectonului.

Stratul II, conține două importante nuclee de chirpici (A, B) bine compactate care reprezintă în mod clar o intervenție în scopul amenajării terenului prin suprafețe plane. Ele pot fi considerate in acelasi timp un ferm nivel de calcare in afara incintei, corespunzător ultimei faze de funcționare a T 2. Nivelul nisipos aluvionar care î suprapune ar putea reprezenta un nivel (natural) de inundație a Dunării.

Secțiunea 2

Secțiunea a fost trasată perpendicular pe curtina de est, între T 2 și B 4 și a avut drept obiective țintă următoarele: cunoașterea adâncimii fundației curtinei; identificarea șirului de chiupuri de mari dimensiuni care se conturaseră în anii trecuți lângă incintă și a cărui existență a fost confirmată de cercetările magnetometrice și electromagnetice; obținerea unor date referitoare la eventualele niveluri de locuire în afara incintei legate de posibilele structuri portuare.

Chiupul identificat este practic întreg. El are diametrul de 1.40 m. Fragmentele de la partea superioară, inclusiv buza, au căzut în interiorul suprafeței datorită prăbușirii suprastructurii curtinei. Chiupul a fost ingropat anterior constructiei curtinei. El se configureaza cu nivelul gurii sub nivelul plintei curtinei cu circa 0,70 m. Chiupul era îngropat cu gura până la nivelul fundației zidului, ceea ce înseamnă

https://biblioteca-digitala.ro

ca stratul de arsură aflat la -0,53 m bătea în chiupul încă funcțional la data producerii acesteia. Între fundație și chiup este o distanță de 1.34 m.

Pe peretele de sud al S 2, unde secvența stratigrafică este mai clară, a fost identificată următoarea situație:
- Fundația curtinei descoperită în S 2 este lată de 0,37 m;
- Plinta este lată de 12 cm și înaltă până la fundație de 0,31 m.
- Înălțimea (elevația) curtinei între T 2 si B 4 este în stadiul actual de păstrare a ruinei de cca. ± 2.45 m.

Pe peretele de sud al S 2 (S 2 A) la – 0,47 m apare o dungă de arsură groasă de 0,015-0,03 m, lungă de 1.95 m. Ea este tăiată de o groapă de fundație a curtinei, lată de 0,40 m. Fundația iese în afara liniei plintei cu cca. 0,20 m. Deasupra fundației se găsește o lentilă de galben lungă de 0,49 m și groasă de cca. 0,05-0,06 m; această formațiune suprapune fundația. Tot în S 2 A de la capătul estic al dungii de arsură se găsește un strat de galben lung de 1.58 m pe care se găsește un strat de arsură. Deasupra dungii de arsură, un strat de brun cenușos gros de 0,55 m reprezintă o depunere după scoaterea din funcțiune a chiupului

În S 2 B continuă stratul de galben identificat în S 2 A lung de 0,57 m și gros de 0,05 m. Este vorba deci de o podea continuă din S 2 A in S 2 B, doar ca ea, la o data ulterioară este întreruptă de o groapă lată de 1.32 m în care au fost aruncate pietre și cărămizi fragmentare. Este de remarcat că acest nivel de galben nu suprapune chiupul ci marchează, posibil, nivelul de călcare în jurul lui. Gura chiupului se găsește la o înălțime de 0,43 m față de nivelul de călcare din jurul lui.

În S 2 B se profilează ultimele assize ale fundației unui zid complet demantelat (Z d B) de constructorii fundației. Faptul este evidențiat de groapa de demantelare care coincide cu lățimea zidului, 0,70 m. Însă sub această ultimă asiză de fundație se găsește o lentilă de chirpici lungă de 0,68 m și lată de 0,10 m care aparține unui nivel anterior al zidului demantelat. Stratul de chirpici este vizibil sub ultima asiză a fundației la -10 cm. Acest nivel anterior al zidului demantelat din S 2 B1 conține chirpici și continuă și în S 2 C la -0,60 m față de vegetalul actual dar se observă clar faza de anterioritate față de ultima asiză a zidului demantelat din S 2 B.

Nivelul anterior zidului demantelat (Z d B) este marcat la partea sa superioară de un strat subțire de 0,01 m grosime de galben care îl sigileaza asa incat nivelul este in totalitate gros de 0,28 cm. Stratul de galben subțire continuă și în S 2 D dar aici el apare suprapus de un strat de chirpici lung de 0,67 m și gros de 0,09 m.

La 0,72 m est de Z d B se găsește o groapă de 0,48 m lățime și 0,50 m în adâncime, care pare să vină din vegetalul modern.

La 1.58 m Est de Z d B se gaseste un alt zid demantelat, Z d C din care se mai păstreaza câțiva bolovani proveniți din fundație. Având în vedere ca pe peretele de N se profilează un alt zid, presupunem că cele două ziduri demantelate, Z d B si Z d C între care este o distanță de 2.50 m, sunt parte dintr-o clădire din piatră legată cu pământ. În acest caz, nivelul gros de 0,28 m de langa Z d B devine automat o podea pentru această clădire. O lentilă de galben lungă de 0,63 m și lată de 0,11 m reprezintă amprenta Z d C. un gât de amforă păstrat in situ la 0,36 m Est de Z d C marchează probabil existența unui depozit (?) contemporan cu aceasta încăpere. În interiorul clădirii s-ar putea sugera existența unei camere (C A). Aceasta are o intrare spre vest, spre zidul de incintă, lata de 0,95 m. Ipoteza că această deschidere profilată clar este o intrare este susținută și de faptul că nu există nici o structură de piatră între zidul de pe profilul de nord și Z d B.

În S 2 D situația se prezintă în felul următor. Nivelul de chirpici identificat deasupra dungii de galben subțire din S 2 C continuă, așa cum arătam mai sus, dar peste acesta se construiește un zid din piatră legată cu pământ, lat de 0,72 m din care nu se mai păstrează decât prima asiză a fundației, lată de 0,75 m. Acest fragment de zid nu se leagă în prezent cu nicio altă structură identificata în S 2 și deci îl putem atribui unei alte faze constructive care a suprapus nivelul din S 2 C (chirpiciul de peste dunga fină de galben). De fapt, chirpiciul din S 2C este o nivelare a unei structuri anterioare peste care se construiește noul zid (Z c D), (cel mai înalt nivelmetric).

În concluzie în S 2 avem trei faze de construcție anterioare curtinei tertrarhice: Faza I: camera C, conturată de cele două ziduri Z d B si Z c C, care alcătuiau o clădire cu intrare spre vest, spre zidul de curtină, cu podea de chirpici sigilată de un strat subțire de galben. Chiupul de lângă curtină corespunde cronologic și funcțional cu C A. Chiupul a ieșit din funcțiune total, prin distrugere sistematică atunci când se construiește curtina tetrarhică.

Faza II: nivelarea unor eventuale structuri din afara C A peste care se construieste Z c D, ale cărei conexiuni cu alte complexe și cronologie în raport cu structurile anterioare rămân de cercetat în viitorul apropiat.

Sector II – Turnul 11

Cristian Olariu (FIB); studenţi FIB, voluntari

În campania din iulie – august 2012, a continuat cercetarea începută în S1. În vederea clarificării situaţiilor apărute în S1 (v. rapoartele anterioare), s-a trasat o nouă secţiune, S3, orientată est-vest, paralelă cu S1 şi la nord de aceasta, cu o lungime de 22 m, lăţime de 2.5 m, lăsându-se un martor de 2.5 m. Noua secţiune a fost împărţită în carouri a câte 2 m lungime.

Revenind, în S1, în carourile 2-3, imediat lângă zidul de incintă (identificat deja din 2008), a fost descoperit un nou nivel de călcare[1], la -75 cm, format din pământ cenuşiu bine bătătorit, având în compoziţie urme de arsură. Acest nivel era spart pe alocuri de o dărâmătură care avea în compoziţie fragmente de ţigle, piatră şi fragmente ceramice.

Acest nivel este spart şi de o groapă care porneşte dinspre est (în apropiere de zidul de incintă) şi continuă spre vest. Groapa este identificabilă atât în profilul de sud, cât şi în profilul de nord.

De asemenea, s-a continuat adâncirea în carourile 9-11 şi s-a clarificat (parţial) situaţia privind demantelarea paramentului turnului într-o epocă ulterioară abandonării cetăţii de la Halmyris. Astfel, post-secolul al VII-lea p.Chr., turnul nr. 11 a fost demantelat pe exterior (paramentul şi parţial emplectonul).

Pe de altă parte, a fost deschisă o nouă secţiune, S3, paralelă cu S1 (v. datele tehnice mai sus în text). După decopertarea secţiunii, în caroul 5, imediat sub stratul vegetal, a apărut partea exterioară a zidului de incintă (paramentul acestuia). La -46 cm, perpendicular pe zidul turnului, a fost identificată o structură ce pare o adosare la zidul turnului. Nu cunoaştem încă funcţionalitatea acestui “pinten/platformă” (lung de 1,35 m, format din blochete de dimensiuni mici şi medii (cca. 0,20 – 0,50 m lungime), bine legate cu mortar); lungimea încă nu este cunoscută, de vreme ce se prelungeşte sub martorul de nord al secţiunii. Un alt aspect interesant este legat de faptul că acest “pinten/platformă” nu este legat şi de zidul de incintă, existând un spaţiu de 0,20 m între el şi zidul de incintă.

În interiorul zidului de incintă, au fost identificate mai multe trepte de acces în turn : cea mai de sus, lată de 0,21 m; treapta a doua, (pornind de sus în jos), lată de 0,25 m; treapta a treia, lată de 0,15 m; a patra treaptă, lată de 0,20 m; de asemenea, la -0,70 m, de la treapta 3, a fost identificat un nivel de călcare format din lut cenuşiu, având fragemente ceramice şi urme de arsură în compoziţie, nivel care suprapune treapta respectivă. Aceasta ne duce cu gândul la faptul că după abandonarea provinciei de către trupele Imperiului, a mai existat o locuire sporadică (care de altfel a fost surprinsă şi în S1[2].

În plus, turnul nr. 11 se pare că a fost preferat de trupele

[1] Echivalent cu nivelul nr. 11, v. pentru detalii Suceveanu et alii, *Halmyris I,* Cluj, Editura Nereamia Napocae, pp. 38 – 39.

[2] Vezi CCA 2011, p. 89.

https://biblioteca-digitala.ro

bizantine, în vederea preluării materialelor de construcţie din respectivul turn în vederea refacerii cetăţii de la Salsovia (informaţie Dr. Mihail Zahariade). Acest fapt demostrează că Turnul nr. 11 reprezintă un model clasic privind refolosirea materialelor de construcţie de către bizantini, după revenirea acestora în Dobrogea.

42. Năvodari, jud. Constanța

Punct: Insula La Ostrov

Cod sit: 60516.02.

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 31/2012

Colectiv: Valentina – Mihaela Voinea- responsabil (MINAC), Adrian Bălăşescu, Valentin Radu (MNIR), Glicherie Caraivan (geolog, GeoEcoMar), Răzvan Popescu-Mirceni (biolog Oceanic Club), Oana Grigoruţă (UO Constanţa)

Reluarea săpăturilor arheologice în punctul Năvodari – Insula La Ostrov (1999, 2000, 2002, 2003, 2011), integrate în proiectul de cercetare româno-polon Study of the Prehistoric and Early Mediaeval Settlements in the Casimcea River Valley in Central Dobrudja (2010 – 2013), a permis înţelegerea coevoluţiei om-mediu în zona de vărsare a râului Casimcea; modificările geomorfologice de la sfârşitul mileniului V BC au avut un impact catastrofal asupra comunităţilor umane stabilite în această microregiune.

În cadrul campaniei au fost stabilite următoarele obiective:

- continuarea săpăturilor arheologice în suprafaţa S.α, sectoarele st. 1 – 8;
- analize interdisciplinare pentru reconstituirea paleomediului şi a paleoeconomiei;
- prospecţiuni geomorfologice în zona dintre Insula La Ostrov şi Peninsula Limba Oii.

Cercetarea arheologică s-a concentrat în suprafaţa S α., sectoarele st. 1- 8, însumând 136 mp (sectoarele 1 – 6 de 4 x 4 m şi sectoarele 7 – 8 de 4 x 5 m).

Stratigrafia suprafeţei cercetate se prezintă astfel:

- între 0 - 0,30 / 0,40 m – sub stratul superficial de vegetal a apărut un nivel format din blocuri de şist, fixate într-un sediment cenuşiu, cu aspect cimentat;
- între 0,30 / 0,40 m – 0,60 / 0,65 m – ultimul nivel de locuire Gumelniţa A2 corespunde unui strat inundat, de culoare brună – cenuşie, foarte bogat în material arheologic. Nivelul a fost cercetat în sectoarele 7 – 8, US 1088 şi 1089, în suprafaţa extinsă. În sectorul 8 a fost delimitată o vatră de formă circulară C.25, iar în apropierea ei şi în colţul de est al sectorului s-au descoperit fragmente ceramice de mari dimensiuni provenind de la cel puţin două vase de provizii. Bogăţia materialului arheologic din acest nivel – alături de ceramică piese de silex, piatră şi os, finite şi în curs de prelucrare – sugerează părăsirea în grabă a aşezării, probabil în momentul inundării ei. Lângă profilul de SE al sectorului, sub blocurile de piatră, la adâncimea de 0,45 m s.a conturat o groapă C.26, ovală (1,20 x 1,40 m) umplută cu şist de mici dimensiuni. Pe fundul gropii a apărut o mică cistă realizată din bucăţi de şist înfipte vertical, având partea interioară cu urme de chirpici. Această amenajare sugerează folosirea gropii pentru fixarea unei bârne de susţinere a unei construcţii de mari dimensiuni.
- între 0,60 / 0,65 m – 0,95 m – a doua secvenţă de locuire Gumelniţa A2 (de sus în jos), căreia îi aparţine şi locuinţa L.1. Partea superioară a acestui strat are aspectul unui nivel de abandon – de culoare maronie, amestecat cu bucăţi de chirpici de dimensiuni mici şi foarte mult material arheologic: ceramică, piese de silex, calcar, os, lut. Sub acest strat s-a delimitat nivelul de distrugere bucăţi mari de chirpici, arse puternic, provenind de la pereţii prăbuşiţi ai locuinţei L.1. Unele fragmente prezintă urme de vopsea albă. Printre bucăţile de chirpici şi sub ele s-au descoperit vase sparte in situ (unele pictate cu grafit), fragmente de râşniţă, lame şi gratoare de silex, percutoare de calcar, greutăţi de lut, împungătoare de os.

Complexe arheologice:

Vatra C.25 de formă ovală, sectorul st. 8, adâncimea 0,53 / 0,80 m, US 1091 gardina realizată din blocuri de şist înfipte vertical, US 1092 - două rânduri de lipitură foarte subţiri arse superficial, US 1107 – patul de amenajare, realizat din sediment amestecat cu foarte multe scoici pisate.

Groapa C.26, sectorul st. 8, adâncimea 0,45 / 0,90 m, dimensiuni – 1,20 x 1,40 m, US 1105; umplutura gropii – bucăţi foarte mici de şist şi foarte puţine fragmente ceramice şi oase de animale.

Locuinţa L.I a fost observată în malul de NV al insulei, puternic erodat datorită creşterii nivelului lacului (zona de plajă formată din şist, vizibilă în 1999 a fost inundată, apele lacului ajungând, în prezent, până în malul abrupt cu depuneri sedimentare). Orientată pe direcţia N – S, cu o singură încăpere şi cu un pridvor pe latura de sud, în dreptul intrării, locuinţa aparţine primei secvenţe de locuire care acoperă direct martorul de şist al insulei. Secţionarea podelei şi a vetrei în st.1 a permis surprinderea detaliilor constructive. Podeaua locuinţei a fost realizată dintr-un strat de argilă nisipoasă, curată, foarte bine tasată, aşezată direct peste baza de şist a insulei. Pentru amenajarea vetrei s-au folosit plăci de şist. De formă aproape pătrată (l = 1,80 m), vatra C.4 are gardina realizată din plăci de şist, de dimensiuni apropiate, fixate vertical; în exterior, pe latura de sud, pentru întărirea bazei a fost realizat un pavaj tot din plăci de şist.

Aşezarea gumelniţeană de pe Insula La Ostrov a fost abandonată în momentul inundării rapide a peninsulei, astăzi în mare parte acoperită de apele Lacului Taşaul. Părăsirea în grabă a aşezării este sugerată de bogăţia şi varietatea inventarului arheologic descoperit în nivelul inundat (US 1088, 1089), situat imediat sub stratul de pietre. Materialul ceramic Gumelniţa A2 final şi importurile Cucuteni tip C situează acest moment la sfârşitul mileniului V BC, contemporan cu inundarea aşezărilor eneolitice din zona litoralului bulgăresc (L. Varna - Beloslav, Golful Sozopol)

Obiectivele cercetărilor viitoare:

- extinderea cercetărilor arheologice în zona de NV a insulei La Ostrov;
- reconstituirea paleoeconomiei pe baza analizelor arheozoologice, ihtiologice şi palinologice ;
- reconstituirea proceselor geomorfologice şi evoluţia reliefului în microregiunea Taşaul – Gargalâc;
- continuarea prospecţiunilor geomorfologice în jurul Insulei La Ostrov şi Peninsula Limba Oii.

Bibliografie:

V. Voinea, G. Caraivan, Human - Environment Coevolution in Western Black Sea Coastal Region (5th Millennium BC), vol. The Lower Danube in Prehistory: Landscape Changes and Human-Environment Interactions, Proceedings of the International Conference, Alexandria 3-5 November 2010, Bucureşti, 2011, p. 49 – 59.

https://biblioteca-digitala.ro

43. Nufăru, com. Nufăru, jud. Tulcea

Punct: Trecere bac

Cod sit: 161062.10

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 71/2012

Colectiv: Oana Damian – responsabil, Valentin Dumitraşcu, Monica Mărgineanu Cârstoiu (IAB), Mihai Vasile, Daniel Ene, Gabriel Vasile, Virgil Apostol (MNIR), Radu Olteanu (absolvent UCDC Bucureşti), Otilia Stoica (masterand), Ştefan Bâlici (UAUIM Bucureşti), studenţi UAUIM Bucureşti

Cercetările arheologice derulate în campania 2012 în cetatea bizantină situată în intravilanul localităţii Nufăru s-au concentrat în regiunea nordică a promontoriului pe care se desfăşoară aşezarea, în punctul Trecere bac (încă proprietatea Enache Şinghi), reprezentând o zonă complexă din punct de vedere arheologic, incluzând un tronson din curtina nordică a fortificaţiei bizantine şi instalaţia portuară a acesteia, construite la sfârşitul secolului al X-lea, cu necropola şi locuirea medievale care le suprapun (secolele XI–XIII).

La est de zona înglobând instalaţia portuară a cetăţii bizantine, descoperită în 1999[1], a fost cercetată în campaniile 2002, 2004–2011 o suprafaţă de circa 300 mp,[2] menită a pune în evidenţă elementele de fortificaţie adiacente debarcaderului, precum şi o serie de complexe funerare şi de locuire ulterioare[3]. Campania 2012 a urmărit în principal continuarea cercetării necropolei şi a locuirii care o suprapune, în cadrul unor suprafeţe deschise anterior, S 8, orientată N-S, cu dimensiunile de 10 x 8 m, şi S 9, orientată N-S, cu dimensiunile de 10 x 8 m. S-a intenţionat de asemenea şi dezvelirea pavajului instalaţiei de acostament pe o suprafaţă cât mai mare, în partea vestică a suprafeţei cercetate, în cadrul S 11–S 11A, lărgite spre est, orientată V-E, cu dimensiunile de 15 × 10 m, precum şi degajarea structurii cu reţea de piloţi de lemn, legată de accesul din/spre cetate, identificate în 2010, în partea estică a suprafeţei cercetate, în cadrul S 9.

Achiziţiile de ordin stratigrafic ale campaniei 2012 în punctul Trecere bac nu aduc elemente în plus faţă de situaţia cunoscută, înregistrându-se prezenţa depunerii de pământ cenuşiu prăfos în care au fost descoperite gropi menajere conţinând fragmente osteologice animale şi fragmente ceramice din secolul al XIII-lea, complexe care secţionează nivelul înmormântărilor.

Complexele funerare cercetate în 2012 se caracterizează prin aceleaşi aspecte de rit şi ritual definind necropola cercetată în campaniile anterioare, localizată în zona nord-estică a promontoriului nufărean (Piatră/km 104 şi Trecere bac) şi încadrată între mijlocul secolului al XI-lea – începutul secolului al XIII-lea. Celor 307 morminte cercetate în campaniile 1999–2002 şi 2004–2011, li se adaugă încă 73 descoperite în 2012 în S 8, numărul total de complexe funerare ridicându-se la 380. Gropile mormintelor au fost săpate în depunerea de sediment cenuşiu prăfos sau de sediment cenuşiu gălbui cu pigmenţi de mortar. Orientarea mormintelor este vest-est. În general s-a practicat înhumarea individuală, într-o serie de cazuri fiind vorba de reînhumări şi deranjamente, produse fie de înhumări ulterioare, fie de nivelul de locuire care suprapune necropola; există o serie de situaţii de suprapuneri ale complexelor funerare de către complexele de locuire, ceea ce a dus la distrugerea complexelor funerare, din care s-au putut identifica doar părţi din schelet. Scheletele apar în decubit dorsal, aparţinând unor adulţi şi unor copii, cu craniile în poziţie normală sau aşezate fie pe partea dreaptă, fie pe cea stângă, cu braţele aşezate în diverse poziţii – variantele cu antebraţele pe piept, abdomen, bazin, umeri sau pe lângă corp, cu subvariantele lor –, cu picioarele întinse, uneori uşor flexate. Două dintre mormintele cercetate conţineau inventar, reprezentat de piese de podoabă (verigi de bronz) şi de cult (o cruciuliţă relicviar de bronz), specifice necropolelor epocii.

Zona necropolei din punctul Trecere bac este suprapusă de un nivel ocupaţional, cercetat în 2012 în S 8, S 9 şi S 11–S 11 A, reprezentat prin 22 de complexe de locuire, cinci locuinţe, adâncite sau cu baze de piatră, în trei cazuri adosate zidului de incintă, cu latura variind în jurul valorii de 3 m, cu instalaţii de foc reprezentate de cuptoare de piatră cu paturi calorice din fragmente ceramice, şi 17 gropi menajere, cu formă circulară, cu diametre de 1–3 m şi adâncimi de 1–1,50 m, care afectează profund nivelul necropolei.

Materialul arheologic descoperit constă în ceramică, obiecte mărunte din lut, bronz, os, corn, monede din bronz.

Din punctul de vedere al conservării primare, s-a procedat, după degajarea monumentului de protecţia cu carton asfaltat, la intervenţii cu mortar de var şi pământ galben asupra porţiunii lungi de 14 m a zidului instalaţiei portuare şi la acoperirea pavajului legat de funcţia de acostare, degajat pe o suprafaţă mai mare de 60 mp, precum şi a structurii cu reţea de piloţi de lemn, degajată pe o suprafaţă de 10 mp.

Marea adaptabilitate a locuitorilor din vechime este vizibilă atât în privinţa utilizării stâncii pentru realizarea fortificaţiei şi amenajarea necropolei, cât şi în sensul schimbării rapide a statutului zonei, de la rolul de spaţiu fortificat şi de acostament la acela de zonă funerară şi apoi de locuire. Continuarea cercetării până la finalizarea ei va permite conservarea şi punerea în valoare a unui ansamblu important pentru istoria aşezărilor fortificate de la Dunărea de Jos.

[1] CCA 2000, p. 67–68.

[2] CCA 2008, p. 207, n. 2.

[3] Vezi CCA 2000, p. 67–68; CCA 2001, p. 164; CCA 2002, p. 216–217; CCA 2003, p. 213–214; CCA 2005, p. 245–246; CCA 2006, p. 237–238; CCA 2007, p. 242–243; CCA 2008, p. 207–208; CCA 2009, p. 156; CCA 2011, p. 84–85; CCA 2012, p. 90–91.

44. Oltina, com. Oltina, jud. Constanţa

Punct: Capul Dealului

Cod sit: 62495.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 32/2012

Colectiv: Gabriel Custurea – responsabil (MINAC)

Sector B

Cristina Talmaţchi – responsabil sector, Constantin Şova (MINAC)

Campania de săpătură arheologică sistematică 2012 în aşezarea fortificată de perioadă medieval timpurie de la Oltina „Capul Dealului" a vizat partea de est a promontoriului (sectorul B), scopul acesteia constând în determinarea densităţii locuirii în această zonă şi stabilirea unei stratigrafii provizorii, conform stadiului cercetării, până la ajungerea la solul viu, neatins încă. În acest sens, a fost continuată cercetarea în secţiunea S IB, de 40 x 4 m, orientată E-V şi unde a fost cazul s-au deschis casete. Adâncimea maximă la care s-a ajuns este de 1,50 m. În perimetrul S IB, au fost descoperite cinci complexe de locuit, un cuptor gospodăresc, ce prezenta două faze, şi o groapă menajeră.

Cpl. 1/2012 s-a conturat în timpul campaniei de anul trecut, pe partea vestică a casetei făcută pentru dezvelirea integrală a Cpl. 2/2011, ca o temelie din piatră, ce intra sub profil. Anul acesta am extins caseta sperând că vom surprinde întregul complex, însă s-a constatat că acesta este de dimensiuni mai mari, rămânând în continuare parţial sub profilul de S, şi că era tăiat de o groapă menajeră (Gr. 1/2012). Concentrarea activităţii în zona altor complexe ne-a determinat să excavăm doar groapa menajeră, Cpl. 1/2012 doar conturându-l

https://biblioteca-digitala.ro

atâta cât a fost surprins, urmând ca în campania viitoare să lărgim suprafaţa de cercetare pe întreaga lui suprafaţă.
Gr. 1/2012 este o groapă menajeră dispusă în interiorul Cpl. 1/2012. În partea superioară aceasta avea o deschidere de 1,45x1,43 m, era albiată, iar adâncimea ei era de 0,85 m. Inventarul acesteia era bogat în material medieval timpuriu: fragmente ceramice de la oale cu decor incizat, funduri de vase cu marcă de olar, amfore fragmentare, oase, zgură, lupe de fier şi bucăţi de lipitură cu amprentă de nuiele.
Cpl. 2/2012 este un bordei care s-a conturat după demantelarea Cpl. 4/2011 şi se află cu 0,16-0,18 m mai jos decât acesta. El a fost tăiat spre SE de cuptorul pietrar al Cpl. 4/2011, iar spre S de groapa de acces a acestuia, ceea ce face dificil de conturat limita sudică a bordeiului. Suprafaţa maximă surprinsă a bordeiului este de 1,90x2,40 m. Podeaua acestuia este din lutuială cenuşiu-gălbuie şi are grosimea de 0,03 m. Bordeiul păstrează, pe latura de V, un cuptor cruţat, a cărui gură este orientată uşor NE. Cuptorul are diametrul de 1,07 m şi păstra pereţii, groşi de 0,05 m, pe o înălţime de maxim 0,15 m. Vatra lui este puternic arsă şi prezintă numeroase fisuri şi uşoare denivelări.
Cpl. 3/2012 este un cuptor cruţat, păstrat fragmentar, care prezintă şi o refacere. Acesta se mai păstrează pe 0,67 x 1,05 m şi a fost tăiat de cuptorul Cpl. 2/2012. El a fost săpat într-un strat de nivelare, fiind aşadar posterior acesteia. Vatra superioară era aşezată pe un pat din piatră măruntă.
Cpl. 4/2012, orientat N-S, este o locuinţă de suprafaţă, de formă dreptunghiulară cu colţurile rotunjite, care prezintă pe latura de S un cuptor cruţat de mici dimensiuni. Aceasta prezintă o refacere, iar dimensiunile ei sunt de 2,40 x 3,15 m.. Locuinţa s-a conturat la adâncimea de 0,25-0,45 m şi are podeaua superioară la -0,38-0,58 m, în funcţie de panta actuală a terenului. Podeaua respectivă era din lutuială castaniu-deschis şi avea o grosime de 0,04 m. Ea păstrează două urme de pari. Cea veche era din lutuială galbenă şi avea o grosime de 0,02-0,03 m. Cuptorul are gura spre N, prezintă vatră făcută din trei cărămizi şi se mai păstrează 0,16 m pe înălţime. Pereţii acestuia aveau 0,04 m grosime.
Cpl. 5/2012, orientat E-V, este o locuinţă suprapusă în jumătatea de V de Cpl. 4/2012 şi pe colţul de SE de Cpl. 6/2012. Complexul s-a conturat la adâncimea de 0,32-0,41 m şi are podeaua la -0,46-0,66 m. Locuinţa are dimensiuni de 2,62 x 4,10 m. Ea prezintă pe latura de V un cuptor cruţat, iar spre colţul de NE urmele unei vetre deschise. Podeaua acesteia era din lutuială galbenă şi avea grosimea de 0,05-0,06 m. Ea păstrează urmele a şapte găuri de pari. Vatra deschisă avea 0,55x0,55 m şi era arsă în profunzime pe 0,03 m. Cuptorul are gura spre E, are 1,15x1,35 m, păstrează pereţii (groşi de 0,05-0,06 m) pe o înălţime de 0,33 m şi prezintă vatră cu refacere.
Cpl. 6/2012 este o locuinţă surprinsă parţial, pe 1,83 x 0,80 m, restul intrând sub profilul de S. Complexul s-a conturat imediat sub stratul vegetal şi are podeaua la adâncimea de 0,27-0,30 m. Podeaua este din lutuială brun-gălbuie, are 0,03 m grosime şi păstrează, în zona surprinsă, o gaură de par.

În carourile 11-19 a fost observată o nivelare a terenului cu pământ galben. Aceasta s-a conturat la adâncimea de 0,50-0,70 m, în funcţie de panta terenului, stratul având cca. 0,60 m grosime, fără a fi depăşit în această campanie. În partea superioară a nivelării a apărut o monedă bizantină, iar în stratul de pământ galben apar sporadic fragmente ceramice getice, ceea ce ne determină să presupunem, în acest stadiu al cercetărilor, că pământul a fost adus dintr-o zonă cu locuire getică.

Totodată, s-a constatat preferinţa pentru locuirea pe terase, unde sunt şi câte patru complexe suprapuse sau foarte apropiate, puţine fiind locuinţele dispuse în afara respectivelor zone.

Materialul arheologic descoperit constă în ceramică fragmentară (sec. XI-XII), printre care un fragment de la un urcior cu angobă micacee şi o toartă de căldare pecenegă, o monedă bizantină, obiecte de uz casnic din piatră şi lut (fusaiole, greutăţi pentru plasa de pescuit, cărămizi pentru ascuţit împungătoarele din os, gresii de ascuţit), obiecte din fier (lame de cuţit, cuie etc.), obiecte din os (împungătoare), oase cu urme de prelucrare, lupe de fier etc. Sporadic au apărut şi fragmente ceramice specifice secolelor IV-VII.

Materialul rezultat a fost depozitat la MINAC

Abstract:

The systematic excavation campaign 2012 at the Early Medieval Age fortified settlement from Oltina "Capul Dealului" focused on the eastern part of the promontory (sector B), its purpose consisting in the determination of the dwellings density in the area and a establish a temporary stratigraphy, according to the current state of research, until we will reach the loess, still untouched. In this regard, it was continued the research in the section S IB, of 40 x 4 m, oriented E-V and where the case was were opened some cassettes. The maximum reached depth is 1.50 m. In the perimeter of S IB, were discovered five housing complex, a household kiln, that had two phases, and a domestic pit.

The archeological material found consists in fragmentary pottery with incised decoration (11th-12th century), among which a fragment from a jug with golden engobe and a Pecheneg bucket handle, a Byzantine coin, household items made out of stone and clay (spindle whorl, weights for fishing nets, sandstones, bricks used for sharpening bone awls), iron items (knife blades, nails etc.), bone objects (awls), bones with processing traces etc. Occasionally, were found some pottery fragments that are specific for the 4th-7th centuries.

The material has been stored at the Museum of National History and Archaeology in Constanţa.

45. Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa [Durostorum]

Punct: Ferma 4

Cod sit: 62547.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 38/2012

Colectiv: Paul Damian – responsabil, Adela Bâltâc, Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Christina Ştirbulescu, Virgil Apostol, Ioana Paraschiv-Grigore (MNIR)

Cercetările din campania 2012[1] au continuat în sectorul I Thermae, având ca obiective generale stabilirea relaţiei dintre cele două edificii identificate anterior, precum şi surprinderea limitelor nordice ale edificiului nr. 3. Astfel, cercetarea s-a efectuat în suprafeţele deja deschise în anii precedenţi, respectiv în suprafeţele C 19 şi C 21, precum şi prin deschiderea unei noi suprafeţe (C 22).

Edificiul termal[2]

Cercetarea s-a concentrat în zona nord-estică a edificiului, pentru surprinderea unor detalii constructive legate atât de limita de est a edificiului termal, precum şi a relaţiei dintre acesta şi edificiul nr. 3. Totodată, a continuat cercetarea complexelor apărute în zonă

[1] Despre problematica anticului Durostorum, vezi Paul Damian, Adela Bâltâc, The Civil Roman Settlement at Ostrov Durostorum, în Acts of the International Colloquium Important Sites from the Pre-Roman an Roman Time on the Lower Danube Valley (4th century BC-4th century AD), Istros 14, p. 61–70. Rezultatele cercetărilor arheologice de la Ostrov (Durostorum) punctual Ferma 4 sunt publicate în rapoartele anuale, din campania 1997.
[2] Despre acest edificiu, vezi CCA 2012, p. 94 şi nota 2.

https://biblioteca-digitala.ro

după dezafectarea acestei părţi[3] a edificiului termal, cum ar fi traseul conductelor (care continuă spre nord[4]) şi o groapă menajeră (G19), apărută, cel mai probabil odată cu demantelarea zidurilor edificiului termal (Z21 şi Z36). Este de menţionat faptul că G19 a oferit un bogat material arheologic (material numismatic, obiecte de podoabă, material ceramic divers, obiecte din sticlă etc.).

Edificiul nr. 3[5]

Cercetările din acest an au pus în evidenţă faptul că atât porticul[6], cât şi anexa[7] de est a edificiul nr. 3 continuă spre nord, nefiind surprinsă încă limita nordică a acestei clădirii. Astfel, în suprafaţa nou deschisă au fost surprinse traseele zidurilor Z40[8] şi Z46[9], precum şi o porţiune dintr-o nouă bază de coloană[10] din portic. A continuat cercetarea gropilor menajere identificate la est de portic şi anexa edificiului nr. 3, cel mai probabil gropi de extragere a lutului pentru edificiul termal ulterior umplute cu resturi menajere. Aşa cum era de aşteptat, aceste complexe au oferi un bogat material arheologic (diverse şi variate forme ceramice, opaiţe, obiecte din metal şi os, monede etc.), aflate în curs de prelucrare.

Datele furnizate de cercetările arheologice din acest an constituie noi indicii în favoarea ipotezei formulate despre edificiul nr. 3 şi anume că acesta avea o funcţionalitate publică, el funcţionând în ultima etapă a aşezării (sfârşitul sec. III – începutul sec. IV p. Chr.).

Abstract:

In the campaign 2012 (for ancient Durostorum and previous research on this site see n. 1) we have resumed research in Sector I Thermae, aiming at discovering details concerning the two buildings identified there. We focused especially on the northern limit for the Building no. 3, as well as on the stratigraphic relation between the two buildings.

The baths complex (seen 2). The investigation have brought new details about the eastern part, especial about the archeological complexes which were functioned here after they abandoned this part of the bath.

Building no. 3 (see n. 5). The investigations brings new details about the portico, and the annexes of the building. All the facts lead us to the hypothesis that the building is a public one, and it is dating in the last phases of the settlement (end of the 3rd century – beginning of 4th century AD).

[3] CCA 2009, p. 159, CCA 2010, p. 88.

[4] Conductele au fost cercetate pe o lungime de cca. 21 m, traseul acestora coborând de la sud la nord, spre Dunăre.

[5] Despre această clădire, vezi CCA 2012, p. 94 cu nota 6.

6 Până în acest moment au fost cercetate trei baze de coloane paralele cu zidul Z30, precum şi trei baze paralele cu zidul Z40, ceea ce indică o zonă porticată de formă patrulateră şi, cel mai probabil, zona de acces în edificiu.

[7] CCA 2012, p. 94.

[8] Despre acest zid, vezi CCA 2008, p. 213, nota 18; dimensiuni: Lcerectat = 15 m, l = 0,65 m. Este de menţionat faptul că lucrările agricole practicate în zonă au dus la distrugerea acestui zid, astfel o mare parte din materialul de construcţie fiind răspândit pe întreaga suprafaţă cercetată.

[9] Despre acest zid vezi CCA 2012, p. 94, nota 9. L cercetată actual = 15 m.

[10] În colţul de sud-vest al C 22 a fost surprinsă doar o latură a bazei (L = 0,70 m), fiind construită, la fel ca şi celelalte baze din din piatră (calcar) şi fragmente tegulare legate cu mortar alb fin.

46. Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa

Punct: Păcuiul lui Soare

Cod sit: 62547.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 36/2012

Colectiv: Oana Damian - responsabil, Monica Mărgineanu Cârstoiu (IAB), Daniel Ene, Virgil Apostol (MNIR)

Cercetarea arheologică din campania 2012 s-a concentrat, ca majoritatea celor desfăşurate începând cu anul 2000, asupra degajării unor elemente ale sistemului constructiv al fortificaţiei insulare[1], în vederea obţinerii de informaţii suplimentare privind maniera de fundare a cetăţii, pentru realizarea unui studiu de arhitectură care să stea la baza unui proiect de conservare şi punere în valoare a monumentului bizantin. Deşi acesta a fost cercetat în anii 60 ai secolului XX şi publicat în primul volum monografic despre situl de la Păcuiul lui Soare, finalizarea studiului fortificaţiei presupune înregistrarea nu numai a detaliilor constructive vizibile, ci şi obţinerea de informaţii suplimentare privind elementele sale de fundare, vizând şi instalaţia portuară, situată pe latura de sud-est a cetăţii şi cercetată doar parţial în secolul trecut[2].

În campania 2012 cercetările au continuat în Sectorul Port, extinzându-se şi adâncindu-se suprafaţa cercetată în perioada 2008–2011 pentru verificarea limitei sudice a instalaţiei portuare, şi anume a relaţiei dintre curtina estică şi zidul turnului sudic al debarcaderului, a laturii sudice a acestui turn, ca şi pentru clarificarea formei sale, precum şi pentru studierea pe o lungime cât mai mare a zidului de incintă estic al cetăţii bizantine.

S-a lucrat într-o casetă reprezentând extinderea spre sud cu încă 2,50 m a suprafeţei cercetate în campania 2011, adâncimea maximă atinsă, măsurată de la limita superioară păstrată a zidului de incintă fiind de 1,80 m spre vest (curtina bizantină) şi de 6,70 m spre est (limita estică a instalaţiei portuare), înregistrându-se depuneri de nisip aluvionar.

Zidul de incintă estic, măsurat de la extremitatea vestică spre E, mult mai demantelat în această zonă, apare la o cotă situată cu 0,90–1,80 m mai jos decât în restul instalaţiei portuare, fiind degajat într-o suprafaţă cercetată cu dimensiunile de 11 m (axa N-S, măsurată de la limita sudică a turnului din partea sudică a debarcaderului) × 9 m (axa E-V), până la adâncimea de 6,70 m, având lăţimea de 4,30 m. S-a putut constata şi înregistra faptul că la 2,70 m distanţă spre est faţă de paramentul bine păstrat al zidului de incintă bizantin se produce o puternică degradare a curtinei prin glisarea blocurilor acesteia începând cu cea de-a patra asiză păstrată în elevaţie. Dislocarea, probabil sub efectul curenţilor fluviului Dunărea, a unor blocuri de dimensiuni foarte mari, la care s-a adăugat demantelarea masivă practicată sistematic în epoca otomană, înlesnită în această zonă de distrugerile naturale, a făcut foarte dificilă studierea zonei de racord dintre zidul de sud al turnului sudic al instalaţiei portuare şi zidul de incintă. Acest fapt a fost totuşi posibil, după înlăturarea câtorva blocuri de piatră, într-o casetă cu dimensiunile de 2,95 m (axa N-S, măsurată de la limita sudică a turnului din partea sudică a debarcaderului) x 2,85 m (axa E-V), în care s-a putut atinge adâncimea de 2,85 m. Pe această înălţime vizibilă, au putut fi

[1] În campaniile 2000–2003 au fost cercetate poarta de nord, precum şi acea parte a sectorului de sud al cetăţii care de obicei este acoperit de apele Dunării. În campaniile 2004–2005 şi 2007 s-a realizat degajarea părţii de nord a instalaţiei portuare cu turnul adiacent şi s-a cercetat zona de racord dintre curtina estică şi zidul turnului nordic al instalaţiei portuare. În campaniile 2006, 2008–2011 s-a urmărit degajarea părţii sudice a debarcaderului şi a intrării sale, cercetarea turnului sudic care îl flanchează, doar parţial cercetat în anii 60, precum şi identificarea limitelor cetăţii în colţul sud-estic. Vezi CCA 2011, p. 89, n. 1; CCA 2012, p. 94–95.

[2] P. Diaconu, D. Vîlceanu, Păcuiul lui Soare, Cetatea bizantină, I, Bucureşti, 1972, p. 38–45.

https://biblioteca-digitala.ro

identificate trei crepide pe paramentul estic al zidului de incintă şi patru crepide pe paramentul sudic al zidului turnului sudic al debarcaderului. Dimensiunile păstrate ale turnului sudic al debarcaderului sunt de 7,30 m (axa N-S) x 5,60 m (axa E-V), lăţimea fiind măsurată de la limita sudică a intrării sudice a turnului debarcaderului până la limita sudică a acestui turn.

Diferenţa de nivel foarte mare dintre înălţimea păstrată a curtinei şi adâncimea maximă a suprafeţei deschise, implicit a limitei vizibile spre sud a curtinei şi a debarcaderului spre est, adică de 5 m, precum şi demantelarea foarte severă a zidului de incintă, presupunând dislocarea unor blocuri de piatră de dimensiuni impresionante face foarte dificilă continuarea cercetării pentru finalizarea înregistrării sistemului de fundare a instalaţiei portuare în zona limitelor sale sudică şi estică şi pentru definitivarea înregistrării monumentului, precum şi găsirea unor eventuale soluţii de conservare şi punere în valoare.

47. Pantelimonu de Sus, com. Pantelimon, jud. Constanţa [Ulmetum]

Cod sit: 62618.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 33/2012

Colectiv: Gabriel Mircea Talmaţchi - responsabil, Constantin Băjenaru, Ghiorghe Papuc, Zaharia Covacef, Cristina Talmaţchi, Cătălin-Mircea Nopcea, Tiberiu Potârniche, Liviu Lungu, Dan Vasilescu (MINAC), Emilian Gamureac (MC), Mihai Ionescu (MA Mangalia)

Sector Poarta de Nord-Vest

Ghiorghe Papuc, Emilian Gamureac, Liviu Lungu

Cercetarea arheologică din sectorul Poarta de N-V de la Ulmetum s-a axat în campania 2012 pe continuarea intervenţiei din anii anteriori asupra turnului de nord al porţii, denumit şi turnul 2. Deşi cercetat anterior de Vasile Pârvan, o parte din stratigrafia acestuia încă mai poate fi observată, având în vedere faptul că intervenţia din anii 1911-1912 s-a oprit deasupra nivelului roman de construcţie al turnului, la cca 1.10 m faţă de actuala elevaţie a T2, dar sub nivelul plintei interioare a acestuia. Totodată, este necesar de menţionat că în campania 2011, la adâncimea de - 1.40 m de elevaţia actuală a turnului şi respectiv - 0.43 m sub nivelul superior al plintei interioare a T2, a fost descoperită, la finalul campaniei arheologice, o monedă din timpul împăratului Valens.

Campania 2012 a început prin prelungirea secţiunii S1 situată în extramuros perpendicular pe T2 şi în interiorul acestuia, către zona intramuros ajungându-se la dimensiunile de 2 x 29.40 m. În zona turnului T2 s-a trecut la adâncirea în jumătatea de S a turnului, singura afectată de S1, până la nivelul steril galben. Astfel, stratigrafia din interiorul T2 este următoarea:

- nivel de construcţie a turnului la – 0.30 m, adâncime faţă de nivelul superior al plintei interioare, gros de 4-5 cm, format din lut amestecat cu mortar, cărămidă sfărâmată şi pietricele. În campania 2012, pe acest nivel de construcţie, au fost descoperite monede de bronz emise în timpul împăraţilor Valens, Valentinianus II, Arcadius şi Theodosius I.
- nivel de depunere sau nivelare brun deschis cu pietre, bucăţi mici de ceramică sau chiar nisip, gros de 25-30 cm (mai gros în latura de Nord). În acest nivel a fost descoperită în anul 2011 o monedă de la Valens.
- nivel galben curat în care a fost săpat un cuptor cu bolta parţial prăbuşită, tăiat de fundaţia zidului turnului, în care a fost descoperit un fragment ceramic de factură getică. Lipit de cuptor şi parţial sub acesta, a fost identificat un zid probabil contemporan cu acesta, orientat aproximativ N-S, tăiat de asemenea de fundaţia turnului.

În interiorul T2 nivelul maxim la care s-a stopat cercetarea este de -0.85 cm, incluzând groapa de alimentare a cuptorului, săpată tot în nivelul galben steril. Atât în zona extramuros, cât şi în interiorul T2 şi în intramuros, cercetarea se realizează pe zone unde intervenţiile arheologice ale lui Vasile Pârvan au atins, în funcţie de context, nivele romane târzii sau anterioare acestora. În zona intramuros, cuprinsă între carourile 10-15 ale S1, cercetarea arheologică s-a oprit sub şapa de mortar ce marchează construcţia cetăţii, aflată la – 0.70 m faţă de actualul nivel de călcare şi - 0.15 m faţă de nivelul superior al plintei exterioare a T2 (intramuros). Şapa de mortar se află aşezată pe un strat de lut galben bătătorit peste care se află un nivel cenuşiu cu urme de arsură cu grosime variabilă. Peste acest nivel cenuşiu se află un alt nivel de refacere din lut galben bătătorit. Acesta a fost reparat cu încă 3 niveluri succesive de refacere din lut cenuşiu amestecat cu pietricele, având în vedere faptul că zona se află în proximitatea intrării în T2 şi trebuia asigurat accesul în acesta.

Sector Vest

Zaharia Covacef, Tiberiu Potîrniche

Campania de cercetare desfăşurată la cetatea romano-bizantină Ulmetum, sectorul de vest, din anul 2012, s-a derulat în intervalul 8 – 26 octombrie pe latura nordică a zidului de incintă. Cercetarea şi-a propus continuarea săpăturii din anul precedent şi mai exact îndepărtarea resturilor de dărâmătură de la sfârşitul secolului al VI-lea, precum şi clarificarea situaţiei stratigrafice şi identificarea fazelor de construcţie în zona extramurană. În acest scop au fost trasate doua secţiuni denumite S2, respectiv S4, perpendiculare pe zidul de incintă şi paralele între ele. Ambele au dimensiunile de 14 x 4 m.

În urma săpăturii arheologice au fost îndepărtate resturile de dărâmătură aferente incintei de vest, fiind recuperate o piatră de râşniţă, fragmente ceramice specifice, majoritatea aparţinând tipului LR 1, 5 monede de bronz, piese de fier şi resturi de materiale de construcţie. În zona extramurană au fost identificate două nivele clare ce par a fi legate de momentul de construcţie al cetăţii sau de o eventuală reparaţie ulterioară. Cel mai timpuriu este reprezentat dintr-o şapă de mortar alb având grosimi variabile (între 2 – 10 cm) ce coboară în zona zidului de incintă până la prima asiză a paramentului. Acest aspect a putut fi observat prin golirea umpluturii şanţului efectuat de Vasile Pârvan în proximitatea zidului de incintă. Şapa a fost perforată pe alocuri de gropi menajere de forma neregulată. Până în acest moment au fost reperate doua astfel de gropi ce au fost sondate şi de a căror cercetare ne vom ocupa în campania viitoare. Cel de al doilea nivel este reprezentat dintr-un strat de pietriş mărunt peste care a fost aşezat un alt stat de loess, bine bătut, probabil cu scop de liant. În anumite porţiuni se poate observa faptul că loess-ul a fost plasat direct peste şapa de mortar, practic atât loess-ul, cât şi pietrişul fiind adăugate concomitent, reprezentând un tot unitar.

Şi acest nivel a fost perforat de gropile menajere mai sus amintite, ele fiind reperate după îndepărtarea nivelului de dărâmătură. Adâncimea generală la care s-a încheiat campania 2012, în secţiunea S 2, a fost de 1.20 m faţă de nivelul actual de călcare, cu menţiunea că în zona zidului de incintă afectată de şanţurile lui Vasile Pârvan excavaţia s-a oprit la – 1.85 m. În secţiunea S 4 cercetarea s-a finalizat mai sus, la – 0.60 m, pe nivelul de dărâmătură romano-bizantină, fiind evidenţiată creasta zidului de incintă. În campania viitoare ne propunem să continuăm cercetarea arheologică în ambele secţiuni, urmărind extinderea lor şi completarea informaţiilor stratigrafice.

https://biblioteca-digitala.ro

Sector Sud-Vest

Gabriel Talmaţchi, Mihai Ionescu, Dan Vasilescu

Primul obiectiv cercetat în cadrul campaniei arheologice din anul 2012, din sectorul de Sud-vest, l-a reprezentat situaţia Turnului patrulater de sud-est (notat convenţional nr. 8), unde am dorit să verificăm dacă după cercetarea „Vasile Pârvan" am mai putea găsi complexe anterioare construirii incintei. În interiorul turnului a fost degajat un amplu nivel de dărâmătură creat după finalizarea săpăturilor Pârvan (1911-1913). Menţionăm că în partea superioară a zidului de sud a turnului patrulater, dar şi pe zidul de est, apar urmele în mortar a numeroase ţigle, o dovadă a sistemului de construcţie opus mixtum. După degajarea amplului strat de umplutură din interior, am efectuat un sondaj numit S V, lat de aproximativ 2.50 m şi lung pe toată lungimea posibilă existentă între plintele laturilor de sud şi nord. Din punct de vedere stratigrafic situaţia constatată se prezintă astfel:pentru început un nivelul numit convenţional „Pârvan", urmat de o nivelare specifică jumătăţii sau celei de a doua jumătăţi a secolului IV p.Chr., imediat pe nivelul de construcţie cu pământ galben-maroniu. Apoi un nivel ce conţine un strat foarte fin de pietriş şi mortar rămas de la construirea turnului (Bauschutt). Imediat dedesubt un nivel de egalizare a suprafeţei de călcare destinată realizării construcţiei. Ultimul nivel conţine un bordei (sau o construcţie semi-adâncită) dispusă asimetric (chiar pe diagonală) faţă de interiorul actual al turnului (oricum este anterior construcţiei sale). Pe baza materialelor ceramice (fragmente de ulcioare, castroane, amfore - majoritar pontice, oale etc.) am stabilit datarea complexului în cursul secolele II-III p.Chr.

Al doilea obiectiv principal l-a constituit finalizarea secţiunii SVII (SVII: 10 x 4 m) şi identificarea posibilelor complexe anunţate prin prezenţa unui cuptor al cărui nivel superior a fost surprins încă de la sfârşitul campaniei din 2011. Din punct de vedere stratigrafic situaţia constatată se prezintă astfel: un prim nivel de vegetal antic post secolul VI-VII; urmat de un nivel ce conţine dărâmătura incintei fortificaţiei (compus din bucăţi mijlocii şi mici de piatră, fasonate sau nu, ţigle şi olane fragmentare); urmează o nivelare ce ar corespunde nivelului de călcare, probabil de secol VI, din care porneşte, surprins aleatoriu, un posibil bordei (încă este dificil de apreciat dacă acesta se datează în cursul secolul al VI-lea sau la sfârşitul acestui secol; continuăm cu două nivelări succesive posibile de secol V; apoi apar resturile unui nivel de construcţie cu urme foarte fine de mortar (identificate în special în apropierea incintei-Bauschutt); continuăm cu o nivelare generală de teren; apoi urmează un nivel datat pe parcursul secolului al IV-lea. Din acest nivel fac parte primul cuptor şi groapa nr. 1. În sfârşit, ultimul nivel prezintă cel puţin două faze succesive, specifice secolelor II-III, în care a fost identificat al doilea cuptor (ce deţinea o vatră compusă dintr-un pat de cioburi (fragmente atipice ce par a aparţine corpului unor vase de mari dimensiuni). Acesta ţinea de cel de al doilea bordei unde am identificat o primă fază de locuire urmată de o dublare a podelei de lut (pe alocuri exprimată şi prin refacerea celei anterioare). Cele două faze amintite ale podelei par a aparţine mai întâi secolului II (unde am descoperit şi câteva fragmente de vase borcan cu butoni, iar apoi secolului al III-lea p.Chr. Adâncimea maximă a secţiunii SVII este de 3.65 m, iar a gropilor menajere este de 4.80-4.90 m (faţă de profilul de vest).

Ca materiale arheologice descoperite în complexe amintim o râşniţă întreagă din calcar, două verigi de bronz, două fragmente de brăţări de sticlă, fragmente de aplici, un vârf de săgeată, un clopoţel de bronz, un ac de păr de bronz, o fibulă, o aplică de bronz pentru casetă cu probabila reprezentare a lui Hermes, etc. Lotul monetar descoperit cuprinde un număr de 35 de exemplare, de bronz, toate datând din epocă romană. Şapte au fost descoperite în turnul nr. 8, restul în secţiunea extramuros S VII.

În concluzie, cercetările din acest an ne-au relevat mai multe complexe specifice epocii romane timpurii, (secolelor II-III), de dinaintea ridicării fortificaţiei de la Ulmetum, dar şi romane târzii (de secol IV, respectiv romano-bizantine de secol VI p.Chr.). Zona de sud şi sud-vest a cetăţii pare a fi mult mai pretabilă locuirii în epocă romană timpurie, decât, spre exemplu ceea ce s-a găsit în sectorul de nord-vest până în acest moment. Materialele şi complexele de epocă romană, specifică secolelor II-IV, par mult mai prezente de-a lungul incintei amintite, acestea putând fi legate de existenţa cunoscutului vicus Ulmetum identificat majoritar, până în acest an, mai mult în raza localităţii de astăzi Pantelimonu de Sus. Evoluţia acestuia (în secolele II-IV) pare a precede ridicarea fortificaţiei (odată cu cea de a doua jumătate a secolului IV p.Chr.).

Sector Est

Constantin Băjenaru, Dan Vasilescu

În campania 2012 s-au reluat cercetările din sectorul de est, având ca obiective pe termen lung cuplarea acestuia cu sectorul de sud (dominat de bazilica paleocreştină) şi cercetarea în detaliu a praetorium-ului aflat la limita dintre cele două sectoare. Pentru început ne-am limitat la extinderea săpăturii în zona barăcilor de pe curtina de NE (de la stadiul lăsat în 2008), precum şi la cercetarea absidei pretoriului.

Barăcile de pe curtina de NE. Beneficiind de observaţiile făcute în anii 2006 (secţiunea magistrală SB) şi 2008 (suprafaţa J 2-6) şi având ca obiectiv clarificarea succesiunii stratigrafice N4-N1 în zona barăcilor, am extins săpătura cu noile suprafeţe I 2-6 şi J 7-8, ambele însumând aproape 50 mp.

Cele trei faze constructive ale barăcii adosate curtinei sunt documentate foarte clar. S-a identificat planul barăcii iniţiale (N3 – prima jumătate a sec. V), de formă dreptunghiulară (c. 9 x 6.30 m dimensiuni exterioare, c. 8,30 x 4,90 m suprafaţa interioară), cu o posibilă intrare pe latura de vest (lângă incintă). Podele succesive de lut foarte consistente indică utilizarea îndelungată a construcţiei, care este distrusă probabil de un incendiu către mijlocul secolului V. În faza N2 (a doua jumătate a secolului V, cel mai probabil c. 450 – 470/480) este ridicată a fundamentis o nouă baracă, având aproximativ aceleaşi dimensiuni cu precedenta, dar retrasă cu 1 m mai spre vest şi având intrarea pe latura de est, tot lângă incintă. În interior apare o podea foarte groasă de lut (şi aceasta cu urme de refaceri succesive), resturi de vetre, dar şi o amenajare rectangulară adâncită în pământ în colţul de SE. Incendiul foarte puternic care pune capăt locuirii N2 afectează şi această construcţie. După o perioadă de abandon, refacerea corespunzătoare N1 (mijlocul - a doua jumătate a secolului VI) este ilustrată de o nouă baracă, de dimensiuni mai reduse (c. 5.70 x 6.30 m la exterior, c. 5.10 x 4.90 m suprafața interioară), care folosește parțial zidurile anterioare.

Pentru celelalte complexe identificate în noile suprafeţe se poate face următorul inventar, în ordinea nivelelor de locuire intramurane: N1 - urmele unei locuinţe cu ziduri din piatră legată cu pământ apar în suprafaţa J 4-6 (în mare parte zidurile sunt total demantelate, iar şanţurile de fundaţie umplute cu pământ galben de nivelare); peretele unei alte barăci adosate incintei se observă în martorul dintre suprafeţele J-K 2-3; la sud de complexul de barăci, în zona J 7-8, s-au cercetat două gropi (G1 şi G21) cu umplutură formată în majoritate din pietre provenite din demantelarea zidurilor, precum şi un nou bordei din faza finală de locuire în cetate (sfârşitul secolului VI – începutul secolului VII); N2 - în exteriorul barăcii, către est, este amenajat un pavaj din piatră măruntă şi fragmente ceramice, iar către incintă funcţionează o posibilă construcţie din lemn având la interior o podea de lut; N3 - se remarcă frecvenţa remarcabilă a gropilor în formă de clopot, foarte adânci, dispuse în baterii (G2, G20, G22, G23, G26), dar şi prezenţa unor dolia (dezafectate total în faza N2, nu s-au mai păstrat decât gropile de implantare – vezi G19 şi G24); o atenţie specială a fost acordată nivelului ce corespunde perioadei de construcţie a fortificaţiei (N4 – ultimul sfert al secolului IV), nivel la care au fost identificate trei bordeie din al căror inventar se remarcă îndeosebi ceramica cenuşie

https://biblioteca-digitala.ro

de factură Sântana de Mureş - Černjachov. În două dintre aceste bordeie au fost practicate la un moment dat înmormântări. În bordeiul din SB/I 2-4, în colţul de SE este implantat M10 - mormânt cu firidă laterală, blocată cu cărămizi; din defunct s-au mai păstrat doar braţul drept şi laba piciorului drept, iar ca inventar apar o fibulă din fier şi o piesă din silex. Bordeiul din J 6-7 prezintă o situaţie foarte curioasă, aici fiind prezente patru gropi de morminte pe cele patru laturi ale bordeiului:- M11 este săpat ca o firidă longitudinală cu acces dinspre peretele de est al bordeiului; gura firidei este blocată cu 8 rânduri de cărămizi aşezate una peste alta, iar scheletul este depus într-o poziţie foarte ciudată (legat?, împachetat?) şi nu are inventar. M12, pe latura de sud, este un mormânt cu firidă laterală, ce conţine un schelet de femeie bine păstrat, cu inventar compus din fibulă de fier, verigi mici de bronz şi o monedă (siliqua Valens?). M13, pe latura de vest , este prevăzut tot cu firidă laterală, este parţial distrus de o groapă-clopot din nivelul N3 (G23) şi prezintă un schelet de adult, dar nu s-au păstrat elemente de inventar; este posibil ca în acelaşi mormânt să fi fost depus şi capul unui alt defunct (găsit în umplutura gropii G23, la limita dintre peretele acesteia şi groapa mormântului). M14, pe latura de nord, este un mormânt cu firidă laterală, distrus total de implantarea zidurilor barăcilor din N3 şi N2.

Praetorium. De o parte şi de alta a secţiunii SB executate în 2006, au fost deschise în zona absidei două suprafeţe: I 22-23 şi J 19-23. Cercetarea a pornit de la nivelul pavajului unei locuinţe din secolul VI (N1) cercetate de Vasile Pârvan şi lăsată de acesta ca martor. Pavajul suprapune absida pe circa 2/3 din suprafaţă şi aparţine unui edificiu cu mai multe încăperi, ale cărui ziduri s-au păstrat fie la nivel de fundaţii, fie doar ca şanţuri din care s-a extras total piatra. Către nord apare un pavaj de piatră (de la o posibilă curte interioară?), peste care s-au prăbuşit elemente de acoperiş (ţigle şi olane). Stratigrafic, această suprapunere este dovada certă a scoaterii din uz a pretoriului în momentul reconstrucţiei cetăăii în secolul VI. În interiorul absidei au fost cercetate în detaliu două nivele de podea, separate de un strat subţire de arsură. Pe podeaua din ultima fază de utilizare a edificiului, sigur încadrabilă în nivelul N2 (c. 450 – 470/480) s-au identificat urmele unei vetre în colţul de SV al absidei, precum şi o serie de gropi de pari care probabil susţineau o structură din lemn, acoperită cu ţigle şi olane. Distrugerea cetăţii din secolul V este documentată aici printr-un strat gros de dărâmătură (compus în special din piatră şi mortar). Sub podelele respective apare o intervenţie sub forma unui şanţ lat de circa 1 m săpat pe lângă fundaţia absidei. Singura explicaţie plauzibilă a prezenţei şanţului doar în interiorul absidei este o intervenţie asupra zidului acesteia (probabil o reparaţie a fundamentis). În exteriorul absidei, sub nivelul pavajului Pârvan, au fost înregistrate cele două nivele de locuire din secolul V (N3 şi N2). Sub acestea a fost surprinsă o dărâmătură masivă compusă din pietre, cărămizi, ţigle şi olane, toate într-o masă foarte consistentă de mortar. Provenienţa acestei dărâmături (sau mai degrabă nivel de demantelare) de la absida pretoriului este certă şi oferă chiar un indiciu al modului de construcţie al elevaţiei (opus mixtum). Încadrarea cronologică a acestui nivel este deocamdată mai greu de făcut. Un terminus ante quem este asigurat de podeaua N3 care îl suprapune (probabil perioada 408/423 – 450), iar un terminus post quem poate fi considerat nivelul bătătorit pe care cade această dărâmătură (nivel aşternut direct peste pământ brun-negricios vegetal antic).

În stadiul actual al cercetărilor, nu poate fi exclusă anterioritatea pretoriului faţă de cetate (probabil o construcţie de la nivelul N5, databil în cursul secolului IV, până la finalul epocii Valens). Este greu de precizat deocamdată în ce stare se afla în momentul construcţiei cetăţii (N4 – ultimul sfert al secolului IV). Reutilizarea edificiului (sau cel puţin a unor părţi din acesta) pe parcursul secolului V este documentată prin podelele din interiorul camerei absidate.

Sector „Cartaş-cuptor Panaitescu"

Cristina Talmaţchi, Dan Vasilescu

În campania din 2012, în punctul „Cartaş-cuptor Panaitescu", a fost continuată cercetarea în cele două secţiuni deschise în anul anterior, S1 şi S2, şi a fost deschisă secţiunea S3, de 10x2 m, în grădina familiei Cartaş, cu scopul de a identifica unele dovezi de locuire din perioada medieval timpurie din apropierea cetăţii. Totodată, situaţia din teren a solicitat extinderea secţiunii S1 cu 2 m spre NV şi lărgirea ei cu o casetă plasată în colţul de NE.

În jumătatea de nord a S1 şi a întregii casete a fost identificată o zonă în care se arunca gunoiul în evul mediu timpuriu, prin nivelarea pantei, ci nu prin săparea unei gropi pentru depunerea resturilor. Nivelul respectiv prezenta o grosime ce varia între 0,45 şi 1,05 m şi abunda în material ceramic specific perioadei (ars oxidant şi reducător). Au fost surprinse marginile de N, E şi S ale zonei de depozitare a resturilor, spre V ea intrând sub profil. În casetă, sub nivelul medieval timpuriu, a fost identificată o locuinţă din perioada romano-bizantină. Suprafaţa acesteia era de 3,25x3,40 m, iar în colţul de NV prezenta un cuptor aproape circular, cu pereţii din piatră şi cărămidă fragmentară legate cu pământ şi vatra din plăci de pavaj. Podeaua locuinţei era din lutuială galben-brun şi avea grosimea de 0,03 m. Locuinţa era orientată NV-SE.

În S2 a fost surprinsă parţial o groapă de împrumut, din care se excava pământ galben necesar pentru construirea unor complexe. Aceasta pornea din nivelul cu material romano-bizantin, iar în umplutură prezenta puţin material arheologic (ceramică, oase şi câteva cărămizi fragmentare). În partea superioară deschiderea maximă surprinsă a fost de 2,30x1,65 m (restul intrând sub profilurile de N şi V). Ea s-a conturat la adâncimea de 1,20 m şi merge până la 2,50 m de la actualul nivel de călcare. În S3 a fost surprinsă o groapă menajeră din perioadă modernă şi un şanţ în „V", probabil din sec. II-IV. Menţionăm că pe suprafaţa secţiunilor S2 şi S3 cercetarea a fost finalizată, ajungându-se la solul steril. Adâncimea maximă la care s-a ajuns este -2,50 m în S2, respectiv -2,10 m în S3. În S1 s-a ajuns la solul steril în carourile 1-8, în jumătatea nordică a acesteia cercetarea urmând a continua. Adâncimea maximă atinsă este de 2,80 m.

Pe ansamblu, materialul arheologic descoperit constă în ceramică fragmentară (sec. IX-X) arsă oxidant, confecţionată din pastă nisipoasă şi ornamentată prin incizie, ceramică cenuşie cu decor în lustru, câteva obiecte de uz casnic din lut (fusaiole, greutăţi), obiecte din bronz (aplică, cataramă, inel), obiecte din fier (vârfuri de săgeţi, cuie) etc. Alături de materialul medieval timpuriu au apărut numeroase fragmente ceramice şi monede specifice secolelor IV-VI.

Abstract:

The 2012 campaign continued research in the intra and extra muros from Ulmetum north-west gate.

The research campaign carried out in the Roman-Byzantine fortress of Ulmetum, the western sector, was intended to continue the digging from the previous year and at the same time to clarify the stratigraphical situation due to removing of debris. We drawn two trenches S 2 respectively S 4; they were arranged perpendicular to the enclosure wall, most of them being placed in the extramural area. During the archaeological excavation, we removed the remains of debris from the northen enclosure wall, and we recovered pottery fragments , some bronze coins, pieces of scrap iron and building materials. We discovered at least two different layers of construction, the earliest being represented by a screed and the second one by a mixture of clay and gravel. Both layers were pierced by waste pits. In the future campaigns we intend to expand the research in the same direction for a more comprehensive overview about the Roman Byzantine destruction and to complete the stratigraphic situation.

https://biblioteca-digitala.ro

The excavations were continued near the southeast quadrangle tower, located on the south side of the fortification, between the southwest gate and small gate.

One purpose of the campaign of 2012 from „Cartaş-oven Panaitescu" sector was to continue identification evidence of habitation from early medieval period in different points near the city.

48. Peștera, com. Peștera, jud. Constanța

Punct: Dealul Guran

Cod sit: 62717.04

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 35/2012, autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 165, 2012

Colectiv: Vlad Vintilă Zirra – responsabil, Adrian Doboş (IAB), Radu Ioviţă, Sabine Gaudzinski-Windheuser, Mathias Probst (Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz), Kathryn Fitzimmons, Jean Jacques Hublin, Shannon McPherron (Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, Leipzig) Alexandru Petculescu (ISER Bucureşti), Nina Schlösser, Kristin Weber (studenți Johannes Gutenberg-Universität Mainz), Cristina Nica (studentă UAIC Iaşi)

În anul 2012 a fost extinsă secţiunea săpată în anul 2011 (5 x 1 m) după cum urmează: Caseta 1 (3 x 1 m) pe latura de sud a secţiunii din 2011, respectiv Caseta 2 (2 x 1 m) pe latura de nord a aceleiaşi secţiuni.

Stratigrafia corespunde celei identificate în 2011 (de sus în jos):

A – nivel brun-cenuşiu, reprezentând orizontul de sol actual;

B – nivel de argilă glauconitică verzui-portocalie;

C – nivel de argilă verzui-portocalie, în care a fost identificat nivelul arheologic 1; de asemenea, au fost descoperite fragmente de calcar de dimensiuni decimetrice, posibil provenind din prăbuşirea acoperişului adăpostului;

D – nivel de argilă maroniu-verzuie, în a cărui parte inferioară a fost descoperit nivelul arheologic 2;

E – nivel de argilă verzui-portocalie, în care a fost descoperit nivelul arheologic 3.

Proveniența materialului arheologic a fost înregistrată cu staţia totală. Piesele litice mai mari de 2,5 cm au fost înregistrate individual. Sedimentul provenit de pe sferturi de carou a fost strâns în găleţi, a căror proveniență a fost de asemenea înregistrată cu staţia totală. Sedimentul a fost apoi trecut, sub jet de apă, prin două site, cu ochiuri de 6 şi 2 mm. Aşchiile litice mai mici de 2,5 cm, rezultate în urma tamisării au fost de asemenea analizate.

Datările obţinute până acum (Ioviţă et al. 2012) indică următoarele vârste: pentru nivelul 3 a fost obţinută vârsta de 320 ± 21 KA (Kilo Annum = mii de ani) pentru nivelul 2 au fost obţinute 388 ± 36 KA şi 392 ± 23 KA, iar pentru nivelul 1, vârsta de 32,1 ± 2 KA. În cadrul campaniei din 2012 au fost prelevate noi eşantioane, a căror analiză este în curs

Au fost înregistrate 480 piese litice, a căror analiză este în curs. Observaţiile preliminare arată similarităţi cu materialul descoperit în campania 2011: piesele litice au suprafeţe corticale importante, fapt explicat prin abundența nodulilor de silex din faleza calcaroasă.

Din punct de vedere tafonomic, se observă că foarte puţine piese au marginile deteriorate. De asemenea, prezența a numeroase aşchii mai mici de 2,5 cm, recuperate în urma tamisării, sugerează procese postdepoziţionale de mică intensitate.

Nivelurile atribuite paleoliticului inferior, datând din stadiul izotopic 11, sunt printre puţinele locuiri atribuite paleoliticului inferior descoperite in situ la nivel european, alături de situri ca Beeches Pit, Bilzingsleben, Treugol'naya, etc.

În anii următori echipa va continua săpătura din punctul de pe Dealul Guran pentru a avea o imagine mai cuprinzătoare asupra activităţilor umane desfăşurate în situl de pe Dealul Guran la diferite momente ale Pleistocenului. De asemenea, colectivul urmăreşte identificarea prin sondaje a altor situri paleolitice în microzona Peştera.

Bibliografie:

R. Ioviţă, K. Fitzimmons, A. Doboş, U. Hambach, A. Hilgers, A. Zander - Dealul Guran: evidence for Lower Paleolithic occupation of the Lower Danube loess steppe, Antiquity 86, pp. 973-989.

Abstract:

Dealul Guran is the oldest Paleolithic site in Romania (MIS 11), and one of the few secure Lower Paleolithic contexts in Eastern Europe. The lithic assemblage is of core-and-flake type and will contribute to the understanding of techno-economic behaviors in the context of primary extraction.

49. Petrești de Jos, com. Petrești de Jos, jud. Cluj

Punct: Cheile Turzii - Peştera Unguréască, Peştera Binder

Cod sit: 55295.05

Colectiv: Gheorghe Lazarovici - responsabil (ULB Sibiu), Cornelia-Magda Lazarovici - responsabil sector (IA Iaşi), Cristian Roman, Sorin Tincu (MCC Hunedoara); Gheorghe Natea, Vasile Palaghie (MN Brukenthal), Beatrice Ciută (Univ. Alba Iulia), Sorin Colesniuc (MA Mangalia), Bogdan Constantinescu (INFIN, Bucureşti)

În anul 2012 din lipsa fondurilor nu au fost efectuate săpături arheologice în Peştera Unguréască, activitatea colectivului fiind orientată spre prelucrarea şi investigarea interdisciplinară a materialelor în vederea valorificării prin publicare a rezultatelor cercetărilor de aici. O parte din fauna micromamiferelor descoperite în peşteră a fost valorificată prin publicaţii anterioare (Girod 2010), pentru cealaltă parte aşteptăm încă rezultatele noilor analize (specialist în domeniu din Austria).

În ceea ce priveşte resturile de plante, o parte a acestora au fost analizate de R. Nisbet (2009 şi 2010: materiale din campaniile 2002-2004), iar altă parte de B. Ciută (2012: materiale din campaniile 2004, 2006, 2010). Pe baza resturilor de cărbune analizate, R. Nisbet a încercat o reconstrucţie a ambientului atât la nivelul culturii Petreşti, cât şi a celui Bodrogkeresztúr-Toarte pastilate sau Coţofeni, atât în peşteră cât şi în zona apropiată acesteia. Autorul consideră că frunzele şi ramurile de frasin şi chiar de stejar (arbori identificaţi prin resturile analizate de aici) au fost stocate intenţionat şi folosite pentru hrana ierbivorelor în

https://biblioteca-digitala.ro

timpul anotimpului rece (situaţie întâlnită în mai multe situri în Europa). După părerea noastră ipoteza nu poate fi susţinută pentru această peşteră, din cauza accesibilităţii reduse (cărări foarte înguste şi mereu în schimbare din cauza intemperiilor) şi a condiţiilor climatice, care reduc perioada de utilizare a peşterii la sezonul cald (mai-octombrie). Trebuie să semanlăm de asemenea că analiza paleofaunei nu s-a încheiat, or ea ar fi trebuit conjugată cu cea a resturilor de plante. Având în vedere dificultatea drumului era imposibil ca aici să fie aduse şi adăpostite vite, iar din observaţiile macroscopice preliminare resturile osteologice se leagă de vite mari, motiv pentru care noi am presupus că părţi de vite (inclusiv cu oase) erau aduse în peşteră în schimbul bijuteriilor prelucrate aici sau a vânătorii făcute de unii membri care se asociau la lucrări (spălare de aur în Arieş, vânat în pădurile din zonă). Analizele efectuate de acelaşi autor punctează prezenţa cerealelor, ca şi a diferitor arbuşti, care completează tabloul landschaft-ului. Nu insistăm asupra analizelor realizate de B. Ciută, publicate deja (2012, p. 102-104), care arătau pentru campania 2010 preponderenţa speciei Triticum diccocum, mai slaba reprezentare a legumelor, ca şi prezenţa mai multor specii de fructe (Cornus mas, Prunus spinosa, Sambucus nigra). Ele completează tabloul schiţat prin analizele realizate de R. Nisbet.

În ceea ce priveşte piesele de aur, analizele efectuate de un colectiv condus de B. Constantinescu, ne-au permis compararea caracteristicilor chimice cu cele ale altor artefacte preistorice (din spaţiul românesc, bulgar, grec), istorice, sau cu pepite din aur nativ (Gh. Lazarovici, Gh. Lazarovici, B. Constantinescu 2012, Bucureşti; Budapesta). Documentarea pe care am efectuat-o în Bulgaria, discuţiile cu Dr. Kalin Dimitrov ca şi studierea fotografiilor microscopice pentru artefactele de la Varna demonstrează folosirea unor metode tehnologice similare pentru realizarea pieselor de podoabă din cele două situri, aflate la o distanţă apreciabilă şi pe care le desparte o perioadă destulă de mare de timp.

Referitor la ceramică, am avut în vedere continuarea introducerii în baza de date a tehnologiei, formelor şi decorului, ca şi pregătirea documentaţiei în vederea publicării monografiei.

Obiectivele cercetărilor viitoare:

Obiectivele au rămas aceleaşi, impunându-se încheierea cercetării zonei legate de atelierul de prelucrarea a obiectelor de podoabă: adică săparea cu şpaclu a unui strat de circa 0,15-0,20 m, care apreciem că ar conţine încă 10-15 straturi, cum reiese din profilul unei secţiuni mai vechi (D. Berciu – I. Aldea). Totodată avem în vedere şi cercetarea vecinătăţii de nord a complexului, de fapt o porţiune destul de mică (rămasă de la nivelările din 1890, de la sărbătorirea „mileniului" de la venirea ungurilor), dar care poate aştepta alte campanii de cercetare.

Bibliografie:

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., Constantinescu B., Despre analizele pieselor de aur din atelierul de bijuterii de la Cheile Turzii – Peştera Caprelor / Peştera Ungurească, Apulum 49/1, 2012, p. 1-21.

Ciută B., Plant species within the diet of Prehistoric communities from Transylvania, Editura Mega, 2012, p. 93-111.

Boschian G., Soil micromorphological observations on the anthropogeneous deposits of Peştera Ungurească (Cluj region, Romania), în Atti della societàper la Preistoria e Protoistoria della regione Friuli-Venezia Giulia, XVII 2008-2009, Trieste, 2010, p. 157-170.

Girod A., Land and freshwater snails from Peştera Ungurească Cave (Cheile Turzii Gorge, Transylvania, Romania), în Atti della societàper la Preistoria e Protoistoria della regione Friuli-Venezia Giulia, XVII 2008-2009, Trieste, 2010, p. 187-199.

Nisbet R., New Evidence of Neolithic and Copper Age Agriculture and Wood Use in Transylvania and the Banat (Romania), în Ten Years After: The Neolithic of the Balkans, as uncovered by the last decade of Research. Proceedings of the Conference held at the Museum of Banat on November 9th-10th, 2007, eds. Fl. Draşovean, D. L. Ciobotaru and M. Maddison, ED. Marineasa, Timişoara, 2009, p.167-178.

Nisbet R., Copper age wild and cultivated plants from Peştera Ungurească Cave (Transylvania, Romania), în Atti Soc. Preist. Protoist. Friuli V. G. Trieste, XVII, 2008-2009 (2010), p. 171-185.

Lazarovici Gh., Biagi P., Spataro M., Lazarovici C.-M., Colesniuc S., Suciu C., Roman C., Chitic O., Angeleski S., Tatar A., Petreştii de Jos, com. Petreşti, jud. Cluj. Punct: Cheile Turzii. Campania 2004 (Petreştii de Jos, commune Petreşti, Cluj district. Point: Cheile Turzii. 2004 Campaign), CCA 2006, p. 259-261.

Biagi P., Voytek B., Excavations at Peştera Ungurească (Caprelor)(Cheile Turzii, Petreştii de Jos, Transylvania 2003-2004): Preliminary Report on the Chiped Stone Assemblages from the Chalcolithic Toarte Pastilate (Bodrogkeresztúr (Layers), în Analele Banatului SN 16/1, 2006, p. 177-202.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Arhitectura neoliticului şi epocii cuprului în România, I. Neoliticul, ed. V. Spinei, V. Mihailescu-Bîrliba, Ed. Trinitas, Iaşi, 2006, p. 415-419.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Arhitectura neoliticului şi epocii cuprului în România, II. Epoca Cuprului, ed. V. Spinei, V. Mihailescu-Bîrliba, Ed. Trinitas, Iaşi, 2007, p. 271-186.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., The Workshop for Gold at Cheile Turzii - Peştera Ungurească/Peştera Caprelor. Archaeological Excavations 2003-2004, în Annals of the Tiberiu Popovici Seminar of Functional Equations, Approximation and Convexity, vol. 6, Ed. Mediamira Science Publisher, Cluj-Napoca, 2008, p. 153-158.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., Cheile Turzii - Peştera ungurească/Peştera caprelor: Scheibenhenckel-Bodrogkeresztúr Horizon. Archaeological Excavations 2003-2004, în Itinera in Praehistoria. Studia in honorem Magistri Nicolae Ursulescu quinto et sexagesimo anno, ed. V. Cotiugă, F. A. Tencariu, G. Bodi, Ed. Univ. „Al. I. Cuza" Iaşi, Iaşi, 2009, p. 211-226.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., C. Suciu, F. Chioar-Dumitrescu, V. Palaghia, Gh. Netea, C. Roman, S. Tincu, S. M. Colesniuc, S. Angeleski, D. Bindea, B. Ciută, Cheile Turzii - Peştera Ungurească. Campania 2010, CCA 2011, p. 93-96.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., Some Salt Sources in Transylvania and their Connections with Archaeological Sites in the Area, în Archaeology and Anthropology of

https://biblioteca-digitala.ro

Salt: A Diachronik Approach, Proceeding of the International Colloqvium, 1-5 october 2008, Al. I. Cuza University (Iaşi, Romania), eds. Marius Alexianu, Olivier Weller, Roxana-Gabriela Curcă, BAR IS 2198, 2011, p. 89-110.

Abstract:

During 2012 we focus on different activities for processing and interdisciplinary investigating the artifacts from the cave.

Some results related with cave micro mammals were exploited by previous publications (Girod 2010), for other still expect the results of new analyzes.

Regarding the plant remains (seeds, charcoal analysis), most of the data have been already presented by R. Nisbet (2009; 2010), as well as by B. Ciută (2012). Based on both analyses we can reconstruct the types of plants, cereals, shrubs from the area or used by this community. Due to very limited accessibility because of the road that constantly change we do not believe that during cold or warm weather cave was used for sheltering herbivorous; therefore their feeding with ash leaves is only a supposition. Much more, animal remains are still under analyzed and both these data have to be correlated. We assume that animal bones discovered in the cave are related with the exchange of different jewels.

Regarding the technology used for making gold jewels, based on an attentive observation on microscope, as well as photo documentation made by Dr. Kalin Dimitrov for Varna prouve that have been used very much similar techniques for graves goods and for our workshop.

We have also continued loading the database with information regarding pottery.

50. Pietrele, com. Băneasa, jud. Giurgiu

Punct: Măgura Gorgana

Cod sit:101038.01, 101038.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 53/2012

Colectiv: Alexandru Vulpe – responsabil, Meda Toderaş (IAB), Svend Hansen, Agathe Reingruber, Norbert Benecke, Reinder Neef,Florian Klimscha, Ute Koprivc, Tilmann Vachta (DAI Berlin), Kenneth Ritchie (Centre for Baltic and Scandinavian Archaeology, Schleswig), Michael Prange (Deutsches Bergbau-Museum, Bochum), Jürgen Wunderlich, Dirk Nowacki (Universität Frankfurt a.M.) Joachim Wahl, Steve Zäuner (Eberhard Karls-Universität, Tübingen), T. D. Price (Wisconsin University), Ivan Gatsov, Petranka Nedelcheva (Nov Bîlgarski Universitet, Sofia), Marvin Kay (University of Arkansas)

Cercetările arheologice din tell-ul de la Pietrele-Măgura Gorgana fac parte dintr-un proiect comun de cercetare româno-german. În campania 2012 obiectivul urmărit a fost continuarea cercetărilor sistematice în aşezarea de tip tell și în aşezarea plană din jurul tell-ului.

Pe tell activitatea de cercetare din anul 2012 s-a desfăşurat în cele două suprafeţe B și F. În suprafața B cercetarea s-a concentrat în jumătatea sudică a suprafeței pe o arie de 15 x 5.50 m. Pe profilul vestic, dar mult mai clar pe cel de est este vizibil faptul că partea nordică a tell-ului a suferit o distrugere în timpul locuirii comunităților Gumelnița. Structurile de locuire afectate au fost identificate în jumatatea sudică a suprafeței B, fiind sesizată o puternică înclinare a acestora spre sud. În partea nordică au apărut fragmente provenind de la de bârne mari de lemn.

În suprafața F cercetarea s-a concentrat în extinderea estică începută în campania 2011. Prin cercetarea extinderii estice s-a urmărit în primul rând surprinderea limitei de est ale locuinţelor identificate în zonele cercetate în campaniile 2006 şi 2007 în suprafaţa F. După cercetarea și documentarea zonei de nivelare, pe întreaga suprafață a extinderii au apărut bucăți masive de chipici ars provenind de la dărâmătura casei incendiate. Printre bucățile mari de pereți prăbușiți au fost găsite mai multe vase sparte pe loc. După curățare și documentare bucățile de chirpic ars, unele cu amprente de bârne de lemn, au fost demontate și consolidate. Dintre instalaţiile identificate în suprafaţa F în 2012 cea mai bine păstrată este instalaţia P12F582. Instalaţia P12F582 se compune dintr-un soclu cu baza rectangulară (1,2 x 1,2 m), constituit din patru pereţi de lut galben. Gardina instalației de foc este supraînălțată Au fost identificate două cruste suprapuse, fapt care indică o refacere a instalaţiei de foc. Cercetarea în suprafața F a fost oprită la nivelul podelei locuinței arse, urmând a fi continuată în campania următoare.

În aşezarea plană din jurul tell-lui s-a continuat cercetarea în suprafața L şi au fost deschise două suprafețe noi denumite suprafața S, respectiv suprafața T. La vest de tell a fost deschisă o nouă suprafață denumită suprafața R.

Suprafața L/2012 este o extindere spre vest a suprafeței L/2010. Stratul de cultură a fost observat sub stratul de coluviu gros de cca. 1m. La cota de 34,06 m a fost atins un strat compact de scoici. Este de notat faptul că acest strat compact de scoici a fost surprins și în suprafața L/2010 la aceeași cotă. Stratul de steril a fost atins inițial la cota de 33,84 m în colțul de nord-vest al suprafeței. Câteva complexe consistând din sol brun-închis, lutos, se adânceau în solul steril, evidențiind o perioadă timpurie de ocupare a așezării plane de la Pietrele încă din neoliticul târziu. În partea vestică a suprafeței a fost cercetată o groapă circulară ce s-a dovedit a fi un mormânt de inhumație. Scheletul era în poziție puternic chircită. Craniul, orientat spre nord, era chiar la marginea gropii.

Suprafața R (11 x 6 m) fost deschisă la vest de tell. Amplasarea acestei suprafețe a fost dictată de anomalia puternică, vizibilă în harta geomagnetică efectuată în luna mai a acestui an. Sub nivelul de coluviu ce măsura cca. 40-60 cm au fost descoperite resturile unei structuri arse (P12R106) ce se întindea de-a lungul profilului nordic pe o lungime de cca. 6 m și o lățime de 2-2,5m. Structura arsă apărea în plan sub forma unei aglomerări masive de chirpici printre care erau vizibile fragmente ceramice provenind de la vase restaurabile. La sud de această structură arsă, au fost cercetate două morminte de inhumație (P12R119 și P12R121) aflate la mică distanță unul de celălalt. În restul suprafeței R s-a săpat într-un strat de cultură de culoare brun închis, cu multe fragmente ceramice ce pot fi datate preliminar în cultura Boian.

Suprafața S este localizată imediat la nord de panta actuală a tell-ului. Principalul motiv pentru care a fost deschisă suprafața S a fost prezența a două anomalii în prospecțiunea geomagnetică. După mai multe nivelări, în partea nordică a suprafeței, între cotele de 29,78m-29,68 m au apărut, sub un coluviu ce măsura circa 1,90 m, bucăți de chirpici provenind de la o dărâmătură (P12S307). Această dărâmătură se extindea și se adâcea spre sud în zona centrală a suprafeței). La acest nivel zona acoperită de dărâmătura de chirpici acoperă o arie de aproximativ 16 m² în punctul cel mai nordic al suprafeței, fiind foarte probabil să se extindă și sub profilele de nord, est și vest. Cel de-al doilea obiectiv urmărit în suprafața S a

https://biblioteca-digitala.ro

fost cercetarea și pe cât posibil obținerea unui profil clar al anomaliei geomagnetice ce înconjoară tell-ul, anomalie vizibilă în harta geomagnetică. La sfârșitul campaniei, în profilul vestic al sondajului, a fost foarte vizibil faptul că sub colluvium, solul de culoare gri-deschis (probabil paleo-suprafața tell-ului), înainte de alunecarea straturilor de colluvium dinspre terasa nordică, avea o înclinație dinspre sud spre nord. Pe baza observațiilor făcute se poate concluziona că în timpul locuirii preistorice era prezentă o albiere între tell și așezarea plană din jurul tell-ului.

Suprafața T a fost deschisă la nord-est de tell, cu dimensiunile 4 x 4 m. După îndepărtarea stratului vegetal și a colluviumului, au fost cercetate mai multe complexe, dintre care se remarcă complexul P12T903, din care au apărut materiale Boian. Săpătura s-a oprit după cercetarea completă a contextelor, odată cu atingerea stratului de steril din punct de vedere arheologic la cotele de 33,57m în partea nordică a suprafeței și 33,49m în partea sudică.

Descoperirile din campania 2012

Din cele 208 de vase întregi sau întregibile, 108 provin de pe tell, majoritatea din extinderea spre est al suprafeţei F. Atenţie specială merită acordată aglomerării de vase din suprafaţa S din nordul Măgurii: un vas adânc, conic, pictat pe interior cu grafit şi decorat în exterior cu benzi plastice, diagonale, acompaniate de de linii albe mărginitoare, restul suprafeţei fiind pictată cu roşu. Vasul cu diametrul de 55 cm conţinea 20 de cupe decorate în stiluri diferite. În imediata apropiere a fost găsit un vas antropomorf, cu înălţimea de 25,4 cm, ce a putut fi restaurat în întregime.

Din secţiunea R din vestul Măgurii provin pe lângă alte 50 de vase şi trei capace tipice pentru începutul culturii Gumelniţa, toate având diametrul mai mare de 60 de cm. Ele ar fi putut acoperi atât din motive stilistice cât şi prin dimensiunile lor cele două vase conice cu diametrul puţin peste 60 cm şi adânci de peste 50 de cm, păstrate însă doar parţial.

Toate cele 26.000 de cioburi din campania 2012, care cântăresc 630 de kg, au fost prelucrate statistic, înregistrându-se mărimea, degrasantul, forma, tratamentul suprafeţei şi decorul lor.

Printre cele 556 obiecte mărunte predomină cele din piatră (274), piese din lut (116) urmate de cele din os si corn (81), precum și 14 obiecte din cupru. Majoritatea pieselor din Spondylus provin din suprafaţa B de pe tell (6 din 11), iar cele din colţ de mistreţ din suprafaţa F (7 din 8) însă cele din marmură din suprafaţa S (3 din 4).

Obiectivele cercetărilor viitoare

Aşezarea întinsă din jurul Măgurii Gorgana ne oferă şansa unică de a compara şi corela stratigrafia orizontală de la poalele tellului cu cea verticală de pe tell. Contrar rezultatelor lui D. Berciu din anii 40 al sec. trecut, pământul viu nu se află la 7 m adâncime, ci la min. 10 m. Cei trei metri care urmează să fie săpaţi conţin informaţii importante asupra începutului culturii Gumelniţa şi asupra culturii Boian. Astfel cele cinci faze stilistice din cultura Boian vor putea fi supuse unui control stratigrafic şi vor putea fi îmbogăţite prin date ^{14}C cu informaţii asupra cronologiei absolute.

În anul 2013 se vor continua aşadar cercetările atât pe tell cât şi în jurul lui.

Cercetări interdisciplinare

O secvenţă compusă din 45 de date ^{14}C obţinute mai ales din material botanic cuprinde un întreg mileniu de locuire în jurul Măgurii Gorgana. Cele mai vechi date provin de la sfârşitul mileniului şase î.e.n. (5200 calBC) şi cele mai recente, modelate statistic cu OxCal v.4, de la sfârşitul mileniului cinci î.e.n. (4250 calBC). Astfel pot fi conturate mai clar începutul şi sfârşitul culturii Gumelniţa la nivelul secolelor (4600-4250 î.e.n.), dar chiar şi fazele particulare de locuire, acestea au putut fi stabilite la nivelul deceniilor, ele având o durată de 40-60 de ani.

În campania 2012 pe tell şi în anumite arii din lunca Dunării a continuat seria de foraje efectuate de echipa de geografi. Scopul lor este obţinerea informaţiilor asupra cursurilor de apă sau a bălţilor existente în preistorie pentru reconstituirea mediului geografic preistoric. Datorită unei serii de peste 150 de foraje a putut fi dovedită existenţa unui paleo-lac care acoperea în mileniul 5 î.e.n., deci în timpul aşezării de pe tell, o suprafaţă întinsă atât înspre vest, dar mai ales înspre est de tell. Întinderea lui a putut fi demonstrată pe o lungime de min. 23 km, extinderea lui fiind însă mult mai amplă.

Bibliografie:

S. Hansen et al., *Die kupferzeitliche Siedlung Pietrele an der Unteren Donau*. Bericht über die Ausgrabungen und geomorphologischen Untersuchungen im Sommer 2010. Eurasia Antiqua 17, 2011, p. 45-120.

S. Hansen et al., *Pietrele an der Unteren Donau. Bericht über die Ausgrabungen* und geomorphologischen Untersuchungen im Sommer 2011. Eurasia Antiqua 18, 2012 (sub tipar).

51. Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău

Punct: Gruiu Dării

Cod sit: 48539.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 18/2012

Colectiv: Valeriu Sîrbu – responsabil, Diana Dăvâncă, Cami Manuela Istrate (M Brăila), Sebastian Matei, Daniel Costache, Laurenţiu Grigoraş (MJ Buzău), Monica Constantin (IAB)

În această campanie ne-am propus continuarea cercetărilor pe Platou, în secţiunile S11, S12, S16, pentru a finaliza complexele descoperite în campaniile trecute, precum şi avansarea în nivelele din epocile bronzului şi eneolitică. Un aspect important, vizat în această campanie, a fost continuarea cercetărilor în S19 pentru obținerea unor date suplimentare privind fortificaţia de pe latura de nord-vest, dar și semnalarea unor posibile vestigii aflate pe Terasa 2. Drept urmare, S19 a fost lungită cu 18 metri spre NV, traversând Terasa 2, ea având acum o lungime totală de 30 m.

De asemenea, au fost deschise două noi suprafețe în partea de vest a platoului, în zona fortificației. Cele două suprafețe, S26 cu dimensiunile de 6 x 4 m, respectiv S27 cu dimensiunile de 7 x 4 m, sunt plasate în capătul de vest al S2.

Cercetările din epoca geto-dacică

În această campanie au fost descoperite o serie de complexe noi, dar au fost cercetate și complexe descoperite în campaniile anterioare. Astfel, au fost descoperite: un complex getic din sec. IV-III a. Chr. şi 6 complexe din perioada sec. II-I a. Chr. De asemenea, au fost cercetate 2 gropi, identificate in campania din 2011, respectiv complexele 187 și 190.

Complexe din sec. II-I a. Chr.

Din sec. II – I a. Chr. provin 5 gropi și o amenajare de piatră plasată pe Terasa 2, care se prezintă sub forma unui pavaj, dar cercetarea acestui complex nu este încheiată.

Vom prezenta câteva dintre gropile cercetate în acest an.

Complexul 204, din S12, în colțul de sud al caroului A – groapă, observată în plan, clar, doar de la cota de -1,28 m, însă în profilele de SE si SV se vedea că a fost săpată de la -0,70 m. Dimensiuni vizibile = 2,00 x 1,00 m, însa mai bine de jumătate intră în cele două profile deja menționate.

https://biblioteca-digitala.ro

Complexul 205, din S12, carou B, în colțul de est. Groapa, observată de la cota de -1,12 m, are umplutură cenușie, iar la -1,27 m era umplută cu pietre. Materialul arheologic a fost extrem de puțin. In profilul de SE se observă că a fost săpată de la -0,85 m. După cota de -1,42 m pietrele dispar și în umplutură apar foarte multe oase de animale. De asemenea, pe fund a fost descoperit un catillus întreg. Groapa s-a terminat la cota de -1,54 m.

Complex 213, pe Terasa 2, în S19, carourile 24-25, groapă cu dimensiunile de 1,30 x 0,60 m, care intra mai bine de jumătate în profil; umplutura brun-negricioasă, clisoasă, cu materiale dacice (cioburi, oase); epuizată la cota de -1,40 m; umplutura conține și câteva pietre mari.

Complexe din sec. IV-III a. Chr.

Complexul 203, din S16, carourile B-C, reprezintă un rest de locuință incendiată observată la cotele de 1,54/1,58/1,60 m, sub forma unei zone de pământ ars, roșcat, cu mult cărbune și cenușă. Avea dimensiunile de 3,60 x 1,40 m, intrând, parțial, în malurile de NV si NE. Complexul 203 se afla pe același nivel cu complexul 205 – un cuptor menajer de mari dimensiuni, observat și în profilul de SE al S16. Observațiile din profil și grund ne-au confirmat faptul ca cele doua complexe alcătuiesc, cel mai probabil, un ansamblu. Complexul 203 reprezintă, deci, o locuință de suprafață, cu foarte puțină lutuială, ceea ce ne face să credem că această construcție era una ușoară, folosită probabil sezonier.

Materialul arheologic este deosebit de bogat şi variat, extrem de fragmentat în strat şi mai bine păstrat în complexele adâncite. Din cadrul vaselor ceramice predomină borcanele, fructierele, ceștile-opaiț, cănile, bolurile, kantharoii, pithoii. Dintre piesele cele mai expresive descoperite în această campanie notăm doar câteva: un catillus întreg din calcar de la o râșniță de tip elenistico-roman, un fragment de bol cu decor în relief, mai multe jetoane, două cuțite din fier, fusaiole, un bol cărămiziu, un kantharos cenușiu, parțial întregibil, o aplică din bronz și un vârf de sageată din bronz cu trei aripioare.

Cercetările din epoca eneolitică

În campania arheologică din anul 2012 vestigiile atribuite epocii eneolitice au fost descoperite atât pe Platou, cât și pe Terasa 2, ele fiind reprezentate de numeroase artefacte, precum și de două complexe arheologice.

Primul, complexul 217, de peTerasa 2, în S19, carourile 7-9, reprezintă un rest dintr-o locuință distrusă prin incendiere. Aceasta a fost identificată la cota de – 1,40 m. Dimensiunile cercetate: L = 3,50 m, l = 1,60 m, așadar o parte însemnată a acesteia se continuă sub ambele maluri ale secțiunii. Complexul se prezenta sub forma unei aglomerări masive de lipitură arsă, relativ compactă. Materialul ceramic recoltat este foarte bogat, alături de mai multe greutăți piramidale din lut și resturi osteologice.

Al doilea, complexul 220 – plasat tot în S19, dar pe Platou, reprezintă tot un rest de locuință incendiată. A fost identificată la cotele de – 2,70/2,88 m. Aceasta se prezintă sub forma unor bucăți compacte de lipitură arsă la roșu, pe alocuri chiar vitrifiată. Din partea superioară a distrugerii au fost recoltate numeroase fragmente ceramice eneolitice. Ambele complexe vor fi cercetate integral în cursul campaniilor viitoare.

Cercetările din epoca bronzului

În campania arheologică din anul 2012 resturi de locuire şi vestigii atribuite epocii bronzului au fost descoperite în toate secţiunile cercetate (S11, S12 – în special în zona carourilor C și D, în S16, S26 și S27 – Platou și S19 – Terasa 2).

Cele mai bogate și mai interesante descoperiri provin din secțiunea S16, unde au fost cercetate 5 complexe din această perioadă. Trei dintre ele aparțin orizontului Ic3, iar două orizontului $Ic4_{-1}$. Vom prezenta, pe scurt, complexele $Ic4_{-1}$ deoarece acestea sunt primele de acest gen descoperite la Gruiu Dării.

Complexul 215 reprezintă resturile unui cuptor. A fost observat la cota de -2,39/2,41 m. Se prezenta sub forma unei zone compacte cu miez de vatră, resturi de cupolă și crustă de vatră puternic deranjată. Dimensiunile cuptorului erau de 1,70 x 0,80 m. Cupola era construită în sistem paiantă, cu structură din nuiele, cu diametrele de 3 – 5 cm, din argilă, cu pleavă și calcar pisat. Miezul vetrei se compunea din argilă foarte fină și nisip cu bobul mic. Din distrugere au fost recoltate fragmente ceramice modelate în maniera $Ic4_{-1}$.

Complexul 216 reprezintă restul unei locuințe de suprafață, neincendiată, cu dimensiunile vizibile de 3,30 x 1,60 m. Complexul a fost identificat la cotele de – 2,00/2,23 m. Aceasta se prezenta sub forma unei aglomerări masive de lut crud, neuniform, cu mult calcar în compoziție și pietricele de mici dimensiuni. Din distrugere au fost recoltate mai multe materiale arheologice (fragmente ceramice, resturi osteologice, fragmente de cuțite curbe din piatră, o rotiță de car în miniatură). La demontarea distrugerii au putut fi observați pereții în elevație ai locuinței (cca. 5 – 6 cm), precum și colțul de sud-est, care se închide în unghi de aproximativ 90^0. Complexul a fost demontat parțial, urmând ca pe parcursul campaniei viitoare cercetarea sa să fie finalizată. Materialul ceramic recoltat de sub distrugere, din zona podinei, se încadrează în stilul $Ic4_{-1}$. Așadar, acest complex reprezintă cea mai timpurie locuință monteoreană descoperită la Gruiu Dării.

Bibliografie:

V. Dupoi, V. Sîrbu, I*ncinta dacică fortificată de la Pietroasele-Gruiu Dării*, *judeţul Buzău (I)*, Buzău, 2001;

V. Sîrbu, S. Matei, V. Dupoi, *Incinta dacică fortificată de la Pietroasa-Mică – Gruiu Dării, com Pietroasele, jud. Buzău* (II), Buzău, 2005

V. Sîrbu, S. Matei, D. Costache, L. Grigoraş, G. El Susi, *Pietroasa Mică-Gruiu Dării, jud. Buzău. Descoperirile din epocile eneolitică şi a bronzului,* vol. III, Brăila-Buzău, 2011

V. Sîrbu, S. Matei, *Ritual and Inventory in a Dacian Sacred Enclosure – Pietroasa Mică - Gruiu Dării (1st century BC-1st century AD),* p. 155-182, în Iron Age Sanctuaires and Cult Places in the Thracian World, Proceedings of the International Colloquium Braşov, 19th – 2th of October 2006, Braşov 2007

V. Sîrbu, *Les figurines anthropomorphes et zoomorphes découvertes dans l'enceinte sacrée dace de Pietroasa Mică-Gruiu Dării* (dép. de Buzău), p.177-193, în Mélanges à la mémoire de Niculae Conovici (Eds. Al. Avram, V. Lungu, M. Neagu), Călăraşi, 2008

V. Sîrbu, *Figurine, statuete şi capace antropomorfe şi zoomorfe geto-dacice din Muntenia (sec. IV a. Chr.-I p. Chr.)*, Thraco-Dacica 1 (24), 1-2, 2009, p. 37-69

V. Sîrbu, *A Sacred Dacian Enclosure at Pietroasa Mică-Gruiu Dării: the center of a future archaeological park*?, CCDJ 27, Călăraşi, 2010, p. 45-52

S. Matei, Mousaios 14, 2009, p. 103-120

V. Sîrbu et alții, Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău. Punct Gruiu Dării, CCA 2002, p. 233-235, pl. 82; CCA 2003, p. 232-233, pl. 94; CCA 2004, p.232-234, pl. 51-B; CCA 2005, p. 271-274, pl. 30; CCA 2006, p. 267-268; CCA 2007, p. 268-270; CCA 2008, p. 225-227; CCA 2009, p.142-145, CCA 2010, p. 105-107; CCA 2011, p. 104-106; CCA 2012, p. 104-107.

https://biblioteca-digitala.ro

52. Pietroasele, com. Pietroasele, jud. Buzău
Punct: Edificiul cu hipocaust
Cod sit: 48496.17

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 17/2012

Colectiv: Eugen – Marius Constantinescu – responsabil, Gabriel Ion Stăicuț – responsabil sector, Cătălin Constantin Dinu – responsabil sector (MJ Buzău)

În campania 2012 cercetările arheologice de la Pietroasele s-au desfăşurat în sectorul Edificiul cu hipocaust în perioada 19 iunie - 26 octombrie. Între 19 iunie – 27 iulie am executat lucrări de conservare a zidului castrului, colţul de sud – est,[1] pe porţiunea protejată parţial în anul 1978. La edificiul cu hipocaust cercetările s-au executat în perioada 10 iulie – 26 octombrie 2012.

Începând din 10 iulie la cercetări a participat Dinu Cătălin Constantin şi, câteva zile, drd. Stăicuţ Gabriel Ion, arheologi la Muzeul Judeţean Buzău.

Localizat în iulie 1976[2] la 400 m est de colţul de sud – est al castrului roman târziu de la Pietroasele, edificiul cu hipocaust s-a aflat, până în anul 2010, sub panglica de asfalt a DJ 205, şoseaua dintre satele Pietroasele şi Clondiru de Sus - Şarânga şi sub câteva gospodării din jur. Cercetările, începute de mine în 1976, au fost continuate de Magda Tzony în anii 1977 - 1978, 1980 şi de doamna arhitect Monica Mărgineanu Cârstoiu în anii 1986 – 1989, cu participarea lui Bogdan Filipescu.

În anul 1978 fosta proprietate Fane Moldoveanu (casa, curtea şi grădina) au fost achiziţionate de stat, iar în 2006, în scopul extinderii cercetărilor, au fost achiziţionate terenurile şi gospodăriile care au aparţinut lui Dumitru/Mitică Bratu şi Mircea Capotă, sub care se aflau vestigii ale edificiului cu hipocaust.[3]

Realizarea unui proiect de modernizare a drumului judeţean DJ 205 dintre DN 1 B Ploieşti – Buzău şi DN 10 Buzău – Braşov prin Pietroasele - Merei – Verneşti – Tisău – Haleş – Ciolanu - Ciuta / Măgura, având drept obiectiv punerea în valoare a zonei cu monumente istorice şi vestigii arheologice reperate,[4] a impus cercetarea arheologică a edificiul cu hipocaust, partea aflată sub firul şoselei.

În campania 2009 edificiul cu hipocaust a fost cercetat parţial,[5] valoarea excepţională a vestigiilor descoperite impunând soluţia construirii unui pasaj supra–teran, în vederea cercetării complete, conservării, punerii în valoare şi introducerii în circuitul public a construcţiei romane, veche de peste 1.680 de ani. Între septembrie 2010 şi mai 2011 a fost construit pasajul, fapt ce a permis extinderea cercetărilor.

În campania 2011 a fost dezvelită întreaga suprafaţă a clădirii edificiului cu hipocaust,[6] fără detalii pe latura de est, unde sunt încăperile D, E şi F.

În campania 2012 a fost cercetată în detaliu zona de est a edificiului, precum şi suprafeţele situate la nord, vest şi est şi, parţial, suprafaţa de la sud de construcţie.

Detaliile din partea de est a edificiului arată că pe acea latură există trei încăperi, la nord de încăperea D fiind o altă încăpere, siglată de noi cu litera F.[7]

Cele trei încăperi care formează latura de est a edificiului au fost adăugate în două etape diferite; astfel că întreaga clădire, aşa cum se prezintă astăzi, a fost construită în trei etape.[8]

În prima etapă au fost construite încăperile A, B, C şi bazinetele B 1 Sud, B1 Nord şi B 2 Nord. Încăperea praefurnium-ului a fost adosată la încăperea A, probabil imediat după ridicarea corpului principal.

În etapa a doua la încăperile C şi parţial B a fost adosată o încăpere mare, ulterior aceasta fiind împărţită în două, rezultând încăperile D şi F. Tot atunci, probabil, a fost deschisă o comunicare între încăperile C şi D; este posibil ca încăperea D să fi comunicat şi cu încăperea F, dar în stadiul actual nu se mai păstrează în teren nici un indiciu de la asemenea deschidere. Încăperea F comunica printr-un canal cu boltă din cărămizi de mari dimensiuni cu o încăpere adosată acesteia în exterior pe latura de nord; această încăpere s-ar putea să fi fost un al doilea praefurnium pentru încălzirea celor două încăperi ridicate în faza a doua, D şi F, dar, din păcate, la nivelul păstrat astăzi, nu există o cale de acces la încăperea exterioară. Este posibil ca încăperea adosată încăperii F să fi avut alt rol, poate un horn (?) pentru evacuarea fumului şi a gazelor produse de combustia din praefurnium-ul de pe latura de vest, care circulau pe sub pardoselile încăperilor A, B, C şi, probabil, D şi F. Dificultatea precizărilor este accentuată de faptul că nivelul încăperii F este cu 55 / 43 cm sub nivelul pardoselii (din cărămizi al) încăperii D şi cu circa 15 cm sub nivelul pardoselii din mortar al încăperii C. Încăperea F a fost mobilată cu pilae din cărămizi pătrate mai înalte / construite din mai multe cărămizi suprapuse / decât cele descoperite în încăperea A. Peste pilele din colţul de nord – vest al încăperii F s-a păstrat un fragment de pardoseală din trei rânduri de cărămizi cu straturi de mortar între ele.[9]

În etapa a treia, la încăperile B şi D a fost adosată o ultimă încăpere, E, completându-se colţul de sud – est al construcţiei, în forma în care se păstrează astăzi.

---

[1] În anul 2011 Primăria Pietroasele a amenajat un parc pe terenul care a aparţinut preotului C. Frâncu, preluat de stat prin schimb în anul 1974, situat la sud de proprietatea Maria Potec, achiziţionată de Ministerul Culturii în anul 2003, ambele despărţite de zidul de sud al castrului, colţul de sud – est. Zona respectivă a fost cercetată în anii 1975 – 1976. În anul 1978 porţiunea de zid dezvelită prin acele cercetări a fost parţial restaurată. În timp, pe suprafaţa zidului restaurat s-a depus un strat de pământ în care au prins rădăcini şi s-au dezvoltat vegetaţie ierboasă, bălării, arbuşti şi pomi, care dădeau un aspect urât. Anul acesta, am îndepărtat vegetaţia şi stratul de pământ, am pus peste zid un strat de nisip în care am fixat un pavaj din piatră rostuit cu mortar din nisip, var şi ciment alb. În timpul curăţării suprafeţei zidului a fost dezvelită o porţiune de 2,80 m lungime din paramentul interior al zidului originar, aflat in situ, un fragment de locuinţă de secol IV adosată zidului, fragmente ceramice cenuşii şi galben – cărămizii la roată şi cărămizii la mână, o fusaiolă din perete de vas, un plantator din corn de cerb, alte materiale. În timpul campaniei am fost anunţat că o intervenţie la o conductă de alimentare cu apă a dus la localizarea unui mormânt în faţa gospodăriei învăţător Ion Constantinescu, zonă unde mai apăruseră două morminte: unul în 1958 şi altul în anul 1975. La faţa locului am constatat că este vorba de un mormânt de înhumaţie orientat V-NV – E-SE, decubit dorsal, oasele labelor, capetele superioare ale femurelor şi oasele bazinului lipseau; fără inventar. Probabil un adept al creştinismului.

[2] Vezi Raportul Pietroasele 2011, CCA 2012, p. 107 – 109, nota 1.

[3] În vecinătatea fostei proprietăţi Mircea Capotă mai sunt două gospodării, a lui Costică Voinea la vest şi vechea casă a lui Costel Capotă la est, care trebuie achiziţionate pentru a putea extinde cercetările în exteriorul incintei edificiului, unde s-ar pentru să se afle anexele construcţiei.

[4] Proiectul a fost iniţiat de Consiliul Judeţean Buzău, care a contribuit şi la finanţarea lucrărilor.

[5] E. M. Constantinescu & alții, *Raport Pietroasele*, jud. Buzău, CCA 2010, p. 145 – 152.

[6] E. M. Constantinescu & alții, Raport Pietroasele, jud. Buzău, CCA 2012, p. 107 - 109

[7] Planul final este mult diferit de cel publicate de M. Tzony, MCA 13, Oradea, 1979, p. 263 – 264, planşa din anexe; eadem, în Mousaios 3, Buzău, 1981, 41 – 49, fig. 1; şi de cel descris de D. M. Liuşnea, în Mousaios 9, Buzău, 2004, p. 103 – 106; eadem, în Mousaios 10, Buzău, 2005, p. 80 – 81 şi pl. III; ambele variante inexacte.

[8] E. M. Constantinescu & alții, Şantierul arheologic Pietroasele. Campania 2004, Mousaios 10, 2005, p. 77 – 84, M. D. Liuşnea, p. 80, constată etape diferite în construirea edificiului, „cel puţin două" , dar pe planul publicat nu marchează nimic, pl. III, p. 84.

[9] Vezi E. M. Constantinescu & alții, Raport Pietroasele, jud. Buzău, CCA 2010, p. 145 – 152 şi ilustraţia.

https://biblioteca-digitala.ro

Cercetările din exteriorul construcţiei edificiului cu hipocaust au dus la identificarea unui zid de incintă perimetral, pe latura de nord zidul fiind dezvelit aproape în întregime, cu excepţia unei mici porţiuni din colţul de nord – vest. Pe această latură zidul (dezvelit) are 22,50 m lungime, 0,85 / 0,90 m lăţime şi a avut doi contraforţi pe exterior. Zidul de incintă de vest a fost dezvelit parţial, pe 14,50 m, pe această latură aflându-se intrarea în incintă, cu deschiderea de 1,60 / 1,50 m, mai îngustă spre exterior. În faţa intrării există un pavaj din piatră spartă gros de 0,18 / 0,24 m, care reprezintă, foarte probabil, drumul de legătură între edificiul cu hipocaust şi castrul situat la 400 m spre vest. Pe suprafaţa acestui pavaj a apărut un fund de vas din ceramică de culoare cărămiziu – castanie, cu pietricele şi cioburi pisate, lucrat la mână şi fragmente de cărămizi romane sfărâmate unele încorporate în pavaj. Zidul de incintă est a fost dezvelit parţial, respectiv o porţiune de la colţul de nord – est şi o porţiune din jumătatea de sud, întreruptă de o pivniţă cu zid de piatră construită în ultimul sfert al secolului al XIX-lea; zidul avea lungimea de 27,00 m şi lăţimea de 0,75 / 0,85 m; la sud de pivniţa modernă suprapune un zid de piatră sec. Din zidul de sud a fost dezvelit numai un scurt fragment din colţul de sud - est şi a fost localizat colţul de sud – vest, lungimea iniţială (estimată) fiind de aproximativ 28,00 m.

Zidul de incintă pe laturile de nord, vest şi est a fost afectat şi parţial demantelat de intervenţii antropice în secolul XX, prin săparea de şanţuri pentru introducerea unor conducte de alimentare cu apă în anii 50, în 1968 şi în 2003 şi pentru amenajarea şanţului şoselei, pietruit în anii 60 ai secolului trecut; zidul de sud se pare că a fost distrus / demantelat în cea mai mare parte cu ocazia construirii casei care a aparţinut lui Dumitru / Mitică Bratu.

În cursul cercetărilor din acest an au fost localizate două fragmente din canale de evacuare a apelor uzate situate la sud de încăperile B şi E: în secţiunea S T V(est) a apărut un şir de cărămizi înguste reprezentând fundul unui canal pentru evacuarea apelor uzate din încăperea B, iar în caseta CAS A un fragment dintr-un canal din cărămizi aşezate pe cant, care, probabil, era parte din canalul amenajat sub pardoseala încăperii E, al cărui capăt se observă în peretele exterior al încăperii. La sud de bazinetul B 1 S a apărut un fragment de canal din cărămizi aşezate pe orizontală legate cu mortar şi distanţate de un brâu de mortar, prin care erau evacuate apele uzate din bazinetul B 1 Sud, păstrat în stare foarte bună; este parţial prins sub colţul magaziei fostei locuinţe Mitică Bratu.

În secţiunea S T Vest a apărut un fragment de zid din piatră legată cu mortar din nisip-var-cărămidă pisată şi un fragment de zid sec; acesta ar putea fi o parte din zidul sec suprapus de zidul de incintă est.

La demontarea martorului dintre suprafeţele S 1 N(ord) şi S 2 Sud[10] a apărut un fragment de ţiglă ştampilată cu sigiliul Legio XI Claudia, păstrată parţial, iar în suprafaţa situată la sud şi vest de încăperea A un fragment de ţiglă ştampilată cu sigiliul aceleiaşi unităţi militare, literele C [G] şi X din această ştampilă fiind în ligatură, litera C are o ligatură şi cu chenarul cartuşului, cifra I are o talpă spre stânga, literele C şi L în ligatură.

În suprafaţa de la sud şi vest de bazinetul B 1 S(ud) au apărut fragmente de ţigle, de cărămizi, de ceramică, din plăci de marmură, un obiect paralelipipedic din bronz cu un buton împins, probabil un suport de la o statuetă, o fusaiolă din lut, un cuţit curb din fier, un împungător din os, un fragment din perete de vas smălţuit. În secţiunea S T E(st), lângă fragmentul zidului de incintă est dezvelit la nord de zidul pivniţei moderne a apărut un fragment – fund şi perete - dintr-un vas lucrat la mână din pastă de culoare cărămiziu - castanie cu pietricele şi cioburi pisate şi un împungător din os.

La demontarea materialului arheologic din suprafaţa S 2 Sud, între peretele exterior al bazinetelor B 1 Nord - B 2 Nord şi martorul dintre suprafeţele S 1 Nord şi S 2 Sud au fost recuperate trei cărămizi de mari dimensiuni, 54 x 32 x 5 cm, plăci de marmură, fragmente de olane circulare, fragmente ceramice cenuşii şi cărămizii la roată, fragmente de geam, fragmente de amforă etc.

Cercetările din campania 2012 confirmă faptul că edificiul cu hipocaust / băile romane de la Pietroasele este / sunt o construcţie impresionantă, expresie de înaltă ţinută a arhitecturii imperiale romane din secolul IV d. Chr. Dispunând de un ingenios sistem de încălzire centrală, de pardoseli din plăci de marmură albă, cu pereţii finisaţi cu tencuială colorată – opus signinum – şi pictaţi in fresco într-o gamă coloristică impresionantă, cu ferestre închise cu vitralii realizate din plăcuţe de sticlă colorată unite prin rame de plumb, cu bazine de apă caldă, apă rece şi bazinete pentru proceduri medicinale speciale sau pentru uzul personajelor de seamă din sistemul castrului de la Pietroasa şi al Brazdei lui Novac de Nord, clădirea, de o ţinută remarcabilă,[11] a fost ridicată, probabil, pentru folosinţa comandantului castrului de la Pietroasele şi a sistemului de apărare ridicat după recucerirea teritoriului nord – dunărean de către Constantin cel Mare, comandant care, credem, a fost chiar Dalmatianus, nepotul lui Constantin cel Mare, atestat pe funcţia de comandant al sistemului care se chema ripam Ghoticam / malul gotic în anul 335 p.Chr.[12]

În mortarul zidurilor au fost folosite fragmente de ţigle şi cărămizi de dimensiuni mult mai mari decât de obicei, de 10 – 12 – 15 cm, doar sparte, nu pisate, identice cu fragmentele de cărămizi şi ţigle ştampilate descoperite în încăperile sau în jurul edificiului. Cărămizi sau ţigle întregi sau fragmentare au fost încorporate în zidurile edificiului. Până în prezent, la Pietroasele nu am descoperit nici un cuptor roman de ars ceramică, deci aceste materiale nu au fost produse aici, fapt ce ne obligă să luăm în consideraţie singura variantă posibilă privind prezenţa lor în construcţia edificiului: au fost aduse din alte locaţii, cel mai probabil de la Durostorum / Silistra de azi, aflată la 106 km sud de Pietroasele. Aceasta este singura explicaţie plauzibilă pentru faptul că ştampilele de pe cărămizile şi ţiglele descoperite la Pietroasa sunt mai timpurii decât construcţia propriu-zisă. Tot materialul arheologic, tehnica de construcţie, mortalul folosit în construcţia edificiului cu hipocaust de la Pietroasele sunt specifice secolului IV p.Chr., probând realizarea acestei construcţii în timpul lui Constantin cel Mare.

Reamintim că în umplutura încăperilor au fost descoperite numeroase fragmente ceramice din vase de lut ars de tradiţie dacică - oale, borcane, străchini, căţui - şi din vase provincial romane lucrate fie din pastă zgrunţuroasă – oale cu buza răsfrântă şănţuită, căni, urcioare cu una sau două toarte, vase mari de provizii Kraussengefässe -, fie din pastă roşie-gălbuie fină - amfore şi urcioare, unele smălţuite verde-oliv[13]; în pardoseli erau amenajate canale din cărămizi şi conducte din tuburi ceramice sau din olane cu mufă, unele smălţuite pe interior, folosite pentru evacuarea apelor uzate.

Aşa cum am mai spus, castrul şi edificiul cu hipocaust de la Pietroasele constituie unicul ansamblu roman din secolul IV p.Chr. de asemenea amploare existent la distanţă de peste 100 km de Dunăre în interiorul teritoriului dacic, monument unicat pe tot teritoriul fostei Dacii.

În etapa actuală trebuie finalizată cercetarea suprafeţei de teren de la sud de edificiu, pentru precizarea unor detalii privind zidul

[10] E. M. Constantinescu & alții, *Raport Pietroasele, jud. Buzău,* CCA 2012, p. 108.

[11] Vezi prezentarea în Mousaios 15, Buzău, 2010, p. 154 – 194.

[12] Anonimus Valesii, Excerpta Valesiana, VI, 35, în *Fontes Historiae daco-romanae,* II, Bucureşti, 1970, p. 48 / 49.

[13] Gh. Diaconu, *Castrul de la Pietroasa*, în A. Odobescu, Opere, IV, Bucureşti, 1976, p. 10 55 – 1072; M. Tzony, *Termele de la Pietroasele, Mousaios 3*, Buzău, 1981, p. 43 – 45 şi fig. 2.

https://biblioteca-digitala.ro

legat cu mortar apărut în S T V(est), zidul de incintă sud sau canalele de evacuare a apelor uzate.

Păstrarea, conservarea, amenajarea muzeistică şi punerea monumentului la dispoziţia publicului este un postulat care nu mai trebuie demonstrat.

53. Racoşu de Jos, com. Racoş, jud. Braşov
Punct: Piatra Detunată
Cod sit: 41710.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 132/2012

Colectiv: Radu Ştefănescu - responsabil, Florea Costea, Mihaela Cioc (MJI Braşov), Valeriu Sîrbu (M Brăila), Angelica Bălos (DC Hunedoara), Andrei Gonciar (Archaeotek Canada), studenţi şi voluntari din mai multe ţări din America de Nord şi Europa

Săpăturile s-au desfăşurat în perioada iulie-august 2012 şi au urmărit două obiective principale: îmbogăţirea informaţiilor referitoare la sistemul defensiv din vremea Regatului dac şi verificarea locuirii pe terasele III-V din incintă în epocile Bronzului şi Fierului. În acest scop au fost continuate cercetările în trei dintre secţiunile mai vechi (SIV/2009, SVII/2009, SII/2010) şi au fost deschise alte trei secţiuni (SI-SIII/2012). Dintre cele din urmă doar SII/2012, care urma să traverseze valul de apărare mic hallstattian, nu a putut fi terminată. În ceea ce priveşte secţiunile începute anterior, anume SIV/2009 şi SII/2010, ele au vizat sistemul defensiv dacic, în timp ce SVII/2009 urma să precizeze dacă Terasa II a fost amenajată în Epoca dacică sau în Epoca Bronzului.

Secţiunea II/2010-2012. După cum este cunoscut din rapoartele anterioare[1], cercetările din anii 2010 şi 2011 se opriseră la m. 6,75, respectiv la ”linia” care marchează faţa interioară a paramentului interior al zidului dacic, de la care până la stânca din amonte a fost descoperită o locuinţă datată în cea de-a doua fază a locuirii dacice. În campania din 2012 cercetările au continuat spre aval, până la m 22. Precizăm că din cauza a doi copaci, care nu au putut fi sacrificaţi, în secţiune au rămas tot atâtea zone care nu au fost investigate, dar ele nu sunt în măsură să modifice concluziile la care s-a ajuns.

Din stratigrafia secţiunii rezultă două aspecte clare: nivelele de locuire din Epoca Bronzului şi din Prima Epocă a Fierului, precum şi detalii ce privesc zidul dacic. În prezentul raport ne rezumăm a consemna că fiecare dintre eceste epoci este foarte bine documentată arheologic, atât prin complexe (pereţi de locuinţe, vetre, aglomerări de materiale, cât şi printr-un inventar deosebit de bogat şi divers). Şi unele şi celelalte vor face obiectul rapoartelor pentru epocile respective. Detaliem, în schimb, câteva aspecte ce vizează numai zidul dacic.

O primă observaţie importantă se referă la modul de ”implantare” a zidului în nivelul de locuire hallstattian. Astfel, începând de la m. 6,75 până la m. 11,30 stratul corespunzător locuirii din Prima Epocă a Fierului a fost integral excavat, la adâncimea de 1,60 m de la actualul nivel de călcare. Pe suprafaţa plană rezultată s-a aşternut un strat de sediment roşu adus din afara incintei şi amestecat cu cel excavat, apoi bine bătătorit; grosimea maximă a acestuia, la jumătatea lungimii lui, este de 20 cm. Peste acesta s-a aşezat o podină din scânduri groase sumar cioplite cu barda sau cu toporul, a căror formă s-a imprimat şi s-a văzut foarte bine în grund. Asupra rolului acestei platforme nu credem că este nevoie a se insista: de a susţine şi a delimita grosimea zidului.

Asemenea platforme au fost descoperite şi în anii anteriori pe toată zona cercetată ce a corespuns grosimii zidului, cea mai bine păstrată găsindu-se în Secţiunea I din 1996-1997.

Deasupra platformei s-a ridicat zidul propriu-zis. La m. 7,30 se află ”faţa” vizibilă în Antichitate a paramentului interior; nu cunoaştem cu exactitate înfăţişarea lui din acea vreme, deoarece în prezent se mai vede doar o lespede de calcar sumar fasonată de dimensiuni mari (cu latura lungă de peste 1 m), sub care se află o structură de pietre tot de calcar local. De la m. 8 la m. 9,60 se află emplectonul, care constă din pământ roşu de diferite nuanţe, în funcţie de locurile din care a fost adus, împănat cu pietre de calcar din carieră de dimensiuni medii. În acest amestec se găsesc foarte multe materiale care provin cu siguranţă din complexe din Epoca Bronzului sau din Hallstatt, situate în incintă. De reţinut că printre acestea s-au găsit şi fragmente sau chiar vase întregi dacice (o ceşcuţă decorată cu ”brăduţi” incizaţi). Prezenţa ceramicii dacice în emplecton este foarte importantă pentru stabilirea fazelor de locuire a dacilor pe Piatra Detunată.

De la m. 9,60 la m. 11,25-11,30 se află paramentul exterior, din care acum se mai păstrează doar două ,,asize” dinspre interior.

Din cele prezentate până acum ar putea rezulta că zidul avea o grosime de aproximativ 4,80 m şi că respecta cu stricteţe normele tehnice întâlnite la incintele cu paramente din blocuri faţetate şi legate între ele cu grinzi de lemn. În cazul de faţă, însă, în primul rând din cauza pantei foarte înclinată, dar mai ales datorită slabei ”coeziuni” oferită de liantul de lut moale, ”paramentul” exterior s-a prăbuşit şi a alunecat spre vale, mărind artificial cu câteva zeci de centimetri grosimea reală a zidului. La rândul lor, paramentele nu au înfăţişarea celor clasice, neputând constitui singure structura de rezistenţă a zidului, situaţie în care stabilitatea şi durabilitatea acestuia cădeau în sarcina unei construcţii din lemn.

Alunecarea zidului spre şanţul exterior a fost preîntâmpinată prin construirea în aval de el a trei ramblee, dintre care în prezent se mai văd bine două, ambele spre deal - unul de la m. 11,30 la m. 13,40, celălalt de la m. 13,40 la m. 14,80. Cu siguranţă a existat şi un al treilea rambleu, în zona copacilor amintiţi, dar care a fost distrus aproape în întregime.

Se cuvine precizat că aceste ramblee (în număr de 2-4, în funcţie de lungimea pantei) ”înconjoară” fortificaţia pe toată lungimea zidului.

Dintre piesele mai importante descoperite printre pietrele acestor construcţii reţinem o mandibulă de om, probabil de la unul dintre apărătorii sau asediatorii din cel de-al doilea război dacic al lui Traian (descoperirea nu este singulară pe Piatra Detunată).

La cele spuse până acum trebuie adăugat că lipit de paramentul interior, în amonte, există o structură de pământ roşcat amestecat cu pietre de calcar local pe care o considerăm, cel mai probabil, un drum de rond. De la acesta spre deal începe complexul dacic amintit la început, din faza a doua a locuirii dacice.

În concluzie, considerăm că Secţiunea II, cercetată în anii 2010-2012, a contribuit decisiv atât la elucidarea unor aspecte legate de tehnica şi materialele utilizate de daci la construirea zidului de apărare, cât şi la creşterea cunoştinţelor despre locuirile din Epoca Bronzului (cultura Wietenberg) şi din Prima Epocă a Fierului.

Secţiunea IV/2009-2012. Dată fiind periculozitatea continuării lucrului în suprafaţa ei, datorită pantei foarte abruptă, în campania 2012 ne-am rezumat la înlăturarea stratului vegetal de pe cele două ramblee, identificate în anii anteriori şi marcarea lor pe planul general. Cu această ocazie s-a dovedit că acestea sunt continuarea celor două ramblee descoperite în SII/2010-2012 sau în alte zone.

[1] CCA din 2011 şi 2012.

https://biblioteca-digitala.ro

Ele sunt, evident, contemporane. În aval de ele, deşi stratul foarte subţire de humus de pădure nu a fost înlăturat, se observă foarte bine un al treilea rambleu.

Cercetarea din zona zidului a constat în corectarea profilelor, prin demantelarea pietrelor mari care împiedicau o bună vizibilitate de ansamblu. Cu această ocazie, la 0,30 m adâncime, în metrul 5, a fost descoperită o altă bârnă carbonizată, cu o lungime de 48-50 cm şi grosimea de 12-14 cm. Nu putem şti lungimea ei totală deoarece continuă într-o zonă în care nu s-a mai putut lucra. Este aproape de ”faţa” interioară a zidului şi are o poziţie aproape paralelă cu rambleele amintite. Ea se adaugă bârnelor carbonizate descoperite în anii anteriori în aceeaşi secţiune, cu precizarea că unele resturi carbonizate ale lor se aflau la baza zidului şi la ”exteriorul” lui, altele la ”interior” şi la cote cu peste 1m mai sus. Toate făceau parte din construcţia din lemn menită a consolida zidul.

Secţiunea VII/2009-2012. Reluarea cercetării în această secţiune a avut scopul de a stabili cărei epoci îi aparţine amenajarea terasei respective şi a constat în prelungirea ei până la m. 9,50, unde începe prăpastia estică şi unde nu mai era necesară o construcţie destinată apărării.

Pe lângă faptul că inventarul s-a îmbogăţit cu încă un colăcel din lut din ”trusa” descoperită în campania 2011, s-a putut stabili cu certitudine că lucrarea s-a făcut în Epoca Bronzului de către purtătorii culturii Wietenberg.

Secţiunea I/2012. A fost deschisă în fâşia lată de 3 m ce desparte secţiunile IV şi V din campania precedentă, unde este suprafaţa în care am estimat că s-ar putea afla capătul nordic al zidului dacic. Cercetarea a devenit posibilă în urma acceptului proprietarului de a sacrifica doi fagi. Dimensiunile ei au fost de 9 x 3 m, iar orientarea 100º. Datorită configuraţiei terenului, ea a suprapus foarte puţin capătul Secţiunii V din anul trecut, situaţie care s-a dovedit deosebit de importantă şi care poate fi rezumată astfel: 1 - s-a putut stabili cu precizie capătul nordic al zidului dacic; 2 - s-a descoperit, pentru prima dată în fortificaţia de pe Piatra Detunată un turn, probabil similar celor de interior figurate pe Columna Traiană; 3 - tot pentru prima dată în aşezare a fost descoperit un schelet uman, chiar în suprafaţa turnului, care ridică o serie de semne de întrebare privitoare la originea, funcţia, datarea şi încadrarea lui cronologică.

1 - Capătul de N al zidului dacic se află pe linia profilului din aceeaşi direcţie al secţiunii, respectiv în locul în care orice urmă de pământ roşu încetează. Tot acolo se termină şirul de lespezi corespunzător coamei rambleului superior al zidului dacic, pomenit în secţiunile IV/2009-2012 şi II/2010-2012. În Secţiunea I/2012 acest şir de lespezi se ”racordează” la stânca nativă a dealului. Această pantă are o declivitate care, coroborată cu alte două pante exterioare aproape verticale, făcea inutilă amenajarea altor elemente defensive.

2 - După îndepărtarea stratului de humus, gros de la 0,05 la 0,20 m, în care se aflau în amestec fragmente ceramice Wietenberg, Hallstatt şi dacice, ultimele de la vase lucrate cu mâna sau la roată, a apărut, începând din m. 6, un strat gros dar neuniform de pământ cenuşos, negru sau roşu, în fâşii alternante, puţin oblice pe direcţia aval-amonte. Cărbunele şi cenuşa provin de la lemne groase, cele mai multe prăbuşite între m. 5,50 şi m. 9. Lângă ele sau chiar peste ele au fost găsite ”grupuri” de câte trei sau două cuie/piroane şi doar trei izolate. Toate sunt în patru muchii şi au floarea uşor ovalizată, puternic corodată. Unele au trecut printr-un foc atât de puternic încât nu mai au miez metalic şi se sfărâmă la o manipulare neatentă. Treisprezece dintre ele au îndoitură dublă, de fiecare dată la exact 90º, cu scopul de a asigura perfect prinderea celor două lemne pe care le asamblau şi care la rândul lor nu puteau avea decât muchii dreptunghiulare. De remarcat că nu există două tije cu lungimi egale între muchie şi prima îndoitură, piroanele putând fi aşezate cu uşurinţă în ordine crescătoare/descrescătoare. Superfluu a insista asupra faptului că lungimea de la floare la prima îndoitură reprezenta grosimea lemnului ataşat, în timp ce distanţa dintre îndoituri reprezenta grosimea lemnului-suport.

În m. 8, în jumătatea sudică a secţiunii, sub unul dintre fagii sacrificaţi au fost descoperite două piroane mai mari decât precedentele, cu lungimile de 215 şi 230 mm, neîndoite, ambele bătute într-o platbandă lungă de peste 30 cm şi lată de 6 cm, trecute prin foc. Lungimea şi lipsa îndoiturii la piroane, ca şi lungimea platbandei, care nu era nici ea îndoită la capete, demonstrează că împreună formau o chingă deosebit de rezistentă şi importantă, stâlpul în care au fost bătute putând să aibă grosimea mai mare decât lungimea piroanelor şi a platbandei. Părerea noastră este că ele puteau proveni de la un stâlp gros de poartă, fie de la asamblarea pe lungime/înălţime a unuia dintre cei patru stâlpi de la colţuri, în cazul de faţă din două bucăţi. Cuiele cu dublă îndoitură puteau fi întrebuinţate fie pentru asamblarea porţii, fie de la scara de acces la etaj.

Concluzionând, părerea noastră este că toate materialele de construcţie descoperite în SI/2012, la care poate fi adăugat pironul dublu îndoit găsit anul precedent în secţiunea cu care se întretaie, provin de la un turn din lemn, poate cu parter şi etaj. Faptul că nu s-au găsit balamale, încuietori sau măcar încă o garnitură din platbandă nu schimbă situaţia: panta foarte înclinată din această zonă poate explica situaţia. Coroborând inventarul Secţiunii I din 2012 cu acela al Secţiunii V din anul 2011 se poate aprecia că suprafaţa turnului nu puteau fi mai mare de 4x4, 4x5, 5x5 m, iar înălţimea de 5-6 m. El putea semăna cu turnurile de pază figurate pe Columna Traiană (Antonescu 2009, 67-68 şi fig. 70). Locul lui este foarte judicios ales: pe lângă faptul că el încheie zidul dacic în capătul de nord, de la ferestrele sale se puteau supraveghea Valea Oltului, o parte din Podişul Homoroadelor, precum şi un posibil atac dinspre Valea Cetăţii şi fortificaţia de pe Dealul Cornu. Legătură ,,la vedere” avea şi cu aşezarea civilă de la Mateiaş – ”În Şipot”, situată în Marele Cot al Oltului, spre vest. În turn, ca şi în celelalte zone ale fortificaţiei, existau militari dintr-o garnizoană.

3 - După îndepărtarea resturilor turnului incendiat, imediat sub acestea au început să apară fragmente ceramice şi două străchini sparte pe loc, toate din cultura Wietenberg, de unde rezultă că turnul a fost construit pe nivelul de Epoca Bronzului, după o amenajare sumară. În m. 7, sub una dintre bârnele carbonizate pe care se aflau trei piroane cu dublă îndoitură, a fost descoperit un schelet uman, căruia îi lipseşte partea de la brâu în jos. Partea superioară, păstrată in situ, este orientată pe direcţia SE-NV. Scheletul, aflat între m. 6,40 şi m. 7,20, pare a fi fost ”depus” pe partea dreaptă, în poziţie chircită şi cu mâinile îndoite. Două detalii par să sugereze că ”înmormântarea” nu a fost una paşnică, firească: absenţa picioarelor şi găsirea maxilarului inferior în spatele craniului. Este un individ de statură medie-mică, de la care lipseşte orice piesă de podoabă sau vestimentară, fără să ştim dacă este vorba despre o jefuire sau o regulă rituală. După dantură pare a fi un individ matur. Oasele sunt foarte friabile, datorită în primul rând focului care a mistuit lemnăria turnului. De precizat că scheletul se afla direct pe o vatră, sub care, parţial deplasată spre vale, se afla o altă vatră, aceasta cu certitudine din Epoca Bronzului.

Alte precizări în legătură cu scheletul sunt greu de făcut până la analiza lui antropologică.

Secţiunea III/2012. A fost trasată la E de SI/2010, cu care este paralelă şi de care o desparte un martor de numai 50cm. Dimensiunile ei au fost de 7 x 2 m, iar scopul de a afla şi capătul estic al zidului dacic. Încercarea a fost încununată de succes, chiar dacă precizări exacte nu s-au putut face: în secţiune nu au mai fost găsite pietre sau alte materiale de construcţie din zidul dacic, deşi resturi din acesta se văd foarte bine în secţiunea învecinată. Nici urme de la alte construcţii nu s-au găsit, militare sau civile. În schimb, în martorul cu

https://biblioteca-digitala.ro

SI/2010, între m. 0,65 şi m. 1,40, la adâncimea de 30cm, este bine vizibilă o lentilă de pământ roşu folosit peste tot ca liant al pietrelor din zid. Demontarea martorului a demonstrat că nici în el nu există pietre din zid, de unde se poate spune că tocmai pe linia martorului se află capătul estic al acestuia. În situaţia dată se poate aprecia că lungimea totală a zidului principal putea depăşi cu puţin 104 m.

Absenţa zidului sau a altor construcţii defensive de aici până la prăpastia estică ridică un semn de întrebare asupra posibilităţii de apărare din această direcţie; cea mai plauzibilă ni se pare existenţa unei palisade, ale cărei urme au dispărut, considerată suficientă având în vedere panta aproape verticală şi înaltă de aproximativ 10 m.

Suprafaţa I/2012. A fost deschisă pe cea de-a treia terasă, lată de aproximativ 16-17 m, la depărtarea de 24 m de capătul nordic al zidului şi la 9 m E de Secţiunea Magistrală din anul 1995. Dimensiuni: 15 x 4 m. Orientarea: 50º. Scopul ei a fost a fost acela de a afla dacă pe respectiva terasă există urme de locuire din Hallstatt şi epoca dacică, cea din Epoca Bronzului fiind confirmată în campaniile anterioare.

Stratigrafia este la fel de simplă ca în toate secţiunile deschise în incintă: 1 - un strat vegetal actual, gros între 0,05 şi 0,30 m, în funcţie de configuraţia stâncii native; 2 - stratul de cultură, care începe de la adâncimea amintită şi este la fel de gros, cu excepţia m. 15, unde există un prag de 0,60-0,70 m, în care s-au descoperit cele mai multe materiale.

Deşi terasa este una dintre cele mai late din incintă, declivitatea ei este mare. În plus, existenţa stâncii native fosrte aproape de suprafaţă, uneori chiar deasupra acesteia, nu a oferit condiţii prea bune pentru ridicarea de construcţii deosebite în niciuna dintre epoci. Singurele amenajări făcute de mâna omului sunt câteva suprafeţe/ pavaje din piatră măruntă, ale căror dimensiuni şi formă din vechime sunt greu de stabilit datorită deteriorării lor în timp. Deşi sunt greu de atribuit unei anume epoci, datorită faptului că toate se află stratigrafic imediat sub solul vegetal, cea mai probabilă ni se pare încadrarea lor în epoca dacică. Într-o oarecare măsură opţiunea este susţinută şi de faptul că pe ele sau în imediata lor apropiere s-au descoperit cele mai multe dintre artefactele dacice. În general însă, destinaţia cea mai probabilă a acestor amenajări ni se pare a fi aceea de anexe gospodăreşti, protejate la vremea lor de acoperişuri din lemn, de la care este posibil să provină cea mai mare parte a lemnului carbonizat, niciodată de la bârne sau stâlpi de dimensiuni mari.

Sub acoperişuri asemănătoare au funcţionat şi cele câteva vetre, lângă una dintre acestea păstrându-se foarte bine şi perforaţia din stâncă în care se fixa unul dintre stâlpi. Răspândirea acestor vetre în suprafaţa cercetată demonstrează că în multe cazuri ele funcţionau în afara complexelor, fără a şti cu certitudine cărei epoci îi aparţineau. Foarte amestecat este şi inventarul mobil din cele trei epoci, predominant fiind cel din Prima Epocă a Fierului, foarte mult ,,concentrat" în amintita adâncitură din m. 15. Urmează, ca densitate, cele din Epoca Bronzului şi, apoi, cele dacice. Cele dacice sunt reprezentate, în principal, de ceramică fragmentară lucrată cu mâna sau la roată, cu excepţia unui borcan descoperit în m. 12, în poziţie secundară. Alte piese mai deosebite: o lamă de cuţit şi o dăltiţă din fier, un inel/verigă şi o şaibă pentru fixarea în mâner a unei ustensile de dimensiuni mici, ambele din bronz, zgură de fier, gură de imitaţie a unui unguentarium, fragmente dintr-un kantharos, cinci fragmente din pereţi foarte subţiri şi irizaţi de vase se sticlă, o mărgea din sticlă neagră de import, cu analogie recent descoperită în castrul roman de la Râşnov-Cumidava[2], două ceşti-opaiţe, borcane, fructiere, cărbune, ascuţitori din gresie, fusaiole.

Cea mai importantă descoperire de artefacte din acest an o reprezintă un ansamblu de trei piese, toate din bronz: o brăţară cu capetele în formă de protome de şarpe, pe care erau înşirate alte două piese, confecţionate din mai multe sârme împletite pe toată lungimea, cu capetele matisate şi cu ochiuri de prindere.

Suprafaţa II/2012. Este paralelă cu precedenta, de care o desparte un martor lat de 1m. Dimensiuni: 15 x 3 m. Fiind deschisă pe aceeaşi terasă şi oferind aceleaşi condiţii de locuire, ea repetă aproape în totalitate situaţia arheologică din SpI. Şi în acest caz este valabilă constatarea că vestigiile descoperite, indiferent de epocă, se află amestecate şi în poziţie secundară. Din epoca dacică cele mai importante piese care merită a fi menţionate sunt: un cercel din bronz cu protomă de şarpe, fragment din marginea unei piese din bronz masiv, cu două nervuri ce încadrează o canelură circulară, fragmente dintr-un Kantharos ce pare de import, fusaiole, borcane, cărbune de lemn, o gresie abrazivă de culoare verde. Rezumând, se poate spune că în zona cercetată terasa pe care au fost amplasate cele două suprafeţe nu a fost locuită efectiv în nici-una dintre epoci, sigură fiind în schimb amenajarea unor anexe gospodăreşti (vetre, hambare etc.), databile, de asemenea, în oricare dintre epoci.

În zilele în care din diferite motive nu s-a putut lucra în secţiuni au fost efectuate sondaje. Toate au fost practicate între Terasa III-a şi prăpastia verticală dinspre nord. Doar în două dintre cele şase sondaje nu s-au găsit artefacte dacice, în celelalte patru fiind prezentă ceramica lucrată cu mâna sau la roată, precum şi câteva obiecte din fier. Cel mai important dintre acestea din urmă este un cosor cu limbă la mâner şi destul de bine conservat. Împreună cu el, în Sondajul nr. 6, la adâncimea de 0,29 m, în strat nederanjat, au fost găsite vase ceramice de dimensiuni mari (o cană şi un chiup) lucrate la roată şi părţi dintr-un borcan mare, cu brâu alveolar situat pe umăr.

Terasa pe care s-au găsit aceste obiecte, lată de circa 12 m, va fi investigată în campania din anul 2013, ea fiind una dintre puţinele suprafeţe în care pot fi cercetate complexe nederanjate, cu excepţia terasei din spatele zidului dacic.

În toate celelalte sondaje, ceramica din Epoca Bronzului, din Prima şi a Doua Epocă a Fierului se afla în amestec, împreună cu nelipsita lipitură de perete trecută prin foc.

Bibliografie:

Dinu Antonescu, *Columna Iui Traian*. Arhitectura de pe friza sculptată. Trajan`s Column. The Architecture on the Sculpted Frieze, Editura A.R.A, ediţie îngrijită de Monica Mărgineanu Cârstoiu, Bucureşti, 2009.

Fl. Costea, A. Bălos, *Cumidava 20*, 1996, p. 27-64

Florea Costea, Ce sunt de fapt „vasele dreptunghiulare puţin înalte" din ceramica Wietenberg?, Angustia 3, 1998, p. 59-75.

Florea Costea, *Aşezarea Wietenberg de la Racoş-Piatra Detunată, Angustia 2*, 1999, p. 39-76.

Florea Costea, *Fortificaţii hallstattiene din judeţul Braşov*, Angustia 5, 2000, p. 221-226.

Florea Costea, *Dacii din sud-estul Transilvaniei înaintea şi în timpul stăpânirii romane. Contribuţii la etnogeneza şi continuitatea românilor*, Braşov, 2002, sub voce Racoş-Piatra Detunată.

Fl. Costea, A. Bălos, Un ,,brăduţ" sculptat în piatră descoperit în fortificaţia dacică de la Racoş-Piatra Detunată (judeţul Braşov), în *Studii de Istorie Antică*. Omagiu Profesorului Ioan Glodariu,Cluj-Napoca, 2001, p. 217-242.

Fl.Costea, A.Bălos, *Corrigenda,* Cumidava, 26, 2003, p. 23-31.

Fl. Costea, L. Scurtu, A. Bălos, *O marcă de olar (?) descoperită în fortificaţia dacică de la Racoş-Piatra Detunată*, Cumidava 26, 2003, p. 11-22 (cu varianta integrală în limba germană).

Florea Costea, *Repertoriul arheologic al judeţului Braşov*, Braşov, 2004, sub voce Racoş-Piatra Detunată.

L. Savu, A. Bălos, *Două unelte agricole din fier, de epocă*

[2] Informaţie amabilă Ionel Bauman, căruia îi mulţumim şi pe această cale.

https://biblioteca-digitala.ro

dacică, descoperite în sud-estul Transilvaniei, Cumidava 29, p. 82-87.
Fl. Costea, L. Savu, A.Bălos, *Un fragment de coif roman descoperit în aşezarea dacică de la Racoşul de Jos-Piatra Detunată, judeţul Braşov,* Tyragetia SN 2,nr. 1, Chişinău, p. 267-274.
Fl. Costea, L. Savu, V. Sîrbu, R. Ştefănescu, A. Bălos, *Piese de echipament militar şi arme descoperite în cetatea dacică de la Racoşul de Jos-Piatra Detunată, judeţul Braşov, în Omagiu lui Gavrilă Simion la a 80-a aniversare*, Editura Dobrogea, Constanţa 2008, p.154-169.
Fl. Costea, *Omul. Piatra. Timpul. Puterea.* Studiu de caz: Defileul Oltului din Munţii Perşani. / L'Home. La Pierre. Les temps. Le pouvoir. Etude du cas: Le defile d'Olt du Monts Perşani, Angustia 14, Sf. Gheorghe, 2010, p. 319-332.
Fl. Costea, *Din nou despre Centrul de Putere al dacilor din Defileul Oltului din Munţii Perşani.* Again on the Power Center of the Dacians in Olt Defile Perşani Mountains, Sargetia SN 1, Deva, 2010, p. 71-85.
Fl. Costea, Zs. Szekely, A*spects of the Ritual Life of the Wietenberg Culture. Miniature Religious Shrines from Racoş, Transylvania, în Bronze Age Rites and Rituals în the Carpathian Basin*. Proceedings of the International Coloquium from Târgu Mureş, 8-10 October 2010, Editura Mega, Târgu Mureş, 2010, p. 107-113.
Florea Costea et al., CCA, 1996-2012, sub nume Racoş-Piatra Detunată (Durduia).

Résumé:

Les fouilles archéologiques systématiques de Racoş-Piatra Detunată, la campagne 2012, ont eu deux buts principaux: 1 - obtenir de nouvelles informations concernant le système défensif pendant le Royaume dace et 2 - vérifier l'habitation sur les terrasses III-V dans l'enceinte aux âges du Bronze et du Fer. Aussi avons-nous continué les fouilles dans trois des sections plus anciennes (SIV/2009, SVII/2009 et SII/2010) et ouvert trois autres sections (SI-SIII/2012). Nous avons également fait quelques sondages. Les sections IV/2009 et II/2010 ont visé le système défensif dacique, tandis que SVII/2009 allait nous montrer si la Terrasse II avait été aménagée à l'âge du Bronze ou à l'époque dace.

Les conclusions sont brièvement, les suivantes: la Terrasse VII, sur laquelle il y avait au moins deux demeures, a été aménagée à l'âge du Bronze, pendant lequel sont datés également les complexes découverts dans les sections VI-VIII, commencées en 2009. Dans SIV/2009 on a trouvé une poutre carbonisée, qui faisait partie de la structure de résistance de la muraille dacique. Lors de l'excavation de SII/2010 jusqu'au rocher natif on a mis en évidence les niveaux d'habitation de l'âge du Bronze et premier âge du Fer, ainsi que les détails sur la technique et les matériaux que les Daces avaient utilisés dans l'élévation du rempart. Elevé d'après une conception « classique » (avec parements et emplecton, mais dans une variante adaptée à la topographie de la colline et les matériaux de construction locaux) celui-ci a été implanté dans le niveau d'habitation hallstattien ayant plus de 4m d'épaisseur. Les sections I et III de cette année nous ont permis d'établir la longueur du rempart, plus de 100 m.

Vers le coin Nord du rempart dacique, on a découvert une tour de guet faite en bois, semblable à celles figurées sur la Colonne Trajane. On a trouvé ici la partie supérieure d`un squelette humaine.

Sur la Terrasse III nous avons ouvert deux nouvelles superficies, 15 x 4 et 15 x 3m, avec des annexes ménagères (âtres, granges) sans pouvoir les attribuer avec certitude à une époque. Datant du Royaume dace, nous avons découvert, outre la poterie travaillée à la main ou tournée, quelques pièces en fer (couteaux, rondelles, maillons) ou en bronze, dont une bague et deux chaînettes faites en fil tordu, enfilées sur un bracelet aux bouts en forme de protomé de serpent. En même temps que le travail dans les sections, nous avons également fait six sondages, et avons découvert, entre la Terrasse III et le précipice au N, des vestiges daces: poterie travaillée à la main et tournée, et des pièces en fer, dont une serpe.

54. Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi

Punct: Gorgana întâi

Cod sit: 104760.07

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 25/2012

Colectiv: Done Şerbănescu – responsabil (MCG Olteniţa), Cristian Schuster (IAB), Alexandru Nălbitoru, Ion Tuţulescu (MJ Vâlcea).

Cercetarea arheologică s-a desfăşurat în perioada 30.07-24.08.2012, obiectivul principal fiind stabilirea statrigrafiei tell-ului eneolitic, dar şi de continuarea săpăturilor pe terasa din imediata apropiere, respectiv în suprafeţele S.II-S.III. În S. II a fost identificată o locuinţă neincendiată notată L.7 (L.1/2012), de mari dimensiuni. Complexul aparţine culturii Gumelniţa, limitele sale fiind surprinse şi în S. III. În partea de nord a locuinţei au fost descoperite bucăţi de vatră, instalaţia de încălzit fiind deranjată de Gr. 5 de factură getică. Inventarul arheologic a constat din fragmente ceramice, câteva piese de râşniţă, silexuri şi resturi osteologice de la animale de talie mare.

În zona de nord-est a suprafeţei au fost cercetate mai multe gropi: Gr. 26, getică; Gr. 27 şi Gr. 28, Gumelniţa. De formă ovală, Gr.26 era orientată est-vest (2,10 x 1,70 m), secţiona Gr. 28. Gr. 26 deţinea o peliculă de 10 cm de lut galben în partea superioară: Inventarul este alcătuit din fragmente de vase ca: fructieră, vase borcan, chiup, amforă etc. Alături de materialul ceramic, complexul mai conţinea resturi osteologice de la animale, cărbuni şi chirpici. Gr. 28 a avut forma circulară, aceasta este secţionată de groapa dacică în zona estică. În umplutură au fost descoperite fragmente ceramice, scoici, cărbune, adâncimea suprinsă fiind de -0,60 m. Gr. 27, aflată în imediata apropiere a complexelor descrise mai sus, a fost suprinsă pe o lungime de 2,80 m şi o lăţime de 1,40 m. Alături de un material variat ceramic în partea de nord amintim de o depunere de cenuşă.

Tot în S. II a fost descoperită şi Gr. 32, aparţinând aceleaşi culturi Gumelniţa. Complexul de mari dimensiuni (4,40 x 3 m) a fost secţionat de Gr.11 de factură Cernavodă I. În umplutura de culoare cenuşiu deschis au fost descoperite fragmente ceramice, dintre care ne-au atras atenţia un vas miniatural, un suport de vas şi un buton cu terminaţie zoomorfă, fragmente osteologice, scoici şi chirpici.

În S. III a fost cercetată parţial din anul precedent, Gr. 11 (Cernvodă I) a fost golită cu prilejul investigaţiilor din anul acesta. De formă ovală, Gr. 11 deţinea în umplutură: 2 cranii de câine, fragmente osteologice secţionate intenţionat, altele sparte pentru a extrage măduva, fragmente ceramice decorate cu şnurul, scoici şi 2 împungătoare din os.

Pe o bună suprafaţă a secţiunii au fost descoperite materiale arheologice alcătuite din fragmente ceramice, râşniţe, unelte de silex de factură gumelniţeană încadrate de noi într-o locuinţă neincendiată notată L. 10 (L. 4/2012). Cercetarea nu a relevat existenţa unei instalaţii de încălzit.

Surprinsă în S. III, la 1 m vest faţă de profilul de est şi la 3 m nord faţă de cel de sud, Gr. 23, aparţinând culturii Cernavodă I, a avut forma ovală. Diametrul complexului a fost de 1,50 m. În umplutură lui au fost găsite: pietre de râu, fragmente osteologice şi material ceramic atipic culturii Cernavodă I.

În colţul sud-estic al S. III, la un metru faţă de latura de estică şi la 0,50 m faţă de cea sudică, a fost identificată Gr. 24 - Cernavodă

https://biblioteca-digitala.ro

I. Aceasta deţinea în umplutură, fragmente ceramice şi osteologice, o lamă de silex şi un mic bulgăre de ocru.

Pentru extinderea cercetărilor arheologice, S. III a fost prelungită cu o nouă suprafaţă notată S. IV (6,50 x6,50 m), iar S. II cu S. V (3x3 m). În ultima dintre noile secţiuni a fost descoperită Gr. 25 – getică, de mici dimensiuni (diametru de 0,70 m, adâncime 0,60 m. Umplutură a constat din câteva fragmente ceramice şi o monedă de argint, o drahmă, emisiune târzie a oraşului Dyrrhachium.

În S.IV a fost surprinsă pe o suprafaţă de 2,80 m N-S şi 2,70 m E-V L. 8 (L.2/2012), aparţinând culturii Cernavodă I. În partea de est a complexului a fost descoperită o vatră deranjată, a cărei forme nu a putut fi stabilită. Instalaţia deţinea plăcuţe cu o grosime de 3,5 cm, făţuite o singură dată. L.8 deţinea ca material arheologic: fragmente de vase aparţinând culturii Cernavodă I, unelte din os (un ac şi un străpungător), râşniţe, chirpici etc.

Tot în S.IV a fost documentată Gr. 29 – getică, poziţionată la 0,87 m nord faţă de profilul de sud şi la 3,45 m est faţă de profilul de vest al suprafeţei. Complexul, de formă ovală, avea diametrul de 1,42 x 1,27 m. Adâncimea a fost de 0,50 m. În umplutura de culoare brun-închisă au fost descoperite fragmente de chiup, străchini, vase-borcan, resturi osteologice, etc.

Complexul menţionat mai sus secţionează un altul de factură gumelniţeană notată de noi Gr. 30. Orientată nord-sud, groapa de formă oval alungită a fost surprinsă pe o o suprafaţă de 1,68 x 1,50 m, limita sudică nefiind stabilită deoarece aceasta pătrunde în profilul suprafeţei. În umplutura de culoare cenuşiu deschisă au fost găsite, fragmente ceramice, părţi dintr-un perete de locuinţă neincendiată, un silex, scoici etc.

La limita dintre S.IV şi S.V a fost identificată o nouă groapă notată cu Gr. 31. Complexul, aparţinând culturii Cernavodă I, de formă ovală (1 m E-V, 1,20 m N-S), deţinea fragmente ceramice de la un vas de mari dimensiuni, decorat cu şnurul pe buză şi cu brâu crestat amplasat pe gât. Alături de piesele semnalate au mai fost găsite un fragment de râşniţă şi un fragment de corn de cerb secţionat intenţionat, chirpic şi bucăţi de cărbune. Complexul se află amplasat la colţul de sud-est al locuinţei notate de noi L. 9.

În S.V. a fost identificată pe o lungime de 2,40 m E-V şi 2 m N-S L.9 (L.3/2012) - Cernavodă I. Aceasta avea pereţi din lut galben cu un diametru de 13 cm. Limitele nu au putut fi precizate, datorită faptului că amplele laturi pătrundeau în profilele de nord şi vest. În interiorul locuinţei, în colţul de est a fost cercetată o vatră deranjată, cercetarea relevând existenţa unui număr de 5 plăcuţe. Având o grosime de 10 cm, acestea erau făţuite o singură dată. Alături de vatră, am putut semnala şi existenţa unei podine din lut galben cu o dimensiune de 3 cm. Pereţii căzuţi în interior deţineau în compoziţie paie tocate, iar unele fragmente de chirpici aveau urme de pari cu diametrul de 8 cm. Datorită puţinului material arheologic descoperit în L. 9, considerăm locuinţa a fost incendiată intenţionat.

Pe tell, în S.1, a fost cercetată parţial în campania anului 2011 Gr.19. Investigaţiile continuate în anul 2012 au condus la identificarea unui nou schelet (M.4 getic). Gr. 19 poate fi considerată groapă ritualică. M. 4 a fost descoperit la 6 m est faţă de M. 1 şi la 1,60 m adâncime în raport cu nivelul de depunere al M.1. Gr. 19. (adâncimea maximă surprinsă este de 1,40 m) secţionează M. 3, descoperit în anul precedent. Complexul la care facem referire este sub formă de clopot, având dimensiunile surprinse la partea superioară: E-V = 2,20 m, N-S = 1,70 m. La bază Gr. 19 avea dimensiunile: E-V = 2,60 m, N-S = 2,23 m.

Scheletul din M. 4., orientat nord-sud (lungimea de 1,70 m), defunctul era depus pe spate, cu înclinaţie spre dreapta: craniul: căzut pe partea stângă; corpul: întins pe spate cu capul orientat spre nord, picioarele spre sud; cutia toracică: nu este simetrică; coastele din dreapta se păstrează în stare anatomică, cele din stânga sunt tasate; nu s-a pastrat volumul cutiei toracice, coastele fiind aplatizate şi oblicizate; deasupra cutiei toracice a fost descoperit un fragment mare de chiup getic; bazinul: larg deschis, iar epifizele femurelor au rămas în lăcaşele lor din bazin; mâinile: braţele îndoite din coate şi antebraţele poziţionate pe bazin. La ambele mâini nu au fost descopererite falange, probabil labele mâinilor au fost retezate; picioarele: întinse, cel stâng cu partea inferioară spre stânga, cel drept cu partea întinsă. Probabil ambele picioare au avut partea inferioară depusă spre stânga, situaţia din timpul cercetării datorându-se cel mai probabil deplasării în timp a scheletului. Lângă piciorul drept, la capătul falanmgelor a fost descoperit un pumnal din bronz.

M. 4 deţinea sub cap un pat din pietre, format din 7 piese. A fost găsită şi o ofrandă animalieră, alcătută din resturi de suină (la 1,10 m vest de antebraţul drept) şi pasăre răpitoare (la 0,50 m est faţă de craniu). Alături de M.4 şi ofranda animalieră, în umplutura Gr. 19 au fost descoperite fragmente ceramice tipice perioade getice.

Bibliografie:

E. Comşa, *Aşezarea fortificată getică din punctul „Gherghelău" de la Radovanu,* Symposia Thracologica, 7, Tulcea, 1989, p. 290-292.

D. Şerbănescu, C. Schuster, A. Morintz, A. Comşa, G. El. Susi, L. Mecu, A. Nălbitoru, I. Tuţulescu, R. Kogălniceanu, Teodora Vasilieva, Christine Markussen, Jhon Crary, *Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi, Punct: Gorgana a doua, Gorgana întâi*, CCA 2009, p. 157-158.

D. Şerbănescu, Cr. Schuster, I. Tuţulescu, A. Ghenghea, L. Mecu, A. Nălbitoru, C. Terteci, Teodora Vasileva, Christine Markussen *Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi, Punct: Gorgana a doua, Gorgana întâi,* CCA 2010, p. 110-112

D. Şerbănescu, C. Schuster, Alexandru S. Morintz, *Despre vetrele altar din dava de la Radovanu, Gorgana a doua, jud. Călăraşi, România,* în Studia Archaeologiae et Historiae Antiquae, Chişinău, p. 145-154.

Zusammenfassung:

Die 2012 durchgeführten Forschungen in Radovanu-Gorgana I setzten sich zum Ziel neue Informationen hinsichtlich der Ansiedlung auf der Hochterrasse des ehemaligen Argeş-Ufers und dem Tell zu erwerben. Es wurden mehrere Häuser, Gruben und ein Grab erforscht. Diese gehörten der Gumelniţa- und Cernavodă-Kultur, wie auch der getischen Zivilisation an.

55. Rapoltu Mare, com. Rapoltu Mare, Uroi, oraş Simeria, jud. Hunedoara

Punct: Măgura Uroiului

Cod sit: 87736.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 109/2012

Colectiv: Gică Băeştean - responsabil, Romică Pavel - responsabil sector, Ioana Barbu, Mihaela Barbu, Marius Barbu, Antoniu Marc (MCDR Deva) Angelica Bălos - responsabil sector (DC Hunedoara)

Cercetarea sistematică desfăşurată în octombrie 2012 la Măgura Uroiului, deal situat între satul Uroi (aparţnând oraşului Simeria) şi satul Rapoltu Mare, a vizat un singur sector.

Terasele antropogene se situează la baza Măgurii Uroiului, în dreapta Mureşului şi în imediata apropiere a confluenţei acestui râu cu Streiul. Potenţialul arheologic al zonei a fost cunoscut prin sondaje

https://biblioteca-digitala.ro

şi periegheze care au semnalat numeroase descoperiri aparţinând epocilor preistorice precum şi celei romane şi medievale. Începînd cu anul 2000, interesul pentru această zonă s-a concretizat în realizarea unui studiu făcut pe fotografie aeriană, precum şi a unei săpături de salvare (2001), ambele punând în evidenţă posibila existenţă a unei fortificaţii şi a unei aşezări fortificate. Cercetarea sistematică a debutat în vara anului 2003 pe Terasa I, scopul fiind secţionarea valului şi verificarea platoului din spatele acestuia. Campaniile ulterioare (2003-2012) au pus în evidenţă existenţa unor complexe aparţinînd unor culturi preistorice (Coţofeni, Wietenberg, Hallstatt), epocii La Tène şi epocii romane.

Campania arheologică de la Măgura Uroiului, în anul 2012, a fost finanţată de sponsori.

Obiectivele propuse au fost:

- continuarea săpăturii arheologice prin deschiderea secţiunii S XVII
- dezvelirea sistemului de fortificaţie (val de pământ întărit cu piatră)

Terasa I. A fost prima terasă cercetată şi se află deasupra Terasei a III-a. În campania 2008 s-a realizat ridicarea topografică a sitului arheologic, un studiu de paleo-topografie, cu identificarea mai multor structuri antropogene. Pe latura vestică a terasei a fost observată continuarea fortificaţiei de pe laturile de est şi sud. S-a realizat un sondaj S XVI şi a fost observată structura zidului din piatră legată cu lut, care se mai păstrează pe o înălţime de aproximativ 0,70 m.

Datorită rezultatelor din 2008, în 2012 s-a trasat S XVII la sud de sondajul amintit mai sus. Aceasta a fost orientată est-vest, cu L = 20 m, iar l = 3 m. S-a observat că structura de piatră legată cu lut avea deasupra un strat consistent de lut ars, înroşit şi lemn carbonizat, care pare a proveni de la incendierea unei palisade şi a unui podeţ de lemn, care serveau, probabil, la apărare şi supraveghere. În capătul vestic al fortificaţiei, se observă cum s-a săpat un şanţ în solul galben, în care s-au fixat bolovani mari de andezit local, ca bază pentru paramentul de piatră exterior al valului de pământ, ţinând cont de panta naturală accentuată. Materialele arheologice recuperate din structura sistemului defensiv sunt reprezentate de fragmente ceramice hallstattiene şi fragmente osteologice.

În interiorul fortificaţiei au ieşit fragmente ceramice hallstattiene şi Coţofeni (în poziţie secundară) fragmente osteologice şi de corn, o mărgică din lut ars, rotiţe de car întregi şi fragmentare, 3 statuete zoomorfe fragmentare, 2 dăltiţe de os, un tipar fragmentar din gresie şi un ac de cusut întreg din bronz.

Locaţia bazei de date şi a artefactelor este la Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane din Deva.

Obiectivele cercetărilor viitoare. Se va continua activitatea de cercetare pluridisciplinară în situl arheologic de la Măgura Uroiului, adăugându-se faze noi prin care să fie posibilă cunoaşterea cât mai în detaliu a fiecărei secvenţe de locuire:

- continuarea înregistrării topografice şi a prospecţiilor non-distructive
- continuarea cercetării teraselor de la baza dealului
- cercetarea platoului superior şi a fortificaţiei
- finalizarea unităţii de săpătură din campania 2012
- reconstituirea ulterioară a poziţiei metrice relative între piesele descoperite
- întocmirea de fotoplanuri de detaliu în coordonate spaţiale
- editarea unor modele 2D solid şi 3D a zonei cercetată topografic, pentru determinarea configuraţiei terenului şi reconstituirea unor elemente geomorfologice.

Bibliografie:

Otis Crandell, Angelica Bălos,*Palaeotopography. The Use of GIS Software with Data Derived from Resistivity Surveys and Stratigraphic Profiles to Reconstruct Sites and Past Terrains*, CAA 2007, Berlin.

Liviu Maruia, Dorel Micle, Adrian Cintar, Angelica Balos and Adriana Pescaru, *„Măgura" Uroiului (Hunedoara County, Romania). An Archaeological Site from the perspective of Landscape Archaeology,* CAA 2009, Williamsburg.

Abstract:

The archaeological research intended to observe the fortification system of the perimeter of the first terrace. It was emphasized the existence of a vallum, enforced with a local stone parament, provided in the higher side with the wooden structure of the stockade.

56. Răcarii de Jos, com. Brădeşti, jud. Dolj

Punct: Castru

Cod sit: 71108.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 75/2012

Colectiv: Dorel Bondoc (MO Craiova), Gabriela Filip (Univ. Alba Iulia)

Săpăturile arheologice de pe şantierul Răcari, campania 2012 s-au desfăşurat în perioada 1 iunie - 13 iulie. Fondurile băneşti destinate cercetării au fost alocate Muzeului Olteniei Craiova pe bază de proiect, de către Consiliul Judeţean Dolj, iar forţa de muncă a fost angajată de pe plan local. La săpături a participat dna Gabriela Filip, absolventă a Facultăţii de Istorie din Alba-Iulia.

Fiind vorba despre unul dintre cele mai importante monumente arheologice de pe teritoriul judeţului Dolj, castrului roman de la Răcari[1] i s-a acordat o atenţie specială şi în campania de săpături arheologice din anul 2012.

Concret, cercetările din anul 2012 s-au concentrat în colţul de nord-vest al castrului, de o parte şi de alta a turnului pus în evidenţă în campania anterioară[2]. Am evitat o săpătură în interiorul castrului, în vederea pregătirii terenului pentru operaţiunea de scanare geofizică. Castrul are forma unui dreptunghi (170 x 141 m) cu colţurile rotunjite, fapt ce a putut fi verificat şi anul acesta.

În continuarea celor începute în anul 2011 (secţionarea sistemului defensiv în faţa turnului din colţul de nord-vest al castrului, cercetarea şi dezvelirea totală a acestui turn urmată de conservarea primară a ruinelor sale), în anul 2013 am procedat la cercetarea zidului de incintă de o parte şi de alta a turnului. Acest lucru s-a făcut prin săparea mai multor sondaje perpendiculare pe zid, urmate de demontarea martorilor de pământ păstraţi între ele. Toate acestea au condus până la urmă la dezvelirea zidului pe o lungime semnificativă. Cercetarea făcută ne-a permis mai multe constatări, după cum urmează.

Zidul castrului atât cât s-a mai păstrat, a apărut la o adâncime de 0,50-0,60 m faţă de actualul nivel de călcare, fiind cumplit devastat din cauza spolierii pietrei de către localnici în epoca modernă. A fost vizată în special piatra de calcar din paramentul exterior şi cel interior, putând fi observate inclusiv şanţurile săpate în vederea extragerii sale din zid. Într-o mai bună măsură s-a păstrat emplectonul (a cărui compoziţie nu interesa pe cei aflaţi în căutarea pietrei), alcătuit de pietre de râu, sâgă, pietre mici de calcar, mai rar fragmente de ţigle şi cărămizi. În special, zidul de pe latura de nord s-a păstrat într-o stare de conservare mediocră. Aceste distrugeri se datorează în bună măsură şi faptului că în urma cercetărilor mai vechi (Tocilescu-Polonic, Gr. Florescu), edificiile descoperite au fost lăsate fără pază sau fără o protecţie minimală. Traseul zidului castrului s-a putut totuşi

[1] D. Bondoc, N. Gudea, *Castrul roman de la Răcari. Încercare de monografie,* Cluj-Napoca 2009.

[2] D. Bondoc, în CCA 2012, p. 114-115.

https://biblioteca-digitala.ro

contura mulţumitor după pietrele din temelia sa, dispuse oarecum regulat.

Situaţia se prezintă sensibil diferit pe latura de vest a castrului, unde zidul s-a păstrat pe o înălţime de cca. 0,70 m. Temelia sa a fost realizată din lespezi de sâgă dispuse orizontal una peste alta şi legate cu mortar. Pe alocuri sunt vizibile şi porţiuni din cei doi paramenţi (interior şi exterior). Grosimea zidului de o parte şi de alta a turnului din colţul de nord-vest al castrului este invariabil de 1,10 m. În spatele zidului s-a putut deosebi drumul de rond sub forma unei platforme netedă şi bine tasată. Odată evidenţiat, în vederea protejării sale, zidul a fost supus operaţiunii de conservare primară, astfel încât în prezent traseul său se prezintă într-o stare stabilă.

În campania de săpături din anul 2012 a putut fi observat pentru întâia oară, în exteriorul zidului de incintă, o amenajare realizată din pietre de râu, sâgă şi fragmente de cărămizi, sub forma unui drum exterior (prefer să nu folosesc termenul de berma). Lăţimea acestui drum exterior incintei este de 0,60 m. Deşi am mai procedat la secţionarea sistemului defensiv al castrului şi în alte campanii de săpături anterioare, drumul exterior nu a putut fi pus în evidenţă atunci, din cauza distrugerilor provocate de săpăturile pe lângă ziduri făcute la finele secolului XIX sau în deceniul al treilea al secolului trecut.

Dintre obiectele descoperite în campania de săpături arheologice din anul 2013, sunt de menţionat: vase, opaiţe, obiecte de fier şi obiecte de bronz. Din aşezarea civilă, de la nord şi vest de castru au fost recuperate mai multe fragmente de vase ceramice, obiecte de os şi fier.

Tot în timpul campaniei de săpături arheologice din anul 2012 s-a procedat la scanarea geo-fizică a întreg perimetrului castrului. Cu excepţia zonelor afectate de săpăturile mai vechi sau mai recente, terenul a putut fi scanat fără probleme. Rezultatele obţinute sunt de natură a pune în evidenţă distribuţia spaţială interioară, printr-o metodă non-invazivă şi non-distructivă, binecunoscută şi practicată şi în alte locuri.

Întreg perimetrul castrului a fost curăţat şi igienizat. Vegetaţia deasă şi înaltă a fost tăiată, gunoaiele au fost ridicate şi s-au luat măsuri în vederea prevenirii depunerii lor din nou. Pământul rezultat din vechile săpături şi lăsat în faţa turnului din colţul de nord-vest a fost evacuat. Toate acestea, alături de măsurile de protecţie aplicate (conservare primară), se încadrează în planurile şi intenţiile Muzeului Olteniei Craiova şi Consiliului Judeţean Dolj, de a pune în valoare ruinele castrului de la Răcari, prin introducerea sa în circuitul turistic. [Dorel Bondoc].

57. Roşia Montană, com. Roşia Montană, jud. Alba [Alburnus Maior]

Punct: Galeria Cătălina Monuleşti, masivul Coş

Cod sit: 6770.11

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 8/2012

Colectiv: Béatrice Cauuet - responsabil, Bruno Ancel, Christian Vialaron (Laboratorul TRACES – UMR 5608, Universitatea Toulouse 2 – Franţa), Călin Tămaş (UBB Cluj), Paul Damian - responsabil, Decebal Vleja, Vlad Rumega (MNIR)

În contextul unei misiuni ştiinţifice CNRS (Franţa), începând cu luna octombrie a anului 2011 au fost lansate cercetări arheologice sistematice în reţelele miniere romane din mina de aur Cătălina Monuleşti (masivul Coş, Roşia Montană). Aceste cercetări au continuat şi în anul 2012 sub conducerea Dr. Béatrice Cauuet, cu participarea echipei sale din laboratorul TRACES (UMR 5608 – CNRS) de la Universitatea Toulouse 2 Le Mirail (Franţa). Această misiune se desfăşoară în colaborare cu arheologi de la Muzeul Naţional de Istorie a României din Bucureşti şi cu geologi de la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca. Echipa arheologică a însumat 32 de specialişti, prezenţi alternativ pe şantierul arheologic, respectiv arheologi mineri, geologi şi dendrocronologi, dintre care 14 francezi, 6 români şi restul de diferite naţionalităţi (spanioli, englezi, italieni, germani, singaporezi, ciadieni). Compania minieră Roşia Montană Gold Corporation (RMGC), prezentă în cadrul sitului, a oferit sprijin prin forţă de muncă (peste 50 de mineri, tehnicieni şi ingineri), precum şi susţinere logistică şi financiară a cercetărilor arheologice desfăşurate în această nouă reţea minieră antică în cadrul unui mecenat şi a unui parteneriat ştiinţific Franţa (Toulouse) – România (Bucureşti şi Cluj), ce vizează un program de arheologie sistematică.

Unele lucrările miniere aflate în execuţie în masivul Coş în perioada secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea au redeschis parţial galeriile antice din reţeaua Cătălina Monuleşti, ceea ce a condus la descoperirea unui lot important de tăbliţe cerate romane, respectiv 12 tăbliţe din cele 28 descoperite în cadrul sitului Alburnus Maior. Într-o publicaţie din 1868, inginerul miner Pošepny menţionează lucrări săpate cu dalta şi ciocanul, o sală de roată hidraulică surpată în care se păstrează o roată hidraulică (3,30 m diametru), o scară monoxilă şi galerii din care au fost colectate 40 de fragmente de tăbliţe cerate. O parte din aceste obiecte ar fi fost abandonate în locaţia descoperirii lor.

În stadiul actual al cercetărilor, reţeaua minieră romană Cătălina Monuleşti, orientată NNE-SSV se revelează a fi dezvoltă pe 6 etaje cu o amplitudine verticală de peste 20 m, posedând o lungime cumulată de peste 300 m. Săpăturile arheologice au pus în evidenţă lucrări romane săpate cu unelte (urme de daltă şi de pic pe pereţi), prevăzute cu nişe de opaiţ. Toate aceste lucrări romane au secţiune trapezoidală, o caracteristică a lucrărilor miniere antice de la Roşia Montană din masivele Cârnic, Cetate, Ţarina şi Păru-Carpeni ce au fost datate prin cercetările noastre anterioare în epoca romană. Reţeaua minieră romană cuprinde galerii de cercetare, planuri înclinate de acces şi de legătură şi şantiere de exploatare verticale descendente, prevăzute cu platforme de lemn, ale căror goluri de fixare sunt conservate în pereţi. Planurile înclinate au de regulă talpa lisă, uneori însă sunt prevăzute cu trepte săpate în poziţie centrală, sau pe toată lăţimea tălpii. Tavanele planurilor înclinate urmăresc panta tălpii, uneori fiind executate în gradenuri răsturnate. Marea majoritate a galeriilor şi planurilor înclinate au gabarit mare, având în medie 1,60 m lăţime şi 1,80 m înălţime. Transportul minereului şi sterilului între diferite etaje se făcea prin cărare în spate de către mineri.

A fost descoperit un sistem de evacuare a apelor de mină cu ajutorul roţilor hidraulice, din care se cunosc deocamdată doar două. O bună parte a primei roţi hidraulice este încă in situ, fiind în conexiune cu cadrul său de susţinere şi cu canalul care prelua apa şi o dirija spre o galerie superioară. Spre finalul campaniei 2012 a fost descoperită a doua roată hidraulică in situ. Camera ce conţine aceste două roţi hidraulice corespunde spaţiului de drenare descris de Pošepny în secolul al XIX-lea. Cuvele pentru înmagazinarea apei apar la periferia roţilor, în sedimentul care le-a înglobat şi conservat in situ. În sectorul Păru Carpeni al sitului Roşia Montană au fost puse în evidenţă anterior (2005 şi 2007) alte camere cu roţi hidraulice, însă roţile descoperite erau zdrobite şi incomplete, ceea ce a determinat o interpretare mai delicată. Merită subliniat că este pentru prima dată din 1930 încoace, an în care au fost descoperite în mina de cupru romană Rio Tinto (Spania) mai multe camere de roţi hidraulice pentru drenarea apelor de mină, că un astfel de ansamblu de roţi hidraulice este descoperit în poziţia lor originală. Până în momentul de faţă au fost descoperite două astfel de roţi hidraulice, una dintre

https://biblioteca-digitala.ro

ele fiind însoţită şi de canalul de lemn plasat în lungul său, ce servea la recuperarea apei deversate de roată şi la redirecţionarea acesteia spre o galerie superioară. Cele două roţi hidraulice se găsesc împreună într-o cameră de drenare, fiind plasate la înălţimi diferite, fiecare având diametrul de 3,30 m. Ele sunt însoţite în acest spaţiu de o galerie romană susţinută cu cadre de lemn plasate în desiş, în stare perfectă de conservare.

În mina romană Cătălina Monuleşti s-au descoperit numeroase echipamente şi unelte din lemn foarte bine conservate în mediul subteran umed şi cu temperatură constantă. Este vorba de echipamente miniere de dimensiuni mari, spre exemplu cadre de armare din lemn cu îmbinare tip cep-gaură care aveau rolul de a susţine galeriile sau platforme susţinute pe stâlpi. Au fost descoperite şi echipamente amovibile, cum sunt, spre exemplu, canale de lemn pentru drenare sau scări monoxile, dintre care una de aproape 5 m lungime. Au fost descoperite, de asemenea, diverse unelte ce au fost utilizate de mineri la muncă, spre exemplu buza unor coşuri de nuiele pentru transportul minereului sau sterilului, brancarde utilizate pentru transportul unor sarcini grele, un bol de lemn, precum şi ceramică, respectiv un ulcior cu dopul său de lemn. În mai multe şantiere verticale de dimensiuni mari au fost reamenajate galerii armate în lemn ce au fost utilizate într-o a doua etapă de activitate în subteran, respectiv în ultima treime a secolului al II-lea. Resturile ceramice descoperite şi mai ales rezultatele dendrocronologice obţinute pe mai multe fragmente de lemn indică activităţi miniere intense între anii 150 şi 180 (cronologie stabilită de Christian Orcel, Laboratorul Archéolabs, Franţa).

În ceea ce priveşte iluminatul, în cursul cercetărilor a fost descoperit un opaiţ de tip Loeschke X aproape complet, precum şi mai multe fragmente de la opaiţe de acelaşi tip răspândite în mai multe puncte ale reţelei miniere. Din peste douăzeci de galerii identificate, numai şase sunt echipate cu nişe de opaiţ, acestea fiind situate în apropiere de tavan. Repartizarea aleatorie a nişelor de opaiţ sugerează că minerii foloseau şi alte metode pentru iluminat. În marea majoritate a cazurilor, pe nivelurile de călcare antice au fost descoperite cantităţi importante de baghete de lemn cu extremităţile carbonizate. Aceste baghete de lemn au servit ca torţe pentru iluminatul necesar activităţii minerilor, în special la avansarea fronturilor de lucru. Ca regulă generală, în proximitatea fronturilor lucrărilor miniere nu există nişe de opaiţ. Această observaţie sugerează că minerul din front nu folosea pentru iluminat un opaiţ plasat într-o nişă, ci mai degrabă torţe confecţionate din baghete de lemn inflamabile ce erau fixate într-o pălărie sau pe care le putea ţine chiar în dinţi, cum se practica în mod uzual în minele din epoca bronzului din masivul Hartz.

Reţeaua minieră antică şi modernă Cătălina Monuleşti se profilează deja ca un spaţiu minier remarcabil, în care, o bună parte a echipamentelor caracteristice minelor romane din Roşia Montană se poate păstra, restaura, consolida şi prezenta publicului. La acestea se adaugă lucrările miniere moderne de explorare şi exploatare (secolul XVII – începutul secolului XX) cu echipamente diverse, printre care putem aminti şine din lem cu sistem de macaz, scări şi armături. Obiectivul acestui studiu este de a conserva mina romană Cătălina Monuleşti, recurgând acolo unde este cazul la metode de consolidare pentru a transforma acest perimetru într-un muzeu al minerităului de-a lungul istoriei, începând cu antichitatea romană şi ajungând în timpurile moderne, utilizând în acest scop mijloacele puse la dispoziţie de compania minieră RMGC.

58. Secu, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț

Punct: Vechiul Schit Nifon al Mănăstirii Secu

Cod sit: 125043.04

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 104/2012

Colectiv: Costică Asăvoaie - responsabil, Bogdan Minea, Lucian Munteanu (IA Iași), Lăcrămioara Stratulat, Cosmin Niță (CMNM Iași), Vitalie Josanu (IPJ Neamț)

Încă înainte de a ajunge actualul colectiv, a existat o tentativă de cercetare din partea câtorva specialiști, în frunte cu domnul Dr. Silviu Văcaru de la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol" Iași[1]. Înainte de demersul celor menționați mai sus a existat o intenție a unor membrii ai obștii Mănăstirii Secu de a săpa in altar. În vara anului 2011 s-au inițiat săpături de sondaj descrise în Cronica Cercetărilor din România. Campania 2011[2].

Pe parcursul anului 2012 continuarea documentării a relevat câteva elemente hotărâtoare pentru a combate legenda conform căruia că schitul nu ar fi funcționat continuu, conform datelor de mai jos.

Conform unei legende Schitul Nifon ar fi fost întemeiat de un călugăr cu numele Nifon, venit de la Muntele Athos, la puțin timp după fondarea Mănăstirii Secu, fiind sfințit de mitropolitul Anastasie Crimca[3].

În pomelnicul Mănăstirii Secu din prima jumătate a secolului XIX în lista stareților este pomenit Nifon, care este poziționat după Zosima, Dositei și Nichifor[4]; și în pomelnicul din 1826 ordinea starețior este aceeași[5], deci, se pare că acel Nifon pomenit în legedă corespunde cu perioada în care Anastasie Crimca a fost mitropolitul Moldovei (1608-1629), de unde putem presupune că schitul exista la acea vreme.

La sfârșiul secolului XVII, mai exact în 1691, în contextul incursiunilor poloneze în Țara Moldovei, m-rea Secu a fost ocupată de soldați polonezi „În al șesălea anu a domniei lui Cantemir vodă coborâtu-s-au craiul Sobețichii cu oști grele în Țara Moldovei ... au lăsat oaste cu bucate în cetate, la Neamțu, și-n Sucevi, în mănăstirea armenească, și-n Săcul, și-n Câmpu Lungu, și-n Hangul"[6] (I. Neculce, 2003, p. 913). Abia în timpul domniei lui Constantin Duca (1693-1695), s-au luat măsuri pentru eliberarea acestor meleaguri: „Apoi oastè lui Antiohie [Jora] s-au și sămețit și s-au dus la mănăstire la Agapie, și la Săcul, și la Schit s-au tot bătut și-au scos pe joimiri și pe drăgani de pen mănăstiri."[7] (I. Neculce, 2003, p. 933). În acestă perioadă, conform unei monografii a Mănăstirii Secu, Mănăstirea Secu o veche şi nestinsă candelă în Munţii Neamţului, editura Trinitas [Iaşi], 2006, p. 14, „Schitul Nifon, cu hramul Buna Vestire, întemeiat de Ieroschimonahul Nifon de la Mănăstirea Secu, în anul 1690" şi p. 33: Icoana Maicii Domnului – Ciprioata a fost mutată de la Cetatea Neamţului în anul 1718 la Biserica Schitului „Sfântul Nifon" până în anul 1758), din cercetările ulterioare a rezultat că acel Schit pomenit în Letopisețul lui I. Neculce nu este același cu cel arătat în lucrarea pomenită anterior.

Schitul Nifon mai este amintit într-o însemnare de pe o icoană „Sfinții 40 de mucenici" cu următorul conținut „Această sfântă icoană iaste a mea prin egumenul Schitului Nifon ot Secu și am dat sfântului Neculai ce iaste zidit în sfânta mănăstire Secul și cine o va înstrăina să fie blestemat de Dumnezeu. Vleat 7203

[1] Silviu Văcaru, Un schit uitat din Munții Neamțului: *Schitul Nifon,* în *Monumentul – Tradiție și viitor*, ediția XII, vol. II, coord. Lucian-Valeriu Lefter, Aurica Ichim și Sorin Iftimi, Iași-Chișinău, 2010, p. 355-369.

[2] CCA 2012, p. 252-254.

[3] Arhim. Dionisie Udișteanu, *Graiul Evlaviei Străbune*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, colecție recuperată, îngrijită și editată de Mircea Motrici, Suceava, 2005, p. 128.

[4] Pomelnicul Mănăstirii Secu, p. 6, Inv. 66.

[5] Pomelnicul Mănăstirii Secu, p. 6, Inv. 67.

https://biblioteca-digitala.ro

(1795) Nifon prin egumenul Schitului Nifon ot Zosima (Secul)".[6] Altă însemnare este din 1815 „Acest Checragarion, cu bl(a)goslovenia preasfinţitului nostru arhipăstoriul chirio Veniamin s-au dat cuviosului ieroschimonah Andrei ot schitul ce să numeşte a(l) lui Nifon, care să-i fie spre cetire până la moarte. Iară de i s-ar întâmpla ieşire de la schit, nu are voie să-l ia, ci să rămâe schitului. Aşa iaste voia şi bl(a)goslovenia preosfinţiei sale şi aşa mi-au pomenit să-l scriu, mie, nevrednicului ieromonah Gherontie tipograf. 1815 fevr(uarie) 11. Însă schiturile ce sânt supt stăpânirea mănăstire(i) Neamţului, are voie să o ia ori (unde) s-ar muta, iar afară de stăpânirea mănăstirei, nu".[7]

În anul 1843 sunt dăruite schitului mai multe cărţi necesare cultului, dintre care amintim cartea Simeon Tesaloniceanul, tipărit la Bucureşti în anul 1765 cu următoarea însemnare: „Această carte este dăruită de sfinţia sa Ieroschimonahul Gherman din Sfânta Mănăstire Neamţul, Sfântului schit Nifon, unde se cinsteşte şi se prăznuieşte hramul „Bunei Vestiri a prea sfintei Născătoarei de Dumnezeu" şi cine o va înstreina, oricare ar fi acela, de la numitul schit să fie sub neiertat canon până iarăşi o va întoarce. 1843 Februarie 2". Tot în acest an este dat domnul Moldovei Mihail Sturza, Aşezământul pentru mănăstirile Neamţu şi Secu, care la punctul 36 menţionează următoarele:" Schiturile Sihăstria, Sihla şi Nifon, vor rămânea întru purtarea de grijă a Egumenului, rânduindu-se de către starețul la dânsele proistoşi din părinţi cei mai încuviinţaţi ai Monastirii aceştia Secul, după rânduiala păzită încă din zilele prea cuviosului Paisie".[8]

Dionisie Udişteanu, opinează că schitul a dăinuit până la 1850, când a fost distrus de foc, ceea ce nu se confirmă arheologic din mai multe puncte de vedere: lipasa urmelor de incendiu, rezerva de materiale (nisip),refacerea de cel putin trei ori a bisericii, demantelarea catapeteasmei, demontarea sistematică a complexului, pomenirea icoanelor ce probabil au fost aduse în Mănăstirea Secu de la Schitul Nifon.

Aceste relatări confirmă dăinuirea schitului Nifon încă din veacul al XVII-lea până la jumătatea secolului al XIX-lea.

În proiectul anual de cercetare arheologică sistematică la Vechiul Schit Nifon, depus odată cu cererea de autorizaţie pentru cercetarea arheologică în anul 2012, se prevedea:

- Axul E-V al bisericii, cu prelungire în exterior (circa 60 x 1,5 m) cu adâncimi variabile dictate de contextul descoperit;
- 6 casete în interiorul bisericii (circa 2 x 2 x 2,60 m);
- 8 casete (2 x 3 x 0,60 m) la fundaţiile corpului de chilii şi 2 cuptoare;
- Evacuarea de pe traseul secţiunii magistrale II (N-S), sectorul nordic a pietrelor aflate în poziţie secundară şi eliminarea arborilor, în regim silvic, de pe traseul viitoarei secţiuni (circa 40 x 3 m);
- Curăţarea fântânii de către un fântânar specialist (angajamentul mănăstirii).

Aceste obiective propuse nu au putut fi îndeplinite în toatalitate datorită faptului că autorităţile silvice au fost convinse de autorităţile locale pentru a marca un număr minimal de arbori a căror doborâre ar fi făcut posibilă desfăşurarea normală a săpăturii prevăzute pentru anul 2012. Din păcate birocraţia silvică şi priorităţile firmelor subcontractate al parchetului forestier au condus la întârzierea lucrărilor. Se cuvine a fi amintit şi faptul că (re)igienizarea sitului a presupus şi presupune în continuare eforturi deosebite.

În ciuda acestor impedimente arătate mai sus s-au întreprins următoarele activităţi ce vor fi arătate în continuare.

În interiorul bisericii s-a putut realiza doar o singură casetă în altar (jumătatea sudică), cu următoarele dimensiuni: 4 m lungimea maximă, 2 m lăţimea maximă 2,30 m adâncime, celelalte nu a fost îndeplinite deoarece arborele din naos, deşi a fost marcat, nu a putut fi extras.

Din sectiunea magistrală S1 E-V, s-a efectuat prelungirea sa pe Est, pe o lungime de 6 m, 1,5 m lăţime şi 1 m adâncime. Pe acesată parte de secţiune, în compoziţia fundaţiei, la adâncimea de -1 m s-au observat câteva bârne din lemn, care se presupune că ar fi avut rolul de a proteja biserica contra alunecărilor de teren, pentru că această parte a bisericii este poziţionată pe o pantă.

Pe latura de sud a bisericii au fost deschise casetele C 5 şi C6. C 5 a fost deschisă de la jumătatea absidei până la jumătatea pilastrului angajat din dreptul Arcului de Triumf, având următoarele dimensiuni:

- 2 m lăţime din dreptul jumătăţii absidei de sud;
- 2,80 m lăţime din dreptul jumătăţii pilastrului anjajat situat pe Arcul de Triumf;
- 3,75 m lungime;
- Adâncime maximă, lângă fundaţie 1,70 m;
- Adâncime minimă 1.20 m.

Diferenţa dintre cotele de fundare 0.60 m reprezintă un strat de umplutură din lut, adăugat pentru scurgerea apei de pe acoperiş, pentru a nu afecta fundaţia, ceea ce sugerează o şarpantă îngustă. Între cele două cote s-a observat un strat de mortar de cca. 0.20 m, care reprezintă nivelul anterior de călcare, nivelul constructorului. În rest, în casetă nu s-au găsit alte materiale.

Castea C 6 a fost deschisă în dreptul diaconiconului, având următoarele dimensiuni: Lăţime 2,30 m; Lungime – latura de vest – 2,80 m; Lungime – latura de est – 3,10 m.

Situaţia stratigrafică este similară cu cea din C 5.

Tot pe latura de sud a bisericii, a fost deschisă o secţiune S 2, care este poziţionată perpendicular faţă de C5, având următoarele dimensiuni: Lungime 10 m; Lăţime 1,10 m; Adâncime maximă 1 m.

Din punct de vedere stratigrafic în secţiune s-a observat un strat de litieră de cca. 0,10 m iar sub acest strat se observă un strat de sol amstecat cu mortar (cca. 0.10 m), sub acest strat solul este neumblat, la cca. 0.70 m s-au găsit formaţiuni din piatră care fac parte din structura geologică a solului.

În extremitatea de N N-V a complexului a fost observată o movilă şi pentru a verifica dacă în acest loc s-au făcut amenajări antropice s-a deschis o secţiune S 3, cu următoarele dimensiuni: Lungime 7 m; Lăţime 1 m; Adâncime maximă 1 m.

În această movilă sub stratul de litieră a fost găsit un depozit de nisip, care se pare că din punct de vedere geologic nu aparţine zonei. Acest tip de nisip era folosit ca degresant în procesul de producţie al ceramicii, ceea ce ne indică că în această zonă s-a produs ceramică, deoarece există şi cuptoare.

Ultimul punct explorat, care de fapt a fost şi epuizat în această campanie a fost fântâna. Prin îndelungate eforturi a fost curăţită până la talpă, având o adâncime de 12. 5 m şi un diametru de 1 m. Din fântână au fost scoase cantităţi mari de lemn, piatră, mâl şi de la jumătatea adâncimii fântânii au fost recuperate multe fragmente de lemn prelucrat, unele cu urme de arsură, care se presupune că ar fi aparţinut mobilierului din biserică, eventual din catapeteasmă. Fragmentele au fost grupate astfel:

- Elemente din lemn ecarisat folosit pentru îmbinare;
- Talpă din lemn cu scobitură;
- Elemente de grindă fără posibilităţi majore de identificare;
- Fragmente din lemn prelucrate sub formă de arcatură;
- Elemente din lemn de boltire;
- Policandru;
- Cuie de lemn;
- Lemn ecarisat;
- Diverse elemente;

Pentru documentarea şi popularizarea acestui sit arheologic şi a Mănăstirii Secu a fost organizat un simpozion naţional „Rolul

[6] *Mari Cronicari ai Moldovei. Grigore Ureche, Miron Costin, Nicolae Costin, Ion Neculce,* ediţie, studiu introductiv, glosare, repere istorico-literare de Gabriel Ştrempel, Bucureşti, 2003, p. 913.

[7] *Idem*, p. 933.

[8] Arhim. Dionisie Udişteanu, op. cit. p. 169.

https://biblioteca-digitala.ro

Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei", Ediția I, Mănăstirea Secu, 25-27 mai 2012, in acest an se va incerca realizarea celei de a doua ediție a simpozionului și sperăm ca această manifestare științifică să se permanentizeze, iar pentru popularizarea sitului a fost realizat un reportaj de către TVR Iași, în luna noiembrie 2012 întitulat „Taina îngropată în Poiana lui Nifon", difuzat ulterior pe postul TVR 3.

59. Sfârleanca, com. Dumbrăveşti, jud. Prahova

Punct: Castrul şi băile romane de la Mălăieşti

Cod sit: 131522.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 69/2012

Colectiv: Ovidiu Ţentea – responsabil, Alexandru Raţiu (MNIR), Alin Frânculeasa, Bianca Preda (MJIA Prahova), Raluca Bătrânoiu, Cosmin Coatu, Szeredai Norbert, Boda Imola (masteranzi UBB Cluj), Bianca Oltean, Şerban Minu, Claudiu Dinică (studenţi FIB)

Cercetarea arheologică a castrului şi termelor de la Sfârleanca (com. Dumbrăveşti) face parte dintr-un proiect mai amplu intitulat "Reabilitarea zonei cultural-istorice Dumbrăveşti (jud. Prahova)", finanţat de Consiliul Judeţean Prahova.

Prima campanie de cercetări arheologice din cadrul acestui program s-a desfăşurat între 19 septembrie – 23 octombrie 2011. Obiectivul acesteia a fost realizarea unui diagnostic general privitor la gradul de conservare a castrului. În acest scop au fost urmărite în primul rând delimitarea incintelor fortificaţiei şi realizarea conexiunii cu clădirile din interior şi sistemul defensiv. Cercetarea arheologică a sistemului defensiv a fost realizată pe incinta nordică (S 1 şi S 3), pe incinta vestică (S 2) şi pe incinta sudică (S 5). În conexiune cu elementele incintei vestice a demarat şi cercetarea unei barăci din arealul nord-estic al castrului. Înregistrarea datelor cercetării arheologice a fost realizată utilizând sistemul unităţilor stratigrafice (u.s.). În cadrul campaniei din anul 2011 au fost finalizate cercetările în unităţile de săpătură S 1 şi S 3, pe când în celelalte trei unităţi de săpătură cercetarea s-a reluat în 2012. Coroborarea informaţiilor obţinute în cursul etapei de evaluare teoretică şi de teren a potenţialului arheologic al zonei castrului au condus la concluzia că gradul de conservare a elementelor acestuia au valori diferite pe suprafaţa cercetată.

Strategia cercetării arheologice din anul 2012 a avut două obiective: băile (balnea) şi castrul de pământ. La aceasta au participat, pe lângă membri colectivului, studenţi şi masteranzi de la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj şi de la Universitatea din Bucureşti.

Balnea. Băile au fost semnalate în partea nord-vestică a castrului, pe o terasă aflată la o cotă de nivel inferioară cu peste 12 m faţă de terasa pe care era amplasată fortificaţia. Clădirea figurează schiţat pe planul întocmit de C. Zagoriţ în anul 1940, fiind grav afectată în anul 1979 când D. Lichiardopol a efectuat un demers de recuperarea informaţiilor, reuşind să deseneze un profil. Stabilirea strategiei de cercetare a acestei clădirii a ţinut seama de datele menţionate anterior precum şi de rezultatele măsurătorilor geofizice realizate de firma Geomathics în anul 2010. Cercetarea clădirii a fost realizată cu preponderenţă de-a lungul lunii septembrie şi în prima parte a lunii octombrie.

Au fost deschise şi cercetate parţial un număr de 6 suprafeţe cu dimensiunile standard de 5 x 5 m, păstrându-se martori intermediari cu o grosime de 0,50 m. S 1 – S 3 au fost deschise pe acelaşi ax cu orientarea aproximativ N – S, S 4 şi S 5 au fost trasate la est de S 3 şi S 2, iar S 6 la vest de S 2.

În cele 6 suprafeţe în care s-a desfăşurat cercetarea au fost identificate 5 ziduri care delimitează parţial încăperi prevăzute cu instalaţie subterană de încălzire. Zidurile sunt în stadii diferite de conservare, păstrându-se pe înălţimi variabile de la 0,2 m la peste 1,6 m, denumite în continuarea Z 1 – Z 5. Cercetarea anumitor camere a fost realizată până la cotele la care s-a considerat că structurile descoperite pot fi conservate în bune condiţii până la reluarea cercetărilor, preconizată pentru primăvara anului viitor.

Aşadar zidurile Z 1, Z 2, Z 3 şi Z5 delimitează un spaţiu (A) insuficient cercetat pentru a trage concluzia că este vorba de o singură cameră sau va fi fost vorba de o compartimentare pe care să o divizeze. Distanţa dintre Z 2 şi Z5 este mult prea mare faţă de media dimensiunilor din celelalte camere. Zona mediană a acestui spaţiu a fost grav afectată de lucrările efectuate pentru traversarea conductei de apă în urmă cu peste 30 de ani.

Între prelungirea spre est a zidului Z 1 în S 4, zidul Z 2 şi zidul Z 3 se conturează o cameră încălzită (B), care pare a fi traversată prin mijloc, cu orientare NE – SV, de un canal de drenaj (c1). Cercetarea fiind doar în stadiu incipient, nu putem furniza alte date suplimentare.

La nord de această cameră a putut fi identificat un spaţiu, cercetat pe o suprafaţă relativ mică până la nivelul demolării acoperişului (C).

Între zidurile Z 4 şi o posibilă prelungire a zidului Z 3 spre vest (distrusă de conducta contemporană), a fost cercetată parţial o cameră (D) cu subsolul prevăzut cu instalaţie de încălzire. Astfel au putut fi sesizate 9 şiruri a câte 7 rânduri de stâlpi din cărămidă.

În S 6 a fost identificată amprenta unui zid roman dezafectat în perioada contemporană, Z 5, care delimitează spaţiul (A) şi ar putea reprezenta limita vestică a băilor.

Luând în considerare datele arheologice şi topografice din campania anului 2012 putem spune că în acest moment cunoaştem limita sudică a băilor şi posibil limita lor vestică.

În sectorul balnea, descoperirile arheologice de artefacte, după cum era de aşteptat la acest tip de monument, au fost destul de sărace. Inventarul arheologic mobil constă în câteva cuie şi piroane, dintre care cele mai spectaculoase sunt o serie de piroane cu dispozitiv de fixare a tegulae mammatae pe perete, descoperite în dărâmătura aferentă unei camere cu hypocaust.

Conservarea primară a fost realizată prin acoperirea zidurilor şi pilonilor de cărămidă cu material geotextil (netex) şi cu nisip. Materialul tegular rezultat din săpături a fost transportat într-un depozit pus la dispoziţie de primăria Dumbrăveşti, iar fragmentele atipice au fost acoperite cu material protector şi nisip.

Castru. În cursul lunii octombrie, pe lângă finalizarea valorificării documentare a cercetărilor din băi şi lucrările de conservare primară, accentul s-a pus pe delimitarea laturilor de sud şi vest ale castrului.

În castru s-a continuat cercetarea secţiunii S 5, trasată la finele lunii octombrie 2011 în vederea obţinerii informaţiilor privitoare la latura sudică a fortificaţiei. Secţiunea, lungă de 30 m şi lată de 1,5 m a fost ajustată pe lăţimea de 2 m. Astfel am putut surprinde parţial via sagularis, elemente din baza valului şi două fossae. Intervalul dintre ele a fost amenajat la o adâncime mai mare cu aproximativ 0,4 m faţă de nivelul de la care au fost săpate aceste şanţuri. Posibil ca datorită intervalului mic lăsat între aceste şanţuri ca vizibilitatea bazei fosei îndepărtate să nu fi fost corespunzătoare. Rămâne ca aceasta ipoteză să poată fi verificată în momentul analizării înălţimii palisadei.

În vederea obţinerii unor informaţii cât mai precise privind latura vestică, am trasat secţiunea S 6 din cercetarea căreia am

https://biblioteca-digitala.ro

obţinut informaţii parţiale privind elementele de fortificaţie. Am identificat via sagularis, baza valului şi escarpa interioară a fosei vestice. Cercetările din campania 2013 vor clarifica, sperăm, situaţia elementelor constructive de fortificaţie de pe latura vestică (ultima rămasă incertă) a castrului de la Mălăieşti.

Elementele constitutive ale incintei sudice

Identificarea incintei sudice a fost primul obiectiv al cercetărilor din castru din această campanie. Unitatea de săpătură S 5, orientată NNE – SSV, a fost trasată şi începută încă din campania din anul 2011. Dimensiunile iniţiale ale acestei secţiuni au fost de 30 × 1,5 m, dar din motive logistice ce ţin de organizarea de şantier am decis lărgirea acestei secţiuni cu 0,5 m. Marcajul secţiunii a fost realizat printr-o numerotare de la nord spre sud.

În această secţiune s-au conturat următoarele elemente:

Fossa 4 are o deschidere de 3,8 m şi o adâncime de 2,10 m. A fost identificată între 14,20–18 m conturându-se începând cu adâncimea de -0,58 m. Escarpele şanţului au înclinaţia inegală, cea din interior fiind mai abruptă, iar cea exterioară mai lină. Acest aspect este ieşit din tiparele clasice (fossa fastigata – şanţ cu escarpele în forma literei V sau fossa punica – escarpa exterioară mai abruptă decât cea interioară). În umplutura şanţului nu s-au descoperit fragmente ceramice sau alte tipuri de artefacte.

Fossa 5 are o deschidere de 7 m şi o adâncime de -2 m. A fost identificată la 3,20 m sud de fossa 4, între metri 21,20–28,20. Materialul descoperit în interiorul şanţului, exceptând partea superioară a umpluturii cu material ceramic modern, s-a concentrat în partea inferioară a acesteia, fiind compus din fragmente de vase din ceramică. Escarpele şanţului au înclinaţia inegală, identică cu cele din fossa 4.

La fel ca şi în cazul incintei nordice fossa mai depărtată are dimensiuni mai mari; până în acest moment nu cunoaştem analogii în alte castre. Diferenţa majoră dintre cele două laturi ale castrului este distanţa dintre şanţuri, astfel pe latura nordică este de 9 m, pe când pe cea sudică de doar 3 m.

Via sagularis a fost surprinsă pe o lăţime de 2,80 m, între 0–2,80 m, dar lăţimea totală pe această latură o vom cunoaşte abia după deschiderea unei noi unităţi de săpătură în prelungirea S 5. În secţiune via sagularis are aceeaşi structură şi dimensiuni cu secvenţa acestui drum surprinsă în S 2, în cadrul campaniei din 2011.

Valul de pământ este foarte aplatizat pe această latură sudică, prezenţa acestuia abia se distinge între metri 12–14, iar dimensiunile reale ale acestuia pot fi doar presupuse.

Forma şi dimensiunile exacte ale sistemului de fortificaţii ale castrului de la Mălăieşti vor putea fi obţinute doar în urma finalizării cercetărilor de pe latura sa vestică

Baraca B1 (S 4 – latura estică). Cercetarea acesteia a început în campania precedentă. Cercetările din B1 în anul 2012 au avut o amploare mai redusă, în mare parte din cauza numeroaselor fronturi de lucru deschise simultan şi a prioritizării acestora. Cercetarea din B1 s-a concretizat, astfel, prin curăţarea suprafeţei excavate în 2011 şi atingerea nivelului podelei din lut a barăcii. Descoperirile de artefacte au fost în consecinţă mai sărace, dar se evidenţiază câteva piese precum un bol din sticlă, un fragment de mortarium sau mai multe fragmente de amfore. Elementele constructive s-au păstrat, fiind descrise pe larg în raportul din anul 2011.

Rămâne neclară maniera de realizare a laturii sudice a fortificaţiei datorită conformaţiei terenului, respectiv proiectarea colţului sud-vestic al castrului. Sperăm ca aceste elemente, precum şi finalizarea cercetării barăcii din S 2, S 4 şi a complexului din S 2 (anume calota unui cuptor, descoperit în campania 2011) să poată fi realizate în cursul campaniei din anul viitor.

Artefactele descoperite în cele două secţiuni cercetate în campania 2012 din sectorul Castru, anume S 5 şi S 6, se încadrează în descoperirile tipice pentru un castru de secol II din avangarda Imperiului roman. Ceramica este, ca de obicei, predominantă şi foarte fragmentată, tipurile de vase clasându-se în categoria veselei de servit şi a recipientelor pentru lichide. Astfel, fragmentele de amforă sunt cele mai frecvente descoperiri, dar nu lipsesc şi fragmente din căni, cupe sau oale de dimensiuni mai mici. Din categoria materialului din metal reţinem un fragment din buza unui vas din bronz, probabil o caserolă, descoperit în valul de pe latura sudică.

Dintre descoperirile din baraca B1 amintim bol din sticlă, un fragment de mortarium, şi mai multe fragmente de amfore.

Principalele direcţii urmărite în cercetarea acestui castru în cadrul campaniei din anul 2013 vor fi concentrate pe aceleaşi două obiective principale din cadrul sitului arheologic de la Mălăieşti (sat Sfârleanca, com. Dumbrăveşti): castrul şi băile romane. Astfel avem în vedere:

- completarea cercetării sistemului de fortificaţie de pe laturile de sud şi de vest, de asemenea şi unificarea prin măsurători topografice a cercetărilor din cele trei campanii;
- finalizarea cercetării barăcii B 1 în S4;
- identificarea clădirii comandamentului (principia); aceasta este cea mai importantă clădire din castru, iar orientarea sa lămureşte în fapt orientarea întregului castru: porţi, drumuri, barăci, grajduri, etc.;
- continuarea cercetării în băile castrului, în funcţie de disponibilitatea terenului pentru săpătură şi de gradul de cooperare a autorităţilor locale în această chestiune.

Deoarece considerăm că implicarea comunităţilor locale are un efect pozitiv pentru protejarea şi promovarea patrimoniului cultural imobil în general, au fost realizate dezbateri cu autorităţile publice locale la Dumbrăveşti (27 septembrie). De asemenea, spre finalul campaniei arheologice 2012 a fost organizată o conferinţă de presă la sediul Muzeului Judeţean de Istorie şi Arheologie Ploieşti (24 octombrie).

Abstract:

In 2012, the archaeological excavations at Mălăiești were focused on two major objectes of the site: the Roman baths (balneal) and the fort (timber phase)

The baths have been uncovered in the north-western part of the fort, on a terrace with 12m lower than the one where the fortification is located. There have been opened and partially investigated 6 research surfaces, having standard sizes of 5 × 5m and intermediary baulks of 0,5m. Within these excavation units were identified 5 walls which outline partially a series of rooms equiped with subterranean heating instalation. The walls are in various stages of preservation, with an elevation between 0,2 m up to 1,6 m. A major objective of the future archaeological campaigns in here is to finish the full excavation of the baths.

The excavations in the camp aimed to outline the southern and western sides. On the western side it was resumed and finalised the investigation commenced in 2011 in S 5; as a result was possible to upgrade the data concerning the defenisve system, consisting of the vallum (earthen rampart) and two fossae. On this side was also identified the via sagularis. In order to investigate the western side of the camp was opened S 6; in here there were partially uncovered elements of the fossa, vallum and via sagularis. The excavation of this section was not yet completed. For the 2013 archaeological campaign we envisage to finalise two objectives: the fortification system along the western side and the area opened by a research surface in the barrack B1/S4.

https://biblioteca-digitala.ro

60. Slava Rusă, com. Slava Cercheză, jud. Tulcea [(L)Ibida]

Punct: Cetatea Fetei

Cod sit: 161277.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 81/2012

Colectiv: Mihaela Iacob, Dorel Paraschiv, George Nuţu, Marian Mocanu, Iuliana Costea, Vera Rusu, Liliana Marcu, Jeni Efimov (ICEM Tulcea), Costel Chiriac, Dan Aparaschivei, Alexander Rubel, Andrei Opaiţ, Lucian Munteanu (IA Iaşi), Lucreţiu Mihăilescu-Bîrliba, Simina Stanc (UAIC Iaşi), Andrei Soficaru (ICAFR Bucureşti), Natalia Mateevici (Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei - Chişinău), Alina Neagu (absolventă FIB), Ştefan Honcu, Sever-Petru Boţan, Roxana Coadă, Violeta Dobrescu, Vlad Nadă, Bogdan Voicu, Ion Coropceanu, Dan Prisecaru, George Aaniţei, Ana Odochiciuc, Diana Stan, Cristina Nica, Silvian Man (doctoranzi, masteranzi şi studenţi UAIC Iași), Claudia Radu (masteand UBB Cluj), Bogdan Tudorache (masterand FIB), Ciprian Turică, Sorin Costea, Valentina Patriche (studenţi UDJ Galaţi), studenţi UAIC Iaşi şi UDJ Galaţi

Cercetările, finanţate de MC, ICEM Tulcea, Asociaţia Ibida, Gianni Alexandrescu (Iaşi) şi Hristu Caraman (Tulcea), s-au desfăşurat în lunile iulie – august 2012, pe mai multe sectoare. Tot materialul ceramic a fost spălat restaurat, prelucrat şi depozitat pe şantier.

Sectorul Curtina G – Turnul 8

S 1

La curăţenie, în zona intra muros, au fost descoperite mai multe monede datate în sec. IV p. Chr. În extra muros, în primele carouri, au apărut trei denari (doi republicani şi unul imperial), căzuţi din profilul de V; aceştia fac parte din tezaurul descoperit în campaniile anterioare: Numărul pieselor din tezaur a ajuns la 28.

S 3

În S 3, secţiune situată extra muros, la 3 m E de S1, a fost cercetat edificiul roman timpuriu secţionat de incinta romano-bizantină. Edificiul a fost demantelat cu prilejul construcţiei incintei, până la nivelul plintei acesteia din urmă. În campaniile anterioare, în această secţiune fuseseră identificate trei ziduri paralele, dispuse aproape perpendicular pe incinta romano-bizantină. În S1 se găseşte colţul de NV al edificiului.

Zidul nr. 1 a fost surprins pe o lungime de 7 m (pe latura de E), până când acesta intră în profilul de V al secţiunii. Zidul se compune din cinci „tronsoane”, acesta fiind „secţionat” de două intrări, dacă nu avem de-a face cu un stilobat. Succesiunea este următoarea: zid, intrare, zid, intrare, zid. Grosimea zidului e de 0,60 – 0,65 m. Înălţimea maximă la care se păstrează acesta este de 0,75 m (cu fundaţie), aceasta din urmă având 0,30 m. Deci, de la nivelul primei „intrări”, păstrată integral, până la coama zidului avem 0,45 m. Celei de-a doua „intrări” nu i-au fost surprinse dimensiunile, deoarece zidul este deteriorat în această zonă. Ultimul „tronson” al zidului nr. 1, situat la N, are „talpa” fundaţiei cu 0,32 – 0,35 m mai sus decât porţiunile anterioare.

Zidul nr. 2 este situat la 2,35 m E de zidul 1. Traseul acestuia a putut fi observat pe o lungime maximă de 12,5 m (pe latura de E), până la intrarea în profilul de E al S 3. Succesiunea „tronsoanelor” zidului este următoarea: zid, intrare (stilobat?), negativ. Acesta are aceeaşi grosime şi se păstrează pe aceeaşi înălţime maximă ca zidul 1. Zidul nr. 2 a fost demantelat integral în partea de N (inclusiv fundaţi), de la 2,30 m N de incinta romano-bizantină. Negativul se observă mai bine spre zona de N. În profilul de V al secţiunii a fost descoperit un tezaur compus din 204 monede din bronz; ultimele piese se datează în timpul împăraţilor Valens şi Valentinian. Tezaurul a fost găsit chiar în interiorul negativului, la 0,30 m de altitudinea maximă la care acesta se păstrează. Aproape toate piesele erau grupate, deci se pierduse o pungă.

La 2,8 m E de zidul 2 se găseşte zidul nr. 3. Acesta are grosimea de 0,85 m şi se păstrează pe o lungime de 0,95 m (latura de E), respectiv 0,75 m (cea de V). Elevaţia se păstrează pe o înălţime de 0,60 – 0,65 m. Până la cca. 12,1 m spre N de incintă au fost surprinse porţiuni din negativul acestui zid.

A fost surprins un singur nivel de funcţionare al edificiului, datat, pe baza materialului ceramic (veselă de masă provincială, amfore Pseudo-Cos, heracleene Šelov B) şi vitric (trei unguentarii), cel mai târziu la mijlocul sec. II p. Chr. Nivelul este puternic incendiat; pe acesta au fost surprinse numeroase ţigle de la acoperiş. Spre profilul de V al S 3 se observă o groapă ce perforează nivelul de funcţionare al edificiului. Aceasta are o lăţime de 0,60 m (pe latura N – S) şi o adâncime de 0,90 m. Probabil avem de-a face cu un mormânt romano-bizantin, căruia i-am surprins extremitatea estică.

În ceea ce priveşte demantelarea edificiului, considerăm că s-a produs în două etape:

- prima etapă poate fi plasată cronologic la începutul sec. IV, când zidurile au fost „rase” până la nivelul superior al fundaţiei viitoarei incinte;
- a doua etapă se datează la sfârşitul sec. IV, când porţiuni a ceea ce mai rămăsese din ziduri au fost demontate complet (inclusiv fundaţiile) după cum demonstrează tezaurul descoperiz în negativul zidului nr. 2.

Nu ştim, în actualul stadiu al cercetărilor, dacă edificiul avea vreo legătură cu zidul roman timpuriu de la N de turnul 8, descoperit în S2 şi S 4 în campania precedentă.

La cca. 0,30 – 0,35 m de nivelul de funcţionare al edificiului am descoperit un alt nivel, căruia-i corespunde, în zona de mijloc a profilului dintre S 3 şi S 2, o locuinţă de suprafaţă reaşizată din chirpici. Zona respectivă fusese bulversată de o groapă pentru reinhumarea unor schelete (M 2 / 2010) şi de o intervenţie medievală timpurie, după cum demonstrează un fragment de la un vas-borcan datat în sec. X – XI, descoperit la 0,10 m mai sus de nivelul podelei locuinţei.

Observaţii cu privire la incinta romano-bizantină

Între zidurile 1 şi 2, fundaţia incintei are o înălţime de 0,50 m. Lăţimea plintei e cuprinsă între 0,08 şi 0,25 m. Între zidurile 2 şi 3, fundaţia are o înălţime cuprinsă între 0,50 m (la V, spre zidul 2) şi 0,70 m (la E, spre zidul 3). Lăţimea plintei în această zonă e de cca. 0,10 m. La est de zidul 3, practic fundaţia dispare. Avem de-a face cu o singură asiză cu o înălţime maximă de 0,20 m. Lăţimea maximă a plintei e de 0,25 m. Se observă că „talpa” fundaţiei coboară spre E, spre joncţiunea cu turnul 8.

Profilul dintre S 3 şi S 2

Profilul a fost demontat până la ultimul nivel de funcţionare a incintei. S-a săpat într-un strat masiv de dărâmătură din pietre, cărămizi şi mortar, gros de 2,90 – 3 m. Au fost recuperate numeroase cărămizi întregi şi fragmentare, unele având marcă de fabricant. Pe nivel a fost descoperit un folles de la Justinus II şi Sophia.

S 4

În S 4, la curăţenie, a fost descoperită o farfurie fragmentară din sticlă, datată la sfârşitul sec I sau în prima jumătate a sec II p. Chr. În profilul de E, pe ultimul nivel de funcţionare a incintei, a apărut un inel din bronz.

Conservare primară

Zidurile edificiului roman timpuriu au fost restaurate pe toată lungimea pe care au fost surprinse în S 3.

Au fost restaurate porţiuni din interiorul turnului 8 – faza târzie

https://biblioteca-digitala.ro

a acestuia, contrafortul şi porţiuni ale zidului de incintă. S-au folosit blocuri de calcar şi cărămizi recuperate din săpătură.

Sectorul X

În scurta campanie pe care am desfăşurat-o în anul 2012 în sectorul X am urmărit, pe de-o parte, conservarea edificiilor şi a complexelor identificate până acum, dar şi profilarea unor elemente specifice din reţeaua urbanistică a cetăţii.

Astfel, pentru primul obiectiv am verificat şi am îmbunătăţit protecţia zidurilor edificiilor din secţiunile X şi X1, cu o atenţie aparte asupra acelor complexe ce urmează a fi restaurate.

În ceea ce priveşte intervenţia arheologică propriu-zisă, s-a insistat asupra secţiunii X1, caroul 1 intramuros, spre nord faţă de edificiul cu zid adosat săpat parţial în anul precedent (E2). Din acest zid, situat în caroul 2, am reuşit să scoatem până la 0,77 m din elevaţie. Ni s-a confirmat astfel ipoteza că a fost adăugat ulterior, iar tehnica de construcţie era una absolut rudimentară, fiind ridicat în grabă. Rolul său, aşa cum reiese din dispunerea edificiului de care se leagă (E2), dar şi a celui care intră în profilul de est al secţiunii X1 (E3), era acela de a închide o cale de acces dintre cele două complexe. După intervenţiile din acest an, la zidul de N al E2, care este prăbuşit, ne-am adâncit până către 0,85 m la capătul de N şi 1,25 m în colţul zidului, pe profilul de V.

Spre vest de acest zid am continuat să ne adâncim într-un strat consistent de dărâmătură, cu piatră mică şi medie scursă de pe versant, o cantitate destul de mare de ceramică, un fragment de aplică de bronz cu un orificiu de prindere, precum şi oase de animale.

Pentru campania următoare ne propunem să încheiem săpătura din secţiunile X şi X1 pentru a avea o situaţie coerentă a întregii zone din sectorul de la curtina X.

Sectorul Necropolă

În campania 2012 au fost cercetate doar trei morminte (unul colectiv şi două individuale):

M 0141:

Secţiunea 0 din faţa turnului 10 a fost prelungită spre nord cu o casetă de 3x3 m (notată B); între această casetă şi secţiune s-a păstrat un martor de 0,50 m grosime; în interiorul secţiunii s-a delimitat o altă casetă (notată A) de 3x3 m cu scopul de a delimita groapa mormântului M 0141;

Caseta A:

- De la nivelul lăsat în 2011 (adâncime 1,78-2 m) săpătura s-a adâncit cu 0,20 m;
- S-au mai găsit oase umane, de animale, ceramică, cărămizi, ţigle şi pietre;
- S-au curăţat şi îndreptat profilele de vest şi de nord;
- Sub groapă la 1,90 m adâncime şi spre profilul de sud al casetei, a fost găsit un complex de ceramică, oase de animale şi pietre.

Caseta B:

- La între nivelul de călcare şi 0,40 m adâncime s-au găsit obiecte moderne şi pietre;
- La 0,65 m au fost descoperit un nivel de pietre ce ocupă jumătatea nordică a casetei; acesta are formă neregulată şi nu are mortar; pe nivel s-au identificat fragmente de cărămizi şi de amfore; acest nivel a fost lăsat pe loc;
- În jumătatea sudică a casetei săpătura a ajuns până la 2,10 m; de la 0,65 m şi până la această adâncime au fost găsit numeroase oase umane, cca. 10 oase de animale, un fragment de pahar de sticlă şi două piese de fier; oasele umane se concentrau pe diverse adâncimi în colţul de sud-est al casetei;
- Profilul de sus, vest şi de est au arătat foarte clar că este vorba de o groapă ce avea drept „capac" o dărâmătură de pietre;
- Oasele umane excavate nu se aflau în conexiune anatomică, provin de la indivizi de toate vârstele şi ambele sexe; unele dintre ele au urme de lovituri perimortem, iar altele sunt sparte din vechime; există un grad mare de fragmentare şi întregi sunt doar unele vertebre sau oase de la mâini şi picioare;
- Este posibil ca aceste oase să fi fost aduse din altă parte şi aruncate aici; în acest stadiu al cercetării nu se poate aprecia dacă este vorba de o groapă comună sau un şanţ de apărare ce a fost umplut ulterior.

M 0157:

- Mormântul a fost descoperit pe un drum agricol la nord-vest de cetate, datorită ploilor care au scos la suprafaţă mare parte din craniu;
- Orientare = SW 22 – NE 4;
- Scheletul se afla depus în decubit dorsal cu membrele superioare întinse şi paralele cu corpul; mâna stângă era aşezată pe porţiunea proximală a femurului; membrele inferioare întinse şi paralele; din oasele picioarelor se observau parţial bucăţi de calcanee şi talusuri; tibiile erau rupte în treimea proximală; craniul era uşor culcat pe dreapta cu mandibula în conexiune; tot în conexiune se aflau şi claviculele, coastele şi coloana vertebrală; oasele antebraţelor se aflau în pronaţie;
- Lungime schelet = 1,51 m; lăţime = 0,38-0,44 m; adâncime = 0,16-0,20 m (faţă de nivelul actual de calcare);
- Nu s-a descoperit nici un obiect de inventar.

M 0158:

- Schelet de copil care se afla la cca. 9 m de M 0157 şi descoperit la nivelul de călcare actual;
- Orientare = NE 6 – SW 24;
- Craniul avea partea superioară lipsă, ca de altfel şi mare parte din schelet;
- S-au identificat cinci coaste, câteva bucăţi de vertebre, iliumul stâng şi dentiţia.

Sectorul Fântâna Seacă

Cercetările din acest punct situat în zona extramurană a oraşului (L)Ibida au avut drept scop lămurirea planimetriei edificiului I (notat E 1) a cărui cercetare a început în anul 2007 şi stabilirea limitei sale spre vest.

Astfel, în campania anului 2012 a fost prelungită secţiunea S V spre vest ajungând la dimensiunile 5x15 m. Nivelul arheologic a fost surpins la adâncimea de 0,40-0,60 m şi constă într-un strat consistent de dărâmătură compactă formată din blochete de dimensiuni mici şi medii, fasonate sumar. Sub acest nivel a fost descoperit un strat de tegulae şi imbrices sub care a apărut nivelul de călcare.

A fost descoperit un zid de compartimentare orientat SV-NE format din blochete de dimensiuni medii, sumar fasonate, legate cu pământ şi având lăţimea de 0,60 m. La S (cca. 2,5 m) de acesta a fost descoperit un tezaur format din 40 de monede de secol IV p.Chr. şi o fibulă de tip Zwiebelknopffibel Keller/Pröttel 3/4B încadrată în intervalul 330-400/415 p.Chr.[1] Această variantă de ZkF este majoritară şi la (L)Ibida[2], la fel ca la Halmyris[3] şi în majoritatea siturilor din perioada romană târzie din Imperiu. La N de zid a fost descoperit nivelul de funcţionare al edificiului (–1-1,10 m) constând într-o podea din lut bine tasat. Spre profilul de E, parţial intrat în acesta, a fost descoperit un pavaj de formă eliptică alcătuit din cărămizi arse, dispuse orizontal şi delimitate pe margini de altele dispuse vertical. La cca. 0,20 m de acest pavaj a fost descoperită o cuvă din calcar a cărei utilizare lasă să se întrevadă o funcţionalitate agricolă, probabil

[1] Ph. M. Pröttel, *Zur Chronologie der Zwiebelknopffibeln*, JRGZM (Mainz), 1988, p. 372, fig. 11.

[2] Dacă avem în vedere descoperirile mai vechi, vezi A. Opaiţ, O săpătură de salvare în oraşul antic Ibida, SCIVA, 42, 1-2, 1991, p. 43-44, nr. 31-33, fig. 17.

[3] G. Nuţu, Le "Zwiebelknopffibeln" da Halmyris (Provincia Scythia), Quaderni friulani di archeologia (Udine), 20, 2010, p. 102, graficul nr. 3.

https://biblioteca-digitala.ro

aceeaşi cu a pavajului. Un chiup, cu dimensiuni asemănătoare celor descoperite în anii anteriori a fost descoperit în profilul de N a secţiunii (–0,70 m).

Ceramica este slab reprezentată; majoritatea fragmentelor aparţin unor amfore Dressel 24, „Proto" LR2 şi unor recipiente pentru pregătirea mâncării (vasa conquinatoria). Totuşi, descoperirea tezaurului de monede şi a fibulei ne determină să revizuim ipoteza iniţială cu privire la caracterul exclusiv agrar al edificiului.

În aceste condiţii, fără a devansa concluziile cercetărilor viitoare, se poate afirma că edificiul I (E I) este format din două planuri – unul cu funcţionalitate agricolă (magazie, zone pentru uscarea cerealelor, moară de măcinat) – şi unul folosit pentru locuire de către proprietarii săi. Ipoteza iniţială privind o locuire sezonieră în zonă nu mai poate fi susţinută în lumina noilor descoperiri şi, la fel ca în alte două cazuri de locuire rurală în proximitatea oraşului antic[4], este vorba de edificii aparţinând unei comunităţi agricole periurbane, bine închegată. Interesantă este şi descoperirea fibulei de tip ZkF (în zonă mai sunt cunoscute mai multe fragmente provenind de la asemenea fibule) deoarece acestea sunt considerate accesorii vestimentare folosite mai ales în rândul militarilor şi aparatului administrativ.

Cercetările viitoare se vor extinde spre nord şi vest pentru clarificarea planimetriei edificiului şi rolului său în cadrul aşezării rurale din punctul Fântâna seacă.

61. Stelnica, com. Stelnica, jud. Ialomiţa

Punct: Grădiştea Mare

Cod sit: 94508.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 62/2012

Colectiv: Vlad V. Zirra – responsabil, Mircea Babeş – consultant ştiinţific, Anca Ganciu (IAB), Gheorghe Matei – responsabil (MJ Ialomiţa)

În această campanie obiectivul principal a fost continuarea săpăturilor sistematice în zona de nord a necropolei, situată în imediata apropiere a unei clădiri dezafectate (moara). În acest scop a fost finalizată secţiunea S. 44 (48 x 3 m) începută în campania 2011 şi trasată o nouă secţiune paralelă cu aceasta, S. 45, orientată E-V, cu dimensiunile de 38 x 3 m.

Vestigii medievale şi moderne. Cercetările arheologice din această campanie au dus la descoperirea în principal doar a unor fragmente ceramice răspândite în principal în jumătatea estică a zonei cercetată. Complexele propriu-zise descoperite sunt puternic deranjate. A fost cercetată o posibilă locuinţă medievală (limitele acesteia nu au putut fi delimitate) din care s-a păstrat doar un cuptor dezafectat care suprapunea o groapă cu inventar ceramic (farfurie fragmentară).

Perioadei contemporane îi aparţin două descoperiri: un şanţ cu ţeavă şi resturi de la o fundaţie modernă. Şanţul modern a fost surprins anterior în S. 44, c. 11 – 12, -0,50 m.

Necropola getică. In campania 2012, au fost cercetate nouă morminte de epocă getică: patru morminte de incineraţie cu oasele depuse în urnă cu sau fără capac (dintre care un mormânt colectiv cu patru urne), un mormânt de incineraţie cu oasele depuse în groapă (?) şi trei morminte de înhumaţie.

Numărul redus de descoperiri funerare rezultate atât în urma acestei campanii cât şi a campaniei anterioare, comparativ cu descoperirile din anii precedenţi, ar putea sugera faptul că ne aflăm în limita unei aglomerări de morminte. În acelaşi timp, numărul tot mai mare de descoperiri de oase umane fără context funerar, ar putea putea fi rezultatul distrugerilor masive provocate de construcţiile moderne aparţinând fostei ferme zootehnice (resturi de fundaţie, dale de piatră şi strat de pietriş cu o grosime de aproximativ 0,30 m).

Mormintele de incineraţie cu oasele depuse în urnă cu sau fără capac. Din această categorie au fost cercetate patru morminte (M. 400, M. 403, M. 404 şi M. 406.1-406.4). Urnele sunt depuse în poziţie verticală sau culcată. Poziţia urnei nu este determinată de dimensiunile urnei. Numărul capacelor variază de la unul până la două capace, excepţie face M. 403, urnă fără capac. Urnele: amfore întregi sau depuse sub forma unor aglomerări de fragmente ceramice (M. 400, M. 406.2, M. 406.4), vase de dimensiuni mari sau medii, lucrate cu mâna (M. 403, 404), căni lucrate cu mâna (M. 406.1, M. 406.3). Capacele: picior de amforă (M. 400, M. 406.2), aglomerare de fragmente ceramice provenind de la un vas borcan, cană sau strachină lucrată cu mâna (M. 404), castron lucrat cu mâna (M. 406.3). În cazul M. 406.1 avem două capace: fund de vas lucrat cu mâna şi perete de amforă depus sub fundul de vas. Inventarul funerar este relativ sărac şi în stare fragmentară: mărgică de sticlă, fragment brăţară de bronz, obiect de lut (M. 404).

Morminte de incineraţie cu oasele depuse în groapă. În această campanie a fost cercetat un singur posibil mormânt de acest tip (M. 405). Se prezintă sub formă unor aglomerări de amfore (patru) depuse parţial întregi. Jumătatea superioară a amforelor era depusă în poziţie verticală şi înconjurată de fragmente ceramice provenite din partea inferioară a amforelor. Oasele calcinate sau găsit relativ dispersate în jurul amforelor, în cantitate mică şi în interiorul piciorului aparţinând amforei 4, şi care era detaşat de amforă. În acest moment nu se poate preciza dacă fragmentele depuse în jurul amforelor provin de la o singură amforă sau de la multe vase. În acelaşi timp este destul de greu de precizat dacă avem un mormânt de incineraţie cu oasele depuse în groapă. Cert este faptul că mormântul (?) 405 reprezintă un ritual funerar aparte, nedocumentat până în prezent la Stelnica. În acelaşi timp nu excludem posibilitatea ca M. 405 să reprezinte de fapt de fapt vase de ofrandă pentru M. 406.1 – 406.4, dat fiind faptul că cele patru amfore se aflau dispuse aproximativ în marginea gropii lui M. 406.1 – 406.4.

Mormintele de înhumaţie - au fost cercetate patru morminte de inhumaţie. Toate mormintele aparţin unor indivizi adulţi. Până la analiza antropologică nu putem face precizări privind vârsta indivizilor. Într-un singur caz mormântul era puternic deranjat. În două situaţii scheletele erau în conexiune anatomică parţială (M. 402, 408). Orientarea mormintelor de înhumaţie variază între S – N (M. 402, M. 408), SSE – NNV (M. 401), ESE – VNV (M. 407). Inventarul funerar apare în cazul M. 407, reprezentat printr-o lespede depusă la picioare şi un cuţit de fier fragmentar M. 408.

În ceea ce priveşte cronologia descoperirilor funerare, aceasta rămâne neschimbată[1], respectiv sec. IV – III a.Chr.

Alte descoperiri. În S. 44, c. 21, -0,44 m a fost suprinsă continuarea şanţului cercetat în S. 43, campania 2011. Latura vestică a şanţului este suprinsă parţial, latura estică este în trepte înspre sud. Inventar: craniu de porc, depus cu partea superioară în jos, fragmentar, lipsă maxilarul, fragmente ceramice getice (apucătoare vas treflată) şi ceramică aparţinând Evului Mediu, obiecte de fier.

Şanţul de formă ovală, cercetat anterior în S. 44. c. 11 – 13, -0,50 m continuă în S. 45 în c. 7-8. Inventar: os uman, aşchie silex, fragmente ceramice atipice.

Ar mai fi de notat faptul că în nici unul dintre cazuri nu s-a

[4] L. Mihailescu-Bîrliba, *Résultats preliminaries des fouilles d'Ibida, secteur extra-muros,* SAA 9, 2003, p. 341-348.

[1] N. Conovici, Gh. Matei, N. Conovici, Gh. Matei, *Necropola getică de la Stelnica-Grădiştea Mare (jud. Ialomiţa)*. Raport general pentru anii 1987-1996, Materiale şi cercetări arheologice (serie nouă) 1, 1999, p. 99-144.

https://biblioteca-digitala.ro

putut observa zona de închidere a şanţurilor .

Funcționalitatea acestor două şanţuri rămâne incertă. Este de subliniat faptul că în interiorul acestor şanţuri („ringuri") au fost cercetate şi câteva morminte de înhumaţie sau incineraţie.

Datarea şanţurilor. În ceea priveşte datarea acestor "ringuri", dacă ar fi să luăm în considerare prezenţa mormintelor getice, ar fi posibil de plasat în intervalul cronologic al sec. IV – III a.Chr. Prezenţa unor fragmente ceramice sporadice aparţinând culturii Coslogeni nu este suficientă pentru a atribui aceste „ringuri" epocii bronzului.

Cultura Coslogeni. Au fost cercetate două (?) gropi, una în S. 44, c. 22, - 1,30 m (-0,90 m fără gunoi), a fost cercetată o groapă Coslogeni (?), (Gr. 120). Adâncimea gropii de la nivelul la carea fost surprinsă este de 0,54 m. Inventar: fragmente de copaie, lipitură, două obiecte de fier corodat, lamă cuţit de fier, întregibilă, puternic corodată, solzi de peşte, omoplat animal, două fragmente ceramice Ev Mediu.

Materialul ceramic şi inventarul funerar este depozitat temporar la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" pentru restaurare şi cercetare după care urmează a fi depozitat definitiv la Muzeul Judeţean Ialomiţa. Materialul osteologic uman se află depozitat temporar la Institutul de Arheologie unde urmează a fi analizat de către dr. Ph. Charlier şi Laetitia Laquay. Documentaţia de şantier se află la Institutul de Arheologie.

Campaniile imediat următoare au ca scop extinderea cercetărilor spre nord, pentru delimitarea limitei nordice a necropolei.

Dată fiind situarea necropolei, în curtea fostului IAS, care a afectat puternic situl, prin deplasări masive de pământ şi diferite construcţii, este practic imposibilă orice propunere de conservare.

Parte din materialul ceramic şi inventarul funerar se află expus în expoziţia permanentă a Muzeului Judeţean Ialomiţa.

Abstract:

The point „Grădiştea Mare" is situated at the Danube River, in the place "Balta Borcei", at north by the bridge Feteşti-Cernavodă. It is a surface by 15 ha and 0,50-2,00 m height.

The research is focused on the cemetery from IV-III BC. In the same time, we have discovered vestiges from other periods: Neolithic Age (Boian culture), Bronze Age (Coslogeni culture), late medieval age and modern period.

Discoveries from medieval age and modern period are represented by one dwelling house, pit props and one trench covered with bricks that belong to the mill.

From the IV-III century BC cemetery, in this year we discovered nine graves: four inhumation graves (M. 401, 402, 407, 408), one grave with cremated bones put in an pit (M. 405) and four graves with cremated bones in urns (M. 400, M. 403, M. 404 şi M. 406.1-406.4). The funeral ritual and funeral inventories is very poor and is similar with the other graves discovered until now. A few graves are disturbed by the mechanics work from modern period.

From Coslogeni culture we discovered two pits.

62. Suceagu, com. Baciu, jud. Cluj

Punct: Oradba

Cod sit: 55909.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 23/2012

Colectiv: Coriolan Horaţiu Opreanu – responsabil, Sorin Ilie Cociş, Ioan Stanciu, Vlad-Andrei Lăzărescu (IAIA Cluj)

Cercetările în cadrul sitului de la Suceag au fost reluate în anul 2012, obiectivele principale rămânând aceleaşi, respectiv clarificarea succesiunii de locuire precum şi planimetria fiecărei aşezări în parte. Maniera în care s-au întreprins noile cercetări a fost una puţin schimbată în sensul în care anterior cercetările arheologice de teren propriu-zise s-a încercat clarificarea unor probleme deja existente cum ar fi spre exemplu unificarea diferitelor rezultate ale cercetărilor anterioare şi transpunerea acestora pe o hartă topografică actuală. Importanţa unei astfel de întreprinderi în combinaţie cu un studiu geologic intens poate duce la o mai bună înţelegere a alegerii locului respectiv dar şi structura internă a acesteia.

O altă noutate în ceea ce priveşte cercetarea non-invazivă a sitului este reprezentată de efectuarea unei serii de prospecţiuni geofizice în vederea stabilirii existenţei unor posibile complexe arheologice ce ar putea fi identificate utilizând această metodă, spre exemplu cuptoare sau structuri din piatră. Un alt obiectiv al acestor prospecţiuni a fost stabilirea extinderii aşezărilor la orizontală astfel putându-se concepe o strategie de cercetare argeologică a sitului.

Logica amplasării săpăturilor din campania 2012 a fost determinată pe de-o parte de o problemă practică, respectiv problema proprietăţilor din teren şi a unei sume limitate de bani primită dar şi una de logică arheologică în ideea în care lipseşte deocamdată o estimare a densităţii locuirii din fiecare epocă în parte pe întreaga extindere estimată a sitului. Pornind de la aceste considerente, anul acesta au fost deschise trei secţiuni având dimensiunile de 10 x 2 m cu interval de 10 m între acestea. Ulterior, datorită aglomerării contextelor arheologice identificate în secţiunea S3/2012, o altă secţiune având aceleaşi dimensiuni a fost deschisă la E de S3/2012 lăsându-se un martor stratigrafic de 1 m între ele (S4/2012 = 10 x 2 m). Planul şi adâncimile la care s-au descoperit materiale arheologice au fost executate şi înregistrate cu staţia totală. Cercetarea în suprafaţă a fost documentată cu planuri, profile, fotografii, iar contextele arheologice cu fişe de context după modelul propus de MOLAS Londra (GB). Materialele arheologice au fost înregistrate într-o listă de inventar digitală.

Principalul rezultat al cercetărilor a fost descoperirea şi dezvelirea unei structuri romane de mari dimensiuni având numeroase compartimentări, necunoscută până acum. În momentul actual nu este posibilă stabilirea planului complet al acestei structuri extrem de interesante, acest element fiind unul dintre obiectivele principale ale campaniilor ulterioare.

A fost realizat un nou plan topografic al întregului sit arheologic cu amplasarea corectă a noilor structuri descoperite precum şi corelarea acestor date cu prospecţiunile geofizice.

Datele obţinute creează o nouă imagine asupra dispunerii interne a structurilor care formează situl de la Suceagu. Scopul principal al campaniilor următoare va fi reprezentat de săparea în întregime a clădirii.

Utilizarea rezultatelor prospecţiilor geomagnetice va permite amplasarea precisă în teren a viitoarelor suprafeţe ce vor fi săpate.

https://biblioteca-digitala.ro

63. Sultana, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi

Punct: Malu Roşu

Cod sit: 104216.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 26/2012

Colectiv: Radian Romus Andreescu – responsabil, Cătălin Alexandru Lazăr, Mihai Florea, Vasile Opriş, Mădălina Voicu, Constantin Haită, Valentin Radu, Gabriel Vasile, Adrian Bălăşescu (MNIR), Theodor Ignat (MM Bucureşti), Cătălin Nicolae, Mihaela Golea, Laura Șendrea (FIB), Mihaela Danu (UAIC Iaşi), Valentin Parnic, Marian Neagu (MDJ Călăraşi), studenţi, masteranzi şi doctoranzi FIB şi UAUIM Bucureşti

Cercetările de la Sultana - Malu Roşu, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi se desfăşoară în cadrul proiectului Începuturile civilizaţiei europene. Neo-eneoliticul la Dunărea de Jos, coordonat de Muzeul Naţional de Istorie a României.

Scopul cercetării în campania 2012 a fost reprezentat de continuarea săpăturilor arheologice şi a cercetărilor interdisciplinare din cadrul sectorului terasă, în care se află necropola aşezării de tip tell de la Sultana-Malu Roşu. Tot în cadrul aceluiaşi sector, au fost deschise şi cercetările din aşezarea Boian din punctul Gheţărie, semnalată anterior în literatura de specialitate, dar necercetată sistematic. De asemenea, în campania 2012 au fost efectuate o serie de carotaje palinologie şi sedimentologice în zona lacului Mostiştea, în vederea reconstituirii palierului de vegetaţie preistoric.

Sector terasă - necropolă

În suprafaţa deschisă în cadrul necropolei, Son 1/2012 (40 x 2 m), s-au cercetat 15 morminte de inhumaţie. De asemenea, în două dintre sondajele de verificare au mai fost identificate alte două morminte de inhumaţie.

Toate mormintele conţineau indivizi depuşi în poziţie chircită, pe partea stângă, orientaţi E-V. La fel ca şi în campaniile anterioare, din punct de vedere stratigrafic gropile mormintelor eneolitice au fost identificate în unitatea stratigrafică T1003, adâncindu-se în unele cazuri în unitatea stratigrafică T1004. Doar în trei morminte au fost identificate bunuri funerare: M60 – topor de piatră şlefuită; M 62 – mărgele de Spondylus; M64 – un vas ceramic. Elementele de tratament funerar similare ca şi în celelalte morminte cercetate anterior, demonstrează caracterul unitar al acestei necropole.

Tot în perimetrul necropolei au fost cercetate 8 gropi de diferite perioade (eneolitic, sec. al IV-lea p.Chr. şi epoca modernă). Gropile eneolitice aparţin culturilor Boian şi Gumelniţa. Cel mai probabil, acestea se leagă de spaţiul necropolei. Celelalte gropi, atribuite altor perioade cronologice, pot fi legate de ocupaţii posterioare.

Sector terasă – aşezarea Boian

În cadrul acestui sector au fost deschise două suprafeţe de lucru. În suprafaţa Son2/2012, datorită dimensiunilor mari (10 x 10 m), s-a decis păstrarea unui martor stratigrafic în cruce, cu o lăţime de 0.30 m. În această suprafaţă au fost identificate 7 gropi aparţinând culturii Boian, faza Vidra. Materialele constau în fragmente ceramice, piese de silex, unelte şi podoabe MDA, precum şi resturi faunistice.

Interesant este că în sectorul 4, caroul A3, a fost identificat un mormânt de inhumaţie ce conţinea un individ depus în poziţie chircită, lateral stânga, orientat E - V. Pe baza inventarului funerar – un ac bilobat de os şi un topor de piatră şlefuită, complexul funerar a fost atribuit culturii Gumelniţa.

Tot în acest sector au mai fost descoperite două morminte, care, însă, pe baza elementelor de tratament funerar (poziţie întinsă pe spate, orientare N - S), dar şi a obiectelor de inventar funerar (o cataramă metalică şi un vas ceramic), au fost atribuite sec. VII-VIII p. Chr.

În a doua suprafaţă din acest sector – Son 3/2012 (20 x 2 m) – au fost descoperite 4 gropi atribuite culturii Boian, faza Vidra, 3 gropi moderne, precum şi unul dintre cele două morminte post-neolitice, amintite anterior.

Sector terasă – zona dintre necropola eneolitică şi aşezarea Boian

După cum arătam şi anterior, pentru identificarea limitei vestice a necropolei eneolitice, dar şi pentru verificarea stratigrafiei orizontale şi verticale din perimetrul de terasă cuprins între necropolă şi aşezarea Boian din punctul Gheţărie, în campania 2012 s-a decis realizarea unor sondaje de verificare (3 x 1 m) şi a unor carotaje.

Astfel au fost trasate 14 sondaje, amplasate din 10 în 10 m, pe un aliniament orientat E – V, până în valea ce delimitează la est promontoriul pe care se află aşezarea Boian. În cadrul acestor sondaje au fost identificate 14 complexe arheologice, ce constau în gropi şi morminte. Gropile aparţin atât culturilor Boian, cât şi Gumelniţa, fiind în legătură cel mai probabil cu spaţiul funerar. De asemenea, au fost identificate şi 2 gropi datate în sec. IV p.Chr., dar şi o groapă modernă. Mormintele descoperite, în număr de două, aparţin perioadei eneolitice.

Acest aliniament de sondaje de verificare a fost dublat de un aliniament de 21 de carotaje sedimentologice. Acestea au fost forate până la -2.00 m şi în principal au confirmat informaţiile stratigrafice înregistrate în sondaje.

Datele colectate în urma executării acestei verificări stratigrafice îmbogăţesc datele existente pentru zona vizată.

Studiile paleoecologice – zona Sultana-Pupăza-Frăsinet

Pentru reconstituirea palierului de vegetaţie specific perioadei eneolitice, dar şi pentru înțelegerea evoluției naturale a râului Mostiștea, s-a decis realizarea unor carotaje sedimentologice și palinologice.

Pentru aceasta au fost alese o serie de puncte aflate în amonte de situl Sultana, în zone mai puţin afectate de amenajările funciare de la începutul anilor ’80 ai secolului trecut. Astfel, unul dintre puncte a fost stabilit în apropierea localităţii Pupăza, celălalt lângă Frăsinet. Au fost realizate 4 carotaje, de 10 m adâncime. Coloanele de sediment recoltate vor fi analizate anul acesta.

Tehnica de săpătură aplicată în situl de la Sultana a constat în metoda micro-stratigrafică, înregistrările stratigrafice realizându-se în sistemul unităţilor stratigrafice (u.s.-uri), în cadrul unor registre de unităţi stratigrafice şi complexe, fiind utilizate fişe tipizate.

Colectarea datelor brute din teren, în vederea înregistrărilor planimetrice şi altimetrice, s-a realizat cu ajutorul unui receptoare GNSS (Global Navigation Satellite System), la care s-au adăugat o nivelă optică Leica NA 724 şi o staţie totală Leica TCR 407 Power.

Sedimentul din morminte şi din complexele cercetate a fost recoltat şi tamisat. Din toate mormintele cercetate au fost recoltate probe pentru datării absolute (^{14}C), paleoparazitologie şi studiul materialului genetic uman fosil (A.D.N.).

Carotele sedimentologice şi palinologice au fost executate cu o carotieră manuală şi una mecanică.

Materialele faunistice au fost prelucrate şi analizate pe teren de către echipa Centrului Naţional de Cercetări Pluridisciplinare din cadrul Muzeului Naţional de Istorie a României.

Probele micromorfologice, palinologice,carpologice şi osteologice umane vor fi analizate în laborator de către echipa Centrului Naţional de Cercetări Pluridisciplinare din cadrul Muzeului Naţional de Istorie a României, dar şi de alţi specialişti din colectivul şantierului.

În funcţie de bugetul disponibil, cercetările viitoare vor viza continuarea săpăturilor din aşezarea de tip tell aparținând culturii Gumelnița, în aşezarea plană aparținând culturii Boian, precum şi pe terasă, în cadrul necropolei preistorice.

https://biblioteca-digitala.ro

Bibliografie:
Andreescu R., Lazăr, C., *Valea Mostiştei. Aşezarea gumelniţeană de la Sultana Malu Roşu, Cercetări Arheologice* 14, 2008, Bucureşti, p. 55-76.
Andreescu R., Lazăr C., *Sultana, com. Mânăstirea*, CCA 2011, p. 136.
Lazăr, C. et alii, *The Eneolithic Cemetery from Sultana-Malu Roşu (Călăraşi county, Romania),* Studii de Preistorie 5, 2008, Bucureşti, p.131-152.
Lazăr, C. et alii, *New Data on the Eneolithic Cemetery from Sultana-Malu Roşu (Călăraşi county, Romania)*, Studii de Preistorie 6, 2009, Bucureşti, p. 165-199.

Abstract:
The archaeological site is located at 400 m North-East from Sultana village, in the location named Malu Roşu, on the high terrace of the Iezerul Mostiştea Lake.
In 2012 campaign we have conducted archaeological research in the terrace sector, more precisely in the prehistoric necropolis and also in the flat settlement belonging to Boian culture nearby.
Generally we have investigated 20 inhumation graves belonging to the Eneolithic period and a series of pits, belonging to different chronological periods. The graves contain skeletons witch in general are in a hooker position, on the left side, E-W oriented. In most cases the grave goods are absent or very poor (e.g. M60 = one polished stone axe, M62 = several Spondylus beads, M64 = a small pot).

64. Supuru de Sus, com. Supur, jud. Satu Mare

Punct: Val roman, Bondaua

Cod sit: 138994.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 90/2012

Colectiv: Robert Gindele (MJ Satu Mare)

În anul 2012 săpăturile la valul roman de la Supuru de Sus au fost desfăşurate pe „Dealul Şoarecelui", fiind propusă studierea sistemului defensiv între fortificaţia triunghiulară de pe acest deal şi valul roman secţionat în vecinătatea şoselei Zalău- Tăşnad. Au fost executate patru secţiuni de diferite dimensiuni pe linia sistemului de fortificaţie.

S1 38 x 1,5 m, orientat NNV - SSE. La m. 5- 11, la adâncimea de 0,35 m s-a conturat şanţul roman de apărare. Are deschiderea de 6,5 m şi se adânceşte la 1,98 de m de la nivelul actual. Are o formă de „V" partea spre nord se adânceşte mai accentuat. A fost umplut succesiv, 0- 0,70 m umplutură compactă, cenuşie, 0,70- 1,18 m umplutură compactă, cenuşiu închisă, 1,18- 1,90 m umplutură compactă, cenuşiu-galbenă şi la fundul şanţului între 1,90- 1,98 m umplutură compactă, cenuşiu- negricioasă. În faţa şanţului în formă de „V", la 12 m de această, la metrii 23- 24 al secţiunii, la adâncimea de 0,40 m s-a conturat un şanţ mai mic, cu o deschidere de 0,60 m, care se adânceşte la 0,80 m. La metrii 34- 36 al secţiunii s-a conturat un al treilea şant, asemănător cu al doilea, la adâncimea de 0,40 m, cu deschidere de 0,65 m, care se adânceşte la 0,70 m.

S2 17 x 1,5 m, orientat NNV-SSE, pe linia S1, la distanţă de 8,5 m de aceasta. Între m. 8-11 al secţiunii, la adâncimea de 0,45 m s-a conturat un şanţ cu o deschidere de 2,30 m. După golirea aceesteia s-a constatat că are un profil cu formă neregulată, se adânceşte până la 0,80 m.

Pentru studierea aliniamentului sistemului defensiv au fost deschise două secţiuni la 50 m vest de primele două pe linia şanţurilor descoperite.

S 3. 5 x 1,5 m, orientat NNV-SSE, la 50 m vest de S2. A fost surprinsă continuarea şanţului din S2, la metrii 2-4 al secţiunii, cu o deschidere de 1,80 m, şi adâncime de 0,70 m.

S4. 9 x 1,5 m, orientat NNV-SSE, la 50 m vest de S1. S-a adâncit la 0,80 m, însă nu a fost observată continuarea şanţului în formă de „V" din S1.

Săpăturile arheologice din 2012 au confirmat legătura între fortificaţia triunghiulară de pe platoul „Dealul Şoarecelui" şi valul suprins lângă drumul Zalău- Tăşnad. Cercetările vor continua cu extinderea S4 din 2012 pentru stabilirea exactă a aliniamentului şanţului în formă de „V".

Zusammenfassung.
Im Jahre 2012, wurden die Grabungen an römisches Befestigungssystem im Barbaricum in der Umgebung des Dorfes Supuru de Sus, Fundort „Dealul Şoarecelui" zwischen der dreieckigen Befestigung von diesem Hügel und der Straße Zalău - Tăşnad stattgefunden. Es wurde den linearen Graben durchschnittet, der ein „V" Profil hat, am oberen Teil hat eine 6, 5 m Ausbreitung und ist im Erde an 1,98 m eingrabt.

65. Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita

Punct: Dâmbul Cetăţii

Cod sit: 83384.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 86/2012

Colectiv: Valerii Kavruk, Dan Lucian Buzea, Adela Mateş (MNCR), Gheorghe Lazarovici (ULB Sibiu), Elena Roxana Munteanu, Daniel Garvăn (CMJ Neamţ), Corneliu Beldiman (UCDC Bucureşti)

Aşezarea preistorică se află la cca 8 km nord-est de municipiul Miercurea-Ciuc şi la cca 1-1,5 km nord-est de satul Şoimeni (Csíkcsomortány – în limba maghiară), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, în locul numit „Dâmbul Cetăţii" („Várdomb" – în limba maghiară). Situl ocupă o movilă pe o şea joasă de deal, aflată între două coline mai înalte care fac parte dintr-un lanţ de dealuri, pe linia E-V, ce leagă Munţii Ciucului cu Depresiunea Ciucului.

Primele menţiuni arheologice despre aşezarea preistorică fortificată de la Păuleni-Ciuc, satul Şoimeni, datează din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când sunt realizate şi primele descrieri topografice, tehnice (forma şi dimensiunile aşezării, altitudinea etc.) şi menţiuni despre toponimul respectiv, care apare frecvent sub denumirea de Cetate/Dealul Cetăţii/Movila (Vár/Várdomb/Várhegy).

În anii 1950 şi 1960, săpături de mică amploare în acest sit au fost efectuate sub conducerea lui Székely Zoltán.

În perioada 1999-2012, cercetările au fost efectuate sub egida Muzeului Naţional al Carpaţilor Răsăriteni în colaborare cu alte instituţii de profil din ţară[1].

[1] V. Cavruc, D. Buzea, Noi cercetări privind epoca bronzului în aşezarea Păuleni (Ciomortan). Campaniile din anii 2001-2002. Raport preliminar, Angustia, 7, Sfântu Gheorghe, 2002, p. 41-88; D. Buzea, Gh. Lazarovici, Descoperirile Cucuteni-Ariuşd de la Păuleni Ciuc – Ciomortan „Dâmbul Cetăţii". Campaniile 2003-2005. Raport preliminar, Angustia, 9, 2005, Sfântu Gheorghe, p. 25-88.

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 2012, lucrările s-au desfăşurat în partea de est a sitului – în S.I, pe suprafaţa de 64 mp, fiind cercetat nivelul de locuire Cucuteni-Ariuşd, valul de pământ şi şanţul interior de-a lungul acestuia atribuit culturii Costişa-Ciomortan, şi nivelul de locuire Wietenberg.

Obiectivele săpăturilor arheologice au fost: cercetarea urmelor de locuire Cucuteni-Ariuşd; cercetarea sistemului de fortificaţie al aşezării din epoca bronzului; cercetarea urmelor de locuire Costişa-Ciomortan şi Wietenberg; prelevarea de mostre pentru efectuarea datărilor radiocarbon.

Eneolitic

Cpl. 48. Vestigiile eneolitice au fost cercetate în c. L-M/4-5, la adâncimea cuprinsă între 2,7 şi 3,2 m de la suprafaţa actuală a terenului. Aici au fost descoperite urmele unui complex arheologic (probabil o locuinţă incendiată) care avea umplutura formată din pământ negru, afânat cu resturi de lemn şi lut ars. Forma şi dimensiunea complexului nu au putut fi stabilite din cauza faptului că acesta depăşeşte suprafaţa deschisă.

În c. L/5, după au fost descoperite fragmente ceramice, vase ceramice întregibile, unelte din piatră (râşniţe, lame, gratoare etc.) şi obiecte din lut ars (fragmente de figurine antropomorfe şi zoomorfe). Umplutura complexului are culoarea neagră şi conţine numeroase fragmente de vase ceramice şi lipitura de lut. În c. L/4, a fost descoperită o cupă cu picior, căzută pe o parte şi alte două vase întregibile.

Pe nivelul de călcare din perimetrul complexului eneolitic au fost descoperite trei gropi de stâlp: gr. 311 (pereţii oblici spre baza plată, dimensiuni: gura gropii are forma ovală 0,65x0,28 m şi AD: 0,3 m); gr. 312 (pereţii oblici, spre bază este sferică, dimensiuni: gura gropii are forma ovală 0,55x0,35 m şi AD: 0,42 m) şi gr. 313 (pereţii oblici spre baza sferică, dimensiuni: gura gropi are forma ovală 0,55x0,35 m şi AD: 0,4 m). Aceste gropi de stâlp aparţin probabil infrastructurii complexului de locuit atribuit culturii Cucuteni-Ariuşd.

Epoca bronzului mijlociu

Şanţul Interior

Cpl.15. A fost descoperit în anul 2000 şi cercetat în campaniile din anii 2001-2003 şi 2007-2011. Șanţul este paralel linia valului de pământ. În c. I-K/1', Cpl.15 a traversat caroul pe direcția NV-SE. Umplutura complexului este formată din pământ negru uşor afânat, bolovani de piatră de dimensiuni medii și mari. În umplutura Cpl.15 se aflau fragmente ceramice de factura Costișa (ceramica striată și ceramică decorată cu triunghiuri incizate).

În urma observaţiilor stratigrafice s-a constatat că Cpl. 15 era suprapus de nivelul de bolovani de piatră care acoperea locuințele culturii Wietenberg (L.7-10 şi L.32). În aceste condiţii, Cpl. 15 este anterior locuirii Wietenberg şi aparţine locuirii Costişa.

Cultura Wietenberg

Locuinţa (L.32) a fost construită pe panta interioară a valului de apărare, după ce în prealabil aceasta a fost uşor nivelată. În partea superioară a locuinţei au fost descoperite aglomerări mari de bolovani de piatră de diferite forme şi dimensiuni răspândite pe suprafaţa de 4,5 x 3 m.

Peretele NE al L.32 a fost cercetat pe nivelul superior al dărâmăturilor. Acesta este format din resturi arse de lipitură de lut care păstrează amprente de pari şi nuiele împletite. Printre fragmentele de lipitură se întâlnesc şi urme de lemn carbonizat. În colţul NV al locuinţei, între dărâmăturile peretelui au fost descoperite fragmente ceramice care provin de la mai multe vase ceramice Wietenberg.

După îndepărtarea bolovanilor de piatră de pe întreg perimetru al locuinţei, s-a observat mult mai bine conturul acestui complex. Pe latura de S, în c. K-M/1', după îndepărtarea pietrelor s-au observat pete de pământ de diferite nuanţe cromatice (gălbui, ars la roşu şi negru). Contextul stratigrafic şi cromatic de pe acest nivel delimitează foarte bine umplutura valului de fortificaţie al cetăţii, format din pământ pietros de culoare galbenă, puternic tasat, precum şi conturul L.32 (pământ de culoare gălbuie, uşor tasat şi ars la roşu).

Pe latura de SE a L.32, în c. L-M/1', a fost descoperită o construcţie anexă, care se pare că aparţine acestei locuinţe. În această anexă, pe nivelul de călcare au fost descoperite două aglomerări formate din fragmente de vase ceramice întregibile de factura Wietenberg (vasele 4 şi 5/2012).

În urma cercetărilor din anul 2012, putem afirma că dimensiunile L.32 sunt mai mari faţă de cele constatate în campaniile arheologice anterioare (2009-2011). Latura (peretele) săpată în umplutura valului de pământ are circa 6 m lungime şi este orientată pe direcţia NV-SE, în timp ce laturile scurte au dimensiunea de circa 4 m. Până în prezent, latura (peretele) dinspre incinta aşezării nu s-a descoperit. De altfel, în nici una dintre cele cinci locuinţe Wietenberg cercetate anterior nu a fost identificat peretele dinspre incinta aşezării.

Fragmentele de lipitură arsă descoperite în c. L-M/1-2 delimitează latura scurtă pe direcţia NNE a L.32. În c. I/1' s-a observat un alt colț al locuinţei.Ținând cont de modul în care s-a prezentat această construcție pe prezentul plan de cercetare este posibil ca şi vatra descoperită în c. K/1' (numerotată Cpl.46) să aparţină L.32 (în toate locuinţele culturii Wietenberg cercetate până în prezent au fost descoperite cel puţin 2 vetre de foc).

La nivelul podelei, în partea vestică a locuinţei a fost descoperită o vatră de foc (Vatra nr. 1). Suprafaţa de lut ars a vetrei era bine netezită şi s-a păstrat pe suprafaţa de cca. 0,40 x 0,60 m.

În zona peretelui SV al L.32, pe nivelul de călcare, au fost cercetate patru gropi de stâlp care făceau parte din infrastructura complexului: gr. 315 (pereţii oblici spre baza plată, dimensiuni: DG: 0,3 m, AD: 0,2 m); gr. 316, (pereţii oblici spre baza sferică, dimensiuni: DG: 0,45 m, AD: 0,25 m); gr. 317 (pereţii oblici spre baza sferică, dimensiuni: DG: 0,2 m, AD: 0,18 m); gr. 318 (pereţii oblici spre baza sferică, dimensiuni: DG: 0,3 m, AD: 0,16 m). Umplutura gropilor de stâlp era formată din pământ negru afânat în care au fost descoperite resturi de lemn şi lut ars, precum şi fragmente ceramice, unelte şi pietre de diferite forme şi dimensiuni.

Eneolitic

În această campanie s-a continuat documentarea Cpl.48 (o locuinţă de dimensiuni mari cercetată parţial în anii 2008 şi 2011). Dărâmăturile incendiate ale acestei locuinţe au fost răspândite pe suprafaţa de circa 10 x 4 m. Perimetrul locuinţei nu a putut fi stabilit cu exactitate din cauza faptului că o parte din dărâmături se află în zona rămasă necercetată din S.I, respectiv spre N (c. H-L/6) şi spre E (c. M-N/3-5).

În prezent putem afirma că această locuinţă a fost construită pe marginea platoului dâmbului, era orientată pe direcţia E-V, şi se afla în zona estică a aşezării din.

Epoca bronzului mijlociu

În anul 2012 s-a continuat cercetarea locuinţei aparţinând culturii Wietenberg (L.32). Elementele de construcţie a L.32, sunt asemănătoare cu cele ale locuinţelor cercetate în campaniile arheologice anterioare (L. 7-10).

L.32, are peretele nord-estic de 6 m lungime şi este orientat pe direcţia NV-SE. Peretele SV are circa 4 m lungime. Până în prezent, latura (peretele) dinspre incinta aşezării nu a fost descoperit la nici una dintre cele cinci locuinţe cercetate de-a lungul timpului la Dâmbul Cetăţii.

În campania arheologică din anul 2013 urmează să fie documentat peretele nord-estic al L.32, podeaua, vatra de foc şi gropile de stâlp care fac parte din infrastructura acestui complex de locuit.

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

The site is situated at about 8 km north-east from Miercurea-Ciuc and at about 1 km north-east of Şoimeni village (Csikcsomortán), Păuleni-Ciuc commune, Harghita County, in a place called by the natives Várdomb (fortress hill). Archaeological researches in the years 1956, 1960 and 1967 and in 1999-2012 revealed rich Eneolithic (Cucuteni-Ariuşd and Coţofeni) and Bronze Age (Costişa-Ciomortan and Wietenberg) evidence within the site.

In 2012 research was continued in the eastern sector of the site, mainly in the area of inner side of the rampart, on a surface of 64 sqm. The researches covered the Cucuteni-Ariuşd culture layer, the rampart and inner ditch belonging to the Costişa-Ciomortan culture, and the dwelling belonging to Wietenberg culture.

Eneolithic. Complex (Cpl.) 48 was partially excavated. The burned debris of this dwelling was spread on surface covering 10x4 m. The dwelling perimeter could not be established, since a part of it is outside the trench line, towards north (sq. H-L/6) and towards east (sq. M-N/3-5). In present, we can say that this house was built on the edge of the hill, it was oriented from east to west.

The beginning of the Middle Bronze Age. Complex 15 is a ditch, parallel to the rampart. Its filling consists from slightly loose black soil, gravel and stones as well as ceramic fragments of the Costişa-Ciomortan culture (pottery with brushed surface and ceramic fragments decorated with incised triangles).

Middle Bronze Age. The dwelling no. 32 was built at the inner slope of the rampart and belongs with the Wietenberg culture. Its northern side is of about 6 m in length, it was slightly dug in the rampart, and it is oriented northwest-southeast. The eastern and western walls are of about 4 m long. At the floor level, in the western part of the dwelling, a hearth and four post holes were uncovered (pits 315-318).

Industria materiilor dure animale aparţinând culturilor Cucuteni-Ariuşd şi Wietenberg

Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs (UCDC Bucureşti)

Cercetările arheologice desfăşurate în campania 2012 în situl preistoric de la Şoimeni, com. Păuleni-Ciuc – „Dâmbul Cetăţii", jud. Harghita (în continuare, PCD) către un colectiv condus de dr. Valeriu Cavruc şi dr. Dan Lucian Buzea (Muzeul Naţional al Carpaţilor Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, jud. Covasna) au prilejuit şi recuperarea unui lot de artefacte aparţinând industriei materiilor dure animale (în continuare, IMDA), atribuit culturilor Cucuteni-Ariuşd şi Wietenberg. Piesele provin din complexe şi din stratul de cultură (Complex 48 – eneolitic; complex 49 – epoca bronzului). Aducem mulţumiri dr. Dan Lucian Buzea pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziţie spre studiu lotul de artefacte şi datele aferente. IMDA eneolitică şi din epoca bronzului descoperită la PCD în campaniile 1999-2008 şi 2010-2011 a fost analizată, iar rezultatele publicate în rapoartele din 2009, 2011 şi 2012, ca şi în câteva studii; foarte recent ea a fost inclusă într-un catalog[1].

Cu prilejul de faţă ne propunem prezentarea rezultatele analizei artefactelor descoperite în campania de cercetări a anului 2012.

Lotul analizat cuprinde 6 piese, dintre care 5 aparţin culturii Cucuteni-Ariuşd, faza A2 şi 1 culturii Wietenberg, faza mijlocie (II). Piesele se păstrează în colecţiile Muzeului Naţional al Carpaţilor Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, jud. Covasna (numerele de inventar sunt redate în tabelul nr. 1). Starea lor de conservare este în general bună, permiţând efectuarea observaţiilor impuse de studiul lor complex.

În prima etapă a studiului s-a realizat clasificarea tipologică, urmată de elaborarea repertoriului lotului, în cadrul căruia fiecare piesă este identificată printr-un indicativ, compus din sigla sitului, numărul etapei de locuire şi numărul curent (exemplu: PCD/I 80); indicativul ţine seama de provenienţa stratigrafică; astfel, cultura Cucuteni-Ariuşd a primit cifra I (fără departajarea pe nivelurile I-III, nesemnificativă în condiţiile existenţei unui lot redus numeric); nivelul atribuit culturii Jigodin a fost desemnat cu cifra II, nivelul atribuit culturii Costişa a fost desemnat cu cifra III, iar cel al culturii Wietenberg cu cifra IV[2].

Fiecare artefact a fost tratat după un protocol standard, cu mai multe paliere şi componente, vizând înregistrarea extensivă/exhaustivă a datelor. Acestea sunt etalate/sintetizate statistic/tabelar. Se vizează aspecte precum: materiile prime; starea de conservare (piese întregi, fragmentare/fragmente); tipologia; morfologia; morfometria; urmele de fabricare; urmele de utilizare; formularea ipotezelor relative la rolul funcţional.

Fişele artefactelor sunt ordonate pe niveluri/culturi. Fişa standard pune la dispoziţie datele despre artefact în următoarea structură: Indicativ Tip Cod tipologic Categorie (unelte, arme, podoabe, materii prime, accesorii etc.) Instituţie deţinătoare/Colecţie Număr de inventar Context Apartenenţă culturală Fig. Materie primă Stare de conservare (întreg, fragmentar, fragment) Descriere (morfologie, date tehnice privind fabricarea, urme de utilizare, rol funcţional prezumat etc.) Dimensiuni (mm) Bibliografia/Inedit[3].

Categoriile tipologice reprezentate sunt, în conformitate cu lista tipologică Beldiman 2007: I Unelte; III Podoabe/Piese de port; V Diverse – Piese decorate; V Diverse – Materii prime[4].

Repartiţia cantitativă a tipurilor arată predominarea uneltelor (vârf, netezitor, PCD/I 80-81) (N = 2), urmate de piesele din categoria Diverse (astragal decorat, PCD/I 83; falangă perforată, PCD/I 84) (N = 2), de piese de podoabă/de port (ac pe fibula, PCD/IV 15) şi de materii prime, PCD/I 82 (N = 1). Grupele tipologice înregistrează prezenţa a 5 entităţi: I A = Vârfuri (N = 1); I B = Netezitoare (N = 1); III H = Ace (N = 1); V = Diverse – Piese decorate (N = 2); VA = Diverse – Materii prime (N = 1).

Ca materii prime, efectivul dominant este compus din piesele realizate din oase lungi, scurte şi late de bovine, ovine şi porc domestic (N = 5); este prezentă şi o piesă pe fragment de defensă de mistreţ (probabil materie primă).

Analiza artefactelor descoperite în campania 2012 a recurs, în mod sistematic, la mijloace optice de observare (microscop optic, măriri x10 – x40; microscop digital, măriri x10 – x400); au fost realizate seturi complete de fotografii la diverse scări, inclusiv cu ajutorul microscopului, completându-se baza de imagini a repertoriului artefactelor din sit, constituită anterior.

Cuantificarea tuturor parametrilor pieselor a completat baza de date elaborată anterior[5]. Demersul nostru a permis relevarea unor elemente ale «schemelor operatorii» aplicate în fabricarea acestor obiecte, ca şi ale ambianţei tehnologice în care ele se utilizau; unele dintre ele au fost deja surprinse în urma studiului pieselor descoperite anterior; se pot menţiona în acest sens: debitajul defenselor de mistreţ prin aplicarea percuţiei directe/despicării probabil cu ajutorul toporului sau a unei lame litice; fasonarea prin recurgerea la abraziunea multidirecţională (axială, oblică, transversală);

[2] Beldiman, Sztancs 2012; Buzea, Lazarovici 2005 – cu bibliografia; Kavruk et alii 2010; Kavruk et alii 2011; Sztancs 2011; Sztancs, Beldiman 2010a; Sztancs, Beldiman 2010b; Sztancs, Beldiman, Buzea 2009; Sztancs, Beldiman, Buzea 2010; Sztancs, Beldiman 2011; Beldiman, Sztancs, Buzea 2012.

[3] Sztancs, Beldiman 2010b, p. 141-142, 152-155. Sztancs, Beldiman 2011; Beldiman, Sztancs, Buzea 2012. Actuala numerotare a fost fixată în catalogul publicat recent (Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 80 şi urm.).

[4] Beldiman 2007; Beldiman, Sztancs 2007 – cu bibliografia; Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 79

[5] Beldiman 2007, p. 71-76.

https://biblioteca-digitala.ro

aplicarea procedeului perforării prin percuţie directă sau indirectă (cazul falangei de vită); realizarea decorului prin tăiere şi crestare (cazul astragalului); prezenţa banală a instrumentarului de tip I A9 şi I B1; prelucrarea defenselor de mistreţ probabil pentru realizarea elementelor de podoabă. Între descoperirile din campania 2012 se remarcă astragalul decorat cu linii dispuse axial şi oblic, obţinute prin tăiere şi crestare; este vorba de o piesă rar atestată (poate chiar unicat) între descoperirile aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd. Toate piesele se obţineau intra-sit, probabil în mediul domestic, prin procesarea materiilor prime procurate local. Lipsesc dintre descoperirile campaniei 2012 materiile prime neprocesate sau eboşele.

Toate situaţiile şi observaţiile menţionate mai sus dovedesc, o dată în plus, derularea în sit a activităţilor domestice rutiniere de prelucrare a materiilor dure animale.

Analiza tipologică a pieselor IMDA descoperite în situl de la Şoimeni, com. Păuleni-Ciuc – „Dâmbul Cetăţii" a permis: precizarea unor repere ale repertoriului tipologic al culturii Cucuteni-Ariuşd şi al culturii Wietenberg din spaţiul intracarpatic; se remarcă aici prezenţa pieselor decorate – elemente simbolice, respectiv a astragalului cu decor geometric simplu, tip nesemnalat anterior între descoperirile IMDA din sit şi, aparent, nici în alte situri ale culturii respective (Cucuteni-Ariuşd); identificarea preliminară a unor genuri de activităţi domestice derulate în sit, ilustrate prin prezenţa unor artefacte specifice prelucrării materiilor dure animale (cazul fragmentului de defensă de mistreţ); verificarea cu succes, o dată în plus şi dacă mai era necesar, a fiabilităţii sistemului tipologic elaborat pentru artefactele MDA preistorice din spaţiul românesc (lista Beldiman 2007)[6].

Deşi redus numeric, lotul studiat furnizează noi repere tipologice, paleotehnologice şi cultural-cronologice importante pentru abordarea complexă şi extensivă a manifestărilor civilizaţiei şi culturii comunităţilor intracarpatice eneolitice (cultura Cucuteni-Ariuşd) şi aparţinând epocii bronzului (cultura Wietenberg), ale căror artefacte au putut fi, cu acest prilej, analizate în mod sistematic [Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs].

Vezi nexa 4

Bibliografie:

Beldiman C., *Industria materiilor dure animale în preistoria României. Resurse naturale, comunităţi umane şi tehnologie din paleoliticul superior până în neoliticul timpuriu*, Asociaţia Română de Arheologie, Studii de Preistorie – Supplementum 2, Bucureşti, 2007.

Beldiman C., Sztancs D. M., Miercurea Sibiului-„Petriş". Industria preistorică a materiilor dure animale, CCA 2007, p. 233-236, 502-504.

Beldiman C., Sztancs D. M., *Remarks on some Neo-Aeneolithic adornments made of osseous materials from Transylvania, Romania*, în V. Cotiugă, Șt. Caliniuc (eds.) *Interdisciplinarity Research in Archaeology. Proceedings of the First ArheoInvest Congress, 10-11 June 2011,* Iaşi, Romania, BAR International Series 2433, Oxford, 2012, p. 99-106.

Beldiman C., Sztancs D. M., Buzea D. L., A*nimale, tehnologie şi artefacte preistorice din materii dure animale descoperite la Păuleni-Ciuc, jud. Harghita. Catalog/Prehistoric osseous materials artefacts discovered at Păuleni-Ciuc, Harghita County.* Catalogue/Állatok, technológiá és állati eredetű nyersanyagból készült tárgyak Csikpálfavi (Hargita Megye) lelőhelyról. Katalógus, Editura Angustia, Sf. Gheorghe, 2012.

Buzea D., Lazarovici Gh., Descoperirile Cucuteni-Ariuşd de la Păuleni Ciuc-Ciomortan-„Dâmbul Cetăţii". Campaniile 2003-2005. Raport preliminar, Angustia, Arheologie-Etnografie, 9, 2005, p. 25-88.

Kavruk V., et alii, Şoimeni-Ciomortan, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, CCA 2010, p. 182-184.

Kavruk V. et alii, Şoimeni-Ciomortan, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, CCA 2011; raportul de săpătură a fost publicat online şi pe CD-ROM, nu şi în volum – cf. http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2011/cd/index.htm.

Sztancs D. M, I*ndustria materiilor dure animale în neo-eneoliticul din Transilvania. Repertoriu, tipologie, studiu paleotehnologic, date privind paleoeconomia.* Baze de date, teză de doctorat, Universitatea „Lucian Blaga" Sibiu, 2011.

Sztancs D. M., Beldiman C., Şoimeni-Ciomortan, *com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita. Industria materiilor dure animale aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd. Consideraţii asupra repertoriului tipologic,* CCA 2010, p. 184-186.

Sztancs D. M., Beldiman C., *Date asupra industriei materiilor dure animale aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd descoperită în aşezarea de la Păuleni-Ciuc – „Dâmbul Cetăţii", jud. Harghita,* Angustia, Arheologie-Etnografie-Educaţie muzeală, 14, 2010 (2011), p. 141-164.

Sztancs D.-M., Beldiman C., Şoimeni-Ciomortan, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita. Industria materiilor dure animale aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd şi Wietenberg, CCA 2011, p. 132-134.

Sztancs D. M., Beldiman C., Buzea D. L., Contribuţii la cunoaşterea plasticii antropomorfe preistorice din materii dure animale în Transilvania: idolul din corn de cerb descoperit în aşezarea eneolitică de la Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, Corviniana. Acta Musei Corvinensis, 13, 2009, p. 359-375.

Sztancs D. M., Beldiman C., Buzea D. L, *Fiches typologiques de l'industrie osseuse de Roumanie. I. Préhistoire. 1. Idole/pendeloque/amulette anthropomorphe énéolithique en bois de cerf de Păuleni-Ciuc, dép. de Harghita*, Acta Terrae Septemcastrensis, 9, 2010, p. 121-150.

Abstract:

Şoimeni, Păuleni-Ciuc comm., Harghita County. Osseous materials industry of the Cucuteni-Ariuşd and Wietenberg cultures discovered in 2012. The report presents the data issued from the analysis regarding a small collection composed of 6 artefacts made of osseous materials (bone, wild boar tusk). These belong to the Cucuteni-Ariuşd (5) and Wietenberg (1) cultures. The artefacts were recovered during the 2012 excavation campaign. They were recovered from the level outside complexes and from two complexes (no. 48 and no. 49, see data in table 1). The study was done using a unitary methodology (Beldiman 2007) which takes into account all quantifiable data of the artefacts; the data was also statistically analyzed and added to a previous elaborated database. Systematic examination of pieces using an optical microscope (x10 – x40) and a digital microscope (x10 – x400) has been performed; photos taken (general views, detailed views, and microscopic views) were added to the previous image database. The study revealed the existence of types that were already included in the typological list Beldiman 2007. These are common types which had been met in other systematically studied Aeneolithic and Bronze Age sites. Some of these types are: point made of Herbivore fragment of long bone (I A9); end scaper made on Herbivore fragment of long bone (I B1); Ovis/Capra astragalus decorated with engraved lines; Bos perforated phalanx; (probably) perforated pin on domestic pig's fibula; probably raw material (fragment of wild boar tusk). The presence of some specific artefacts allowed us to identify certain domestic unspecialized activities practiced in the site: fibres/hide processing, production of bone and teeth artefacts. The little assemblage analyzed offers

[6] Sztancs 2011 – cu bibliografia.

https://biblioteca-digitala.ro

new chrono-cultural, typological and paleotechnological markers for complex and extensive analysis of Cucuteni-Ariuşd and Wietenberg communities from Transylvania region. In this context we make a special mention for the rare/unique decorated Ovis/Capra astragalus that has been attested for the first time in this site and (apparently) is rarely present in the area of Cucuteni-Ariuşd culture.

66. Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila
Punct: Val
Cod sit: 44159.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 22/2012

Colectiv: Ionel Cândea – responsabil, Costin Croitoru – responsabil sector, Mirela Vernescu (M Brăila)

Valul se întinde pe o distanţă de circa 2,5 km, la marginea vestică a satului Şuţeşti, fiind puternic afectat de activităţile cotidiene. Are o înălţime de 2-4 m şi o grosime la bază de max. 20 m. Traseul său bara un pinten de terasă şi unea două vaduri naturale de acces spre lunca inundabilă a Buzăului.

La capătul său nord-estic se află cimitirul satului, iar locuitorii au început să sape valul pentru a-şi înmormânta defuncţii direct în miezul leossoid al valului. Iar pe traseul său au fost executate 4 căi de acces spre zone cultivate şi spre lunca Buzăului. În capătul sud-vestic al valului, spre lunca Buzăului, la câțiva metri este vizibilă o incintă rectangulară (aproximativ 25 x 25 m) din pământ. Acum este utilizată şi ca zonă menajeră, pe versanţii valului și în această incintă fiind depozitate cantităţi apreciabile de gunoi menajer.

În anul 2012 au fost reluate cercetările arheologice sistematice de la acest obiectiv, în încercarea de a găsi un răspuns elocvent cu privire la modalitatea de construcție, rolul și mai ales cronologia acestei fortificații. În acest scop a fost deschisă o secțiune de 16 x 2 m, orientată est-vest, perpendicular pe val, pornind din zona mediană a acestuia. Dintre complexele identificate menționăm prezența, în apropierea înălțimii maxime a valului, a două gropi de pari, a unor depuneri de pământ galben bătătorit și bolovani de râu cu scopul de a îi conferi o consistență sporită. Singurul reper cronologic, deocamdată neconvingător, este dat de identificarea unui fragment ceramic caracteristic secolelor X-XI, dar acesta a apărut în umplutura șanțului, alături de resturi contemporane, zona fiind utilizată de către localnici drept groapă de gunoi.

În aceste condiții se impune continuarea cercetărilor, pornind chiar cu epuizarea secțiunii deschise, care credem că mai poate oferi surprize, și evident deschiderea alteia în zona diametral opusă, care eventual să lămurească și raportul dintre val și ceea ce credem că este o fortificație patrulateră din pământ, contemporană cu acesta.

Bibliografie:

P. Polonic, Cetatea de la Şuţeşti şi Valul lui Traian, mss. la B.A.R., caiet 10, f. 13.

V. Sîrbu, S. Pandrea, V. Stoian, C. Croitoru, Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila, punctul Val, CCA 2007, pp. 364-365, nr. 187.

Idem, Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila, punctul Val, CCA 2008, pp. 304-305, nr. 175.

Abstract:

The main objectives we proposed for these campaigns of archaeological investigations were to find out the way of which the wall was built and if is possible to find out some eloquent arguments for sustaining his chronology. Just one section was made, from the top of the wall to his ditch. Two pillar pits were identified next to the wall battlement. We only find a pottery fragment, characteristic to the 11th century, but this was identified into the ditch's padding among contemporary garbage.

Next we intend to exhaust the present section and to continue the explorations on the other part of the wall, in order to understand the relation between the wall and the quadrilateral earth fortification.

67. Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila
Punct: Terasa I
Cod sit: 44159.03

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 14/2012

Colectiv: Stănică Pandrea – responsabil, Costin Croitoru – responsabil sector, Mirela Vernescu (M Brăila)

Pentru îndeplinirea obiectivelor propuse în cadrul acestei campanii, s-au efectuat cercetări de suprafaţă sistematice şi câteva sondaje de mici dimensiuni (4 x 2 m). Nu s-a identificat nici un complex, dar materialul arheologic recoltat, destul de bogat, permite confirmarea existenţei în zonă a unor aşezări, din trei perioade distincte:

a. cea mai târzie dintre acestea este specifică secolelor XVII-XVIII şi este jalonată, în special, de prezenţa unor fragmentele ceramice lucrate din pastă de culoare cărămizie şi gri, cu nisip fin în compoziţie, utilizat ca degresant. Mai rare ca pondere sunt fragmentele ceramice smălţuite pe o singură parte, foarte fragmentare, în general atipice.

b. următorul nivel cronologic este pus în evidenţă de prezenţa ceramicii cu decor vălurit precum şi a unor vase de tip borcan cu fundul drept şi buza răsfrântă în afară, specifice culturii Dridu, secolele X-XI. Nu este exclus ca unii bulgări de zgură să aparţină acestei aşezări, dacă nu cumva nivelului cronologic medieval. Alte câteva mici fragmente de „lipitură" arsă pot aparţine oricărui nivel cronologic dintre cele trei sesizate.

c. cel mai bine documentat este nivelul cronologic specific culturii Sântana de Mureş-Cerneahov. Sunt prezente categoriile ceramice caracteristice perioadei: fragmente de la recipiente lucrate la roată, din pastă cenuşie, fină sau din pastă cărămizie, specifică recipientelor romane, „de import". Alte fragmente aparţin unor recipiente lucrate „la mână" din pastă grosieră.

Prin prisma rezultatelor evidenţiate mai sus, rezultă cu prisosinţă necesitatea cercetării sistematice a sitului arheologic, din cel puţin două motive: pe de o parte, vestigiile se află, în cea mai mare parte pe un teren agricol privat, iar campaniile agricole distrug situl arheologic, astfel încât se impune urgent cercetarea şi propunerea sa pentru includere în Lista Monumentelor Istorice spre a putea fi iniţiate demersurile de protejare. Pe de altă parte, în judeţul Brăila nu a fost investigat sistematic nici un sit Sântana de Mureş-Cerneahov, în ciuda faptului că această cultură este bine documentată (Deduleşti, Racoviţa, Gropeni, Maraloiu, Tichileşti etc.). Necesitatea cercetării sitului de la Şuţeşti se impune şi datorită întinderii şi bogăţiei sale, numai prin cercetări de suprafaţă fiind descoperite numeroase artefacte de diverse tipuri şi materiale.

Bibliografie:

Costin Croitoru, *Cercetările arheologice de suprafaţă de la Şuţeşti, judeţul Brăila. Punctul Terasa I,* Acta Musei

https://biblioteca-digitala.ro

Tutovensis 5, 2010, pp. 166-181.
Ionel Cândea, Costin Croitoru, *Șuțești, Comuna Șuțești, jud. Brăila, punctul Terasa I,* CCA 2011, p. 140, nr. 69.

Abstract:

The main objectives we proposed for this second campaign of archaeological investigations had to be abandoned because of the field preparations from the early spring agricultural campaign. In this situation only three small sections were made, judiciously placed in order to protect the future culture of winter wheat. In all sections a great number of pottery fragments appear, most of them being specific to the Sântana de Mureş Culture, inclusive roman import fragments.

Reflected on this short presentation, it seems necessary to perform a systematic investigation, first of all from protection reasons because the site is on an agrarian field which is ploughed every year, and secondly because, in spite that Sântana de Mureş Culture is well documented in Brăila County, until now no systematic investigations were made in this kind of sites.

68. Târcov, com. Pârscov, jud. Buzău

Punct: Piatra cu lilieci

Cod sit: 48646.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 19/2012, autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 129/2012

Colectiv: Sebastian Matei – responsabil, Daniel Costache, Cătălin Dinu (MJ Buzău), Valeriu Sîrbu – responsabil (M Brăila), George Trohani, Roxana Morteanu, Andrei Duțu

În campania din 2012 am urmărit mai multe obiective: extinderea săpăturilor pe Platou, pentru a verifica stratigrafia şi a obține noi date privind locuirea din această zonă, continuarea săpăturilor pe Terasele 1 și 2, precum și finalizarea cercetării fortificației dintre terasele menționate.

În acest sens, au fost continuate cercetările în secțiunile vechi: S4 – carourile A1-A3 și A4-A13, S2 – carourile A1-A3, S7 – carourile 6-8 și S8 – carourile 1-3. Secțiunea S4 a fost prelungită cu încă 10 m spre nord cu scopul de a verifica stratigrafia Terasei 1 și a evidenția noi complexe. În urma acestei acțiuni lungimea totală a S4 a ajuns la 75 m, legând, practic, toate cele trei terase. Tot pe Terasa 1 au fost deschise alte două secțiuni, respectiv S11, cu dimensiunile de 4 x 2,5 m, paralelă cu S8, și S12, cu dimensiunile de 6 x 2,5 m, paralelă cu S4. Ambele secțiuni au fost trasate cu scopul de a observa vestigiile fortificației și dinamica complexului 28 (structura de piatră).

Cercetările din epoca dacică

În această campanie au fost cercetate 14 complexe, dintre care 11 noi. Dintre acestea, 9 sunt gropi, iar două reprezintă, cel mai probabil, resturi de locuințe. Din punct de vedere cronologic, 10 complexe sunt dacice, iar unul singur, o groapă, aparține bronzului timpuriu.

Pe Terasa 1 cercetările s-au concentrat în jurul complexului 28, ce reprezintă o structură de piatră care pleacă din marginea terasei spre interior, fără să putem afirma dacă reprezintă o structură de fortificare sau de locuire. Având in vedere faptul că în S4 nu am descoperit elemente clare de fortificare și nici bolovani căzuți pe pantă, trebuie luat în calcul faptul că fie Terasa 1 nu a fost fortificată, fie posibila fortificație a fost demantelată. Pentru a clarifica acest aspect, dar și pentru a culege date noi privind complexul 28, am deschis alte doua secțiuni, S11 și S12, paralele cu S4 și S8, ambele plecând din marginea pantei. În urma cercetărilor din S11 s-a observat că structura de piatră, complexul 28, continuă, fiind pusă în evidență de prezența unor bolovani masivi, așezați compact, unii cu aspect de dală, fără a descrie o structura liniară. În secțiunea S12, plasată la est de S4, nu s-au găsit elemente clare privind existența aici a unui zid, ci doar câțiva bolovani, răspândiți aleatoriu. Având în vedere că cercetarea nu este finalizată, iar datele obținute până acum sunt neconcludente, ne vom rezuma doar la menționea că existența în acest sector a unei fortificații nu poate fi dovedită în acest stadiu. La nord de complexul 28, la -0,25 m adâncime, a fost dezvelită o aglomerare de fragmente ceramice, pe o suprafață de 1,50 x 0,90 m, provenind de la pithoi, kantharoi, oale cenușii, borcane, precum și o gură de amforă cărămizie. Deocamdată, nu ne putem pronunța cu privire la semnificația acestei aglomerări de material ceramic, însă putem spune că e primul complex de acest gen descoperit la Târcov.

Pe Platoul-acropolă s-au efectuat săpături în secțiunile S7, S9 și S10, fiind cercetate mai multe gropi, precum și un rest de locuință incendiată.

Secțiunea S7 a fost epuizată în această campanie, fapt care ne-a permis obținerea unui profil stratigrafic.

În esență, stratigrafia de pe Platou este una relativ simplă:
- între -0 - 0,20/0,25 m – humus de pădure, măzăros, brun-negricios, cu multe rădăcini și frunze putrezite; în acest strat apar sporadic materiale arheologice;
- între – 0,25 m – 0,50/0,60 m – strat brun-cenușiu, relativ compact, cu fragmente ceramice, oase, pietre, bucăți de lipitură arsă și pigmenți de cărbune. Observațiile din timpul săpăturii și analiza materialului ceramic pe adâncimi ne-a relevat faptul că în partea superioară a stratului predomină materialele dacice, iar spre baza acestuia avem doar material arheologic monteorean. Așadar, cu siguranța, există un strat de cultură monteorean, dar nu s-a putut face o clară delimitare stratigrafică;
- începând de la cota de –0,50/0,60 m apare stratul steril, format dintr-o argilă gălbuie, nisipoasă.

În secțiunea S7 au fost cercetate 3 gropi care au oferit un material arheologic relativ bogat și interesant. Dintre acestea remarcam complexul 27, o groapă cu diametrul maxim de 1,10 m și adâncimea de 0,40-0,45 m, ea fiind săpată de la cota de –0,50 m. Interesant este faptul că în umplutura acestei gropi au fost descoperite doar materiale ceramice din epoca bronzului, iar pe fund se afla o ceașcă-opaiț dacică, întreagă! Alte două gropi, parțial suprapuse (complex 32 și 32A), au fost cercetate în partea de est a secțiunii; ele aveau diametrele cuprinse între 1,50 și 1,70 m și o umplutură afânată, bogată în materiale arheologice.

În secțiunea S10 a fost dezvelită, parțial, o structură masivă de lipitură arsă cu dimensiunile de 3,50 x 0,90 m (complexul 36). Probabil că avem de a face cu un perete prăbușit de la o locuință, lucru dovedit și de bucățile masive de lipitură, unele arse până la vitrifiere. Spre marginea de vest a structurii apar și câteva fragmente ceramice cum ar fi: un picior și cupa unei fructiere, parțial întregibilă, și partea superioară a unei căni cenușii, lucrată la roată. Complexul 36 a fost conservat în acest stadiu de săpătură, urmând a fi reluată cercetarea în campania din 2013.

În secțiunea S9 au fost descoperite doar două gropi, cercetate parțial, respectiv complexele 37 și 38, în umplutura cărora au fost descoperite numeroase fragmente ceramice provenind în special de la borcane, cești-opaiț și căni.

Materialul ceramic descoperit în strat și în complexe este relativ fragmentat, dar s-au putu recupera și câteva piese întregi sau parțial întregibile, cum ar fi: o ceșcă-opaiț, o cană și o fructieră. Dintre piesele mici amintim descoperirea a șase fusaiole și a unei rondele.

https://biblioteca-digitala.ro

Materialul metalic este extrem de rar. Au fost descoperite doar două fragmente de cuțite din fier, precum și un fragment dintr-o oglindă de bronz. O piesă din os, un corn prelucrat, o cute și un fragment de râșniță din piatră întregesc tabloul descoperirilor din această campanie de la Tarcov.

Cercetările din epoca bronzului

Cercetările privind locuirea din epoca bronzului – cultura Monteoru s-au concentrat pe Platou, în secțiunile S7 și S9. În aceste două secțiuni nu au fost identificate complexe noi, ci doar materiale ceramice aflate la baza stratului de cultură, dar și antrenate în nivelul și complexele dacice. Au fost descoperite fragmente ceramice decorate în manieră Ic3 şi Ic2, precum şi câteva fragmente provenind de la cuţite curbe din piatră.

Singurul complex posibil monteorean din această campanie, complexul 40, a fost descoperit în zona de pantă dintre Terasele 1 și 2. Este vorba de o groapă observată în profilul de est al secțiunii S4, cea mai mare parte fiind în mal. Groapa are o formă tronconică cu diametrul gurii de 1,00 m, diametrul fundului de 1,60 m și o adâncime de 0,90 m, fiind săpată de la baza stratului de cultură, respectiv de la -0,70 m. Materialul ceramic descoperit în acest complex este exclusiv monteorean. Interesant este faptul că, în afara acestui complex, materialele din epoca bronzului descoperite pe cele trei terase sunt sporadice, ele fiind antrenate în nivelele și complexele dacice

Ca şi în anii precedenţi, colectivul de cercetare a realizat mici cercetări de suprafață și sondaje pe pantele şi pe platourile din proximitatea sitului arheologic în vederea identificării unor urme de locuire preistorice şi antice.

Bibliografie:

G. Trohani, R. Andreescu, *Cercetările arheologice din punctul „Piatra cu Lilieci" din satul Târcov, comuna Pârscov, judeţul Buzău,* Cercetări Arheologice 9, 1992, p. 46-51, pl. 1-18; CCA 2008, p. 308-309; CCA 2009, Valachica, 21-22, 2008-2009, p. 216 – 217; CCA 2010, p. 187- 189, CCA 2011, p. 142-144; CCA 2012, p. 144-145.

69. Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea

Punct: Celic Dere

Cod sit: 160412.08

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 72/2012.

Colectiv: Valeriu Sîrbu – responsabil (M Brăila), Gabriel Jugănaru (SC Archeo Research SRL), Tomasz Bochnak (Instytut Archeologii - Uniwersytet Rzeszow – Polonia), Dan Ştefan, Maria-Magdalena Ştefan, Cristian Ştefan (SC Digital Domain SRL Bucureşti), Monica Constantin (IAB), Elena Roxana Asăndoae (Universitatea „Aristotel" Thessaloniki)

În această campanie ne-am propus finalizarea cercetării tumulului T47, identificat prin metode geofizice în campania 2010. Este o movilă cu mantaua de formă ușor ovală, datorită alunecării pe pantă (spre est), cu diametrele de 3,70 m (N-S) x 5,25 m (E-V) şi o înălţime păstrată de doar 0,55m. Ringul, format din bucăți mari sau mijlocii de stâncă spartă, păstrat aproape integral, are 3,40 x 3,00m. Ea face parte dintr-un ansamblu distinct de trei movile, celelalte două au fost săpate de Gavrilă Simion în campaniile mai vechi.

Suprafaţa a movilei fiind împărţită în patru sectoare (A,B,C,D), cu martori pe axele N-S şi E-V, s-a continuat cercetarea mantalei, începută în campania 2011.

Stratigrafia. S-a identificat următoarea succesiune stratigrafică:

1. strat vegetal actual, gros de 10-15cm, dar uneori pietrele mantalei ies la suprafață;
2. mantaua, formată din rocă spartă, cu fragmnte de mărime mică sau mijlocie; în zona centrală, grosimea păstrată a mantalei era de maxim 0,40m; unele zone din ea au fost dislocate datorită arborilor;
3. sediment gălbui, loess, depus sub mantatua din rocă spartă, identificat doar în caroul "C" și martorul estic;
4. sediment gălbui-cenușiu, format dintr-un amestec, în proporții diferite, de sediment cenușiu și loess; aici s-au găsit marea majoritate a materialelor arheologice;

Grosimea acestor straturi scădea progresiv, din mijloc movilei, unde avea 70-80 cm, spre marginile acesteia.

5.loess nativ.

Complexe. Datorită structurii sedimentelor, de culori și nuanțe apropiate, și a perturbărilor dense ale arborilor, uneori conturul complexelor a fost dificil de identificat cu precizie.

Groapa "A". Groapă destul de mare, aflată aproape în centrul movilei, de formă rectangulară cu colțurile rotunjite, cu fundul ușor în pantă, de la vest spre est, și pereții oblici (Dimensiuni aproximative: DB=0,75-1,60m; DG=0,90-2,20m; A=0,40-0,55m), cu un mic prag spre vest; a fost sesizată de la adâncimea de circa 0,30m de la suprafață. De precizat că mantaua movilei acoperea toată groapa. Umplutura era formată dintr-un sediment brun-gălbui, foarte dificil de separat de stratul 4 al movilei, gălbui-cenușiu.

Groapa "B", săpată, ulterior, în groapa "A", de formă ovală în plan, de mici dimensiuni (0,70 x 0,40 m), și aproape conică în profil (A=0, 45 m), observată imediat sub manta, de la adâncimea de 0,15-0,20 m, cu umplutura tot brună-gălbuie. Chiar pe gura ei era o aglomerare de fragmente din partea inferioară a unui vas, depus cu fundul în sus, acum fragmentat, modelat cu mâna din argilă comună, cu multe cioburi, ars necontrolat; un alt mic fragment din corpul unui vas similar era chiar pe fundul gropii. De asemenea, deasupra gurii gropii și în partea ei superioară a umpluturii erau câteva fragmente răzlețe de cărbune din lemn.

În nici una din gropi nu s-au găsit oseminte umane sau de animale.

Materiale arheologice s-au descoperit atât în câteva aglomerări, cât și dispersat, izolate. În fapt, marea majoritate a fragmentelor de vase ceramice, foarte fragmentate, s-au găsit imedit sub mantaua movilei, cea mai mare distanță dintre două grupări, pe axa nord-sud, fiind de 2,50 m. S-au putut identifica fragmente de la unu-două vase din argilă cu foarte multe cioburi, modelate cu mâna, arse necontrolat, de culoare cărămizie, apoi de la o cană, inclusiv toarta, din argilă fină, omogenă, modelată cu roata, arsă oxidant, roșietică-cărămizie, apoi câteva fragmente de la o strachină/castron, modelată cu mâna, arsă necontrolat, plus un fragment de la un castron (?), cenușiu, modelat cu roata. Se adugă o probabilă toartă de amforă pontică, cărămizie, puternic corodată. Exceptând gruparea de pe gura gropii "B", o aglomerare de fragmente de vase se afla în partea nordică a centrului movilei, chiar în martorul dintre carourile "B" și "C", între adâncimile de 0,20-0,40 m de la suprafață, anume de la amintita strachină, găsite în poziție oblică sau verticală, și de la un borcan, aflate orizontal.

În total, fragmentele ceramice recoltate provin de la patru-cinci recipiente, sparte în altă parte, probabil cu prilejul ceremoniei funerare, sub amenajarea de piatră depunându-se doar mici părți din ele ori chiar fragmente izolate.

Întrucât nu se pot întregi recipientele și nici au vreun decor caracteristic, ele pot fi datate doar în limite foarte largi: sec. V-III a.Chr.

La piese individuale menționăm două lame de cuțite din fier găsite în martorul estic dintre carourile "C" și "D", la 0,70-0,80m spre est de centrul gropii "B", dar chiar la marginea estică a gropii

https://biblioteca-digitala.ro

”A”, aflate la adâncimea de circa 0,25 m, puse orizontal, cu vârful spre nord; mai spre vest de ele erau câteva fragmente de la un vas modelat cu mâna. În caroul ”C”, mai la nord de cuțite, dar cam la aceeași adâncime, să găsit o mărgică/fusailolă mică (D=25 mm), din argilă semifină, cu mult nisip, de culoare castanie; adăugăm o cute fragmentară din gresie, cu orificiu de atârnare, găsită ăn campania din 2011.

Observații finale. Tumulul 44 este, fără nici o îndoială, un cenotaf, dar are toate celelalte caracteristici ale unui mormânt: manta și ring din rocă spartă, gropi, aglomerări de materiale ce sugerează anumite ritualuri, piese individuale etc. Prezenţa acestor amenajări și materiale arheologice, situaţie observată şi în cazul altor movile, indică efectuarea unor ritualuri în timpul și după înmormântarea defunctului.

Prin cercetări geofizice a fost identificat un nou tumul, T48, a cărui cercetare a început încă din acest an prin dezvelirea mantalei sale din piatră.

Suprafaţa excavată din T47 a fost acoperită cu pământ, conform obligaţiei asumate faţă de Ocolil Silvic Teliţa, iar T48 a fost acoperit, cercetarea lui va continua în campania 2013.

Bibliografie:

G. Simion, L*e site de Celic Dere. Interpretations ethno-culturelles et implications dans la chronologie du Hallstatt final,* p. 237-252, în Premier âge du Fer aux Bouches du Danube et dans les regiones autour de la Mer Noire, Tulcea 1997;

G. Simion, T*ombes tumulaires dans la nécropole de Celic Dere,* p. 69-82, în Tombes tumulaires de l'âge du Fer dans le Sud-Est de l'Europe, Tulcea, 2000;

V. Sîrbu, D. Ştefan, M. Duţescu, Teliţa - Celic Dere, Tulcea County. Landscape Studies, p. 201-214, în Funerary Practices in Central and Eastern Europe (10th c. BC – 3rd c. AD)" (Eds. V. Sîrbu, R. Ştefănescu), Proceedings of The 10th International Colloquium of Funerary Archaeology,Tulcea, 10-12 October 2008;

CCA 2007, p. 379-380; CCA 2008, p. 322; CCA 2009, p. 220-221; CCA 2010, p. 193-195; CCA 2011, p. 141-142; CCA 2012, p.150-151.

Résumé:

Les fouilles archéologiques ont été seulement dans la nécropole tumulaire et plane de Telița-Celic Dere (Dobroudja). On a fouillé le tumulus T47, identifié pendant la campagne 2010 par des méthodes géophysiques. Il s'agit d'un tertre ovale, légèrement glissant vers l'Est, 5,25m (E-O) x 3,70m (N-S) de diamètres et 0,55m de haut.

Nous avons divisé la superficie du tertre en quatre secteurs (A, B, C, D), avec des témoins sur les axes N-S et E-O. Nous avons continué de dévoiler le manteau, tout en remarquant sa composition en rocher brisé, fragments de dimensions petites et moyennes; le ring, formé de grands morceaux de rocher brisé, avait la forme ovale (3,40 x 3,00m), plus grande dans la direction Est-Ouest. On a trouvé, entre les pierres du manteau et en dessous, des fragments céramiques provenant de vases faits main où tournée, brûlés en atmosphère oxydante ou réduite (bocaux, écuelle, cruche) typiques pour la poterie gétique des Ve –IVe siècles av. J.-C., plus un grès et deux couteaux en fer. La présence de ces matériels archéologiques, similaires dans le cas d'autres tertres aussi, indique l'accomplissement des rituels pendant et après l'enterrement du défunt. On n`a trouvé d'ossements humains, ni dans les deux fosses, ni sous le manteau, c`est- à-dire T47 est un tombe du type cénotaphe.

70. Turda, jud. Cluj [Potaissa]

Punct: Dealul Cetăţii

Cod sit: 52268.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 24/2012

Colectiv: Mihai Bărbulescu - responsabil, Sorin Nemeti, Florin Fodorean, Dragos Blaga, Dan Matei (UBB Cluj), Mariana Pîslaru (MI Turda), Fabian Istvan (UPM Targu Mureș), Irina Nemeti (MNIT), Pavel Huszarik (Liceul Nădlac)

Cercetarea arheologică[1] în zona praetentura sinistra a fost începută prin trasarea unei secțiuni diagonale care unește centrul castrului cu colțul de nord-est, cu dimensiunile de 234 x 1,5 m. Pentru a lămuri unele situații apărute în două puncte ale secțiunii au fost praticate două casete: C01/2012 (10 x 4 m) și C02/2012 (7 x 2 m). S-a excavat o suprafață totală de 405 mp, cu o adâncime medie de 1 m.

S01/2012, 234 x 1,5 m, orientată SV-NE. Caroiaj liniar la 1 m, numerotarea carourilor începe din capătul SV, din centrul castrului.

Edificiul I

Carourile 1-5. În capătul sud-vestic al secțiunii a fost dezvelită o parte din via principalis, drumul care străbate castrul de la nord la sud. În caroul 1, la adâncimea de – 0,40 m apar blocuri de calcar rotunjite la partea superioară (blocuri păstrate din pavajul drumului roman). În carourile 2-5 aceste blocuri nu mai sunt găsite, aici, la adâncimea de – 0,50 m fiind identificată o platformă de pietriș, piatră de râu și calcar de Podeni sfărâmat, platformă ce constituie infrastructura drumului roman pavat.

Între m. 4,40 – 4,80 profilul nord-estic intersectează lespede de calcar rectangulară, așezată p o bază rectangulară din piatră de carieră prinsă cu mortar. Partea superioară a bazei apare la – 0,70 m, iar partea superioară a lespezii la – 0.50 m.

În carourile 9-18 secțiunea a intersectat două ziduri ale unui edificiu, denumit edificiul I. Zidurile au fost excavate complet în epoca medieval – modernă, până în pământul steril (amprenta lor este vizibilă la nivelarea grundului secțiunii la adâncimea de – 1,20 m). Zidul 1 este tăiat de profilul nord-estic între m. 9,65 – 10,40 și urma zidului scos are o lățime de cca. 0,50 m. Zidul 2 este tăiat de profilul nord-estic între m. 15,60 și 16,35 și amprenta lui are o lățime de 0,50 m. Ambele ziduri sunt construite în aceeași tehnică, folosindu-se materiale similare (în urma zidului scos se observă un pietriș mărunt, amestecat cu lut galben). Edificiul I, căruia îi aparțin aceste două ziduri este dispus paralel cu via principalis și se deschide spre drum printr-un portic cu adâncimea de 1,75 m. Baza și lespedea identificate în caroul 5, pe marginea drumului, sunt parte a acestui portic al edificiului I. Stratigrafia indică același lucru: între m. 4,85 – 9,90, există nivelul de humus modern (0/-0,25 m), nivelul de dărâmătură medieval-modernă (-0,25 / - 0,55 m), un nivel de depunere / locuire roman (- 0,55 / - 0,80 m) și un nivel de călcare (lentilă de mortar) (- 0,80 / - 0,90 m), după care urmează pământul negru, steril din punct de vedere arheologic (- 0,90 / -1,15 m). Nivelul de locuire roman și lentila de mortar corespund cu nivelul de depunere din portic și podeaua pe care se călca aici (lentila de mortar a fost identificată doar în portic, nu și în interiorul edificiului, între zidurile 1 și 2).

Stratigrafie în interiorul edificiului (m. 16): 1. humus modern (0 / - 0,20 m), 2. Nivel de dărâmătură medieval – modernă (- 0, 20 / - 0,55 m; la baza acestui strat se observă un strat compact de țiglă), 3. strat de pământ gălbui lutos cu pigmenți gri (- 0,55 / - 0,90 m, este de identificat cu nivelul de locuire roman din edificiu ; la baza lui nu se observă un nivel de călcare), 4. Steril (- 0,90 / - 1,20 m).

În carourile 17 – 73 secțiunea a intersectat un spațiu deschis, liber de construcții. Doar în carourile 36 – 42, în jumătatea sud-

[1] Finanţarea cercetărilor s-a făcut din fondurile Ministerului Culturii, contact de cercetare arheologică sistematică nr. 33, din 7 august 2012.

https://biblioteca-digitala.ro

estică a fost identificată o platformă de calcar sfărâmat și mortar, la adâncimea de – 0,65 / - 0,70 m (partea superioară a platformei ; grosimea startului de calcar și mortar este de cca. 10 cm). Platforma a fost intersectată doar de profilul sud – estic și probabil provine de la pavajul exterior al unui edificiu care se află la sud-est de secțiunea S01/2012.

Stratigrafia în curte este foarte simplă, cu un nivel de depunere antic și medival puțin consistent (de exemplu, la m. 33-34): 1. humus modern (0 / - 0, 30 m), 2. nivel de depunere (pământ negru cu pigmenți albicioși și fragmente de țigle, ceramică și oase de animale), 3. steril (- 0,60 / - 0,90 m).

Edificiul II

Inițial a fost deschisă o secțiune de 15 x 1,5 m (carourile 75-90 ale secțiunii magistrale). În această zonă au fost identificate două ziduri aparținând unei construcții numită ulterior edificiul II. În partea sud-vestică a fost identificat un zid cu lățimea de cca. 0,70 m, din care se mai păstrează o singură asiză de piatră de carieră așezată pe un pat de pietre de râu. Un zid construit într-o tehnică similară apare în partea nord-estică a secțiunii, având lățimea de 0,55 m.

Continuarea săpăturii a condus la identificarea, în carourile 71-73, a unui edificiu cu portic, secțiunea intersectând urmele a trei ziduri scoase.

Zidul 1 este identificat în partea sud-vestică a secțiunii, fiind intersectat de profilul nord-vestic între m. 72,20 – 72,90. Amprenta zidului scos este vizibilă la nivelarea secțiunii la – 0,80 m. Zidul 1 este probabil zidul care susținea bazele coloanelor unui portic care deschidea edificiu spre vest. Zidurile propriu-zise ale edificiului II sunt cele dezvelite anterior (zidul 2, lat de 0,70 m, tăiat de profilul nord-vestic între m. 75,80 – 76, 70, zidul 3, lat de 0,55 m).

Stratigrafie în interiorul edificiului (între zidurile 2 și 3, m. 69, pe profilul sud-estic): 1. humus modern (0 / - 0,30 m), 2. nivel de cultură (pământ negru sfărâmicios cu material arheologic; la limita inferioară se găsesc multe țigle) (- 0,30 / - 0, 50 m), 3. steril (- 0, 50 / - 0, 70 m). Nu se observă urmele vreunei podele sau a unui nivel de călcare.

În carourile 83-110 a fost secționat un alt spațiu liber de construcții. În carourile 111-129 a fost intersectat un drum orientat vest-est (astfel este perpendicular pe vis principalis și paralel cu via praetoria). Au fost intersectate cele două rigole ale drumului (cea vestică la m. 111, cea estică la m. 117). Rigolele sunt adânci de – 0,70 / - 0,80 m și sunt umplute cu material tegular, ceramică, oase de animale. Drumul apare ca o lentilă bombată de marne sfărâmate, materialul obișnuit pentru construirea infrastructurii drumurilor în castrul de la Potaissa. Stratigrafie prin drum (m. 115) : 1. humus modern (0 / -0,20 m), 2. nivel de depunere (- 0, 20 / - 0, 35 m), 3. infrastructura drumului (lentilă de marnă) (- 0,35 / - 0, 45 m), 4. steril (- 0,45 / - 0, 60 m).

Edificiul III

În carourile 124 – 144 a fost identificat un edificiu cu portic. Zidul 1 este intersectat de profilul nord-vestic la m. 123,50 – 124,20. Amprenta zidului se observă la adâncimea de – 0,90 m și are o lățime de 0,50 m. Zidul este construit pe un pat de pietre de râu și a fost excavat în epocă modernă (urma gropii de scoatere a zidului se observă imediat sub humus). Zidul 2 este intersectat de profilul nord-vestic între m. 133,20 – 133, 90. Amprenta zidului scos (și nivelul de piatră din fundație păstrat) se observă la adâncimea de – 0, 95 m și are o lățime de 0,55 m. Zidul este desfințat încă din epocă romană - groapa lui de scoatere întrerupe stratul de cultură / nivelul de locuire din edificiu, iar nivelul de dărâmătură post-roman acoperă urma gropii de scoatere. Zidul 3 este intersectat de profilul nord-vestic între m. 137,10 – 137,55 și amprenta lui are o lățime de 0, 40 m. Groapa de scoatere a zidului se observă imediat sub humus, ca în cazul zidului 1. Edificiul III poate fi identificat cu o baracă a soldaților (centuria) care se deschide spre nord-est printr-un portic. Edificiul III și edificiul IV sunt două barăci (centuriae) așezate față în față, despărțite de un drum orientat est-vest, patralel cu via praetoria. Între m. 139 – 143 a fost identificat porticul edificiului III, la m. 143 se află o plintă (0,65 x 0,60 x 0,10 m, la adâncimea de – 0,40 m, partea superioară a acesteia) așezată direct pe pământul steril. În această zonă, în carourile 141 – 144 a fost identificat porticul prăbușit al acestei barăci, într-o zonă mai puțin afectată de distrugerile și bulversările medieval-moderne. La adâncimea de – 0,15 / 0, 25 m, imediat sub glie, a apărut acoperișul prăbușit al porticului (multe fragmente de țigle, chiar țigle întregi cu dimensiunile de 0,51 x 0,35 m) și o coloană căzută, in situ, lângă baza așezată pe plinta descrisă mai sus. Coloana are dimesiunile de 1,70 m (lungime) x 0, 34 m (diametrul maxim; diametrul fusului la capătul superio reste de 0, 29 cm). Partea superioară a coloanei a fost distrusă de plug. Pe plintă apare baza pătrată a acestei coloane cu latura de 0,44 m și diametrul torului de 0,44 m.

Între m. 144,30 – 148,60, la adâncimea de – 0,40 / - 0,45 m se află un strat de piatră de carieră și prundiș, foarte compact care reprezintă infrastructura drumului dintre cele două barăci.

Edificiul IV

Între m. 148,25 și 149,50 s-a găsit un alt fus de coloană fragmentar, la adâncimea de – 0,30 m. Fusul este mai distrus decât precedentul și are dimensiunile păstrate de 1,40 m lungime și un diametru maxim de 0, 34 m. Între m. 148,59 -149,40 profilul nord-vestic taie o lespede de calcar (0,70 x 0, 65 x 0,10 m), pe care era odinioară așezată baza coloanei din carourile 149-150. Acestea (lespedea și coloana) aparțin porticului barăcii estice, aflată dincolo de drum, față în față cu baraca vestică. Spre est au fost identificate apoi cele două ziduri scoase ale barăcii estice. Amprenta zidului 1 are o lățime de 0, 60 m. Zidul 2, lat de 0,50 m, cade perpendicular pe zidul 1 și colțul de clădire din carourile 155-158 este interiorul unui contubernium al acestei barăci.

Locuința medievală

Între m. 158 – 158,60, în centrul secțiunii, se află o mică platformă de piatră de râu în apropierea zidului excavat al barăcii (edificiul IV, zidul 2). În profilul NV, între m. 158,30 - 161,40 o lentilă de lut galben (podeaua barăcii romane). Între m. 159, 20 – 161,40 lentila de lut galben este suprapusă de o podea din cărămidă romană mărunțită. Stratigrafia profilului nord-vestic indică faptul că între m. 158,15 – 164,40 a fost săpată, din nivelul aflat imediat sun humusul modern, o groapă de mari dimensiuni, care coboară până la nivelul roman de călcare marcat prin lentila de lut galben. Fundul acestei gropi a fost nivelat cu material tegular roman mărunțit și în marginea sudică a gropii apare platforma de piatră de râu. Groapa taie nivelul de cultură roman și antrenează ceramică romană și alte materiale rulate. Prezența în cantitate mare a ceramicii medievale lucrate cu roata rapidă, a unui fragment dintr-un topor din fier, a reutilizării materialului tegular roman și a platformei de piatră de râu permite interpretarea acestui complex drept o locuință medievală (sec. XIV-XV).

Pentru lămurirea situației spre nord de secțiune, în dreptul carourilor 155-161, a fost deschisă caseta C02/2012 cu dimensiunile de 7 x 2 m (paralelă cu secțiunea S01/2012). În carourile 3-4 ale casetei a fost dezvelită urma zidului scos al barăcii, iar spre est de aceasta platforma de lut galben suprapusă de stratul de material tegular roman pisat (podeaua locuinței adâncite medievale).

Edificiul V

În carourile 164-174 secțiunea S01 a intersectat patru ziduri care aparțin unei clădiri (baracă) numită edificiul V. Zidurile se intersectează, formând colțuri de încăperi și au dimensiuni diferite. Toate au fost excavate, fiind surprinsă doar amprenta gropii de scoatere, uneori și o primă asiză din piatră de carieră. Dimensiuni : zid 1 – lățimea amprentei 0,60 m, zid 2 – 0,60 m, zid 3 – 0,45 m, zid 4 – 0,50 m.

https://biblioteca-digitala.ro

La est de zidul 4 al edificiului V, în afara construcției, s-a conturat la adâncimea de - 0, 95 m urma unei gropi de formă ovoidală (rectangulară cu colțuri rotunjite). Groapa este intersectată de profilul nord-vestic între m. 173,50 – 175,10. Diametrul maxim al gropii este de 1,60 m și de la nivelul unde s-a conturat este adâncă de 1,10 m (de la nivelul actual de călcare – 2,05 m). În partea superioară a gropii au fost găsite două fibule (dintre care una de tipul Cociș 39 / fibulă în formă de T, datate în general în al treilea sfert al secolului III). În umplutura gropii a fost găsită multă ceramică romană, inclusiv terra sigillata, oase de animale, zgură, sticlă etc.

Edificiul VI

În carourile 180 – 186 au fost intersectate două ziduri care aparțin unui edificiu de identificat cu o baracă a soldaților. Zidurile apar la adâncimea de – 0,45 / 0,50 m (partea superioară) și au o lățime de 0,60 m. Se păstrează primul nivel din fundație, zidurile fiind construite din piatră de carieră prinsă cu mortar.

Edificiile VII - VIII

După un spațiu liber de construcții în carourile 186 – 200, în carourile 200 – 206 au fost intersectate cinci ziduri aparținând edificiilor VII și VIII (construcții interpretate drept centuriae, barăci ale soldaților). Zidurile edificului VII sunt construite într-o tehnică similară și cu același material (piatră) ca în cazul edificiului VI. Zidurile au o lățime de 0, 70 m (zidul 1) și 0,60 m (zidul 2) și apar de la adâncimea de - 0, 25 m. Se păstrează trei asize de piatră.

În construcția zidurilor edificiului VIII s-a folosit în special calcarul friabil de Podeni, piatra de râu de mari dimensiuni și mortarul. Zidurile apar de la adâncimea de – 0,25 m (partea superioară) și au lățimi care variază de la 0,40 m la 0,60 m.

C01 / 2012, 10 x 4 m (Edificiile III – IV).

Caseta a fost trasată de-a lungul secțiunii S01, în dreptul carourilor 140-150 cu scopul de a dezveli porticele prăbușite ale edificiilor III și IV și drumul aflat între porticele celor două barăci. Au fost identificate alte două baze de coloană (în caroul 1A o lespede, în carourile 7 B – C o lespede, o bază și jumătate din fusul unei coloane). S-a putut stabili distanța dintre baze și existența unui intercolumnium de 3,40 m (diametrul maxim al fusului 0, 34 m / fusul este de 5 x 0, 34 m = 1,70 m, intercolumnium 10 x 0, 34 m = 3,40 m). S-a dezvelit o porțiune mai mare din drum care are centrul bombat și rigole în fața porticelor. Drumul este construit din piatră de carieră și pietriș. În colțul NE al casetei a fost identificat zidul camerei edificiului IV, cu o lățime de 0,60 m.[Mihai Bărbulescu].

71. Țaga, com. Țaga, jud. Cluj

Punct: Baza Arheologică, Staţia de Gaz -Viglab

Cod sit: 59835.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 49/2012

Colectiv: Zoia Maxim – responsabil, Diana Bindea (arheozoolog), Luminiţa Săsăran (geoarheolog); Mihai Wittenberger - responsabil sector (MNIT), Gheorghe Lazarovici - responsabil sector

Ultimele campanii (2007-2012) s-au concentrat asupra studierii sistemelor de fortificaţii din partea estică a aşezării, deoarece între şosea şi Lac sunt proprietăţi private, în bună parte vândute pentru a se construi case, astfel că pericolul distrugerii sitului este iminent. Din această cauză s-a intensificat cercetarea în această zonă prin diferite metode: prospecţiuni magnetometrice, sau topometrice, în vederea depistării sectoarelor care trebuiesc urgent studiate pentru a se salva cât mai multă informaţie şi materiale din aşezarea cu o întindere de peste 13 ha._Scopul cercetării din ultimii 3 ani a fost Poarta de Est a ultimei fortificaţii. Măsurătorile magnetometrice au relevat existenţa unui sistem de poartă foarte complex, cu socluri de gresie pentru coloane ce marcau poarta, şicane şi turnuri, bastioane. In acest an s-a deschis o secţiune S.31, de 10 x 3 m, la vest şi în continuarea lui S.27 şi S.30, la 0,5 m de gardul proprietăţii dinspre sud. Scopul era cercetarea colţului nordic al Turnului de Poarta, restul turnului fiind în interiorul proprietăţii private îngrădite.

În anul 1996 au fost efectuate prospectări de rezistivitate electrică a solului şi pedologice, în centrul aşezării. Apoi, în 2007 şi 2008, s-au făcut prospecţiuni magnetometrice, de către o echipă de la Universitatea din Kiel, condusă de Mischka Carsten (Germania) şi o echipă de la Universitatea de Vest, din Timişoara, coordonată de Dorel Micle. Pe harta magnetometrică se văd clar cele 2 sisteme de fortificaţie formate din şanţuri şi palisade, precum şi sistemul Porţii de Est, cu şicană şi un turn de Poartă. Din păcate, aceste vestigii se găsesc pe proprietăţile fam. Fodor şi Rusu, primul, exact pe acest loc extrem de important, ş-a plantat o livadă (!!!!), iar ce-l de al doilea vrea să-şi construiască o casă. Pe harta parcelei prospectate de echipa timişoreană se poate observa, pe lângă cele două sisteme de fortificaţii, o „construcţie" circulară în interiorul sistemului de apărare, care acum este aproape de şosea.

În campaniile din 2010-2012 s-au deschis trei secţiuni pe Poarta de Est: S.27 (20 x 2 m); S.30 (10 x 3 m) şi S.31 (10 x 3 m). Caroiajul este din 2 în 2 m şi începe dispre şosea spre Lac. În toamna anului 2010, de-o parte şi alta a şoselei Gherla – Cămăraşu s-au executat câte un şanţ pentru introducerea conductelor de apă potabilă. Am supravegheat lucrările de săpare a şanţurilor, denumindu-le S.28 (spre Lac) şi S.29 (spre Baza Arheologică), am desenat profilele, am marcat pe plan complexele, am fotografiat şi am adunat materialul arheologic pe care l-am spălat, inventariat, fotografiat şi desenat. Tot materialul ceramic şi litic (sunt puţine oase din cauza aciditătii solului, păstrându-se doar cele impregnate de grăsimi, sau arse, existând mai ales fragmente dentare şi coarne) a fost spălat, prelucrat, introdus în Baza de date, selectat pe criterii tipologice şi tehnologice pentru a fi inventariate, desenate şi fotografiate. Pentru analizarea ceramicii avem un proiect de cercetare interdisciplinar cu Institutul de Fizică Izotopică şi Moleculară din Cluj-Napoca pentru studierea microelementelor şi cu Facultatea de Geologie pentru studierea structurii, texturii şi a temperaturilor de ardere.

Toată suprafaţa a fost săpată manual de la 0,10 la 0,50 m, în funcţie de situaţia arheologică. Încă de la decopertarea stratului arabil (între 0,20 şi 0,35 m, pe alocuri) au apărut materiale arheologice constând din ceramică, chirpici şi unelte litice, aflate în poziţie secundară datorită lucrărilor intensive a terenului încă din evul mediu, fiind şi un teren în pantă de cca 30°. Până la adâncimea de 1 m, materialul ceramic este în poziţie secundară. De la acest nivel încep să apară complexele nederanjate, care constau din două zone pigmentate, formate din pământ negru amestecat cu bulgări de pământ galben lutos. Acestea au fost notate cu C88 şi C89. În caroul 1, aproape de profilul vestic este o groapă cu diametrul de 0,25 m, denumit C90. Complexul C89 a avut aspectul unui şanţ oblic (se vede şi pe magnetogramă) care întră în profilul vestic, colţul nordic, în caroul 1, pătrunde în profilul sudic în caroul 2 şi se continuă până în caroul 5. Umplutura este cu mult pământ negru amestecat cu lut galben. La adâncimea de 1 m, în carourile 2 şi 3 se observa o masă compactă de gresie, care în prima fază s-a considerat ca fiind un „pavaj" în zona „intrării" şi care s-au dovedit a fi „socluri" sau tamburi din piatră care susţineau o structură (fig. 4). Complexul C88 a fost un şanţ oblic care avea capătul, apropiat de C89, în caroul 5 şi cobora spre Lac pe direcţia nord-nord-est până în caroul 10. În carourile 7-9 din S.27 se adânceşte până la 1,20 m. Acest complex nu conţine foarte mult material arheologic şi face parte din sistemul

https://biblioteca-digitala.ro

de blocare a accesului spre Poartă. În secţiunea S.31 a fost cercetată partea de „sus" a Porţii de Est cu latura nordică a Turnului. Au fost prinse în săpătură (10 x 3 m) trei gropi de stâlp (C.95, 96, 97) şi un şanţ de fundaţie în partea mai joasă dinspre răsărit, (C.92). Această parte estică a fortificaţiei mari este mai joasă, fiind pe o ruptură de pantă cu o denivelare de cca. 1.5/2 m, ceea ce conferă un aspect de masivitate fortificaţiei dacă se priveşte din exterior !

După prepararea Complexului C89 s-a constatat ca este format dintr-o serie de „socluri de coloane" cu un diametru de 1,30 m, majoritatea în poziţie orizontală. Aceste descoperiri sunt deosebit de importante: nicăieri în neoliticul european şi asiatic nu s-au descoperit astfel de complexe cu socluri de piatra. Mai mult sistemele de poarta cercetate până în prezent, în cultura Cucuteni-Ariuşd, sunt simple datorită zonei înalte în care sunt plasate. Sub aceste socluri este strat de cultură, iar faptul ca ele merg sub profile ne-a determinat să conservăm secţiunea, să lăsăm totul in situ pentru a se deschide, în viitor, o suprafaţă ce să cuprindă tot sistemul de la Poarta de Est (dacă acest lucru va fi posibil, având în vedere ca sunt proprietăţi private). Turnul de Poartă este la capătul palisadei din interior şi blochează pătrunderea frontală. Între Şanţul fortificaţiei şi Turnul de Poartă, în deschizătura dintre cele două palosade, este un sistem de coloane ce făceau parte din construcţia porţii, şanţuri cu şicane şi împrejmuiri, care blocau accesul necontrolat. A fost făcută şi ridicarea topografică cu staţia totală, realizată de Bede Zoltan.

Continuarea cercetării sistemului de apărare de la Poarta de Est, care este unicat pentru neolitic, fiind şi foarte bine păstrat. Rezultatele acestor cercetări sunt deosebit de importante pentru cunoaşterea sistemelor tactice şi strategice defensive şi implicit ofensive a civilizaţiei neolitice din jurul anului 4500 CAL BC. Acest demers este urgentat de faptul că noul proprietar al terenului doreşte să-şi construiască o casă exact pe zona de poartă (este deja în faza de proiectare).

Avînd în vedere importanţa crucială pentru cunoaşterea marii civilizaţii dunărene neolitice, intenţionăm să ridicăm in situ câteva socluri şi le vom reconstitui în Parcul Etnoarheologic Experimental ce se află în centrul aşezării, pe locul secţiunilor S.10 şi S.11, din cadrul Bazei Arheologice. În acest parc s-au reconstituit un bordei, o casă şi s-a ridicat structura de lemn al unui locaş de cult, urmând ca să se amenajeze diferite ateliere (unde vizitatorii să poată fabrica unelte), precum şi un observator astronomic. De asemenea, se va face o machetă a „oraşului" neolitic de la Ţaga, care va fi expus în punctul muzeal de la Primăria din localitate. [Zoia Maxim]

Bibliografie:

Carsten M. 2008 – *Geomagnetische Prospektion neolithischer und kupferzeitlicher Siedlungen in Rumänien,* Eurasia Antiqua, Band 14, p. 101-115.

Carsten M. 2012 – M. Carsten, Z. Maxim, M. Lazarovici, *Geophysical prospecting vs. Excavation at the Neolithic sites Ţaga and Iclod*, ActaMN, 2012, s.t.

CCA – www.cimec.ro

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh. 2006 – *Arhitectura neoliticului şi Epocii Cuprului în România,* Partea I. Neoliticul, BHM, IV, Editura Trinitas, Iaşi.

Lazarovici Gh. 2009 – *Cultura Zau*, în International Symp. "Ten Years After: The Neolithic of the Balkans as Uncovered by the Last Decade of Research". Proceedings of the Conference held at the Museum of Banat on November 9th – 10th, 2008, Eds. Fl. Draşovean, Dan Leopold Ciobotaru and Margaret Maddison, Timişoara p. 179-217.

Lazarovici Gh. 2010 – E*volution, absolute und relative chronology of the Zau culture,* în Studia Archaeologica et Mediaevalia, XI, MMX, [Panta rei, Studies in chronology and cultural development of South-Eastern and Central Europe in Earlier prehistory presented to Jourai Pavúk on the occasion of his 75 birthday], Eds. J. Štukova, P. Pavúk, P. Klapkova, B. Kovár, Bratislava, p. 115-128.

Lazarovici Gh., Wittenberger M., Meşter M., Radu S., Ilieş I., Bodea M. 1996 – *Şantierul arheologic Ţaga,* ActaMN 33.1, p. 323-352.

Lazarovici Gh., Meşter M., Radu S., Maxim Z. 1997 – *Şantierul arheologic Ţaga. Campania din 1996*, ActaMN, 34.1, p. 689-702.

Lazarovici Gh., Maxim Z., Meşter M. 2009 – *Istoria societăţii, în Monografia comunei Ţaga,* I. Mârza (Eds.), Primăria Comunei Ţaga, Editura „Delroti", Cluj-Napoca, p. 220-272.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M. 2005 – *Contribuţii privind arhitectura eneoliticului din Banat, Crişana şi Transilvania*, CultCivDunJos 22, p. 399-420.

Lazarovici Gh., Maxim Z, – *Unele elemente ale fortificaţiilor neolitice din vremea culturii Zau,* în Volumul omagial Doina Ignat, Muzeul Ţării Crişurilor, Oradea, s.t.

Maxim Z. 1999 – *Neo-Eneoliticul din Transilvania. Date arheologice şi matematico-statistice,* BMN, XIX, Cluj-Napoca.

Maxim Z., Voica C. 2010 – Rezultatele analizelor izotopice ale unor fragmente ceramice Neo-Eneolitice din Transilvania, Angustia, 14, Sf. Gheorghe, p. 437-446.

Maxim Z. 2012 – *Despre câteva „sate" şi „cetăţi" neolitice transilvănene*, în Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, Cluj-Napoca, s.t.

Sechel O. 2012 – *Sistemele de acces în fortificaţiile preistorice,* în Volumul omagial Doina Ignat, Muzeul Ţării Crişurilor, Oradea, s.t.

Abstract:

In the past three years, archaeological excavation aimed bearing system. Eastern entrance is flanked by ditches with baffle, the gate was massive construction between palisades with stone columns with the diameter of 1.3 m and a guard tower at the end of the inner palisade. In 2012 it investigated north side of the tower.

72. Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud

Punct: La Dâmburi

Cod sit: 33499.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 12/2012

Colectiv: Dan Lucian Vaida (MG Năsăud), George G. Marinescu (CMJ Bistriţa)

Săpăturile arheologice din campania anului 2012 s-au desfăşurat în intervalul 24 septembrie - 12 octombrie, finanţarea fiind asigurată integral de Complexul Muzeal Bistriţa-Năsăud. Cercetările s-au concentrat într-un sector situat în partea de nord-vest a sitului, zonă care a beneficiat de investigaţii şi în campaniile din anii 2009 şi 2011. Campaniile anterioare au demonstrat că în acest sector situl prezintă o particularitate, prin existenţa unui strat gros de pământ rezultat în urma unei alunecări de teren, provenit din dealul situat în imediată apropiere. Pe baza acestei informaţii s-a convenit ca într-o fază preliminară decopertarea terenului, până la stratul de cultură preistoric, să se facă cu mijloace mecanizate.

În această campanie au fost trasate şi excavate două suprafeţe (Sp. I/2012 de 30 x 4 m şi Sp. II/2012 de 5 x 5 m), iar mai departe, pentru dezvelirea completă a complexelor identificate, s-au deschis şi câteva casete (C_1/2012 de 4 x 2 m; C_2/2012 de 2 x 0,70

https://biblioteca-digitala.ro

m şi C_3/2012 1,5 x 0,70 m), rezultând o suprafaţă totală verificată de 155,9 mp. Suprafeţele au fost adâncite, în funcţie de apariţia urmelor arheologice şi a pământului steril, până la adâncimi cuprinse între 1,60-2,30 m. Grosimea stratului alunecat la capătul Sp. I este de 0,70 m după care scade treptat, fiind de 0,40 m la m 20 şi de 0,30 la m 30. Această alunecare de teren chiar dacă este un impediment în cercetare are şi un rol benefic, protejând nivelul arheologic, acesta nefiind afectat de intervenţiile agricole mecanizate. Analizată de sus în jos, stratigrafia este asemănătoare cu cele din campaniile anterioare, regăsindu-se şi de această dată stratul de cultură de culoare neagră, bine evidenţiat, bogat în urme arheologice, cu grosimi de 0,40-0,50 m; urmează stratul maroniu-cenuşiu, cu grosime medie de 0,30 m, mai consistent acolo unde au fost identificate locuinţele adâncite; sub el se regăseşte stratul de pământ negru (0,25-0,35 m), în care au apărut sporadic urme arheologice; în partea inferioară este stratul steril lipsit de urme arheologice, care poate fi galben-lutos sau sub formă de pământ negru viu.

În timpul investigaţiilor au fost descoperite numeroase urme care atestă o locuire intensă mai ales la sfârşitul epocii bronzului şi începutul primei epoci a fierului (Br D – Ha A_1, sec. XIII- XII a.Chr.), aparţinând culturii Noua. Dintre elementele de habitat au fost identificate mai multe locuinţe de suprafaţă sau foarte puţin adâncite, în general având formă rectangulară cu suprafeţe cuprinse între 10-15 m^2. În prezenta campanie au fost descoperite şi instalaţii de foc (vetre), de mai multe tipuri, dintre care unele noi, neîntâlnite în anii precedenţi. Dintre acestea se remarcă două vetre-cuptor (V_3 şi V_4), găsite la adâncimea de 1,30 m, plasate una lângă alta, având modul de construcţie şi dimensiunile apoximativ similare. Vetrele sunt de formă patrulateră, cu partea superioară mai lată şi cea inferioară mai îngustă V_3 (1,40 /1,10 x 1,50 m) şi V_4 (1,20 /1,0 x 1,30 m), fiind amenajate pe un pat de lut fin, de culoare galbenă, peste care s-a aşezat cu grijă un strat format din ceramică fragmentară şi mici bucăţi de pietre plate. Această bază a vetrei a fost la rândul ei acoperită de un strat gros de lut fin, întărit, cu urme de ardere repetată, întreaga amenajare fiind înconjurată pe margini cu pietre locale (gresii), aşezate pe cant. O vatră asemănătoare a fost descoperită şi în Sp. II, diferenţa faţă de cele anterioare constând în faptul că nu este înconjurată integral de pietre aşezate pe cant, acestea existând doar în partea superioară, în timp ce la partea inferioară au fost depuse numeroase fragmente ceramice, fără ca ele să mai fie suprapuse de stratul de lut. Materialul ceramic recuperat din interiorul vetrelor, uneori aparţinând unor vase reîntregibile, permit atribuirea complexelor culturii Noua.

Dintre artefactele descoperite se remarcă în primul rând prezenţa unei ceramici abundente, cu numeroase elemente de decor şi ornamente specifice culturii Noua, fusaiole de mai multe tipuri, o lingură de lut, obiecte din os şi ace din bronz caracteristice epocii. Alături de nivelul mai bogat aparţinând culturii Noua, au fost identificate şi urme mai vechi aparţinând culturii Wietenberg, dar şi mai recente, acestea fiind reprezentate prin identificarea unei gropi menajere în formă de sac (G_1/2012), lutuită pe margini şi pe fund, de formă circulară, cu diametrul de 1,20 m şi adâncită până la 1,65 m faţă de nivelul actual al solului, aparţinând perioadei mijlocii a primei epoci a fierului (Ha C, respectiv sec. VIII-VII a.Chr.).

Obiectivele cercetării viitoare constau în delimitarea perimetrului aşezării, identificarea unor complexe care prin materialul descoperit să poată permite departajări cronologice şi efectuarea de sondaje în proximitatea aşezării, în speranţa descoperirii necropolei aparţinătoare comunităţii care a locuit cel mai intens zona la sfârşitul epocii bronzului.

73. Vadu Săpat, com. Vadu Săpat, jud. Prahova
Punct: Budurească 4 - Puţul Tătarului
Cod sit: 133321.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 100/2012

Colectiv: Alexandru Niculescu – responsabil, Andrei Măgureanu (IAB) Bogdan Ciupercă, Alin Anton (MJIA Prahova)

Valea Budurească reprezintă o microzonă situată în regiunea primelor dealuri subcarpatice, în partea de est a judeţului Prahova. Valea se află pe teritoriul actual al comunei Vadu Săpat, la aproximativ 10 km nord de oraşul Mizil. În această vale strâmtă, cu versanţi destul de abrupţi, străbătută de pârâul Budurească şi presărată cu terase înalte, bine individualizate, separate de râpe, a fost observată o mare densitate de locuire. Pe un areal relativ restrâns, (valea are aproximativ 10 kmp, dar suprafaţa locuibilă se reduce practic doar la terase), au fost identificate până în prezent un număr de 31 de situri arheologice. Dintre acestea, 15 obiective aparţin perioadei secolelor V-VII p.Chr..

În campania din anul 2012 cercetările s-au concentrat în sectorul sudic al sitului Budurească 4 ”Puţul Tătarului”. S-a lucrat în suprafețele deschise în anul precedent: secţiunea S VI cu dimensiunile de 30 m lungime şi 2 m lățime, secțiunea S VII având dimensiunile de 27 m lungime și 2 m lățime și caseta Cas. 26 cu dimensiunile de 6 m lungime și 1,5 m lățime. Între S VI și S VII a fost practicat un ”martor” cu o lățime de 2 m pentru realizarea observațiilor stratigrafice, dar și pentru a se facilita evacuarea pământului rezultat din săpătură. A fost deschisă o nouă suprafață, secțiunea S VIII, plasată la nord de S VII și care a fost trasată începând din dreptul ţăruşului caroului 12 al S VI, având dimensiunile de 18 m lungime și 2 m lățime.

Scopul acestor cercetări este de a obţine informaţii noi cu privire la relația cronologică dintre cele două sectoare ale sitului Budurească 4 „Puţul Tătarului”, precum şi verificarea stratigrafiei sitului realizată în urma săpăturilor mai vechi, de dinainte de anul 1989. Finalitatea demersurilor noastre este aceea de a corela cercetările mai vechi, efectuate de către Victor Teodorescu cu cele realizate începând cu anul 1998 de actualul colectiv.

Cercetările efectuate în perioada 2011-2012 au condus la descoperirea unor locuințe aparţinând perioadei secolelor V-VII p.Chr., au adus noi informații privind structurile de locuire specifice latenului getic și au confirmat în mare măsură informațiile privind stratigrafia sitului. În campaniile următoare se va urmări finalizarea cercetării nivelului locuirii aparținând secolelor V-VII p.Chr. în vederea elaborării monografiei acestei așezări. În cele două campanii au fost cercetate următoarele complexe: Cpl. 1/2011 (B24), SVI, cas. 24, carou 22-23; Cpl. 2/2011 SVI, carou 16-19; Cpl. 3/2011, SVII, carou 22-24; Cpl. 4/2011 (B25), SVII, carou 20-23, SVIII, carou 19-23; Cpl. 5, SVII, carou 15-17; Cpl. 6/2011, SVI, carou 10 (cuptor); Cpl. 7/2011, SVII, carou 30; Cpl. 8/2011, SVII, carou 24-26; Cpl. 9/2011, SVII, carou 23; Cpl. 10/2011, SVI, carou 25; Cpl. 11/2011, SVII, carou 16-17; Cpl. 12/2011, SVII, carou 16; Cpl. 13/2011, SVII, carou 11-14 (locuință getică); Cpl. 14/2011, SVII, carou 24-25; Cpl. 15/2012, SVI, carou 10-11; Cpl. 16, SVIII, carou 18-19; Cpl. 17, S VII, carou 12-13.

Așezările din Valea Budurească sunt poziționate pe o serie de platouri de dimensiuni variate, care domină cursul apei. Platourile sunt separate prin cursuri adânci de torente, cu pante abrupte. În ceea ce privește locuințele aparținând secolelor V-VII p.Chr. cercetate în situl Budurească 4 ”Puțul Tătarului”, acestea sunt în general de tipul structurilor adâncite în pământ, formă rectangulară, cu dimensiuni variate ale laturilor (2,6 x 3,2 m; 2,9 x 3,25 m; 3,5 x 3,5 m, 4,5 x 4,8 m). Adâncimile mai frecvente sunt cele cu valori de 0,70 - 0,80 m faţă de nivelul de surprindere. Rar apar adâncimi de 0,45 m sau de peste 1,10 m. Suprastructura locuințelor era susţinută de stâlpi, gropile acestora erau dispuse în majoritatea cazurilor atât la colţuri, cât şi pe mijlocul laturilor. Situații în care gropile de pari să fie dispuse

https://biblioteca-digitala.ro

doar pe mijlocul laturilor sau fără gropi de par sunt singulare. Foarte rar a fost observată lutuirea podelei cu un strat de lut galben. La fel de rare sunt și situațiile în care au fost observate amenajări în interiorul locuințelor, de exemplu: laviţă realizată din lut cruțat pe una din laturi sau o groapă poziționată în centrul locuinței. În locuințele identificate și cercetate până în prezent au fost întâlnite două tipuri de cuptoare. Tipul cel mai frecvent de cuptor este cel amenajat din lespezi de piatră puse pe cant în jurul vetrei, iar bolta realizată din pietre şi bolovani lipiți cu lut, dispus într-unul dintre colţurile de nord-vest, nord-est sau de nord. Mai rar este întâlnit cuptorul săpat (cotlonit) în unul dintre pereții locuinței. Locuințe diferite ca structură au fost descoperite și cercetate în situl Budureasca 3 care se află la aproximativ 300 m sud de situl Budureasca 4, fiind despărțite în prezent de o viroagă de mari dimensiuni. Este vorba despre o locuinţă cu două încăperi, una la nivelul solului şi o a doua adâncită, precum şi de o locuinţă cu subsol şi etaj. Aceste informații urmează a fi verificate prin săpătură și prin prelucrarea arhivei documentare a sitului.

La încheierea campaniei din acest an au fost efectuate lucrări de conservare primară a complexelor de locuire în vederea amenajării unui muzeu de sit. De asemenea, au fost acoperite cu folie şi pământ complexele a căror cercetare nu a putut fi finalizată în aceasta campanie.

Bibliografie:

Victor Teodorescu, Despre cultura Ipotești-Cândești în lumina cercetărilor arheologice din nord-estul Munteniei, SCIV, 15, 1964, 4, p. 485-503

VictorTeodorescu, O noua cultură arheologică recent precizată în țara noastră: cultura Ipotesti-Cândești (sec.V-VII e.n.), Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor de istorie, decembrie 1964, vol.2, Bucuresti, 1971, p. 104-130

Victor Teodorescu, Centre meșteșugărești din secolele V/VI-VII, București, 9, 1972, p. 73-97

Victor Teodorescu, VasileI.Dupoi, Marinela Peneş, Dan Lichiardopol, Gheorghe Panait, Staţiunea arheologică de la Budureşca, jud. Prahova (complexele daco-romane şi străromâneşti), MCA, 1993, p. 365-388

Andrei Măgureanu, O aplica avară descoperită la Budureasca (judeţul Prahova), Argesis 14, 2005; p. 189-202

Andrei Măgureanu, Bogdan Ciupercă; The 6th_8th Centuries metalurgical activitz from Budureasca Valley. The Moulds., Acta Musei Napocensis, 2007, p. 291-318;

Victor Teodorescu, Studii şi cercetări arheologice în Muntenia, Ploieşti, 2009

Bogdan Ciupercă, Andrei Măgureanu, Unele observaţi asupra problemei tiparelor din secolele V-VII descoperite în spaţiul extra-carpatic, Buletinul Muzeului Judeţean Teleorman. Seria Arheologie, 1, 2009, p. 149-158

Bogdan Ciupercă, Câteva puncte de vedere privind activitățile meșteșugărești și spațiile de ”producție” între Carpați și Dunăre în secolele VIII-X, Buletinul Muzeului Judeţean Teleorman. Seria Arheologie, 3, 2011, p. 223-232

73. Vadu Săpat, com. Vadu Săpat, jud. Prahova

Punct: Budureasca 4 - Puţul Tătarului

Cod sit: 133321.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 100/2012

Colectiv: Alexandru Niculescu – responsabil, Andrei Măgureanu (IAB) Bogdan Ciupercă, Alin Anton (MJIA Prahova)

Valea Budureasca reprezintă o microzonă situată în regiunea primelor dealuri subcarpatice, în partea de est a judeţului Prahova. Valea se află pe teritoriul actual al comunei Vadu Săpat, la aproximativ 10 km nord de oraşul Mizil. În această vale strâmtă, cu versanţi destul de abrupţi, străbătută de pârâul Budureasca şi presărată cu terase înalte, bine individualizate, separate de râpe, a fost observată o mare densitate de locuire. Pe un areal relativ restrâns, (valea are aproximativ 10 kmp, dar suprafaţa locuibilă se reduce practic doar la terase), au fost identificate până în prezent un număr de 31 de situri arheologice. Dintre acestea, 15 obiective aparţin perioadei secolelor V-VII p.Chr..

În campania din anul 2012 cercetările s-au concentrat în sectorul sudic al sitului Budureasca 4 ”Puţul Tătarului”. S-a lucrat în suprafețele deschise în anul precedent: secțiunea S VI cu dimensiunile de 30 m lungime şi 2 m lățime, secțiunea S VII având dimensiunile de 27 m lungime și 2 m lățime și caseta Cas. 26 cu dimensiunile de 6 m lungime și 1,5 m lățime. Între S VI și S VII a fost practicat un ”martor” cu o lățime de 2 m pentru realizarea observațiilor stratigrafice, dar și pentru a se facilita evacuarea pământului rezultat din săpătură. A fost deschisă o nouă suprafață, secțiunea S VIII, plasată la nord de S VII și care a fost trasată începând din dreptul ţăruşului caroului 12 al S VI, având dimensiunile de 18 m lungime și 2 m lățime.

Scopul acestor cercetări este de a obţine informaţii noi cu privire la relația cronologică dintre cele două sectoare ale sitului Budureasca 4 „Puţul Tătarului”, precum şi verificarea stratigrafiei sitului realizată în urma săpăturilor mai vechi, de dinainte de anul 1989. Finalitatea demersurilor noastre este aceea de a corela cercetările mai vechi, efectuate de către Victor Teodorescu cu cele realizate începând cu anul 1998 de actualul colectiv.

Cercetările efectuate în perioada 2011-2012 au condus la descoperirea unor locuințe aparţinând perioadei secolelor V-VII p.Chr., au adus noi informații privind structurile de locuire specifice latenului getic și au confirmat în mare măsură informațiile privind stratigrafia sitului. În campaniile următoare se va urmări finalizarea cercetării nivelului locuirii aparținând secolelor V-VII p.Chr. în vederea elaborării monografiei acestei așezări. În cele două campanii au fost cercetate următoarele complexe: Cpl. 1/2011 (B24), SVI, cas. 24, carou 22-23; Cpl. 2/2011 SVI, carou 16-19; Cpl. 3/2011, SVII, carou 22-24; Cpl. 4/2011 (B25), SVII, carou 20-23, SVIII, carou 19-23; Cpl. 5, SVII, carou 15-17; Cpl. 6/2011, SVI, carou 10 (cuptor); Cpl. 7/2011, SVII, carou 30; Cpl. 8/2011, SVII, carou 24-26; Cpl. 9/2011, SVII, carou 23; Cpl. 10/2011, SVI, carou 25; Cpl. 11/2011, SVII, carou 16-17; Cpl. 12/2011, SVII, carou 16; Cpl. 13/2011, SVII, carou 11-14 (locuință getică); Cpl. 14/2011, SVII, carou 24-25; Cpl. 15/2012, SVI, carou 10-11; Cpl. 16, SVIII, carou 18-19; Cpl. 17, S VII, carou 12-13.

Așezările din Valea Budureasca sunt poziționate pe o serie de platouri de dimensiuni variate, care domină cursul apei. Platourile sunt separate prin cursuri adânci de torente, cu pante abrupte. În ceea ce privește locuințele aparținând secolelor V-VII p.Chr. cercetate în situl Budureasca 4 ”Puțul Tătarului”, acestea sunt în general de tipul structurilor adâncite în pământ, formă rectangulară, cu dimensiuni variate ale laturilor (2,6 x 3,2 m; 2,9 x 3,25 m; 3,5 x 3,5 m, 4,5 x 4,8 m). Adâncimile mai frecvente sunt cele cu valori de 0,70 - 0,80 m faţă de nivelul de surprindere. Rar apar adâncimi de 0,45 m sau de peste 1,10 m. Suprastructura locuințelor era susţinută de stâlpi, gropile acestora erau dispuse în majoritatea cazurilor atât la colţuri,

https://biblioteca-digitala.ro

cât şi pe mijlocul laturilor. Situații în care gropile de pari să fie dispuse doar pe mijlocul laturilor sau fără gropi de par sunt singulare. Foarte rar a fost observată lutuirea podelei cu un strat de lut galben. La fel de rare sunt și situațiile în care au fost observate amenajări în interiorul locuințelor, de exemplu: laviţă realizată din lut cruțat pe una din laturi sau o groapă poziționată în centrul locuinței. În locuințele identificate și cercetate până în prezent au fost întâlnite două tipuri de cuptoare. Tipul cel mai frecvent de cuptor este cel amenajat din lespezi de piatră puse pe cant în jurul vetrei, iar bolta realizată din pietre şi bolovani lipiți cu lut, dispus într-unul dintre colţurile de nord-vest, nord-est sau de nord. Mai rar este întâlnit cuptorul săpat (cotlonit) în unul dintre pereții locuinței. Locuințe diferite ca structură au fost descoperite și cercetate în situl Budurească 3 care se află la aproximativ 300 m sud de situl Budurească 4, fiind despărțite în prezent de o viroagă de mari dimensiuni. Este vorba despre o locuinţă cu două încăperi, una la nivelul solului şi o a doua adâncită, precum şi de o locuinţă cu subsol şi etaj. Aceste informații urmează a fi verificate prin săpătură și prin prelucrarea arhivei documentare a sitului.

La încheierea campaniei din acest an au fost efectuate lucrări de conservare primară a complexelor de locuire în vederea amenajării unui muzeu de sit. De asemenea, au fost acoperite cu folie şi pământ complexele a căror cercetare nu a putut fi finalizată în aceasta campanie.

Bibliografie:

Victor Teodorescu, *Despre cultura Ipotești-Cândești în lumina cercetărilor arheologice din nord-estul Munteniei,* SCIV, 15, 1964, 4, p. 485-503

VictorTeodorescu, *O noua cultură arheologică recent precizată în țara noastră: cultura Ipotesti-Cândești (sec.V-VII e.n.)*, Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor de istorie, decembrie 1964, vol.2, Bucuresti, 1971, p. 104-130

Victor Teodorescu, *Centre meșteșugărești din secolele V/VI-VII,* București, 9, 1972, p. 73-97

Victor Teodorescu, Vasilel.Dupoi, Marinela Peneş, Dan Lichiardopol, Gheorghe Panait, Staţiunea arheologică de la Buduresca, jud. Prahova (complexele daco-romane şi străromâneşti), MCA, 1993, p. 365-388

Andrei Măgureanu, *O aplica avară descoperită la Budurească (judeţul Prahova),* Argesis 14, 2005; p. 189-202

Andrei Măgureanu, Bogdan Ciupercă; *The 6th_8th Centuries metalurgical activitz from Budurească Valle*y. The Moulds., Acta Musei Napocensis, 2007, p. 291-318;

Victor Teodorescu, *Studii şi cercetări arheologice în Muntenia*, Ploieşti, 2009

Bogdan Ciupercă, Andrei Măgureanu, *Unele observaţi asupra problemei tiparelor din secolele V-VII descoperite în spaţiul extra-carpatic*, Buletinul Muzeului Judeţean Teleorman. Seria Arheologie, 1, 2009, p. 149-158

Bogdan Ciupercă, *Câteva puncte de vedere privind activitățile meșteșugărești și spațiile de "producție" între Carpați și Dunăre în secolele VIII-X,* Buletinul Muzeului Judeţean Teleorman. Seria Arheologie, 3, 2011, p. 223-232

74. Vitănești, com. Vitănești, jud. Teleorman

Punct: Măgurice

Cod sit: 153811.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 73/2012

Colectiv: Radian-Romus Andreescu – responsabil, Katia Moldoveanu, Mihai Florea, Adrian Bălăşescu, Valentin Radu, Constantin Haită (MNIR), Pavel Mirea, Ion Torcică, Pompilia Zaharia, Mădălina Dumitru (MJ Teleorman), Flavius Roaită (FIB), Radu Pitiş (Cardiff University)

Situl a fost descoperit în anul 1999, când a fost săpat în centrul său un sondaj de 2 x 1 m. În campania 2000 s-a prelungit sondajul din anul precedent, obţinându-se un şanţ de 24 x 1 m. În campania 2001 au fost efectuate măsurători geofizice de către Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Geologie şi Geoecologie Marină - GeoEcoMar – Bucureşti. Cartarea magnetometrică a permis evidenţierea a cel puţin trei arii cu concentraţii mai mari de materiale arheologice. Pentru verificarea rezultatelor a fost deschisă o suprafaţă de 8 x 10 m, acolo unde măsurătorile au evidenţiat cea mai întinsă zonă cu anomalii magnetice.

Scopul campaniei 2012 a fost continuarea cercetărilor în situl Vităneşti II, aflat la cca. 50 m sud de aşezarea gumelniţeană de tip tell din punctul Măgurice. Locuirea neolitică din punctul Vităneşti II este plasată într-o zonă mai ridicată, înconjurată de un canal, porţiuni mlăştinoase şi multă vegetaţie.

În campania 2012 a fost redeschisă suprafaţa de 8 x 10 m, aceasta fiind extinsă la 8,5 x 11 m. A fost finalizată cercetarea resturilor unor locuinţe incendiate, care au fost conservate din campania 2001.

În suprafaţa cercetată se păstrau mai multe zone cu concentrări de fragmente provenind de la pereţi incendiaţi, respectiv în zona carourilor D3, C2-D2, A1-B1. Resturile conservate nu erau foarte consistente, fiind formate din fragmente de lut ars de mici dimensiuni, friabile. Aceste concentrări ar putea proveni de la una sau mai multe locuinţe incendiate. Nu s-au descoperit urme de vetre, iar fragmentele ceramice şi alte materiale sunt foarte rare.

La demontarea concentrării de lut ars din zona caroului D3 s-a putut constata faptul că fragmentele erau făţuite pe o parte, asemănătoare plăcuţelor de vatră, cu deosebirea că aveau paie în compoziţie, ale căror amprente se puteau observa pe partea inferioară a fragmentelor. Au fost identificate două rânduri de astfel de fragmente de lut ars suprapuse, cu grosimea de 2-5 cm, ceea ce ar putea reprezenta refaceri ale unui perete prăbuşit.

După îndepărtarea resturilor aparţinând locuinţelor incendiate, au fost identificate în plan mai multe gropi de pari, care sugerează conturul probabil al unei locuinţei sau a două locuinţe alăturate. Una dintre gropi s-a păstrat în profilul vestic, în caroul D2. Aceasta avea o grosime de cca. 0,25 m şi o înălţime de cca. 0,30 m. Umplutura gropii de par era formată din bucăţi de lut ars.

Au fost făcute şi câteva observaţii stratigrafice. Astfel, nivelul cultural apare la cca. 0,5 m de la nivelul actual al solului. Acesta are o culoare gri deschis şi are în compoziţie fragmente de lut ars, ceramică şi oase. Nivelul steril din punct de vedere arheologic, de culoare gălbuie, a fost atins la cca. 1,10 m de la nivelul solului. De la adâncimea de cca. 1,60 de la nivelul solului a apărut un nivel de culoare gri-petrol care a fost identificat şi la baza tellului în luncă. După adâncimea de -1,80 m cercetările au fost întrerupte ca urmare a atingerii pânzei de apă freatică.

Nivelul cultural din situl Vinăneşti II are o grosime de cca. 0,60 m, fiind format din două niveluri, unul corespunzător locuinţelor incendiate şi unul situat între acesta şi nivelul vegetal.

Datele furnizate de cercetările arheologice oferă informaţii interesante privind modul de organizare şi gestionare a spaţiului

https://biblioteca-digitala.ro

locuit a comunităţilor eneolitice de la Dunărea de Jos. Astfel, în apropierea aşezării tell a fost descoperită o locuire (Vităneşti II) limitată în raport cu cea de pe tell. De asemenea, în jurul tellului au mai fost descoperite alte două situri gumelniţene, aflate la 1 km sud, respectiv la 1,5 km nord-vest de tell.

Aşa cum a fost evidenţiat şi în alte cazuri, aşezările tell nu erau singulare în peisajul neolitic, fiind asociate în unele cazuri cu alte locuiri situate în apropierea lor, aşa cum este cunoscut spre exemplu la Radovanu[1] sau Teiu[2]. Recent, astfel de locuiri exterioare tellului au fost descoperite şi la Pietrele[3].

Inventarul arheologic nu este la fel de bogat ca în aşezarea tell din apropiere, fiind descoperite relativ puţine fragmente ceramice, oase şi unelte. Materialul ceramic fragmentar pare a indica o locuire aparţinând fazei A2 a culturii Gumelniţa.

Descoperirile sunt depozitate la MJ Teleorman.

Obiectivele cercetării viitoare constau în continuarea cercetării în tell dar şi în zona exterioară a acestuia.

Bibliografie:
Andreescu R. et alli, *Vităneşti „Măgurice", com. Vităneşti, judeţul Teleorman,* CCA 2000-2011

Abstract:

In 2012 campaign the researches were undertaken in a site (Vităneşti II) located near the tell settlement. The site was discovered in 1999 and a few sondages were dug in 2000-2001 campaigns. Geo-physical surveys were also done at the site and a large sondage of 8x10 m was excavated in the area were the anomalies were stronger. In this area there were discovered traces of habitation, more precisely burnt building material and few ceramic fragments and bones. The ceramics, even though very fragmentary, indicate more probably Gumelniţa A2 phase.

75. Vlădeni, com. Vlădeni, jud. Ialomiţa

Punct: Popina Blagodeasca

Cod sit: 94802.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 63/2012

Colectiv: Emilia Corbu (MJ Ialomiţa)

Săpăturile arheologice de la Vlădeni-Popina Blagodeasca (jud. Ialomiţa) - cod sit - 94802.01 - au fost efectuate pe baza autorizaţiei de săpătură nr. 63/2012, în perioada 6 august - 29 septembrie 2012 şi coordonate de dr. Emilia Corbu, responsabil ştiinţific de şantier. S-a lucrat cu 16 lucrători zilieri pe baza fondurilor aprobate de Muzeul Judeţean Ialomiţa şi de Ministerul Culturii. S-a cercetat o suprafaţă de 159 mp până la - 1m şi până la - 2 m pe suprafaţa SH c.16-c.20

Obiectivul principal al campaniei a fost investigarea unui fossatum unic până în prezent în aşezările medieval-timpurii de la nordul Dunării. În acest scop au fost trasate următoarele secţiuni şi casete:

SG c.11-c.15 (10 x 1,5 m) pentru investigarea zonei aflate în faţa şanţului de apărare.

SH (40 x 2 m) pentru investigarea zonei aflate în spatele şanţului, deci a zonei apărate de şanţ, precum şi a orientării şi formei întregului complex (fig.1).

Cas. A 46, A47, A48, A49 (4 x 4 m fiecare) pentru cercetarea integrală a unor complexe aflate în spatele şanţului.

De asemenea am continuat cercetarea în casetetele A 42 şi A 43 deschise în campania precedentă şi în care ne-am adâncit cu scopul de a verifica orientarea şanţului.

Au fost cercetate integral următoarele complexe:

- locuinţă adâncită medieval-timpurie (SH c.1-c.3-Cas. A 48), devenită în planul aşezării Bordeiul nr. 11
- locuinţă adâncită medieval-timpurie (SH c.6-c.8-Cas. A 46) devenită în planul aşezării Bordeiul nr. 12.
- cuptor menajer medieval-timpuriu (SH 1-2, Cas. A 48) devenit în planul aşezării Cuptorul menajer nr. 9
- cuptor menajer medieval-timpuriu (SH. 13, Cas. A 49) devenit în planul aşezării Cuptorul menajer nr.10.
- groapă medieval-timpurie cu funcţionalitate neprecizată (Cas. A 46, carou 2-3)
- Fossatum-ul a fost cercetat integral pe SH c.13-15 şi de-a lungul profilului nordic pe SH c.16-20.

Au fost doar intersectate şi cercetate parţial următoarele complexe aflate în faţa fossatum-ului:

- locuinţă getică adâncită (SG c.11-12)
- Complex nedeterminat (SG c.13-15)

Documentaţia constă în: carnet de şantier completat zilnic, circa 500 de fotografii digitale, un număr de 33 de desene pe hârtie milimetrică reprezentând planuri şi profile, etape de lucru şi desene finale, 256 de pungi de material ceramic selectate pe carouri şi secţiuni, cu un volum de circa 3000 fragmente ceramice. In prezent materialul documentar se află în lucru.

Fossatum (SH. C.15-C.19)

Deşi a fost obiectivul principal al campaniei, fiind până în prezent unic în aşezările medieval-timpurii de la nordul Dunării, complexul a fost cercetat doar spre finalul perioadei de săpături şi aceasta datorită faptului că situl arheologic se află încă în exploatare agricolă. Aşa că am aşteptat recoltarea sorgului petrecută la începutul lunii octombrie.

Detalii stratigrafice. Au fost trasate două secţiuni paralele SG (în 2011, 2012) şi SH (2012) aflate la 15 m distanţa una de alta, în partea vestică a aşezării, orientate E-V.

Prima constatare importantă a fost că şanţul este arcuit ca un semicerc spre vest. Aşa se face că apare pe traseul SG în carourile C.5-C.10 şi pe SH în carourile C 15-C19. Arcuirea se surprinde exact pe profilul sudic al Cas. A 42- Cas. A43 deschise între cele două secţiuni. Orientarea şanţului este NE-SE.

Pe traseul SH, şanţul coboară în pantă de la -1,20 (c.15) la -1,75 (c.16-c.19) urcând iarăşi la -1,20 (c.20). Lăţimea totală a şanţului era de 11,70 m, iar lăţimea la adâncimea maximă era de 7 m. La fel ca şi pe traseul SG, a fost găsită la marginea interioară a şanţului o groapă de par cu diametrul de 0,40 m ceea ce ne indică o palisadă simplă de stâlpi groşi din lemn ce delimita complexul de o parte şi alta.

Spre deosebire de SG unde adâncimea este doar de 1 m, pe SH adâncimea maximă este de 1,75 m, ceea ce ne sugerează fie că săparea şanţului a fost la un moment dat abandonată, fie spre final şanţul era mai puţin adânc.

S-a constatat că acest fossatum este unul şi acelaşi complex cu şanţul de apărare cercetat în anii anteriori pe SE/ 2006 şi SF/2007 unde avea adâncimea de 2 m şi aceeaşi formă rotunjită. Că este acelaşi şanţ o dovedeşte şi descrierea sedimentului din interiorul lui, brun-negricios, afânat, untos. Deosebirea este că pe SG şi SH se află în imediata vecinătate a unei zone de locuire şi din acest motiv

[1] E. Comşa, 1991, Complexul neolitic de la Radovanu, CCDJ, 8, p. 68-70.

[2] I. Nania, 1967, L*ocuitorii gumelniţeni în lumina cercetărilor de la Teiu*, Studii şi articole de istorie, 9, p. 7-23.

[3] M. Toderaş, S. Hansen, A. Reingruber, J. Wunderlich, Pietrele – *Măgura Gorgana: o aşezare eneolitică la Dunărea de Jos între 4500-4250 î.e.n.*, MCA SN, 5, 2009, p. 39-90.

https://biblioteca-digitala.ro

are un inventar divers provenit de la resturile menajere ale unei faze de locuire ulterioare şanţului. Acest aspect se citeşte şi stratigrafic. Astfel că pe SE şi SF se conturează la –0,30 m în timp ce pe SH apare la -0,40 sub o fază de locuire medieval-timpurie.

Inventarul şanţului pe SH este destul de bogat şi constă din 594 fragmente ceramice din pastă nisipoasă, pastă cenuşie, ceramică lucrată cu mâna şi importuri. Acestora se adaugă câteva piese din os şi metal (aflate în lucru) oase fragmentare de animal, pietre, paiantă, zgură, pietre.

Ceramica nisipoasă este reprezentată de 358 (60%) fragmente neîntregibile provenite de la mai multe vase lucrate din pastă diferită. Cele mai multe au apărut între 0,30-0,70 m şi sunt lucrate din pastă omogenă cu nisip de granulaţie medie, ardere reducătoare relativ uniformă. Unele au angobă cărămizie. Decorul este divers: registre de valuri alternate cu striuri; mănunchiuri de striuri oblice pe orizontale; valuri formând ochiuri între ele, registre de striuri alternate cu valuri. Altele sunt lucrate din pastă cu nisip şi microprundiş cu angobă cărămizie şi decor striat. In fine, o mică parte sunt din pastă de foarte bună calitate, omogenă cu nisip abia vizibil şi ardere reducătoare cu decoruri bazate pe striuri orizontale. Se constată şi prezenţa pastei cu nisip şi scoică. Un număr infim au pastă caolinoidă.

Cele 86 (14%) de fragmente de ceramică cenuşie sunt din pastă de foarte bună calitate cu concreţiuni de calcar, omogenă, ardere bună reducătoare cu nuanţe cromatice de la cenuşiu cimentos la cenuşiu-închis. Sunt decorate cu linii lustruite vertical şi în reţea. Unele sunt arse oxidant.

Un număr de 105 (18%) fragmente ceramice sunt din pastă roşie, de bună calitate, cu sau fără concreţiuni de calcar, ocru sau mică, provenite de la vase de import diferite: amfore, oale sau vase mici. Majoritatea sunt de provenienţă antică sau medieval-timpurii. Doar 6 sunt medieval-târzii.

ÎIn fine, au apărut şi 45 fragmente lucrate cu mâna (8%). Ne interesează cele apărute la adâncime mare de -0,85 m, din pastă cu nisip şi cioburi pisate de factură medieval-timpurie.

Inventarul ceramic destul de sărac prezentat mai sus coroborat cu stratigrafia şanţului (aglomerarea lor până la -0,70) indică de fapt perioada în care şanţul era dezafectat şi folosea probabil ca groapă menajeră şi indică o datare în a doua jumătate a sec.IX-începutul sec. X. Astfel perioada de utilizare a şanţului coboară cu cel puţin o generaţie, adică în a doua jumătate a secolului VIII - începutul sec. IX.

Complexe aflate în spatele şanțului de apărare

Bordeiul nr. 11 (SH c.1-c.3-Cas. A 48)

Dimensiuni şi orientare.

Are plan patrulater de 4,50 x 4 m, orientat NE-SV, cu podeaua de -1,38 m. Intrarea se afla pe latura de SE şi cobora în trepte la -0,79, -1,15, -1,29. Pe podea se aflau patru gropi de par, provenite probabil atât de la bordei cât şi de la cuptorul menajer care l-a suprapus. Avea un cuptor cotlonit în colţul estic, oval, de 1,50 x 1,20 m şi cu vatra la -1,13 m. Patul de ardere al vetrei, gros de 8 cm, rezultase în urma folosirii îndelungate atât în cadrul bordeiului cât şi a cuptorului menajer ulterior.

Detalii stratigrafice

S-a delimitat la -0,43 cm de la nivelul actual al solului ca o serie de lentile de pământ galben amestecat cu brun, paiantă şi material arheologic. În centru sedimentul era brun-cenuşiu amestecat cu arsură şi paiantă. Situaţia stratigrafică inedită constă în aceea că această locuinţă a fost suprapusă de cuptorul menajer nr. 9 care i-a folosit parţial groapa şi cuptorul. Bordeiul se afla acoperit cu un strat gros de pământ galben de 0,30-0,40 m surprins pe aproape toată suprafaţa între -0,90-1,20 m. In SH c.3, mantaua de pământ glaben începe de la -0,70 m. Cam de pe la -1,13 m se afla sedimentul propriu-zis al locuinţei care era brun-maroniu, afânat cu pelicule negricioase. Este a doua locuinţă de pe Popina-Blagodeasca care a fost acoperită cu pământ galben, ceea ce ne sugerează o reamenajare a ariei de locuire, o fază de locuire nouă survenită la scurt timp după dezafectarea fazei anterioare

Datorită situaţiei stratigrafice, inventarul bordeiului a fost sărac. Am luat în studiu doar 112 fragmente apărute pe fundul bordeiului între -1 m-1,40 m. Acestea aparţin următoarelor categorii ceramice: nisipoasă, cenuşie, importuri şi ceramica lucrată cu mâna. Ceramica nisipoasă, doar 69 fragmente (62%) se evidenţiată prin pastă de foarte bună calitate cu nisip fin, bine omogenizată, ardere reducătoare până la negru şi decorată cu striuri orizontale de diferite grosimi de la cele fine până la caneluri late. Secundar se află pasta cu nisip de granulaţie medie, dar bine omogenizată şi deasemenea cu ardere reducătoare bună, deşi se constată şi fragmente exfoliate. Ne atrage atenţia un fragment de tăviţă din pastă cu nisip de granulaţie medie, lucrat la roata de mână, cu ardere pătată, vas ce se încrie în orizonturile timpurii ale culturii Dridu.

Din categoria ceramicii cenuşii s-au găsit doar 5 fragmente (4%) din pastă fină, ardere reducătoare bună, decorate cu linii lustruite vertical. In fine, fragmentele ceramice de import lucrate din pastă roşie, de bună calitate provin însă de la vase diferite, amfore, oale etc. şi reprezintă 19% (21 fragmente). Având în vedere însă dimensiunile complexului, răspândirea lor, faptul că unele atipice pot fi antice, nu pot contribui la datarea complexului. Acelaşi lucru se poate spune şi despre cele 17 fragmente lucrate cu mâna (15%) deşi unele sunt de factură medieval-timpurie.

Pe baza inventarului şi a stratigrafiei propunem o datare de sec.VIII-IX p.Chr.

Bordeiul nr. 12 (SH c.6-c.8-Cas. A 46)

Dimensiuni şi orientare

Plan pătrat de 4 x 4 m, orientat NE-SV. Podeaua se afla la -0,95 m. Cuptorul era cotlonit parţial în colţul vestic şi se prelungea cu o vatră lutuită în faţă spre interiorul locuinţei. Vatra era rotundă cu diametrul de 1 m. Toată latura de NV a cuptorului era arsă, arsură ce se întindea şi pe podea, ceea ce ne sugerează distrugerea acestei locuinţe prin incendiu.

Detalii stratigrafice.

S-a delimitat la -0,30-0,35 m ca un sediment brun-maroniu, afânat, cu lentile de pământ galben, cărămidă, chirpic, arsură, material arheologic divers. O groapă de doar –0,60 m aflată pe colţul nordic ne sugerează consolidarea pereţilor locuinţei cu tălpici de lemn.

Inventarul constă din ceramică, fragmente de oase de animale, mici piese de uz casnic de os sau piatră. Au fost găsite 632 de fragmente din mai multe categorii ceramice: din pastă nisipoasă, cenuşie, lucrată cu mâna şi de import. O parte din acest material poate să aparţină gropii dintr-o fază ulterioară, care l-a intersectat, dar departajarea este dificil de făcut, de vreme ce groapa a fost săpată în chiar umplutura bordeiului. Prin analogie, celelalte gropi de bucate sau cu funcţionalitate neprecizată erau aproape lipsite de inventar.

Din ceramică nisipoasă se aflau 380 (60%) de fragmente ceramice din pastă de mai multe tipuri:a) din pastă cu nisip fin, abia vizibil, foarte omogenă, arsă reducător şi decorată cu striuri de diferite grosimi; b) pastă cu nisip de granulaţie mică şi medie, arsă reducător, decorate cu striuri în diverse combinaţii, mănunchiuri de striuri oblice pe orizontale, şi mănunchiuri de striuri încrucişându-se între ele, valuri alternate cu striuri; c) pastă cu microprundişuri din care unul are decor ”cu unghia,, pe gât; d) pastă cu scoică; e) pastă caolinoidă; f) cu nisip şi cioburi pisate. Variantele c,d,e sunt mai rare. Cele de la nivelul de -0,70 au depuneri calcaroase, ce sugerează un bordei incendiat.

Cele circa 57 exemplare (11%) diin pastă fină cu rare

https://biblioteca-digitala.ro

concreţiuni de calcar, arsă reducător cu nuanţe de cenuşiu cimentos sau aproape negru erau decorate cu linii lustruite vertical, în reţea sau în mănunchiuri oblice. Unele sunt arse oxidant de culoare cărămizie. Provin de la vase diferite, identificate fiind oala cu toarte în bandă lată şi ulciorul.

Ceramica lucrată cu mâna, circa 38 fragmente (6%) este foarte puţină în ansamblul complexului dar provine din apropierea podelei.

Se adaugă o serie de fragmente de import din care cele mai importante sunt din pastă roşie (105 ex. adică 17%) provenite de la vase diferite, în special amfore.Acestea apar mai ales în straturile superioare.

Trebuie să adaugăm prezenţa unor fragmente ceramice din pastă cenuşie lucrate la roata rapidă provenite de la un vas cu fundul plat. Tot din alte epoci istorice sunt şi 17 fragmente din pastă micacee şi 13 smălţuite.

Considerăm pe baza inventarului şi a stratigrafiei că bordeiele nr.11 şi 12 au fost contemporane, datându-se în a doua jum. a sec. VIII - înc. sec. IX.

Cuptorul menajer nr. 9 (SH, C.1-2)

Aşa cum arătam la stratigrafia bordeiului nr. 11, acest complex a folosit cuptorul bordeiului şi parţial groapa acestuia. Se delimita la -0,30 -0,40 m de la nivelul actual ca un sediment gri-cenuşos, foarte afânat, cu pigmenţi de pământ galben, cenuşă şi arsură. Groapa de acces avea dimensiuni de 2,50 x 2,50 m cu adâncimea de -0,82 m, orientat NE-SV cu cuptorul la est.

Majoritatea cuptoarelor menajere de la Vlădeni-Popina Blagodeasca au intersectat şi folosit parţial bordeiele din faza anterioară.

Inventarul analizat provine din stratul arabil până la adâncimea de -0,80 m. Au fost găsite 232 fragmente ceramice aparţinând următoarelor specii: nisipoasă, cenuşie, lucrată cu mâna şi importuri.

Cele 111 fragmente (48%) din pastă nisipoasă înregistrează în funcţie de compoziţia pastei mai multe variante. Cele mai multe sunt din pastă cu nisip de granulaţie medie, bine omogenizată, ardere bună, reducătoare şi decorate cu striuri în diverse combinaţii: valuri alternate cu striuri, mănunchiuri de striuri oblice pe orizontale dar şi pe verticale, valuri formând ochiuri între ele, striuri oblice pe umăr şi corp striat. La unele exemplare pasta devine rugoasă cu microprundişuri. Pe locul secund se află pasta cu nisip fin, bine omogenizată, ardere reducătoare până la negru, decorată în special cu striuri orizontale. Sporadic apare pasta caolinoidă.

Din categoria cenuşie s-au găsit 37 fragmente (16%) din pastă cu rare concreţiuni de calcar, cimentoasă, de bună calitate, decorată cu linii lustruite vertical, în reţea şi o canelură orizontală. Unele fragmente cu decor în reţea sunt arse oxidant.

Ceramica lucrată cu mâna are un procent ridicat (33 ex. adică 14%) dar provine din toate straturile complexului, de la vase diferite din pastă diferită, semifină sau rugoasă, arsă oxidant dar şi reducător, din care unele sunt de factură antică.

Fragmentele de import au un procent semnificativ (49 ex. adică 21%) şi provin de la vase diferite din pastă roşie, de la amfore în toate straturile complexului.

Cuptorul menajer nr. 10 (SH. C.13- Cas. A 49)

S-a conturat la -0,30 m ca un sediment brun-negricios, foarte afânat, pe alocuri grăunţos cu lentile de cenuşă. Este compus dintr-o groapă de acces (oarecum trapezoidală cu colţuri rotunjite, de 2,50 x 2 m şi adâncimea de -1,29 m) şi o vatră. Intregul complex avea dimensiunile de 4 x 2,50 m. Intrarea se afla pe latura de NV aşa cum ne sugerează o treaptă aflată la -0,92 m. Vatra cotlonită în colţul nordic la avea adâncimea de -1,21 m, era rotundă cu diametrul de 1,50 m. (fig.9). Patul de ardere al vetrei avea grosimea de 9 cm şi sugerează o utilizare îndelungată.

În sud-estul gropii de acces se aflau patru gropi de pari, adânci de -1,43 care par să nu aibă legătură cu complexul. Posibil să provină de la o palisadă dintr-o altă fază de locuire.

Inventarul acestui bordei constă din 302 fragmente ceramice din categorii diferite de pastă: nisipoasă, cenuşie, lucrată cu mâna şi importuri. Ceramica nisipoasă este majoritară (181 fragmente, adică 60%) şi se constată prezenţa mai multor categorii de pastă: cu nisip de granulaţie medie, angobă cărămizie şi decor divers; a pastei cu nisip fin, foarte bine omogenizată şi cu ardere reducătoare. Sporadic apar: pasta cu microprundişuri, pasta caolinoidă şi pasta cu nisip şi scoică, pasta cu nisip şi cioburi pisate. Alte decoruri, în afară de cele pe baza striurilor orizontale de grosimi diferite, sunt: valuri formând ochiuri între ele, registre de valuri şi striuri, valuri formând ochiuri între ele, linii scurte oblice pe gât, striuri oblice.

Ceramica cenuşie (64 ex. adică 21%). Fragmentele provin de la mai multe vase, printre care şi o oală cu buza scurtă şi toartă lată prinsă de buză cu decor lustruit vertical. In general pasta este cimentoasă de bună calitate.

Un procent semnificativ de 12% (37 fragmente) este din pastă roşie de la vase de import, în special amfore dar şi oale sau vase de mic volum. Fragmentele erau împrăştiate în toată umplutura, atipice şi posibil antice.

Nu lipsesc nici fragmentele ceramice lucrate cu mâna (17 ex. adică 6%) din care multe mici şi atipice.

Pe baza inventarului şi în special a ceramicii nisipoase acest cuptor se datează la fel ca şi cuptorul nr. 9, cu care a fost contemporan, în a doua jumătate a secolului al IX-lea.

Groapă cu funcționalitate neprecizată (Cas. A46, c.2-3)

Din acest complex s-a păstrat doar partea inferioară cu diametrul de 1,50 x1,20 şi care cobora în pantă de la -1,27 la -1,43 m. Stratigrafic a fost evidenţiată de un sediment negricios, afânat, grăunţos care descria a formă neregulată aproape de centrul casetei A46. Săpată în umplutura bordeiului şi fără pereţi amenajaţi, aceasta s-a colmatat pe o bună parte din suprafaţa bordeiului nr.12.

Complexe aflate în fața șanțului de apărare

Pentru a investiga această zonă, în acest an am prelungit secţiunea SG cu încă 10 m şi am constatat că stratigrafic avem altă situaţie:

- stratul medieval timpuriu este foarte subţire deşi materiale arheologice medieval-timpurii apar atât în stratul arabil cât şi în strat până la aproape -0,30 m. Sub stratul medieval-timpuriu se află un strat antic caracterizat de un sediment gri-cenuşiu, foarte afânat, cenuşos. In acest strat am intersectat două complexe pe care le-am cercetat parţial. Este vorba de o locuinţă care apare pe SG c.11-c.12, caracterizată de multă cenuşă şi arsură şi care se adânceşte până la -1,40 m. Acest complex a fost distrus parţial de şanţul de apărare şi de amenajările pendinte acestuia.
- în SG c.14-15 apare un alt complex nedeterminat încă, adâncit până la 1 m, posibil o altă locuinţă.

Încadrarea cronologică şi culturală a acestor complexe va fi efectuată după cercetarea integrală a acestora.

Campania din anul 2012 ne-a prilejuit importante precizări stratigrafice cu privire la evoluţia aşezării. Complexele apărute pe traseul SH constituie un veritabil ,,sandwich stratigrafic,, care confirmă existenţa mai multor faze de locuire, din care evidente în situaţia de faţă sunt doar trei. Situaţie similară a mai apărut cu ani în urmă pe traseul Cas. B7-B10, unde au fost surprinse patru faze de locuire

Fossatum-ul este de fapt un şanţ de apărare, descoperire unică până în prezent în aşezările de la nordul Dunării. Face parte din cea mai veche fază de locuire. Nu excludem posibilitatea ca aşezarea medieval-timpurie în faza finală să se fi extins şi pe grindul

https://biblioteca-digitala.ro

vestic, adică dincolo de limitele trasate iniţial de şanţ.

Locuinţele şi cuptoarele menajere medieval-timpurii cercetate în spatele şanţului se adaugă celor din anii anteriori şi configurează o aşezare de mari dimensiuni organizată sistematic. Cele patru complexe se află pe aceeaşi axă E-V, la distanţă egală între ele.

Abstract:

The main objective of the campaign were to investigate a defense ditch unheard of in the north of the Danube`s early-medieval settlements and the areas behind the ditch (trench defended) and the front of the ditch.

Two early-medieval phases of living were discovered behind of the ditch. Two dwelling-houses and two domestic- furnaces were investigated. Two ancient archaeological-piles and a thin early-medieval level was investigated in front of the ditch

Defense ditch (SH C.14-C.20) has around shape, down the gentle slope from 1.20 m to 1.75 m depth. It was 11.70 maximum width and 7 m to maximum depth. Inventory consist of 594 pieces of broken pottery, of which 60% from sandy paste. It is dated to 8th- 9th AC.

Archaelogical piles were behind the trench at a distance of 10 m apart on the same axle O-W. Systematically organized configure a large settlement. The two phases of occupation are justified that both huts are intersecting of later stage piles. Household furnace No.9 intersected No.11 hut, a hovel cross No.12 hut. Huts is data in the first half of the 9th AC. Domestic ovens in the second half of the 9th AC. The poor inventory consist rather 2000 broken pottery but a lot pots cannot be restored. Most part of them (60%) was made of sandy paste.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ PREVENTIVĂ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE (CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE)

76. Alba Iulia, jud. Alba
Punct: Pâclișa – La Izvoare

77. Armăşeni, com. Buneşti-Avereşti, jud. Vaslui
Punct: Muncel

77A. Bărăşti, com. Cicăneşti, jud. Argeş
Punct: Sălişte

78. Blejoi, jud. Prahova
Punct: Serus

79. Bologa, com. Poieni, jud. Cluj
Punct: Castrul roman

80. Bragadiru, jud. Ilfov
Punct: La Moară

81. Brăila, jud. Brăila
Punct: Orașul Vechi (str. Albiei, nr. 4, P-ța. Poligon, nr. 2, str. Citadelei, nr. 28, str. Mărăști, nr. 24)

82. Bucureşti
Punct: Militari-Câmpul Boja, Sectorul C

83. Buftea, jud. Ilfov
Punct: La Cârna

84. Carei,jud. Satu Mare
Punct: Ferma Spitz

85. Cluj-Napoca, jud. Cluj [Napoca]
Punct: str. V. Deleu nr. 1

86. Cluj-Napoca, jud. Cluj
Punct: str. Argeş nr. 24

87. Creţeştii de Sus, com Creţeşti, jud. Vaslui
Punct: La Intersecție

88. Deva, jud. Hunedoara
Punct: Parcul Municipal Cetate

89. Fulgeriș, com. Pânceşti, jud. Bacău
Punct: Dealul Fulgeriş/La 3 cireşi

90. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomiţa
Punct: La Mozacu

91. Halmeu, com. Halmeu, jud. Satu Mare
Punct: Vamă

https://biblioteca-digitala.ro

92. Iași, jud. Iași
Punct: Catedrala Mitropolitană – Fântâna lui Mihail de Hodocin

93. Marginea, com. Marginea, jud. Suceava
Punct: Porcăreţ

94. Mintia, com. Veţel, jud.Hunedoara [Micia]
Punct: Fabrica de acetilenă - Aşezare civilă sud castru

95. Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați
Punct: Curtea Școlii

96. Porț, com. Marca, jud. Sălaj
Punct: Corău

97. Râşnov, jud. Braşov [Cumidava]
Punct: Grădişte, Erdenburg

98. Reșca, com. Dobrosloveni, jud. Olt [Romula]
Punct: Dispensarul uman, Școala generală, proprietatea Cîrstea Nicușor

99. Sântimbru, com. Sântimbru, jud. Harghita
Punct: Capela Margit-kapolna

100. Sibiu, jud. Sibiu
Punct: Poarta Ocnei, str. Zidului și str. Croitorilor

101. Suplacu de Barcău, com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor
Punct: Corău

102. Suplacu de Barcău, com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor
Punct: Dealul Roşu

103. Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj
Punct: str. Garofiței

104. Târgovişte, jud. Dâmboviţa
Punct: Curtea Domnească – Casa Bălaşa

105. Târgovişte, jud. Dâmboviţa
Punct: Vatra oraşul medieval Târgovişte

106. Toplița, jud. Harghita
Punct: Pârâul Baicăului

107. Uileacu Șimelului, com. Măeriște, jud. Sălaj
Punct: Biserica Reformată

108. Vadu Anei, com. Brănești, jud. Ilfov
Punct: Tarlaua 96, Parcela 376, Lot 2

108A. Valea Mănăstirii, com. Ţiţeşti, jud. Argeş
Punct: Mănăstirea Valea

109. Vlădicească, com.Snagov, jud. Ilfov
Punct: La Merii Barbului

https://biblioteca-digitala.ro

76. Alba Iulia, jud. Alba

Punct: Pâclișa – La Izvoare

Cod sit: 1062.01

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 150/2012

Colectiv: Aurel Dragotă – responsabil, Valentin Deleanu (ULB Sibiu) Gabriel-Tiberiu Rustoiu (MNUAI), Matei Drâmbărean (DC Alba), George Tomegea (CNMA Sibiu), Anca Matiş, studenţi şi masteranzi ULB Sibiu: Iuliana Cindrea, Robert Molnar, Marius Vîrtic, Damaris Mailat, Alina-Eleonora Bâscă, Victor Cîmpean, Robert Andrei Pop, Dalina-Marinela Puşcaş, Alexandru Brad, Petru-Aurel Boca, Mihai-Adrian Firoiu, Ovidiu- Georgian Rizea, Iulian Praţa, Dana Bărbos

Cercetările arheologice s-au desfăşurat în perioada 09. VII. – 29. VII. 2012 şi au vizat în special latura NV a necropolei medievale. În continuarea S. II/2011 înspre NE, la 0,50 m distanţă a fost deschisă S. III = 2,76 x 5 m în care nu s-au mai descoperit morminte.

Pe a treia terasă a Mureşului (teren privat: Olar Petru) s-au deschis S. 13 - S. 16 după cum urmează:

S. 13 = 2 x 10 m

M. 25. L schelet = 0,54 m, Dimensiuni groapă = 1,26 m x 0,42 m, O = SV (craniu) – NE (picioarele).

Schelet de fată depus în decubit dorsal în groapă de formă dreptunghiulară. Din scheletul conservat destul de precar s-au mai păstrat calota, câteva vertebre din partea superioară şi fragmente din membrele inferioare.

În dreapta membrelor inferioare s-au identificat coji de ou.

Inventar funerar: colan din trei sârme (gr. sârmă = 1,22 mm; gr. colan = 2,78 mm, d = 121, 08 mm x 107, 09 mm) cu sistem de închidere buclă-cârlig descoperit la gât. Pe interiorul colanului, pe partea dreaptă au fost găsite 8 mărgele circulare din pastă albă (d. = 8,55 mm; d interior = 3,83 mm) şi un inel de buclă (gr. sârmă = 1,26 mm, d = 12,56 x 13,70 mm). Sub craniu se mai afla un inel de buclă de formă ovoidală (d. = 17,57 x 23,47 mm; gr. sârmă = 1,33 x 1,42 mm).

M 26. L schelet = 1,34 m, Dimensiuni groapă = 1,98 / 2,00 m x 0,62 m / 0,68 m, adâncime– 0,47 – 0,88 m, O = SV (craniu)- NE. Scheletul a fost depus în decubit dorsal cu craniul căzut pe dreapta şi mâinile pe lângă corp. Groapa era de formă dreptunghiulară, iar în pământul de umplutură au fost identificate resturi de cărbune.

Inventar funerar: fragment de inel din tablă de bronz, decorat cu cerc şi punct inclus/forma 36 Giesler (l bandă = 4,86 mm; gr. = 1,26 mm).

M 27. L schelet = 1,73 m, Dimensiuni groapă = 2,24 m x 0,80 m, adâncime– 1,00 m, O = SV (craniu) - NE. Groapa era de formă dreptunghiulară cu colţurile rotunjite. Scheletul a fost depus în decubit dorsal cu mâinile pe lângă corp. Bazinul se afla în stare fragmentară, membrul inferior stâng era întins, iar dreptul flexat spre exterior din genunchi. Stare de conservare precară.

Inventar funerar: cuţit din fier identificat între femure (L totală = 101 mm); amnar din fier (L = 60,61 mm; l = 24,52 x 30,50 mm) aşezat în exteriorul genunchiului drept; vârf de săgeată de formă rombică (L = 78,97 mm); vas ceramic (Dg = 63,94 mm; Df = 50,44 mm; Dmax = 81,37; h = 87,49 mm) depus la capătul membrelor inferioare, pe partea dreaptă (adâncime – 0,90 m); piatră de ascuţit (L = 37,72 mm; l = 22,20 mm; gr. = 8,82 x 10,47 mm); inel de buclă din argint cu capetele apropiate (d = 18,20 x 20,13 mm; gr. sârmă =1,95 mm; gr. capete = 1,90 x 1,97 mm).

În umplutura gropii s-au observat resturi consistente de cărbune.

S. 14 = 2 X 6 m, deschisă în colţul de NV al S. 13.

M 28. L schelet păstrat = 0,32 m; Dimensiuni groapă = 1,62 m x 0,66 / 0,70 m, adâncime – 0,55 m x 1,03 m, O = SV (craniu) - NE.

Groapa era de formă dreptunghiulară. Din schelet s-au mai păstrat craniul şi resturi din membrele superioare.

Inventar funerar: vas ceramic (Dg = 84,46 mm; Dint.gură = 57,40 mm; Df = 58,39 mm; h = 89,58 mm; Dmax = 94,73 mm) depus în dreapta bazinului; pandantiv din plumb (d = 23,93 mm; g = 1,41 x 2,63 mm) găsit pe partea stângă a craniului.

S. 15 = 2 x 10 m

M. 29. Dimensiuni groapă = 0,70 m x 0,42 m, adâncime – 0,40 m - 0,46 m, O = NE (craniu) - SV. Schelet de copil conservat destul de precar. Singurele resturi osteologice păstrate sunt reprezentate de o parte din calotă. În umplutura gropii s-au observat mici bucăţele de cărbune.

Inventar funerar: inel pentru deget fragmentar, lucrat din tablă de bronz (l = 3,42 mm; gr. = 0,85 mm).

M. 30. L schelet = 0,76 m, Dimensiuni groapă = 1,70 m x 0,54/0,66 m, adâncime – 0,23 m - 0,44 m, O = NE (craniu) - SV.

Schelet depus în decubit dorsal, cu craniul căzut pe partea stângă. Membrele inferioare s-au conservat parţial. Groapa în care a fost depusă defuncta are formă dreptunghiulară.

Inventar funerar: colan din două sârme de bronz torsadate cu sistemul de închidere buclă-cîrlig (gr.= 2,95 mm; d = 112,39 mm x 119,05 mm) descoperit la gât; inel de buclă găsit pe partea dreaptă a craniului (gr. =1,19 mm; d = 17,34 x 18,67 mm); inel de buclă apărut pe partea stângă a craniului (gr. =1,47 mm; d = 17,06 x 21,41 mm); vas ceramic aşezat între rotule (Dg = 833,85 mm; Df = 67,94 mm; Dmax = 101,83 mm; Dint = 60,44 mm; h = 104,62 mm); cuţit din fier cu mâner de prindere (L = 103,01 mm, Lmîner = 40,10 mm; l = 8,06 mm x 8,79 mm). La partea superioară a vasului ceramic au fost identificate coji de ou.

M 33. L schelet – 1,44 m. Dimensiuni groapă = 1,90 m x 0,62 m, adâncime – 0,80 x 1,14 m, O = SV (craniu) – NE.

Schelet de femeie depus în decubit dorsal, cu mâinile pe lângă corp şi membrele inferioare uşor flexate din genunchi.

Inventar funerar: vas ceramic depus în exteriorul tibiei stângi; fusaiolă bitronconică/identificată lângă vasul ceramic (l = 16,94 mm; dmax. = 25,48 mm, dperforaţie = 8,02 mm); ac de fier descoperit în exteriorul tibiei stângi (L = 42,42 mm; gr. = 1,81 mm); pandantiv globular din argint aurit apărut în partea stângă a coastelor (d = 14,49 mm, h = 21,46 mm); două inele de buclă din argint găsite în dreapta craniului (d = 16,94 x 15,89 mm; 14,05 mm x 18,80 mm; gr. = 1,54 mm; 1,47 mm). La partea inferioară a vasului şi în regiunea humerusului stâng s-au identificat coji de ou.

S. 16 = 2 x 4 m

M. 31. L schelet = 0,84 m, adâncime – 0,50 m, O = SV (craniu) - NE. Schelet depus în decubit dorsal din care s-au mai conservat membrele inferioare şi partea stângă a bazinului.

Inventar funerar: inel de buclă din bronz cu capetele depărtate (gr. = 1,40 mm; d = 17,50 x 23,54 mm); inel de buclă cu capetele petrecute (d = 22,10 x 17,33 mm; gr. = 1,55 mm)

M. 32. L schelet = 1,20 m. Dimensiuni groapă = 1,40 m x 0,33 m / 0,50 m, adâncime – 0,32 x 0,50 m, O = SV (craniu) – NE.

Din scheletul depus în decubit dorsal s-a mai conservat doar craniul căzut pe partea stângă (cu mandibula deplasată), mâna dreaptă şi membrele inferioare.

Inventar funerar: vas ceramic aşezat în exteriorul tibiei drepte; inel de buclă din bronz (gr. = 1,63 mm; d = 17,45 x 22,61 mm); inel de buclă din argint fragmentar (d = 17,18 x 17,36 mm, gr. = 1,15 mm).

Toate elementele de rit şi ritual funerar pledează pentru datarea necropolei în secolele X-XI. Primele înhumări în cadrul necropolei s-au produs la jumătatea secolului al X-lea, imediat după sosirea misiunii bizantine în zona oraşului Alba Iulia.

https://biblioteca-digitala.ro

77. Armăşeni, com. Buneşti-Avereşti, jud. Vaslui

Punct: Muncel

Cod sit: 162942.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 211/2012

Colectiv: Vicu Merlan – responsabil, Paul Salomeia (MM Huşi)

Obiective:

- decopertarea integrală a secţiuni S7, pe direcţia NV - SE, până la stratul de loess (nisipos) de la bază.

Pentru a surprinde în totalitate vatra de foc descoperită în 2006 în Ş2, am trasat o nouă secţiune în prelungirea acesteia spre SE, cu L = 15 m, l = 2 m, paralel cu Ş4/2009.

Încă de la – 0,60 m s-au descoperit resturi de chirpici de la un perete de elevaţie a unei locuinţe precucuteniene (L4). Locuinţa a fost surprinsă şi-n Ş3/2008 şi Ş4/2009.

Chirpicul este răzleţ păstrând urme de pari şi nuiele la partea inferioară şi un strat subţire de feţuială de culoare cenuşie, neted la partea superioară.

Pe ansamblu chirpicul este de culoare cenuşiu-cărămizie, cu miezul ars neuniform, uneori de culoare neagră.

La m3 a fost identificat un fragment de placă perforată de culoare cărămizie cu grosimea de circa 6-8 cm, cu găriile cu diam. = 1,5 – 2 cm. Perforarea este integral. Alături de placă au mai fost descoperiţi chirpici compacţi de la un cuptor de ars ceramică cu ardere controlată, cu cameră de copt vasele şi numeroase fragmente ceramice precucuteniene. Astfel de cuptoare de ars ceramic am mai identificat la Isaiia "Balta Popii" într-un nivel Precucuteni III, Bazga "Cetăţuie" şi Dolheşti"La Ulm" în nivelul culturii Cucuteni A3 şi A-B. Ceramica descoperită în cuptor şi alături este de calitate bună, de culoare cenuşie şi neagră cu incizii liniare sau sferice, unele punctiforme, fiind descoperite la – 0, 80-1,00 m. Unele fragmente păstrează urme de pictură crudă roşie.

În partea central-vestică a locuinţei a fost descoperită o nicovală prelucrată dintr-o gresie dură de formă aproximativ dreptunghiulară, cu urme vizibile de prelucrare pe ea.

La limita de sud a locuinţei precucuteniene (m4, -0, 80 m) a fost descoperită şi o râşniţă confecţionată dintr-o gresie dură, cvasipătrată, cu o albiere concavă de circa 2-3 cm. Dimensiuni: L = 20 cm, l = 18 cm, grosimea de 4-5 cm.

În carourile m6 – m7, pe latura de vest a secţiunii a fost identificată o vatră de foc aproximativ dreptunghiulară. La partea superioară s-a decoprertat un strat gros de chirpici uşor friabili de culoare galben-cenuşie cu grosimi de circa 4-5 cm, iar sub acest strat urma un altul dur alcătuit din chirpici poligonali feţuiţi. Primul strat provine de la lutuiala vetrei amenajate, iar celălalt de la nivelul inferior al vetrei unde ardea combustibilul lemnos. Statul de chirpici poligonali nu se prezenta pe un plan orizontal ci pe unul bombat la centru şi uşor arcuit spre laturi. Vatra de foc se întinde şi-n afara secţiunii Ş7 spre vest, fiind surprinsă în această secţiune în proporţie de ¾. Sub vatră nu s-au identificat fragmente ceraice sau groapă menajeră ca în alte cazuri.

Între m8 – m12 a fost surprinsă o groapă precucuteniană menajeră (G7), având în inventar: fragmente de chirpici masivi cu urme de crengi groase, fragmente ceramic mari de la vase de provizii, de uz casnic, fragmente de vase de ritual, unele pictate, oase de diverse dimensiuni, un corn mare de Boss primigenius de peste 30 de cm, fragmente de coarne de cerb, scoice de baltă de apă dulce, un minifalus, aşchii de silex etc.

Are o formă aproximativ ovoidală la partea superioară, continuându-se ca un fund de sac. A fost surprinsă la – 0, 60 m, adâncindu-se până la – 1, 20 m.

Pe ansamblu, campania arheologică din anul 2012 de la Armăşeni „Muncel", a permis decopertarea integrală a unei secţiuni de 30 mp, fiind descoperite cu precădere materiale de factură Precucuteni, din etapa III. Sub nivelul Cucuteni A3, a fost identificat nivelul precucutenian în care au apărut: o locuinţă aproximativ dreptunghiulară, care se continuă şi-n afara secţiunii spre vest, iar în interiorul acesteia un cuptor de ars ceramică, cu camere separate de ardere controlată prin intermediul unor placi perforate integral sau parţial. La câţiva metri spre sud a apărut o vatră de foc rectangulară cu chirpic gros de câţiva cm, poligonal, având o suprafaţă de circa 1,2 mp, care se continuă în afara secţiunii spre sud-vest. În partea central-sudică, de la -0, 60 m până la - 1,2 m s-a conturat o groapă menajeră cu material divers, în special osteologic, de factură precucuteniană.

vezi Anexa 5

Bibliografie:

Vicu Merlan, *Arme şi unelte din silex şi piatră din eneoliticul Moldovei dintre Carpaţi şi Prut,* Editura Lumen, Iaşi, 2005; ediţia II, 2008.

Vicu Merlan, Paul Salomeia, *Avereşti - Armăşeni-Muncel,* CCA 2006, CCA 2007.

Vicu Merlan, Paul Salomeia, *Situl arheologic Armăşeni Muncel,* în revista Prutul 27, 2008, p. 16.

Vicu Merlan, *Contribuţii monografice asupra Depresiunii Huşilor,* Editura Lumen, Iaşi, 2008.

Vicu Merlan, *Noi descoperiri arheologice în situl arheologic Armăşeni,,Muncel*", în revista Lohanul 5, 2008, p. 2-3.

Vicu Merlan, Paul Salomeia, *Armăşeni, comuna Buneşti-Avereşti, jud. Vaslui,* 2008, CCA, 2009, 2010, 2011.

77A. Bărăşti, com. Cicăneşti, jud. Argeş

Punct: Sălişte

Cod sit:15457.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 77/2012

Colectiv: Spiridon Cristocea – responsabil; Marius Păduraru; Ion Dumitrescu (MJ Argeș)

Cercetările arheologice de Bărăşti s-au desfăşurat în perioada 18-26 iunie 2012.

Localitatea Cicăneşti este situată la aproximativ 17 km nord-vest faţă de oraşul Curtea de Argeş, iar punctul „Sălişte" se află în partea de nord a satului Bărăşti, aparţinător comunei Cicăneşti. Zona în care se situează perimetrul cercetat are aspectul unui platou întins, delimitat în partea de vest de valea Bărasca.

Primele menţiuni despre prezenţa unor vestigii arheologice în locul numit „Sălişte" le găsim în răspunsul învăţătorului satului Cicăneşti, N. Diaconescu, din 15 iunie 1871, la chestionarul arheologic iniţiat de către Alexandru Odobescu. Învăţătorul precizează că într-un loc numit „Sălişte", s-ar fi aflat un „orăşel […] prăpădit dintr-o bătaie ce a fost între români şi tătari". În lupta dintre români şi tătari, care a avut loc în ziua de Paşti, s-au folosit săgeţi, care „s-au găsit pe la anu ‹1›850 de locuitori, arând cu plugul". În răspunsul la o altă întrebare a aceluiaşi chestionar, învăţătorul oferă o descriere a săgeţilor: „iară forma acelor săgeţi, au fost lungi de o şchiopă, şi făcute ca suliţa, şi cu urechi dinapoia, şi bucea". Tot în acest loc „se cunoaşte şi ceva ruine de pietre, pe unde au fost case ale strămoşilor noştri, şi un

https://biblioteca-digitala.ro

ocolu de pietre, ca la trei prăjini de locu, unde a fost o biserică şi morminte, împrejuru, de oameni". Învăţătorul ne mai informează că „mai la vale de această poeană, […] se află ca la cinci grămezi de bolovani, care au fost cuptoare de sticlărie, unde s-au fabricat sticle din piatră după apa Bărasca, care acum se găseşte cioburi de oale de topit, care poartă numele acel loc ‹‹La sticlărie››"[1].

Iniţiativa deschiderii unui şantier arheologic în punctul „Sălişte" i-a aparţinut domnului academician profesor universitar doctor Gheorghe Păun. Obiectivul cercetărilor arheologice a fost acela de a stabili, în primă fază, natura vestigiilor (cronologie, tipul de construcţie).

La deschiderea campaniei, pe zona unde erau concentraţi cei mai mulţi bolovani, am trasat o secţiune (S1) lată de 1,50 m şi lungă de 17 m. Ea a fost orientată pe direcţia vest-est, fiind delimitată în capătul vestic, către drumul comunal, de gardul de împrejmuire a proprietăţii, capătul estic fiind extins până în punctul unde pornea panta unei mici vâlcele. Pe această pantă, la un metru faţă de capătul estic al S1, am trasat o a doua secţiune (S2) orientată nord-sud, oarecum perpendiculară pe S1 (vezi Pl. I).

În S2 au apărut doar câteva pietre dispuse haotic, fără să alcătuiască vreo structură, foarte probabil prăvălite sau antrenate de plug, singurele materiale arheologice descoperite fiind două potcoave de bovideu şi câteva cuie.

În S1, imediat după decopertrea stratului vegetal, la −0,20 m, au apărut fragmente ceramice şi câteva obiecte din fier, iar în capătul vestic, la aceeaşi adâncime, a fost surprinsă o fundaţie constituită din bolovani, lată de 1,10-1,15 m, care marca latura unei construcţii. Către capătul estic al secţiunii, a fost identificată o concentrare de bolovani care indica o a doua latura a aceleiaşi construcţii.

Dată fiind această situaţie, pentru a delimita clar construcţia în plan, am deschis nouă casete, dispuse de-o parte şi de alta a secţiunii S1 (C1 - 7,5×3 m, ulterior extinsă; C2 - 7,5 x 3 m; C3 - 4,50 x 3 m; C4 – 3 x 2 m; C5 – 5 x 4,50; C6 – 2 x 2 m; C7 – 2 x 2 m; C8 – 3 x 2 m; C9 – 3 x 2 m; C10 – 6 x 1 m).

Prin intermediul casetelor C2 şi C4 a fost pusă în evidenţă clar latura sudică a construcţiei. Lăţimea fundaţiei acesteia coincidea cu cea a laturii identificate în capătul estic al S1, respectiv, măsura 1,10 m. Prin castele C5, C3 şi C1, a fost evidenţiată latura nordică, însă traseul ei a putut fi doar dedus. În timp, pietrele care constituiau fundaţia laturii nordice au fost dislocate de plug.

Prezenţa mormintelor, dar şi forma construcţiei, aproximativ dreptunghiulară, ne-au condus la concluzia că fundaţiile scoase la lumină în timpul cercetărilor arheologice aparţin unei biserici.

Cantitatea mare de cuie apărute în săpătură, lipsa mortarului şi a cărămizilor (cu excepţia uneia descoperite în caseta C1) indică faptul că elevaţia bisericii era în întregime din lemn. De asemenea, nu au fost depistate nici resturi de moloz, ceea ce arată că pereţii nu erau tencuiţi.

Fundaţiile pe care se ridica elevaţia de lemn, destul de bine conturate pe latura sudică, erau constituite din unul - două rânduri de bolovani de mari dimensiuni (15-40 cm), aşezaţi ordonat, pe lat. De remarcat, prezenţa printre bolovanii aşezaţi în fundaţie, a unor bulgări de zgură de fier. Lăţimea fundaţiei varia între 1,10-1,15 m. Excepţie face caseta C2, unde fundaţia a apărut sub forma unei platforme de piatră, mult lăţită în exteriorul bisericii (în dreptul altarului). Întrucât această structură se lăţea în zona unde panta începea să coboare, considerăm că rolul constituirii sale a fost acela de a conferi mai multă stabilitate construcţiei. Planul bisericii a fost stabilit cu destul de multă dificultate, pentru că latura nordică a fost aproape în totalitate distrusă, iar bolovanii din fundaţia absidei altarului au fost şi ei puternic deranjaţi (Pl. II/1). Totuşi, ţinându-se seamă de dispunerea mormintelor faţă de latura nordică, s-au putut aproxima dimensiunile bisericii. Ea măsoară pe axul longitudinal 14 m, iar în lăţime 7 m (dimensiuni luate la exterior), edificiul reprezentând o biserică obişnuită pentru mediul rural medieval.

Biserica avea plan de navă, cu absida altarului semicirculară, fiind compartimentată în naos şi altar. Despărţirea dintre altar şi naos era marcată de câteva pietre dispuse relativ ordonat. O piatră cu formă paralelipipedică, de dimensiuni mari, este posibil să marcheze un prag. La interior, naosul măsura, pe axul longitudinal, 7,30 m, iar altarul, 3,40 m.

Aşadar, din punct de vedere al tipologiei Crețeanu, considerăm că biserica se încadra în tipul I, fără a putea însă preciza în care din cele șase variante (a, b, c, d, e sau f) se încadrează[2], întrucât lăcaşul propriu-zis nu se mai păstrează.

În casetele C1, C5, C6, C8 şi C9 au fost identificate nouă morminte. Toate erau orientate est-vest, în conexiune anatomică, cu uşoare deviaţii în unele cazuri. Solul acid în care au zăcut oasele a făcut ca starea lor de conservare să fie foarte precară.

Mormântul 1 (M1). A apărut în caseta C5, la nord de biserică, la adâncimea de −0,95 m; din corpul defunctului s-au păstrat doar cutia craniană, femurul şi tibia membrului drept; lungimea păstrată a scheletului a fost de 1,20 m; prezenta urme din lemnul sicriului; lipsit de inventar.

Mormântul 2 (M2). A fost descoperit în caseta C1, la nord de biserică, la adâncimea de −0,80 m; din corpul defunctului s-au păstrat părţi din cutia craniană şi femurul drept; lungimea păstrată a scheletului a fost de 1,05 m; prezenta urme din lemnul sicriului; lipsit de inventar.

Mormântul 3 (M3). A fost găsit în caseta C6, la sud de biserică, la adâncimea de −1 m; din corpul defunctului s-au păstrat cutia craniană, toracele şi membrele superioare; lungimea păstrată a scheletului a fost de 1,20 m; prezenta urme din lemnul sicriului; în zona abdomenului a fost găsit un inel de bronz realizat dintr-o verigă simplă.

Mormântul 4 (M4). A fost identificat în caseta C6, la sud de biserică, la adâncimea de −1 m; din corpul defunctului s-au păstrat parţial, cutia craniană şi bazinul; în zona bazinului au apărut patru bumbi realizaţi din metal (bronz) şi suflaţi cu argint. Ei au formă sferică, uşor aplatizaţi, prevăzuţi cu o tortiţă de prindere. Pe doi dintre bumbi, în jurul tortiţei s-au păstrat fire provenind de la veşmântul pe care l-a purtat defunctul. Bumbii asigură datarea mormântului în secolul XVI, piese similare fiind descoperite în necropola Bucureşti-Bârzeşti[3].

Mormântul 5 (M5). A fost descoperit în caseta C1, la nord de biserică, la adâncimea de −0,80 m; din corpul defunctului s-au păstrat cutia craniană şi femurul drept; lungimea păstrată a scheletului a fost de 0,75 m; prezenta urme din lemnul sicriului; lipsit de inventar.

Mormântul 6 (M6). A apărut în caseta C1, la nord de biserică, la adâncimea de −0,75 m; din corpul defunctului s-au păstrat cutia craniană şi femurul drept; lungimea păstrată a scheletului a fost de 1,10 m; prezenta urme din lemnul sicriului; lipsit de inventar.

Mormântul 7 (M7). A fost găsit în caseta C9, la nord de biserică, la adâncimea de −0,60 m; din corpul defunctului, s-au păstrat cutia craniană şi femurul stâng; lungimea păstrată a scheletului a fost de 0,90 m; prezenta urme din lemnul sicriului; groapa, clar vizibilă, de formă rectangulară, cu fundul albit, avea dimensiunile 1,65×0,50 m; lipsit de inventar.

Mormântul 8 (M8). A fost descoperit în caseta C9, la nord de biserică, la adâncimea de −0,60 m, la o distanţă de 0,40 m faţă de M7. Din corpul defunctului s-au păstrat cutia craniană şi femururile; lungimea păstrată a scheletului a fost de 1,10 m; în zona craniului s-a păstrat o porţiune dintr-o scândură provenind de la sicriu; groapa, clar vizibilă, de formă rectangulară, cu fundul albit, avea dimensiunile 1,70 x 0,70

[1] Radu Crețeanu, *Biserici de lemn din Muntenia*, București, 1968, p. 10-11.

[2] Panait I. Panait, Aristide Ştefănescu, *Situl Bîrzeşti, Cercetări arheologice* în Bucureşti 4, 1992, p. 157, Pl. I.

https://biblioteca-digitala.ro

m; lipsit de inventar.

Mormântul 9 (M9). A fost descoperit în caseta C8, la nord de biserică, la adâncimea de −0,90 m; din corpul defunctului s-au păstrat cutia craniană, femururile, precum şi părţi din oasele membrelor superioare; lungimea păstrată a scheletului a fost de 0,90 m; lipsit de inventar.

Din cele nouă morminte cercetate, doar M4 a putut fi datat pe baza inventarului, şapte morminte erau lipsite de inventar, iar în majoritatea cazurilor au fost observate urme provenind de la sicriu – fragmente de lemn putred. Mormintele cu inventar erau dispuse la sud de biserică, către colţul sud-vestic. Adâncimea la care au apărut, varia între −0,60 şi −1 m.

Cea mai mare parte a materialului arheologic a fost descoperit în interiorul bisericii. Au fost recuperate câteva obiecte de fier şi ceramică (toată în stare fragmentară). Dintre piesele de fier amintim: un cuţit, un pieptene (modern?) de fier, posibil de la o țesală şi o unealtă realizată dintr-o bară de fier, prevăzută cu lamă de formă triunghiulară, cu tăiş convex şi mâner torsadat şi terminat printr-un inel. Piese similare cu cea de la Cicăneşti au apărut la cetatea Poienari, în săpăturile lui Gh. I. Cantacuzino[3], şi în aşezarea medievală de la Străuleşti-Măicăneşti[4]. Autorii cercetărilor de la Străuleşti-Măicăneşti consideră că unealta era utilizată în apicultură, pentru desprinderea fagurilor[5]. În cazul nostru, considerăm că unealta era folosită pentru curăţirea sfeşnicelor de ceară. În general, piesele de acest tip au apărut în contexte databile în secolele XIV-XVI.

Ceramica a apărut într-o cantitate relativ mică. Cele mai multe fragmente provin de la oale şi căni. Predominante sunt vasele nesmălţuite, cele smălţuite reducându-se la câteva fragmente. Dintre piesele nesmălţuite, remarcăm prezenţa unor oale cu buza evazată, îngroşată în exterior (în formă de guler) şi cu o șănțuire pe faţa exterioară. Ele îşi găsesc analogii în descoperirile din aşezările de la Străuleşti-Măicăneşti[6], Tânganu[7], de la cetatea Poienari[8], Câmpulung[9] şi se datează în secolele XIV-XV. Dintre piesele smălţuite amintim două fragmente ce proveni de la două farfurii cu decor realizat în tehnica sgrafitto, databile în secolul XVI-XVII şi un castronaş (fragmentar) databil în secolele XVII-XVIII, acesta din urmă cu analogii în descoperirile de la Bucureşti (str. Smârdan)[10].

În caseta C4, către latura sudică a bisericii (în naos) a apărut un fragment dintr-o cahlă-disc nesmălţuită. Astfel de piese au fost descoperite la: Străuleşti-Măicăneşti – o piesă, într-un bordei şi datată de autorii săpăturilor în secolele XV-XVI[11]; la Poienari – o piesă, datată pe bază de analogii tot în secolele XV-XVI[12] şi în săpăturile recente din Bucureşti (str. Lipscani, nr. 30) – o piesă datată în secolul XVI[13].

Pe baza materialului descoperit, considerăm că biserica de lemn de la Cicăneşti a fost edificată în veacurile XV-XVI (cahla, ceramica şi inventarul mormântului M4 constituie elemente importante de datare) şi a fost mutată la începutul secolului al XVIII-lea sau chiar mai devreme. Susţinem ideea mutării lăcaşului de cult, întrucât nu au fost surprinse urme de distrugere (strat de arsură), după cum nu au fost identificate nici urme provenind de la bârnele de lemn putred, ceea ce ar fi indicat o abandonare a edificiului.

Résumé:

Les fouilles archéologiques effectuées dans le village Bărăşti (Cicăneşti, dép. Argeş), lieu-dit «Sălişte», ont mis aux jours neuf tombes et les fondations en pierre d'une église, dont les murs avaient été bâtis en bois. L'église, composée d'une nef et d'un autel, avait un plan simple, en forme de navire. Elle mesurait, a l'extérieur, 14 mètres en longueur et 7 mètres en largeur.

Les tombes, sauf deux (T3 et T4), manquaient d'inventaire funéraire.

D'après le mobilier archéologique l'église date des XVème jusqu'à XVIII-ème siècles.

78. Blejoi, jud. Prahova

Punct: Serus

Cod sit: 130696.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 166/2012

Colectiv: Alin Frînculeasa - responsabil, Octav Negrea, Bianca Preda, Claudia Dumitrescu (MJIA Prahova), Andrei Soficaru (ICAFR Bucureşti)

Situl de la Blejoi a fost identificat prin cercetări de suprafaţă în anul 2010. Avea aspectul unei movile aplatizată cu înălţimea de aproximativ 1.2 m şi diametrul maxim în jur de 40 m. Era amplasat la marginea de vest a oraşului Ploieşti, la 350 m nord-nord-vest de podul ce supra-traversează calea ferată Ploiești-Braşov. În apropierea acestuia se află alte 4-5 movile de dimensiuni asemănătoare.

Cercetările preventive au vizat acest obiectiv deoarece firma SERVICE AUTO SERUS S.R.L. urma să construiască în apropierea parării supermarketului REAL un „showroom auto P+M, atelier reparaţii, magazine piese auto, spălătorie auto, împrejmuire, alei, parcări, panouri publicitate, totemuri, rezervoare apă, post trafo, bazin de retenţie, separator nămol şi hidrocarburi, utilităţi şi branşament", investiţie destinată produselor Renault.

În etapa de pregătire a cercetării arheologice a fost realizată ridicarea topografică în sistem Stereo 70 a perimetrului afectat de investiție. Ridicarea topografică a fost completat de un Ortofotoplan peste care a fost suprapus planul săpăturii arheologice. Având în vedere tipul de obiectiv, pentru determinarea adâncimilor a fost amplasat un punct zero absolut de la care au fost raportate descoperirile utilizându-se o nivelă topografică SOKIA.

Pentru observaţii stratigrafice au fost păstraţi martori

[3] Margareta Constantiniu, P. I. Panait, *Şantierul Băneasa-Străuleşti. Sectorul Măicăneşti (1964-1966),* Bucureşti. Materiale de Istorie şi Muzeografie 6, 1968, p. 75, fig. 14/2, 14/6.

[4] M. Constantiniu, P. I. Panait, Ioana Cristache-Panait, *Şantierul arheologic de la Băneasa – Străuleşti,* Cercetări arheologice în Bucureşti, 2, 1965, p. 212, fig. 103/2-3.

[5] Spiridon Cristocea, Marius Păduraru, Comuna Cicăneşti, judeţul Argeş. *File de istorie*, Piteşti, 2009, p. 21-26; Ioana Cristache-Panait, Biserici de lemn din judeţul Argeş, Piteşti, 2009, p. XIV.

[6] *Ibidem,* p. 213, fig. 114/1-2

[7] P. I. Panait, Mioara Turcu, Iulia Constantinescu, Paul Cernovodeanu, *Complexul medieval Tânganu* (Cercetări arheologice, numismatice şi istorice), Cercetări arheologice în Bucureşti 2, 1965, p. 244, fig. 4/1-2.

[8] Gh. I. Cantacuzino, op. cit., p. 283, fig. 12/1-8.

[9] Gh. I. Cantacuzino, Maria Venera Rădulescu, Ştefan Trâmbaciu, *Cercetări arheologice la Câmpulung, în zona vechii reşedinţe domneşti. 2000-2005*, Materiale şi Cercetări Arheologice, SN 2, 2000-2006, p. 95-143, fig. 52.

[10] Gheorghe Mănucu-Adameşteanu, Andrei Măgureanu, P. I. Panait, Adina Boroneanţ, Elena Gavrilă, V. Rădulescu, Meda Toderaş, Ana-Maria Velter, Toth Boglarka, Botar Istvan, *Bucureşti – Centrul istoric. Campania 2007. Raport preliminar privind cercetările arheologice efectuate pe strada Smârdan, Materiale şi Cercetări Arheologice* SN 3, 2007, fig. 3/4.

[11] M. Constantiniu, P. I. Panait, I. Cristache-Panait, *op. cit.*, p. 218, fig. 116.

[12] Gh. I. Cantacuzino, *op. cit.,* p. 282.

[13] Gh. Mănucu-Adameşeanu, Raluca-Iulia Popescu, E. Florentina Gavrilă, Cristina Mitroi, Cristina Nestorescu, A. Măgureanu, *Bucureşti – Str. Lipscani, nr. 30*, CCA 2012, p. 187-188.

https://biblioteca-digitala.ro

stratigrafici ce s-au intersectat în zona centrală a movile, dispuşi „în cruce”. Aceştia au fost orientaţi nord – sud (martor stratigrafic I) şi est - vest (martor stratigrafic II). Au fost caroiaţi din 2 în 2 m cu cifre romane (martorul stratigrafic I), respectiv cu cifre arabe (martorul stratigrafic II). Au avut grosimea de 1 m, lungimea de 50 m. Prin trasarea martorilor stratigrafici „în cruce” au fost obţinute 4 suprafeţe, denumite în funcţie de poziţionare acestora astfel: 1 - suprafaţa nord-estică; 2 - suprafaţa sud-estică; 3 - suprafaţa sud-vestică; 4 - suprafaţa nord-vestică.

Etapele următoare ale cercetării au fost:

- lucrări mecanizate prin utilizarea unei excavator cu cupa dreaptă prin care au fost demontate începând de la nivelul superior cele patru suprafeţe; demontarea suprafeţelor s-a făcut alternativ, în planuri opuse, pentru a permite conservarea martorilor stratigrafici, după cum urmează: I. suprafaţa sud-estică (2); II. suprafaţa nord-estică (1); 2. suprafaţa sud-vestică (3); suprafaţa nord-vestică (4);
- lucrări manuale de detaliu: taluzări, răzuieli succesive necesare înregistrărilor şi corelărilor stratigrafice, operaţiuni de şpăcluire şi prelucrare a complexelor arheologice; taluzările au fost realizate cu zilieri angajaţi; lucrările cu şpaclul, troela etc. au fost realizate de arheologi;
- înregistrarea grafică a stratigrafiei şi a planimetriei;
- măsurători şi relevee pentru racordarea suprafețelor şi complexelor arheologice descoperite;
- înregistrarea fotografică a situaţiilor şi complexelor arheologice;
- demontarea, colectarea şi ambalarea artefactelor.

Complexul funerar are următoarea succesiune stratigrafică generată de lucrările de amenajare a movilei:

- construcţia gropii: a fost săpată aproximativ 0,40 m; groapa a perforat nivelul antic, cenuşiu-prăfos cu pietricele mărunte şi depozitul de agregate minerale (pietriş);
- pământul şi pietrişul excavat au fost aşezate lateral în apropierea marginii scurte de vest a gropii formând o mică movilă alungită cu diametrul lung de 1,60 m şi înălţimea maximă de 0,25 m;
- după ce a fost depus defunctul, groapa a fost astupată cu pământ brun-roşcat, natural;
- peste complex a fost ridicată mantaua (nucleu iniţial); a fost utilizat pământ cenuşiu amestecat cu pietricele mărunte, natural (lutit); movila avea iniţial diametrul de circa 20 m şi înălţimea maximă de 0,60 m;
- peste această manta apare stratul arabil de culoare cenuşie (la uscare), gros de 0,30 m.
- deasupra mantalei există stratul afectat de arătură maroniu-roşcat cu o grosime maximă de 0,30 m şi care acoperă în diametru aproape 40 m.

A fost descoperit un singur mormânt (M1), poziţionat în zona centrală, sub manta. A fost identificat la -0,95-1 m adâncime, baza gropii se afla la -1,22 m față de punctul zero. Groapa funerară era săpată în depozitul natural de pietriş, era orientată vest-est, avea forma rectangulară cu colţurile rotunjite, iar dimensiunile erau de 1.55 x 0.68 m. Pietrişul rezultat din săparea gropii a fost aşezat la vest de aceasta formând o movilă alungită de formă semilunară, înaltă de cca 0,25 m, având 1,60 x 0,70 m (NS-EV). Defunctul era aşezat în decubit dorsal, cu capul la vest, membrele superioare întinse pe lângă corp, picioarele ridicate şi strânse căzute pe marginea de sud a gropii. Scheletul conservat parţial era deranjat de ganguri de animale. Nu a avut inventar şi nici ocru. Determinări antropologice: bărbat, adult, înălțimea de 169,81 cm. Având în vedere analogiile ce țin de standarul funerar, mormântul poate fi atribuit epocii bronzului timpuriu, aparţine orizontului înmormântărilor Jamnaja.

În judeţul Prahova în timpul celui de-al doilea război mondial au fost cercetaţi doi tumuli la Ploieşti-Triaj „Movila I” şi Ploieşti-Triaj „Movila II”, iar în anii 2004 şi 2005 alţi doi în localităţile Blejoi „Mobel Auto” şi Ariceştii-Rahtivani „Crângu lui Bot”. În anul 2011 au fost cercetaţi o serie de şase tumuli în următoarele locaţii: Ariceştii-Rahtivani „Balastiera General Construct”, Ariceştii-Rahtivani „Allianso”, Păuleşti „DE 60”, Păuleşti „Lizeră Pădure”, Păuleşti „Metro”, Strejnicu „Don”. Tumul-ul de la Blejoi „Serus” se adăugă astfel unui lot devenit mai consistent datorită cercetărilor recente, iar rezultatele vor putea explica ceva mai convingător evoluţia fenomenului înmormântărilor tumulare Jamnaja în acest areal geografic.

Bibliografie:

Frînculeasa Alin, *Contribuţii privind mormintele Jamnaja din Muntenia. Cercetări arheologice la Ariceştii-Rahtivani – jud. Prahova,* Tyrageţia SN 1 (16), nr. 1, 2007, p. 181-193.

Paveleţ Eugen, *Cercetări arheologice preventive întreprinse în tumulul situat pe raza comunei Blejoi, jud. Prahova,* Mousaios. Buletinul Muzeului Judeţean Buzău, 12, 2007, p. 107-122.

Nestor Ion, Raport asupra cercetărilor şi săpăturilor arheologice de la Ploieşti-Triaj şi de la Sărata Monteoru-Buzău, Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice, 1942, 1943, p. 160-161.

Nestor Ion, Raport asupra cercetărilor si săpăturilor de salvare făcute la Ploieşti-Triaj şi Brazi, între 21 octombrie si 7 noiembrie 1942, Rapoartele Muzeului Naţional de Antichităţi, 1944, p. 29-31.

79. Bologa, com. Poieni, jud. Cluj

Punct: Castrul roman

Cod sit: 59069.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 207/2012

Colectiv: Felix Marcu – responsabil, George Cupcea (MNIT), Gelu Oloșutean (Liceul Teoretic “Octavian Goga” Huedin) Cristian Filip, Imola Boda, Xenia Păușan (UBB Cluj)

În acest an am reluat cercetările în zona centrală a castrului, mai precis zona clădirii comandantului. În anii 1970 praetorium-ul a fost identificat în partea din dreapta a clădirii comandamentului. Clădirea comandantului ocupă o suprafaţă de 570,00 mp.

A fost cercetată arheologic, prin două secțiuni, o parte din clădirea comandantului trupelor de la Bologa. Secțiunea denumită convențional S_1 are dimensiuni de 15 x 2 m și o orientare E-V. A fost trasată pe lățimea a ceea ce banuiam a fi clădirea comandantului, cât mai aproape de extremitatea sa sudică și de limita sa estică. Secțiunea denumită S2, având dimensiuni de 10,00 x 2,00 m, a fost trasată perpendicular pe prima în apropiere de extremitatea sa estică, pentru a cerceta încăperile de pe latura estică a structurii.

Constatăm astfel că ne aflăm în colțul de SE al clădirii comandantului, fiind identificate clar trei interioare ale încăperilor de pe latura de E. Stadiul de conservare al clădirii este foarte bun, păstrându-se chiar partea superioară a podelei. Toate încăperile par să fie încălzite, inclusiv în pereți, datorită descoperirii multor tegulae mamatae, dintre care o parte semnificativă in situ, adică lipide de fața de N a Z_1. Descoperirea inelului de aur în S_2 nu face decât să confirme funcționalitatea clădirii intuită de N. Gudea, compartimentările interioare fiind însă diferit.

În colțul de SE al clădirii am identificat urmele unei locuiri post-romane, sub forma unei structuri cu tălpi din piatră amestecată cu cărămidă, fiind detectabil chiar și substrucția nivelului de călcare, constituit dintr-un lut bine bătut de culoare gălbuie. La același nivel au fost surprinse și două țigle in situ, folosite pentru a podi încăperea,

https://biblioteca-digitala.ro

fiind așezate pe substrucția amintită. Fragmentele ceramice de culoare gri cu pastă grosieră ne vor ajuta probabil la stabilirea cronologiei. În stratul de demolare au apărut și materiale romane: fragmente de geam, cataramă de bronz și un distribuitor de curele pentru harnașament.

Una din gropile din colțul clădirii pare să fie groapa unui stâlp pe care l-am identificat a fi cel mai recent/târziu element de construcție descoperit. Locuirea târzie pare să fi amenajat stratul de demolare în vederea unei podiri.

În exterior este clar vizibil stratul de demolare al structurii, din care provin majoritatea materialelor, tăiat, între m 9,30 și 10,20 de o secțiune veche a lui N. Gudea. Ne-am oprit deocamdată în exterior pe un context care pare să fie nivelul de construcție al clădirii. Peste acesta a fost așezat un praefurnium, folosit probabil la încălzirea încăperilor absidate identificate de N. Gudea pe latura de S a clădirii. Dacă zidul de sud al clădirii era folosit la instalația de hypocaustum, atunci aceasta era una mixtă, atât cu canale cât și cu pilae, fiind identificate cărămizile din capetele pilae-lor.

Au fost descoperite țigle ștampilate pe care au fost identificate un fragment al unei ștampile aparținând cohors II Hispanorum și mai multe fragmente ale cohors Aelia Gaesatorum, astfel că este posibil ca structura să fi fost ridicată de a doua unitate.

Clădirea a fost evident acoperită cu țigle.

O altă secțiune a lui N. Gudea pare să fi apărut în S_2, unde s-a oprit pe podeaua romană.

80. Bragadiru, jud. Ilfov

Punct: La Moară

Cod sit: 179230.02

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 271/2012

Colectiv: Vasilica Sandu - responsabil (MM București)

Situl arheologic Bragadiru „La Moară" se află pe malul nordic al râului Sabar, la vest de şoseaua Bucureşti-Alexandria şi la nord-vest de Fabrica de nutreţuri combinate. Se întinde pe o fâşie de teren, de circa 200 m lăţime şi circa 1000 m lungime, situată pe terasa medie, panta şi platoul terasei înalte a Sabarului.

În toamna anului 1968, arheologul Mioara Turcu începea săpăturile arheologice, la început de sondaj, devenite săpături sistematice, în anii 1969-1974 şi 1976-1979, cu care ocazie a descoperit a aşezare din epoca Latène geto-dacică (secolele II-I a.Chr.) din care a cercetat 22 locuinţe; o aşezare din secolele III-IV p.Chr. din care a săpat o locuinţă; o aşezare din epoca medievală timpurie din care a descoperit şi săpat 17 locuinţe, şi resturi de locuire din secolele XV-XVII[1].

Terenul de 400 mp, situat în T 100, P 451/20, lot 5, pe care s-a făcut cercetarea arheologică preventivă în vederea construirii unei locuinţe private, este situat pe platoul terasei înalte, în jumătatea apuseană a sitului şi în marginea nordică a acestuia. Suprafaţa lui este uşor înclinată, aceasta înălţându-se de la nord-est spre sud-vest.

La cercetarea de suprafaţă efectuată înainte de începerea săpăturilor, resturile arheologice (fragmente de vase din secolele IX-XI p.Chr., chirpici şi pigmentaţie specifică a solului) s-au observat la circa 50-70 m sud de acest lot, către muchia şi panta terasei spre Sabar. Absenţa resturilor de pe suprafaţa lui, l-a plasat în zona de protecţie a sitului Bragadiru "La Moară", obiectivul cercetării urmărind stabilirea potenţialului arheologic al acestuia.

Au fost săpate 4 şanţuri orientate 34° NE - 214° SE. S I - III de 17,50 x 2,80 m şi S IV de 18,00 x 2,80 m, până la adâncimi cuprinse între 0,65, spre colţul nord-estic şi 0,90 m spre cel sud-vestic. Suprafaţa cercetată a fost de 197,40 mp.

Stratigrafic, în jumătatea sudică a S I, sub un strat arabil de 0,25 m grosime, cenuşiu-gălbui, se află un strat cenuşiu-negricios, de 0,15 m grosime, un strat negricios de circa 0,20 m grosime, un strat negricios-castaniu, gros de 0,15 m şi stratul castaniu. În colţul nord-estic, unde terenul este mai jos, stratul castaniu apare la adâncimea de 0,55 m. Pe măsură ce terenul urcă spre sud şi sud-vest pământul castaniu apare tot mai jos, raportat la nivelul actual de călcare, spre exemplu către colţul sud-vestic al S I, partea superioară a acestuia se află la -0,75 m.

În stratul arabil s-au găsit rare fragmente de la vase din lut ars din secolele XVII-XVIII şi în stratul cenuşiu-negricios câteva fragmente lucrate la roată din pastă fină şi zgrunţuroasă în secolele III-IV p.Chr.

În nivelul 3 cu pământ negricios şi în partea superioară a stratului negricios-castaniu, au apărut materiale arheologice, mai puţine în partea nord-estică şi mai multe spre sud-vest, unde şi nivelele culturale erau mai groase. S-au găsit: bucăţi de pământ ars la roşu în care se păstrau amprente de paie şi pleavă; un fragment de la o lamă din silex; un toporaş-dăltiţă din piatră gălbuie; un fragment de strecurătoare şi fragmente de la o fusaiolă. Majoritatea materialului arheologic din acest strat este format de fragmente de la vase, de diverse dimensiuni, unele lucrate din pastă având în compoziţie numai pleavă, altele puţină pleavă şi mai mult sau mai puţin nisip, arse atât în mediu reductor cât şi oxidant, cu stratul de barbotină erodat în diverse proporţii. La câteva fragmente de vase decorul era format din proeminenţe mici sau mai mari, brâu în relief alveolat sau linii incizate care uneori trasează pe corpul vasului benzi netede, ce alternează cu benzi haşurate în reţea.

Decorul din benzi netede, alternând cu benzile haşurate în reţea, existent pe trei fragmente de vase modelate din pastă cu nisip şi puţină pleavă, arse la negricios-cenuşiu, găsite în treimea sudică a S II, este caracteristic culturii Dudeşti[2] din epoca neolitică mijlocie.

În săpătura efectuată pe pe suprafaţa sitului arheologic Bragadiru „La Moară" a fost descoperită marginea nord-estică a unei aşezări neolitice, despre care până acum, nu s-a ştiut. După aspectul suprafeţei terenului şi al situaţiei stratigrafice constatate în săpătură, resturile vetrei acesteia se întind spre sudul şi vestul suprafeţei cercetate de noi.

Résumé:

Le site archéologique Bragadiru "La Moară", ville Bragadiru, département Ilfov, est situé dans la pleine bucarestoise, sur le rive nordique de la rivière Sabar, à l'ouest de la Bucureşti-Alexandria.

Les fouilles préventives effectuées pour vérifier le potentiel archéologique d' un terrain avec la surface de 400 m^2, situé dans la partie de nord-ouest de la périphérie du site Bragadiru „La Moară", ont été mis au jour, pour la prémière fois, des fragments céramiques caracteristiques pour la civilisation néolithique Dudeşti.

[1] Mioara Turcu, *Cercetări privind aşezările getică şi feudală timpurie de la Bragadiru (1968-1969),* Bucureşti 8, 1971, p. 55-67; Mioara Turcu, Cercetările arheologice de la Bragadiru, Cercetări arheologice în Bucureşti 3, 1981, p. 30-46, Fig. 1.

[2] Eugen Comşa, *Rezultatele sondajelor de la Dudeşti şi unele probleme ale neoliticului de la sud de Carpaţi*, SCIV, 1-2, 1956, p. 41-49; Idem, Săpăturile de la Dudeşti, MCA 5, 1959, p. 91-98; Ibidem, Données sur la civilisation de Dudeşti, Praehistorische Zeitschrift, Band 46, 1971, Heft 2, 195-249; Vladimir Dumitrescu, Arta preistorică în România, Buc., 1974, p. 42-44, Fig. 18.

https://biblioteca-digitala.ro

81. Brăila, jud. Brăila

Punct: Orașul Vechi (str. Albiei, nr. 4, P-ța. Poligon, nr. 2, str. Citadelei, nr. 28, str. Mărăști, nr. 24)

Cod sit: 42691.04

Autorizațiile de cercetare arheologică preventivă nr. 121/2012, 2/2012, 111/2012, 268/2012

Colectiv: Ionel Cândea – responsabil, Costin Croitoru – responsabil sector (M Brăila)

În anul 2012 a continuat cercetarea preventivă a perimetrelor situate în orașul Brăila, în raza sitului arheologic Orașul Vechi, pentru care s-au solicitat autorizaţii de construcţii imobile. Scopul cercetării prealabile a fost determinarea existenţei unor eventuale vestigii şi descărcarea terenului de sarcină arheologică. Intervenţiile s-au făcut în urma eliberării autorizațiilor de cercetare arheologică preventivă, de către Ministerul Culturii și au fost finalizate cu predarea unui raport de cercetare beneficiarilor, împreună cu propunerea de descărcare de sarcină arheologică a terenului pe care s-au efectuat investigațiile.

Prezentăm succint, în cele ce urmează, câteva dintre cele mai importante rezultate ale acestor intervenții. Ca o notă generală amintim și aici constatarea unanimă pentru toate suprafețele cercetate, anume afectarea puternică a terenului în urma acțiunilor edilitare moderne. Foarte „frământat", terenul din centrul vechi al orașului nu oferă decât în chip cu totul special posibilitatea unor observații stratigrafice clare, dar, așa cum se va vedea mai jos oferă în continuare surprize în privința cantității și calității materialului arheologic. Din aceste considerente, precum şi pentru că suprafaţa este neregulată, în toate situațiile aflată în imediata apropiere a unor imobile, tehnica de cercetare folosită a fost sondajul stratigrafic realizat manual.

Str. Albiei, nr. 4

Datorită formei terenului, a vecinătăţii unor imobile pe trei dintre laturile proprietăţii, precum şi din necesitatea de a asigura o cale de acces, s-a hotărât deschiderea unei singure suprafeţe de 6 x 2 m., dispusă nord-sud, în zona mediană a proprietății, chiar pe locul ce va fi afectat de viitorul imobil. Suprafața a fost caroiată (2 x 2 m) începând cu nr. 1 din capătul sudic. La adâncimea de aproximativ – 1,50 m. s-a identificat stratul de sediment loessoid, steril din punct de vedere arheologic. Zona este puternic afectată de acţiunile edilitare ale secolului al XX-lea, în special zidurile unei locuințe din prima jumătate a secolului trecut, care merg până la adâncimea de aproximativ 2,20 m. Spațiul dintre ele a fost umplută cu moloz, situație surprinsă și în profilul estic. Nu au fost identificate complexe, Notăm în schimb prezența în secțiunea cercetată a unui bogat material arheologic, rulat, preponderent ceramic, amestecat, medieval târziu și modern. Inventarul arheologic identificat este reprezentat majoritar din material ceramic. Au fost descoperite numeroase fragmente ceramice de la recipiente de tip „borcan", dar şi fragmente ceramice smălţuite, fragmente de cahle, un tripod, urcioare fragmentare, mult material vitric, în special recipiente din sticlă de diverse dimensiuni și forme, o monedă, resturi osteologice îndeosebi de la cornute mari, etc. materiale databile, grosso modo, în secolele XVIII-XIX.

Piața Poligon, nr. 2

Datorită caracterului special al intervenției din subsolul imobilului „Casa Goangă", au fost deschise suprafețe variabile ca dimensiuni, în camerele dispuse marginal, adică acolo unde vor fi efectuate intervenții asupra solului, în vederea consolidării fundațiilor. Din aceste raţiuni, precum şi pentru că suprafaţa este neregulată, tehnica de cercetare folosită a fost sondajul stratigrafic, realizat manual. S_1 a fost notată suprafața din camera nr. 1 (5 x 4 m), aflată în stânga scării, în extremitatea nord-estică a imobilului; suprafața a fost cercetată întegral. S_2 a fost notată suprafața din camera nr. 2 (3,70 x 4,80 m), aflată în stânga scării, în extremitatea sud-estică a imobilului; suprafața a fost cercetată întegral. S_3 a fost notată suprafața din camera nr. 3 (3,80 x 4,25 m), aflată în dreapta scării, în extremitatea nord-vestică a imobilului; suprafața a fost cercetată de jur împrejurul fundațiilor, prin secțiuni cu lățimea de 1 metru. S_4 a fost notată suprafața din camera nr. 4 (6 x 5,50 m), aflată în continuarea scării, în extremitatea sudică a imobilului; suprafața a fost cercetată întegral. În S_1 au fost identificate șase morminte de inhumație (notate M_1 – M_6), creștine, orientate est-vest; unele fragmentare, deranjate de intervențiile edilitare moderne. Toate erau dispuse pe același nivel, la – 0,45 metri de la nivelul de călcare contemporan (pardoseala imobilului). Tot aici a fost identificată și o mică groapă menajeră (notată G_1), pornind de la același nivel cu mormintele, până la adâncimea de – 0,60 metri.

În S_2 au fost identificate patru gropi menajere (notate G_2 – G_5), de formă relativ rotundă, având diametre variabile, în general pornind de la același nivel – 1,00-1,10 metri de la orizontul de călcare contemporan (pardoseala imobilului); excepție face G_4 care pornește de la – 0,80 metri și este și cea mai adâncă (– 2,50 metri). Interesantă este și prezența în S_2 a unui nivel de călcare (la aceiași cotă la care încep majoritatea complexelor) format din pietre de râu. În S_3 nu au fost surprinse nici un fel de complexe, doar materiale rulate, sporadice și foarte mult moloz, în special fragmente de cărămizi, dovadă a intervențiilor moderne. În S_4 au fost identificate două gropi menajere (G_6, G_7), apropiate, de formă rotundă, cu diametrul de aproximativ 1,50 metri. Notăm și prezența în aceiași suprafață a unui bogat material arheologic, rulat, preponderent ceramic, amestecat, medieval, medieval târziu și modern. Inventarul arheologic identificat este reprezentat majoritar din material ceramic. Au fost descoperite numeroase fragmente ceramice de la recipiente de tip „borcan", dar şi fragmente ceramice smălţuite, urcioare fragmentare, farfurii cu decor zgrafitat, pipe, etc. materiale databile, grosso modo, în secolele XVI – XVIII. Dintre piesele metalice menționăm prezența unei chei și a unor elemente de construcție.

Str. Citadelei, nr. 28

Ca și în cazul primului obiectiv prezentat, și din aceleași rațiuni, s-a hotărât deschiderea unei singure suprafeţe de 8 x 2 m., dispusă nord-sud. Suprafața a fost caroiată (2 x 2 metri) începând cu nr. 1 din capătul nordic. La adâncimea de aproximativ – 4,20 m. s-a identificat stratul de sediment loessoid, steril din punct de vedere arheologic. Suprafaţa este puternic afectată de acţiunile edilitare ale secolului al XX-lea. Nu au fost identificate complexe, doar materiale arheologice rulate: fragmente de cahle, urcioare fragmentare, mult material vitric, în special recipiente din sticlă de diverse dimensiuni și forme, pipe, monede, un inel, mai multe ghiulele metalice de diverse calibre, resturi osteologice îndeosebi de la cornute mari, etc. materiale databile, grosso modo, în secolele XVIII-XIX.

Str. Mărăști, nr. 24

O singură suprafață de 5 x 4 m, dispusă nord-sud (lungimile), a fost practicată și în cazul acestui obiectiv. Aceasta a fost caroiată (2 x 2,5 metri) începând cu nr. 1 din capătul sudic, în sens invers acelor de ceasornic. La adâncimea de aproximativ – 1,80 m s-a identificat stratul de sediment loessoid, steril din punct de vedere arheologic. Au fost identificate trei complexe – mici gropi menajere, materiale arheologice rulate, și zidurile de fundație cu beciul imobilului de secol XX. Notăm deci, prezența în secțiunea cercetată a unui relativ bogat material arheologic, rulat, între care câteva plăci pavimentare fragmentare și o monedă. Groapa nr. 1, de formă aproximativ ovală, cu diametrul de circa 1,50 metri, a fost surprinsă pe 1/3 în profilul sudic din caroul 1. Adâncimea acesteia a fost de 2,50 metri, iar din materialele identificate în cuprinsul ei menționăm: ceramică fragmentară, o brățară fragmentară din sticlă albastră și o monedă. Groapa nr. 2, de formă rectangulară (0,50 x 1,20 m.) a fost identificată

https://biblioteca-digitala.ro

de asemenea în caroul 1. Adâncimea acesteia a fost de 2,90 metri, fiind umplută cu moloz. Dintre puținele materiale arheologice recoltate amintim fragmentele de recipiente ceramice cu picior inelar. Groapa nr. 3, având formă aproximativ ovală, cu diametrul de circa 1,50 m, a fost surprinsă pe 1/5 în profilul nordic din caroul 4. Adâncimea acesteia a fost de 2,50 m, iar materiale arheologice nu au fost identificate.

Bibliografie:
Ionel Cândea, Costin Croitoru, *Noi mărturii arheologice din vatra medievală a oraşului Brăila (sec. XIV-XVIII)*, în vol. Românii în Europa medievală (între Orientul bizantin şi Occidentul latin). Studii în onoarea profesorului Victor Spinei, Brăila, 2008, pp. 819-836.
Idem, Cercetările arheologice preventive din Brăila, punctul „Cetatea medievală". Campaniile 2008-2009, Istros 15, 2009, pp. 335-358.
Idem, Résultats préliminaires des fouilles archéologiques préventives de Brăila, le lieu dit «la ville ancienne». Campagne 2010, Istros 17, 2011, pp. 69-80.

Abstract:
In this short intervention the authors refers to the preventive interventions that took place in the archaeological site "Old City" from Brăila. Basically, all the field interventions from this area were supervised or preceded by archaeological investigations. Four examples were presented above, and in spite of the small size of the surfaces were deal with, in every case a great number of artefacts, in various states of preservations were founded. A general remark was that referring to the state of the field, in almost every case very raked. Because of that stratigrafic observations can be made only in exceptional situation when no previous interventions took place. The archaeological materials are the ones we are accustomed to from previous excavations (pottery with or without enamel of a great number of shapes, trinkets, wearing accessories, utensils, coins), mainly dated in the XVII-XVIII centuries.

82. Bucureşti
Punct: Militari-Câmpul Boja, Sectorul C
Cod sit: 179132.29
Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 229/2012
Colectiv: Mircea Negru – responsabil, Cătălin Şt. Hălmăgeanu (USH Bucureşti), Cristian Schuster (IAB)

Motivul investigațiilor din anul 2012 a fost o descoperire întâmplătoare, respectiv un mormânt de inhumație aparținând necropolei din secolele XVIII-XIX, cunoscută în acest punct al sitului.

Pentru recuperarea materialului arheologic și informațiilor științifice a fost practicată o secțiune, în interiorul perimetrului Așezământului Sf. Apostol Andrei, situat pe str. Boja, la nr. 73. Zona se află în partea central-vestică a sitului, la limita acestuia, în apropierea locului unde au avut loc primele campanii de cercetări în anul 1958. În acest punct terenul se lăsa spre interiorul platoului, o zonă mai joasă decât terasa înaltă dinspre râul Dâmbovița.

Secțiunea, orientată vest-est, a avut lungimea de 4,00 m și lățimea de 2,00 m. Adâncimea sa a fost cuprinsă între 0,73 m și 0,82 m de la nivelul actual al solului. Carourile au fost numerotate de la vest la est.

Cercetările arheologice preventive s-au încheiat cu descoperirea unor materiale arheologice din epoca bronzului, secolele II-III, VI și IX-X. De asemenea, a fost descoperit un mormânt de inhumație din secolele XVIII-XIX..

Stratigrafia a fost următoarea: 0-0,28 m – solul vegetal steril arheologic; 0,28-0,46 m – strat de pământ cenușiu negricios cu materiale arheologice din secolele II-III, VI și un fragment aparținând secolelor IX-X; 0,36-0,72 m – strat de pământ de culoare cenușie, cu materiale arheologice din epoca bronzului.

Epoca bronzului

Cele mai vechi urme de locuire aparțin epocii bronzului. Lotul de fragmente ceramice s-a dovedit destul de semnificativ pentru suprafaţa limitată cercetată în campania 2012. Fragmentele de vase ceramice descoperite pot fi încadrate în cele trei mari categorii de pastă identificate lîn acest sit arheologic: fină (Tipul 1), semifină (Tipul 2) şi grosieră (Tipul 3). Aceste tipuri au putut fi subîmpărţite la rândul lor în mai multe subcategorii. Trebuie spus că din punct de vedere al cantităţii, numărul fragmentelor ceramice de la vase modelate din pastă de Tipul 3.1 a fost cel mai consistent, urmat la distanţă apreciabilă de cele de Tipul 2.3; cele din pastă fină de Tipurile 1.1. și 1.2. s-au cifrat la un lot de numai nouă cioburi.

Din cauza stării accentuat fragmentare a ceramicii, cu greu au putut fi reconstituite câteva forme de vase.[1]

Astfel, din pastă de Tipul 3 au fost modelate: vase-sac, din categoria recipientelor medii şi mari, folosite, foarte probabil, la păstrarea proviziilor; vase borcan, din categoria recipientelor de dimensiuni medii: cu gâtul aproape cilindric, buza dreaptă sau oblică, îngroşată spre exterior; străchini: cu pereţii oblici, cu buza uneori îngroşată spre exterior, având câteodată sub această unul sau două brâie aplicate; castron cu pereţii oblici, buza dreaptă, îngroşată la exterior, arcuită uşor spre interior.

Din pastă de Tipul 2 au fost lucrate următoarele forme: vase-sac, din categoria recipientelor medii cu un gât arcuit, buza dreaptă subţiată, flancată la exterior cu o sau două linii orizontale adâncite; castron cu pereţii oblici, buza dreaptă, arcuită uşor spre interior sau la exterior, decorate uneori cu măturica; vase cu corpul globular având la incidenţa dintre gât şi corp un şir de găuri rotunde, iar sub acesta o apucătoare-buton verticală, flancată sub ea de o proeminenţă conică, urmată de două şiruri paralele de adânciturі rectangulare.

Pentru olăria din pastă fină (Tipul 1), avându-se în vedere şi numărul mic de fragmente ceramice recuperate, au putut fi reconstituite numai câteva forme: vase globulare: cu gât înalt şi cilindric, buza dreaptă, îngroşată la exterior; castroane cu pereţii arcuiţi spre exterior, buza tăiată oblic, îndoită spre interior sau cu corpul rotunjit, gâtul scurt, cilindric, prevăzut cu două toarte în bandă, verticale, dispuse simetric, amplasate pe gât şi umăr, uneori prevăzute cu butoni, decorate cu diferite forme geometrice, realizate în tehnica împunsăturilor succesive; strachină lucrată într-un mod rudimentar, cu pereţii aplecaţi puternic spre exterior; cești: cu corpul globular, gât înalt, decorate cu diferite forme geometrice în tehnica împunsăturilor succesive.

Ceramica descoperită în campania din anul 2012, în Sectorul C de la Militari-Câmpul Boja, se înscrie perfect în olăria produsă de comunităţile din faza a III-a a culturii Tei din Muntenia[2]. Unele dintre formele recipientelor au rădăcini în fazele anterioare, o parte dintre tipurile vase vor fi modelate şi în faza a IV-a. Această afirmaţie este sprijinită de ceea ce a fost descoperit atât la Militari-Câmpul Boja, dar şi în alte aşezări de pe teritoriul oraşului Bucureşti şi nu numai[3].

Tipurile de decor ale ceramicii Tei III din situl nostru sunt identice cu acelea din alte aşezări. Atragem însă atenţia asupra ornamentului realizat cu măturica („Besenstrichverzierung"). El a

[1] Leahu 1992, p. 70 sq.; Leahu 2003, p. 111 sqq.; Schuster 2007, p. 62 sqq.
[2] Leahu 2003, p. 114 sqq.; Schuster 2007, p. 64 sqq.
[3] Schuster 2000, p.; 34; Schuster, Negru 2006, pl. 18:2, 22:3; Schuster, Negru 2007, pl. II:2; Negru et alii. 2007b, pl. 41:6, 42:4, 44:5, 43:3, 5, 46:1.

https://biblioteca-digitala.ro

fost identificat pe multe din fragmentele ceramice recuperate în campaniile din 2008 şi 2012 în Sectorul C de la Militari-Câmpul Boja. Acesta a fost practicat, aşa cum arătat mai sus, atât pe ceramica grosieră (Tipul 1), cât şi pe cea semifină (Tipul 2). Abundenţa acestui decor practicat pe lotul de ceramică recuperat în 2012 (procentul cioburilor cu acest decor din totalul pieselor de olărie descoperite, se ridică la cca 45%), este pentru situl de pe malului Lacului Morii oarecum surprinzător. În campaniile anterioare, decorul de tip Besenstrich a fost de asemenea documentat, dar pe un număr restrâns de fragmente[4].

În campania din 2012 au mai fost găsite un fragment de la o probabilă ladă de la un car în miniatură și un fragment de la un „capăt de băţ". În ceea ce priveşte carele în miniatură, ele au fost documentate la Militari-Câmpul Boja şi în campaniile anterioare, dar nu prin lăzi, ci prin rotiţe cu şi fără bucşe laterale.[5] Capete de băţ asemănătoare au fost descoperite şi în urma săpăturilor mai vechi.[6] Asupra posibilelor lor funcţionalităţi am zăbovit cu alt prilej.

În nivelul de cultură din mileniul I p.Chr. au fost descoperite mai multe fragmente de vase ceramice din secolele II-III, VI și IX-X p.Chr.

Dintre fragmentele de vase din secolele II-III p.Chr., amintim un fund de vas din pastă zgrunțuroasă de culoare cenușie, un fragment toartă de vas din pastă de culoare cărămizie, buza de vas din pastă de culoare cenușie fină.[7]

Din secolul VI p.Chr. datează un fragment de vas din pastă nisipoasă de culoare cărămizie, modelat cu mâna liberă.[8]

Mormântul nr. 6

Groapa mormântului nu a putu fi surprinsa. Zona este parte a unui crov în care se adună apa din precipitații, fapt ce ar putea fi o explicație în acest sens. Scheletul era depus la adâncimea de 0,78-0,82 m, de la nivelul actual al solului. Scheletul era în poziție întinsă pe spate, cu ambele mâini depuse pe abodmen. În timp, ele probabil, s-au mai deplasat către coapse. Capul erau ușor mai ridicat decât restul corpului.

Orientarea E-V și culoarea gălbuie a oaselor, ne determină să considerăm, chiar în lipsa inventarului, că mormântul face parte din necropola identificată în acest punct, datată în secolele XVIII-XIX.[9]

Bibliografie:

Alexandra Comșa, *Anthropological data regarding the skeleton nof the 19th centuries discovered at Militari-Câmpul Boja*, în M. Negru, C. Schuster, A. Bădescu, A. Comşa, A. Morintz, Militari Câmpul Boja. Series IV. Archaeological excavations from 2006-2007, Târgovişte., 2007, p. 43-47.

Valeriu Leahu, *Date şi consideraţii noi cu privire la periodizarea evoluţiei culturii Tei*, Cercetări Arheologice 9, 1992, p. 62-72.

Valeriu Leahu, *Cultura Tei. Grupul cultural Fundenii Doamnei. Probleme ale epocii bronzului în Muntenia*, Bibliotheca Thracologica XXXVIII, Bucureşti, 2003.

Mircea Negru, Cristian Schuster, Dragoș Moise, *Militari-Câmpul Boja. Un sit arheologic pe teritoriul Bucureştilor,* Bucureşti, 2000, p. 57-152.

Negru, Mircea, Badescu, Alexandru, V. Cuculea-Sandu, *Militari Câmpul Boja, series VI, Settlements dating from 5th to 7th centuries AD (Archaeological Excavations since 1958 up to 2005)*, București, 2009

Negru et alii. 2007a - Negru, Mircea, *Militari Câmpul Boja Series, III, Settlements of 2nd to 4th centuries AD,* Târgovişte, 2006, 148 p., Ed. Cetatea de Scaun

Mircea Negru, Cristian Schuster, Alexandru Bădescu, Alexandra Comşa, Alexandru Morintz, *Militari Câmpul Boja. Series IV. Archaeological excavations from 2006-2007*, Târgovişte, 2007.

Cristian Schuster, De la epoca pietrei la prima vârstă a fierului , în Mircea Negru, Crsitan Schuster, Dragoș Moise, *Militari-Câmpul Boja. Un sit arheologic pe teritoriul Bucureştilor,* Bucureşti, 2000, p. 13-46.

Cristian Schuster, *Die Tei-Kultur*, în Zur Bronzezeit in Südrumänien. Drei Kulturen: Glina, Tei und Verbicioara, Bd. II, Târgovişte, 2007, p. 39-74.

Crisitan Schuster, Mircea Negru, *Militari - Câmpul Boja. An archaeological site on the territory of Bucharest II. Pre- and Proto-Historic Settlements,* Târgovişte, 2006.

Cristian Schuster, Mircea Negru, *Ceramica Tei III de la Bucureşti-Militari „Câmpul Boja",* Sectorul D, Drobeta 17, 2006, p. 52-61.

Cristian Schuster, Traian Popa, *Mogoşeşti. Studiu monografic,* Bibliotheca Musei Giurgiuvensis I, Giurgiu, 2000.

Abstract:

The archaeological excavation from 2012 was done inside of Saint Andrei Foundation, on the southern limit of the site. There were some information about un inhumation tomb that was discovered when there were started some home excavations. At the end of archaeological excavation, there were found archaeological material from Late Bronze Age (Tei Culture), 2nd-3rd centtury, and Vth century. Also, there was found an inhumation tomb fropm the XIXth century.

83. Buftea, jud. Ilfov

Punct: La Cârna

Cod sit: 100585.06

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 232/2012

Colectiv: Mircea Negru – responsabil (USH București), Cristian Schuster (IAB)

Terenul propus pentru cercetări arheologice preventive se află la sud de râul Colentina. În cursul cercetărilor anterioare au fost descoperite o așezare și o necropolă din secolele III-IV, o așezare din secolele VI-VII, o așezare și o necropolă din secolele XIV-XVI, respective o biserică din secolul XVI.[1]

Proiectul de cercetare a cuprins practicarea un număr de șase secţiuni, notate de la S 1 la S 6. Suprafața totală cercetată a fost de 190 mp.

Stratigrafia a fost aceeași pe întreaga suprafață cercetată. Pe profilul estic al secțiunii S 6 ea a fost următoarea: 0-0,25 m, strat de culoare cenușiu-negricioasă, sol vegetal; 0,25-0,42 m, strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă ce conține fragmente de chirpici şi de vase ceramice din epoca bronzului; 0,42-0,56 m, strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

În cursul cercetărilor au fost descoperite două gropi de mici

[4] Schuster 2000, p. 36 şi pl. 42:3. Schuster, Negru 2006, p. 52 sq.

[5] Schuster 2000, p. 36; Schuster, Negru 2006, p. 53 şi pl. 30:2.

[6] Schuster 2000, p. 36 cu lit.; Schuster, Popa 2000, p. 68 cu lit.; Schuster, Negru 2006, p. 53 sq.

[7] Pentru mai multe informații: Negru 2000; Negru 2009.

[8] Pentru mai multe informații: Negru 2007a.

[9] Comșa 2007, p. 43-47.

[1] Ștefănescu 1993; Ștefănescu 2003.

https://biblioteca-digitala.ro

dimensiuni.

Groapa nr. 1 a fost descoperită în cadrul secțiunii S 4, carourile AB-2. Ea avea o formă ovală în plan, lungimea a fost de 1,03 m, lățimea de 0,88 m, iar adâncimea maximă de 0,53 m. Groapa a fost surprinsă de la adâncimea de 0,28 m, respectiv din nivelul de cultură aparținând epocii bronzului.

În interiorul gropii au fost găsite puține fragmente de chirpici și de vase ceramice. Complexul aparține nivelului din epoca bronzului. Materialele arheologice descoperite încadreaza această groapă în cultura Glina, faza I.

Groapa nr. 2 a fost descoperită în cadrul secțiunii S 5, carourile AB-2. Groapa de formă ovală în plan, a avut lungimea a fost de 1,02 m, lățimea de 0,84 m, iar adâncimea maximă de 0,50 m. Ea a fost surprinsă de la adâncimea de 0,25 m, respectiv din nivelul de cultură aparținând epocii bronzului.

În interiorul gropii au fost găsite puține fragmente de vase ceramice. Complexul aparține nivelului din epoca bronzului. Materialele arheologice descoperite încadreaza această groapă în cultura Glina, faza I.

Materialul arheologic descoperit în cursul cercetărilor a fost relativ sărac, fapt explicabil prin plasarea zonei cercetate la periferia sitului arheologic. În nivelele de cultură și în cadrul complexelor cercetate au fost descoperite fragmente de vase ceramice.

Lotul de ceramică din Bronzului Timpuriu, aparține culturii Glina. Recipientele au fost modelate din două tipuri de pastă. Prima, din care a fost lucrat grosul olăriei, are o cantitate impresionantă de impurităţi în compoziţie: nisip, pietricele, granule de calcar, rar cioburi pisate, mica[2]. A doua categorie, fină, este dintr-un lut frământat cu grijă şi cu rare impurităţi[3].

Starea puternic fragmentară a ceramicii, a făcut ca cu mare dificultate să putem reconstitui forme ale unor vase. Astfel, în S2 c.A1, a fost descoperită o buză de la un recipient în formă de „ghiveci de flori", cu pereţii înclinaţi înafară, care are analogii în vase similare din siturile de la Bucureşti-Roşu şi Ciurel, Udeni, Văcăreşti, Schitu-Gaura Despei şi La Conac[4].

În S2 c.A2 a fost găsită o altă buză, dar de data aceasta de la un vas sac, cu pereţii uşor curbaţi şi gura în formă de pâlnie. Acest tip de recipient a fost descoperit şi în S3 c.1, dar şi aşezările de la Bucureşti-Roşu, Cariera de Nisip a I.T.B şi Ciurel, Mihăileşti-Tufa, Schitu-Gaura Despei şi La Conac, Varlaam, Odaia Turcului, Prundu[5].

Restul fragmentelor identificate la Buftea - La Cârna provin de la pereţii vaselor sau sunt fragmente de baze, acestea din urmă toate plate.

Toartele au fost modelate în bandă de lăţime mijlociu şi îngustă (găsite în S3 c.2, S4 c.1-2), fiind rectangulare cu colţurile rotunjite sau ovale în secţiune.

Decorul este acela adâncit, realizat pe buză, alveole şi, mai rar, crestături şi la incidenţa gâtului cu umărul alveole. Pe un singur fragment a fost identificat decorul obţinut prin folosirea unei „măturici" („Besenstrichverzierung").

La Buftea nu au fost descoperite piese ceramice cu decorul tipic al culturii Glina, anume găurile-buton. Acest fapt nu este surprinzător, căci, aşa cum s-a constatat şi în alte situri (Bucureşti-Ciurel-Niv. I, Mihai Vodă, Glina-Niv. I şi Căţelu Nou), în faza I a acestei manifestări, ornamentul amintit este o raritate sau lipseşte cu totul[6].

Piese litice

Dacă în suprafeţele deschise nu a fost descoperită nici o piesă din piatră cioplită (silex), în schimb din S3 a putut fi recuperat un fragment (şi acesta spart) dintr-o râşniţă de mână şi un fragment dintr-un zdrobitor sau cute. Unelte de acest tip au mai fost găsite în mediul Glina la Bucureşti-Fundeni şi Ciurel, Odaia Turcului şi Braneţ[7].

În Gr. 1, dar şi în stratul arheologic (S3), au fost identificate răzleţe fragmente osteologice de la animale. Acestea provin de la animale domestice, cornute mari.

Vestigiile Bronzului Timpuriu de la Buftea confirmă că în punctul „La Cârna" a locuit o comunitate a culturii Glina. Trebuie precizat că, investigaţii mai vechi au permis surprinderea în arealul oraşului Buftea, dar în ceea ce a fost denumit punctul „Măneşti", a unor urme Glina, dar de fază clasică (II)[8]. Nu trebuie uitat că şi punctul „La Cârna" face parte din acelaşi cartier Măneşti al localităţii. Dar, dat fiind faptul că în actualul stadiu al cunoaşterii cele două situri Glina aparţin unor faze diferite ale culturii, nu se poate susţine că una şi aceiaşi comunitate a „întemeiat" ambele aşezări.

Bibliografie:

C. Schuster, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeşului şi Ialomiţei Superioare,* Bibliotheca Thracologica, XX, Bucureşti, 1997.

C. Schuster, C. Fântâneanu, *Zur Bronzezeit in Südrumänien. Drei Kulturen: Glina, Tei und Verbicioar*a, Bd. I, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2005.

C. Schuster, C. Fântâneanu, *Zur Bronzezeit in Südrumänien. Drei Kulturen: Glina, Tei und Verbicioara,* Bd. II, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2007.

C. Schuster, T. Popa, *Cercetări arheologice pe Câlnişteа. Schitu-Bila-Cămineasca,* Bibliotheca Musei Giurgiuvensis IV, Editura Pelican, Giurgiu, 2009.

Aristide Ștefănescu, *Note privind locuirea din secolele XIV-XV pe raza orașului Buftea, Cercetări arheologice în București* vol. 6 (2003), p. 281-285.

Ștefănescu, Aristide, *Contribuții la cercetarea necropolelor III (sec. XIV - XV) și IV (sec. III - IV) de la Mănești - Buftea*, Materiale și cercetări arheologice vol. 17 (1993) p. 479-484.

84. Carei, jud. Satu Mare

Punct: Ferma Spitz

Cod sit: 136535.13

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 222/2012

Colectiv: Liviu Marta, Ciprian Astaloş, Kádas Zoltán (MJ Satu Mare)

Investigaţiile arheologice au avut drept scop cercetarea integrală a obiectivelor arheologice identificate pe o mică insulă din mlaştina pârâului Mirghes, situată la est de oraşul Carei, în apropierea şoselei Carei – Satu Mare. Existenţa sitului a fost constatată în profilul drumului de acces spre ferma formată din patru grajduri şi în suprafaţa decopertată pentru construcţia acestora. Zona cu urme de ocolire se afla în centrul insulei, pe suprafaţa a două grajduri.

În urma decapărilor mecanice succesive, s-a putut delimita

[2] Schuster 1997, p. 59; Schuster, Fântâneanu 2007, p. 23.

[3] Schuster 1997, p. 59; Schuster, Fântâneanu 2007, p. 23.

[4] Schuster 1997, p. 61 şi fig. 102/1, 109/4, 112/5, 114/5; Schuster, Fântâneanu 2007, p. 25; Schuster, Popa 2009, p. 33 şi fig. 17, pl. XLIV/3, 5, LVII/5, LIX/5.

[5] Schuster 1997, p. 60 sq. şi fig. 99/3, 103/3, 106/2; Schuster, Fântâneanu 2007, p. 24 şi pl. 12/1-2, 23/2-4; Schuster, Popa 2009, p. 33 şi fig. 16, 18, 28, pl. XLVII/1, XLIX/1.

[6] Schuster 1997, p. 86, 174 sqq.; Schuster, Fântâneanu 2007, p. 35.

[7] Schuster 1997, p. 52 şi fig. 32/1, 42/4; Schuster, Fântâneanu 2007, p. 12.

[8] Schuster 1997, p. 184, cu lit.; Schuster, Fântâneanu 2005, p. 27 şi Harta 9.

https://biblioteca-digitala.ro

conturul a 25 complexe arheologice. Complexele aparţin în majoritate epocii timpurii a bronzului, perioadă pentru care a fost surprinsă existenţa unui strat de cultura cu grosimea maximă de 0,40 m. Au mai fost descoperite complexe din epoca Latène, epoca romană si epoca medievală timpurie. Tipurile predominante de complexe sunt: fântâni, gropi menajere, gropi cu depuneri, cuptoare de ars vase şi menajere.

Abstract:

The archaeological site researched is situated on an island in the marshy area east of the town of Carei. The majority of features belong to the Early Bronze Age, period for what a cultural layer with a maximum thickness of 40 cm was identified. There were also identified features from the Latène period, the Roman Age, and Eary Middle Ages. The most common types of features are: wells, garbage pits, pits with depositions, pottery kilns and ovens.

86. Cluj-Napoca, jud. Cluj

Punct: str. Argeş nr. 24

Cod sit: 54984.213

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 8/2012, 81/2012, 289/2012

Colectiv: Emilian Simion Bota – responsabil, Nagy Szabolcs, Eugenia Beu-Dachin, Paul-Luca Pupeză, Tiberiu Tecar (MNIT), Piroska Eszter, Anca Pop, Florin Grec, Székely Noémi, Adrian Socaci, Ferenczi Márton, Lukács Erzsébet, Sajter László, Dózsa Andrea, Éva Réka, Cosmin Covrig, Csergő Ákos, Vass Lóránt, Ferencz Szabolcs, Katona János, Pataki Zoltán, György Antónia, Kapcsos Norbert, Ştefan Timofte, Carmen Rogobete, Gyurka Orsolya, Boda Tamás, Ştefana Cristea, Balázs Bence, Claudiu Barb, Florin Gheorghiţă, Szeredai Norbert, Portik István, Torzsa Alex, Hobaj Zsombor, Lucian Muntean, Mihaela Zehan, Alexandra Lazăr, Rareş Pleş, Andrei Fărcaş, Martin Adrian, Táncos Szabolcs, Bianca Voinigescu, Dan Marian Murariu (absolvenţi UBB Cluj)

Descrierea generală a sitului, precum şi a stratigrafiei sitului arheologic de pe str. Argeş nr. 24 din Cluj-Napoca, unde colectivul Muzeului Naţional de Istorie a Transilvaniei a început săpături arheologice preventive încă din anul 2011, a fost făcută în numărul precedent al CCA[1], în consecinţă vom continua prezentarea descoperirilor realizate în cursul anului 2012. Numărul complexelor cercetate fiind foarte mare (peste 400 în total), ne este imposibil să facem o expunere completă a lor, rezumându-ne la o sumară descriere a celor mai reprezentative complexe aparţinând epocilor prezente pe sit.

Zona a fost locuită din cele mai vechi timpuri, primele urme de locuire fiind reprezentate de complexe neolitice aparţinând culturii Zau[2], însă cele mai vechi materiale arheologice sunt reprezentate de unelte litice paleolitice descoperite în poziţie secundară în complexul CX 9, ajungând aici odată cu lucrările de nivelare a terenului, înainte de construirea bisericii reformate din lemn. Situl neolitic ocupa probabi malul râului Someş sau al unui braţ al acestui râu. Complexul CX 183 constă dintr-o platformă de pietre de râu de formă trapezoidală, cu dimensiunile de 7,90 m x 2,00 m x 1,00 m, reprezentând o amenajare de pietre de râu alese cu grijă, toate având un diametru de aproximativ 20 cm, amenajare amplasată chiar peste pietrişul natural. Stratigrafic, aceasta se situează mult mai jos faţă de celelalte complexe (adâncimea absolută a platformei este 335,20 – 335,10 m, pe când cea a complexului neolitic CX 116 este 335,86 m). Apare, aşadar, o diferenţă de nivel de 0,60-0,70 m, stratigrafia sugerând existenţa unei pante naturale ce coboară spre această platformă. Un complex neolitic care ne atrage atenţia este CX 25, parţial distrus, conturat ca o groapă semicirculară cu dimensiunile de 1,40 x 1,00 m, adâncimea maximă aflându-se la 0,75 m faţă de nivelul de identificare. Complexul conţine material ceramic, resturi de debitaj litic, lame din calcedonie şi din obsidian. Tipurile ceramice identificate sunt castroane, boluri, vase cu corpul sferic de dimensiuni medii, pe ele întâlnindu-se motive decorative compuse din benzi incizate umplute cu puncte. Materialul poate fi încadrat în neolitic şi aparţine culturii Zau. Complexul notat CX 116 s-a conturat ca o suprafaţă acoperită cu ceramică, având formă dreptunghiulară, fiind surprins doar un colţ al acestuia. După formă, inventar arheologic, profil, putem considera că este vorba despre o locuinţă preistorică cu structură uşoară, fără sistem de încălzire, iar formele ceramice şi motivele decorative ne determină să includem complexul tot în cadrul culturii Zau. Inventarul arheologic constă din foarte multe unelte litice confecţionate din calcedonie cenuşie, nuclee, aşchii şi resturi de debitaj din calcedonie, o singură aşchie de obsidian, respectiv o mărgea din piatră. Cantitatea extrem de mare de materiale litice ne face să presupunem că avem de-a face cu un atelier. În ceea ce priveşte ceramica, se remarcă un castron întregibil pictat cu bitum pe suprafaţa interioară, motivul decorativ fiind constituit din romburi umplute cu haşuri. Nu lipsesc nici decorul incizat, benzile umplute cu impresiuni, butonii aplicaţi. Materialul poate fi încadrat în neolitic şi aparţine culturii Zau.

Prin topografia lor, complexele neolitice sugerează amplasamentul la marginea unei aşezări. Mare parte a sitului corespunzător perioadei neolitice a fost deranjat de locuirile ulterioare, astfel aşchii de unelte şi unelte litice, precum şi ceramică neolitică fiind identificate şi în complexe aparţinând epocilor ulterioare.

Zona a fost locuită şi în perioada epocii bronzului, mai exact în bronzul timpuriu, dar aşezarea acestei perioade nu a fost descoperită în perimetrul supus cercetării, fiind identificate doar trei complexe: CX 358, o groapă circulară distrusă parţial, umplutura ei conţinând ceramică, fragmente de oase, pigmenţi de cărbune şi de chirpic. De pe fundul gropii provine o râşniţă depusă cu partea activă în sus, lângă un vas fragmentar întregibil. Materialul ceramic este decorat şi poate fi încadrat în epoca bronzului, respectiv în bronzul timpuriu. Din perioada bronzului mijlociu provin câteva fragmente ceramice, fără a fi descoperite complexe arheologice, situaţie valabilă şi în cazul primei epoci a fierului.

Epoca romană, foarte bogată în descoperiri, este reprezentată de o serie de complexe arheologice care sunt dovada existenţei aici a unei mici aşezări. Sunt reprezentate atât spaţiul de locuire cât şi cel funerar, primul prin locuinţe, cuptoare, cel de-al doilea printr-o incintă funerară cu morminte, un ustrinum, dar şi fundaţiile destul de rău păstrate ale unor monumente funerare. Unele complexe le vom prezenta în ordinea numerotării lor (aceasta corespunde în mare şi ordinii descoperirii lor), altele vor fi prezentate în relaţie cu unitatea de care aparţin (ne referim aici la incinta funerară CX 172, de care se leagă în mod direct mai multe complexe: CX 108 A – ustrinum, dar şi o serie de morminte datând din epoca romană).

[1] E. Bota, Sz. Nagy, E. Beu-Dachin, P. Pupeză, 108. Cluj-Napoca, jud. Cluj. Punct: str. Argeş nr. 24, CCA 2012, p. 196-197.

[2] Pentru cultura Zau, v. Gh. Lazarovici, *Cronologia absolută, relativă şi evoluţia culturii Zau*. În: H. Pop, I. Bejinariu, Sanda Băcueţ-Crişan, D. Băcueţ-Crişan (editori), *Identităţi culturale locale şi regionale în context european. Studii de arheologie şi antropologie istorică. In memoriam Alexandru V. Matei,* Cluj-Napoca 2010, p. 55-71.

https://biblioteca-digitala.ro

Complexul CX 24 reprezintă un drum roman care făcea probabil legătura oraşului Napoca cu aşezările din zona estică a acestuia. A fost surprins pe o lungime de 26 de m, iar la aproximativ alţi 25 de m vest faţă de porţiunea păstrata din drum acesta a putut fi surprins in profilul vestic al suprafeţei cercetate, la limita dintre proprietatatea Clubului Sportiv Şcolar „Viitorul" şi cea a Bisericii Reformate. Aşadar, drumul poate fi urmărit pe o lungime de peste 50 m. Lăţimea sa este de 6 metri, acesta fiind realizat din pietriş şi bolovani de râu. Grosimea maximă a stratului pe axa centrală a sa este de 40 de cm. O rigolă (CX 52), mai lată pe alocuri de 1 m şi adâncă de 0,80 m a fost identificată şi cercetată de-a lungul drumului, pe latura sa nordică. La nord de această rigolă, un alt şant (rigolă) – CX 233- traversează terenul, de-a lungul drumului. La sud de CX 24 apar alte două şanţuri, mai înguste şi mai puţin adânci (aproximativ 30-40 cm adâncime).

Între drum şi Canalul Morii a fost identificată o incintă funerară datând din epoca romană, la adâncimea de 336,20 m (conform ridicării topo). Ea a fost denumită convenţional CX 172 şi se constituie dintr-o fundaţie patrulateră, având o amprentă pe sol de aproximativ 100 mp şi prezentând în partea sudică două fundaţii realizate pentru fixarea unor monumente funerare. Latura lungă este orientată NV – SE, iar cea scurtă NE – SV. Jumătatea laturii nordice respectiv latura estică s-au păstrat doar ca şanturi umplute cu nisip galben, cu o lăţime de 0,80 cm, piatra de râu din fundaţie fiind probabil extrasă ulterior în scopul refolosirii. Pe partea vestică şi o parte din latura nordică fundaţia este mai lată. Aici este prezentă piatra de râu. Menţionăm că pietrele de calcar care erau probabil depuse pe fundaţia incintei pentru a se realiza o imprejmuire lipsesc, acestea fiind ridicate şi probabil refolosite în epocile ulterioare.

În apropiere de latura vestică a incintei a fost identificat un ustrinum, notat convenţional CX 108 A. Se prezintă ca o platformă extrem de arsă, având dimensiunile 1,60 x 0,70 m, pamântul roşu ars având o adâncime de aproximativ 20 cm. În incintă, dar şi în afara ei, au fost descoperite mai multe morminte de incineraţie şi unele de înhumaţie. Inventarul unora din morminte este destul de bogat. În ceea ce priveşte mormintele, unele dintre ele sunt foarte simple, conţinând urme de cărbuni, oase calcinate de mici dimensiuni şi foarte puţin material arheologic. Altele au un inventar bogat (CX 210, CX 239, CX 339, CX 342 etc.), monede, fibule, catarame, jetoane, bijuterii, vase de lut etc. Vom face o prezentare foarte scurtă a câtorva morminte cercetate. Complexul CX 339, de exemplu, este un mormânt de incineraţie roman, orientat E-V, de formă aproape ovală (1,10 m lungime). Groapa conţine o cantitate foarte mare de cărbuni, pământul fiind negru în anumite zone ale gropii. Din inventar amintim câteva piese din bronz (cataramă, fibulă, o piesă corodată şi neidentificată ca tip etc.). CX 342 este tot un mormânt de incineraţie, situat la sud de latura sudică a incintei funerare CX 172, între cele două fundaţii pentru monumente funerare, fiind identificat la adâncimea de 335,99 m (ridicare topo). Forma este dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite. Este orientat E-V şi are dimensiunile 1,52 x 0,71 m. În umplutura gropii s-au descoperit obiecte de bronz şi de argint.

În zona de locuire romană, aflată la sud de drum, a fost identificată o platformă amenajată cu pietre de râu şi calcar grezos, printre care abundau fragmentele ceramice romane. La demontarea acestei platforme, sub ea, s-a găsit doar un strat de umplutură constând din pamânt negru, afânat, cu fragmente ceramice, pietricele etc. Această platformă a fost identificată în două etape, de aceea a primit două numere, partea dinspre est fiind denumită CX 144, iar cea dinspre vest CX 143.

Tot la sud de drum, a fost identificat un cuptor de ars ceramică notat CX 257, de formă circulară şi cu praefurnium orientat spre vest. Cuptorul a fost săpat integral în lut şi în balast, inclusiv canalul de alimentare.

În aceeaşi zonă de locuire (la sud de drum) s-a cercetat o locuinţă romană, CX 64, de formă dreptunghiulară şi având dimensiunile de 3,00 x 2,20 m. Materialul arheologic constă din vase fragmentare ceramice datând din epoca romană si de foarte bună calitate, piese din fier şi material osteologic.

După plecarea autorităţilor romane, zona a fost abandonată până spre sfârşitul secolului al IV-lea, când, peste ruinele romane aflate în imediata apropiere a drumului încă folosit, se ridică o nouă aşezare. Locuinţele nou construite erau adâncite în pământ, iar acoperişul lor susţinut de stâlpi din lemn, aşa cum indică gropile identificate pe marginea complexelor. Unele erau încălzite cu vetre simple, iar altele nu aveau instalaţii de foc, fiind folosite probabil în anotimpurile calde.

Dintre complexele de locuit, cel mai bine s-a conturat CX 38: o locuinţă adâncită parţial în pământ, de formă dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite (3,94 x 3,84 m). Acoperişul era susţinut de şase stâlpi aşezaţi simetric pe laturile mai lungi, trei câte trei. Materialul arheologic din inventar constă din fragmente ceramice, un ac de păr din os, două fusaiole din lut, o fibulă din bronz, o aplică din bronz, materiale de construcţii romane şi oase de animale.

Locuirea n-a fost de lungă durată şi până în Evul Mediu timpuriu în zonă nu s-au ridicat alte edificii. Abia în secolul al XII-lea se reia locuirea, fiind descoperite urmele unei aşezări a cărei limite depăşesc zona cercetată. Locuinţele nu diferă foarte mult de cele din perioada anterioară, dar sunt mai spaţioase şi au cuptoare din piatră. Din aşezare au fost identificate şi cercetate integral două locuinţe. Cel mai important complex de locuit pare să fi fost CX 39, o locuinţă adâncită parţial în pământ. Complexul avea formă dreptunghiulară, cu laturile de 6,10 x 5,40 m, fiind orientat pe direcţia NE-SV. Zona nord-estică a fost distrusă de un şanţ săpat pentru realizarea fundaţiei clădirii care urmează să fie ridicate pe acest teren. În colţul sudic era amenajat un cuptor de tip pietrar, cu formă trapezoidală. Cuptorul este realizat din fragmente de lespezi de calcar romane, refolosite, cu urme de ardere, puse pe cant. Acoperişul era susţinut de patru stâlpi aşezaţi simetric, câte doi pe fiecare latură lungă, la aproximativ un metru de colţuri. În podeaua locuinţei au fost săpate două gropi dreptunghiulare, adâncite în stratul de balast până la -1,45 m. Probabil că ele au servit drept gropi de provizii. Umplutura locuinţei consta din pământ cenuşiu afânat, cu pigmenţi de cărbune şi cenuşă, fragmente ceramice, oase de animale sau materiale de construcţii romane. Pe baza materialului arheologic găsit, complexul a fost datat în sec. al XII-lea.

Nici aşezarea din care făcea parte CX 39 n-a avut o perioadă lungă de existenţă. Până la ridicarea bisericii la sfârşitul secolului al XVII-lea, zona a fost folosită mai mult ca teren agricol. În stratul de dărâmătură romană surprins între drumul roman şi Canalul Morii au fost descoperite 8 morminte de înhumaţie, unele înconjurate şi acoperite cu pietre de calcar. Numărul mormintelor a fost mai mare, aşa cum o arată fragmentele de oase umane descoperite în zonele afectate de lucrări moderne. Orientarea generală a mormintelor a fost V-E, dar s-au găsit şi unele orientate invers. Inventarul funerar a fost sărac sau a lipsit în totalitate. Singurul mormânt mai bogat în descoperiri a fost CX 381, de unde provin un inel de bronz şi un şirag de mărgele din pastă de sticlă. Dar nici în acest caz inventarul funerar nu permite o încadrare cronologică restrânsă. Foarte probabil mormintele de inhumaţie se datează în sec. XIV-XV.

La sfârşitul secolului al XVII-lea zona aparţine Parohiei Reformate. Comunitatea reformată stabilită în afara zidului de incintă al oraşului ridică o biserică de lemn, clădită pe o fundaţie de piatră. Planul bisericii are forma unei cruci latine, orientată E-V, cu dimensiuni impresionante: 40 de m lungime şi 30 de m lăţime. Cercetarea complexului a fost îngreunată de faptul că o parte însemnată din nava centrală a fost distrusă cu ocazia lucrărilor de

https://biblioteca-digitala.ro

construcţie moderne. S-au păstrat nederanjate doar partea nordică a navei centrale, pe o lăţime de 2,00 m, absida şi cele două nave laterale. Fundaţia are o lăţime de 0,60 m şi se adânceşte mai mult în partea vestică, până la - 0,60 m faţă de nivelul de călcare din secolul al 17-lea. Era compusă dintr-o substrucţie de grosime variabilă alcătuită din pietre de râu şi fragmente de calcar prinse cu mortar slab, peste care au fost aşezate blocurile de calcar ce susţineau pereţii. În unele zone, acolo unde solul era suficient de stabil, substrucţia lipseşte în totalitate, blocurile fiind aşezate direct pe pământ. Structura de lemn n-a fost identificată arheologic, deoarece în jurul anului 1850, odată cu ridicarea noii biserici, lemnul a fost refolosit. Din interiorul bisericii provine o cantitate impresionantă de material arheologic: fragmente de vase ceramice şi de sticlă, ochiuri de geam din sticlă prinse într-un chenar de staniu, 170 de monede de argint şi din bronz emise între sec. XVI-XIX, butoni şi aplici de bronz, nasturi din os, ace de păr din bronz şi din os, un medalion din bronz cu inscripţie etc.

Fiind una dintre puţinele zone neafectate de construcţiile moderne ale oraşului Cluj-Napoca, aflată în afara zidurilor oraşului roman şi medieval, situl de pe str. Argeş nr. 24 a furnizat date importante privind istoria zonei din neolitic şi până în zilele noastre.

Abstract:

The rescue excavation from Argeş street 24 in Cluj-Napoca continued in 2012, bringing to light new discoveries. In what regards Neolithic some complexes related to Zau culture (as traces of dwellings or pits containing interesting archaeological material, mainly pottery, chalcedony and obsidian blades, and others) were found. The Roman level is very rich in discoveries. A road, homes, pottery kilns and domestic ovens, a funerary precinct including cremation graves are all evidence of a small Roman settlement in the area. After the Romans abandoned the territory, at the end of the IVth century a new settlement was created, but this lasted only a short time. In the XIIth century new homes (see, for example, CX 39) appear in the area, and the end of the XVIIth century comes with the construction of a wooden church.

86. Cluj-Napoca, jud. Cluj

Punct: str. Argeş nr. 24

Cod sit: 54984.213

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 8/2012, 81/2012, 289/2012

Colectiv: Emilian Simion Bota – responsabil, Nagy Szabolcs, Eugenia Beu-Dachin, Paul-Luca Pupeză, Tiberiu Tecar (MNIT), Piroska Eszter, Anca Pop, Florin Grec, Székely Noémi, Adrian Socaci, Ferenczi Márton, Lukács Erzsébet, Sajter László, Dózsa Andrea, Éva Réka, Cosmin Covrig, Csergő Ákos, Vass Lóránt, Ferencz Szabolcs, Katona János, Pataki Zoltán, György Antónia, Kapcsos Norbert, Ştefan Timofte, Carmen Rogobete, Gyurka Orsolya, Boda Tamás, Ştefana Cristea, Balázs Bence, Claudiu Barb, Florin Gheorghiţă, Szeredai Norbert, Portik István, Torzsa Alex, Hobaj Zsombor, Lucian Muntean, Mihaela Zehan, Alexandra Lazăr, Rareş Pleş, Andrei Fărcaş, Martin Adrian, Táncos Szabolcs, Bianca Voinigescu, Dan Marian Murariu (absolvenţi UBB Cluj)

Descrierea generală a sitului, precum şi a stratigrafiei sitului arheologic de pe str. Argeş nr. 24 din Cluj-Napoca, unde colectivul Muzeului Naţional de Istorie a Transilvaniei a început săpături arheologice preventive încă din anul 2011, a fost făcută în numărul precedent al CCA[1], în consecinţă vom continua prezentarea descoperirilor realizate în cursul anului 2012. Numărul complexelor cercetate fiind foarte mare (peste 400 în total), ne este imposibil să facem o expunere completă a lor, rezumându-ne la o sumară descriere a celor mai reprezentative complexe aparţinând epocilor prezente pe sit.

Zona a fost locuită din cele mai vechi timpuri, primele urme de locuire fiind reprezentate de complexe neolitice aparţinând culturii Zau[2], însă cele mai vechi materiale arheologice sunt reprezentate de unelte litice paleolitice descoperite în poziţie secundară în complexul CX 9, ajungând aici odată cu lucrările de nivelare a terenului, înainte de construirea bisericii reformate din lemn. Situl neolitic ocupa probabi malul râului Someş sau al unui braţ al acestui râu. Complexul CX 183 constă dintr-o platformă de pietre de râu de formă trapezoidală, cu dimensiunile de 7,90 m x 2,00 m x 1,00 m, reprezentând o amenajare de pietre de râu alese cu grijă, toate având un diametru de aproximativ 20 cm, amenajare amplasată chiar peste pietrişul natural. Stratigrafic, aceasta se situează mult mai jos faţă de celelalte complexe (adâncimea absolută a platformei este 335,20 – 335,10 m, pe când cea a complexului neolitic CX 116 este 335,86 m). Apare, aşadar, o diferenţă de nivel de 0,60-0,70 m, stratigrafia sugerând existenţa unei pante naturale ce coboară spre această platformă. Un complex neolitic care ne atrage atenţia este CX 25, parţial distrus, conturat ca o groapă semicirculară cu dimensiunile de 1,40 x 1,00 m, adâncimea maximă aflându-se la 0,75 m faţă de nivelul de identificare. Complexul conţine material ceramic, resturi de debitaj litic, lame din calcedonie şi din obsidian. Tipurile ceramice identificate sunt castroane, boluri, vase cu corpul sferic de dimensiuni medii, pe ele întâlnindu-se motive decorative compuse din benzi incizate umplute cu puncte. Materialul poate fi încadrat în neolitic şi aparţine culturii Zau. Complexul notat CX 116 s-a conturat ca o suprafaţă acoperită cu ceramică, având formă dreptunghiulară, fiind surprins doar un colţ al acestuia. După formă, inventar arheologic, profil, putem considera că este vorba despre o locuinţă preistorică cu structură uşoară, fără sistem de încălzire, iar formele ceramice şi motivele decorative ne determină să includem complexul tot în cadrul culturii Zau. Inventarul arheologic constă din foarte multe unelte litice confecţionate din calcedonie cenuşie, nuclee, aşchii şi resturi de debitaj din calcedonie, o singură aşchie de obsidian, respectiv o mărgea din piatră. Cantitatea extrem de mare de materiale litice ne face să presupunem că avem de-a face cu un atelier. În ceea ce priveşte ceramica, se remarcă un castron întregibil pictat cu bitum pe suprafaţa interioară, motivul decorativ fiind constituit din romburi umplute cu haşuri. Nu lipsesc nici decorul incizat, benzile umplute cu impresiuni, butonii aplicaţi. Materialul poate fi încadrat în neolitic şi aparţine culturii Zau.

Prin topografia lor, complexele neolitice sugerează amplasamentul la marginea unei aşezări. Mare parte a sitului corespunzător perioadei neolitice a fost deranjat de locuirile ulterioare, astfel aşchii de unelte şi unelte litice, precum şi ceramică neolitică fiind identificate şi în complexe aparţinând epocilor ulterioare.

Zona a fost locuită şi în perioada epocii bronzului, mai exact în

[1] E. Bota, Sz. Nagy, E. Beu-Dachin, P. Pupeză, 108. Cluj-Napoca, jud. Cluj. Punct: str. Argeş nr. 24, CCA 2012, p. 196-197.

[2] Pentru cultura Zau, v. Gh. Lazarovici, *Cronologia absolută, relativă şi evoluţia culturii Zau*. În: H. Pop, I. Bejinariu, Sanda Băcueţ-Crişan, D. Băcueţ-Crişan (editori), I*dentităţi culturale locale şi regionale în context european. Studii de arheologie şi antropologie istorică. In memoriam Alexandru V. Matei*, Cluj-Napoca 2010, p. 55-71.

https://biblioteca-digitala.ro

bronzul timpuriu, dar aşezarea acestei perioade nu a fost descoperită în perimetrul supus cercetării, fiind identificate doar trei complexe: CX 358, o groapă circulară distrusă parţial, umplutura ei conţinând ceramică, fragmente de oase, pigmenţi de cărbune şi de chirpic. De pe fundul gropii provine o râşniţă depusă cu partea activă în sus, lângă un vas fragmentar întregibil. Materialul ceramic este decorat şi poate fi încadrat în epoca bronzului, respectiv în bronzul timpuriu. Din perioada bronzului mijlociu provin câteva fragmente ceramice, fără a fi descoperite complexe arheologice, situaţie valabilă şi în cazul primei epoci a fierului.

Epoca romană, foarte bogată în descoperiri, este reprezentată de o serie de complexe arheologice care sunt dovada existenţei aici a unei mici aşezări. Sunt reprezentate atât spaţiul de locuire cât şi cel funerar, primul prin locuinţe, cuptoare, cel de-al doilea printr-o incintă funerară cu morminte, un ustrinum, dar şi fundaţiile destul de rău păstrate ale unor monumente funerare. Unele complexe le vom prezenta în ordinea numerotării lor (aceasta corespunde în mare şi ordinii descoperirii lor), altele vor fi prezentate în relaţie cu unitatea de care aparţin (ne referim aici la incinta funerară CX 172, de care se leagă în mod direct mai multe complexe: CX 108 A – ustrinum, dar şi o serie de morminte datând din epoca romană).

Complexul CX 24 reprezintă un drum roman care făcea probabil legătura oraşului Napoca cu aşezările din zona estică a acestuia. A fost surprins pe o lungime de 26 de m, iar la aproximativ alţi 25 de m vest faţă de porţiunea păstrata din drum acesta a putut fi surprins in profilul vestic al suprafeţei cercetate, la limita dintre proprietatatea Clubului Sportiv Şcolar „Viitorul" şi cea a Bisericii Reformate. Aşadar, drumul poate fi urmărit pe o lungime de peste 50 m. Lăţimea sa este de 6 metri, acesta fiind realizat din pietriş şi bolovani de râu. Grosimea maximă a stratului pe axa centrală a sa este de 40 de cm. O rigolă (CX 52), mai lată pe alocuri de 1 m şi adâncă de 0,80 m a fost identificată şi cercetată de-a lungul drumului, pe latura sa nordică. La nord de această rigolă, un alt şant (rigolă) – CX 233- traversează terenul, de-a lungul drumului. La sud de CX 24 apar alte două şanţuri, mai înguste şi mai puţin adânci (aproximativ 30-40 cm adâncime).

Între drum şi Canalul Morii a fost identificată o incintă funerară datând din epoca romană, la adâncimea de 336,20 m (conform ridicării topo). Ea a fost denumită convenţional CX 172 şi se constituie dintr-o fundaţie patrulateră, având o amprentă pe sol de aproximativ 100 mp şi prezentând în partea sudică două fundaţii realizate pentru fixarea unor monumente funerare. Latura lungă este orientată NV – SE, iar cea scurtă NE – SV. Jumătatea laturii nordice respectiv latura estică s-au păstrat doar ca şanturi umplute cu nisip galben, cu o lăţime de 0,80 cm, piatra de râu din fundaţie fiind probabil extrasă ulterior în scopul refolosirii. Pe partea vestică şi o parte din latura nordică fundaţia este mai lată. Aici este prezentă piatra de râu. Menţionăm că pietrele de calcar care erau probabil depuse pe fundaţia incintei pentru a se realiza o imprejmuire lipsesc, acestea fiind ridicate şi probabil refolosite în epocile ulterioare.

În apropiere de latura vestică a incintei a fost identificat un ustrinum, notat convenţional CX 108 A. Se prezintă ca o platformă extrem de arsă, având dimensiunile 1,60 x 0,70 m, pamântul roşu ars având o adâncime de aproximativ 20 cm. În incintă, dar şi în afara ei, au fost descoperite mai multe morminte de incineraţie şi unele de înhumaţie. Inventarul unora din morminte este destul de bogat. În ceea ce priveşte mormintele, unele dintre ele sunt foarte simple, conţinând urme de cărbuni, oase calcinate de mici dimensiuni şi foarte puţin material arheologic. Altele au un inventar bogat (CX 210, CX 239, CX 339, CX 342 etc.), monede, fibule, catarame, jetoane, bijuterii, vase de lut etc. Vom face o prezentare foarte scurtă a câtorva morminte cercetate. Complexul CX 339, de exemplu, este un mormânt de incineraţie roman, orientat E-V, de formă aproape ovală (1,10 m lungime). Groapa conţine o cantitate foarte mare de cărbuni, pământul fiind negru în anumite zone ale gropii. Din inventar amintim câteva piese din bronz (cataramă, fibulă, o piesă corodată şi neidentificată ca tip etc.). CX 342 este tot un mormânt de incineraţie, situat la sud de latura sudică a incintei funerare CX 172, între cele două fundaţii pentru monumente funerare, fiind identificat la adâncimea de 335,99 m (ridicare topo). Forma este dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite. Este orientat E-V şi are dimensiunile 1,52 x 0,71 m. În umplutura gropii s-au descoperit obiecte de bronz şi de argint.

În zona de locuire romană, aflată la sud de drum, a fost identificată o platformă amenajată cu pietre de râu şi calcar grezos, printre care abundau fragmentele ceramice romane. La demontarea acestei platforme, sub ea, s-a găsit doar un strat de umplutură constând din pamânt negru, afânat, cu fragmente ceramice, pietricele etc. Această platformă a fost identificată în două etape, de aceea a primit două numere, partea dinspre est fiind denumită CX 144, iar cea dinspre vest CX 143.

Tot la sud de drum, a fost identificat un cuptor de ars ceramică notat CX 257, de formă circulară şi cu praefurnium orientat spre vest. Cuptorul a fost săpat integral în lut şi în balast, inclusiv canalul de alimentare.

În aceeaşi zonă de locuire (la sud de drum) s-a cercetat o locuinţă romană, CX 64, de formă dreptunghiulară şi având dimensiunile de 3,00 x 2,20 m. Materialul arheologic constă din vase fragmentare ceramice datând din epoca romană si de foarte bună calitate, piese din fier şi material osteologic.

După plecarea autorităţilor romane, zona a fost abandonată până spre sfârşitul secolului al IV-lea, când, peste ruinele romane aflate în imediata apropiere a drumului încă folosit, se ridică o nouă aşezare. Locuinţele nou construite erau adâncite în pământ, iar acoperişul lor susţinut de stâlpi din lemn, aşa cum indică gropile identificate pe marginea complexelor. Unele erau încălzite cu vetre simple, iar altele nu aveau instalaţii de foc, fiind folosite probabil în anotimpurile calde.

Dintre complexele de locuit, cel mai bine s-a conturat CX 38: o locuinţă adâncită parţial în pământ, de formă dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite (3,94 x 3,84 m). Acoperişul era susţinut de şase stâlpi aşezaţi simetric pe laturile mai lungi, trei câte trei. Materialul arheologic din inventar constă din fragmente ceramice, un ac de păr din os, două fusaiole din lut, o fibulă din bronz, o aplică din bronz, materiale de construcţii romane şi oase de animale.

Locuirea n-a fost de lungă durată şi până în Evul Mediu timpuriu în zonă nu s-au ridicat alte edificii. Abia în secolul al XII-lea se reia locuirea, fiind descoperite urmele unei aşezări a cărei limite depăşesc zona cercetată. Locuinţele nu diferă foarte mult de cele din perioada anterioară, dar sunt mai spaţioase şi au cuptoare din piatră. Din aşezare au fost identificate şi cercetate integral două locuinţe. Cel mai important complex de locuit pare să fi fost CX 39, o locuinţă adâncită parţial în pământ. Complexul avea formă dreptunghiulară, cu laturile de 6,10 x 5,40 m, fiind orientat pe direcţia NE-SV. Zona nord-estică a fost distrusă de un şanţ săpat pentru realizarea fundaţiei clădirii care urmează să fie ridicate pe acest teren. În colţul sudic era amenajat un cuptor de tip pietrar, cu formă trapezoidală. Cuptorul este realizat din fragmente de lespezi de calcar romane, refolosite, cu urme de ardere, puse pe cant. Acoperişul era susţinut de patru stâlpi aşezaţi simetric, câte doi pe fiecare latură lungă, la aproximativ un metru de colţuri. În podeaua locuinţei au fost săpate două gropi dreptunghiulare, adâncite în stratul de balast până la -1,45 m. Probabil că ele au servit drept gropi de provizii. Umplutura locuinţei consta din pământ cenuşiu afânat, cu pigmenţi de cărbune şi cenuşă, fragmente ceramice, oase de animale sau materiale de construcţii romane. Pe baza materialului arheologic găsit, complexul a fost datat în sec. al XII-lea.

https://biblioteca-digitala.ro

Nici aşezarea din care făcea parte CX 39 n-a avut o perioadă lungă de existenţă. Până la ridicarea bisericii la sfârşitul secolului al XVII-lea, zona a fost folosită mai mult ca teren agricol. În stratul de dărâmătură romană surprins între drumul roman şi Canalul Morii au fost descoperite 8 morminte de înhumaţie, unele înconjurate şi acoperite cu pietre de calcar. Numărul mormintelor a fost mai mare, aşa cum o arată fragmentele de oase umane descoperite în zonele afectate de lucrări moderne. Orientarea generală a mormintelor a fost V-E, dar s-au găsit şi unele orientate invers. Inventarul funerar a fost sărac sau a lipsit în totalitate. Singurul mormânt mai bogat în descoperiri a fost CX 381, de unde provin un inel de bronz şi un şirag de mărgele din pastă de sticlă. Dar nici în acest caz inventarul funerar nu permite o încadrare cronologică restrânsă. Foarte probabil mormintele de inhumaţie se datează în sec. XIV-XV.

La sfârşitul secolului al XVII-lea zona aparţine Parohiei Reformate. Comunitatea reformată stabilită în afara zidului de incintă al oraşului ridică o biserică de lemn, clădită pe o fundaţie de piatră. Planul bisericii are forma unei cruci latine, orientată E-V, cu dimensiuni impresionante: 40 de m lungime şi 30 de m lăţime. Cercetarea complexului a fost îngreunată de faptul că o parte însemnată din nava centrală a fost distrusă cu ocazia lucrărilor de construcţie moderne. S-au păstrat nederanjate doar partea nordică a navei centrale, pe o lăţime de 2,00 m, absida şi cele două nave laterale. Fundaţia are o lăţime de 0,60 m şi se adânceşte mai mult în partea vestică, până la - 0,60 m faţă de nivelul de călcare din secolul al 17-lea. Era compusă dintr-o substrucţie de grosime variabilă alcătuită din pietre de râu şi fragmente de calcar prinse cu mortar slab, peste care au fost aşezate blocurile de calcar ce susţineau pereţii. În unele zone, acolo unde solul era suficient de stabil, substrucţia lipseşte în totalitate, blocurile fiind aşezate direct pe pământ. Structura de lemn n-a fost identificată arheologic, deoarece în jurul anului 1850, odată cu ridicarea noii biserici, lemnul a fost refolosit. Din interiorul bisericii provine o cantitate impresionantă de material arheologic: fragmente de vase ceramice şi de sticlă, ochiuri de geam din sticlă prinse într-un chenar de staniu, 170 de monede de argint şi din bronz emise între sec. XVI-XIX, butoni şi aplici de bronz, nasturi din os, ace de păr din bronz şi din os, un medalion din bronz cu inscripţie etc.

Fiind una dintre puţinele zone neafectate de construcţiile moderne ale oraşului Cluj-Napoca, aflată în afara zidurilor oraşului roman şi medieval, situl de pe str. Argeş nr. 24 a furnizat date importante privind istoria zonei din neolitic şi până în zilele noastre.

Abstract:

The rescue excavation from Argeş street 24 in Cluj-Napoca continued in 2012, bringing to light new discoveries. In what regards Neolithic some complexes related to Zau culture (as traces of dwellings or pits containing interesting archaeological material, mainly pottery, chalcedony and obsidian blades, and others) were found. The Roman level is very rich in discoveries. A road, homes, pottery kilns and domestic ovens, a funerary precinct including cremation graves are all evidence of a small Roman settlement in the area. After the Romans abandoned the territory, at the end of the IVth century a new settlement was created, but this lasted only a short time. In the XIIth century new homes (see, for example, CX 39) appear in the area, and the end of the XVIIth century comes with the construction of a wooden church.

87. Creţeştii de Sus, com Creţeşti, jud. Vaslui

Punct: La Intersecție

Cod sit:163235.01

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 210/2012

Colectiv: Vicu Merlan - responsabil, Paul Salomeia (MM Huşi)

A fost trasată o nouă secţiune Ş12, pe un ax NV – SE, paralelă cu Ş11/2011. Secţiunea prezintă un uşor plan înclinat în partea de SE, coborând treptat cu circa - 0,5 m faţă de nivelul de bază din amonte. Nivelul arheologic cucutenian se pliază acestui plan înclinat pe o direcţie aproximativă N – S.

Pe parcursul săpăturii, de la nivelul de călcare spre cel inferior, au fost identificate următoarele:

- Groapă contemporană (G18), de la fostul CAP, ce se adânceşte până la – 0,30 m, fiind surprinsă între m10-m17, cu resturi menajere aferente;
- Mormântul nr. 20 (m17/- 0,65 m), din Hallsttat timpuriu, păstrat mediocru, cu oasele friabile, fiind orientat pe un ax aproximativ E – V, cu capul spre E. Capul a fost surprins în Ş12, iar restul corpului în berna dintre Ş12 şi Ş11. Dentiţia este foarte bună. Craniul este contorsionat de la presiunea pământului, fapt care a făcut ca maxilarul să fie uşor deplasat spre nord, având un diametru de circa 17 cm. Mâinile erau întinse, cu antebraţele încrucişate în zona pieptului. Nu se păstrează prea multe fragmente din zona bazinului, coastelor şi a picioarelor.

Inventar: La 16 cm de maxilarul inferior, în zona pieptului, s-a descoperit un inel spiralat din bronz corodat, confecţionat dintr-o sârmă ce pare a fi fost iniţial un ac cu circa 2 cm lungime, cu cap, subţiindu-se uşor spre vârful care ulterior a fost rupt intenţionat pentru a fi dat spre altă destinaţie. Inelul a fost ataşat unui deget de la mâna dreaptă.

- Locuinţă cucuteniană surprinsă încă din Ş11/ 2011, la m19 - m20, care se prelungeşte şi-n afara secţiunii spre nord şi est. O masă compactă a fost descoperită în partea central-estică între m19- m20, la – 1,20 m. Chirpicul este de culoare cărămizie, de calitate foarte bună cu duritate mare, având în compoziţie resturi de pleavă şi iarbă. Nu se văd amprente de bârne sau pari, fiind probabil un rest de perete de elevaţie, căzut pe latura de est a locuinţei.
- Vatră de foc cucuteniană (m15) surprinsă între -0, 90 m - 1,10 m, cu chirpic poligonal de culoare cenuşiu-cărămizie, feţuit la exterior şi neregulat la partea exterioară. Are o formă aproximativ dreptunghiulară.Vatra se întinde şi iese din Ş12 spre est, fiind surprinsă circa 2/3 în această secţiune.

Ceramica este de calitate foarte bună, unele cu urme de pictură policromă, având ca motive forme geometrice şi spirale, însă 9/10 este fără pictură (corodată în cea mai mare parte de aciditatea solului).

Au fost descoperite şi fragmente de ceramică „Cucuteni C", friabile cu scoică în pastă, altele de factură Costişa (Bronzul mijlociu) şi chiar Precucuteni III la nivel inferior la peste 1 m adâncime. Foarte puţine fragmente ceramice prezentau o ardere secundară (vitrifiate). Fragmentele cu incizii punctiforme de natură precucuteniană sunt de calitate bună spre slabă, fiind de culoare neagră, unele cu buza dreaptă incizată.

Ca forme apar: boluri, castroane, amfore, vase mari de provizii, ulcele, văsuleţe mici de calitate bună etc. Pereţii acestora au grosimi variabile de la câţiva mm la 2-3 cm (vase grosolane de provizii).

La m18 au fost descoperite şi câteva pietre înroşite (în partea de est a locuinţei), probabil de la baza unei vetre de foc.

În cadrul campaniei arheologice din anul 2012 de la Creţeşti, s-au pus în evidenţă: o groapă contemporană ce deranjează stratul superior, un mormânt hallstattian timpuriu având în inventar doar un

https://biblioteca-digitala.ro

inel spiralat din bronz (nu excludem să fi avut şi ulcică, fiind distrusă probabil de groapa unui par din perioada contemporană), o locuinţă cucuteniană aparţinând etapei A3 şi o vatră de foc, la câţiva metri de aceasta spre est. S-a pus în evidenţă şi un bogat material ceramic cu forme diverse şi cu pictură.

Vezi Anexa 6

88. Deva, jud. Hunedoara

Punct: Parcul Municipal Cetate

Cod sit: 86696.16

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 241/2012

Colectiv: Costin–Daniel Ţuţuianu- responsabil, Ioana Lucia Barbu, Cristina Bodó, Ionuţ-Cosmin Codrea, Antoniu Marc (MCDR Deva)

Săpătura preventivă s-a realizat pe baza autorizaţiei nr. 241 din 2012 emisă de Ministerul Culturii şi a fost efectuată la cererea Primăriei Municipiului Deva, care doreşte să realizeze obiectivul: „Reabilitarea Parcului Municipal Cetate", Deva, jud. Hunedoara.

Suprafaţa a fost decopertată mecanic cu ajutorul unui excavator. Decopertarea mecanizată a fost efectuată până la adâncimea de 0,50 m, adâncime la care s-au conturat complexele arheologice. După această etapă, săpătura arheologică s-a realizat cu muncitorii puşi la dispoziţie de beneficiar, conturarea complexelor şi cercetarea lor făcându-se manual.

În urma cercetării au fost descoperite 3 complexe arheologice, aparţinând epocii dacice.

Complexul 1: groapă menajeră, de formă aproximativ circulară în plan, în profil e uşor clopotită; dimensiuni: diametru: 1,20 m, adâncime: 1,60 m, inventar: fragmente ceramice – unele de mari dimensiuni, inclusiv o ceaşcă miniaturală, oase de animale, bucăţi mari de chirpici.

Complexul 2: groapă menajeră, dimensiuni: diametru: aprox. 1,60 m, adâncimea maximă: 1,55 m, inventar; fragmente ceramice, oase de animale – inclusiv arse, coarne de animale, un fragment de râşniţă, bucăţi mari de chirpici, fragmente de vatră – cu făţuiala.

Complexul 3: groapă menajeră, de formă aproximativ ovală în plan, dimensiuni: adâncime. 0,55 m, diametru: 1,20 – 1,30 m; inventar: fragmente ceramice – inclusiv fragmente de la o fructieră (întregibilă), decorată prin lustruire.

Fragmentele ceramice descoperite provin de la vase lucrate cu mâna, respectiv lucrate la roată, formele fiind următoarele: borcane, vase de provizii, ceşti, fructiere. Pe baza materialului arheologic, aceste complexe se datează în perioada sec. I a. Chr – I p. Chr.

Abstract:

During the rescue excavation held in Deva Central Parc were discovered three archaeological complexes dated in Dacian period.

89. Fulgeriș, com. Pânceşti, jud. Bacău

Punct: Dealul Fulgeriş/La 3 cireşi

Cod sit: 24221.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 128/2012

Colectiv: Lăcrămioara Elena Istina – responsabil, Valentin Bucşă (CMIA Bacău), Silviu Gania, Felix-Adrian Tencariu (UAIC Iași)

Campania arheologică din 2012 în situl cucutenian de la Fulgeriş s-a desfăşurat în perioada 16.07 – 10.08.2012. În data de 16.07.2012 împreună cu un colectiv din cadrul Platformei ARHEOINVEST de la Universitatea „Al.I. Cuza" Iaşi, format din Silviu Gania şi Felix-Adrian Tencariu, ne-am deplasat la Fulgeriş în vederea amplasării, cu staţia topografică, a secţiunilor pentru cercetare din această campanie. Astfel, s-a delimitat traseul secţiunii S XIII (de dimensiuni 10 x 6 m, orientată NE-SV), amplasată paralel cu secţiunea S XII/ 2011, cu un martor lăsat între acestea de 50 cm. S-a delimitat, de asemenea, o altă secţiune S IV (dimensiuni 29 x 1,5 m, orientată NV-SE), paralelă cu secţiunea S XI/2010, urmărindu-se traseul celor două şanţuri de apărare, cercetate prin secţiunea din 2010; această secţiune a fost amplasată pe proprietatea Ţârlea Maria.

Deschiderea celor două secţiuni nu a fost realizată concomitent, iar după finalizarea cercetării secţiunii S XIII, din motive financiare, nu s-a trecut la cercetarea secţiunii S IV, fiind astfel încheiată campania fără a mai cerceta această secţiune, urmând a fi realizată anul viitor.

Finanţarea cercetărilor a fost asigurată de Consiliul Judeţean Bacău. Forţa de muncă a fost asigurată cu săteni din satul Fulgeriş, angajaţi în baza Registrului de zilieri conform Legii nr. 52/ 2011.

În cele nouă campanii de cercetări arheologice în acest sit, întreprinse în perioada anilor 2003-2012, a fost cercetată o suprafaţă de 513,5 mp din suprafaţa de circa 1 ha pe care se întinde aşezarea cucuteniană. Suprafaţa de 1 ha a fost stabilită şi în urma cercetărilor arheomagnetice realizate în anul 2009 de către o echipă de la Universitatea „Al.I. Cuza" Iaşi, în cadrul programului ARHEOINVEST[1].

Cercetările arheologice realizate până în prezent au surprins un număr de şapte locuinţe cucuteniene, faza Cucuteni A_3, şi un număr de 45 de complexe închise (gropi menajere datate din perioadele: culturii Cucuteni, epocii bronzului de început, epocii geto-dace – sec. I a.Chr.-I p.Chr.). Astfel, obiectivele cercetării arheologice în acest sit rămân în continuare salvarea resturilor de locuire cucuteniene de la degradarea anuală a terenului ce se manifestă prin eroziune, alunecări de teren, precum şi arătura anuală care afectează grav stratul arheologic. Pe toată suprafaţa cercetată până în prezent nu a mai fost surprins un nivel de locuire anterior perioadei cucuteniene, tocmai datorită degradării stratului arheologic, fiind descoperite din perioadele epocii bronzului şi perioadei geto-dace doar gropi menajere. În acest context, ne propunem ca pe viitor să cercetăm întreaga suprafaţă pe care se întinde aşezarea cucuteniană de la Fulgeriş, pentru a vedea numărul locuinţelor din cadrul aşezării, tipul şi mărimea acestora, precum şi modul lor de amplasare în cadrul aşezării, instalaţii de foc, tipul anexelor, numărul şi forma complexelor închise, etc.

Prin cercetarea secţiunii S XIII au fost surprinse resturile locuinţei L 7, descoperită în partea estică a secţiunii (aceasta nefiind cercetată pe toată suprafaţa, deoarece cealaltă jumătate a locuinţei se află pe altă proprietate); resturile de lutuieli sunt concentrate în 1-5 a-f (aproximativ metrul 4,90), cu precădere între adâncimile -0,30

[1] A se vedea raportul pe 2009: L.E. Istina, A. Asăndulesei, Diana-Măriuca Vornicu, B. Venedict, R. Balaur, Fulgeriş, *com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct: Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi,* CCA 2010, nr. 123; http://www.cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2010/cd/index.htm

https://biblioteca-digitala.ro

-0,50 m. Deoarece este vorba din nou despre o locuinţă de suprafaţă construită fără podea (ca şi celelalte locuinţe descoperite până în prezent în acest sit), este dificil de precizat mai exact suprafaţa locuinţei.

În partea vestică a secţiunii, în perimetrul 6-10 a-f, la -0,20-0,30 m, s-au descoperit resturi arheologice (lutuieli, fragmente mozaicale de la vatră, fragmente ceramice, obiecte din piatră sau os etc.), mai sporadice decât în locuinţă, însă oarecum concentrate; în această zonă este posibil să fi existat o anexă a locuinţei L 7, fapt indicat şi de descoperirea unui rest de vatră, descoperit în caroului 9 d, -0,20 m. În urma secţionării vetrei, de mici dimensiuni s-a constatat că aceasta a fost construită direct pe sol şi are o grosime de 4-5 cm; fragmentele mozaicale rezultate în urma spargerii vetrei sunt de dimensiuni foarte mici (2-3 cm). Menţionăm de asemenea că în preajma acestei amenajări, 9 c, -0,20 m a fost descoperit un recipient confecţionat din corn de cerb. Acesta are două braţe, unul mai înalt, fragmentar, iar cel mai mic prezintă o şlefuire foarte fină a marginilor. Are următoarele dimensiuni: L max = 21,5 cm, H max = 9,9 cm, H min = 4,6 cm (măsurat pe extremitatea braţelor), are baza ovală cu dimensiunile de 5,9 x 5,1 cm şi înălţimea pe mijlocul bazei de 5,7 cm.

În zona aşa-zisei „anexe", în perimetrul caroului 9 c-d, -0,30-0,35 m a apărut o zonă acoperită cu o cenuşă albicioasă, neconturându-se a fi în perimetrul unei gropi, ci în strat.

În locuinţa L 7, 2 b, -0,30 m s-a descoperit un fragment de râşniţă, de dimensiuni 15 x 12 cm, aflată în apropierea resturilor unei vetre, descoperite în perimetrul 4 b, -0,30 m, formate din spărturi mozaicale de mai mari dimensiuni, fiind păstrată fragmentar, păstrându-se probabil centrul acesteia. Tot în perimetrul locuinţei L 7, în 4 d, -0,35 m s-a descoperit un fragment de lutuială în formă de triunghi, decorat cu incizii paralele ce se unesc spre vârful triunghiului, provenit probabil de la o decoraţiune de interior (dimensiunile fragmentului: L latură mai lungă = 11,6 cm, L latură mai scurtă = 9,2 cm, grosime max = 3,5 cm). A mai fost descoperit în 2-3 b, -0,40 m un fragment de lespede de piatră spartă în două. După demontare s-a constatat că cele două fragmente aveau împreună următoarele dimensiuni: 32 x 24 cm, cu o grosime variabilă cuprinsă în 7 şi 11 cm. Partea care era amplasată în pământ prezintă o concavitate; prezintă numeroase spărturi.

În cadrul secţiunii S XIII au fost surprinse şi două gropi menajere, numerotate în continuarea celor descoperite în anii anteriori. Astfel, în caroul 7 f, la -0,40 m s-a conturat grapa Gr. 44, care este surprinsă în planul secţiunii aproape în întregime, lipsind un mic colţ al acesteia în partea dinspre nord. Groapa Gr. 44 este de mici dimensiuni (1,03 x 1,13 m), de formă aproximativ circulară; aceasta intră în profilul nordic la metrul 6,10 şi iese la metrul 6,90. Pământul de umplutură este de culoare brună, cenuşos amestecat cu lentile de pământ galben. Materialul arheologic din această groapă e sărăcăcios şi foarte fragmentar (fragmente ceramice, oase şi câteva fragmente de lutuială). Groapa s-a adâncit până la -1,20 m.

În secţiunea S XIII, caroul 8 b, la -0,40 m s-a conturat o altă groapă de dimensiuni mici (0,70 x 0,60 m), Gr. 45. Pământul din groapă este afânat, de culoare brună. Materialul arheologic este sărăcăcios şi foarte fragmentar, constând din fragmente ceramice cucuteniene şi câteva oase. Groapa s-a adâncit până la -1,10 m.

Materialul arheologic descoperit în această campanie este în curs de restaurare[2] sau pregătire a documentaţiei în vederea inventarierii, fişării şi clasării pieselor. De asemenea, piese descoperite pe şantierul arheologic de la Fulgeriş au fost valorificate expoziţional în 2012 în cadrul următoarei expoziţii: Fulgeriş – 10 campanii de cercetări arheologice, organizată la Bacău în perioada octombrie-decembrie 2012[2].

[2] Mulţumim colegilor din cadrul Compartimentului de restaurare, Petru Voinescu, Iulia Voinescu şi Andra Iuliana Ciocârlan, pentru ajutorul acordat în cadrul prelucrării şi restaurării materialului descoperit în situl de la Fulgeriş.

Bibliografie:

Alaiba, R., Istina, L. E., *Ceramica de tip Cucuteni C descoperită în staţiunea Fulgeriş - Dealul Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău,* Carpica 35, Bacău, 2006, p. 47-60.

Artimon, Al., Istina, L.E., Istina, M.A., David, I., *Fulgeriş, com. Pînceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireş*i, CCA 2004, p. 124-125, nr. 74.

Cucuteni – un univers mereu inedit (coord. L.E. Istina), Catalog de expozitie, Iaşi, Editura Documentis, 2006, 46 p.

Haimovici, S., Vornicu, A., *Studiul arheozoologic al resturilor faunistice din situl Fulgeriş-Cucuteni A (com. Pânceşti, jud. Bacău),*Carpica 34, Bacău, 2005, p. 357-372.

Istina, L.E., A Copper A*xe found in the Cucuteni settlement of Fulgeriş (Bacău County),* Acta Musei Tutovensis 3, Bârlad, 2008, p. 75-85.

Istina, L.E., *Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct: Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi,* CCA 2009, p. 301-303, nr. 149.

Istina, L.E., *Observaţii privind cercetările arheologice în situl cucutenian de la Fulgeriş, jud. Bacău. Campania 2004,* Carpica 34, Bacău, 2005, p. 55-75.

Istina, L.E., *Pintadere descoperite în situl cucutenian de la Fulgeriş, jud. Bacău, Memoriae Antiquitatis 25-26 (2008-2009)*, Piatra Neamţ, 2010, p.171-179.

Istina, L.E., *Plastica antropomorfă descoperită în aşezarea cucuteniană de la Fulgeriş*. Repertoriu, Carpica 35, Bacău, 2006, p. 39-46.

Istina, L.E., *O figurină zoomorfă descoperită în situl cucutenian de la Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău*, Carpica 37, Bacău, 2008, p. 123-129.

Istina, L.E., Asăndulesei, A., Vornicu, D.M., Venedict, B., Balaur, R., *Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct: Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi,* CCA 2010, nr. 123.

Istina, L.E., Boldur, D.O., David, D., Ursachi, L., *Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireş*i, CCA 2007, p. 158-160, nr. 82, pl. 36.

Istina, L.E., Boldur, D.-O., Istina, M.A., *Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi,* CCA 2006, p. 162-166, nr. 79, pl. 29.

Istina, L.E., David, D., *Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi,* CCA 2008, p. 139-141, nr. 69.

Istina, L.E., Tencariu, F.A., *Fulgeriş, com. Pînceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi,* CCA 2005, p. 152-153, nr. 100, pl. 15.

*Mirajul aşezărilor cucuteniene din judeţul Bacău: Lichitişeni, Ţigăneşti, Fulgeriş (*coord. L.E. Istina), Catalog de expoziţie, Bacău, Editura Corgal Press, 2009, 38 p.

Abstract:

The archeological research campaign of the cucutenian site from Fulgeris-Dealul Fulgeris/ La 3 ciresi, com. Pancesti, jud Bacau, took place in 2012, between July 16 and August 10. It was drawn the section S. XIII, placed in parallel with section S. XII from 2011, continuing further research from the years 2005-2011 from the propriety of Fodor V. Floarea and Fodor D. Vasile. The dimensions of this section were 10x6 m, oriented NE-SW.

Following the research undertaken in this campaign, in the section S. XIII were captured the remains of the L7 household, belonging to the Cucuteni culture, phase A3. Also, there were found a number of two closed complexes, those being the waste dumps, numbered in continuation of those found in previous years with: Gr. 44 and Gr. 45.

The artifacts discovered in the research of the section S. XII belong to the Cucuteni culture, especially from the household waste L7.

https://biblioteca-digitala.ro

90. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomiţa
Punct: La Mozacu

Cod sit: 93655.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 250/2012

Colectiv: Gheorghe Matei- responsabil, Ioan Cernău, Cătălina Cernea (MJ Ialomița)

Suprafaţa pe care s-au desfăşurat săpăturile arheologice este localizată în extravilanul localităţii Giurgeni, jud. Ialomiţa, în punctul La Mozacu, cod LMI: IL-I-s-B-14050, aflat la cca. 1,5 km vest de sat, la nord de DN 2A (E 65), la vest de Dunăre.

În această zonă urmează a fi amplasat un parc de turbine eoliene (49 turbine), împreună cu căile de comunicaţie, staţia de transformare şi reţelele de racordare la S.E.N. aferente, parc construit de firma S.C. RENEWABLE ENERGY IN EASTERN EUROPE-REEE S.R.L.

Cercetarea arheologică s-a desfăşurat pe întreaga durată a lunii octombrie, la începutul lunii noiembrie fiind definitivat raportul de săpătură.

În vara anului 1986, în urma unei periegheze aici a fost identificată „o aşezare geto-dacică, la circa 1 km NE de limita comunei Giurgeni, în punctul Mozacu, pe o suprafaţă foarte întinsă, în marginea tarasei inundabile a Dunării"[1]. În acea perioadă au fost efectuate 25 de secţiuni, cu lăţimea de 1 m şi numeroase casete, fiind conturată o aşezare deschisă, de tip rural, cu locuinţe de suprafaţă, bordeie şi gropi menajere[2], datate la sec. IV-III a.Chr.

Scopul cercetării actuale a constat în identificarea urmelor de locuire şi cercetarea exhaustivă a acestora, pe suprafaţa destinată săpării fundaţiei turbinei WT 36.

Au fost trasate patru secţiuni: două de 20 x 2 m şi două de 26 x 2 m, cu martori între ele de: 1 m, respectiv 0,50 m.

Secţiunile au fost notate cu cifre romane, de la I la IV, fiind împărţite în carouri de 2/2 m, notate cu cifre arabe.

În toate cele patru secţiuni cercetate stratigrafia s-a prezentat astfel:

Primul nivel - cuprins între 0,0-0,20 m (uneori mergând până la 0,25 m). Reprezintă stratul de pământ arat în care au fost descoperite material arheologice în poziţie secundară, având un grad de fragmentaritate mare.

Al doilea nivel - între 0,20-0,25 m şi 0,50-0,60 m era un nivel de pământ cenuşiu, granular, mai compact decât primul. Conţinea fragmente ceramice, oase de mamifer, fragmente centimetrice şi milimetrice de chirpic ars. Reprezintă nivelul getic de locuire în care au fost descoperite şi complexele de locuire.

Al treilea nivel - mai jos de -0,70 m se constituia dintr-un nivel de pământ galben, compact, lutos, fără constituenţi antropici. Reprezintă grindul - formaţiunea naturală pe care s-a realizat locuirea getică. Menţionăm că secţiunile au intersectat două dintre secţiunile din campaniile 1986-1988 (unele având şi casete), orientate pe direcţia SSE-NNV şi având o lăţime de 1 m.

În urma săpării celor patru secţiuni ce au acoperit întreaga zona a fundaţiei turbinei WT 36 au fost descoperite un număr de cinci complexe arheologice, după cum urmează: C1 = locuinţă de suprafaţă, C2 = bordei, C3 = groapa nr. 1, C4 = groapa nr. 2, C5 = groapa nr. 3.

C1 - locuinţă de suprafaţă

A fost surprinsă în secţiunile S I (carourile 5-6) şi S II (carourile 8-9) şi a fost delimitată de cantitatea mare de chirpic ars descoperită. Locuinţa a apărut la -0,30 m, având o lungime de 3,5 m, o lăţime de 2 m şi o orientare pe direcţia nord-sud. C 1 reprezintă o locuinţă de suprafaţă cu pereţii din chirpic, având o structură de rezistenţă formată din pari de lemn între care erau inserată o reţea de nuiele împletite. Inventar: fragmente de amofore, ceramică de factură locală, un vas miniatural întreg, o fusaiolă. Imediat sub locuinţă, la -0,65 m a fost descoperit un craniu uman, aşezat cu faţa în jos. Considerăm că prezenţa craniului sub locuinţă nu este întâmplătoare, el făcând obiectul unui ritual întâlnit la geto-daci[3].

C2 - bordei

Bordeiul a fost descoperit atât în S I, în carourile -2, -1, 1, 2, cât şi în S II- carourile 3, 4, 5. A fost surprins la o adâncime de -0,60 m[4], având o formă neregulată cu o orientare vest-est, cu lungimea de 5 m, lăţimea de 3 m şi o extindere către colţul de sud-est. În zona centrală a bordeiului a fost înregistrată o groapă de formă rotundă, cu un diametru de 70 cm şi o adâncime de 15 cm. Este foarte probabil ca această groapă să reprezinte vatra locuinţei, ţinând cont de faptul că în umplutura acesteia au fost observate urme de ardere. Inventar: ceramică locală şi de import, două unelte din gresie folosite pentru ascuţit cuţite (cute). Menţionăm că acest tip de bordei de mici dimensiuni a fost semnalat în aşezarea de la Mozacu încă din campaniile arheologice desfăşurate între anii 1986-1988[5].

C3 - groapa nr. 1

Localizată în S II, carourile 3-4, avea o formă aproximativ rotundă cu diametrul de 1,50 m. Groapa a fost pusă în evidenţă la adâncimea de 0,65 m, mergând până la 0,90 m. Inventarul era format din fragmente ceramice de factură locală şi de import (amfore).

C4 - groapa nr. 2

Localizată în S I, caroul 9. A fost observată la -0,67 m, adâncindu-se până la -1,00 m şi având diametrul de 1,27 m. Inventarul era format din fragmente ceramice de factură locală şi de import (amfore).

C5 - groapa nr. 3

Localizată în S II, carourile 2-3. Groapa nr. 3 s-a conturat începând cu adâncimea de 0,65 m, mergând până la o adâncime maximă de -1,70 m. Avea o formă rotundă şi un diametru de 1,50 m. Inventarul era format din fragmente ceramice de factură locală şi de import, precum şi material osteologic animalier. La demontare s-a observat ca umplerea acesteia s-a făcut succesiv, fapt susţinut de stratificarea umpluturii (pământ negru cu material ceramic în compoziţie, alternând cu lentile de sediment gălbui).

În general, tot materialul ceramic se remarcă prin gradul mare fragmentaritate, slaba varietate a formelor şi frecvenţa mai mare a vaselor de import faţă de cele produse de meşterii locali. Fragmentele ceramice au fost descoperite în nivelul de cultură getic şi au fost datate perioada secolelor IV-III a. Chr. Acestea pot fi diferenţiate în două clase ceramice distincte: ceramica locală şi de import.

Ceramica de factură locală este reprezentată de vase din categoria grosieră, dar şi fină, cenuşie. Ca tipuri menţionăm: vasul borcan, vasul tip sac, capace, cani (toartă de cană), vas miniatural, alte obiecte ca fusaiole şi jetoane. Tipuri asemănătoare de vas, modelate din acelaşi tip de pastă au fost semnalate şi necropola getică de la Stelnica-Grădiştea Mare[6]. Doar o mică parte dintre fragmentele ceramice descoperite prezintă decor plastic ca: brâul alveolar, caneluri, umăr evidenţiat, apucători aplicate.

Ceramica de import este reprezentată prin numeroasele fragmente de amforă de factură grecească ce depăşesc cantitativ

[1] L. Chiţescu, Anca Păunescu, Elena Renţa, Gh. Matei, V. Niţulescu, *Aşezarea geto-dacică de la Giurgeni-Mozacu, judeţul Ialomiţa,* în Cercetări Arheologice, IX, Ed. Glasul Bucovinei, 1992, p. 57.

[2] *Ibidem.*

[3] V. Sîrbu, *Credinţe şi practice funerare religioase şi magice în lumea geto-dacilor,* Biblioteca Istros, 3, Ed. Porto-Franco, Galaţi, 1993.

[4] Toate adâncimile sunt relative, ele fiind luate faţă de suprafaţa solului.

[5] L. Chiţescu, Anca Păunescu, Elena Renţa, Gh. Matei, V. Niţulescu, *op.cit.,* p. 57.

[6] N. Conovici, Gh. Matei, *Necropola getică de la Stelnica-Grădiştea Mare (jud. ialomiţa). Raport general pentru anii 1987-1996,* în Materiale şi cercetări arheologice, I, 1999, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2001, p. 120-122.

https://biblioteca-digitala.ro

fragmentele de ceramică locală.

Amforele au pătruns în aşezarea getică de la Giurgeni-La Mozacu prin schimburi comerciale cu marile centre greceşti. Înregistrăm astfel trei tipuri de amforă: de tip Thasos, Sinope şi Heraclea Pontică. Aceste tipuri de vas au fost semnalate şi în campaniile arheologice dintre anii 1986-1988, la fel şi cantitatea mare a acestora, care "reprezintă aproximativ jumătatea din inventarul ceramic recoltat"[7].

Inventarul litic descoperit în aşezarea de la Giurgeni - La Mozacu constă în două fragmente de cute (gresie) ce au fost găsite la demontarea complexului 2 (bordeiului).

Cercetarea arheologică preventivă de la Giurgeni, punctul La Mozacu, jud. Ialomiţa a acoperit o suprafaţă de aproximativ 220 mp.

În urma acesteia s-a constatat că aşezarea descoperită aici era una de tip deschis, getică de sec. IV-III a.Chr., ce face parte din salba de aşezări de pe braţul Borcea al Dunării, alături de aşezări precum: Stelnica-Grădiştea Mare, Borduşani-Popină, Valea lui Ilie Maltez, Făcăieni-Zootehnie.

Abstract:

The archaeological preventive research of the getical settlement of La Mozacu, Giurgeni, Ialomiţa County was conducted in October 2012 by the Ialomiţa County Museum. The excavations consisted in 4 sections, covering a 220 m² surface. There were identified 5 archaeological complexes: C1 = surface dwelling, C2 = pit-house, C3 = no. 1 pit, C4 = no. 2 pit, C5 = no. 3 pit, with archaeological inventory (mostly pottery), dated to IV-III century B.C.

91. Halmeu, com. Halmeu, jud. Satu Mare

Punct: Vamă

Cod sit: 137773.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 119/2012

Colectiv: Cristian Virag - responsabil, Kadas Zoltan (MJ Satu Mare)

Situl a fost descoperit prin periegheză în anul 2000. Săpăturile au fost continuate în 2002, respectiv 2003 (săpături sistematice, Virag Cristian), 2006, 2008, 2009 cercetări preventive, fiind descoperită o așezare neolitică cu sistem de fortificație și complexe de epoca bronzului.

Lucrările de modernizare a Vămii Halmeu au dus la descoperirea unei aşezări din neoliticul târziu cu materiale pictate si incizate deopotrivă, cu analogii în materialele de la Zăuan–Dâmbul Spânzuraţilor, Suplac–Corău, Oradea–Salca, Giurtelecu Şimleului, Carei–Cozard, Dumbrava–Medieşul Aurit. Materialele ceramice sunt degresate cu nisip şi pleavă, în unele cazuri cu mâl, având un aspect mai săpunos, de culoare cărămizie, gălbui-cărămizie, brun închis.

Săpăturile din 2006, 2008 au comfirmat existenţa a două orizonturi culturale diferite. Într-o zonă a vămii au fost descoperite materiale ornamentate prin pictură, încadrate în faza mijlocie a grupului Pişcolt, din aceste complexe lipsind materiale incizate, de factură târzie.

În zona marcată de C2/2006, respectiv de C4/2008, cele două făcând parte dintr-un sistem de fortificaţie cu şanţ şi palisadă, de genul celei de la Iclod, apar materiale deopotrivă pictate şi incizate. Printre materialele pictate apar câteva fragmente de tip Herpály, importuri. Formele ceramice sunt cele întâlnite în descoperirile de tip Iclod I. Definitivarea săpăturilor şi prelucrarea completă a materialelor de la Halmeu vor aduce, considerăm noi, noi elemente de referinţă pentru fenomenele din neoliticul târziu.

Cercetările din anii 2006, respectiv 2008 au dus la descoperirea a două sisteme de fortificație, primul constând într-o palisadă, al doilea dintr-un șanț de fortificație. Caracterul preventiv al cercetărilor precum și zona în care este situat situl arheologic (vamă româno-ucraineană) au constituit factori restrictivi care nu au permis până în prezent obținerea unei corelări cronologice între cele două sisteme de fortificație.

Implementarea proiectului "Modernizarea si procurarea de noi sisteme de supraveghere a frontierei- Proiect pilot SPF Halmeu" a presupus realizarea unui șanț pe o lățime de 0,40m pe de-a lungul frontierei româno-ucrainiene. În zona punctului vamal Halmeu acesta a afectat situl arheologic Halmeu – Vamă. În acest sens, în zona în care au fost surprinse complexe în profilul șanțului, au fost realizate casete de lucru în vederea salvării vestigiilor arheologice.

Cas A (15 x 4 m). realizată pe partea stângă a drumului, pe sensul de ieșire din țară. Șanțul pentru fibră optică a fost realizat la 0,30 m de fașie, prin urmare s-a putut deschide suprafață de lucru doar spre vama românească.

C1 (5 x 4 m) – complex de mari dimensiuni, se adâncește în trepte în partea superioară, iar ulterior în formă de V. Presupunem că este vorba de șanțul de fortificație al așezării, surprins in zona clădirii DNSV (săpături 2006) și în zona Duty Free Shop (săpătură 2008). Deschiderea complexului în partea superioară este de cca. 5 m., adâncimea maximă 1.80 m. Umplutura complexului este brun-negricios, lutos, cu numeroase materiale ceramice și litice, în special fragmente de râșnițe sau piese șlefuite.

C2 (3 x 1.30 m) complex de formă circulară, umplutura complexul brun-negricios, lutos, complexul se adâncește până la -1,10 m. în umplutura complexului au fost descoperite numeroase materiale ceramice (menționăm două vase depuse pe fundul gropii, precum și o râșniță bine finisată, de mari dimensiuni.

Cas B (3 x 5 m) realizată pe partea dreaptă pe sensul de ieșire din țară. A fost surprins parțial Cx. 3, complexul se întinde în zona ucraineană. Complexul este de formă ovală, ușor neregulată, se adâncește -0,40 m. umplutura complexului este de culoare brun-negricios, lutos. Au fost descoperite relativ puține materiale ceramice și piese litice șlefuite.

La nivelul actual al cercetării sitului arheologic de la Halmeu-Vamă, pe baza cercetărilor arheologice precum și al periegheze lor, suprafața estimată a sitului este de aprox. 2 ha. Raportându-ne la cele două nivele de locuire, sistemul de fortificație corespunde celui de-al doilea nivel. Sistemul de fortificație a fost surprins prin cercetări arheologice în două puncte fiind prioritar delimitarea traseului acestuia pe teritoriul românesc. Cercetările realizate în anul 2012 au dus la descoperirea sistemului de fortificație într-un al treilea punct, permițând să creionăm traseul sistemului de fortificație pe partea stângă a drumului, pe sensul de ieșire din țară, totodată ne confirmă presupunerile că situl se extinde și în partea ucraineană. Rămâne să stabilim prin cercetările viitoare traseul sistemului de fortificație pentru partea dreaptă a drumului, pe sensul de ieșire din țară, modul în care este realizat, având în vedere că pe partea dreaptă se află valea, cândva mlăștinoasă, a Egerului.

Abstract:

The research done in the last years at the archaeological site of Halmeu – Vamă confirmed the presence of two cultural horizons. The first horizon contains pottery with painted decoration belonging to the middle phase of the Pișcolt group. To the second cultural horizon

[7] L. Chiţescu, Anca Păunescu, Elena Renţa, Gh. Matei, V. Niţulescu, ***op.cit,*** p. 60.

https://biblioteca-digitala.ro

is dated a fortification system with ditch and palisade resembling the one in Iclod, where painted and incised poterry occur. Among the painted pottery there are some shards of Herpály type, considered imports. The pottery shapes are those found in discoveries of Iclod I type.

The fortification system was identified through previous archaeological excavations (2006, 2008) in two points, a priority being the delineation of its track on the Romanian territory. The research in 2012 led to the identification of the fortification system into a third point, permitting us to trace its track for the area from the left side of the road towards Ukraine, confirming also our hypotheses about the extension of the site beyond border, in Ukraine.

92. Iași, jud. Iași

Punct: Catedrala Mitropolitană – Fântâna lui Mihail de Hodocin

Cod sit: 95079.12

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 213/2012

Colectiv: Costică Asăvoaie – responsabil, Bogdan Minea (IA Iași), Lăcrămioara Stratulat, Tamilia Marin, Cosmin Niță (CMNM Iași), Bobi Apăvăloaie (CICE Iași)

La solicitarea Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, în perioada septembrie – octombrie 2012, în extremitatea de Est a Catedralei Mitropolitane din Iași (punct: Fântâna lui Mihail de Hodocin – cod LMI IS-II-m-A-04069.05), a fost efectuată o cercetare arheologică preventivă iar colectivul delegat de către Complexul Muzeal Național „Moldova" Iași, pentru efectuarea acestei lucrări, a fost format din următorii specialiști: C.S. III Costică Asăvoaie, responsabil științific de șantier – cod AM-E-010, Dr. Lăcrămioara Stratulat, Dr. Tamilia Marin, drd. Bobi Apăvăloaie, drd. Bogdan Minea și Cosmin Niță.

După parcurgerea tuturor etapelor prevăzute de legislația în vigoare s-a obținut Autorizația nr. 213/24.09.2012, în temeiul căreia s-au început lucrările de săpătură arheologică preventivă. Se precizează că amplasamentul este în Bulevardul Ștefan Cel Mare nr. 16.

S-a luat decizia de a se executa o săpătură cu secțiuni „în cruce" în bazinul fântânii lui Mihail de Hodocin, fără a fi afectat monumentul din fier forjat sau structura de rezistență a acestuia. S-a considerat că este situl optim pentru a elucida mai multe probleme legate de evoluția centrului Mitropolitan Iași dar și a frontului Vestic al actualei străzi Ștefan Cel Mare fostă „ Uliță Mare/ Ulița Boierească". Săpătura arheologică a constat în deschiderea a două secțiuni S1, cu o lungime de 14 m și o lățime de 1 m, cu o orientare de la NNE spre SSV iar S2 cu o lungime de 6 m și o lățime de 1 m; adâncimea secțiunilor la final ajungând la -2,00 – 2,50 m. S-a avut în vedere prezumția că ar fi una dintre suprafețele din incinta Complexului Mitropolitan care ar fi putut afectată de intervențiile specifice des întâlnite într-o structură urbană.

În urma săpăturii au rezultat artefacte care indică – după cum era de așteptat – o intensă locuire a zonei încă din preistorie. Din păcate perimetrul cercetat s-a dovedit a fi bulversat din punct de vedere stratigrafic; materialele recoltate s-au găsit în poziții care depășesc și expresia consacrată de „stratigrafie inversă". Din punct de vedere stratigrafic pe secțiuni au fost observate două straturi de incendiu. Primul strat de arsură este justificat de incendiul din data de 19 iulie 1827, când au ars Curtea Domnească și Bisericile Sfântul Gheorghe și Stratenia. Al doilea strat este datorat incendiului din vara anului 1785, daunele produse fiind reparate de Mitropolitul Iacov Stamate (1792-1803).

În S1 pe extremitatea de SS-V se poate observa o groapă care se pare că ar fi aparținut unei locuințe, având o adâncime de -2,50 m de la nivelul actual de călcare, care ulterior a fost folosită ca groapă menajeră, în ea fiind depozitate resturi osteologice, ceramice si metalice; dominante sunt materialele ceramice de secole XIV-XV. Artefactele recoltate urmează a fi prelucrate, conservate și propuse a fi puse în valoare sub custodia Complexului Muzeal Național „Moldova" Iași.

În partea de NN-E a S1 au fost descoperite un număr de șapte conducte din care cinci din ceramică și două din fontă. Conductele din ceramică (olan) au un diametru exterior de 0,10-0,12 m, cu o orientare relativ unitară dinspre NN-E spre SS-V.

Din informațiile documentare, coroborate acum și cu cele arheologice, rezultă faptul că una dintre „gloriile" civilizatoare ale lașilor – Feredeiele, zidite la inițiativa lui Vasile Lupu cu scopul de a aduce venituri Școlii domnești care se afla în apropiere[1], despre care un document de la domnul Mihai Racoviță relatează următoarele: „ ... că avându sfânta Mănăstire a Tri Svetitelor un loc de casă cu pivnițe de piiatră răsipită pre Ulița Ciobotărească, unde sunt feredeile, care loc au fostu cumpărătură răposatului Vasile vodă de la un Mihaiu Fortună comisul; după aceea au făcu Vasile vodă școale domnești pre acel loc, încă și feredee – după cum se vădu. Deci după ce le-au gătitu toate le-au închinatu danie sfintei sale mănăstiri Tri Svetitelor și au fostu acele școale până în zilele lui Mihaiu Racoviță voievod leat 7232 (1724); și arzându de focu școalele au rămasu locul slobodu și pustii..."[2]. în anul 1729, în timpul primei domnii a lui Grigore II Ghica, s-a încercat rezolvarea problemei alimentarii cu apă prin efectuarea următoarelor amenajări: „Așijderea și două cișmele, fântâni aduse pe oale cu multă cheltuială, una dinaintea curții domnești și una dinaintea feredeului. Așijderea și feredeul l-au mai tocmit"[3].

Se pare că toate conductele din ceramică urmând același traseu, sunt o derivație din „suiul apei" inițiat de Vasile Lupu cu sursa „la Copou", fiind o inovație tehnică majoră importantă pentru perioadă si Europa de S-E. Canalele care aprovizionau aceste construcții sunt descrise într-un hrisov de la Constantin Racoviță din anul 1759, precizând că drumul suiului (apei) începe pe locul celor două cișmele de la poarta Curții, de unde urcă, alături cu Ulița Mare, până la „zidul apei" care se află în râpa din Muntenime, iar de aici porneau canalele de colectare către izvoarele de la Copou[4]. În timpul domnului Grigore Al. Ghica, în anul 1766 a fost finalizată canalizarea cu apă din delalurile Ciric și Șapte Oameni[5] ce avea traseul pe lângă zidul Mănăstirii Golia, str. G. Enescu până în curtea Mitropoliei[6]. Din aceste relatări se poate presupune că feredeul a fost situat undeva la extremitatea de SV a actualului Complex Mitropolitan, în acest sens, nu există decât justificarea expusă mai sus pentru orientarea conductelor descrise, care, stratigrafic, se succed, având o adâncime de -0,80 – 1,00 m – dar care au și aceeași orientare relativ unitară (aproximativ paralele).

Ar fi în beneficiul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, ca elementele de conductă depistate pe parcursul supravegherii arheologice să fie consemnate stiințific și conservate sub o formă care să permită valorificarea lor turistică și culturală.

---

[1] Dan Bădărău, Ioan Caproșu, Iașii vechilor zidiri până la 1821, Ediția II (revăzută), Iași, 2007, p. 103.

[2] Ibidem.

3 Mari cronicari ai Moldovei, Grigore Ureche, Miron Costin, Nicolae Costin, Ion Neculce, ediție, studiu introductiv, glosare, repere istorico-literare de Gabriel Strempel, București, 2003, p. 1818.

[4] Dan Bădărău, Ioan Caproșu, op. cit, p. 286.

[5] Nicolaie Peiu, Dionisie Simionescu, Lungul drum al apei pentru Iași, istoricul aducerii apei în dulcele târg, Iași, <f. a. > , p. 42.

[6] Ibidem, p. 43-44.

https://biblioteca-digitala.ro

Tot în S1 au mai fost depistate două conducte din fontă cu un diametru de 0,08 m, din care una are aceeași orientare ca și conductele din ceramică (NNE spre SSV). Pe aceeași secțiune mai există o conductă orientată de la SSE spre NNV, având același diametru ca și precedenta. Conductele din fontă au fost folosite pentru prima dată în Țara Moldovei în timpul domnului Mihail Sturza, când la Iași a fost chemat Mihail de Hodocin pentru a reînoi aprovizionarea cu apă a orașului Iași. Trebuie precizat faptul că fragmentele de conducte din ceramică, pozate pe aceeași direcție, au fost scoase și în săpăturile sistematice efectuate în Catedrala Mitrpolitană. Din păcate, acestea nu pot fi utilizate la ilustrarea prezentului Raport reproducerile grafice sau foto ce au fost efectuate la momentul respectiv.

Pe extremitatea de SS-E a S2 a fost decapat un zid care pornește de la -0.40 m de la nivelul actual de călcare și ajunge la -1,90 m care a făcut parte dintr-o clădire ce exista la sfârșitul secolului XIX sau anterior. Zidul respectiv este esențial ca martor al păstrării aliniamentului frontului vestic a actualului Bulevard Ștefan Cel Mare, cât și ca reper a cotei inițiale a străzii. Aceste lucruri pot fi utile atât pentru ansamblul Mitropolitan cât și pentru municipalitate. Pe partea de SS-V a S1 a fost găsit un zid care pornește de la -0,40 m de la nivelul actual de călcare și ajunge la -1.20 m, cu o grosime de cca. 0,60m. Mitropolitul Iosif Naniescu (1875-1902) a dispus în anul 1897 dărâmarea vechilor dependințe ale Palatului Mitropolitan și zidirea din temelie ale acestor case care cuprindeau locuințele slujitorilor bisericești și ai palatului, precum și bucătăria și prescurăria. Cu acest prilej a fost amplasată o placă de marmură cu următoarea pisanie: „Vechele dependințe a le vechiului Palat Mitropolitan de aici din Iași dărâmându-se acum în anul 1897, în locul acelora s-a început tot acum zidirea cu temelia din nou a acestor case, care cuprind încăperi pentru locuința servitorilor bisericești și ai casei, cum și altele necesare la economia casei și bisericei, precum bucătăria și prescurăria, facându-se prin stăruința Prea Sânțitului Mitropolit Moldovei și Sucevei Iosif Naniescu. Anul 1897”.

Rămâne o certitudine faptul că săpătura arheologică preventivă solicitată de către arhitect a fost benefică și întărește convingerea că orice lucrare de excavație în incinta Complexului Mitropolitan Iași trebuie asistată arheologic (săpătura preventivă de proporții afectând grav bugetele prevăzute pentru executarea lucrărilor).

Prin urmare, s-a recomandat DCPN Iași să elibereze Avizul provizoriu pentru a putea fi continuate lucrările cu condiția expresă de asistență arheologică și numai în condițiile încheierii unui nou contract cu Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași (în virtutea drepturilor de autor prevăzute de legislația în vigoare și a clauzelor din contractul încheiat anterior), date fiind elementele complexe de urbanism depistate în săpătura preventivă.

Rămâne ca elementele susceptibile a face parte din parimoniul mobil să fie prelucrate, din punct de vedere a stabilizării, conservării și restaurării, să fie supuse analizei științifice iar rezultatele să fie publicate într-un studiu ce trebuie să decurgă ,în chip firesc, din această prezentare preliminară.

Bibliografie:

N.A. Bogdan – “Orașul Iași (monografie istorică și socială)” (1913; reeditată la Ed. Tehnopress, Iași, 2004);
Viorel Erhan - „Mănăstiri și biserici din orașul Iași și împrejurimi” (Ed. Tehnopress, Iași, 2003);
Mitropolia Moldovei și Bucovinei – “Pelerin în Iași” (Ed. Trinitas, Iași, 2000);
Mitropolia Moldovei și Sucevei – “Monumente istorice bisericești din Mitropolia Moldovei și Sucevei” (Ed. Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Iași, 1974);
Scarlat Porcescu - „Catedrala mitropolitană din Iași” (Ed. Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Iași, 1977);
Eugen Suceveanu - „Iașul nobiliar al veacului al XIX-lea. Strălucire și declin” (Ed. AS’S, Iași, 2010);
Nestor Vornicescu - „Biserica Sf. Gheorghe - Mitropolia Veche” din Iași”, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul XL (1964);
Nicolae Stoicescu - *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova,* București, 1974;
Ion Caproșu, Dan Bădărău, *Iaşii vechilor zidiri: pînă la 1821*, Iași, 1974;
V. Chirica, M.Tanasachi, *Repertoriul arheologic al judeţului Iaşi,* vol. I, 1984; II, 1985;
Constantin Ciuhodaru, Gheorghe Platon, *Istoria oraşului Iaşi,* vol. 1, Iași, 1980.
Mari cronicari ai Moldovei, Grigore Ureche, Miron Costin, Nicolae Costin, Ion Neculce, ediție, studiu introductiv, glosare, repere istorico-literare de Gabriel Strempel, București, 2003.
Nicolaie Peiu, Dionisie Simionescu, *Lungul drum al apei pentru Iași, istoricul aducerii apei în dulcele târg,* Iași, <f. a.>

93. Marginea, com. Marginea, jud. Suceava

Punct: Porcăreţ

Cod sit: 149307.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 190/2012

Colectiv: Mugur Andronic (MB Suceava)

Săpăturile arheologice efectuate la Volovăţ[1], în cursul lunii septembrie a anului 2012, au putut să se constituie ca un debut al cercetării unei foste fortificaţii de refugiu, din lemn şi pământ.

Tentaţia deosebită a cercetării acestui sit arheologic a fost cu atât mai mare, cu cât exista şi posibilitatea ca el să dateze de la mijlocul secolului al XIV-lea, în acest loc putând fi deci prima fortificaţie a Moldovei medievale, în curs de constituire, loc de refugiu pentru legendarul „descălecător” Dragoş şi apropiaţii săi. În această ordine de idei, trebuie subliniat faptul că această speranţă este alimentată în primul rând de distanţa deosebit de mică, de circa trei kilometri, dintre fortificaţie şi zona centrală a satului Volovăţ, acolo unde ştim tradiţional că Dragoş îşi ridicase biserica sa din lemn (probabil de reşedinţă nobiliară), ulterior mutată din porunca lui Ştefan cel Mare la Putna, unde există şi astăzi. În plus, amplasarea sa, pe un teren asemănător unei platforme, spre marginile dealului Arşiţa, nu este tipică fortificaţiilor preistorice, care erau amenajate pe înălţimi.

De altfel, conform unei vechi tradiţii populare, consemnată de cunoscutul folclorist bucovinean, acad. Simion Florea Marian, în împrejurimile vestice ale Volovăţului, sub poalele dealului Arşiţa, fusese ridicată de către Dragoş.

Adaptându-se la caracteristicile terenului, azi poiană, care pe laturile de sud şi est are o cădere altitudinală de peste şase metri spre marginea pădurii de aici, în timp ce pe partea nordică panta terenului este destul de lină, vechii constructori au realizat un perimetru defensiv printr-o linie de palisadă ridicată pe un val de pământ, încă observabil, chiar şi iniţial de dimensiuni modeste. În faţa intrării, practicată spre vest, în direcţia vârfului dealului Arşiţa, a fost amenajat cel mai masiv val, fireşte secondat de şanţ, primul având încă o înălţime conservată de circa 1,50 m. În sfârşit, deoarece şi latura nordică se dovedea neapărată natural suficient, aici s-au succedat trei linii defensive, unite în final în partea de jos, nordică, terminală, a valului intrării, deci cel vestic.

[1] Până acum câţiva ani, locul aparţinea administrativ de comuna Volovăţ.

https://biblioteca-digitala.ro

În urma practicări a mai multe casete şi secţiuni, de dimensiuni diferite, s-au făcut câteva observaţii:

Solul în situl cercetat la Volovăţ se prezintă ca un sol tipic de pădure, cenuşiu deschis spre gălbui, uneori cu prezenţe de mici pietre colţuroase, cu aspect de gresii nisipoase. Desigur, solul vegetal, redus ca profunzime, doar de circa 0,20 m, are o nuanţă ceva mai închisă. În rest, diferenţele de nuanţă, în profunzime, sunt modeste, doar acolo unde a fost ridicată palisada fortificaţiei, în funcţie de fosta cantitate de masă lemnoasă, existând porţiuni de sol arse de la o nuanţă albicioasă la gălbui şi cărămiziu deschis, ceea ce a determinat şi durităţi diferite ale pământului. Tot în astfel de situaţii s-a remarcat şi prezenţa cenuşei, în straturi mai mult sau mai puţin groase, ea adesea „alunecând" cu timpul la adâncimi mai mari datorită găurilor făcute de rădăcini, râme, sau eventual şi rozătoare.

S I a surprins urmele fostei palisade sub forma unor aglomerări de cărbune, şi lut ars. În peretele său sudic s-a observat o lentilă destul de groasă de lut ars la cărămiziu, dar şi grupări de cărbune, provenind prin fracturare de-a lungul timpului, din bucăţi mai mari de la grinzi din lemn de răşinoase. Structura tipică, fibra, pentru lemnul de brad şi molid, prezent şi acum în pădurile zonei, s-a putut observa în dese rânduri în bucăţile mai mari de cărbune descoperite în diverse secţiuni. Mai mult, atât aici, cât şi în cele mai multe cazuri de resturi de lemn carbonizat, s-a observat că fibra sa mergea paralel cu axul lungimii valului, ceea ce demonstrează că palisada s-a realizat – după opinia noastră – la modul cel mai simplist, nu cu buşteni ascuţiţi la vărf, puşi în picioare, îngropaţi în sol într-o înşiruire continuă, ca un gard, ci prin stivuirea pe verticală de trunchiuri, nu foarte groase, lungi estimativ de 4-5 m, ascuţite din două părţi la capete, acestea intrând în şănţuirile laterale, verticale, ale unor stâlpi de susţinere, îngropaţi din loc în loc. Desigur, sistemul este cunoscut de mult timp pe continent şi nu are rost să intrăm aici în amănunte.

Ceea ce este important aici, în S I, este faptul că s-a descoperit şi o groapă dublă de stâlpi, plină cu cărbuni, incendierea palisadei ducând la arderea întregii structuri lemnoase, chiar şi parţial a lemnului lor, ce se afla îngropat la mai mică adâncime. Din măsurătorile noastre a rezultat că nivelul de jos al cărbunilor stâlpilor mergea până la -0,40 m, iar diametrul fiecărei aglomerări de resturi organice era în jur de 0,20 m. Este de bănuit, după opinia noastră, că partea îngropată a lor, spre ascuţişul stâlpilor, nefiind arsă a putrezit, a dispărut total de-a lungul veacurilor şi desigur şi vărful coamei valului a fost treptat aplatizat.

Cu excepţia urmelor simplului foc făcut în aer liber în incinta fortificaţiei, identificat în S III, deşi zona centrală a beneficiat de mai multe secţiuni, nu s-au descoperit complexe arheologice legate de posibilităţile de adăpostire aici şi deci nici inventar arheologic.

Fără să extindem prezentarea, care va fi publicată în extensie cu alt prilej, menţionăm că ultima secţiune de control, de mici dimensiuni, S XVI, unica plasată „extra muros", undeva în faţa fostei intrări în fortificaţie, pentru eventuala surprindere de resturi arheologice, în speţă ceramică necesară datării complexului, a avut drept câştig informaţional descoperirea doar de bucăţi mici de cărbuni, dovadă a activităţii şi prezenţei umane în apropiere, desigur credem că aparţinând perioadei de construcţie a fortificaţiei.

În funcţie de suprafaţa sa, de peste 6.000 de mp, putem estima că aici se puteau adăposti în condiţii improvizate, cu aproximaţie, maxim 2-2.500 de luptători, fireşte mai puţini în condiţiile prezenţei şi a unui număr însemnat de cai.

Impresia generală este că această construcţie a fost făcută în mare grabă, în disperare de cauză, sub presiunea evenimentelor, fiind deci comandată de împrejurări de gravitate şi urgenţă maximă. Este deci o fortificaţie de refugiu ocazional şi faptul că în urma incendierii sale nu a mai fost refăcută, din lipsă de interes, converge spre aceeaşi bănuială, după întemeierea ţării Volovăţul nemai având importanţă politică şi militară.

Lipsa unor construcţii – fie şi din lemn – cât de simple, de adăpost chiar şi temporar, are aceeaşi semnificaţie.

În fine, pentru datarea sitului, s-a înaintat deja un eşantion de cărbune arheologic prin metoda carbonului radioactiv, la laboratorul specializat din Poznan, Polonia, urmând ca pe viitor să se facă apel şi la un alt centru specializat, spre comparare.

Bibliografie:

S. Fl. Marian, *Tradiţii poporane din Bucovina*, Bucureşti, 1895, p. 52, 63.

Abstract:

The archaeological excavations at Marginea-Porcăreţ, studied a system of medieval fortifications realized of wood and earth (ditch, vallum, palisade), probably dated to the mid-century XIV. This fortress is located 3 km. west of the Volovăţ village. According to historical tradition, here existed for a while the political-military center of Dragoş, the founder of medieval state Moldova. Because archaeologists did not discovered any archaeological evidences (like pottery) (refuge fortress?), we need to take into consideration 14 C analyses for the future explanation of dating and historical interpretation of this fortress.

94. Mintia, com. Veţel, jud.Hunedoara [Micia]

Punct: Fabrica de acetilenă - Aşezare civilă sud castru

Cod sit 91991.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 278/2012, autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 209/2012

Colectiv : Sorin Cociş - responsabil, Adrian Ursuţiu, Bajusz Istvan, Cumurciuc Korneliu, Ferencz Szabolcs, Mihai Andrei, Urak Malvinka (IAIA Cluj), Costin-Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva) Liviu Petculescu

Diagnostic

La cererea beneficiarului S.C. Messer România Gaz în vederea obţinerii avizului de construcţie pentru perimetrul necesar extinderii fabricii de acetilenă a fost realizat în luna octombrie diagnosticul arheologic pe un teren de 0,92 ha. Terenul respectiv situat la circa 1200 m de malul sudic al Mureşului şi 300 m S de castrul roman Micia este delimitat spre E de debleul căii ferate a termocentralei Mintia, la V de un canal colector, la N de o parcelă arabilă iar la S de gardul actualei fabrici Messer.

Anterior, la cererea beneficiarului o echipă a Institutului de Arheologie sistemică "Iuliu Paul" din Alba Iulia a efectuat prospecţiuni arheogeofizice ale suprafeţei vizate identificând structuri probabil antice în partea de SE a acesteia, rezultate care au fost utilizate în investigaţiile prilejuite de diagnosticul arheologic.

Zona cercetată, de formă aproximativ dreptunghiulară, a fost divizată în două arii aproape egale delimitate în axul perimetrului pe direcţia NV – SE. În fiecare dintre aceste arii au fost executate, mecanizat până la stratul arheologic şi apoi manual în strat şi complexe până la baza acestora, 24 secţiuni orientate SV - NE dintre care una dispusă la marginea sudică de 18 x 2,2 m iar celelalte cu dimensiuni standard de 8 x 2,2 m formând două X uri în scopul acoperirii cât mai exhaustivea suprafeţei pentru a pune în evidenţă un eventual drum roman şi structurile presupuse pe baza măsurătorilor

https://biblioteca-digitala.ro

arheogeofizice. În plus s-a mai efectuat o secţiune de 16 x 2,2 m dispusă NS şi o suprafaţă de 9,5x4,5 m pentru a cerceta structurile identificate. Pentru localizarea artefactelor în stratul de cultură a fost folosit şi un detector de metale. La înregistrarea în sistemul Stereo 70 a locaţiei secţiunilor şi a complexelor descoperite s-a utilizat o staţie georeferenţială Trimble R6.

Rezultatele principale ale acestei cercetări au constat în stabilirea stratigrafiei generale a zonei şi în identificarea unor complexe romane. Astfel în jumătatea vestică a suprafeţei stratigrafia generală este următoarea: stratul vegetal, arabil, până la -0,40 m, brun cenuşiu sub care urmează un strat compact gros de 0,20 -0,40 m de culoare brun inchisă cu chirpici ars, frgmente de cărămidă şi material roman în poziţie secundară. De la -0,60 -0,80 m apare sterilul care constă dintr-un lut compact gălbui maroniu. În partea nordică a jumătăţii estice a suprafeţei straturile sunt mai consistente iar materialul arheologic foarte rar şi bulversat ceea ce se explică prin depunerea în anii 60 în această zonă a solului rezultat din excavarea terenului pentru amenajarea debleului căii ferate a termocentralei. În partea sudică a acestei zone situaţia este complet diferită, aici apărând imediat sub nivelul vegetal, la -0,20 – 0,40 m ziduri, temelii şi amprente de ziduri, dărâmături compacte şi gropi romane.

Cercetarea preventivă

Ca urmare a diagnosticului efectuat, în luna noiembrie s-a executat o cercetare arheologică preventivă pe întreaga suprafaţă de 1,27 ha a proiectului investiţional. Această suprafaţă a rezultat din adăugarea la zona investigată iniţial a unui perimetru de 0,35 ha având forma unui triunghi alungit situat spre SE până la debleul căii ferate. În acest perimetru a fost proiectat drumul de acces către viitoarele facilităţi industriale.

În cadrul acestei faze a cercetării s-au mai lucrat încă 12 secţiuni cu dimensiunile pornind de la 10 x 2,2 m şi până la 70 x 2,2 m ca şi trei suprafeţe, ceea ce a făcut ca în ambele etape ale campaniei arheologice să se sape în total 2985 mp, deci aproape o pătrime din întregul perimetru pentru care s-a solicitat avizul de construcţie.

În jumătatea vestică a zonei s-au practicat 9 secţiuni între braţele primului X pentru a investiga cât mai complet aria respectivă. S-a confirmat că acest perimetru este cel mai sărac în vestigii antice, respectiv romane. În marginea vestică a respectivei zone există numai dărâmături sporadice în strat subţire iar puţinele complexe descoperite – gropi menajere, o fântână - se grupează înspre E şi NE, doar în S 21a fiind surprinsă şi amprenta unui şanţ de fundaţie lat de 0,70 m ce traversează oblic grundul secţiunii, având piatra scoasă probabil cu ocazia arăturilor.

Cele trei suprafeţe noi executate, marcate Sup. 2-4, au fost grupate toate în partea de SE a jumătăţii estice a zonei, la baza celui de al doilea X, acolo unde fuseseră identificate construcţii romane. De asemenea a fost continuată şi săparea suprafeţei 1, începută cu ocazia diagnosticului, în care se găseşte o clădire cu o singură încăpere care delimitează spre N grupul de construcţii.

Celelalte trei secţiuni marcate S 61-63, orientate NV-SE au fost dispuse în lungul perimetrului triunghiular adăugat la suprafaţa pentru care s-a cerut diagnosticul. În timp ce în partea sudică a S 61 şi în S 63 s-au descoperit ultimele tronsoane păstrate din extremităţile estice ale complexului de construcţii romane, în partea nordică a S 61 şi în S 62 plasate imediat lângă debleul căii ferate nu au mai apărut complexe romane ci doar solul bulversat de intervenţiile moderne şi material roman în poziţie secundară

În suprafaţa de 1,27 ha investigată, complexele, respectiv construcţiile se concentrază în colţul ei de SE, pe aproximativ 1500 mp, zonă protejată prin astupare cu pământ şi pentru cate nu s-a acordat certificatul de descărcare de sarcină arheologică. Aici s-au descoperit clădiri cu temelii şi ziduri de piatră. Clădirea principală din Sup. 3 este o locuinţă din care s-au dezvelit parţial două camere de mari dimensiuni restul construcţiei aflându-se în incinta actualei fabrici de acetilenă şi deci probabil distrus, însă oricum inaccesibil cercetării. Într-o fază ulterioară camera dinspre E a fost împărţită în două părţi inegale printr-un zid mai subţire cu temelie superficială. Poate tot atunci dar în orice caz într-o perioadă ulterioară ridicării construcţiei principale, faţada casei a fost prelungită spre E cu un zid lung uşor decalat faţă de axul clădirii. Întrucât acest zid nu are alte ziduri transversale cu care să formeze camere credem că el marchează incinta clădirii principale. Din păcate datorită faptului că închiderea spre E a acestei clădiri a fost distrusă de gropile făcute cu ocazia construirii căii ferate a termocentralei, iar pe o lungime considerabilă s-au scos şi pietrele din zidurile rămase până la patul de pietriş al temeliei, nu avem planul său complet. Mai spre S, în interiorul incintei, este o altă clădire de piatră cu o singură cameră având ziduri masive, groase de 0,60 m.

La N de clădirea principală este o mare construcţie de tip hală fără ziduri interne care să formeze camere. Şi această clădire are capătul de E complet distrus iar în rest zidurile sunt păstrate doar la nivelul patului de pietriş al temeliei. Construcţia trebuie să fi reprezentat o anexă gospodărească, hambar sau grajd, eventual ambele.

Mai spre N, în Sup. 1 a apărut o clădire mică de piatră cu o singură cameră a cărei închidere nu s-a păstrat zidul celei de a patra laturi fiind complet distrus. Din prima fază a sa s-a descoperit amprenta unui perete îngust de lemn si chirpic şi o groapă mare conţinînd resturi de chirpic şi un bogat material printre care şi o monedă a lui Filip Arabul (244-249). Groapa a fost suprapusă parţial de temelia superficială a zidului de piatră al camerei construit deci în ultimele decenii ale provinciei Dacia. Groapa cu moneda de la Filip Arabul ne oferă un complex închis cu o valoare deosebită pentru analiza culturii materiale de la Micia în jurul anului 250, iar prin suprapunerea ei de către clădirea de piatră avem o ilustrare a ultimei perioade de reconstrucţie din Dacia, probabil cea din timpul lui Decius (249-251), de când datează şi cea mai recentă inscripţie de la Micia[1]. Această clădire trebuie să fi reprezentat tot o anexă gospodărească – locuinţă pentru slujitori? – întrucât în afară de un cuptor casnic în ea s-au descoperit materiale arheologice foarte numeroase şi diverse reprezentând obiecte de uz curent: ceramică, opaiţe, fusaiolă, râşniţe sfărâmate, podoabe modeste, zăbală, echipament militar etc.

Spre V de Sup. 1 au apărut două fântâni slab conservate cu pereţi de piatră prăbuşiţi care au fost săpate parţial datorită adâncimii lor şi pereţilor instabili.

Materialul arheologic descoperit este deosebit de bogat, atât cel civil cât şi cel militar. Astfel printre piesele cu utilizare civilă sunt alături de ceramică comună printre care şi ulcioare întregi, opaiţe, o pateră de lut decorată, cuţite, râşniţe, fibule, inele, margele, monede, chei, mecanisme de broască de casetă, etc. Dintre ele sunt unele deosebite: un mâner de strigiliu din bronz emailat cu analogii în Pannonia precum şi un inel de gagat şi un vas de bronz care provin din vestul Imperiului, Gallia sau Britannia. Şi echipamentul militar este numeros şi de calitate neobişnuită pentru un context civil: vârfuri de săgeţi, prinzător de teacă, buterolă de pumnal, solzi de lorica de fier, pandantiv şi inchizătoare de balteus, limbi de curea şi butoni de centiron, placă de cataramă ajurată, diferite aplici, unele ajurate, pandantive de centiron şi harnaşament, zăbală.

Deşi materialul arheologic nu a putut fi încă restaurat şi deci nici prelucrat sistematic, este clar că marea sa majoritate se datează în secolul III şi deci că şi clădirile descoperite aparţin aceleiaşi perioade. În acest timp, mai precis în timpul dinastiei severice şi până spre mijlocul secolului III, construcţiile atât din castru cât şi din aşezarea civilă sunt ridicate din piatră iar aşezarea are cea mai mare

[1] L. Petculescu, *Noi descoperiri epigrafice în castrul Micia,* Potaissa 3, 1982, 85-87.

https://biblioteca-digitala.ro

extindere teritorială.

În perimetrul investigat a fost surprinsă maxima extindere a locuirii în zona de la S de castru, care se manifestă sub forma unui nucleu de clădiri izolate în mijlocul unui teren agricol în felul unei aşa zise "villa suburbana" şi nu ca o prelungire a aşezării civile propriu-zise (pagus sau vicus militar) cu construcţii dense ordonate în cadrul unei reţele stradale. Ţinînd seama de ansamblul descoperirilor credem ca proprietarul clădirilor trebuie să fi fost un veteran înstărit din secolul III, iar numeroasele obiecte militare sugerează starea de insecuritate de la sfârşitul Daciei romane.

Arhiva şi materialul arheologic mobil descoperit se păstrează la MNIR.

95. Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați

Punct: Curtea Şcolii

Cod sit: 75285.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 163/2012

Colectiv: Costel Ilie – responsabil, Adrian Adamescu (MI Galaţi), Paul Ciobotaru, Mircea Nicu, Daniela Alecsă (MM Tecuci), Ovidiu Soleriu Cotoi (UDJ Galaţi)

Cercetarea efectuată în situl arheologic Negrileşti „Curtea Şcolii", în anul 2012, a dus la deschiderea a 15 unităţi de săpătură, 12 secţiuni şi trei casete, amplasate în trei sectoare diferite (B6; B6,B7-C6,C7; C4). De reținut faptul că situl a fost împărţit în 64 de carouri, de 50 x 50 m, conform cu ridicarea topo, pentru a uşura localizare unităţilor de săpătură şi a evita denumirile locale ce pot suferi modificări de-a lungul timpului. Prima suprafaţă cercetată este localizată în sectorul C4, în partea de NV a sitului, în imediata apropiere a ruinelor fostului conac boieresc. Aici au fost trasate o secţiune (S.8-20 x 2 m) şi trei casete (Cs.1-2 x 1 m, Cs.2-2,5 x 1 m, Cs.3-4 x 4 m), fiind cercetate 5 instalaţii de foc, 12 gropi şi 9 complexe de locuire. A fost cercetată o locuință neolitică aparținând culturii Starčevo-Criş) dar şi o vatră atribuită locuinţei respective. Deasemenea, au mai fost cercetate o locuinţă atribuită epocii bronzului (cultura Noua), precum şi o alta datată în secolul IV (cultura Sântana de Mureş-Černjachov). Pentru aceeaşi perioadă au fost puse în evidenţă 2 vetre şi un cuptor, iar pentru perioada secolelor VIII-X, trei instalaţii de foc. Au fost identificate şi 14 gropi, majoritatea fiind datate în epoca post-romană.

În sectorul B6 au fost trasate şi cercetate două secţiuni S.9 şi Sc.6, fiind puse în evidenţă existenţa unor complexe de locuire(5 locuinţe, 17 gropi, 4 instalaţii de foc) datate în secolul IV p. Chr., şi epoca modernă.

În secţiunea S.9 (20 x 2,30 m), localizată la vest de colţul sud-vestic al corpului sudic a clădirii şcolii, au fost descoperite resturile unei amenajări de epocă modernă prevăzută cu un cuptor din cărămidă, un cuptor de ars ceramică din secolul IV p.Chr., 3 locuinţe, 2 vetre, precum şi 12 gropi. În c.10 au fost găsite fragmente ceramice specifice culturii Noua. Secţiunea Sc.6 (10 x 2 m), localizată la V de Sc.5/2010 şi orientată NS, a permis punerea în evidență a 5 gropi și două locuințe datate în secolul IV p.Chr.

O altă zonă arheologică cercetată în acest an, acoperă anumite din sectoarele B6, B7, C6 şi C7 şi se află situată chiar în spatele şcolii gimnaziale, în „L-ul" format de cele două aripi ale clădirii. Pentru această suprafaţă, ce urmează a fi betonată, a fost solicitată descărcare de sarcină arheologică. Cercetarea preventivă a fost efectuată prin excavarea a nouă secţiuni cu dimensiuni diferite(S.10, S.13-S.16 având 22 x 2 m S.18-20 x 2 m, S.11-17 x 2 m, S.12-15 x 2 m), orientate E-V şi cu martori de de 0,5 m între ele. Şi această zonă s-a devedit a fi bogată din punct de vedere arheologic. S-au putut identifica și cerceta 17 gropi, 17 complexe de locuire şi 11 instalaţii de foc, datate în epoca bronzului, secolele VIII-X, în epoca medievală târzie, precum şi în cea modernă.

Din cele 97 de complexe arheologice descoperite, 11 au fost atribuite unor structuri constructive, locuințe adâncite și de suprafață, 23 au fost instalații de foc(16 vetre, 6 cuptoare casnice, 1 pentru ars ceramică) și 48 de gropi menajere.

L1 a fost surprinsă în S8, c.8-10, între adâncimile de -1,40 m şi -1,80 m, faţă de nivelul actual de călcare şi se continuă sub profilul de nord al secţiunii. Este o locuinţă adâncită, de formă rectangulară, cu capetele rotunjite, orientată NV-SE, iar dimensiunile surprinse sunt de 2,95 x 2,40 m. În exteriorul colţului sud-vestic, spre sud, a fost surprinsă o groapă de par, iar colţul sud-estic este tăiat de o groapă (Gr.1) ce se continuă sub profilul de nord al secţiunii. Materialul ceramic rezultat, atât din groapă, cât şi din locuinţă, este specific culturii Sântana de Mureş-Černjachov.

L2 a apărut în c.6-8 din S8, sub forma unui contur neregulat, sesizat la adâncimea de -1,60 m. Pentru a cerceta intregral locuința a fost dechisă Cs.3, pe latura de nord a S.8. Locuința se adâncea până la -2,65m, era de formă rectangulară, cu dimensiunile de 5,3 x 4,3 m și avea o vatră pe latura sudică. În locuinţă a fost descoperită o cantitate însemnată de ceramică specifică culturii Starčevo-Criş, resturi faunistice, lame silex, împungătoare şi ace din os, pintandere şi idoli zoomorfi aflați într-o stare fragmentară.

L3 a fost sesizată tot în S.8, în c.3-5 la adâncimea de -0,90 m, şi are o formă rectangulară, cu colţul sud-estic albiat. La -1,00 m conturul se retrage spre est, putând fi localizată în c.2-4, dimensiunile surprinse fiind de 4,35 x 1,50 m. Podeaua a fost surprinsă la -1,30 m, iar pe suprafaţa locuinţei au fost observate urme de pământ cenuşos și cărbune. Materialul recoltat, un vas întreg și fragmente ceramice întâlnite în aria culturii Noua, precum și resturi faunistice, încadrează locuința la finalul epocii bronzului.

L4 s-a conturat în c.3-6 din S.9, la adâncimea de -0,90 m, de la suprafaţa solului actual. De formă rectangulară, orientată N-S, cu dimensiunea surprinsă de 3,4 x 2,4 m, locuinţa se prezenta sub forma unui sol negru granulos, amestecat cu chirpici şi fragmente ceramice aparţinând culturii Sântana de Mureş-Černjachov. În interiorul acestei amenajări au putut fi observate o serie de complexe de tip gropi şi două instalaţii de foc.

L5 a fost identificată pe suprafaţa c.7-9 din S9, începând cu adâncimea de 0,80 m şi până la adâncimea de -1,15 m, de la suprafaţa actuală a solului. Locuinţa avea forma rectangulară, dimensiunile surprinse de 6,5 x 2,5 m, iar în interior era prevăzută cu un cuptor realizat din cărămidă. Au fost puse în evidenţă şi câteva gropi de la stâlpii de susţinere a construcţiei. Această amenajare suprapune parţial în partea de SV, o locuinţă(L6) datată în secolul IV p.Chr., dar şi câteva gropi menajere. Materialul arheologic descoperit în această locuinţă se încadrează secolele XVIII-XIX.

L6 a apărut în c.9-10 din S.9, la adâncimea de-1,05 m, începând din latura de V a cuptorului de cărămidă şi până în profilul de vest al secţiunii. În profilul de nord a S9, amenajarea se distinge prin prezenţa unui contur din pământ negru pigmentat cu pământ galben, chirpici spart şi cărbune. Materialul prelevat ne indică o datare în secolul al IV-lea p.Chr. Lucuința urmează a fi cercetată în campaniile viitoare.

L7 a fost pusă în evidenţă în c. 2-4 din secţiunea SC.6, la adâncimea de -0,90 m, de la suprafaţa actuală a solului. Aceasta avea forma rectangulară, cu colţurile rotunjite şi cu dimensiunile surprinse de 2,2 x 1,7m. Această locuinţă este continuarea locuinţei L3/2010, descoperită în SC.5. și datată în secolul IV. p.Chr.

https://biblioteca-digitala.ro

L8 a fost surprinsă în c.1-2 din secţiunea SC.6, la adâncimea de -1,20 m. Conturul ne indică o locuinţă de formă relativ circulară, orientată V-E, cu dimensiunile surprinse de 2 x 2,7 m. Au putut fi observate două gropi de par, una pe latura de SE, iar cealaltă pe latura de NV. La adâncimea de -1,55 m s-a ajuns pe podeaua locuinţei, aceasta fiind lutuită. Şi această locuinţă aparţine mediului cultural Sântana de Mureş-Černjachov.

L9 a fost surprinsă la adâncimea de -0,2 -0,4 m, în partea estică a secțiunilor S.10, S.13, S.14. Realizată din zidărie de cărămidă construcția, orientată NV-SE, avea dimensiunile de 7 x 4 m. Pe latura estică a locuinţei, la exterior, a fost surprinsă o vatră. Materialul arheologic descoperit ne indică o datare târzie, sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul celui de al XX-lea.

L10 este un locuinţă adâncită cu dimensiunile surprinse de 4 x 2 m, orientată NV-SE. Bordeiul a fost surprins în c.2-3 din S.10, la adâncimea de -0,70 m, într-un sol negru şi se închide la -1,60 m. La exterior, spre est, la adâncimea de -0,75 m, a fost evidenţiată o vatră (V.2). Locuinţa este datată în perioada medievală, atât pe baza ceramicii descoperite, cât şi a unei monede emise de regina Suediei, Christina (1632–1654), la mijlocul secolului al XVII-lea.

L11 a fost surprinsă în secţiunile S.10(c.4-5) şi S.11(c.1-2) începând cu adâncimea de -1,20 m şi se închide la -1,80 m. Această amenajare are dimensiunile surprinse de 3,5m/2,7 m şi avea în colţul nord-estic o vatră aşezată direct pe pământ (V15). Materialul ceramic descoperit în acest complex ne indică o datare în perioada secolelor VII-X.

În afară de cele 11 locuinţe au mai fost cercetate un număr de 23 instalaţii de foc. Dintre cele 6 cuptoare casnice 2 au fost atribuite Culturii Sântana de Mureş-Cerneachov(C1/S8-Cs.1; C5/S9), 3 perioadei cuprinsă între secolele VII-X(C2/S8; C3/S8; C4/S8) şi unul(C6/S9) perioadei moderne. A fost cercetat și un cuptor de ars ceramică ce fusese surprins în campania anului 2011, în Cs. 2/2010, pe latura de nord a acesteia, la adâncimea de -1,10 m. Acest cuptor avea un diametru de 1,5 m, iar baza acestuia a fost surprinsă în S.9 la adîncimea de -1,60 m. Cuptorul avea bolta şi piciorul central prăbuşite, iar zona pentru alimentare a fost surprinsă prin prezenţa Gr.22, situată pe latura sud-estică a acestuia. Pământul ars puternic, de culoare cenuşie, mai păstra urmele găurilor care asigurau tirajul şi temperatura de ardere. Printre bucăţile mari de pământ ars au fost descoperite numeroase fragmente ceramice. Acestea sunt din pastă neagră, de bună calitate, lustruite, specifice culturii Sântana de Mureş-Černjachov.

Din cele 16 vetre, una a fost atribuită Culturii Starčevo-Criş (V3/S8-Cs.3), trei culturii Sântana de Mureş-Cerneachov (V1/S8; V2/S8; V5/S9), opt perioadei secolelor VIII-X (V4/S9; V10/S13; V11/S13; V12/S13; V13/S13; V14/S14; V15/S10; V16/S14), una perioadei medievale (V7/S10) şi trei vetre perioadei secolelor XIX-XX (V6/S10; V8/S18; V9/S13).

Pe lângă complexele menţionate, au mai fost sesizate şi cercetate un număr de 48 gropi, de forme şi dimensiuni diferite. Dintre acestea 3 au avut material specific Culturii Starčevo-Criş (Gr.2/S8-Cs.3; Gr.13/Cs.3; Gr.14/Cs.3), 11 se datează în epoca bronzului (Gr.5/S8; Gr.6/S8; Gr.8/S8; Gr.9/S8-Cs.2; Gr.10/S8; Gr.36/S15; Gr.37/S15; Gr.39/S11; Gr.43/S16; Gr.45/S13; Gr.48/S17), 3 aparţin Culturii Sântana de Mureş-Cerneachov (Gr.1/S8; Gr.19/S9; Gr.22/S9), 3 se datează în epoca modernă (Gr.32/S12; Gr.40/S18; Gr.42/S18), iar restul gropilor nu au putut fi încadrate cronologic.

Cele 97 de complexe cercetate în anul 2012, au oferit un bogat material arheologic datat în neolitic (Cultura Starčevo-Criş), epoca bronzului (cultura Noua), sec. IV p.Chr., secolele VIII-X şi în perioada medievală şi modernă. Ceramica specifică Culturii Starčevo-Criş aparţine atât categoriei fine, pictate cu roşu sau cu negru liniar pe fond roşu, cât şi speciei uzuale, decorată cu ciupituri, incizii, decoruri plastice în relief şi barbotină organizată. Din punct de vedere al formelor, au putut fi identificate oale cu corpul sferic, străchini, cupe cu picior, etc. Din locuinţă au mai rezultat, resturi osteologice, lame de obsidian, melci, scoici, împungătoare, ace din os şi idoli zoomorfi fragmentari. Prezența ceramicii pictate bi- și tricrom, cu motive trasate cu negru sau rezervate din fondul roșu al vasului, cu albul în poziție secundară, străchinile caracterizate de un bitronconism accentuat, de culoare neagră sau cenușie, bine lustruite, permite atribuirea locuinței L2/2012 fazei IIIB a culturii Starčevo-Criș.

În afară de materialele neolitice, au mai apărut şi materiale aparţinând epocii bronzului (cultura Noua) decorate cu brâie dispuse sub buză. Din punct de vedere al calităţii, compoziţiei şi tehnicii de lucru s-a putut observa o ceramică de uz comun, lucrată dintr-o pastă grosieră şi o ceramică de bună calitate, lucrată dintr-o pastă relativ fină, având suprafeţele uneori lustruite. Formele ceramice sunt reprezentate prin vase borcan, cupe, iar decorul cel mai des întâlnit este brâul continuu sau alveolar.

Materialul ceramic, specific culturii Sântana de Mureş-Černjachov, este în stare fragmentară, fiind reprezentat prin trei tipuri, ce provin de la diferite forme de vase. Este vorba de ceramica lucrată cu mâna, din pastă grosieră, cea lucrată la roată, realizată tot din pastă grosieră şi ceramica fină neagră sau roşie. Tipologic au fost dscoperite diferite forme de vase cu decor specific secolului IV p. Chr.

Ceramica de sec. VIII-X este lucrată la roată, având în compoziţie nisip şi pietricele. Ea provine de la vase borcan, iar ca decor prezintă linii incizate în val şi linii incizate paralele.

Epocile medievală târzie şi modernă sunt reprezentate prin descoperirea unor vase ceramice, faianţă, sticlă, pipe din lut, lame de cuţit, piroane scoabe, monede.

În anul 2012 au fost cercetaţi, în cele trei sectoare, 488 mp, din suprafaţa totală de circa 4.000 mp, ce se doreşte a fi reamenajată în anii următori în curtea şcolii din Negrileşti. Cercetările viitoare vor permite stabilrea extinderii sitului, a densităţii şi specificului locuirii pe parcursul epocilor reprezentate (neolitic timpuriu; epoca bronzului; sec. IV p.Chr.; sec. VIII-X p.Chr., epoca medievală și cea modernă).

Bibliografie:

Eugenia Popuşoi, Trestiana. *Monografie arheologică*, Editura Sfera, Bârlad, 2005

A. C. Florescu, *Repertoriul culturii Noua-Coslogeni din România. Aşezări şi necropole,* CCDJ, 9, 1991,

Sava E., *Epoca bronzului - perioada mijlocie şi târzie* (sec. XVII - XII a.Chr.), Thraco-Dacica 15, 1994 p. 141-158

Adrian Adamescu, Costel Ilie, Aşezarea din perioada bronzului târziu de la Negrileşti, Jud. Galaţi, SAA, 17, 2011,

V. Palade, *Aşezarea şi necropola de la Bârlad - Valea Seacă sec. III-IV*, Editura Arc 2000, Bucureşti, 2004,

O. L. Şovan, *Necropola de tip Sântana de Mureş-Černejacov de la Mihălăşeni (judeţul Botoşani)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2005,

D. Gh. Teodor, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V-XI e. n.*, Editura Junimea, Iaşi, 1978

M. Comşa, *Cultura veche materială românească,* Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1978

Abstract:

Archaeological excavations continued in Negrilesti, Galati county, in 2012, as fifteen new sectors, twelve sections and three boxes were opened in three different areas (B6; B6, B7-C6, C7; C4), covering a surface of 488 m^2. In the fifteen sectors, the discoveries included: 97 housing complexes, of which eleven dwellings were dated in different historical periods (Neolithic-1, Bronze Age - 1, fourth century AD-5, seventh to tenth centuries AD-1, Middle Age - 1, nineteenth century - 1, beginning of the twentieth century - 1), 48 sewage pits, sixteen

https://biblioteca-digitala.ro

hearths and seven kilns, dating from the Neolithic to the Modern Age. Future researches will allow the assessment of the full extension of the site, of its density and of the specific lifestyles of those communities who lived in the historical periods mentioned above.

Industria materiilor dure animale descoperită în campania 2012

Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs (UCDC Bucureşti)

Cercetările arheologice desfăşurate în campania 2012 în situl multistratificat de la Negrileşti, punctul „Curtea Şcolii", jud. Galaţi (în continuare, NGS) către un colectiv condus de dr. Mircea Nicu (Muzeul Mixt Tecuci) şi prof. Costel Ilie (Muzeul de Istorie Galaţi) au prilejuit şi recuperarea unui lot de artefacte aparţinând industriei materiilor dure animale (în continuare, IMDA), atribuit culturilor Starčevo-Criş şi Noua. Piesele provin din stratul de cultură şi din complexe (L 2 – neolitic; Groapa 36/5 – epoca bronzului). Aducem mulţumiri dr. Mircea Nicu şi prof. Costel Ilie pentru amabilitatea cu care ne-au pus la dispoziţie spre studiu lotul de artefacte şi datele aferente.

Cu prilejul de faţă ne propunem prezentarea rezultatele analizei artefactelor descoperite în campania de cercetări a anului 2012.

Lotul studiat cuprinde 16 piese (N total = 16), dintre care 9 aparţin culturii Starčevo-Criş, faza IIIB şi 7 culturii Noua . Piesele se păstrează în colecţiile Muzeului Mixt Tecuci şi ale Muzeului de Istorie Galaţi. Starea de conservare a suprafeţelor este bună şi foarte bună, permiţând efectuarea optimă a observaţiilor impuse de studiul lor complex.

În prima etapă a studiului s-a realizat clasificarea tipologică, urmată de elaborarea repertoriului lotului, în cadrul căruia fiecare piesă este identificată printr-un indicativ, compus din sigla sitului, numărul etapei de locuire şi numărul curent (exemplu: NGS/I 3); indicativul ţine seama de provenienţa stratigrafică; astfel, cultura Starčevo-Criş a primit cifra I, iar nivelul atribuit culturii Noua a fost desemnat cu cifra II.

Fiecare artefact a fost tratat după un protocol standard, cu mai multe paliere şi componente, vizând înregistrarea extensivă/exhaustivă a datelor. Acestea sunt etalate/sintetizate statistic/tabelar. Se vizează aspecte precum: materiile prime; starea de conservare (piese întregi, fragmentare/fragmente); tipologia; morfologia; morfometria; urmele de fabricare; urmele de utilizare; formularea ipotezelor relative la rolul funcţional.

Fişele artefactelor sunt ordonate pe niveluri/culturi. Fişa standard pune la dispoziţie datele despre artefact în următoarea structură: Indicativ Tip Cod tipologic Categorie (unelte, arme, podoabe, materii prime, accesorii etc.) Instituţie deţinătoare/Colecţie Număr de inventar Context Apartenenţă culturală Fig. Materie primă Stare de conservare (întreg, fragmentar, fragment) Descriere (morfologie, date tehnice privind fabricarea, urme de utilizare, rol funcţional prezumat etc.) Dimensiuni (mm) Bibliografia/Inedit[1].

Categoriile tipologice reprezentate sunt, în conformitate cu lista tipologică Beldiman 2007[2]: I Unelte; V Diverse – Deşeuri; Materii prime. Se adaugă patinele de os, neincluse încă în lista tipologică menţionată.

Repartiţia cantitativă a grupelor tipologice şi a tipurilor pe culturi se prezintă astfel: în cazul culturii Starčevo-Criş constatăm prezenţa exclusivă a uneltelor (I A = Vârfuri, N = 6; IF = Linguri-spatule, N = 3); pentru cultura Noua avem 2 unelte (I A = Vârf; I B = Netezitor), 3 patine şi 2 piese tehnice (V A2 = Materie primă; V A3 = Deşeu).

Ca materii prime, efectivul aparţinând culturii Starčevo-Criş este compus din piesele realizate din oase lungi de ovicaprine şi bovine (N = 9), iar cel aparţinând culturii Noua din piese confecţionate din oase lungi de bovine şi cal, os plat de bovine şi corn de cerb.

Analiza artefactelor descoperite în campania 2012 a recurs, în mod sistematic, la mijloace optice de observare (microscop optic, măriri x10 – x40; microscop digital, măriri x10 – x400); au fost realizate seturi complete de fotografii la diverse scări, inclusiv cu ajutorul microscopului, completându-se baza de imagini a repertoriului artefactelor din sit, constituită anterior.

Cuantificarea tuturor parametrilor pieselor a permis iniţierea elaborării bazei de date a IMDA din situl de la NGS. Demersul nostru a permis relevarea unor elemente ale ambianţei tehnologice în care artefactele au fost utilizate (probabil şi confecţionate); astfel, foarte importante sunt piesele NGS/I 1-9 din inventarul L2 (cultura Starčevo-Criş), cercetată integral. Ca procedee tehnice atestate prin analiza artefactelor neolitice timpurii se pot menţiona: debitajul prin aplicarea percuţiei directe/despicării probabil cu ajutorul toporului litic sau al unei lame litice, probabil şănţuire axială sau abraziune în suprafaţă; fasonarea prin recurgerea la abraziunea multidirecţională (axială, oblică, transversală); aplicarea procedeului perforării prin şănţuire şi rotaţie; Toate piesele se obţineau intra-sit, probabil în mediul domestic, prin procesarea materiilor prime procurate local. Situaţiile şi observaţiile menţionate mai sus dovedesc, o dată în plus, derularea în sit, în etapa de locuire Starčevo-Criş, a activităţilor domestice rutiniere de prelucrare a materiilor dure animale, a pieilor, confecţionarea veşmintelor, utilizarea fibrelor vegetale şi animale (împletit), prepararea făinii sau consumul alimentelor cu ajutorul lingurii-spatule de os etc. Situl NGS se alătură celui binecunoscut de la Trestiana - „Stroe Beloescu", jud. Vaslui ca importanţă a lotului IMDA recuperat şi studiat[3]. Alte piese similare provin din aşezarea de la Munteni, jud. Galaţi[4].

Piesele aparţinând culturii Noua sunt realizate prin procedee rutiniere, precum fracturarea, despicarea, crestarea, tăierea transversală, perforarea prin rotaţie. Patinele de os, piese foarte frecvente în cadrul culturii Noua, au prilejuit observaţii microscopice detaliate asupra modului de fabricare şi a urmelor de utilizare. Se poate formula şi în cazul artefactelor Noua concluzia legată de derularea în sit a activităţilor domestice rutiniere de prelucrare a materiilor dure animale (os, corn de cerb) şi a altor ocupaţii, precum prelucrarea pieilor, ca şi deplasarea pe gheaţă cu ajutorul patinelor.

Analiza tipologică a pieselor IMDA descoperite în situl de la Negrileşti – „Curtea Şcolii" a permis: precizarea unor repere ale repertoriului tipologic al culturilor Starčevo-Criş şi Noua din regiunea sudică a Moldovei; identificarea preliminară a unor genuri de activităţi domestice derulate în sit, ilustrate prin prezenţa unor artefacte specifice prelucrării materiilor dure animale (cazul pieselor din corn de cerb), prelucrării pieilor, al fibrelor vegetale şi animale etc.; utilizarea lingurilor-spatule, specifice culturii Starčevo-Criş; analiza, în premieră, a tuturor artefactelor provenind din inventarul unei locuinţe Starčevo-Criş cercetată integral în situl menţionat; verificarea cu succes, o dată în plus şi dacă mai era necesar, a fiabilităţii sistemului tipologic elaborat pentru artefactele MDA preistorice din spaţiul românesc (lista Beldiman 2007).

Lotul studiat furnizează noi repere tipologice, paleotehnologice şi cultural-cronologice importante pentru abordarea complexă şi extensivă a manifestărilor civilizaţiei şi culturii comunităţilor neolitice şi ale epocii bronzului din spaţiul Moldovei meridionale, ale căror artefacte au putut fi, cu acest prilej, analizate în mod sistematic [Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs].

Vezi Anexa 7

[1] Beldiman 2007; Sztancs 2011; Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 79.

[2] Beldiman 2007, p. 71-76.

[3] Popuşoi 2005.

[4] Beldiman 2007, p. 179, 297 – cu bibliografia.

https://biblioteca-digitala.ro

Bibliografie:
Beldiman C., I*ndustria materiilor dure animale în preistoria României. Resurse naturale, comunităţi umane şi tehnologie din paleoliticul superior până în neoliticul timpuriu*, Asociaţia Română de Arheologie, Studii de Preistorie – Supplementum 2, Bucureşti, 2007.
Beldiman C., Sztancs D.M., Buzea D. L., *Animale, tehnologie şi artefacte preistorice din materii dure animale descoperite la Păuleni-Ciuc, jud. Harghita.* Catalog/Prehistoric osseous materials artefacts discovered at Păuleni-Ciuc, Harghita County. Catalogue/Állatok, technológiá és állati eredetű nyersanyagból készült tárgyak Csikpálfavi (Hargita Megye) lelőhelyról. Katalógus, Editura Angustia, Sf. Gheorghe, 2012.
Popușoi E., Trestiana. *Monografie arheologică*, Editura Sfera, Bârlad, 2005.
Sztancs D.-M., *Industria materiilor dure animale în neo-eneoliticul din Transilvania. Repertoriu, tipologie, studiu paleotehnologic, date privind paleoeconomia.* Baze de date, teză de doctorat, Universitatea „Lucian Blaga» Sibiu, 2011.

Abstract:
Negrileşti comm., Vaslui County – Curtea Şcolii (Schoolyard). Osseous materials industry discovered in 2012. The report presents the data issued from the analysis regarding a collection comprising 13 artefacts made of osseous materials (bone, red deer antler). These belong to the Starčevo-Criş (9) and Noua (7) cultures. The artefacts were recovered during the 2012 excavation campaign in Negrileşti comm., Vaslui County – Curtea Şcolii (Schoolyard) site (NGS).

The typological distribution of the assemblage was presented according to Beldiman 2007 Typology: I. Tools and V. Varia – Wastes raw materials. To these categories, the one of bone skates should be added. This type of pieces has not been included in the above mentioned typology.

The quantitative distribution of the typological groups and types across cultures is the following: pieces dated from Starčevo-Criş culture are exclusively tools (I A – Awls, N = 6; I F – Bone spoons, N = 3); pieces dated from Noua culture: two tools (I A – Awl; I B – Polishing Tools), three bone skates and two technical pieces (V A2 – Raw materials; V A3 – Waste).

With respect to raw materials used, the Starčevo-Criş assemblage comprises pieces made from sheep and cattle long bones (N = 9). The Noua assemblage comprises 7 pieces made from cattle and horse long bones, red deer antler and a flat bone of cattle.

The analysis of the artefacts discovered during 2012 archaeological campaign used a series of optical means of study (optic microscope, zoom x10 – x40; digital microscope, zoom x10 – x400); complete sets of photos (microscopic, inclusive) at various scales were taken.

All the pieces parameters were taken and allowed the initiation of a database containing osseous materials industry from NGS. Our approach facilitated the highlight of some characteristic elements of the technological environment in which the artefacts were used (and probably, done too). In this respect, the pieces NGS/I 1-9 from hut no. 2 (L2) inventory are very important (Starčevo-Criş culture). As technical procedures identified while analyzing the Early Neolithic artefacts, we may mention: débitage using direct percussion/ splitting probably with the help of a lithic axe or a lithic blade; the axial grooving and the abrasion were probably also applied. The shaping techniques were: multidirectional abrasion (axial, oblique, transversal), perforation, grooving and rotation. Due to the local procurement of the raw materials, all the pieces were produced in site, probably during some household activities. The observations mentioned above prove the practice of some household activities like: osseous materials and hides manufacture; clothes manufacture; use of the vegetal and animal fibers for knitting; preparing flour and eating food with bone spoons etc. The sites of NGS and the one of Trestiana – “Stroe Beloescu” (Vaslui County) are very important for Moldova in terms of osseous materials artefacts discovered there. Other similar pieces were discovered at Munteni, Galati County.

Pieces dated from Noua Culture are done by applying routine procedures as: fracturing, splitting, notching, transversal cutting, perforation by rotation. Bone skates, pieces very frequently found in sites dated from Noua culture, allowed us to make some detailed microscopic observations regarding the manufacture and the use-wear traces of the osseous materials artefacts. The hypothesis regarding the practice of routine household activities like osseous materials manufacture (bone and red deer antler), hides manufacture in site as well as the use of bone skates for ice-skating can be formulated.

The typological analysis of osseous materials artefacts discovered at Negrileşti – „Curtea Şcolii” allowed us to: mention some benchmarks regarding the typology of osseous materials artefacts dated from Starčevo-Criş and Noua cultures from Southern Moldova; identify for the first time some household activities practiced in the site illustrated through specific artefacts related to osseous materials industry (case of red deer antler pieces), hides/vegetal and animal fibers manufacture etc.; use of bone spoons, specific for Starčevo-Criş culture. This is the first analysis of all the artefacts recovered from the inventory of a Starčevo-Criş hut that was entirely excavated.

The studied assemblage offers new typological, palaeo-technological and chrono-cultural markers important for a complex and extensive approach of Neolithic and Bronze Age manifestations from Southern part of Moldova.

96. Porț, com. Marca, jud. Sălaj

Punct: Corău

Cod sit: 141982.01

Autorizațiile de cercetare arheologică preventivă nr. 59/2012, 177/2012, 262/2012

Colectiv: Sanda Băcueţ Crişan – responsabil, Ioan Bejinariu, Dan Culic, Dan Băcueţ Crişan, Horea Pop (MJIA Zalău), Mihai Dunca

În campania anului 2012 au fost realizate un număr de 6 suprafeţe de cercetare amplasate în general în partea de N a sitului, zonă care va fi prima afectată de revărsarea de apă. Potrivit documentaţiei beneficiarului din cele 6 ha, cât însumează situl pe teritoriul judeţului Sălaj, vor fi afectate 2,14 ha, areal care necesită descărcare de sarcină arheologică. Din această suprafaţă o parte a fost afectată în anul 2004 prin excavarea unei gropi de scos pământ executată de beneficiar, astfel încât neafectată a rămas o suprafaţă de cca 1,7 ha.

În campania din anul 2012 au fost deschise 6 suprafeţe de cercetare după cum urmează: S18 de 65 x 5 m, S19 de 65 x 5 m, S20 de 65 x 6 m, S21 de 65 x 6 m , S22 de forma trapezoidală a avut dimesiunile de 51 x 26 x 54 x 8 m şi S23 de formă trapezoidală de 30 x 18 x 31 x 10 m.

Din punct de vedere stratigrafic au fost identificate 2 sau 3 niveluri de cultură, existând mici zone unde a fost identificat şi un nivel hallstattian.

În cadrul cercetărilor au fost cercetate un număr de 230 complexe dintre care 204 complexe neolitice. Alte 26 complexe de

https://biblioteca-digitala.ro

tip groapă, se pot atribui epocii fierului şi epocii romane. Descoperirile neolitice: din cele 204 de complexe neolitice, majoritatea gropi menajere sau gropi de scos lut, 22 au fost locuinţe de suprafaţă sau adâncite, 16 instalatii de foc, 6 morminte la care se adaugă alte 2 posibile (aglomerări de vase dar care în absenţa oaselor nu pot fi considerate cu siguranţă morminte), aglomerări de piatra etc

Poate cea mai interesanta situatie a fost înregistrată spre capătul vestic al secţiunilor S19, S20, S21 şi zona estică a suprafeţei S23. În acestă arie a fost înregistrată o posibila ravenă lată de aproximativ 15 m şi umplută mai târziu. In malul acestei ravene au fost identificate în S23, 10 instalatii de foc, săpate în malul sau pe fundul ravenei. Până in prezent nu putem vorbi cu certitudine despre utilitatea acestor complexe dat fiind faptul ca nu au fost identificate decât rare fragmente ceramice.

Dintre complexele cercetate amintim:

C10/2012- Mormânt de incineratie din S18/2012, careul 61-62/0-1, la -0,63 fund la -0,70. Nu s-a conturat groapa mormântului, urna fiind un vas fragmentar de tip strachină cu picior destul de grosieră. In strachină au fost depuse resturile cinerare acoperite cu urme slabe de substanţă roşie. Parţial urna era acoperită de o strachină de mai mici dimensiuni, deasemenea fragmentară.

C11/ 2012- mormânt de inhumatie identificat in S18/2012, m 2,8-3,3 la -0,75m adâncime. Majoritate pieselor din inventar au fost identificate la .0,90m. Nu a fost conturată o groapă ale mormântului. Au fost identificate doar urme slabe de craniu şi câtiva dinti. După amplasarea pieselor din inventar în raport cu resturile de craniu, este posibil ca acestea să fi fost pozitionate în zona pieptului. Au fost descoperite 7 vase întregibile, dintre care 5 pe nivelul de conturare. La ridicarea unui vas de tip cupă amplasat cu piciorul in sus, a fost identificat un vas de tip castron în care era depus ocru roşu şi un alt vas de tip pahar sau cupă fără picior de mici dimensiuni.

C180- Mormînt de inhumaţie distrus de C181(fundaţie de construcţie). Complexul a fost identificat în S22/2012, la -1,10 intr-o groapă de mari dimensiuni. S-au păstrat craniul şi fragmente de oase răspândite în gropa C180 şi în C181. Din inventar s-au mai păstrat 2 vase de mici dimensiuni. Posibila orientare S-N..

C31 - locuinţă de suprafaţă, cercetată în S18/2012, caroul 0-3. La -1,20 a fost identificata podeauade formă aproximativ patrulateră din lut galbui. La îndepartarea stratului de lut galben au apărut 2 fundaţii care se adânceau până la -1,76. Dimesiuni podea 3 m x 3,10 m

.C 138 – tăiata de C110, construcţie de mari dimensiuni conturată parţial in S22/2012. Contur la -0,70 fund la -2,10, -2,50, mai multe nivele de umplutură, multe lentile de cenuşă. Pe margine 2 gropi de stâlp. Din umplutură a fost recoltată numeroasă ceramica pictată de tip Lumea Nouă şi Suplac I. Dimensiuni 6,40 x 2,60 m

C149- groapă de formă circulară din S22/2012, contur la -0,80 m, la - 1,10 m a apărut o aglomerare de 6 vase: 3 cupe de mici dimensiuni, un vas tip barcă, o amforă de mici dimesiuni şi o strachină. C149 taiată de C149/1. Dimensiuni 0,90 x 0,90 m

C149/1- groapă de formă ovala cu o adâncire de forma circulară, contur la -1,00 m, fund la -1,20 , -1,50 m. La -1,40 mapar 3 vase dintre care 2 cupe de mari dimensiuni cu suprafeţe acoperite de bitum decorat şi un vas de mari dimensiuni pictat cu bitum. Dimensiuni groapă: la conturare 2,20 x 1,50 m, alveolarea circulară centrală 1,40 x 1,40 m.

Complexele identificate in ravenă

C216- cercetat în S23/2012, cuptor?. Complex de formă circulară cu o groapă de deservire, pereţi arşi la roşu, cu exceptia peretului cu zona de deservire. Tăiat de o groapă de stâlp C216/1. Contur la -1,40 m, vatra prost păstrată la -1,60 m, groapa de deservire fund la -1,90 m. Dimensiuni surprinse in săpătură de 1,80 x 0,80 m.

C218 din S23/2012, cuptor ?, formă circulară, contur la -1,60 m, marginile arse la roşu, vatra la -1,90, pe vatra au fost descoeprite numeroase gogoloaie de lut ars. Dimensiuni 1,50 x 1,30 m.

C219, cuptor ?, surprins parţial în săpătură, în S23/2012, dimensiuni de 1,20 x 0,40 m. Conturat la -1,80, vatra foarte bine arsă identificată la -2, 20 m.

C221 cercetat în S23, cuptor ?, de forma unei gropi ovale cu marginile arse la roşu, vatra prost păstrată, pe fund cărbune, contur la -2,10 m vatra la -2,50 m, complex tăiat de una din fundaţiile C220. C221 are un perete comun cu C221/1.

C221/1 aspect de groapă cu marginile arse la roşu, vatra la -2,25 m, se continuă în zona de E cu o alveolare. Parţial margiunile de E şiV nu sunt arse.

C223 din S23/2012, (cuptor?) aspect de groapă cu pereţi arşi la roşu, de formă ovală cu o alveolare spre E, contur la -1,70 m fund la -2,10 m. Pe fund urme de cărbune şi pământ ars la roşu.

C227- S23/ 2012. cuptor? Surprins foarte puţin în secţiune, contur la 1,60 m fund la 1,70 m.

C228 – C229 S23 /2012, complex compus din 2 zone de ardere cu un perete comun ars la roşu. Peretele este săpat în malul viroagei, în steril, fără urme de amenajare a peretelui, contur la 1,50 m în partea superioară, iar in viroaga la 2,20 m. C228 vatra la -2,50 m. C228 formă neregulată, dimensiuni de 1,60 x 1,60 m, cu o zonă de deservire spre S.

Complexul cu care are perete comun C226 are o zonă de alimentare spre N, dimensiuni de 1,80 x 1,20 m.

C229 cercetat în S23 /2012, cuptor???? De mici dimensiuni, perete ars la roşu, contur la 0,90 m, fund la 1,20 m, pe fund cărbune si cenuşă. Dimensiuni de 0,80 x 0,60 m.

În cele 6 suprafeţe deschise în anul 2012, au fost identificate şi cercetate un număr de 230 de complexe, morminte, locuinţe, gropi. Majoritatea complexelor aparţin celor 3 niveluri neolitice sesizate diferit pe traseul suprafeţelor deschise (214 complexe neolitice). Din complexe au fost recoltate numeroase vase întregi sau întregibile, vase miniaturale, statuete antropomorfe şi zoomorfe, linguri de lut, aproximativ 500 de dălţi din piatră, numeros material litic cioplit.

Bibliografie:

I. Bejinariu şi colab, Şantierul arheologic Porţ „Corău”, CCA 2004, p. 245-247.

Al. V. Matei şi colab, Şantierul arheologic Porţ “Corău”, CCA 2003, p. 246-248.

Sanda Bacueţ Crişan şi colab, Santierul arheologic Porţ ”Corău”, CCA 2011 p. 215-218

Sanda Bacueţ Crişan şi colab, Santierul arheologic Porţ ”Corău”, CCA 2012 , p.245-246

Abstract:

In the archaeological researches from 2012 were discovered 230 archaeological features, 22 neolithic dwellings, 8 graves (7 inhumatian graves and 1 cremation graves) and a high number of pits.

https://biblioteca-digitala.ro

97. Râşnov, jud. Braşov [Cumidava]

Punct: Grădişte, Erdenburg

Cod sit: 40376.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 175/2012

Colectiv: Liviu Petculescu – responsabil, Stelian Coşuleţ, Radu Ştefănescu, Ionel Bauman (MJI Braşov), Cristina Mitar (MCDR Deva), Darren Poltorak (Archaeotek Canada), Traian Dumbrăveanu (student UBB Cluj)

Campania din anul 2012 finanţată de Consiliul Judeţean Braşov s-a desfăşurat în perioada 1 iulie – 31 august şi a urmărit continuare cercetărilor începute în 2006 în zona barăcilor din praetentura sinistra a castrului Cumidava[1].

În această campanie au participat, pentru al treilea an consecutiv, un număr de 11 voluntari ai organizaţiei Archaeotek din Canada (Centre de Recherches et techniques Archéologiques), în baza contractului de colaborare încheiat între respectiva organizaţie şi Muzeul Judeţean de Istorie Braşov. Ca şi în campaniile precedente, voluntarii provenind din ţări diferite au fost coordonaţi de către lectorul universitar, arheolog, Darren Poltorak.

În acest an, ca şi in toate campaniile începând din 2006, s-a lucrat în suprafeţe cu dimensiunile standard de 6 x 4 m, despărţite de martori cu lăţimea de 1 m.

Voluntarii au lucrat, şi în această campanie, conform protocolului, într-un sector propriu, care a constat în cercetarea Sp.11. În această suprafaţă voluntarii au ajuns până la adânimea de circa 0,60 m, oprindu-se pe structura de pietre şi pietriş a drumului via principalis din cea de a doua fază constructivă a castrului. Dintre piesele descoperite menţionăm alături de o foaie de plumb,de dimesiuni considerabile reprezentând materie primă pentru producerea bronzului si 3 monede, printre care un denar de Domitian fleur de coin, provenind, în mod evident, dintr-un tezaur dispersat.

Colectivul românesc de cercetare a deschis 7 noi suprafeţe marcate Sp. - 34, - 44, 17, 18. 19, -11,- 11 bis, a continuat săparea Sp. – 45 şi – 55 şi a demontat martorii dintre Sp. 4 şi 14, 6 şi 7, 7 şi -7, 8 şi -8. Suprafeţele 17, 18 şi 19 au fost dispuse în continuarea vechilor suprafeţe spre via principalis, suprafeţele -11 şi - 11 bis au ajuns chiar la via principalis iar suprafeţele - 34, -44, au fost plasate în laterală faţă de vechile suprafeţe înspre via sagularis. Suprafaţa – 55, intersectând agger-ul, a fost săpată până la temelia zidului de incintă.

În suprafeţele Sp. 17, 18, 19 a fost dezvelită o parte din marginea dinspre vest a clădirii alungite cu un singur şir de camere a cărei funţionalitate precisă nu a putut fi incă identificată. În extremitatea sudică a Sp.17 şi cea nordică a Sp. 18 a fost surprinsă secţiunea oblică executată de N. Gudea. Camerele respective, de dimensiunile cunoscute din Sp. 16, 17, 18, intră in noile sectiuni cu 0,55 – 0,60 m plus temelia peretelui exterior din lemn, lată de 0,30 m. Dacă în Sp 17 intrările dinspre exterior in camere sunt de 0,35 şi 0,70 m spre capătul dinspre via principalis în Sp. 19, intrarea in clădire este de 1,90 m ceea ce marchează o schimbare a funcţionalităţii acestei din urmă camere. Tot în această din urmă suprafaţă, la exterior faţă de clădire, au fost surprinse urme ale prelucrării bronzului: creuzete şi bronz topit. În capătul de nord al Sp. 17, pe o distanţă de 2,10 m ,la – 0,30 m deci imediat sub pământul vegetal a aparut structură de pietre şi pietriş a unui drum paralel cu via principalis care împarte în două praetentura sinistra.

Suprafeţele – 11 şi – 11 bis au surprins capătul dinspre interiorul castrului al barăcii de lemn având două contubernii pe lăţime. Ultimele contubernii au fost suprapuse de via principalis din cea de-a doua fază constructivă a castrului. În această zonă stratul cu depuneri de locuire al baracii este mult mai subtire decât în capătul acesteia dinspre via sagularis.

În suprafeţele dispuse lateral faţă de vechile suprafeţe au fost descoperite temeliile ultimei barăci de lângă via sagularis. În Sp. – 45 la distanţă de 4,5 m de temelia de piatra a zidului de incintă din faza a doua a fost surprins un şanţ de fundaţie cu baza de pietriş care pare a reprezenta delimitarea aggerului.

În martorii desfiinţaţi s-a descoperit continuarea temeliilor barăcilor de lemn identificate în suprafeţele aferente săpate şi s-au recuperat piese de inventar printre care solzi de lorica, un vărf de suliţă, unul de săgeată cu trei aripioare, o margică albastră şi o bulla de bronz.

Materialul arheologic mobil descoperit în această campanie este deosebit de bogat. Astfel, pe lânga obiectele amintite, au apărut şi alte piese de echipament militar: vârf de bolţ, bilă de praştie, două fragmente de catarame rectangulare, aplică de centiron fragmentară, fragment de carabinieră de harnaşament, limbă de curea, pandantiv semilunar, aplică de curea în formă de migdală, fragment de aplică de harnaşament tăiată pentru a fi retopită şi reciclată. De asemenea sunt prezente şi fibule, una fiind emailată ca şi stilli. O serie de piese, bulla ce aparţinuse unui copil, ace de păr şi inel cu cheie feminine, dovedesc prezenţa în castru a civililor în secolul III. O piesă deosebită o reprezimtă o farfurie de sticlă din păcate fragmentară şi parţial calcinată decorată prin gravare cu reprezentarea lui Dionyssos. În această campanie au fost descoperite mai multe monede decât in toate cercetările de până acum, 44, dintre care 22 de denari într-un tezaur. Pentru prima dată au apărut şi geme, una nedecorată din nicolo şi una de carneol decorată cu stindarde, ce fusese montată într-un inel de aur.

Dintre materialele post romane se remarca o gura de teacă medievală.

În campania din 2013 se va continua cercetarea praeteturaei sinistra prin deschiderea unor noi suprafeţe înspre latura de NV a castrului urmărindu-se dezvelirea unor părţi din barăcile situate la V de săpăturile anterioare şi până la via sagularis.

Abstract:

The excavations in the praetentura sinistra of the Romanan auxiliary fort Cumidava (Râşnov), started in 2006 continued in 2012. In this season of excavations were dug 7 new areas of 6x4 m separated by one meter wide balks: Sp 17, 18 , 19, - 34, - 44, - 11, - 11 bis. Also continue the excavations of old areas – 45 and – 55 and of some of the balks between the areas. In the areas Sp 17, 18 and 19 was uncovered the foudation trench the western wall of the long building located in the eastern side of our researches. In the areas Sp – 11 and – 11 bis were discovered the contubernia of the southern end of the wooden barrack. The end of the barrack was superposed by the via principalis belonging to the second building period of the fort. In the areas Sp – 34, - 44 and - 45 were discovered rooms of the other barracks located between the wooden barrack already uncovered and via sagularis. The defensive wall of the second period fort was discovered in the area – 55.

In 2012 were discovered a lot of small finds among witch: 44 coins, 22 of them making a hoard of denarii, military equipment items – spear and arrow heads, a sling shot, two rectangular belt bronze belt buckels, one bronze belt plate, a crescent pendant, a harness loop – brooches, one of them enamelled, stilli and a number of civilian objects – a bulla, hair pins and a key ring. For the first time in our researches, we have found two stone gems – one undecorated made of nicolo and one decorated with military standards, from carnelian. Besides the Roman items, was found a medieval bronze sheath mouth.

[1] CCA 2007, p. 291 -292; CCA 2008, p. 256 – 257, pl. 56; CCA 2009, p. 185 – 186; CCA 2010, p. 109 -111; CCA 2011, p. 116 -117.

https://biblioteca-digitala.ro

98. Reșca, com. Dobrosloveni, jud. Olt [Romula]

Punct: Dispensarul uman, Şcoala generală, proprietatea Cîrstea Nicuşor

Cod sit: 126754.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 86/2012, 87/2012, 246/2012

Colectiv: Mircea Negru – responsabil (USH București), George Mihai (M Caracal)

Dispensarul uman

Punctul Dispensarul uman se află pe teritoriul sitului arheologic de la Reşca-Romula, la nord de drumul comunal 148.

În partea de nord a construcţiei existente a fost practicată secţiunea S 1, orientată E-V. Ea a avut lungimea de 6,00 m, lăţimea de 2,00 m şi adâncimea medie de 1,20 m.

Stratigrafia zonei cercetate a fost următoarea: 0-0,40 m: strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă (umplutură ce cuprinde moloz, cărămizi, ţigle etc.) care provine de la o contruirea Dispensarului uman din anul 1986; 0,40-0,65 m, strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă, nivelul vegetal acoperit de molozul de la construcţia contemporană; 0,65-1,00 m, strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă cu fragmente de materiale arheologice romane, nivel roman de cultură; 1,00-1,20 m, strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

Nu au fost identificate complexe arheologice, în schimb am constatat că zona a fost serios afectată de amenajări moderne. Pe întreaga suprafaţă a secţiunii, de la adâncimea de 0,65 m, până la adâncimea de 1,00 m au fost descoperite materiale romane în stratul de cultură. În partea superioară, de la 0,40 m la 0,65 m, ele se aflau în poziție secundară.

Materialul arheologic descoperit constă în fragmente de cărămizi, ţigle şi vase ceramice romane, dar și fragmente de vase ceramice din perioada modernă.

Epoca romană

Ceramica de provizii și transport este prezentă prin fragmente de amfore. Dintre acestea amintim un fragment de amforă de tip Kapitan II, din pastă nisipoasă de culoare cărămizie. Astfel de amfore sunt frecvente în întreg Imperiul Roman, fiind prezente în număr mare şi în Dacia, inclusiv la Romula.[1]

Ceramica pentru servitul mesei cuprinde vase din pastă fină, de culoare cărămizie sau cenuşie, cu nisip cernut și mica. Principalele forme identificate sunt oala şi strachina.

Dintre materialele descoperite menționăm un fragment dintr-o strachină cu corp hemispheric și buza verticală delimitată prin caneluri orizontale. Străchini asemănătoare au fost descoperite la Romula, Slăveni și Cioroiu Nou.[2] Ele au fost datate la Romula și Cioroiu Nou în a doua jumătate a secolului al II-lea, iar la Slăveni la inceputul secolului al III-lea.

Un alt fragment provine de la o strachină cu corp tronconic şi buza verticală. Străchini de acest tip au fost descoperit la Romula, Cioroiu Nou, Drobeta, Orlea, iar în sudul Dunării la Sirmium.[3] Vasele descoperite în Oltenia au fost datate în a doua jumătate a secolului al II-lea p.Chr., respectiv în intervalul dintre a doua jumătate a secolului I p.Chr. și până la sfârșitul secolului al III-lea p.Chr. în Pannonia Inferior.

Ceramica din pastă zgrunțuroasă de culoare cenușie cuprinde fragmente de oale și castroane.

În cadrul acestei categorii ceramice menționăm un fragment de castron cu tronconic, buza răsfrântă, fund plat. Acesta este specific mediului militar la Slăveni, Drobeta și Râșnov. La Slăveni acest tip de vase a fost descoperit în ultimul nivel din prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr.[4]

Ceramica din epoca modernă este prezentă printr-o serie de fragmente de oale din pastă nisipoasă de culoare cărămizie și străchini acoperite cu smalţ de culoare cărămizie la exterior.

Cercetările arheologice preventive în punctul Dispensarul uman s-au încheiat cu descoperirea de materiale arheologice ce pot fi datate în a doua jumătate a secolului II și prima jumătate a secolului III p.Chr., secolele XVIII-XIX și XX.

Scoala generală

Pentru cercetarea arheologică preventivă au fost practicate două secţiuni, denumite S1 şi S2, cu o suprafață totală de 36 mp. Secţiunea S1 avea lungimea de 6,00 m, lăţimea de 2,0 m. Adâncimea sa medie a fost de 1,10 m. Secţiunea S2 a avut lungimea de 12 m şi lăţimea de 2,00. Adâncimea medie a fost de 1,30 m, de la nivelul actual de călcare.

Stratigrafia a fost următoarea: 0-0,35 m – strat cenuşiu-negricios (vegetal); 0,35-0,85 m – strat cenuşiu-negricios cu fragmente de cărămizi şi ţigle romane (sec. II-III p.Chr.) – materiale aflate în pozitie secundară; 0,85-1,05 m – strat cenuşiu-negricios, nivel roman; 1,05-1,20 m – strat castaniu fără vestigii arheologice. Stratigrafia secțiunii S 2 a fost deranjată de o groapă de gunoi din perioada contemporană, care a afectat cea mai mare parte a secţiunii între metri 0 şi 10,50.

În cursul cercetărilor au fost descoperite materiale arheologice din epoca romană (fragmente de cărămizi, ţigle şi bucăți de pavaj ceramic, vase ceramice), respectiv fragmente de vase ceramice şi monede din epoca modernă.

Ceramica romană descoperită cuprinde fragmente de vase pentru bucătărie, vase pentru servitul mesei şi un fragment de opaiţ de tip Firmalampen, cu ștampila probabil FORTIS (4).

Ceramica pentru servitul mesei cuprinde fragmente de ulcioare, străchini și farfurii, din pastă fină de culoare cărămizie sau cenușie.

Unul dintre fragmentele de ulcioare are gât cilindric, buza verticală cu caneluri la exterior. El are analogii într-o serie de de situri arheologice din Dacia, Pannonia şi Moesia.[5] În Dacia el a fost datat la mijlocul și în a doua jumătate a secolului al II-lea p.Chr.

Un fragment provine de la o strachina bitronconică, cu umăr marcat cu o canelură și buza răsfrântă. Vasul are analogii la Slăveni, unde vase similare au fost datate în a doua jumătate a secolului al II-lea și la începutul secolului al III-lea p.Chr.[6]

Un alt fragment provine de la o farfurie cu corp arcuit, buza arcuită la exterior, baza inelară, care imită vasele terra sigillata de tip Curle 23 sau Ludowici Tb. Ea are analogii în Dacia de la sud de Carpați și în alte provincii dunărene.[7] Un vas similar descoperit la Locusteni, a fost datat în a doua jumătate a secolului al II-lea p.Chr. Protoptipul acestor vase se află în Pannonia Inferior, unde au fost datate în secolul I p.Chr.[8]

În fine, un fragment aparține unei străchini cu corp tronconic, cu umărul delimitat cu o dungă în relief și buza scurtă îngroşată la exterior. Vasul are analogii într-o serie de situri arheologice din Dacia de la sud de Carpați, respectiv în sudul Dunării la Sirmium.[9] Tipul de vas a fost datat în secolul al II-lea p.Chr. în Dacia de la sud de Carpați, iar în Pannonia Inferior între a doua jumătate a secolului I p.Chr. și sfârșitul secolului al III-lea p.Chr.

Vasele de bucătărie din pastă zgrunţuroasă de bucăţărie sunt mai puţin frecvente în cadrul materialului arheologic descoperit. În general au fost găsite fragmente de oale şi capace din această pastă.

Printre descoperiri se numără un capac, aproape întreg, cu

[1] Negru, Bădescu 2005.

[2] Popilian 1976, p. 123, tip XV.3, nr. 821

[3] Popilian 1976, p. 118-119, tip XIV.1, nr. 761; Brukner 1981, p. 181-182, pl. 73:47

[4] Popilian 1976, p. 124, tip. XVI.1, nr. 830.

[5] Popilian 1976, p. 96-97, tip V.2, nr. 452.

[6] Popilian 1976, p. 123, tip XV.3, nr. 826

[7] Popilian 1976, p. 125, tip XVI.6, nr. 862-864.

[8] Brukner 1981, p. 181-182, pl. 77:3.

[9] Popilian 1976, p. 118-120, tip XIV.1, nr. 761,762; Brukner 1981, p. 181-182, pl. 73:47.

https://biblioteca-digitala.ro

corp tronconic şi buton cilindric plin. Capacul este o formă comună a ceramicii romane din Dacia în secolele II-III p.Chr. și din Pannonia Inferior, unde au fost datate între a doua jumătate a secolului I p.Chr. și prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr.[10]

În timpul cercetărilor au mai fost descoperite o monedă medievală din secolele XV-XVI şi alte patru monede moderne indescifrabile.

În zona cercetată au fost constatate intervenţii târzii, din secolele XV-XVI, XVIII-XIX și XX, care au afectat situl în acest punct. Ele au fost încadrate cronologic prin monedele descoperite. Doar o mică parte din profilele secţiunilor practicate mai păstrează stratigrafia originală. Tipurile de vase ceramice descoperite, descoperite în situ se încadrează, în cea mai mare parte a lor, în secolul al II-lea p.Chr.

Proprietatea Cîrstea Nicușor

Obiectivul cercetărilor a fost recuperarea materialelor arheologice și informațiilor științifice pe o suprafață propusă pentru amenajarea unui garaj.

În acest scop pe suprafața de 19,5 mp, a fost practicată o secțiune. Secţiunea S1 avea lungimea de 4,00 m, lăţimea de 2,00 m. Adâmcimea sa medie a fost de 0,70 m.

Stratigrafia a fost următoarea: 0-0,15 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă, solul vegetal; 0,15-0,35 - strat de pământ de culoare cenuşiu-castanie, cu fragmente de vase ceramice, cărămizi și țigle romane; 0,35-0,45 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-castanie, cu fragmente de vase ceramice, cărămizi și țigle romane; 0,45-0,70 m - strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

Complexe arheologice

Groapa nr. 1

În partea de est a suprafeței a fost surprinsă o groapă (groapa nr. 1), care continua în afara suprafeței pentru care s-a solicitat eliberarea de sarcină arheologică. Groapa a fost surprinsă doar parțial, măsurând 1,60 m pe profilul estic și 1,40 m, pe cel sudic. Adâncimea sa maximă era de 1,48 m, de la nivelul actual al solului.

De asemenea, în jumătatea vestică a suprafeței cercetate a fost descoperită fundația unui zid, din epoca modernă.

În cursul cercetării gropii nr. 1, au fost descoperite materiale arheologice din a doua perioadă a epocii fierului, epoca romană (fragmente de cărămizi, ţigle, mortar, vase ceramice), respectiv fragmente de vase ceramice şi monede din epoca modernă.

Ceramica descoperită cuprinde fragmente de vase pentru servitul mesei. Între fragmentele de vase descoperite, unul provine de la o cană cu buza oblică, cu trei caneluri la exterior. Vasul are analogii la Romula, unde a fost datat în secolul al II-lea p.Chr.[11]

Un alt un alt fragment provine de la o farfurie cu corp tronconic, buza răsfrântă aproape orizontal, cu caneluri. El este similar cu un vas descoperit la Slăveni, datat în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr.[12]

În fine, un alt fragment provine de la o cupă cu corpul tornconic și buza în prelungirea peretelui, cu două caneluri la exterior. Cupa are analogii în provinciile romane de la Dunărea de Mijloc și de Jos.[13] Un pahar similar descoperit la Vîrtop, a fost datat cu monedă de la Gordian III.[14]

Fundația zidului din epoca modernă a fost realizată din fragmente de cărămizi romane, multe dintre ele puse pe cant. Zidul a fost surprins de la adâncimea de 0,20 m, iar baza sa se afla la -0,35 m de la nivelul actual al solului.

Groapa nr. 1 poate fi datată la sfârșitul secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului III p.Chr. Fundațiile zidului surprins în cursul cercetărilor, au fost încadrate în secolele XVIII-XIX, judecând după stratigrafie și tehnica de construcție specifică epocii moderne.

Bibliografie:

Negru, Mircea, Bădescu, Alexandru, Avram, Romeo, Amphorae of Kapitan II type în Roman Dacia, Rei Cretaria Romanae Fautorum 38/2003, p. 209-215, Agindon/Bonn, DR. RUDOLF HABELT GmbH • Verlag

Gheorghe Popilian, Ceramica romană din Oltenia, Craiova, 1976.

Olga Brukner, Rimska keramika u Jugosloven delu provincje Dolnje Pannonije, Beograd, 1981.

Abstract:

In the 2012, at Romula were done a number of three preventive archaeological excavations. Even, there was found only one pit of Roman Period, there were found many pottery fragments of Roman pottery in cultural level of in secondary position. The main shape of table as bowls, amphorae, dishes are common to Middle and Lower Danubian Provinces. Also the shapes of kitchen ware, pots and lids, are common. We mention here and a Firmalampen with FORTIS stamp. Also, there were found a coin from 15th-16 centuries, a remains of a brick wall foundation and some Modern artifacts, dated to 18th -19th century AD.

99. Sântimbru, com. Sântimbru, jud. Harghita

Punct: Capela Margit-kapolna

Cod sit: 85742.03

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 195/2012

Colectiv: Botár István - responsabil (MSC Miercurea Ciuc)

Capela dedicată Sf. Margareta se află la sud-vest de satul medieval Sântimbru, în extravilan, la cca. 500 de m de aşezare, pe malul stâng a pârâului Vermed, lângă un drum forestier. În secolele anterioare drumul a avut o importanţă mult mai mare făcând posibilă legătura dintre cei doi versanți ai munţilor Harghita dintre Sântimbru şi Herculian (Magyarhermány), între scaunele Csik şi Sepsi/Bacon. Capela are un plan simplu: cor poligonal fără contraforturi şi navă cu lăţime identică (lungime 15 m, lăţime 6,7 m). Planul lung al acestea, cât şi axa neregulată a zidurilor longitudinale sugerează o prelungire a edificiului. Corul are două ferestre înguste, aparent medievale, iar intrarea se face pe partea vestică printr-o uşă în stilul goticului târziu. În jurul capelei se văd urme a unor morminte probabil premoderne.

Capela a fost datată iniţial de literatura de specialitate în secolul al XVII-lea,[1] datare care a fost modificată la începutul secolului al XIV-lea după descoperirea unei picturi murale în tehnica fresco pe peretele nordic, interior a navei. Cele două episoade de Vir Dolorum sau Imago Pietatis, respectiv Annuntiatio sunt pictate pe o suprafaţă de 3,78 x 2,00 m în stil italo-bizantin[2] şi au analogii bune în Transilvania la Vinţu de Sus (mai nou Unirea) şi Sântămăria-Orlea, aceasta din urmă fiind datată prin inscripţie la 1311.[3] Capela a avut şi un altar cu aripi din secolul al XVI-lea, care s-a pierdut în anii 50.[4]

În cursul întocmirii planului de restaurare a capelei de către arh. Tövissi Zsolt (ATR Line SRL.) a fost executată o cercetare de

[10] Popilian 1976, p. 127-128, tip XIX.2, nr. 918. Brukner 1981, p. 184, pl. 129:10.

[11] Popilian 1976, p. 94, tipul 1, nr. 411.

[12] Popilian 1976, p. 124, tipul 6, nr. 858.

[13] Popilian 1976, p. 112, tipul 7, nr. 738; Brukner 1981, p. 180, pl. 58:13.

[14] Popilian 1976, p. 112

[1] Orban 1869, Léstyán 2000. 252-253.

[2] Szabó 2009.

[3] Jékely – Kiss 2008. 50-59.

[4] Lángi – Mihály 2004. 25-26.

https://biblioteca-digitala.ro

parament de către istoricul de artă Fehér János în primăvara anului 2012. Fehér a descoperit că la est de picturi există o diferenţă între textura şi mortarul zidului. Sanctuarul şi partea vestică a navei nu sunt deci contemporane. Zidul care poartă frescele are un mortar brun-gălbui, în timp ce mortarul sanctuarului are un mortar gri cu mult var. Acesta a fost găsit şi în jurul porţii vestice, pietrele uşii fiind deci amplasate ulterior aici, odată cu construcţia sanctuarului. În lumina datelor de mai sus sarcina noastră a fost colectarea datelor privind planul original a edificiului.

Cercetarea arheologică a fost planificat ca să aibă un impact cât mai mic posibil, ca suprafeţele nedaranjate să fie rezervate viitorului. Astfel a fost deschisă o singură secţiune, cu mărimea de cca. 5 x 2 m, pe partea sudică, centrală a capelei. Locaţia acesteia a fost aleasă pe baza neregularităţilor zidului sudic respectiv pe baza rezultatelor şi locului cercetării de parament executate de Fehér. Scopul cercetării a fost identificarea fundaţiilor demolate şi reconstrucţia planului original, prin identificarea zidurilor de navă şi sanctuar.

Este important faptul că sub straturile relativ moderne nu a fost identificat stratul de moloz al demolării şi nici nivelele de călcare anterioare. Presupunem că o dată, anterior cu amplasarea podelei de lemn în epoca modernă, întreaga capelă a fost curăţată de molozul din interior. Doar câteva gropi de pari au conservat molozul sanctuarului original demolat. Din acestea am cules fragmente de tencuială acoperite cu picturi policrome. Suntem siguri deci, că sanctuarul anterior a fost şi el ornamentat cu picturi murale.

Fundaţia veche apărută sub umplutura podelii noi a fost realizată din pietre rotunde, de râu, foarte probabil din pârâul de lângă capelă. Deşi fundaţia a fost grav deranjată atât cu ocazia construcţiei sanctuarului actual, cât şi ulterior cu amenajările repetate legate de podelele noi, planul original poate fi reconstruit cu mare certitudine. Este vorba despre un sanctuar semicircular, care a fost separat de nava contemporană printr-un arc de triumf accentuat. Dimensiunile interioare ale navei originale sunt: lăţime 4,6 m, lungime 6,3 m, iar sanctuarul a avut o lăţime de cca. 3,5 m şi o lungime de 3,3 m (împreună cu arcul de triumf).

Prin identificarea unui sanctuar anterior demolat şi prin clarificarea dimensiunilor originale ale navei cercetarea arheologică a dovedit fără dubii existenţa unei perioade anterioare presupusă deja de cercetarea paramentului. Săpătura în sine, în lipsa elementelor de datare, nu a furnizat date privind cronologia primei perioade. La Sântimbru însă avem argumente puternice pentru lărgirea acestei clasificări, şi anume datarea frescelor. Acestea sunt datate unanim de specialişti în prima jumătate a secolului al XIV-lea.[5] Posibilitatea ca o capelă anterioară romanică ar fi fost decorată în secolul al XIV-lea poate fi exclusă datorită faptului că tencuiala ce poarta fresca respectivă este prima tencuială a capelei.[6]

Prima fază a capelei poate fi datată în primele decenii a secolului al XIV-lea şi putem afirma că cronologia ante quem a sanctuarelor semicirculare nu poate fi aşezată în secolul al XIII-lea, ci astfel de planuri pot apărea şi în secolul următor.

Existenţa capelei de secol XIV are şi alte consecinţe istorice asupra istoriei satului. Sântimbru şi parohul din localitate nu apare în lista dijmelor papale din 1333-1334, unde, între alte parohii ardelene majoritatea parohiilor din Ciuc au fost enumerate. Faptul însă că pe teritoriul ei a existat o capelă, în jurul căreia, potrivit rezultatelor negative a perieghezelor repetate nu a fost vreo aşezare, deci nu a funcţionat niciodată ca biserică adevărată, sugerează faptul că biserica parohială contemporană trebuie căutată în interiorul bisericii actuale.

În acelaşi timp localizarea capelei dovedeşte existenţa şi utilizarea drumului, deci legăturile directe dinte Ciuc şi Herculian (bazinul Baraoltului).

Propunem ca planul original a capelei să fie marcat şi pe podeaua nouă ce urmează să fie amplasată în viitor. Anterior acestor lucrări ar fi necesar să se verifice printr-un sondaj dacă în interiorul capelei sunt sau nu morminte medievale.

Bibliografie:

JÉKELY Zsombor – KISS Loránd, 2008, *Középkori falképek Erdélyben. Értékmentés a Teleki László Alapítvány támogatásával.* Szerk.: Kollár Tibor, Budapest.
LÁNGI József - MIHÁLY Ferenc, 2004, *Erdélyi falképek és festett faberendezések 2. Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási* Központ Budapest.
LÉSTYÁN Ferenc, 1996, Megszentelt kövek I-II. Kolozsvár
ORBÁN Balázs, 1869, A székelyföld leírása. II. Csík-szék. Pest
SZABÓ Tekla, 2009, Az erdélyi italobizánci falképek ikonográfiai sajátosságai. A két leggyakoribb jelenet: az Angyali üdvözlet és Krisztus keresztrefeszítése. IN: Colligite fragmenta! Örökségvédelem Erdélyben. ELTE – Budapest 2009. Szerk.: N. Kis Tímea. 209-320.

Abstract:

The Saint Margareth-chapel is located in Harghita-county, 500 m south from the village Sântimbru. The building is known from its frescos dated to the early 14th century. The lonely chapel has a polygonal sanctuary and a ship with the same width (dimensions: 15x6,7 m). The current research revealed that originally the sanctuary was semicircular, so the interior size of the nave were 6,3x4,6 m, while the sanctuary was 3,5x3,3 m.

100. Sibiu, jud. Sibiu

Punct: Poarta Ocnei, str. Zidului şi str. Croitorilor

Cod sit: 143469.02

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 79/2012, 279/2012

Colectiv: Petre Beşliu Munteanu (MN Brukenthal)

Poarta Ocnei

Poarta Ocnei (Burgerthor) este denumirea unuia din turnurile care împreună cu Poarta Cisnădiei (Heltauerthor), Poarta Elisabeta (Elisabethor), Poarta Joagărului (Sagthor) protejau şi controlau accesul în incinta fortificată a oraşului medieval Hermannstadt (Sibiu). Actuala strada a Ocnei (Burgergasse) a fost modernizată în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Ca şi gravă consecinţă, turnul de poartă a fost demolat.

Strada Ocnei, o arteră intens circulată, a beneficiat de dese lucrări de reabilitare în ultimii ani (1998, 2010, 2011), de fiecare dată substrucţiile fortificaţiei medievale suferind distrugeri.

Fortificaţiile oraşului medieval Hermannstadt (Sibiu) fac parte deseori din tematica unor studii de sinteză sau monografice. Un ultim exemplu este cartea despre oraşele medievale ale Transilvaniei, unde Sibiului îi este rezervat un capitol[1] Cu toate că în ultimul timp au fost efectuate cercetări arheologice repetate şi intensive ale porţilor oraşului, studiul de sinteză nu a fost încă o preocupare serioasă.

[5] Vezi notele 3-5.

[6] Mulţumesc şi pe această cale restauratorului Kiss Lorand pentru ajutorul şi informaţiile primite.

[1] Irina Bâldescu, T*ransilvania medievală: topografie şi normele juridice ale cetăţilor Sibiu, Bistriţa, Braşov, Cluj,* Bucureşti, 2012, p. 125-140.

https://biblioteca-digitala.ro

Zona din strada Ocnei adăpostind în subsol ruinele Porţii Ocnei a fost superficial cercetată arheologic în 1998, cu ocazia reabilitării străzii. Coborârea nivelului de călcare a permis atunci evidenţieri planimetrice de suprafaţă.

În 2010 noi săpături mecanice de înlocuire a magistralei de gaz metan au distrus o latură a turnului, făcând în compensaţie posibilă cercetarea în adâncime şi parţială a sitului arheologic.

Săpătura de adâncime din 2012 (introducerea conductei de apă) a avut traseul pe direcţia laturii pandante (nordice) a tunului de poartă, numai parţial afectat de săpăturile din 1998.

În funcţie de obiectivele celor patru contracte de asistenţă şi cercetare preventivă din 2012 am redactat patru rapoarte pentru beneficiari. Prezentul raport cuprinde o sinteză a cercetării preventive (de salvare), cu informaţii arheologice referitoare la segmentul zidului de apărare din zona Porţii Ocnei (Burgerthor), la amenajările din exteriorul ei şi la segmentul de zid pe strada Croitorilor, în zona Porţii Joagărului (Sagthor).

Condiţiile de şantier nu mi-au permis decât lărgirea manuală a săpăturii mecanice în zona Porţii Ocnei (mai ales că acolo au apărut structuri din lemn) şi cercetarea în situaţii dificile, sub conducta magistrală de apă montată în prealabil, a zidurilor deja afectate de săpătura mecanică. În zona Porţii Ocnei au fost inventariate arheologic urmele mai multor amenajări medievale şi premodene. Materialul arheologic a fost consistent şi relevant.

Urmele unor amenajări din lemn

Împletitură de nuiele şi sistem de consolidare a terenului. Un sistem de stâlpi bătuţi adânc în nisip şi urmele unui gard din împletitură de crengi au fost descoperite prin săpătură manuală la nord de fundaţia Porţii Ocnei.

Urmele gardului din nuiele împletite au apărut la nord de fundaţia porţii. El a fost susţinut de un sistem de stâlpi din care am recuperat arheologic doar unul, de mici dimensiuni.

Împletitura s-a păstrat, fireşte fragmentar, pe o înălţime de 35 - 40 cm şi o lungime nesemnificativă. În faza finală, gardul a marcat toată deschiderea porţii. Aflat sub nivelul fundaţiei turnului, gardul este cea mai veche amenajare din lemn de pe acel loc, acoperit ulterior de nisipul vineţiu.

Superior stratigrafic şi mai depărtat de fundaţia turnului este un sistem de stâlpi adânc înfipţi în pământ. La 2 m de fundaţia turnului de poarta s-a aflat primul stâlp cu diametrul de 0,20 m. Distanţa de 0,90 m îl despărţea de alţi doi ţăruşi aflaţi pe acelaşi aliniament, înfipţi superficial în pământ. Alţi doi stâlpi cu diametrul de 0,20 m se aflau mai la nord. Stâlpii înfipţi vertical în pământ până la adâncimea de 2 m, aflaţi împreună cu loazbe, au marcat o suprafaţă bine delimitată la sud şi est de 3,50 x 3,30 m.

În terenul cu stâlpi s-a depus materie organică (paie, resturi de lemn, oase de animale, fragmente de piele) şi mâl. Materialul ceramic şi piesele din metal recuperate din umplutură sunt numeroase şi variate comparativ cu alte săpături din oraş.

Piloţii de susţinere ai zidului de protecţie, recuperaţi în săpătura arheologică au lungimea de 0,60 – 0,80 m. Unii au vârful ascuţit şi feţele cioplite. Ei au format o reţea densă de sprijin a masivului zid de apărare.

Canal din lemn. Peretele unui canal din lemn păstrat pe înălţimea de 0,30 m a apărut în profilul şanţului săpat mecanic la 1,50 m sud de canalul din beton. Ambele amenajări, medievală şi modernă, au avut acelaşi rol: drenarea unui braţ al Cibinului.

Urmele vechiului pod din lemn peste braţul Cibinului. Din vechiul pod s-a păstrat în poziţie secundară un lemn cu lungimea de 68 cm, în secţiune pătrată cu laturile de 17 cm şi cu o gaură de 8,5 cm; alţi stâlpi din lemn surprinşi in situ sau răscoliţi de săpături mai vechi par a fi făcut parte tot din structura podului din lemn.

Amenajare din lemn pentru protejarea malurilor (?) a apărut la 18 m de fundaţia turnului, spre nord. Gardul din nuiele sau peretele din scânduri a fost susţinut de un grup de patru stâlpi (16 x 12 cm; 20 x 20 cm; 12 x 10 cm; 12 x 10 cm) aşezaţi în nisip într-o singură groapă din care am recuperat fragmente de cărămizi şi o bară din fier.

Structuri de zidărie

Turnul Porţii Ocnei. Cercetarea părţii estice a turnului de poartă a relevat câteva caracteristici. Zidul de închidere spre nord are lăţimea de 2 m şi lasă spre sud o incintă cu lungimea de patru metri. Spaţiul se termină cu un segment de zid, probabil baza unui arc de boltă. În continuare, spaţiul interior al turnului se îngustează cu o nouă travee de mărime asemănătoare cu prima. Zidăria de legătură între turnul de poartă şi zidul de incintă a fost distrusă de un şanţ modern.

Cercetarea arheologică a permis observaţii de detaliu. Substrucţia Turnului Porţii Ocnei a fost aşezată pe o zidărie înaltă de 0,40 m formată din bolovani uriaşi. Retragerea segmentului superior înalt de 0,20 m este cu 0,10 m. Următorul segment superior de zidărie are înălţimea de 0,50 m şi urmează după o nouă retragere de 0,25 - 0,30 m. Straturile format din aluviuni s-au ridicat până la acest nivel. Urmele unui strat de construcţie preced îngroşarea zidului cu 6 - 10 cm.

Zwingerul este un zid cu fundaţia lată de 1,60 m, construită din pietre de râu împreună cu cărămizi; elevaţia este numai din cărmizi. Zidul zwingerului a fost legat de cel al turnului de poartă cu o structură din cărămizi în forma de V, capetele adosând-se la zidăria de bază.

Distrugerea zidului zwingerului de către constructori a permis să vedem modalitatea de amenajare. Piloţii care susţin talpa fundaţiei au înălţimea de 0,60 - 0,80 m şi sunt dispuşi unul lângă altul, într-o singură groapă. Ei sunt mai groşi decât cei ai substrucţiei; la marginea amenajării am găsit un ţăruş posibil folosit pentru trasarea şanţului pentru piloţi.

Stâlpii din zidărie mixtă ai podului peste braţul Cibinului au fost parţial distruşi de săpăturile mecanice anterioare.

Canalul din beton a fost amenajat în preajma anului 1900.

Strada Zidului și strada Croitorilor

Reabilitarea străzii Zidului ne-a permis în anul 2012 să dezvelim în suprafaţă segmente ale zidului de incintă protejat de Poarta Ocnei şi ale unor amenajări legate structural şi funcţional de el.

Poartă secundară. Un acces prin zidul de incintă a fost identificată în faţa magazinului Gama. Pragul intrării a fost intersectat de o conductă din lemn adâncită cu 1,30 m faţă de nivelul actual de călcare.

Intrarea avea o lăţime de 3 m. Structura de zidărie a pragului era lată de 1,20 m. La marginea intrării vizibilă în săpătură a fost montat un picior de zidărie, baza a arcelor de zidărie, adâncit cu 30 m, cu rolul de sprijin a cămăşuirii interioare a zidului de incintă. În masa de zidărie se vede orificiul de fixare a stâlpului porţii. Pandantul „piciorului de zidărie" este un bolovan uriaş.

În elevaţie s-a păstrat marginea laterală a porţii pe o înălţime de 80 cm. Evoluţia incintei a fost marcată în partea finală de un incendiu.

Lăţimea fundaţiei segmentului de zid în zona porţii secundare este de 1,70 m, dimensiune măsurată la -1,20 m faţă de nivelul actual de călcare, iar cărămizile folosite la construcţie au grosimea de 6 cm.

Turn şi zid de incintă (?). Segmentul de zidărie din faţa curţii imobilului cu numărul 7 ce adăposteşte magazinul Gama şi clădirii Liceului Independenţa a fost urmărit pe o lungime de aproximativ 20 m. În elevaţie se vede spre exterior zidărie mixtă, iar spre interior zid din piatră. Zidul s-a păstrat în unele locuri în elevaţie până la 0,30-0,40 m faţă de nivelul medieval. Talpa zidului, la -2,20 m este formată din pietre colţuroase aşezate pe nisipul natural, suprapuse de două

https://biblioteca-digitala.ro

rânduri de pietre fasonate, toate legate cu mortar. Deasupra lor se păstrează stratul de construcţie.

Prin săpăturile mecanice actuale şi anterioare el a fost distrus în alte locuri. Presupusul turn din faţa magazinului Gama avea o latură de 9,50 m, ruptă de un canal din beton modern. Latura de închidere a turnului se lega de zidul de incintă prin două segmente de zid late de 2,80 m.

Zidul de incintă intersectat pe strada Croitorilor are o structură comună: la interior o cămaşă de zidărie din cărămizi, lată de 0,50 m, formată din arce sprijinite pe baze de 0,80 x 0,30 m.

Zidul de incintă prezintă un miez din piatră cu lăţimea de 1,30 m. De el a fost adosată structura din cărămizi surprinsă de săpătura arheologică, probabil baza rampei scărilor de acces cu lungimea zidului de 1,40 m şi adâncimea de 0,40 m. De la -1,10 m faţă de nivelul actual al trotuarului, zidul de incintă are fundaţia din piatră.

Stratigrafia casetei arheologice arată un nivel de construcţie (strat compact de var cu fragmente mici de cărămizi) la -1,20 - 1,25 m. Deasupra lui sunt nivele de reparaţii. Cel inferior are urme de incendiere. Sub nivelul de construcţie sunt depuneri de pământ brun-mâlos cu rare urme de var şi nisip cu pietriş la -1,40 m -1,60 m. În stratul de pământ nisipos se văd pietre pe care stă talpa zidului de incintă.

Coroborând informaţiile arheologice din 2010 şi 2012 cu detaliile planurilor istorice privind Poarta Ocnei ajungem la concluzii ferme asupra succesiunii în timp a amenajărilor din lemn şi material durabil.

Anterior construcţiei Porţii Ocnei este gardul din lemn mai degrabă cu rol de consolidare a terenului decât de împrejmuire. El a fost evidenţiat de săpătura din anul 2010 în faţa laturii de vest a tunului de poartă.

Din săpătura din 2012 a rezultat o succesiune a amenajărilor din lemn. Presupunem doar că stâlpii înfipţi 2 m în nisip consolidau împreună cu legîtura dintre ei terenul mlăştinos. Artera principală de intrare în oraş era însă prin poarta Saag (Joagărului), anterior construită Porţii Ocnei.

După amenajarea turnului de poartă, locul a fost desecat devenind groapă pentru obiecte din fier, resturi de vase din lut şi bucăţi din piele. Apa care băltea în locul cu gardurile de protecţie a fost drenată şi dirijată mai spre nord-vest, acolo unde a fost amenajat un pod din lemn. După construirea zidului exterior turnului de poartă, podul din lemn a fost înlocuit cu unul din zid.

Pârâul care venea dinspre Oraşul de Sus a fost canalizat la trecerea pe sub un turn de incintă învecinat (azi strada Zidului), dezvelit parţial de săpăturile mecanice şi arheologice din anul 2010 şi mai ales din 2012. Canalul cu boltă din cărămizi este de dimensiunile celor dezvelite în partea de sus a oraşului.

Materialul arheologic, raporturile stratigrafice şi informaţiile istorice concurează la datarea construirii turnului de poarta în secolul al XV-lea. El se compunea dintr-un nucleu cu planul de 4 x 4 m, prevăzut cu boltă, îngustat şi extins spre interiorul oraşului.

Amenajarea exterioară (zwinger ?) proteja împreună cu turnul exterior poarta de acces. Forma în unghi recompusă arheologic (laturile scurte sunt din cărămizi, cu fundaţie superficială) este atipică pentru o barbacană. Pe de altă parte, un zwinger apare doar în unele planuri istorice. Spre deosebire de zidurile incintei, inclusiv turnul de poartă, fundaţia noii zidării a fost aşezată în acelaşi teren instabil, pe piloni.

Cel mai de vest aliniament de stâlpi afectaţi de săpătura mecanică sunt urmele unei amenajări premoderne şi se datorează, probabil, nevoii de consolidare a terenului

Traseul zidului de incintă de pe terasa inferioară a Cibinului a fost evidenţiat în 2010 şi 2012, în mai multe locuri observând aceeaşi structură în grosime, complicată dar eficientă: un miez de piatră cu o cămaşă din cărămidă în exterior şi un sistem de sprijinire format din arce din cărămizi în interior. Nu am văzut diferenţe stratigrafice între cele trei structuri ale zidului aşa cum apar la segmentele de pe terasa de sus. Aşezarea zidului pe un teren mâlos, instabil, a presupus o tehnică specifică. Solul impropriu denumit “de fundare” a fost consolidat cu o masă neomogenă de zidărie din piatră, postament pentru zidul îngrijit construit. Terenul de construcţie fusese anterior drenat, ajungându-se la solul nisipos din albia majoră a Cibinului. După ridicarea fundaţiei zidului, mlaştina (solul mlăştinos conţinea fire de pir) a revenit la locul ei şi a acoperit partea de jos a construcţiei. Pentru a face faţă condiţiilor terenului instabil şi unor aşteptate atacuri cu maşinării de spart, zidurile au avut o grosime consistentă: 1,70 - 1,80 m curtinele; cu mult mai mult turnurile: 2,50 m la turnul de incintă de pe strada Zidului şi 2 m la Turnul Ocnei.

Este firesc ca ridicările topografice deja efectuate să stea la baza marcării în asfalt a planului Porţii Ocnei, iar administraţia oraşului să dea o importanţă asemănătoare celei arătate de noi moştenirii istorice a părţii de jos a oraşului medieval.

Vezi Anexa 8

Abstract:

Rescue archaeological excavations took place in Sibiu, Zidului, Ocnei and Croitorilor Street, all around the medieval precinct. I can see the details of the wall construction due to the moor soil: first time the foundation (wall structure) sat down on the stone structure; secondly, in the 15.th century the foundation sat down on the wood pillars.

In front of the Ocnei tower I uncovered some wood structure: first of all, a simple fence and after that a pillar system to consolidate the marchy soil. In that place, after the building of a wall the Ocnei tower protection, garbage were deposited: spurs, knives, nails, leather, ceramic fragments

101. Suplacu de Barcău, com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor

Punct: Corău

Cod sit: 31271.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 260/2012

Colectiv: Gruia Traian Fazecaş –responsabil (MTC Oradea), Florin Gogâltan (IAIA Cluj), Ana Lucreţia Ignat, Marian Adrian Lie, Cristina Elena Cordoş (APPAT), Cristian Ioan Popa (Univ. Alba Iulia), Dan Ştefan (FIB), Raluca Burlacu-Timofte, Alexandra Floarea, Paul Ioan Petric, Zsolt Portik, Mihaela Savu (UBB Cluj), Danielle Boullet (Western Washington University), Jimmy Eeckhout (University of Gent), Maya Khadro Lowy (New York University), David Paul (University of Leicester)

Situl arheologic neolitic din punctul „Corău”, com. Suplacu de Barcău este amplasat într-o zonă inundabilă, situată în lunca râului Barcău. Cercetările arheologice preventive în această zonă urmate de o descărcare de sarcină arheologică au fost determinate de începerea unor lucrări de construcţie a unui baraj pe cursul mijlociu a râului Barcău. Drept urmare, zona supusă investigării arheologice este de 27,71 ha.

Cercetările arheologice în cadrul acestui sit au debutat în anul 1973, sub conducerea D. Ignat, fiind continuate până în anul 1992. Aceste cercetări au fost reluate în perioada 2002-2011 sub conducerea lui G. Fazecaş prin deschiderea unor secţiuni efectuate cu scopul de a surprinde eventuale limite ale sitului precum şi

https://biblioteca-digitala.ro

stratigrafia generală a acestuia. Din cauza faptului că zona supusă cercetării arheologice este extrem de întinsă, aceste investigaţii au reuşit să surprindă doar o mică parte din arealul ocupat de situl neolitic.

Drept urmare, începând cu luna august a anului 2012, cercetările arheologice de natură preventivă din punctul ,,Corău", com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor, sunt continuate prin modificarea parţială a strategiei de cercetare abordată în anii precedenţi. În aceasta direcţie accentul a fost pus de această dată pe adoptarea în faza iniţială a unor metode de cercetare non-intruzive. Astfel, efectuarea unor prospecţii geomagnetice pe aproximativ 11 ha din suprafaţa care este supusă cercetării a avut drept scop formarea unei imagini de ansamblu asupra amplasării obiectivelor arheologice din interiorul sit-ului discutat. De asemenea, această metodă de cercetare se înscrie într-o serie de metode moderne, corecte şi nedistructive de cercetare arheologică şi este perfect adaptabilă situaţiei arheologice din teren.

În această direcţie, lucrările s-au desfăşurat în interiorul sit-ului Suplacu de Barcău -„Corău", în perioada 22 aug. 2012-22 oct. 2012. În urma primelor rezultate ale scanării geomagnetice efectuate pe un grid de 1600 mp (L 10) dispus în zona de ESE a suprafeţei care urmează a fi supusă cercetării, au fost surprinse o serie de amenajări/structuri cu posibil potenţial arheologic. Pentru o mai bună corelare a rezultatelor geomagnetice cu realitatea arheologică din teren şi a verificării într-o oarecare măsură a rezultatelor de pe harta geomagnetică, am procedat în perioada 27 aug.-22 sept. 2012 la verificarea prin investigaţii arheologice a suprafeţei care corespunde primului grid scanat magnetometric. În interiorul acestei suprafeţe (40 x 40 m) am surprins imediat sub nivelul vegetal, un număr de şapte complexe arheologice, notate cu Cx. 01-Cx. 07.

Referitor la rezultatele scanării geomagnetice în interiorul celorlalte griduri dispuse pe aproximativ 39% din suprafaţa supusă investigării rezultatele sunt remarcabile. stfel se observă o concentrare masivă a unor structuri/amenjări pe malul drept al fostului curs al Barcăului, situat la aproximativ 300 m de limita de judeţ. De asemenea, astfel de structuri/amenajări pot fi observate şi în zona actualului curs al Barcăului (grid-urile D3-D8, E3-E9, F2-F9, G2-G6, H5).

În acelaşi timp, cu scopul a verifica stratigrafia generală a sit-ului pe direcţia SE-NV, de a surprinde eventuale niveluri de depuneri succesive precum şi de a încadra materialul arheologic în posibile secvenţe cronologice am prelungit înspre NV secţiunea magistrală a D. Ignat (S VII).

Luând în considerare aceste argumente precum şi acurateţea rezultatelor geomagnetice, în perioada următoare, ca şi strategie de cercetare, am decapat patru suprafeţe de aproximativ 15 m x 50 m în zona aflată în partea de sud a fostului curs al Barcăului, zonă corespunzătoare grid-urilor I 08, I 09, J 08, J 09, K 08, K 09. Aceste suprafeţe decapate au fost realizate în zone în care a fost surprinsă geomagnetic o densitate mai mare de complexe arheologice, cu scopul de a efectua o săpătură arheologică eficientă şi de a avea o corelare perfectă a rezultatelor geomagnetice cu cele din teren.

Prin urmare, prima suprafaţă decapată mecanic este SI/2012 (13 x 50 m), situată în partea estică a S VII, corespunzătoare grid-urilor J 08 şi J 09. În interiorul acestei suprafeţe am surprins un număr de aproximativ 60 de complexe arheologice (o parte dintre ele fiind surprinse de noi şi în momentul prelungirii S VII), dintre care doar 53 au fost cercetate (printre care şi un mormânt de inhumaţie-M 1). Pe parcursul cercetării integrale a acestora am surprins o serie de întretăieri stratigrafice care ne-au permis separarea materialului arheologic în cel puţin două secvenţe cronologice diferite. În cele patru suprafeţe decapate până în acest moment (circa 3000 mp) am surprins un număr de aproximativ 160 de complexe arheologice, ceea ce indică o densitate mare a amenajărilor de diferite tipuri din acest areal în prima jumătate a mil. V a.Chr..

Restul suprafeţei rămase necercetată rămâne obiectul campaniei care se va desfăşura în primăvara anului 2013. Din punct de vedere metodologic strategia de cercetare va fi similară cu cea din 2012, adoptând din nou metode de cercetare complementare. Odata cu acestea, scopul campaniei viitoare va fi încadrarea într-un cadrul cronologic cât mai corect a rezultatelor obţinute prin cercetarea arheologică şi obţinerea unei imagini de ansamblu a evoluţiei aşezării neolitice din punctul „Corău", în ultimele secole ale primei jumătăţi a mil. V a.Chr..

Raport geofizic

În anul 2012 au fost realizate studii geofizice în situl arheologic de la Suplacu de Barcău – "Corău" în cadrul proiectului de cercetare arheologică preventivă destinat identificării şi salvării patrimoniului arheologic din bazinul viitorului lac de acumulare din spatele barajului hidrotehnic de pe râul Barcău. Studiile geofizice, cele mai ample de până acum realizate într-un proiect de cercetare arheologică preventivă, au acoperit o suprafaţă de aproximativ 11 Ha și au avut drept principale obiective: identificarea limitelor aşezărilor preistorice, diferenţierea zonelor din interiorul limitelor identificate în funcţie de intensitatea de ocupare, precum şi identificarea şi caracterizarea principalelor structuri şi complexe arheologice.

Distribuţia în plan a structurilor şi vestigii arheologice a fost pusă în evidență prin metode magnetice: măsurarea gradientului vertical al câmpului al magnetic terestru şi măsurarea susceptibilităţii magnetice. Distribuţia pe verticală a nivelelor şi complexelor a fost relevată cu ajutorul unor profile stratigrafice obţinute prin metode electrice: tomografia de rezistivitate electrică (ERT) şi prin metode electromagnetice: georadar (GPR). În cadrul prezentului raport, vom prezenta date preliminare referitoare la explorarea magnetometrică realizată.

Suprafața accesibilă pentru studii geofizice a fost încadrată într-o rețea de măsură mai amplă, formată din celule cu laturile de 40 x 40 mp. A rezultat astfel un grid în care suprafețele cercetate sunt unic identificate: de la A1 (în colțul de NV al gridului) până la K12 (în colţul de SE al gridului).

Datele magnetometrice au fost măsurate şi înregistrate cu ajutorul unui magnetometru Bartington Grad 601-2, în configuraţie de gradiometru dual cu distanţa de separare orizontală a unităţilor de măsură de 1 m şi cu separaţia pe verticală a senzorilor magnetometrici de 1 m. Fiecare celulă a reţelei de măsură a fost divizată în 20 de profile duble, rezultând astfel 40 de profile magnetice pentru fiecare celulă. Datele de gradient magnetic vertical al câmpului magnetic terestru au fost înregistrate cu o densitate, în sensul de parcurgere a profilelor de măsură, de 4 valori/m. În total, au fost măsurate şi înregistrate 6400 de valori de gradient magnetic vertical pentru fiecare celulă sau 403 200 valori pentru întreaga suprafață cercetată magnetometric.

Ciclul de prelucrare a datelor magnetometrice a urmărit corectarea erorilor geometrice şi de operare din procesul de colectare a datelor, egalizarea densității datelor pe axele x şi y prin interpolare, filtrarea în vederea atenuarea factorilor perturbatori din semnalul măsurat şi evidenţierea contrastelor de interes arheologic, precum şi restrângerea gamei dinamice a semnalului la intervalul ±8 nT/m, în vederea asigurării unei vizualizări optime.

Reţeaua de măsură şi harta magnetică, suprapuse peste imaginea aeriană a zonei cercetate, sunt prezentate în Fig. 1. Analiza acestei hărţi permite identificarea a numeroase contraste structurale în subsol. Este ușor de observat că anomaliile magnetice se grupează în cadrul unor zone, în special în partea de SE, respectiv în partea de V. În interiorul acestor zone, anomaliile magnetice se

https://biblioteca-digitala.ro

individualizează cu uşurinţă delimitând structuri şi complexe de interes arheologic. Zonele de ocupare identificate sunt în bună măsură delimitate de anomalii magnetice lineare, generate de urmele colmatate ale vechiului curs al râului Barcău.

Informațiile rezultate în special în urma studiilor magnetometrice, dar şi a celorlalte studii geofizice, au contribuit decisiv la efortul de optimizarea strategiei de cercetare arheologică, reliefând şi diferenţiind tipologic zonele de interes arheologic. A fost în acest fel posibilă planificarea atentă a săpăturilor arheologice, în condițiile unei mai bune administrări a resurselor materiale, umane şi de timp din cadrul proiectul de cercetare arheologică preventivă [Dan Ştefan]

Abstract:

The Neolithic site from "Corău", Suplacu de Bracău is located in an overflowing area on the right side of the Barcău river. The preventive archaeological research took place in the framework of a dam construction on the Barcău river.

During the 2012 campaign, archaeological research took place from the 22.08.2012-to the 22. 10. 2012 and we have partially modified the research strategy. Both non-intrusive methods (surface research, surveying and geomagnetic scanning) and archaeological excavation (sections, surfaces) have been employed.

The first grid of 40 m x 40 m for which magneto-metric scans were provided, is situated in the east-south-eastern side of the area which is assumed to be investigated. In this area we investigated seven archaeological features, most of them represented by small pits. Magneto-metry provided us in a short time with amazing results. The magneto-metric maps revealed the spatial distribution of the archaeological features and materials. Moreover, geomagnetic prospects seized the site limits and one of the ancient Barcău flows. Evidence pointed out that the rectangular structures of the inside settlement could be dwellings clearly discernible as they have a fired inventory.

In the same time, we extended one of Doina's Ignat sections (SVII) to the north-west in order to obtain a clear view on the site stratigraphy, cultural and chronological framing and eventual successive deposition layers.

Therefore, in the next couple of weeks the archaeological researches were carried out on the right side of the ancient flow of the Barcău river (grids I 08, I 09, J 08, J 09, K 08, K 09) and we focused on excavating as much as we can in order to obtain certain scientific results. In the first surface SI/2012 (13 m x 50 m) there have been identified 60 archaeological features (most of them small pits and deepened dwellings), but only 53 have been investigated (one of these features is represented by an inhumation grave-M1). All in all, four surfaces were excavated, roughly 3000 m^2, and we indentified almost 160 archaeological different features.

The main purpose of the next archaeological campaign will be to assign all the archaeological features which are to be investigated to a certain cultural and chronological frame as well as a general view on the evolution of this site in the first half of the fifth millennium B.C. is to be obtained.

102. Suplacu de Barcău, com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor

Punct: Dealul Roşu

Cod sit: 31271.10

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 80/2012

Colectiv: Gruia Traian Fazecaş - resposabil, Doru Marta (MTC Oradea), Ana Lucreţia Ignat, Marian Adrian Lie (APPAT)

Situl arheologic din punctul „Dealul Roşu", com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor este amplasat la ieşirea din comună, pe o terasă mai înaltă a pârâului Borumblaca, aflată în partea dreaptă a drumului care duce spre localitatea Valea Cerului. În anii precedenţi pe această terasă dar şi în zona apropiată acesteia au fost amplasate de către compania Petrom un număr de nouă sonde de gaz cu platformele aferente. În urma unor cercetări de suprafaţă s-a constatat că dintre acestea, doar două sonde au afectat în mod direct sit-ul arheologic din acest punct.

În acestă direcţie, în primăvara anului 2012, din partea Companiei Petrom ne-a fost adresată o solicitare de cercetare arheologică preventivă şi de evaluare a pagubelor produse de amplasarea celor nouă sonde de gaz şi a platformelor aferente în zona afectată.

Astfel, campania arheologică din punctul „Dealul Roşu", com. Suplacu de Barcău s-a desfăşurat în perioada 2.05.2012-19.05.2012. Această campanie a avut drept finalitate evaluarea pagubelor produse de amplasarea în arealul sit-ului arheologic a celor două sonde de gaz şi a platformelor aferente (acestea ocupând o zona de aproximativ 2500 mp). Deasemenea, din punct de vedere ştiinţific am încercat să obţinem informaţii referitoare la stratigrafia generală a sit-ului, atribuirea acestuia uneia sau mai multor secvenţe cronologice, evidenţierea unor eventuale complexe arheologice, precum şi suprinderea unor posibile limite ale sit-ului.

Aşadar, în vederea obţinerii unor rezultate arheologice cât mai corecte am procedat din punct de vedere metodologic la deschiderea a două secţiuni perpendiculare una pe cealaltă în spaţiul neafectat dintre cele două sonde de gaz (nr. 2254 si 2255). Prima secţiune, SI/2012, trasată între cele două sonde, are o lungime de 35 m şi o lăţime de 2 m, iar cea de-a doua secţiune, SII/2012 (trasată în partea vestică a sondei 2254) prezintă o lungime de 19,7 m şi o lăţime de 1,5 m. Între cele două secţiuni a fost păstrat un martor de pământ cu o lăţime de 0,5 m şi o lungime de 2 m, Ambele secţiuni au fost realizate manual prin adâncire cu niveluri de 0,07 m-0,1 m grosime şi a răzuielilor succesive în zonele cu posibile complexe arheologice.

Drept urmare, în cele două secţiuni am surprins un număr de 7 complexe arheologice. Dintre acestea, două gropi, una de dimensiuni mai mari din care a fost prelevată o cantitate impresionantă de material ceramic (Cx.02/SI) iar alta de mici dimensiuni (Cx. 05/SI), taiată parţial de Cx. 01/SI, ar putea fi atribuite culturii Tiszapolgár. Alte două complexe: o groapă, cu un diametru mediu la conturare de aproximativ 2,3 m din care a fost prelevată o cantitate mare de material ceramic (Cx. 04/SI) şi o locuinţă adâncită de mari dimensiuni, circa 9,5 m, la conturare (Cx. 01/SI) pot fi atribuite primei faze a culturii Coţofeni. Unul dintre complexe (Cx.03/SI) constă din şase greutăţi de război depuse unele peste celelalte, toate aflate într-un nivel atribuit pe baza materialul ceramic recoltat, bronzului târziu. Ultimele două complexe, reprezentând gropi de mici dimensiuni, circa 0,5 m diametrul la conturare (Cx. 06/SII, Cx.07/SII) nu au conţinut materiale arheologice, o încadrare cronologică a acestora ne fiind posibilă în acest moment. De asemenea, în zona NE a SI/2012, în partea superioară a zonei în care urma să se contureze mai târziu Cx. 01/SI, am surprins un nivel de pământ din care a fost recoltat material ceramic specific epocii târzii a bronzului din această zonă.

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

The archaeological site from „Dealul Roşu", Suplacu de Barcău, is situated on a high terrace on the right side of the Borumblaca river. In the past couple of months, Petrom Company has placed in this area nine gas wells.

Consequently, in the spring of 2012, the Petrom Company asked us to evaluate the damages which have been produced during these constructions. Due to some field walks we observed that only two of this wells affected the archaeological site.

Therefore, in the following two weeks, the main purpose of our research campaign was to identify all the damages produced during the placement of this platfoms. Scientifically speaking, the evaluation reasearch was aimed to obtain information on the site stratigraphy, cultural and chronological framing and, most of all, spatial distribution of archaeological features and materials.

In order to obtain accurate archaeological results, we opened two sections (SI/2012 and SII/2012) between two of this gas wells (2254 and 2255). In these two sections there have been identified several archaeological features. There have been partially or totally investigated seven archaeological complexes. Two of them (Cx. 02/SI, and Cx. 05/SI), represent two pits and could be assigned to Tiszapolgár culture. We also identified another pit, containing rich inventory (Cx. 04/SI) and a large dwelling (Cx. 01/SI) which could be assigned to the first stage of the Coţofeni culture. Cx. 03/SI, represented by six loom weights, might be a late bronze age complex. For a number of two investigated features a chronological framing was not possible to be obtained because of the lack of relevant inventory artifacts.

Moreover, in north-eastern side of the SI/2012, we identified a deposition layer, which has also been identified in the western profile of the SI/2012. The potsherds discovered in this deposition layer could be linked with the late bronze age features from this area.

103. Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj

Punct: str. Garofiței

Cod sit: 139893.15

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 223/2012

Colectiv: Horea Dionisiu Pop – responsabil, Vasile Daniel Culic – responsabil sector (MJIA Zalău)

Cercetarea arheologică preventivă efectuată în anul 2012 a avut ca scop salvarea vestigiilor arheologice apărute în zona afectată de introducerea conductelor de apă și canal. Situl era cunoscut din anii anteriori. Investiţia fiind efectuată în zona sitului, s-a indus necesitatea efectuării unei cercetări preventive.

Din punct de vedere geografic, localitatea Șimleu Silvaniei este amplasată în Depresiunea Şimleului, pe latura sudică a Măgurii Șimleului și pe partea dreaptă a Văii Crasnei. Situl se află amplasat pe conul de dejecţie al văii Ciorgăului care izvorăşte din Măgura Şimleului şi se varsă în râul Crasna în apropierea zonei cercetate (aprox. 200m). Situl a mai fost cercetat în anul 1990 şi 1996 prin săpături preventive care au vizat nivele arheologice ale Latene-ului și cele ale Epocii Bronzului. Cercetarea a avut drept obiectiv principal salvarea mormintelor medievale şi cercetarea sitului pe adâncimea afectată de proiect. Datorită depunerilor naturale din conul de dejecţie rezultat în urma spălării în timp a pantelor naturale ale Măgurii, sterilul arheologic poate fi detectat şi la -4-6m adâncime. De altfel nivelele arheologice alternează din punct de vedere stratigrafic cu nivele de pământ amestecate uneori cu material arheologic. În acest perimetru stratigrafia a fost afectată în ultimele veacuri pe alocuri, datorită lucrărilor edilitare care au avut loc în perimetrul orașului. Nivelul medieval, care conţine elementele costitutive ale necropolei din arealul bisericii romano-catolice, a fost afectat pe alocuri de amenajările ulterioare, dar nivelele anterioare, dacice şi preistorice mai pot fi surprinse în zonele neafectate de lucrările edilitare moderne şi contemporane.

Au fost descoperite fragmente ceramice din Latene și Evul Mediu Târziu și material osteologic din Evul Mediu Târziu sau din Epoca Premodernă materiale rezultate din cercetarea celor 4 morminte (două de adulţi şi două de copii).

Cercetările cu caracter preventiv derulate în acest sit în anul 2012 s-au soldat cu descoperirea unui nivel de pământ amestecat cu material arheologic, strat rezultat în urma distrugerii stratigrafiei inițiale, medievale, prin practicarea inhumărilor.

Pe baza acestor săpături din 2012, avem noi indicii despre întinderea sitului, astfel avem convingerea că suprafața S1/2012 a surprins o parte periferică a necropolei medievale, partea ei cu concentrația mai mare de morminte aflându-se probabil sub actuala stradă a Argeșului și a gospodăriilor aferente.

Vezi Anexa 9

Bibliografie:

Ioan Bejinariu, Horea Dionisiu Pop, ***Şimleu Silvaniei,*** CCA 1996.

Abstract:

In september 2012, in need of changing the sewerage location on the "Garofiței str.", the Town hall contracted the County Museum of History and Art for a salvadge dig, because the future route of the new sewerage was to be implemented in an archaeological site. Therefore a trench was opened (1 x 13m), orientated on a north-south axis, in which we discovered the remains of the late medieval and pre-modern towns cemetery. Four skeletons were uncorered, dating back from the Late Medieval period.The necropolis belonged to the Late Medieval church that still stands today only a few steps up hill north from our discoveries.

104. Târgovişte, jud. Dâmboviţa

Punct: Curtea Domnească – Casa Bălaşa

Cod sit: 65.351.09

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 266/2012

Colectiv: Petru Diaconescu - responsabil, Gheorghe Olteanu, Ovidiu Cîrstina, Florin Petrică, Mihai Năstase, Felician Cheosea (CNMCD Târgoviște), Denis Căprăroiu (UV Târgovişte)

Cercetarea arheologică, cu, caracter preventiv, a perimetrului Casei Bălaşa a fost determinată de insuficienţa informaţiei arheologice şi a fost gândită ca un prim pas, obligatoriu de altfel, în obţinerea unor date despre etapele evolutive ale clădirii. În egală măsură, s-a urmărit şi obţinerea de lămuriri şi/sau informaţii despre cronologia relativă şi, pe cât posibil, despre cronologie absolută a obiectivului.

Ridicată în 1656 de către doamna Bălaşa, soţia domnitorului Constantin Şerban, potrivit pisaniei „să fie de odihnă creştinilor căzuţi care cad în nevoie". Informaţia amintită a fost interpretată ca făcând referire la o clădire cu scop funcţional asemănător cu ceea ce astăzi numim azil. Clădirea nu a beneficiat de cercetare arheologică în ciuda numeroaselor campanii de investigaţii de specialitate desfăşurate pe

https://biblioteca-digitala.ro

teritoriul Curţii Domneşti din Târgovişte. Este adevărat, în 1969, cu ocazia restaurării clădirii dar şi a Bisericii Sf. Paraschiva, mai bine cunoscută drept Sf. Vineri, din imediata vecinătate, a fost trasată o secţiune între cele două obiective, dar, după afirmaţiile autorului cercetării, aceasta nu a fost epuizată tocmai în capătul de est, corespunzând Casei Bălaşa.

Investigaţia arheologică s-a concentrat pe două obiective principale:

- oferirea de date pentru un viitor program (proiect) de conservare şi/sau restaurare, având în vedere că deşi restaurat în urmă cu 40 de ani, în prezent, monumentul resimte nevoia unor reparaţii generale;

- obţinerea de date asupra momentului construcţiei, planimetriei, intervenţiilor în timp, relaţiei cu Sf. Vineri (monument ridicat spre mijlocul secolului al XV-lea) şi zidul de incintă interior, atribuit lui Petru Cercel (1583 - 1585);

Facem menţiunea faptului că nu considerăm cercetarea arheologică încheiată, pentru finalizarea cercetării se are în vedere cercetarea laturii sudice pe exterior ca şi deschiderea unei secţiuni în interiorul obiectivului. În acest moment clădirea a fost investigată arheologic prin realizarea a șase sondaje pe trei din cele patru laturi ale clădirii, respectiv nord, est şi sud. Sondajul numerotat de noi cu cifra III (S III) nu a fost epuizat atât din cauza condiţiilor meteorologice cât şi a situaţiei arheologice. S-a optat pentru o soluţia conservării sale până la reluarea cercetărilor.

Obiectivul cercetat se află amplasat pe muchia terasei, cu pante pronunţate spre Est dar şi spre nord şi sud. Situaţia stratigrafia a fost afectată de jur împrejurul clădirii, cu excepţia colţului de NE ce corespunde S III, de un şanţ practicat cel mai probabil în 1970, parte a unei strategii de restaurare concepută defectuos. Utilitatea acestui şanţ nu ne este evidentă mai ales ca această intervenţie nu este menţionată în documentele proiectării şi execuţiei lucrărilor de restaurare. Din păcate această intervenţie, împreună cu decapările pentru amenajarea peisagistică au distrus posibilitatea surprinderii măcar a nivelelor de construcţie în legătură cu monumentul.

Elemente generale ale situaţiei stratigrafice:

La bază, deasupra pământului viu se deosebeşte un strat cenuşiu-castaniu cu urme de cărbune şi chirpici, datat spre sfârşitul secolului XIV şi începutul celui următor. Straturile următoare au in componenţă: cărbune, mortar, cărămidă şi bolovani, reprezentând diferite faze de construcţie şi/sau refacere ale Bisericii Sf. Vineri, ale incintei sau chiar ale Casei Bălaşa. Aşa cum am afirmat intervenţia D.M.I. a distrus orice legătură stratigrafică. Remarcăm un nivel consistent de incendiere cu o grosime variind între 0,40 m şi 0,70 m spre Nord-Vest de casă pe care îl încadrăm cronologic în secolul XVII, iar pe partea opusă o amenajare (acaret, atenansă) anterioară construcţiei Casei Bălaşa.

O situaţie demnă de remarcat a fost sesizată în S III, secţiune practicată între casă şi incintă unde a fost depistată o atenansă delimitată de un zid spre NV şi un pavaj din cărămidă pe pat de mortar aparţinând intervenţiilor constructive din 1803, dată la care se adaugă două încăperi pe latura de sud. Semnalăm în acelaşi sondaj, S III, între – 0,70 m şi 0,88 m, un alt pavaj din cărămidă pe praf de mortar, acesta aparţinând, probabil, clădirii originale. Terminarea cercetările în acest sondaj, întrerupte din motive obiective, va aduce date noi fiind şi singurul perimetru neafectat de intervenţiile din 1960 – 1970.

În sondajele I, II, III, VI au fost cercetate mai multe morminte aparţinând cimitirului bisericii Sf. Vineri (secolele XV - XVIII). O situaţie singulară am întâlnit-o în S I unde mormântul 3, tăiat de mormântul 1 şi mormântul 2, este poziţionat contrar normelor creştine, perpendicular pe primele două respectiv NNV-SSE, situaţie asupra cărei semnificaţii vom reveni. În prezentarea situaţiei generale, sondajul IV a fost cel mai puţin reprezentativ, zona fiind răscolită de amenajarea unei anexe sanitare, ridicată după 1960.

Intervenţiile succesive posterior momentului ridicării Bisericii Sf. Vineri, situaţia stratigrafică puţin relevantă, cercetările fiind în curs, ne dau, deocamdată posibilitatea de a avansa numai observaţii fără a ajunge la concluzii definitive. Nici analizele de mortar nu au adus clarificările necesare, datările şi concluziile studiului întocmit de Muzeul Judeţean de Ştiinţele Naturii – Prahova, Laboratorul de cercetare chimică, biologică şi mineralogică pentru patrimoniul cultural naţional fiind în contradicţie chiar cu datele obţinute anterior, atât istorice cât și arheologice (referindu-ne la Biserica Sf. Vineri pe care o datează în urma analizelor în secolul XVI, respectiv la zidul de incintă interior în secolul XVIII, cât şi la cele două fundaţii suprapuse ale casei pe care le-au considerat ridicate la aceiaşi dată)

Actuala construcţie suprapune pe trei laturi, nord, vest şi sud fundaţia unei alte clădiri păstrată pe o înălţime medie de 0,60 m, lucrată din bolovani mari (cea a construcţiei actuale fiind realizată folosindu-se bolovani de mai mici dimensiuni). Spre est se adosează zidului de incintă însă pe partea opusă nu. Spre Sud lipseşte chiar pe presupusul traseu ce face legătura cu zidul de incintă interior s-a descoperit un mormânt de la care s-a recuperat un denar emis de Vladislav al II-lea (1448 - 1456). Mormântul taie pardoseala din cărămidă, pe pat de mortar, ce suprapune, imediat nivelul de construcţie al incintei atribuit domnitorului Petru Cercel. Am menţionat mai sus existenţa unui nivel consistent de incendiere în S I, o situaţie similară descoperindu-se şi în S III. O altă observaţie, anterior primei fundaţii din piatră, cimitirul Bisericii Sf. Vineri a cuprins şi acest perimetru. Putem presupune existenţa unei construcţii din lemn pe fundaţie de piatră, cu pardoseală, construcţie incendiată în cursul secolului al XVII-lea, construcţie adosată zidului de incintă ce constituia şi latura sa de est.

Clădirea actuală de plan dreptunghiular este compusă din patru încăperi dispuse stânga – dreapta pe două holuri ce prezintă câte două accese pe laturile lungi. În zidurile au o grosime de 0,50 m sunt practicate opt ferestre pe latura lungă de sud şi câte una pe latura de Est, respectiv pe cea de vest cu partea superioară în semicerc. Încăperile cu bolţi de tipul celor în cruce erau pardosite cu cărămidă şi dispuneau de sobe. Aceasta reprezintă cea mai veche clădire civilă păstrată integral în Târgovişte.

Anexa din 1803 a fost ridicată de Dionisie Lupu, egumenul Mânăstirii Dealu ce primise în administraţie Biserica Sf. Vineri, terenul în suprafaţă de 6000 de m pătraţi şi clădirile existente adaugă pentru călugări două camere spre SE iar în colţul de est o mică dependinţă delimitată de un zid spre nord şi pardosită cu cărămidă.

Zidul de incintă interior, potrivit investigaţiilor arheologice, a fost ridicat de către Petru Cercel (1583 - 1585) dar există şi alte păreri, păreri ce au fost exprimate încă din 1986, conform cărora acesta este mult mai vechi, chiar aparţinând celei de a doua jumătăţi a secolului al XV-lea, ipoteză avansată, în special, de arhitecţi. Intervenţiilor succesive asupra suprastructurii au împiedicat exprimarea unui punct de vedere mai precis, dar investigaţia va continua.

Două observaţii se pot înainta:

- pe latura de NE, în buza terasei, elevaţia porneşte imediat de deasupra humusului medieval;

- elevaţia prezintă o structură din lespezi de piatră cu cărămida dispusă pe orizontal, dar în mică proporţie asemănătoare stilului constructiv al secolului XV şi nu zidărie din bolovani în casete de cărămidă cum se observă la restul traseului incintei I dar şi la casa Petru Cercel. Este adevărat, incinta a fost demantelată de Grigore Ghica în ianuarie 1660 din ordinul turcilor, aspect confirmat şi de analizele de mortar prelevate şi analizate de specialiștii Muzeul Judeţean de Ştiinţele Naturii din Ploiești, care au sesizat reparațiile întreprinse de Mihail Cantacuzino, desemnat de Constantin Brâncoveanu să se ocupe de

https://biblioteca-digitala.ro

lucrări la Curtea Domnească din Târgoviște, începând cu 1694 (cu observaţia că le plasează în secolul XVIII, precum fundaţia nu taie mormintele în cazul Casei Bălaşa);

Situația arheologică observată impune continuarea cercetărilor de specialitate în acest perimetru a cărei evoluție constructivă este controversată de mult timp. Pe lângă continuarea lor în secțiunea III, actualmente aflată în conservare, se impune şi o investigaţie arheologică a situaţiei în interiorului clădirii.

Întrebarea fundamentală la care încă nu s-a răspuns, este, în opinia noastră, legată de momentul când Biserica Sf. Vineri (construcţie monumentală, din iniţiativă domnească, databilă cel mai probabil spre mijlocul secolului XV) intră în componenţa Curţii Domneşti. Se adaugă datarea cu precizie a momentului ridicării incintei şi cui a aparţinut. Răspunsul, va ajuta şi la datarea primei fundații a Casei Bălaşa, fundaţie care s-a realizat pe cimitirul existent în imediata vecinătate a Bisericii Sf. Vineri, ceea ce ar presupune un interval temporal suficient între cele două momente constructive, respectiv între cel al construcției bisericii și cel al construcției casei (singura data "ante quem" este dinarul Vladislav al II-lea, dată evident prea timpurie). O ultimă observație, nivelul de arsură căpăcuiește cele trei morminte din S I, fiind posterior fundației 1 a Casei Bălașa, probabil nivelul de incendiere reprezentând distrugerea structurii din lemn. Mormântul 3, orientat N-S, aparține unui necreștin. Singura perioadă în care Curtea Domnească din Târgoviște a fost sub ocupație străină, o perioadă mai lungă de timp, a fost ocupația otomană din toamna anului 1595, după bătălia de la Călugăreni. Înhumarea unui turc nu este improbabilă și putem presupune funcţionarea clădirii la acea dată. Acestei presupuneri, sperăm să-i dăm o formă concretă odată cu investigaţiile din interiorul actualei clădirii.

Bibliografie:

Cantacuzino Gh. I., *Date arheologice în legătură cu cronologia unor construcţii ale Curţii domneşti din Târgovişte*, Monumente istorice. Studii şi lucrări de restaurare 2, 3, Buc., 1969, p. 61;

Idem, *Puncte de vedere privind evoluţia Curţii domneşti din Târgovişte în secolele XIV-XVI,* SCIVA, 3-4, Bucureşti, 1999, p. 127-154;

Idem, Aspecte ale evoluţiei unui vechi monument din Târgovişte: Biserica "Sf. Vineri", Valachica, 1, Târgovişte, 1969, p. 61;

Constantinescu N., Moisescu Cr., *Curtea domnească din Târgovişte,* ediţia întâia, Bucureşti, 1965; ediţia a doua, Bucureşti 1969;

Constantinescu N., Ionescu C., Diaconescu P., Rădulescu V., T*ârgovişte. Reşedinţa voievodală. 1400-1700.* Cercetări arheologice (1961-1986), Ed. Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009

Diaconescu P., Arheologia habitatului urban târgovișten. Secolele XIV-XVIII, Ed. Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2009;

Mihăescu G., Fruchter E., *Curtea domnească din Târgovişte*, Buc., 1986.

Abstract:

The investigations focused on the eastern edge of the outer perimeter of the Princely Court, occupied by St. Paraschiva (Vineri) Church (dated - mid-fifteenth century) and Lady Balasa's House (1656), the last mentioned was, in fact, our research objective. The sondages undertook in 2012 only on the outside the mentioned structure identified the stone foundations, that possibly had a wooden superstructure, of a building over which the South, West and North sides of the eighteenth-century building currently overlaps. The first building was made on St. Paraschiva (Vineri) Church's cemetery and is chronologically dated after Princely Court's inner wall construction moment.

105. Târgovişte, jud. Dâmboviţa

Punct: Vatra oraşul medieval Târgovişte

Cod sit: 65.351.11

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 265/2012

Colectiv: Gheorghe Olteanu - responsabil ştiinţific, Petru Diaconescu, Ovidiu Cîrstina, Florin Petrică, Mihai Năstase, Felician Cheosea (CNMCD Târgoviște)

Cercetarea de specialitate a constat în sondaje arheologice realizate pe traseul afectat de lucrările de modernizare a rețelei de apă a orașului în mai multe puncte aflate în aria de protecția a sitului arheologic "Vatra Orașului Medieval Târgoviște" pe tronsonul rutier Calea Domnească, puncte situate între următoarele limite: "Poarta Bucureștilor" la sud și "Piața Doi Brazi" (Piața Bărăției) la nord, în lungime de 2,2 km.

Cercetările anterioare au vizat zone monumentale, respectiv fortificația de secol XVII, la Sud, Biserica Albă, Biserica Roșie, Colegiul Național „Ienăchiță Văcărescu", Colegiul Național Economic „Ion Ghica", Complexul Monumental Stelea, Curtea Domnească din Târgoviște, respectiv Piața Doi Brazi (Piața Bărăției), la Nord. În paralel din 1976, s-au întreprins și observații de teren, prilejuite de lărgirea axului rutier Calea Domnească (fost Nicolae Bălcescu) cât și de lucrările efectuate de-a lungul său pentru diferite utilități.

Având în vedere lungimea traseului, problematica diferită și mulțimea punctelor de interes situate de-a lungul Căii Domneşti este prezentat fiecare punct unde s-au efectuat sondaje arheologice este menționat separat.

Cercetarea și-a propus următoarele obiective:

- cercetarea și cartarea monumentelor de arhitectură civilă plasate de-a lungul Căii Domnești, axul principal al orașului medieval, cunoscut în epocă sub numele de "Ulița Mare";
- stabilirea mult mai exactă a traseului urmărit de Ulița Mare în perioada secolelor XV – XIX și a structurii urbane de-a lungul ei în același interval, respectiv lotizarea proprietăților;
- sesizarea efectelor distructive pe care lărgirea Căii Domnești, în anii 1950 – 1976, le-a avut în special asupra monumentelor de arhitectură religioasă (cimitirele, în principal) dar şi asupra celor civile;

Sector Poarta Bucureştilor (Poarta Buzăului şi a Brăilei)

Identificată drept Poarta Buzăului şi a Brăilei, la începutul secolului XX, a fost cercetată în 1988, cu ocazia construirii unui pasaj subteran care traversează Calea Domnească, mai exact, substructura porţii de acces a fortificaţiei din 1645 ridicată de Matei Basarab.

Pentru refacerea sistemului de aducţiune a apei s-a folosit o deviere la cca. 10 m de construcţie, excavată pe trotuarul aflat la Est. A fost surprinsă partea superioară a şanţului de apărare, pe o lăţime de 5,5 m, la o adâncime de 0,5 m faţă de cota actuală de călcare. Menţionăm faptul că gura şanţului a fost distrusă de lucrările de reamenajare şi lărgire a Căii Domneşti.

Sector Biserica Albă

Cercetările anterioare din 1980 sesizaseră sub monumentul actual, de plan navă şi datat după jumătatea secolului al XVIII-lea, un alt monument de cult, anterior, de plan triconc, datat preliminar in jurul anului 1600.

Investigaţia de specialitate, plasată la cca. 3 m vest de limita de proprietate actuală, a identificat limitele de nord şi sud ale cimitirului, cea de vest depăşind limita şanţului pentru conducta de apă. Cele şapte morminte descoperite şi cercetate parţial aveau un inventar destul de sărăcăcios, însă, remarcăm, la mormântul 2 (M 2), cota - 1,20 m, o monedă emisă de Rudolf II, rege ale Ungariei, Boemiei şi Croaţiei şi mai târziu Împărat al Imperiului Romano-German (1572-1612) la 1588.

https://biblioteca-digitala.ro

Sector Biserica Roşie

Cercetarea arheologică a fost plasată pe acelaşi traseu al conductei de aducţiune a apei potabile, la cca. 20 m Vest de biserica cercetată în anii 2003-2005 având acelaşi scop ca şi în cazul celorlalte sectoare. În afara celor două nivele superficiale de nivelare datate pe baza ceramicii fragmentare în secolele XVIII-XIX, nu au fost identificate alte complexe arheologice sau urme ale cimitirului identificat cu ocazia cercetărilor anterioare din ani 2003 - 2005.

Sector Parcare Curtea Domnească (Calea Domnească nr. 200)

Acesta a constituit, până în prezent, sectorul de investigaţie cu cele mai reprezentative descoperiri. Pe traseul aducţiunii a fost trasată o secţiune numită, de acum încolo, S I cu o lungime de 25 m şi o lăţime de 0,5 m. Din nefericire, nivele ulterioare secolului XV au fost distruse de amenajarea în 1968 a parcării şi anume un strat consistent de asfalt la care se adaugă structura de rezistenţă din pietriş şi de nivelare cu nisip cu o grosime de cca. 0,50 m (planşele 1 şi 2). Limita superioară a pământului viu-roşcat lutos a fost sesizată la o adâncime de cca. 0.80 m faţă de cota parcării, suprapus de o depunere castanie cu cărbune şi chirpici, cu o grosime variind între 0,10 – 0,20 m, nivel de la care sunt amenajate trei complexe arheologice datate pe baza materialului descoperit la sfârşitul secolului XIV şi începutul celui următor. Următoarele două reprezintă nivelări cu moloz, cărămidă şi cărbune, rezultate din distrugerea unor clădiri sau alte amenajări din imediata vecinătate. Cele două straturi potrivit materialului ceramic recoltat aparţin cronologic în prima jumătate a secolului al XV-lea.

Complexele arheologice:

Cuptor de olar. În carourile 1-2 ale S I a fost identificat focarul unui cuptor de ars ceramică, după materialul recoltat, funcţional probabil la sfârşitul sec. XIV. S-a păstrat baza pilonului central cu un diametru de cca. 0,20 m, din interiorul acestui recuperându-se vălătuci din lut de secţiune semiovală ce aveau rolul de a despărţi focarul de camera de ardere a ceramicii, aceasta din urmă, complet distrusă. Focarul se păstra pe o înălţime variind între 0,60 – 0.80 m, cu diametrul maxim de 1,40 m şi diametrul bazei de 1,10 m. Săpat în pământul viu, lutos, prezenta pereţii puternic arşi ce demonstrează o utilizarea repetată.

Atelier de fierărie. După cunoştinţele noastre, atelierul de acest fel este cel mai timpuriu depistat în perimetrul oraşului medieval Târgovişte. Din păcate nu a putut fi investigat în întregime ci numai latura de Vest (natura amplasamentului, respectiv parcarea, permite o eventuală cercetarea exhaustivă în viitor). Destinaţia amenajării este asigurată de zgura de fier cât şi o bară brută tot din fier, recuperate de pe podeaua atelierului. Precizăm, ca şi în cazul cuptorului, că nu s-a păstrat decât partea inferioară a acestuia. Atelierul era delimitat de o zidărie în care alterna piatra cu cărămida legată printr-un liant din var simplu. Ziduri se păstrau pe înălţime de 0,30 m pe latura de nord şi 0,50 m pe cea de sud. Atelierul prezenta, faţă de cota de călcare, partea inferioară uşor adâncită în pământul viu cu 0,50 m pe latura sud şi, respectiv 0,30 pe latura de nord. Interiorul măsura măsura pe axa N-S 3,30 m.

Menţionăm că nu am putut identifica dacă această dimensiune reprezintă lungimea clădirii sau dimpotrivă este vorba despre lăţime. Soliditatea podelei din lut ars era asigurată de un strat de bolovani, alterând cu pietriş şi nisip. Dinspre sud spre nord podeaua urcă cu 0,20 m, probabil partea înălţată, unde şi stratul de bolovani era mai consistent, susţinea materiale mai grele din dotarea atelierului, precum foalele sau nicovala.

Fântâna. În capătul de sud al S I, respectiv carourile 23 – 25, a fost identificată o fântână săpată tot din primul nivel de locuire, mai sus amintit. De formă circulară, cu un diametru de cca. 0,80 m a putut fi investigată arheologic pe o adâncime de cca. 1,80 m de la nivelul de călcare identificat la data săpării, respectiv, 2,80 m faţă de actualul nivel de călcare. Nu au fost identificate, ca în alte cazuri ghizdurile, probabil demantelate. Menţionăm că fântâna a fost folosită ulterior drept groapă menajeră, din interiorul ei recuperându-se numeroase materiale ceramice, dintre care unele deosebit de valoroase.

Menţionăm că pe tronsonul central situat între Biserica Stolnicu la sud şi Curtea Domnească la nord nu a fost încă afectat de lucrările de refacere a reţelei de apă, perimetru în care au fost sesizate, în anii anteriori, mai multe clădiri din piatră şi zidărie din secolele XVII – XVIII. În acest stadiu al cercetărilor, suntem în măsură să avansăm numai consideraţii de ordin general.

În perimetrul de sud cercetarea a confirmat rezultatele anterioare rezultate în urma săpăturilor întreprinse asupra fortificaţiei de secolul XVII.

Privitor la Biserica Albă, descoperirea monedei mai sus menţionate face posibilă plasarea în timp a construcţiei în a doua jumătate a secolului XVI.

„Uliţa Mare" (actualmente Calea Domnească) urmărea, cu mici abateri spre vest şi est, acelaşi traseul al actualului sens rutier. Menţionăm că axul rutier medieval nu era deviat cu mai mult de 10 m faţă de cel actual. În sectorul central la circa 20 m vest faţă de zidul de incintă al Curţii Domneşti au fost identificate două complexe cu rol meşteşugăresc, respectiv un cuptor de olărit şi cel mai vechi, până în momentul de faţă, atelier de prelucrare a fierului deservite de o fântână, toate aparţinând aceleaşi perioade, respectiv secolul XIV şi începutul celui următor. În sectorul de nord a fost reconfirmată existenţa şi perimetrul vechiului târg, respectiv "Bazarul de Sus" identificat prin cercetările din 1974.

Anexa 10

Abstract:

The archeological preventive research in this campaign, partly investigated the Princely Way road section, the main thoroughfare of the city, known in the Middle Ages as the „Great Lane". From the points surveyed we mention: The White Church Cemetery, to the South, where the investigation confirmed the existence of this place of worship at the turn of the fifteenth century; the Princely Way, No. 200, across the street from the Princely Court of Târgovişte, where it has been discovered a perimeter of crafts production nature, dated, on archeological material in the first half of the fifteenth century and documented by a pottery oven and a blacksmith's shop, served by a well. From the archeological materials resulted, the glazed ceramic, of good quality, we underline an oriental plate and an oriental bowl, the oldest identified in Targoviste, yet. A third point was „Doi Brazi" Market (Bărăţiei), known in the Middle Ages as „The Upper Bazaar", in fact the first market of the medieval town.

https://biblioteca-digitala.ro

106. Toplița, jud. Harghita

Punct: Pârâul Baicăului

Cod sit: 83641.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 162/2012

Colectiv: Mircea Anghelinu – responsabil, Loredana Niță-Bălășescu – responsabil sector (UV Târgoviște), Florin Gogâltan – responsabil sector (IAIA Cluj), Andrea Demjen (M Gheorgheni); Elena Cristina Cordoş, Marian Lie (APPAT), Maya Khadro Lowy (New York University), Jimmy Eeckhout (University of Gent), Danielle Boullet (Western Washington University)

Cercetările desfășurate în anul 2011 în situl Toplița - Pârâul Baicăului au indicat posibilitatea ca locuirea paleolitică de aici, localizată într-un depozit sedimentar puternic afectat de lucrări agricole, să cunoască o extindere mai mare decât cea estimată inițial. Campania anului 2012 a avut drept obiective continuarea săpăturii în secțiunea I (2 x 2 m), deschisă în anul anterior, ca și efectuarea de sondaje suplimentare (V-VII) (1x1 m), pentru verificarea extensiunii așezării. La NV de secțiunea I, înspre pârâul Baicău, sondajele practicate pe terasele artificiale au dezvăluit un depozit stratigrafic remaniat de lucrări agricole, cu grosime redusă, de doar 90 de cm, sub care pot fi observate pietrișurile de terasă. Materialul litic remaniat ce apare în partea superioară a acestui depozit aparține cu siguranță ultimei etape paleolitice de ocupare a sitului, identificată, în secțiunea I, în stratul prăfos (tardiglaciar), de sub solul actual.

În secțiunea I, continuarea săpăturii în depozitul lutos maroniu-roșcat, prismatic, aflat la 0,30 – 0,63 m adâncime față de suprafață, a condus la recuperarea, în densitate variabilă, a numeroase piese litice, unele aflate în poziție secundară (ex. orientate oblic sau vertical în sol): galeți și blocuri fragmentate natural, fragmente indeterminabile, nuclee lame, lamele, așchii (unele retușate). Fenomenele gelive reprezintă cea mai probabilă explicație pentru modificarea dispoziției originale a artefactelor. De altfel, numeroase piese au fragmentate de gelifracție, după abandonarea sitului. Cu toate acestea, structura generală a ansamblului, care numără deopotrivă piese de mari dimensiuni și resturi mărunte de debitaj, nu sugerează modificări post-depoziționale importante (ex. deplasare, sortare pe dimensiuni).

Materia primă este predominant locală (opal), la care se adaugă câteva suporturi laminare din gresie sau calcedonie, așchii și fragmente din cuarțit, silex. Pentru o estimare mai bună a componenței microlitice eșantionului litic de aici, s-a încercat cernerea sedimentului, sub jet de apă, în sită cu ochiuri de 2 mm, dar rezultatele demersului nu s-au dovedit concludente: la un volum de 10.000 cmc de sediment cernut, s-au descoperit mai puțin de 20 de fragmente indeterminabile și așchii de tip esquilles. Nu s-au identificat resturi organice.

Cele peste 300 de piese litice descoperite in situ reprezintă resturi de debitaj rezultate din producția de suporturi laminare și unelte. Caracteristicile metrice și morfologice ale nucleelor și ale produselor de reamenajare indică practicarea debitajului semiturnant, inițiat din două sau trei planuri de lovire, destinat unei exploatări aproape complete a nucleelor, sau cel puțin a porțiunilor foarte omogene din blocul de materie primă. Piesele retușate – în general, lame de dimensiuni variabile – prezintă pe una sau pe ambele laturi lungi retușe directe, semiabrupte parțiale, situate, în cele mai multe din cazuri, în treimea sau jumătatea proximală a pieselor. Merită remarcată descoperirea in situ a unei lamele á dos din silex, care întărește încadrarea crono-culturală propusă inițial, epigravettian.

Ca și în campania anterioară, descoperirile de suprafață din perimetrul afectat de agricultură includ fragmente ceramice și aproximativ 200 de piese litice. Din punct de vedere morfologic, acestea nu diferă semnificativ de cele descoperite in situ. Varietățile de opal și calcedonie par a fi mai numeroase în colecția de suprafață, fapt explicabil fie prin extensiunea considerabilă a zonei din care provin, fie prin apartenența lor la etapa finală de locuire paleolitică a sitului, caracterizată de exploatarea selectivă a unor surse de mai bună calitate.

Ca o concluzie generală, cercetările din acest an au confirmat natura de sit-atelier a punctului de la Pârâul-Baicăului, încadrarea sa culturală într-o etapă târzie a paleoliticului superior, dar și, prin identificarea unei lame retușate din șist negru de Audia (sondajul VI), legăturile prezumtive dintre ultimii ocupanți paleolitici ai acestui sit și așezările epigravettiene, mai bine cunoscute, de pe Valea Bistriței moldovene. Dimensiunea, dar și caracterul funcțional al sitului, care implică existența unei rețele de situri contemporane în proximitate, impune atât continuarea cercetărilor sistematice aici, cât și extinderea lor, prin cercetări de suprafață, în întregul segment al Mureșului superior și afluenților săi.

Pe lângă cercetările în obiectivul paleolitic, s-a continuat cu deschiderea de mici casete, în vederea surprinderii nivelului de epoca bronzului. Aşa cum precizam în raportul de anul trecut, pe această terasă a pârâului Baicăului ne aflăm la marginea unei aşezări aparţinând bronzului târziu. Nu am reuşit să identificăm nivelul respectiv, ceea ce sugerează clar că aşezarea a fost una de mici dimensiuni, fiind amplasată doar pe terasa a doua a râului Mureş. Astăzi, ea este în mare parte distrusă de şoseaua ce leagă Topliţa de Gheorgheni şi de casele nou ridicate în zonă. Materialele ceramice recuperate din sondaje sau prin cercetări de suprafaţă aparţin fazei târzii a culturii Wietenberg, dar şi culturii Noua.

Abstract:

The 2012 research campaign at Toplița-Pârâul Baicăului focused on the area systematically explored in the previous year (trench I). Several survey trenches aimed at defining the settlement's extension were also attempted. The newly obtained results, including a rich surface collection of lithic debris, confirm the preliminary chrono-cultural attribution of the main archaeological concentration: a large epigravettian workshop.The Bronze Age settlement (Wietenberg, Noua), likely destroyed by road construction in the past, provided only scattered pottery remains.

107. Uileacu Șimelului, com. Măerișteș, jud. Sălaj

Punct: Biserica Reformată

Cod sit: 142060.02

Colectiv: Horea Pop – responsabil, Csók Zsolt (MJIA Zalău), Emődi Tamás (SC Restitutor SRL)

Monumentul a fost ridicat, în stil romanic, în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, suferind transformări ulterioare în mai mult rânduri. Date exacte despre aceste transformări nu există, exceptând una, care are loc în jurul anului 1860, când învelitoarea bisericii arde și se dărâmă corul romanic. În locul acestuia, se ridică un cor nou (la o distanță de 2,6m față de cel anterior), din piatră, prinsă cu mortar, adosat colateralelor navei, însă fără a forma decroș la fundaţii.

La acest obiectiv au fost efectuate săpături arheologice în anul 2010, cercetări care s-au concretizat prin două sondaje exterioare: S1-trasat la întâlnirea navei cu corul nou, respectiv cu porticul de secol XVIII, pe latura de V a construcției; S2-trasat pe latura de E, în colțul format de latura de V a turnului, respectiv latura de S a navei. În prealabil, după stabilirea cotelor unice, a fost desfăcută podeaua din ciment a bisericii[1].

[1] Cota Wagris a fost stabilită la +1,5 m de la pragul intrării, pe latura de S a

https://biblioteca-digitala.ro

În perioada 20-26 mai 2012, cu ocazia restaurării bisericii, cu scopul de a stabili cotele de fundare interioare, au fost efectuate două secțiuni arheologice. Cele două suprafețe de cercetare au fost trasate astfel:

S1/2012: 10 x 1,5 m, trasată în paralel cu colaterala de N a navei, la o distanță de 1,5m S de aceasta, cu capătul secțiunii atingând închiderea corului;

S2/2012: 2 x 2 m, trasată în cor, în așa fel încât colțul de SE al secțiunii, a fost implantat în colțul format de întâlnirea colateralei S a navei, cu zidul corului baroc.

S1/2012

Stratigrafie generală

Datorită stratigrafiei diferite din navă și cor, este necesară tratarea acestui subiect separat, pentru cele două elemente planimetrice:

Nava. Datorită multiplelor intervenții, a căror datare este incertă, stratigrafia navei este relativ omogenă. Sub podeaua modernă din ciment, apare un strat gros de 0,18 m (strat nr. 17), care formează un nivel maroniu afânat, pigmentat cu mortar, pe care a fost așezată podeaua contemporană cu Z3 (amvon faza II). Sub acest nivel, apare unul întrerupt de amenajarea mormintelor M4 și M5 (strat nr. 18), lut negricios compact, care formează de fapt patul de implantare a Z2, amvonul faza I (-1,20m). De la -1,20 m, la - 3 m asistăm la umplutura mormintelor mai sus amintite, care constă în marnă gri-gălbuie, foarte afânată, fără pigmenți. De altfel, sterilul viu, este reprezentat de marna nisipoasă gri-gălbuie compactă (strat nr. 21).

Corul. Stratigrafia corului denotă o serie de intervenții, datorate probabil unei perioade, în care biserica nu a fost folosită (semnele acestui fenomen apar inclusiv pe structura turnului bisericii). Din punct de vedere startigrafic, trebuie să amintim intervenții de podire, nivelări, respectiv înmormântări. Până la -1,22 m, apare un nivel de pământ brun, afânat, curat (strat nr. 1 și 2), sub care, de la -1,22 m, până la -1,28 m, asistăm la nivelul de călcare al corului (contemporan cu amvon faza II). De la -1,33 m apare un nivel maroniu afânat, pigmentat cu mult mortar și cărămizi fragmentare, probabil nivelul de dărâmătură al corului romanic. Nivelul de construcție însă, apare de la -0,33 m, cu aspect negricios, compact, pigmentat cu fragmente de cărămizi (strat nr.9). Nivelarea masivă care se execută în cor (-1,73 m), este reprezentată de un sol negru compact, adus din împrejurimi, deoarece conține răzleț material ceramic foarte fragmentar, preistoric. Sterilul din punct de vedere arheologic apare la -2,50 m.

Structuri zidite

Z1 - zidul corului romanic, executat din cărămidă (30 x 16 x 6 cm), prinsă cu mortar de bună calitate, culoare gălbuie. Structura a apărut imediat după desfacerea podelei moderne de ciment (-1,35 m). Structura își pornește traiectul poligonal din întreaga lățime a decroșului, putându-se observa foarte clar și baza arcului triumfal (plan patrulater, cu laturi de 0,90m, adâncime -1,15m). Cota tălpii de fundare, datorită configurației terenului, variază între -1,65 m și -1,85 m. De menționat este faptul, că sub crepidă, fundația structurii este efectuată din alternața a două asize de piatră și o asiză de cărămidă, prinse cu mortar brun-gălbui, compact, nisipos, cantitate redusă de granule de var (< 2 mm). La fiecare frântură de unghi a zidului corului, sunt vizibili pilaștrii, executați din cărămidă, așezați pe umărul de fundare, dar nu sunt țesuți de paramentul zidului. Aceste elemente, au omologi și în exterior, probabil formând arcade oarbe, de descărcare (benzi lombarde). Fundația corului, spre bază, se lățește treptat la 1,80 m, retrăgându-se la o zidărie regulată din cărămidă cu lăţimea de 1 m;

Z2 - baza amvonului faza I, conturat la -1,55 m, șapă de mortar gălbui, pietre și cărămidă fragmentară;

Z3 - baza amvonului II, conturat în plan hexagonal, la -1,46 m, executat din mortar cenușiu deschis, friabil, pietricele și cărămidă fragmentară;

Z4 - probabil treapta podelei corului. Surprins la -1,38 m, zidăria este executată din piatră și cărămidă, cu emplecton din piatră măruntă și mortar foarte slab. În ansamblu, elementul prezintă un mod de realizare foarte neglijent.

Morminte

M1 - cor romanic, -1,38 -1,47 m. Groapa prezintă forma ovală, în umplutură pământ negricios cu mult pigment de marnă și oase umane foarte fragmentare, răvășite;

M2 - cor romanic, - 1,39 -1,45 m. Groapa prezintă forma ovală, în umplutură pământ negricios, cu foarte mult pigment de marnă. Pe fundul gropii s-au găsit doar rămășițele, în poziție anatomică, al unui antebraț uman stâng.

M3 - între cor romanic și cor baroc, -2,70 -2,9 0m. Surprins doar parțial, în zona gambelor, deoarece mormântul este încălecat de zidul corului baroc.

M4-M5 - conturat la -1,83 m, în nava bisericii, (caroul 1-2), mormântul dublu a fost acoperit cu podea de scânduri, prinse în cadru de grinzi (10 x 10 cm), fixate între ele cu piroane masive din fier. Defuncții (soț și soție?) au fost depuși unul lângă celălalt, în paralel, orientați E-V. La capul defunctului de sex masculin, a fost depusă o sabie de husar, ruptă în vechime. Fragmentele de vestimentație recuperate arată elemente de broderie cu fire de argint aurit. Din punct de vedere cronologic, conform analogiilor, putem încadra mormintele în secolul al XIX-lea.

S2/2012

Această suprafață de cercetare a fost deschisă pentru a verifica sectorul central al corului, în eventualitatea în care, ar fi apărut vreun mormânt de ctitor.

Stratigrafie generală. Din punct de vedere stratigrafic asistăm la aceiași situație ca și în S1/2012, descrisă mai sus.

Structuri zidite

Z1 - (latura de E), prezintă aceleași caracteristici descrise mai sus.

Morminte

M6 - cor romanic, -2,14 -2,64 m. Groapa prezintă forma ovală, în umplutură pământ negricios cu mult pigment de marnă. Scheletul păstrat foarte fragmentar este poziționat anatomic în groapă, orientat EV. Pe craniu s-a observat o cunună cu perle înşirate pe o sârmă din argint.

Materialul arheologic colectat, cantitativ aproape neînsemnat (material ceramic, câteva cuie de fier), nu permite încadrări cronologice precise. Însă, cu certitudine, biserica reformată din Uileacu Șimleului a suferit o serie de intervenții în interior, intervenții care au afectat aproape în întregime stratigrafia monumentului.

Abstract:

The medieval church from Uileacu Șimleului was built probably during the second half of the 13th century. To establish the founding levels of the main architectural elements, the first archeological excavations were made, in 2010, aiming the connection between the apse and the nave on the Southern side of the church, and the link between the tower and the nave, on the Northern side.

Due to further restoration works on the church, during May 2012, archeological excavation has been made inside the monument. Trench 1 (10x1.5 m) was traced along the northern walls of the apse and the nave, with the purpose of seeing the longitudinal stratigraphy of the church. The research revealed the apse of the Romanesque church perished due to a fire during the late 18th century. Unfortunately, there were so many interventions made inside the church, that the research could not reveal any serious chronological data. Trench 2

bisericii. Toate cotele din prezentul raport, sunt date față de cota unică.

https://biblioteca-digitala.ro

(2x2m) was set to reveal the southern half of the Romanesque apse, but the strata situation has shown itself to be the same as described for Trench 1.

There were 6 tombs discovered, 3 in very poor conditions, 3 with inventory on them, materialized by clothing decoration, one piece of weapon. Moreover, there was discovered also an insignificant amount of archeological material as well.

108. Vadu Anei, com. Brănești, jud. Ilfov
Punct: Tarlaua 96, Parcela 376, Lot 2
Cod sit: 101332.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 204/2012

Colectiv: Mircea Negru – responsabil, Cătălin Şt. Hălmăgeanu (USH București), Cristian Schuster (IAB)

Situl este amplasat pe teritoriul satului Vadul Anei la sud de Autostrada A2 București-Constanța, la est de pîrâul Pasărea, în imediata sa apropiere. Cercetările arheologice preventive din anul 2008 au dus la identificarea unor urme de locuire din perioada secolelor II-I a.Chr., X-XI și XVI-XVII.[1]

Cercetările arheologice preventive au constat în practicarea de secțiuni perpendiculare pe Pârâul Pasărea și a unei suprafețe între cele două secțiuni.

Secţiunea S 1 a fost practicată la limita nordică a lotului, perpendicular pe Pârâul Pasărea. Ea a avut lungimea de 20 m, lăţimea de 2,00 m şi adâncimea medie de 0,74-1,10 m.

Secţiunea S 2 a fost practicată perpendicular pe pârâu. Ea a avut lungimea de 14 m, lăţimea de 2,00 m şi adâncimea medie de 0,80 m.

Suprafaţa S A a fost practicată în apropierea lacului, între S 1 şi S 2. Suprafaţa a avut dimensiunile de 10,00 x 8,00 m şi adâncimea medie de 0,80 m.

Stratigrafia a fost următoarea: 0-0,30 m - strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic, depunere contemporană; 0,30-0,50 m - strat de pământ de culoare cenuţiu-negricioasă, ce conţine fragmente de chirpic şi rare fragmente de vase ceramice din secolele IX-X și XIX; 0,50-0,74 /1,10 m - strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

În timpul cercetărilor au fost recoltate fragmente de vase ceramice ce pot fi datate în secolele II-I a.Chr., respectiv secolele IX-X si al XIX-lea. Majoritatea covârșitoare a acestor materiale au fost descoperite în S 1, fapt ce indică poziționarea terenului cercetat la limita sitului arheologic.

Ceramica din secolele II-I a.Chr. este reprezentată prin fragmente de vase din pastă semigrosieră, cu nisip, arsă incomplet. La interior ele au culoare cenușie, iar la exterior culoarea cărămiziu-gălbuie. Între aceste fragmente menționăm un fragment de buton alveolat ce are analogii la vase descoperite în faza târzie a civilizației geto-dacice, în secolele I a.Chr. – I p.Chr.[2] Ceramicii getice modelate la roată din pastă cenușie fină îi aparține o toartă în bandă de la o cană, din aceeași perioadă.

Majoritatea fragmentelor de vase ceramice descoperite în cursul acestor săpături provine de la vase ce aparțin evului mediu timpuriu, secolelor IX-X. Vasele au fost lucrate din pastă ce conține mult nisip, relativ bine cernut. Arderea a fost în general incompletă, predominând vasele cu miezul de culoare cenușiu-negricioasă și la exterior de culoare cărămizie sau cărămiziu-gălbuie.

Au fost descoperite fragmente de vase cu corp bombat. Fragmentele din partea superioară a vaselor au buza la exterior. Fragmentele de vase descoperite se remarcă printr-o diversitate de elemente de decor. Unul dintre fragmente a fost decorat cu linii simple în val. Alte fragmente ceramice sunt decorate cu o bandă de linii în val deasupra unei benzi de linii orizontale incizate. Un motiv mai rar este o linie în val deasupra unei benzi de linii în val cu analogii la Bucov. Un alt fragment de vas este decorat cu o bandă de linii în val încadrată de suprafețe decorate cu striuri orizontale. În sfârșit, unele fragmente de vase sunt decorate pe suprafețe mari cu striuri orizontale. Fragmentele de vase descoperite au analogii la Bucov și Buftea, unde, majoritatea lor, au fost datate în secolele IX-X.[3]

Bibliografie:

Maria Comșa, C*ultura veche românească (Așezările din secolele VIII-X de la Bucov-Ploiești)*, București, 1978.
Gheorghe Mănucu-Adamești eanu, Camelia-Mirela Ciocănel, Cristian Nestorescu, Despina Măgureanu, CCA 2009, p. 357-358.
Cristian Schuster, Mircea Negru, Alexandru Morintz, Raluca Kogălniceanu, Raport privind cercetările arheologice preventive de la Buftea-Flămânzeni, Cercetări arheologice în București 8, 2009, p. 433-455.

Abstract:

The archaeological excavations from Vadul Anei showed archaeological remains from Late Iron Age, 9-10th and 19th centuries. The hand-made and wheel made pottery of Late Iron Age was dated in the 2nd and 1st centuries BC. The wheel-made pottery from the Early Middle Age could be dated in the 9th and 10th centuries. Also, there were found few fragments of pottery and a coin from late 19th century.

[1] Mănucu-Adamești eanu 2009, p. 357-358.

[2] Crișan 1969, p. 162-163, pl. CX:2, 7.

[3] Analogii selective: nr. 6 (Bucov - Comșa 1978, Fig. 53: 5, 8; 63, 42:7, XVI:21); nr. 5, 8 (Bucov - Comșa 1978, p. 67, 49:2; Buftea-Flămânzeni - Schuster et alii. 2009, pl. VIII:7); nr. 7 (Bucov - Comșa 1978, Fig. p. 63, 42:6, XVI:21); nr. 8, 9 (Bucov - Comșa 1978, p. 65, 47:17; Buftea-Flămânzeni - Schuster et alii. 2009, pl. VIII:5); nr. 10, 11 (Bucov – Comșa 1978, p. 63, 43:10, 12, p. 68, 50:7, p. 72, 58:1; XVI:17).

https://biblioteca-digitala.ro

108A. Valea Mănăstirii, com. Ţiţeşti, jud. Argeş

Punct: Mănăstirea Valea

Cod sit: 19374.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 184/2012

Colectiv: Spiridon Cristocea – responsabil, Marius Păduraru; Ion Dumitrescu (MJ Argeș)

Biserica Mănăstirii Valea din comuna Ţiţeşti este una dintre puţinele ctitorii domneşti păstrate pe teritoriul actual al judeţului Argeş, fiind, totodată, un monument deosebit de important în peisajul arhitecturii medievale româneşti[1]. Biserica, în forma ei actuală, este ctitoria lui Radu Paisie, domnul Țării Românești, din 1534. Documentele atestă existenţa ei anterior acestui an, un prim hrisov care o menționează datând din timpul lui Vlad Vintilă de la Slatina, de la 29 decembrie 1532. De asemenea, piatra tombală a jupaniţei Vişa, răposată în anul 1525, constituie încă un indiciu pentru datarea mănăstirii anterior anului 1534.

Monumentul a intrat în atenţia cercetătorilor încă de la începutul secolului XX, când a fost vizitat de Elie Nicolescu şi Victor Brătulescu. În urma acestor două vizite, au rezultat două studii. În cel dintâi, Elie Nicolescu expune o serie de observaţii cu privire la starea monumentului[2], iar în cel de-al doilea, Victor Brătulescu a valorificat ştiinţific inscripţiile (pisanii, pietre de mormânt) din incinta mănăstirii[3].

Cercetări arheologice au fost efectuate abia în anul 1969 de către Flaminiu Mîrţu, şi au fost concentrate în pronaos şi naos. Cu această ocazie au fost identificate şapte morminte, şase dintre ele aflate în pronaos, şi un al şaptelea, în exteriorul bisericii, lipit de latura sudică. De asemenea, în naos, au fost surprinse nişte structuri realizate din cărămizi, a căror funcţionalitate nu a fost clar stabilită de autorul cercetărilor[4].

Întrucât cercetările lui Flaminiu Mîrţu – deși cu rezultate spectaculoase vizavi de materialul descoperit – nu fuseseră concludente în unele privințe, inclusiv în stabilirea unui plan coerent al bisericii care a funcţionat la Valea anterior anului 1534[5], se impunea reluarea acestora. Prilejul a fost oferit de schimbarea pardoselii din interiorul bisericii, pentru montarea căreia trebuia evacuat un strat de pământ gros de circa 0,50-0,60 m.

Pornind de la această situaţie, în prima fază a cercetărilor am urmărit trasarea unor secţiuni în zonele neafectate de săpăturile lui Flaminiu Mîrţu. Astfel, au fost deschise: în pronaos, două secţiuni (S1 şi S2); în absida de sud naosului, S3; în cea nordică, S4, iar absida altarului a fost degajată integral. În naos, pentru a verifica planul publicat de Flaminiu Mârţu, dar şi datorită rezultatelor obţinute pe parcursul campaniei, am săpat şi porţiunea pe care acesta o dezvelise prin intermediul a trei secţiuni, SA, SD şi SE.

Cercetările efectuate de noi în pronaos au dus la identificarea unei reţele de canale de aerisire şi a trei morminte (M1, M2 şi M3). Mai întâi, ne vom opri asupra prezentării mormintelor, care, din punct de vedere cronologic, sunt anterioare canalelor de aerisire.

Mormântul 1 (M1) a fost identificat în capătul estic al secţiunii S1, în colţul nord-estic al pronaosului, la adâncimea de –0,78 - 0,85 m, nederanjat. Mormântul a aparţinut unui matur, bărbat, cu vârsta de 30 - 40 de ani, lungimea scheletului fiind de 1,68 m, capul dispus spre vest, căzut spre stânga, braţele pe lângă corp îndoite din cot şi aşezate pe stern, radiusul de la antebraţului drept căzut pe lângă corp. Urmele sicriului s-au conservat relativ bine, limitele sale fiind foarte clar conturate. Prin răzuire, au fost puse în evidenţă şi urmele unei scânduri provenind din capac. Dimensiunile aproximative ale sicriului erau de 1,75 x 0,60 m. Inventarul mormântului a fost deosebit de bogat. În zona gâtului, pe piept şi în zona călcâiului drept s-au păstrat părţi dintr-o ţesătură cu fire metalice de culoare aurie (posibil aur). La gât şi pe piept, de această ţesătură erau ataşaţi bumbi. Au fost recuperaţi în total 26 de bumbi, dintre care 25 erau de acelaşi tip, piriformi, faţetaţi poliedric, prevăzuţi cu tortiţă (dimensiuni[6]: h = 11 mm, dm = 5 mm) şi unul sferic, tot cu tortiţă (dimensiuni: h = 10 mm, dm = 5 mm). În zona abdomenului, către stânga, a fost găsit un inel, căzut de la mâna stângă, al cărui radius era deplasat. Inelul, cu o greutate de 13,75 g, este din aur, cu chaton-ul făcând corp comun cu veriga, decorat sub chaton cu un motiv vegetal realizat prin incizare, forte probabil reprezentând frunze de acant. În chaton a fost încastrată o gemă de carneol, având ca reprezentare un personaj masculin (gema are formă ovală şi dimensiunile 15 x 11 mm). După maniera de redare a personajului, gema a fost realizată în perioada medievală, sau într-o perioadă de decadenţă a glipticii (personajul are picioarele figurate sub linia pământului, ceea ce indică o stângăcie a gravorului). Piesa descoperită de noi are bune analogii cu o alta, care provine tot la Mănăstirea Valea, din mormântul 3, cercetat de Flaminiu Mîrţu şi atribuit jupaniţei Neaga[7]. Ambele piese prezintă acelaşi decor pe chaton, singura diferenţă fiind aceea că gema de la piesa descoperită de Mîrţu redă un personaj feminin îmbrăcat în straie poloneze. Inelul a fost datat de autorul săpăturilor din 1969 în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Date fiind similitudinile piesei descoperite de noi cu cea publicată de către Flaminiu Mârţu, spre aceeaşi datare înclinăm şi noi.

Bumbii sunt realizaţi din argint placat cu aur. Greutatea lor variază între 0,36 și 0,52 g. Bumbii de formă piriformă, faţetaţi, au analogii cu unele piese din tezaurul de podoabe de la Zăvoaia (jud. Brăila). Ion T. Dragomir încadrează aceste piese în tipul 2b şi le consideră ca fiind produse în atelierele locale. Piesele de acest tip sunt datate în secolele XV-XVI[8]. Trebuia specificat faptul că spre deosebire de piesele descoperite la Zăvoaia, care se termină în parte inferioară prin patru granulaţii de metal, cele de la Valea au doar o singură granulaţie. Bumbi de formă sferică, de tipul celui descoperit de noi în M1, au apărut tot la Valea, în mormântul 2, cercetat de Flaminiu Mîrţu și atribuit jupaniței Vişa, datat la sfârşitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVI-lea[9]. Bumbii, de formă sferică, sunt larg răspândiţi şi se datează în secolele XIV-XVII[10].

Pe baza podoabelor descoperite, considerăm că mormântul 1 se datează în limitele secolului al XVI-lea, cu precădere în cea de-a doua jumătate a acestui interval.

Mormântul 2 (M2) a apărut la adâncimea de –1,04 m, în partea de vest a S1, către colţul de nord-vest al pronaosului. Spre

---

[1] Pentru importanţa monumentului din punct de vedere arhitectonic vezi: N. Ghika-Budeşti, *Evoluţia arhitecturii în Muntenia şi Oltenia, vol. II. Vechiul stil românesc din veacul al XVI-lea (De la Neagoe Basarab până la sfârşitul veacului),* în BCMI, XXIII, 1930, p. 13, pl. XXII-XXIX.

[2] DRH, B, III, doc. 141.

[3] Nicolescu Elie, *O vizită la Mănăstirea Vieroş şi la schiturile Valea şi Goleşti*, în „Literatură şi artă română", VIII, 1904, p. 121-129.

[4] Victor Brătulescu, Mănăstirea Valea din judeţul Muscel. *O ctitorie necunoscută a lui Radu Paisie*, în BCMI, XXIV, 1931, p.11-19. Victor Brătulescu a vizitat Mănăstirea Valea în 1929, ocazie când V. Moisescu a realizat şi câteva relevee, vezi supra nota 1.

[5] Flaminiu Mîrţu, *Mânăstirea Valea (Ţiţeşti – Argeş) în lumina controverselor istoriografice şi a cercetărilor arheologice*, în „Mitropolia Olteniei", XXX, nr. 6-7, 1978, p. 630-642

[6] *Ibidem*, p. 638, fig. 3.

[7] Pentru a exprima dimensiunile s-au folosit următoarele prescurtări: h = înălţime; dm = diametru maxim).

[8] Fl. Mîrţu, op. cit., p. 633, fig. 6/3.

[9] Ion T. Dragomir, *Tezaurul de la Zăvoaia (jud. Brăila)*, în „Buletinul Monumentelor Istorice", XLI, nr. 2, 1972, p. 71, fig. 17/19.

[10] Fl. Mîrţu, op. cit., p. 632, fig. 4/e.

https://biblioteca-digitala.ro

deosebire de M1, la acest mormânt nu s-au păstrat urmele de sicriu şi nici groapa mormântului nu a putut fi clar delimitată. Mormântul a aparţinut unui matur, bărbat, cu vârsta cuprinsă între 40 și 45 de ani; capul era orientat spre vest, căzut spre partea dreaptă, cu braţele împreunate în zona abdomenului, humerus-ul braţului drept fiind tăiat în momentul săpării cavoului, în secolul al XVII-lea. Inventarul găsit în M2 nu diferă foarte mult de cel al M1. Însă, spre deosebire de cazul precedent, defunctul din M2 purta pe funte o betelă realizată din fir metalic auriu (un fel de ciucuri). În jurul gâtului, pe piept, până în zona bazinului, s-au păstrat fragmente dintr-un veşmânt cusut cu fir metalic (argint). Relativ mai bine conservat, veşmântul prezenta în zona gâtului o bantă cusută şi întărită cu fir metalic. Marginea ei a fost realizată prin împletirea firului şi era lată şi dublată de o întăritură. Marginea aplicată peste întăritură avea aspectul unor dinţi de ferăstrău. De această marginea se prindeau bumbii şi tot din ea pornea o reţea de fire metalice înfăşurate care împreună cu firele textile formau banta propriu-zisă. De la gât, această bantă se prelungea până în zona abdomenului. Întrucât bumbii s-au găsit doar în zona gâtului, considerăm că în această parte, respectivul veşmânt prezenta o răscroială pentru a facilita îmbrăcarea lui (veşmântul se băga pe cap). Tipologic, bumbii, în număr de opt, din metal comun placat cu aur, nu diferă de cei descoperiţi în M1. Forma celor din M2 este uşor sferică, iar faţetele sunt hexagonale (dimensiuni: h = 13 mm; dm = 6 mm, greutate = 0,52 - 0,54 g). La unul din poli bumbii prezintă o tortiţă de prindere, iar la celălalt o perlă/granulaţie de metal aplicată. Dată fiind asemănarea cu tipul de bumbi descoperiţi în M1, datarea lor se încadrează în aceleaşi limite cronologice, respectiv în secolul al XVI-lea.

O altă piesă de inventar o reprezintă un inel găsit pe un falange de la mâna stângă. Inelul, care cântăreşte 9,85 g, prezintă pe marginile laterale ale chaton-ului un decor constând în trei linii incizate, dispuse orizontal, încadrate de două brâuri compuse din alte linii scurte, succesiv incizate. În chaton este încastrată o gemă de craneol antică (dimensiunile 11,3 x 8 mm). Pe gemă este redat un personaj feminin, care ţine în mâna stângă un sistrum. Foarte probabil, reprezentarea redă o dansatoare (sistra)[11].

Mormântul 3 (M3) a apărut în S2, la adâncimea de –0,86 m. Scheletul era foarte prost conservat, din el păstrându-se: partea superioară a cutiei craniene (mai exact oasele parietale), humerus drept şi femurul drept. Parte inferioară a sicriului se afla într-o stare de conservare foarte bună, dimensiunile sale fiind de 1,60 × 0,50 m, ceea ce indică faptul că înălţimea defunctului trebuie să fi fost sub 1,50 m. Pornind de la această estimare, dar şi de la faptul că oasele erau destul de fragile, am atribuim acest mormânt ca aparţinând unui copil/adolescent.

Spre deosebire de celelalte două morminte, inventarul acestuia a fost mai sărac. Mormântul a fost profanat din vechime. Au fost recuperaţi patru bumbi de formă sferică, cu tortiţă, teşiţi în parte inferioară, din argint aurit (dimensiuni: h = 11,3 mm; 5 mm). Pe cap, defunctul purta un fel de căciuliţă realizată din ţesătură şi împletituri din fir metalic. Tivul marginii acestei căciuliţe era constituit dintr-o bentiţă lată de 2,5 cm realizată din fir metalic, relativ bine conservată. Resturi de fir metalic au fost găsite pe toată suprafaţa mormântului.

În privinţa datării mormântului, relevanţi sunt cei patru bumbi. Piese similare au fost descoperite la Mănăstirea Tutana, în mormântul 4, şi au fost datate la sfârşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului al XVI-lea[12].

În concluzie, şi M3 – descoperit la Mănăstirea Valea în campania din 2012 – se încadrează, ca şi celelalte două, tot în limitele veacului al XVI-lea; în cazul de faţă, tindem să împingem această datare către mijlocul acestui secol (post 1534).

De asemenea, săpăturile efectuate în pronaos au mai relevat că sub piatra aparţinând monahiei Maria, dispusă în colţul de sud-vest al acestei părţi a bisericii, nu se afla niciun mormânt. A fost, astfel, infirmată ipoteza lui Flaminiu Mîrţu cu privire la existenţa unui mormânt sub această piatră tombală.

Reţeaua de canale de aerisire a fost surprinsă în pronaos, naos şi altar. În pronaos au apărut patru astfel de canale dispuse paralel cu fiecare latură a acestuia, la o distanţă care varia între 15 şi 25 de cm faţă de perete. Surprinse la adâncimea de –0,30 - 0,42 m, canalele aveau pereţii constituiţi din câte trei cărămizi dispuse pe lat. Spaţiul dintre cei doi pereţi era de 0,11 – 0,13 m. Pe fund nu au fost puse cărămizi, iar pentru protecţie, canalul a fost acoperit tot cu cărămizi. La canalul din S2, pentru acoperire, au fost utilizate şi cărămizi de formă hexagonală. Curios este că Flaminiu Mîrţu nu a figurat pe planul publicat în 1978 cele două canale dispuse paralel cu laturile nordică şi sudică ale pronaosului, deşi în SA, ale cărei limite le-am observat foarte clar prin săpăturile noastre, le-a surprins cu certitudine.

În naos, la adâncimea de –0,45 m, au fost surprinse două canale dispuse paralel, pe direcţie est-vest. Distanţa dintre ele era de 2 m, lăţimea lor era de 0,36 m, deci mai late decât cele din pronaos, iar în lungime măsurau 2,70 m. Din aceste două canale porneau alte două către absidele naosului. Cel din absida nordică avea o lungime de 1,40 m şi o lăţime de 0,50 m, iar cel din absida sudică avea o lungime de 1,72 m şi o lăţime de 0,50 m. Toată această reţea de canale a fost figurată şi de Flaminiu Mîrţu pe planul său. El considera aceste canale „resturi de alte ziduri", fără a face alte precizări cu privire la funcţionalitatea şi datarea lor[13].

Totuşi, săpăturile din absida nordică au relevat un aspect foarte important cu privire la momentul când aceste canale au fost constituite. Canalul din absida sudică era suprapus de un strat de arsură. Acest strat de arsură a fost surprins şi de Flaminiu Mîrţu, care l-a și datat, pe baza unei cărămizi cu inscripţie, post 1819. Cărămida a fost găsită în mormântul a doi călugări săpat anterior incendiului[14].

În orice caz, canalele sunt ulterioare veacului al XVI-lea, de când datează toate cele trei morminte descoperite prin cercetările noastre. Aşa cum am arătat, canalele au apărut în S1 şi în S2, la adâncimea de –0,40 - 0,45 m, iar cele trei morminte la –0,80 - 0,95 m, fiind suprapuse de canale. Deci, reţeaua de canale a fost realizată cândva în secolele XVII-XVIII. Luând în consideraţie faptul că cele mai multe lucrări de refacere şi înfrumuseţare ale bisericii au fost efectuate în secolul al XVIII-lea (respectiv în 1746 şi 1797), plasăm momentul constituirii canalelor în limitele acestui secol.

Săpăturile efectuate în naos au dus la o descoperire deosebit de importantă, constând în piatra de mormânt a monahiei Anisia (pe numele mirenesc Anca), mama marelui logofăt Vlaicu Piscanu. Lespedea, dispusă pe direcţia est-vest, în continuarea pietrei de mormânt a lui Vlaicu Piscanu, zis „cel mic", era întoarsă cu partea inscripționată în jos. Având dimensiunile 1,83 x 0,68 m, lespedea

[11] Piese similare cu bumbul descoperit la Mănăstirea Valea, în M1, au mai apărut: în mormântul 10 de la Curtea de Argeş, datat în secolul al XIV-lea (Marin Matei Popescu, Podoabe medievale în ţările române, Bucureşti 1970, p. 73, nr. cat. 181, fig. 93), la Retevoieşti, datate în prima jumătate a secolului al XVI-lea (Dorin Popescu, Dinu V. Rosetti, *Săpăturile arheologice de la Retevoieşti*, în „Materiale şi cercetări arheologice", VI, 1959, p. 718, fig. 14/5) şi la Mănăstirea Comana, în mormântul lui Mihail Pătraşcu, înhumat în 1655 (Lia Milencovici – Bătrâna, Podoabe din necropola fostei Mănăstiri Comana, în „Buletinul Monumentelor Istorice", XLII, nr. 2, 1973, p. 15, fig. 7).

[12] Ţinem să mulţumim şi pe această cale domnului Liviu Petculescu şi doamnei Lucia Marinescu pentru identificarea celor două geme.

[13] Spiridon Cristocea, Carmen Oprescu, *Cercetările arheologice de la Mănăstirea Tutana (jud. Argeş) şi problema încadrării tipologice a unui nou triconc de la cumpăna veacurilor XIV-XV*, în RMM-MIA, 2, 1988, p. 52, fig. 15.

[14] Fl. Mîrţu, op. cit., p. 634.

https://biblioteca-digitala.ro

este lucrată din calcar de Albești şi reprezintă o creaţie deosebită a meşterilor pietrari ai timpului, prezentând analogii cu cea a voievodului Neagoe Basarab de la Argeş.

În altar, imediat după înlăturarea plăcilor de gresie, sub stratul de mărgăritar, a apărut o podea din cărămizi. Podeaua s-a constituit astfel: pe pământ a fost aşternut un strat de mortar gros de 0,10 m, peste care au fost aşezate ordonat cărămizile dispuse pe direcţia est-vest şi având dimensiunile 28,5 x 15 x 4 cm. Nivelul acesta de podea este relativ recent. El apare deasupra stratului de arsură datat de Mîrţu, post 1819, deci a fost constituit în secolul XIX.

Degajarea integrală a absidei altarului, ne-a ajutat să aducem o serie de precizări cu privire la unele concluzii ale lui Flaminiu Mîrţu, formulate pe baza săpăturilor sale. Cercetările noastre nu au confirmat existenţa unei faze anterioare bisericii ctitorite de Radu Paisie. Structura de zid identificată între naos şi altar considerată de Mîrţu a fi fundaţia unei biserici din secolul XV, este de fapt talpa tâmplei altarului. Acest zid se ţese cu cele din secolul al XVI-lea. În plus, era suprapus de o bârnă de lemn, în prezent putrezită, care se încastra în peretele de nord şi în cel de sud ale bisericii actuale pentru a susţine tâmpla. Ca atare, pe amplasamentul pe care a fost edificată în secolul al XVI-lea biserica actuală a Mănăstirii Valea, nu a existat o alta mai veche.

Abstract:

The research at the Monastery Valea led to the discovery of three tombs dated back in the sixteenth century, and a system of ventilation ducts, which are considered to be walls, in Flaminiu Mîrţu's point of view. But the most important finding of the new research was the fact that it led to the invalidation of Flaminiu Mîrţu hypothesis that the site of the present church was set on an older one from the fifteenth century.

109. Vlădiceasca, com.Snagov, jud. Ilfov

Punct: La Merii Barbului

Cod sit: 105213.04

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 239/2012

Colectiv: Vasilica Sandu - responsabil (MM Bucureşti)

Situl Vlădiceasca „La Merii Barbului" se află în câmpia Snagovului, pe suprafaţa unui bot de terasă, format la confluenţa malului sudic al lacului Snagov cu o vale afluentă, numită de localnici „Valea Orzarului".

În toamna anului 1999, la cererea primăriei Snagov de întocmire a hărţii arheologice necesare avizării PUG-ului comunei, şi pe malul sudic al lacului Snagov, au fost efectuate cercetări de suprafaţă de către Vasilica Cuculea-Sandu şi Bogdan Tănăsescu, cu care ocazie au fost identificate resturile sitului „Vlădiceasca -La Merii Barbului", figurat la poziţia 14 în PUG Snagov. Printre fragmentele de vase găsite atunci pe suprafaţa solului, cu cronologie mai sigură au fost cele ale aşezării din secolele III-IV d. Hr.

Cercetările arheologice preventive efectuate în anii 2005 şi 2010, în jumătatea vestică a acestui sit, au scos la iveală vestigii din epoca bronzului, geto-dacică timpurie, secolele III-IV p.Chr., IX-XI şi din secolul XVIII.

Terenul, în suprafaţă *de 3.125 m*p, pe care s-a făcut săpătura arheologică preventivă în septembrie 2012, pentru construcţia unei case, este situat în jumătatea răsăriteană a sitului, *în T 221, P 792,* str. C. C. Nottara, nr. 5. Două treimi din suprafaţa lui se întind pe platoul terasei şi o treime pe panta mediu înclinată a acesteia spre malul sudic al lacului Snagov.

Pentru demisolul casei, în partea superioară a pantei, până la limita acesteia cu platoul, a fost săpată o casetă de 11,85 x 23,00 m, însumând 262,55 mp. În partea nordică s-a săpat până la 0,60 m adâncime, în sfertul sud-vestic până la -1,50 m iar în cel sud-estic numai până la -0,85 m, deoarece acolo s-a lăsat o treaptă înaltă din pământ cruţat.

Imediat la nord de caseta pentru demisol a fost făcută o răzuială mecanică, de orizontalizare a terenului, pe o suprafaţă de aproximativ 80 m^2. În partea sudică a acesteia s-a ajuns până la 0,70 m adâncime şi la circa 7 m N la cota "0" a locului.

La 40 m sud de caseta pentru demisolul casei, pe o suprafaţă de 81 mp au fost săpate 6 şanţuri, de 0,40 m lăţime şi 0,50 m adâncime, pentru fundaţia unui garaj.

Pe laturile terenului, de la malul Snagovului până în dreptul casetei pentru demisolul casei, au fost săpate două şanţuri, de 0,30 m lăţime, 0,75 m adâncime şi 83 m lungime pentru fundaţia împrejmuirii proprietăţii.

Stratigrafic, la jumătatea laturii vestice a casetei pentru demisolul casei, sub un strat arabil de 0,20 m era stratul negricios dacic, de 0,10 m grosime şi stratul epocii bronzului castaniu-negricios, de 0,15 m grosime. În peretele sudic al aceleiaşi casete, sub stratul arabil de 0,25 m este stratul dacic de 0,20 m grosime şi cel al epocii bronzului, gros de 0,20 m.

Complexe de locuire au apărut numai în caseta pentru demisolul casei şi pe suprafaţa răzuită de la nord.

În caseta pentru demisolul casei au fost descoperite şi cercetate: parţial, o locuinţă parţial adâncită din secolul XVIII, apărută spre peretele estic; parţial, două locuinţe din epoca Latène geto-dacică apărute, una în colţul sud-vestic, cealaltă spre peretele sudic; două gropi menajere geto-dacice şi trei gropi menajere din epoca bronzului. Pe suprafaţa răzuită de la nord de caseta pentru demisol s-a identificat a patra groapă menajeră din epoca bronzului.

Aşezarea din epoca bronzului

În cele patru gropi menajere au fost găsite: o fusaiolă bitronconică; fragmente de ceşcuţe din pastă fină; fragmente de castroane din pastă cu nisip, decorate cu striuri; fragmente de castroane de dimensiuni mai mari, din pastă cu cioburi pisate mărunt şi puţin nisip, având torţi supraînălţate şi decor incizat sau canelat; fragmente de vase de dimensiuni mari, unul decorat cu brâu neted, bastonaşe şi butoni-apucători. Din punct de vedere al compoziţiei pastei, tehnicii de modelare şi de ardere, formelor de vase şi motivelor decorative, fragmentele de vase se încadrează în faza a IV-a a culturii Tei.[1]

Aşezarea Latène geto-dacică

În umplutura celor două locuinţe cu podelele parţial adâncite în pământ şi a celor două gropi menajere Latène geto-dacice s-au găsit fragmente de la borcane şi străchini lucrate cu mâna, precum şi de la o strecurătoare, căni, fructiere şi un crater lucrate la roată care, în privinţa formelor seamănă cu cele descoperite în aşezările din secolele II-I a.Chr. de la Borduşani, jud. Ialomiţa[2] sau de la Grădiştea, jud. Brăila.[3]

Situaţia stratigrafică şi dispunerea în plan a complexelor de locuire apărute în caseta pentru demisol, arată că densitatea maximă de resturi arheologice din această parte a sitului se află pe porţiunea de teren de la sud de amplasamentul casei până la cel al garajului.

---

[1] Valeriu Leahu, Cultura Tei, f. a., p. 114-119.

[2] George Trohani, *Locuirea getică din partea de nord a popinei Borduşani (com. Borduşani, jud. Ialomiţa),* Târgovişte, 2005, vol. II, Pl. 152-154.

[3] Valeriu Sîrbu, *Dava getică de la Grădiştea, judeţul Brăila I*, Brăila, 1996.

https://biblioteca-digitala.ro

Complexele de locuire identificate pe suprafaţa cercetată preventiv, împreună cu materialele arheologice mobile recuperate, contribuie la completarea datelor privind cunoaşterea vieţii materiale şi spirituale a comunităţilor antice şi medievale care au locuit pe malurile lacului Snagov.

Résumé:

Le site archéologique Vlădicească ”La Merii Barbului”, le village Vlădicească, la commune Snagov, dép. Ilfov est situé dans la pleine de Snagov, entre une vallée dit Valea Orzarului et le rive méridionale du lac Snagov.

Pendant des fouilles préventives de 17-22 septembre 2012, effectuées sur un terrain de la rue C. C. Nottara, n° 5, ont été mis au jour: un habitatin partiellment enfouie dans la terre du XVIIIe siècle; deux habitations partiellement enfouies dans la terre et deux fosses ménagères d'un habitat rural Latène géto-dace; quatre fosses ménagères d'un habitat de l'epque du bronze, la civilization Tei, la IVe phase.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE DE DIAGNOSTIC ARHEOLOGIC ȘI EVALUARE DE TEREN

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE (CERCETĂRI DE DIAGNOSTIC ARHEOLOGIC ȘI EVALUĂRI DE TEREN)

109A. Costâna, com. Todirești, jud. Suceava
Punct: Imaș

109B. Costești, com. Costești, jud. Iași
Punct: Cier/Lângă Școală

110. Horodnic de Jos, com. Horodnic de Jos, jud. Suceava
Punct: Vârful Colnicului

111. Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj
Punct: Sub Ferice/Drumul Vacilor

112. Peștera, com. Peștera, jud. Constanța

113. Radomirești, com. Radomirești, Caracal, jud. Olt
Punct: DN6/E70, Lot 2, Alexandria-Craiova, sectorul Mihăiești-Caracal-Drăghiceni

113A. Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani
Punct: Holm (La Telescu)

113B. Tăcuta, com. Tăcuta, jud Vaslui
Punct: Dealul Miclea/Paic

114. Tărtăria, com. Sălişte a, jud. Alba
Punct: Gura Luncii

https://biblioteca-digitala.ro

109A. Costâna, com. Todirești, jud. Suceava
Punct: Imaş
Cod sit: 150542.01

Autorizația de diagnostic arheologic nr. 114/2012

Colectiv: Dumitru Boghian – responsabil, Sorin Ignătescu, Vasile Budui (USM Suceava), Bogdan-Petru Niculică (MB Suceava), Sergiu-Constantin Enea (Liceul „Ion Neculce" Târgu Frumos), Ioan Ignat (Școala Gimnazială Lozna), Loredana Pricop, Alexandru Gafincu (UAIC Iași)

Așa cum arătam în raportul de diagnostic arheologic din anul 2011, necropola tumulară de la Costâna[1] se găsește la circa 20 km nord-vest de oraşul Suceava. Situl este amplasat în partea de nord-vest a satului Costâna, pe imaşului satului, pe ambele părți ale drumului judeţean 178 (Dărmănești-Todirești), pe prima terasă a fostei albii majore a Suceavei și pe conul aluvial din stânga pârâului Ilişeşti/Ilişasca.

Obiectivele investigațiilor din vara anului 2012 (9-26 iulie, în cadrul practicii de specialitate a studenților de la Facultatea de Istorie și Geografie, Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava[2]) au fost legate de continuarea evaluării arheologice prin metode neintruzive și intruzive. În acest sens, au fost întreprinse alte cercetări de teren, prin care au fost identificați alți doi tumuli (T4 în vechiul cimitir al satului; T5 în curtea Spitalului de Recuperare Neuropsihică, deranjat de un beci). De asemenea, cercetările perieghetice au vizat și alte zone din satul Costâna, pentru cunoașterea evoluției habitatului uman din zona de referință. Au fost identificate siturile: Costâna – Spitalul nou/SE de grajdurile fostului CAP (materiale cucuteniene, fază neprecizată, sec. II-IV p. Chr. și medievale târzii); Costâna – Pe Deal/Deasupra satului (materiale Komariv și medievale târzii, sec. XVII-XVIII); Costâna – Spitalul de Recuperarea Neuropsihică (materiale Latène și sec. II-IV p. Chr.); Costâna – Dealul Mare (așezare cucuteniană de înălțime, fază neprecizată). Cercetările neintruzive au mai vizat definirea cadrului paleogeografic al sitului, specific pentru perioada epocii bronzului mijlociu, studierea ortofotoplanurilor și hărților satelitare.

Investigațiile intruzive au urmărit săparea T.2/2012 (D. max. = 34 m; D. propriu-zis = 25 m; Î = 1,45-1,50 m), aflat la 40 m SV (între punctele centrale) de T1/2011, tot în curtea cetățeanului Gavril Gurău, care l-a utilizat pentru împrumut de pământ, necesar pentru construcția locuinței sale, l-a deranjat prin săparea temeliei gardului curții (cca. 40%) și intenționa să-l niveleze. Coordonate geografice: 47º41'36" latitudine nordică, 26º06'47.27" longitudine estică.

Ca metodă de săpătură, am utilizat împărțirea suprafeței tumulului în patru sferturi/ sectoare (I/SE; II/SV; III/NV; IV/NE) și secțiuni (I-V), delimitate de martori de 0,50 m, dispuși în unghi drept, astfel încât am obținut două profile longitudinale complete, pe lungimea suprafețelor păstrate, până la solul gleizat, steril (-2,40 m, din centrul movilei, unde se afla o bornă din beton, fără alte elemente complementare), (fig.4;6.4-5). Prin decaparea pe secțiuni (late de 2 m, de ambele părți ale martorilor centrali), și șanțuri de control (în diagonala sectoarelor, lățime 1 m) am încercat să obținem cât mai multe detalii despre modalitățile de construcție, încadrarea cultural-cronologică, reconstituirea elementelor de rit/ritual funerar, să surprindem complexele interioare și să înregistrăm toate datele obținute. De asemenea, pentru zona centrală a tumulului, am obținut un profil pedologic complet (2,40 m). Din păcate, a mai rămas de săpat o parte din suprafața movilei, pentru a fi siguri că nu s-au pierdut detalii constructive, de ritual și complexe.

S-a putut observa că, spre deosebire de T.1/2011, la ridicarea acestei movile s-a utilizat foarte puțină piatră pentru manta și complexe (câteva gresii sarmațiene marcau partea superioară a arealului mormântului M.1/2012, sugerând foarte vag o eventuală amenajare; alte lespezi răzlețe se găseau în zona centrală și la marginea movilei).

Diametrul inițial al movilei a fost de aproximativ 25 m iar înălțimea acesteia, față de zona încomjurătoare, de 1,35–1,40 m, dar evoluția pedologică și intervențiile umane ulterioare au înălțat și "lățit" construcția funerară (fig.4). Pentru înălțarea tumulului, s-a utilizat o masă de sol antic (molisoluri de luncă), din vecinătate, asemănătoare cu cele din T.1/2011, slab diferențiate, atât în stare umedă cât și după uscare, astfel încât sunt foarte greu de definit eventualele etape de ridicare a construcției.

În ceea ce privește complexele, mormântul (M.1/2012) a fost descoperit aproximativ în centrul movilei (–1,65–1,95/2 m), într-o groapă ovală (1,65 x 0,95 m), săpată de la nivelul antic de călcare (molisol) al unei mici ridicături din luncă, până în stratul brun. La săpare, o parte din pământ a fost depusă în partea estică, ridicătură care a fost surprinsă în profilul nordic al Sectorului I/SE. Defunctul (Maturus) se afla depus în decubit dorsal, pe direcția nord-sud, cu mâinile pe lângă corp, picioarele chircite: genunchii ridicați și "căzuți" spre dreapta. Capul acestuia era așezat pe un strat de ocru roșu, care se păstra discontinuu, denotând, împreună cu poziția generală a scheletului, tradiții de tip Yamnaya perpetuate, probabil, prin intermediul unor influențe Mnogovalikovaya[3]. Gradul și modalitatea de păstrare a scheletului sunt mulțumitoare, dar prezenta o tasare a craniului, unele părți anatomice lipsă, ca urmare a măcinării în mediul umed în care a zăcut și a acțiunii animalelor, și o oarecare fragilitate, datorată acțiunii apei și sărurilor din solurile de luncă. Acest mormânt nu prezenta un inventar propriu-zis. Deasupra gropii, doar la –0,15 m de la suprafața actuală, a fost descoperit un topor de luptă, din piatră șlefuită, care ar putea fi pus în legătură cu mormântul și defunctul.

În stadiul actual al investigațiilor, construcția T.2 și ritualul funerar din M.1 se deosebesc de cele existente în T.1/2011 (absența "placajului" de piatră din manta, absența ringului și pseudo-cistei de piatră, absența sacrificiilor, prezența ocrului roșu și a poziției specifice înmormântărilor Yamnaya). Acestea ar putea fi puse fie pe seama altei încadrări cronologice, fie s-ar datora păstrării mai îndelungate a unor tradiții Yamnaya, dintr-o componentă genetică inițială sau mediată de unele influențe Mnogovalikovaya, așa cum am văzut și în cazul inventarului din T.1/2011.

În concluzie, descoperirile de la Costâna–Imaș se leagă de rezultatele cercetărilor arheologice din Podișul Sucevei, atât cele mai vechi, cât și cele mai noi, și aduc noi date referitoare la ritul funerar al comunităților culturii Komariv și despre unele relații cu comunitățile vecine din Bronzul mijlociu est-carpatic.

Abstract:

The diagnostic archaeological investigations of the Komariv tumular necropolis from Costâna-Imaș/Pasture (Middle Bronze Age) have been carried on, using both non-intrusive methods (archaeological pedestrian field surveys, through which two tumuli (T.4-T.5) and four new archaeological sites were identified; the palaeo-geographical framework determination; the study of orthophotoplans and satellite maps) and intrusive ones (archaeological excavations T.2/2012).

Methodologically speaking, T.2 (heavily disturbed by modern works) was divided into four quarters/sectors (I/SE, II/SW, III/NW, IV/NE) and sections (trenches) (S.I-V). For its construction less Sarmatian

[1] D. Boghian, S. Ignătescu, I. Ignat, E. Vieru, Costâna, com. Todirești, jud. Suceava, Punct: Imaș, Cod sit: 150542.01, CCA 2012, p. 266-268, 450; o versiune detaliată pe CD-ul volumului.

[2] Colectivul de cercetare mulțumește studenților practicanți și voluntarilor pentru eforturile depuse.

[3] E. N. Savva, Kul'tura mnogovalikovoj keramiki Dnestrovskvo-Prutskogo mezhdureci'ja. Po materialam pogrebal'nogo obrjada, Știința, Kishinev, 1992.

https://biblioteca-digitala.ro

sandstone than in T.1/2011 was used. The grave 1 (G.1/2012) was found approximately at the center of the tumulus, in an oval-shaped pit (–1.65 to –1.95/2 m deep; 1.65 m x 0.95 m, in length and width). The deceased (Maturus) was put down on the back, north-south oriented, with the head on a thin layer of red ochre, with his hands alongside the body, and his legs crouched: the knees were lifted and "fallen" to the right, thus denoting the Yamnaya type traditions, perpetuated through Mnogovalikovaya influences. Above the tomb (–0.15 m) a polished stone battle axe was found.

109B. Costești, com. Costești, jud. Iași
Punct: Cier/Lângă Școală

Autorizația de diagnostic arheologic nr. 185/2012

Colectiv: Dumitru Boghian – responsabil (USM Suceava), Sergiu-Constantin Enea (Liceul "Ion Neculce" Târgu Frumos), Tiberius Părpăuță (Liceul Economic-Adminstrativ Iași), Felix-Adrian Tencariu, Diana-Măriuca Vornicu, Andrei Asăndulesei, Silviu Gania, Andreea Vornicu, Radu-Gabriel Furnică, Bogdan Munteanu (UAIC Iași)

Stațiunea arheologică Costești – Cier/Lângă Școală, jud. Iași, cunoscută din perioada interbelică[1], se găsește în Poarta Târgului Frumos[2]/Șaua Ruginoasa-Strunga (între Podișul Sucevei, Podișul Central Moldovenesc și Câmpia Moldovei). Amplasat la 7 Km NV de Târgu Frumos, situl se află în proximitatea unor cunoscute așezări cucuteniene: Ruginoasa-Colina Drăghici; Giurgești–Dealul Mănăstirii/ Chetrosu; Băiceni-Cetățuia; Buznea-Dealul Beci; Hăbășești-Holm ș. a.

Punctual, situl se găsește pe cursul superior al Bahluiețului (cca. 10 km de la izvor), într-un meandru din valea fosilă a pârâului, pe reversul cu expoziție vestică a unui martor de alunecare, desprins succesiv spre ENE, din Cuesta Dealului Pietrișul și evoluat în diferite etape. Astăzi, situl se găsește pe imașul comunal, altădată în curtea Școlii Vechi.

Inițial, situl avea o formă pentagonală, cu colțurile rotunjite, fiind "rupt" de restul "platoului" de la vest printr-un șanț adânc/o albie fosilă a Bahluiețului (Dimensiuni: N-S=68 m; E-V=45 m; S=2500 mp; în 1942 avea aprox. 1600 mp), dar partea de NV a început să se falieze din anii '30, sec. XX. Cercetările anterioare vorbesc de existența unor bogate materiale Cucuteni A3, A-B2/B1 și a două necropole, una Horodiștea-Erbiceni II și alta medievală.

Absența unei documentații științifice clare, referitoare la stratigrafia și planimetria stațiunii, precum și starea avansată de degradarea naturală și antropică (braconaje arheologice) a acestui sit ne-au determinat să întreprindem acțiunile de evaluare, diagnostic și salvare din anul 2012. Aceste investigații s-au desfășurat între 4-7 septembrie 2012 și au fost posibile grație unor mici, dar generoase sponsorizări[3].

Ca obiective, diagnosticul arheologic a vizează: delimitarea suprafeței păstrate și a gradului de conservare a sitului pluristratificat, realizarea unor investigații neintruzive (scanări magnetometrice, GPR), efectuarea unui sondaj arheologic, pentru realizarea unui profil stratigrafic longitudinal, deoarece lipsește un asemenea document arheologic, realizarea stratigrafiei orizontale a sitului și a zonelor conexe, fundamentarea unui proiect de cercetare sistematică, interdisciplinară.

S-au efectuat determinări geomorlogice și hidrologice (prof. dr. Gheorghe Romanescu, UAIC Iași), scanări GPR și ridicarea topo a sitului (Andrei Asăndulesei, Silviu Gania, Platforma Arheoinvest UAIC Iași). Având în vedere suprafața păstrată și riscul falierii unor părți din latura nordică, sondajul a fost realizat doar printr-un șant de control S.I/2012 (20 x 1, 5 m) și o casetă (2 x 1,50 m), din S.II, în dreptul M2 și M3 (m. 16-18), adâncite parțial până la 0,45-0,90 m.

Observațiile geomorfologice și arheologice ne arată că din amplasamentul de altădată al sitului se mai păstrează doar 30%. Versantul de N-NV prezintă o eroziune activă, prin acțiunea concertată a apelor Bahluiețului, la bază, și sufoziune, fiind "pornit" pe o lățime de cca.15 m. În deschiderea naturală a acestui versant se observă nivelurile și complexele de locuire (locuințe Cucuteni A3 și B1, cuptoare, gropi, morminte), care într-un timp scurt se vor pierde.

Din punct de vedere arheologic, în șanțul de control au fost identificate, deocamdată, două locuințe Cucuteni B: L.1/2012 (între m. 1,50-6,50) și L.2/2012 (m. 9,70-14,40), deranjate de săpăturile anterioare (m. 0-1; 6,80-9,70) și braconaje (m. 14,40-20). Aceste locuințe prezintă lipituri de perete și podea, masive în cazul L.2; materiale ceramice (vase de uz gospodăresc, ceramică Cucuteni "C", ceramică pictată, amestecată–Cucuteni A3 și A-B2/B1, râșnițe, nicovale de piatră, piese de silex, materiale osteologice, plastică antropomorfă și zoomorfă). Pe traseul S.I, au mai fost intersectate: o porțiune dintr-un zid (?) de piatră (m. 7,60-9,40), precum și trei morminte de inhumație, probabil creștine: M.1 – m. 19-20 puternic răvășit de braconaje; M.2 – m. 16,20-17,40, la - 0,70 m, în S.I și S.II, exploatat în întregime (defunctul era un adolescent depus în decubit dorsal, cu mâinile pe lângă corp, cu picioarele întinse; orientarea scheletului V–E, fără alt inventar); M3–m. 16-16,40, la - 0,55, în S II (defunctul este un copil, orientarea scheletului V–E; exploatat parțial, deoarece se prelungește în porțiunea nesăpată; a fost conservat și va fi investigat în campaniile viitoare).

În concluzie, se observă că situl se degradează accelerat, rămânând doar o treime din suprafața sa. De aceea, pentru protejarea a ceea ce a mai rămas, sunt necesare atât măsuri de monitorizare a distrugerilor, de deviere a cursului pârâului Bahluieț, cât și realizarea unei amenajări de protecție cu gabioane la partea de nord a Dealului Cieri, pentru oprirea ruinării versantului.

În ciuda săpăturilor arheologice din diferite timpuri și braconajelor, există porțiuni nederanjate, care pot oferi date importante legate de locuirea din sit. Este necesară continuarea săpăturilor și investigațiilor moderne, pentru atingerea obiectivelor propuse și pentru salvarea complexelor și materialelor arheologice care se distrug. Cercetările vor fi extinse și în alte locații din vatra satului Costești, pentru lămurirea problemelor de stratigrafie orizontală (locuirea din curtea școlii vechi).

Echipa de cercetare își propune adunarea tuturor datelor și materialelor obținute până în prezent și elaborarea unei micromonografii a sitului, care, cu toate investigațiile efectuate,

[1] V. Ciurea, Contribuţii la preistoria judeţului Baia. Staţiunea de la Costeşti, Fălticeni, 1938; C. Matasă, Deux stations à céramique peinte de Moldova, Dacia, 7-8, 1937-1940, p. 73-84 C. N. Mateescu, O nouă staţiune preistorică în cercul ceramicii pictate: Costeşti-Baia, RPAN, 2-4, 1940, p. 63-70; Ecaterina Vulpe, în Raport asupra activităţii ştiinţifice a Muzeului Naţional de Antichităţi în anii 1942 şi 1943, Bucureşti, 1944, p. 36-38; Meluța Miroslav Marin, Staţiunea neo-eneolitică de la Costeşti (jud. Baia), Orizonturi, Stuttgart, 3, 1951, 7-12, p. 89-98.

[2] V. Tufescu, O regiune de vie circulaţie: "Poarta Târgului Frumos", BSR(R)G, Bucureşti, tom. LIX, 1940, p. 329-431.

[3] Sponsorizare Primăria Târgu Frumos (primar Ion Vatamanu; viceprimar Ion Alexa Angheluș) și profesor Tiberius Părpăuță, cărora le mulțumim călduros și pe această cale. Colectivul de cercetare mulțumește domnilor Aurel Doacă și Stelică Palade, primarul și, respectiv, viceprimarul comunei Costești, pentru sprijinirea investigațiilor, precum și studenților: Marian Sergiu Țifui, Dumitru-Ionuț Stigleț, Bogdan Mitică Vițelariu, Flavius Răzvan Derscariu, de la Universitatea din Suceava, și elevilor: Ramona Doleanu, Ana-Maria Tanasă, Sergiu Tescu de la Liceul Ion Neculce Târgu Frumos.

https://biblioteca-digitala.ro

este destul de puțin cunoscut în literatura de specialitate, fiind sursă pentru dezvoltarea colecțiilor particulare.

Abstract:

The archaeological site from Costeşti-Cier/Near School has been known since the interwar period. Previous research led to the discovery of rich materials Cucuteni A3 A-B2/B1 and of two necropolises, a Horodiştea-Erbiceni II and a mediaeval one. Taking into consideration the natural and anthropic degradation (archaeological poaching), as well as the fact that the site does not benefit from an adequate archaeological documentation, there was decided the performing of the diagnostic investigations since 2012. Intrusive investigations have been carried out (geomorphological and hydrological determinations, GPR scanning, surveying) as well as intrusive ones (archaeological excavation T.I/2012 (20 x 1.5 m), cassette I/S.II (2 x 1.50 m; m 16-18), partially deepened (from –0.45 to –0.90 m). Two Cucuteni B dwellings (D.1 and D.2/2012), painted pottery (Cucuteni A3, A-B2/B1), domestic and Cucuteni "C" ceramics, stone hand mills and anvils, flints, horns and bone tools, anthropomorphic and zoomorphic plastic), a portion of a stone wall? (difficult to be chronologically classified) as well as three inhumation graves (G.1-G.3), without inventory, probably Christian (Middle Age), were discovered. Works to stop the erosion and for archaeological heritage rescue are needed.

110. Horodnic de Jos, com. Horodnic de Jos, jud. Suceava

Punct: Vârful Colnicului

Cod sit: 149110.01

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 194/2012

Colectiv: Bogdan Petru Niculică – responsabil, Mugur Andronic (MB Suceava), Dumitru Boghian, masterand Sergiu Ţifui (USM Suceava), Andrei Asăndulesei, Felix Adrian Tencariu, Ioan Ignat (UAIC Iaşi)

Investigaţiile de diagnostic arheologic din zona necropolei tumulare de la Horodnic de Jos, com. Horodnic de Jos, jud. Suceava s-au desfăşurat în două etape. Prima a presupus cercetarea de teren, cu investigaţii neintruzive (periegheze în zona necropolei şi în proximitate, studierea literaturii anterioare, a materialelor cartografice austriece şi a celor topografice din perioada interbelică / planurile directoare de tragere şi hărţile topografice, ridicarea topografică şi investigaţiile GIS: harta hipsometrică, harta umbririi terenului, harta expunerii, harta vizibilităţilor, declivităţii pantelor etc.). A doua etapă a fost marcată de cercetări intruzive (sondaje stratigrafice în trei movile, aplatizate şi parţial deranjate de lucrări antropice mai vechi, probabil de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi din perioada interbelică). Datele tehnice de săpătură au fost completate cu investigaţiile specialiştilor Platformei Interdisciplinare Arheoinvest a UAIC Iaşi, care au urmărit ridicarea topografică a porţiunii de vest a dealului Vârfu Colnicului (peste 30 ha) şi localizarea movilelor din această zonă. A doua etapă, de laborator, a constat în analiza şi reprezentarea cartografică a datelor prelevate în teren, urmărindu-se creionarea unui studiu de landscape archaeology, cu finalitate în anii următori.

Pe parcursul cercetărilor echipa de arheologi a fost sprijinită de Primăria şi Consiliul Local Horodnic de Jos, prin domnul primar Petrică Onică şi domnul viceprimar Gheorghe Buznean, precum şi de domnul profesor Ioan Prelipcean, care au asigurat buna desfăşurare a lucrărilor, echipa de lucru şi terenul aferent cercetărilor. Cercetările din anul 2012 au fost finanţate de Muzeul Bucovinei Suceava.

Necropola tumulară de la Horodnic de Jos este una dintre cele mai întinse din judeţul Suceava şi din spaţiul est-carpatic. Cunoscută şi menţionată de la sfârşitul secolului al XVIII-lea de unele documente medievale târzii, aceasta a atras atenţia autorităţilor austriece, dar şi a unor arheologi amatori, care, în căutarea „comorilor", au distrus mai multe movile, săpând empiric, după metoda „puţului" central.

Situl arheologic se extinde la nord de satul Horodnic de Jos, pe dealul numit de localnici Vârfu Colnicului, cu o dezvoltare est-vest de peste 2,5 km, la o altitudine absolută de 491 m (cota bornei cadastrale din cel mai înalt tumul), cu o altitudine relativă faţă de văile adiacente dealului de aproximativ 90 m. Din punct de vedere geografic, zona cercetată se află în Depresiunea Rădăuţi, respectiv în subunitatea Podişul Sucevei a Podişului Moldovei.

Date consistente referitoare la movilele numeroase de pe Vârfu Colnicului provin abia de la sfârşitul secolului al XIX-lea, când încep şi investigaţiile serioase, organizate de austrieci. În 1894, Dionisie Olinescu, arheolog amator din Bucovina a publicat o hartă a Bucovinei cu reprezentarea tuturor descoperirilor arheologice cunoscute la acea vreme; această hartă a fost elaborată însă cu mulţi ani înainte, ea circulând în manuscris până la momentul publicării, inclusiv în mediile arheologice vieneze. Josef Szombathy, custodele colecţiei de antichităţi a Naturshistorisches Museum din Viena a consultat această hartă şi a decis investigarea unor tumuli de la Horodnic de Jos. În acest scop, el a fost sprijinit de Societatea de Antropologie din Viena, care, în anii 1893 şi 1894 a finanţat lucrările arheologice conduse de Szombathy, în contextul mai larg al repertorierii şi investigării şi altor monumente arheologice, aparţinând unor perioade istorice diferite.

La rândul său, profesorul universitar Raimund F. Kaindl de la Universitatea din Cernăuţi a investigat mai multe movile în 1902. Rezultatele celor doi cercetători sunt remarcabile: au fost descoperite morminte de incineraţie, de inhumaţie, individuale şi colective, unele în cutie de piatră (cistă). Evident, datarea precisă a movilelor nu a putut fi făcută corect, la vreme respectivă. De aceea, profesorul Mircea Ignat a reluat, în anul 1976 cercetările, investigând trei tumuli, care au permis încadrarea materialelor în ansamblul culturii Komariv (perioada mijlocie a epocii bronzului), care se dezvoltă pe teritoriul Ucrainei de nord-vest şi a Poloniei de sud-est, considerată ca parte integrantă a cercului cultural Trzciniec[1].

Trebuie remarcat faptul că atât J. Szombathy, R. F. Kaindl şi M. Ignat au identificat în unii tumuli o manta inferioară cu structură

[1] Josef von Szombathy, Prähistoriche Recognoscierungstour nach der Bukowina im Jahre 1893, în JBLM, 1894, p. 11-21; Idem, Zweite Recognoscierungstour in die Bukowina, în JBLM, 1895, p. 20-24; Idem, Vorgeschichte, în: Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Bukowina, Wien, 1899, p. 49-56; Dionisie Olinescu, Charta arheologică a Bucovinei, în BSGR, XV, I-II, 1894, p. 64-94; Idem, Chărţile Bucovinei, în BSGR, XV, III-IV, 1894, p. 3-10; Raimund F. KAINDL, Geschichte der Bukowina. Erster Abschnitt. Von den ältesten Zeiten bis zu den Anfängen des Fürstenthums Moldau (1342), Czernowitz, 1896; Idem, Bericht über die Ausgrabungen der Hügelgräber von Unter-Horodnik und Prädit (Bukowina), în MAGW, XXXIII, III. Folge, III. Band, 1903, p. 82-84; Idem, Prähistorisches aus der Bukowina, în JZK, 1, 1903, p. 98-114; Mircea Ignat, Contribuţii la cunoaşterea epocii bronzului şi a Hallstatt-ului timpuriu în judeţul Suceava, TD, II, 1981, p. 133-146; Bogdan Petru Niculică, Considérations sur la période moyenne de l'Âge du Bronze dans le Plateau de Suceava. Le complexe culturel Komarów – Costişa – Biały-Potik, în SAA, X-XI, 2005, p. 61-68; Idem, Epoca mijlocie şi târzie a bronzului în Podişul Sucevei, teză de doctorat, Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi, 2006, mss.; Idem, Din istoricul preocupărilor arheologice în Bucovina. Societatea arheologică română, Suceava, 2009; Idem, Les premiers tumuli de la Bucovine. Les recherches de la fin du XIXe siècle et le début du XXe siècle de la zone Horodnic de Jos (dép. de Suceava), în SAA, XVI, 2010, p. 71-92.

https://biblioteca-digitala.ro

dură, realizată din pietrişuri (prundiş de râu) amestecate cu argilă. În acelaşi timp, în unii dintre aceştia nu a fost descoperit inventar arheologic, fiind socotiţi (în baza metodelor şi tehnicilor de săpătură existente la vremea respectivă), drept tumuli cenotaf. Pe de altă parte, în mai multe movile s-au descoperit obiecte de fier, ceea ar sugera, probabil, apartenenţa unor descoperiri la grupul podolo-moldav din Ha D, specific spaţiului nord-est carpatic.

Având în vedere importanţa cercetărilor anterioare, obiectivele noilor cercetări, de diagnostic arheologic din campania anului 2012 au constat în sondarea unor tumuli, efectuarea unor cercetări de suprafaţă pentru identificarea amplasamentului unor aşezări contemporane (fie ele de epoca bronzului sau Ha D), detalierea ritului şi ritualului funerar practicat şi cartografierea zonei de vest a dealului Vârfului Colnicului. Astfel, s-au realizat hărţi de distribuţie a tumulilor, harta hipsometrică, harta pantelor, harta expunerii, harta unor eventuale căi de acces mai facile. În plus, au fost efectuate observaţii şi analize pedologice, de către lect. univ. dr. Vasile Budui (USM Suceava).

După încheierea etapei de lucru în teren a urmat cea de laborator, mai exact partea de procesare şi prelucrare a datelor obţinute cu ajutorul unor softuri specifice de tip GIS: Leica GeoOffice şi pachetul ArcInfo. În urma acestor activităţi au rezultat o serie de hărţi tematice, după cum am menţionat şi mai sus, cu un conţinut relevant pentru situl arheologic constituit ca studiu de caz: harta hipsometrică, harta pantelor, harta orientării versanţilor, harta umbririi terenului, harta vizibilităţii. De asemenea, au fost obţinute şi hărţi ce reprezintă principalele căi de acces, precum şi detalii cu cele două grupuri de tumuli. Au fost cartaţi 15 tumuli, cei care încă mai sunt vizibili la suprafaţa solului. Din hărţile elaborate lipseşte tumulul cu numărul şase deoarece nu s-a reuşit identificarea sa clară în teren, din cauza unor deranjamente pe care arheologul responsabil le atribuie unor săpături mai vechi, datând de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Sondajele arheologice viitoare fiind cele care vor putea stabili cu exactitate poziţia acestuia.

Observaţiile din teren, materialele cartografice realizate şi planşele lucrate în ArcGis ne arată o serie de caracteristici ale necropolei legate de amplasamentul necropolei. Este evident situată pe o poziţie dominantă, pe un versant orientat pe direcţia ESE-VNV, cu pante abrupte spre partea sa sudică şi o înclinare lină spre N şi NV. Caracterul dominant al întregii zone rezultă, de asemenea, şi din analizele de vizibilitate. Este de remarcat impresionantul potenţial de vizibilitate de care dispune acest teritoriu, fiind în contact direct atât cu zone aflate în proximitatea sa cât şi cu spaţii aflate la distanţa de 20 km faţă de poziţia sitului. Interesant este faptul că necropola de la Horodnic de Jos este vizibilă şi din alte două puncte arheologice, care se află la distanţe de 5 respectiv 3 kilometri: necropola tumulară de la Volovăţ-Dealul Burlei şi cea de la Horodnic de Jos-Dealul Brădet. Evident, am putea aduce aici în discuţie vizibilitatea asupra zonelor cu sare de la Voitinel, Vicovul de Jos, Krasnailski, poate chiar „controlul" asupra unei parţi însemnate a cursului mijlociu al Sucevei şi sectorul Depresiunii Rădăuţi. În acelaşi timp, de pe necropola de pe Vârful Colnicului este vizibilă direct mare parte a depresiunii Rădăuţi; probabil, oamenii Epocii Bronzului au ales această poziţionare pentru a marca prin însăşi altitudinea relativă şi absolută a dealului, monumentele lor funerare. Ei nu au manifestat interese faţă de orientări cardinale ci doar faţa de altitudinea absolută şi relativă, poziţionând tumulii pe culmea dealului.

În încheierea acestor consideraţii care au la bază atât studiul arheologic propriu-zis, cât şi cel de landscape, menţionăm că în primul rând concluziile ce se desprind din analiza documentelor cartografice şi grafice realizate de Platforma Arheoinvest indică favorabilitatea locuirii umane în imediata apropiere a necropolei: versanţii puţin înclinaţi ai teraselor văilor adiacente dealului Vârful Colnicului, reţeaua hidrografică, afluentă de dreapta a Suceviţei şi stânga a Sucevei, interfluviile cu expuneri totale şi predominant sudice (cu variabilităţi spre E şi V), căile de acces extrem de lesnicioase către şi dinspre necropolă.

În ceea ce priveşte cercetarea arheologică propriu-zisă, am selectat trei tumuli, mai mult sau mai puţin afectaţi de activităţi antropice anterioare, care au fost notaţi T1, T2, T3 / 2012. Dimensiunile tumulilor cercetaţi sunt: T1-diam. 16 m, înălţime 0,80 m; T2-diam. 12 m, înălţime 0,70 m; T3-diam. 18 m, înălţime 1,25 m. Metoda de lucru a fost aceea a secţionării obişnuite prin secţiuni şi casete, cu martori centrali rezervaţi N-S şi E-V, de 0,50 m lăţime (T1 şi T3). T2, afectat de lucrări antropice, a fost secţionat cu două secţiuni N-S de 2 m lăţime, orientate N-S.

Descoperirile din aceşti tumuli chiar dacă nu par a fi spectaculoase, atât din cauza investigării parţiale, cât şi a lipsei inventarului funerar (T1-2), au furnizat date care confirmă observaţiile anterioare referitoare la construcţia acestora sau noi detalii (în special mantalele suprapuse, utilizarea pietrişului, tasarea intenţionată a „nucleelor"). Dintre movilele investigate se individualizează T3. Aici, s-a observat o manta inferioară, extrem de dură, realizată din prundişuri de râu, aduse din zona platoului dealului, care conţine acest gen de material; deasupra acestei mantale s-a adus pământ (strat de 0,30-0,40 m grosime), care a desăvârşit construcţia funerară. Interesant este faptul că în partea centrală a movilei, aşadar în mantaua iniţială, dură, a fost rezervată o mică alveolare, în care s-au descoperit două vase ceramice şi un topor fragmentar de piatră, perforat, cu tăişurile simetrice; între aceste obiecte, a fost identificat un singur fragment de os calcinat, de mici dimensiuni, imposibil de determinat.

Pe baza caracteristicilor aparte ale ceramicii: forme (ceaşcă cu toartă şi amforetă bitronconică cu gât înalt şi uşor evazat, cu două tortiţe verticale pe umăr) şi pastă (cu pereții subțiri, poroși și friabili, modelaţi din pastă cu fragmente ceramice şi nisip în compoziție, arsă la temperaturi medii, cu nuanţe brune și cenuşii), considerăm, cu probabilitatea ştiinţifică de rigoare, că ne aflăm în faţa unor descoperiri aparţinând bronzului timpuriu. Starea precară a materialului arheologic ceramic a determinat restaurarea de urgenţă a celor două vase, despre care putem spune că nu poartă urmele arderii secundare, fiind aşadar exclusă prezenţa lor în zona unui eventul rug funerar. Mai mult decât atât, opiniile restauratorului expert Dan Fărtăiş sunt legate de o ardere incompletă, poate datorită grabei cu care aceste obiecte de inventar funerar au trebuit să fie depuse în construcţia tumulară.

Din consultarea literaturii aferente descoperirilor Komariv din Polonia şi Ucraina, rezultă că aceste forme ceramice, mai ales amforeta bitronconică nu se încadrează în parametrii morfologici specifici. Din acest motiv, cu rezerva necesară, în aşteptarea rezultatelor unor noi investigaţii în necropola de la Horodnic de Jos, credem că descoperirile din anul 2012 aparţin unei etape de început a Bronzului est-carpatic, care succede fazelor Horodiştea-Erbiceni-Gordineşti II / Tripolie C2/γ2, până la limita cu cultura Komariv. De aceea, dacă această ipoteză va fi validată de cercetările viitoare, am putea atribui unii tumuli de la Horodnic de Jos culturii ceramicii şnurate (de tradiţie podoliană şi volhyniană), în al cărei domeniu ceramic se pare că se încadrează cele două vase din T3 / 2012.

Résumé:

Pendant l'automne 2012 ont été effectuées des recherches non-intrusives et intrusives pour diagnostic archéologique, dans la grande nécropole tumulaire de Horodnic de Jos (département de Suceava). Les résultats préliminaires indiquent un encadrement culturel et chronologique intéressante, située au commencement de

https://biblioteca-digitala.ro

l'Age du Bronze, post Horodistea-Erbiceni-Gordinesti II/Tripolye C2/ γ2 et jusqu'au début de la civilisation Komariv (Bronze Moyenne). Peut-être elles sont liées à la présence des communautés de la civilisation au Céramique Cordée, dans le Plateau de Suceava, sur le territoire de la Roumanie.

111. Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj

Punct: Sub Ferice/Drumul Vacilor

Cod sit: 142159.04

Autorizația de diagnostic arheologic nr. 215/2012

Colectiv: Horea Pop - responsabil, Csók Zsolt (MJIA Zalău)

Datorită perspectivei amenajării unei parcări pentru autobuze, autoturisme, respectiv construirii unui centru de informare, în cadrul proiectului cu finanţare europeană, Circuitul Castrelor, s-a efectuat evaluarea arheologică de teren, în punctul Sub Ferice/Drumul Vacilor, în localitatea Moigrad-Porolissum, com. Mirșid.

Locația care constituie obiectivul supravegherii arheologice este situată la limita de NNV a Parcului Arheologic Moigrad-Porolissum, în punctul mai sus amintit. Terenul se prezintă ca o terasă, aparent antropică, situată chiar sub zidul orașului roman, zonă în care există un drum modern piertruit. În zona de interes, terenul se lărgește, formând o terasă semicirculară, cu o suprafață de aprox. 1630 mp. Pentru a verifica situaţia arheologică a terasei, au fost trasate cinci unităţi de cercetare, după cum urmează:

S1 – 15 x 1.5 m, orientată NV
S2 – 12 x 1.5 m, orientată NV
S3 – 24 x 1.5 m, orientată NV
S4 – 20 x 1.5 m, orientată NV
S5 – 24 x 1.5 m, orientată NV
Total suprafață cercetată: 142.5 mp

Pe întreaga suprafață cercetată s-a constatat o stratigrafie uniformă, exceptând complexele. Așadar, humusul, care se adâncește la -0.15-0.20 m, apare prin sol negricios, compact. Sub acesta, la -0.20 - 0.80, se poate observa un nivel maroniu-negricios, măzăros, pigmentat cu fragmente mărunte de cărămidă, chirpici, pe alocuri cărbune, material ceramic și bucăți mărunte de marnă. Solul steril din punct de vedere arheologic este marna gri-gălbuie. În general, complexele surprinse se conturează de la -0.90 m.

Complexe

C1 - S1, m 5-13, -0.95 m, alveolare cu umplutură gri. Complexul are două laturi paralele, orientate N.

C2 - S1, m 7, se conturează în C1, la -0.95 m, urmă de stâlp, cu umplutura formată din sol cenușiu cu pelicule de marnă gri-gălbuie.

C3 - S1, m 5-2, surprins parțial, conturat în C1. Pătrunde la -1.10 m. Umplutura sub forma de pământ negricios compact, pigmentat cu cărbune.

C4 - S1, m 3, - 0.95 m, urmă de stâlp, cu umplutura formată din sol cenușiu cu pelicule de marnă gri-gălbuie.

C5 - S1, m 0-1, -1.00 m, cuptor, săpat în marnă, cu bolta arsă. Vatra s-a surprins la -1.40 m, fără elemente de fundare.

C6 - S2, m 0-2.5, -0.55 m. Complex cu umplutură negricioasă, pigmentată cu cărbune, chirpici și material ceramic.

C7 - S2, m 5-6, -0.35 m. Vas de mari dimensiuni spart pe loc. Sub acesta nu s-au înregistrat urme arheologice.

C8 - S2, m 11-12, -0.85 m. Complex cu umplutura gri-afânată, cu două urme de stâlp, pe latura de N, latura de S fiind surprinsă în profil.

C9 - S3, m 0-1, -0.80 m. Complex, care pătrunde până la -1.10. În umplutura ei negricioasă afânată s-au recoltat materiale arheologice (ceramică) și oase.

C10 - S3, m 3-7, -0.80 m. Complex a cărei umplutură constă în două nivele, cel superior negricios pigmentat cu cărbune, sub care asistăm la un nivel gri-gălbui compact, pigmentat la rândul lui, cu pelicule mărunte de cărbune. Pătrunde până la - 1.10 m. Materialul arheologic recoltat din acest complex constă în ceramică negricioasă grosieră, respectiv ceramică cenușie fină.

C11 - S3, m 11-17, -0.80 m. Șanț de apărare. Din punct de vedere startigrafic, putem distinge două face de umplere și una de nivelare. Prima fază de colmatare este semnalată de un nivel cu mulți bolovani căzuți probabil din zidul orașului roman. Această umplutură este capată de o nivelare care constă în lut compact maroniu, pigmentat cu pelicule de cărbune, cărămizi fragmentare, tegulae și material arheologic, care constă în ceramică. Ultimul nivel de colmatare este surprins printr-o secvență startigrafică, în care predomină bolovanii curși, depășind mult deschiderea șanțului. Sub prima fază de umplere și până în icul șanțului (-2.50 m) asistăm de o stratigrafie uniformă, care constă în lut maroniu compact, pigmentat cu cărbune, tegulae, cărămizi, ceramică.

C12 - S4, m 3, -0.60 m. Urmă de stâlp. Pătrunde 0.20 m în steril. Umplutura gri este pigmentată cu pelicule de marnă gri-gălbuie.

C13 - S4, m 4-6, -0.60 m. Urmă de bârnă, care se adâncește în solul steril 0.35 m, umplutura constă în sol gri, foarte compact, slab pigmentat cu cărbune și chirpici.

C14 - S4, m 7, -0.60 m. Urmă de stâlp cu umlputura care constă în sol gri, pigmentat cu pelicule de marnă gri-gălbuie.

C15 - S4, m 9, -0.60 m. Alveolare, care prezintă aceleași caracteristici pe care le arată nivelarea maronie compactă, pigmentată cu pelicule de marnă gri-gălbuie.

C16 - S4, m 11, -0.60 m. Urmă de stâlp, care pătrunde -0.60 m în solul steril. Umplutura ei constă în sol gri, pigmentat cu pelicule de marnă gri-gălbuie.

Pe lângă materialul arheologic ceramic, s-au găsit materiale speciale, dintre care trebuie să menționăm un fragment masiv de statuie din bronz (S3), fibule de bronz (S3), cuie de pingele (S5), respectiv monede de argint (Commodus, Iulia Domna, Severus Alexander).

Abstract:

Due to a project that involves setting up parking lots for buses and vehicles, info center and sanitary units, the spot called Sub Ferice / Drumul Vacilor needed archeological evaluation to establish the stratigraphical situations. The place is set right below the limes wall, next to a modern road, on terrace.

There were set 5 trenches, that have shown remains of wooden structures. As inventory of these contexts, we can mention the rich ceramic material (wheel and hand made), iron accessories and silver coins (Commodus, Iulia Domna, Severus Alexander). A very important find is the hand fragment of a monumental bronze statue. One of the most important finds of this campaign was the ditch (Trench 3), which have shown at least two phases of filling.

Of the approx. 1360 sqm. that will be affected by the investment, a total of 142.5 sqm. were archeologically researched.

https://biblioteca-digitala.ro

112. Peştera, com. Peştera, jud. Constanţa

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 107/2012

Colectiv: Vlad Vintilă Zirra – responsabil, Adrian Doboş (IAB), Radu Ioviţă, Sabine Gaudzinski-Windheuser, Mathias Probst (Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz), Kathryn Fitzimmons, Jean Jacques Hublin, Shannon McPherron (Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, Leipzig), Alexandru Petculescu (ISER Bucureşti), studenţii Nina Schlösser, Kristin Weber (Johannes Gutenberg Universität Mainz), Cristina Nica (UAIC Iaşi)

Diagnosticul arheologic pe raza comunei Peştera a fost considerat necesar pe de o parte ca urmare a descoperirii sitului de pe Dealul Guran, pe de alta în urma semnalării descoperirii unor piese paleolitice pe raza comunei.

Punctul Dealul Peşterica

Descoperirile de suprafaţă au fost semnalate pe Dealul Peşterica (Păunescu 1999:178-182), aflat în partea de vest-nord-vest a satului Peştera: 44° 11' 29.8" N; 28° 07' 62.7" E

Pe versantul nordic al Dealului Peşterica se poate observa un profil de loess cu o înălţime de cca. 4 m. În urma taluzării pe o lăţime de cca. 2 m, au fost descoperite două piese litice, la 1,60 m, respectiv la 2,35 m. În urma acestor descoperiri au fost efectuate două sondaje de 2x1 m. Au fost descoperite 8 aşchii de silex, precum şi 6 fragmente naturale de silex (Ioviţă et al. 2013). Suprafaţa restrânsă a sondajelor, precum şi faptul că studiile geomorfologice nu au fost finalizate deocamdată nu permite formularea unor ipoteze privitor la stratigrafia sitului.

Punctul Ferma zootehnică

Localizare: 44° 10' 22.2" N; 28° 07' 54.4" E

A fost descoperită o aşchie de silex într-un profil de loess, la adîncimea de 2 m. A fost executat un sondaj de 2x1 m în marginea profilului, adâncit până la 2,5 m. Nu au fost descoperite urme de locuire din nicio perioadă.

Punctul La Stână

Localizare: 44° 10' 12.7" N; 28° 04' 46.5" E

A fost descoperită o aşchie de silex într-un profil de loess, la adîncimea de 1,3 m. A fost executat un sondaj de 2x1 m în marginea profilului, adâncit până la 2,8 m. Nu au fost descoperite urme de locuire din nicio perioadă.

Bibliografie:

Ioviţă, R., Doboş A., Fitzsimmons, K., Probst, M., Hambach, U., Petculescu, A., Robu, M., Vlaicu, M. 2013. *Geoarchaeological prospection in the loess steppe: preliminary results from the Lower Danube Survey for Paleolithic Sites (LoDanS)*, Quaternary International (sub tipar).

Păunescu, A., 1999. *Paleoliticul si mezoliticul de pe teritoriul Dobrogei.* Satya Sai, Bucureşti

113. Radomireşti, com. Radomireşti, Caracal, jud. Olt

Punct: DN6/E70, Lot 2, Alexandria-Craiova, sectorul Mihăieşti-Caracal-Drăghiceni

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 71/2012

Colectiv: Mircea Negru – responsabil (USH Bucureşti), George Mihai, Sabin Popovici (M Caracal)

Cercetarea de diagnostic pe traseul DN6 – Lotul 2, Alexandria-Craiova, sectorul Mihăeşti-Caracal-Drăghiceni a vizat extinderea cu 1,50 m a părţii carosabile, pe fiecare sens de mers.

În vederea întocmirii studiului de diagnostic arheologic, au fost efectuate un număr de 43 de secţiuni. Acestea au avut lungimea standard de 20 m, lăţimea de 1,00 m şi adâncimi cuprinse între 0,70 m şi 1,20 m. Ele au fost practicate acolo unde există cursuri de ape (Călmăţuiul Mare, Călmăţuiul Mic, Olt etc.) sau văi seci, cu potenţial arheologic. Secţiunile au fost trasate alternativ, în lungul axului drmului, de o parte si de alta a acestuia, la o distanţă de 20 de m una de alta.

Secţiunile practicate ne-au permis să identificăm şi să delimităm două noi situri arheologice.

Situl arheologic nr. 1. Sat Radomireşti, comuna Radomireşti, judeţul Olt

Situl arheologic se află la în vatra satului Radomireşti (judeţul Olt), de o parte şi de alta a pârâului Călmăţuiul Mare.Terenul este înclinat către pârâu, cu o pantă destul de abruptă. El a fost reperat pe traseul DN 6 de la Km 145+100 si până la Km 145+370. Pentru delimitarea sa au fost practicate secţiunile numerotate de la S 5 la S 8. Suprafaţa afectată de proiect este de cca. 6600 mp

Stratigrafia observată a fost următoarea: 0-0,25/0,30 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă, sol vegetal; 0,25/0,30-0,40-0,50 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă cu vestigii arheologice din epoca romană; 0,50 -0,60 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă cu vestigii arheologice din epoca bronzului; 0,60-1,00 m - strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

Din epoca bronzului datează câteva fragmente de vase ceramice modelate cu mâna din pastă nisipoasă de culoare cenuşie.

În cursul cercetării de diagnostic, în cadrul secţiunilor deja menţionate au fost descoperite fragmente de vase ceramice ce pot fi datate în secolele II-III p.Chr. Acestea sunt de la amfore, vase de bucătărie din pastă zgrunţuuroasă cenuşie, cât şi de la vase pentru servitul mesei din pastă fină de culoare cenuşie.

Câteva fragmente de vase ceramice modelate la roată din pastă fină de culoare cărămizie aparţin unui orizont din secolul XIX. Ele au fost decorate cu linii orizontale sau cu alte motive pictate.

Situl arheologic nr. 2. Municipiul Caracal, judeţul Olt – Drumul roman de la Romula la Sucidava,

Situl se află într-o zonă de interfluviu, în apropierea Municipiului Caracal. El a fost surprins pe traseul DN6 de la Km 160+862 la Km 160+872. Pentru delimitarea sa a fost practicată sectiunea S 34.

Drumul roman a fost construit din pietriş, dispus în două straturi. Cel de deasupra conţinea pietre mai mici (cca. 3-5 cm), iar cel din partea inferioară, mai compact, cuprindea pietre mai mari (7-9 cm). Drumul avea la bază 6,50 m, iar în partea superioară, datorită răvăşirii de arături adânci, măsura cca. 9 m.

Stratigrafia a fost următoarea: 0-0,10 m - sol vegetal amestecat cu pietre; 0,10-0,30 m - strat de pietris; 0,30-0,60 m - strat compact de pietre, cu dimensiuni, ceva mai mari decat cel de

https://biblioteca-digitala.ro

deasupra (de la 2 la 8 cm); 0,60-1,00 m - strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

În cursul cercetării de diagnostic, în cadrul secţiunii nr. 34, între m 8.30, și m 16.40 au fost descoperite pietre de râu din compoziția drumului roman.

Deși lipsesc materiale arheologice, profilul și zona sunt argumente solide pentru identificarea în acest punct a unui drum roman ce lega Romula de Sucidava. Acesta trecea printr-o așezare romană aflată la câteva sute de metri sud de acest punct, identificată pe DN6 - Varianta Ocolitoare a Municipiului Caracal.

113A. Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani

Punct: Holm (La Telescu)

Cod sit: 38740.03

Autorizația de diagnostic arheologic nr. 115/2012

Colectiv: Dumitru Boghian – responsabil (USM Suceava), Aurel Melniciuc (MJ Botoșani), Sergiu Constantin Enea (Liceul „Ion Neculce" Târgu Frumos), Ioan Ignat (Școala Gimnazială Lozna), Măriuca-Diana Vornicu, Andreea Vornicu, Loredana Pricop, Alexandru Gafincu, Radu-Gabriel Furnică (UAIC Iași), Bogdan-Petru Niculică (MB Suceava)

Evaluarea de teren și diagnosticul arheologic din situl de la Ripiceni – Holm, cunoscut prin cercetări de suprafață și investigațiile din anii 2010-2011[1], au continuat și în 2012 (perioadele 7-18 august și 11-13 octombrie[2]), beneficiind de finanțarea Muzeul Județean Botoșani, instituția care găzduiește și se ocupă cu prelucrarea și valorificarea patrimoniului obținut. Acestea au urmărit îndeplinirea tuturor obiectivelor propuse, care nu au putut fi atinse anterior: definirea stratigrafiei verticale şi orizontale a complexelor investigate, apartenența cultural-cronologică și distribuția spațială a materialelor arheologice, precum și starea de conservare a patrimoniului, având în vedere gradul de distrugere al sitului, în vederea fundamentării proiectului de cercetare sistematică.

De aceea, au fost continuate investigațiile neintruzive – studierea noilor ortofotoplanuri și hărților satelitare din 2010–2013, realizarea unei scanări magnetometrice și ridicări topografice (primăvara 2012)[3], pentru evidențierea dispunerii planimetrice a complexelor și inițierea cercetărilor sistematice. Pe baza datelor obținute, putem estima că situl a avut o suprafață de peste 6 hectare (330 x 200 m, pe direcțiile VNV-ESE și NNE-SSV). Latura de NNE este puternic afectată de inundațiile anuale, care au condus la "ruinarea" acestei părți de sit (circa 1/2 din suprafața acestuia), cea mai mare parte a complexelor și materialelor arheologice fiind "spălate" și decontextualizate prin inundațiile periodice.

În același timp, scanarea unei suprafețe din zona de NE a sitului (140 x 60 m) a pus în evidență, cu multă acuratețe, prezența a 10 locuințe și anexe gospodărești cucuteniene arse, dispuse în anumite grupări, de-a lungul a două șiruri sau, poate, în cercuri concentrice.

Pentru verificarea în teren a validității investigațiilor neintruzive, s-a trasat și investigat parțial Cas. I/2012, cu dimensiunile 9 x 11 m, în partea cea mai înaltă a sitului, la 7,5 m SV de L.1/2010, trasată oarecum paralel cu S.II/2012, acolo unde scanarea magnetometrică arăta prezența a două locuințe oarecum paralele (pe direcția NV-SE).

În suprafața săpată au fost descoperite două locuințe: L.2 și L.3/2012, numeroase complexe ceramice și litice, confirmându-se datele oferite de scanarea magnetometrică. S-a observat că nivelul cucutenian este destul de consistent, fiind cuprins între –0.35/0.40 și –0.80 m.

L.2/2012 a fost descoperită în partea de NNE a Cas. I, continuându-se spre NE, în porțiunea nesăpată, ocupată de drumul de țară care traversează situl. Avea o lungime de cca. 8 m și o lățime de cca. 5m, cu axului lung pe direcția NV-SE. A fost parțial adâncită, având două camere, Podeaua prezenta porțiuni de platformă, care se aflau cu cca. 0,40 m mai jos decât nivelul cucutenian de călcare. Pereții și tavanul au fost realizate pe un schelet lemnos destul de masiv (în special "blăni"/dulapi), lipiturile prezentându-se ca adevărate plăci, cu grosimea de 4-5 cm. Nu excludem o eventuală etajare a acestei construcții. În colțul de sud au fost identificate gropile unor stâlpi, "plantați", probabil, în șanțuri de fundație. Printre dărâmăturile de pereți ai camerei de NNV, au fost descoperite resturile unei vetre deranjate (V2/2012) și complexele gospodărești (de cioplit silexul, cele ceramice etc.).

L.3/2012, investigată parțial, a fost descoperită aproximativ în centrul Cas.I, la cca. 1 m SV de L.2/2012, fiind despărțite de o uliță (?).Se păstrează bine marginile, în special cea de NNE, ca urmare a prăbușirii pereților și tavanului spre interior, în zona centrală lutuielile fiind mai puține. Avea o lungime de cca. 10 m și o lățime de cca. 5m, cu axul lung pe direcția NV-SE, prelungindu-se către SE, în porțiunea nesăpată. Pare compartimentată în trei încăperi. Tavanul și pereții au fost realizați pe o substrucție lemnoasă destul de masivă, porțiunile de podea păstrate prezentând porțiuni realizate pe lodbe.

Sub pereții locuinței au fost prinse o vatră (V3/2012), inventarul din interior, din care se remarcă două vase-binoclu, capacele în formă de coif suedez, amforele, uneltele de piatră și silex etc. În camera de NV se găsea un loc de măciniș, cu amenajare din lut și o râșniță, cu o casetă aferentă. Este posibil ca L.3 să fi avut cel puțin o anexă.

În partea de SV a L.2 și la 2 m NV de L.3, a fost descoperită, de la –0.45 m (în nivelul cucutenian), o aglomerare (L = 2 m, l = 1 m) de pietre masive de calcar (asemănător cu cel din punctul Stânca), care prezentau, la partea superioară, urme de CaCO3, ca urmare a arderii, probabil accidentală, și "stingerii". Nu excludem ca acestea să fi fost utilizate pentru obținerea varului stins, pentru văruit casele și pictat ceramica.

În partea de SE a L.2 și NE a L.3 s-au descoperit multe fragmente ceramice și materiale osteologice, care fac parte, probabil, dintr-un complex gospodăresc.

Complexele Noua (asocieri de aglomerări ceramice, râșnițe, unelte litice) se găseau diseminate printre cele cucuteniene, mai ales în partea centrală a L.2 și L.3. Un asemenea complex se găsea în partea de SV a L.3, într-o alveolare (Gr.3/2012), de unde au fost recuperate fragmente ceramice provenind de la cel puțin trei vase Noua II, decorate cu brâie simple în relief și brâie alveolare în relief.

În concluzie, considerăm că situl de la Ripiceni-Holm, în ciuda distrugerilor naturale și antropice care le-a suferit, păstrează porțiuni însemnate neafectate, care pot face obiectul cercetărilor sistematice. Aceasta cu atât mai mult cu cât nivelul Cucuteni A-B1 a furnizat noi date referitoare la repertoriul formelor și decorurilor ceramice, asocierea și derivarea acestora, în cadrul unui aspect particular al depresiunii Prutului mijlociu.

[1] Dumitru Boghian, Aurel Melniciuc, Măriuca-Diana Vornicu, Andreea Vornicu, Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani. Punct: Holm (La Telescu). Cod sit: 38740.03, CCA 2012, p. 268-269, 451; o versiune detaliată pe CD-ul volumului.

[2] Mulțumim studenților: Marian Sergiu Țifui, Dumitru-Ionuț Stigleț, Bogdan Mitică Vițelariu, Flavius Răzvan Derscariu, de la Universitatea din Suceava, care au participat la săpături, ca voluntari.

[3] Efectuate de către Felix Adrian Tencariu, Andrei Asăndulesei, Silviu Gania de la Platforma Arheoinvest UAIC Iași.

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

Between 7-18th of August and 11-13th of October 2012, the diagnostic archaeological investigations of Ripiceni-Holm (Telescu) site have continued. As non-intrusive investigations the following were used: magnetometer scans, surveying and study of satellite maps and orthophotoplans, and among the intrusive investigations, the archaeological excavation was used to verify the information provided by the imaging magnetometer. In cas.I/2012 (99 m^2) two surface dwellings Cucuteni A-B1, with platform, were investigated: D.2/2012 (partially deepened, cca. 0.40 m, 8 x 5 m) and D.3/2012 (10 x 5 m), made on timber substructions, plastered with clay (4-5 cm thick). D.2 had two rooms and in the NW chamber a hearth (H.2/2012) was found. D.3 had three rooms, out of which, the NW chamber was destined for storage and grinding grain, and the SE room had a hearth (H.3/2012) and some pottery complexes. The archaeological materials of Noua II layer are disseminated among the Cucutenian remains, as there are those from pit 3/2012.

113B. Tăcuta, com. Tăcuta, jud Vaslui

Punct: Dealul Miclea/Paic

Cod sit: 166244.01

Autorizația de diagnostic arheologic nr. 116/2012

Colectiv: Dumitru Boghian – responsabil (USM Suceava), Ciprian-Cătălin Lazanu (MJ Vaslui), Sergiu-Constantin Enea (Liceul „Ion Neculce" Târgu Frumos), Felix-Adrian Tencariu, Diana-Măriuca Vornicu, Andreea Vornicu, Loredana Mihaiela Pricop, Alexandru Gafincu, Radu-Gabriel Furnică, Bogdan Munteanu (UAIC Iași)

Situl de la Tăcuta–Dealul Miclea/Paic[1] se află în zona central-nordică a Podişului Central Moldovenesc[2], pe reversul de S-SE al Coastei Iașilor, pe cursul mijlociu al pârâului Rediu (bazinul Dobrovăț).

Cercetările de diagnostic arheologic din anul 2012 (20 august - 1 septembrie) s-au putut desfășura grație sponsorizării firmelor S.C. Electrica Serv S.R.L. din Buftea şi S.C. RFW. S.R.L. din Urziceni, reprezentate prin Domnul Eduard Claudiu Stoica, facilitată de dr. Gelu-Laurențiu Chiriac, directorul Muzeului "Ștefan cel Mare" din Vaslui[3].

A continuat evaluarea locuirilor protoistorice și a stării de conservare a patrimoniului, prin metode neintruzive (noi suprafețe scanate magnetometric, carotări, determinări paleo-geografice, periegheze etc.) și intruzive (continuarea investigării secțiunilor arheologice începute în anul precedent: S.I-V/102 mp), precizându-se, deocamdată, nivelurile de locuire: Cucuteni A3 (cca. 4450-4350 cal BC) și începutul culturii Noua (sec. XVI BC). S-a continuat investigarea complexelor arheologice, descoperite și s-a obținut un profil stratigrafic complet (S.I-S.V, L=32 m).

L.1/2011, identificată în S.I, a fost intersectată și pe traseul S.III/2012, m. 9-14,50, –0,30 și –0,60 m, sub forma unor lutuieli masive de pereți și podea (cu amprente de substrucție lemnoasă), amestecate cu ceramică pictată și grosieră, plastică antropomorfă și zoomorfă, unelte litice și osteologice etc. În colțul de sud–sud-vest au fost găsite resturile unui cuptor cu grătar perforat, probabil pentru ars ceramica (C.1/2012). Coroborarea datelor magnetometrice cu realitățile arheologice ne conduce la concluzia că L.1/2011 se extinde și în porțiunea nesăpată, pe traseul SII, având formă rectangulară (axul lung NNV-SSE).

În spațiile de la vest și sud de L.1, s-au găsit resturile complexului ceramic dintre m. 14-20, – 0,40-0,70 (S.I și S.III), alcătuit dintr-o mare cantitate de ceramică, mai ales pictată și vase de provizii, multe întregibile. Tot în acest spațiu (S.I și S.III), m. 17-20, –0,60-0,70 m, a fost găsită o aglomerare de oase și coarne de cervidee, unele "lepădate", altele cu craniu, cioplite și/sau perforate. Asocierea cantității mari de ceramică cu materialele osteologice în lucru vorbește, credem, de existența unui spațiu/ complex gospodăresc, unde se depozita ceramica, se tranșau animalele sacrificate și vânatul și, la un moment dat, se prelucra osul/cornul (atelier?). Această funcționalitate pare întărită de descoperirea vetrei exterioare (V.1/2012), (S.III, m. 14.50, spre profilul nordic), continuată în martor, care păstra o anumită coerență, precum și a lipiturilor răvășite, a unor nicovale, pietre de șlefuit și râșnițe.

A fost terminată învestigarea gropii 1/Gr. 1/2011 (partea identificată în S.I). Avea o formă circulară neregulată, cu dimensiunile finale de 3,40 (S.I, m. 1,60-5) x 1,50 m deschidere spre sud. Circa 1/3 se continuă spre nord, în S.II. Gr.1 a apărut de la –0,30m, sub forma unei aglomerări circulare de materiale arheologice. Fundul gropii ajunge, în dreptul m.3/S.I la –1,35 m de la nivelul actual, având o adâncime reală de –1,15 m (față de nivelul de săpare).

Săpată pentru extragerea argilei, Gr.1 a fost umplută în timp, cu resturile unui atelier de olar: cenușă, resturi de lut prelucrat și diverse materiale, depuse în straturi alveolate (ceramică pictată și uzuală, pietre, oase, scoici, melci, plastică, lipituri de vatră, linguriță de lut, tipar de lut, "bulgărași" de hematit, căpăcuite cu lentile argiloase de nivelare).

Mormintele au fost descoperite în același perimetru, definindu-se o necropolă. M.5/2012 – de incinerație (S.I, m. 13.20-13.60, –0,45 m) se afla sub trei lespezi grezoase (semn de mormânt?). Groapa nu a putut fi determinată, din cauza nediferențierii solului. Era compus din resturile puternic calcinate ale unui copil (Infans I) și câțiva cărbuni, depuse într-o mică groapă (aprox. 40 cm diametru), poate într-un săculeț. M.6/2012 – inhumație (?) descoperită/păstrată parțial (S.I/2012 m. 19.90, –0,65-0,70). Este vorba de un fragment de calotă umană, aflată deasupra și printre vestigiile cucuteniene, care credem că nu poate fi atribuită nivelului eneolitic, ci provine din groapa unui mormânt de epoca bronzului, care urmează a fi definit, deoarece continuă în porțiunea nesăpată. M.7/2012 – inhumație (S.IV-S.V/2012, m. 11-12, –0,30-0,60 m). Groapa era ovală, neregulată (L = 2.10 m; lat .= 0.90/1 m). Defunctul (Maturus) era depus în decubit dorsalo–lateral dreapta, cu picioarele chircite spre dreapta, humerus-urile pe lângă torace, antebratul stâng adus pe abdomen, orientarea generală NNV–SSE. Gradul de conservare era mulțumitor, deși prezenta "prăbușirea" părții frontale și a mandibulei, dislocări ale tibiei și peroneului drept lipsa antebratului drept, porțiuni de coloană și cutie toracică. Ca inventar, în M.7/2012, au fost depuse: în dreapta capului–un vas-sac, decorat cu brâu simplu, iar la picioare – două vase de tip kantharos, unul mai mic așezat într-unul mai mare (ultimul decorat cu caneluri ușor oblice); torțile acestora, nu știm dacă întâmplător sau nu, se găseau orientate perfect cardinal.

Perieghezele efectuate au condus la identificarea a două noi situri, care completează harta arheologică a zonei: Tăcuta–Dealul Siliștea (Barajul/Acumularea Tăcuta), cu materiale ceramice și

[1] D. Boghian, C. C. Lazanu, Mariuca-Diana Vornicu, Andreea Vornicu, Elena Vieru, Al. Gafincu, B. Munteanu, S. C. Enea, T. Dogariu, Tăcuta, com. Tăcuta, jud. Vaslui. Punct: Dealul Miclea (Paic), CCA 2012, p. 269-271; A. Asăndulesei, F.-A. Tencariu, S. Gania, Aplicaţii de topografie arheologică şi prospecţiuni geofizice în aşezarea de la Tăcuta, jud. Vaslui , CCAA 2012, p. 271. O versiune detaliata pe CD volumului.

[2] I. Gugiuman,V. Cîrcotă, V. Băican, Județul Vaslui, Editura Academiei, București, 1973, p. 20-21.

[3] Colectivul de cercetare le mulțumește călduros și pe această cale. De asemenea, mulțumim studenților: Marian Sergiu Țifui, Dumitru-Ionuț Stigleț, Bogdan Mitică Vițelariu, Flavius Răzvan Derscariu, de la Universitatea din Suceava, care au participat la săpături, ca voluntari.

https://biblioteca-digitala.ro

osteologice încadrate în cultura Noua, și Rediu Galian–Silișteni, com. Codăești, vatra unei așezări medievale (sec. XV-XVII) și o necropolă medievală târzie (sec.XVII-XVIII).

În concluzie, considerăm că situl de la Tăcuta, jud. Vaslui ar trebui să intre într-un program de cercetare arheologică sistematică, interdisciplinară, pentru investigarea extinsă a complexelor arheologice cucuteniene, cu elemente de aspect Hăbășești, și a necropolei de la începuturile culturii Noua.

Abstract:

The diagnostic archaeological investigation from Tăcuta-Miclea Hill/Paic site has continued, through non-intrusive methods (new surfaces scanned with the magnetometer, core drilling samples, archaeological pedestrian field surveys, palaeo-geographical determinations, etc.) and intrusive methods (the archaeological excavations started in sections (trenches) T.I-T.V/102 m^2 in the previous year). For the Cucuteni A3 layer, in T.I/2011 and T.III/2012 (20 x 2 m) the surface dwelling (D.1/2011), and the adjacent household complex (a pottery deposit and a bone/horn processing workshop?) have been investigated. Also, the pit P.1/2011 (T.I), for the pottery waste, with rich inventory (painted and domestic use pottery, lithic and bone tools, zoomorphic and anthropomorphic figurines, stones, shells and snails shells, processed clay, layers of ash) was fully researched. In the Bronze Age necropolis (Noua I, Balintești-Cioinagi type), two graves of inhumation (G.6 and G.7/2012) and one grave of cremation (G.5/2012) were studied.

114. Tărtăria, com. Sălişte, jud. Alba

Punct: Gura Luncii

Cod sit: 7080.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 7/2012

Colectiv: Sabin Adrian Luca – responsabil (MN Brukenthal), Dorel Micle, Liviu Măruia, Adrian Cîntar (UV Timișoara, Asociația ArheoVest Timișoara)

Raport tehnic de evaluare a potenţialului arheologic

În data de 21-24 oct 2012, o echipă condusă de arh. exp. dr. Dorel Micle de la Asociația Arheo Vest Timișoara a efectuat ridicarea topografică (planimetrie şi altimetrie) a zonei cu potenţial arheologic din perimetrul sitului arheologic Tărtăria „Gura Luncii", jud. Alba, cu o suprafaţă de aprox. 14 ha, precum şi prospecţiunea magnetometrică în interiorul zonei mai sus menţionate.

Din punct de vedere geografic situl arheologic de la Tărtăria – Halta CFR, este localizată lângă halta Tărtăria, pe un mic promontoriu lung de 300-350 m şi lat de 150 m. Din punct de vedere administrativ, situl se găseşte în unitatea administrativ teritorială a comunei Sălişte, sat Tărtăria, judeţul Alba.

Ridicarea topografică s-a efectuat cu o Staţie Totală Leica TC407 în suprafaţa cerută de beneficiar de 14 ha a sitului arheologic Tărtăria „Gura Luncii", jud. Alba, pentru a surprinde limitele naturale ale aşezării preistorice. Astfel s-a putut determina forma relativ plată a promontoriului, afectat doar amenajările agricole.

Culegerea datelor topografice s-a efectuat într-o reţea de puncte dese pentru a surprinde toate elementele naturale şi antropice, însă şi releveul topografic de mare fineţe rezultat reflectă aceleaşi observaţii iniţiale obţinute prin analiza comparativă a hărţilor istorice şi topografice moderne, şi anume că terenul cu caracteristici geostrategice naturale a fost modificat antropic, datorită locuirii intensive a zonei.

Platoul central al promontoriului, aflat la altitudinea de 223 m are o uşoară înclinaţie spre vest, iar în latura de sud a fost deranjat de lucrările de amenajare a căii ferate.

Prospecţiunea magnetometrică (metoda fluxgate) efectuată cu un aparat Bartington GRAD 601 dual, a relevat prezenţa în stratul agricol a unor resturi materiale (cărămizi și fragmente de ciment) aparţinând unei clădiri moderne împrăștiate pe toată suprafața centrală, iar în profunzime existenţa unor amprente magnetice puternice ce trădează urme de locuire intensă precum şi incendieri. Prospecţiunea nu a putut fi efectuată şi în sectorul sudic unde cantitatea mare de fier de la materialul rulant al CFR impietează rezultatele citite de magnetometru.

Caracteristicile tehnice ale gridului sunt: dimensiune grid – 20x20 m; interval de scannare – x = 0,125 m, y = 1 m; valoare maximă – 200 nT, valoare minimă -200 nT, valoare medie indicată – 0.92 nT; traverse în zigzag; orientare spre N.

Prospecțiunea magnetometrică efectuată în arealul a scos la iveală şi bulversările magnetometrice create de fostele cercetări arheologice sistematice, identificând arealul fostelor excavaţii.

Din punct de vedere arheologic s-a semnalat posibila existență a mai multor complexe de mari dimensiuni, pe platforma centrală a promontoriului. De altfel în acest areal s-au identificat și numeroase fragmente ceramice preistorice.

În concluzie recomandăm investigarea prin săpătură arheologică sistematică a amprentelor magnetice de pe platforma centrală, și eventual investigarea printr-un sondaj a punctelor de interes marcate de noi ca susceptibile a fi complexe arheologice din zonele laterale.

Este de preferat o decapare mecanizată pentru stratul agricol, pentru conturarea eventualelor complexe arheologice.

Menţionăm că, în opinia noastră, pe baza ridicării topografice, a prospecţiunii geofizice, a analizei geomorfologice a terenului şi a perieghezei sistematice a arealului, nucleul sitului arheologic se află pe platoul central al promontoriului (care deja a fost cercetat prin săpătură arheologică sistematică).

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE DIN PROGRAMUL DE CERCETARE "AUTOSTRADA"

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE
(PROGRAMUL DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ "AUTOSTRADA")

115. Aurel Vlaicu, oraş Geoagiu, jud. Hunedoara
Punct: Obreza (Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1, Sit 2, km. 4+900 – 5+150)

116. Balomiru de Câmp, com. Şibot, jud. Alba

Punct: Pârâul Sărăţii (Autostrada Orăştie – Sibiu, lot 1, Sit 6, km. 11+250 – 11+600)

117. Biharia, com. Biharia, jud. Bihor
Punct: str. Cetăţii (Autostrada Transilvania, tronson 3 C, km. 59+450-59+700)

118. Caracal, jud. Olt
Punct: Varianta Ocolitoare a Municipiului Caracal

119. Carei, jud. Satu Mare
Punct: Bobald, Sit 1 (Varianta de ocolire a mun. Carei)

120. Carei, jud. Satu Mare
Punct: Sit 2 (Varianta de ocolire a mun. Carei)

121. Făclia, com. Mircea Vodă, jud. Constanţa
Punct: Valul mare de pământ (Autostrada Cernavodă-Constanța, tronson Cernavodă– Medgidia, km .159)

122. Ip, com. Ip, jud. Sălaj
Punct: La Concasoare (Autostrada Transilvania, tronson 3C, km. 0+000 – 0+150)

123. Marca, com. Marca, jud. Sălaj
Punct Husău (Autostrada Transilvania, tronson 3 C, km. 2+870-3+050)

124. Marca, com. Marca, jud. Sălaj
Punct: Sfărăuaș I (Autostrada Transilvania, tronson 3C, km. 4+050 - 4+250)

125. Marca, com. Marca, jud. Sălaj
Punct: Sfărăuaș II (Autostrada Transilvania, tronson 3 C, km. 3+782 – 3+850)

126. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 1 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 0+000 - 0+300)

127. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 2 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 1+125 - 1+440)

128. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 3 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 2+020-2+200)

129. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 4 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 6+575-6+800)

130. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 5 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 4+250-4+360)

131. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba
Punct: Lunca Pârâului (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 9, km 20+550–20+870)

https://biblioteca-digitala.ro

132. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba
Punct: Podei (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 10, km 21+180 – 21+380)

133. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba
Punct: Sibişeni Dealul Liştii (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 11, km 21+500 - 21+800)

134. Porț, com. Marca, jud. Sălaj
Punct: Sub Pădurea Jidovului (Autostrada Transilvania, sector 3 C, km. 4+800-4+900)

135. Romos, com. Romos, jud. Hunedoara

Punct: Sârba/Valea Vaideilor (Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1, Sit 1, km. 3+750 – 4+100)

136. Şibot, com. Şibot, jud. Alba
Punct: Cânepişte (Autostrada Orăştie – Sibiu, lot 1, Sit 4, km 8+ 650 – 8+950)

137. Şibot, com. Şibot, jud. Alba
Punct: În Obrej (Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1, Sit 5, km. 9+650–10+150)

138. Tărtăria, com. Sălişte, jud. Alba
Punct: Podul Tărtăriei vest/Valea Rea (Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1, Sit 7, km 14+100–14+540)

139. Tărtăria, com. Sălişte, jud. Alba
Punct: Podul Tărtăriei est (Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1, Sit 8, km. 15+100–15+350)

140. Tecuci, jud. Galați
Punct: La Plopi (Varianta de ocolire a mun. Tecuci, km. 5+900-6+200)

https://biblioteca-digitala.ro

115. Aurel Vlaicu, oraş Geoagiu, jud. Hunedoara

Punct: Obreza (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 1, Sit 2, km. 4+900 – 5+150)

Cod sit: 89589.06

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă:nr. 187/2012

Colectiv: Corina Borş – responsabil, Sebastian Dobrotă, Luciana Irimuş, Vlad Rumega (MNIR), Cătălin Rişcuţa, Costin-Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva)

Situl arheologic Aurel Vlaicu – Obreza este situat la circa 0,5 km sud de traseul DN 7/E 68, între localităţile Şibot (jud. Alba), spre est şi Orăştie (jud. Hunedoara), spre vest, aproximativ la limita administrativă dintre cele două judeţe. Existenţa acestui sit arheologic a fost semnalată iniţial în toamna anului 2008, în contextul efectuării diagnosticului arheologic preliminar efectuat de o echipă de arheologi de la Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane Deva[1] pe traseul - mai mult sau mai puţin cert la acea dată - viitoarei autostrăzi A1: Orăştie–Sibiu, porţiunea situată în jud. Hunedoara. Ulterior, având în vedere definitivarea proiectului viitoarei căi rutiere, o echipă de specialişti din cadrul MNIR au realizat în toamna anului 2011 un diagnostic teoretic şi de teren, inclusiv sondaje care să permită o delimitare mai exactă a zonelor cu potenţial arheologic. Se cuvine menţionat faptul că până în toamna / iarna anului 2011 zona sitului a fost acoperită de o livadă de pomi fructiferi, care a afectat semnificativ configuraţia şi stratigrafia sitului; de asemenea, în zona sitului a existat anterior şi un sistem de irigaţie cu elemente subterane (conducte de aducţiune) care a afectat depunerile arheologice.

Cercetările arheologice cu caracter preventiv, efectuate în vara anului 2012, de-a lungul a 6 săptămâni (15 iulie – 25 august), au confirmat prezenţa substanţială a potenţialului arheologic semnalat anterior, fiind identificate şi investigate exhaustiv 133 de complexe arheologice distribuite pe o suprafaţă de circa 1,75 ha, între km 4+900 şi km 5+150 ai traseului viitoarei autostrăzi A1: Orăştie–Sibiu, tronson 1 (km 0 – km 24+000). În acest context a fost investigată exhaustiv —printr-o săpătură arheologică de tip „open area excavation"— o suprafaţă de 9.521 mp, situată între reperele amintite ale viitoarei autostrăzi, anume în ampriza acesteia cu o deschidere de circa 70–75 m.

Prin deschiderea a 7 secţiuni magistrale (S_{001}–S_{007}) s-a putut observa preliminar faptul că vestigiile arheologice se concentrau preponderent în zona cuprinsă între km 5+020 şi km 5+150; odată cu deschiderea suprafeţelor de cercetare (S_I–S_{XI}) acest fapt a fost clar confirmat. Date fiind caracteristicile şi distribuţia complexelor arheologice identificate a fost posibilă extinderea săpăturii arheologice spre N cu circa 15–20 m, dincolo de zona de impact propriu-zis a traseului viitoarei autostrăzi, între km 5+020 şi km 5+150 până la limita de proprietate rezultată din exproprierile pentru construirea acestei căi rutiere.

Obiectivele campaniei de cercetare arheologică preventivă, în teren, au constat în stabilirea limitelor sitului (în special spre vest şi est), identificarea distribuţiei spaţiale, a caracteristicilor şi elementelor constitutive ale structurilor arheologice, cât şi prelevarea tuturor artefactelor şi ecofactelor descoperite, în raport cu natura sitului cercetat, afectat în partea superioară a depunerilor arheologice de intervenţii antropice moderne. Astfel, prioritatea echipei de arheologi a constat în cercetarea exhaustivă a tuturor vestigiilor delimitate în zona afectată direct de lucrările de construire a autostrăzii, dar şi identificarea altor zone cu potenţial arheologic situate în imediata vecinătate —dar în afara— traseului acesteia.

Pentru a obţine o imagine cât mai pertinentă referitoare la stratigrafia generală a sitului de la Aurel Vlaicu – Obreza, prima fază a cercetării arheologice preventive a vizat deschiderea unor secţiuni magistrale (S_{001}–S_{005}) situate —aproximativ— de-a lungul axului median al viitoarei autostrăzi. De asemenea, pentru delimitarea certă a sitului au fost deschise o serie de suprafeţe de cercetare (S_I, S_{II}, S_{III}, S_{VI}, S_{VII} şi S_{XI}). Astfel a fost infirmată prezenţa structurilor arheologice în partea vestică a zonei de interes, aproximativ între km 4+860 şi km 5+020. Pe cale de consecinţă, datele obţinute prin diagnosticul de teren din toamna 2011 şi prima etapă a cercetării din campania 2012 (a doua jumătate a lunii iulie) au putut fi coroborate mai exact, indicând în mod evident o concentrare a locuirii preistorice în zona estică a sitului, către pantele de nord-est şi est ale platoului pe care acesta este situat. Foarte probabil locuirea preistorică va fi existat şi la est de km 5+150, dar această zonă a fost anterior (înainte de începerea cercetărilor arheologice preventive) afectată de sistemele de irigaţii şi lucrările de amenajare a şantierului de construire a autostrăzii. Într-o a doua etapă, pornind de la observaţiile preliminare efectuate pe profilele longitudinale ale secţiunilor magistrale S_{004} şi S_{005}, strategia de săpătură a vizat deschiderea unor suprafeţe de cercetare (S_{IV}, S_V, S_{VIII}, S_{IX}, S_X) pentru identificarea şi delimitarea complexelor arheologice. Stratigrafia generală a sitului a fost completată cu o serie de observaţii efectuate pe profilele transversale ale suprafeţelor de cercetare situate între km 5+020 şi km 5+150, de o parte şi de alta a axului viitoarei autostrăzi. Au putut fi astfel înregistrate o serie de observaţii de detaliu în ceea ce priveşte stratigrafia sitului în zona cu concentraţie maximă de vestigii arheologice.

Descoperirile arheologice efectuate în cadrul sitului de la Aurel Vlaicu – Obreza indică existenţa unei aşezări preistorice deschise, foarte probabil cu un singur nivel de locuire (puternic perturbat în partea superioară). Au fost identificate şi cercetate 133 de complexe arheologice, respectiv bordeie (locuinţe semi-îngropate), gropi menajere (structuri de tip refuse pit) şi gropi de extracţie, respectiv rest de strat de cultură.

Absenţa unor elemente constructive de tipul pereţilor, podinelor, vetrelor etc. in situ în majoritatea complexelor cercetate ne fac să fim rezervaţi - cel puţin pentru moment - în stabilirea funcţionalităţii certe a unora dintre structurile investigate. Este de remarcat numărul destul de redus al materialelor ceramice din inventarul complexelor, gradul mare de fragmentaritate al acestora; în egală măsură trebuie menţionat faptul că a fost descoperită - atât în stratul de cultură, cât şi în inventarul gropilor - o cantitate relativ mare de oase de animal. Alţi doi factori de natură să determine o abordare prudentă în ceea ce priveşte încadrarea cronologică a sitului şi funcţionalitatea complexelor cercetate sunt gradul mare de perturbare antropică contemporană a depunerilor arheologice superioare şi stadiul preliminar al procesării post-săpătură a materialului.

Este de remarcat cantitatea relativ apreciabilă de material osteologic animal recoltat din inventarul complexelor, respectiv pentru 90 dintre acestea dintr-un total de 133 de complexe / contexte cercetate. Altfel spus 67,66% sau 2/3 dintre complexele investigate au furnizat probe osteologice, acestea fiind în prezent în curs de analiză şi determinare pentru elaborarea unui studiu arheozoologic.

O altă categorie de material arheologic bine reprezentată este ceramica, în mare sa majoritate foarte fragmenntară, cu excepţia a cinci vase sparte pe loc (patru într-o groapă şi unul în stratul de cultură). Analiza preliminară a materialului ceramic permite încadrarea sa în perioada de tranziţie de la epoca bronzului la epoca fierului sau în perioada Hallstatt-ului timpuriu, fiind de remarcat existenţa unor fragmente ceramice tipice culturii Noua (faza II-a ?), grupului cultural Balta Sărată şi ceramicii negre lustruite, decorate cu

[1] Riscuţa et alii 2011, p. 62.

https://biblioteca-digitala.ro

caneluri, respectiv a unor vase aparţinând - foarte probabil - culturii Gáva (faza timpurie, Ha A).

Nu în ultimul rând, trebuie amintită descoperirea unor materiale arheologice mai deosebite, precum o serie de omoplaţi crestaţi şi unelte de os (împungătoare, spatule, dăltiţe), respectiv a unor piese din bronz (un pumnal, un cuţit, două ace) şi a unor fragmente provenind de la piese litice utilizate pentru prelucrarea metalelor.

Toate aceste aspecte coroborate constituie temeiul care ne permite - în stadiul actual al analizei datelor înregistrate şi a materialului arheologic descoperit - să luăm în considerare situl de Aurel Vlaicu – Obreza ca fiind o staţiune datând din perioada de trecere de la epoca bronzului la epoca fierului, în care există o serie de elemente tipice culturii Noua (fragmente de ceşti cu torţi cu buton, omoplaţi crestaţi). Deopotrivă, aceste date preliminare susţin afirmaţia că situl de la Aurel Vlaicu – Obreza reprezintă, pe de o parte, una dintre cele mai vestice descoperiri în care este documentată existenţa unor materiale caracteristice culturii Noua[2], iar pe de alta că oferă unele indicii certe privind o evoluţie târzie a acestei culturi în zona vestică / sud-vestică a Transilvaniei şi contemporaneitatea (foarte probabilă) a acestora cu manifestări specifice perioadei Hallstatt-ului timpuriu (orizontul cu ceramică neagră cu decor canelat), caracterizate prin forme ceramice şi tipuri de decor specifice. Prin urmare, chiar şi în acest stadiu preliminar al analizei post-săpătură, situl de la Aurel Vlaicu – Obreza oferă argumente în sprijinul ipotezei formulate de Mircea Petrescu-Dâmboviţa[3] - cu peste un deceniu în urmă - referitor la un anumit sincronism între finalul culturii Noua (o eventuală fază a III-a) şi începuturile Hallstatt-ului timpuriu (caracterizat prin ceramică canelată), pentru spaţiul vestic şi sud-vestic al României. Desigur toate acestea reprezintă pentru moment numai ipoteze de lucru, care urmează să fie validate sau nu prin continuarea procesării post-săpătură a materialelor şi datelor colectate cu prilejul cercetării unei părţi a sitului, dar şi prin alte cercetări viitoare în cadrul sitului arheologic Aurel Vlaicu – Obreza. În încheiere, trebuie remarcat că analiza distribuţiei spaţiale a complexelor arheologice şi observaţiile stratigrafice au arătat în mod cert că situl a fost numai parţial afectat de construirea viitoarei autostrăzi, astfel că la nord şi sud de traseul acesteia rămân porţiuni ale acestuia care vor putea fi investigate prin viitoare cercetări arheologice cu caracter programat.

Bibliografie:

A.C. Florescu, R*epertoriul culturii Noua-Coslogeni din România. Aşezări şi necropole, Cultură şi Civilizaţie la Dunărea de Jos 9*, 1991

M. Petrescu-Dâmboviţa, P*erioada târzie a epocii bronzului, în vol. Istoria Românilor. Moştenirea timpurilor îndepărtate,* vol. 1, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2001, p. 272–285

C. Rişcuţa, A. Marc, Ioana Barbu, I. Bărbat, *Cercetări arheologice în judeţul Hunedoara pe traseul autostrăzii (tronsoanele Lugoj – Deva şi Orăştie–Sibiu)*, Sargetia SN 2, 2011, p. 53–134

Abstract:

The preventive archaeological research campaign 2012 on the site Aurel Vlaicu – Obreza was occasioned by the construction works of the A1 motorway. The existance of this site was presumed since the preliminary survey made in 2008 by archaeologists from MCDR, being later confirmed by the survey made in late 2011 by a team from MNIR. The site is located about 0.5km south to the National Road no. 7 (DN 7 / E 68), between the localities Şibot (Alba county), to the East and Orăştie (Hunedoara county), to the West, approximatively on the administrative limit separating the two counties. The preventive archaeological investigations took place in summer 2012, along 6 weeks (July, 15 – August, 25) and confirmed the consistent presence of the archaeological vestiges. Throughout an open area archaeological excavation it was fully investigated an area of about 1ha, where 133 archaeological complexes were identified and excavated. From a functional point of view these were semi-sunken dwellings, refuse pits and extraction pits, as well as remains of the "level of culture". About 67,66% or 2/3 of it contained animal osteologic materials, currently under analysis and determination for an archaeozoological study. The pottery is very fragmentary, except five vessels broken in situ. Other finds consisted of bronze objects (a dagger, a knife, and two pins), bone tools (including incised cattle omoplates) and fragments of lithic objects used for metal processing. Among the ceramic finds are to be mentioned a series of fragments of cup with knobs on the handle – specific for the pottery of the Noua culture, certain fragments of decorated pottery most probably related to the Balta Sărată cultural group, as well as fragments of black polished grooved/fluted pottery – characteristic for the early Hallstatt period (possible Gáva culture, the early phase). Considering all the data recorded and the preliminary analysis of the archaeological finds, the site from Aurel Vlaicu – Obreza is a prehistoric settlement dating from the transition period from the Bronze age to the Iron age (Hallstatt).

116. Balomiru de Câmp, com. Şibot, jud. Alba

Punct: Pârâul Sărăţii (Autostrada Orăştie – Sibiu, lot 1, Sit 6, km. 11+250 – 11+600)

Cod sit: 7838.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 36/2012

Colectiv: Adela Bâltâc – responsabil, Alexandra Dolea, Emil Dumitraşcu, Alexandru Raţiu (MNIR), Gică Băeştean (MCDR Deva)

Situl arheologic din punctul Pârâul Sărăţii (Balomiru de Câmp, com. Şibot, jud. Alba) a fost identificat în cadrul campaniei de evaluare arheologică de teren, desfăşurată în toamna anului 2011, de către o echipă de specialişti de la MNIR[1]. Secţiunile de sondaj efectuate atunci, stratigrafia sesizată, precum şi artefactele observate la suprafaţa solului indicau existenţa unor structuri databile în epoca romană, între km 11+250–11+600 ai viitoarei autostrăzi Orăştie–Sebeş. Cercetările arheologice preventive desfăşurate în lunile martie–mai 2012, au avut ca obiectiv principal cercetarea exhaustivă a tuturor vestigiilor identificate în zona afectată direct de lucrările de construire a autostrăzii.

Prin trasarea şi cercetarea a 43 de unităţi de săpătură, s-a delimitat o zonă în care se concentrau materiale arheologice, în perimetrul dintre km. 11+320 → 11 + 400. Astfel, au fost identificate 17 complexe arheologice, dintre care unul databil în epocă romană,

[2] Florescu 1991, p. 101, nr. 394 (Petreşti, jud. Alba); p. 118, nr. 488 (Sibişeni – Vinţu de Jos, jud. Alba); p. 123, nr. 518 (Şoimuş, jud. Hunedoara); p. 126–127, nr. 534–535 (Tărtăria, jud. Alba); p. 142, nr. 595 (Vinţu de Jos, jud. Alba). Este de remarcat faptul că unul dintre cele mai vestice puncte cunoscute cu material tipic culturii Noua este cel de la Şoimuş (jud. Hunedoara); acestuia i se adaugă şi o serie de descoperiri din cuprinsul Culoarului Orăştiei, precum şi din cele din zona Alba Iulia – Sebeş, mai sus-menţionate.

[3] Petrescu-Dâmboviţa 2001, p. 285.

[1] CCA 2012, 280.

https://biblioteca-digitala.ro

12 de epocă medievală şi patru complexe din perioada modernă/ contemporană (şanţuri de desecare).

Complexul din epoca romană se referă la o clădire (denumită convenţional Cpl. 3), de formă dreptunghiulară (20 x 11 m), orientată pe direcţia nord-est – sud-vest ce era definită de patru ziduri[2], constituite din piatră de râu legată cu pământ. Aceasta era acoperită cu tegulae şi imbrices, aşa cum indică numărul mare de material tegular (fragmentar) răspândit pe toată suprafaţa clădirii[3]. Cel mai probabil că elevaţia era din material perisabil (lemn), fapt confirmat şi de descoperirea de resturi de bârne carbonizate natural precum şi de numărul de obiecte din fier folosite la îmbinarea lemnelor (cuie şi piroane). Zidurile au fost surprinse pe o singură asiză.

Materialul arheologic recoltat de pe suprafaţa complexului (fragmente ceramice atipice, oale, fragmente de amforă, obiecte de fier) este relativ sărac şi nu oferă indicii certe pentru funcţionalitatea clădirii. De altfel, la nord-vest de actualul traseu al autostrăzii, la aproximativ 100 m, spre DN 7, au fost identificate, în arătură, fragmente ceramice, resturi de ţigle şi pietre. Cel mai probabil că în această zonă exista o clădire (mai multe clădiri principale?) din epocă romană.

Cele 12 complexe medievale descoperite sunt grupate în jurul clădirii romane, una dintre locuinţe chiar suprapunea colţul de NE al acesteia. Amintim prezenţa a şapte locuinţe, trei vetre/cuptoare de exterior şi o groapă de provizii. Locuinţele sunt semi-adâncite, de formă patrulateră cu dimensiuni cuprinse între 2,60–3,57 m lungime şi 1,65–3 m lăţime. În interiorul unora dintre ele au fost descoperite instalaţii de combustie, în general amplasate într-unul dintre colţuri. Lipsa unor astfel de instalaţii, în unele dintre locuinţe, poate fi explicată prin existenţa vetrelor/cuptoarelor de exterior. Materialul arheologic recoltat din locuinţe este numeros, comparativ cu celelalte descoperiri din sit. Amintim descoperirea de fragmente ceramice (vase de provizii, oale, străchini, căldări), oase de animale, nelipsind însă descoperiri de obiecte mai speciale, precum arme sau piese de echipament militar (vârf de suliţă, pinten, etc.). S-a constatat refolosirea de pietre şi ţigle, provenite de la clădirea din epoca romană, pentru diverse amenajări interioare, în special la construirea cuptoarelor.

Pe lângă complexele medievale ce perturbau clădirea din epoca romană, au fost descoperite şi intervenţii moderne ce conduc la distrugerea zidurilor romane.

Complexele moderne (sau contemporane) sunt în fapt nişte şanţuri de desecare care traversează situl, suprapunând stratigrafic, atât clădirea din epoca romană, cât şi locuinţele medievale. Perimetrul în care se află concentrate descoperirile de complexe arheologice în cadrul sitului Balomiru de Câmp – Pârâul Sărăţii este situat foarte aproape de o zonă mlăştinoasă, la circa 70–100 m nord-vest de aceasta.

Totodată apariţia unui nivel, format din pietriş aluvionar, la diferite adâncimi şi în diferite puncte ale sitului, demonstrează o situaţie clară de zonă inundabilă. În acest context prezenţa şanţurilor moderne/contemporane menţionate este pe deplin explicabilă. Orientarea generală a şanţurilor moderne/contemporane este NNE–SSV, cu mici variaţii. Materialul descoperit în umplutura acestor şanţuri moderne/contemporane variază de la materiale ceramice romane şi medievale la materiale de construcţii romane sau chiar la sticlă modernă sau contemporană.

Materialul arheologic recoltat se află încă în curs de cercetare, dar din analiza primară cel ceramic şi tegular[3] se poate data, preliminar, în secolele II–III p.Chr., iar materialul din epoca medievală aparţine secolului al XII-lea p.Chr. Situaţia constatată indică o locuire a zonei în epoca romană şi în cea medievală. Dat fiind faptul că în zonă au mai fost reperate şi alte artefacte databile în epoca romană, suntem de părere că, eventuale cercetări arheologice ulterioare în zona adiacentă ar putea aduce noi evidenţe în legătură cu funcţionalitatea clădirii din epoca romană şi, de ce nu, a vieţuirii din epoca medievală.

[2] Cele patru ziduri surprinse aveau următoarele dimensiuni: zidul de NE: Lp = 4,8 m; lp = 0,70 m; zidul de NV: Lp = 8,8 m; lp = 0,66 m; zidul de SE: Lp = 4,64 m; lp = 0,68 m şi zidul de SV: Lp = 11,2 m; lp = 0,64 m. Înălţimea maximă păstrată a tuturor zidurilor nu depăşea 0,12 m.

[3] Pe una dintre tegule s-a păstrat un fragment dintr-o ştampilă L(S). Branga 1980, 146.

Bibliografie:

Nicolae Branga, *Urbanismul Daciei romane,* Timişoara, 1980

Cronica Cercetărilor Arheologice din România, Campania 2011, Bucureşti 2012

Abstract:

The site Balomiru de Câmp – Pârâul Sărăţii was uncovered following the archaeological survey made by a team from the National History Musuem of Romania in late autumn 2011. The preventive archaeological excavations undertaken in spring 2012, during 6 weeks (March – May), confirmed the presence of archaeological vestiges in here. As a result there have been identified and investigated over 17 archaeological structures, distributed on an area of about 5,000sqm, between the km 11+300 and km 11+370 of the future motorway A1: Orăştie – Sebeş.

In order to excavate exhaustively the site's vestiges impacted by the future construction work there have been opened 43 research units (34 sections and 9 surfaces). Initially there were maintained a series of baulks which later, at the end of the excavations, have been removed. In order to determine the site's general stratigraphy, two main sections were excavated along the future motorway axis. The entire area with archaeological vestiges was fully excavated, as a result being identified and investigated 17 archaeological complexes. From a typological and chronological point of view, these complexes consist of: one complex, a building and the debris of its roof since Roman time; 12 habitation structures, namely 7 dwellings and 3 outer hearths and 2 storage pits of the medieval period; 4 structures from the contemporary period (draining ditches.

117. Biharia, com. Biharia, jud. Bihor

Punct: str. Cetăţii (Autostrada Transilvania, tronson 3 C, km. 59+450-59+700)

Cod sit: 27445.04

Autorizaţia de cercetare arheologică preventiva nr. 115/2012

Colectiv: Sorin Bulzan (MTC Oradea)

Epoca neolitică

Complexele descoperite aparţin unei aşezări atribuibile culturii Criş. Au fost identificate două locuinţe semiadâncite de formă dreptunghiulară, precum şi mai multe gropi în formă de clopot folosite pentru depozitarea proviziilor. Pe fundul unei gropi cilindrice a fost depus un schelet uman în poziţie chircită, dar cu oasele prost păstrate. Specifice doar aceastei perioade sunt două nişte şanţuri izolate cu profilele în formă de ic, orientate est-vest sau nord-sud cu lungimi care depăşesc 4 m în lungime.

O apariţie singulară este, deocamdată complexul C. 85, o groapă rotundă în plan şi în formă de clopot în profil mult adâncită

https://biblioteca-digitala.ro

care a relevat ceramică aparţinând culturii Ciumeşti inclusiv fragmente pictate.

Aşezarea din epoca fierului.

Din epoca mijlocie a primei epoci a fierului provin mai multe complexe dintr-o aşezare surprinsă numai la vest de şoseaua Oradea – Satu Mare şi numai în jumătatea sudică a acestui sector. Este cazul unui complex adâncit de formă absidată în care au fost descoperite bucăţi de lut ars din pereţii aflaţi la suprafaţă. Pe alocuri marginile îngropate ale complexului au fost arse. Urmează apoi un complex de suprafaţă mai greu de definit în plan, fiind surprins imediat sub stratul vegetal ca nişte aglomerări de chirpic de la structuri de suprafaţă din nuiele şi lipitură de lut arsă de un foc puternic. Cea mai spectaculoasă este platforma de cioburi şi chirpic surprinsă spre sud-vestul S. 12 şi în caseta 10 care a relevat un repertoriu ceramic deosebit de bogat pentru cunoaşterea acestei epoci puţin cunoscute în arealul Crişanei. Repertoriul ceramic este specific geto-dacic cu o pregnantă componentă arhaizantă datorată butonilor şi asocierii cu buze de strachini torsadate. Aşezarea poate fi datată din Hallstatul târziu şi până la venirea celţilor. .

Aşezarea celtică

Din aşezarea celtică de pe terasa Ceşmeului a fost surprinsă, probabil, o mică parte. După concentrarea descoperirilor au existat gospodării izolate cu complexele grupate în jurul unei locuinţe. Două astfel de locuinţe semiadâncite pot fi C. 46 şi C. 59. Prima avea un plan rectangular cu gropi de implantare a stâlpilor de lemn pe laturile scurte pentru susţinerea pereţilor şi a acoperişului. Aici a fost descoperită o fibulă din bronz specifică Latene-ului mijlociu şi o cantitate importantă de ceramică lucrată la roată şi cu mâna, fusaiole şi o mărgea. A doua avea o formă relativ rotundă şi fundul destul de drept. Lipsa vetrelor sau distrugerea intenţionată a acestora a mai fost subliniată în arealul de NV al României. Marea cantitate de chirpici descoperită în C. 59 nu aparţine vetrei ci pereţilor căzuţi. Ceea ce este cu adevărat surprizător este lipsa gropilor de provizii sau menajere. Aici rolul acestora a putut fi preluat de complexe de tipul lui C. 39, cu formă relativ rotundă şi fundul neregulat, impropriu, aşadar, unei locuiri.

Aşezarea din epoca romană (extraprovincială)

Începuturile locuirii în aşezarea din epoca romană par să fie ilustrate de complexele C. 2 (oval în plan şi semiadâncit) şi C. 3 şi cele adiacente cum ar putea fi C. 4. Primele două au fost dotate cu vetre. C. 2 a şi fost o locuinţă adâncită de formă rectangulară cu colţurile rotunjite. Interesantă este asocierea unor forme la roată din a doua jumătate a secolului II p. Chr. cu ceramică specifică Latene-ului dacic. Este cazul unui fragment de situla celtică, care, eventual a putut fi rulată din strat, dar şi de o buză de fructieră dacică. Complexul a avut două faze, aşa cum o arată cuptorul cu vatra pe un pat de cioburi peste care s-a amenajat un altul fără vatră amenajată, dar din care provine mult cărbune şi lut ars întins pe aproape toată suprafaţa locuinţei şi care ar putea separa cele două faze.

Aşezarea are, cu siguranţă, mai multe secvenţe cronologice mergând, potrivit datelor preliminare, până undeva în secolul IV-lea p.Chr. Ea constituie cea mai întinsă locuire a sitului de la Biharea „Str. Cetăţii". Cele mai multe complexe descoperite sunt, evident, gropile. Ca o constantă ele sunt umplute cu cenuşă sau umplutură conţinând cenuşă şi lentile de lut. Cele mai frecvente sunt rotunde în plan şi în formă de clopot în profil. După folosire (depozitarea bucatelor) multe au fost transformate în gropi menajere. Există şi gropi cu pereţii drepţi (multe par a nu avea uz îndelungat datorită conţinutului ridicat de argilă în umplutură), sau albiate înspre interior (acestea din urmă nu sunt prea adânci). Câteva complexe rotunde sunt asemănătoare gropilor în formă de clopot, dar au diametre de până la 3 m şi sunt mai adânci.

Între complexele semiadâncite se disting două de formă rectangulară, colţurile rotunjite, şi laturile destul de mici, 2-3 m. Ele sunt orientate NE-SE. Complexele de suprafaţă sunt mai degrabă aglomerări de chirpici fără a se putea preciza mai mult.

Spre est, la marginea terasei a existat un şanţ cu pereţii oblici şi fundul drept care delimita în vreun fel aşezarea dintr-un anumit moment. Complexe din epoca romană există şi în afara perimetrului delimitat de acesta. Asemenea şanturi apar la marginile aşezărilor din epoca romană situate pe terase câmpia Tisei.

Ceramica face parte din cele două mari categorii ale epocii romane în Barbaricum: la roată şi cu mâna. Cea la roată este atât cenuşie cât şi roşiatică. Tot roşiatice sunt fragmentele de importuri romane de terra sigillata lisă. Ceramica lucrată cu mâna are caracteristicile celei din Câmpia de vest fiind decorată cu alveole. Există puţine piese din fier. Din piatră au fost lucrate râşniţe rotative manuale sau cute pentru ascuţit lame de fier. Există şi câteva fragmente din sticlă de la pahare. Unele dintre mărgele erau tot din sticlă de culoare verzuie iar bronzul este reprezentat de o singură piesă, o brăţară din tablă cu capetele lăţite

118. Caracal, ud. Olt

Punct: Varianta Ocolitoare a municipiului Caracal

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 20/2012

Colectiv: Mircea Negru – responsabil (USH București), George Mihai, Sabin Popovici (M Caracal)

DN6 – Varianta Ocolitoare a Municipiului Caracal este un sector de drum ce urmează a fi construit pe la sud de Municipiul Caracal, ca o variantă a vechiului traseu prin acest oraș.

Conform proiectului de cercetare de diagnostic arheologic, pe acest traseu, cu o lungime de 10 230 m, au fost practicate un număr de 142 de secțiuni. Acestea au avut lungimea standard de 20 m, lăţimea de 1,00 m şi adâncimi cuprinse între 0,70 m şi 1,20 m. Secțiunile au fost trasate alternativ, de o parte și de alta a axului drumului, la o distanță de 20 de m una de alta.

Consultarea literaturii de specialitate şi a colecţiilor arheologice deţinute de muzeele din judeţul Olt, nu au permis aflarea de informatii cu privire la posibile situri arheologice pe sau în apropierea traseului DN6, Varianta Ocolitoare a Municipiului Caracal.

În conformitate cu configurația terenului, respectiv cu segmentarea traseului de către căi de comunicații, au fost delimitate un număr de trei sectoare. Acestea au fost denumite cu numere romane de la I la III, de la est la vest. În urma cercetărilor au fost identificate două situri arheologice.

Situl arheologic nr. 1 se află într-o zonă de interfluviu, poate cu o uşoară alveolare, greu de sesizat. El a fost surprins de la Km. 0+440 până la Km 0+570. Pentru delimitarea sa au fost practicate secțiunile de la S 8 la S 12. Suprafața afectată de lucrările este de cca. 2600 mp

Stratigrafia a fost următoarea: 0-0,30 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă, sol vegetal; 0,30-0,45-0,50 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă cu vestigii arheologice din epoca romană; 0,50-0,70-1,00 m - strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

În cursul cercetării de diagnostic, în cadrul secţiunilor deja menţionate, au fost descoperite fragmente de materiale de construcţii (cărămizi, ţigle), fragmente de vase ceramice de transport (amfore), de bucătărie (oale) și pentru servitul mesei (căni, castroane, străchini), precum și un fragment de opaiț.

https://biblioteca-digitala.ro

Materialele arheologice descoperite permit datarea aşezării în secolele II-III p.Chr.

Situl arheologic nr. 2 se află la sud-est de Municipiul Caracal, de o parte si de alta a pârâului Gologan (Caracal). Terenul este uşor înclinat către pârâu, cu o pantă lină. El a fost reperat de la Km. 0+890 până la Km 1+200. Suprafaţa afectată este de cca. 6600 mp. Pentru delimitarea sau au fost practicate sectiunile de la S 15 la S 20.

Stratigrafia a fost următoarea: 0-0,30 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă, sol vegetal; 0,30-0,40-0,50 m - strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă cu vestigii arheologice din epoca romană; 0,50 -1,00 m - strat de pământ de culoare castanie, steril arheologic.

Din epoca bronzului datează câteva fragmente de vase ceramice modelate cu mâna din pastă nisipoasă de culoare cenuşie.

În cursul cercetării de diagnostic au fost descoperite fragmente de materiale de construcţii (cărămizi, ţigle, olane), fragmente de vase ceramice de transport (amfore), de bucătărie (oale), datate în secolele II-III p.Chr.

Câteva fragmente de vase ceramice modelate la roată din pastă fină de culoare cărămizie decorate cu linii orizontale incizate sau cu motive pictate, pot fi încadrate în secolele XVIII-XIX.

Cercetările de diagnostic arheologic efectuate pe traseele DN6 Lot 2, Alexandria-Craiova și Varianta Ocolitoare a Municipiului Caracal, fără a fi spectaculoase ca descoperiri au adus o serie de informații utile pentru cercetarea arheologică a zonei. Menționăm aici identificarea drumului roman de la Romula la Sucidava în apropierea Municipiului Caracal, descoperirea unei așezări romane importante prin dimensiunile sale de-a lungul acestui drum, și nu în ultimul rând, identificarea unei noi așezări de tip Militari-Chilia în vestul Munteniei, între cele două limesuri romane.

119. Carei, jud. Satu Mare

Punct: Bobald, Sit 1 (Varianta de ocolire a mun. Carei)

Cod sit: 136535.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 192/2012

Colectiv: Robert Gindele - responsabil, Liviu Marta, Cristian Virag, Peter Levente Szöcs, Nandor Attila Hago, Gianina Diana Iegar, Zoltan Kadas (MJ Satu Mare)

Cercetările s-au desfăşurat pe traseul drumului ocolitor al municipiului Carei, km. 8+130 - 8+750, pe o suprafaţă de 9.300 mp . Această suprafaţă a fost decapată mecanic, pe straturi, şi s-a putut delimita conturul a 153 de complexe (împreună cu cele cercetate la diagnostic). Complexele aparţin următoarelor perioade: epoca bronzului, epoca Latène, epoca migraţiilor, epoca medievală timpurie.

Deşi puţine la număr, complexele arheologice din epoca bronzului din situl 1 vin să completeze foarte sugestiv situaţia din jurul tell-ului de la Bobald. Alături de tell, aşezările deschise de pe terasă, şi cei doi tumuli identificaţi în preajmă, săpăturile de salvare de la centura ocolitoare aduc elemente sugestive pentru marginea vestică a locuirii din epoca bronzului, respectiv faza Otomani III, ce reprezintă faza ultimei locuiri din cadrul tell-ului.

Aşezarea celtică este formată din grupuri de locuinţe şi două ateliere de ars ceramică. Înainte de prelucrarea integrală a materialelor arheologice este greu de a stabili o datare mai strânsă. În mare putem constata ca aşezare celtică de la Carei-Bobald I. D începe pe la sfârşitul La Tène-ului B2 şi s-a evoluat în La Tène-ul C1, adică în cronologia absolută la începutul secolului III. până la mijlocul secolului II. a.Chr.

Aşezării din sec. V- VI îi aparţin 12 locuinţe (în 4 au fost atestate urme de prelucare a osului şi cornului), 2 cuptoare menajere cu gropi de deservire şi două complexe cu fund plat, cu destinaţie necunoscută. Grupările de locuinţe din secolele V- VI p.Chr. reprezintă unităţi economice rurale - „gospodării", care au analogii foarte bune în aşezările gepidice cercetate în Câmpia Tisei. Locuinţele pot fi încadrate din punct de vedere tipologic în funcţie de amplasarea gropilor de stâlpi din interior. În aşezarea de la Carei avem o varietate mare de tipuri (cu câte o groapă pe mijlocul laturii scurte, câte trei gropi pe laturile scurte, gropi în colţuri) ale căror relevanţă cronologică sau culturală poate fi cercetată detaliat în viitor. Foarte probabil, că există diferenţe cronologice între grupurile de locuinţe, o datare către mijlocul secolului V ne este indicată de un fragment dintr-un ulcior cu umeri faţetaţi din locuinţa 23.

Cele 24 de morminte cercetate din necropola gepidică din sec. VI p.Chr. fac parte probabil dintr-un cimitir mult mai mare. Situaţia din săpătură şi configuraţia terenului ne permit să presupunem că am cercetat doar extremitatea vestică a unui cimitir cu „morminte în şiruri" (datate între 480 şi 567-68), compus probabil din câteva sute de morminte.

O primă analiză funcţională a complexelor descoperite, datate în perioada medievală târzie (secolele XVI-XVII) permit asocierea lor cu periferiile unei aşezări. Spre o astfel de interpretare ne îndreaptă urmele slabe de locuire propriu-zisă (doar două locuinţe adâncite, nici o urmă a unor locuinţe de suprafaţă) şi existenţa masivă a complexelor asociate activităţilor agricole sau meşteşugăreşti (gropile de provizii, groapa de extragere a lutului, fântânile). Complexele de mai sus pot fi asociate fără îndoială cu satul medieval dispărut Bobald, aflat în imediata apropiere a suprafeţei cercetate. Săpăturile arheologice anterioare (desfăşurate intermitent, din 1966 până în 1980 şi apoi, mai complet, între anii 2000-2003) au vizat cimitirul şi biserica satului, identificate pe tell-ul de epoca bronzului de la Carei-Bobald. Identitatea cronologică dintre materialul descoperit cu ocazia acelor săpături şi cel colectat cu ocazia cercetărilor de pe drumul ocolitor, precum şi perieghezele care indică o extindere a satului propriu-zis în afara tell-ului, în direcţia suprafeţei cercetate acum, reprezintă argumente suficiente înspre atribuirea complexelor medievale de pe situl 1 al drumului ocolitor al Careiului periferiei satului medieval târziu Bobald.

Cea mai neobişnuită descoperire datând din epoca medievală târzie este fără îndoială scheletul îngropat în groapa de provizii. Locaţia şi alte elemente ale mormântului (cea mai relevantă fiind orientarea atipică) indică o înmormântare singulară, cu mult în afara ritualului obişnuit al perioadei, a cărei interpretare necesită analize (în special antropologice) suplimentare. [Robert Gindele]

https://biblioteca-digitala.ro

120. Carei, jud. Satu Mare

Punct: Sit 2 (Varianta de ocolire a mun. Carei)

Cod sit: 136535.12

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 199/2012

Colectiv: Liviu Marta, Robert Gindele, Zoltán Kádas (MJ Satu Mare), Alexandru Romát

Situl 2 a fost identificat ca reprezentând marginea vestică a unei aşezări din epoca târzie a bronzului/ perioada timpurie a epocii fierului. În urma diagnosticului au fost stabilite două zone în care s-a constat că noul drum intersectează aşezarea aparţinând culturii Gáva. În cele două zone, decapate mecanic pe o grosime de 0,20 – 50 m, au fost cercetate manual porţiuni din stratul de cultură şi şase gropi cu materiale aparţinând culturii Gáva. Una dintre gropi, prin modul de săpare, dimensiuni (9,55 x 7,60 m),umplutură şi inventar, poate fi apreciată ca o groapă de extracţie a lutului, tip de complex ce a mai fost întâlnit sub această formă în aşezările din epoca târzie a bronzului.

În partea inferioară a stratului vegetal au fost identificate şapte morminte, poziţionate grupat, ce reprezintă un mic cimitir sau un grup zonal de morminte dintr-un ansamblu mai mare. Inventarul mormintelor conţinea, alături oasele incinerate slab păstrate, vase de ofrandă (maxim şapte) şi două grupări (şiraguri ?) de „inele de buclă", piese ce încadrează cimitirul în epoca timpurie a bronzului.

Abstract:

Site 2 was identified as representing the western border of a settlement from the Late Bronze Age/Early Iron Age. Following the trial trenching two areas were established where the new road is intersecting the settlement belonging to the Gava culture. In these two areas, having the top soil mechanicaly removed by a thickness of 0.20 to 0.50 m, were manually excavated parts of the cultural layer and six pits with artefacts belonging to the Gava culture. One of pits, through the way it was dug, dimensions (9.55x7.60 m), filling, and inventory, may be appreciated as a pit for clay extraction, a kind of feature what was met before in this form on settlements from the Late Bronze Age.

In the lower part of the vegetal layer we identified seven graves positioned in a group. They may represent a small cemetery or a group of graves belonging to a larger assamblage. The inventory of the graves contains, along the poorly preserved cremated bones, offering vessels (maximum seven) and two groupings (strings?) of lock-rings, pieces dating the cemetery into the Early Bronze Age.

121. Făclia, com. Mircea Vodă, jud. Constanţa

Punct: Valul mare de pământ (Autostrada Cernavodă - Constanța, tronson Cernavodă - Medgidia, km .159)

Cod sit: 62306.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă: nr. 265/2011, 60/2012

Colectiv: Oana Damian – responsabil (IAB), Eugen Paraschiv-Grigore, Mihai Vasile, Andra Samson, Ioana Paraschiv-Grigore, Daniel Ene, Florentin Munteanu (MNIR)

Afectarea pe o lungime de circa 100 m a unui segment din fortificaţia liniară Valul mare de pământ în vederea construirii investiţiei „Autostrada 2 Bucureşti–Constanţa, tronsonul Cernavodă–Medgidia, km 159" a determinat cercetarea obiectivului în toamna-iarna anului 2011 şi primăvara anului 2012.

Valul mare de pământ face parte din categoria fortificaţiilor liniare care brăzdează centrul Dobrogei, între localităţile Cernavodă şi Constanţa, fiind asociat cu valul mic de pământ şi cu valul de piatră. Valul mare de pământ, cel mai scurt dintre cele trei valuri menţionate, 41 km, are capătul estic la nord de Cetatea Pătulului, situată pe malul drept al Dunării la circa 1 km nord-vest de satul Cochirleni, deci în acelaşi loc cu cel al valului mic de pământ, iar cel vestic la 1,5 km distanţă de zidurile anticului Tomis. Complexul fortificat reprezentat de valul mare de pământ, aşa cum a fost documentat prin cercetări arheologice efectuate încă din secolul al XIX-lea, constă dintr-un rambleu înalt de 3–4 m şi lat la bază de 12–20 m, dotat cu două şanţuri, unul la nord, mai mare, şi un altul mai mic, situat la sud de val, la care se adaugă o serie de castre şi castele de pământ (63), de formă dreptunghiulară, amplasate pe latura sudică a valului, cărora li se adaugă fortificaţia de piatră de la Cetatea Pătulului, precum şi – după unele păreri – cele două ringuri de la Poarta Albă. Cercetările arheologice, reprezentate fie de simple periegheze, fie de sondaje propriu-zise şi, în special, materialul arheologic, cu precădere ceramic, descoperit cu această ocazie, pledează pentru o datare a valului mare de pământ în perioada secolelor IX–X. Chestiunea definirii puterii politico-militare care a decis ridicarea valurilor a rămas controversată, în această privinţă existând două principale puncte de vedere: unul care atribuie ridicarea valurilor epocii primului ţarat bulgar, iar altul care consideră că aceste fortificaţii sunt opera Imperiului bizantin[1].

Porţiunea valului cercetată, situată la sud de Canalul Dunăre – Marea Neagră, la sud-vest de localitatea Făclia şi la vest de punctul Gura Ghermelelor, în primii 7 km vestici ai valului, este amplasată într-o zonă mărginită la nord de o râpă naturală adâncă, ce pare să fi completat complexul din punctul de vedere al fortificării. Cercetarea arheologică preventivă desfăşurată în campaniile 2011–2012 şi-a propus punerea în evidenţă a elementelor constitutive ale complexului fortificat reprezentat de valul mare de pământ, precum şi identificarea unor elemente care să poată contribui la încadrarea sa cronologică strictă şi implicit, la atribuirea sa unei forţe politico-militare.

Dat fiind tipul de obiectiv – fortificaţie liniară fără elemente de vieţuire sau funerare asociate –, precum şi timpul foarte scurt avut la dispoziţie pentru cercetarea acestuia, au fost proiectate nouă secţiuni, perpendiculare pe traseul valului, orientate N–S, cu lungimi cuprinse între 37 şi 62 m şi lăţimi variind între 5 şi 8 m, cu opt martori stratigrafici de 6 m lăţime. Săpăturile din campaniile 2011–2012 anului au fost efectuate prin combinarea lucrului mecanic şi manual, cu ajutorul a două buldo-excavatoare dotate cu lamă de taluz şi a 60 de lucrători, pe parcursul a circa 100 de zile. După epuizarea secţiunilor, au fost săpaţi şi toţi martorii stratigrafici.

Cercetările arheologice desfăşurate au pus în evidenţă date stratigrafice, precum şi materiale arheologice, permiţând şi o serie de observaţii în ceea ce priveşte valul propriu-zis. Stratigrafia se prezintă astfel, de sus în jos: un nivel de pământ brun cenuşiu, cu o grosime cuprinsă între 0,10–1 m, reprezentând vegetalul actual, foarte puţin păstrat pe partea superioară a valului; un nivel pământ argilos galben lutos mai afânat, ridicat sub formă de rambleu, cu o grosime cuprinsă între 2 şi 2,70 m, placat pe laturile de nord şi de sud cu pământ cenuşiu, scos din şanţurile de la nord şi sud de val; un nivel de pământ cenuşiu gălbui, reprezentând vegetalul antic,

[1] Pentru bibliografia şi problematica valurilor trasndobrogene vezi I. Barnea, Dobrogea între anii 681-1186, în I. Barnea, Şt. Ştefănescu, *Din istoria Dobrogei,* vol.III, *Bizantini, români şi bulgari la Dunărea de Jos, Bucureşti,* 1971, p. 97–120; P. Diaconu, *Cîteva consideraţii în legătură cu valurile din Dobrogea,* Pontica, 5, 1972, p. 373–380; R. Raşev, *Les vallums de Dobrudža dans le développement de la fortification ancienne bulgare, în Dobrudža. Etudes ethno-culturelles,* Sofia, 1987, p. 48–56, nota 4.

https://biblioteca-digitala.ro

cu o grosime de 0,40–0,80 m, prezentând până la patru straturi de depunere, care se contaminează în zona descendentă a rambleului cu vegetalul actual care a umplut şanţurile, secţionat de cele două şanţuri; un nivel de pământ argilos galben lutos compact in situ, cu grosimi înregistrate de până la 2 m; în şanţuri se observă, în cel sudic pământ brun cenuşiu vegetal de umplutură, în timp ce în cel nordic, în acord cu adâncimea mai mare, se observă mai multe straturi de umplutură, alternând depunerile brune cenuşii vegetale cu cele loessoide, semn al umplerii în timp.

Prin însumarea datelor oferite de secţiunile cercetate la sud de localitatea Făclia, com. Mircea Vodă, au fost obţinute următoarele date referitoare la structura fortificaţiei liniare reprezentate de valul mare de pământ: lăţimea întregului complex în momentul construcţiei era cuprinsă între 30 şi 36 m, din care şanţul nordic are deschiderea cuprinsă între 4 şi 6,70 m, adâncimea fiind de 3–3,60 m, iar şanţul sudic, săpat la 5–7 m distanţă de val, are lăţimea cuprinsă între 3,60 şi 6,50 m, iar adâncimea sa variază între 2 şi 3,90 m; înălţimea actuală a valului este cuprinsă între 2 şi 2,90 m; adâncimea iniţială a şanţului din faţa valului, deci nordic, şi înălţimea păstrată a valului totalizează între 8 şi 10,40 m. Considerăm că datele tehnice (lăţimea şi adâncimea şanţurilor, varietatea aspectului lor – forma de „U", de „V", de trapez cu baza mică în partea inferioară), oarecum deosebite de cele deja cunoscute privind maniera de edificare a fortificaţiei liniare reprezentate de valul mare de pământ, date tehnice diferite inclusiv la nivelul cercetării de teren în cauză, dar variind între anumite limite, reprezintă un argument în favoarea ideii unui act de fortificare fără un proiect prestabilit, urmând configuraţia terenului. rolul elementului uman care a contribuit la punerea în operă a lucrării fiind extrem de important. Cercetările din 2011–2012 au confirmat faptul că valul a fost ridicat cu ajutorul pământului excavat din ambele şanţuri şi au evidenţiat prezenţa unor trepte săpate în pământul de pe latura sudică a rambleului, în special în porţiunea estică a zonei cercetate, ce permiteau probabil accesul apărătorilor spre partea superioară a fortificaţiei, iar depăşirea şanţului sudic, de adâncime relativ mare, era asigurată eventual prin intermediul unor pasarele de lemn. Din punctul de vedere al amenajărilor legate de construcţia valului, a fost constatată doar prezenţa unor pietre de dimensiuni mici, a căror dispunere nu indică o căptuşire a şanţurilor cu piatră, pentru mărirea rezistenţei pământului la alunecare, ci doar, pe alocuri, o întărire a ramblelului pe latura sudică, în genul unei contratrepte, fără a se putea vorbi însă de echivalentul unui nivel de călcare pietruit la sud de val. Cât priveşte pasajele prezente pe traseul valului, am opina pentru funcţionalitatea de „drumuri" trasate într-o epocă relativ târzie, din raţiuni de comoditate, idee susţinută de cel înregistrat la vest de zona excavată în campaniile 2011–2012 şi devenit parte din organizarea de şantier a constructorilor autostrăzii. Nu trebuie uitat totuşi faptul că drumul în cauză se află relativ aproape de castrul III Tocilescu = XXIV Schuchardt, putând fi pus, eventual, în legătură cu acesta. Din păcate, contextul cercetării nu a permis studierea relaţiei dintre fortificaţia de pământ şi castrul situat la sud.

Materialul arheologic constă în fragmente ceramice descoperite în nivelul vegetal antic, precum şi în şanţul nordic şi, mai ales, sudic, al fortificaţiei, cercetate în cadrul secţiunilor şi martorilor stratigrafici amintiţi mai sus, fragmente ce provin de la amfore aparţinând epocii elenistice şi romane şi de la oale medievale timpurii. Acestora li se adaugă un vârf de săgeată din fier descoperit în şanţul nordic al valului (în S 3).

Considerăm că descoperirile din 2011–2012 aduc elemente noi privind maniera de ridicare a valului mare de pământ, măcar prin simpla raportare la cercetările de teren cele mai apropiate de punctul cercetat, şi anume cele din 2001, efectuate cu ocazia instalării conductei de tranzit gaze Rusia–Grecia, Turcia, la km 128 de pe gazoduct, într-un punct situat în zona localităţii Cochirleni[2]. Remarcăm, în cazul punctului cercetat în apropierea localităţii Făclia, adaptarea constructorilor la particularităţile terenului în zona respectivă a traseului valului, în sensul opţiunii lor pentru o lărgime şi o adâncime mai mici ale şanţului nordic, calitatea de obstacol în faţa atacatorilor fiind suplinită în cazul segmentului cercetat de râpa naturală adâncă şi abruptă aflată la nord de val, iar rolul şanţului nordic devenind, în cazul de faţă, în mai mică măsură defensiv, cât dictat de necesitatea obţinerii de pământ pentru înălţarea rambleului, ceea ce explică şi adâncimea mult mai mare a şanţului sudic, determinată probabil de nevoia obţinerii unei cantităţi suplimentare de pământ.

În absenţa oricăror complexe arheologice suprapuse sau care să suprapună fortificaţia cercetată, indicii în stabilirea unei cronologii relative, pe baza materialului ceramic şi a vârfului de săgeată descoperite în nivelul vegetalului antic, reprezentând nivelul de construcţie al valului, ca şi în şanţurile fortificaţiei, avansăm ipoteza ridicării acesteia în epocă medievală, respectiv în secolele IX–X, cu accent pe primul veac amintit; din punctul de vedere al atribuirii fortificaţiei, fără a dori pentru moment să adâncim polemica ştiinţifică, ne situăm pe poziţia, exprimată deja în mai multe rânduri, a apartenenţei complexului la realităţile istorice, politice şi militare ale primului ţarat bulgar[3].

122. Ip, com. Ip, jud. Sălaj

Punct: La Concasoare (Autostrada Transilvania, tronson 3C, km. 0+000 – 0+150)

Cod sit: 141731.10

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 168/2012

Colectiv: Dan Băcueţ-Crişan - responsabil, Ioan Bejinariu, Dan Culic (MJIA Zalău)

Localitatea Ip se află pe valea râului Barcău. Situl din punctul Ip „La concasoare" este amplasat pe a doua terasă a râului Barcău, pe partea stângă a acestuia.

Cercetarea a avut drept obiectiv principal salvarea vestigiilor arheologice şi eliberarea terenului de sarcină arheologică, stabilirea stratigrafiei sitului şi colectarea cât mai multor informaţii despre tipul de habitat.

Au fost trasate zece unităţi de cercetare arheologică notate S. I/2012, S. II/2012, S. III/2012, S. IV/2012, S. V/2012, S. VI/2012, S. VII/2012, S. VIII/2012, S. IX/2012 şi S. X/2012. Decopertarea a fost efectuată mecanizat după care am trecut la săpătura manuală.

Din punct de vedere stratigrafic am constatat următoarea situaţie: humus cenuşiu arat, depunere lut maroniu-cenuşiu, strat negricios mâlos (pe o mică porţiune în partea de est a suprafeţei investigate arheologic), lut gălbui steril din punct de vedere arheologic.

La finalul săpăturilor arheologice preventive au fost identificate şi cercetate 5 complexe arheologice. Toate complexele arheologice descoperite sunt gropi menajere cu inventar arheologic extrem de sărăcăcios. Complexe arheologice au fost descoperite numai în două unităţi de cercetare: în S. VIII/2012 (complexele C. 1, C. 2, C. 3 şi C. 4) şi în S. IX (complexul C. 5).

Din cele 5 complexe arheologice descoperite numai trei au avut inventar arheologic. Materialul arheologic descoperit în aceste complexe este extrem de sărac şi constă într-o daltă de piatră şi cîteva fragmente ceramice de culoare cărămizie şi brun-cărămizie.

Referitor la cronologia vestigiilor descoperite, caracteristicile inventarului arheologic indică apartenenţa cronologică la perioada neolitică.

[2] Gh. Papuc, Cochirleni, *com. Rasova, jud. Constanţa, Valul mare de pământ*, CCA 2002, p. 107–108, nr. 72.

[3] Vezi în acest sens P. Diaconu, *Date noi privind „Valul mare de pământ din Dobrogea,* Peuce, 4, 1973–1975, p. 199–208.

https://biblioteca-digitala.ro

În urma cercetărilor preventive derulate în acest punct am constatat următoarele:
- au fost descoperite extrem de puţine vestigii arheologice.
- vestigiile s-au concentrat în capătul de est al zonei cercetate, adică între km. 0+000- km. 0+050 cea ce înseamnă că ne aflăm de fapt la marginea sitului arheologic.
- situl arheologic se întinde spre est în afara suprafeţei ocupate de Tronsonul 3C al Autostrăzii Transilvania.

Bibliografie:
Sanda Băcueţ-Crişan, Neoliticul şi eneoliticul timpuriu în Depresiunea Şimleului, Alba Iulia, 2008.

Abstract:
At the end of rescue archaeological excavations have been identified and investigated five archaeological features. Archaeological material found in these features is very poor and consists of a stone ax and a few pottery sherds. The archaeological vestiges belong to the Neolithic period.

123. Marca, com. Marca, jud. Sălaj
Punct Husău (Autostrada Transilvania, tronson 3 C, km. 2+870-3+050)
Cod sit: 141955.09

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 100/2012

Colectiv: Ioan Bejinariu – responsabil, Dan Băcueț-Crișan – responsabil sector, Dan Culic (MJIA Zalău)

Cercetarea arheologică a avut un caracter preventiv, impus de proiectul amenajării Autostrăzii ”Transilvania”. Este vorba despre tronsonul 3C al autostrăzii, iar situl din punctul ”Husău” se află între km. 2+870 – 3+050 ai acestui tronson care începe în localitatea Ip (jud. Sălaj) și se sfârșește la Borș (jud. Bihor). Situl arheologic este amplasat în extravilanul loc. Marca, la est de sat, către loc. Ip, în lunca Barcăului. Actualmente cursul râului se află la circa 200 m sud de zona investigată a sitului. Situl a fost descoperit în toamna / iarna anului 2003 cu ocazia unor cercetări de suprafață, însă ceramica descoperită nu a fost suficient de ilustrativă pentru a putea preciza încadrarea culturală și cronologică a sitului. În primăvara anului 2012, cu ocazia diagnosticului de teren a fost stabilită întinderea sitului pe traseul proiectat al autostrăzii. Totodată am putut dovedi că situl se întindea pe o suprafață mult mai mare, spre sud, întrucât în malul Barcăului se observă foarte bine un strat de cultură cu materiale ceramice simulare celor din zona unde a fost efectuată cercetarea arheologică. Așezarea pare să fi fost amplasată de-a lungul unui meandru al râului. Spre est, respectiv sud-est am surprins urma bancului nisipos al râului. Situarea sitului în zona de luncă a unui râu cu un traseu capricios, foarte meandrat, care adesea a produs inundații serioase a făcut ca în cele cca. 3 milenii care au urmat părăsirii așezării, aceasta să fie suprapusă de un strat consistent de aluviuni. Stratul depunerilor antropice, aferent locuirii din Bronzul Târziu este suprapus de un strat consistent de sol maroniu-lutos, compact, adesea cu lentile de nisip ori pietriș, care-i trădează originea aluvionară. Grosimea maximă a stratului de cultură atinge 0,20-0,30 m, iar cea a stratului aluvionar care-l suprapune atinge 0,80 -1,00 m.

În urma cercetărilor efectuate s-a stabilit că situl a fost locuit în preistorie pe parcursul unei singure etape, în perioada Bronzului Târziu. Au fost descoperite în sectorul cercetat 90 de complexe arheologice. Este vorba despre nouă construcții, de presupus locuințe, două depuneri constând din câte un vas precum și un depozit de vase (9 recipiente în total) și 78 de gropi. Inventarul arheologic recuperat constă mai ales din ceramică. Ceramica ce provine din locuințe nu este foarte numeroasă și cel mai adesea este în stare foarte fragmentară. Acest aspect lasă impresia că așezarea nu ar fi fost părăsită în grabă, fapt ce a permis locuitorilor să-și recupereze cea mai mare parte a bunurilor. Surprinde și lipsa cvasi-totală a metalului din suprafața cercetată a așezării (un singur fragment de bronz). Însă dat fiind faptul că este vorba despre un rest de turnare, iar în cuprinsul așezării a mai fost descoperit și un cep de turnare confecționat din gresie avem dovada clară a prezenței unui / unor meșteri artizani care prelucrau bronzul în așezarea de la Marca ”Husău”.

Suprafața cercetată a sitului de la Marca ”Husău” aparține unei așezări care evoluează pe parcursul unei anumite etape a Bronzului Târziu din zona sud-estică a Tisei Superioare. Ceramica sugerează o așezare în evoluție. Este vizibilă trecerea de la forme și ornamente caracteristice grupului cultural Cehăluț-Hajdúbagos, documentat în primele două etape ale Bronzului Târziu între cursul Crasnei și Barcăului spre forme, tehnici de confecționare a ceramicii și ornamente caracteristice fazei de formare a culturii Gáva, în etapa Bronz Târziu III. Între cele două aspecte pare să nu existe nicio cezură. Situația este analoagă celei documentate în alte situri contemporane de pe cursul inferior al Someșului, precum cea de la Petea ”Vamă” unde însă fondul din care evoluează cultura Gáva este cel de tradiție Suciu de Sus II – Lăpuș I.

Așezarea de la Marca ”Husău”, teoretic este contemporană, cel puțin parțial cu cea din punctul ”Sfărăuaș 2”, aflată la mai puțin de 1 km spre vest. În cazul celei de-a doua însă, fondul genetic de tip Cehăluț-Hajdúbagos este mai puțin sesizabil, dar situația poate fi pusă și pe seama faptului că a fost cercetată doar o mică parte a așezării, o zonă mărginașă, cu puține complexe. La cel mult 5 km, în amonte pe cursul Barcăului a fost sondată în urmă cu cca. 3 decenii o altă așezare datând din aceeași etapă de formare a culturii Gáva. Astfel baza documentară pentru definirea etapei de început a acestei culturi devine mult mai consistentă. Rămâne un deziderat pentru viitor, precizarea relației acestor așezări cu așezarea fortificată de la Marca ”Iertașul Petacilor” care străjuia intrarea dinspre est în defileul Barcăului din zona acestei localități.

Abstract:
The rescue excavations from Marca ”Husău” were carried out in the national project ”Transilvania Motorway”. Over about two months was investigated a surface about 9.000 m^2 belonging to a Late Bronze Age settlement being discovered 90 features (remains of constructions, pits and 3 deposits of vessels).

https://biblioteca-digitala.ro

124. Marca, com. Marca, jud. Sălaj
Punct: Sfărăuaş I (Autostrada Transilvania, tronson 3C, km. 4+050 - 4+250)
Cod sit: 141955.07

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 41/2012

Colectiv: Dan Băcueţ-Crişan - responsabil, Ioan Bejinariu, Dan Culic (MJIA Zalău)

Situl arheologic de la Marca „Sfărăuaş" I este plasat pe traseul Autotrăzii Transilvania, Tronson 3C, km 4+050 - 4+250, partea stângă a şoselei Zalău-Oradea, pe a doua terasă a râului Barcău (malul stâng). Situl arheologic a fost identificat în urma unor sondaje arheologice de investigare efectuate în anul 2008 şi soldate cu descoperirea unor urme de locuire preistorice şi din perioada medievală timpurie.

Cercetarea a avut drept obiectiv principal salvarea vestigiilor arheologice şi eliberarea terenului de sarcină arheologică, stabilirea stratigrafiei sitului şi colectarea cât mai multor informaţii despre tipul de habitat.

Cercetarea arheologică preventivă a fost realizată prin deschiderea mai multor unităţi de cercetare arheologică notate: S. I/2012, S. II/2012, S. III/2012, S. IV/2012, S. V/2012 şi S. VI/2012. Decopertarea a fost efectuată mecanizat după care am trecut la săpătura manuală.

Din punct de vedere stratigrafic am constatat următoarea succesiune: humus cenuşiu arat, depunere lut maroniu, strat cenuşiu mâlos, lut gălbui steril din punct de vedere arheologic.

Din cele 58 de complexe arheologice descoperite şi cercetate 3 sunt preistorice (epoca bronzului) iar restul de 55 aparţin evului mediu timpuriu (sec. VII-VIII).

În unităţile de cercetare arheologică notate S. I/2012, S. II/2012 şi S. III/2012 nu au fost descoperite complexe arheologice! Complexe arheologice au fost descoperite numai în unităţile de cercetare S. IV/2012, S. V/2012 şi S. VI/2012.

Locuirea preistorică. Complexele arheologice preistorice aparţin perioadei târzii a epocii bronzului. Două dintre complexe sunt gropi cu depunere rituală iar al treilea este o anexă gospodărească.

Locuirea medievală timpurie. Complexele arheologice medievale timpurii sunt de mai multe tipuri: locuinţe, anexe gopodăreşti, instalaţii de foc amenajate în aer liber, gropi menajere, gropi de stâlp.

Foarte interesante sunt locuinţele care erau toate prevăzute cu o cale de acces (intrare) săpată uşor în pantă şi plasată pe una din laturi. O parte din construcţiile anexe (anexele gospodăreşti) erau prevăzute şi ele cu căi de acces. Instalaţiile de foc amenajate în aer liber cercetate sunt de trei tipuri: cuptor cu pereţii din piatră, vatră simplă şi cuptor cu boltă.

Materialul arheologic descoperit este extrem de interesant şi divers. Ceramica constituie artefactul majoritat în cadrul descoperirilor de aici. Interesant este faptul că există o mare diversitate a formelor ceramice descoperite: oala fără toarte, tava, ţestul, castronul, strachina, vasul amforoidal. Alături de vasele ceramice au mai fost descoperite şi câteva artefacte confecţionate din metal, piatră sau lut.

În ceea ce priveşte cronologia vestigiilor medievale timpurii descoperite, caracteristicile inventarului arheologic (precum şi caracteristicile tipurilor de complexe identificate) indică un orizont cronologic reprezentat de secolele VII-VIII), mai exact a doua jumătate a sec. VII – prima jumătate a sec. VIII).

Bibliografie:

Dan Băcueţ-Crişan, *Aşezările din sec. VII-IX de pe cursul superior şi mijlociu al râurilor Barcău şi Crasna*, Cluj Napoca, 2007.

Abstract:

Rescue archaeological research was carried out by opening several archaeological research units denoted by S. I/2012, II/2012 S., S. III/2012, S. IV/2012, S. and S. V/2012 VI / 2012. Of the 58 archaeological features investigated, 3 features are prehistoric (Late Bronze Age) and 55 features belong to the Early Middle Ages (VII th – VIII th centuries A. D.).

125. Marca, com. Marca, jud. Sălaj
Punct: Sfărăuaş II (Autostrada Transilvania, tronson 3 C, km. 3+782 – 3+850)
Cod sit: 141955.08

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 42/2012

Colectiv: Ioan Bejinariu – responsabil, Dan Băcueț-Crișan – responsabil sector, Dan Culic (MJIA Zalău)

Localitatea Marca este amplasată pe valea Barcăului, la limita vestică a județului Sălaj, într-o zonă cu un relief variat, de la cel de luncă, până la cel înalt, cu aspect montan. Situl arheologic din punctul „Sfărăuaş 2" se află la nord-est de localitate, către satul Ip, aproximativ în zona de luncă a râului Barcău. Situl a fost descoperit cu ocazia diagnosticului de teren efectuat spre sfârşitul anului 2008 pe acest sector al tronsonului 3C a Autostrăzii Transilvania. În acest context, pe sectorul menţionat, aproximativ între km. 3+782 – 3+850 au fost descoperite cu ocazia sondajelor, indicii ale existenţei unui sit arheologic (ceramică, fragmente de lipitură de pereţi, etc.). Suprafaţa care a făcut obiectul investigaţiei cu caracter preventiv din anul 2012 se află în zona de contact a unei terase întinse, cu expunere sudică, cu zona mai joasă, de luncă a râului Barcău.

Cercetarea arheologică a avut un caracter preventiv, în cadrul proiectului național Autostrada "Transilvania". Așezarea se află pe o terasă cu expunere sudică, pe malul drept al Barcăului, la cca. 0,5 km de cursul actual al râului. Traseul proiectat al autostrăzii a intersectat doar limita sudică a așezării, partea cea mai joasă. În suprafaţa cercetată, stratul de cultură a fost surprins doar spre limita sa nordică. Acesta are o grosime maximă de 0,45-0,55 m și un aspect cenuşiu-lutos. Stratigrafic, acest nivel suprapune un nivel negru-lutos, steril şi este suprapus de un strat gri-nisipos de provenienţă aluvionară, respectiv de un alt strat galben-sfărâmicios, a cărui parte superioară a fost arată. În martorul lăsat perpendicular pe axul autostrăzii, aproximativ între m. 43 și 45 am putut urmări stratul de cultură, doar pe o lungime de aproximativ 6 m de la latura nordică a suprafeței spre ax, după care dispare.

În total, în zona cercetată a sitului de la Marca, punctul "Sfărăuaș 2" au fost descoperite 10 complexe arheologice. Pe baza datelor stratigrafice și a inventarului arheologic al acestor complexe, am putut preciza că acest sector al sitului a fost locuit pe parcursul unei perioade a Bronzului Târziu. Cele 10 complexe s-au grupat spre limita nord-vestică a zonei excavate, majoritatea la cel mult 6-7 m sud de profilul nordic și doar 4 dintre ele între 8 și 19 m sud de acesta. Mai departe, spre sud de această grupare nu au mai fost surprinse alte complexe. Materiale ceramice sau chirpici au apărut sporadic şi în jumătatea sudică a zonei investigate, însă preponderent într-un strat cu nisip aluvionar, ceea ce sugerează că este vorba despre artefacte ajunse datorită efectelor inundaţiilor. Inventarul arheologic al celor zece complexe descoperite nu este foarte bogat și constă exclusiv din fragmente ceramice. Complexul cu cel mai "bogat" inventar s-a dovedit a fi Cpx. nr. 4. Inițial s-a conturat ca o grupare de resturi ceramice apărute la o adâncime de 0, 92 m de la actualul nivel de

https://biblioteca-digitala.ro

călcare. Sub această grupare a apărut conturul gropii, cu un aspect oval. În inventarul gropii au apărut fragmente de la un castron de mari dimensiuni, cu marginea modelată cu lobi proeminenți, ascuțiți, precum și fragmente ce provin de la un vas de mari dimensiuni, cu colorit caracteristic, negru la exterior, maroniu-cărămiziu la interior. Alte câteva fragmente provin de la un vas decorat cu caneluri oblice late, delimitate de margini reliefate. În afara inventarului ceramic menționăm câteva oase aflate însă într-o stare de conservare precară. Majoritatea ceramicii descoperite în complexele cercetate, mai ales anumite forme (castronul cu buza modelată cu lobi proeminenţi, arcuiţi, fragmentele decorate cu caneluri late, delimitate de nervuri reliefate, etc.) sugerează o fază timpurie, de formare a culturii Gáva. Dar există şi fragmente, care prin decor, fac trimitere spre o fază pre-Gáva, de perioadă Cehăluţ-Hajdúbagos. Nu excludem însă posibilitatea ca aşezarea să fi continuat şi pe parcursul fazei „clasice" Gáva, fapt indicat de puține fragmente descoperite în stratul de cultură.

Înclinăm să punem în legătură cu locuirea din acest punct alte două complexe, atribuite deasemenea perioadei Bronzului Târziu, apărute la limita estică a sitului medieval timpuriu de la "Sfărăuaș 1", la circa 200 m vest de gruparea de gropi din situl nostru. Este vorba în ambele cazuri despre depuneri de vase. Materiale ceramice, în mare parte analoage celor din situl de la Marca "Sfărăuaș 2" au fost descoperite în apropiere, tot pe valea Barcăului, în stațiunea de la Zăuan, punctul "Banffytag".

Abstract:

The rescue excavations from Marca "Sfărăuaș 2" were carried out in the national project "Transilvania Motorway". The features discovered here (only pits and remains of a fireplace) belong to Late Bronze Age, to an incipient stage of Gáva culture. Only the southern boundary of the site was affected by the motorway project.

126. Nădlac, jud. Arad

Punct: Sit 1 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 0+000 - 0+300)

Cod sit: 9636.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 276/2011

Colectiv: Sorin Ilie Cociș - responsabil, Ferencz Szabolcs – responsabil sector, Vlad Andrei Lăzărescu, Coriolan Horaţiu Opreanu, Adrian Ursuţiu, Cumurciuk Korneliu, Urák Malvinka, Alpár Dobos, Silvia Mustaţă (IAIA Cluj) Costin Daniel Țuțuianu (MCDR Deva), Cristina Cordoș, Ana Ignat, Alexandra Cociș, Ferencz Mátéfi Ágota, Mihai Vlad Săsărman, Andrei Mihai, Gelu Copos, Marian Lie, Narcis Ciobanu, Paul Petric, Alexandru Brehuescu, Balogh Tamás, Ştefania Cizmar

Cercetările arheologice preventive pe Autostrada Nădlac-Sibiu, tronsonul Nădlac-Pecica, Lot 1 km 0+000-22+218, şi bretea, km, 0+000-5+911, jud. Arad, sau desfăşurat în mai multe etape, pe parcursul a doi ani. Diagnosticul a fost efectuat de Institutul de Arheologie şi Istoria Artei Cluj-Napoca iar investigaţia arheologică a fost efectuată de IAIA Cluj-Napoca în colaborare cu Complexul Muzeal Arad. Pe parcursul mai multor campanii extinse pe doi ani, cu numeroase întreruperi datorate incapacităţii constructorului de a finanşa cercetarea preventivă, ductul autostrăzii a fost cercetat integral. La acesta se adaugă şi un sit de pe breteaua de legătură Nădlac. Alte trei situri identificate pe breteaua de legătură nu au fost investigate din cauza rezilierii contractului constructorului. Datorită întreruperilor frecvente a cercetărilor preventive ce au avut ca urmare dublarea timpului de execuţie a lucrărilor, publicarea rezultatelor a devenit posibilă doar in anul 2013.

Situl 1M (km0+000 - 0+300) identificat cu ocazia proiectului investiţional a fost inedit până la data inceperii diagnosticului arheologic. Pe cele circa 1,5 ha decapate mecanic integral au fost descoperite în total 86 de complexe arheologice, compuse din locuinţe adâncite de mari dimensiuni, cuptoare, morminte, gropi menajere de dimensiuni variabile cu sau fără inventar, precum şi numeroase şanţuri sarmatice răspândite pe întreaga suprafaţă a sitului.

Complexele aferente sitului 1M, aparţinând epocii deja menţionate se află grupate în general în centrul perimetrului investigat, fiind mărginite de şanţuri contemporane lor ce ies din limita autostrăzii spre nord, sud, cât şi spre vest, trecând frontiera pe partea ungară, fapt ce fapt ce probează o locuire mai extinsă. Situl 1M a fost cercetat dincolo de graniţă de colegii maghiari.

Cele mai semnificative descoperiri sunt ansamblurile funerare M1 (028-029) şi M2 (032-033).

Ansamblul funerar M1 constă din: 1 - (Cx 028) - şanţ de formă circulară, cu pereţii uşor înclinaţi spre bază, iar fundul este plat. Lăţimea complexului la conturare este de aproximativ 1,4 m, iar adâncimea medie, surprinsă în funcţie de nivelul de decapare, este de aproximativ 0,4 m. Umplutura constă dintr-un pământ brun-cenuşiu, afânat, nepigmentat, în care a fost descoperit material ceramic de factură sarmatică. Diametrul maxim exterior al complexului este de 12 m; 2 - (Cx029)- complex de formă rectangulară, dispus în centrul ringului, cu laturile lungi pe direcţia N-S. Lungimea maximă surprinsă la conturare este de 4 m, iar lăţimea este de 2,66 m. La o adâncime de aproximativ 0,9 m, a fost surprinsă o structură din lemn. Cele patru bârne transversale sunt depuse la o distanţă de aproximativ 0,6 m, acestea au o lăţime de 0,2 m şi o grosime de 0,04 m. Bârnele au fost surprinse pe o lungime care variază de la 2 m la 2,1 m. Cele două grinzi depuse de-a lungul laturilor lungi, au o distanţă între ele de aproximativ 1,7 m. din cauza stadiului avansat de degradare, nu se poate stabili lăţimea şi grosimea acestora. În partea centrală a amenajării, a fost descoperit un femur. Se poate presupune faptul că defunctul a fost deranjat de alte intervenţii ulterioare depunerii în camera funerară. În apropierea colţului sud-estic, a fost descoperit un fragment dintr-o piesă din fier, care făcea probabil parte din inventarul funerar al defunctului. Din punct de vedere cultural, complexul este sarmatic.

Ansamblul funerar M 2 constă din: 1 - (Cx032) Complexul prezintă sub forma unui şanţ de formă circulară, cu pereţii uşor înclinaţi spre bază, iar fundul este plat. Din punct de vedere metodologic s-a procedat la golirea integrală a complexului şi păstrarea unor martori de aproximativ 0,4 m. Lăţimea complexului la conturare este de aproximativ 1,,8 m, iar adâncimea medie, surprinsă în funcţie de nivelul de decapare, este de aproximativ 0,4 m. Umplutura constă dintr-un pământ brun-cenuşiu, afânat, nepigmentat, în care a fost descoperit material ceramic de factură sarmatică. Diametrul maxim surprins al complexului este de 12, 3m; 2 - (Cx033) – groapă de formă dreptunghiulară, cu laturile lungi pe direcţia N-S şi dispusă central în raport cu şanţul circular (Cx 032). Lungimea maximă surprinsă la conturare este de 3,84 m, iar lăţimea este de 2,5 m. Pe parcursul cercetării integrale a complexului, s-a confirmat faptul că acesta reprezintă de fapt o amenajare de tip funerar. La o adâncime de aproximativ 1 m, de la nivelul de decapare, a fost surprinsă o structură din lemn formată din două bârne depuse la o distanţă de 1,4 m una de cealaltă, de-a lungul laturilor lungi şi două bârne transversale depuse la o distanţă de 2,6 m una de cealaltă de-a lungul laturii scurte a amenajării. Bârnele lungi au fost surprinse pe o lungime de 3,16 m şi respectiv 2,9 m, iar cele scurte pe o lungime de

https://biblioteca-digitala.ro

1,72 m şi respectiv 1,5 m. Acestea au o lăţime de aproximativ 0,14 m. În interiorul structurii din lemn au fost surprinse resturile osteologice umane, ale unui defunct depus în această cameră funerară. De asemenea, ca şi în cazul Cx 029, deoarece resturile osteologice nu se află în poziţie anatomică, mormântul pare să fie deranjat de unele intervenţii ulterioare, deşi nu au fost identificate urme ale gropii de jefuire. În partea nordică a complexului, în interiorul structurii din lemn a fost surprins un vas întreg de dimensiuni mici, din pastă semifină, cu angobă roşie. Tot în această zonă, au fost descoperite fragmente ale unei piese din bronz, iar în partea centrală a amenajării încă două fragmente ale unor/unei piese din fier. Toate acestea par să fi făcut parte din inventarul funerar al defunctului.

Cele două morminte cu ring au bune analogii in lumea sarmatică. Pe teritoriul României ele sunt o premieră după cunoştinţele noastre. Cronologic ambele construcţii funerare pot fi datate în sec. III. p.Chr.

Ca elemente de datare pentru restul complexelor sarmatice (locuinţe ?, cuptoare, şi gropi menajere) dispunem exclusiv de materialul ceramic. Materialele arheologice permit o încadrare în secolele III- IV (ceramică de factură sarmatică lucrată la roată şi la mâna în pastă grosieră, precum şi cioburi grafitate).

127. Nădlac, jud. Arad

Punct: Sit 2 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 1+125 - 1+440)

Cod sit: 9636.04

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 277/2011

Colectiv: Adrian Ursuţiu - responsabil, Ferencz Szabolcs – responsabil sector, Vlad Andrei Lăzărescu, Sorin Ilie Cociș ,Coriolan Horaţiu Opreanu, Cumurciuk Korneliu, Urák Malvinka, Alpár Dobos, Silvia Mustaţă (IAIA Cluj) Costin Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva), Cristina Cordoş, Ana Ignat, Alexandra Cociş, Ferencz Mátéfi Ágota, Mihai Vlad Săsărman, Andrei Mihai, Gelu Copos, Marian Lie, Narcis Ciobanu, Paul Petric, Alexandru Brehuescu, Balogh Tamás, Ştefania Cizmar

Teren în pantă uşoară, situat la nord de oraşul Nădlac, pe terenurile agricole ale acestuia, la 1,25 km de frontieră spre est, pe traseul autostrăzii. Situl a fost identificat de colegii de la Complexul Muzeal Arad cu ocazia perieghezei efectuate pentru acest proiect investiţional. Ulterior, la diagnoza executată de Institutul de Arheologie şi Istoria Artei Cluj-Napoca au fost identificate şi cercetate primele 8 complexe arheologice. Pentru cercetarea sitului a fost practicată o investigaţie in suprafaţă efectuată cu excavator cu cupă de taluz, fiind decapată integral o suprafaţă de 150 x 70 m. Solul de pe întreaga suprafaţă supusă cercetării arheologice este reprezentat de un pământ cenuşiu, afânat, propice agriculturii, tocmai de aceea, suprafeţele de teren din zonă au fost şi sunt utilizate pentru cultivarea intensivă a diferitelor culturi agricole, cu utilaje de mare capacitate. Drept urmare, nivelul de cultură aferent aşezării a fost afectat de arăturile efectuate de-a lungul timpului. Stratul de pământ arabil brun-negricios atinge uneori grosimea de până la 0,5-0,6 m, nivel sub care apare un lut galben-roşiatic, nisipos în care sunt conturate complexele.

Pe suprafaţa decapată mecanic integral au fost descoperite în total 49 de complexe arheologice, compuse din două locuinţe adâncite de mari dimensiuni, 9 şanţuri, gropi de provizii şi o afumătoare, 6 complexe medievale, din care 4 cuptoare, aparţinând secolului VIII-X. Alte 10 gropi prin conţinut şi formă nu au putut fi atribuite cronologic uneia sau alteia din secvenţele identificate in sit.

Complexele aferente sitului 2M, aparţinând epocilor deja menţionate se află grupate în general în centrul sitului fiind mărginite de sanţuri sarmatice spre vest si est, iesind din limita autostrăzii spre nord și sud, fapt ce ne face să presupunem că locuirea se află dispusă pe aceste două direcţii, areal care trebuie sa fi oferit condiţii propice în toate aceste epoci.

Ca elemente de datare pentru complexele sarmatice (locuinţe cuptoare, şi gropi menajere) dispunem exclusiv de materialul ceramic provenind din complexele cercetate. Complexele oferă materiale arheologice ce permit o încadrare în secolele III- IV prin ceramica de factură lucrată la roată, cu mâna în pastă grosieră, grafitate ce indică populaţii sarmatice.

Complexele arheologice de locuire medieval timpurii pot fi încadrate, pe baza planului rectangular, a „cuptorului pietrar", dar şi a ceramicii specifice în orizontul cronologic al sec.XI-XII p.Chr.

128. Nădlac, jud. Arad

Punct: Sit 3 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 2+020-2+200)

Cod sit: 9636.05

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 278/2011

Colectiv: Sorin Ilie Cociș - responsabil, Ferencz Szabolcs – responsabil sector, Vlad Andrei Lăzărescu, Coriolan Horaţiu Opreanu, Adrian Ursuţiu, Cumurciuk Korneliu, Urák Malvinka, Alpár Dobos, Silvia Mustaţă (IAIA Cluj) Costin Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva), Cristina Cordoş, Ana Ignat, Alexandra Cociş, Ferencz Mátéfi Ágota, Mihai Vlad Săsărman, Andrei Mihai, Gelu Copos, Marian Lie, Narcis Ciobanu, Paul Petric, Alexandru Brehuescu, Balogh Tamás, Ştefania Cizmar

Situl 3M, a fost identificat iniţial prin periegheze de către colegii de la Complexul Muzeal Arad şi cercetată ulterior prin diagnostic de către un colectiv al IAIA Cluj Napoca în octombrie 2011. Cu această ocazie pentru delimitarea sitului afectat de proiect au fot practicate 10 secţiuni de dimensiuni variabile, fiind identificate şi cercetate 9 complexe arheologice. Complexele arheologice sunt dispuse pe circa 160 metri lungime în axul autostrăzii. După decaparea integrală, identificarea complexelor şi cercetarea parţială a sitului in decembrie 2011, lucrările au continuat şi au fost finalizate pe parcursul lunii iunie 2012.

Ca şi în cazul celorlalte situri din sectorul Nădlac - Pecica de autostradă, solul vegetal este reprezentat de un pământ cenuşiu, afânat, suprafeţele din zonă fiind cultivate intensiv, fapt ce în timp a dus la distrugerea nivelului arheologic aferent aşezării. Stratul de pământ arabil brun-negricios atinge uneori grosimea de până la 0,6-0,7 m, fiind urmat de un lut de culoare galbenă, cu incluziuni nisipoase, ce reprezintă sterilul din punct de vedere arheologic. Situl este amplasat pe o terasă cu o diferenţă de nivel relativă de circa 1,5 m, bine delimitată, fapt ce constituie un argument suficient, în condiţiile habitatului mlăştinos din antichitate, pentru o locuire intensă.

Au fost identificate şi cercetate 38 de complexe arheologice atribuite epocii neolitice şi sarmaţilor, precum şi un şanţ (drenaj) ce

https://biblioteca-digitala.ro

oferă materiale sarmatice timpurii dar şi târzii, precum şi de epocă avară. Alături de acestea au mai apărut şi complexe moderne si contemporane aferente unor sălaşuri din zonă, complexe care au fost doar identificate ca atare şi necercetate.

Pentru epoca neolitică spre limita de nord-est a sitului a fost surprins un mic ansamblu format din două gropi menajere cu materiale ceramice Vinča, fapt ce indică o locuire ce trebuie că se extinde spre nord-est, spre Peregu Mare, faţă de limita suprafeţei cercetată de noi.

Intervalul sec. III-IV, populaţiilor sarmatice le sunt atribuite 16 locuinţe de tip bordei (din care una cu axele de 14,10 X 9,30 m), de mari dimensiuni, la care se adaugă alte 9 gropi menajere. De asemenea menţionăm un şanţ de drenaj şi alte nouă complexe, majoritatea gropi care nu au putut fi atribuite din lipsă de inventar

129. Nădlac, jud. Arad

Punct: Sit 4 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 6+575-6+800)

Cod sit: 9636.06

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 68/2012

Colectiv: Sorin Ilie Cociș - responsabil, Ferencz Szabolcs – responsabil sector, Vlad Andrei Lăzărescu, Coriolan Horaţiu Opreanu, Adrian Ursuţiu, Cumurciuk Korneliu, Urák Malvinka, Alpár Dobos, Silvia Mustaţă (IAIA Cluj) Costin Daniel Țuțuianu (MCDR Deva), Cristina Cordoş, Ana Ignat, Alexandra Cociş, Ferencz Mátéfi Ágota, Mihai Vlad Săsărman, Andrei Mihai, Gelu Copos, Marian Lie, Narcis Ciobanu, Paul Petric, Alexandru Brehuescu, Balogh Tamás, Ştefania Cizmar

Oraşul Nădlac este situat în extremitatea de vest a ţării, la nord de râul Mureş, în Câmpia de Vest, punct important de trecere a frontierei între România şi Ungaria. Terenurile afectate de proiectul autostrăzii şi investigate prin cercetări arheologice preventive, se situează la nord-est de vatra localităţii, în direcţia comunei Peregu Mare.

Porţiunea sitului 4M a fost iniţial verificată, prin cercetări de suprafaţă, de un colectiv de arheologi ai Complexului Muzeal Arad în anul 2010, arealul fiind delimitat ca zonă cu potenţial arheologic. Ulterior, la diagnoza efectută de un colectiv al IAIA Cluj (octombrie 2011) au fost identificate şi cercetate primele 4 complexe arheologice, cuprinse în raportul de diagnostic (s-au practicat 8 secţiuni in sit cu scopul delimitării exacte a limitelor, a tipului de sit şi a orizontului cultural cronologic aferent acestuia). În continuare, pe baza datelor concrete rezultate, pe parcursul lunilor decembrie 2011 (când a fost efectuată decopertarea stratului arabil şi o conturare primară a complexelor), respectiv iunie 2012 au fost efectuate cercetările preventive pe situl 4M în vedera eliberării terenului de sarcină arheologică.

Solul de pe întreaga suprafaţă supusă cercetării arheologice este reprezentat de un pământ cenuşiu, afânat, propice agriculturii, tocmai de aceea, suprafeţele din zonă au fost şi sunt cultivate intensiv, iar ca urmare nivelul de cultură aferent aşezării a fost serios afectat de arăturile efectuate de-a lungul timpului. Stratul de pământ arabil brun-negricios atinge uneori grosimea de până la 0,6-0,7 m, fiind urmat de un lut de culoare galbenă, cu incluziuni nisipoase, ce reprezintă sterilul din punct de vedere arheologic.

Pe parcursul lunii iunie au fost identificate (prin răzuirea manuală a suprafeţei decapate in iarna anterioară) şi cercetate 83 complexe arheologice aparţinând populaţiilor sarmatice, după cum urmează: 12 locuinţe, 53 gropi, 15 şanţuri şi 3 fântâni.

Spre exemplificare, pentru a nu încarca raportul expunem in continuare descrierea câtorva complexe reprezentative pentru fiecare din categoriile menţionate: Cx. 019 – (groapă menajeră)- complexul clar conturat, de forma circulară, cu dimensiunile de 1,30 m (N-S), respectiv 1,18 m (E-V) iar adâncimea maximă relativă a gropii de 0,68 m. Spre limitele de nord şi vest, pereţii gropii cuptoresc. Nivelul de umplere constă dintr-un un strat de pământ de culoare brun-cenuşie, afânat, ce conţine fragmente ceramice, chirpici şi cărbune; Cx. 069 - (şanţ) - complexul a fost delimitat prin diferenţa de pigmentaţie a umpluturii. Pereţii sunt uşor oblici şi fundul relativ plat. Străbate suprafaţa cercetată în direcţia NV-SE, iar în partea de sud-est se închide într-o groapă. Adâncimea maximă a complexului este de 0,90 m. Umplutura este uniformă, fără a indica faze succesive de umplere. A fost cercetat prin secţionare repetată, la intervale relativ egale (profilele: 69.1-68.8). Profilul intersecţiei dintre Cx 68 şi Cx 69 demonstrează contemporenitatea acestora. şanţul se uneşte cu Cx 101 şi cu Cx 68 formând un ansamblu unitar, o reţea de şanţuri. Din conţinut menţionăm materiale ceramice sporadice şi fragmente osteologice; Cx. 056 (fântână) - complexul are o formă neregulată cu dimensiunile de 4 m pe axa N-S şi 5,78 m pe E-V iar adâncimea maximă este de 1,52 m, practic este zona de acces spre puţ. Pereţii interiori ai complexului intră sub forma de conturare superioară, iar astfel groapa primeşte forma unui clopot pe laturile de nord-vest, nord-est. În centrul ariei de acces, de deservire, a fost conturat puţul de apă de forma circulară (D max.=1,24 m. şi adâncimea de 1,90 m de la identificare. Complexul are niveluri de umplere succesive. Primul, de culoare brun-cenuşie, afânat şi fără material arheologic. Nivelul doi, de culoare cenuşie, afânat şi pigmentat cu fragmente de chirpici. Nivelul trei este o lentilă de culoare galben-cenuşie amestecată cu pământ negru cu incluziuni de cărbune şi chirpici. Nivelul patru este un pământ de culoare neagră-cenuşie, compact şi fără pigment. Ultimul nivel, de culoare brun-închis pigmentat cu fragmente de chirpici. În partea vestică a complexului a fost identificată în partea inferioară o lentilă de arsură de culoare neagră-cenuşie, amestecată cu pământ de culoare glabenă. În fântână au fost identificate boabe de cereale carbonizate. În interiorul complexului au fost găsite materiale ceramice sarmatice precum şi sporadic, fragmente osteologice. Cx. 044 - (locuinţă) complex de formă cvasi-rectangulară cu laturile de 5,20 x 2,82 m iar adâncimea maximă de 1,50 m. În partea vestică se conturează o groapă a cărei limită intră sub marginea superioară de conturare. Umplutura complexului consta în partea superioară dintr-un pământ de culoare gri-galbuie puternic pigmentat cu fragmente de chirpici. În partea vestică, deasupra gropii mai sus menţionate se conturează un nivel de culoare brun-cenuşie pigmentat cu fragmente de chirpici şi cărbune iar în restul complexului un nivel de pământ de culoare galben-cenuşie, cu lentile de cenuşă. Nivelul inferior de umplere constă dintr-un pământ de culoare gri-închis puternic pigmentat cu fragmente de chirpici şi cărbune.

Ca elemente de datare pentru complexele cercetate toate aparţinând populaţiilor sarmatice, dispunem exclusiv de materialul ceramic, material ce indică o incadrare cronologică destul de largă, undeva în secolele III-IV.

Cercetările efectuate au adăugat un reper semnificativ în repertoriul descoperirilor perioadei sarmatice, situl cercetat parţial aducând noi date asupra acestui tip de habitat în valea Mureşului inferior. Acest sit, alături de cele deja menţionate în cercetările efectuate pe acest tronson, indică o formă de locuire sezonieră, specifică populaţiilor de păstori sarmaţi din zonele de câmpie.

https://biblioteca-digitala.ro

130. Nădlac, jud. Arad

Punct: Sit 5 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 4+250-4+360)

Cod sit: 9636.07

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 280/2011

Colectiv: Adrian Ursuţiu - responsabil, Ferencz Szabolcs – responsabil sector, Vlad Andrei Lăzărescu, Sorin Ilie Cociș ,Coriolan Horaţiu Opreanu, Cumurciuk Korneliu, Urák Malvinka, Alpár Dobos, Silvia Mustaţă (IAIA Cluj) Costin Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva), Cristina Cordoş, Ana Ignat, Alexandra Cociş, Ferencz Mátéfi Ágota, Mihai Vlad Săsărman, Andrei Mihai, Gelu Copos, Marian Lie, Narcis Ciobanu, Paul Petric, Alexandru Brehuescu, Balogh Tamás, Ştefania Cizmar

Situl 5M face parte din lucrările adiacente tronsonului principal Nădlac-Pecica, practic drumul de acces în autostradă dinspre Nădlac. Suprafaţa, (cercetată integral) este reprezentată de o pantă lină, cu dispunere sudică, dispusă pe 90 m lungime în ductul autostrăzii (teren cu destinaţie agricolă).

Cu ocazia diagnosticului efectuat de un colectiv al IAIA Cluj (noiembrie 2011), au fost practicate 12 secţiuni, fiind identificate şi cercetate şapte complexe arheologice. Complexele arheologice sunt dispuse pe circa 70 metri lungime în axul autostrăzii.

Pentru cercetarea acestora a fost practicată o cercetare in suprafaţă efectuată cu excavator cu cupă de taluz, fiind decapată integral suprafaţa sitului, iar ulterior s-a trecut la raşchetarea manuală a zonelor de complex. Stratigrafia este similară tuturor siturilor cercetate în acest tronson, respectiv 0-0,6 m nivel de pământ afânat, gri-cenuşiu, arabil, urmat de sterilul gălbui-roşcat, lut nisipos, in care se conturează complexele.

În cursul lunii decembrie 2011 au fost cercetate 25 de complexe arheologice aparţinând perioadei evului mediu, respective secolelor XI - XII. Sporadic au apărut în suprafaţa investigată cât şi în unele complexe materiale specifice sarmaţilor, dar în poziţie secundară. Nu a fost identificat un nivel arheologic aferent acestor locuiri, fapt datorat pe de-o parte caracterului superficial al locuirii dar mai ales arăturilor care au erodat treptat stratul arheologic precum şi partea superioară a complexelor. De asemenea aşezarea sarmatică se află localizată în afara ductului proiectului, cel mai probabil spre vest după cum o indică materialele de la suprafaţă.

Din complexele medievale menţionăm trei locuinţe rectangulare cu cuptoare tip pietrar (un caz chiar cu o refacere). Aferente acestora am descoperit cinci gropi de provizii, precum şi un sistem de şanţuri (nouă la număr) ce par a fi constituit un sistem de drenaje. Alături de aceste complexe mai dispunem de un număr de 2 vetre, 3 gropi şi alte şase şanţuri ce nu conţin material arheologic. Ele pot fi associate, cu rezervele de rigoare, locuirii medieval timpurii.

131. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba

Punct: Lunca Pârâului (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 9, km 20+550–20+870)

Cod sit: 6235.05

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 38/2012 şi 146/2012

Colectiv: Paul Damian – responsabil, Ionuţ Bocan, Decebal Vleja, Mădălina Voicu, Cătălin Cristescu (MNIR), Costin Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva)

Cercetarea arheologică preventivă s-a realizat pe baza autorizaţiilor emise de Ministerul Culturii şi a fost efectuată la cererea beneficiarului, respectiv CNADNR şi STRABAG AG, care construieşte tronsonul Orăştie – Sebeş al viitoarei autostrăzi A 1.

Situl din punctul Lunca Pârâului era necunoscut în literatura istorico-arheologică anterioară. Acesta a fost reperat în luna noiembrie a anului 2011, în urma diagnosticului arheologic realizat de către o echipă de specialişti din cadrul Muzeului Naţional de Istorie a României.

Situl de la Pianu de Jos – Lunca Pârâului este amplasat pe terasa stângă a pârâului Pianu (afluent al râului Mureş), la aproximativ 600 m sud-est de hotarul satului Sibişeni. Din punct de vedere geografic, terenul se prezintă sub forma unei succesiuni de platouri, de altitudine medie. Pârâul Pianu străbate această zonă de la sud spre nord, dând naştere unei lunci joase, uşor inundabilă. Zona în discuţie se află în imediata în apropiere a sitului de la Podei, cunoscut în literatura istorică din anii ‘70 ai secolului trecut (Paul 1995). Integritatea sitului arheologic în ansamblu a fost afectată parţial de canalele de irigaţii săpate în perioada modernă şi contemporană.

Scopul cercetării arheologice preventive a fost acela de a investiga aria cu potenţial arheologic identificată în urma diagnosticului arheologic amintit, între km 20+550–20+870 ai viitoarei autostrăzi A1, Orăştie–Sibiu, tronson Orăştie–Sebeş. În acest sens au fost deschise 12 unităţi de săpătură (marcate cu sigle de la S 001 la S 012) şi 7 suprafeţe de cercetare (denumite cu sigle de la Sp 1 la Sp 7), toate acestea având dimensiuni şi orientări variabile.

Cercetarea arheologică preventivă a sitului din punctul Lunca Pârâului, efectuată în perioada martie–iulie 2012, a condus la investigarea completă a zonei afectată de lucrările de construire amintite, astfel, fiind identificate şi cercetate 260 de complexe arheologice.

Într-o prezentare sumară, descoperirile arheologice din punctul Lunca Pârâului se încadrează, atât în categoria complexelor de habitat, cât şi în categoria celor cu caracter funerar, atribuite mai multor perioade istorice.

Astfel, primul nivel, din punct de vedere cronologic, este cel al perioadei neolitice. Aceasta este reprezentată de 15 complexe arheologice (locuinţe semi-adâncite şi gropi menajere).

Al doilea nivel de locuire este cel atribuit, din punct de vedere cronologic, epocii bronzului, fiind constituit din resturile unor locuinţe de suprafaţă, incendiate şi gropi menajere încadrabile în facies-urile culturilor Coţofeni şi Wietenberg. În acest nivel au fost cercetate 103 complexe arheologice, dintre acestea 6 aparţin culturii Coţofeni şi 20 culturii Wietenberg (Boroffka 1994). În această fază a cercetării celelalte 77 de complexe arheologice nu au fost atribuite unui facies, elementele de încadrare lipsind aproape în totalitate.

Al treilea nivel de locuire este reprezentat de o aşezare medievală, reprezentată prin 11 locuinţe de tip semi-adâncit, cu pietrar, 34 de cuptoare menajere, cu gropi de deservire, 25 de platforme rectangulare din pietre de râu, 22 de gropi menajere şi două fântâni. În urma analizei preliminare a materialului arheologic recoltat, aceste complexe arheologice se datează în secolul al XII-lea.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea, în cadrul sitului de la Pianu de Jos – Lunca Pârâului au fost descoperite şi cercetate 20 de morminte. Dintre acestea 19 sunt morminte de inhumaţie, în timp ce unul este mormânt de incineraţie în urnă. În cazul celor 19 morminte de inhumaţie toate scheletele au fost depuse în poziţie chircită. Acestea prezintă trăsăturile caracteristice generale ale ritului de inhumaţie: indivizii sunt depuşi în gropi de forma ovală, în poziţie chircită, cu diverse grade de flexare a membrelor (Crişan 1970, 137–160). Inventarul funerar, în cazul mormintelor care deţin, nu este relevant pentru o încadrare cronologică sigură, astfel, doar eventuale analize radiocarbon ar putea să aducă date suplimentare în ceea ce priveşte datarea acestora. În cazul mormântului de incineraţie în urnă, din păcate, acesta a fost puternic afectat de lucrările agricole moderne, din vasul-urnă păstrându-se mai puţin de jumătate, fără elemente certe de datare (de exemplu, decor). De vreme ce elementele de datare nu sunt foarte sigure, în acest stadiu al cercetărilor, cele 20 de morminte pot să dateze fie din neolitic, fie din epoca bronzului.

În egală măsură, se cuvine menţionată descoperirea, în suprafaţa Sp. 2, a unei cantităţi însemnate de material arheologic de factură romană (fragmente ceramice de la diferite recipiente şi obiecte din bronz şi fier), fără a fi, însă, identificat vreun complex arheologic încadrabil din punct de vedere cronologic în această epocă. Este de presupus existenţa unei locuiri din perioada romană, în imediata apropiere a traseului viitoarei autostrăzi, dat fiind faptul că în complexele arheologice din secolul al XII-lea au fost utilizate tegulae şi cărămizi de factură romană (la construcţia cuptoarelor menajere).

Complexele moderne (sau contemporane) sunt în fapt şanţuri de irigaţii care traversează situl, suprapunând stratigrafic mai multe complexe din cele trei niveluri descrise mai sus. Materialul descoperit în umplutura acestor şanţuri variază de la materiale ceramice neolitice şi din epoca bronzului, până la cele medievale sau chiar la sticlă modernă sau contemporană.

Bibliografie:

N. Boroffka, *Die Wietenberg-Kultur. Ein Beitrag zur Erforschung der Bronzezeit in Südosteuropa,* Bonn, 1994

I.H. Crişan, *Necropola de incineraţie aparţinând culturii Wietenberg-Sighişoara de la Bistriţa,* MCA 9, 1970, p. 137–160

I. Paul, *Die Wietenberg-Nekropole und Siedlung von Sibiseni (Kreis Alba), în Vorgeschichtliche Untersuchungen in Siebenbürgen*, Alba Iulia, 1995

Abstract:

The site from Pianu de Jos – Lunca Pârâului (Pianu de Jos, comm. Pianu) is located along the future motorway A1: Orăştie–Sibiu. Throughout preventive archaeological works it was fully investigated from March to July 2012, 260 archaeological structures been identified and excavated. From a chronological and typological point of view the uncovered vestiges are to be assigned as follows: Neolithic (15 archaeological complexes, namely semi-sunken dwellings and refuse pits), Bronze Age (103 archaeological complexes, certain vestiges belonging to the Coţofeni and Wietenberg cultures), medieval period – the 12th c. (a settlement with 96 complexes, respectively 11 semi-sunken dwellings with stone ovens, 34 kilns with access pits, 25 rectangular platforms made of river stones, 2 platforms made of reused Roman like bricks and two wells) and other two structures from contemporary period (irrigation ditches).

Also there have been investigated 20 prehistoric graves; 19 are inhumation graves, while only one is a cremation grave with the cinerary remains deposited in an urn. All the 19 inhumation graves contained human skeletons in crouched position. Yet the burial inventory of all these graves was scarce, without elements to assign certainly the finds, either to the Neolithic period or the Bronze Age.

132. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba

Punct: Podei (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 10, km 21+180 – 21+380)

Cod sit: 6235.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 33/2012 şi 147/2012

Colectiv: Cătălin Bem - responsabil, Alexandru Bădescu, Mădălina Dimache, Tudor Hila, Vasile Opriş, Marian Tudoran (MNIR)

În contextul organizării de cercetări sistematice care să definească conţinutul unor fenomene neo-eneolitice din spaţiul intracarpatic românesc se înscriu investigaţiile din anii ’60 de pe platoul Podei-ului – Pianu de Jos (com. Pianu, jud. Alba). Erau atunci identificate locuiri Vinča (Turdaş), Petreşti şi din epoca bronzului – Coţofeni (Paul 1969, passim). Nu numai pentru acea perioadă, dar şi acum, cele patru campanii de săpături arheologice (1961-1963, 1967) întreprinse acolo de către profesorul Iuliu Paul au impus ca locuirea Petreşti de la Pianu de Jos să fie cea mai amplu cercetată din întreaga arie. Cu toate acestea, mărimea considerabilă a staţiunii (peste 12 ha) induce cercetărilor un evident caracter de sondare.

Necesitatea construirii A1, în cazul nostru, pe tronsonul Orăştie – Sibiu, Lot 1, a determinat iniţierea etapelor cercetărilor menite a produce efectele necesare eliberării certificatului de descărcare de sarcină arheologică.

Cercetarea din 2012 a afectat integral aproximativ 8700 mp, controlul stratigrafic exercitându-se asupra a cca 1,5 ha nordice din cele 12 ale Podei-ului.

Firesc, scopul cercetărilor din campania 2012 l-a constituit întocmirea documentaţiei pentru obţinerea de către beneficiar/ investitor a certificatului de descărcare de sarcină arheologică. Acestuia i s-au subsumat obiectivele specifice oricărei săpături arheologice în acord cu legislaţia, normele şi procedurile în vigoare – delimitarea spaţială a sitului în limitele autostrăzii, cercetarea arheologică (care include, evident, şi înregistrarea) complexelor identificate, inventarierea şi înregistrarea materialului arheologic recuperat.

Sistemul de săpătură a alternat suprafeţe de mari dimensiuni cu altele de mici dimensiuni sau secţiuni având o lăţime maximă de 2 m. Accesul şi conservarea informaţiilor stratigrafice au fost asigurate de martorii păstraţi (cu lăţimi variabile cuprinse între 0,70 şi 1,10 m), ulterior, progresiv, integral demontaţi manual. Uneori, grupuri de secţiuni paralele deveneau suprafeţe, prin cercetarea spaţiului intermediar. Alteori, suprafeţele sau secţiunile erau mărite sau prelungite în funcţie de necesităţile imediate ale cercetării. În sfârşit, în unele cazuri, au existat suprafeţe cu perimetre neregulate – ele reprezintă spaţiile dintre suprafeţe cercetate cu dimensiuni coerente, decapate în ultima etapă de teren.

Pentru că tipul principal de complex cercetat a fost cel excavat – gropi şi şanţuri – am procedat la trasarea a numeroşi martori, uneori marcaţi singular, printr-o singură axă de secţionare. Fie erau cruţaţi martorii (inclusiv din motive tehnice) – mai cu seamă în cazul şanţurilor, fie, după înregistrare – descriptivă, grafică, fotografică, era continuată demontarea complexului, fără ca martorul să mai fie fizic cruţat.

Stratigrafic, situaţia generală este extrem de simplă. De la bun început trebuie să precizez că în spaţiul staţiunii de pe Podei-ul de la Pianu de Jos suprapus de traseul A1 nu a existat ceea ce este numit îndeobşte, în mod nefericit, nivel cultural sau nivel de cultură ... Aceasta demonstrează, în primul rând, că intervenţiile antropice eneolitice cercetate s-au desfăşurat asupra unei zone nelocuite, din exteriorul aşezării propriu-zise. Mai mult, nici după punerea în operă

https://biblioteca-digitala.ro

a lucrărilor defensive zona nu a fost locuită.

Solul actual, vegetal, o argilă brună, compactă, cu rari constituenţi antropici suprapune în mare parte din jumătatea vestică a spaţiului cercetat direct argila galbenă sterilă (compactă, omogenă, natural depusă). Aproximativ între km 21+220 şi 21+260 între aceste două elemente stratigrafice se intercalează o argilă brun-cenuşie relativ compactă şi cu extrem de rari constituenţi antropici milimetrici. Fără îndoială, prezenţa acestora se datorează caracteristicilor generale ale argilei, fisuraţia prismatică permiţând contaminarea naturală a depozitelor. Nivelul respectiv a fost interpretat ca un rest din solul dezvoltat anterior intervenţiilor antropice preistorice.

În zona de pantă spre pârâul Liştei, acolo unde acest sol nu mai este prezent, s-a dezvoltat (începând aproximativ de la km 21+270), posibil incluzându-l, un nivel de coluviu postPetreşti – reprezentat de un sediment argilos brun, omogen, cu rari constituenţi antropici.

Campania de cercetări arheologice preventive de pe Podeiul de la Pianu de Jos a condus la identificarea unui sistem defensiv eneolitic – după părerea mea, realizat de o comunitate care s-ar putea numi Petreşti timpurie (cu elemente Foeni, dar fără clasica pictură petreşteană). Cel puţin patru linii de apărare barau accesul în zona de nord a sitului şi se sprijineau strategic în zona de est pe un şanţ de apărare (singurul rămas deschis).

Spaţiile dintre palisade (realizate, foarte probabil, prin multiple implantări de stâlpi, nu pe o singură linie) erau la rându-le înţesate de stâlpi, fixaţi fie în gropi individuale, fie în mici şanţuri de fundaţie. În plus, a doua palisadă (spre interior) a celei de-a doua linii defensive – cea mai importantă ca realizare şi dimensiuni – a fost întărită cu un sistem de contraforţi (structuri verticale din lemn, perpendiculare pe traseul palisadei principale.

Zonele de acces (numite de către noi în mod convenţional porţi) aveau, suplimentar, un sistem propriu de fortificare. Implantarea a numeroşi stâlpi (unii având diametre de peste 0.50 m) – unii, fără îndoială, susţinând împletituri sau chiar elemente suplimentare orizontale – a creat veritabile labirinturi, accesul spre interiorul zonei fortificate fiind nu numai puţin facil, dar, mai cu seamă, unic direcţionat.

Intenţia de realizare a accesului controlat – materializată cândva spre 4400 BC – şi forţa defensivă a structurilor cercetate fac din sistemul cercetat pe Podei o lucrare de amploare, comparabilă cu cetăţile perioadei clasice. Enorma energia socială cheltuită implică nu numai o organizare excepţională a comunităţii eneolitice, dar pune şi problema existenţei unui pericol suficient de important care să fi determinat atare reacţie.

De asemenea, în spaţiul supus atenţiei noastre a fost cercetată o serie de gropi de extracţie aparţinând unor gropi din epoca bronzului – Coţofeni şi Wietenberg.

Bibliografie:

Paul, I. (1965), *Un complex de cult descoperit în aşezarea neolitică de la Pianu de Jos* (r. Sebeş, reg. Hunedoara), Studii şi Comunicări, Muzeul Brukenthal Sibiu 12.

Paul, I. (1969), *Aşezarea neo-eneolitică de la Pianu de Jos (Podei), jud. Alba*, Studii şi Comunicări, Muzeul Brukenthal Sibiu 14.

Paul, I. (1981), *Der gegenwärtige Forschungsstand zur Petreşti-Kultur, Praehistoriche Zeitschrift 56,* Berlin, p. 197-234.

Paul, I. (1991), *La ceramique peinte de la culture Petreşti, în V. Chirica, D. Monah (eds.),* Le paléolithique et le néolithique de la Roumanie dans le contexte européen, Bibliotheca Archaeologica Iassiensis 4, Iaşi, p. 272-327.

Paul, I. (1992), *Cultura Petreşti,* ed. Museion, Bucureşti, 208 p., 54 pl.

Abstract:

The preventive archaeological research campaign 2012 at Pianu de Jos – Podei led to the identification of a defensive system dating from the Aeneolithic period; according to the archaeologist who coordinated the excavations in here, this structured would have been built by a community which can be named early Petreşti, with certain Foeni elements but without the "classical" painted pottery of this culture. At least 4 defensive lines were blocking the access to the site's northern area and were supported on the eastern side by a defensive ditch (the only one remained open).

The spaces between the palisades (most probably made by multiple poles stacked into earth, but not on a single straight line) were packed with posts, fixed either on individual pits or on small foundation ditches. The second defensive line is the most important one in terms of building complexity and sizes. Moreover, the second palisade, towards the inner part of the settlement, of the second defensive line was backed up by a system of abutments (vertical wooden structures, placed perpendicularly along the main palisade's direction). Also within the site there have been investigated a series of (extraction) pits in relation to the settlement during the Bronze age (c. Coţofeni and Wietenberg).

133. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba

Punct: Sibişeni Dealul Liştii (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 11, km 21+500 - 21+800)

Cod sit: 6235.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 102/2012

Colectiv: Cătălin Bem - responsabil, Mădălina Dimache, Edmond Ene, Tudor Hila, Florentin Munteanu, Vasile Opriş, Marian Tudoran, Bogdan Voicu (MNIR)

În urma perieghezelor de la începutul anilor '60 staţiunea de pe Dealul Liştii (la est de valea Liştei) era în premieră menţionată ca adăpostind resturi de locuire din perioada finală a epocii bronzului – Noua (Paul 1969).

Cercetarea din 2012 a afectat integral aproximativ 10.000 mp, controlul stratigrafic exercitându-se asupra întregii zone a platoului, acolo unde a fost posibil.

Lăţimea maximă a benzii viitoarei autostrăzi atingea în spaţiul delimitat de diagnostic 125,5 m. Am urmărit de la bun început marcarea pe teren a limitelor de dreapta şi de stânga ale benzii care reprezenta maximul lucrărilor de construcţie. Cercetările noastre de teren au indicat faptul că, la suprafaţa solului, materialele arheologice se concentrează în sfertul de nord-vest al spaţiului diagnosticat, la est de km 21+690 lipsind cu desăvârşire. Astfel, între km 21+690 şi 21+800 au fost trasate şi cercetate numai secţiuni (grupul S9) cu lăţimi de 1,70-2,50 m şi lungimi variabile, aproximativ paralele cu centrul viitoarei autostrăzi. Nu numai că nu au fost identificate complexe, dar media fragmentelor ceramice recuperate este de numai două/secţiune.

Spaţiul de la vest de km 21+690 a fost cercetat mai cu seamă prin suprafeţe delimitate de martori cruţaţi. Întreaga zonă de la nord de centrul benzii de autostradă, între km 21+500 şi 21+690, este, astfel, controlată stratigrafic.

Zona de la sud de centrul viitoarei construcţii a fost în mare măsură afectat de amenajarea unei reţele de drumuri tehnologice. Acolo unde exista posibilitatea, au fost trasate şi cercetate secţiuni. Oricum, este o zonă majoritar de pantă, fără complexe sau resturi antropice.

https://biblioteca-digitala.ro

Decaparea a fost în general mecanică, în unele suprafeţe utilizându-se, însă, şi cea manuală.

Stratigrafic, situaţia generală este extrem de simplă. De la bun început trebuie să precizez că în spaţiul staţiunii de Sibişeni Dealul Liştei suprapus de traseul A1 nu a existat ceea ce este numit îndeobşte nivel cultural sau nivel de cultură... După concentrarea complexelor cercetate, putem presupune că aşezarea se întinde spre nord de limita A1, aproximativ între km 21+520 – 21+600/680.

Despre gropile cercetate mă limitez la a preciza că, fără excepţie, după părerea mea, au fost gropi de extracţie, umplute apoi, în etape diferite – mai mult naturale, decât ca şi consecinţe ale vreunei acţiuni antropice. O mare parte a umpluturilor provine de la fragmente importante desprinse din pereţii gropilor, lăsate deschise. În general, gradul de fragmentare a ceramicii descoperite (reprezentând majoritatea covârşitoare a materialului arheologic recuperat) permite restaurarea parţială a unui număr redus de vase. Gropile erau fie cilindrice (de mai mici dimensiuni), fie tronconice, cuptorite la bază (de mai mari dimensiuni). În zona de accentuare a pantei, spre valea Liştei, probabil, din cauze naturale, postdepoziţionale (alunecări de teren?), adâncimea gropilor nu depăşea 0,40 m.

Trebuie menţionat că elemente Noua, aşa cum erau ele indicate în menţiunea bibliografică (Paul 1969), nu au fost descoperite pe Dealul Liştii de la Sibişeni. În schimb, trei complexe (numai gropi) au permis identitifcarea unei locuiri Coţofeni. În ceea ce priveşte materialul ulterior locuirii Coţofeni, el este majoritar pe situl cercetat şi aparţine unei perioade de tranziţie dintre epoca târzie a bronzului şi Hallstatt-ul timpuriu. Fără a fi caracterizat de trăsături Noua, el nu este specific nici unei faze timpurii Gava[1].

Bibliografie:

Paul, I. (1969), *Aşezarea neo-eneolitică de la Pianu de Jos (Podei), jud. Alba,* Studii şi Comunicări, Muzeul Brukenthal Sibiu 14.

Abstract:

The preventive archaeological research campaign 2012 at Sibişeni – Dealul Liştei was occasioned by the construction work of the A1 motorway. From a stratigraphic point of view the situation is a very simple one. From the very beginning one has to say that in the perimeter of the prehistoric settlement from Sibişeni – Dealul Liştei overlapped by the future A1 motorway's route did not existed what is usually named a cultural level or a level of culture ... Given the concentration of the investigated archaeological complexes one can presume that the settlement lays north to the limit of the A1 motorway, approximately between km 21+520 – 21+600/680.

The preventive archaeological excavation from Sibişeni – Dealul Liştei confirmed the conclusions of the survey made in 2011. The Coţofeni habitation is followed by an occupation during the transition period from the Bronze age to the Iron age. The dwelling space used by both prehistoric communities is far larger than the area investigated in relation to the construction works of the future motorway, numerous anthropogenic remains being uncovered to the north of this route.

The pits investigated by archaeological excavation, according to the archaeologist who coordinated the excavations in here, can be considered, without exception, as extraction pits, which later have been filled as a result of natural causes than of anthropogenic activities. A great part of the pits were filled with the remains from important fragments fallen out of the pits' walls left opened.

[1] Mulţumim şi aici colegilor Sorin Oanţă-Marghitu şi Corina Borş pentru sfaturile acordate cu amabilitate.

134. Porţ, com. Marca, jud. Sălaj

Punct: Sub Pădurea Jidovului (Autostrada Transilvania, sector 3 C, km. 4+800-4+900)

Cod sit: 141982.06

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 58/2012

Colectiv - Sanda Băcueţ Crişan - responsabil (MJIA Zalau), Ciprian Astaloş (MJ Satu Mare), Elena-Cristina Cordoș (APPAT)

Satul Porț se află în comuna Marca, în partea vestică a județului Sălaj, în zona vecină cu Bihorul. Relieful este variat, de la etajul superior reprezentat de Munții Plopișului, puțin înalți, cu culmi domoale ce coboară spre etajele inferioare, până la zona luncii Barcăului, care înainte de pătrunderea în trecătoare are o lățime de aproape 1 km.

În zona comunei Marca, la trecătoare, se termină cursul superior al râului Barcău. Ajuns aici, cursul râului întâlnește bariera muntelui alcătuit din șisturi moi, ceea ce determină o bruscă cotire spre sud-vest. În acest loc a tăiat un defileu sinuos în roca montană pentru a-și face loc către zona depresionară, de prăbușire, de la Suplacu de Barcău.

Factorii fizico-geografici, precum și climatul specific zonei, resursele specifice fiecărui etaj altitudinal au influențat fără îndoială evoluția comunităților umane care au locuit în decursul mileniilor în această zonă.

Situl arheologic de la Porţ „Pădurea Jidovilor" se află în capătul dinspre Suplacu de Barcău a satului Porţ, pe capătul unui versant al dealurilor mărginind defileul Barcăului de la Marca. Spre nord şi est situl este mărginit de o zonă exploatată recent pentru extragerea nisipului (format în contextul prezenţei Mării Pannonice). Spre vest este mărginit de o zona joasă, rest al unei paleovăi, azi complet colmatată, dar vizibilă încă spre sud, în zona împădurită. Situl paleolitic de la Porţ a fost descoperit în urma unei periegheze în 2003. În 2003 a fost făcut şi un sondaj de 6 x 6 m (Gh. Lazarovici, I.C. Băltean, 2003) cu scopul de a evalua potenţialul sitului, stratigrafia acestuia şi încadrarea cronologică şi tipologică a artefactelor. În sondajul efectuat în 2003, grosimea depunerilor antropice a fost identificată ca atingând un maxim de 1 m, majoritatea vestigiilor fiind deranjate şi întâlnite în nivelul vegetal. In situ au fost gasite piese mai puţine, toate din cuarţit, dar şi o vatră de foc. Sondajul din 2003 a fost făcut la cca 100 m sud de limita autostrăzii şi deci a săpăturii noastre.

Importanța cercetării constă și în faptul că este primul sit paleolitic descoperit în această regiune, ceea ce oferă oportunitatea cunoașterii acestei epoci într-o zonă care până acum era complet necunoscută din punct de vedere al descoperirilor paleolitice. Săpătura preventivă din punctul „Pădurea Jidovilor" urma să acopere cca 7000 mp. Strategiile de săpătură adoptate pentru atingerea acestui scop au fost variabile în funcţie de topografia terenului şi de evoluţia săpăturilor. Întregul sit (exceptând zona de pantă accentuată din capătul estic, verificată printr-o secţiune de control (S V) şi găsită a fi sterilă arheologic) a fost caroiat cu ajutorul staţiei totale. Au fost trasate cu staţia totală carouri de 5 x 5 m, fiecare subîmpărţit la rândul său, manual, în subcarouri de 1 x 1 m. Carourile de 5 x 5 m poartă sigle din majuscule şi cifre (A-N – 1-14), iar subcarourile de 1 x 1 m, litere mici şi cifre (a-e – 1-5). S-a urmărit înregistrarea pieselor pe carouri de 1 x 1 m (spre ex., H8-d3). Sistemul este obligatoriu ţinând cont de specificul săpăturilor paleolitice, în care"complexele arheologice" (locuinţe, gropi, etc) specifice perioadelor post-paleolitice sunt foarte rare sau chiar lipsesc. Pentru a atinge acest obiectiv, am adoptat tehnica săpării în secţiuni paralele, late de 1 m (spre ex, carourile H 8 – d 1-5), după atingerea nivelului steril, fiind săpate ulterior secţiunile intermediare (de ex. H 8 – e 1-5). Această

https://biblioteca-digitala.ro

tehnică a permis colectarea materialelor pe fiecare metru şi a oferit posibilitarea de a urmări stratigrafia sitului în fiecare carou.

În suprafaţa cercetată au apărut piese litice, mai consistent sau mai sporadic, în stratul vegetal, pe întreaga suprafaţă caroiată a zonei cercetate. În capătul estic, aflat în pantă accentuată, nu au fost descoperite piese, nici la suprafaţă şi nici în secţiunea de control (S V) trasată în scopul de a observa stratigrafia zonei de pantă. În urma secţiunilor şi suprafeţelor de control trasate la intervale regulate în zona caroiată, s-a constatat că situl/siturile paleolitice nu s-au întins pe întreaga zonă, materialele de la suprafaţă fiind deci trasportate datorită eroziunii pe alocuri puternice şi a lucrărilor agricole. Zona cu piese paleolitice in situ e reprezentată de o fâşie lată de cca. 15-20 m şi lungă de cca. 25 m în zona centrală a arealului caroiat (carourile E-I – 6-9). În cadrul acestei zone cu prezenţă intensă a pieselor litice pot fi delimitate trei zone sau contexte diferite:

Zona I - stratul paleolitic in situ, prezervat în argila galbenă, groasă de până la 1 m., din jumătatea estică a zonei (carourile E-H 8-9) care, pe baza descoperirilor (spărturi, deşeuri de cioplire, aşchii, nuclee) poate fi încadrat funcţional drept atelier de cioplire a cuarţitului. Trebuie menţionat că, asociat, apar izolat şi piese din alte materii prime (silex, obsidian, jasp, menilit, gresie silicioasă), printre care şi unelte propriu-zise. La periferia estică a acestei zone a fost găsită şi piesa despre care presupunem că este un meteorit.

Zona II - stratul paleolitic in situ, la acelaşi nivel ca în punctul 1, în colţul sud-estic al zonei (carourile I 8-9), unde, deşi sunt urme (deşeuri de cioplire) asociate unor ateliere, au fost identificate cele 20 de fragmente de oase de animale, o prezenţă mai accentuată a bucăţilor de ocru, o cantitate mai ridicată de pigmenţi de cărbune, şi un număr mai ridicat de piese din alte materii prime decât cuarţitul. Deasemenea, apare şi o grupare de pietre neprelucrate ce ar putea fi resturi ale unei amenajări a spaţiului locuit.

Zona III - strat paleolitic puternic erodat, în partea de vest a zonei (carourile E-I – 6-7), în care piesele litice se află în poziţie secundară, transportate probabil sub acţiunea apelor pluviale dinspre zonele 1 şi 2 (în Pleistocen sau la începutul Holocenului). Majoritatea pieselor sunt în poziţie înclinată sau chiar verticală, iar direcţia înclinării pieselor e în general unitară, indicând astfel şi direcţia în care ele au fost trasportate (dinspre est spre vest).

Stratigrafia diferă în funcţie de topografia sitului: prezenţa/absenţa şi grosimea variabilă a diferitelor straturi sunt legate de gradul de accentuare a pantei dar mai ales de evoluţia geomorfologică a respectivei zone. În zona de prezervare in situ a nivelului paleolitic, stratigrafia se prezintă după cum urmează (de sus în jos):

1 - strat vegetal (cca. 0,40 m grosime)

2 - nivel de silt cenuşiu (variază între cca. 0,10-0,20 m grosime)

3 - nivel de silt cenuşiu amestecat cu argilă roşiatică (variază între cca. 0,10-0,20 m grosime) – prezenţa izolată în acest strat a unor cioburi neolitice sugerează datarea stratului cel puţin în epocă neolitică

4 - nivel de argilă compactă, roşiatică, în unele zone cu tentă negricioasă (4a) (variază între cca. 0,20 şi 1 m grosime)

5 - nivel de argilă galbenă sau gălbui-roşiatică, compactă (variază între cca. 0,80 -1 m grosime), acest strat conţine nivelul paleolitic in situ

5a - nivel de loess galben pal, bogat în argilă (gros de cca. 1 m), apare doar in zona SE a sitului, prezintă acumulări de piese paleolitice în partea superioară, la contactul cu nivelul 5, în rest este steril arheologic

6 - nivel de argilă cenuşiu-verzuie, cu vene ruginii, steril arheologic (orizont de glei?)

Materialele (artefacte şi ecofacte) descoperite în urma săpăturilor de la Porţ se împart în următoarele categorii:

Piese litice.

Majoritatea (cu siguranţă peste 90%) pieselor litice sunt confecţionate pe cuarţite locale, prezentând nuanţe de la alb la alb-gălbui, alb-roşiatic şi alb-cenuşiu. Dintre acestea, cea mai mare parte o formează spărturile, multe prezentând fracturi de tip burin de Siret, deşeurile de cioplire, şi aşchiile. Într-o măsură mai mică sunt prezente nuclee, în diferite stadii de epuizare. În sfârşit, categoria uneltelor propriu-zise, dominată de racloare (de obicei laterale convexe, simple sau duble). Piese mai rare, dar foarte interesante sunt lamelele de cuarţit şi gratoarul pe bot de lamă, tot din cuarţit.

A doua categorie majoră de piese litice o formează piesele confecţionate din alte materii prime decât cuarţitul: jaspul (roşu si gălbui), silexul, obsidianul, menilitul, gresia silicioasă, alte materii prime. O mare parte dintre aceste piese sunt reprezentate de unelte propriu-zise (gratoare, unele carenate, burine, unul diedru, lame retuşate dintre care se remarcă lamele masive aurignaciene sau appointee), dar şi lame, lamele, aşchii şi deşeuri de cioplire. Menţionăm şi un vârf microgravette din gresie silicioasă, descoperit în stratul vegetal.

Resturi de faună.

Au fost identificate 19 fragmente de dinţi de ierbivor (OS 1-18, OS 20) şi un fragment de os masiv (OS 19) – specie deocamdată neidentificată. Toate oasele se concentrează în zona III, în carourile I8 şi I9, în stratul de argilă galbenă.

Ocru.

Fragmente mici de ocru au fost identificate mai ales în nivelul de argilă galbenă –stratul paleolitic in situ – din carourile H8-9 şi I8-9. Bucăţile de ocru au fost prezervate şi vor fi supuse studiului, în încercarea de a determina dacă reprezintă ocurenţe naturale în strat sau dacă au fost aduse de omul paleolitic.

Cărbune de lemn.

Au fost identificate fragmente izolate de lemn ars, care au fost prezervate în vederea datărilor cu radiocarbon, respectiv pentru analize antracologice.

Probe de sediment.

Au fost prezervate probe de sediment din fiecare strat pentru viitoare analize: sedimentologie, granulometrie, polen, phitolite, şi datări OSL (optically stimulated luminiscence).

Până la studiul preliminar al colecţiei de piese litice (estimată la peste 10.000 de piese, aici incluzând deșeurile de cioplire precum și spărturile simple care pot sau nu fi antropice, dar care au fost recoltate datorită contextului în care au fost găsite), putem propune doar ipoteze de lucru asupra încadrării cronologice şi culturale. Piesele litice din cuarţit prezintă numeroase caracteristici ”musteriene” (de ex., racloarele), dar sunt şi piese specifice mai ales paleoliticului superior (de ex, gratoare pe bot de lamă, şi lamelele). Întreg ansamblul este în asociere cu piese din alte materii prime decât cuarţitul (jasp, silex, obsidian, menilit, gresie silicioasă, etc) printre care deosebim gratoare carenate și pe bot de lame aurignaciene, lame masive retuşate, lamele, burine. Tipologic, piesele confecționate din alte materii prime decât cuarțitul prezintă trăsături specifice Aurignacianului. Ipoteza pe care o înaintăm preliminar este că avem de-a face cu un sit datînd din paleoliticul superior vechi. Un răspuns clar la problema încadrării cronologice și culturale a sitului paleolitic de la Porț va fi dat de către analiza tipologică șl tehnologică a inventarului litic, precum și de datările absolute.

Pe baza unor piese descoperite în stratul vegetal (ex, vârf microgravette) se poate presupune că a existat şi o locuire sporadică gravettiană sau epi-gravettiană, azi complet distrusă datorită eroziunii şi a lucrărilor agricole. Unele piese, mai ales din obsidian (lamele, mici aşchii), de asemenea din stratul vegetal, ar putea aparţine ori (epi)gravettianului, ori unei prezenţe neolitice sporadice dovedită de prezenţa izolată a unor fragmente ceramice şi a două fusaiole. Este posibil ca materialele (epi)gravettiene și neolitice să reprezinte materiale erodate şi aduse de apele pluviale din zonele mai înalte din imediata apropiere. [Ciprian Astalos]

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

The present archaeological report presents the results of the rescue excavations made in 2012 at the Paleolithic site of Porţ „ Sub Pădurea Jidovului". During the excavations a consistent inventory of lithic artefacts was uncovered, along with a few bone remains, charcoal fragments and a supposed meteorite. The lithic assemblage consists mainly in lithics made of quartz with a „Musteroid" appearance. However, in the same layer, along quartz tools and debris, items made of flint, obsidian, jasper and other raw materials appear, with a consistent „Aurignacian" appearance. A reliabele answer to the question of cultural and chronological framework of the site can be offered only after the complete technological and typological analyse of the lithic assemblage and especially by absolute dating of the site

135. Romos, com. Romos, jud. Hunedoara

Punct: Sârba/Valea Vaideilor (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 1, Sit 1, km. 3+750 – 4+100)

Cod sit: 91009.05

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 36/2012

Colectiv: Paul Damian – responsabil, Corina Borş, Cătălin Cristescu, Mihai Duca, Emil Dumitraşcu, Florentin Munteanu, Nicolae Stoica, Marius Streinu (MNIR), Costin Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva)

Cercetarea arheologică preventivă s-a realizat pe baza autorizaţiei emisă de Ministerul Culturii şi a fost efectuată la solicitarea beneficiarului, respectiv STRABAG AG Austria şi CNADNR care realizează construcţia autostrăzii A1, sector Orăştie – Sebeş (km 0 - 24+100). Terenul unde este poziţionat situl se află în proprietatea statului român, în extravilanul localităţii Romos, com. Romos, jud. Hunedoara, mai exact la 1,2 km sud–sud-est faţă de DN 7 şi la sud de râul Mureş. Suprafaţa sitului este de aproximativ 2,5 ha, acesta fiind denumit convenţional Romos – Sârba/Valea Vaideilor (sit nr. 1).

Cercetările arheologice cu caracter preventiv, efectuate în vara anului 2012, de-a lungul a 6 săptămâni, au confirmat prezenţa potenţialului arheologic semnalat anterior[1], fiind identificate şi investigate exhaustiv 70 de complexe arheologice distribuite pe o suprafaţă de circa 18.500 mp, între km 3 + 750 şi km 4 + 120 ai viitoarei autostrăzi A1 – Orăştie – Sibiu, tronson Orăştie – Sebeş (Lot 1).

Pentru cercetarea complexelor arheologice, strategia iniţială a presupus deschiderea mai multor suprafeţe de cercetare, cu dimensiuni aproximative de 20 x 20 m dispuse pe toată lungimea şi lăţimea autostrăzii. În total au fost deschise 45 de unităţi de săpătură (secţiuni şi suprafeţe de cercetare).

O concentrare a complexelor arheologice a fost observat între km 3+800 – 3+920 (38 de complexe arheologice datând din perioada eneoliticului târziu, dintr-un total de 45). O doua zonă cu complexe arheologice, însă mult mai răsfirate, a fost localizată între km 3+920 – 4+120, aici fiind identificate 25 complexe arheologice, datate preliminat în prima epocă a fierului (Hallstatt mijlociu ?). Este de remarcat concentrarea acestora în zona km 4+100 – 4+120, aici fiind situate 8 complexe. La sud-vest de zona cercetată, în dreptul km 3+800 – 4+000, în arătură, au fost descoperite materiale arheologice (fragmente ceramice, chirpici), ceea ce arată faptul că locuirea din perioada eneoliticului târziu ocupă o suprafaţă mai extinsă.

Astfel în porţiunea sitului aflată pe traseul viitoarei autostrăzi au fost cercetate 70 de complexe arheologice. Materialul arheologic prelevat a constat din fragmente ceramice, oase de animale, resturi de vatră şi bucăţi de chirpici, material litic pentru perioada eneoliticului târziu, respectiv pentru perioada Hallstatt-ului mijlociu se adaugă o fibulă şi o verigă de bronz, dar şi o săgeată de bronz. Descoperirile arheologice din cadrul sitului Romos – Sârba/ Valea Vaideilor sugerează încadrarea acestor vestigii în categoria aşezărilor deschise (nefortificate). Pornind de la observaţiile stratigrafice şi analiza materialelor arheologice descoperite a putut fi stabilită existenţa a două secvenţe ocupaţionale. Astfel primul orizont de locuire, din punct de vedere cronologic, este reprezentat de câteva locuinţe semi-îngropate (bordeie) şi gropi, complexe datând din perioada eneoliticului târziu sau perioada de tranziţie la epoca bronzului. Aceste vestigii au fost identificate în partea de sud-vest a ariei cercetate din cadrul sitului. Al doilea orizont de locuire este reprezentat de locuinţe semi-îngropate şi gropi având în inventar material arheologic (preponderent ceramică) databil în perioada primei epoci a fierului (Hallstatt mijlociu ?). Locuinţele semi-adâncite au fost încadrate tipologic pe baza formei şi a elementelor constructive (unele având instalaţii de combustie în interior ?), iar cronologic pe baza materialului ceramic din inventarul lor. Aceste complexele arheologice sunt grupate în partea de nord-est a suprafeţei afectate de construcţia autostrăzii.

Bibliografie:

Cronica cercetărilor arheologice din România – campania 2011, INP, Bucureşti, 2012

P. Damian, I. Bocan, E. Dumitraşcu, D.L. Ene, S.E.I. Ene, M. Streinu, 156. *Autostrada Orăştie-Sibiu, Lot 1, (Orăştie-Sebeş), km 0+000–24+110, jud. Hunedoara, jud. Alba*, CCA 2012, p. 280

N.C. Rişcuţa, A.T. Marc, Ioana Lucia Barbu, I.A. Bărbat, *Cercetări arheologice în judeţul Hunedoara pe traseul Autostrăzii (tronsoanele Lugoj–Deva şi Orăştie–Sibiu),* Sargetia SN 2 (nr. 38), 2011, p. 53–134

Abstract:

The site was identified through the archaeological surveys in 2008 (a preliminary survey made by a team from MCDR) and 2011 (a complete survey, including trial trences, undertaken by a team form MNIR). The preventive archaeological investigations were made in summer 2012, along 6 weeks and confirmed the presence of the archaeological vestiges. In order to excavate completely the site's area impacted by the future construction works there have been open 45 excavation units. As a result was thoroughly investigated an area of 18,500 sqm (between km 3+750 and km 4+120 of the future motorway A1: Orăştie – Sibiu), where 70 archaeological structures have been outlined and excavated. These prehistoric vestiges (semi-sunken dwellings and pits) can be assigned on two occupational sequences, namely the first one dating to Late Eneolithic or the transition period to the Bronze Age, while the second one belongs to the first Iron Age (middle Hallstatt period ?).

[1] Rişcuţa et alli 2011, 53, 62; CCA 2012, nr. 156, 280.

https://biblioteca-digitala.ro

136. Şibot, com. Şibot, jud. Alba

Punct: Cânepişte (Autostrada Orăştie – Sibiu, lot 1, Sit 4, km 8+ 650 – 8+950)

Cod sit: 7829.02

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 34/2012 şi 143/2012

Colectiv: Paul Damian – responsabil, Andra Samson – responsabil sector, Irina Ene, Mihai Gabriel Vasile, Marius Streinu, Silviu Edmond Iulian Ene, Mihai Duca (MNIR), Cristina Bodo, Gică Băeştean (MCDR Deva)

Situl arheologic de la Şibot (Cânepişte) a devenit cunoscut în urma diagnosticului documentar şi de teren, efectuat de specialiştii MNIR în perioada octombrie–decembrie 2011, pentru realizarea autostrăzii A1 Orăştie – Sibiu, lot 1 Orăştie – Sebeş (km 0 - 24 + 100). Situl este situat pe malul drept al văii Mureşului, la circa 2 km spre est de actualul sat Şibot.

Lucrările de construire a viitoarei autostrăzi A1 Orăştie – Sibiu, Lot 1 Orăştie – Sebeş au afectat zona nordică, vestică şi sudică a sitului, ce se întinde pe malul stâng al râului Cugir, fiind intersectat de actualul drum DN7. Cercetările arheologice preventive, efectuate începând cu primăvara anului 2012, de-a lungul a 21 de săptămâni, au confirmat prezenţa substanţială a vestigiilor arheologice în acest areal, de vreme ce au fost identificate şi investigate exhaustiv 297 de complexe de locuire din epoca medievală, din care 4 sunt morminte de inhumaţie, între km 8+650 şi km 8+950 ai viitoarei autostrăzi A1.

Pentru a avea o imagine cât mai completă a aşezării, am iniţiat săpăturile prin trasarea unor secţiuni de sondaj stratigrafic, 16 secţiuni la nord de drumul naţional, precum şi alte 9 la sud de DN7. Astfel am putut avea o imagine completă asupra întinderii acestuia, fiind stabilite limitele sale pe latura de N, V şi S. Pe latura de E nu am putut delimita situl, din motive obiective şi anume existenţa proprietăţilor private ale cetăţenilor din satul Şibot. Pentru cercetarea în integralitate a vestigiilor din zona afectată a sitului amintit au fost deschise 11 mari unităţi de cercetare în suprafaţă, iniţial păstrându-se martori stratigrafici care ulterior au fost demontaţi. Astfel a fost investigată întreaga suprafaţă cu vestigii arheologice afectată de construirea viitoarei autostrăzi, precum şi cea de relocare a DN7, epuizând integral zonele de nord, vest, dar şi o parte a zonei de sud a sitului arheologic inclus în Repertoriul Arheologic Naţional. Practic, în ceea ce priveşte situl arheologic Şibot – Cânepişte, a fost cercetată integral suprafaţă afectată de lucrările de construire a viitoarei autostrăzi, anume zona cuprinsă între km 8+650 şi km 8+950, pe traseul viitoarei autostrăzi, pe o lăţime de aprox. 70 m, precum şi devierea drumului naţional 7, prin construirea unui pod de o lăţime de 50 m, respectiv 34.713 mp cercetaţi exhaustiv. Este de remarcat faptul că toate complexele de locuire cercetate sunt distribuite aproape uniform pe întreaga suprafaţă a traseului viitoarei autostrăzi.

În cadrul aşezării medievale, din totalul de 297 de complexe arheologice cercetate exhaustiv, au fost conturate şi cercetate 56 de locuinţe, 4 gropi de provizii, 144 de gropi menajere, 21 de fântâni, 32 de instalaţii de foc, 4 morminte de inhumaţie şi un drum medieval. Într-o descriere preliminară sumară putem spune că descoperirile din cadrul sitului medieval de la Şibot – Cânepişte se încadrează în categoria structurilor de habitat rural, databile în trei perioade cronologice. Astfel, primul context de locuire a aşezării, din punct de vedere cronologic, este cel al secolului al XII-lea. Aceasta este reprezentat de o serie de gropi menajere şi locuinţe adâncite, specifice perioadei. Materialul arheologic descoperit în acest context este abundent, constând din fragmente ceramice cu decor în valuri realizat cu pieptenele, precum şi din numeroase fragmente ceramice de căldări de lut. Al doilea context de locuire este reprezentat de aşezarea databilă în secolul al XV-lea, precum şi de nivelul de incendiere atribuit bătăliei din anul 1479 (bătălia de la Câmpul Pâinii); acest nivel este reprezentat prin locuinţe semi-adâncite, locuinţe cu bază de piatră, cuptoare menajere, numeroase şi gropi menajere, precum şi drumul aşezării ce străbate pe lungime întregul sat medieval. Artefactele descoperite asociate acestui nivel sunt extrem de numeroase, de la o bogată varietate de fragmente ceramice, până la numeroase unelte de agricole (seceri, brăzdare de plug, topoare), cuţite de uz casnic, cuie şi piroane, fusaiole, oase de animale prelucrate. În acest nivel au fost descoperiţi şi o mulţime de pinteni de călărie, precum şi vârfuri de săgeţi, săbii de luptă etc.; tot în acest nivel au fost găsite şi numeroase oase umane răvăşite, având cu urme de violenţă. Cel de al treilea nivel de locuire se referă la câteva urme de locuinţe (lutuielile unor podele), atribuite etapei post bătălie, fiind surprinse în nivelul situat imediat sub vegetal, acestea fiind puternic afectate de lucrările agricole. Materialele arheologice de aici sunt reprezentate prin fragmente ceramice.

Toate aceste descoperiri confirmă potenţialul arheologic semnificativ, necunoscut anterior pentru zona Şibot, îmbogăţind repertoriul vestigiilor medievale cunoscute anterior în zona văii Mureşului. În prezent, întregul lot de material arheologic descoperit în cadrul sitului Şibot – Cânepişte este în curs de procesare şi analiză post-săpătură în cadrul MNIR, avându-se în vedere —în viitorul apropiat— publicarea unui volum de sinteză care să prezinte rezultatele acestor cercetări.

Abstract:

The archaeological site from Şibot – Cânepişte was uncovered in relation to the construction works of the future motorway A1 Orăştie – Sibiu, section 1 Orăştie – Sebeş (km 8+650 – 8+950). The site is located on the left bank of the Mureş valley, about 2km East of nowadays Şibot village. The site was identified during the archaeological survey in late autumn 2011 and was investigated during 21 weeks, starting spring 2012. Throughout preventive archaeological works there has been excavated an area of 34,713sq.m., where 297 archaeological complexes have been outlined. The vestiges of the medieval settlement comprised 56 dwellings, 4 storage pits, 144 refuse pits, 21 wells, 32 fire installations, 4 inhumation graves and a road. The construction works of the future motorway impacted the northern, western and eastern parts of the medieval village. In a brief preliminary description the discoveries made on the medieval site from Şibot – Cânepişte can be considered as a rural area of domestic settlement with 3 levels of occupation. The first habitation context is related to the 12 century, being characterised by a series refuse pits and semi-sunken huts. The second level of habitation is represented by the rural settlement (village) of the 15 century, as well as by the moment when the village was set on fire during the battle of Câmpul Pâinii in 1479. The third habitation level contains only few vestiges (clay floors of dwellings) of a period after the above mentioned battle; these remains were find immediately under the contemporary vegetal stratum, being severly impacted by modern agricultural works. All these finds confirm the existance of a significant archaeological potential unknown prior to our excavations on the site, as well as enriches the repertory of medieval vestiges along the Mureş valley.

https://biblioteca-digitala.ro

137. Şibot, com. Şibot, jud. Alba

Punct: În Obrej (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 1, Sit 5, km. 9+650–10+150)

Cod sit: 7829.03

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 35/2012, 144/2012, 226/2012 şi 255/2012

Colectiv: Adela Bâltâc – responsabil, Paul Damian, Cătălina Neagu, Corina Nicolae, Alina Muşat, Alexandra Dolea, Ionuţ Bocan, Ioana Paraschiv-Grigore, Eugen Paraschiv-Grigore, Bogdan Voicu, Virgil Apostol, Alexandru Raţiu, Mihai Vasile, Irina Ene, Emil Dumitraşcu, Marius Streinu, Andra Samson, Daniel Ene, Mihai Duca, Edmond Ene, Sebastian Dobrotă, Florentin Munteanu, Nicolae Stoica (MNIR), Gică Băeştean (MCDR Deva)

Situl arheologic Şibot, punctul „În Obrej", a fost semnalat, pentru prima oară, în cadrul etapei de evaluare arheologică de teren a Programului Naţional de cercetare arheologică „Autostrada", realizată de către o echipă de specialişti din MNIR[1]. Deşi pe raza satului Şibot erau menţionate, în literatura de specialitate, mai multe puncte cu potenţial arheologic[2], situl din punctul „În Obrej" a putut fi reperat doar odată cu evaluarea de teren din toamna anului 2011. Secţiunile de sondaj efectuate, artefactele recoltate şi stratigrafia constatată cu această ocazie indicau o zonă de habitat rural din epoca romană, eventual epoca La Tène, între km 9+650–10+150. Trebuie menţionat faptul că evaluarea arheologică de teren a reuşit să delimiteze spaţial, cu foarte mare fineţe, o zonă de habitat, chiar dacă nu a reuşit să evidenţieze şi amploarea acestei locuiri.

Punctul „În Obrej" este amplasat între comuna Şibot şi satul Balomiru de Câmp, la cca. 1,5 km est de localitatea Şibot, 0,5 km est de malul râului Cugir şi la 3 km sud de râul Mureş. Zona în care se află situl este mărginită la sud de dealul cunoscut sub numele de „Ţelinile Şibotului", deal care se dezvoltă între râul Cugir şi pârâul Sărăţii şi care dispune de un platou vast, folosit încă şi în zilele noastre ca zonă de decolare pentru aeronave de capacitate mică. Acest deal pare să fi suferit multiple intervenţii antropice, printre care sunt de amintit terasarea pentru cultivarea viţei de vie, pe latura de nord-est, „tăierea" traseului DN7 (pe direcţia E–V), excavarea în terase, în partea de nord-vest, a unei cantităţi uriaşe de sediment, folosit la construirea digurilor şi la regularizarea cursului râului Cugir. Astfel, în zilele noastre, zona de la sud de DN7 se prezintă, în partea estică, sub forma unei terase nu foarte înalte (cca. 227 m altitudine), o pantă abruptă şi puternic erodată de apele pluviale, în zona de sud şi o mică zonă plană (cca. 80 x 200 m), între panta abruptă şi terasamentul DN7. La nord de DN7 întreaga zonă până la râul Mureş[3] era una plană şi netedă, cu o pantă uşor descendentă, spre râul Mureş, deci de la S la N.

Obiectivele generale ale campaniei de cercetare arheologică preventivă în teren au constat în identificarea distribuţiei spaţiale a elementelor constitutive a tuturor vestigiilor, cât şi recuperarea tuturor artefactelor şi ecofactelor descoperite, date fiind caracteristicile structurilor de habitat identificate. Astfel, obiectivul principal al echipei de specialişti a constat în cercetarea exhaustivă a tuturor vestigiilor identificate în zona afectată direct de lucrările de construire a autostrăzii.

Cercetările arheologice cu caracter preventiv, efectuate în primăvara–toamna anului 2012, de-a lungul a 31 de săptămâni, au confirmat prezenţa potenţialului arheologic semnalat anterior, fiind identificate şi cercetate peste 300 de complexe arheologice, distribuite pe o suprafaţă de cca. 28.000 mp din cei peste 39.000 mp investigaţi, între km 9+650–10+150 ai viitoarei autostrăzi A1, Orăştie–Sibiu, tronson Orăştie–Sebeş. Astfel, investigaţiile arheologice au pus în valoare o zonă de habitat rural din epoca romană, atât prin zona locuită, aşezarea (km 9+650–9+910), cât şi prin zona funerară aferentă acesteia, necropola (km 9+920–10+054). Situl se delimita între km 9+650–10+054, fiind traversat de DN7, aproximativ pe direcţia N–S, ceea ce a impus, uneori, metoda de cercetare. De asemenea, scurgerea apelor pluviale, urmând panta naturală spre râul Mureş (de la S la N), aluviunile aduse de râul Cugir, poate chiar şi Mureş, construirea DN7, practicarea culturii viţei de vie în zona necropolei, excavarea dealului denumit „Ţelinile Şibotului", practicarea agriculturii intensive, folosirea ca cimitir de animale a zonei aşezării, introducerea fibrei optice, a unei conducte de gaze şi diverse alte intervenţii antropice necunoscute au dus la deteriorarea vestigiilor arheologice, astfel încât cele mai multe dintre complexe se aflau într-o stare de conservare precară.

Cea mai mare parte a sitului, cum era şi normal, este ocupată de zona de locuit, respectiv între km 9+650–9+910 (la sud şi nord de DN7). Cercetările arheologice de teren au pus în evidenţă limitele de est, sud şi vest ale aşezării. Limita de nord se află în afara traseului A1. Aşezarea era străbătută de la E la V de un drum[4] (orientat NNE–SSV), al cărui traseu trecea, cel mai probabil, prin partea de nord a necropolei, având, în cea mai mare parte, acelaşi traseu cu cel al DN7. Din acest drum porneau cel puţin două străzi[5] (orientate NNV–SSE), la care erau adosate unele dintre locuinţe. De asemenea, unele dinte acestea aveau accesul direct dinspre drum. Au fost identificate şi cercetate un număr de 17 clădiri cu dimensiuni[6] şi planimetrie individuală, surprinse parţial[7] sau în întregime. Toate clădirile sunt orientate NNV–SSE, au forme rectangulare[8] sau dreptunghiulare[9] şi sunt compartimentate în mai multe încăperi[10]. Cele mai multe dintre zidurile clădirilor (surprinse la nivelul fundaţiilor sau până la

[1] CCA 2012, p. 280.

[2] Tudor 1968, p. 135; Lipovan 1984, p. 459–465; RAA, p. 180–181; Ardevan 1993 (1996), p. 19; Popa 2002, p. 188.

[3] La aproximativ 0,5 km nord de DN7 se află terasamentul liniei de cale ferată Vinţu de Jos–Deva, care modifică aspectul plan al peisajului antic

[4] Drumul brăzda aşezarea de la E spre V, fiind surprins pe o lungime de 100 m (păstrat în diverse stadii de conservare) și o lățime de 12 m. Au fost surprinse două momente constructive, asemănătoare, şi anume straturi succesive de balast (pietriş şi nisip), bătătorit (gr. surprinsă = 0,20–0,40 m, faza 1; gr. = 0,10–0,44 m, faza a 2-a), „bombat" pe centru. Cele două faze se departajează printr-o nivelare cu pământ de culoare cenuşie (gr. surprinsă = 0,15–0,30 m). Nu au fost surprinse rigolele. A fost observată legătura dintre drum şi strada nr. 2 doar în prima faza de funcționare a acestora. De asemenea, se poate spune că traseul drumului este „mutat" în fază a doua mai spre sud, lucru demonstrat atât de clădirile care se adosează la noul traseu, în ultima fază constructivă, cât şi de faptul că fundaţiile acestor clădirii suprapun o parte din traseul drumului din faza 1.

[5] Strada nr. 1 (Lp = 44,80 m, l = 2,60 m) avea traseul de la sud la nord, urmând panta naturală. Nu s-a putut observa traseul integral al acesteia, deoarece spre sud acesta se afla sub terasamentul DN7, iar spre nord se conservă foarte puţin. Prin sondajele efectuate s-a constatat că această stradă are două faze de construcţie. Strada nr. 2 (L = 60 m, l = 2,80 m) avea tot un traseu S–N, urmând panta naturală, ce pornea din drumul ce brăzda aşezarea de la E la V. Strada cunoaşte două faze de construcţie, ultima fază fiind distrusă într-o proporţie foarte mare

[6] Cele mai multe au suprafețe medii, între 57 mp și 500 mp, o singură clădire este de dimensiuni mai mari având cca. 1800 mp.

[7] Părți ale unora dintre clădirile de la nord de DN7 erau dispuse sub terasamentul drumului național, iar clădirile de la sud de DN7 se aflau într-o stare de conservare precară, astfel încât, unele părți ale lor erau distruse în totalitate.

[8] Dimensiunile acestora sunt cuprinse între 8,80 x 11,40 m și 12,45 x 10 m

[9] Dimensiunile acestora sunt cuprinse între 10,20 x 7,20 m și 79 x 24 m.

[10] Clădirile au de la două compartimentări până la nouă, însă cele mai multe sunt compartimentate în patru-cinci spații. Trebuie menționat că unele clădirii au fost surprinse parțial, ceea ce ar explica și numărul mic de încăperi reperate.

https://biblioteca-digitala.ro

primele două-trei asize ale elevaţiei) sunt construite din pietre de râu, şisturi/calcare locale şi material tegular (fragmentar) legate, în egală măsură, cu pământ sau mortar. S-a constatat folosirea cu predilecţie a mortarului la corpurile cu funcţionalitate domestică, lutul fiind folosit fie la zidurile care delimitează curţile ansamblurilor, fie la zidurile care formează anexele gospodăreşti. Ca tehnică constructivă este de menţionat faptul că, la majoritatea zidurilor, prima asiză a fundaţiei constă dintr-un strat (cca. 0,15–0,20 m) de prundiş (pietricele şi nisip), iar la construirea colţurilor, la cele mai multe dintre clădiri, sunt folosite tegule (0,42 x 0,29 x 0,05 m), rar şisturi prelucrate, legate cu mortar sau lut. Dat fiind starea de conservare a sitului în general, nivelurile de funcţionare ale clădirilor au fost surprinse în foarte puţine situaţii. Acestea constau fie din lut bătătorit (care în urma incendierii a căpătat o culoare roşie), fie din pavaje din cărămidă. În ambele cazuri, substructura era formată din straturi de pietre, pietriş şi lut bătătorit. Cele mai multe dintre încăperi erau prevăzute cu o instalaţie de încălzire, de forme şi mărimi variate. Clădirile erau acoperite cu tegulae şi imbrices, descoperite în număr mare în interiorul şi exteriorul clădirilor. Judecând după grosimea zidurilor[11] şi a materialelor descoperite, se poate afirma faptul că unele dintre clădirii puteau avea pereţii din materiale perisabile (bârne din lemn, lut etc.), iar altele din materiale mai durabile (material litic şi/sau tegular). Cel mai adesea, curţile erau „pavate" cu pietriş sau pietre de mici dimensiuni, putând fi, de asemenea, compartimentate sau având elemente specifice unor anexe gospodăreşti de tip „aplecătoare".

Observaţiile in situ (de ordin stratigrafic, planimetric şi materialele arheologice) indică două/trei faze de utilizare a fiecărei zone în parte. Astfel, unele dintre clădiri cunosc una sau două faze de refacere, cu mici modificări ale planimetriei iniţiale, iar în alte zone se constată o succesiune, în sensul că folosirea materialului perisabil este abandonat şi înlocuit de ziduri construite din material mai trainic (material litic, tegular etc.), păstrându-se uneori planimetria anterioară, însă de fiecare dată este respectat spaţiul destinat unui ansamblu de locuit.

Se remarcă una dintre clădiri (aflată la limita de vest a aşezării) care era prevăzută cu instalaţie de încălzit de tip hipocaust. Clădirea, de formă dreptunghiulară (26 × 15 m) era compartimentată în cinci spaţii aproximativ de formă pătrată, două dreptunghiulare, unul rotund şi unul în formă de semicerc. Zidurile, masive, sunt construite din blocuri de calcar, şisturi şi pietre de râu legate cu mortar. Trei dintre spaţiile de formă pătrată, încăperea rotundă şi cea în formă de semicerc erau prevăzute cu instalaţie de încălzire, iar unul dintre spaţii (de la sud) este un praefurnium. Acest fapt, precum şi detaliile constructive a două dintre spaţiile neîncălzite (folosirea mortarului hidrofug, prezenţa unui canal de scurgerea apelor menajere etc.) constituie indicii pentru atribuirea unui caracter termal acestei clădiri, cel puţin în primele două momente ocupaţionale ale zonei. Observaţiile in situ indică două momente de funcţionare a clădirii cu instalaţie de încălzire şi un al treilea în care planimetria şi funcţionalitatea se schimbă radical. Din această ultimă etapă, unele ziduri anterioare continuă să fie folosite, apar şi altele noi, dar cele mai multe, mai ales traseele spre sud, sunt puternic deteriorate.

Printre descoperiri se numără şi un spaţiu vast (de minim 275 mp), delimitat de trei ziduri, prevăzute din loc în loc cu câte un pinten interior, pavat cu dale din calcar (păstrate pe alocuri), care erau aşezate pe un pat din pietricele, bine bătătorite (ce se păstra pe o suprafaţă mai mare). Aproximativ central se aflau două postamente, unul patrulater (2,20 x 2,60 m) şi unul circular (diam. = 1,20 m). Ambele sunt construite pe un pat din pietricele şi bordate de şiruri de pietre de râu, postamentul patrulater păstrând şi dalele care veneau peste stratul de pietriş. Cel mai probabil acest spaţiu (denumit convenţional CPL A042) are un caracter public.

[11] Zidurile au grosimi cuprinse între 0,40–0,60 m.

Au mai fost cercetate 15 cuptoare de ars material ceramic, unele dezafectate (fiind surprins doar fundul acestora) sau prăbuşite în timpul arderii şi abandonate. Situaţiile surprinse in situ ne fac să credem că o parte dintre cuptoare au funcţionat în primele momente ale aşezării, ulterior spaţiul, nivelat, fiind refolosit în alte scopuri domestice. Deşi au fost identificate mai multe tegule cu ştampile (atât în aşezare, cât şi în necropolă), nu au fost identificate cuptoare de ars material tegular[12].

Materialul arheologic este foarte variat: râşnite, material ceramic (dolia, mortaria, amfore, ulcioare, căni, oale, castroane, cupe, teracote, opaiţe etc.), obiecte din fier (unelte, arme etc.), din bronz (fibule, plăcuţe, ace etc.), material de construcţie (piese arhitectonice, material tegular şi obiecte din fier – cuie, piroane), obiecte din sticlă şi os, material numismatic. Toate materialele arheologice se află în stadiu de prelucrare şi restaurare, analiza acestora urmând a ne oferi indicii fine de datare a fiecărui nivel în parte. Până atunci datarea preliminară, pe care o postulăm pentru întreaga aşezare, este secolul al II-lea – mijlocul secolului al III-lea p.Chr.

Aşa cum s-a menţionat mai sus, în perimetrul km 9+920–10+054 a fost identificată necropola aşezării, fiind surprinse limitele de vest şi est, parţial de sud şi nord. În cele patru luni de cercetare de teren (martie–aprilie, iulie–august) au fost identificate şi cercetate 228 de complexe cu caracter funerar, dintre care 213 morminte de incineraţie, 200 dintre acestea fiind morminte de incineraţie cu ardere pe loc, pentru 13 nu s-a putut stabilii varianta de ritual, datorită stării precare de conservare. De asemenea, au fost identificate mai multe elemente de arhitectură funerară şi o incintă funerară. Inventarul mormintelor este constituit, preponderent, din material ceramic, obiecte din metal, obiecte din sticlă şi varia (os, silex). Analiza preliminară a complexelor relevă faptul că dintre cele 213 mormintelor de incineraţie cercetate, 167 sunt morminte cu gropi rectangulare, trapezoidale sau albiate în secţiune şi 46 sunt morminte de incineraţie prevăzute cu treaptă. Din cele 46 de complexe, 28 sunt construite sub forma unei camere rectangulare de cărămidă; 18 sunt gropi cu treaptă. Orientarea gropilor mormintelor nu prezintă diferenţe majore, constatându-se, cu mici excepţii, o predilecţie pentru axa NE–SV (aproximativ 95% dintre cazuri). Amenajările exterioare ale complexelor sunt relativ puţine la număr: trei morminte au amenajare de tipul „ring", de formă circulară, o amenajare rectangulară de mici dimensiuni pentru unul dintre complexe, 11 morminte amenajate în interiorul unei incinte funerare şi şapte morminte amenajate în interiorul unui tumul. Numărul redus de amenajări exterioare surprins este, probabil, datorat stării precare de conservare a întregii necropole. Datarea preliminară a necropolei este secolul al II-lea – mijlocul secolului al III-lea p.Chr.

Cercetările arheologice preventive din perioada 16 martie–20 octombrie 2012, pe traseul viitoarei autostrăzii A1, Orăştie–Sibiu, lot Orăştie–Sebeş, în raza comunei Şibot, punctul „În Obrej", km 9+650–10+150, au condus la investigarea unei aşezări romane (vicus) şi a necropolei aferente acesteia. Situl se afla într-o stare de conservare precară, atât din cauza intervenţiilor antropice de tot felul de-a lungul vremii (terasări, excavări, trasarea DN7 etc.), cât şi din cauza unor „catastrofe" naturale (alunecări de teren, inundaţii etc.). Au fost cercetate peste 300 de complexe arheologice, cuprinzând atât complexele cu caracter funerar (228), cât şi cele specifice unei locuiri (drum, străzi, clădiri, cuptoare etc.), databile pe parcursul întregii stăpâniri romane în Dacia.

Bibliografie:

Radu Ardevan, *La monnaie d'or dans la Dacie romaine, Studii şi cercetări numismatice,* 10, 1993 (apare 1996), p. 15–26

[12] Un posibil cuptor cu o astfel de funcţionalitate este cunoscut din literatura de specialitate în punctul „La Baltă", aflat la vest de satul Șibot, la cca. 2 km de punctul „În Obrej" — Lipovan 1984, p. 459–461.

https://biblioteca-digitala.ro

Cronica cercetărilor arheologice din România – Campania 2011, Bucureşti, 2012
Ion Lipovan, *Descoperiri arheologice la Şibot (jud. Alba),* Acta Musei Napocensis 21, p. 459–465
Dumitru Popa, Villae, vici, pagi. *Aşezări rurale din Dacia romană intracarpatică,* Bucureşti, 2002
Repertoriul arheologic al judeţului Alba, redactori: Vasile Moga, Horia Ciugudean, Alba Iulia, 1995
Dumitru Tudor, Oraşe, T*ârguri şi sate în Dacia romană,* Bucureşti, 1968

Abstract:

The archaeological site from Şibot – În Obrej was identified as a result of the field survey undertaken by a team of specialists from MNIR in the framework of the „Autostrada" National Research Archaeological Programme. The preventive archaeological investigations made from spring to autumn 2012 confirmed the existence of the archaeological vestiges previously outlined. Thus have been identified and excavated exhaustively more than 300 archaeological structures, spread over 28,000sqm out of the 39,000sqm investigated, between km 9+650–10+150 of the future motorway A1, Orăştie–Sibiu, section Orăştie–Sebeş. The preventive archaeological works revealed a habitat from the Roman period, both by the dwelling zone, the settlement (km 9+650–9+910), as well as the related funerary area, the necropolis (9+920–10+054).

The settlement (km 9+910–9+650, south- and northward of DN7): the archaeological excavations in the field outlined the eastern, southern and western limits of the dwelling zone. The northern limit is located outside the layout of the A1 motorway. The settlement was crossed from East to West by a road (oriented NNE–SSV), most probably its route going through the northern part of the necropolis, somehow similar to the one of DN7. From this road started at least two streets (oriented NNV–SSE); certain dwellings were built against these streets. Also, certain dwellings had a direct access from the main road. There have been identified and investigated 17 buildings with individual sizes and planimetry, outlined partially or completely. All the buildings are oriented NNV–SSE and have rectangular shape, being divided into a series of rooms. One of the buildings was planned with a heating installation (hypocaustum type), thus might having a thermal function. On the same time, a vast paved space might represent a public space of the settlement. There have been also investigated 15 pottery kilns. The archaeological material is varied and is dated from the 2nd c. to the mid 3rd c. AD.

The necropolis (km 9+920–10+054, southward of DN7): throughout the archaeological excavations there have established the western and the eastern limits, while the southern and northern one have been identified only partially. There have been outlined and investigated 228 funerary structures, out of which 213 were cremation graves (200 of them on spot, while for 13 of it could not be determined the variant due to the preservation stage). Also were discovered a number of pieces of funerary architecture as well as a funerary precinct. The graves' inventories consist mostly of ceramics, metal and glass objects, but also objects of bone and flint. The preliminary analysis of the 213 cremation graves indicates 167 ones with rectangular pit (trapezoidal shape in cross-section or "U" shaped), while 46 ones with stepped pit. The preliminary dating of the necropolis indicates a period from the 2nd c. to the mid 3rd c. AD.

138. Tărtăria, com. Sălişte, jud. Alba

Punct: Podul Tărtăriei vest/Valea Rea (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 1, Sit 7, km 14+100–14+540)

Cod sit: 7080.03

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 37/2012 şi 145/2012

Colectiv: Corina Borş – responsabil, Sebastian Dobrotă, Luciana Irimuş, Vlad Rumega (MNIR), Cătălin Rişcuţa (MCDR Deva)

Situl arheologic Tărtăria – Podul Tărtăriei vest / Valea Rea este situat la circa 0,3 km sud de traseul DN 7 / E 68, în zona satului Tărtăria (jud. Alba), pe partea stângă a văii Mureşului. O serie de semnalări anterioare în literatura de specialitate[1] indicau existenţa unui sit arheologic preistoric în vecinătatea actualului traseu al DN 7 şi pe terasa inferioară stângă a văii Mureşului (principalul reper fiind cantonul C.F.R.). Existenţa unui sit arheologic pe terasa superioară stângă a văii Mureşului, în partea vestică a platoului denumit Podu Tărtăriei, respectiv în perimetrul delimitat de Valea Ciorii către vest, traseul DN 7 şi calea ferată Arad–Alba Iulia către nord, Valea Rea către est şi satul Tărtăria către sud, a fost stabilită cu ocazia lucrărilor de diagnostic arheologic efectuate de o echipă de specialişti din cadrul MNIR în toamna anului 2011. Trebuie menţionat că în ultimele decenii, zona sitului a fost puternic afectată de lucrări agricole, fapt observabil atât în imagini aeriene şi hărţi de arhivă, cât şi direct, cu prilejul cercetărilor recente în teren.

Cercetările arheologice cu caracter preventiv, efectuate în primăvara şi vara anului 2012, de-a lungul a circa 18 săptămâni, în perioada 17 martie – 25 iulie 2012, au confirmat - pe de-o parte - prezenţa substanţială a potenţialului arheologic semnalat anterior în ceea ce priveşte descoperirile preistorice (încadrabile în perioada Hallstatt-ului mijlociu, perioada c. Basarabi / Ha B_3–C), respectiv au condus la descoperirea unei fortificaţii (val cu palisadă), databilă preliminar în perioada evului mediu timpuriu (sec. X–XII ?), vestigiu arheologic necunoscut anterior. În acest context a fost investigată printr-o serie de secţiuni stratigrafice magistrale şi săpătură arheologică de tip „open area excavation" o suprafaţă de aproximativ 5 ha, situată între km 14+100 şi km 14+540 ai viitoarei autostrăzi A1, anume în ampriza acesteia cu o deschidere de circa 90–100 m şi în partea nordică a zonei de relocare a DC705E (o suprafaţă adiţională de cercetare având dimensiuni de circa 120 m lungime şi 35–40 m lăţime, afectată în extremitatea sa nordică de existenţa unor magistrale de gaze).

Obiectivele campaniei de cercetare arheologică preventivă, în teren, au constat în stabilirea limitelor sitului (în special spre vest şi est), identificarea distribuţiei spaţiale, a caracteristicilor şi elementelor constitutive ale structurilor arheologice, cât şi prelevarea tuturor artefactelor şi ecofactelor descoperite, în raport cu natura sitului cercetat, afectat în partea superioară a depunerilor arheologice de lucrări agricole contemporane. Astfel, prioritatea echipei de arheologi a constat în cercetarea exhaustivă a tuturor vestigiilor delimitate în zona afectată direct de lucrările de construire a autostrăzii şi a infrastructurii adiacente, dar şi identificarea altor zone cu potenţial arheologic situate în imediata vecinătate dar în afara traseului propriu-zis al viitoarei căi rutiere.

Pornind de la datele furnizate de sondajele arheologice efectuate în toamna anului 2011, în zona iniţială de delimitare a sitului (km 14+100–14+500) au fost deschise 16 secţiuni magistrale (S_{001}–S_{018}) pentru a clarifica stratigrafia generală a acestuia şi pentru a obţine informaţii mai detaliate referitoare la natura şi densitatea

[1] Horedt 1947–1949, p. 44–49; RepAB 1995, p. 186–187; Ciugudean 1997, p. 148; Ursuţiu 2002, p. 98.

https://biblioteca-digitala.ro

vestigiilor arheologice. Astfel s-a putut observa preliminar faptul că vestigiile arheologice se concentrau preponderent în zona cuprinsă între km 14+240/250 şi km 14+500; odată cu deschiderea suprafeţelor de cercetare (S_I–S_{XI}) acest fapt a fost clar confirmat. Date fiind modificările succesive ale proiectului de construire a autostrăzii, limita nordică a perimetrului de cercetare a fost reamplasată de 3 ori. Una dintre cele mai importante observaţii efectuate în prima etapă a săpăturii a fost cea referitoare la existenţa unei viroage în partea sudică a ariei de cercetare, o structură naturală cu urme de intervenţie antropică care a fost interpretată (preliminar) ca fiind un şanţ de delimitare a spaţiului locuirii preistorice. Practic aceasta constituie limita de sud a sitului, traseul său fiind observat pe direcţia vest–est pe o distanţă de peste 250 m;[2] dincolo de aceasta, pe platoul către satul Tărtăria, în cuprinsul limitei de expropriere a autostrăzii nu au mai fost observate nici un alt fel de indicii cu privire la prezenţa potenţialului arheologic. Şanţul amintit este o structură cu caracteristici aparte, atât din punct de vedere natural (prezenţa a numeroase izvoare), dar şi arheologic (existenţa unor depuneri votive aparte databile în perioada c. Basarabi / Ha B_3–C – două depozite de piese din bronz şi fier, diverse alte piese de metal, mai multe vase întregi / întregibile, fragmente de vase şi fragmente de schelete umane). De asemenea, există două descoperiri ulterioare momentului cronologic reprezentat de depunerile din perioada hallstattiană, anume în partea superioară a acestei structuri au fost găsite un tezaur monetar databil în perioada Latène şi o fibulă de bronz databilă în epoca romană. Totodată, în acest stadiu al săpăturii a fost stabilit clar faptul că locuirea preistorică se continuă spre nord, către valea Mureşului, numai partea sudică a sitului fiind afectată de lucrările de construire a autostrăzii.

De asemenea, detalierea proiectului de construire în zona estică a ariei de interes arheologic a necesitat extinderea săpăturii către est (pe întreaga lăţime a amprizei autostrăzii), vestigiile descoperite impunând reamplasarea limitei sitului până spre km 14+540; pe întreaga ampriză a autostrăzii au fost deschise 6 secţiuni magistrale (S_{019}–S_{025}), precum şi o nouă suprafaţă de cercetare (S_{XII}). Nu în ultimul rând, a existat şi un al treilea motiv al extinderii zonei cercetate, anume aria de relocare a traseului DC705E, mai exact partea nordică a acestuia, de vreme ce porţiunea sa sudică depăşea limita sudică propriu-zisă a sitului. În acest perimetru adiţional de cercetare au fost deschise alte 6 secţiuni magistrale (S_{026}–S_{031}) şi o suprafaţă de cercetare (S_{XIII}), extinderea în suprafaţă a săpăturii arheologice în porţiunea extrem nordică a ariei de relocare a traseului DC705E fiind imposibilă datorită existenţei unei magistrale de gaze.

Secţiunile magistrale amintite, dar şi unele dintre profilurile longitudinale şi transversale ale suprafeţelor de cercetare au permis înregistrarea diverselor observaţii de detaliu în ceea ce priveşte stratigrafia sitului. Descoperirile arheologice efectuate în cadrul sitului de la Tărtăria – Podu Tărtăriei vest / Valea Rea (Tărtăria 1) indică existenţa în perioada Hallstatt-ului mijlociu (perioada culturii Basarabi) a unei zone de locuire bine delimitate pe laturile de sud şi est (posibil fortificate), înregistrându-se un singur „nivel de cultură". În partea extrem estică a sitului a fost stabilită existenţa unui al doilea nivel de locuire, care-l suprapune pe cel hallstattian şi este reprezentat de resturile unei fortificaţii cu val şi palisadă (incendiată), databile în perioada evului mediu timpuriu. În ceea ce priveşte nivelul de locuire preistoric au fost identificate şi cercetate 268 de complexe arheologice. Acestea sunt reprezentate de posibile urme ale unor bordeie (locuinţe semi-îngropate ?), gropi de provizii sau posibile gropi de ofrandă (cu vase sparte pe loc), gropi menajere (structuri de tip refuse pit), gropi de extracţie, respectiv resturi de strat de cultură, dar şi şanţuri de delimitare. O menţiune specială trebuie făcută cu privire la o serie de descoperiri cu caracter deosebit, respectiv o depunere funerară aparte (mormânt colectiv / înmormântare multiplă), dar şi o serie de depuneri efectuate în şanţul sudic de delimitare, mai exact două depozite conţinând piese de bronz şi fier, precum şi vase şi fragmente de vase, piese de metal şi resturi de schelete umane. Nu în ultimul rând, se adaugă descoperirea în extremitatea vestică a şanţului sudic de delimitare a locuirii hallstattiene a tezaurului monetar (constituit din 238 de monede, denari republicani şi imitaţii din argint) databil în perioada sec. II–I a. Chr. Nivelul de locuire medieval a fost observat exclusiv în partea extrem estică a zonei cercetate, fiind reprezentat de resturile unei fortificaţii cu val şi palisadă (incendiată) şi, posibil, şanţul aferent. Astfel, per ansamblu au fost identificate şi investigate exhaustiv 269 de complexe şi contexte arheologice, distribuite pe o suprafaţă de circa 2 ha, între km 14+240/250 şi km 14+540 ai traseului viitoarei autostrăzi A1: Orăştie–Sibiu, tronson 1 (km 0+000–24+110), respectiv în partea nordică a zonei de relocare a DC705E.

Absenţa unor elemente constructive de tipul pereţilor, podinelor, vetrelor etc. păstrate in situ în majoritatea complexelor cercetate ne fac să fim rezervaţi - cel puţin pentru moment - în stabilirea funcţionalităţii certe a unora dintre structurile preistorice investigate ca fiind resturi ale unor locuinţe semi-îngropate (bordeie). Este de remarcat cantitatea foarte mare de material ceramic din inventarul complexelor şi stratul de cultură hallstattian, respectiv numărul mare de vase întregi şi întregibile descoperite în aceste contexte (peste 120 până în acest moment, procesul de restaurare fiind în desfăşurare). În egală măsură trebuie menţionat faptul că a fost descoperit - atât în stratul de cultură, cât şi în inventarul gropilor - un număr apreciabil (peste 100) de piese din bronz şi fier (arme, unelte, piese de podoabă). Alţi factori de natură să determine o abordare prudentă din partea noastră în ceea ce priveşte caracterul general al sitului şi funcţionalitatea complexelor cercetate sunt gradul mare de perturbare antropică contemporană a părţii superioare a depunerilor arheologice, stadiul preliminar al procesării post-săpătură a materialului, dar şi existenţa unor depuneri cu caracter aparte (cele două depozite conţinând piese de bronz şi fier, mormântul colectiv, resturile de schelete umane, etc.).

Din perspectiva unei caracterizări generale preliminare, majoritatea descoperirilor arheologice din cadrul sitului Tărtăria – Podu Tărtăriei vest / Valea Rea (Tărtăria 1) aparţin unei locuiri preistorice fortificate (?), cel puţin pe laturile de sud şi est. Trebuie însă precizat faptul că în ceea ce priveşte şantul sudic nu au fost surprinse indicii în legătură cu existenţa unor structuri defensive complementare precum un val sau o palisadă; în aceste condiţii, stabilirea funcţionalităţii acestei structuri, respectiv caracterul per ansamblu al sitului preistoric constituie obiective ale procesării post-săpătură şi chiar al unor viitoare cercetări de teren în porţiunea neafectată a sitului. De asemenea absenţa unor elemente constructive caractersitice pentru structurile de locuire specifice perioadei în

[2] Iniţial această structură a fost identificată în partea vestică a zonei iniţiale de cercetare, fiind identificată cu sigla CPL 004. Ulterior, în colţul de sud-est al zonei iniţiale de cercetare a fost observată o altă structură liniară care a primit sigla CPL 118. În contextul cercetării în suprafaţă a devenit clar faptul că CPL 004 este continuat de CPL 118, însă având în vedere faptul că în partea sa estică structura a fost afectată de construcţiile industriale contemporane am optat pentru menţinerea celor două sigle. Date fiind dimensiunile şi caracteristicile structurii, calendarul de lucrări şi logistica avută la dispoziţie (forţă de muncă şi utilaje) s-a optat pentru efectuarea unor sondaje transversale (32 în total), respectiv în partea estică (CPL 118) unde prezenţa materialelor arheologice era sporadică au fost deschise 9 sondaje, iar în partea vestică (CPL 004) unde materialele arheologice erau deosebite ca număr şi natură au fost deschise 23 de asemenea sondaje. Aceste sondaje au fost săpate atât cu mijloace mecanice, cât şi manual. Acestora li se adaugă două secţiuni magistrale, respectiv S_{003} nord şi S_{008} sud, ambele intersectând —aproximativ perpendicular— traseul CPL 004.

https://biblioteca-digitala.ro

cazul unora dintre complexele cercetate, precum şi numărul mare de vase întregi / întregibile asociate cu un număr deosebit de mare de piese de metal (bronz şi fier), găsite atât în inventarul complexelor cât şi în stratul de cultură, ne fac să fim rezervaţi - pentru moment - în stabilirea funcţionalităţii certe a structurilor investigate, în special în sensul interpretării lor ca urme ale unor locuinţe, fiind plauzibilă existenţa aici a unei arii (foarte întinse) de depuneri cu caracter votiv (?). Acestor observaţii li se adaugă cele trei descoperiri cu caracter excepţional efectuate în partea sudică a sitului, anume cele două depozite de bronzuri[3] (încadrabile în aşa numita serie Bâlvăneşti-Vinţ / Ha B_3–C[4]) şi mormântul (?) colectiv, conţinând 6 schelete şi un craniu, asociate cu ceramică specifică perioadei c. Basarabi şi mici piese de bronz şi fier. Astfel este clar faptul că - inclusiv în acest stadiu incipient al procesării datelor post-săpătură - descoperirile databile în perioada Hallstatt-ului mijlociu sugerează că situl Tărtăria – Podu Tărtăriei vest / Valea Rea (Tărtăria 1) este unul cu totul aparte în cadrul repertoriul descoperirilor aparţinând perioadei c. Basarabi. În acest sens sunt de luat în considerare numeroasele vase întregi / întregibile (cu decor specific acestei culturi şi variate din punct de vedere tipologic) descoperite în inventarele unor complexe şi în „stratul de cultură", numărul foarte mare de piese de metal (întregi şi fragmentare) descoperite în aceleaşi contexte, raportat la stadiul actual al cercetărilor şi descoperirilor cu privire la perioada c. Basarabi în spaţiul intracarpatic şi, în general, în bazinul Dunării mijlocii şi de jos.

Astfel cercetarea arheologică preventivă a părţii sudice a sitului Tărtăria – Podul Tărtăriei vest / Valea Rea (Tărtăria 1) a furnizat date şi descoperiri arheologice deosebit de importante. Construcţia viitoarei autostrăzi afectează numai parţial acest sit şi, în aceste condiţii, a creat premisele pentru cercetarea în suprafaţă a părţii sudice a acestuia; situl este databil în perioada primei epoci a fierului (mai exact perioada Hallstatt-ului mijlociu sau aşa-numita perioadă a culturii Basarabi), în vreme ce în partea extrem estică a sa a fost documentată o secvenţă ocupaţională încadrabilă în epoca medievală timpurie (?), respectiv un sistem de fortificaţie cu val şi palisadă (incendiată). Rămâne un deziderat de perspectivă clarificarea motivului pentru care a fost construită această fortificaţie, având în vedere că nu au fost descoperite —pentru moment— alte structuri (de locuire ?) databile la acelaşi orizont cronologic. În ceea ce priveşte aşezarea hallstattiană, datele stratigrafice şi materialul arheologic descoperit în această campanie oferă argumente foarte solide pentru a considera situl Tărtăria – Podul Tărtăriei vest / Valea Rea (Tărtăria 1), respectiv situl arheologic situat pe terasa superioară stângă a Mureşului, la sud de DN7 şi la vest de actualul traseu al DC705E, drept unul deosebit de important pentru perioada Hallstatt-ului mijlociu (aşa-numita perioadă a culturii Basarabi) în aria intracarpatică, cât şi în bazinul Dunării mijlocii şi de jos. Ţinând cont de toate acestea, am propus autorităţilor competente —prin raportul preliminar de cercetare arheologică preventivă— întreprinderea în regim de urgenţă a tuturor demersurilor legale necesare pentru protejarea şi clasarea ca „monument istoric de categorie A" a părţii sitului situate la nord de traseul viitoarei autostrăzi A1, respectiv perimetrul delimitat la vest de valea Cioarei, la nord de traseul DN7 şi calea ferată Arad–Alba Iulia, la est de Valea Rea (Valea Tărtăriei) şi actualul traseu al DC705 E, iar la sud de traseul viitoarei căi rutiere.

[3] Primul depozit compus din piese de bronz şi fier (Tărtăria I) constituie cel mai mare şi complex depozit de piese de bronz şi fier databil preliminar la nivel de Ha B_3–C (aparţinând aşa-numitei serii Bâlvăneşti-Vinţ) descoperit până în acest moment pe teritoriul României şi —destul de probabil— din zona arcului carpatic şi a bazinului Dunării mijlocii şi de jos; de asemenea este cel dintâi depozit aparţinând acestui orizont cronologic găsit într-o săpătură arheologică la nivelul ţării noastre. Acesta conţine peste 300 de piese —arme, piese de port şi de harnaşament— inventariate preliminar până în acest moment şi aflate în proces de restaurare, fiind de aşteptat ca la finalizarea acestui proces să fie identificate peste 400 de piese per total. Cel de-al doilea depozit constituit din piese de bronz şi fier (Tărtăria II) a fost descoperit în imediata vecinătate a celui dintâi şi se datează preliminar, de asemenea, la nivel de Ha B_3–C (seria Bâlvăneşti-Vinţ). Acesta este cel de-al doilea depozit din acest palier cronologic descoperit într-o săpătură arheologică la nivelul ţării noastre, iar împreună cu depozitul Tărtăria I reprezintă o depunere cu caracter de unicat atât prin natura sa, cât şi prin condiţiile de descoperire, ţinând cont de datele cunoscute până în prezent cu privire la civilizaţia Hallstatt-ului mijlociu în zona arcului carpatic şi a bazinului Dunării mijlocii şi de jos. Din componenţa sa fac parte 50 de piese (arme şi piese de port de bronz şi fier).

[4] Rusu 1963, p. 177–210; Petrescu-Dâmboviţa 1977, p. 161–164

Bibliografie:

H. Ciugudean, *Cercetări privind epoca bronzului şi prima vârstă a fierului în Transilvania,* BMA VII, Alba Iulia, 1997

K. Horedt, *Săpăturile privitoare la epoca neo- şi eneolitică,* Apulum 3, 1949, p. 44–69

M. Petrescu-Dâmboviţa, *Depozitele de bronzuri din România*, Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1977

Repertoriul arheologic al judeţului Alba, V. Moga, H. Ciugudean (red.), BMA II, Alba Iulia, 1995

M. Rusu, *Die Verbreitung die Bronzehorte in Transilvannien vom Ende Bronzezeit in die mitllere Hallstattzeit,* Dacia NS 7, 1963, p. 177–210

A. Ursuţiu, E*tapa mijlocie a primei vârste a fierului în Transilvania (Cercetările de la Bernadea, com. Bahnea, jud. Mureş*), IEC V, Editura Neremiae Napocae, Cluj-Napoca 2002

Abstract:

The preventive archaeological research campaign 2012 on the site Tărtăria – Podu Tărtăriei vest / Valea Rea (Tărtăria 1) was occasioned by the construction works of the A1 motorway. The existence of this site was determined following the survey made in late 2011 by a team from MNIR, although there were a series of earlier information concerning the archaeological potential in this area but near the DN7 route and the railway Arad–Alba Iulia. The site is located about 0.3km south to the National Road no. 7 (DN 7 / E 68), north to the Tărtăria village, on a plateau situated on the upper left terrace of the Mureş valley. The preventive archaeological investigations took place during spring and summer 2012, along 18 weeks (March, 17 – July, 25) and confirmed the very consistent presence of archaeological vestiges. Throughout an open area archaeological excavation it was fully investigated an area of about 2ha, where 269 archaeological complexes (mostly from the Hallstatt period, namely the age of the Basarabi culture) were identified and excavated. From a functional point of view these were (most probably) semi-sunken dwellings, offering/votive pits (with pottery broken in situ), refuse pits, extraction pits, as well as remains of the "level of culture". As regards the middle Hallstatt habitation, there are also a series of particular discoveries, namely two ditches marking the southern and eastern limits of the site, two hoards comprising more than 400 bronze and iron objects (Ha B_3–C / the so-called Bâlvăneşti-Vinţ series), and a collective grave. In the western extremity of the southern ditch was uncovered a monetary treasure of silver denari (2nd c. – 1st c. BC). On the eastern part of the site was identified a second level of occupation, represented by the traces of a wooden fortification (a palisade set on fire), dating from the early mediaeval period (11th–12th c.) It was uncovered a significant quantity of pottery characteristic for the Basarabi culture (more than 120 vessels restored up to now), as well as a great number of metal objects (weapons, tools and adornment object made of bronze and iron). Considering all the data recorded and the preliminary analysis of the very rich archaeological finds, the site from Tărtăria – Podu Tărtăriei vest / Valea Rea (Tărtăria 1) represents a very important prehistoric site dating from the middle Hallstatt period.

https://biblioteca-digitala.ro

139. Tărtăria, com. Sălişte, jud. Alba

Punct: Podul Tărtăriei est (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 1, Sit 8, km. 15+100–15+350)

Cod sit: 7080.04

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 182/2012

Colectiv: Paul Damian – responsabil, Decebal Vleja, Florentin Munteanu, Nicolae Stoica (MNIR), Mihaela Simion (CNADNR), Radu Petcu, Andrei Heroiu

Satul Tărtăria aparţine comunei Sălişte (jud. Alba), fiind situat de-a lungul DJ 705 E şi a drumului comunal care coboară în sat, în partea de N a comunei, la o distanţa de 3,5 km de satul Sălişte. Situl denumit convenţional Tărtăria 2 este situat pe un platou, la sud de DN 7, la o distanţă de aproximativ 100 de metri de acesta, pe raza administrativă a comunei Sălişte. Cercetările arheologice preventive în cadrul acestui sit au avut loc în perioada 9 iulie – 18 august 2012, având un caracter exhaustiv.

În ceea ce priveşte spaţiul pe care a fost identificat şi cercetat situl ce face obiectul prezentului raport, acesta este amplasat la cca 500 m est de actuala localitate Tartăria, pe un platou ce domină valea Mureşului, asigurându-se o excelenta vizibilitate. Se păstrează, o uşoară pantă ce indică configuraţia iniţială a terenului, pe direcţia N–S, astfel încât, nivelul vegetal din partea de N a sitului este mult mai subţire, complexele arheologice fiind identificate la o cota de cca -0,10/-0,20 m, faţă de actualul nivel de călcare. De-a lungul timpului zona a fost identificată prin diverse toponime, dintre care amintim „Podul Tărtăriei". Mai putem remarca faptul ca situl se afla în vecinatatea actualei arii arii protejate identificate pe acest sector de autostrada în zona km 16+000–15+500, respectiv situl de importanţa comunitară ROSCI0187 – Pajiştile lui Suciu.

Situl Tărtăria 2 nu fusese cunoscut în literatura istorico-arheologică de specialitate înainte de evaluarea de teren prilejuită de implementarea actualului proiect de cercetare, efectuată în ultima parte a anului 2011.

Au fost trasate şi executate un număr de 17 secţiuni din care s-au dezvoltat 8 suprafeţe de cercetare, decapate cu mijloace mecanice. Pentru perimetrele în care au fost identificate complexe arheologice s-a optat pentru decopertarea în suprafaţă şi abordarea tuturor complexelor arheologice cu ajutorul forţei de muncă calificate şi necalificate, potrivit Standardelor şi Procedurilor în vigoare. A fost astfel delimitat un perimetru de cca 7780 mp unde se concentrau complexele arheologice pentru care s-a adoptat metoda cercetării în suprafaţă.Pornind de la observaţiile efectuate şi descoperirile arheologice, putem afirma că perimetrul investigat a fost ocupat în patru perioade istorice distincte.

Nivelul 1 – locuire dispersată aparţinând culturii Coţofeni, respectiv perioada de tranziţie la epoca bronzului / bronz timpuriu

Pentru această epocă istorică au fost identificate şi cercetate trei complexe arheologice.

Este vorba de resturi de locuinţe de suprafaţă, surprinse parţial, grav afectate de amenajările corespunzătoare nivelului 2. Se cuvine remarcat, în acest context, situaţia arheologică corespunzătoare Cpl. 2, în care a fost identificat atât nivelul de ocupare a locuinţei, cât şi amprenta termică a unei vetre dezafectate de amenajarea nivelului ulterior. Restul complexelor se prezintă ca porţiuni pe care este vizibil nivelul ocupaţional Coţofeni sau sunt zone cu fragmente ceramice tipice c. Coţofeni sparte pe loc.

Nivelul 2 (faza roman 1) – un nivel corespunzător epocii romane, definit de prezenţa a două categorii de complexe distincte

Edificii şi structuri de locuire. Au fost identificate, urmele reduse la fundaţie, ale unei clădiri de mari dimensiuni realizate din piatră nefasonată de râu, pe alocuri legată cu mortar din var cu nisip, denumită convenţional E4. Orientarea acestui ansamblu este una pe axa NV–SE, având dimensiunile de 17,80 × 16,90 m.

Fundaţia zidului este amplasată pe un strat de pietriş, cu o grosime de 3–5 cm. Prezervarea acestuia a permis reconstituirea traseelor zidurilor.

În legătură cu această primă fază de locuire mai pot fi menţionate şi două complexe, respectiv amprente ale unor locuinţe pe structură uşoară, uşor adâncite, de obicei rectangulare, cu dimensiuni de 2,50/3,00 × 4,00/4,50 m.

Şanţuri. Şanţul de delimitare a zonei de locuire corespunzătoare fazei I romane, a fost identificat pe extremitatea de vest (lungime 38 de m) şi de sud (lungime de 70 m). Lăţimea maximă la nivelul de identificare este de 3,00 m, iar adâncimea acestuia este de 0,40–0,60 m. Materialul arheologic recoltat din şanţul de delimitare este divers: fragmente ceramice, oase de animal, dar şi o fibulă puternic profilată, precum şi o monedă de argint de la Antoninus Pius.

De asemenea, a fost observat şi un şanţ de drenaj, orientat N–S, surprins parţial deoarece intră în limita nordică a săpăturii. Acesta urma panta naturala a terasei. Probabil avea un rol temporar de colectare şi dirijare către pantă a apei pluviale.

Gropi. A fost cercetată o groapă de formă neregulată, cu latura lungă orientată N–S, cu dimensiunile de 3,95 × 2,90 m, trapezoidală în secţiune, ce se adânceşte în nivelul de loess cca 0,30 m. În partea sa de est, complexul este perturbat de amenajarea unui alt complex, oferind astfel un preţios indiciu pentru datarea momentului amenajării sale. În ceea ce priveşte funcţionalitatea acestui complex, cu prudenţă, putem avansa ipoteza potrivit căreia este vorba de o groapă de var sau de preparare a mortarului, corespunzătoare amenajării E4 din faza I.

Nivelul 3 (faza roman 2) – un al doilea nivel corespunzător epocii romane, în această fază fiind identificate urmele a patru edificii (E1, E2, E3, E 5) cu o orientare diferită faţă de faza anterioară. Cele patru edificii sunt orientate pe axa NV–SE. Două dintre ele, E1 şi E2, sunt edificii de mari dimensiuni (E1 – 16,40 × 12,90; E2 – 16,70 × 11,40) realizate pe fundaţii de piatră de râu, legate cu pământ, cu o grosime a zidurilor de 0,70 m. În interiorul şi exteriorul edificiul E1 s-a constat existenţa unei cantităţi de material tegular (laterae, tegulae, imbrices), precum şi o serie de elemente de îmbinare din metal (cuie şi scoabe).

Pentru această fază, cu prudenţă, dispunem de o serie de elemente de datare, în ceea ce priveşte termenul ante-quem. Astfel, pentru E2 este de menţionat că, pe fundaţia acestuia, corespunzătoare zidului de est a fost descoperită o monedă de bronz din timpul împăratului Gordian al III-lea (238–244). Din interiorul edificiului 2 provine o monedă de bronz din timpul lui Filip Arabul. Pentru edificiul E1, din nivelul corespunzător prăbuşirii acoperişului provine o monedă din ciclul emisiunilor severiene (Iulia Domna). Toate acestea ne îndreptăţesc să credem că cel de-al doilea nivel roman ar putea fi datat în prima jumătate a secolului al III-lea p. Chr.

Tuturor acestora li se adaugă o serie de alte posibile structuri de locuire databile în acest al doilea nivel roman.

Nu în ultimul rând este de remarcat că pe toată suprafaţa investigată au fost puse în evidenţă o serie de complexe, de obicei gropi cu diverse forme şi dimensiuni, care au uneori în umplutură lentile sau pelicule de mortar din var sau numai var, din umplutura cărora provine o cantitate mare de material arheologice, diversificată şi variată, de la obiecte uzuale la fragmente de ceramic de lux. Este evident că acestea sunt de asemenea complexe de epocă romană, dar este dificilă încadrarea acestora într-una dintre cele două faze.

Nivelul 4 – s-a putut constata, în perioada imediat ulterioară abandonării fazei romane, o ocupare parţială a spaţiului, în condiţiile în care resturile E1 şi E3 sunt încă vizibile (nivel 4 a). Este vorba de amenajarea pe nivelul de ţiglă prăbuşită din E1 şi în interiorul E3, pe

https://biblioteca-digitala.ro

pavaj, a unor vetre sezoniere (cenuşă, cărbune, urme de foc). Nivelul 4 b este definit de prezenţa a nouă locuinţe rectangulare, de obicei adâncite, cu cuptor tip pietrar, specific perioadei secolelor XI–XIII în cuprinsul văii Mureşului mijlociu De remarcat faptul că în amenajarea pietrarelor sunt utilizate materiale de construcţie din nivelul roman. Cu prudenţa, şi aici par a se fi conturat două faze diferite, una mai timpurie, legată de reutilizarea materialului de construcţie roman şi de aşezarea în imediata vecinătate a edificiilor, pentru ca, ulterior, locuirea să se extindă pe întreg platoul. În acest context, a fost făcută o descoperire aparte, respectiv depunerea unui cal, de pe scheletul căruia a fost găsită o piesă de aur, probabil decoraţie de harnaşament.

Cel mai consistent lot de material arheologic este cel constituit din ceramică. Complexele datate în perioada de tranziţie la epoca bonzului au un inventar ceramic sărac, putând fi distinse, în acest stadiu, fragmente ceramice provenind de la trei vase, atribuite culturii Coţofeni. Unul dintre vase pare a fi un suport. Materialul este fragmentar şi nu a fost restaurat.

Pentru epoca romană materialul se încadrează în mare parte, în categoria ceramicii comune, de factură locală. Materialul ceramic rezultat din interiorul edificiilor E1–E3 se caracterizează printr-o diversitate a formelor ceramice comune: farfurii, boluri, străchini, oale, capace, ulcioare, căni. Tot din interiorul edificiilor au fost recoltate fragmente de amfore sau recipiente apropiate ca aspect (amforete), dar şi din complexele adiacente. De altfel, materialul rezultat din complexele de epocă romană este constituit din aproape acelaşi tip de forme întâlnit în interiorul sau exteriorul edificiilor.

Din complexele datate în epocă romană au provenit şi un număr, relativ apreciabil de piese de metal. Dintre acestea se evidenţiază, ca artefacte cu putere de datare, 7 monede (bronz şi argint), dar şi 7 fibule (bronz şi fier).

O serie de alte obiecte din fier provin din nivelul de locuire medieval din secolele XI–XIII, spre exemplu, un fragment de zăbală, dar şi alte obiecte; o analiza asupra acestora urmează să fie făcută după restaurarea lor. Au fost recoltate şi obiecte recente, printre care o monedă de 25 de bani, din anul 1952. De altfel, piese provenind de la utilaje agricole au fost frecvent întâlnite în cadrul săpăturilor arheologice (bile de fier). Se cuvine menţionată descoperirea, în unei mici piese de aur (fragment de spirală).

Astfel, iniţial spaţiul a fost ocupat de o locuire dispersată a comunităţilor din epoca de tranziţie la epoca bronzului (cultura Coţofeni). Complexele datate în această perioadă sunt într-o stare precară de conservare datorită intervenţiei din epoca romană ce le-a distrus în bună parte. Pentru perioada romană au fost identificate două faze de construcţie, una datată în secolul II p.Chr., iar cealaltă funcţionând în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. Astfel se constată că în prima fază, o parte din platoul "Podul Tărtăriei", a fost delimitat de o amenajare tip „şanţ", din care, în suprafaţa intersectată de construcţia autostrăzii, au fost identificate limitele de est şi de sud. În interiorul spaţiului delimitat de această amenajare, tot în faza I a funcţionat un edificiu cu cel puţin 4 încăperi (E 4), de mari dimensiuni, precum şi o serie de alte amenajări legate de prezenţa acestuia. În cea de-a doua fază, strict în interiorul aceleiaşi amenajări perimetrale, au fost construite clădiri cu o orientare diferită de cea a edificiului din faza I. În zona în care s-a efectuat cercetarea au fost identificate 4 astfel de clădiri (E1, E2, E3, E5), trei cercetate integral, iar ce-a de-a patra parţial pentru că depăşea limita expropierii în vederea construirii autostrăzii. Menţionăm faptul că amenajarea clădirilor din faza a II-a s-a făcut cu demantelarea şi nivelarea fazei anterioare. Toate complexele de epocă romană sunt poziţionate doar în interiorul şanţului de delimitare, ceea ce ne îndreptăţeşte să postulăm că acesta a deservit ambele faze.

Următoarea perioadă istorică este reprezentată de perioada secolelor XI–XIII, fiind reprezentată de locuinţe cu cuptoare pietrar sau scobite în lutul din perete şi de complexe reprezentând anexe sau intervenţii ale locuitorilor din această epocă.

Toate aceste informaţii vin să înbogăţească cunoştinţele despre Valea Mureşului, de-a lungul diferitelor perioade istorice, astfel încât, odată cu finalizarea întregului coridorul 4 pan-european, această porţiune, considerată o adevărată „autostradă a istoriei românilor" să-şi dezvăluie cât mai multe dintre taine.

Abstract:

The preventive archaeological research campaign 2012 at Tărtăria 2 – Podu Tărtăriei was occasioned by the construction work of the A1 motorway. Between km 15+100–15+300 of the future motorway there were identified the archaeological vestiges of site no. 8. Throughout large scale archaeological excavations there were investigated 36 archaeological complexes and 5 edifices, dating from three distinctive historic periods. Innitialy the site was occupied by a dispersed habitation of a community during the transition period to the Bronze age (c. Coţofeni). The vestiges pertaining to this chronological horizon are in a poor stage of preservation due to the intervenion of the Roman period, which destroyed it almost entirely. For the Roman period there were identified two construction phases, one of the 2nd c. AD, while the other form the first half of the 3rd c. AD. The following historic period is represented by the 11th–13th c.; there were excavated a series of dwellings with stone ovens or ovens hollowed in the wall's clay and certain domestic adjacent structures or anthropic interventions of the inhabitants of that time.

140. Tecuci, jud. Galați

Punct: La Plopi (Varianta de ocolire a mun. Tecuci, km. 5+900-6+200)

Cod sit: 75212.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 272/2012

Colectiv: Mircea Nicu – responsabil, Paul Ciobotaru (MM Tecuci), Mihaela Simion, Constantin Băjenaru (CNADNR), Costel Ilie (MI Galaţi), Petrică Ionuț Colțeanu, Radu Petcu, Viorel Ştefan Georgescu, Răzvan Petcu, Dan Vasilescu

Cercetarea din noul sit „Tecuci-La Plopi" a fost determinată de identificarea unei zone cu potenţial arheologic bogat în urma efectuării unui diagnostic arheologic necesar realizării obiectivului investiţional „Varianta ocolitoare a Municipiului Tecuci".

Proiectul face parte din „Programul Operaţional Sectorial -Transport 2007-2013", Axa Prioritară 2 - Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii naționale de transport în afara axelor prioritare TEN-T în scopul dezvoltării unui sistem național durabil de transport, Domeniul major de intervenție 1 – „Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii naționale rutiere".

Proiectul are ca scop realizarea variantei de ocolire pe partea de SV a Muncipiului Tecuci pentru preluarea traficului de tranzit între DN24 si DN25. Traseul variantei de ocolire Tecuci are o lungime de 6,945 km.

Obiectivul general al cercetării arheologice preventive a fost delimitarea noului sit semnalat între km. 5+900 - 6+200 a Variantei ocolitoare Tecuci, cercetarea complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de lucrările de construcţie.

Având în vedere aceste considerente, cercetarea efectuată în acest an a dus la deschiderea unei suprafeţe de săpătură de 300

https://biblioteca-digitala.ro

x 12m, în care au fost identificate un cenuşar[1] şi 174 de complexe de locuire aparţinând epocii bronzului (cultura Noua), Hallstatt-ului timpuriu, secolul IV p.Chr.(cultura Sântana de Mureş-Cerneahov) şi perioadei moderne. Cenuşarul a fost cercetat prin trasarea a 21 secţiuni (2m x 6m.), orientate NS şi 2 casete. Menţionăm că suprafaţa cercetată a fost împărţită în carouri de 25 x 12 m, începând de la V spre E, pentru a uşura localizarea complexelor de locuire descoperite. Pentru a putea fi cercetat integral compexul Cx. 34, apărut în, capătul de sud al S 2, constituit din pietre mari de râu amenajate intenţionat a fost deschisă Cs.1 (2 x 1,50 m.). Materialul prelevat din Cx. 34 datează complexul în Hallstatt-ul timpuriu, iar sub nivelul acesta materialele recoltate aparţin epocii bronzului. Cs. 2 a fost deschisă în partea de S a suprafeţei cercetate, pentru a se cerceta integral complexele 167 şi 168 apărute în profilul de S al suprafeţei.

Cercetările efectuate în perimetrul cuprins între km. 5+900 - 6+200 au pus în evidenţă un număr de 174 de complexe arheologice, din care 5 locuinţe, 3 vetre, 165 gropi şi o amenajare rituală formată din pietre de râu de mari dimensiuni.

Locuinţa 1 (Cx. 31) Locuinţa are formă rectangulară cu colţurile rotunjite, dimensiunule păstrate sunt de 3,50m x 1,50m şi a apărut în S 2 la -0,15 m. Materialul prelevat datează locuinţa în Hallstatt-ul timpuriu.

Locuinţa 2 (Cx. 32) A apărut în S 1A la -0,35m sub forma unei aglomerări de ceramică, pietre de dimensiuni medii şi oase. Dimensiunile păstrate sunt de 1,00m x 1,00m, forma sa nu poate fi precizată, ea continuându-se sub profilul de N al suprafeţei cercetate. Materialul prelevat datează locuinţa în epoca bronzului, cultura Noua.

Locuinţa 3 (Cx. 32A) A apărut în S 1A la -0,90 m. Are formă rectangulară, dimensiunile păstrate fiind de 4,00 x 2,00 m. Inventarul prelevat de la nivelul locuinţei o încadrează pe aceasta în epoca bronzului, cultura Noua.

Locuinţa 4 (Cx. 35) A apărut în S 4 la -0,35m. Forma ei nu poate fi precizată, dimensiunile păstrate fiind de 0,75 x 0,60 m. Materialul recoltat de pe acest nivel aparţine epocii bronzului, cultura Noua.

Locuinţa 5 (Cx. 126) A apărut în caroul K la -0,85m. Forma ei este dreptunghiulară, colţurile rotunjite, având dimensiunile de 3,60 x 2,70 m. Este o locuinţă adâncită, pereţii drepţi, adâncimea maximă fiind la -1,05 m. Bordeiul este orientat NV-SE, cu gropi de par pe interior, plasate la mijlocul laturilor scurte, ce ar putea sugera construirea unui acoperiş în două ape. Materialul recoltat de pe suprafaţa bordeiului aparţine culturii Sântana de Mureş-Cerneahov.

Vatra 1 (Cx. 33) a fost descoperită în S 6A la -0,50 m, având dimensiunile de 0,80 x 0,80 m. A fost aşezată direct pe pământ bătut, forma ei fiind circulară. Vatra prezintă o refacere.

Vatra 2 (Cx. 120), conturată la -0,50 m în caroul J. Forma vetrei este ovală, dimensiunile ei fiind de 0,95 x 0,75m. Grosimea lipiturii vetrei este de 0,05 m, iar suprafaţa ei este făţuită şi aşezată pe un strat de pietre de râu de dimensiuni mici şi medii. În jurul vetrei au fost descoperite fragmente ceramice lucrate cu mâna şi la roată şi resturi osteologice care încadrează complexul în cultura Sântana de Mureş-Cerneahov[2].

Vatra 3 (Cx. 169). A fost descoperită în marginea de E a cenușarului, la –0,40 m, în caroul E. Are dimensiunile de 0,90 x 0,90 m, forma ei fiind circulară. Suprafața vetrei a fost fețuită și a fost așezată pe un strat de pietre de râu de dimensiuni medii. În jurul ei au fost descoperite câteva fragmente ceramice lucrate cu mâna care datează vatra în epoca bronzului, cultura Noua.

Amenajare rituală (Cx. 34) este formată din 10 pietre de râu de mari dimensiuni, cu urme de fasonare, amenajate sub formă de dreptunghi. A fost descoperită în capătul de S al S 2 și pentru a fi cercetată integral a fost deschisă o casetă (Cs. 1). Pământul din jurul și de deasupra amenajării conținea resturi osteologice, fragmente ceramice și urme de cărbune și fier. La -0,95 m, sub pietre, în pământul săpat, au fost observate resturi osteologice de animale și fragmente mici de fier. Sub pietre s-au observat urme de cărbune și câteva fragmente osteologice de animale. La -1,05 m se observă urme de cenușă pe toată suprafața casetei.

Pe lângă complexele menţionate mai sus au mai fost sesizate şi golite un număr de 165 gropi, de forme şi dimensiuni diferite, dintre care 64 se încadrează în epoca bronzului, 20 în hallstatt-ul timpuriu, 14 aparţin culturii Sântana de Mureş-Cerneahov, 3 perioadei moderne şi 64 nu au putut fi încadrate cronologic.

Ceramica prelevată atât din secțiuni cât și din complexe aparține epocii bronzului (cultura Noua), Hallstatt-ului timpuriu și secolului IV p.Chr.

Fragmentele ceramice specifice culturii Noua, descoperite în suprafața cercetată, aparțin ceramicii fine și grosiere, având diferite forme și ornamente realizate prin incizie[3].

Hallstatt-ul timpuriu este reprezentat prin fragmente ceramice și vase întregibile provenite de la diferite tipuri de vase, lustruite atât la interior cât și la exterior, de culoare cenușie, castanie și neagră. Decorul este realizat prin incizie, o altă formă fiind reprezentată de brâiele simple și alveolate.

Ceramica specifică culturii Sântana de Mureș-Cerneahov este reprezentată prin trei tipuri, provenite de la diferite forme de vase. Primul tip este reprezentat de ceramica grosieră, lucrată cu mâna, în compoziția căreia un intrat și cioburi pisate. Al doilea tip este reprezentat de ceramica lucrată cu roata, din pastă zgrunțuroasă cu pietricele în compoziție. Al treilea tip este reprezentat de ceramica lucrată cu roata, de bună calitate, care are în compoziție nisip, foarte bine arsă și ceramica fină lustruită. Fragmentele ceramice prezintă ca ornamente brâul alveolat și motive ornamentale lustruite[4].

Din cenușar și din complexe au fost recoltate o serie de unelte din os și piatră. Uneltele din os sunt realizate prin prelucrarea oaselor de animale și sunt reprezentate de cuțite, omoplați crestați, răzuitoare, dălți, seceri-tupik și împungătoare. Uneltele din piatră sunt reprezentate prin cuțite curbe de piatră, fragmente de râșnite și de topoare și frecătoare[5]. Pe lângă unelte au fost descoperite și câteva obiecte casnice din lut ars, greutăți și discuri din lut ars cu ornamente incizate.

Cercetarea arheologică preventivă din situl "Varianta ocolitoare a municipiului Tecuci", oordina "La Plopi", km. 5+900 – 6+200, a confirmat existența unor locuiri din epoca bronzului, Hallstatt-ul timpuriu, secolul IV p. Chr. și perioada modernă.

În urma deplasărilor pe teren și a cercetărilor de suprafață, s-a constatat existența, în partea de S a suprafeței cercetate, a încă

[1] A. C. Florescu, *Repertoriul culturii Noua-Coslogeni din România. Aşezări şi necropole, Cultură şi civilizaţie la Dunărea de Jos 9*, Călăraşi, 1991, pp. 69-73; A. C. Florescu, Şt. Rugină, D. Vicoveanu, Aşezarea din epoca bronzului tîrziu de la Gîrbovăţ (r. Tecuci, reg. Galaţi), Danubius 1, Galaţi, 1967, pp. 75-87.

[2] M. Nicu, Costel Ilie Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcolii, CCA 2008; Mircea Nicu, Costel Ilie, Adamescu Adrian, Ciobotaru Paul, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcoli, CCA 2009; Costel Ilie, Mircea Nicu, Adamescu Adrian, Ciobotaru Paul, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcoli, CCA 2010; Costel Ilie, Mircea Nicu, Adamescu Adrian, Ciobotaru Paul, Ovidiu Soleriu Cotoi, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcoli, CCA 2011; Costel Ilie, Mircea Nicu, Adamescu Adrian, Ciobotaru Paul, Ovidiu Soleriu Cotoi, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcoli, CCA 2012.

[3] A. C. Florescu, op. cit., fig. 26, 27, 29, 33, 37.

[4] V. Palade, Aşezarea şi necropola de la Bârlad – Valea Seacă sec. III-IV, Editura Arc 2000, Bucureşti, 2004, p.574, fig.219/9; p.590, fig.233/9; O. L. Şovan, Necropola de tip Sântana de Mureş-Černejacov de la Mihălăşeni (judeţul Botoşani), Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2005, pl.317/9.

[5] A. C. Florescu, op. cit., fig. 115, 117, 123, 126, 128, 129, 132, 134; A. C. Florescu, Şt. Rugină, D. Vicoveanu, op. cit., fig. 4.

https://biblioteca-digitala.ro

4 cenușare precum și resturi de locuire aparținând secolului IV p.Chr. Propunem continuarea cercetărilor arheologice în zona neafectată de proiect, precum și înscrierea în Lista Monumentelor Istorice din România.

Abstract:

The archaeological research undertook at the "Tecuci - detour km. 5+900-6+200" site, at "La Plopi", covered a surface of 3,600 m^2. The archaeological site is situated on the detour around Tecuci, between km. 5+900-6+200. Research has uncovered an ash pan and 165 pits. The ash pan was investigated as 21 sections (6mx2m), oriented NS, and a surface (Cs. 1, 2mx1.50m) were opened. Five dwellings (three – Bronze Age, one – Hallstatt, one – Santana de Mures-Cerneachov culture), three hearths (two – Bronze Age, one – Santana de Mures-Cerneachov culture), one ritual arrangement and 165 pits (64 – Bronze Age, twenty – Early Hallstatt, fourteen – Santana de Mures-Cerneachov culture, three – Modern Age; 64 pits could not be dated) have been identified.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXE

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 1

4A. Bordușani, com. Bordușani, jud. Ialomița
Punct: Popină

Utilajul litic

Eşantionul include un număr de 206 piese, respectiv 11 piese din piatră (fragmente de râşniţă şi toporaşe, dăltiţe, galeţi şi plachetă) şi 195 piese din silex (Tabel 1). Acestea din urmă sunt dominate procentual de categoria uneltelor, prezente în proporţie de 37,86% (n = 78), urmată de cea a lamelor neretuşate (29,61%, n = 61) şi de aceea a resturilor de debitaj, reprezentate, în proporţie de 24,27% (n = 50) de categoriile aşchiilor, nucleelor, şi a fragmentelor de tip esquille şi indeterminate.

Din punct de vedere al repartiţiei spaţiale, cea mai bine evidenţiată densitate de material litic, mai exact, 24,75% din totalul pieselor (n=51), aparţine C. 379, cu o reprezentare destul de omogenă a majorităţii categoriilor tehnologice.

Cele două nuclee globulare descoperite prezintă dimensiuni reduse (29/35 mm lungime, 37/42 mm lăţime şi 35/36 mm grosime), planuri de lovire opuse sau adiacente, exploatate în cursul debitajului semi-turnant sau turnant, la finalul căruia ultimele produse obţinute, conform negativelor de desprindere observabile pe suprafeţele de debitaj, au fost aşchii neregulate.

Suporturile laminare sunt reprezentate, în principal, de lame fragmentate şi doar izolat de lamele şi chutes de burin. Fragmentaritatea este evidenţiată de procentele ridicate de piese meziale (40,84% din totalul suporturilor laminare retuşate şi neretuşate, n = 58) şi distale (25,35%, n = 36).

Ansamblul litic analizat este particularizat de prezenţa unui spectru tipologic variat (Tabel 2), în interiorul căruia piesele de tip grattoir (47,43% din piesele retuşate) sunt cele mai numeroase, urmate de lamele retuşate marginal (39,74%).

Majoritatea pieselor afectate de urme de uzură macroscopice este formată din lame retuşate şi neretuşate fracturate, cu cel puţin o latură lungă modificată de desprinderi semi-circulare de mici dimensiuni, sau, în mai mică măsură, cu suprafeţe de întindere şi localizare variabile acoperite de lustru macroscopic.

Tabel 1 – Borduşani-Popină, campania 2012, eşantion litic

Materie primă	Categorii tehnologice					
	Aşchii/ esquilles/ indet.	Lame/ lamele/ chutes	Nuclee	Galeţi/ percutoare	Piese retuşate	Utilaj piatră
Silex tip A	8/24/-	53/1/2	2	1/3	71	-
Silex tip B	4/-/-	5/-/-	-	-	5	-
Calcar	4/-/3	-/-/-	-	-	-	2
Cuarţit	-/-/-	-/-/-	-	-	-	1
Gresie	-/-/2	-/-/-	-	-	-	5
Şist	-/-/-	-/-/-	-	-	-	2
Indeterminată	1/1/1	3/-/-	-	-	2	-

Tabel 2 – Borduşani-Popină, campania 2012, piese retuşate

Materie primă	Tipuri de piese retuşate						
	Lame retuşate marginal	Lame cu troncatură	Grattoirs	Burins	Perçoirs	Grattoir-burin	Grattoir-troncatură
Silex tip A	27	4	34	1	2	1	2
Silex tip B	3	-	2	-	-	-	-
Indeterminată	1	-	1	-	-	-	-

Industria materiilor prime animale

În cursul cercetărilor arheologice întreprinse în campania 2012, au fost recuperate 58 de piese, pentru confecționarea cărora au fost alese drept suporturi: osul (40 exemplare), cornul (16 exemplare) și cochilia de bivalvă (2 piese). Artefactele ilustrează grade diferite de finisare, sugerând o prelucrare locală, ceea ce ne-a permis încadrarea lor în cele patru categorii de produse și sub-produse rezultate în cadrul unui lanț operator complet, după cum urmează: produse finite – 39 exemplare (67,3%), piese în curs de prelucrare – 5 exemplare (8,6%), suporturi – 2 exemplare (3,5%), resturi de debitaj – 5 exemplare (8,6%), alături de o categorie de indeterminate, puternic fracturate – 7 exemplare (12%).

Tabel nr. 3 – Ponderea numerică a pieselor finite

Tip de unealtă	Os	Corn	Cochilie
Vârf	17	-	-
Daltă	12	1	-
Mâner	3	1	-

https://biblioteca-digitala.ro

Retușor	-	2	-
Harpon	-	2	-
Statueta	1	-	
Indeterminată	2	3	2

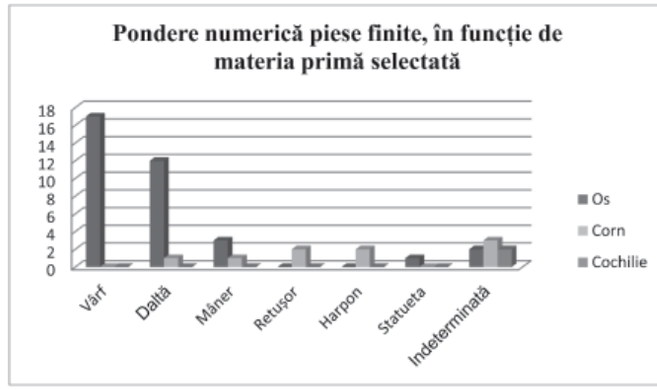

Vârfurile (categoria tipologică cel mai bine reprezentată) au fost confecționate exclusiv din os, atât pe suport în volum (5 piese), cât și aplatizat (11 piese) (o piesă are suportul indeterminat, datorită fracturării). În primul caz, pentru a crea frontul activ, s-a aplicat o lovitură prin percuție, operația de fasonaj cunoscând mai multe variante: abrazarea aproape integrală a planului de fractură (3 piese), asigurarea convergenței laturilor printr-un raclage longitudinal (1) sau printr-un raclage, suprapus de abraziune (1). Suportul aplatizat a fost obținut printr-un debitaj longitudinal, prin percuție (8 exemplare) sau rainurage (3 exemplare). Convergența laturilor a fost asigurată fie printr-un raclage longitudinal, suprapus de abraziune (1 exemplare), fie direct prin abraziune, aplicată pe suprafețe variabile (10 exemplare).

Dalta din corn, prelucrată pe o axă, la nivelul intersecției cu o rază, ilustrează un procedeu de segmentare prin percuție, cu greu identificabil deoarece a fost suprapus de fasonajul planului de fractură, prin abraziune. La nivel mezial, s-a realizat o perforație, cu morfologie circulară, inițiată prin percuție, aplicată până la subțierea suportului și continuată apoi cu rotație. Planul activ oblic a fost creat, probabil, tot prin așchieri, suprapuse de un fasonaj foarte fin. În ceea ce privește dăltițele din os, unsprezece exemplare au fost confecționate pe suport în volum și un singur exemplar pe suport aplatizat. Pentru primul tip, crearea frontului activ s-a realizat printr-o lovitură transversală prin percuție, urmată de un procedeu de fasonaj, prin abraziunea părții distale. În cazul piesei pe suport aplatizat, tehnica utilizată pentru bipartiția osului a fost percuția, cu amenajarea frontului activ printr-o abraziune bifacială, identificată doar la nivel distal.

Mânerele din os aparțin la două categorii morfologice. Primul tip conservă la extremitatea proximală epifiza osului, în timp ce la extremitatea opusă ilustrează un procedeu de segmentare, fără a mai putea identifica tehnica, datorită fasonajului planului de fractură. Celelalte două mânere din os sunt segmentate la ambele extremități, care fie au rămas în stare brută (1 exemplar), fie au fost fasonate, prin abraziune (1). Exemplarul din corn este încadrabil în cea de a doua categorie, cu segmentarea ambelor extremități, prin percuție, urmată de fasonajul planului de fractură. De asemenea, la ambele extremități, am identificat un procedeu de decorticare al perlaturii, prin așchiere suprapuse.

Cele două retușoare sunt raze detaşate prin segmentare, fără a mai putea identifica tehnica, cu desprinderea finală prin flexionare, ceea ce a dus la formarea extremității oblice. Extremitatea, pe fața superioară, cât și pe laturi, prezintă incizii adânci transversale, ce nu puteau rezulta decât din contactul dur cu un litic.

Harpoanele au fost confecționate pe corn bipartiționat longitudinal, fără a mai putea identifica tehnica, datorită intervențiilor ulterioare. Atât vârful, cât și partea proximală au fost amenajate prin raclage longitudinal plasat pe marginile de fractură. Degajarea barbelurilor s-a făcut prin sciage, suprapus de un fasonaj ce a distrus stigmatele acțiunilor anterioare, la unul din exemplare.

Statueta prismatică a fost amenajată prin abraziunea epifizei la extremitatea proximală, pentru a permite menținerea piesei în poziție vertivală. La nivel distal, dinspre două fațete s-a produs o aplatizare a protuberanțelor prin abraziune oblică, creându-se niște fațete plane.

La capitolul indeterminate, merită menționate cele două fragmente de valvă. Prima piesă, de doar 14 mm lungime, prezintă la o extremitate 5 zimți realizați prin sciage, doar dinspre fața superioară. Cea de a doua piesă, cu o lungime de 34 mm, conservă o extremitate regularizată prin abraziune, dar nu știm dacă este de natură funcțională sau tehnologică.

Raport sedimentologic

În campania de cercetări arheologice din anul 2012, studiul sedimentologic a avut în vedere analiza micromorfologică a succesiunii din exteriorul unei locuințe neincendiate, în cadrul unei zone de activitate amenajată, și analiza stratigrafică a profilului de sud al sondajului estic realizat în această camapanie.

A fost prelevată o suită de patru eșantioane micromorfologice pe profilul estic al martorului de vest al sectorului 37 (fig. 1). Analiza la microscop are ca obiective detalierea modului de formare a nivelurilor din exterior – US 7037-7039, 7028, 7058 7067, identificarea modului de amenajare și a activităților antropice desfășurate în această zonă din exteriorul structurilor construite.

Pe profilul sudic al sondajului realizat în zona de est a așezării, au fost identificate locuințe incendiate și neincendiate, zone de deșeuri, precum și elemente de amenajare din baza tell-ului. A fost confirmat faptul că așezarea este situată pe un martor de eroziune din terasa joasă a Dunării, constituit din depozite de loess și prezintă o grosime stratigrafică de cca. 8 m.

În cadrul acestui sondaj, au fost prelevate 22 de eșantioane micromorfologice (fig. 2), ce vor fi studiate de către Dr. Richard I. Macphail. De asemenea, acestea vor fi completate cu analize chimice și granulometrice.

În cadrul proiectului "Modele de co-evoluție între om și mediu în zona umedă Balta Ialomiței", au fost realizate carotaje sedimentologice

https://biblioteca-digitala.ro

în principalele zone din apropierea tell-ului Popina Borduşani:

- în vecinătatea estică a sitului, într-o fostă japşă;
- pe marile lacurilor Bentul Mic şi Bentul Mare;
- pe insulele de pe cele două lacuri;
- pe laturile de sud şi de nord ale Popinei;
- pe ostrovul situat în vecinătatea comunei Borduşani.

Au fost prelevate probe sedimentologice (granulometrie, susceptibilitate magnetică, mineralogie), probe palinologice şi pentru datare prin metoda radiocarbon. De asemenea, prin sitare sau flotaţie au fost obţinute probe carpologice şi malacologice.

Principalele rezultate preliminare

- Stabilirea unor coloane stratigrafice ale depozitelor sedimentare din zonele cercetate, ce reflectă variaţii importante ale regimului hidrodinamic al braţului Borcea în lunca Dunării.
- Identificarea unui martor de eroziune al terasei joase, de loess, în insula din lacul Bentul Mare.
- Identificarea unui grind în insula din lacul Bentul Mic.
- Identificarea unui paleosol, cu potenţial de a fi cultivat, pe profilul din malul estic al braţului Borcea.
- Identificarea unor materiale (ceramică, oase, zgură, chirpici ars) ce pot fi atribuite unor locuiri (temporare?) din perioada evului mediu.

Stabilirea unei scheme cronologice, pe baza datărilor radiocarbon va permite o mult mai bună înţelegere a evoluţiei sedimentologice a zonei, ca şi a relaţiilor dintre om şi mediu, la diferite paliere cronologice.

Raport arheozoologic Bordusani – Popina, campania 2012

În campania 2012 s-au analizat materialele faunistice provenind din toate suprafetele deschise cercetării arheologie (alfa, beta si gama). S-a continuat cernerea sedimentului arheologic din complexele arheologice C 379 si 394. S-au cernut sub jet de apă peste 1000 litri de sediment în urma cărora au fost descoperite resturi faunistice, vegetale (seminţe şi cărbuni), coproliţi, ceramică, material litic, etc. Celelalte complexe arheologice au beneficiat de o prelevare directă a materialului, iar din US 4897, o unitate stratrigrafică bogată în cochilii de moluște, s-au cernut prin site de 4 şi 1 mm şi 157.6 litri de sediment.

Materialul faunnistic a fost triat pe teren în proporție de 100%, fapt ce a dus la identificarea arheozoologică a numeroşi taxoni: moluşte, crustacee, peşti, reptile, păsări şi mamifere.

Într-o statistică primară, resturile de mamifere predomină (2568) ele fiind urmate de cele de peşti (1136) şi moluşte (1098). S-au identificat primar: 6 taxoni de moluşte, 8 specii de peşti, 1 specie de reptile şi peste 12 specii de mamifere. Toate aceste fragmente prezintă toate caracteristicile unor deşeuri menajere: urme de taiere - de dezarticulare și de descărnare, urme de dinţi (de carnivore, probabil câini, dar trebuie sa luam in calcul si porcinele), urme de ardere, etc.

Pisces. În aceasta campanie în eșantionul prelevat direct au fost identificate 1136 resturi ce au aparținut pestilor (tabel 1). Acestea sunt in general oase robuste care se pastreaza mai bine in timp si care pot fi colectate cu usurinta direct (keratohyalul, hyomandibularul, dentarul, opercularul, basioccipitalul, parasfenoid, vertebre). Speciile identificate sunt comune în Dunăre şi apele dulci: sturioni, ştiucă, plătică, avat, lin, crap, somn si şalău. Somnul domina ca numar de resturi (56.7%) fiind urmat urmat de crap (22.66%). Stiuca (9.37%) si sturionii (8.78%) sunt si reprezentati in acest esantion. Celelalte cyprinide si salaul sunt mai slab reprezentate cu resturi sub un procent din totalul celor determinate.

Reconstituirea dimensiunilor

Sturionii sunt prezenti cu resturi provenind de la scuturile osoase externe dar si cu radii de la inotaoare sau oase de la craniu (parasfenoid, dentar, palatopterygoid). Dintre sturioni au fost determinate specii precum morunul (Huso huso) cu indivizi de talie medie și mare și păstrugă (Acipenser stellatus) cu indivizi de talie mică. Ceilalți indivizi după mărimea oaselor pot fi încadrați majoritatea în categoria mică și medie și doar câțiva în cea foarte mare.

Ştiuca (Esox lucius) e prezentă cu 31 indivizi (figura 1) cu talii medii și mari cuprinse între 360-950 mm Lt (masa între 0.3-6.7 kg). Masa totală estimată pentru acest eșantion este de 67.5 kg cu o medie de 2.1 kg (630 mm LT).

Crapul (Cyprinus carpio) a fost identificat cu un număr de 43 indivizi (fig. 2) cu talii cuprinse între 0.19-1.08 m (0.100-18.360 kg). Majoritatea sunt reproducători (82%), media lor situându-se în jurul valorii de 539 mm Lt (3.7 kg). Masa totală estimată pentru crap este de 160 kg.

Somnul (Silurus glanis) este prezent cu 80 de indivizi (fig. 3) cu talii cuprinse între 0.5 si 2.5m Lt (0.8-103 kg). Media acestui eșantion este de 1263 mm Lt (17.8kg) si se incadreaza în categoria medie spre mare. Cei mai mari 8 indivizi au talii între 1800 și 2500 mm Lt și o masă de 550 kg (38.5% din total eșantion). Masa totală a indivizilor estimați se ridică la peste 1.42 tone.

Pentru şalău (Sander lucioperca) au fost reconstituite dimensiunile pentru 6 indivizi. Taliile acestora sunt cuprinse între 608 şi 1121 mm LT (1.9-13.5 kg) ceea ce pentru această specie sunt talii medii şi mari pe care le ating doar indivizii reproducători. Media este de 787 mm Lt (5.3 kg) iar masa totala depaseste 32 kg.

În general se remarcă slaba prezență a speciilor de talie mică și a cyprinidelor fapt datorat modului de prelevare, în eșantion dominând speciile de talie mare precum crapul, somnul sau sturionii. Masa totală de carne furnizată pentru acest eșantion se ridică la circa 1.69 tone.

Mamiferele sunt bine reprezentate în cadrul spectrului faunistic analizat (peste 55%). Acestea sunt de două categorii: domestice (vita domestică, porc, ovicaprine şi caine) şi sălbatice (cerb, mistreţ, bour, vulpe, bursuc, vidră, pisică sălbatică, cal sălbatic si iepure de câmp). Prezenţa lor ilustrează două tipuri de activităţi comportamentale şi anume: creşterea animalelor şi vânătoarea.

În cadrul primeia, o pondere crescută o au exploatarea porcinelor și a bovinelor, care sunt urmate de câine şi ovicaprine.

https://biblioteca-digitala.ro

Vânătoarea este slab atestată ca NR (sub 10 %), dar relativ bine reprezentată ca număr de specii (9). Cel mai vânat taxon este cerbul. O analiză a preferinţelor ecologice ale mamiferelor sălbatice ar indica în preajma aşezării existenţa unor masive păduroase, brăzdate de lacuri, canale, dar şi existenţa unor mici deschideri de câmpie.

Tabel 5. Numărul resturilor de pește, păsări și țestoase .

US	Sturioni	Esox	Abramis	Aspius	Cyprinus	Tinca	Ciprinide	Silurus	Sander	Aves	Emys	IND	Total
1403					1			2				1	4
2509								1					1
2510	1							5				2	8
2521	5	1			2			8				4	20
2629					1			1				1	3
2705	3				1			1				4	9
2706					1			2		1		1	5
2808	1	1			9		1	7		1		4	24
3448		1			3			3		1			8
3474								1					1
3564					2			1					3
3582					1			4					5
3844	1							9					10
3874								2					2
3948	1	7	1		4			6			3	5	27
3949								4				1	5
4106					1			1		1		1	4
4166					1			5				5	11
4256					2		1						3
4275					1			1				1	3
4296		3			3	2	2	8		2		6	26
4343	11	14			14			39		1		52	131
4344	9	10			22	1	1	78	1	1	3	24	150
4346	1										1		2
4369								1					1
4500								5					5
4646	2				2			2		1	1		8
4761								1				1	2
4879					1							1	2
4897	6	5			3			46			1	5	66
4902		1						1		1			3
4911	1	1		1				7	1				11
4924					5			12				3	20
4926		1			4			7					12
4931	11	8			9			27			1	17	73
4932	3				2			5				4	14
4935	3	1			7			14				4	29
4946					12			10					22
4949		3			7			6		1			17
4950								1				2	3
4951					1			2					3
4952					1			7				3	11
5282		1						4				2	7
5598	1				1							2	4
6051		1			2			3				6	12
6053					1			4					5
6058	2	2			10			43		4	1	11	73
6060								2					2
6119					3			1	1		2		7
6133					1			2				1	4
6527					3								3
6566					4			7					11
6567								1					1
6571	1							1				6	8
7002	1	1			2			9			1	5	19
7017		1			10		1	2				12	26
7018	4				1			3			1	4	13
7020								2					2
7022					1			2					3
7028		1					1				1	5	8
7031	1									1			2
7033	1	1			1			1				3	7
7035					3				1			5	9
7037								3				1	4
7039	2						2	7			3		14
7044												2	2
7248					1			2					3
7513					1			2					3
7516					2							5	7
7518					1			1				1	3
7537	1							1				1	3
7700					2			2	1				5
7701		1			1			1	1			6	10
7740								1		1			2
7741					4			3					7
8024								2					2
8501		7			4			11	1			12	35
8502								1				2	3
8503		4			4			1				2	11
8516								2					2
8521	1	2			5			6		2	1	8	25
8523								2					2
Total	**74**	**79**	**1**	**1**	**191**	**3**	**9**	**478**	**7**	**19**	**20**	**254**	**1136**

https://biblioteca-digitala.ro

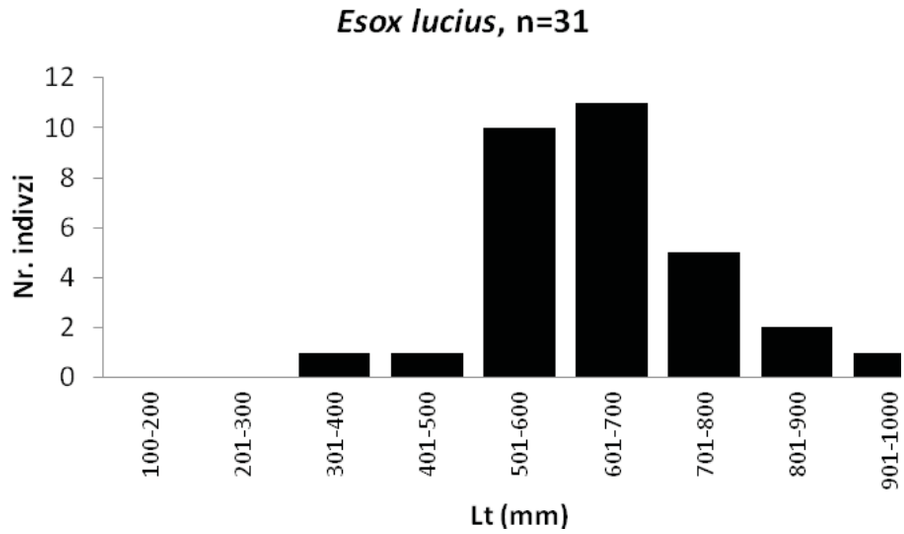

Figura 1. Reconstituirea taliilor (lungimea totala) la indivizii de stiuca (Esox lucius)

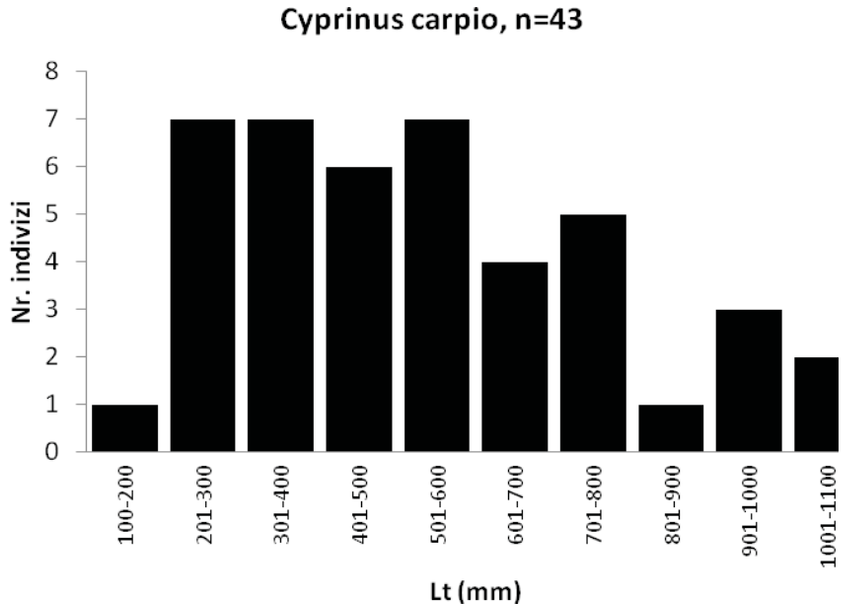

Figura 2. Reconstituirea taliilor (lungimea totala) la indivizii de crap (Cyprinus carpio).

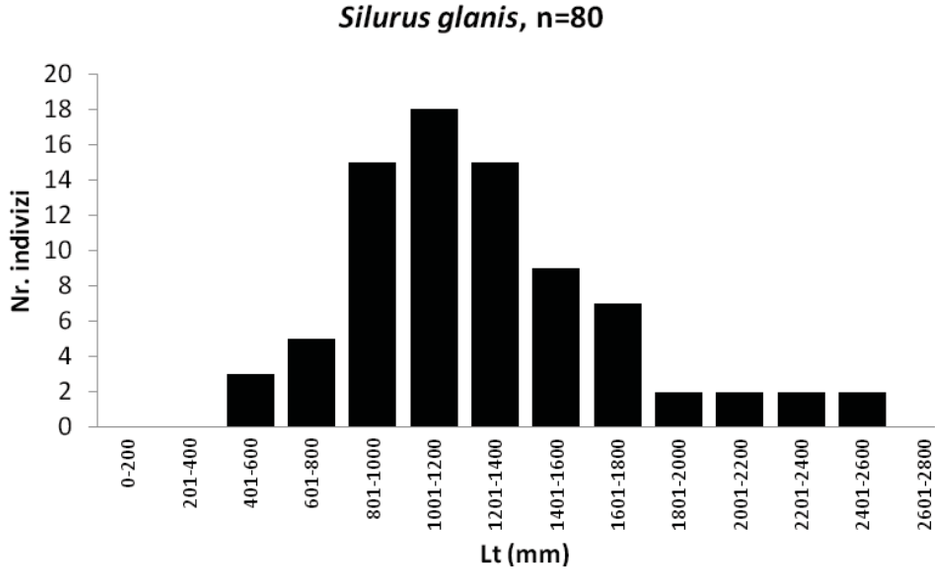

Figura 3. Reconstituirea taliilor (lungimea totala) la indivizii de somn (Silurus glanis).

Preliminary report on archaeobotanical investigations

A handmade flotation and wet-sieving machine have been used this report year to separate plant remains from cultural deposits. It rose efficiency of the plant separation works up to 2-3 times and made the process easier. Almost 1 250 liter of archaeological sediments

https://biblioteca-digitala.ro

were processed and several thousand units of carpological material were recovered this year (as well as charcoal fragments which present in all samples examined). Remains related with generative organs of plants mostly represented with cereals grains, spikelets bases, seeds of pulses, seeds of weeds and carpological material coming from other various plants. It was possible also to recover identifiable plant remains from building clay, walls of dwellings. Plant remains from the building clay were represented with chaff, waste of cereals thrashing activity.

Preliminary identification of plant remains recovered from the site and following interpretations of results suggest the followings. The main crops used in Chalcolithic Popina Borduşani were hulled wheats, einkorn (Triticum monococcum), emmer (T. dicoccum), free-trashing bread wheat (T. aestivum), free-trashing naked barley (Hordeum vulgare var. nudum) and pulses, cultivated small seeded lentil (Lens culinaris subsp. microsperma) and bitter vetch (Vicia ervilia). This assemblage of cultivated plants is common for the Neolithic-Eneolithic period of South Eastern Europe. It differs from the same period of the Caucasus where naked wheats were predominating, while hulled ones predominated in SE Europe.

As the territory of island Balta Ialomiței nowadays is being flooded in spring and in autumn, there was a problem of proving the presence of plant cultivation possibility and activity at the territory of island where the site is situated. Below we will try to present arguments for the possibility of plant local cultivation even if the plain was flooded in the prehistoric periods.

- Nowadays there are fields under cultivation even at the environs of the settlement, in the area which is not protected by dam (cultivated fields are visible also on satelite images of the area).
- Some charred plant remains were found (by C. Haita and R. Mac Phail) from the buried soil profile in the southern shore of the island during sediments sampling for micromorphological studies. Later examinations by us shown that there are charred grains of cultivated barley. It means that the above mentioned fossil soil layer is former cultivated field. In all probability the grains were carbonized because of field burning after harvest, procedure which villagers often practice to kill the weeds infesting their sowings. The barley grains (Fig. 1) recovered belong to hulled variety of cultivated barley, which was common in the region since the begining of the Bronze Age until present days. As barley grains were found from the upper parts of the burried soil and they were not crashed because of tillage, can be indirect suggestion that they are coming from the last cultivation before flooding and burrying of the field. It means that radiometric dating of the grains will give date of last cultivation and/or flooding covered the above-mentioned field.
- And the most important evidence for local agriculture is the presence of waste of crop processing in the cultural deposits of the site. Particularly waste of cereals trashing were found in abundance from certain archaeological contexts. A numerous imprints of spikelet bases, glumes and straw are present in the bulding clay where they have been used as a tempering material (Fig. 2). Many spikelet bases of hulled wheats, einkorn and emmer, and naked barley were found from certain archaeological situations at the settlement. Sometimes plant remains can help to identify some of the contextes, for example thousands of remains coming from cereals thrashing found from US 7028, which is good evidence that in some point the area have been used as thrashing place. It is very unconvenient to transport crop of cultivated plants in unprocessed state (without thrashing, separation of grains) as it occupies more space, not easy to handle, to store and large part of the grains and spikes will be lost during transportation. So, to keep productivity of work, people process the crop in places closer to the fields. If the plants have been cultivated in some other places than comparably close territories in the island we would find only pure grain masses but not all parts of spikes.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 2

26A. Hârșova, jud. Constanța
Punct: Tell

Utilajul

Din totalul de 345 de piese descoperite în campania 2012, un număr de 272 (78,84%), erau lucrate din silex, 26 din piatră (7,53 %), 31 din os (8,98 %) şi 15 din corn (4,37 %).

Utilajul de silex şi piatră

În campania 2012 au fost descoperite un număr total de 298 piese lucrate din silex şi piatră.

Dintre acestea, un număr de 278 sunt piese de silex din care 64 lame (23,02% din totalul pieselor de silex), 12 gratoare (4,31%), 12 lamele (4,31%) şi 182 de aşchii (65,46%), percutoare - 3 exemplare, persoare (1,079%) - 3 exemplare (1,079%) şi 2 nuclee epuizate (0,719%).

Din punctul de vedere al repartiţiei lor în cadrul tipurilor de unităţi stratigrafice se remarcă distribuţia lor preponderent în US-urile ce reprezintă niveluri ocupaţionale exterioare, respectiv US 20065 cu 29 piese dintre care 2 de piatră şi 27 de silex, US 20071 cu 23 de piese dintre care 5 de piatră şi 18 de silex, US 20074 cu 19 piese dintre care 3 de piatră şi 16 de silex, US 20157 cu 28 piese dintre care 2 de piatră şi 26 de silex şi US 20158 cu 10 piese dintre care 1 de piatră şi 9 de silex.

În cazul tipurilor de piese remarcăm şi faptul că descoperirea a două nuclee epuizate certifică prelucrarea pe loc, intrasit a silexului tot astfel cum numărul mare de aşchii demonstrează, indubitabil faptul că acestea erau realizate şi fără îndoială reparate pe loc, în aşezare. Faptul că până în prezent nu au fost descoperite zone de activitate specifică, ateliere se poate explica prin suprafaţa redusă cercetată dar celelelalte argumente, chiar dacă indirecte, suferează pregnant că aceste tipuri de activităţi erau practicate în aşezare. Numărul lor este în schimb semnificativ.

În cazul lamelor predomină fragmentele meziale – 26 de exemplare (40,62% din totalul lamelor), urmate de cele distale – 20 exemplare (31,25%) şi cele proximale – 18 exemplare (28,12%).

Semnificativ, considerăm noi, numărul lamelelor creşte, în această campanie fiind descoperite un număr de 12 exemplare (15,79 % din totalul lamelor şi lamelelor).

Utilajul litic

Materialul litic cioplit

Eşantionul litic descoperit include 283 piese (Tabel 1), majoritatea din silex omogen, cu textură fină, ocru-gălbui/maroniu-roşcat, mat, cu textură fină (tip A) sau grosieră (tip B). Din punct de vedere tehnologic, suporturile laminare neretuşate şi uneltele pe lame sau lamele reprezintă peste 42% din structura eşantionului, iar aşchiile şi fragmentele de tip esquille sau cele indeterminate formează cea mai bine reprezentată categorie – 56,53%.

Aşchiile, împreună cu piesele de tip esquille, par să fi rezultat din amenajarea şi/sau întreţinerea suprafeţelor retuşate şi, într-o măsură mai mică, din etapa de debitaj propriu-zis; primele sunt caracterizate de gradul înalt de fragmentaritate şi dimensiuni relativ reduse, exprimate de lăţimi cuprinse între 15 şi 26 mm şi lungimi de 17-30 mm, în cazul celor câteva piese complete.

Suporturile laminare neretuşate sunt dominate de fragmente meziale şi proximale, cu profil rectiliniu sau uşor concav, secţiune transversală trapezoidală şi margini lungi rareori intacte, afectate de mici desprinderi accidentale. Suprafeţele dorsale sunt formate din negative de desprindere anterioare, iniţiate din acelaşi sens, ceea ce indică obţinerea suporturilor din nuclee cu un singur plan de lovire. Piesele complete şi proximale prezintă taloane netede şi bulb de percuţie afectat de desprinderi asemănătoare celor survenite în cazul folosirii percutorului dur. Dimensiunile lor nu variază semnificativ, înregistrând valori de 15-20/22-26 mm lăţime şi 4-8 mm grosime, iar cele mai frecvente tipuri de fracturi sunt cele perpendicularepe planul suportului.

Aceleaşi trăsături morfometrice definesc, în mare parte, categoria lamelor retuşate, printre care se numără şi o lamă cu encoche, lame cu troncatură distală sau dublă şi lame appointées, realizate prin convergenţă în extremitatea distală a laturilor lungi retuşate direct. În (unicul) caz în care convergenţa laturilor retuşate afectează extremitatea proximală, este posibil ca acest tip de amenajare să nu definească partea activă a piesei, ci pe aceea destinată înmănuşării.

Spre deosebire de lamele retuşate şi neretuşate, suporturile laminare folosite pentru realizarea pieselor de tip grattoir sunt mai masive, cu lăţimi cuprinse între 26 şi 33 mm, grosimi de 6-9 mm şi lungimi variabile, atât pentru piesele complete, cât şi pentru cele distale. Variabilitatea valorilor lungimii ar putea rezulta din diverse modalităţi de utilizare a pieselor şi/sau reamenajare a frontului activ. În cazul a trei dintre piese, frontul activ a fost cosiderabil afectat de o desprindere masivă, vizibilă ventral, probabil survenită ca urmare a unui şoc axial violent.

O trăsătură aparte a eşantionului analizat este caracterul său microlitic dat nu doar de dimensiunile relativ reduse ale pieselor, de prezenţa, e drept, extrem de discretă, a lamelelor retuşate şi neretuşate fragmentate, dar şi a singurului nucleu descoperit. Este vorba de un nucleu piramidal, de 41 mm lungime, 25 mm lăţime şi 22 mm grosime, cu suprafaţă de debitaj creată prin debitaj frontal, două planuri de lovire opuse, dos cortical, o suprafaţă de tip néo-crête amenajată lateral, în partea dreaptă. Ultimele negative de desprindere observabile aparţin unor lamele de 7-10 mm lăţime, valori ce se regăsesc printre acelea ale lamelelor prezente în eşantion. Dintre acestea, cele retuşate prezintă fie retuşă directă, abruptă, sau inversă, semi-abruptă, aplicată parţial, fie ambele tipuri, rezultând într-o lamelă appointée, cu margini convegente distal.

Alături de fracturi şi desprinderile accidentale menţionate în cazul marginilor lungi ale lamelor sau al frontului activ al pieselor de tip grattoir, lustrul macroscopic afectează piese retuşate (Planşa I) sau neretuşate, cu dispunere şi întindere variabile.

https://biblioteca-digitala.ro

Tabel 1 – Hîrşova-tell, campania 2012, eşantion litic

Materie primă	Categorii tehnologice						
	Aşchii/esquilles	Lame/lamele	Fragmente indeterminate	Galeţi/noduli ”testaţi”	Nuclee	Lame/lamele retuşate	Grattoirs
Silex tip A	59/58	62/8	12	-/1	1	20/3	12
Silex tip B	7/2	2/2	6	-	-	1/-	1
Calcar	1	-	1	-	-	-	-
Cuarţit	-	-	-	1/-	-	-	-
Gresie	-	-	1	-	-	-	-
Şist verde	-	-	2	-	-	-	-
Indeterminată	6/1	8	4	-	-	-/1	-

Utilajul de piatră este reprezentat de 26 de piese din care râşniţe şi mojare – 10 exemplare (38,46 % din totalul pieselor de piatră), topoare – 7 exemplare (26,92 %), un dop de la perforarea unui topor de şist verde (3,84 %), trei percutoare de calcar (11,53 %) şi dălţi – 2 exemplare (7,69 %).

Plachete, 2 la număr, (US 20071 şi 20192) lucrate din şist verde, groase de 3-4 mm şi suprafeţe de sub 1 cm, dintre care una (US 20192) prezenta pe una din faţete o linie incizată care putea proveni de la o încercare de realizare a formei dorite, posibil de mărgea plată sau pandantiv cu dimensiuni mici.

Industria materiilor prime animale

În cadrul campaniei arheologice 2012, au fost identificate 45 de piese atribuite industriei materiilor dure animale. Drept suport, pentru confecționarea acestora, a fost ales osul (29 piese), cornul (15 piese) și dintele (o piesă). În funcție de gradul de finisare, acestea au fost atribuite celor patru categorii de produse și sub-produse rezultate în urma lanțului tehnologic (obiecte finite, piese în curs de prelucrare, suporturi și resturi de debitaj). Numeric, repartiția lor este inegală, net în favoarea produselor finite – 27 exemplare (60 % din total), spre deosebire de piesele în curs de prelucrare – 1 exemplar (2,2%), suporturi – 2 exemplare (4,4%), resturi de debitaj – 6 exemplare (13,4%) și indeterminate (piese ce par să fi fost finisate, dar a căror funcție nu o putem identifica, datorită fracturării excesive) – 9 exemplare (20%).

Tabel nr. 1 – Ponderea numerică a pieselor finite

Tip de unealtă	***Os***	***Corn***	***Dinte***
Vârf	12	-	-
Daltă	5	2	-
Spatulă	3	-	-
Mâner	2	-	-
Percutor	2	-	-
Harpon	-	1	-
Indeterminată	1	5	1

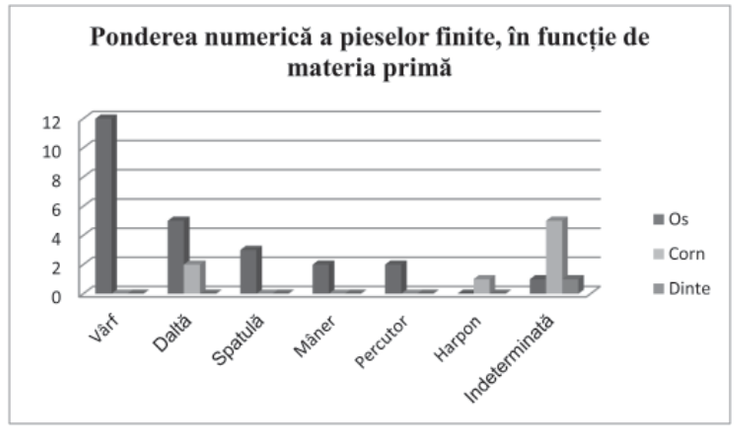

Vârfurile (categoria tipologică cel mai bine reprezentată) au fost confecționate exclusiv din os, atât pe suport în volum (5 piese), cât și aplatizat (7 piese). În primul caz, pentru a crea frontul activ, s-a aplicat o lovitură prin percuție, cu regularizarea integrală a marginilor de fractură doar într-un singur caz, în timp ce la alte două piese fasonajul a vizat doar partea distală. În fine, la alte două vârfuri, frontul activ a fost creat direct prin abraziune. În ceea ce privește exemplarele pe suport aplatizat, s-a aplicat un debitaj longitudinal, prin percuție (4 exemplare) sau rainurage (3 exemplare). Convergența laturilor a fost asigurată fie printr-un raclage longitudinal, suprapus de abraziune (3 exemplare), fie direct prin abraziune (4 exemplare).

Dăltițele din corn, deși reduse numeric (2 exemplare), sunt deosebit de interesante prin stigmatele tehnologice. Primul exemplar ilustrează un procedeu de reparare, în sensul că, la nivel proximal, conservă stigmatele unei perforații dar, în urma fracturării la acest nivel, a fost realizată o a doua perforație, cu o morfologie perfect cilindrică. Pentru a crea frontul activ, s-a aplicat o percuție directă, suprapusă de o abraziune paralelă extremității, prezentă și pe fața superioară, suprapunând uzura, ceea ce ne demonstrează o întreținere a piesei prin

https://biblioteca-digitala.ro

reascuțire. Cea de a doua dăltiță este un vârf de rază, segmentat prin percuție, urmat de desprinderea prin flexionare. Frontul activ a fost creat prin percuție directă iar pe fața opusă printr-un raclage longitudinal convergent. În ceea ce privește dăltițele din os, patru au fost confecționate pe suport în volum și un singur exemplar pe suport aplatizat. Pentru primul tip, crearea frontului activ s-a realizat printr-o lovitură transversală prin percuție, urmată de un procedeu de fasonaj, ce s-a realizat fie printr-un raclage suprapus de abraziune (2 exemplare), fie direct prin abraziune (2 exemplare). În cazul piesei pe suport aplatizat, bipartiția longitudinală a osului s-a realizat prin percuție, fără regularizarea integrală a marginilor de fractură. Amenajarea părții active s-a făcut numai la nivel distal, prin abraziune pe ambele fețe.

Cele trei spatule au fost confecționate pe suport conservând morfologia anatomică a osului, în acest caz a coastei. Doar la două exemplare se conservă partea activă, realizată fie direct prin abraziune (1), fie prin percuție (1). Interesante nu sunt atât stigmatele tehnologice, cât cele de uzură, una din piese prezentând pe fața concavă două șanțuri, apărute în urma unei presiuni funcționale, peste care se suprapune un lustru macroscopic puternic și striuri transversale axei.

Mânerele au fost confecționate pe oase de Bos taurus, permițând astfel înmănușarea unor piese masive. La unul din exemplare, extremitățile au fost segmentate prin percuție iar la cel de al doilea, prin percuție, la o extremitate și prin abraziune, urmată de crearea unei perforații în țesutul spongios, la cealaltă.

Categoria percutoarelor se referă la două fragmente de piese ce conservă o zonă redusă, dintr-o extremitate funcțională tasată, cu așchieri suprapuse, pe care noi am asimilat-o unei suprafețe folosită într-o percuție directă. Microscopic, am identificat și incizii perpendiculare pe extremitate, ce pot, de asemenea, rezulta din contactul dur cu un alt material. Este destul de dificil în a stabili un diagnostic însă, pledăm, prin tipurile de fractură, pentru utilizarea pieselor într-o acțiune percutantă.

Harponul a fost confecționat pe o axă de corn bipartiționată longitudinal, fără a mai putea identifica tehnica, datorită intervențiilor ulterioare. Amenajarea părții proximale s-a realizat printr-un raclaje destul de neregulat. Același raclage longitudinal a fost aplicat și pentru fasonajul trunchiului. Barbelurile au fost detașate prin sciage. De asemenea, vârful a fost amenajat prin raclage, fiind amplasat direct în prelungirea barbelurlor.

Celelalte categorii de subproduse ale lanțului operator ilustrează, în general, aceleași tehnici și procedee cu cele prezente pe piesele finite deja descrise însă, putem menționa, ca elemente singulare: prezența unui sciage à la ficelle pe un rest de debitaj din corn sau o piesă în curs de reciclare – respectiv o daltă fracturată, asupra căreia s-a intervenit pentru a i se da o nouă funcție, fără ca acțiunea să fie finalizată.

Trecerea în revistă a materialului, recuperat pe parcursul anului 2012, ilustrează că tehnicile și procedeele sunt destul de puțin variate, dar sunt bine adaptate diferitelor tipuri de materii prime și, în plus, o mare parte din unelte ilustrează o amenajare simplistă – bipartiție prin percuție, cu o prelucrare sumară a frontului activ prin abraziune, alese poate dintre așchiile deja debitate pentru extragerea măduvei osoase. În schimb, gama uneltelor este variată, corespunzând unei game diversificate de activități, ceea ce ilustrează poderea importantă a industriei materiilor dure animale în economiei comunităților preistorice.

Sedimentologie

În campania de cercetări arheologice din anul 2012, studiul sedimentologic a avut în vedere analiza stratigrafică a profilului de nord al suprafeţei SC/PP şi analiza micromorfologică a succesiunii din exteriorul unei locuinţe neincendiate.

A fost prelevat un eşantion micromorfologic, în imediata vecinătate a profilului nordic, în cadrul succesiunii situate în afara locuinţei, în nivelurile US 20071 – 20162, unităţi microstratificate atribuite unor lutuieli pe podeaua locuinţei. În zona de exterior a acesteia, nivelul ce le suprapune - US 20071, corespunde unui nivel cu structură granulară fină, omogen, cu rari constituenţi antropici fini. În zona eşantionată, sunt prezente fragmente de chirpici nears ce corespund, foarte probabil, unităţii rezultate prin distrugerea unui perete.

Analiza la microscop are ca obiective detalierea modului de formare a nivelului exterior, identificarea unor posibile activităţi antropice desfăşurate în această zonă precum modul de degradare şi compactare a nivelului de distrugere.

Petrografie

În campania de cercetări arheologice din anul 2012, analiza petrografică a materialului litic descoperit a permis identificarea următoarelor tipuri de roci:

Inventar litic șlefuit

Tip unealtă	***Tip petrografic***	***Observații***
Fragment râșniță	Calcar crem, fin, omogen	3 piese
Fargment de râșniță/ascuțitor	Calcar crem, fin, omogen	Prezintă o suprafață șlefuită și o șănțuire.
Fragment de râșniță	Calcar cenușiu, fin	2 piese, arse
Frecător de mici dimensiuni	Calcar fin, ars	Ars
Râșniță	Calcarenit crem, grosier	
Bilă sferică	Calcar crem, fin, omogen	5 piese
Percutor (?)	Calcar fin, crem, friabil	
Percutor	Calcar fin, cenușiu deschis, omogen	3 piese, două arse
Percutor	Calcar fin, crem, omogen	2 piese, unul ars
Fragment râșniță	Șist verde cu textură grezoasă medie	2 piese
Fragment râșniță	Șist verde cu textură de microconglomerat	2 piese
Fragment râșniță	Șist verde cu textură grezoasă fină-medie	Ars
Fragment de râșniță	Șist verde cu textură grosieră, cenușiu verzui deschis	
Fragment de râșniță (așchie)	Șist verde cu textură fină, cenușiu verzui deschis	5 piese

https://biblioteca-digitala.ro

Fragment de râșniță	Șist verde cu textură fină, roșcat cărămiziu	Ars
Așchie/fragment	Șist verde cu textură grezoasă fin-medie	
Așchie/fragment	Șist verde cu textură grezoasă fină	Prezintă o față șlefuită
Plăcuță cu contur hexagonal	Șist verde cu textură foarte fină	
Plăcuță cu margini neregulate	Șist verde cu textură foarte fină	
Pandantiv fragmentar	Șist verde cu textură fină	
Plăcuță rombică	Șist verde cu textură fină	3 piese
Dăltiță	Șist verde cu textură fină, cenușiu verzui	
Dăltiță	Șist verde cu textură fină, cenușiu verzui	
Dăltiță	Rocă bazaltică, cenușiu închis, compactă	
Topor	Rocă bazaltică cenușiu verzui mediu, foarte compactă	2 piese
Fragment de șlefuitor/ascuțitor	Gresie cu textură fină-medie, cenușiu gălbui, micacee	Prezintă șănțuiri fine
Fragment de râșniță/frecător	Gresie cuarțoasă cu textură medie, cenușiu mediu.	
Fragment de râșniță	Gresie cu textură grosieră, cenușiu verzui deschis, omogenă, compactă.	2 piese
Ascuțitor	Gresie fină, gălbuie, micacee	
Fragment de topor șlefuit	Rocă bazaltică, fin cristalizată, cenușiu verzui	2 piese
Dăltiță	Rocă silicioasă, cenușiu verzui mediu, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	
Fragment de dăltiță	Rocă silicioasă cenușiu verzui, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	2 piese
Fragment de topor	Rocă silicioasă cenușiu verzui, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	3 piese
Fragment de topor	Rocă silicioasă cenușiu verzui și brun roșcat, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	
Fragment de topor	Rocă bazaltică, cenușiu închis, fină, omogenă.	4 piese
Fragment de tăiș de topor	Rocă silicioasă cenușiu verzui, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	
Topor de mici dimensiuni	Rocă silicioasă cenușiu verzui, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	
Fragment de râșniță	Rocă cuarțo-feldpatică, total cristalizată, cenușiu verzui și roșcat deschis, probabil granit.	2 piese
„Dop” rezultat prin perforarea unui topor	Rocă silicioasă cenușiu verzui, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	
„Dop” rezultat prin perforarea unui topor	Rocă bazaltică, cenușiu verzui mediu, omogenă, compactă	
Fragment de râșniță (muchie ?)	Rocă cu structură porfirică, brun cenușiu deschis, din categoria andezitelor.	
Fragment de rocă	Rocă silicioasă cenușiu verzui, fin cristalizată, de origine vulcanică (?)	
Frecător	Cuarțit roșcat deschis, fin cristalizat	Prezintă o față șlefuită, este ars
Fragment de șlefuitor	Cuarțit roșcat deschis, fin cristalizat	Ars
Fragment de galet	Cuarțit alb, fin cristalizat	Prezintă o suprafață șlefuită, este ars
Fragment de galet	Cuarțit roz, fin cristalizat	
Fragment de râșniță	Cuarțit roșcat deschis, fin cristalizat	2 piese, una arsă

Inventar litic cioplit

Tip petrografic	Tip unealtă	Observații

https://biblioteca-digitala.ro

Silex cu textură foarte fină, foarte omogen, fără impurități, cu culori ocru deschis-mediu-închis, ocru-cenușiu deschis-mediu, brun deschis-mediu-închis, brun roșcat deschis-mediu	- 2 gratoare - 1 fragment de împungător - 1 lamă - 17 fragmente de lamă - 2 lamele, 4 fragmente de lamelă - 85 așchii	10 cu cortex 9 cu structură în benzi, 1 foarte fine
Silex cu textură foarte fină, omogen, ocru deschis-mediu-închis, ocru cenușiu mediu-deschis, cenușiu deschis, brun deschis-mediu, cu rare impurități difuze, mm, cenușiu deschis	- 4 fragmente de lamă - 1 fragment de lamelă - 14 așchii	1 cu structură în benzi foarte fine 4 cu cortex
Silex cu textură foarte fină, eterogen, ocru deschis-închis, ocru cenușiu deschis-mediu, brun deschis-mediu-închis, cu impurități cenușiu gălbui, zonă de amestec	- 1 gratoir - 1 nucleu, 1 fragment de nucleu - 4 fragmente de lamă - 5 așchii	3 cu cortex
Silex cu textură fină, foarte omogen, ocru deschis-mediu-închis, ocru cenușiu închis, cenușiu deschis-mediu, brun deschis-mediu, cu rare impurități mm	- 1 gratoar, 1 fragment de gratoar - 6 fragmente de lamă - 26 așchii	2 cu cortex
Silex cu textură fină, omogen, ocru deschis-mediu-închis, ocru cenușiu deschis-mediu, cenușiu mediu, brun deschis, brun roșcat deschis-mediu, cu rare impurități cenușiu deschis	- 2 gratoare, 2 fragmente de gratoar - 1 împungător - 1 lamă, 7 fragmente de lamă - 1 fragment de lamelă - 1 nucleu de mici dimensiuni - 25 așchii	4 cu cortex 1 cu structură în benzi
Silex cu textură grezoasă fină, omogen, ocru deschis-mediu-închis, ocru cenușiu deschis-mediu, cenușiu mediu, brun deschis-mediu, brun roșcat mediu, cu rare impurități mm sau zone de amestec	- 1 gratoar, 1 fragment de gratoar - 1 împungător - 4 fragmente de lamă - 25 așchii	4 cu structură în benzi 8 cu cortex
Silex cu textură grezoasă fină, eterogen, ocru deschis-mediu, cenușiu deschis, brun deschis-închis, brun roșcat deschis, cu frecvente impurități mm și rare impurități mai mari	- 4 fragmente lamă - 5 așchii	
Silex cu textură grezoasă medie, eterogen, ocru deschis-mediu-închis, brun deschis, cu frecvente impurități mm	- 3 fragmente de lamă - 1 aşchie	

În cadrul inventarului litic șlefuit, au fost identificate aceleași tipuri de roci, cu surse aflate fie în apropierea așezării, fie în zone mai îndepartate, cum este cazul rocilor vulcanice (andezite, bazalte) sau a granitelor, cu distanțe în linie dreaptă de până la 70 km.

Pe unele dintre piesele litice cioplite analizate au fost identificate două varietăți petrografice diferite. Acest lucru, ca și structura în benzi de culori diferite, indică variabilitatea petrografică în cadrul aceluiași afloriment. A fost identificată varietatea de silex întâlnită la afloriment în apropierea localității Ghindărești, ca și tipurile identificate în cariuera din vecinătatea așezării.

Studiu arheozoologic

In campania din anul 2012 s-au analizat materialele faunistice provenind din secţiunea SC/PP.

Au fost studiate mai multe unităţi stratigrafice care au livrat resturi aparţinând taxonilor Mollusca, Pisces, Reptilia, Aves şi Mammalia (tabel 1). Datele din tabelul 1 ne arată că mamiferele sunt cele mai importante atat din punct de vedere al numarului de resturi (55.84%) cat si al greutatii (77.05%). Moluştele şi peşti secondeaza mamiferele. Ceilalţi taxoni sunt in cantitati neglijabile. Materialul faunitic studiat a fost prelevat direct.

Mollusca. Resturile moluştelor sunt reprezentate de scoicile din genul Unio care de altfel sunt şi dominante în materialul studiat. Alte specii identificate sunt Anodonta, Dreissena, Cardium şi gastropodele din genul Viviparus (tabel 2). In total au fost identificate un numar de 910 resturi plasand molustele pe locul doi dupa mamifere.

Observam ca la acest nivel al asezarii creste numarul de indivizi din specia Unio crassus. Cauzele pot fi multiple:

- o alegere facuta de locuitorii neolitici pe baza anumitor caracteristici - duritatea cochiliei, preferinta alimentare etc.
- abundenta din mediu ce poate fi explicata doar daca peisajul din jurul tell-ului era diferit de cel de azi si anume prezenta unui canal nu foarte adanc cu fund dur, cu o curgere mai rapida, mai bine oxigenat, caracteristici ecologice propice pentru dezvoltarea speciei U. crassus. Astazi in zona orasului Harsova specia este foarte rara fiind prezenta cu indivizi maturi bine dezvoltati ce probabil migreaza din alte regiuni mai favorabile dezvoltarii si cresterii lor.

Pisces. In aceasta campanie au fost identificate 449 resturi ce au apartinut pestilor (tabel 3). Acestea sunt in general oase robuste care se pastreaza mai bine in timp si care pot fi colectate cu usurinta direct (keratohyalul, hyomandibularul, dentarul, opercularul, basioccipitalul,

https://biblioteca-digitala.ro

parasfenoid, vertebre). Fata de campania precedenta nu se observa schimbari majore in lista taxonomica. Speciile identificate sunt comune în Dunăre şi apele dulci: sturioni, ştiucă, plătică, crap, somn si şalău. Somnul domina ca numar de resturi (64.23%) fiind urmat de crap (19.24%). Sturionii sunt mai bine reprezentati in acest esantion (7.86%) ocupand locul trei. Stiuca (4.07%) si salaul (2.44%) sunt mai slab reprezentate. Reconstituirea dimensiunilor

Sturionii sunt prezenti cu resturi provenind de la scuturile osoase externe dar si cu radii de la inotaoare sau oase de la craniu (parasfenoid, dentar, palatopterygoid). Singura specie determinata in acest esantion este morunul (Huso huso) cu indivizi de talie medie si mare. Ceilalti indivizi au fost apreciati dupa dimensiunea primei radii a inotatoarei pectorale si pot fi incadrati majoritatea in categoria mica spre medie si doar cativa in cea foarte mare.

Ştiuca (Esox lucius) e prezentă cu noua indivizi dintre care 4 cu talii mici cuprinse intre 171 si 249 mm (29-96 g), un individ de 452mm (641g), doi indivizi de 706 si 759mm (2.6, 3.3 kg), unul de 890 mm lungime totala (5.5kg) si unul de 1226mm lungime totală (greutate 15kg). Masa totala a stiucilor este de 27.9 kg

Crapul (Cyprinus carpio) a fost identificat cu un numar de 19 indivizi (fig. 1) cu talii cuprinse intre 0.12-1.19m (0.030-24.427kg). Majoritatea sunt reproducatori, dar fata de esantionul precedent media scade la 534 mm Lt (4.1kg) datorita prezentei a 5 indivizi de talii foarte mici pana in 300 mm ce nu se incadreaza in ctegoria reproducatorilor. Masa totala a crapilor atinge 82.7kg

Somnul (Silurus glanis) este prezent cu 76 de indivizi (fig. 2) cu talii cuprinse intre 608 si 2600 mm Lt (2-117 kg). Media acestui esantion este de 1360 mm Lt (22kg) si se incadreaza in categoria medie spre mare. Cei 63 indivizii cuprinsi intre 800 si 1800 mm Lt depasesc 58% din masa totala (999kg) iar cei mai mari 10 indivizi cu talii intre 1800 si 2600 mm Lt au o masa de peste 41% (706 kg). Masa totala a indivizilor estimati se ridica la peste 1.7 tone.

Pentru şalău (Sander lucioperca) au fost reconstituite dimensiunile pentru 4 indivizi proveniţi din 3 unitati stratigrafice (20077, 20160, 20169). Taliile acestora sunt cuprinse între 519 şi 814 mm LT (1.2-4.9 kg) ceea ce pentru această specie sunt talii medii şi mari pe care le ating doar indivizii reproducători. Masa totala a salailor atinge 10kg.

In ceea ce priveste molustele observam o schimbare cantitativa in sensul cresterii numarului de indivizi din specia Unio crassus datorata probabil locului de cules sau preferintelor alimentare.

Pentru pesti datele din acest esantion confirma rezultatele de pana acum obtinute pentru acest nivel (SC/PP). Se remarca slaba prezenta a speciilor de talie mica si a cyprinidelor in general, pescuitul fiind orientat catre captura speciilor de talie mare precum crapul, somnul sau sturionii. Masa totala de carne furnizata pentru acest esantion se ridica la circa 1.83 tone.

Resturile de testoase sunt foarte rare (9) ca si cele ale pasarilor (21) ceea ce denota slabul interes pentru capturarea acestor animale.

Mammalia. Studiul resturilor de mamifere este în curs şi de aceea în cadrul acestui raport preliminar nu vom face foarte multe aprecieri cantitative. Toate fragmentele analizate care depsesc ca numar peste 1700 de resturi prezintă caracteristicile unor deşeuri menajere şi anume: urme de tăiere - de dezarticulare şi de descărnare, urme de dinţi (de carnivore, probabil câini, dar trebuie luat în seamă şi acţiunea distructivă a suinelor domestice) şi urme de ardere.

Spectrul faunistic este relativ bogat (11 taxoni). Astfel activitatea de creştere a animalelor este bine reprezentata prin resturile de vită domestică, porc, oaie, capră şi câine. În cadrul acestui raport preliminar putem afirma că bovinele au o pondere relativ mare, ele fiind urmate de către ovicaprine si porcine. Vănătoarea este ilustrată prin prezenţa următoarelor specii: cerb, mistreţ, vulpe, bursuc, castor şi iepure de câmp. Se observă ca şi în campania precedentă o pondere relativ ridicată a resturilor de câine (circa 8% din numarul resturilor determinate). Faptul că specia Canis familiaris (câinele) era utilizată în alimentaţie este dovedită de cele câteva resturi cu urme de descărnare

Vânatoarea la Harsova reprezenta o activitate secundară de procurare a hranei, rolul său fiind relativ redus în comparaţie cu activitatea de creştere a animalelor (sub 10%). Dintre taxonii preferaţi din punct de vedere cinegetic iese în evidenţă cerbul, specie de talie medie si mare; restul mamiferelor salbatice au o pondere redusă.

De asemenea in aceasi perioada s-au pregatit si un numar de 11 esantioane de resturi de mamifere pentru a fii datate prin metoda C14 in Franta in cadrul programul francez ARTEMIS.

Tabel 1. Numarul si greutatea resturilor faunistice determinate in SC/PP.

Taxon	NR	%NR	Greutate (g)	%Greutate
Mollusca	910	28.82	6465	14.87
Pisces	449	14.22	3444	7.92
Reptilia	9	0.29	22	0.05
Aves	21	0.67	46	0.11
Mamalia	1768	56.00	33496	77.05
Total	**3157**	**100**	**43473**	**100**

https://biblioteca-digitala.ro

Tabel 2. Numarul resturilor de moluste identificate in SC/PP în 2012

US	*U. pictorum*	*U. tumidus*	*U. crassus*	*Unio* sp.	Anodonta	Viviparus	Dreissena	Cardium	Total
20064		2	2						**4**
20066	60	64	26	13	2		3		**168**
20067		3	7						**10**
20070	27	25	7	1					**60**
20071	18	25	29	5	1				**78**
20072				2					**2**
20073	1	7	8						**16**
20074	7	3	5						**15**
20075	1								**1**
20077	11	20	7	1					**39**
20157	3	7	10			1		1	**22**
20158	20	20	9	4	1				**54**
20160	10	9	6						**25**
20161		1	1						**2**
20162	2								**2**
20163	6	4	1						**11**
20166	11	66	10	29	2				**118**
20191	3	1	4						**8**
20192	3			1					**4**
20193	8	2	5						**15**
20356		1							**1**
20590	1								**1**
20611	2								**2**
20621		1	2						**3**
20625		1	1		1				**3**
20629	27	14	18	13	1				**73**
20637	6	9	5						**20**
20639	13	15	7						**35**
20645	1	5	2						**8**
20649	21	19	1	1		1			**43**
20651	1	3	1						**5**
20653	3	14							**17**
20655			1						**1**
20657	2	7	1						**10**
20658	1								**1**
20659	3	6							**9**
20664	4	8				1			**13**
20665	1	10							**11**
Total	**277**	**372**	**176**	**70**	**8**	**3**	**3**	**1**	**910**

https://biblioteca-digitala.ro

Tabel 3. Numarul resturilor de peste identificate in SC/PP in 2012.

US	Sturioni	Huso	Esox	Abramis	Cyprinus	Cyprinidae	Silurus	Sander	Ind	Total
20029					1				3	**4**
20065	5	2	1		4		18	1	9	**40**
20067	1		1		2		2		6	**12**
20070	2				2		18	1	2	**25**
20071	1		1		1		10		2	**15**
20073							1			**1**
20074					1				2	**3**
20077	2		1		28	1	27	4	7	**70**
20157	1		6		13	3	15		24	**62**
20158			1		2		16		5	**24**
20160	1				2		9	1	2	**15**
20161	1									**1**
20162					1		1			**2**
20163							7			**7**
20166							3			**3**
20192	1						3		2	**6**
20193	2						7			**9**
20355							1			**1**
20590					2		3		1	**6**
20595				1			1			**2**
20629	3		3		1		18	1	4	**30**
20637					2		3		2	**7**
20639	5		1		2	1	14		2	**25**
20641							1			**1**
20642					1		1			**2**
20645	2				1		23		7	**33**
20649					2		20			**22**
20651	1						2			**3**
20653	1				1		2			**4**
20657					1		2			**3**
20658							1			**1**
20664					1		7	1		**9**
20665							1			**1**
Total	**29**	**2**	**15**	**1**	**71**	**5**	**237**	**9**	**80**	**449**
Total%	**7.86**	**0.54**	**4.07**	**0.27**	**19.24**	**1.36**	**64.23**	**2.44**		**100**

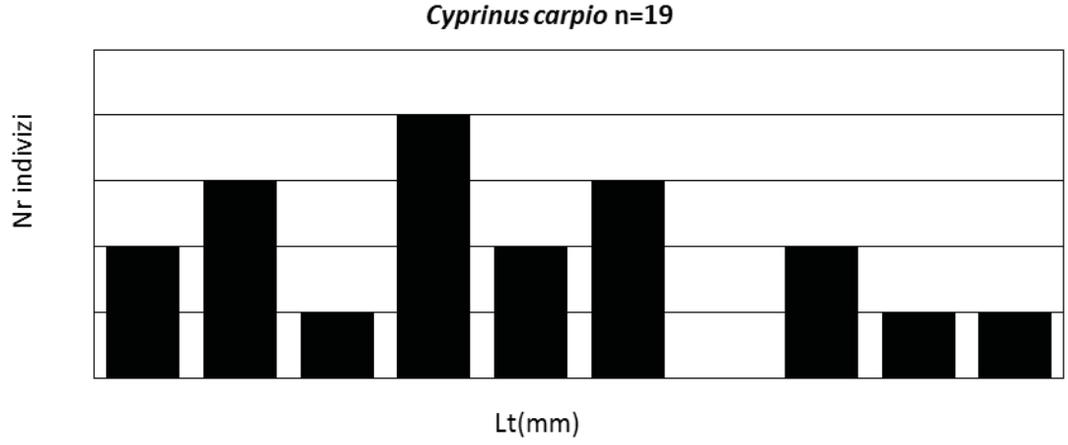

Figura 1. Reconstituirea taliilor (lungimea totala) la indivizii de crap (Cyprinus carpio).

https://biblioteca-digitala.ro

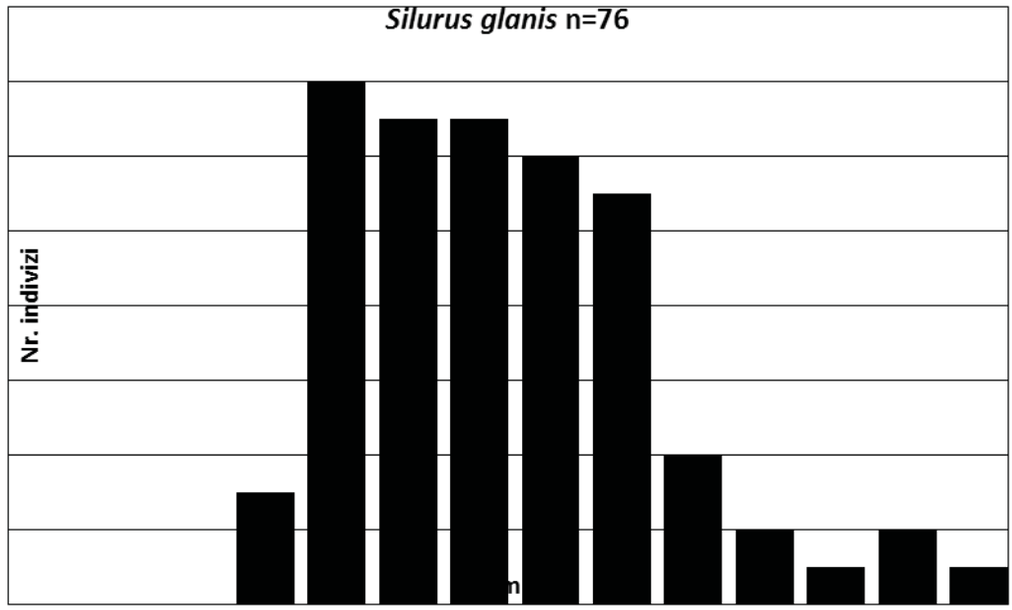

Figura 2. Reconstituirea taliilor (lungimea totala) la indivizii de somn (Silurus glanis).

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 3

28. Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum]
Punct: Cetate - Sector Sud-Est

Indicativ/Tip	Deţinător/ Nr. inv.	Descriere piesă/Morfometrie	Epocă/Datare	Context
NVD 1 Vârf de os	ICEMTL FNI	Vârf pe radius proximal de oaie/capră (tip I A25). Piesă întreagă. Stare de conservare bună. Suprafeţe afectate superficial de coroziune (rădăcinile plantelor ierboase). Urme de ardere superficiale. La extremitatea proximală se observă urme de tăiere transversală produse cu ajutorul cuţitului (tăiere cartilaje, dezarticulare). Debitaj realizat prin percuţie directă/fracturare. Fasonare prin cioplire aplicată la extremitatea proximală pentru regularizarea suprafeţei articulare în vederea manevrării cu priză directă. Amenajarea oblică pe o suprafaţă lungă a părţii active prin cioplire aplicată pe faţa laterală. Abraziune axială aplicată pe margini şi feţe pentru amenajarea părţii active. Urme de utilizare: tocire, lustru intense la nivelul părţii active, ca şi la extremitatea/partea proximală (priza în mână). Perforator pentru piei (utilizare probabilă în cojocărit). Ltot 117,93; EP 23,70/17,96; PM 16,13/12,40; LPA 56,68; CD 11,20/6,32.	Evul mediu Sec. XIII	2010 Supr A Caroul C1 - 1,00 m
NVD 2 Ac de os	ICEMTL FNI	Ac de os (tip I A12 a1). Piesă fragmentară; se păstrează cca 2/3 din lungime (partea proximală şi partea mezială). Fracturarea produsă recent la nivelul părţii distale. Materia primă: fragment de os lung de pasăre? Piesă fasonată integral. Debitajul neprecizabil, fasonarea realizată prin cioplire şi raclaj axial aplicat probabil cu ajutorul unui cuţit. Partea proximală a fost cioplită pe una dintre feţe (numită convenţional faţa inferioară) pentru micşorarea grosimii în vederea ascuţirii. Partea proximală este ascuţită, iar extremitatea proximală rotunjită prin tocirea specifică produsă în timpul utilizării. Secţiunile sunt ovale. Perforaţia are formă ovală neregulată, cu margini oblice, plasată central la distanţă de 15,66 mm de extremitatea proximală; a fost realizată în două etape: 1. perforare unilaterală cu sfredelul sau vârful unui cuţit, diametrul de cca 2,5 mm; 2. lărgirea perforaţiei spre partea mezială prin tăiere cu vârful unui cuţit, conferind perforaţiei o formă ovală neregulată, mai îngustă spre partea mezială. Este posibil ca perforarea să se fi realizat înainte de modelarea finală a marginilor. Urme de utilizare: tocire, lustru intense pe întreaga suprafaţă şi la nivelul perforaţiei, produse prin folosirea intensă la coaserea pieilor (cojocărit). Ltot *106,70*/66,70; EP 1,45/1,50; PP la nivelul pf 4,92/2,64; PM 4,09/3,08; PD 3,50/2,73; diam ext pf pe FS 6,79/3,23; diam int pf pe FS 4,33/2,80; dist pf-EP 15,66.	Evul mediu Sec. XIII	2012 Supr A Caroul B3 - 1,50 m
NVD 3 Ac de os	ICEMTL FNI	Ac de os (tip I A12 a1). Piesă întreagă. Stare de conservare foarte bună. Lungimea redusă poate indica reamenajarea părţii active după fracturarea survenită în timpul folosirii. Pe faţa inferioară prezintă cavitatea medulară anatomică, indicând ca materie primă probabilă un segment de os lung de pasăre. Parametrii morfo-tehnici sunt similari celor descrişi în cazul piesei NVD 2. Partea proximală a fost modelată prin cioplire şi raclaj, având o morfologie ascuţită. Perforaţia este plasată la distanţă de 12,23 mm de extremitatea proximală; a fost realizată ca şi în cazul piesei NVD 2. Are morfologie ovală asimetrică, dar este mai scurtă în comparaţie cu piesa NVD 2. Se observă textura anatomică (*spongiosa*) la partea proximală. Urme de utilizare similare celor conservate pe piesa NVD 2. Ltot 55,13; EP 1,83/1,41; PP la nivelul pf 4,28/2,50; PM 3,90/2,60; CD 2,83/1,91; diam pf 3,89/2,42; dist pf-EP 12,23.	Evul mediu Sec. XIII	2012 Supr A Caroul D3 - 1,50 m
NVD 4 Aplică de os	ICEMTL FNI	Aplică de os. Piesă fragmentară; lipseşte extremitatea distală, fracturată în vechime; fracturare recentă la nivelul perforaţiei 2 (distale). Stare de conservare bună a suprafeţelor. Materia primă: os lung probabil de vită? Aplică mică de formă curbă, cu o extremitate	Evul mediu? Sec. XIII?	2011 S I Est Caroul 9 -0,25 – 0,40 m

https://biblioteca-digitala.ro

		(proximală, convenţional) rectilinie şi cea opusă (distală) probabil ascuţită, fracturată în vechime. Faţa superioară este convexă; faţa inferioară plană, este acoperită cu striuri oblice; marginile sunt oblice. Prezintă două perforaţii circulare având pereţi rectilinii, realizate probabil cu sfredelul înainte de modelarea marginilor; perforaţiile sunt plasate excentric spre marginea concavă. Faţa superioară este decorată cu linii oblice obţinute prin tăiere/crestare şi gravare cu ajutorul cuţitului, grupate câte trei în aceeaşi direcţie. Debitaj realizat probabil prin cioplire şi tăiere axială cu ferăstrăul: fasonare integrală prin cioplire şi raclaj cu ajutorul cuţitului. A fost obţinută o placă probabil dreptunghiulară de dimensiuni mai mari decât cele ale aplicei, din care s-a extras piesa analizată. Pe faţa inferioară se observă haşuri oblice dispuse în dublu sens, intersectate, realizate cu vârful unui cuţit, probabil în scopul obţinerii aderenţei pe suprafaţa pe care era fixată piesa (metal sau piele). L 54,13; EP 9,22/ 2,39; PP la pf 1 9,45/2,46; PM 8,91/2,66; PD 7,32/2,60; PD la pf 2 8,25/2,85; diam pf 1 3,06; dist EP-pf 1 9,24; dist faţă de margine 2,50; diam pf 2 3,06; dist faţă de margine 1,05; dist dintre liniile decorului 2,40-2,85.		
NVD 5 Aplică de os	ICEMTL FNI	Aplică de os. Piesă întreagă. Stare de conservare foarte bună. Urme ale aplicării tratamentului termic în vederea facilitării prelucrării. Piesă de formă generală rectangulară, cu extremităţi convexe, cea proximală (desemnată convenţional) uşor convexă asimetrică, iar cea distală pronunţat convexă asimetrică Marginile sunt uşor concave. Marginile şi extremităţile sunt rotunjite prin fasonare şi utilizare. Feţele sunt plane în urma fasonării. Material primă este probabil un fragment de corp costal de vită; această materie primă a fost aleasă probabil pentru că avea morfologia apropiată de aceea a artefactului finit. Debitaj probabil prin fracturare şi despicare. Fasonare prin cioplire şi raclaj pe feţe şi margini. La fiecare extremitate prezintă o perforaţie ovală dispusă excentric spre marginea dreaptă, având pereţi uşor convecşi; au fost realizate dinspre faţa superioară spre faţa inferioară probabil cu vârful unui cuţit. În spaţiul dintre perforaţii, pe faţa superioară s-a realizat un decor compus din 7 cercuri duble cu alveolă centrală, obţinute prin gravare cu două instrumente de tipul compasului. Sensul probabil al realizării decorului a fost dinspre extremitatea proximală spre cea distală. Succesiunea probabilă a realizării cercurilor: cerc plasat axial/ 2 cercuri juxtapuse, plasate uşor oblic unul faţă de altul/ cerc plasat axial/ 2 cercuri juxtapuse/ cerc plasat axial. Urme de utilizare: tocire, lustru intense ale suprafeţelor (inclusiv ale marginilor cercurilor gravate), marginilor şi la nivelul perforaţiilor. Ltot 64,60; EP 16,38/3,33; PP la pf 1 16,20/3,62; PM 14,29/3,67; PD la pf 2 16,75/3,12; diam pf 1 pe FS 6,72/5,59; diam pf 2 pe FS 6,73/5,46; diam ext cercuri 8,07; diam int cercuri 4,78; diam alveole 1,5; lăţ max cercuri 1,3; lăţ min cercuri 0,3; ad max cercuri 1.	Evul mediu? Sec. XIII?	2012 Supr A Caroul B2 - 1,45 m
NVD 6 Aplică de os	ICEMTL FNI	Aplică de os. Piesă fragmentară; fracturată în vechime la una dintre extremităţi. Materia primă: fragment de corp costal de vită. Piesă de formă generală trapezoidală alungită. Extremitatea păstrată este rectilinie şi prezintă urme de tăiere cu ferăstrăul. Faţa inferioară este acoperită cu striuri dispuse axial, realizate cu vârful unui cuţit înainte de practicarea perforaţiilor, cu scopul probabil de a asigura aderenţa pe suprafaţa de fixare. Marginile şi extremităţile sunt modelate prin cioplire. Faţa superioară este lisă uşor convexă. Două perforaţii uşor ovale, alăturate, plasate uşor oblic una faţă de cealaltă, la 15,27 mm de extremitatea întreagă; realizate cu	Evul mediu? Sec. XIII?	2012 SC Carourile 2-3D -2,25 – 2,35 m

https://biblioteca-digitala.ro

		sfredelul de pe faţa inferioară şi alezate pe faţa superioară. Urme de utilizare: nu se păstrează. Fracturarea a survenit probabil în timpul fasonării, determinând abandonarea piesei (rebut?). L 45,86; extremitatea 13,82/2,44; PP la pf 15,54/2,10; diam pf pe faţa superioară 4,86/4,35.		
NVD 7 Aplică de os	ICEMTL FNI	Aplică de os. Piesă fragmentară, fracturată în vechime; se păstrează cca 1/2 din semicercul corpului. Extremitatea păstrată este tăiată oblic cu ferăstrăul după fasonare şi realizarea decorului (reamenajare?). Suprafeţele sunt în stare de conservare foarte bună. Aspect care indică aplicarea tratamentului termic pentru facilitarea prelucrării. Aplică de formă semicirculară. Materia primă: probabil un fragment de os lung de vită. Extrasă dintr-o placă de formă rectangulară. Faşa inferioară este striată cu vârfului unui cuţit înainte de extragerea aplicei. Faţa superioară este lisă, cu margini oblice modelate prin cioplire şi raclaj cu ajutorul cuţitului, probabil după realizarea decorului. Marginea exterioară este rotunjită, iar cea interioară rectilinie netocită. Grosime uniformă. Decorul este aplicat pe faţa superioară; realizat prin gravare cu două instrumente diferite având diametre diferite. Central pe o linie circulară a fost plasat echidistant faţă de margini un şir de cercuri simple cu alveolă alăturate. Segmente de cerc având un capăt pe cercuri formează un decor complex în torsadă. Două aplice similare formau probabil o piesă circulară sau piesele semicirculare erau asamblate una lângă alta. Urme de utilizare: tocire şi lustru intense pe faţa superioară, margini, decor. Diam ext cca 52,75; diam int cca 27,62; gros 1,5; lăţ 11,80; diam ext cercuri centrale 4,70; diam alveole 1,6; diam cercuri exterioare 9-9,25.	Evul mediu? Sec. XIII?	2012 Curtina 2 Caroul 3 Gr. -2,70 m
NVD 8 Plăcuţă de os	ICEMTL FNI	Plăcuţă de os. Piesă întreagă. Stare de conservare foarte bună. Eboşa unei aplice. Materia primă: fragment de corp costal de vită. Extremităţi modelate prin fracturare, iar marginile prin cioplire. Pe faţa inferioară a fost înlăturat ţesutul spongios prin cioplire şi raclaj. Debitajul s-a realizat prin fracturare şi despicare, fracturarea extremităţilor, cioplirea şi raclajul marginilor. Ltot 54,55; extremităţi 16,41/3,23 – 18,78/3,57; PM 17,02/3,36.	Evul mediu? Sec. XIII?	2012 SC Carourile 3-4 C-D -2,05 – 2,10 m
NVD 9 Aplică de os	ICEMTL FNI	Aplică de os. Piesă întreagă. Stare de conservare foarte bună. Un colţ a fost fracturat recent şi a fost lipit. Plăcuţă de os mică şi subţire, de forma unui triunghi echilateral, cu feţe lise, având perforaţii la colţuri. Materia primă pare a fi osul plat de peşte (opercul?). Procesarea s-a făcut prin tăiere cu ferăstrăul şi abraziune pe margini, aplicată unui pachet de piese identice, altfel fragilitatea specifică a materiei prime ar fi determinat fracturarea pieselor tratate individual. Regularizarea superficială a suprafeţelor prin abraziune. Perforarea mai multor piese cu sfredelul, apoi lărgirea perforaţiilor cu ajutorul cuţitului; morfologia perforaţiilor este similară aceleia a perforaţiilor acelor, indiciu tehnic al datării în aceeaşi epocă. Urme de utilizare: tocire şi lustrul suprafeţelor şi al marginilor perforaţiilor. Aplică utilizată probabil fixată prin coasere pe suport textil sau de piele. L laturi 49,88; gros 1,15; diam max pf 5,68 – 8,70; diam min pf 3,14 – 3,78.	Evul mediu? Sec. XIII?	2012 TC Profil N-S Semisecţiune -2,30 m
NVD 10 Aplică de os	ICEMTL FNI	Aplică de os. Piesă întreagă. Stare de conservare foarte bună. Un colţ a fost fracturat recent şi a fost lipit. Plăcuţă de os mică şi subţire, de forma unui triunghi echilateral, cu feţe lise, având perforaţii la colţuri. Parametri identici cu ai piesei NVD 9. L laturi 49,88; gros 1,15; diam max pf 7,66 – 5,92; diam min pf 2,99 – 4,18.	Evul mediu? Sec. XIII?	2012 TC Profil N-S Semisecţiune -2,30 m
NVD 11	ICEMTL	Zar de os. Piesă întreagă. Stare de conservare bună;	Epoca romană	2012 SC

https://biblioteca-digitala.ro

Zar de os	FNI	suprafeţele sunt afectate superficial de coroziune. Materia primă: os lung de vită, *compacta*; nu se observă urmele ţesutului spongios. Formă generală paralelipipedică; feţe rectangulare inegale. Cifrele sunt marcate pe fiecare dintre cele 6 feţe prin cercuri mici simple cu alveolă gravate, realizate cu ajutorul unui instrument mic de tipul compasului. Având cifra 1 în faţă şi rotind piesa spre stânga apar feţele cu cifre în succesiunea: 3, 2, 4. Având cifra 1 în faţă şi rotind piesa în jos apare faţa cu cifra 5. Având cifra 1 în faţă şi rotind piesa în sus apare faţa cu cifra 6. Suma feţelor opuse este: 1 + 2 = 3; 3 + 4 = 7; 2 + 1 = 3; 4 + 3 = 7; 5 + 6 = 11; 6 + 5 = 11. Debitajul s-a realizat probabil prin tăiere cu ferăstrăul; bagheta obţinută a fost tăiată la dimensiunile zarului, iar feţele au fost regularizate prin abraziune şi lustruire. Urme de utilizare: tocirea şi lustrul superficial al colţurilor. Faţa 1: 11,73/11,05; faţa 2: 11,78/10,42; faţa 3: 12,32/10,90; faţa 4: 12,30/10,74; faţa 5: 12,34/11,85; faţa 6: 12,34/11,70.		Caroul 3A - 1,90 – 2,00 m
NVD 12 Nasture de os	ICEMTL FNI	Nasture de os (tip III I1). Piesă fragmentară, lipseşte un mic sector al circumferinţei, fracturat în vechime. Stare de conservare foarte bună. Formă circulară. Materia primă: probabil os lung de vită (*compacta*). Plăcuţă de os fasonată la strung. Faşa superioară are marginea convexă şi o nervură circulară. Partea centrală este uşor convexă. Prezintă cinci perforaţii, dintre care una centrală circulară (pentru fixare pe axul strungului) şi patru dispuse în cruce, uşor ovale şi tronconice, mai înguste spre faţa inferioară; realizate prin rotaţie; serveau fixării piesei prin coasere. Faţa inferioară este plană cu marginea oblică. Urme de utilizare: nu se observă. Diam 14,51; lăţ margine convexă 2,68; lăţ nervură 0,3; diam pf centrale 2,65; diam pf în cruce pe FS 2,50/2,45; diam pf în cruce pe FI 1,75/1,40.	Evul mediu? Sec. XIII? Epoca modernă?	2011 S I Est Caroul 9 0,25 – 0,40 m
NVD 13 Deşeu (corn de cerb)	ICEMTL FNI	Deşeu (corn de cerb). Rest de prelucrare (deşeu). Prelevarea razelor şi a axului ca materie primă. Stare de conservare mediocră. Fracturare recentă în două fragmente mari şi câteva mici; întregibil. Urme de ardere. Depuneri de concreţiuni aderente. Ax drept de cerb; corn căzut; bază cu medalionul şi rozeta, baza R1, cca 1/3 R2 şi baza axului. R1 şi R2 au fost detaşate prin tăiere transversală cu ferăstrăul; axul a fost detaşat prin cioplire oblică pe faţa mediană şi fracturare. La baza R2, pe feţele mediană şi laterală se observă urme de perforare sub forma unor alveole adânci, de formă ovală asimetrică, ample pe faţa laterală, produse cu un instrument metalic în timpul prelucrării? Morfologia acestor alveole sugerează prelucrarea cornului înmuiat? (plastifiere). Diam medalion/rozetă 71,10/60,26; L R1 53,09; diam R1 la extremitatea tăiată 32,02/22,15; diam R2 la extremitatea tăiată 25,15/19,50; diam ax la bază 52,87/38; diam max alveole pe faţa laterală 12,84/11,82; diam min alveole pe faţa laterală 7,95/6,12.		2009 SC 2 Caroul 6 -1,45 m

Tabel nr. 1. Noviodunum (Isaccea), jud. Tulcea. Punct: Cetate. Campaniile 2009 - 2012. IMDA (epoca romană – evul mediu). Repertoriu.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 4

65. Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita

Punct: Dâmbul Cetăţii

Indicativ/Tip	Nr. inv.	Descriere piesă/Morfometrie	Cultură	Context
PCD/I 80 I B1	17830	Metapod de erbivor nedeterminabil. Fragment; se păstrează partea distală, fracturată în vechime; ardere puternică accidentală; culoare neagră-cenuşie; depuneri de concreţiuni compacte pe ambele feţe, favorizate de ardere; fracturat în vechime. Stare de conservare mediocră. Netezitor amenajat pe fragment diafizar de os lung. Debitaj realizat probabil prin percuţie directă/ despicare, percuţie directă/ fracturare. Fasonarea feţelor şi a marginilor, ca şi amenajarea părţii active prin abraziune transversală şi oblică. Partea activă este unilaterală simetrică în plan. Fixare probabilă în mâner de lemn. Urme de utilizare: tocire, lustru la nivelul părţii active; rotunjirea extremităţii distale; fracturarea în vechime probabil la nivelul extremităţii mânerului. L 44,03; PD 17,09/9,25; LPA FI 19,72; ED 7,70/1,77. Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 101, pl. 39-44.	Cucuteni-Ariuşd, faza A2	2012 S I Caroul L 4 Complex 48
PCD/I 81 I A9	17849	Metapod de erbivor nedeterminabil, probabil vită. Piesă fragmentară; lipseşte partea distală, fracturată în vechime şi marginea dreaptă a părţii proximale, fracturată recent; suprafeţe corodate. Stare de conservare mediocră Vârf amenajat proximal şi distal. Debitaj realizat prin şănţuire axială pe ambele laturi, aplicată pe faţa superioară (anatomică) şi percuţie directă/despicare. Striurile axiale specifice au fost estompate prin tocire, generată de folosire (priza în mână). Extremitatea proximală şi partea distală(partea activă au fost fasonate prin abraziune. Vârf utilizat cu priză directă (în mână). Urme de utilizare: tocire, lustru la nivelul părţii active şi a părţii meziale/părţi proximale. L tot *160*/137; EP *23* – 13,56/6,26; PM 13,68/10,51; LPA *54*/31; CD cca 3,60. Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 101, pl. 61-69.	Cucuteni-Ariuşd, faza A2	2012 S I Caroul K 1' Profil sudic
PCD/I 82 V A2 d	17952	Defensă inferioară dreaptă de mistreţ. Fragment de defensă de mistreţ; fracturat în vechime; fisuri, sectoare dislocate. Stare de conservare mediocră. Fragment de defensă de mistreţ; detaşat prin despicare şi percuţie directă/fracturare. Se păstrează un sector cu smalţ şi o porţiune a suprafeţei de abraziune anatomică. Probabil materie primă. L 84,96; lăţ PM 14,49/6,21; L suprafaţa de abraziune 46,26. Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 102, pl. 53-55.	Cucuteni-Ariuşd, faza A2	2012 S I Caroul L 4 Plan 9

https://biblioteca-digitala.ro

Indicativ/Tip	Nr. inv.	Descriere piesă/Morfometrie	Cultură	Context
PCD/I 83 V	17920	Astragal de erbivor, probabil *Ovis/Capra* sau *Cervus elaphus*? Piesă fragmentară; lipseşte un sector fracturat recent; concreţiuni compacte, coroziune. Stare de conservare mediocră. Astragal decorat. Una dintre feţele laterale este regularizată prin abraziune; suprafaţă lisă: faţa opusă are marginile rotunjite prin cioplire şi abraziune; formă convexă. La una dintre extremităţile acestei feţe au fost realizate patru linii paralele scurte, prin tăiere axială probabil cu ajutorul unei lame litice. Urme de utilizare: tocire, lustru pe suprafeţe şi la extremităţi. L tot 36,03; PM 18,95/17,29; L faţa convexă 28,82; lăţ faţa convexă 18,50; L crestături 4,56 – 6. Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 102, pl. 45-49.	Cucuteni-Ariuşd, faza A2	2012 S I Caroul M 4 Complex 48 Plan 10 – 11
PCD/I 84 V	17865	Falangă de vită. Piesă întreagă. Stare de conservare bună. Falangă perforată. Perforare realizată pe o faţă prin percuţie directă; un sector a rămas fracturat şi nedislocat. Perforaţia are formă ovală asimetrică. Posibil şi perforaţie realizată pentru extragerea măduvei? L 78,65; EP 4,33/3,74; PM 3,96/2,92; ED 2,70/1,82. Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 102, pl. 50-52.	Cucuteni-Ariuşd, faza A2	2012 S I Caroul L 5 Complex 48
PCD/IV 15 III H	17943	Fibula de porc? Piesă fragmentară; lipseşte partea proximală, fracturată recent. Stare de conservare mediocră. Ac pe fibula de porc. Fracturat recent şi lipit. Fasonare prin abraziune pe întreaga lungime; faţetare. Urme de utilizare: nu se păstrează. Piesă de port/podoabă. L 78,65; PP 4,33/3,74; PM 3,96/2,92; ED 2,70/1,82. Beldiman, Sztancs, Buzea 2012, p. 111, pl. 56-60.	Wietenberg	2012 S I Caroul L 1' L 32 Complex 49

Tabel nr. 1. Şoimeni, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita. Punct: Dâmbul Cetăţii. Campania 2012. IMDA aparţinând culturilor Cucuteni-Ariuşd şi Wietenberg. Repertoriu

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 5

77. Armăşeni, com. Buneşti-Avereşti, jud. Vaslui
Punct: Muncel

Pe întreaga suprafaţă a secţiunii Ş7 au fost descoperite următoarele artefacte:

Plastică

- Fragment statuetă zoomorfă din lut ars de culoare cenuşu-cărămizie, de calitate bună spre foarte bună, descoperită la m3, - 0,80 m. Se păstrează aproape integral, fără zona capului şi trei picioare desprinse din vechime. Dimensiuni: L = 6,5 cm, l = 2,5 cm, h = 3 cm;
- Fragment statuetă antropomorfă, probabil feminină, păstrată din zona genunchilor până la mijlocul trunchiului. A suferit un „ accident" încă din primele faze de coacere, când încă era crudă, fiind vizibil pe partea stângă a coapsei o amprentă a altei statuete, care a rămas „încrustată" în această parte anatomică a statuetei, după coacere. Ca urmare este neuniformă, fiind conturate mai vizibil picioarele de la coapse până la genunchi. Piciorul drept este uşor lungit ca urmare a „accidentului"de dinainte de coacere. Dimensiuni: L = 6,5 cm, l = 4 cm;
- Statuetă feminină de dimensiuni foarte mici, cu L = 3 cm, l(bazin) = 1,3 cm. Este de culoare cărămizie, din lut ars de calitate bună spre mediocră. Printr-o uşoară presare la partea inferioară, înainte de coacere, a fost schiţată o alungire a picioarelor până la nivelul genunchilor, realizându-se împreunarea acestora. Statueta prezintă o uşoară curbură (un unghi de aproximativ 45^0) în zona superioară a coaselor, cu schiţarea feselor printr-o linie incizată pe mijloc. Cea mai lăţită zonă este cea a bazinului ce avea ca menire transmiterea mesajului-simbol al aspectului imanent al regenerării şi fertilităţii universale şi individuale;
- Fragment statuetă zoomorfă (m7, -0,75 m), ce păstrează jumătate din trunchiul din spate şi piciorul stâng. Este confecţionată din lut ars de culoare cenuşiu-negricioasă, de calitate bună. Dimensiuni: L = 3,5 cm, l = 1,2 cm, h = 2 cm;
- Fragment de picior de statuetă cu diam. = 1,2 cm, l = 2,3 cm, descoperită la m11, +1 m, find de culoare cărămizie;
- Fragment statuetă antropomorfă, incizată (m7, -0,80 m), ce păstrează doar piciorul stâng, de la coapse până la genunchi, fiind de culoare cărămizie. Inciziile sunt dispuse în zig-zag. Dimensiuni: L = 3 cm, diam. = 0,8 cm;
- Fragment statuetă feminină (m6, - 0,70 m), din lut ars de culoare cărămizie, ce se păstrează de la ombilic în sus. Umărul stâng este distrus din vechime. În zona sânilor sunt dispuse două găuri ce perforează statueta, găuri folosite la prins sfoara ce permitea folosirea acesteia ca podoabă sau amulet. Atât pe faţă cât şi pe spate, statueta prezintă incizii, ce se unesc în zona omilicului, formând mai multe romburi (simboluri solare). Gâtul este prelung (1/3 din lungimea trunchiului), iar capul rotund, ce a fost presat la partea superioară spre în faţă, înainte de ardere, subţiindu-se uşor această zonă, obţinându-se astfel profilul unei feţe umane. Pe fundalulcelor două urechiuşe se văd două incizii adânci punctiforme, reprezentând ochii. Mâinile sunt doar schiţate ca o prelungire a umerilor. Dimensiuni: L = 4 cm, l (umeri)= 2,7 cm;
- Statuetă zoomorfă (m6, - 0,70 m), cu un trunchi prelung de circa 5 cm, dar cu Φ = 1,8 cm. Capl a fost "decapitat" din vechime, alături de picioarele din faţă şi piciorul stâng din spate. Se păstrează parţial piciorul drept din spate şi coada. Este schiţat sexul masculine al animalului. Statueta este de calitate foarte bună, fiind arsă şi transformată aproape în ceramic de tip teracotă, fiind de culoare cenuşiu-cărămizie;
- Statuetă zoomorfă din lut ars de culoare galben-cenuşie (m2, - 0,80 m), cu capul "decapitat" din vechime. Păstrează toate picioarele şi coada. Dimensiuni: L = 3,2 cm, l = 1,7 cm, h (cu picioare) = 2 cm;
- Statuetă feminină cu incizii (m8, -0,90 m), de culoare cărămizie, păstrând doar piciorul drept de la bazin până la genunchi. Fesa este bine conturată, fiind incizată cu linii verticale.
- Fragment coadă de lingură, uşor lăţită pe lungime, din lut ars de culoare neagră-cenuşie cu lungimea de 6,5 cm, l = 1,2 cm, descoperită în groapa precucuteniană la -0,95 m.;
- Falus miniatural din lut ars de tip "pionează" (m7, -0,70 m), de culoare cenuşie, cu suportul rotund, având ca dimensiune: Φ = 1 cm, h = 0,8 cm.

Arme şi unelte:

- Fragment de gratoar, pe capăt de lamă cu secţiunea triunchiulară, din silex de Prut de culoare neagră-cenuşie. Partea activă este convexă cu retuşe pronunţate, iar pe laturi sunt vizibile urme de uzură zimţate. Partea dorsală este marcată de o carenă, iar pe partea ventrală amrente de la unda de şoc din timpul percuţiei prin clivare. Dimensiuni: L= 3cm, l = 2 cm;
- Fragment de lamă carenată, cu urme de uzură lateral. La partea superioară, pe latura dreaptă prezintă o desprindere largă provocată de un „accident". Poate fi vizibil talonul de percuţie, fără însă a avea şi bulb. În secţiune se prezintă triunghiulară. Dimensiuni: L = 3,5 cm, l = 1,8 cm;
- Fragment de lamă de culoare alb-lăptoasă, cu accident petrogenetic la partea superioară, unde are depuneri subţiri de calcit. Prezintă o carenă pronunţată şi un talon de percuţie abia vizibil. Păstrează urme de retuşare pe latura dreaptă, care sunt continuate şi pe partea ventrală,pe un segment de lamă. Dimensiuni: L = 4,5 cm, l = 1,9 cm;
- Aşchie de culoare cenuşie, fără retuşe sau urme de uzură. Păstrează urme de clivare de la desprinderea iniţială, dar este vizibil lateral şi un mic accident petrogenetic umplut cu calcit;
- Fragment de aşchie neregulat, de culoare neagră cu pigmentaţii albe. Nu are urme de retuşe sau uzură;
- Toporaş confecţionat dintr-o aşchie de lemn silicifiat, care se pare că provine de la o desprindere lamelară dintr-un percutor, prin „clivare". Prezintă urme de tocire la muchie, având tăişul distrus prin ştirbire. Dimensiuni: L = 5 cm, l = 3 cm;
- Fragment de lamă uşor carenată, cu secţiunea triunghiulară, de culoare neagră. Lateral prezintă urme de uzură şi chiar mici retuşe. L = 2,5 cm, l = 1,4 cm;
- Fragment de lamă de culoare alb-lăptoasă, cu pigmentaţii albe. Lateral prezintă urme de uzură, fiind triunghiulară în secţiune. L = 1,5 cm, l = 1cm;
- Gratoar pe lamă, (m10, - 1,00 m)confecţionat din silex de Prut calcinat. Are o carenă pronunţată iar artea activă este uşor oblică, cu retuşe abrupte. Retuşele se continuă moderat spre latura stângă până aproape de talon. Se păstrează talonul şi bulbul de percuţie. Dimensiuni: L = 4,5 cm, l = 1,6 cm, h = 1 cm;
- Aşchie neregulată de culoare galben – cenuşiu, cu un accident petrogenetic concav, umplut cu calcit. Dimensiuni: L = 2,5 cm, l = 1,5 cm;
- Străpungător din corn de cerb, şlefuit la vârf, descoperit în groapa G7 precucuteniană, la -0,98 m, având următoarele caracteristici: L = 17 cm, diam. (inserţie) = 1,6 cm;
- Răzuitor din corn de cerb, şlefuit la vârf, pe un plan lateral, nefiind fusoidal. Dimensiuni: L = 11 cm, l = 1,8 cm.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 6

87. Creţeştii de Sus, com Creţeşti, jud. Vaslui
Punct: La Intersecție

Plastica:

- Fragment statuetă feminină din lut ars (m6, -0,65 m), ce se păstrează din zona trunchiului până la genunchi, fiind confecţionată din lut ars de culoare cărămizie, având o ardere bună. În zona şoldurilor prezintă două perforaţii pentru prins statueta (folosită probabil ca amuletă). Abdomenul este uşor teşit, într-o arcuire uşoară spre în faţă convexă. Fesele se prezintă uşor contractate, distingându-se clar faţă de şolduri şi coapse. Atât în faţă cât şi-n spate despărţitura picioarelor este vizibilă printr-o şănţuire adâncă de circa 3-4 mm;
- Fragment de picior de statuetă, de culoare cărămizie cu diametrul de 1 cm, descoperită la m 7, - 0,55 m;
- Statuetă feminină ce se păstrează din zona gâtului până la bazin. Sânii sunt reprezentaţi prin două proeminenţe (aplici) rotunde. Umerii sunt laţi iar bustul subţiat. Mâinile sunt schiţate prin prelungirea umerilor. Staueta nu prezintă incizii sau urme de pictură, fiind de culoare galben – cenuşie. Dimensiuni: diametru (bust) = 1,4 cm, L = 3 cm, l (umeri) = 2 cm, l (bust) = 1,2 cm.
- Statuetă feminină din lut ars (m17. -0,65) de culoare cărămizie cu umerii proeminenţi şi talia îngustă. Se păstrează de la gât până la bazin. Nu are incizii şi nici sâni. La umeri i s-a aplicat o uşoară presiune de ambele părţi pentru schiţarea acestora şi a mâinilor. Dimensiuni: L = 3,5 cm, l = 2 cm.

Unelte şi arme:

- Fragment de aşchie de silex de Prut (m8, -0,80), de culoare alb-lăptoasă, cu urme de uzură pe o latură, fiind de dimensiune mică;
- Percutor conic (m7. 0,65 m), cu desprinderi lamelare pe un plan longitudinal, cu urme de tocire la partea activă şi urme de rulare pe partea opusă la antipod. Este confecţionat dintr-un silex de Prut de culoare neagră. La partea inferioară (muchie) are Φ = 6 cm, iar la partea activă circa 3,5 cm cu h = 6 cm. Piesa a fost iniţial folosită ca percutor, însă a primit şi câteva lovituri de percuţie lateral, de jur împrejur, desprinzându-se lame mici, prin clivare, de circa 6 cm;
- Aşchie din silex, neregulată, din silex de Prut, cu urme de uzură pe o latură, cu talonul uşor vizibil fără bulb de percuţie.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 7

95. Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați
Punct: Curtea Școlii

Indicativ/Tip	Deţinător/ Nr. inv.	Descriere piesă/Morfometrie	Epocă/ Datare	Context
NGS/I 1 Vârf de os I A7 a	MMT 5226	Vârf de os. Piesă întreagă. Stare de conservare foarte bună. Materia primă: metapod distal de oaie/capră. Debitaj realizat probabil prin despicare, şănţuire axială sau abraziune în suprafaţă; nu se păstrează urmele acestei etape de prelucrare. Fasonarea feţelor şi a marginilor prin abraziune multidirecţională, aplicată şi la extremitatea proximală pe trei feţe. Suprafeţe faţetate. Extremitatea distală (partea activă) faţetată. Urme de utilizare: tocire, lustru intense ale părţii active pe o lungime de cca 50 mm; estomparea striurilor de abraziune; rotunjirea extremităţii distale. Perforator pentru piei. Ltot 97,96; EP 8,61/9,990; PM 5,25/3,36; LPA cca 50; L partea activă faţetată cca 13; CD 3,51/2,84.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS 3 Caroul A1 - 1,70 – 1,80 m L2
NGS/I 2 Vârf de os I A7	MMT 5228	Vârf de os. Piesă fragmentară – lipseşte extremitatea proximală, fracturată în vechime. Se păstrează extremitatea distală. Stare de conservare bună a suprafeţelor. Materia primă: metapod de oaie/capră. Este posibil ca piesa să fi fost realizată dina acelaşi metapod din care a fost extrasă şi piesa NGS/I 1. Parametri tehnici identici cu ai piesei NGS/I 1. Urme de utilizare: tocire, lustru intense, rotunjirea extremităţii distale. Perforator pentru piei. L 89,57; PP 4,09/2,82; PM 4,23/3,10; LPA cca 45; CD 2,53/2,32.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS3 caroul B2 - 1,60 – 1,80 m L2
NGS/I 3 Vârf de os I A7	MMT 5225	Vârf de os. Piesă fragmentară – lipsesc extremitatea proximală şi extremitatea distală, fracturate în vechime. Stare de conservare bună a suprafeţelor. Materia primă: metapod de oaie/capră. Parametri tehnici identici cu ai piesei NGS/I 2. Urme de utilizare: tocire, lustru intense. Perforator pentru piei. L 75,99; PP 4,24/3,43; PM 3,23/2,78; LPA cca 25; CD 2,53/2,21.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS 3 Caroul A1 - 1,70 – 1,80 m L2
NGS/I 4 Vârf de os I A7	MMT 5232	Vârf de os Se păstrează segmentul distal, fracturat recent; extremitatea distală fracturată recent. Stare de conservare bună a suprafeţelor. Materia primă: metapod de oaie/capră. Fasonare prin abraziune multidirecţională, care a produs faţetarea. Morfologia părţii active indică reamenajarea prin acelaşi procedeu al abraziunii. L 30,23; PD 5,13/3,93; LPA cca 14,50; CD 3,78/3,47.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS3 Caroul A1 - 1,70 – 1,80 m L2
NGS/I 5 Ac de os I A12 a1	MMT 5223	Ac de os. Piesă fragmentară – se păstrează segmentul mezio-proximal, fracturat în vechime; lipseşte cca jumătatea proximală a perforaţiei, cu partea proximală/extremitatea proximală, fracturate în vechime. Stare de conservare mediocră – suprafeţe corodate. Materia primă: os lung probabil de vită, *compacta*. Debitajul: fără indicii conservate. Fasonare integrală prin abraziune şi lustruire (polizare). Perforaţie proximală de formă ovală alungită, cu pereţi oblici concavi, realizată bilateral prin şănţuire axială şi rotaţie alternativă. Urme de utilizare: tocirea, lustrul suprafeţei şi a marginilor perforaţiei; fracturarea la nivelul părţii meziale şi proximale probabil în timpul utilizării. Coasere piei. Ltot cca *135*/51,53; PP la nivelul pf 6,22/3,22; PM 5,49/4,10; diam ext pf cca 18,40/3; diam int pf cca 11/1,5.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS3 Caroul B1 - 1,50 m L2
NGS/I 6 Ac de os I A12 a2	MMT 5231	Ac de os. Piesă fragmentară – se păstrează segmentul mezio-proximal, fracturat recent la nivelul părţii meziale. Stare de conservare bună a suprafeţelor. Material primă: fragment de os lung de oaie/capră; la partea proximală se păstrează ţesutul spongios. Debitaj probabil prin fracturare şi despicare. Fasonare prin abraziune. Partea proximală este mai lată decât cea mezială; pe acest sector a fost amenajată perforaţia, având formă circulară; realizată pe faţa inferioară prin rotaţie continuă. Urme de utilizare: tocirea, lustrul suprafeţei şi a marginilor perforaţiei. Coasere piei.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS3 Caroul A1 - 1,70 – 1,80 m L2

https://biblioteca-digitala.ro

		Ltot cca *88*/50,49; EP 5,79/3,59; PP la nivelul pf 7,83/3,31; PM 5,50/3,64; diam ext pf FI 5; diam int pf FI 4,65.		
NGS/I 7 Lingură-spatulă de os I F2 b	MMT 5230	Lingură-spatulă de os. Piesă fragmentară – lipseşte cca jumătatea stângă a părţii distale (căuşul), fracturată axial în vechime. Stare de conservare bună a suprafeţelor. Materia primă: metapod de vită. Ţesutul spongios se păstrează la partea proximală pe faţa inferioară. Partea proximală (mânerul) este rectilinie, cu extremitatea proximală convexă, secţiuni ovale; partea mezială plată; partea distală (căuşul) de formă trapezoidală cu margini convexe şi extremitate convexă. Căuşul este uşor concav pe faţa superioară şi convex pe faţa inferioară; secţiune concav-convexă. Debitajul: nu se păstrează indicii. Fasonarea: abraziune multidirecţională, raclaj, finisare prin lustruire/ polizare; suprafeţe lucioase, fără striuri de fasonare. Urme de utilizare: tocirea şi lustrul suprafeţei; tocirea şi rotunjirea părţii active (extremitatea distală) prin abraziune pe suprafeţe abrazive cu granulaţie fină; microstriuri de uzură; urme de tocire şi lustru se păstrează şi pe suprafeţele de fractură, indicând utilizarea piesei după fracturare. Morfologia părţii active indică utilizarea cu mâna dreaptă. Ltot 95,39; EP 5,30/3,77; PP 7,90/4,58; PM 8,55/5,42; L căuş 25,35; lăţ căuş la ED cca *14,50*/9; gros căuş la PM 3,77; gros ED căuş 0,60.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS3 Caroul B1 - 1,70 m L2
NGS/I 8 Lingură-spatulă de os I F8	MMT 5224	Lingură-spatulă de os. Piesă fragmentară – lipseşte partea proximală (mânerul), fracturată recent. Extremitatea distală a fost fracturată în vechime şi reamenajată. Suprafeţe în stare de conservare bună. Materia primă: metapod de vită. Partea mezială de secţiune ovală asimetrică. Partea distală (căuşul) de formă trapezoidală alungită, extremitatea distală oblică, faţetată, de contur convex, faţa superioară plană; secţiune triunghiulară aplatizată. Debitajul: nu se păstrează indicii. Fasonarea: abraziune multidirecţională, raclaj, finisare prin lustruire/polizare; suprafeţe lucioase, fără striuri de fasonare. Reamenajarea extremităţii distale prin abraziune transversală/ oblică; faţetare. Urme de utilizare: tocirea şi lustrul suprafeţei; tocirea şi rotunjirea părţii active (extremitatea distală) prin abraziune pe suprafeţe abrazive cu granulaţie fină; microstriuri de uzură; fracturare probabilă în timpul utilizării; reamenajare. Morfologia părţii active indică utilizarea cu mâna dreaptă. L 63,68; PP 7,67/7,07; PM 7,67/7,66; L căuş 53,73; lăţ căuş la ED 17,20; gros căuş la PM 5,93; gros ED căuş 2,03.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 S8 Caroul 6 - 1,60 m L2
NGS/I 9 Lingură-spatulă de os I F8	MMT 5222	Lingură-spatulă de os. Piesă fragmentară – lipseşte extremitatea proximală, fracturată în vechime şi cca jumătatea părţii distale (a căuşului), fracturată recent. Suprafeţe în stare de conservare bună. Materia primă: metapod de vită. Partea mezială de secţiune ovală asimetrică. Partea distală (căuşul) de formă trapezoidală alungită, faţa superioară uşor concavă; secţiune triunghiulară aplatizată. Urme de tocire şi lustru la extremitatea proximală actuală (produse după fracturare). Debitajul: nu se păstrează indicii. Fasonarea: abraziune multidirecţională, raclaj, finisare prin lustruire/polizare; suprafeţe lucioase, fără striuri de fasonare. Urme de utilizare: tocirea şi lustrul suprafeţei; tocirea şi rotunjirea extremităţii proximale actuale, produse după fracturare, datorită prizei directe (în mână); indiciu al utilizării după fracturare; fracturare probabilă în timpul utilizării. Ltot cca *113*/61,68; PM 10,36/7,82; gros căuş la PM 3,85.	Neolitic timpuriu Cultura Starčevo-Criş, faza IIIB	2012 CS3 Caroul B1 - 1,90 m L2
NGS/II 1 Vârf de os I A2	MMT 5229	Vârf de os pe fragment de metapod proximal. Piesă întreagă. Stare de conservare foarte bună. Materia primă: metapod proximal probabil de vită. Extremitatea proximală	Epoca bronzului Cultura Noua	2012 S8 Caroul 3 - 1,00 m

https://biblioteca-digitala.ro

		păstrează un sector al suprafeţei anatomice (articulare). Debitaj realizat prin despicare şi fracturare, fasonarea părţii proximale/a părţii meziale prin cioplire în ambele sensuri (proximal/distal şi invers). Amenajarea părţii active prin abraziune, aplicată pe feţe şi margini (intens pe margini), pe o lungime de cca 8 mm. Urme de utilizare: tocire, lustru la partea activă, rotunjirea extremităţii distale; urme de tocire şi lustru la extremitatea proximală datorită prizei directe (în mână). Perforator pentru piei (probabil). Ltot 92,55; EP 18,07/14,23; PM 17,38/8,40; LPA cca 30; CD 9,46/6,06.		
NGS/II 2 I B	MMT 5221	Netezitor pe fragment de corp costal cu partea activă crestată. Piesă întreagă. Stare de conservare bună. Urme de ardere. Materia primă: corp costal de vită. Una dintre laturi prezintă 21 crestături de formă triunghiulară asimetrică, dispuse la distanţe relativ egale, majoritatea adânci, cu margini nete, câteva superficiale. Debitaj prin fracturare. Fasonarea – realizarea crestăturilor prin tăiere transversală oblică; utilizarea în acest scop a unui tăiş litic sau metalic? Urme de utilizare: tocire, lustru superficiale ale părţii active – porţiunile dintre crestături. Probabil netezitor (*lissoir*) pentru prelucrarea pieilor. Ltot 118,05; EP (convenţional) 14,91/5,21; PM 21,09/5,56; ED (convenţional) 11,52/6,43; L porţiunea crestată 57,69; lăţ crestături 1,5-2; ad crestături 1,5-1,8.	Epoca bronzului Cultura Noua	2012 S8 Caroul 5 - 1,30 m
NGS/II 3 Patină de os	MIGL FNI	Patină de os. Fragmentară – lipseşte cca 1/3 proximală, fracturată în vechime şi metacarpul IV, fracturat recent. Urme de ardere superficiale. La extremitatea distală (epifiza distală) se păstrează urme fine de tăiere transversale şi oblice (de dezarticulare). Stare de conservare a suprafeţelor foarte bună. Materia primă: metapod de cal. Debitaj – etapă absentă. Fasonarea – amenajarea părţii active pe faţa dorsală prin cioplire şi abraziune. S-a obţinut o suprafaţă lisă, lucioasă (faţa superioară), acoperită cu striuri fine grupate în fascicule axiale. Urme de cioplire marcate păstrate la partea distală pe faţa superioară, neafectate de abraziune; morfologia oblică a părţii distale. La partea distală pe faţa plantară (anatomic) şi inferioară (tehnic), la baza reliefului intermediar s-a amenajat bilateral în sens transversal o perforaţie prin rotaţie alternativă; formă ovală neregulată; destinată ataşării ligaturii de fixare a patinei pe picior. Urme de utilizare: striuri fine, dispuse aleatoriu pe faţa superioară, orientate oblic şi transversal; generate de contactul cu gheaţa şi particule abrazive (nisip?); pe faţa inferioară se observă urme de tocire şi lustru produse de talpa încălţămintei de piele. L 171,51; ED 47,79/29,08; PM 33,64/23,14; lăţ max suprafaţa amenajată 12,50; lăţ max suprafaţa cioplită PD 39,43; L pf 17,00; diam pf 6,18/5,59.	Epoca bronzului Cultura Noua	2012 S15 Caroul ? Gr 36 (5) -1,45 m
NGS/II 4 Patină de os	MIGL FNI	Patină de os. Fragment – fracturare axială; lipsesc partea distală şi faţa inferioară, fracturate în vechime. Se păstrează partea proximală cu extremitatea proximală. Stare de conservare a suprafeţelor foarte bună. Materia primă: metapod de cal. Debitajul: etapă absentă. Fasonarea: la extremitatea proximală, pe suprafaţa articulară a fost amenajată în sens axial o perforaţie de mari dimensiuni, având formă ovală; realizată prin cioplire şi scobire. Pe faţa inferioară la partea proximală a fost amenajată prin tăiere transversală şi cioplire o perforaţie ovală de mari dimensiuni, având conturul păstrat parţial (cca jumătate); împreună cu perforaţia axială forma un dispozitiv de fixare a patinei pe picior cu ligatură. Pe faţa inferioară la extremitatea proximală se păstrează urme superficiale de cioplire pentru regularizarea suprafeţei destinate a se fixa pe talpă. Pe faţa superioară s-au amenajat în unghi diedru două suprafeţe lise prin	Epoca bronzului Cultura Noua	2012 S15 Caroul 9 –Gr 5 -1,50 m

https://biblioteca-digitala.ro

		abraziune axială, formând faţa activă (superioară) a patinei; suprafeţe acoperite cu striuri grupate în fascicule. Urme de utilizare: striuri fine, dispuse aleatoriu pe faţa superioară, orientate oblic şi transversal; generate de contactul cu gheaţa şi particule abrazive (nisip?); pe faţa inferioară se observă urme de tocire şi lustru produse de talpa încălţămintei de piele; tocire şi lustru margini perforaţii datorită contactului cu ligatura textilă sau de piele. L 217,21; EP 55,19/29,58; PM 31,76/11,42; ED 36,55/10,37; lăţ max a feţei superioare: suprafaţa 1 29,37 (la EP); suprafaţa 2 15,40 (la EP); lăţ min a feţei superioare: suprafaţa 1 10,95 (la ED); suprafaţa 2 16,35 (la ED); diam pf EP 25,68/22,19; diam pf PP cca 26/18,70; dist pf – EP 24.		
NGS/II 5 Patină de os	MIGL FNI	Patină de os. Fragment – se păstrează o parte a feţei superioare, fracturată axial în vechime. Stare de conservare a suprafeţelor foarte bună. Materia primă: probabil metapod de cal. Debitajul: etapă absentă. Fasonarea: faţa superioară prezintă două suprafeţe lise prin abraziune axială, formând faţa activă a patinei; suprafeţe acoperite cu striuri grupate în fascicule. O margine pare amenajată prin fracturare/retuşare, iar o extremitate prezintă urme de cioplire pentru ascuţire; acestea sunt indicii ale tentativei de reamenajare a fragmentului. Urme de utilizare: striuri fine, dispuse aleatoriu pe faţa superioară, orientate oblic şi transversal; generate de contactul cu gheaţa şi particule abrazive (nisip?). L 199; extremitatea 1 (convenţional) 16,20/5,55; PM 30,47/9,22; extremitatea 2 – ascuţită (convenţional) 8,42/4,80; lăţ porţiunii amenajate prin abraziune 1 16,23; lăţ porţiunii amenajate prin abraziune 2 16,20.	Epoca bronzului Cultura Noua	2012 S17 Caroul 1 - 0,90 m
NGS/II 6 Rază de corn de cerb V A3 b4	MIGL FNI	Segment distal de rază de coroană. Stare de conservare bună. Detaşare prin cioplire. Urme de ardere superficiale. Nu prezintă urme de utilizare. Rest de debitaj (deşeu). Ltot 100,24; EP 20/21,11; PM 20,24/16,30; ED 5,90/5,24.	Epoca bronzului Cultura Noua	2012 S13 Caroul 3 - 1,30 m Sub Complexul 13
NGS/II 7 Rază de corn de cerb V A2 b	MIGL FNI	Segment mezio-distal de rază. Detaşare la nivelul părţii meziale prin fracturare. Stare de conservare mediocră – suprafaţa acoperită parţial de concreţiuni. Probabil materie primă pregătită pentru procesare. Ltot (CE) 270; EP 34/27,78; PD 24,83/23,85; ED 4,75/4,34.	Epoca bronzului Cultura Noua	2012 S15 Caroul ? Gr 36 (5) -1,00 – 1,45 m

Tabel nr. 1. Negrileşti – „Curtea Şcolii", jud. Galaţi. Campania 2012. IMDA aparţinând culturilor Starčevo-Criş şi Noua. Repertoriu.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 8

100. Sibiu, jud. Sibiu
Punct: Poarta Ocnei, str. Zidului şi str. Croitorilor

Poarta Ocnei - Material arheologic
Piese din fier
Cuţit fragmentar cu mâner cu marginea exterioară curbată, L: 66 cm; l: 2 cm;
Lamă de cuţit din fier cu mâner, L: 11 cm; l: 1,5 cm;
Fragment de cuţit din fier cu mâner, L: 9 cm; l: 1 cm.
Fragment de seceră, l: 2 cm;
Fragment de potcoavă de cizmă. Segmentul de cerc are arcul de 10 cm; l: 2 cm;
Fragment de cui cu floare rotunda, D: 2 cm;
Verigă, D exterior 3,5 cm;
Cuţit de dezosat, l: 1,5 cm, semn de meşter stea cu şase colturi;
Pinten cu rotiţă, fragmentar;
Fragment de potcoavă de cal cu trei caiele;
Balama, L: 10 cm; l: 1,4 cm;
Dăltiţă, L: 10 cm; l: 3,7 cm;
Toartă de găleată. Deschiderea între urechiuşe: 13 cm;
Fragment de bandă de fier cu nit, l: 3 cm;
Fragment de pinten cu rotiţă;
Armătură din fier curbată în secţiune, cu orificiu pentru nit, L: 4 cm;
Idem, plată l: 2,1 cm;
Fragment de lamă de cuţit cu mâner, l: 1,1 cm;
Fragment de fierăstrău, l: 3 cm;
Balama fragmentară pentru oblon, L: 12,5 cm, l:. 1,1 cm;
Cuie şindrilă, 15 buc;
Cuie construcţie, L: 7,5 cm - 10, 5 cm, 8 buc.
Fragmente din piele
Unele fragmente sunt prelucrate prin împunsături altele sunt numai tăbăcite.
Material osteologic (analiză efectuată de Alexandru Dobrescu)
În urma cercetării arheologice au fost recuperate 160 de fragmente de oase de animale domestice ce provin de la un cal (2 mandibule descoperite în poziţie suprapusă), un porc tânăr de aproximativ 5 luni şi 16 taurine, din care patru maturi şi 12 exemplare de tineret. Cele mai multe fragmente de oase sunt cepuri de la coarne de taurine, oase frontale şi mandibule. Se observă urme de fragmentare a oaselor prin tranşare intenţionată, concluzia fiind că ele au fost folosite în alimentaţie.
Material ceramic
Prin cantitatea mare de fragmente ceramice recuperate într-un spaţiu restrâns, materialul ceramic este comparativ cu cel descoperit în gropile de provizii. El este atât fragmentar încât nu s-a putut reconstitui nici măcar un profil concludent. Comparativ cu ansamblul materialului ceramic medieval descoperit în Sibiu, cel de la Poarta Ocnei este dominat de vasele arse oxidant, la temperatură ce permite pătrunderea miezului. Procentul de ceramică arsă reducător şi oxido-reducător în general considerată inferioară, nu este de neglijat.
Piese din lemn
Din structura din lemn am recuperat şi propus pentru conservare trei stâlpi lungi şi subţiri folosiţi la presupusul podeţ şi trei piloţi de susţinere ai fundaţiei zidului de protecţie a Porţii Ocnei.
Stâlpi din lemn:
1. Stâlp din lemn, L: 2,20 m, D: 0,30 m;
2. Stâlp din lemn, L: 3 m, D: 0,16 m;
3. Stâlp din lemn, L: 2,20 m; D: 0,10 cm.
Stâlpi din lemn (pilot zidărie):
1. Stâlp din lemn,L: 0,70 m; D: 0,10 cm;
2. Stâlp din lemn, L 0,80 m; D: 0,14 cm;
3. Stâlp din lemn, L: 0,60 m; D: 0,13 m.

Str. Zidului şi str. Croitorilor – Material arheologic
Obiecte din fier descoperite lângă Turnul Pulberăriei în caseta arheologică.
Armătură din fier, curbată în secţiune; l: 1 cm; L: 5,5 cm (-1,40 - 1,60 m).
Cuţit de luptă curbat (deformat ?); l: 2 cm; arc cu deschiderea de 9 cm (-1,80 – 2 m).
Material osteologic.
În caseta de lângă Turnul Pulberăriei au apărut maxilare de la patru bovine şi cepuri de coarne de la un berbec.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 9

103. Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj
Punct: str. Garofiței

Catalogul mormintelor
Nr.: M1/2012
Suprafața: S1/2012.
Categoria de vârstă: copil.
Adâncimea: - 0,60 m față de nivelul actual de călcare.
Starea în care a fost găsit: a fost surprins în S1, în profilul de est, de la brâu în sus.
Poziția: a fost întins pe spate cu privirea spre est și partea superioară a brațelor pe lângă corp. Craniul a fost parțial distrus datorită presiunii pământului.
Relații stratigrafice: Mormântul a fost surprins în nivelul de pământ cenușiu amestecat cu oase umane și ceramică.
Nr.: M2/2012
Suprafața: S1/2012.
Categoria de vârstă: adult.
Adâncimea: - 0,70 m față de nivelul actual de călcare.
Starea în care a fost găsit: a fost surprins în S1, de la glezne în jos, în profilul de vest al secțiunii.
Poziția: a fost întins pe spate.
Relații stratigrafice: Mormântul a fost surprins în nivelul de pământ cenușiu amestecat cu oase umane și ceramică.
Nr.: M3/2011
Suprafața: S1/2011.
Categoria de vârstă: copil.
Adâncimea: - 0,75 m față de nivelul actual de călcare.
Starea în care a fost găsit: a fost identificat conturul gropii de mormânt. Suprafața S1/2012 a surprins în plan tot scheletul.
Poziția: defunctul a fost întins pe spate, orientat aproximativ vest-est, cu brațul stâng pe lângă corp și brațul drept flexat din cot, cu palma pe bazin. Craniul a fost parțial distrus datorită presiunii pământului.
Relații stratigrafice: Mormântul a fost surprins în nivelul de pământ cenușiu amestecat cu oase umane și ceramică.
Nr.: M4/2011
Suprafața: S1/2011.
Categoria de vârstă: adult.
Adâncimea: - 0,70 m față de nivelul actual de călcare.
Starea în care a fost găsit: scheletului i-au fost găsite doar picioarele, restul fiind surprins de către suprafața S1/2012, în profilul de vest.
Poziția: defunctul a fost întins pe spate, orientat aproximativ vest-est.
Relații stratigrafice: Mormântul a fost surprins în nivelul de pământ cenușiu amestecat cu oase umane și ceramică.

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXA 10

105. Târgovişte, jud. Dâmboviţa
Punct: Vatra oraşul medieval Târgovişte

Ceramica:
Sectorul Calea Domnească (nr. 200)
Strachină mare cu buza dreaptă, profil in S, fund inelar perforat pentru prindere, smăltuită şi pictată în interior pe fond verde cu decor geometric, secţiunea I, caroul 10, - 0,40 m (groapă), secolul XVIII;
Strachină, prima jumătate a secolul XV, de import, din faianţă, atelier oriental, profil în S, cu picior inelar perforat pentru prindere. Este pictată interior şi parţial exterior, pe fond alb, în albastru/mov/castaniu şi decor cu motive vegetale pe margini, iar central cu motivul stea în şase colturi, „steaua lui David", secţiunea I, caroul 23 - 24 - fântână.
Bol, prima jumătate a secolul XV, de import, atelier oriental, profil în S, cu picior inelar perforat pentru prindere, pictat interior şi exterior, albastru/mov/castaniu, secţiunea I, caroul 23 - 24 - fântână. Contextul arheologic bine determinat nu permite datarea ceramicii descoperite din fântână mai târziu de secolul XV, mai ales că vasul a fost recoltat de la adâncimea de – 1,80 m, împreună cu ceramică comună specifică primei jumătăţi a secolului al XV-lea. Menţionăm şi o descoperire asemănătoare de la Cernavodă, datată însă în secolul al XVIII-lea (Niculina Dinu, Ceramica otomană descoperită în Dobrogrea, Pontica 42, Constanţa 2011, p. 326 şi pl. 1/1a, pl. 5/2a-b)
Castron din lut, secolul II – III, lucrat la mână cu fundul drept cu secţiune trapezoidală, ars reducător, secţiunea I, caroul 23 - 24 (fântână).
Strachină, prima jumătate a secolului XV, adâncă, evazată, pictată interior, verde/alb/maro cu motive vegetale, central motivul unei corole de lalea cu patru petale, secţiunea I, umplutură atelier fierar
Disc ornamental de sobă, prima jumătate a secolul XV, parţial smălţuit la interior, verde-oliv, cu decor central două discuri concentrice, trase din pastă şi crestate, lucrate la tipar, secţiunea I, caroul 2, cuptor.
Menţionăm şi fragmentele de borcan cu buza "în streaşină", oale cu o toartă, căni cu decor, lustruite sau cahle borcan şi discuri majoritatea recuperate din cuptorul de olar.
Sector Piaţa Doi Brazi (Bărăţiei)
Strachină, a doua jumătate a secolului XV, adâncă, evazată, pictată interior, verde/alb/maro cu motive vegetale, central motivul unei corole de lalea cu patru petale, groapă menajeră.
Fund de strachină, cu picior inelar, smălţuit şi pictat cu motiv zoomorf, o acvilă, datat în secolul XIV.
Fragment cornişă de sobă, de tipul "placă cu dinţi" începutul secolului XVI

Alte descoperiri:
Dinar, Ungaria, Rudolf II, 1588, 0,63 g, 11 mm, stare medie, arsă. Biserica Albă, 2012, S I, mormântul 2, - 1,20 m. AV. Madona cu pruncul, circular PATR/HVNG. K/B, RV. Scutul Ungariei, circular legenda RUD II
Inel sigilar, din argint cu chatonul rotund și decor cruce incizată cu brațe egale, secol XVI.
Inel, din argint, cu piatră de formă piramidală, secolul XVIII.
Bară de fier brut, secţiune dreptunghiulară, lungime 22 cm, lăţime 6 cm, grosime 4, greutate 1,2 kg.

https://biblioteca-digitala.ro

INDICI

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE DE LOCALITĂȚI

Adamclisi, com. Adamclisi, jud. Constanța 1
Alba Iulia, jud. Alba 76
Albești, com. Albești, jud. Constanța 2
Armăşeni, com. Buneşti – Avereşti, jud. Vaslui 77
Aurel Vlaicu, oraș Geoagiu, jud. Hunedoara 115
Balomiru de Câmp, com. Șibot, jud. Alba 116
Bărăşti, com. Cicăneşti, jud. Argeş 77A
Biharia, com. Biharia, jud. Bihor 117
Blejoi, jud. Prahova 78
Bodeștii de Jos, com. Bodești, jud. Neamț 3
Boldești-Scăieni, jud. Prahova 4
Bologa, com. Poieni, jud. Cluj 79
Bordușani, com. Bordușani, jud. Ialomița 4A
Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureș 5
Bragadiru, jud. Ilfov 80
Brăila, jud. Brăila 81
Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu 6
București 82
Buda, com. Blăgești, jud. Bacău 7
Buftea, jud. Ilfov 83
Capidava, com. Topalu, jud. Constanța 8
Caracal, jud. Olt 113, 118
Carei, jud. Satu Mare 9, 84, 119, 120
Călugăreni, com. Eremitu, jud. Mureș 10
Cășeiu, com. Cășeiu, jud. Cluj 11
Câmpina, jud. Prahova 12
Câmpulung, jud. Argeș 13
Cârlomănești, com. Vernești, jud. Buzău 14
Cheia, com. Grădina, jud. Constanța 15
Cioroiu Nou, com. Cioroiași, jud. Dolj 16
Cluj-Napoca, jud. Cluj 85, 86
Corabia, jud. Olt 17
Costâna, com. Todirești, jud. Suceava 109A
Costești, com. Costești, jud. Iași 109B
Covasna, jud. Covasna 17A
Crăsanii de Jos, com. Balaciu, jud. Ialomița 17B
Crețeștii de Sus, com. Crețești, jud. Vaslui 87
Deva, jud. Hunedoara 88
Făclia, com. Mircea Vodă, jud. Constanța 121
Fântânele, com. Matei, jud. Bistrița-Năsăud 18
Figa, oraș Beclean, jud. Bistrița-Năsăud 19
Fulgeriș, com. Pânceşti, jud. Bacău 89
Garvăn, com. Jijila, jud. Tulcea 20
Gheorghieni, jud. Harghita 21, 22
Gherghița, com. Gherghița, jud. Prahova 23
Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița 24, 90

https://biblioteca-digitala.ro

Grădiștea de Munte, com. Orăștioara de Sus, jud. Hunedoara 25
Halmeu, com. Halmeu, jud. Satu Mare 91
Hârșova, jud. Constanța 26, 26A
Horodnic de Jos, com. Horodnic de Jos, jud. Suceava 110
Iași, jud. Iași 92
Iaz, com. Obreja, jud. Caraș-Severin 27
Ip, com. Ip, jud. Sălaj 122
Isaccea, jud. Tulcea 28
Istria, com. Istria, jud. Constanța 29
Jac, com. Creaca, jud. Sălaj 30
Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin 27, 31
Jurilovca, com. Jurilovca, jud. Tulcea 32
Lăzarea, com. Lăzarea, jud. Harghita 33
Lespezi, com. Gârleni, jud. Bacău 34
Limba, com. Ciugud, jud. Alba 35
Luncavița, com. Luncavița, jud. Tulcea 36
Mala Kopanya, raion Vinogradovo, reg. Transcarpatia, Ucraina 37
Maliuc, com. Maliuc, jud. Tulcea 38
Marca, com. Marca, jud. Sălaj 123, 124, 125
Marginea, com. Marginea, jud. Suceava 93
Măxineni, com. Măxineni, jud. Brăila 39
Mediești Aurit, com. Mediești Aurit, jud. Satu Mare 40
Mintia, com. Vețel, jud. Hunedoara 94
Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj 111
Murighiol, com. Murighiol, jud. Tulcea 41
Nădlac, jud. Arad 126, 127, 128, 129, 130
Năvodari, jud. Constanța 42
Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați 95
Nufăru, com. Nufăru, jud. Tulcea 43
Oarda de Jos, mun. Alba Iulia, jud. Alba 35
Oltina, com. Oltina, jud. Constanța 44
Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanța 45, 46
Pantelimonu de Sus, com. Pantelimon, jud. Constanța 47
Peștera, com. Peștera, jud. Constanța 48, 112
Petrești de Jos, com. Petrești de Jos, jud. Cluj 49
Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba 131, 132, 133
Pietrele, com. Băneasa, jud. Giurgiu 50
Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău 51
Pietroasele, com. Pietroasele, jud. Buzău 52
Porț, com. Marca, jud. Sălaj 96, 134
Racoșu de Jos, com. Racoș, jud. Brașov 53
Radomirești, com. Radomirești, jud. Olt 113
Radovanu, com. Radovanu, jud. Călărași 54
Rapoltu Mare, com. Rapoltu Mare, jud. Hunedoara 55
Răcarii de Jos, com. Brădești, jud. Dolj 56
Râșnov, jud. Brașov 97
Rești, com. Dobrosloveni, jud. Olt 98
Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani 113A
Romos, com. Romos, jud. Hunedoara 135
Roșia Montană, com. Roșia Montană, jud. Alba 57
Sântimbru, com. Sântimbru, jud. Harghita 99
Secu, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț 58

https://biblioteca-digitala.ro

Sfârleanca, com. Dumbrăvești, jud. Prahova 59
Sibiu, jud. Sibiu 100
Slava Rusă, com. Slava Cercheză, jud. Tulcea 60
Stelnica, com. Stelnica, jud. Ialomița 61
Suceagu, com. Baciu, jud. Cluj 62
Sultana, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi 63
Suplacu de Barcău, com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor 101,102
Supuru de Sus, com. Supur, jud. Satu Mare 64
Șibot, com. Șibot, jud. Alba 136, 137
Şimleu Silvaniei, jud. Sălaj 103
Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita 65
Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila 66, 67
Tăcuta, com. Tăcuta, jud. Vaslui 113B
Tărtăria, com. Săliştea, jud. Alba 114, 138, 139
Târcov, com. Pârscov, jud. Buzău 68
Târgoviște, jud. Dâmbovița 104, 105
Tecuci, jud. Galați 140
Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea 69
Topliţa, jud. Harghita 106
Turda, jud. Cluj 70
Țaga, com. Țaga, jud. Cluj 71
Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud 72
Uileacu Șimleului, com. Măeriște, jud. Sălaj 107
Uroi, oraş Simeria, jud. Hunedoara 55
Vadu Anei, com. Brănești, jud. Ilfov 108
Vadu Săpat, com. Vadu Săpat, jud. Prahova 73
Valea Mănăstirii, com. Ţiţeşti, jud. Argeş 108A
Vitănești, com. Vitănești, jud. Teleorman 74
Vlădeni, com. Vlădeni, jud. Ialomița 75
Vlădicească, com. Snagov, jud. Ialomița 109

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE DE EPOCI

1 - Preistorie
Carei (9), Cluj-Napoca (86), Figa (19), Rapoltu Mare (55), Șoimeni (65)

11 – Paleolitic
Peștera (112), Porț (134)

111 – Paleolitic inferior
Peștera (48)

112 – Paleolitic mijlociu
Porț (134)

113 – Paleolitic superior
Buda (7), Lespezi (34), Porț (134), Toplița (106)

13 – Neolitic
Boldești-Scăieni (4), Bragadiru (80), Crăsanii de Jos (17B), Ip (122), Limba, Oarda de Jos (35), Pianu de Jos (131), Pianu de Jos (132), Pietrele (50), Porț (96), Suplacu de Barcău (101), Tărtăria (114)

131 – Neolitic timpuriu
Biharia (117), Limba, Oarda de Jos (35), Porț (96)

132 – Neolitic mijlociu
Negrilești (95), Petrești de Jos (49), Porț (96)

133 – Neolitic târziu
Halmeu (90), Porț (96), Țaga (71)

14 - Eneolitic
Armășeni (77), Bodeștii de Jos (3), Boldești-Scăieni (4), Bordușani (4A), Cheia (15), Costâna (109A), Costești (109B), Crețeștii de Sus (87), Hârșova (26A), Limba, Oarda de Jos (35), Luncavița (36), Maliuc (38), Petrești de Jos (49), Pietrele (50), Pietroasa Mică (51), Porț (96), Radovanu (54), Rapoltu Mare (55), Ripiceni (113A), Sultana (63), Suplacu de Barcău (102), Șoimeni (65), Tăcuta (113B), Tărtăria (114),

141 – Eneolitic timpuriu
Porț (96), Șoimeni (65), Vitănești (74)

142 – Eneolitic mijlociu
Fulgeriș (89), Năvodari (42), Rapoltu Mare (55), Sultana (63), Șoimeni (65), Vitănești (74)

143 – Eneolitic târziu
Limba, Oarda de Jos (35), Porț (96), Romos (135), Sultana (63), Șoimeni (65), Vitănești (74)

15 – Epoca bronzului
Bodeștii de Jos (3), Bozânta Mică (5), București (82), Capidava (8), Caracal (118), Carei (9), Cheia (15), Figa (19), Luncavița (36), Marca (124), Pianu de Jos (131), Pietroasa Mică (51), Porț (96), Racoșu de Jos (53), Radomirești, Caracal (113), Rapoltu Mare (55), Șoimeni (65), Târcov (68), Vlădicească (109)

151 – Epoca bronzului timpuriu
Blejoi (78), Buftea (83), Carei (84), Carei (120), Pianu de Jos (131), Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133), Suplacu de Barcău (102), Tărtăria (139)

152 – Epoca bronzului mijlociu
Crețeștii de Sus (87), Fulgeriș (89), Pianu de Jos (131), Pianu de Jos (132), Pietroasa Mică (51), Rapoltu Mare (55), Șoimeni (65)

153 – Epoca bronzului târziu

https://biblioteca-digitala.ro

Capidava (8), Carei (9), Carei (119), Carei (120), Câmpina (12), Cârlomănești (14), Figa (19), Marca (123), Marca (125), Porț (96), Rapoltu Mare (55), Ripiceni (113A), Stelnica (61), Suplacu de Barcău (102), Tăcuta (113B), Tecuci (140), Toplița (106), Țigău (72)

16 - Hallstatt
Capidava (8), Cheia (15), Limba, Oarda de Jos (35), Luncavița (36), Porț (96), Racoșu de Jos (53), Rapoltu Mare (55)

161 – Hallstatt timpuriu
Aurel Vlaicu (115), Capidava (8), Crețeștii de Sus (87), Limba, Oarda de Jos (35), Pianu de Jos (133), Rapoltu Mare (55), Tecuci (140), Țigău (72)

162 – Hallstatt mijlociu
Biharia (117), Capidava (8), Rapoltu Mare (55), Romos (135), Tărtăria (138),

163 – Hallstatt târziu
Fântânele (18), Horodnic de Jos (110), Porț (96), Telița (69)

21 - Latene
Biharia (117), Bragadiru (80), Capidava (8), Carei (84), Cârlomănești (14), Cheia (15), Corabia (17), Costâna (109A), Covasna (17A), Crăsanii de Jos (17B), Deva (88), Figa (19), Grădiștea de Munte (25), Mala Kopanya (37), Maliuc (38), Pietroasa Mică (51), Porț (96), Racoșu de Jos (53), Radovanu (54), Rapoltu Mare (55), Stelnica (61), Șoimeni (65), Șuțești (66), Tărtăria (138), Târcov (68), Vadu Anei (108), Vlădicească (109)

211 – Latene timpuriu
Capidava (8), Fântânele (18), Figa (19), Giurgeni (90), Pietroasa Mică (51), Stelnica (61)

212 – Latene mijlociu
Capidava (8), Carei (119), Fântânele (18), Fulgeriș (89),

213 – Latene târziu
Capidava (8), Fântânele (18), Rapoltu Mare (55), Șoimeni (65)

3 – Epoca antică
Figa (19)

31 – Epoca greacă
Istria (29),

313 – Epoca elenistică
Albești (2), Cheia (15), Istria (29),

32 – Epoca romană
Adamclisi (1), Balomiru de Câmp (116), Biharia (117), Bologa (79), Bozânta Mică (5), Caracal (118), Carei (84), Călugăreni (10), Cășeiu (11), Câmpulung (13), Cheia (15), Cioroiu Nou (16), Cluj-Napoca (85), Cluj-Napoca (86), Corabia (17), Garvăn (20), Grădiștea de Munte (25), Hârșova (26), Iaz, Jupa (27), Isaccea (28), Istria (29), Jac (30), Jupa (31), Jurilovca (32), Lăzarea (33), Luncavița (36), Maliuc (38), Mediașu Aurit (40), Mintia (94), Moigrad-Porolissum (111), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Ostrov (45), Pianu de Jos (131), Pietroasele (52), Porț (96), Radomirești, Caracal (113), Răcarii de Jos (56), Râșnov (97), Reșca (98), Roșia Montană (57), Sfârleanca (59), Slava Rusă (60), Suceagu (62), Supuru de Sus (64), Șibot (137), Șuțești (66), Tărtăria (139), Turda (70)

321 – Epoca romană timpurie

Capidava (8), Isaccea (28), Roșia Montană (57), Slava Rusă (60)

322 – Epoca romană târzie
Adamclisi (1), Capidava (8), Câmpulung (13), Hârșova (26), Isaccea (28), Istria (29), Jurilovca (32), Murighiol (41), Ostrov (45), Pietroasele (52), Slava Rusă (60)

33 – Epoca post-romană
București (82), Carei (119), Cluj-Napoca (86), Corabia (17), Costâna (109A), Figa (19), Lăzarea (33), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suceagu (62), Șuțești (66), Șuțești (67), Tecuci (140)

34 – Epoca romano-bizantină
Capidava (8), Cheia (15), Garvăn (20), Hârșova (26), Isaccea (28), Murighiol (41), Pantelimonu de Sus (47), Slava Rusă (60)

https://biblioteca-digitala.ro

41 – Epoca bizantină
Capidava (8), Făclia (121), Garvăn (20), Hârșova (26), Isaccea (28), Murighiol (41), Nufăru (43), Ostrov (46), Slava Rusă (60)

42 – Epoca migrațiilor
Bragadiru (80), Capidava (8), Carei (119), Cheia (15), Cluj-Napoca (86), Suceagu (62), Șimleu Silvaniei (103), Șuțești (67), Vadu Săpat (73), Vlădiceasca (109)

43 – Epoca medievală
Balomiru de Câmp (116), Bărăști (77A), Brăila (81), București (82), Capidava (8), Carei (9), Cheia (15), Cluj-Napoca (85), Cluj-Napoca (86), Costâna (109A), Costești (109B), Gheorghieni (21), Gherghița (23), Giurgeni (24), Isaccea (28), Luncavița (36), Maliuc (38), Marginea (93), Nufăru (43), Ostrov (46), Pianu de Jos (131), Porț (96), Sântimbru (99), Sibiu (100), Stelnica (61), Șibot (136), Șimleu Silvaniei (103), Șuțești (67), Tăcuta (113B), Târgoviște (105), Turda (70), Uileacu Șimleului (107), Valea Mănăstirii (108A)

431 – Epoca medievală timpurie
Alba Iulia (76), Bozânta Mică (5), Brăila (81), Bucșani (6), Capidava (8), Carei (84), Gheorghieni (21), Giurgeni (24), Hârșova (26), Isaccea (28), Marca (124), Nădlac (127), Nădlac (130), Negrilești (95), Oltina (44), Tărtăria (139), Vadu Anei (108), Vlădeni (75),

432 – Epoca medievală târzie
Boldești-Scăieni (4), Bragadiru (80), Brăila (81), București (82), Carei (119), Costâna (109A), Gheorghieni (22), Gherghița (23), Giurgeni (24), Iași (92), Măxineni (39), Secu (58), Sibiu (100), Șimleu Silvaniei (103), Tăcuta (113B), Târgoviște (104), Târgoviște (105), Uileacu Șimleului (107), Vlădiceasca (109)

5 – Epoca modernă
Brăila (81), București (82), Capidava (8), Caracal (118), Cluj-Napoca (85), Cluj-Napoca (86), Figa (19), Gheorghieni (22), Giurgeni (24), Iași (92), Limba, Oarda de Jos (35), Măxineni (39), Radomirești, Caracal (113), Reșca (98), Roșia Montană (57), Secu (58), Sibiu (100), Târgoviște (104), Târgoviște (105), Tecuci (140), Uileacu Șimleului (107), Vadu Anei (108)

7- Epoca contemporană
Balomiru de Câmp (116), Crețeștii de Sus (87), Pianu de Jos (131), Reșca (98), Sibiu (100)

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE DE TIPURI DE SIT

1 - locuire

Balomiru de Câmp (116), Biharia (117), Buda (7), Capidava (8), Caracal (118), Carei (84), Carei (119), Cârlomănești (14), Corabia (17), Costâna (109A), Crăsanii de Jos (17B), Crețeștii de Sus (87), Deva (88), Garvăn (20), Gheorghieni (22), Ip (122), Lespezi (34), Limba, Oarda de Jos (35), Marca (124), Mediesu Aurit (40), Mintia (94), Moigrad-Porolissum (111), Peștera (48), Peștera (112), Pianu de Jos (131), Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133), Pietroasa Mică (51), Racoșu de Jos (53), Radomirești, Caracal (113), Rapoltu Mare (55), Rețca (98), Ripiceni (113A), Romos (135), Roșia Montană (57), Secu (58), Sibiu (100), Stelnica (61), Suplacu de Barcău (102), Șoimeni (65), Șuțești (67), Tărtăria (138), Tărtăria (139), Tăcuta (113B), Târcov (68), Toplița (106), Turda (70)

11 – locuire civilă
Capidava (8), Călugăreni (10), Fulgeriș (89), Grădiștea de Munte (25), Jupa (31), Pietroasele (52), Rețca (98), Șibot (137), Șuțești (67), Tărtăria (139)

111 – așezare deschisă
Armășeni (77), Aurel Vlaicu (115), Balomiru de Câmp (116), Biharia (117), Boldești-Scăieni (4), Bozânta Mică (5), Bragadiru (80), București (82), Buftea (83), Capidava (8), Caracal (118), Carei (9), Carei (84), Carei (119), Carei (120), Cluj-Napoca (86), Costești (109B), Crețeștii de Sus (87), Fulgeriș (89), Giurgeni (90), Istria (29), Lăzarea (33), Limba, Oarda de Jos (35), Marca (123), Marca (125), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Năvodari (42), Negrilești (95), Pianu de Jos (131), Pietroasa Mică (51), Porț (96), Porț (134), Racoșu de Jos (53), Rapoltu Mare (55), Ripiceni (113A), Romos (135), Suplacu de Barcău (101), Sultana (63), Șibot (136), Șibot (137), Șoimeni (65), Tărtăria (114), Tărtăria (138), Tăcuta (113B), Tecuci (140), Țigău (72), Vadu Anei (108), Vadu Săpat (73), Vlădeni (75), Vlădicească (109)

112 – așezare fortificată
Capidava (8), Cârlomănești (14), Crăsanii de Jos (17B), Halmeu (90), Mala Kopanya (37), Nufăru (43), Oltina (44), Ostrov (46), Pianu de Jos (132), Racoșu de Jos (53), Rapoltu Mare (55), Șoimeni (65), Târcov (68), Țaga (71)

113 – așezare urbană
Adamclisi (1), Brăila (81), Capidava (8), Cluj-Napoca (85), Corabia (17), Gherghița (23), Giurgeni (24), Grădiștea de Munte (25), Hârșova (26), Iaz, Jupa (27), Isaccea (28), Jac (30), Mintia (94), Nufăru (43), Ostrov (45), Ostrov (46), Sibiu (100), Slava Rusă (60), Târgoviște (104), Târgoviște (105)

114 – așezare rurală
Bodeștii de Jos (3), Bragadiru (80), Capidava (8), Cheia (15), Măxineni (39), Suceagu (62), Vlădicească (109)

115 – locuire în peșteră
Cheia (15), Petrești de Jos (49)

116 – locuire sezonieră
Toplița (106)

117 - tell
Bordușani (4A), Carei (9), Carei (119), Hârșova (26A), Luncavița (36), Maliuc (38), Pietrele (50), Radovanu (54), Sultana (63), Vitănești (74)

12 – locuire militară
Capidava (8), Călugăreni (10), Cășeiu (11), Jupa (31), Rapoltu Mare (55), Tărtăria (139)

121 - castru
Bologa (79), Capidava (8), Cășeiu (11), Câmpulung (13), Cioroiu Nou (16), Jac (30), Jupa (31), Răcarii de Jos (56), Râșnov (97), Sfârleanca (59), Turda (70)

122 – cetate
Adamclisi (1), Albești (2), Capidava (8), Covasna (17A), Garvăn (20), Gheorghieni (21), Grădiștea de Munte (25), Hârșova (26), Isaccea (28), Istria (29), Jurilovca (32), Murighiol (41), Nufăru (43), Ostrov (46), Pantelimonu de Sus (47), Racoșu de Jos (53), Rapoltu Mare (55), Slava Rusă (60)

124 - fort
Capidava (8), Șuțești (66)

125 – fortificații

https://biblioteca-digitala.ro

Capidava (8), Crăsanii de Jos (17B), Făclia (121), Grădiștea de Munte (25), Isaccea (28), Marginea (93), Murighiol (41), Sibiu (100), Supuru de Sus (64), Șuțești (66), Târcov (68)

13 – structură de cult
Capidava (8), Isaccea (28), Istria (29), Mala Kopanya (37), Tărtăria (138),

132 - templu
Grădiștea de Munte (25)

133 - biserică
Bărăști (77A), Capidava (8), Iași (92), Giurgeni (24), Sântimbru (99), Secu (58), Șimleu Silvaniei (103), Uileacu Șimleului (107), Valea Mănăstirii (108A)

134 – mănăstire
Măxineni (39), Secu (58), Valea Mănăstirii (108A)

14 – amenajare/construcție
Gheorghieni (22), Iași (92), Mediești Aurit (40), Pietroasele (52), Radomirești, Caracal (113), Sfârleanca (59), Șibot (137), Tărtăria (139), Târgoviște (104)

2 – descoperire funerară
Capidava (8), Rapoltu Mare (55), Șimleu Silvaniei (103), Șoimeni (65)

21 - necropolă
Bărăști (77A), Brăila (81), Bucșani (6), Capidava (8), Carei (9), Carei (119), Carei (120), Câmpina (12), Costești (109B), Giurgeni (24), Istria (29), Jurilovca (32), Mala Kopanya (37), Măxineni (39), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nufăru (43), Pianu de Jos (131), Slava Rusă (60), Șibot (137), Șimleu Silvaniei (103), Tăcuta (113B), Telița (69)

211 – necropolă plană
Capidava (8), Fântânele (18), Stelnica (61), Sultana (63), Telița (69), Alba Iulia (76)

212 – necropolă tumulară
Capidava (8), Horodnic de Jos (110), Telița (69)

22 – mormânt izolat
Boldești-Scăieni (4), București (82), Capidava (8), Crețeștii de Sus (87), Radovanu (54), Șoimeni (65), Tărtăria (138), Uileacu Șimleului (107), Valea Mănăstirii (108A)

221 – mormânt tumular
Blejoi (78), Capidava (8), Costâna (109A),

3 – descoperire izolată
Capidava (8), Șoimeni (65)

311 – depozit de bronzuri
Rapoltu Mare (55), Tărtăria (138),

313 – tezaur monetar
Tărtăria (138),

32 – obiect izolat
Capidava (8), Șoimeni (65)

4 – exploatare/carieră
Capidava (8), Figa (19)

41 – exploatare minieră
Figa (19), Roșia Montană (57)

42 - carieră
Capidava (8),

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE DE INSTITUȚII

American School at Athens	Murighiol (41)
APPAT	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Porț (134), Suplacu de Barcău (101), Suplacu de Barcău (102), Toplița (106)
Archaeotek Canada	Racoșu de Jos (53), Râșnov (97)
ArheoBioMedia	Cheia (15)
Asociația ArheoVest Timișoara	Tărtăria (114)
Asociația Pro Noviodunum	Isaccea (28)
BCU București	Adamclisi (1),
Bergen University	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Cardiff University	Vitănești (74)
Centre for Baltic and Scandinavian Archaeology, Schleswig	Pietrele (50)
CICE Iași	Iași (92),
CMIA Bacău	Buda (7), Fulgeriș (89), Lespezi (34),
CMJ Bistrița	Fântânele (18)
CMJ Neamț	Bodeștii de Jos (3), Șoimeni (65)
CMNM Iași	Iași (92), Secu (58)
CNADNR	Tărtăria (139), Tecuci (140)
CNMA Sibiu	Alba Iulia (76)
CNMCD Târgoviște	Hârșova (26A), Târgoviște (104), Târgoviște (105)
Cornell University	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
DAI Berlin	Pietrele (50)
DC Alba	Alba Iulia (76)
DC Harghita	Gheorghieni (22)
DC Hunedoara	Racoșu de Jos (53), Rapoltu Mare (55)
Deutsches Bergbau-Museum, Bochum	Pietrele (50)
Eberhard Karls Universität Tübingen	Pietrele (50)
FIB	Adamclisi (1), Capidava (8), Garvăn (20), Istria (29), Murighiol (41), Sfârleanca (59), Sultana (63), Suplacu de Barcău (101), Vitănești (74)
Flotila 90 Transport Aerian	Adamclisi (1),
GEI PROSECO București	Adamclisi (1),
GeoEcoMar	Albești (2), Cheia (15), Năvodari (42)
IA Iași	Iași (92), Isaccea (28), Petrești de Jos (49), Secu (58), Slava Rusă (60)
IAB	Adamclisi (1), București (82), Buda (7), Buftea (83), Câmpulung (13), Cârlomănești (14), Cheia (15), Corabia (17), Covasna (17A), Crăsanii de Jos (17B), Făclia (121), Garvăn (20), Istria (29), Lespezi (34), Murighiol (41), Nufăru (43), Ostrov (46), Peștera (48), Peștera (112), Pietrele (50), Pietroasa Mică (51), Radovanu (54), Stelnica (61), Telița (69), Vadu Anei (108), Vadu Săpat (73)
IAIA Cluj	Bozânta Mică (5), Călugăreni (10), Cluj-Napoca (85), Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Jac (30), Lăzarea (33), Mintia (94), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suceagu (62), Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
ICAFR București	Blejoi (78), Boldești-Scăieni (4), Câmpina (12), Cheia (15), Slava Rusă (60)
ICEM Tulcea	Isaccea (28), Jurilovca (32), Luncavița (36), Maliuc (38), Slava Rusă (60)
INFIN București	Petrești de Jos (49)
INP	Giurgeni (24), Hârșova (26)
Institute of Archaeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, Kraków, Poland	Cheia (15)
Institutul de Arheologie – Erevan, Armenia	Bordușani (4A),
Instytut Archeologii - Uniwersytet Rzeszow – Polonia	Telița (69)
IPJ Neamț	Secu (58)
ISER București	Peștera (48), Peștera (112)
Johannes Gutenberg-Universität Mainz, Germania	Peștera (48), Peștera (112)
Laboratorul TRACES – UMR 5608, Universitatea Toulouse 2 – Franţa	Roșia Montană (57)

https://biblioteca-digitala.ro

Liceul Economic-Administrativ Iași	Costești (109B)
Liceul "Ion Neculce" Târgu Frumos	Costâna (109A), Costești (109B), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
Liceul Nădlac	Turda (70)
Liceul Teoretic "Octavian Goga" Huedin	Bologa (79),
Liceul Teoretic "Traian Doda" Caransebeș	Iaz, Jupa (27)
M Brăila	Brăila (81), Covasna (17A), Crăsanii de Jos (17B), Isaccea (28), Măxineni (39), Pietroasa Mică (51), Racoșu de Jos (53), Șuțești (66), Șuțești (67), Târcov (68), Telița (69),
M Caracal	Caracal (118), Radomirești, Caracal (113), Reșca (98)
M Gheorghieni	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Toplița (106)
M Sebeș	Limba, Oarda de Jos (35)
MA Mangalia	Adamclisi (1), Albești (2), Isaccea (28), Pantelimonu de Sus (47), Petrești de Jos (49)
MAE Corabia	Corabia (17)
Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, Leipzig, Germania	Peștera (48), Peștera (112)
MB Suceava	Costâna (109A), Horodnic de Jos (110), Marginea (93), Ripiceni (113A)
MC	Isaccea (28), Pantelimonu de Sus (47)
MC Franța	Hârșova (26A)
MCC Hunedoara	Capidava (8), Petrești de Jos (49)
MCDR Deva	Aurel Vlaicu (115), Balomiru de Câmp (116), Deva (88), Grădiștea de Munte (25), Mintia (94), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Pianu de Jos (131), Rapoltu Mare (55), Râșnov (97), Romos (135), Șibot (136), Șibot (137), Tărtăria (138),
MCG Oltenița	Radovanu (54)
MDJ Călărași	Bordușani (4A), Crăsanii de Jos (17B), Sultana (63)
MG Năsăud	Fântânele (18), Țigău (72)
MI Galați	Isaccea (28), Negrilești (95), Tecuci (140)
MI Turda	Turda (70)
MINAC	Adamclisi (1), Albești (2), Capidava (8), Cheia (15), Hârșova (26), Istria (29), Năvodari (42), Oltina (44), Pantelimonu de Sus (47)
Mission archéologique française	Buda (7), Lespezi (34)
MJ Argeș	Bărăști (77A), Câmpulung (13), Valea Mănăstirii (108A)
MJ Botoșani	Ripiceni (113A)
MJ Buzău	Cârlomănești (14), Pietroasa Mică (51), Pietroasele (52), Târcov (68)
MJ Ialomița	Bordușani (4A), Crăsanii de Jos (17B), Giurgeni (24), Giurgeni (90), Hârșova (26A), Stelnica (61), Vlădeni (75)
MJ Mureș	Călugăreni (10)
MJ Satu Mare	Carei (9), Carei (84), Carei (119), Carei (120), Halmeu (90), Mediesu Aurit (40), Porț (134), Supuru de Sus (64)
MJ Teleorman	Vitănești (74)
MJ Vaslui	Tăcuta (113B)
MJ Vâlcea	Radovanu (54)
MJERG Caransebeș	Iaz, Jupa (27)
MJI Brașov	Racoșu de Jos (53), Râșnov (97)
MJIA Maramureș	Bozânta Mică (5)
MJIA Prahova	Blejoi (78), Boldești-Scăieni (4), Câmpina (12), Gherghița (23), Sfârleanca (59), Vadu Săpat (73),
MJIA Zalău	Ip (122), Jac (30), Marca (123), Marca (124), Marca (125), Moigrad-Porolissum (111), Porț (96), Porț (134), Șimleu Silvaniei (103), Uileacu Șimleului (107)
MM București	Bragadiru (80), Sultana (63), Vlădicească (109)
MM Huși	Armășeni (77), Crețeștii de Sus (87)
MM Tecuci	Negrilești (95), Tecuci (140)
MN Brukenthal	Capidava (8), Petrești de Jos (49), Sibiu (100), Tărtăria (114)
MNCR	Figa (19), Șoimeni (65)
MNIR	Aurel Vlaicu (115), Balomiru de Câmp (116), Bordușani (4A), Bucșani (6), Buda (7), Cheia (15), Covasna (17A), Făclia (121), Garvăn (20), Hârșova (26A), Isaccea (28), Lespezi (34), Luncavița (36), Maliuc (38), Năvodari (42), Nufăru (43), Ostrov (45), Ostrov (46), Pianu de Jos (131), Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133), Romos (135), Roșia Montană (57), Sfârleanca (59), Sultana (63), Șibot (136), Șibot (137), Tărtăria (138), Tărtăria (139), Vitănești (74)

https://biblioteca-digitala.ro

MNIT	Bologa (79), Căşeiu (11), Cluj-Napoca (85), Cluj-Napoca (86), Covasna (17A), Grădiştea de Munte (25), Turda (70), Ţaga (71)
MNUAI	Alba Iulia (76)
MO Craiova	Cioroiu Nou (16), Răcarii de Jos (56)
MSC Miercurea Ciuc	Gheorghieni (22), Sântimbru (99)
MTC Oradea	Biharia (117), Suplacu de Barcău (101), Suplacu de Barcău (102)
Muzeul Național de Istorie a Moldovei – Chișinău	Slava Rusă (60)
New York University	Gheorghieni (21), Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
Nov Bîlgarski Universitet, Sofia	Pietrele (50)
Oceanic Club	Năvodari (42)
Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz, Germania	Peștera (48), Peștera (112)
SC Arheo Research SRL	Telița (69)
SC Digital Domain SRL București	Crăsanii de Jos (17B), Telița (69)
SC Restitutor SRL	Uileacu Șimleului (107)
SC Vanderlay SRL	Tărtăria (139), Tecuci (140)
SNR Filiala Craiova	Corabia (17)
Şcoala Generală „Fogarassy Mihály”, Gheorghieni	Gheorghieni (22) Lăzarea (33)
Școala Gimnazială Lozna	Costâna (109A), Ripiceni (113A)
U București	Figa (19)
UAIC Iași	Costâna (109A), Costești (109B), Fulgeriș (89), Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Horodnic de Jos (110), Isaccea (28), Jurilovca (32), Lăzarea (33), Peștera (48), Peștera (112), Ripiceni (113A), Slava Rusă (60), Sultana (63), Tăcuta (113B)
UAUIM București	Nufăru (43), Sultana (63)
UBB Cluj	Bologa (79), Carei (9), Căşeiu (11), Cluj-Napoca (86), Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Grădiştea de Munte (25), Lăzarea (33), Râșnov (97), Roșia Montană (57), Sfârleanca (59), Slava Rusă (60), Suplacu de Barcău (101), Turda (70)
UCDC București	Gherghița (23), Isaccea (28), Negrilești (95), Nufăru (43), Șoimeni (65)
UDJ Galați	Isaccea (28), Jurilovca (32), Negrilești (95), Slava Rusă (60)
ULB Sibiu	Capidava (8), Limba, Oarda de Jos (35), Petrești de Jos (49), Șoimeni (65), Alba Iulia (76)
UMR 5602 Geographie de l’Environnement, Toulouse, Franţa	Luncavița (36), Maliuc (38)
UMR 5608 TRACES-CRPPM	Luncavița (36)
Univ. Alba Iulia	Cioroiu Nou (16), Limba, Oarda de Jos (35), Petrești de Jos (49), Răcarii de Jos (56), Suplacu de Barcău (101)
Univ. Craiova	Corabia (17)
Universität Frankfurt am Main	Pietrele (50)
Universitatea „Aristotel” Thessaloniki	Telița (69)
Universitatea Națională din Ujgorod	Mala Kopanya (37)
University of Arkansas	Pietrele (50)
University of Gent	Gheorghieni (21), Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
University of Glasgow	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
University of Leicester	Suplacu de Barcău (101)
University of Texas at Austin	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
University of Winnipeg	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
UO Constanța	Albești (2), Cheia (15), Năvodari (42)
UPM Târgu Mureș	Turda (70)
USH București	București (82), Buftea (83), Caracal (118), Radomirești, Caracal (113), Reșca (98), Vadu Anei (108)
USM Suceava	Costâna (109A), Costești (109B), Horodnic de Jos (110), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
UV Târgoviște	Bordușani (4A), Hârșova (26A), Târgoviște (104), Toplița (106)
UV Timișoara	Jupa (31), Tărtăria (114)
Western Washington University	Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
Wisconsin University	Pietrele (50)

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE DE PERSOANE

George AANIȚEI — Slava Rusă (60)
Adrian Ionuț ADAMESCU — Isaccea (28), Negrilești (95)
Martin ADRIAN — Cluj-Napoca (86),
Sorin AILINCĂI — Maliuc (38)
Adriana AIRINEI — Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Daniela ALECSĂ — Negrilești (95)
Nicolae ALEXANDRU — Albești (2)
Lucian AMON — Corabia (17)
Bruno ANCEL — Roșia Montană (57)
Radian Romus ANDREESCU — Sultana (63), Vitănești (74)
Mihai ANDREI — Mintia (94),
Mugur ANDRONIC — Horodnic de Jos (110), Marginea (93),
Emily ANDUJAR — Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Mircea Victor ANGELESCU — Istria (29),
Călin ANGHEL — Limba, Oarda de Jos (35)
Sorin ANGHEL — Albești (2)
Mircea ANGHELINU — Toplița (106)
Alin ANTON — Vadu Săpat (73)
APAI Emese — Carei (9),
Dan APARASCHIVEI — Slava Rusă (60)
Bobi APĂVĂLOAIE — Iași (92),
Virgil APOSTOL — Covasna (17A), Isaccea (28), Nufăru (43), Ostrov (45), Ostrov (46), Șibot (137),

Marius ARDELEANU — Bozânta Mică (5)
Adrian ARDEȚ — Iaz, Jupa (27)
Lucia-Carmen ARDEȚ — Iaz, Jupa (27)
Elena Roxana ASĂNDOAE — Telița (69)
Andrei ASĂNDULESEI — Costești (109B),Horodnic de Jos (110)
Costică ASĂVOAIE — Iași (92), Secu (58)
Ciprian ASTALOȘ — Porț (134),
Mircea BABEȘ — Cârlomănești (14), Stelnica (61)
BAJUSZ István — Mintia (94),
BAJUSZ Matyas — Cluj-Napoca (85),
Mariana BALACI — Jupa (31)
BALÁZS Bence — Cluj-Napoca (86),
BALOGH Tamás — Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),

Claudiu BARB — Cluj-Napoca (86),
Ioana Lucia BARBU — Deva (88), Rapoltu Mare (55)
Marius Gheorghe BARBU — Rapoltu Mare (55)
Mihaela BARBU — Rapoltu Mare (55)
Alexandru BARNEA — Adamclisi (1), Garvăn (20)
Ionel BAUMAN — Râșnov (97)
Dan BĂCUEȚ-CRIȘAN — Ip (122), Marca (123), Marca (124), Marca (125), Porț (96)
Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN — Porț (96), Porț (134),
Alexandru BĂDESCU — Pianu de Jos (132),
Gică BĂEȘTEAN — Balomiru de Câmp (116), Rapoltu Mare (55), Șibot (136), Șibot (137),

Constantin BĂJENARU — Pantelimonu de Sus (47), Tecuci (140)
Adrian BĂLĂȘESCU — Bordușani (4A), Cheia (15) Hârșova (26A), Luncavița (36), Maliuc (38), Năvodari (42), Sultana (63), Vitănești (74)

Sanda BĂLESCU — Buda (7), Lespezi (34),
Angelica BĂLOS — Racoșu de Jos (53), Rapoltu Mare (55)
Dana BĂRBOS — Alba Iulia (76)

https://biblioteca-digitala.ro

Maria BĂRBULESCU	Albești (2)
Mihai BĂRBULESCU	Turda (70)
Raluca BĂTRÂNOIU	Sfârleanca (59)
Ștefan BÂLICI	Nufăru (43)
Adela BÂLTÂC	Balomiru de Câmp (116), Ostrov (45), Șibot (137),
Alina-Eleonora BÂSCĂ	Alba Iulia (76)
Ioan BEJINARIU	Ip (122), Marca (123), Marca (124), Marca (125), Porț (96)
Corneliu BELDIMAN	Isaccea (28), Negrilești (95), Șoimeni (65)
Cătălin BEM	Bucșani (6), Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133),
Doina BENEA	Jupa (31)
Norbert BENECKE	Pietrele (50)
BERECKI Judit	Gheorghieni (22)
Vincent BERNARD	Buda (7), Lespezi (34)
Petre BEȘLIU-MUNTEANU	Sibiu (100)
Eugenia BEU-DACHIN	Cluj-Napoca (86),
George Aurelian BILAVSCHI	Isaccea (28)
Diana BINDEA	Țaga (71)
Dragoș BLAGA	Turda (70)
Bertina BO	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Bogdan BOBÎNĂ	Bozânta Mică (5)
Petru Aurel BOCA	Alba Iulia (76)
Ionuț BOCAN	Pianu de Jos (131), Șibot (137),
Tomasz BOCHNAK	Telița (69)
BODA Imola	Bologa (79), Sfârleanca (59)
BODA Tamás	Cluj-Napoca (86),
Vitalie BODOLICĂ	Albești (2), Hârșova (26)
Cristina BODÓ	Deva (88), Grădiștea de Munte (25), Șibot (136),
Dumitru BOGHIAN	Costâna (109A), Costești (109B), Horodnic de Jos (110), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
Neculai BOLOHAN	Gheorghieni (22)
Dorel BONDOC	Cioroiu Nou (16), Răcarii de Jos (56)
Corina BORȘ	Aurel Vlaicu (115), Romos (135), Tărtăria (138),
Tudor BORȘAN	Limba, Oarda de Jos (35)
Cosmin BORTOȘ	Isaccea (28)
Maria BOSTACĂ	Isaccea (28)
Emilian Simion BOTA	Cluj-Napoca (86),
BOTÁR István	Sântimbru (99)
Valentin Victor BOTTEZ	Istria (29),
Sever-Petru BOȚAN	Slava Rusă (60)
DanielleBOULLET	Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
Octavian BOUNEGRU	Isaccea (28)
Alexandru BRAD	Alba Iulia (76)
Alexandru BREHUESCU	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Louis BRUGE	Buda (7), Lespezi (34)
Valentin BUCȘĂ	Buda (7), Fulgeriș (89), Lespezi (34)
Vasile BUDUI	Costâna (109A),
Sorin BULZAN	Biharia (117)
Victor BUNOIU	Jupa (31)
Albane BURENS	Luncavița (36), Maliuc (38)
Raluca BURLACU-TIMOFTE	Suplacu de Barcău (101)
Dan Lucian BUZEA	Figa (19), Șoimeni (65)
Livia BUZOIANU	Albești (2)
Glicherie CARAIVAN	Cheia (15), Năvodari (42)
Raul CARDOȘ	Bozânta Mică (5)
Laurent CAROZZA	Luncavița (36), Maliuc (38)
Béatrice CAUUET	Roșia Montană (57)
Carol CĂPIȚĂ	Adamclisi (1),
Denis CĂPRĂROIU	Târgoviște (104)
Cornelia CĂRPUȘ	Cheia (15)
Leonid CĂRPUȘ	Cheia (15)

https://biblioteca-digitala.ro

Ionel CÂNDEA	Brăila (81), Măxineni (39), Șuțești (66)
Ovidiu CÂRSTINA	Târgoviște (104), Târgoviște (105)
Ioan CERNĂU	Bordușani (4A), Crăsanii de Jos (17B), Giurgeni (90), Hârșova (26A)
Cătălina CERNEA	Bordușani (4A), Crăsanii de Jos (17B), Giurgeni (90), Hârșova (26A)
Felician CHEOSEA	Târgoviște (104), Târgoviște (105)
Ioana CHIRA	Fântânele (18)
Costel CHIRIAC	Slava Rusă (60)
Iuliana CINDREA	Alba Iulia (76)
Daniel CIOATĂ	Călugăreni (10)
Narcis CIOBANU	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Paul CIOBOTARU	Negrilești (95), Tecuci (140)
Mihaela CIOC	Racoșu de Jos (53)
Theodor CIOFLAN	Câmpulung (13)
Alexandru CIORNEI	Buda (7), Lespezi (34)
Bogdan CIUPERCĂ	Vadu Săpat (73)
Marius-Mihai CIUTĂ	Limba, Oarda de Jos (35)
Beatrice CIUTĂ	Limba, Oarda de Jos (35), Petrești de Jos (49)
Ștefania CIZMAR	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Victor CÎMPEAN	Alba Iulia (76)
Adrian CÎNTAR	Jupa (31), Tărtăria (114)
Laurențiu CLIANTE	Istria (29),
Roxana COADĂ	Slava Rusă (60)
Cosmin COATU	Sfârleanca (59)
Sorin Ilie COCIȘ	Călugăreni (10), Cluj-Napoca (85), Jac (30), Mintia (94), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suceagu (62)
Alexandra COCIȘ	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Ionuț-Cosmin CODREA	Deva (88)
Mirela COJOC	Corabia (17)
Sorin COLESNIUC	Petrești de Jos (49)
Petrică Ionuț COLȚEANU	Tecuci (140)
Radu COMAN	Giurgeni (24)
Cătălin CONSTANTIN	Figa (19)
Monica CONSTANTIN	Crăsanii de Jos (17B), Pietroasa Mică (51), Telița (69)
Robert CONSTANTIN	Adamclisi (1),
Adriana CONSTANTINESCU	Albești (2)
Bogdan CONSTANTINESCU	Petrești de Jos (49)
Eugen-Marius CONSTANTINESCU	Pietroasele (52)
Gelu COPOS	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Emilia CORBU	Vlădeni (75)
Elena Cristina CORDOȘ	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Porț (134), Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
Ion COROPCEANU	Slava Rusă (60)
Daniel COSTACHE	Cârlomănești (14), Pietroasa Mică (51), Târcov (68)
Florea COSTEA	Racoșu de Jos (53)
Iuliana COSTEA	Isaccea (28), Slava Rusă (60)
Sorin COSTEA	Jurilovca (32), Slava Rusă (60)
Stelian COȘULEȚ	Râșnov (97)
Ovidiu Soleriu COTOI	Negrilești (95)
Zaharia COVACEF	Capidava (8), Pantelimonu de Sus (47)
Cosmin COVRIG	Cluj-Napoca (86),
Ștefana CRISTEA	Cluj-Napoca (86),
Cătălin CRISTESCU	Grădiștea de Munte (25), Pianu de Jos (131), Romos (135),
Spiridon CRISTOCEA	Bărăști (77A), Valea Mănăstirii (108A)

https://biblioteca-digitala.ro

Coralia CRIȘAN	Călugăreni (10)
Viorica CRIȘAN	Covasna (17A)
Costin CROITORU	Brăila (81), Măxineni (39), Șuțești (66), Șuțești (67)
CSERGŐ Ákos	Cluj-Napoca (86),
CSÓK Zsolt	Moigrad-Porolissum (111), Uileacu Șimleului (107)
Daniel Vasile CULIC	Ip (122), Marca (123), Marca (124), Marca (125), Porț (96), Șimleu Silvaniei (103)
CUMURCIUK Korneliu	Cluj-Napoca (85), Mintia (94), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
George CUPCEA	Bologa (79),
Gabriel CUSTUREA	Oltina (44)
Mircea Mihail DABÎCA	Istria (29),
Victoria DAHL	Gheorghieni (21) Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Oana DAMIAN	Făclia (121), Nufăru (43), Ostrov (46)
Paul DAMIAN	Ostrov (45), Pianu de Jos (131), Romos (135), Roșia Montană (57) Șibot (136), Șibot (137), Tărtăria (139)
Mihaela DANU	Sultana (63)
Diana DĂVÂNCĂ	Pietroasa Mică (51)
Antoine DEBENNE	Buda (7), Lespezi (34)
Valentin DELEANU	Capidava (8), Alba Iulia (76)
DEMJÉN Andrea	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Toplița (106)
Petru DIACONESCU	Târgoviște (104), Târgoviște (105)
Mădălina DIMACHE	Bucșani (6), Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133),
Claudiu DINICĂ	Sfârleanca (59)
Cătălin Constantin DINU	Pietroasele (52), Târcov (68)
Niculina DINU	Isaccea (28)
Alpar DOBOS	Cluj-Napoca (85), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Adrian DOBOȘ	Buda (7), Lespezi (34), Peștera (48), Peștera (112)
Roxana DOBRESCU	Buda (7), Lespezi (34),
Violeta DOBRESCU	Slava Rusă (60)
Sebastian DOBROTĂ	Aurel Vlaicu (115), Șibot (137), Tărtăria (138),
Alexandra DOLEA	Balomiru de Câmp (116), Șibot (137),
DÓZSA Andrea	Cluj-Napoca (86),
Aurel DRAGOTĂ	Alba Iulia (76)
Filica DRĂGHICI	Adamclisi (1),
Ionuț Lucian DRĂGHICI	Isaccea (28)
Matei DRÂMBĂREAN	Alba Iulia (76)
Sebastian Andrei DROB	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Mihai DUCA	Romos (135), Șibot (136), Șibot (137),
Tristan DUDA	Buda (7), Lespezi (34)
Alexandra DUDU	Albești (2)
Traian DUMBRĂVEANU	Râșnov (97)
Emil DUMITRAȘCU	Balomiru de Câmp (116), Romos (135), Șibot (137),
Valentin DUMITRAȘCU	Buda (7), Lespezi (34), Nufăru (43)
Claudia DUMITRESCU	Blejoi (78), Boldești-Scăieni (4) Câmpina (12)
Ion DUMITRESCU	Bărăști (77A), Câmpulung (13), Valea Mănăstirii (108A)
Gheorghe DUMITROAIA	Bodeștii de Jos (3)
Mădălina DUMITRU	Vitănești (74)
Mihai DUNCA	Porț (96)
Pascal DURAND	Buda (7), Lespezi (34)
Andrei DUȚU	Cârlomănești (14), Târcov (68)
Jimmy EECKHOUT	Gheorghieni (21), Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
Jeni EFIMOV	Slava Rusă (60)
Georgeta EL SUSI	Cârlomănești (14)
EMŐDI Tamás	Uileacu Șimleului (107)
Edmond-Silviu-Iulian ENE	Pianu de Jos (133), Șibot (136), Șibot (137),
Daniel Lucian ENE	Făclia (121), Nufăru (43), Ostrov (46), Șibot (137),
Irina ENE	Șibot (136), Șibot (137),
Sergiu Constantin ENEA	Costâna (109A), Costești (109B), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)

https://biblioteca-digitala.ro

ERDŐS Nándor	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
ÉVA Réka-Orsolya	Cluj-Napoca (86),
FABIAN Istvan	Turda (70)
Gruia Traian FAZECAȘ	Suplacu de Barcău (101), Suplacu de Barcău (102)
Andrei FĂRCAȘ	Cluj-Napoca (86),
FERENCZ Mátéfi Ágota	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
FERENCZ Szabolcs	Cluj-Napoca (85), Cluj-Napoca (86), Mintia (94), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
FERENCZI Márton	Cluj-Napoca (86),
Cristian FILIP	Bologa (79),
Gabriela FILIP	Cioroiu Nou (16), Răcarii de Jos (56)
Mihai-Adrian FIROIU	Alba Iulia (76)
Kathryn FITZIMMONS	Peștera (48), Peștera (112)
Alexandra FLOAREA	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Suplacu de Barcău (101)
Gelu FLOREA	Grădiștea de Munte (25)
Mihai FLOREA	Buda (7), Lespezi (34), Luncavița (36), Maliuc (38), Sultana (63), Vitănești (74)
Florin FODOREAN	Turda (70)
Alin FRÎNCULEASA	Blejoi (78), Boldești-Scăieni (4), Câmpina (12), Sfârleanca (59)
Radu-Gabriel FURNICĂ	Costești (109B), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
Alexandru GAFINCU	Costâna (109A), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
Emilian GAMUREAC	Isaccea (28), Pantelimonu de Sus (47)
Anca GANCIU	Stelnica (61)
Iulian GANCIU	Istria (29),
Silviu GANIA	Costești (109B), Fulgeriș (89),
Daniel GARVĂN	Bodeștii de Jos (3), Șoimeni (65)
Ivan GATSOV	Pietrele (50)
Sabine GAUDZINSKI-WINDHEUSER	Peștera (48), Peștera (112),
Marian GAVRILĂ	Iaz, Jupa (27)
Samuel GEHL	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Viorel Ștefan GEORGESCU	Hârșova (26), Tecuci (140)
Oana GHEORGHE	Isaccea (28)
Florin GHEORGHIȚĂ	Cluj-Napoca (86),
Gabriela GHEORGHIU	Grădiștea de Munte (25)
Petre GHERGHE	Corabia (17)
Dorian GHIMAN	Bozânta Mică (5)
Robert GINDELE	Carei (119), Carei (120), Mediești Aurit (40), Supuru de Sus (64)
Florin GOGÂLTAN	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
Mihaela GOLEA	Sultana (63)
Andrei GONCIAR	Racoșu de Jos (53)
Florin GREC	Cluj-Napoca (86),
Laurențiu GRIGORAȘ	Cârlomănești (14), Pietroasa Mică (51)
Nina GRIGORE	Gherghița (23)
Oana GRIGORUȚĂ	Cheia (15), Năvodari (42)
GYŐRGY Antónia	Cluj-Napoca (86),
GYURKA Orsolya	Cluj-Napoca (86),
Constantin HAITĂ	Bordușani (4A), Hârșova (26A), Luncavița (36), Maliuc (38), Sultana (63), Vitănești (74)
Ana Cristina HAMAT	Iaz, Jupa (27)
Svend HANSEN	Pietrele (50)
HÁGÓ Attila Nándor	Carei (9), Carei (119),
Cosmin Șt. HĂLMĂGEANU	București (82), Vadu Anei (108)
Andrei HEROIU	Tărtăria (139)
Tudor HILA	Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133),
HOBAJ Zsombor	Cluj-Napoca (86),
Ștefan HONCU	Jurilovca (32), Slava Rusă (60)

https://biblioteca-digitala.ro

Brita HOPE	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Roman HOVSEPYAN	Bordușani (4A),
Jean Jacques HUBLIN	Peștera (48), Peștera (112)
Pavel HUSZARIK	Turda (70)
Mihaela IACOB	Jurilovca (32), Slava Rusă (60)
Eugen IAROSLAVSCHI	Grădiștea de Munte (25)
Gianina Diana IEGAR	Carei (119),
Ana Lucreția IGNAT	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suplacu de Barcău (101), Suplacu de Barcău (102)
Ioan IGNAT	Costâna (109A), Horodnic de Jos (110), Ripiceni (113A)
Theodor IGNAT	Sultana (63)
Sorin IGNĂTESCU	Costâna (109A),
Ana ILIE	Hârșova (26A)
Costel ILIE	Negrilești (95), Tecuci (140)
Mihai IONESCU	Pantelimonu de Sus (47)
Mihai Severus IONESCU	Adamclisi (1),
Nicolae Alexandru IONESCU	Adamclisi (1),
Radu IOVIȚĂ	Peștera (48), Peștera (112)
Luciana IRIMUȘ	Aurel Vlaicu (115), Tărtăria (138),
Adriana ISACU	Cășeiu (11)
Dan ISACU	Cășeiu (11)
Lăcrămioara Elena ISTINA	Buda (7), Fulgeriș (89), Lespezi (34)
Cami Manuela ISTRATE	Pietroasa Mică (51)
Vitalie JOSANU	Secu (58)
Gabriel JUGĂNARU	Telița (69)
Emil JUNCANARU	Isaccea (28)
KAPCSOS Norbert	Cluj-Napoca (86),
John KARAVAS	Murighiol (41)
KATONA János	Cluj-Napoca (86),
Valerii KAVRUK	Figa (19), Șoimeni (65)
Marvin KAY	Pietrele (50)
KÁDAS Zoltán	Carei (84), Carei (119), Carei (120), Halmeu (90),
Maya KHADRO LOWY	Gheorghieni (21), Suplacu de Barcău (101), Toplița (106)
Florian KLIMSCHA	Pietrele (50)
Ute KOPRIVC	Pietrele (50)
Antoine KOSTEK	Buda (7), Lespezi (34)
KOSZA Antal	Gheorghieni (22)
V.G. KOTYGOROSHKO	Mala Kopanya (37)
Adela (MATEȘ) KOVÁCS	Figa (19)
Ciprian Cătălin LAZANU	Tăcuta (113B)
Cornelia-Magda LAZAROVICI	Petrești de Jos (49)
Gheorghe LAZAROVICI	Petrești de Jos (49), Șoimeni (65), Țaga (71)
Alexandra LAZĂR	Cluj-Napoca (86),
Cătălin Alexandru LAZĂR	Sultana (63)
Vlad Andrei LĂZĂRESCU	Cluj-Napoca (85), Jac (30), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suceagu (62)
Emma LEWIS	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Marian-Adrian LIE	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suplacu de Barcău (101), Suplacu de Barcău (102), Toplița (106)
Jonathan LOPPE	Buda (7), Lespezi (34)
Sabin Adrian LUCA	Limba, Oarda de Jos (35), Tărtăria (114)
LUKÁCS Erzsébet	Cluj-Napoca (86),
Liviu LUNGU	Adamclisi (1), Pantelimonu de Sus (47)
Tincuța Vasilica LUPAȘCU	Isaccea (28)
Damaris MAILAT	Alba Iulia (76)
Michel MAILLE	Luncavița (36)
Nicoleta MAN	Călugăreni (10)
Silvian MAN	Slava Rusă (60)

https://biblioteca-digitala.ro

Tudor MANDACHE	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Antoniu Tudor MARC	Deva (88), Rapoltu Mare (55)
Felix MARCU	Bologa (79),
Liliana MARCU	Isaccea (28), Slava Rusă (60)
Tamilia MARIN	Iași (92),
George G. MARINESCU	Fântânele (18), Țigău (72)
Doru MARTA	Suplacu de Barcău (102)
Liviu MARTA	Carei (9), Carei (84), Carei (119), Carei (120),
Răzvan MATEESCU	Grădiștea de Munte (25)
Natalia MATEEVICI	Slava Rusă (60)
Cosmin MATEI	Jupa (31)
Dan MATEI	Turda (70)
Gheorghe MATEI	Giurgeni (24), Giurgeni (90), Stelnica (61)
Sebastian MATEI	Cârlomănești (14), Pietroasa Mică (51), Târcov (68)
Florian MATEI-POPESCU	Câmpulung (13)
Adela MATEȘ	Șoimeni (65)
Anca MATIȘ	Capidava (8), Alba Iulia (76)
Zoia MAXIM	Țaga (71)
Andrei MĂGUREANU	Vadu Săpat (73)
Despina MĂGUREANU	Cârlomănești (14)
Monica MĂRGĂRIT	Bordușani (4A), Hârșova (26A)
Monica MĂRGINEANU-CÂRSTOIU	Covasna (17A), Nufăru (43), Ostrov (46)
Liviu MĂRUIA	Tărtăria (114)
G. MCPHAIL	Bordușani (4A),
Shannon MC PHERRON	Peștera (48), Peștera (112),
Aurel MELNICIUC	Ripiceni (113A)
Vicu MERLAN	Armășeni (77), Crețeștii de Sus (87)
Dorel MICLE	Tărtăria (114)
Cristian MICU	Luncavița (36), Maliuc (38)
Andrei MIHAI	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Daniela MIHAI	Giurgeni (24), Hârșova (26)
George MIHAI	Caracal (118), Radomirești, Caracal (113), Reșca (98)
Florian MIHAIL	Luncavița (36), Maliuc (38)
Lucrețiu MIHĂILESCU-BÂRLIBA	Slava Rusă (60)
Bogdan MINEA	Iași (92), Secu (58)
Șerban MINU	Sfârleanca (59)
Pavel MIREA	Vitănești (74)
Cristina MITAR	Râșnov (97)
Marian MOCANU	Jurilovca (32), Slava Rusă (60)
Katia MOLDOVEANU	Vitănești (74)
Robert MOLNAR	Alba Iulia (76)
MOLNÁR Zsolt	Carei (9),
Roxana MORTEANU	Cârlomănești (14), Târcov (68)
V.V. MOYZHES	Mala Kopanya (37)
Bogdan MUNTEANU	Costești (109B), Tăcuta (113B)
Florentin MUNTEANU	Capidava (8), Făclia (121), Pianu de Jos (133), Romos (135), Șibot (137), Tărtăria (139)
Lucian MUNTEANU	Cluj-Napoca (86), Secu (58), Slava Rusă (60)
Roxana MUNTEANU	Bodeștii de Jos (3), Șoimeni (65)
Dan Marian MURARIU	Cluj-Napoca (86),
Silvia MUSTAȚĂ	Cluj-Napoca (85), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Alina MUȘAT	Șibot (137),
Vlad NADĂ	Slava Rusă (60)
NAGY Jozsef	Covasna (17A)

https://biblioteca-digitala.ro

NAGY Szabolcs — Cluj-Napoca (86),
Irina NASTASI — Albești (2), Istria (29),
Gheorghe Vasile NATEA — Petrești de Jos (49)
Alexandru NĂLBITORU — Radovanu (54)
Mihai NĂSTASE — Târgoviște (104), Târgoviște (105)
Alina NEAGU — Slava Rusă (60)
Cătălina Mihaela NEAGU — Șibot (137),
Marian NEAGU — Crăsanii de Jos (17B), Sultana (63)
Petranka NEDELCHEVA — Pietrele (50)
Reinder NEEF — Pietrele (50)
Octav NEGREA — Blejoi (78), Boldești-Scăieni (4), Câmpina (12)
Dimitrie Pavel NEGREI — Iaz, Jupa (27)
Mircea NEGRU — București (82), Buftea (83), Caracal (118), Radomirești, Caracal (113), Reșca (98), Vadu Anei (108)
Sorin NEGRU — Isaccea (28)
Irina NEMETI — Turda (70)
Sorin NEMETI — Turda (70)
NÉMETI János — Carei (9),
Cristina NICA — Peștera (48), Peștera (112), Slava Rusă (60)
Dorin NICOLA — Bodeștii de Jos (3)
Cătălin NICOLAE — Sultana (63)
Constantin NICOLAE — Hârșova (26)
Corina NICOLAE — Șibot (137),
Mircea NICU — Negrilești (95), Tecuci (140)
Alexandru NICULESCU — Vadu Săpat (73)
Bogdan Petru NICULICĂ — Costâna (109A), Horodnic de Jos (110)
Cosmin NIȚĂ — Iași (92), Secu (58)
Loredana-Cristina NIȚĂ-BĂLĂȘESCU — Bordușani (4A), Hârșova (26A), Toplița (106)
Cătălin-Mircea NOPCEA — Pantelimonu de Sus (47)
Dirk NOWACKI — Pietrele (50)
George NUȚU — Jurilovca (32), Slava Rusă (60)
Ana ODOCHICIUC — Slava Rusă (60)
Cristian OLARIU — Murighiol (41)
Gelu OLOȘUTEAN — Bologa (79),
Bianca OLTEAN — Sfârleanca (59)
Gheorghe OLTEANU — Târgoviște (104), Târgoviște (105)
Radu OLTEANU — Nufăru (43)
Ștefan OLTEANU — Gherghița (23)
Andrei OPAIȚ — Slava Rusă (60)
Coriolan Horațiu OPREANU — Cluj-Napoca (85), Jac (30), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suceagu (62)
Ioan C. OPRIȘ — Capidava (8),
Vasile OPRIȘ — Bucșani (6), Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133), Sultana (63)
Rannveig ØYEN — Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Vasile PALAGHIE — Petrești de Jos (49)
Adriana PANAITE — Adamclisi (1), Garvăn (20)
PANCZEL Szilamer — Călugăreni (10)
Stănică PANDREA — Șuțești (67)
Ghiorghe PAPUC — Pantelimonu de Sus (47)
Dorel PARASCHIV — Jurilovca (32), Slava Rusă (60)
Eugen Marius PARASCHIV-GRIGORE — Făclia (121), Garvăn (20), Ostrov (45), Șibot (137),
Ioana PARASCHIV-GRIGORE — Făclia (121), Garvăn (20), Ostrov (45), Șibot (137),
Valentin PARNIC — Bordușani (4A), Sultana (63)
PATAKI Zoltán — Cluj-Napoca (86),
Valentina PATRICHE — Isaccea (28), Slava Rusă (60)
David PAUL — Suplacu de Barcău (101)
Romică PAVEL — Rapoltu Mare (55)
Marius PĂDURARU — Bărăști (77A), Valea Mănăstirii (108A)
Tiberius PĂRPĂUȚĂ — Costești (109B)
Xenia PĂUȘAN — Bologa (79),

https://biblioteca-digitala.ro

Marinela PENEȘ	Gherghița (23)
Radu PETCU	Tărtăria (139), Tecuci (140)
Răzvan PETCU	Tecuci (140)
Alexandru PETCULESCU	Peștera (48), Peștera (112)
Liviu PETCULESCU	Mintia (94), Râșnov (97)
Constantin C. PETOLESCU	Câmpulung (13), Corabia (17)
Paul-Ioan PETRIC	Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Suplacu de Barcău (101)
Florin PETRICĂ	Târgoviște (104), Târgoviște (105)
Zeno Karl PINTER	Capidava (8),
PIROSKA Eszter	Cluj-Napoca (86),
Radu PITIȘ	Vitănești (74)
Mariana PÎSLARU	Turda (70)
Rareș PLEȘ	Cluj-Napoca (86),
Paul POIENARU	Limba, Oarda de Jos (35)
Darren POLTORAK	Râșnov (97)
Anca POP	Cluj-Napoca (86),
Dan POP	Bozânta Mică (5)
Horea Dionisiu POP	Jac (30), Moigrad-Porolissum (111), Porț (96), Șimleu Silvaniei (103), Uileacu Șimleului (107)
Robert Andrei POP	Alba Iulia (76)
Xenia POP	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Cristian Ioan POPA	Suplacu de Barcău (101)
Răzvan POPESCU-MIRCENI	Năvodari (42)
Dragomir Nicolae POPOVICI	Bordușani (4A), Hârșova (26A)
Sabin POPOVICI	Caracal (118), Radomirești, Caracal (113)
PORTIK István	Cluj-Napoca (86), Suplacu de Barcău (101)
Tiberiu POTÂRNICHE	Capidava (8), Pantelimonu de Sus (47)
Michael PRANGE	Pietrele (50)
Iulian PRAȚA	Alba Iulia (76)
Bianca PREDA	Blejoi (78), Boldești-Scăieni (4), Câmpina (12), Sfârleanca (59)
T. D. PRICE	Pietrele (50)
Loredana PRICOP	Costâna (109A), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
Dan PRISECARU	Slava Rusă (60)
Mathias PROBST	Peștera (48), Peștera (112)
I.A. PROHNENKO	Mala Kopanya (37)
Paul Luca PUPEZĂ	Cluj-Napoca (86), Covasna (17A), Grădiștea de Munte (25)
Dalina-Marinela PUȘCAȘ	Alba Iulia (76)
Claudia RADU	Slava Rusă (60)
Laurențiu RADU	Isaccea (28)
Valentin RADU	Bordușani (4A), Cheia (15), Hârșova (26A), Luncavița (36), Maliuc (38), Năvodari (42), Sultana (63), Vitănești (74)
Bernard RANDOIN	Hârșova (26A)
Alexandru RAȚIU	Balomiru de Câmp (116), Capidava (8), Sfârleanca (59), Șibot (137),
Simona REGEP	Jupa (31)
Agathe REINGRUBER	Pietrele (50)
Marion RICHER	Buda (7), Lespezi (34)
Nicolae-Cătălin RIȘCUȚA	Aurel Vlaicu (115), Tărtăria (138),
Kenneth RITCHIE	Pietrele (50)
Ovidiu-Georgian RIZEA	Alba Iulia (76)
Flavius ROAITĂ	Vitănești (74)
Carmen ROGOBETE	Cluj-Napoca (86),
Cristian Constantin ROMAN	Petrești de Jos (49)
Delia Maria ROMAN	Capidava (8),
Alexandru ROMÁT	Carei (120)
Alexander RUBEL	Slava Rusă (60)
Vlad RUMEGA	Aurel Vlaicu (115), Roșia Montană (57), Tărtăria (138),
Gabriel Tiberiu RUSTOIU	Alba Iulia (76)
Vera RUSU	Jurilovca (32), Slava Rusă (60)

https://biblioteca-digitala.ro

SAJTER László	Cluj-Napoca (86),
Paul SALOMEIA	Armășeni (77), Crețeștii de Sus (87)
Andra SAMSON	Făclia (121), Șibot (136), Șibot (137),
Vasilica SANDU	Bragadiru (80), Vlădicească (109)
Mihaela SAVU	Gheorghieni (21), Gheorghieni (22), Lăzarea (33), Suplacu de Barcău (101)
Luminița SĂSĂRAN	Țaga (71)
Mihai Vlad SĂSĂRMAN	Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Nina SCHLÖSSER	Peștera (48), Peștera (112),
Cristian SCHUSTER	București (82), Buftea (83), Radovanu (54), Vadu Anei (108)
Florin SCURTU	Adamclisi (1),
Mihaela SIMION	Tărtăria (139), Tecuci (140)
Valeriu SÎRBU	Covasna (17A), Crăsanii de Jos (17B), Pietroasa Mică (51), Racoșu de Jos (53), Târcov (68), Telița (69)
Adrian SOCACI	Cluj-Napoca (86),
Ionuț SOCOL	Cășeiu (11)
Andrei SOFICARU	Blejoi (78), Boldești-Scăieni (4), Câmpina (12), Cheia (15), Slava Rusă (60)
Diana STAN	Jurilovca (32), Slava Rusă (60)
Simina STANC	Slava Rusă (60)
Ioan STANCIU	Bozânta Mică (5), Jac (30), Lăzarea (33), Suceagu (62)
Gabriel Ion STĂICUȚ	Pietroasele (52)
Adrian STĂNICĂ	Isaccea (28)
Aurel STĂNICĂ	Isaccea (28)
Daniela STĂNICĂ	Isaccea (28)
Gabriel STOIAN	Capidava (8),
Nicolae STOICA	Romos (135), Șibot (137), Tărtăria (139)
Onoriu STOICA	Corabia (17)
Otilia STOICA	Nufăru (43)
Lăcrămioara STRATULAT	Iași (92), Secu (58)
Marius STREINU	Romos (135), Șibot (136), Șibot (137),
Cosmin Ioan SUCIU	Limba, Oarda de Jos (35)
Liliana SUCIU	Grădiștea de Munte (25)
SZÉKELY Noémi	Cluj-Napoca (86),
SZEREDAI Norbert	Cluj-Napoca (86), Sfârleanca (59)
Bartłomiej SZMONIEWSKI	Cheia (15)
SZŐCS Péter Levente	Carei (9), Carei (119),
Diana Maria SZTANCS	Isaccea (28), Negrilești (95), Șoimeni (65)
Laura ȘENDREA	Sultana (63)
Done ȘERBĂNESCU	Radovanu (54)
Constantin ȘOVA	Adamclisi (1), Cheia (15), Oltina (44)
Cristian ȘTEFAN	Crăsanii de Jos (17B),
Dan ȘTEFAN	Crăsanii de Jos (17B), Figa (19), Suplacu de Barcău (101), Telița (69)
Maria-Magdalena ȘTEFAN	Telița (69)
Radu ȘTEFĂNESCU	Racoșu de Jos (53), Râșnov (97)
Christina ȘTIRBULESCU	Ostrov (45)
Cristina TALMAȚCHI	Hârșova (26), Oltina (44), Pantelimonu de Sus (47)
Gabriel TALMAȚCHI	Adamclisi (1), Pantelimonu de Sus (47)
Dumitru Gheorghe TAMBA	Jac (30)
TÁNCOS Szabolcs	Cluj-Napoca (86),
Călin TĂMAȘ	Roșia Montană (57)
Tiberiu TECAR	Cluj-Napoca (86),
Felix Adrian TENCARIU	Costești (109B), Fulgeriș (89), Horodnic de Jos (110), Tăcuta (113B)
Mette THUE	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
Călin TIMOC	Jupa (31)
Ștefan TIMOFTE	Cluj-Napoca (86),
Sorin TINCU	Petrești de Jos (49)
Meda TODERAȘ	Pietrele (50)

https://biblioteca-digitala.ro

George TOMEGEA	Alba Iulia (76)
Florin George TOPOLEANU	Isaccea (28), Jurilovca (32)
Ion TORCICĂ	Vitănești (74)
TORZSA Alex	Cluj-Napoca (86),
Radu TOTOIANU	Limba, Oarda de Jos (35)
George TROHANI	Târcov (68)
Bogdan TUDORACHE	Slava Rusă (60)
Marian TUDORAN	Bucșani (6), Pianu de Jos (132), Pianu de Jos (133),
Alain TUFFREAU	Buda (7), Lespezi (34),
TUGYA Beáta	Gheorghieni (22)
Ciprian TURICĂ	Jurilovca (32), Slava Rusă (60)
Ion TUȚULESCU	Radovanu (54)
Ovidiu ȚENTEA	Sfârleanca (59)
Sergiu ȚIFUI	Horodnic de Jos (110)
Costin-Daniel ȚUȚUIANU	Aurel Vlaicu (115), Deva (88), Mintia (94), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130), Pianu de Jos (131), Romos (135),
Ole UNHAMMER	Gheorghieni (22), Lăzarea (33)
URÁK Malvinka	Mintia (94), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Claudia URDUZIA	Capidava (8),
Adrian URSUȚIU	Cluj-Napoca (85), Nădlac (126), Nădlac (127), Nădlac (128), Nădlac (129), Nădlac (130),
Tilmann VACHTA	Pietrele (50)
Dan Lucian VAIDA	Fântânele (18), Țigău (72)
Mihai VASILE	Făclia (121), Nufăru (43), Șibot (136), Șibot (137),
Sandu Gabriel VASILE	Luncavița (36), Nufăru (43), Sultana (63)
Dan VASILESCU	Pantelimonu de Sus (47), Tecuci (140)
Ștefan VASILIȚĂ	Corabia (17)
VASS Lóránt	Cluj-Napoca (86),
Mirela VERNESCU	Șuțești (66), Șuțești (67)
Christian VIALARON	Roșia Montană (57)
Cristian VIRAG	Carei (119), Halmeu (90),
Marius VÎRTIC	Alba Iulia (76)
Florin VLAD	Bordușani (4A), Crăsanii de Jos (17B), Giurgeni (24),
Decebal VLEJA	Pianu de Jos (131), Roșia Montană (57), Tărtăria (139)
Bogdan VOICU	Pianu de Jos (133), Slava Rusă (60), Șibot (137),
Mădălina VOICU	Pianu de Jos (131), Sultana (63)
Valentina-Mihaela VOINEA	Cheia (15), Năvodari (42)
Bianca VOINIGESCU	Cluj-Napoca (86),
Valentin VOIȘIAN	Cluj-Napoca (85),
Andreea VORNICU	Costești (109B), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
Măriuca-Diana VORNICU	Costești (109B), Ripiceni (113A), Tăcuta (113B)
Alexandru VULPE	Pietrele (50)
Joachim WAHL	Pietrele (50)
Kristin WEBER	Peștera (48), Peștera (112)
Mihai WITTENBERGER	Țaga (71)
Jürgen WUNDERLICH	Pietrele (50)
Pompilia ZAHARIA	Vitănești (74)
Mihail ZAHARIADE	Murighiol (41)
Steve ZÄUNER	Pietrele (50)
Mihaela ZEHAN	Cluj-Napoca (86),
Vlad Vintilă ZIRRA	Cârlomănești (14), Peștera (48), Peștera (112), Stelnica (61)

https://biblioteca-digitala.ro

PLANȘE

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Planşa 1

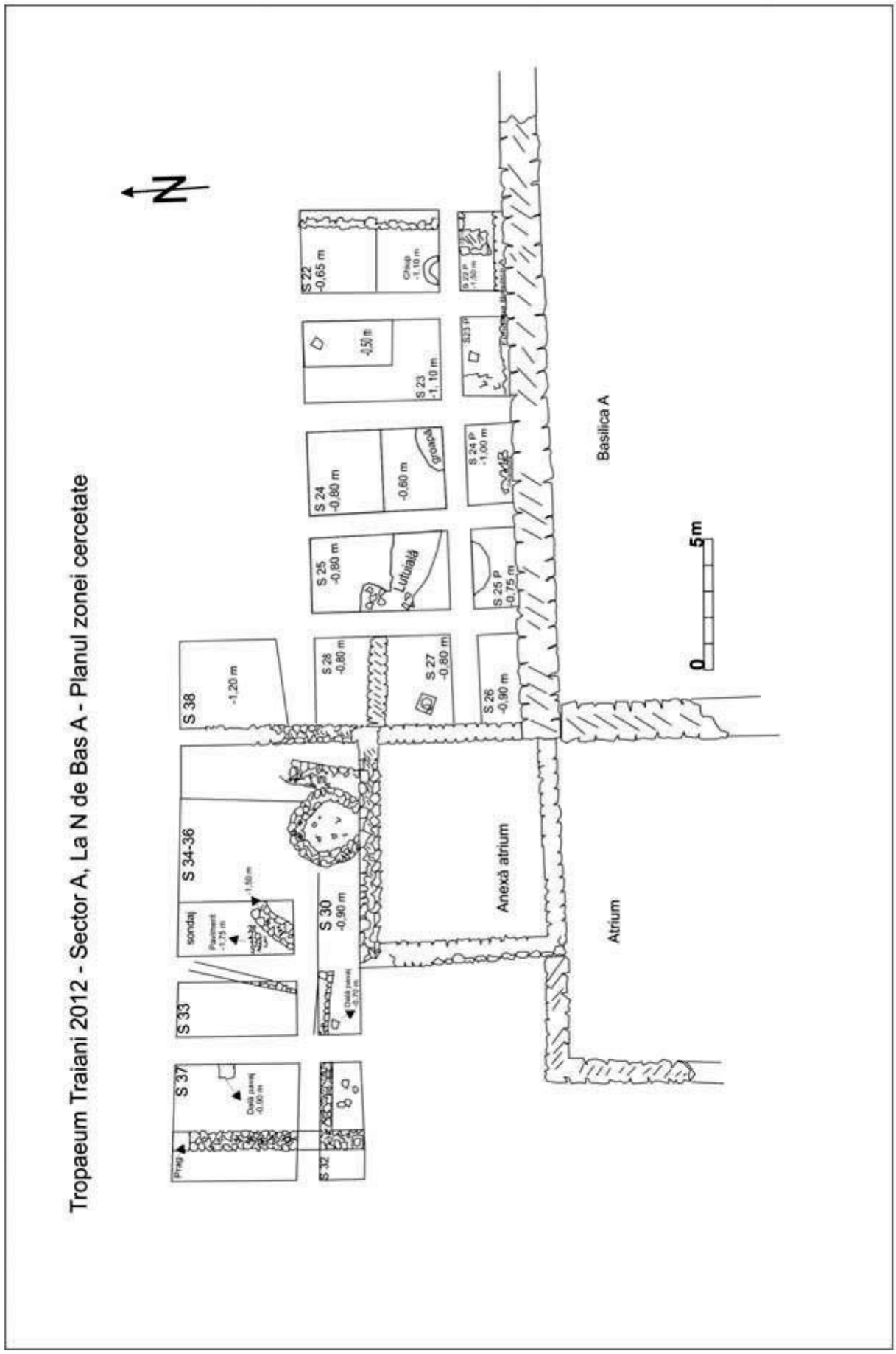

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - Sector A - Planul zonei cercetate

https://biblioteca-digitala.ro

Planșa 2

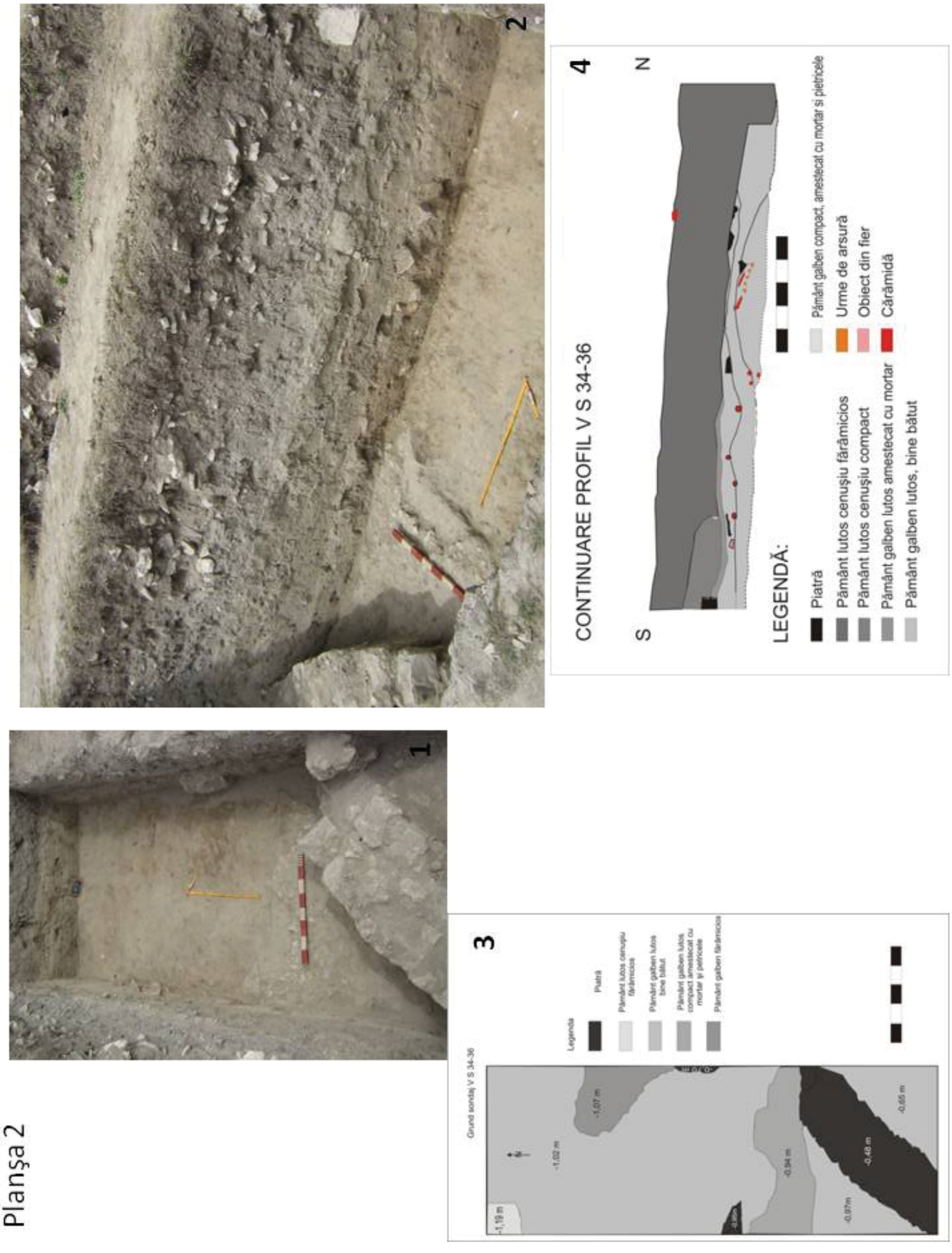

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - Sondaj SS 36: 1. Foto sondaj; 2. Foto profil vest SS 36; 3. Desen profil SS 36; 4. Grund sondaj SS 36

https://biblioteca-digitala.ro

Planșa 3

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI Foto interior anexă basilică: 1. Dinspre E; 2. Dinspre V

https://biblioteca-digitala.ro

Planșa 4

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - Vase întregi din anexa Basilicii A:
1. în momentul descoperirii; 2-4 fiecare amforă în parte

https://biblioteca-digitala.ro

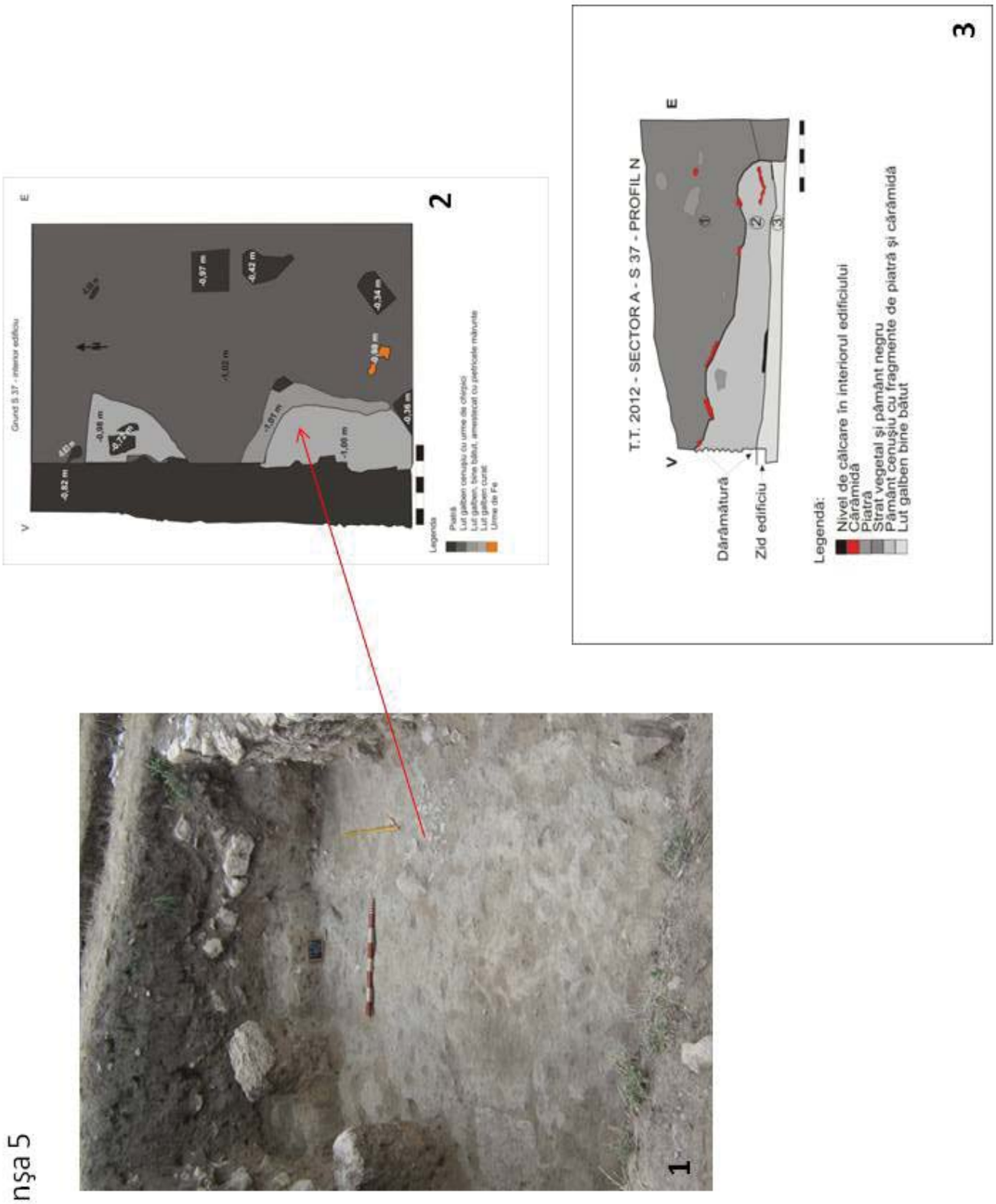

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI -S 37 – edificiu parţial cercetat: 1. foto interior edificiu; 2. Profil S S 37; 3. Grund – interior edificiu

https://biblioteca-digitala.ro

Planşa 6

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - 1. Stradelă blocată (S 30); 2. Zid anterior descoperit lângă construcţia circulară; 3. S 38; 4. S 39

https://biblioteca-digitala.ro

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - Secţiunea S 12 - vedere spre Est

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI Sondajul S 12' - vedere spre sud

https://biblioteca-digitala.ro

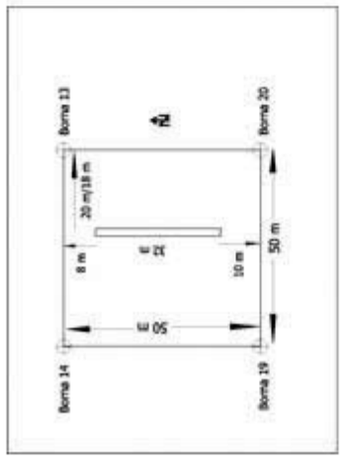

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - SECTORUL B

https://biblioteca-digitala.ro

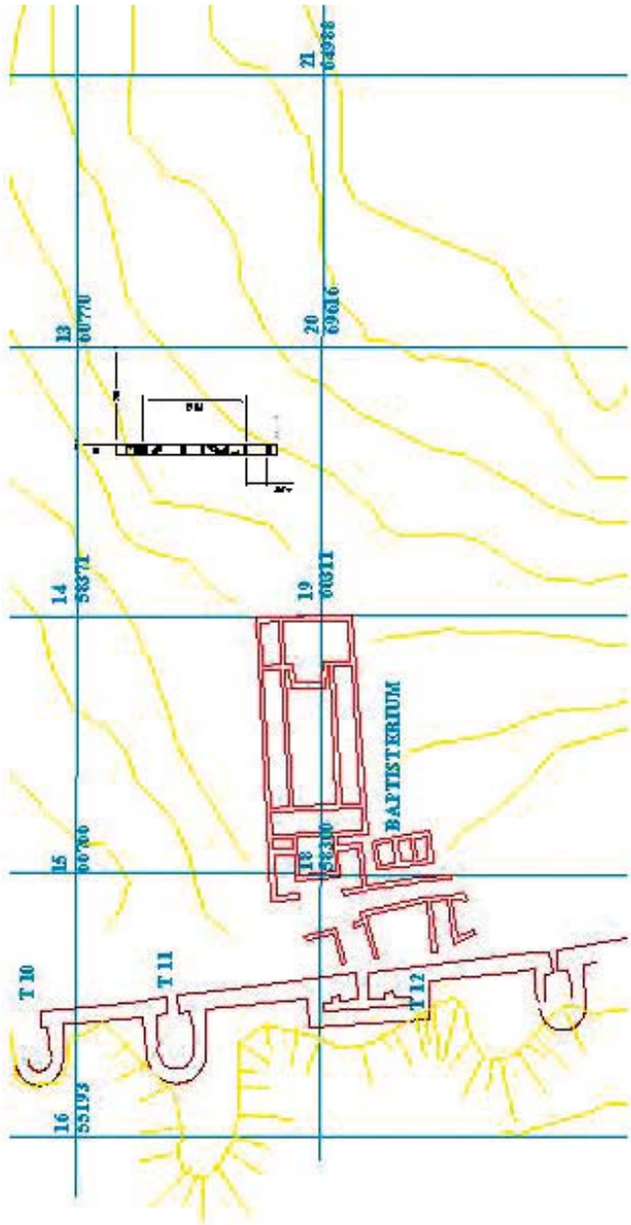

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - SECTORUL B

https://biblioteca-digitala.ro

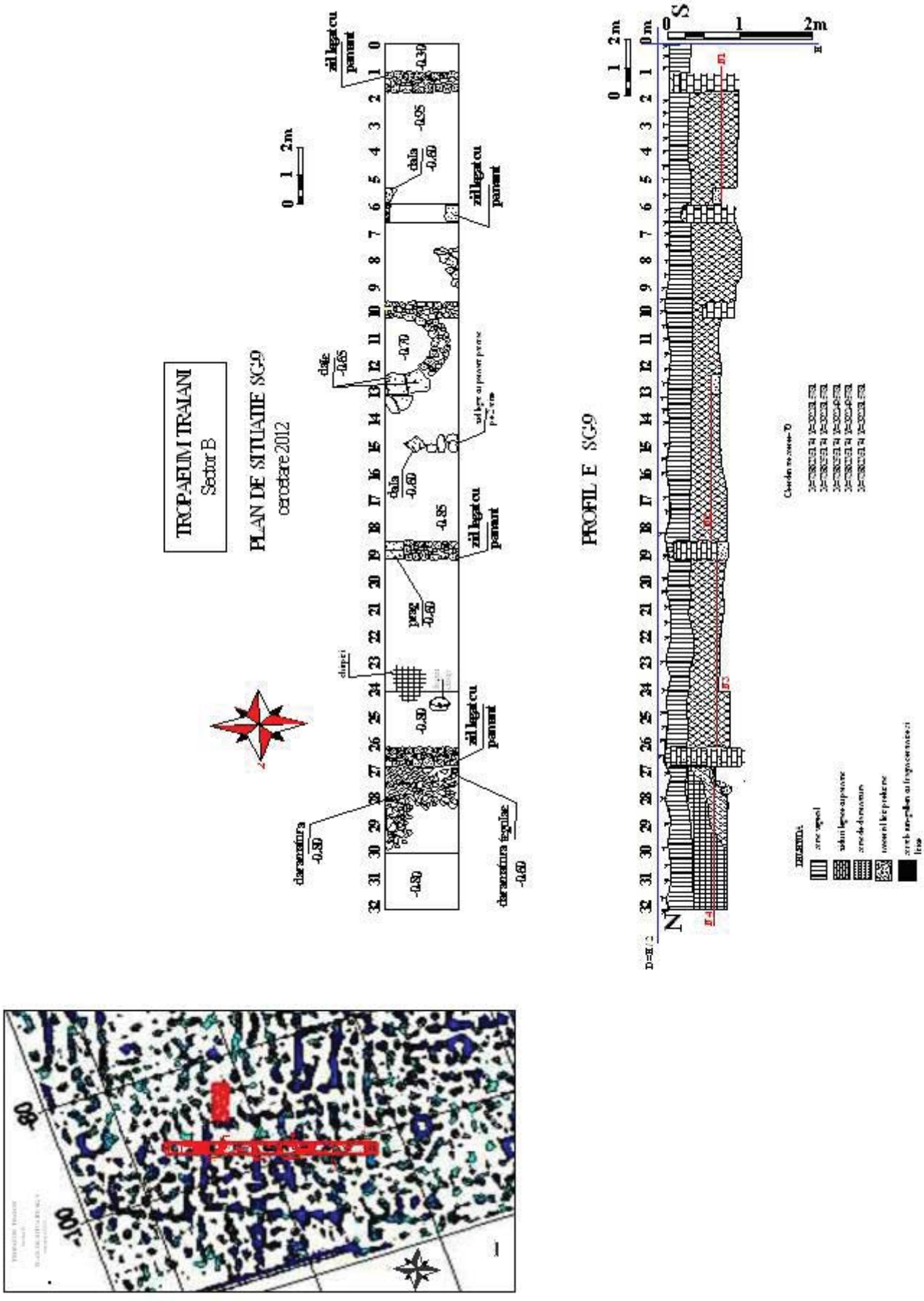

1. ADAMCLISI - jud. Constanța - TROPAEUM TRAIANI - SECTORUL B

https://biblioteca-digitala.ro

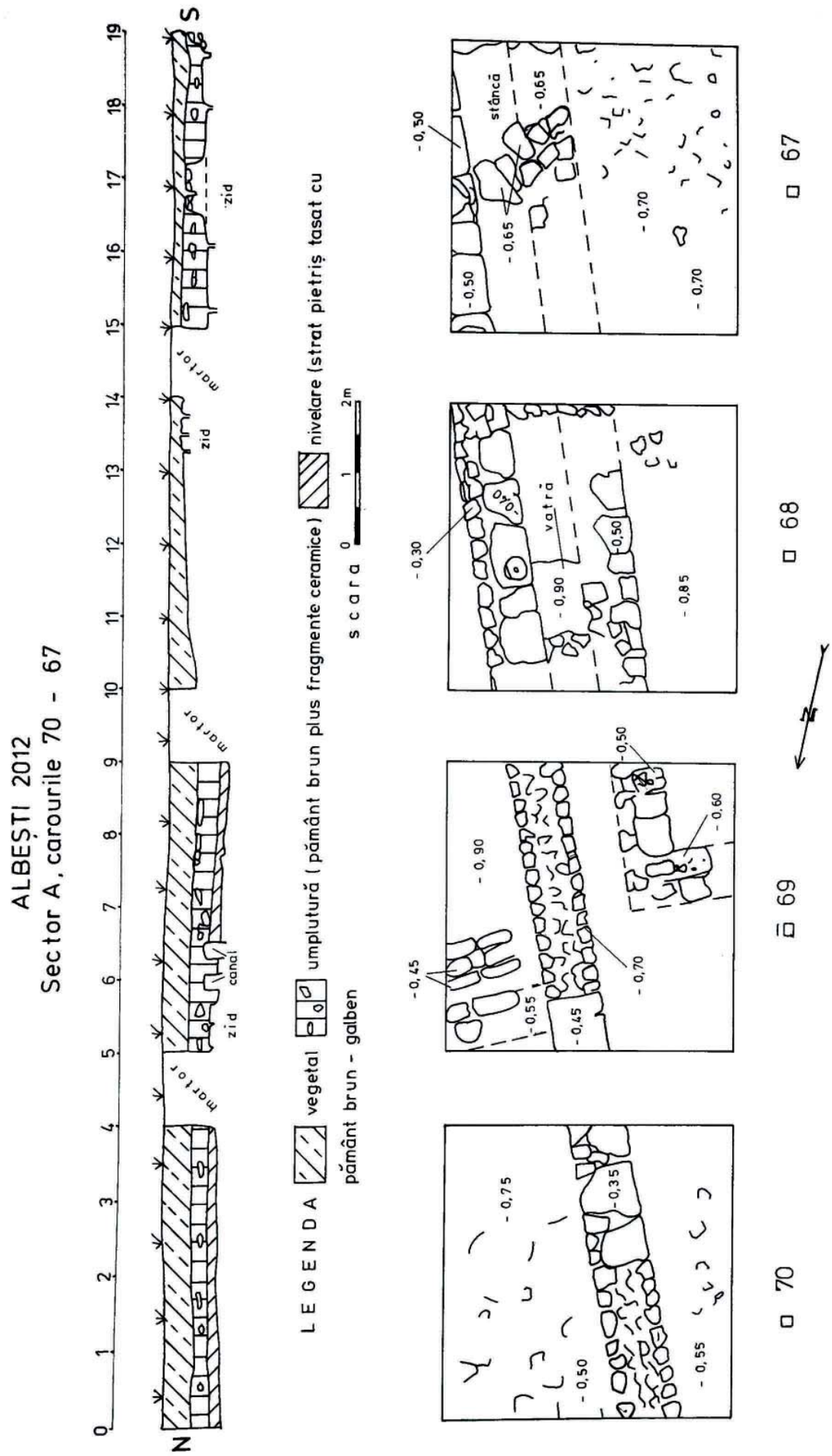

2. ALBESTI - jud. Constanța - Plan Cetate plan SA, c.70-67

https://biblioteca-digitala.ro

2. ALBESTI - jud. Constanța - carouri din sapatura 2012

https://biblioteca-digitala.ro

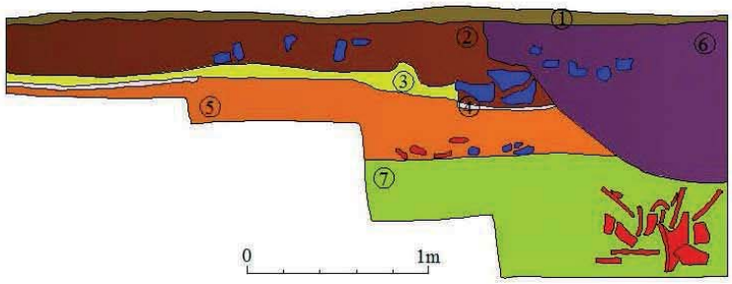

Legenda

① Strat vegetal
② Strat de pământ brun, slab solidificat, cu pigmenţi de arsură şi material litic mărunt
③ Strat de pământ galben, puternic solidificat, cu urme de mortar şi material litic mărunt
④ Lentilă de mortar
⑤ Strat de pământ brun-roşcat, mediu solidificat, cu fragmente ceramice şi de materiale de construcţie
⑥ Strat de pământ gri, slab solidificat, cu fragmente litice de mici dimensiuni, materiale de construcţie şi pigmenţi de arsură
⑦ Strat de pământ galben, slab solidificat, cu pigmenţi de arsură numeroase fragmente de materiale de construcţie şi fragmemte ceramice

Fig. 3. Profil NV al martorului R-S 72 / R-S 71.

Fig. 4. Z2.

Pl. 4

8. CAPIDAVA - jud. Constanța

https://biblioteca-digitala.ro

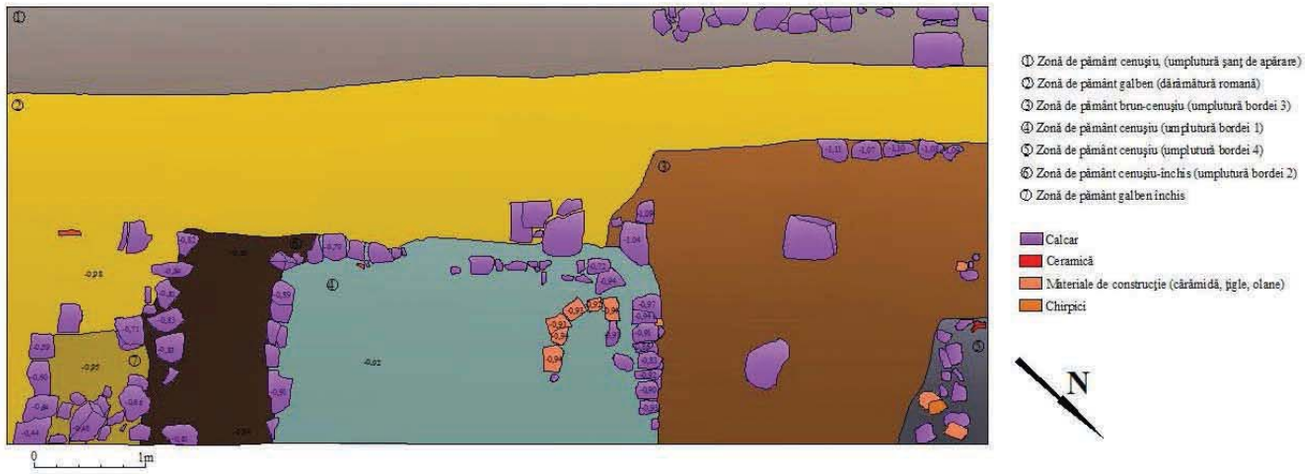

Fig. 8. Plan general al c. R-S 70 şi c. R-S 71.

Fig. 9. Vedere generală a c. R-S 70 şi c. R-S 71.

Pl. 6

8. CAPIDAVA - jud. Constanța

https://biblioteca-digitala.ro

10. CALUGARENI - jud. Mureș - S7 – complex 23

10. CALUGARENI - jud. Mureș - ceramica romana

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

4

5

6

12. CAMPINA - jud. Prahova - Slobozia - Mormântul 58: detaliu (1); perle chihlimbar in situ (2); perlă din sticlă in situ (3); perlă din calcar (4); groapa mormântului (5); șirag din perle chihlimbar și sticlă (6).

https://biblioteca-digitala.ro

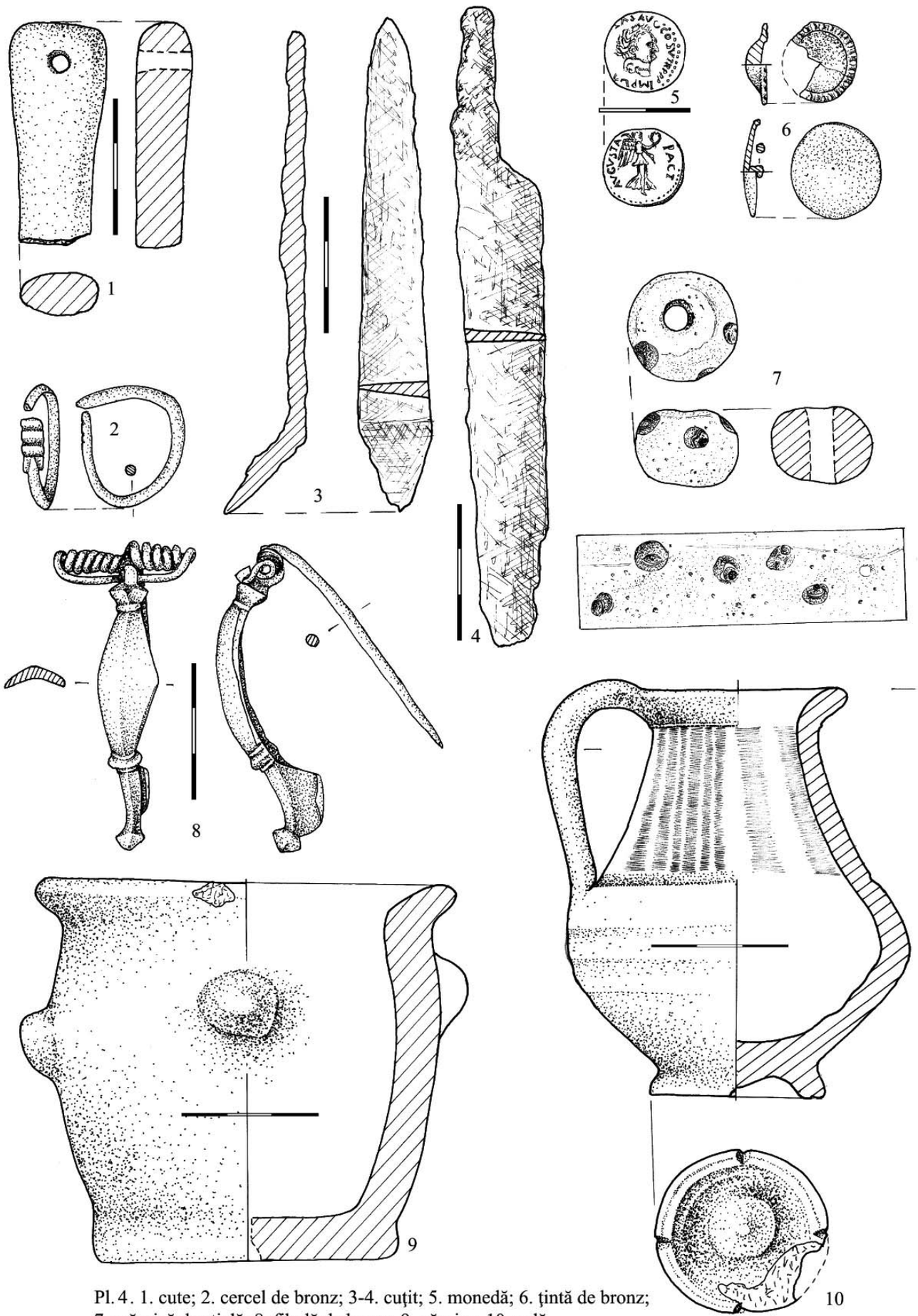

Pl. 4. 1. cute; 2. cercel de bronz; 3-4. cuţit; 5. monedă; 6. ţintă de bronz; 7. mărgică de sticlă; 8. fibulă de bronz; 9. văscior; 10. oală

17A. COVASNA - jud. Covasna - Cetatea Zanelor

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

19. FIGA - jud. Binstrița-Năsăud - Băile Figa – Secţiunea XXIII - 1 – Imagine de ansamblu cu peretele din nuiele împletite, vedere dinspre sud; 2 – Detaliu cu peretele din nuiele împletite, vedere dinspre sud

https://biblioteca-digitala.ro

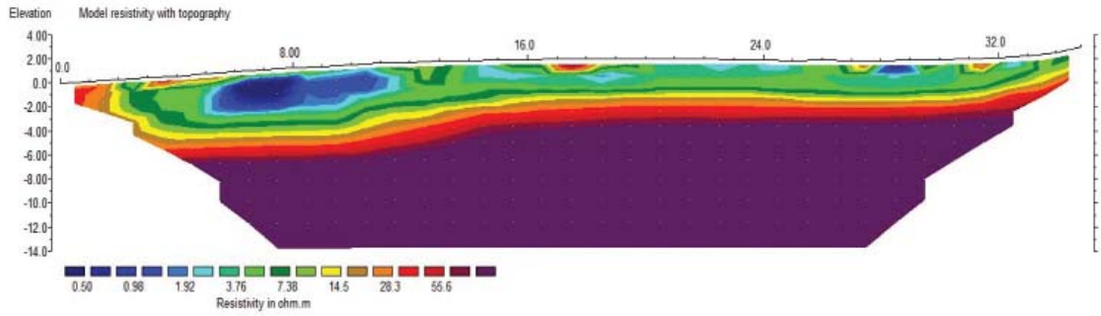

1

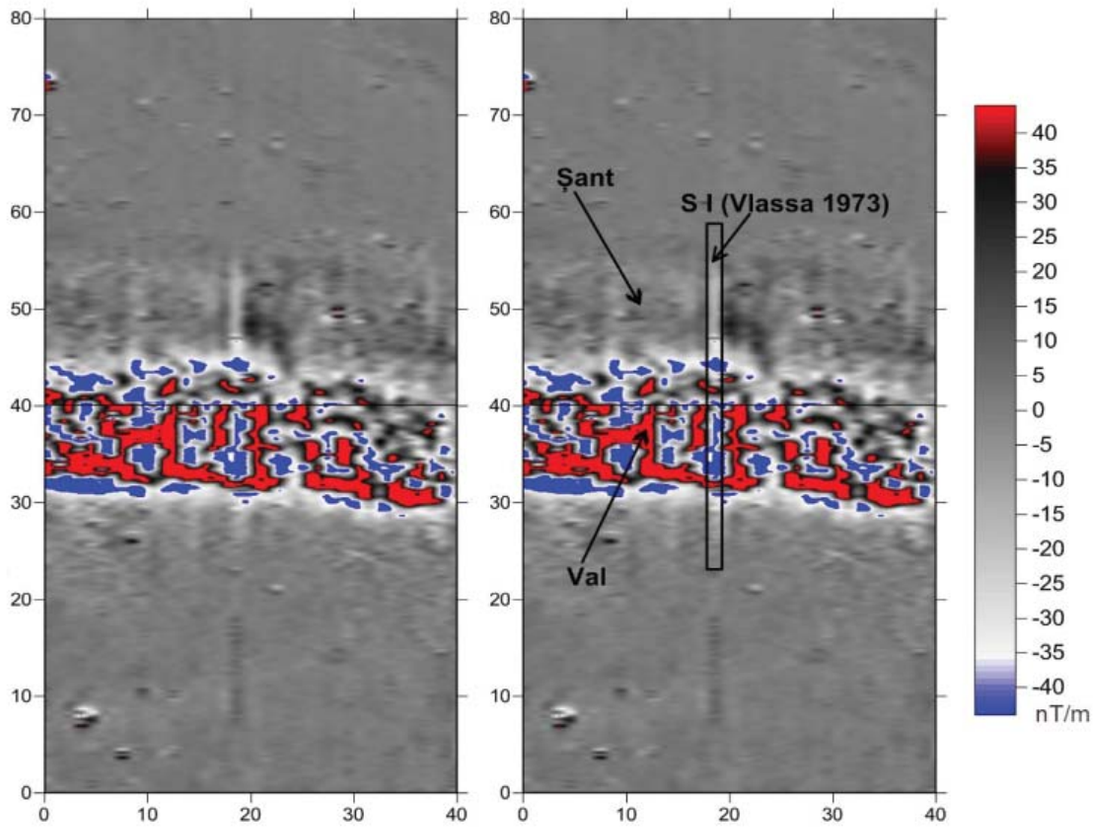

2 3

19. FIGA - jud. Bistrița-Năsăud - Băile Figa - Măsurători magnetometrice
1 – Băile Figa: Tomografie de rezistivitate electrică; 2 – Coldău – „Varbă”. Cercetări magnetometrice: harta magnetică; 3 – Coldău – „Varbă”. Cercetări magnetometrice: interpretarea hărţii magnetice

https://biblioteca-digitala.ro

20. GARVAN - jud. Tulcea - DINOGETIA - Vedere panoramică a cetăţii Dinogetia.

https://biblioteca-digitala.ro

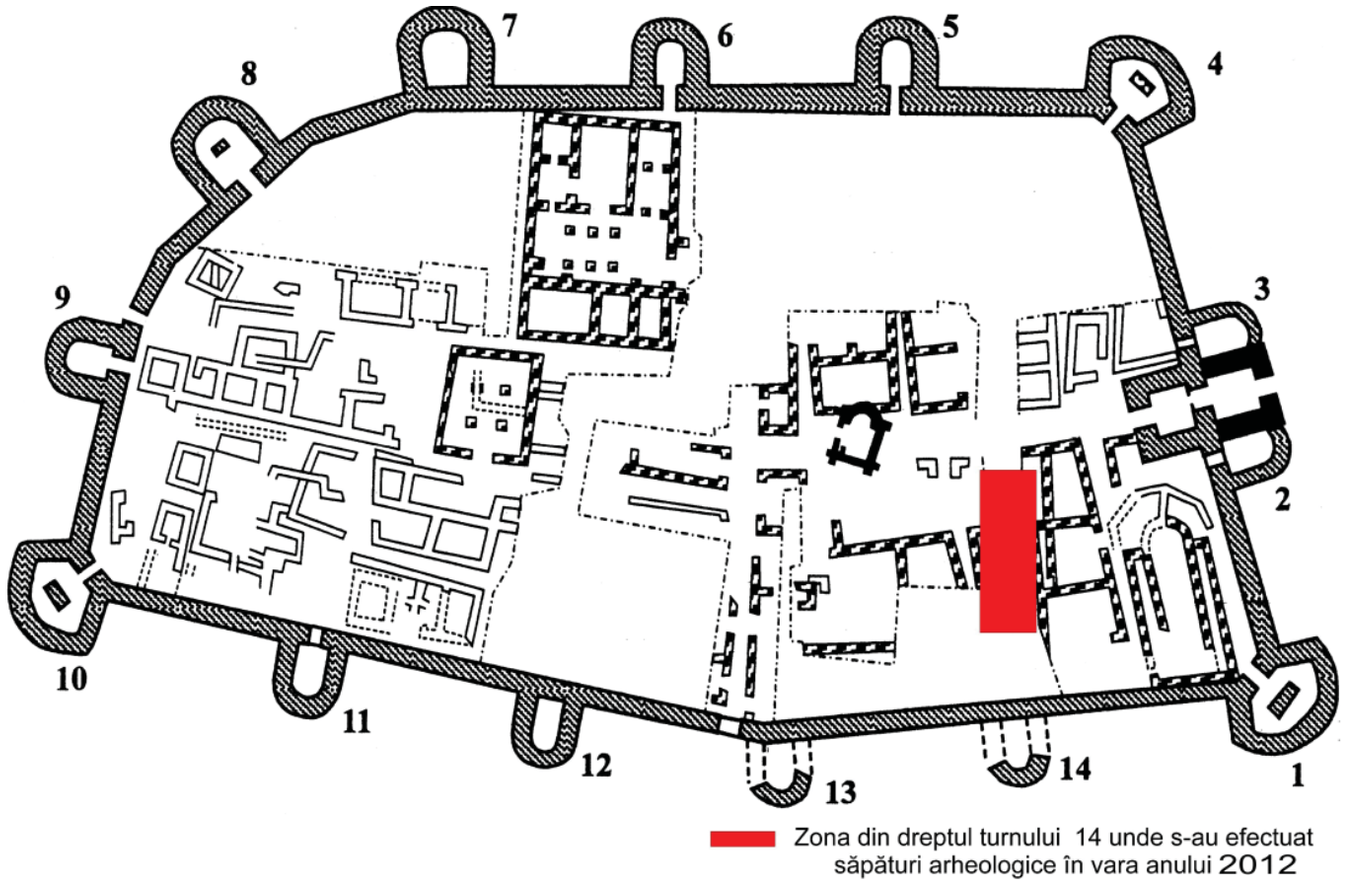

Planul cetăţii cu edificiile de epocă romano-bizantină.

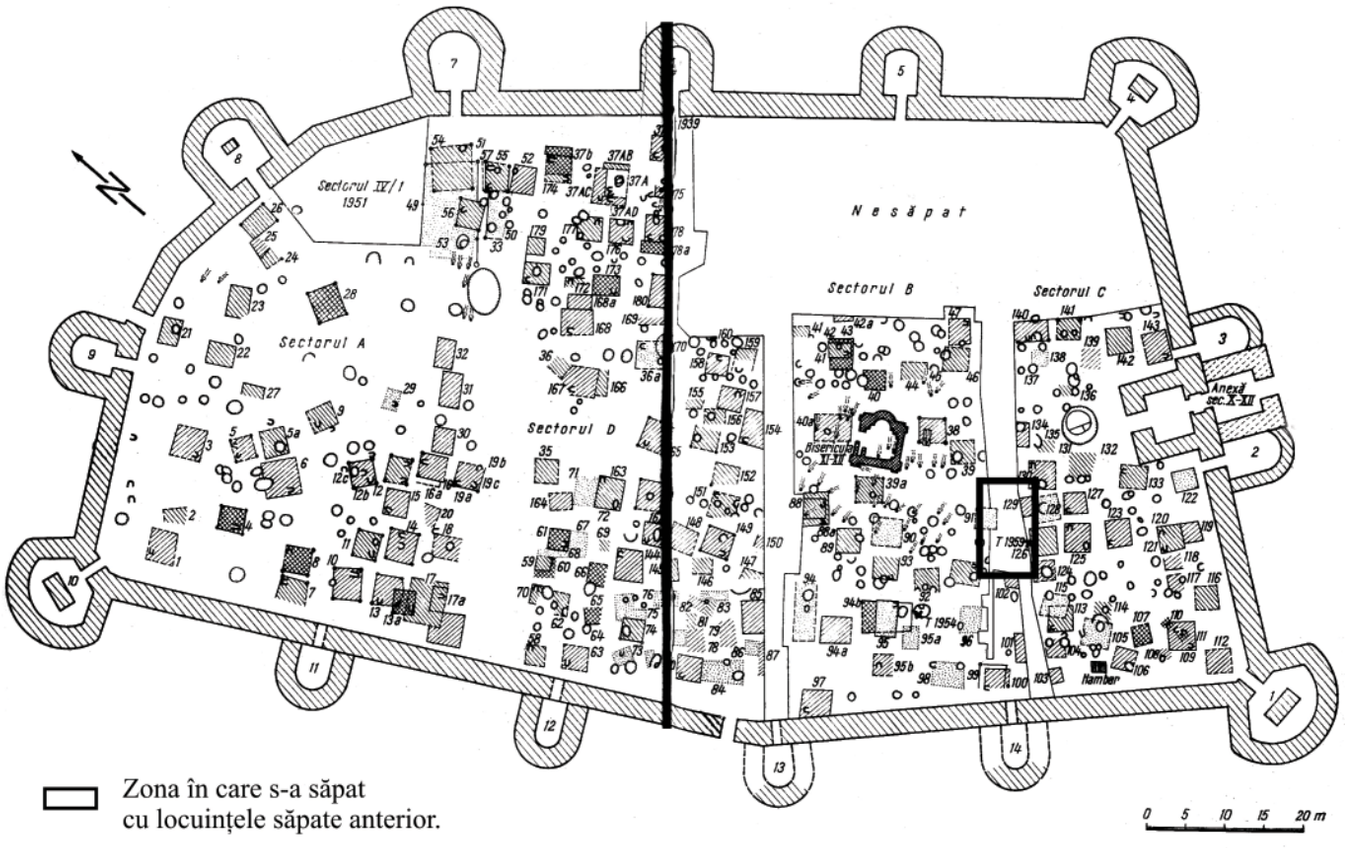

Planul cetăţii cu edificiile şi bordeiele de epocă bizantină.

20. GARVAN - jud. Tulcea - DINOGETIA

https://biblioteca-digitala.ro

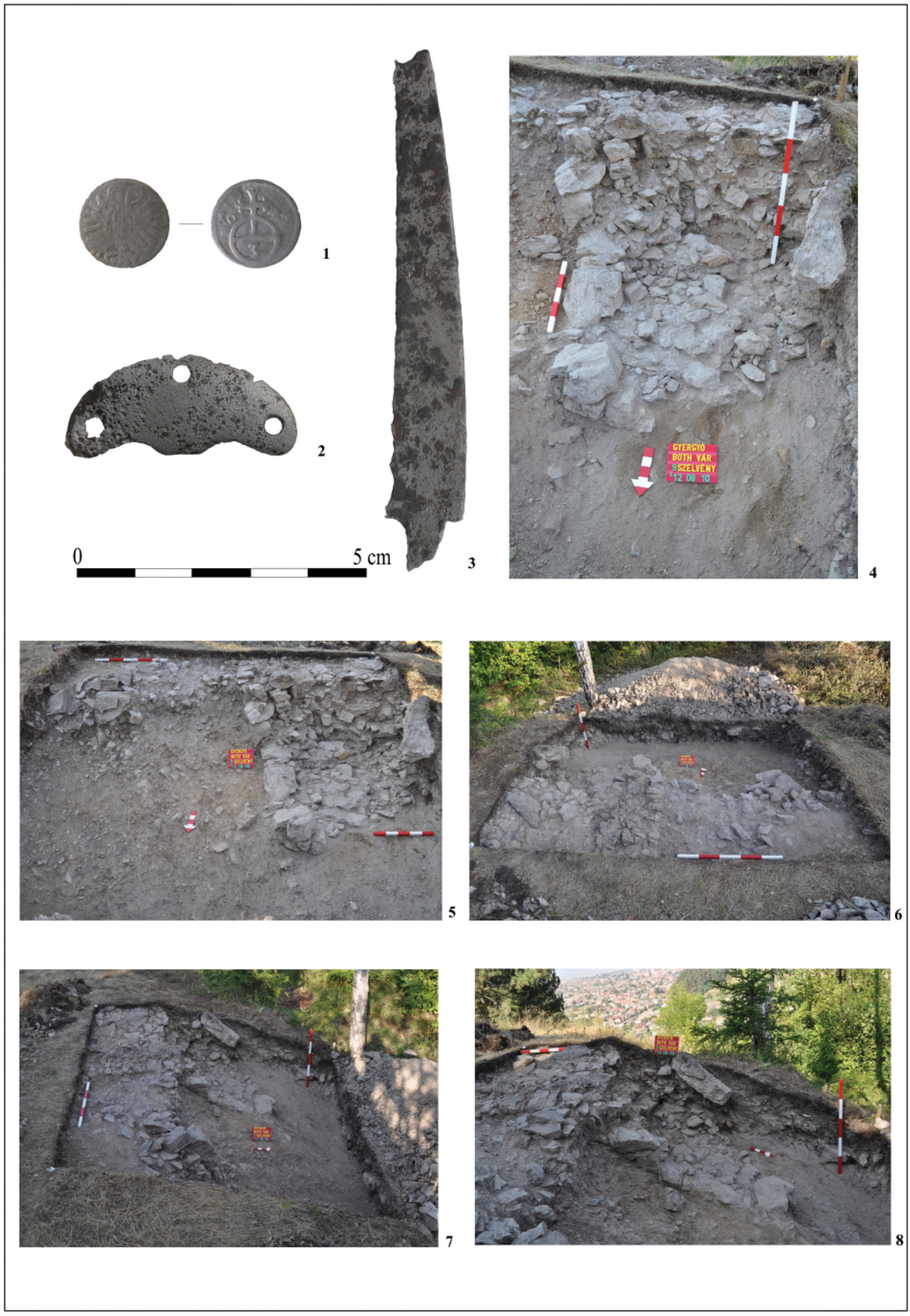

Planşa 2. Gheorgheni. Cetatea Both. 1. Monedă (S 9); **2.** Plachiu de cizmă (S 18); **3.** Cuțit (S 11); ***Suprafața 9.* 4.** Contrafortul turnului. Vedere dinspre nord; **5.** Vedere dinspre nord; **6.** Vedere dinspre sud; **7.** Vedere dinspre est; **8.** Profilul vestic al secțiunii.

https://biblioteca-digitala.ro

Planșa 1. Gheorgheni. Vama Pricske. Planul general al secțiunilor 5, 7 și 8.

21. GHEORGHIENI - jud. Harghita - Bothvar

https://biblioteca-digitala.ro

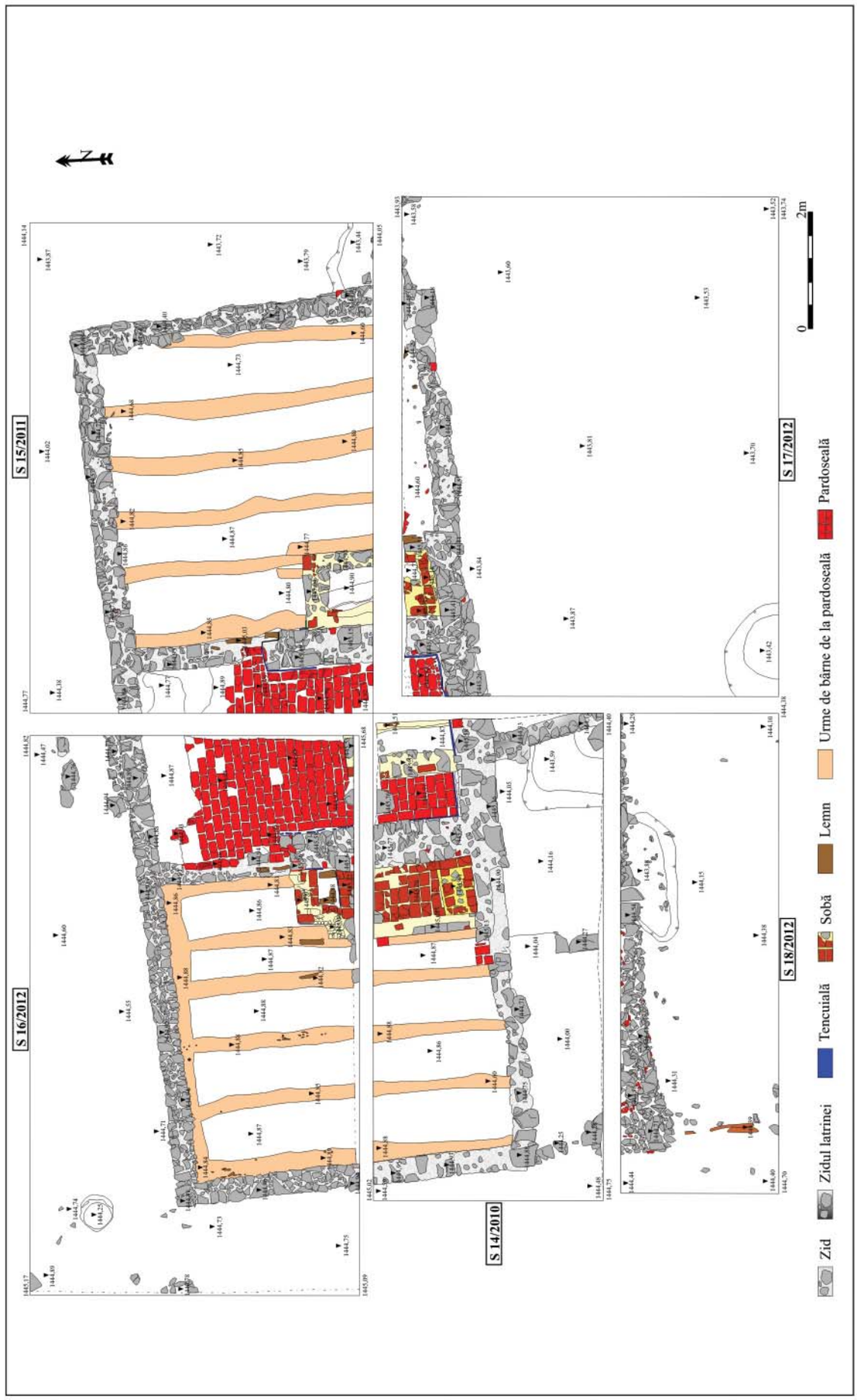

Planșa 2. Gheorgheni. Vama Pricske. Planul general al secțiunilor 14, 15, 16, 17 și 18.

21. GHEORGHIENI - jud. Harghita - Bothvar

https://biblioteca-digitala.ro

Fotografie aeriană, Situl arheologic de la Orașul de Floci, autor Mircea Stoian

Aspecte din timpul restaurării Bisericii nr 1 de la Orașul de Floci

24. GIURGENI - jud.Ialomița - Orașul de Floci

https://biblioteca-digitala.ro

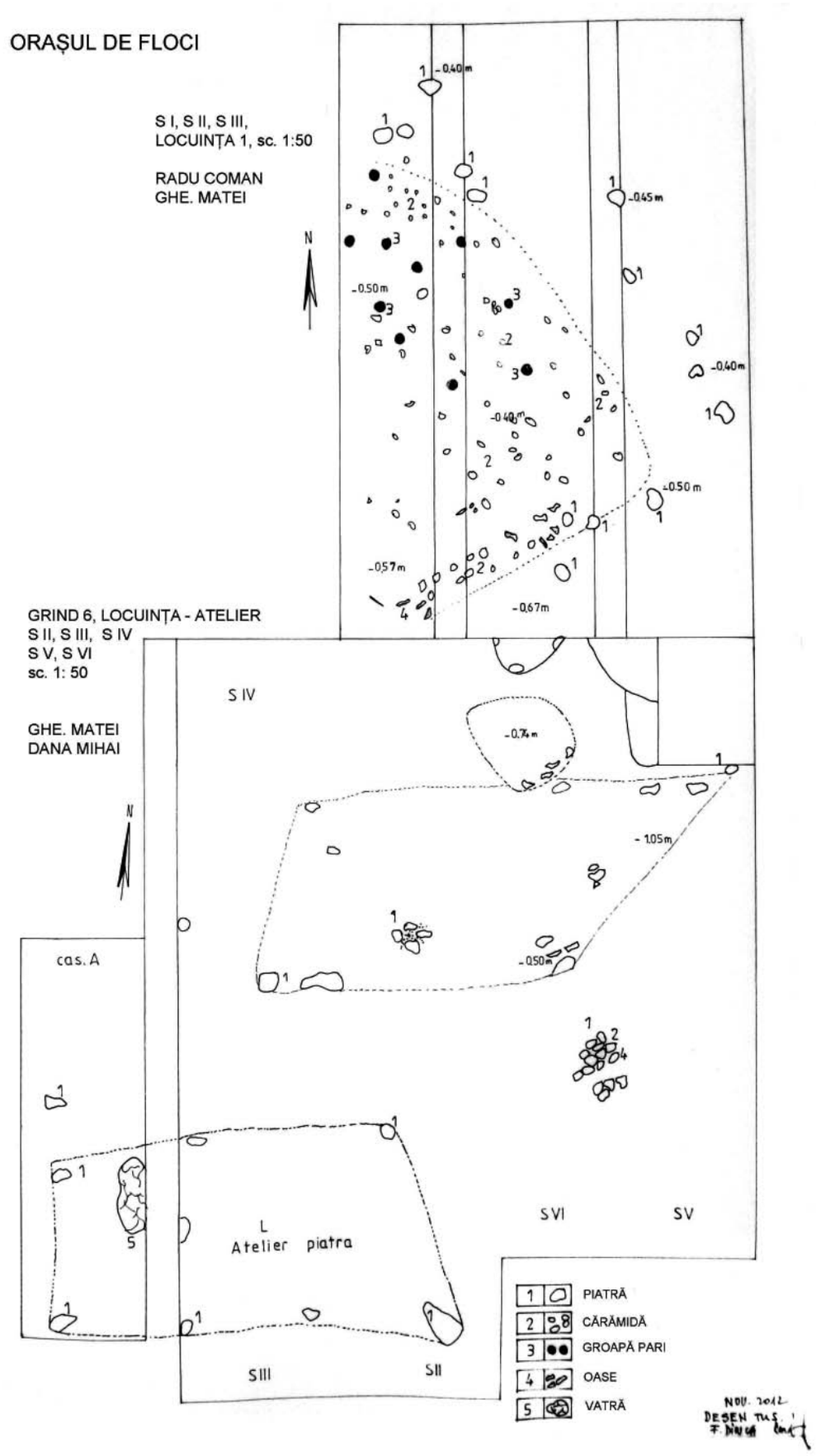

Plan locuințe, sector 2, grind 6

24. GIURGENI - jud.Ialomița - Orașul de Floci

https://biblioteca-digitala.ro

Artefacte arheologice descoperite in Campania 2012

24. GIURGENI - jud.Ialomița - Orașul de Floci

https://biblioteca-digitala.ro

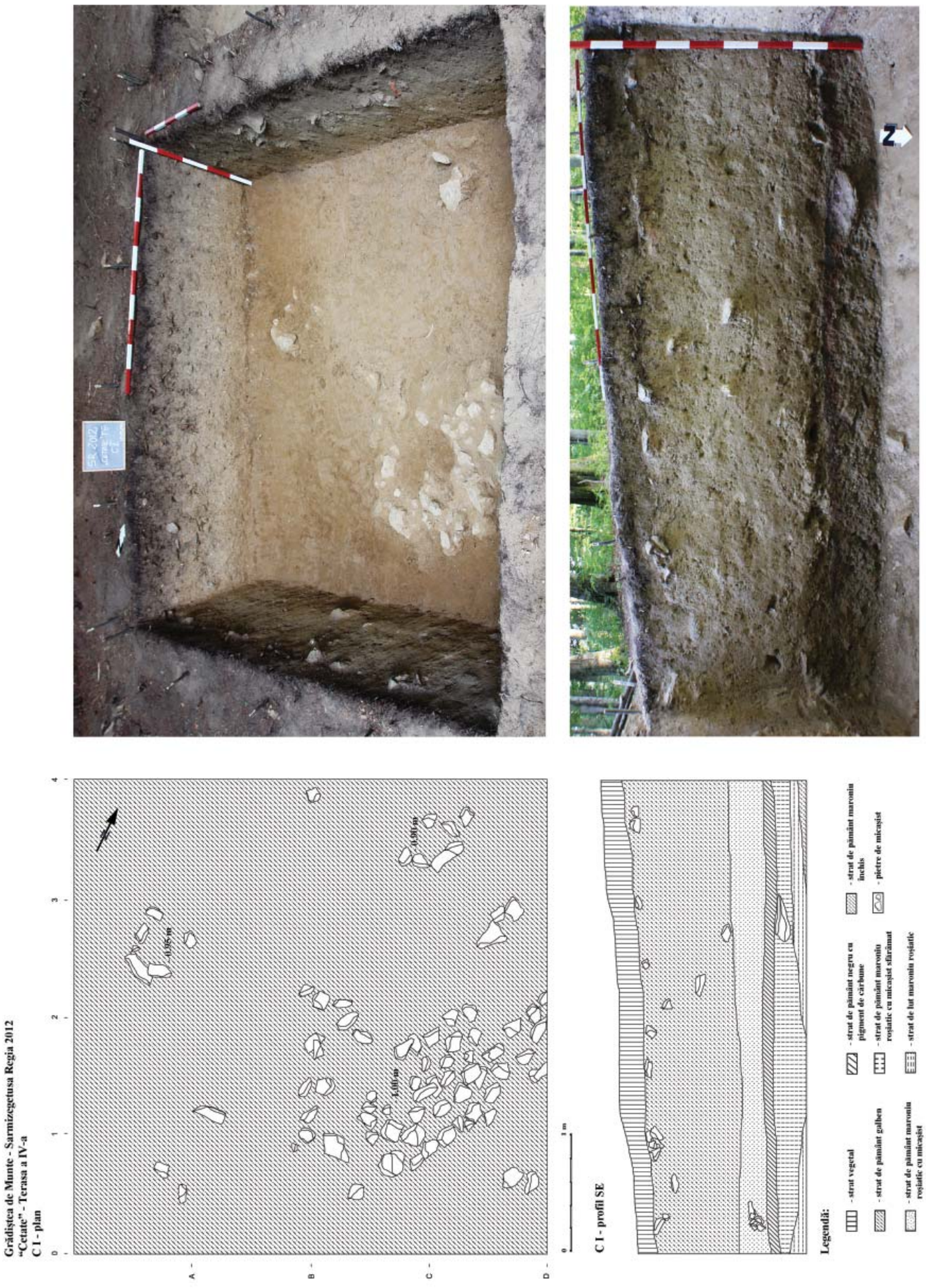

25. GRĂDIȘTEA DE MUNTE - jud.Hunedoara - Sarmizegetusa Regia

https://biblioteca-digitala.ro

25. GRĂDIȘTEA DE MUNTE - jud.Hunedoara - Sarmizegetusa Regia

https://biblioteca-digitala.ro

S I - Cheiul de la - 2,60 m

S II - 2.30 m, ceramică găsită între zidurile romano-bizantine

26. HÂRȘOVA - jud. Constanța - Cetate

https://biblioteca-digitala.ro

27. IAZ - jud. Caraș Severin - TIBISCUM

https://biblioteca-digitala.ro

a.

b.

Pl. 2

28. ISACCEA - jud. Tulcea - Noviodunum - SC 2 – Aspecte din timpul săpăturiilor;

https://biblioteca-digitala.ro

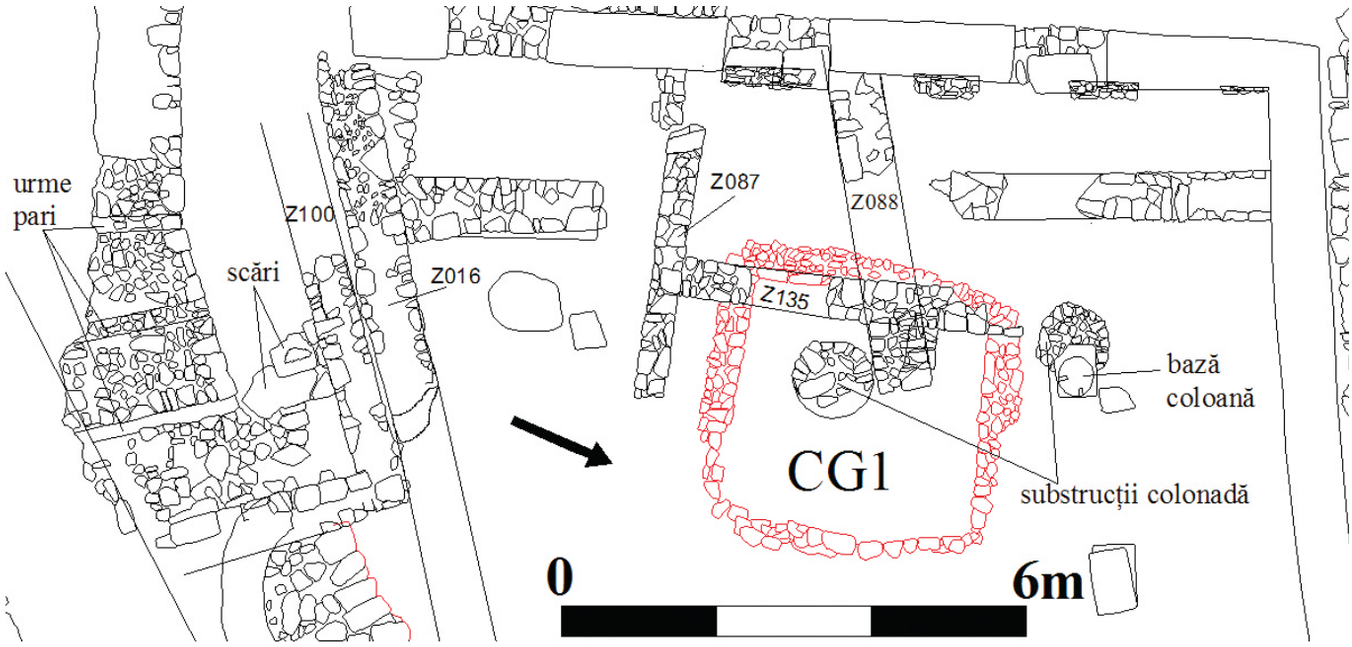

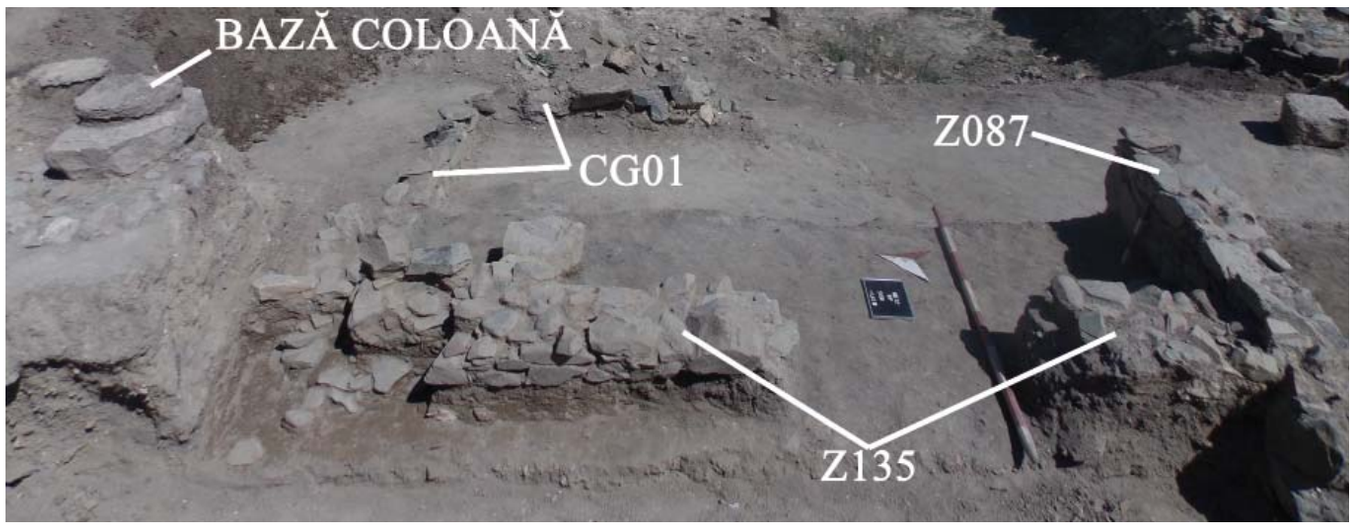

29. ISTRIA - jud. Constanța - HISTRIA - Sector basilica Pârvan

https://biblioteca-digitala.ro

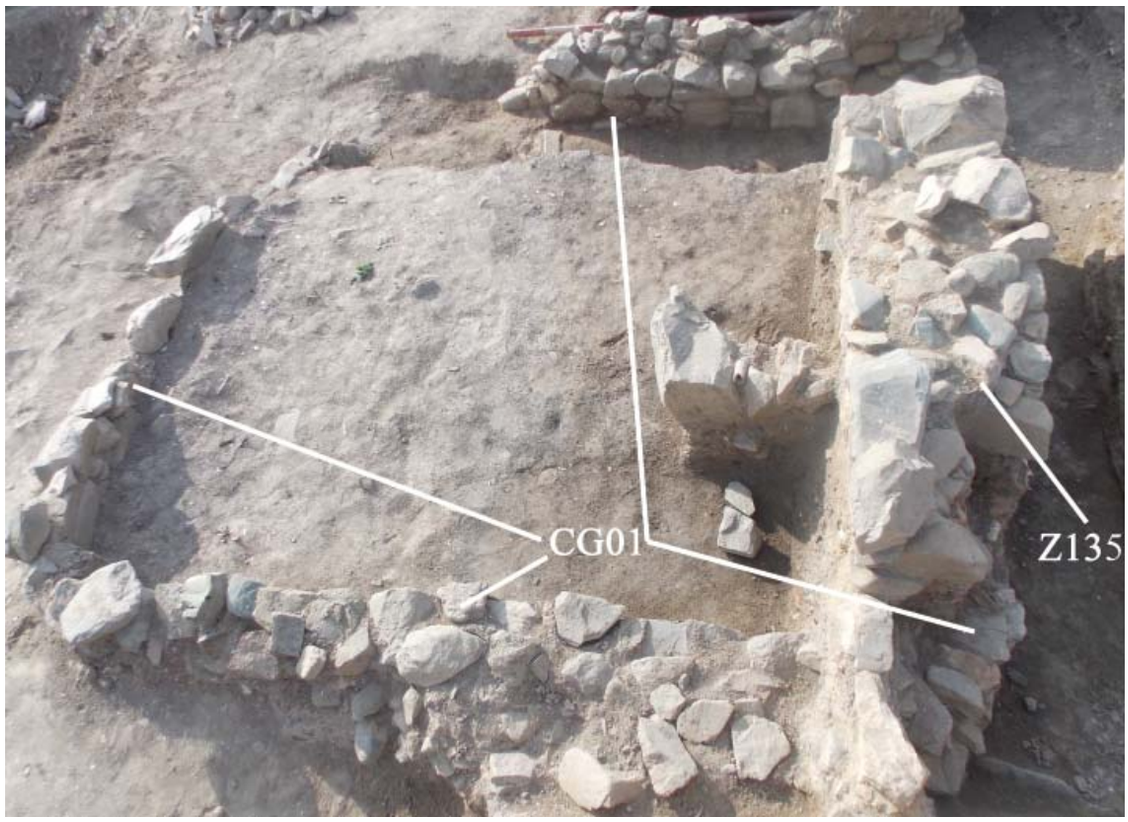

29. ISTRIA - jud. Constanța - HISTRIA - Sector basilica Pârvan

https://biblioteca-digitala.ro

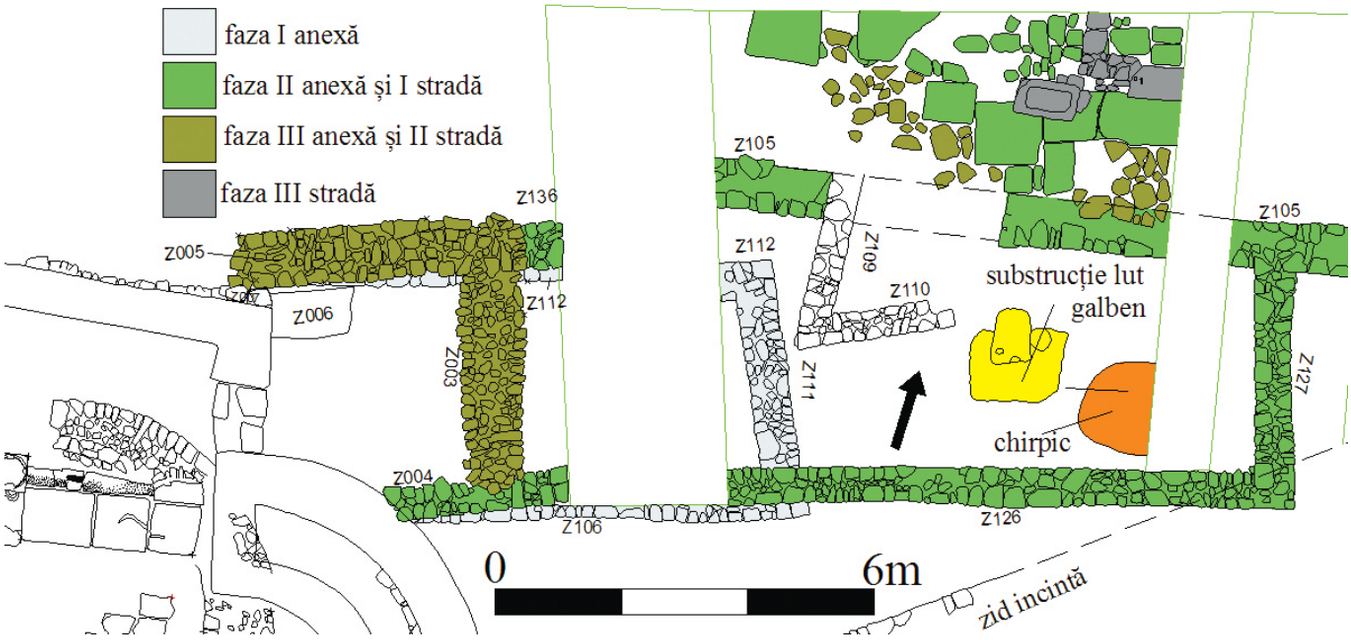

29. ISTRIA - jud. Constanța - HISTRIA - Sector basilica Pârvan

https://biblioteca-digitala.ro

30. JAC - jud. SJ - POROLISSUM

31. JUPA - jud. Caraș Severin - TIBISCUM - Aspecte din timpul cercetării edificiului XIV din așezarea civilă de la Tibiscum.

https://biblioteca-digitala.ro

Planşa 3. Lăzarea. Castelul Lázár-Curtea Asociației Bation. *Suprafa□a 6.* **1.** Vedere dinspre vest; **2-3.** CXT 46; **4.** CXT 55; **5.** CXT 74-75; **6.** Vedere dinspre nord; **7.** Vedere dinspre est; **8.** Profilul vestic al sec□iunii.

https://biblioteca-digitala.ro

Materiale arheologice aparţinând culturii Vinča: fragmente ceramicecu decor în bandă incizat-punctată (1-4, 6-8, 11), ceramica pictată de tip Lumea Nouă (6), podoabă din ceramică perforată (5), lame de obsidian (9-10), lame şi aşchii de silex (14-14), fragmente de picioare de vase (12, 15, 16), ceramică decorată cu barbotină (17-19), lustruitor din silice argiloasă (20) (scara 1:1).

35. LIMBA - OARDA DE JOS - jud. Alba

https://biblioteca-digitala.ro

Vas antropomorf, înălţimea = 25,4 cm (poză: S. Hansen).

Vas conic, pictat în interior cu grafit, diametrul = 55 cm (poză: T. Vachta).

50. PIETRELE - jud. Giurgiu - Măgura Gorgana

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

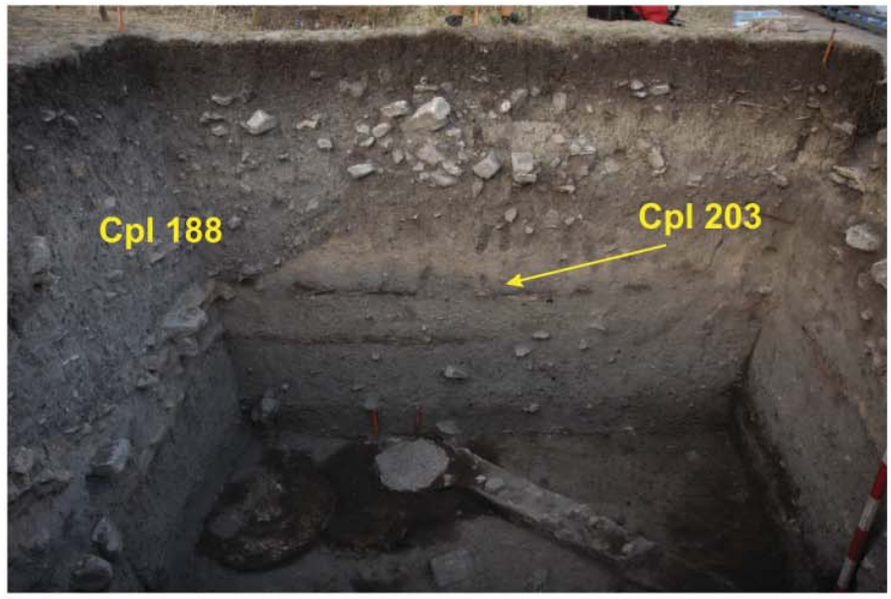

4

Pl. 1. Pietroasa Mică - *Gruiu Dării*, com. Pietroasele, jud. Buzău. 1 - S19 - imagine de ansamblu-zona fortificatiei (sus) ?i Terasa 2 (jos); 2 - S12 - complexele 204 si 205, respectiv paramentul interior al fortifica?iei din faza a doua (stanga);3 - S16, complexul 203; 4 - S16 - profilul magistral de NE.

51. PIETROASA MICĂ - jud. Buzău - Gruiu Darii

https://biblioteca-digitala.ro

Situl Racoş–
Piatra Detunată

SP I /2012

S II/2010 2012
profil vest

53. RACOȘU DE JOS - jud. Brașov - Piatra Detunata

https://biblioteca-digitala.ro

SXVII – vedere dinspre est

Şanţul sistemului de fortificaţie

55. RAPOLTU MARE - jud. Hunedoara

https://biblioteca-digitala.ro

Mina de aur Cătălina Monuleşti, scară monoxilă romană descoperită conservată *in situ* într-o galerie romană (foto B. Cauuet)

Canal din lemn pentru evacuarea apei, descoperit în locaţia sa iniţială de-a lungul unei roţi hidraulice în curs de degajare (foto C. Tămaş)

57. ROȘIA MONTANĂ - jud. Alba - Galeria Cătălina Monulești

https://biblioteca-digitala.ro

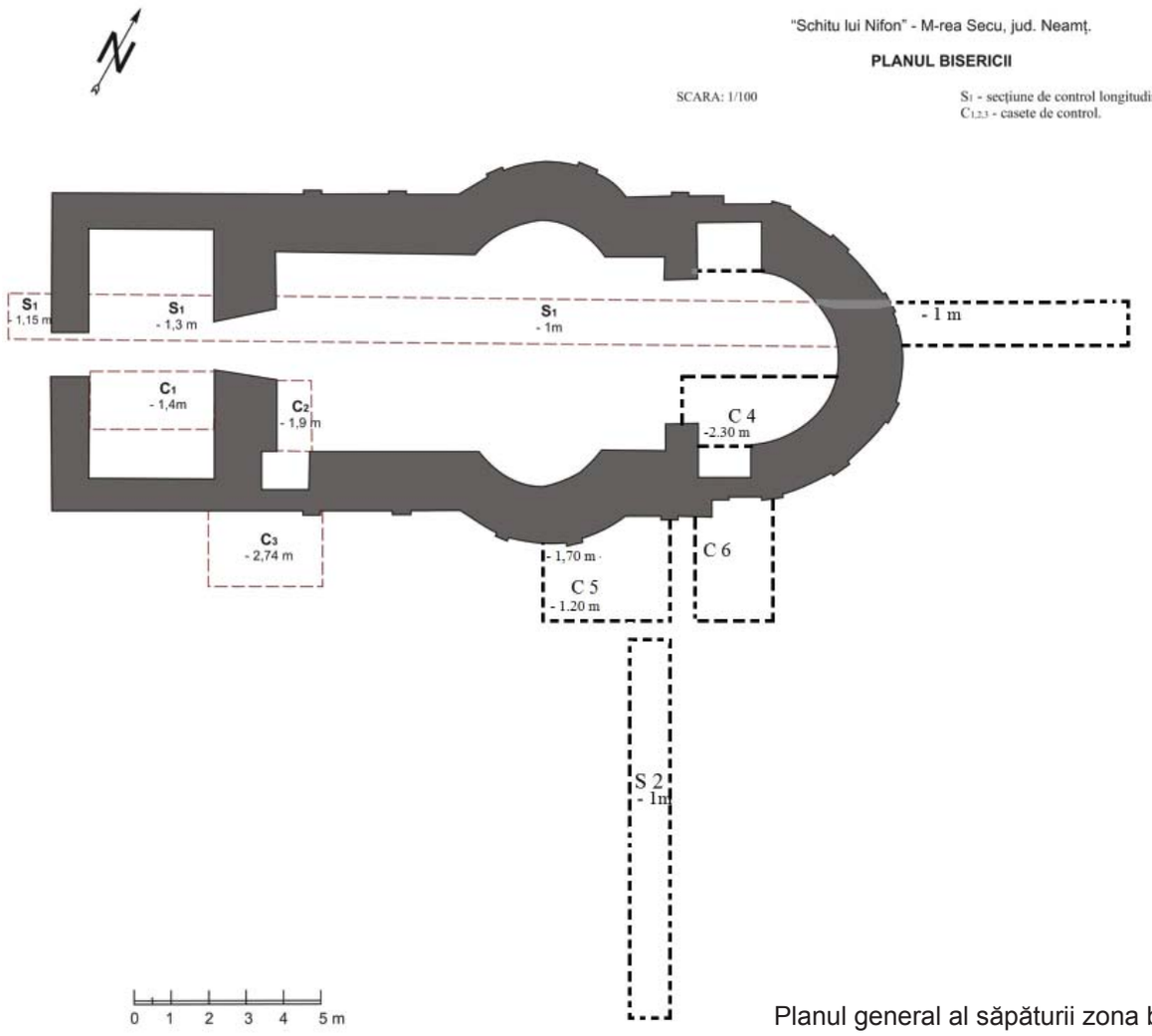

Planul general al săpăturii zona bisericii

Caseta C 6 (latura de sud a bisericii)

58. SECU - jud. Neamț - Mănăstirea Secu, com. Vânători-Neamț - Schitul Nifon

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 5. M. 404

Fig. 7. M. 406

https://biblioteca-digitala.ro

Mormintele eneolitice M60 și M62

Mormântul eneolitic M64

63. SULTANA - jud. Călărași - Malu Roșu

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

65. ȘOIMENI - jud. Harghita - Păuleni-Ciuc „Dâmbul Cetăţii” - Locuirea Cucuteni-Ariuşd. 1-3 vase ceramice (Cpl. 48): 1 – cupă cu picior; 2 – cupă; 3 – vas bitronconic

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

Fig. 1. Telița - Celic Dere. tumulul 47 - aspecte din săpătură.

69.TELITA - jud. Tulcea - Celic Dere

https://biblioteca-digitala.ro

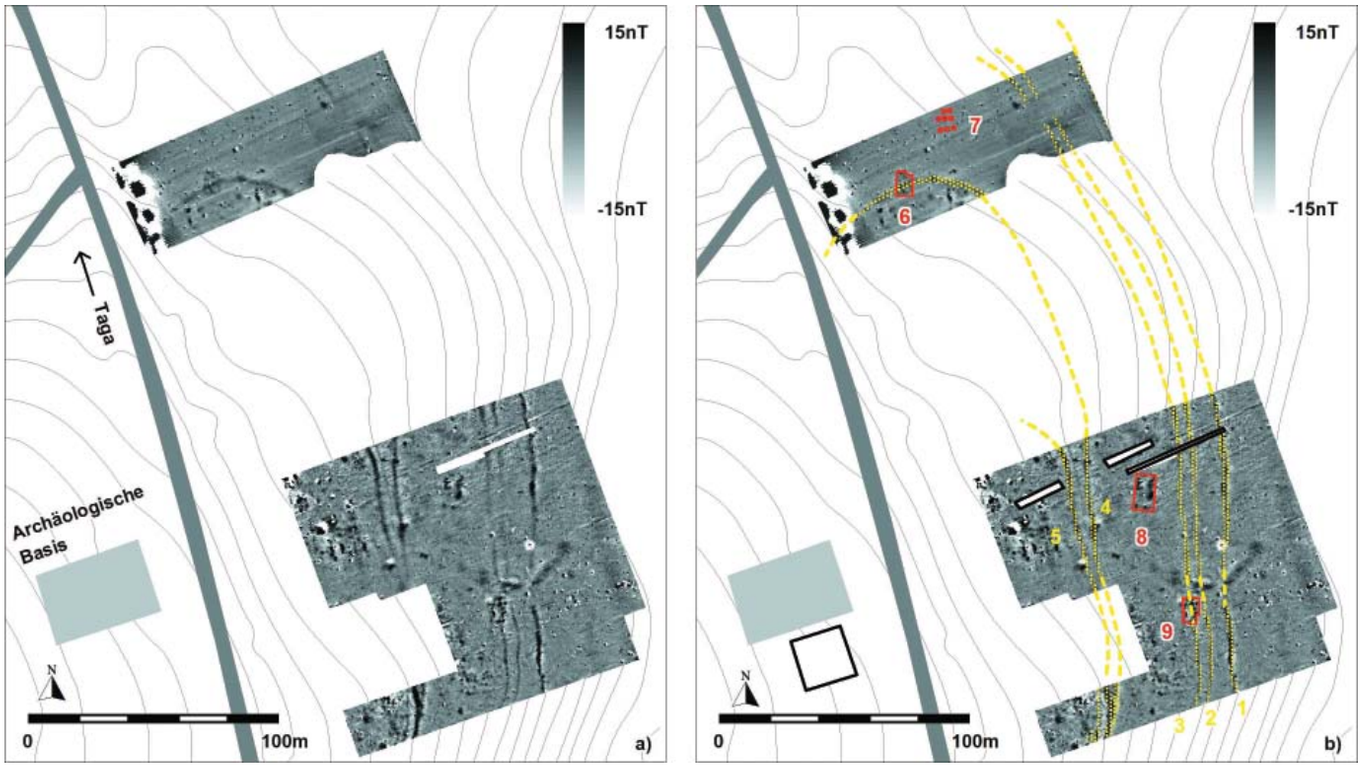

Harta magnetometrică a zonei dintre şosea şi Lac (autor Mischka Carsten)

S.26. Vedere spre lac, cu pescarii şi proprietarii „sitului”

https://biblioteca-digitala.ro

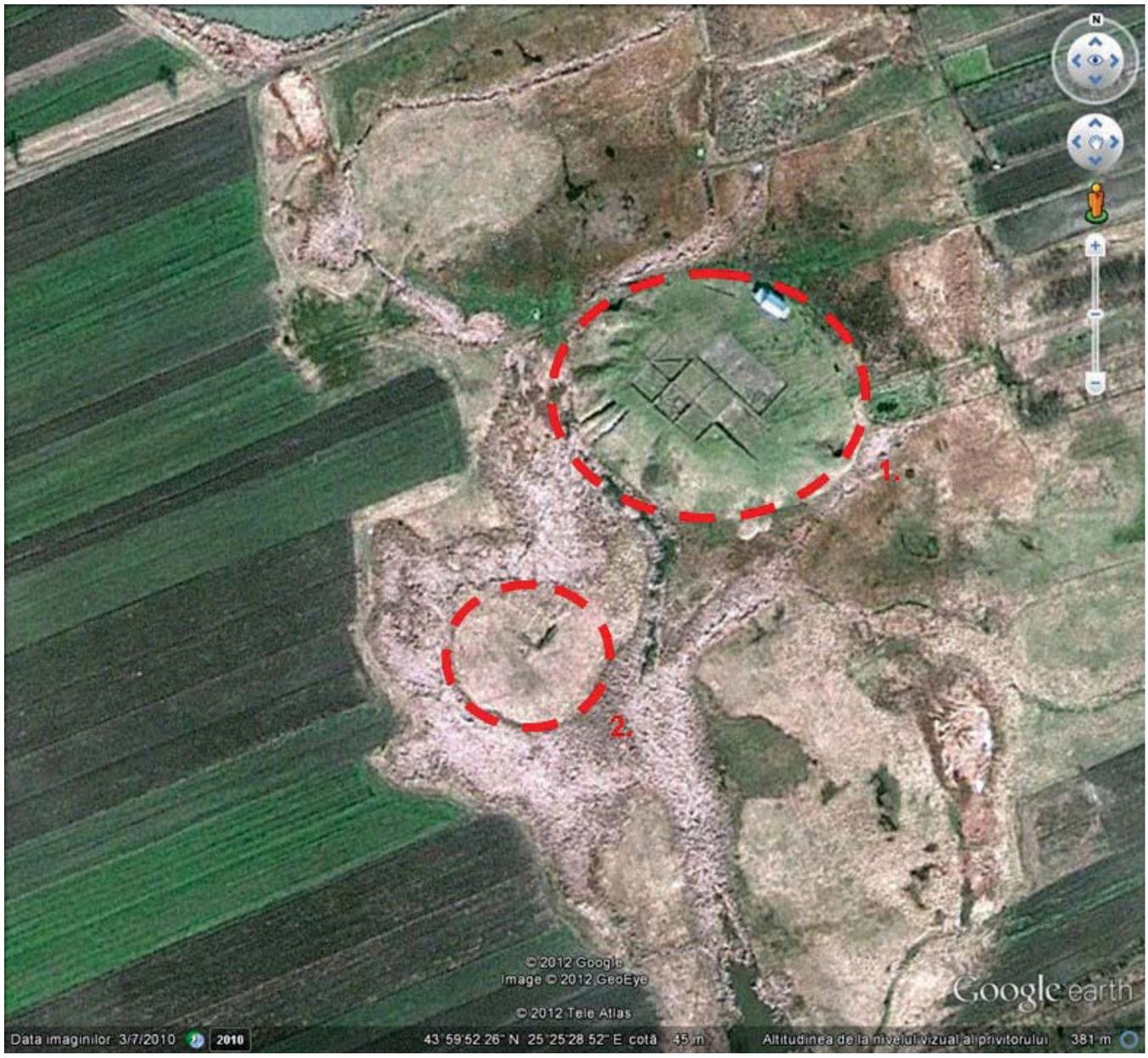

74. VITĂNEȘTI - jud. Teleorman - Magurice - Localizarea siturilor Vităneşti Măgurice (1) şi Vităneşti II (2) pe hartă Google Earth

https://biblioteca-digitala.ro

75. VLADENI - jud.Ialomița - Popina Blagodeasca. Bordei 11 - vedere generală

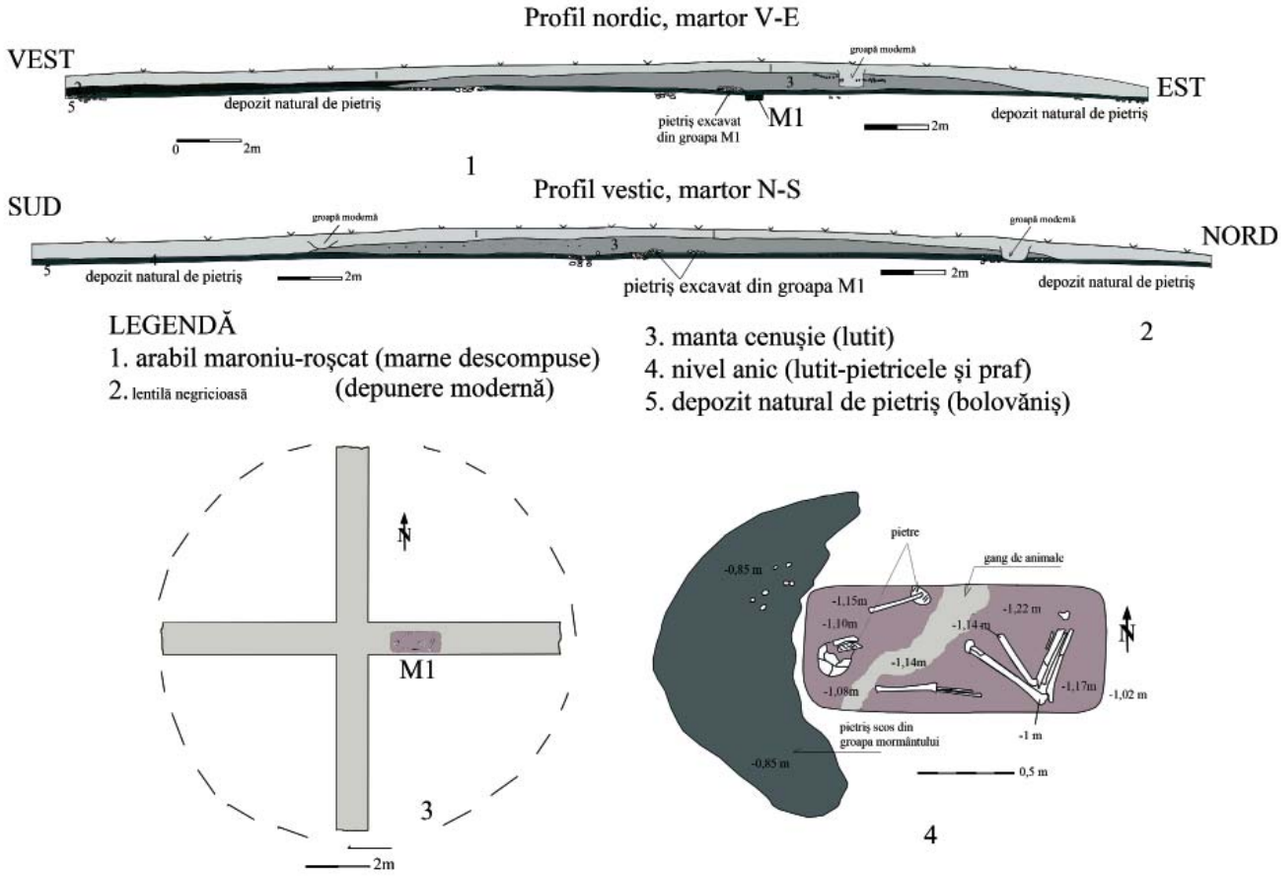

78. BLEJOI - jud. Prahova - Tumul „Serus”: profile magistrale (1, 2); mantaua şi poziţionarea M1 în cadrul tumulu-lui (3); desen plan M1 (4)

https://biblioteca-digitala.ro

82. BUCUREȘTI - Militari - Câmpul Boja. Ceramică din epoca bronzului din pastă grosieră (1-3), semifină (4-6), fină (7-10), fragment de car în miniatură (11), capăt de băț (12). Fragmente de vase ceramice din secolele II-III p.Chr. (13-14) și secolul VI (15)

https://biblioteca-digitala.ro

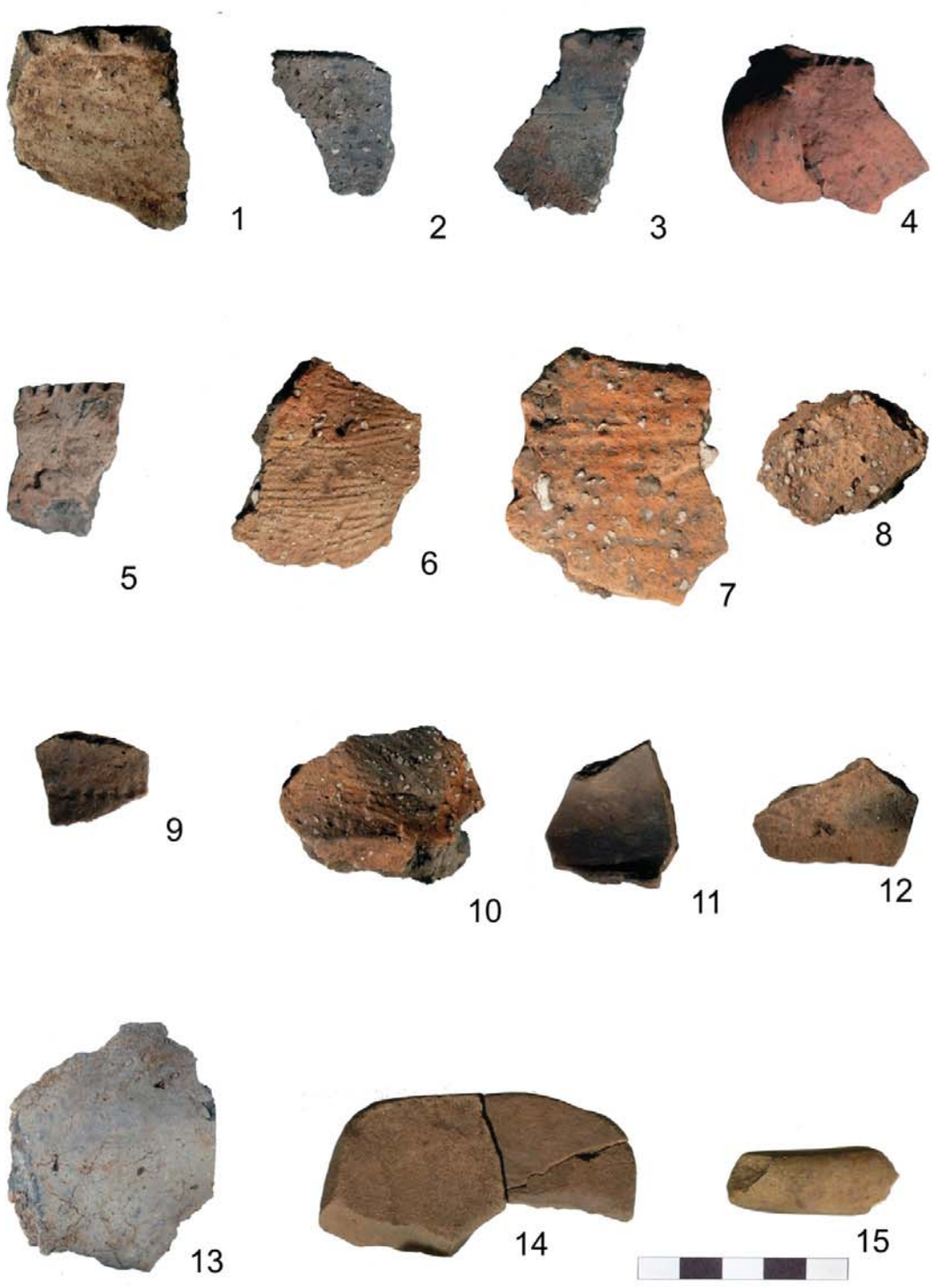

83. BUFTEA - jud. Ilfov - La Carna. Materiale arheologice descoperite

https://biblioteca-digitala.ro

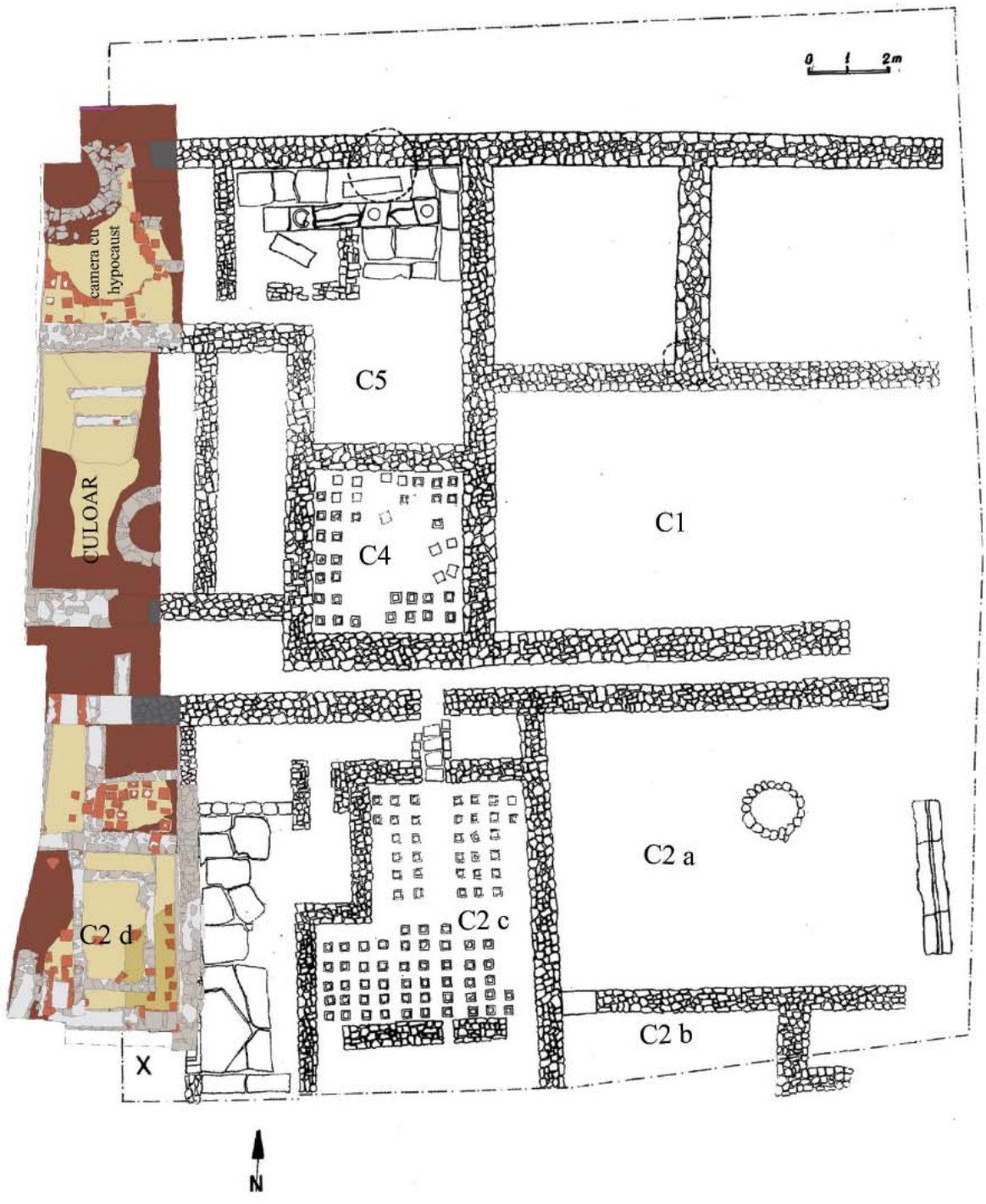

Planşa 5. Planul general al întregii săpături (1992-2012).

85. CLUJ-NAPOCA - jud. Cluj - Deleu1

https://biblioteca-digitala.ro

Complexul CX 24 – drum roman

Complexul CX 172 – incintă funerară romană

86. CLUJ-NAPOCA - jud. Cluj - Argeș 24

https://biblioteca-digitala.ro

Giurgeni - *La Mozacu*, SI (stânga), SII (dreapta)

Giurgeni - *La Mozacu*, S I, C1

Giurgeni - *La Mozacu*, S II, C1

Giurgeni - *La Mozacu*, S I, M1

Giurgeni - *La Mozacu,*
1 - 4 ceramică de import;
5 - 10 ceramică locală

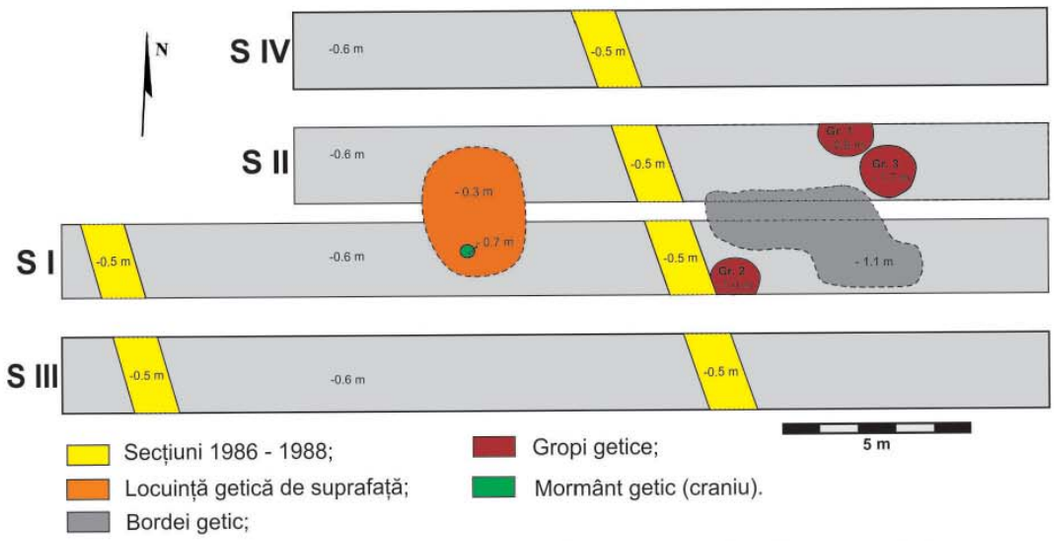

Giurgeni -*La Mozacu,* 2012, plan general, S I, S II, S III, S IV.

89. FULGERIȘ - jud. Bacău - La 3 Cireși

https://biblioteca-digitala.ro

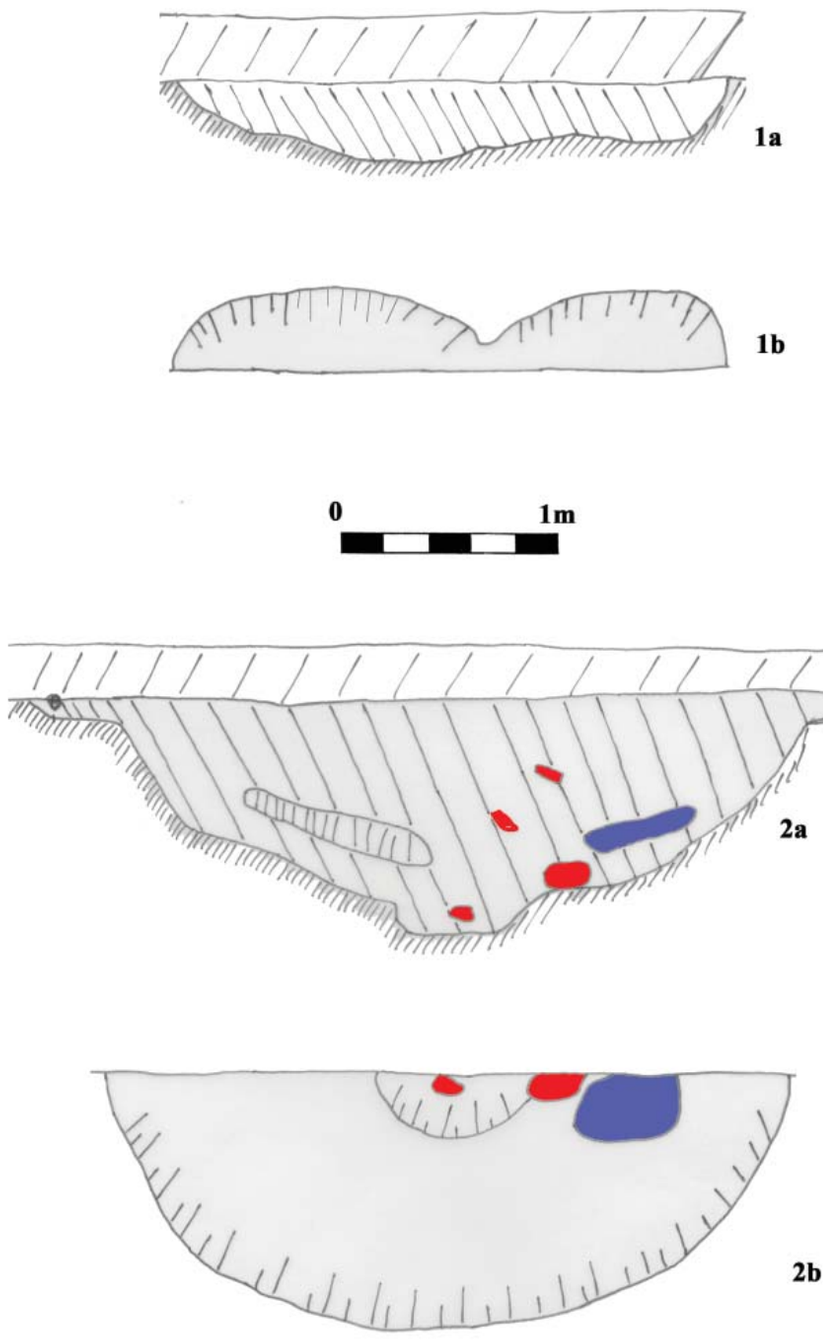

Halmeu - Vamă; 1 a-b Cx3; 2 a-b Cx. 2

91. HALMEU - jud. Satu Mare - Vama

https://biblioteca-digitala.ro

Fântâna lui Hodocin

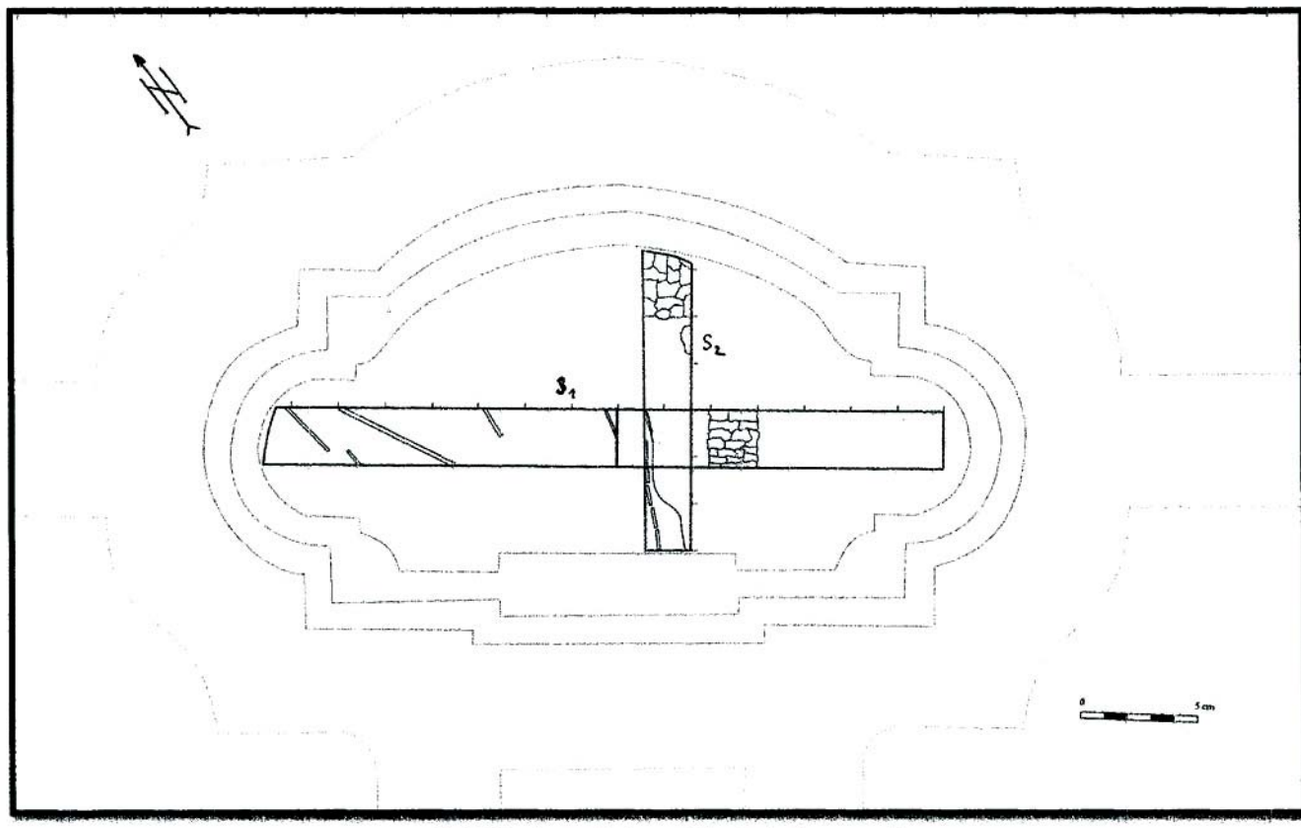

Fig. 2. Planul general al cercetării arheologice preventive.

92. IAȘI - jud. Iași - Catedrala

https://biblioteca-digitala.ro

Suprafața I., Cx 02, scara 1:20

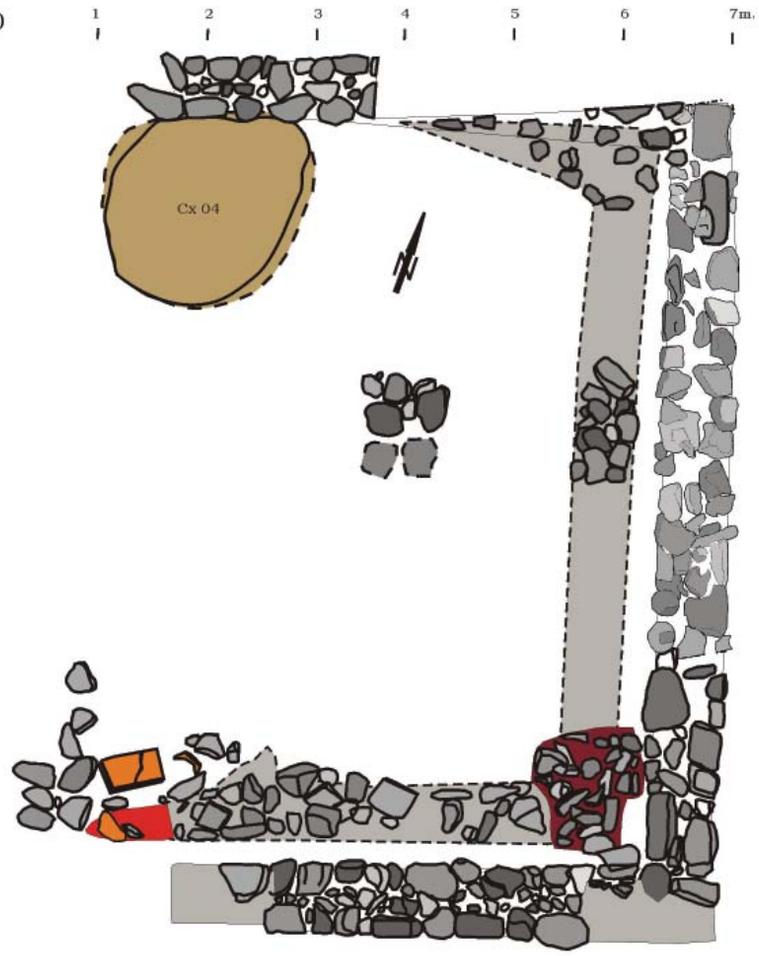

Planşa 3.

https://biblioteca-digitala.ro

Suprafața III., Cx 17, scara 1:20

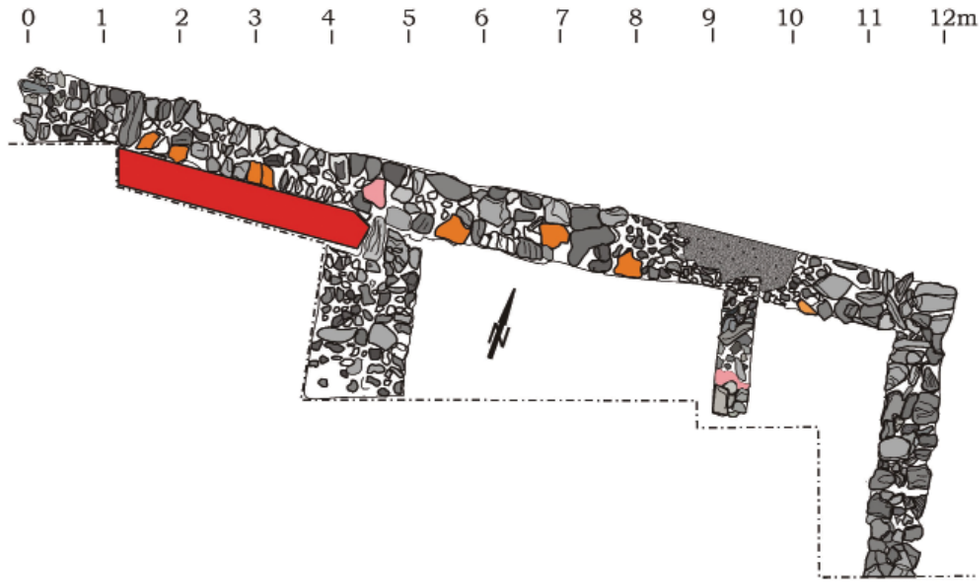

Planşa 4

S 63, Cx 18, scara 1:20

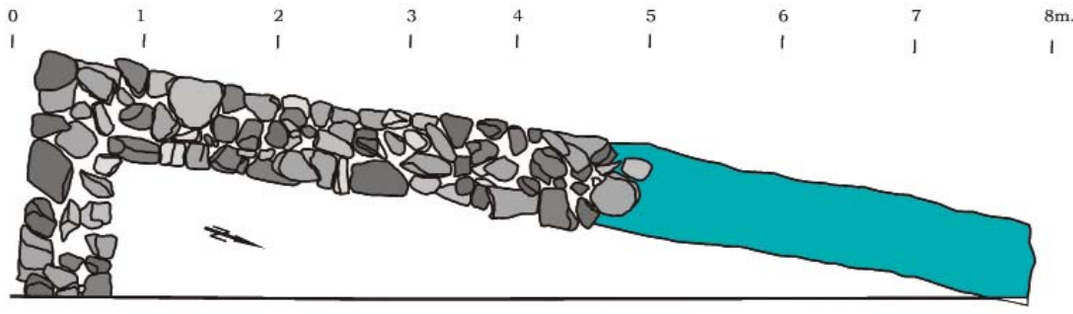

Planşa 5

https://biblioteca-digitala.ro

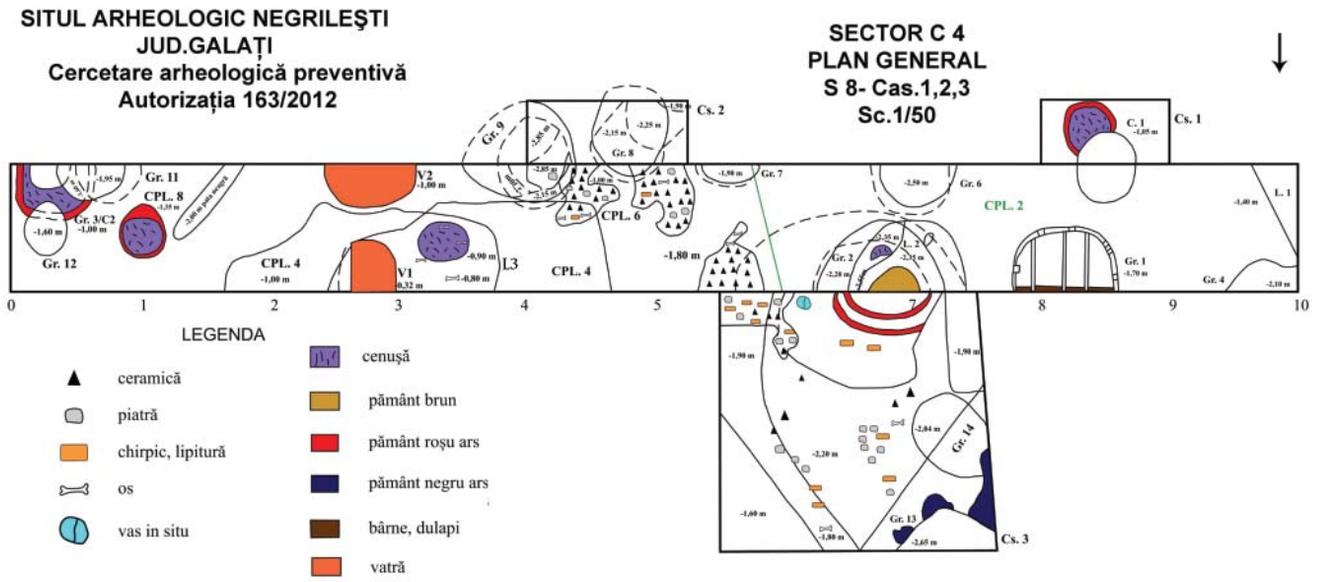

Planşa 2
Plan general Sector C4

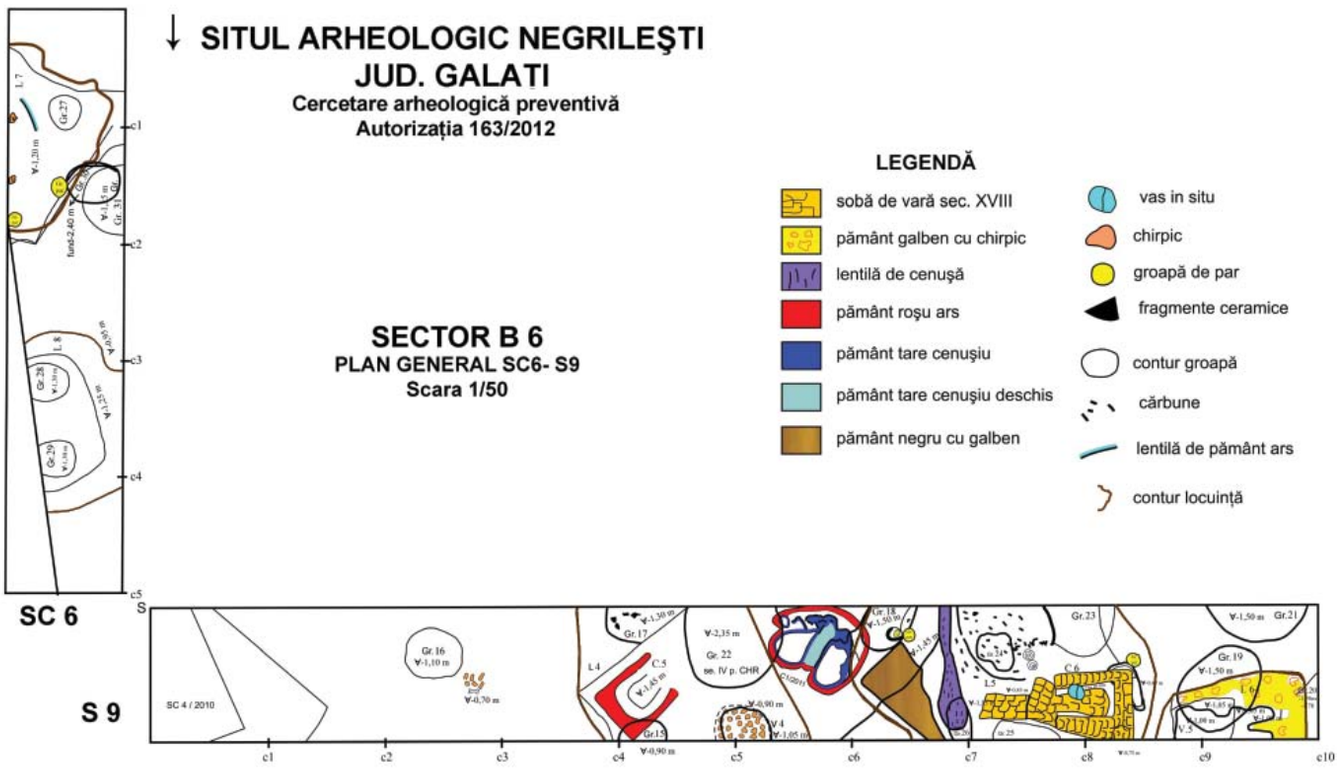

Planşa 3
Plan general Sector B6

https://biblioteca-digitala.ro

Planşa 10
Ceramică cultura Starcevo-Criş descoperită în S8-Cs3, locuinţa L2

https://biblioteca-digitala.ro

vederea exterioară a capelei

fundaţia sanctuarului original

99. SÂNTIMBRU - jud. Harghita - Margit Kapolna

https://biblioteca-digitala.ro

Poarta ocnei, urmele zwingerului? și stâlpii protejați cu folie în timpul cercetării arheoligice

Poarta ocnei - urmele structurii din lemn

100. SIBIU - jud. Sibiu - Fortificația medievală

https://biblioteca-digitala.ro

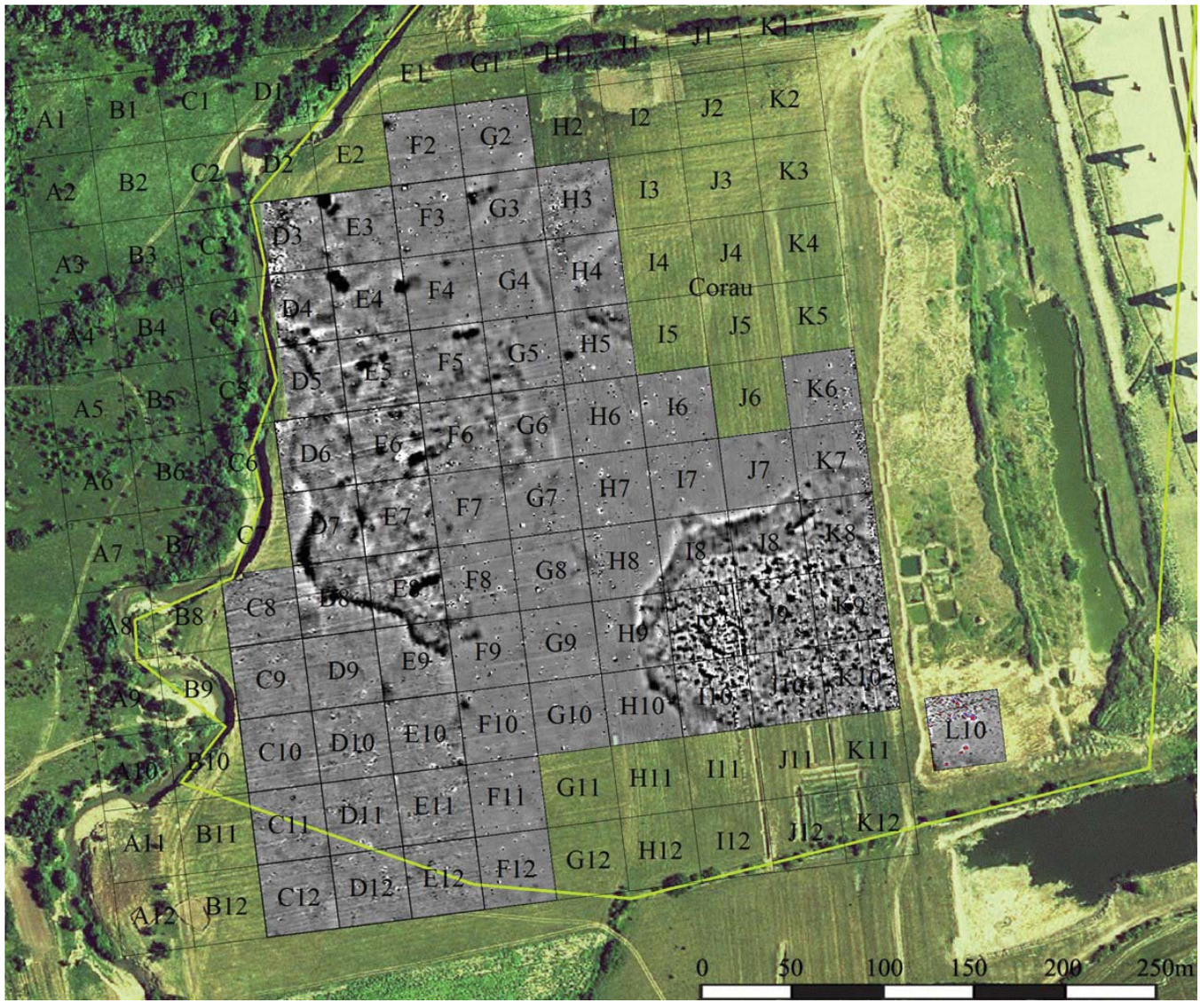

101. SUPLACU DE BARCAU - jud. Bihor - ”Corău”. Harta magnetică suprapusă peste ortofotoplanul zonei cercetate.

https://biblioteca-digitala.ro

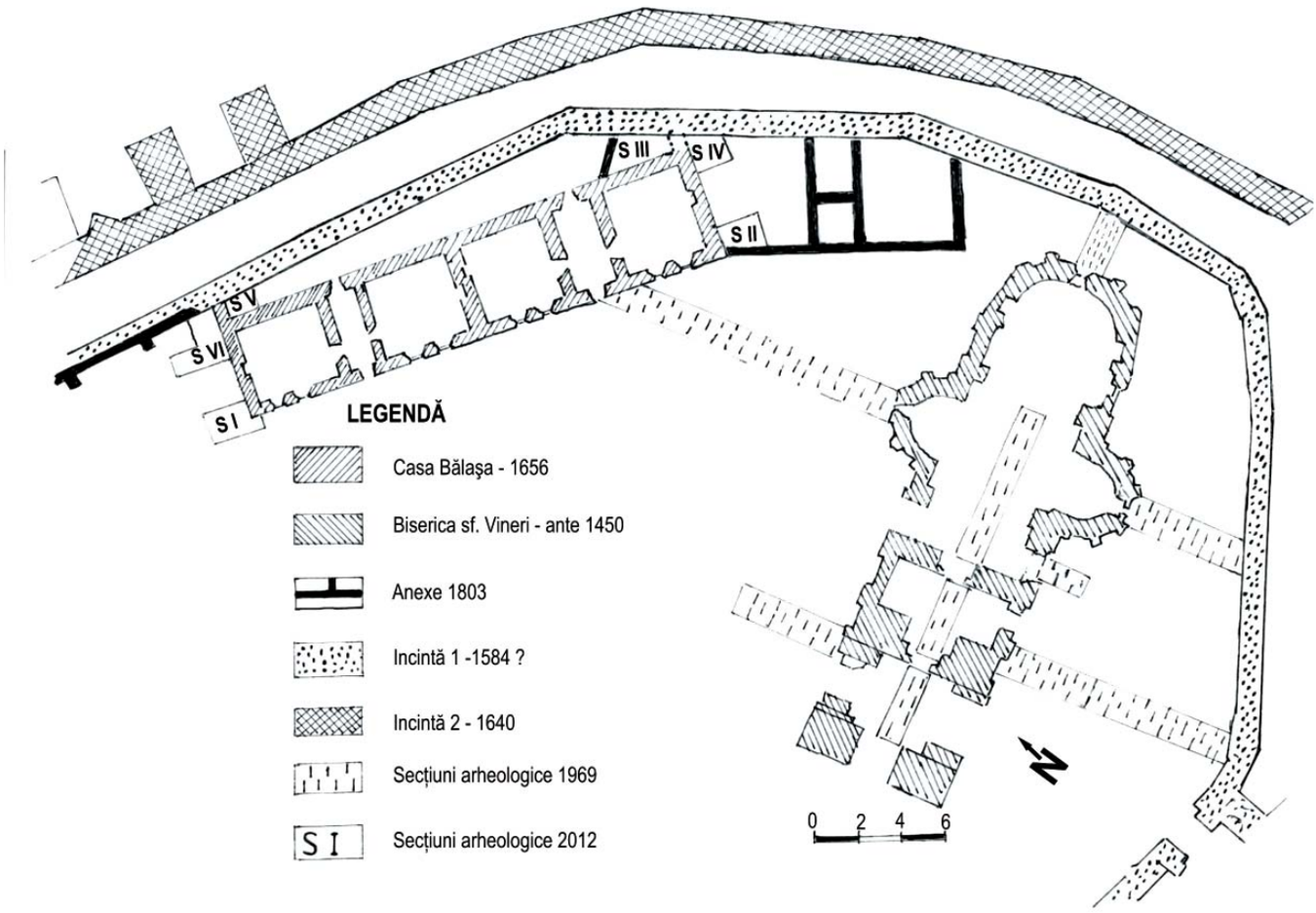

Târgovişte - 2012
Planşa 1 - Curtea Domnească, Casa Bălaşa
Planul cercetărilor

https://biblioteca-digitala.ro

Târgovişte 2012
Planşa 5 - Ceramică sec. XIV - XV

Calea Domnească, nr. 200

1a/1b. - bol oriental;
2a/2b. - strachină orientală;
3. strachină atelier dunărean;

Piaţa Doi Brazi (Bărăţiei)

4. strachină atelier dunărean;
5. cornişă sobă - fragment;
6. strachină - atelier dunărean, fragment;

Ceramică sec. XIV – XV. Calea Domnească, nr. 200 – 1a/1b. bol oriental; 2a/2b. strachină orientală; 3. strachină atelier dunărean; Piaţa Doi Brazi (Bărăţiei) – 4. strachină atelier dunărean; 5. cornisă de sobă – fragment; 6. strachină atelier dunărean – fragment

https://biblioteca-digitala.ro

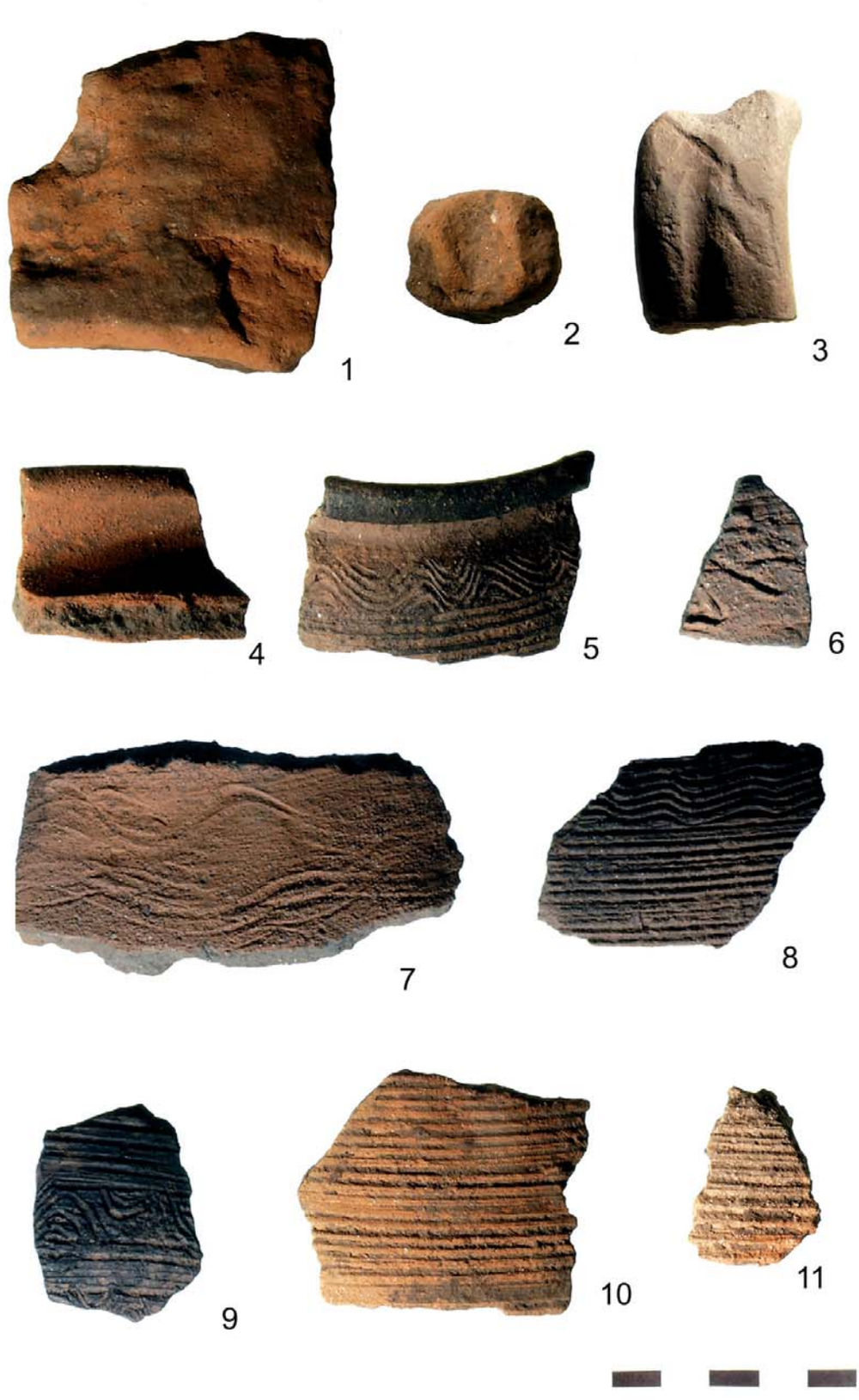

Vadul Anei. 1-3. Fragmente de vase ceramice din a doua perioadă a epocii fierului. 2. 4-11. Fragmente de vase ceramice din secolele IX-X

108. VADU ANEI - jud. Ilfov

https://biblioteca-digitala.ro

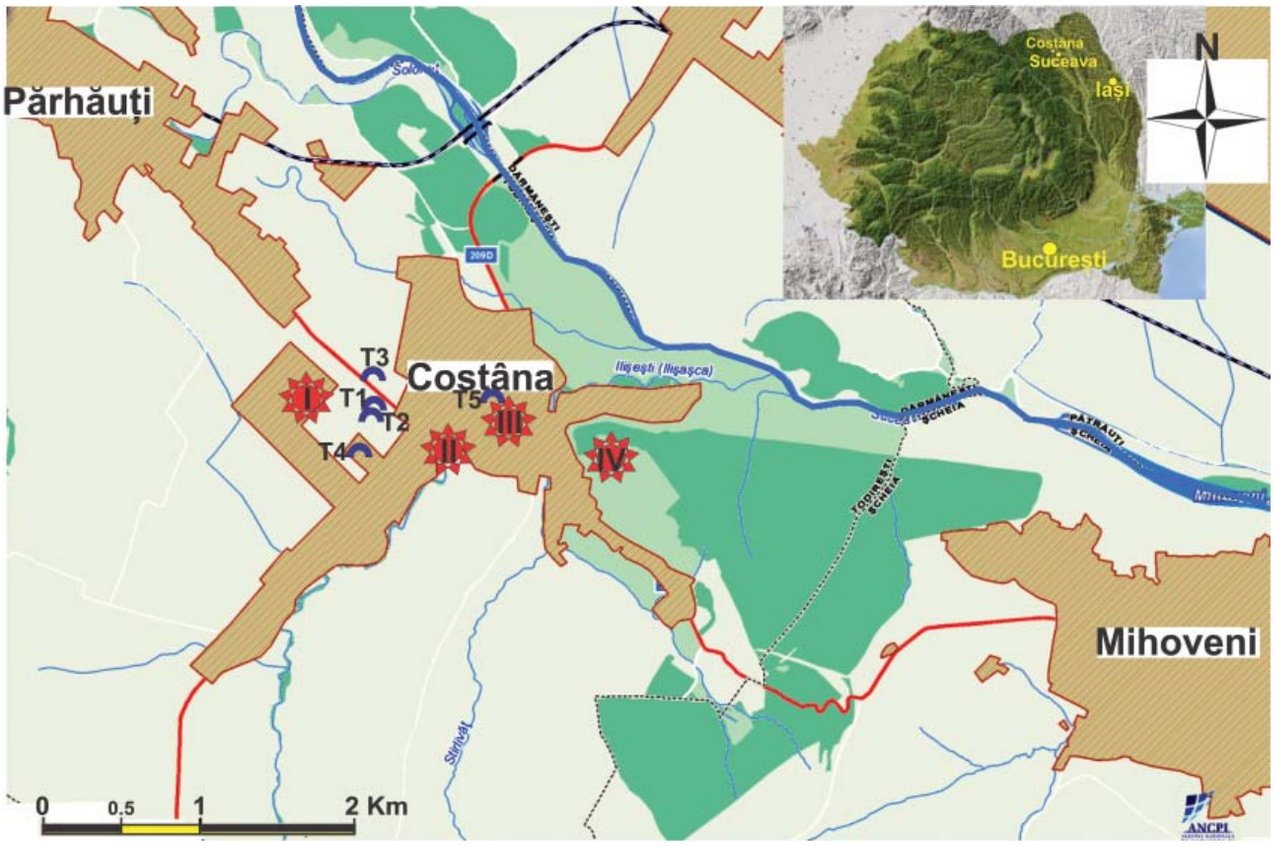

Localizarea tumulilor și a siturilor arheologice descoperite prin cercetări perieghetice. T1-5 – tumuli; I. Spitalul nou/SE de grajdurile fostului CAP; II. Pe Deal/Deasupra satului; III. Spitalul de Recuperarea Neuropsihică; IV. Dealul Mare (suport cartografic http://geoportal.ancpi.ro/geoportal/ viewer/index.html).

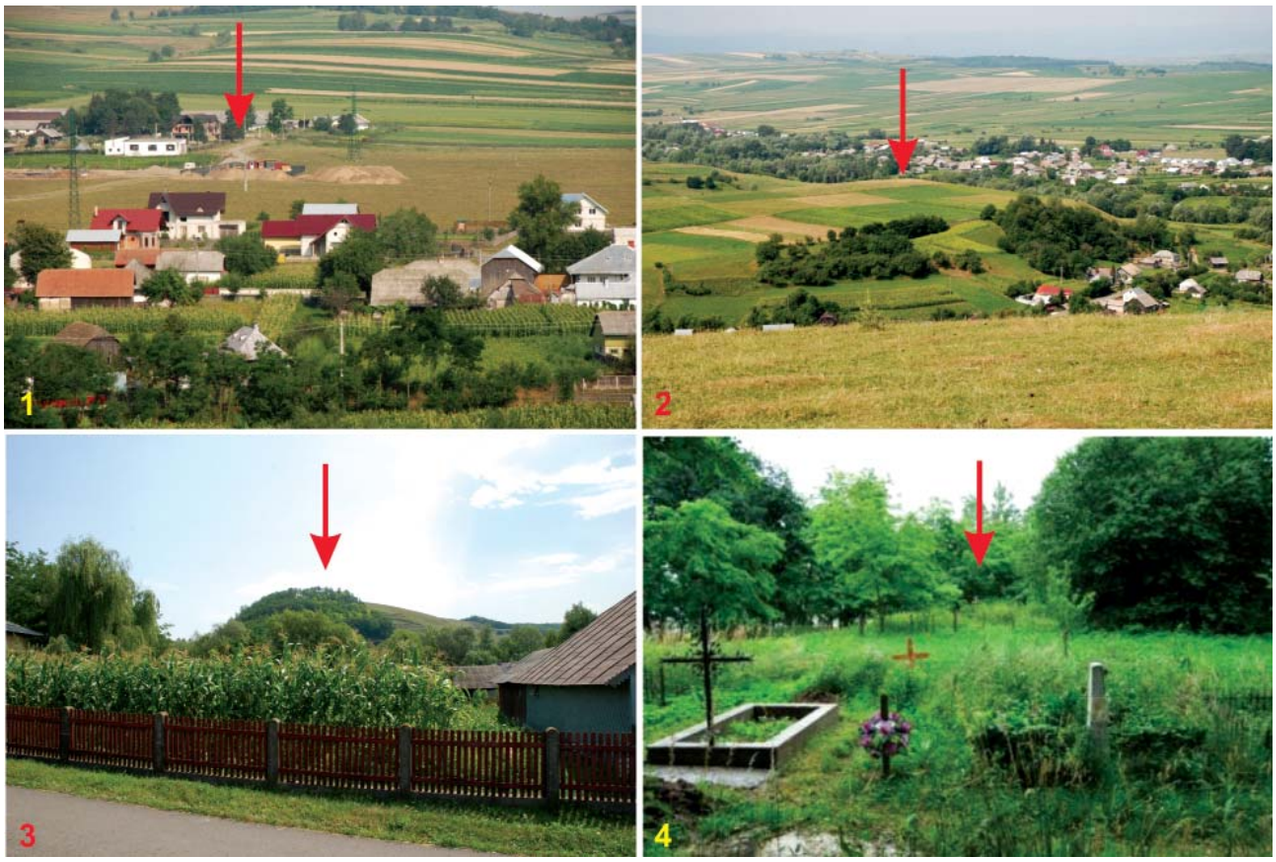

Imagini ale unor siturilor arheologice descoperite prin cercetări perieghetice. 1. Spitalul nou/SE de grajdurile fostului CAP; 2. Pe Deal/Deasupra satului; 3. Dealul Mare; 4. T 4 (cimitirul vechi).

109A. COSTÂNA, com. Todirești - jud. Suceava

https://biblioteca-digitala.ro

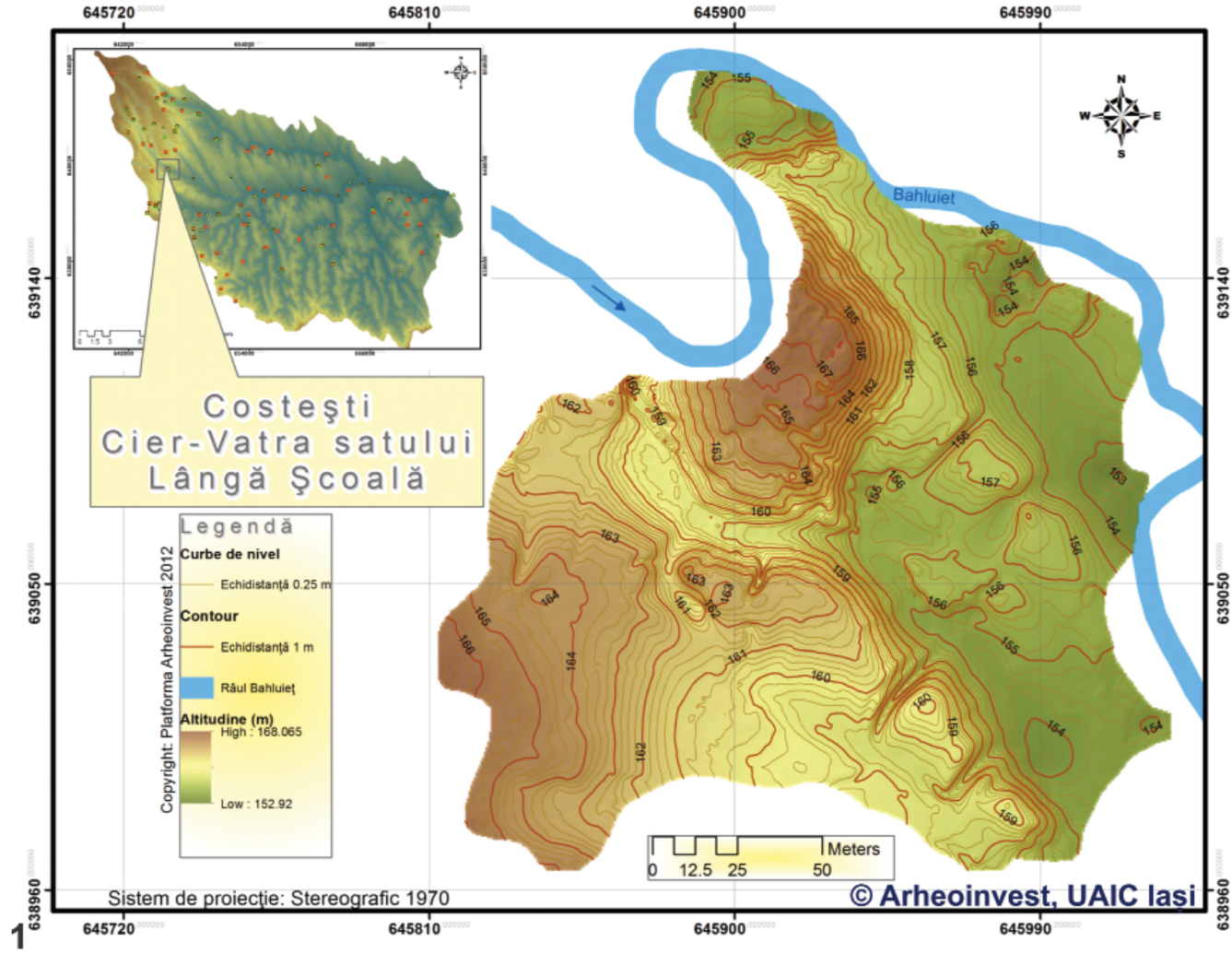

Costești – Cier/Lângă Școală. 1. Ridicarea topografică; 2. Vedere frontală a profilului nordic al deschiderii naturale (Foto și suport cartografic Arheoinvest UAIC Iași).

https://biblioteca-digitala.ro

Costești – Cier/Lângă Școală. Materiale arheologice descoperite în S.I: 1-6, 8-10. Ceramică pictată Cucuteni A3; 7, 11-14. Ceramică pictată Cucuteni A-B2 și B1; 15-18. Ceramică Cucuteni ”C”; 19-25. Plastică antropomorfă Cucuteni B1; 26-27.Unelte de corn și os; 28-32. Piese de silex; 33. Statuetă zoomorfă

109B. COSTEȘTI - jud. Iași

https://biblioteca-digitala.ro

110. HORODNIC DE JOS - jud. Suceava

https://biblioteca-digitala.ro

113. RADOMIREȘTI - jud. Dolj - REABILITARE DN 6

https://biblioteca-digitala.ro

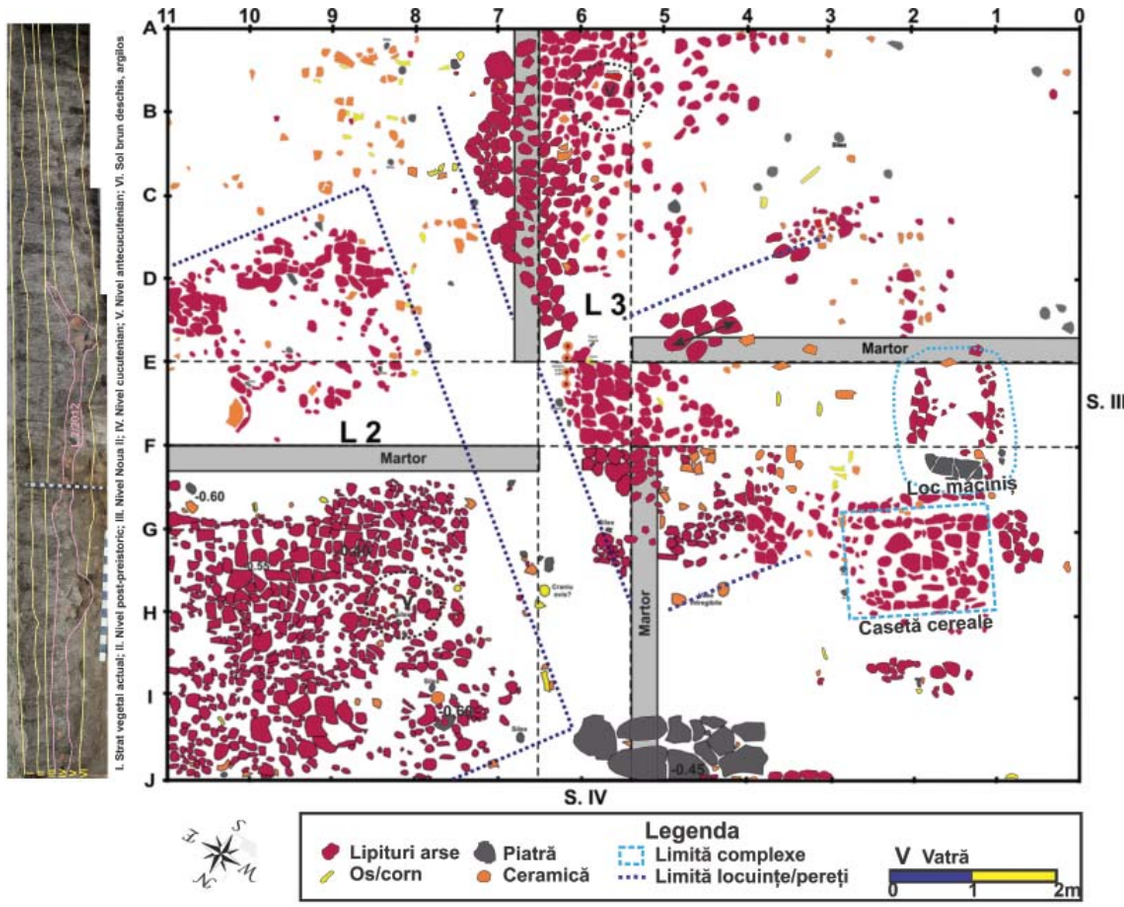

Ripiceni – Holm. 1-2. Planul general și profilul nord-estic al Cas.I/2012

Ripiceni – Holm. Detalii ale L.2/2012. 1-2. Camera de nord-vest; 3. Camera de SE

113A. RIPICENI - jud. Botoșani

https://biblioteca-digitala.ro

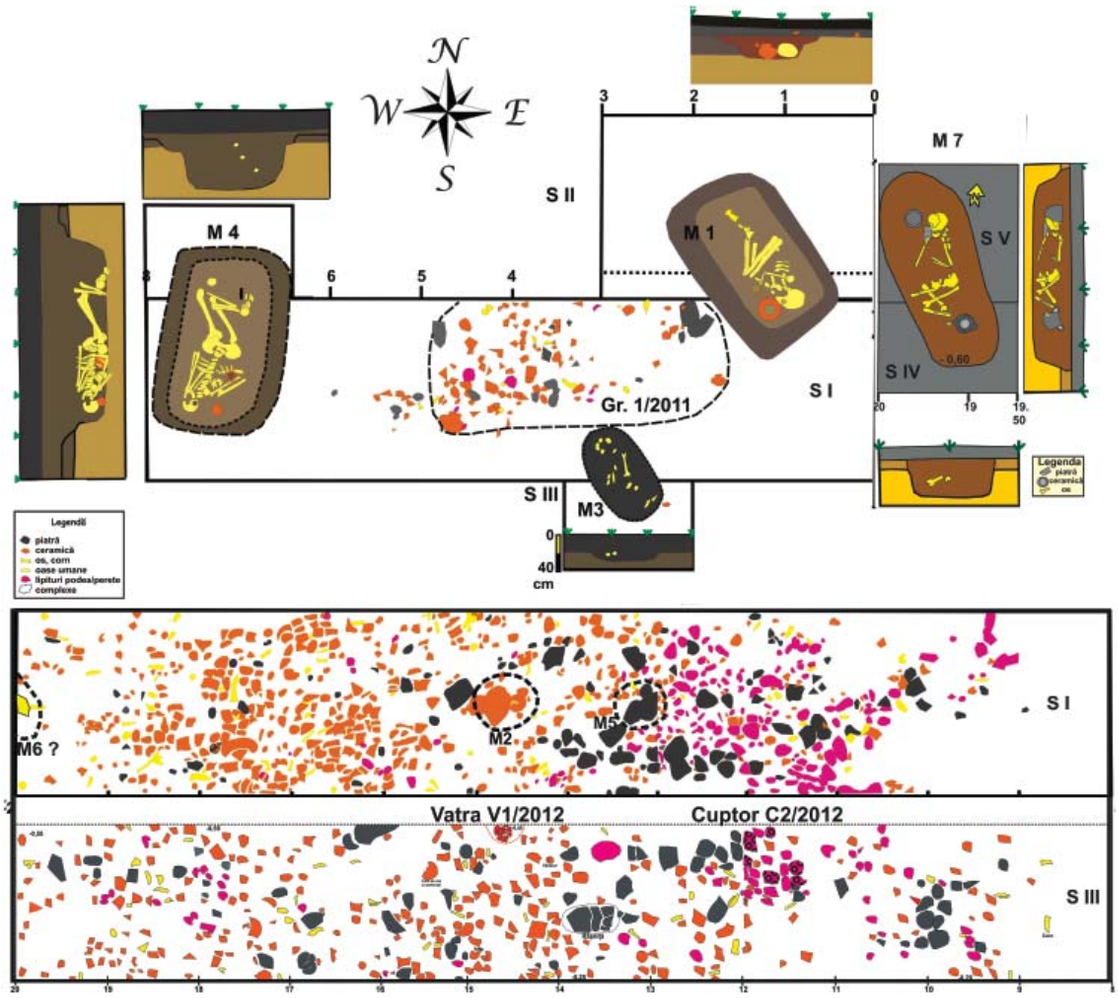

Tăcuta –Dealul Miclea/Paic. Groapa 1/2011 (S.I/2011). 1. Profilul nordic; 2. Vedere dispre est; 3. Vedere dinspre vest.

Tăcuta – Dealul Miclea/Paic. Detaliile complexelor arheologice din S.I/2011 și S.III/2012. 1. Locuința de suprafață L.1/2011; 2-3. Complexul ceramic și gospodăresc (S.I/2011); Complexul gospodăresc S.III/2012

113B. TĂCUTA - jud. Vaslui

https://biblioteca-digitala.ro

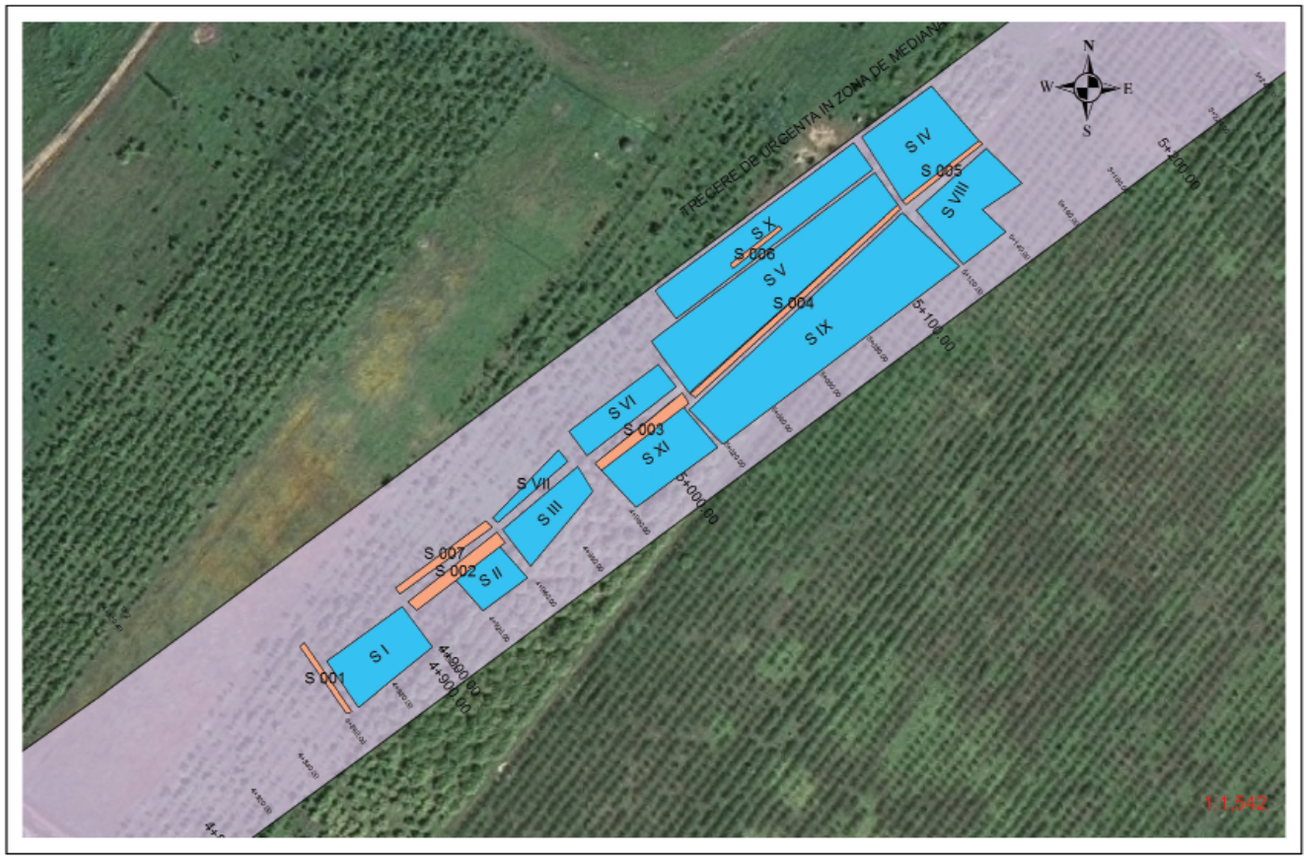

Autostrada A1 - lot 1, sit Aurel Vlaicu - Obreza (sit 2, km 4+900 - 5+150). Planul general de săpătură

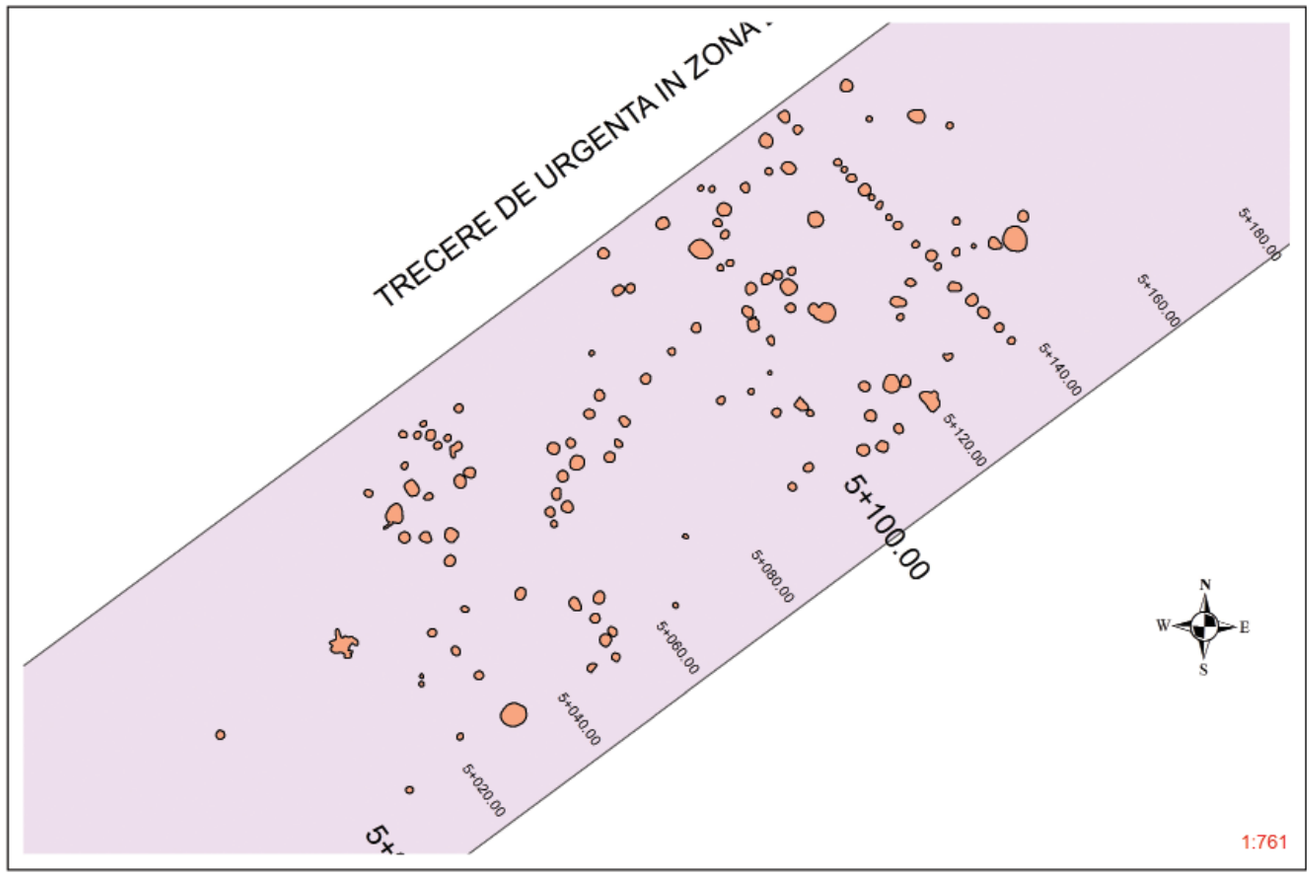

Autostrada A1 - lot 1, sit Aurel Vlaicu - Obreza (sit 2, km 4+900 - 5+150). Planul general al descoperirilor

115. AUREL VLAICU - jud. Hunedoara - Sit 2

https://biblioteca-digitala.ro

116. BALOMIRU DE CÂMP - jud. Alba - Sit 6

https://biblioteca-digitala.ro

Planșa 3. Complexul 32 (ring), Complexul 33 (mormânt), Complexul 30 (d) și profile ale ringului (a,b,c)

126. NĂDLAC - jud. Arad - sit M1

https://biblioteca-digitala.ro

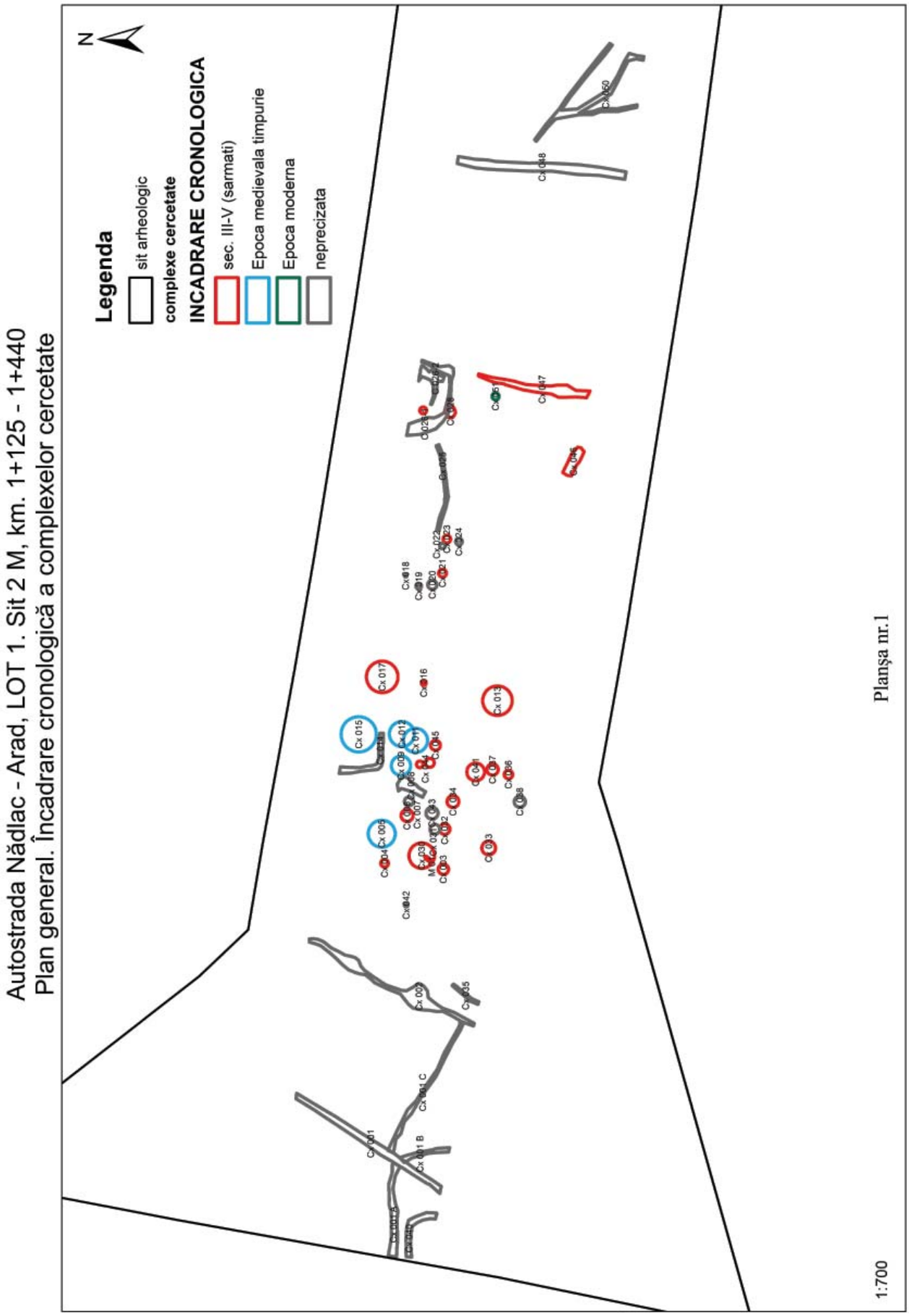

126. NĂDLAC - jud. Arad - sit M2

https://biblioteca-digitala.ro

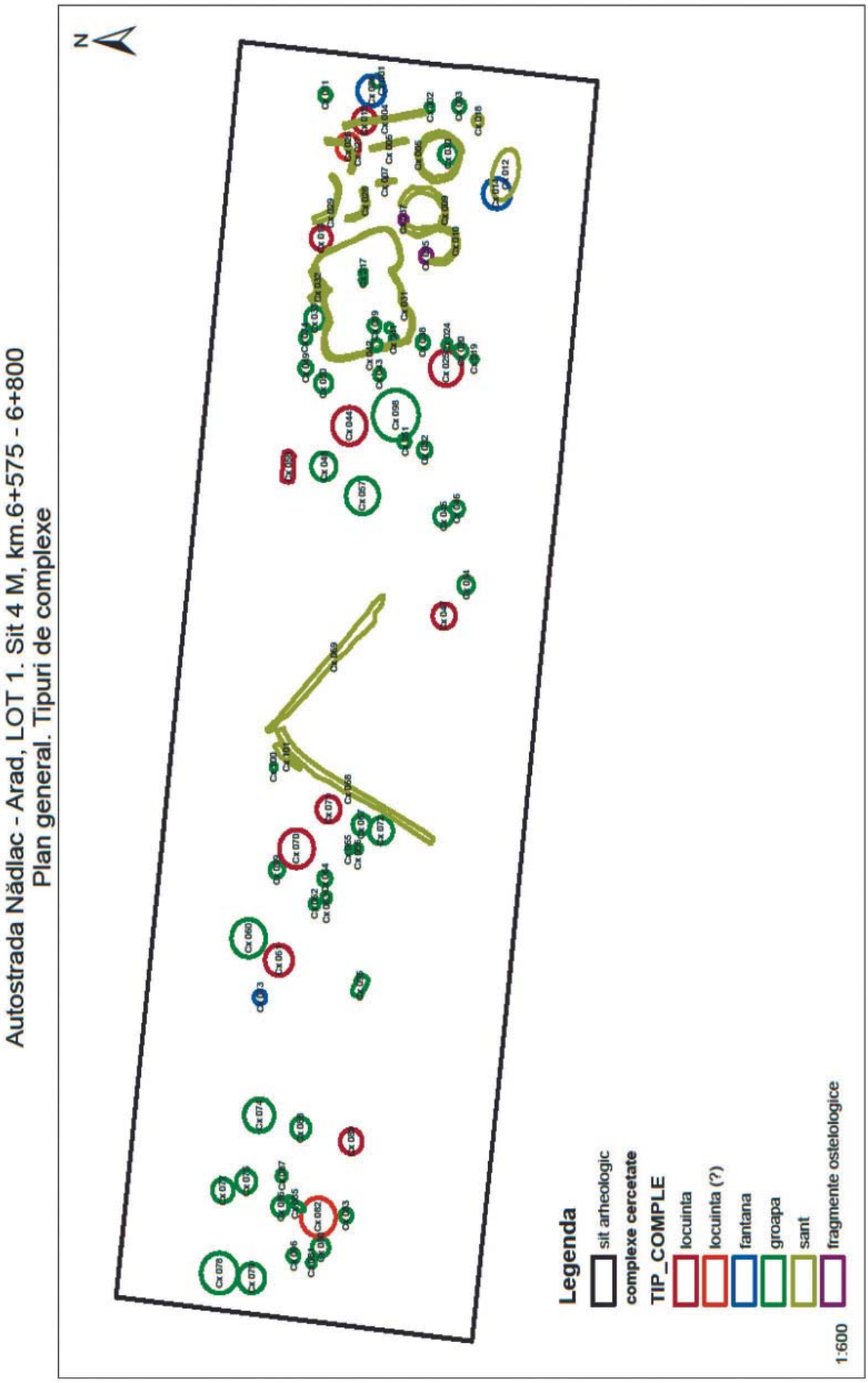

126. NĂDLAC - jud. Arad - sit M4

https://biblioteca-digitala.ro

Planșa nr. 1

126. NĂDLAC - jud. Arad - sit M5

https://biblioteca-digitala.ro

131. PIANU DE JOS - jud. Alba - Sit 9

https://biblioteca-digitala.ro

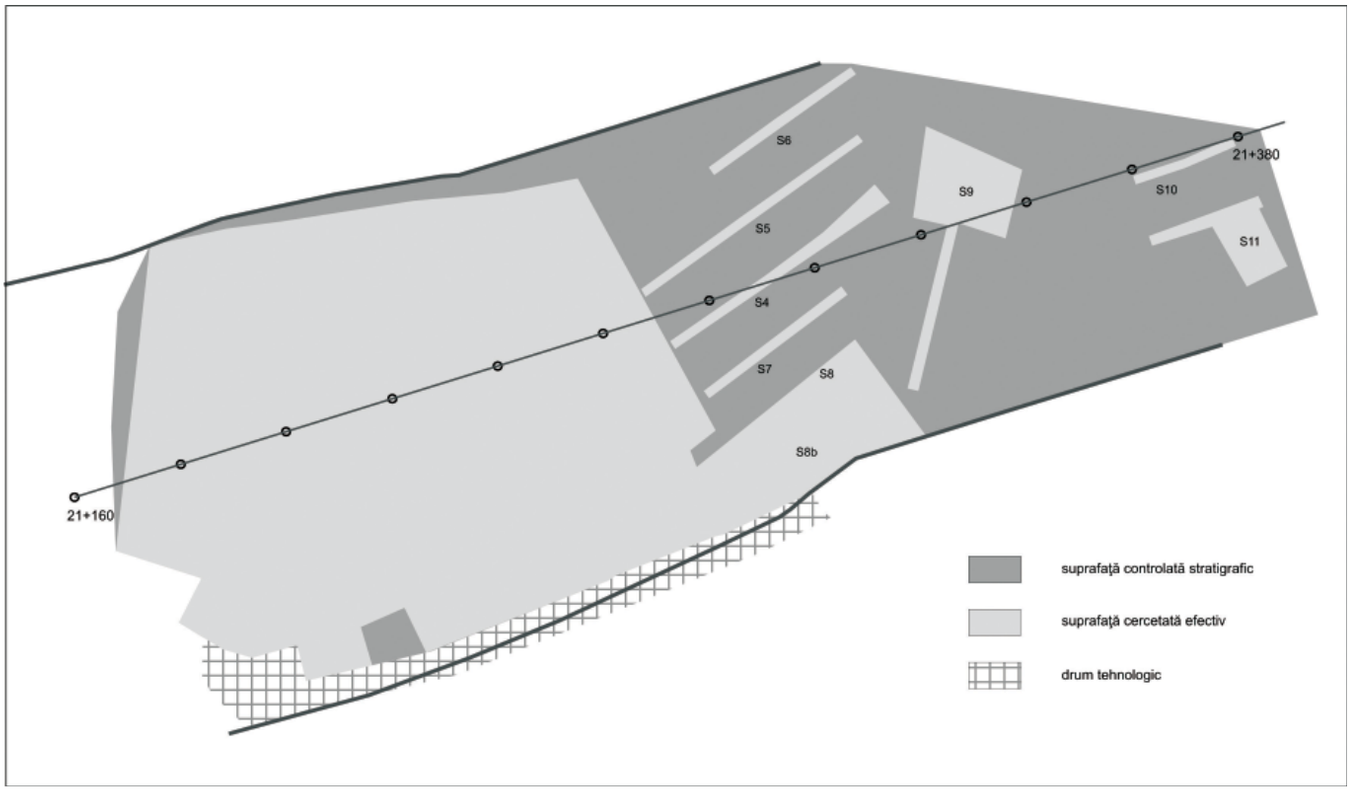

Gradul de cercetare a staţiunii de la Pianu de Jos Podei în zona suprapusă de A1

A doua linie defensivă – vedere generală

131. PIANU DE JOS - jud. Alba - Sit 10

https://biblioteca-digitala.ro

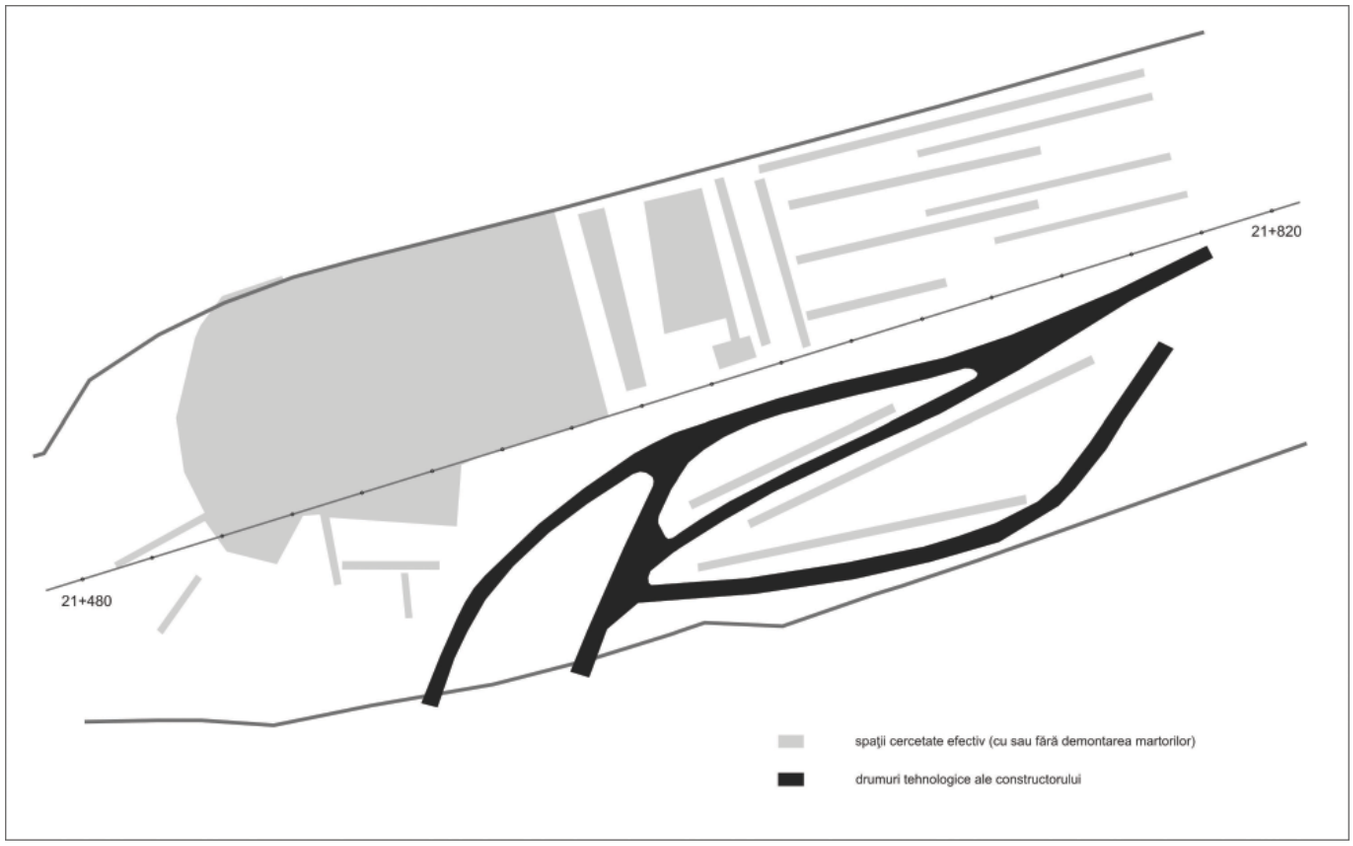

Gradul de cercetare a staţiunii de la Sibişeni Dealul Liştii în zona suprapusă de A1

Aspecte de săpătură. 1. Detaliu stratigrafic al martorului nordic al S12; 2. Secţionarea Cx51; 3-4 Secţionarea Cx52

131. PIANU DE JOS - jud. Alba - Sit 11

https://biblioteca-digitala.ro

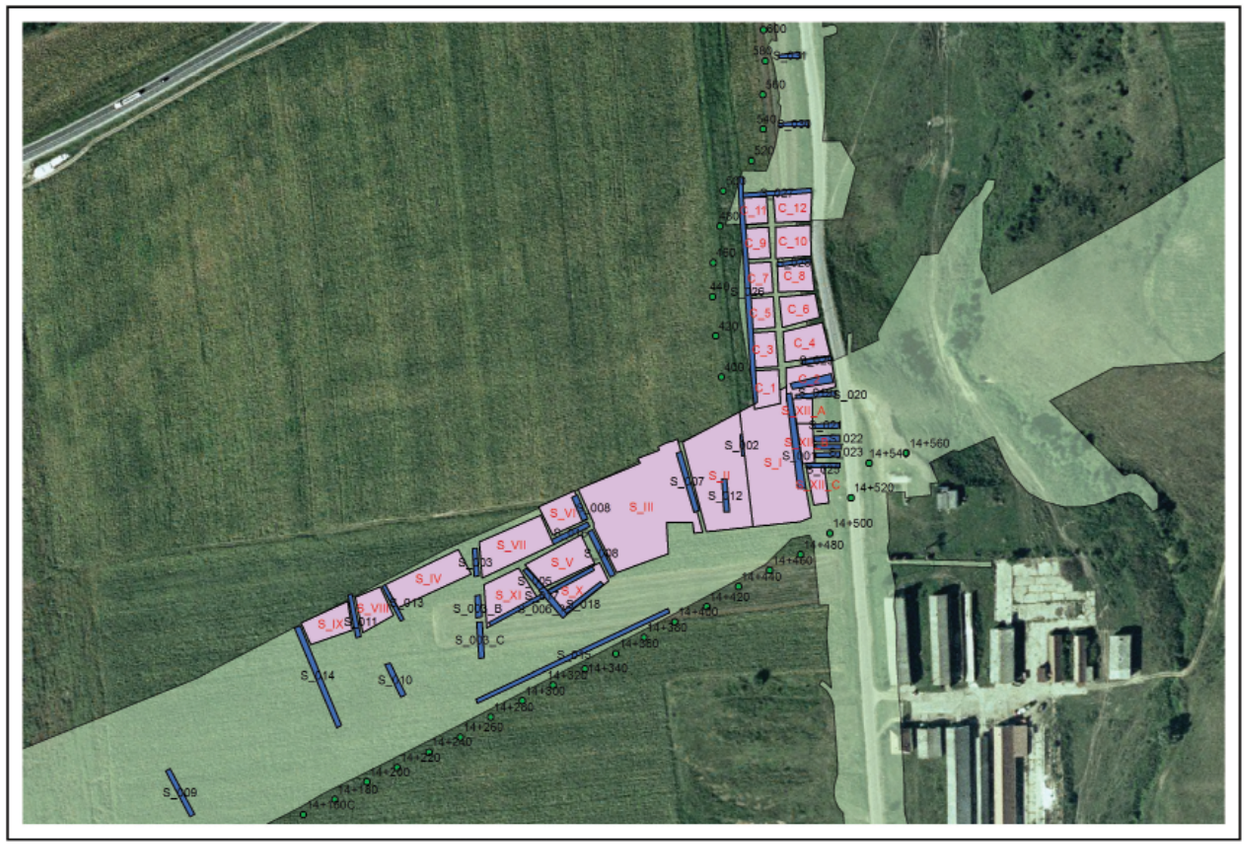

Autostrada A1 - lot 1, sit Tărtăria - Podu Tărtărici vest (sit 7, km 14+100 - 14+540). Planul general de săpătură

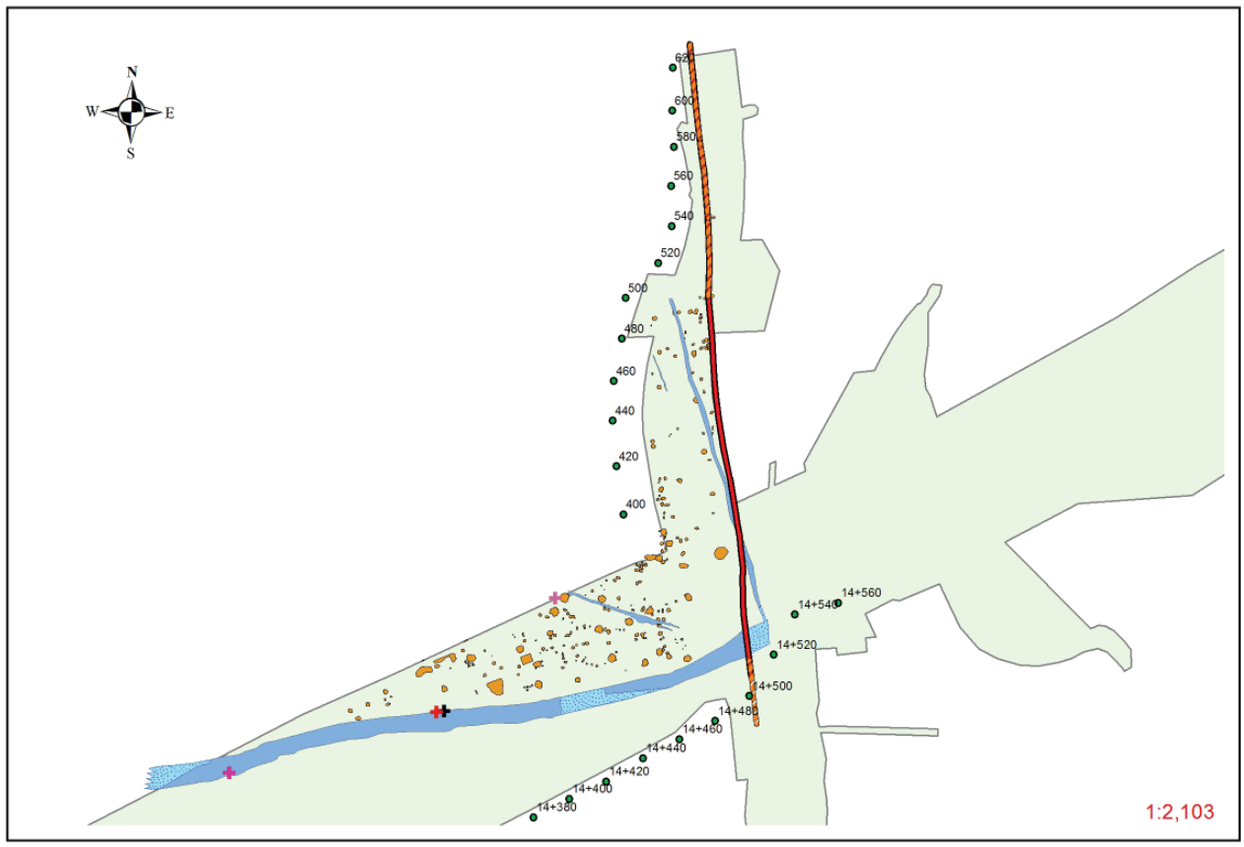

Autostrada A1 - lot 1, sit Tărtăria - Podul Tărtăriei vest (sit 7, km 14+100 - 14+540). Planul general al descoperirilor

138. TĂRTĂRIA - jug. Alba - Sit 7

https://biblioteca-digitala.ro

Profilul de vest al S1 şi S1A

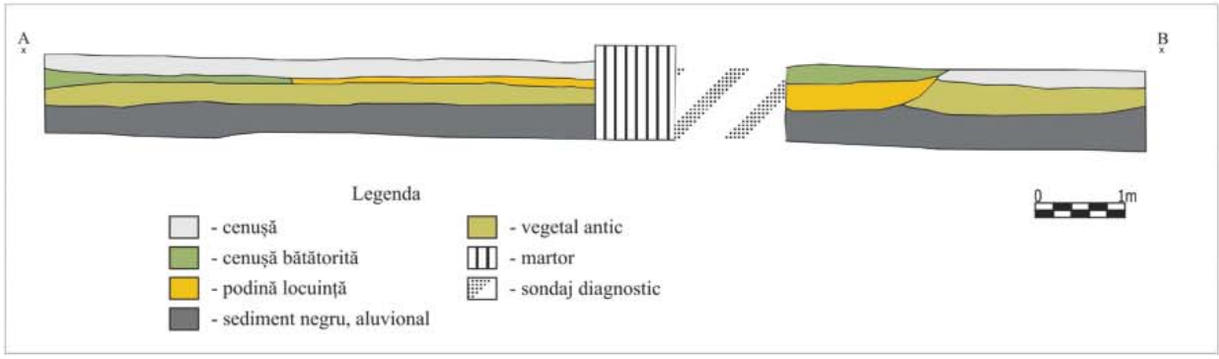

Profilul de vest al S2 şi S2A

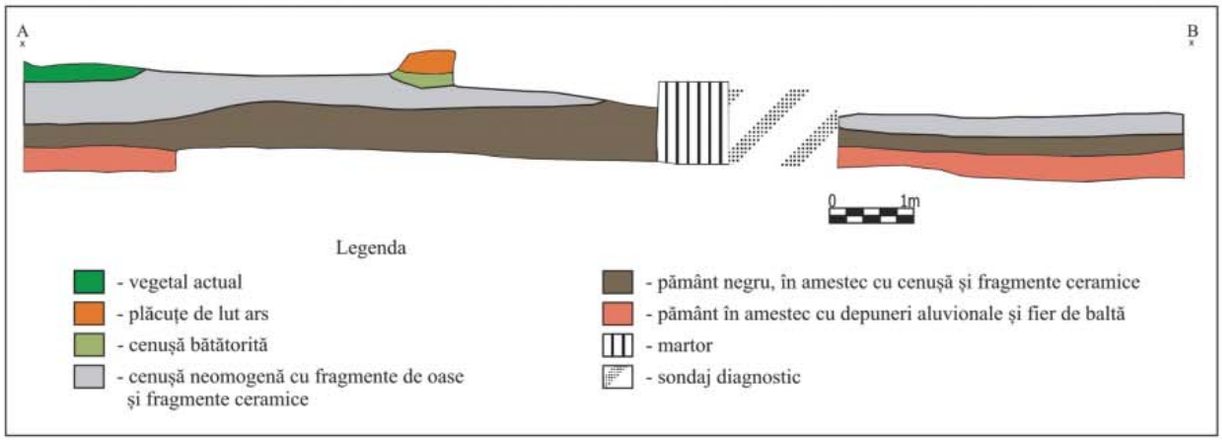

Profilul de vest al S3 şi S3A

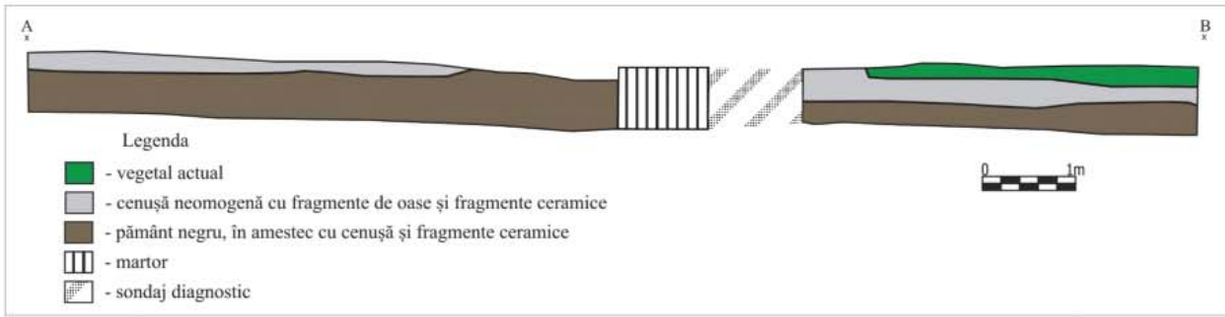

Planşa 3 – Profilele de vest ale secţiunilor S1, S1A, S2, S2A, S3, S3A din cenusarul 1

https://biblioteca-digitala.ro

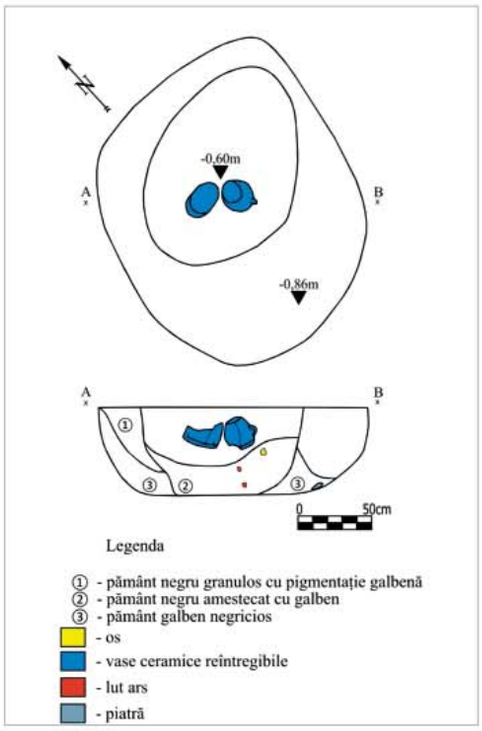

Complex 3 şi 3A

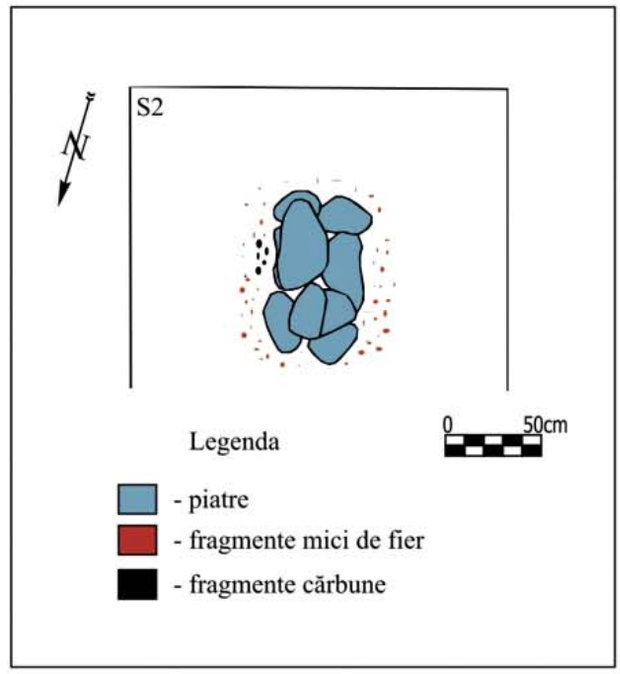

Complex 34

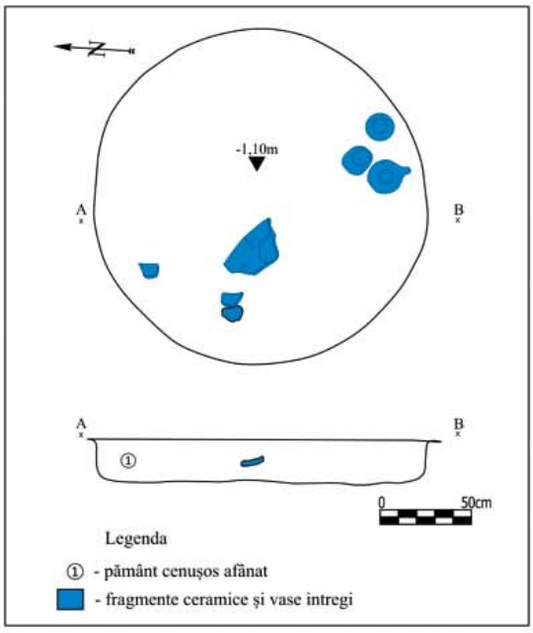

Complex 47

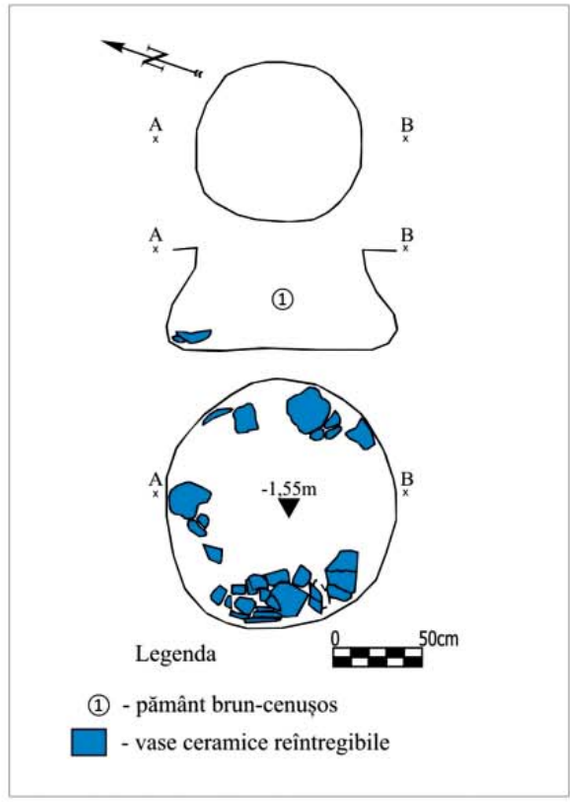

Complex 159

Planşa 4 – Planuri de situație a complexelor 3, 3A, 47, 159

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA PLANȘE

1. Adamclisi, com. Adamclisi, jud. Constanţa [Tropaeum Traiani] -
Punct: Cetate

2. Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa
Punct: Cetate

8. Capidava, com. Topalu, jud. Constanța
Punct: Cetate

10. Călugăreni, com. Eremitu, jud. Mureş
Punct: Vicusul castrului roman de la Călugăreni

12. Câmpina, jud. Prahova
Punct: cartier Slobozia - Parohia Bisericii “Sf. Nicolae”

17A. Covasna, jud. Covasna
Punct: Cetatea Zânelor

19. Figa, oraş Beclean, jud. Bistriţa-Năsăud
Punct: Băile Figa

20. Garvăn, com. Jijila, jud. Tulcea [Dinogetia]
Punct: Bisericuţa

21. Gheorghieni, jud. Harghita
Punct: Bothvár

22. Gheorghieni, jud. Harghita
Punct: Pricske

24. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița [Orașul de Floci]

25. Grădiştea de Munte, com. Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara [Sarmizegetusa Regia]

26. Hârșova, jud. Constanța [Carsium]
Punct: Cetate, str. Cetăţii-str. Carsium

27. Iaz, com. Obreja, Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin [Tibiscum]
Punct: Cetate/Peste ziduri, Traianu, La drum

28. Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum]
Punct: Cetate - Sector Sud-Est - Planse raport

28. Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum]
Punct: Cetate - Sector Sud-Est - Planse IMDA

29. Istria, com. Istria, jud. Constanța [Histria]
Punct: Cetate - Sector Basilica Parvan

30. Jac, com. Creaca, jud. Sălaj [Porolissvm]
Punct: Pomet

31. Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin [Tibiscum] -
Punct: Cetate

33. Lăzarea, com. Lăzarea, jud. Harghita
Punct: Castelul Lázár

35. Limba, com. Ciugud, Oarda de Jos, mun. Alba Iulia, jud. Alba
Punct: Vărăria

50. Pietrele, com. Băneasa, jud. Giurgiu
Punct: Măgura Gorgana

51. Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău
Punct: Gruiu Dării

53. Racoşu de Jos, com. Racoş, jud. Braşov
Punct: Piatra Detunată

55. Rapoltu Mare, com. Rapoltu Mare, Uroi, oraş Simeria, jud. Hunedoara
Punct: Măgura Uroiului

57. Roşia Montană, com. Roşia Montană, jud. Alba [Alburnus Maior]
Punct: Galeria Cătălina Monuleşti, masivul Coş

58. Secu, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț
Punct: Vechiul Schit Nifon al Mănăstirii Secu

61. Stelnica, com. Stelnica, jud. Ialomița
Punct: Grădiştea Mare

63. Sultana, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi
Punct: Malu Roşu

65. Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita
Punct: Dâmbul Cetăţii - Planse raport

69. Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea
Punct: Celic Dere

71. Țaga, com. Țaga, jud. Cluj
Punct: Baza Arheologică, Staţia de Gaz –Viglab

74. Vitănești, com. Vitănești, jud. Teleorman
Punct: Măgurice

75. Vlădeni, com. Vlădeni, jud. Ialomița
Punct: Popina Blagodeasca

https://biblioteca-digitala.ro

78. Blejoi, jud. Prahova
Punct: Serus

82. Bucureşti
Punct: Militari-Câmpul Boja, Sectorul C

83. Buftea, jud. Ilfov
Punct: La Cârna

85. Cluj-Napoca, jud. Cluj [Napoca]
Punct: str. V. Deleu nr. 1

86. Cluj-Napoca, jud. Cluj
Punct: str. Argeş nr. 24

89. Fulgeriș, com. Pânceşti, jud. Bacău
Punct: Dealul Fulgeriş/La 3 cireşi

90. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomiţa
Punct: La Mozacu

91. Halmeu, com. Halmeu, jud. Satu Mare
Punct: Vamă

92. Iași, jud. Iași
Punct: Catedrala Mitropolitană – Fântâna lui Mihail de Hodocin

94. Mintia, com. Veţel, jud.Hunedoara [Micia]
Punct: Fabrica de acetilenă - Aşezare civilă sud castru

95. Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați
Punct: Curtea Școlii - Planse raport

99. Sântimbru, com. Sântimbru, jud. Harghita
Punct: Capela Margit-kapolna

100. Sibiu, jud. Sibiu
Punct: Poarta Ocnei, str. Zidului și str. Croitorilor

101. Suplacu de Barcău, com. Suplacu de Barcău, jud. Bihor
Punct: Corău
104. Târgovişte, jud. Dâmboviţa
Punct: Curtea Domnească – Casa Bălaşa

105. Târgovişte, jud. Dâmboviţa
Punct: Vatra oraşul medieval Târgovişte

108. Vadu Anei, com. Brănești, jud. Ilfov
Punct: Tarlaua 96, Parcela 376, Lot 2

109A. Costâna, com. Todirești, jud. Suceava
Punct: Imaș

109B. Costești, com. Costești, jud. Iași
Punct: Cier/Lângă Școală

110. Horodnic de Jos, com. Horodnic de Jos, jud. Suceava
Punct: Vârful Colnicului

113. Radomirești, com. Radomirești, Caracal, jud. Olt
Punct: DN6/E70, Lot 2, Alexandria-Craiova, sectorul Mihăiești-Caracal-Drăghiceni

113A. Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani
Punct: Holm (La Telescu)

113B. Tăcuta, com. Tăcuta, jud Vaslui
Punct: Dealul Miclea/Paic

115. Aurel Vlaicu, oraş Geoagiu, jud. Hunedoara
Punct: Obreza (Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1, Sit 2, km. 4+900 – 5+150)

116. Balomiru de Câmp, com. Şibot, jud. Alba
Punct: Pârâul Sărăţii (Autostrada Orăştie – Sibiu, lot 1, Sit 6, km. 11+250 – 11+600)

126. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 1 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 0+000 - 0+300)

127. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 2 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 1+125 - 1+440)

129. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 4 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 6+575-6+800)

130. Nădlac, jud. Arad
Punct: Sit 5 M (Autostrada Nădlac – Arad, lot 1, km. 4+250-4+360)
131. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba
Punct: Lunca Pârâului (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 9, km 20+550–20+870)

132. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba
Punct: Podei (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 10, km 21+180 – 21+380)

133. Pianu de Jos, com. Pianu, jud. Alba
Punct: Sibişeni Dealul Liştii (Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 1, Sit 11, km 21+500 - 21+800)

138. Tărtăria, com. Sălişte, jud. Alba
Punct: Podul Tărtăriei vest/Valea Rea (Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1, Sit 7, km 14+100–14+540)

140. Tecuci, jud. Galați
Punct: La Plopi (Varianta de ocolire a mun. Tecuci, km. 5+900-6+200)

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro